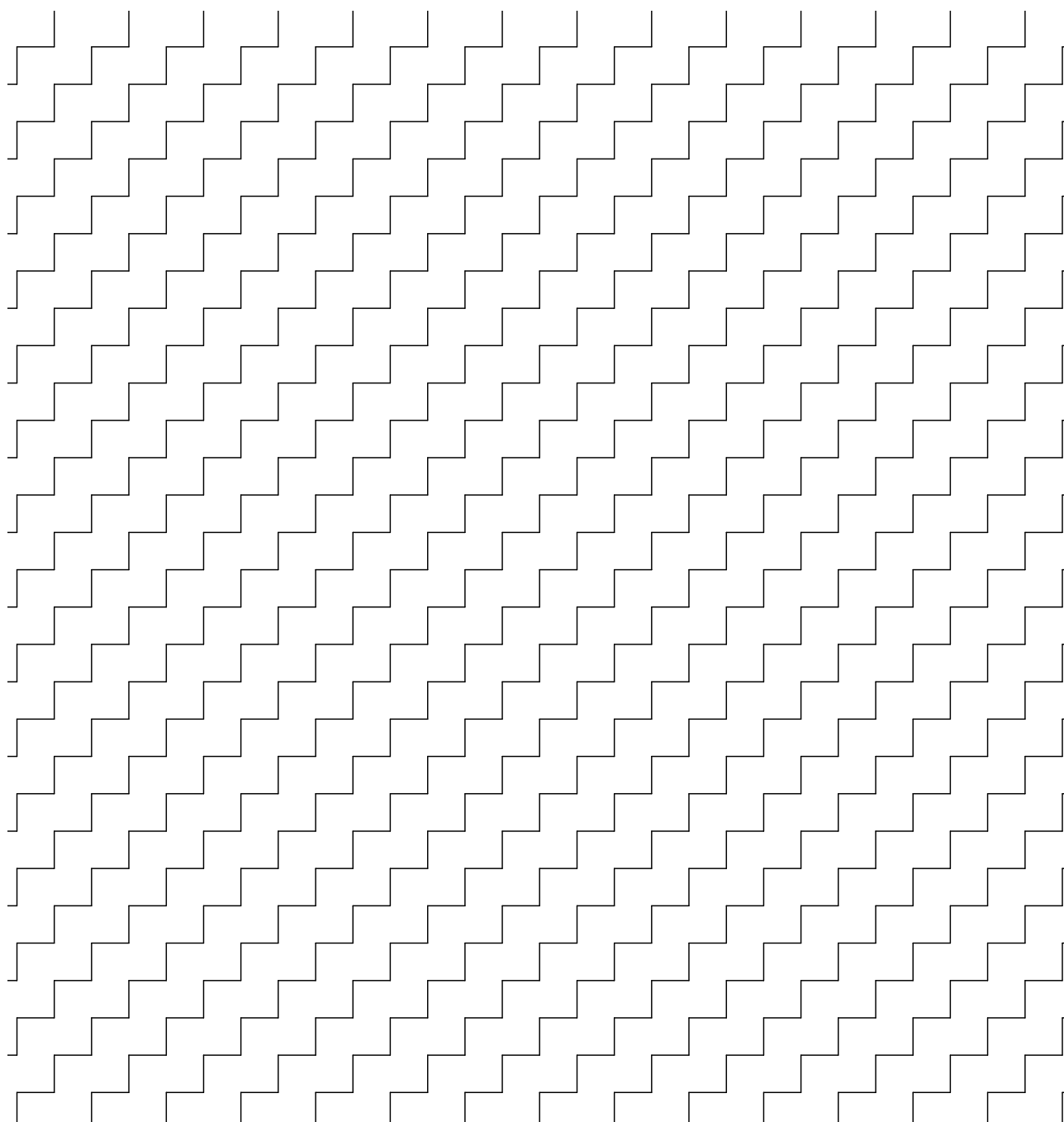

HAŠKE SVESKE

Ratko Mladić

Sadržaj

HAŠKE SVESKE	25
2002-07-16	26
DEL PONTE IDE U BEOGRAD PO GENERALA MLADIĆA	
2002-11-12	26
RATKO MLADIĆ "OLAKŠAN" ZA 21 TAČKU OPTUŽNICE	
2003-11-13	27
GDJE JE MLADIĆEV DOSJE	
2003-11-14	27
DA LI JE RATKO MLADIĆ PENZIONER U SCG?	
2004-12-13	27
"CRNA RUPA" U KARIJERI RATKA MLADIĆA	
2010-05-13	28
USKLAĐIVANJE MLADIĆEVE OPTUŽNICE SA KARADŽIĆEVOM	
2011-05-26	29
BRAMERC: VAŽAN DAN ZA ŽRTVE I MEĐUNARODNU PRAVDU	
2011-05-26	29
ZA ŠTA SE TERETI RATKO MLADIĆ	
2011-05-26	30
TRIBUNAL POZDRAVLJA HAPŠENJE MLADIĆA	
2011-05-27	30
BRAMERC: PRERANO ZA ODLUČIVANJE O OBIMU SUĐENJA MLADIĆU	
2011-05-27	31
MLADIĆEVA OPTUŽNICA POTVRĐENA, SUDIJE IMENOVANE	
2011-05-31	32
RATKO MLADIĆ U PRITVORU TRIBUNALA	
2011-06-01	32
BRAMERC: MLADIĆ UHAPŠEN KASNO, ALI NE I PREKASNO	
2011-06-02	33
MLADIĆU DODELJEN PRIVREMENI BRANILAC	
2011-06-03	34
MLADIĆ ODLOŽIO IZJAŠNJAVANJE O "GNUSNIM" OPTUŽBAMA	
2011-06-17	35
PRVI "OKRŠAJ" TUŽIOCA I MLADIĆEVOG BRANIOCA	
2011-06-25	36
OGRANIČENJA ZA JAVNO OBJAVLJIVANJE DOKAZA PROTIV MLADIĆA	
2011-07-01	36
MLADIĆ PODNEO SPISAK "POTENCIJALNIH BRANILACA"	
2011-07-04	36
MLADIĆ UKLONJEN IZ SUDNICE I "IZJAŠNJEN" DA NIJE KRIV	
2011-07-06	37
DEFILE "POTENCIJALNIH BRANILACA" PRED RATKOM MLADIĆEM	
2011-07-13	38
IZBOR MLADIĆEVIH BRANILACA U "ZAČARANOM KRUGU"	
2011-07-20	39
MLADIĆ IZABRAO BRANKA LUKIĆA ZA BRANIOCA	
2011-07-22	39
BRANKO LUKIĆ IMENOVAN ZA MLADIĆEVOG BRANIOCA	
2011-08-17	39
TUŽILAŠTVO: MLADIĆU SUDITI U DVA DELA	
2011-08-18	40
TRIBUNAL DEMANTUJE GLASINE O MLADIĆEVOM ZDRAVSTVENOM STANJU	
2011-08-25	41
POČELE PRIPREME ZA SUĐENJE RATKU MLADIĆU	
2011-09-01	41
MLADIĆ SE PROTIVI RAZDVAJANJU OPTUŽNICE	

2011-09-13	MLADIĆ PRIGOVARA NA "MANJKAVOSTI" OPTUŽNICE	42
2011-09-27	TUŽILAŠTVO: ODBACITI MLADIĆEV PRIGOVOR	42
2011-10-06	KOGA TREBA DA BRANI RATKO MLADIĆ	43
2011-10-11	TRIBUNAL: MLADIĆ DOBIJA NAJBOLJU ZDRAVSTVENU NEGU	44
2011-10-13	ODBAČENI ZAHTEV TUŽIOCA ZA RAZDVAJANJE POSTUPKA I MLADIĆEV PRIGOVOR NA FORMU OPTUŽNICE	44
2011-10-19	TUŽILAŠTVO RAZMATRA SKRAĆIVANJE OPTUŽNICE PROTIV MLADIĆA	45
2011-11-01	TUŽILAŠTVO DOSTAVILO MLADIĆU LISTU ŽRTAVA	45
2011-11-10	MLADIĆEV OPRAVDANI IZOSTANAK IZ SUDNICE	46
2011-11-16	RATKO MLADIĆ NA "SISTEMATSKOM" PREGLEDU	47
2011-11-18	PREDLOG ZA SAŽIMANJE MLADIĆEVE OPTUŽNICE	47
2011-11-28	MLADIĆEV ODGOVOR NA PREDLOG ZA SAŽIMANJE OPTUŽNICE	48
2011-12-02	ODOBRENO SAŽIMANJE MLADIĆEVE OPTUŽNICE	48
2011-12-08	SUĐENJE MLADIĆU MOŽDA VEĆ U MARTU 2012.	49
2012-01-12	PRAZNICI OMELI MLADIĆEVU ODBRANU	50
2012-01-19	"DRUG ORI" I "GOSPODIN MLADIĆ"	50
2012-02-10	410 SVEDOKA OPTUŽBE ZA SUĐENJE RATKU MLADIĆU	51
2012-02-15	SUĐENJE RATKU MLADIĆU POČINJE 14. MAJA	52
2012-02-23	UBRZAVANJE PRIPREMA ZA SUĐENJE RATKU MLADIĆU	52
2012-03-29	POSLEDNJE PRIPREME ZA SUĐENJE RATKU MLADIĆU	53
2012-04-16	DOKAZI PROTIV MLADIĆA U PET "SEGMENTA"	54
2012-04-23	ZA SADA BEZ UVODNE REČI ODBRANE I MLADIĆEVOG OBRAĆANJA	54
2012-04-24	MLADIĆ "ŽIVNUO" UOČI POČETKA SUĐENJA	55
2012-04-26	MLADIĆEVA ODBRANA INSISTIRA NA ODLAGANJU SUĐENJA	55
2012-05-03	ZAKASNELO OBELODANJIVANJE (NE) KOČI POČETAK SUĐENJA MLADIĆU	56
2012-05-04	BEZ ODLAGANJA POČETKA SUĐENJA MLADIĆU	57
2012-05-07	NAJAVLJENI SVEDOCI ZA "PRVI SEGMENT" DOKAZNOG POSTUPKA PROTIV MLADIĆA	57
2012-05-11	MLADIĆ TRAŽI IZUZEĆE SUDIJE ORIJA I OBUSTAVU POSTUPKA	58
2012-05-14	MLADIĆ (PONOVO) TRAŽI ODLAGANJE SUĐENJA NA 6 MESECI	59
2012-05-15	ODBAČEN MLADIĆEV ZAHTEV ZA DISKVALIFIKACIJU SUDIJE ORIJA	59

2012-05-16	TUŽILAC: "PRSTI GENERALA MLADIĆA U ZLOČINIMA"	60
2012-05-17	MLADIĆ - GOSPODAR ŽIVOTA I SMRTI	61
2012-05-21	"TEHNIČKE GREŠKE" TUŽILAŠTVA U SLUČAJU MLADIĆ	62
2012-05-24	SUĐENJE RATKU MLADIĆU SE NASTAVLJA 25. JUNA	63
2012-05-31	NOVI ZAHTEV MLADIĆEVE ODBRANE ZA ODLAGANJE SUĐENJA	63
2012-06-18	SUĐENJE RATKU MLADIĆU SUSPENDOVANO "DO DALJEG"	64
2012-06-22	TUŽILAC: MLADIĆEVI DNEVNICI DOKAZ PROTIV MLADIĆA	64
2012-06-22	SUĐENJE RATKU MLADIĆU SE NASTAVLJA 9. JULA	65
2012-06-26	SEDAM SVEDOKA U PRVOM SEGMENTU SUĐENJA RATKU MLADIĆU	65
2012-07-02	MLADIĆEVA ODBRANA TRAŽI ODLAGANJE TRI SVEDOČENJA	66
2012-07-05	ODBAČEN MLADIĆEV ZAHTEV ZA ODLAGANJE TRI SVEDOČENJA	66
2012-07-09	MLADIĆEVA ODBRANA: "VEĆE PODLEGLO "POLITIČKIM PRITISCIMA" TUŽIOCA	67
2012-07-09	ODISEJA I STRADANJA MUSLIMANA IZ SELA HRVAČANI	68
2012-07-10	RATKO MLADIĆ PREBACUJE ODGOVORNOST NA SRPSKE CIVILE	69
2012-07-10	HARLAND: MLADIĆ JE BIO ISFRUSTIRANI I RATOBORNI SILEDŽIJA	69
2012-07-11	ODBRANA: SRBI SU "SANKCIONISALI" A NE "TERORISALI" SARAJEVO	70
2012-07-12	MLADIĆ SE NE OSEĆA DOBRO – SUĐENJE PREKINUTO	71
2012-07-13	MLADIĆ POD LJEKARSKIM NADZOROM	72
2012-07-13	RATKO MLADIĆ ZDRAV I SPOSOBAN ZA SUĐENJE	72
2012-07-16	MLADIĆ DEMONSTRIRAO DA JE U DOBROJ FORMI	73
2012-07-17	DEPORTACIJA KAO "PRISILNA EVAKUACIJA"	74
2012-07-18	KINGORI: MLADIĆ U SREBRENICI NIJE MISLIO ONO ŠTO JE GOVORIO	74
2012-07-19	VOJNI POSMATRAČI ILI "POSMATRAČI BUNKERA"	75
2012-07-19	KAD PROGOVORE GRANATE	76
2012-07-20	MLADIĆEVE NEUKUSNE UPADICE O SREBRENIČKIM ŽRTVAMA	77
2012-08-21	PREKIDAČ PRITISKA U RUKAMA "BIČA SARAJEVA"	78
2012-08-22	OPOMENE MLADIĆU ZBOG VREĐANJA SVEDOKA I GLASNIH KOMENTARA U SUDNICI	79
2012-08-23	UKOR MLADIĆU I OPOMENA ODBRANI	80
2012-08-23	UZALUDNE NADE LORDA KARINGTONA	80
2012-08-24	MLADIĆEVO IZVINJENJE	81

2012-08-27	MLADIĆEVO "RAZVLAČENJE PAMETI"	82
2012-08-28	"PIROMANIJA" U SARAJEVU	82
2012-08-29	SVEDOCI KOJI SU ČUDOM PREŽIVELI STRELJANJA	83
2012-08-30	KRAJ ISKAZA O STRELJANJU U BILJANIMA	84
2012-08-31	MLADIĆ ODSTRANJEN IZ SUDNICE	85
2012-09-03	SVEDOK MASAKRA U SOBI BROJ TRI LOGORA KERATERM	86
2012-09-04	MASAKR NA VRHPOLJSKOM MOSTU	87
2012-09-04	DRUGI SUSRET ŠEFIKA HURKE SA RATKOM MLADIĆEM	87
2012-09-05	ODBRANA: MLADIĆ NIJE BIO INFORMISAN O POSTUPANJU SA ZATOČENICIMA	88
2012-09-05	UZALUDNE SMRTI U BRIŠEVU	89
2012-09-06	KRAMPOVI, LOPATE, KRV I SUZE	90
2012-09-06	SVEDOKINJA OPTUŽUJE VOJSKU A BRANILAC PARAVOJSKU	90
2012-09-19	"KARADŽIČEVI GOSTI" U OMARSKOJ I TRNOPOLJU	91
2012-09-20	ZATOČENIK DOJUČERAŠNJIH KOMŠIJA	92
2012-09-20	MLADIĆEVA ODBRANA – TRNOPOLJE JE BIO "HUMANITARNI CENTAR"	93
2012-09-21	POLICIJA UPRAVLJA LOGOROM, VOJSKA ODVODI NA PRINUDNI RAD	94
2012-09-24	ISKAZ "INSAJDERA" IZ MANJAČE	94
2012-09-25	UBISTVA PRED OČIMA UPRAVE LOGORA MANJAČA	95
2012-09-25	JEDNA NULA MANJE ILI VIŠE	96
2012-09-26	MLADIĆ ODBIJA VIDEO LINK	97
2012-09-26	O MASAKRU U AUTOBUSU BEZ PRISUSTVA OPTUŽENOG	97
2012-09-27	SELAK SE PONOSI NEIZVRŠENIM NAREĐENJIMA	98
2012-09-28	NOVA PRAVILA PONAŠANJA ZA MLADIĆA	99
2012-09-28	"DOBROVOLJNI" PROGON SA PALA	99
2012-10-01	LOGOR ZA ETNIČKO ČIŠĆENJE	100
2012-10-02	PRVE SARAJEVSKE ŽRTVE RATKA MLADIĆA	101
2012-10-02	ETNIČKO ČIŠĆENJE PO "IMOVINSKOJ MAPI" PRIJEDORA	102
2012-10-03	MLADIĆEVA ODBRANA SE OGRAĐUJE OD ZLOČINA U OMARSKOJ	102
2012-10-04	MLADIĆEVA ODGOVORNOST ZA TEROR NAD SARAJEVOM	103
2012-10-05	KOMANDANT I VRHOVNI KOMANDANT	104

2012-10-05	ROK ZA ČIŠĆENJE ROGATICE	104
2012-10-08	MLADIĆ PRETI ŠTRAJKOM GLAĐU	105
2012-10-08	TERORISANJE I KAŽNJAVANJE SARAJLIJA	106
2012-10-09	SLIČNOSTI I RAZLIKE AMERIČKE I MLADIĆEVE VOJSKE	107
2012-10-10	MLADIĆ IMAO "VIŠE TOPOVA NEGO VOJNIKA"	107
2012-10-11	GENERAL MLADIĆ "VAN KONTROLE"	108
2012-10-12	MLADIĆ JE MOGAO DA NAREDI PREKID VATRE... DA JE HTEO	109
2012-10-29	PREMLADI ZA VOJSKU ALI NE I ZA UBIJANJE	110
2012-10-30	"SVE ŠTO NOSI PUŠKU" BILO JE POD MLADIĆEVOM KONTROLOM	111
2012-10-31	MASAKR NA SANKANJU	111
2012-11-01	BLOKADOM SARAJEVA DO CILJEVA NA DRUGIM BOJIŠTIMA	112
2012-11-02	SARAJEVSKE LEGITIMNE VOJNE METE	113
2012-11-02	ISKALJVANJE BIJESA NAD ZAROBLJENICIMA	113
2012-11-05	ISMET SVRAKA DRUGI PUT PRED TRIBUNALOM	114
2012-11-06	ISKAZ INSAJDERA IZ VOJSKE REPUBLIKE SRPSKE	115
2012-11-07	ČVRSTA LINIJA KOMANDOVANJA SA MLADIĆEM NA ČELU	116
2012-11-08	ARTILJERIJA OKO SARAJEVA POD KONTROLOM MLADIĆA ILI SDS?	116
2012-11-08	VOJSKA I PRIJEDORSKI LOGORI	117
2012-11-09	"KRVAVI SISTEM PRIJEMA" U OMARSKU	118
2012-11-12	ODBRANA: TRAMVAJ NA METI ZALUTALOG METKA	119
2012-11-15	MLADIĆ "DOMINANTNA LIČNOST" VRS	120
2012-11-16	SVJEDOK LUDILA U BILJANIMA	120
2012-11-20	ISKAZ BIVŠEG ZATOČENIKA KP DOMA FOČA	121
2012-11-21	VATRENI PLJUSAK NAD SARAJEVOM: 3.777 GRANATA U 12 SATI	122
2012-11-22	"PODEŠAVANJE" MINOBACAČKE VATRE	123
2012-12-03	SNAJPERSKI I ARTILJERIJSKI TEROR NAD DOBRINJOM	123
2012-12-04	MLADIĆEVA ODBRANA: ODAKLE SU ISPALJENE "OSTALE" GRANATE?	124
2012-12-05	CIVILI "NAMERNE METE" VRS	124
2012-12-06	ZAŠTO NATO NIJE BOMBARDOVAO OBE STRANE?	125
2012-12-07	"TIPIČNI TERORIZAM" U SARAJEVU	126

2012-12-10	OSPORAVANJE MESTA SA KOJIH SU GAĐANI SARAJEVSKI CIVILI	127
2012-12-11	OFICIR UNPROFORA: MLADIĆ JE IMAO PUNU KONTROLU NAD VRS	127
2012-12-13	SARAJEVSKI "PROSJEK" OD 1.200 GRANATA DNEVNO	128
2012-12-14	MLADIĆ OPET ODSTRANJEN IZ SUDNICE	129
2013-01-10	EKSPERTIZA SNAJPERSKOG TERORA NAD SARAJEVOM	129
2013-01-11	ŽRTVE CILJANOG ILI ZALUTALOG METKA?	130
2013-01-14	BOLNICA NA LINIJI VATRE	131
2013-01-16	GENERAL ROUZ: MLADIĆ JE IMAO "POTPUNU KONTROLU"	131
2013-01-17	"DRASTIČNA RAZLIKA"	132
2013-01-18	MLADIĆ IZOSTAO SA DIJELA SUĐENJA	133
2013-01-21	"NASUMIČNA ALI RACIONALNA" PALJBA PO CIVILIMA	134
2013-01-22	OSPORAVANJE MARKALA 2	134
2013-01-23	SPORNI PROTOKOL	135
2013-01-24	MLADIĆEVE "TIRADE PRIJETNJI"	136
2013-01-25	MLADIĆ: GENERAL SMIT JE "BRITANSKI JASTREB"	137
2013-01-28	GENERAL SMIT: NIJE BILO NIČEG LIČNOG U BOMBARDOVANJU MLADIĆA	137
2013-01-29	SVJEDOK: MLADIĆ JE OSMISLIO STRATEGIJU VRS U SARAJEVU	138
2013-01-30	MLADIĆ OPET ODSTRANJEN IZ SUDNICE	139
2013-01-31	OPSIJEDNUTOST KARTAMA NA PALAMA	139
2013-02-01	MLADIĆ PLAĆA DEO TROŠKOVA ODBRANE	140
2013-02-01	"NESVJESNA" PRISTRASNOST MEDIJA	141
2013-02-05	O MARKALAMA, NA GODIŠNJICU MASAKRA	141
2013-02-06	OSPORAVANJE SARAJEVSKIH ISTRAGA	142
2013-02-07	RATKO MLADIĆ – ŠARMER I SILEDŽIJA	143
2013-02-08	"POŠTEN ČOVEK" KOJI JE GOVORIO NEISTINU	144
2013-02-11	"RUŽE" I "ŠAPE" NA SARAJEVSKOM ASFALTU	144
2013-02-12	POLICIJSKO "PODMETANJE" DOKAZA	145
2013-02-13	"STRATEŠKO" GRANATIRANJE BOLNICE	146
2013-02-14	KOJA JE POLOVINA BOLNICE VIŠE GAĐANA?	146
2013-02-15	PREBROJAVANJE MRTVIH NA MARKALAMA	147

2013-02-19	UBISTVA U KP DOMU FOČA	148
2013-02-20	MLADIĆEVA ODBRANA TVRDI DA SU "KRMAČE" BILE PRECIZNE	148
2013-02-21	ČEKAJUĆI U REDU ZA SMRT	149
2013-02-26	"ADEKVATAN ODGOVOR" NA NEPOSTOJEĆU VATRU	150
2013-02-28	UKOR MLADIĆU ZBOG VRIJEĐANJA SVJEDOKA	151
2013-03-01	"SREBRENIČKA FAZA" SUĐENJA RATKU MLADIĆU	151
2013-04-08	NOVI PREKID NA SUĐENJU MLADIĆU	152
2013-04-09	SUĐENJE MLADIĆU I DALJE U PREKIDU	152
2013-04-10	MLADIĆ IZBAČEN IZ SUDNICE	153
2013-04-11	PET FAZA SREBRENIČKE ISTRAGE	154
2013-04-12	SREBRENIČKA ISTRAGA, MEDLIN OLBRAJT I MLADIĆEVI DNEVNICI	154
2013-04-17	PRIGOVOR ODBRANE NA "SREBRENIČKU KOLEKCIJU MAPA"	155
2013-04-18	MLADIĆEVA "PRETEČA" RETORIKA	156
2013-04-19	PREBACIVANJE ODGOVORNOSTI NA HOLANĐANE	156
2013-04-19	"VUKOVI" I "ŠKORPIONI" NA SUĐENJU RATKU MLADIĆU	157
2013-04-23	MLADIĆ SE ODRIČE "ŠKORPIONA"	158
2013-04-23	DA LI SU HOLANĐANI "OBJAVILI RAT" MLADIĆEVIM SNAGAMA	158
2013-04-24	PREVARENI UNPROFOR	159
2013-04-25	MLADIĆ BRANI HOLANDIJU	159
2013-04-26	U SREBRENIČKIM GROBNICAMA SAMO TELA STRELJANIH A NE I POGINULIH	160
2013-05-01	DA LI JE SVEDOK VIDEO UBISTVO U POTOČARIMA?	161
2013-05-02	POGREŠNE PROCJENE I STRAHOVANJA UNPROFORA	162
2013-05-03	ODBRANA: UNPROFOR JE BIO STRANA U SUKOBU	162
2013-05-07	DA LI JE STANOVNIŠTVO SREBRENICE IMALO IZBORA?	163
2013-05-08	MLADIĆEVE PRIJETNJE "PLAVIM ŠLJEMOVIMA"	164
2013-05-09	PREŽIVELI SA OBALE REKE JADAR	164
2013-05-09	ORAHOVAČKO POLJE SMRTI	165
2013-05-10	KAKO SE "OBEZBEĐUJU" ZAROBLJENICI?	166
2013-05-14	SVEDOK: BILO JE MRŽNJE ALI NE I ZELJE ZA OSVETOM	166
2013-05-16	ISPOVESTI SREBRENIČKIH MAJKI	167

2013-05-21	.....	168
	KO JE PLANIRAO I IZVEO SREBRENIČKU OPERACIJU?	
2013-05-22	.....	169
	KARADŽIĆEVA DIREKTIVA KAO SANKCIJE ZA "PROMENU REŽIMA"	
2013-05-23	.....	170
	KOPANJE I PREKOPAVANJE MASOVNIH GROBNICA	
2013-05-24	.....	170
	DOPRINOS SRPSKOG NOVINARA SREBRENIČKOJ ISTRAZI	
2013-05-28	.....	171
	POSLEDNJE SVEDOČENJE ŽAN RENE RUEZA	
2013-05-30	.....	172
	ZELENO SVETLO ZA PROTERIVANJE	
2013-06-03	.....	172
	PRIPREMA ZLOČINA I NJEGOVO PRIKRIVANJE	
2013-06-04	.....	173
	HAG UMESTO "VEČNIH LOVIŠTA"	
2013-06-05	.....	174
	ODBRANA OSPORAVA ISKAZ INSAJDERA O MLADIĆEVOJ GESTIKULACIJI	
2013-06-06	.....	175
	FOTO-IDENTIFIKACIJSKA KNJIGA NESTALIH	
2013-06-06	.....	175
	DEČAK SA STRATIŠTA U ORAHOVCU	
2013-06-07	.....	176
	ŽRTVE BORBI I OSVETE	
2013-06-10	.....	177
	SVJEDOK KOJI JE ČUO STRIJELJANJE U KRAVICI	
2013-06-11	.....	177
	STRATIŠTE NA BRANI PETKOVCI	
2013-06-12	.....	178
	ZAŠTO (NI)SU POPISIVANI ZAROBLJENICI U NOVOJ KASABI	
2013-06-14	.....	179
	OBEZBEĐENJE PRED STRELJANJE	
2013-06-17	.....	179
	"NEPROTREBNO STRADANJE" U SREBRENICI	
2013-06-18	.....	180
	KADA SE MLADIĆ VRATIO U CRNU RIJEKU?	
2013-06-19	.....	181
	KO JE KOMANDOVAO POLICIJOM U SREBRENIČKOJ OPERACIJI?	
2013-06-20	.....	181
	DA LI JE MLADIĆ MOGAO DA NE ZNA ONO ŠTO SU "ZNALI SVI"	
2013-06-21	.....	182
	TA TEŠKA RIJEČ "RATNI ZLOČIN"	
2013-06-21	.....	183
	ŠESTO SVEDOČENJE PREŽIVELOG IZ KRAVICE	
2013-06-24	.....	184
	SVJEDOK KOJI JE ODBIO DA IZVRŠI "ŠOKANTNO NAREĐENJE ODOZGO"	
2013-06-25	.....	184
	AĆIMOVIĆ: NAREĐENJE ZA STRIJELJANJE PRKOSILO SVIM NAČELIMA LJUDSKOSTI	
2013-06-26	.....	185
	"VOJNICI" NAORUŽANI NOŽIČIMA ZA GULJENJE JABUKA	
2013-06-27	.....	186
	ODBRANA: ARMIJA BIH JE "VARALA MEDIJE"	
2013-06-28	.....	187
	MLADIĆ: EVAKUSATI I ONE KOJI HOĆE I ONE KOJI NEĆE	
2013-07-02	.....	187
	DESETO SVJEDOČENJE DRAŽENA ERDEMOVIĆA	
2013-07-03	.....	188
	OSPORAVANJE ERDEMOVIĆA IZJAVAMA SAUČESNIKA U ZLOČINU	
2013-07-04	.....	189
	FUDBAL SA "ČETNICIMA"	

2013-07-05	OPERACIJA ČIŠĆENJA NAKON PADA SREBRENCIJE	189
2013-07-08	PITANJE BEZ ODGOVORA	190
2013-07-09	NOVI PODACI O BROJU ŽRTAVA IZ SREBRENCIJE	191
2013-07-10	AUSTRALIJSKI POLICAJAC NA SREBRENIČKIM POLJIMA SMRTI	191
2013-07-11	LIČNI STAV I ISKAZ POD ZAKLETVOM	192
2013-07-15	DOKAZI IZ MASOVNIH GROBNICA	193
2013-07-16	ŠTA OTKRIVAJU POVEZI ZA OČI I RUKE SREBRENIČKIH ŽRTAVA	193
2013-07-17	ODRICANJE OD SREBRENIČKE OPERACIJE	194
2013-07-18	SREBRENIČKI SINDROM	195
2013-07-19	POVEZI ZA OČI I RUKE IZ MASOVNIH GROBNICA	195
2013-07-22	ANALIZA ČAHURA SA SREBRENIČKIH STRATIŠTA	196
2013-07-23	“PREKLAPANJA” U SUDNICAMA	197
2013-07-24	ODBRANA: NALAZI PO MERI TUŽILAŠTVA	197
2013-07-25	DEMOGRAFIJA SREBRENIČKOG GENOCIDA	198
2013-08-19	IDENTIFIKOVANO BLIZU 7.000 ŽRTAVA SREBRENIČKOG GENOCIDA	198
2013-08-20	ASANACIJA TERENA A NE PRIKRIVANJE ZLOČINA	199
2013-08-21	BEKSTVO OD SIGURNE SMRTI	200
2013-08-22	GRANICA NA UNI I NERETVI, NE I NA DRINI	200
2013-08-23	PRIVREMENI PREKID SUĐENJA MLADIĆU	201
2013-08-26	“PROPAGANDISTIČKA KARIKATURA” O NASILJU NAD SRBIMA U SARAJEVU	202
2013-08-27	“UTICAJNI GLAS” RATKA MLADIĆA	203
2013-08-27	PROPAGANDNI HICI IZ ARSENALA “RATNE MUNICIJE”	203
2013-08-28	OPRAVDAVANJE GRANATIRANJA SARAJEVA	204
2013-08-29	“SULUDE” TEORIJE O UZROKU EKSPLOZIJE NA MARKALAMA	204
2013-08-29	MLADIĆ TRAŽI NERADNU SREDU	205
2013-09-02	FORENZIČKI DOKAZI IZ PRVE FAZE SREBRENIČKE ISTRAGE	205
2013-09-03	UVOD U SREBRENIČKI GENOCID	206
2013-09-04	MLADIĆEVA ULOGA U SREBRENIČKOJ OPERACIJI	207
2013-09-05	SVE JE BILO POD MLADIĆEVOM KONTROLOM	207
2013-09-06	LOŠ POKUŠAJ PRIKRIVANJA SREBRENIČKOG MASAKRA	208

2013-09-09	SUĐENJE (ISCRPLJENOM) MLADIĆU PONOVO PREKINUTO	209
2013-09-10	PRETRESNO VEĆE: "MLADIĆEV STRES NE ODLAŽE SUĐENJE"	210
2013-09-11	MLADIĆ IPAK U SUDNICI	210
2013-09-12	ISKAZ O MLADIĆEVIM "ŠOKANTNIM I UVREDLJIVIM" KOMENTARIMA	211
2013-09-13	DOKUMENTI VRS POTVRĐUJU AUTENTIČNOST PRESRETNUTIH RAZGOVORA	212
2013-09-16	"TORBARI" KAO LEGITIMNA VOJNA META	213
2013-09-17	MILOVANOVIĆ I MLADIĆ: DVA TIJELA, JEDNA DUŠA	213
2013-09-18	MILOVANOVIĆ: DIREKTIVA 7 JE BILA NEZAKONITA	214
2013-09-19	KARADŽIĆEVA "NEZAKONITA" I MLADIĆEVA "ZAKONITA" DIREKTIVA 7	215
2013-09-20	RATKO GOLUBIJEG SRCA	216
2013-09-20	MANJE POUZDANO OD NEPOUZDANOG	216
2013-09-23	FORENZIČKI DOKAZI POKAZATELJ SREBRENIČKIH ZLOČINA	217
2013-09-26	REKONSTRUKCIJA SNAJPERSKIH INCIDENATA U SARAJEVU	218
2013-09-27	TESTIRANJE DEMURENKOVE TEORIJE O MARKALAMA	219
2013-09-30	ŽRTVA IZ FOČE: «UZELI SU MOJU SREĆU»	219
2013-10-01	OSPORAVANJE SARAJEVSKIH INCIDENATA	220
2013-10-16	UNIŠTAVANJE SIMBOLA ZAJEDNICE	221
2013-10-17	OSPORAVANJE KREDIBILITETA VEŠTAKA OPTUŽBE	221
2013-10-17	SARAJEVO, GRAD BEZ SIGURNOG MESTA	222
2013-10-18	"OKEAN TRAUME, OČAJA, USAMLJENOSTI I STRAHA"	223
2013-10-21	O MLADIĆEVIM PSOVKAMA U SUDNICI	223
2013-10-22	POČELO IZVOĐENJE DOKAZA O UN TAOCIMA	224
2013-10-23	SVEDOK BOLESTAN, SUĐENJE MLADIĆU ODLOŽENO	225
2013-10-25	"TALAČKA OPERACIJA" VOĐENA IZ VRHA VRS	226
2013-10-28	DOKAZI IZ ORAHOVAČKIH MASOVNIH GROBNICA	226
2013-10-29	IZNEVJERENI I PONIŽENI	227
2013-11-04	ARTILJERIJSKI TEROR NAD SARAJEVOM	228
2013-11-05	MLADIĆEVA ODBRANA OSPORAVA EKSPERTSKI NALAZ O MARKALAMA 2	229
2013-11-07	OSPORAVANJE MARKALA 1	229
2013-11-08	ODBRANA: ISTRAGE O ARTILJERIJSKIM INCIDENTIMA PUNE GREŠAKA	230

2013-11-11	ČVRSTA RUKA GENERALA MLADIĆA	230
2013-11-12	MLADIĆ ODGOVORAN "SVIĐALO MU SE TO ILI NE"	231
2013-11-13	TUŽILAC: NALAZI IZ TOMAŠICE BIĆE UVRŠTENI U PREDMET MLADIĆA	232
2013-11-14	JAHORINSKI "ŽIVI ŠTIT"	232
2013-11-15	VEĆE NALOŽILO LEKARSKI PREGLED MLADIĆA	233
2013-11-18	"NEPRIKLADNA" TERMINOLOGIJA VJEŠTAKINJE TUŽILAŠTVA	234
2013-11-19	STRATEŠKI CILJEVI KAO OSNOVA DELOVANJA VRS	234
2013-11-21	PREKOMERNE REAKCIJE VOJSKE BOSANSKIH SRBA	235
2013-11-22	NUTRICIONISTA U LOGORU MANJAČA	236
2013-11-25	O ZAROBLJENICIMA "ZAOBILAZNO, U GRANICAMA ZAKONITOSTI"	236
2013-11-26	VALJANE INSTRUKCIJE I NEOVLAŠĆENA NAREĐENJA	237
2013-11-27	TUŽILAŠTVO PRIKUPLJA DOKAZE O TOMAŠICI	238
2013-12-02	USPEŠNO RAZDVAJANJE NARODA	238
2013-12-03	AKTIVAN I INFORMISAN KOMANDANT MLADIĆ	239
2013-12-05	POD MLADIĆEVOM KOMANDOM DO OSTVARENJA STRATEŠKIH CILJEVA	240
2013-12-06	DIREKTIVE "HARIZMATIČNOG KOMANDANTA"	240
2013-12-09	ODBRANA OSPORAVA STRUČNOST VEŠTAKA TUŽILAŠTVA	241
2013-12-10	MLADIĆEVE "PRIVIDNO DOBRE NAMERE"	242
2013-12-12	PAUZA NA SUĐENJU RATKU MLADIĆU	242
2013-12-17	MLADIĆ TRAŽI IZUZEĆE DVOJICE SUDIJA	243
2014-02-26	KRAJ DOKAZNOG POSTUPKA OPTUŽBE, MLADIĆEVA ODBRANA KREĆE 13. MAJA	244
2014-03-17	MLADIĆ SE "RADUJE" DOKAZNOM POSTUKU ODBRANE	244
2014-03-18	TUŽILAC: "MLADIĆ JE SVE IMAO U MALOM PRSTU"	245
2014-03-19	ODBRANA: "NEPOMIRLJIVE RAZLIKE" IZMEĐU MLADIĆA I KARADŽIĆA	246
2014-03-31	MLADIĆ SE VRAĆA NA PETODNEVNU RADNU SEDMICU	247
2014-04-08	"MEĐUPRESUDA" MLADIĆU 15. APRILA	247
2014-04-15	MLADIĆEVA OPTUŽNICA OSTALA NETAKNUTA	248
2014-04-22	ODBRANA MLADIĆA KARADŽIĆEVIM STOPAMA	249
2014-04-28	KOMPJUTERSKI PROBLEMI MLADIĆEVE ODBRANE	249
2014-05-02	SEDMICA VIŠE ZA PRIPREMU MLADIĆEVE ODBRANE	250

2014-05-12	MLADIĆEVA ODBRANA ODUSTAJE OD UVODNE REČI	250
2014-05-17	MLADIĆEVA "MEĐUPRESUDA" PRED ŽALBENIM VEĆEM	251
2014-05-18	POČETAK DOKAZNOG POSTUPKA MLADIĆEVE ODBRANE	252
2014-05-19	POČETNI UDARAC ODBRANE RATKA MLADIĆA	252
2014-05-20	"DUPLI PRSTEN" OKO SARAJEVA	253
2014-05-21	DA LI JE SARAJEVO BILO POD BLOKADOM?	254
2014-05-22	"KOMŠIJSKI DOGOVOR" O RAZMJENI STANOVNIŠTVA	255
2014-05-23	NESKLAD IZMEĐU DOKUMENATA I ISKAZA SVJEDOKA	256
2014-05-23	POHVALA "KRMAČAMA"	256
2014-05-26	ZAHVALAN "BRAĆI SRBIMA"	257
2014-05-27	SVEDOK: CIVILNE ŽRTVE SU BILE KOLATERALNA ŠTETA	258
2014-05-28	"IZREŽIRANI" MASAKR	259
2014-05-29	OTKUD ZAROBLJENICI NA PRINUDNOM RADU	259
2014-05-30	MOLBA ZA PROMJENU MJESTA BORAVKA	260
2014-05-30	FANTOMSKA ILI STVARNA KOMISIJA ZA MARKALE 1	261
2014-06-02	ISKAZ O DOGAĐAJIMA PRE I NAKON PERIODA OPTUŽNICE	262
2014-06-03	"ZA NESTAŠICU STRUJE U SARAJEVU KRIVA MUSLIMANSKA STRANA"	263
2014-06-04	ZAŠTO SU I KAKO MUSLIMANI OTIŠLI SA PALA	264
2014-06-05	SARAJEVO PUNO ODSEČENIH GLAVA	264
2014-06-06	OPTUŽBA: "ISKAZ MLADIĆEVOG SVEDOKA NEDOSLEDAN I NEVEROVATAN"	265
2014-06-06	"KLUB POŠTENIH LJUDI" PROTIV PARAVOJNIH FORMACIJA	266
2014-06-10	INSPEKTOR ZA "JEDNOKRATNU UPOTREBU"	267
2014-06-10	KOMANDANT NA TESTU POZNAVANJA ŽENEVSKIH KONVENCIJA	268
2014-06-11	DVE "KAFANSKE ISTINE" O NAORUŽAVANJU SRBA I MUSLIMANA	268
2014-06-12	KO JE OKUPIRAO SARAJEVO	269
2014-06-13	MLADIĆ: "AKO JE ELVIS PRISLI ZVIJEZDA JA SAM ZVIJEZDA GRANDE"	270
2014-06-16	MLADIĆ BOLESTAN, SUĐENJE ODLOŽENO	271
2014-06-17	I DANAS BEZ SUĐENJA MLADIĆU	271
2014-06-19	NASTAVAK MLADIĆEVOG SUĐENJA NAREDNE SEMICE	272
2014-06-23	NEGIRANJE MARKALA 2 UZ POMOĆ "ŠTAMPARSKE GREŠKE"	272

2014-06-24	“ĐE BILO” BOMBAMA NA SARAJEVO	273
2014-06-25	OPREČNI ISKAZI O SARAJEVSKIM “ĐE BILO” BOMBAMA	274
2014-06-26	ZAROBLJAVANJE VOJNIKA UN “NA OBOSTRANO ZADOVOLJSTVO”	275
2014-06-27	PROMAŠAJ VOJNOG ILI POGODAK CIVILNOG CILJA?	275
2014-07-02	ZAGONETNA FOTOGRAFIJA RUŠEVINA U HRASNICI	276
2014-07-03	KO JE KOGA TERORISAO U SARAJEVU	277
2014-07-04	“OSVJEŽAVANJE PAMĆENJA” DOKUMENTIMA VRS	278
2014-07-04	SVEDOK: “MARKALE I INSCENIRALI MUSLIMANI”	278
2014-07-07	KOMŠIJSKI RAZGOVORI PREKO NIŠANA	279
2014-07-08	ODBRANA “ŽIVOTNOG PROSTORA”	280
2014-07-09	MLADIĆEV SVJEDOK: SRBI SU GENETSKI JAČI, BOLJI, LJEPŠI I PAMETNIJI	280
2014-07-10	DVADESETOGODIŠNJA “ZABLUDA” NENADA KECMANOVIĆA	281
2014-07-11	NENAD KECMANOVIĆ REVIDIRA NEKADAŠNJE STAVOVE I OCENE	282
2014-07-14	KECMANOVIĆ: “U BIH NIJE BILO GENOCIDA”	283
2014-07-15	MLADIĆEV SVJEDOK: ARMIJA BIH JE KRŠILA PRAVILA RATOVANJA	283
2014-07-16	SRBIN IZ FOČE OPTUŽUJE SRPSKE I CRNOGORSKE “PSE RATA”	284
2014-07-17	ISKAZ ČUVARA “PRIHVATNOG CENTRA” ZA ŽENE U FOČI	285
2014-07-18	DA LI JE SILOVAO SVEDOK ILI NJEGOV IMENJAK?	286
2014-07-21	U FOČI NIJE BILO ZLOČINA... SAMO KRIVIČNIH DELA	286
2014-07-22	OSPORAVANJE UČEŠĆA U ZLOČINU NA RIJECI JADAR	287
2014-07-23	NESRPSKI PACIJENTI U SRPSKOJ BOLNICI	288
2014-07-24	SVJEDOK: OD MLADIĆA SMO BJEŽALI K’O ĐAVO OD KRSTA	289
2014-07-24	DVOSTRUKI GENOCID OPSTAO U MLADIĆEVOJ OPTUŽNICI	289
2014-08-25	MLADIĆEVA ODBRANA SMATRA DA NE TRAČI SUDSKO VRIJEME	290
2014-08-25	SRPSKA HUMANITARNA ILI OPORTUNISTIČKA POMOĆ HRVATIMA?	291
2014-08-26	DOKUMENTI PUNI “GREŠAKA”	292
2014-08-27	TUŽILAŠTVO TRAŽI PRILIKU DA PREZENTIRA DOKAZE O TOMAŠICI	292
2014-08-28	LOŠE OCENE ZA “UMETNIČKI DOJAM”	293
2014-09-01	ISKAZ O RASPOREDU SNAGA ARMIJE BIH U SARAJEVU	294
2014-09-02	DOKAZNA VREDNOST “RAVNA NULI”	295

2014-09-03	POHVALE "VELIKOM ŠARMERU" MLADIĆU	296
2014-09-04	"NOVA DEMOGRAFSKA POLITIKA" BOSANSKIH SRBA	297
2014-09-08	KAKO "PRAZONOM PUŠKOM" SRAVNITI "POLA SARAJEVA"	297
2014-09-09	PREMIJER NE ZNA ZA SILOVANJA	298
2014-09-10	SVEDOK RUŠI TEORIJU O "ZLOČESTIM SRBIMA"	299
2014-09-11	MLADIĆ PROTIV IZVOĐENJA DOKAZA O TOMAŠICI	300
2014-09-16	MLADIĆEV SVEDOK O MASAKRU U AUTOBUSU	301
2014-09-17	POSLEDICE NAPADA NA AHATOVIĆE	301
2014-09-18	SVJEDOK: "STVARANJE NEREDA I ŠTO GORE SLIKE O SRBIMA"	302
2014-09-19	TUŽILAC NE ODUSTAJE OD TOMAŠICE	303
2014-09-22	"OSUĐEN JESTE, KRIV NIJE"	304
2014-09-23	"DOBROVOLJNI" ODLAZAK MUSLIMANA IZ ROGATICE	304
2014-09-24	MUSLIMANSKI ZATOČENICI NA PRINUDNOM RADU	305
2014-09-25	MLADIĆEVI ODLIKAŠI	306
2014-09-25	(NE)RACIONALNA UPOTREBA MUNICIJE U SARAJEVU	307
2014-09-29	DEMOKRATSKA PROCEDURA U LOGORU BATKOVIĆ	307
2014-09-30	"PRIHVATILIŠTE" ZA ZAROBLJENE CIVILE	308
2014-10-01	KOTOR VAROŠ: ZLOČIN PO ZLOČIN – GENOCID	309
2014-10-02	SUČELJAVANJE STAVOVA O SUKOBIMA U SANSKOM MOSTU	310
2014-10-13	ROGATICA PUNA MUSLIMANSKIH "DOBROVOLJACA"	311
2014-10-14	LIKVIDACIJE ZAROBLJENIKA... PO ŽENEVSKIM KONVENCIJAMA	312
2014-10-15	TUŽILAC IGNORIŠE SVEDOKOVE HVALOSPEVE MLADIĆU	312
2014-10-16	ZLOČIN "POMUĆENOG UMA" VAN MLADIĆEVE KOMANDE	313
2014-10-20	ODGOVORNOST VOJSKE ZA STRELJANJE ZATOČENIKA "RASADNIKA"	314
2014-10-21	KAKO JE FOČA POSTALA SRBINJE	315
2014-10-22	DNK ANALIZOM PROTIV NEGIRANJA SREBRENIČKOG GENOCIDA	315
2014-10-23	ODOBREN ZAHTJEV TUŽILAŠTVA ZA IZVOĐENJEM DOKAZA O TOMAŠICI	316
2014-10-23	RIMOVANJE KOJE NIJE BILO DOBRO ZA SVE	317
2014-10-27	MLADIĆA BRANI RATNI AĐUTANT	318
2014-10-28	(NE)SPREČAVANJE PROLASKA HUMANITARNIH KONVOJA	319

2014-10-29	MLADIĆEV SVEDOK: "TOKOM RATA U BIH NIKO NIJE UMRO OD GLADI"	319
2014-10-30	RATNE PRIČE IZ BOLNICE U FOČI	320
2014-11-03	ZAŠTITA CIVILA OD RUŠEVINA VLASENIČKE DŽAMIJE	321
2014-11-04	IZDVAJANJE IZ BIH ZBOG "PONIŽAVANJA I PREGLASAVANJA SRBA"	322
2014-11-05	BEZ SAZNAVANJA O ZLOČINIMA SVOJIH SABORACA	323
2014-11-06	KAKO JE VOJNI SUD SUDIO SRBIMA U BIJELJINI	323
2014-11-10	PREBACIVANJE KRIVICE NA "DRUGU STRANU"	324
2014-11-11	DA LI JE SAO "SRPSKA" ILI "SAMOSTALNA" AUTONOMNA OBLAST	325
2014-11-12	ROGATICA DO KRAJA RATA BEZ MUSLIMANA	326
2014-11-13	GRUBA GREŠKA "NEUKOG DAKTILOGRAFA"	327
2014-11-17	KARADŽIĆEVE "BIOLOŠKE ANALOGIJE"	327
2014-11-18	ZA SVE SU KRIVI ARKAN I "ARKANOVCI"	328
2014-11-19	STVARANJE OSEĆAJA "ŽIVOTA U GETU"	329
2014-11-19	"SAMOORGANIZOVANE" SRPSKE STRAŽE U ROGATICI	330
2014-11-20	MLADIĆEV SVJEDOK: MASAKR U VELAGIĆIMA - "OSVETA ZA II SVJETSKI RAT"	330
2014-11-24	TOTALNO PORICANJE ZLOČINA U SUŠICI	331
2014-11-24	"SVILEN GAJTAN ZA ALIJU"	332
2014-11-25	ISELJAVANJE DOZVOLJENO, POVRATAK ZABRANJEN	333
2014-11-26	ZLOČINE NAD NESRBIMA NE SPOMINJATI JER SU "OPŠTE POZNATI"	333
2014-11-27	POHVALE "HRABROM I PRAVIČNOM" GENERALU MLADIĆU	334
2014-12-01	O SITUACIJI U SREBRENICI PRE 1995. GODINE	335
2014-12-02	DVE VERZIJE UBISTVA SVEŠTENIKA IVANA GRGIĆA	336
2014-12-03	ČIŠĆENJE «ONEČIŠĆENE» KRAJINE	336
2014-12-04	O ODGOVORNOSTI MLADIĆEVE VOJSKE ZA ZLOČIN U GRABOVICI	337
2014-12-08	KOJI JE MLADIĆ NAREDIO NAPAD NA POFALIĆE?	338
2014-12-09	ZLOČINI U "DOBRIM USLOVIMA" MANJAČE	339
2014-12-10	MUSLIMANI ODLAZILI IZ STRAHA OD MUSLIMANA	340
2014-12-11	KRAJIŠNICI U BORBI ZA SVOJE PARE	341
2014-12-15	"KOMPLETIRANA ISTINA" U ODBRANU MLADIĆA	341
2014-12-16	KOME JE BIO POTREBAN RAT U BIH?	342

2014-12-16	“TRIK” KOJIM JE TREBALO SPRIJEČITI UDARE NATO	343
2014-12-16	SVEDOCI NA POKRETNJOJ TRACI	344
2014-12-17	NOVI SVEDOK, STARE TEZE	344
2014-12-17	FINA LINIJA U SRCU MLADIĆEVOG SVEDOKA	345
2014-12-18	(NE)INFORMISANI ŠEF MLADIĆEVE INFORMATIVNE SLUŽBE	346
2015-01-19	KADA SU I ZAŠTO MUSLIMANI NAPUSTILI PRIJEDOR?	347
2015-01-20	“SAMOVOLJNI” RATNI ZLOČINI	348
2015-01-22	“MUSLIMANE U KLJUČU NIKO NIJE DIRAO”	348
2015-01-23	RAZMERE “ZAŠTITE” MUSLIMANA U KLJUČU	349
2015-01-23	“CVJETNA BAŠTA” GENERALA MLADIĆA	350
2015-01-26	OSPORAVANJE AUTENTIČNOSTI PRESRETNUTIH RAZGOVORA	350
2015-01-27	MLADIĆ “BOLEČIV” ZA PATNJE CIVILA	351
2015-01-28	NEOBAVJEŠTENI OBAVJEŠTAJAC	352
2015-01-28	KAZNA ZA UBISTVO CIVILA – POVRATAK U JEDINICU	353
2015-01-29	DA LI JE AUTONOMNA REGIJA BIRAČ ŠTITILA SAMO SRPSKE INTERESE	353
2015-02-02	CIVILI JAČI OD VOJSKE	354
2015-02-03	KOLIKO JE KOŠTAO PROLAZAK HRVATA PREKO SRPSKE TERITORIJE	355
2015-02-04	“DOBROVOLJNI” ODLAZAK MUSLIMANA IZ BOSANSKOG NOVOG	356
2015-02-05	DA LI JE KOTORVAROŠKA BRIGADA BILA “MULTIKULTURNA”	356
2015-02-05	“POMOĆ” NESRBIMA DA NAPUSTE SANSKI MOST	357
2015-02-09	OSPORAVANJE “APSOLUTNIH NEISTINA” SREBRENIČKOG POKAJNIKA	358
2015-02-10	“DOBROVOLJNI” ZATOČENICI PRIJEDORSKIH LOGORA	359
2015-02-11	DNEVNIČKA BILJEŠKA DR DAVIDOVIĆA: “PROTJERATI ZA SVA VREMENA”	359
2015-02-12	KAKO OBUĆI LEŠEVE	360
2015-02-12	TRNOPOLJE – NOVINARI OGRAĐENI, LOGORAŠI SLOBODNI	361
2015-02-16	ODGURIVANJE ILI PREMLAČIVANJE U TRNOPOLJU	361
2015-02-17	POD “KIŠOBRANOM” MANJAČE	362
2015-02-18	O SITUACIJI UOČI NAPADA NA SREBRENICU I ŽEPU	363
2015-02-19	DAN RAZLIKE U SREBRENIČKOJ HRONOLOGIJI	364
2015-02-23	“IZMICANJE” SVEDOKA IZ SREBRENIČKOH DOGAĐAJA	365

2015-02-24	OTKUD RIBA NA PETROVDAN?	365
2015-02-25	O ČEMU RAZGOVARAJU SVJEDOCI DOK ČEKAJU NA SVJEDOČENJE	366
2015-02-26	DA LI SU ZLOČINI MUDŽAHEDINA RELEVANTNI ZA SUĐENJE MLADIĆU?	367
2015-03-02	SVJEDOK: ZLOČINI SU NESPORNI, ALI NE ZNAM KOJI	368
2015-03-03	PROCES RAZMJENE U FUNKCIJI MAŠINERIJ E ETNIČKOG ČIŠĆENJA	368
2015-03-04	ŠTA JE MOGUĆE, A ŠTA NE, VJEROVATI?	369
2015-03-05	ŠTA JE MLADIĆ 13. JULA 1995. GOVORIO I RADIO U KONJEVIĆ POLJU?	370
2015-03-05	BEZ SAZNANJA O NEPOZNATIM INCIDENTIMA	370
2015-03-08	DA LI JE U TRNOPOLJU BILO UBISTAVA?	371
2015-03-09	DA LI JE TRNOPOLJE PRIPREMANO ZA "PROPAGANDNU POSJETU"	372
2015-03-09	O DOBROVOLJNIM PREDAJAMA I MEĐUSOBNIM UBISTVIMA OKO SREBRENICE	372
2015-03-10	HOTEL "HAJAT" U TRNOPOLJU	373
2015-03-11	ZA ZLOČINE SU KRIVI "BOLESNI LJUDI"	374
2015-03-12	MLADIĆEVA ODBRANA: VIŠE VREMENA I NOVCA ZA ISTRAGU O TOMAŠICI	375
2015-03-12	POLITIKA NEKAŽNJIVOSTI U VOJSCI REPUBLIKE SRPSKE	376
2015-03-16	DA LI JE PODELA MUP BIH BILA PLANIRANA ILI IZNUĐENA?	377
2015-03-17	NEOBAVEŠTENOST "VRHUNSKOG PROFESIONALCA"	377
2015-03-18	TAJ NEPRIJATNI MIRIS LEŠEVA	378
2015-03-19	OD ODBRANE DO SAMOODBRANE	379
2015-03-20	TUŽILAŠTVO PROTIV ČETVOROMESEČNE PAUZE NA SUĐENJU MLADIĆU	380
2015-03-23	KO SU TURCI IZ GORAŽDA?	380
2015-03-24	"ZONA ODBRANE" VIDOJA BLAGOJEVIĆA	381
2015-03-25	KAKO SU ZAROBLJENI SREBRENIČANI ŠTIĆENI OD NAPADA NATO	382
2015-03-26	OČEVIDAC NIJE VIDEO ONO ŠTO JE IZBRISANO SA SNIMKA	383
2015-03-26	NEPRIJATNA SJEĆANJA	383
2015-03-26	O POKAJNIKU SVE NAJGORE	384
2015-03-27	DOKAZNI POSTUPAK O TOMAŠICI POČINJE 22. JUNA	385
2015-03-30	PELEMIŠ SPREMAN DA DOĐE U SARAJEVO, ALI...	385
2015-03-31	PRLJAVI POSLOVI "ŠEVA"	386
2015-04-01	DOBROVOLJNO ISELJAVANJE "OSETLJIVIH KATEGORIJA"	386

2015-04-02	MLADIĆEV PUT OD SREBRENICE DO HAN PIJESKA	387
2015-04-07	KAKO SU SE SREBRENIČANI "MEĐUSOBNO POUBIJALI"	388
2015-04-08	ŠTA SVEDOK NIJE VIDEO U KONJEVIĆ POLJU	388
2015-04-09	"VOJNIČKE PRIČE" O POGUBLJENJIMA	389
2015-04-20	ŠTA SVE VOJSKA NIJE RADILA U SANSKOM MOSTU	390
2015-04-21	"KOLATERALNA ŠTETA" U SANSKOM MOSTU	391
2015-04-22	SVJEDOKOVI SUSRETI SA MLADIĆEM	391
2015-04-23	ODGOVORNOST ZA POKOLJ U BILJANIMA	392
2015-04-28	ISELJAVANJE MUSLIMANA "ZA NJIHOVO DOBRO"	392
2015-04-29	"ORGANIZOVANJE" LOGORA SUŠICA	393
2015-04-30	"CRNI BILANS" U KRAVICI	394
2015-04-30	PREUZIMANJE VLASTI U CILJU OČUVANJA MIRA	394
2015-05-04	KO ĆE KOME "ZATRATI SJEME" U PRIJEDORU?	395
2015-05-05	"TRIAŽA" NA SREBRENIČKIM STRATIŠTIMA	396
2015-05-06	ZLOČINI BEZ NAREĐENJA	396
2015-05-07	NI REČI O BROJU SREBRENIČKIH ŽRTAVA	397
2015-05-07	ŠVERC ORUŽJEM PREKO SRPSKE KRAJINE	398
2015-05-11	ARKAN, MLADIĆ I JNA	399
2015-05-11	KAKO JE FORMIRAN STRELJAČKI VOD ZA BRANJEVO	399
2015-05-12	DA LI JE PEĆANAC BIO MLADIĆEV ČOVEK ZA "SPECIJALNE ZADATKE"	400
2015-05-12	CIVILNE ILI VOJNE ŽRTVE ORIĆEVOG NAPADA NA BJELOVAC	400
2015-05-13	RATNI ZLOČINI U "VAKUUMU"	401
2015-05-14	(NE)POZNATA SUDBINA PRIJEDORSKIH LEKARA	402
2015-05-18	ŠTA JE BIO CILJ MLADIĆEVE VOJSKE	402
2015-05-19	"DEFANZIVNO" ZAVARAVANJE JAVNOSTI	403
2015-05-20	GDJE JE MLADIĆ BIO UVEČER 16. JULA 1995.	404
2015-05-21	TANKA LINIJA IZMEĐU ZAKONITOG I NEZAKONITOG GRANATIRANJA	405
2015-05-22	ŠTA ZNAČI ARTILJERIJSKA PODRŠKA	405
2015-06-22	POČETAK IZVOĐENJA DOKAZA O TOMAŠICI "IZA ZAVJESE"	406
2015-06-23	DOKAZI O TOMAŠICI DALEKO OD OČIJU I UŠIJU JAVNOSTI	407

2015-06-24	STOTINE "SKUPINA" U MASOVNOJ GROBNICI TOMAŠICA	407
2015-06-25	(NE)PRISTRASNOST PRI EKSHUMACIJAMA U TOMAŠICI	408
2015-06-25	BALISTIČKA EKSPERTIZA ČAHURA I ZRNA IZ TOMAŠICE	409
2015-06-29	U TOMAŠICI PRONAĐENO 385 TELA ŽRTAVA	409
2015-06-30	OSPORAVANJE BALISTIČKIH NALAZA	410
2015-06-30	ANALIZA PREDMETA OTKRIVENIH PORED LEŠEVA U TOMAŠICI	411
2015-07-01	ŠTA JE POKAZALA OBDUKCIJA ŽRTAVA IZ TOMAŠICE	411
2015-07-02	ODBRANA: U TOMAŠICI SU SAHRANJENI POGINULI U BORBAMA	412
2015-07-02	712 IDENTIFIKOVANIH ŽRTAVA IZ TOMAŠICE	413
2015-07-07	ETNIČKO ČIŠĆENJE KAO UZROK SMRTI	413
2015-07-08	ZAVRŠEN DOKAZNI POSTUPAK TUŽILAŠTVA O TOMAŠICI	414
2015-07-09	OSPORAVNJE SPISKOVA NESTALIH OSOBA	415
2015-07-10	BEZ PARDONA PROTIV SRPSKIH PARAVOJNIH JEDINICA	415
2015-07-13	OFICIR "NAJVEĆEG KORPUSA U EVROPI" NEGIRA ZLOČINE	416
2015-07-14	BEZ KAZNE ZA ZLOČINE U BOSANSKOJ KRAJINI	417
2015-07-15	ZLOČINIMA DO SRPSKE DRŽAVE U BIH	418
2015-07-16	OD "DA" DO "NE" I NAZAD	419
2015-07-16	ŽIVOT NA GRBAVICI IZMEĐU PAKLENOG I HARMONIČNOG	419
2015-08-10	OSPORAVANJE OPTUŽBI ZA UNIŠTAVANJE KULTURNE BAŠTINE	420
2015-08-11	"STIHIJSKO" ILI ORGANIZOVANO RUŠENJE DŽAMIJA?	421
2015-08-12	KOMANDANT NA SVADBI, VOJSKA NA STRATIŠTIMA	421
2015-08-13	PRESRETNUTI RAZGOVORI POD LUPOM MLADIĆEVOG VEŠTAKA	422
2015-08-18	MLADIĆA JE BILO (NE)MOGUĆE PRISLUŠKIVATI	423
2015-08-19	KO JE KOJA TERORISAO U SARAJEVU?	423
2015-08-20	MLADENCI POTVRDILI MLADIĆEV ALIBI	424
2015-08-24	VEŠTAK ODBRANE: OPTUŽBA "MEŠA BABE I ŽABE"	425
2015-08-25	SREBRENICA – MASAKR ILI NESREČAN SLUČAJ	426
2015-08-26	MLADIĆEV EKSPERT U "ISTORIJSKOM PROJEKTU - SREBRENICA"	426
2015-08-27	"NE SPORIM BROJEVE NEGO METODOLOGIJU"	427
2015-08-31	MLADIĆEV SVEDOK: "U SARAJEVU UBIJENO 3.300 SRBA"	428

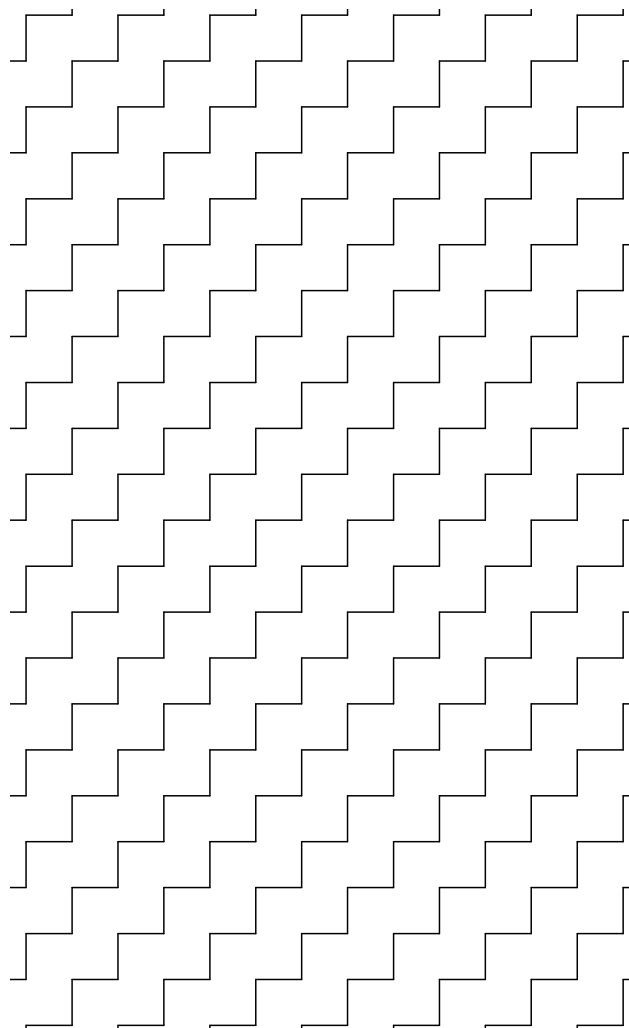

2015-09-01	SRPSKE ŽRTVE ILI ŽRTVE SRBA?	428
2015-09-02	MLADIĆEV PUT OD CRNE RIJEKE DO BEOGRADA U VRIJEME SREBRENICE	429
2015-09-07	ZVANIČNI I SUBJEKTIVNI ZAKLJUČCI O MARKALAMA	430
2015-09-08	HARMONIČNI ODMOR U ZAROBLJENIŠTVU VRS	431
2015-09-09	ODBRANA: NIKOLIĆ IZMISLIO MLADIĆEV POKRET RUKOM	431
2015-09-15	OSPORAVANJE ODGOVORNOSTI ZA MARKALE	432
2015-09-16	DOKAZIVANJE MLADIĆEVOG ALIBIJA	433
2015-09-17	“RUČNO” GRANATIRANJE MARKALA SA PROZORA	434
2015-09-21	ZAKLJUČAK DA NEMA POUZDANOG ZAKLJUČKA	434
2015-09-22	ODBRANA: “MANJKAVI” DOKAZI O MASAKRU U REDU ZA HLJEB	435
2015-09-23	OSPORAVANJE ODGOVORNOSTI ZA ARTILJERIJSKE INCIDENTE	436
2015-09-28	BALISTIKA U MLADIĆEVU ODBRANU	436
2015-09-29	MARKALE POD LUPOM MLADIĆEVE EKSPERTKINJE	437
2015-09-30	PRECIZNE “KRMAČE” I INSCENIRANE MARKALE	438
2015-10-01	TUŽILAC UKAŽUJE NA GREŠKE U IZVEŠTAJU VEŠTAKA ODBRANE	438
2015-10-05	MENJANJE DOKAZA ILI “KOMPLETNA SLIKA” O NAPADIMA NA SARAJEVO?	439
2015-10-06	EKSPERTSKE TEORIJE ZAVERE O MARKALAMA	440
2015-10-07	O (NE)PRECIZNOSTI SARAJEVSKIH “KRMAČA”	441
2015-10-08	KRAJ MARATONSKOG ISKAZA MLADIĆEVE VEŠTAKINJE	441
2015-10-19	ZAJEDNIČKI CILJ – SJEDINJENA SRPSKA DRŽAVA?	442
2015-10-20	SRBI “VRLO VEROVATNO” NISU PUCALI NA MARKALE	443
2015-10-21	“GOVORKANJA” O SREBRENIČKOM GENOCIDU	443
2015-10-22	PREKID SVEDOČENJA DRAGANA KIJCA	444
2015-10-22	SMRT SVEDOKA MLADIĆEVE ODBRANE	444
2015-10-26	DR. DUŠAN DUNJIĆ UMRO PRIRODNOM SMRĆU	445
2015-10-26	OD VALJEVA, PREKO JAHORINE, DO SREBRENICE	445
2015-10-27	ŽRTVE SNAJPERA NISU BILE VIDLJIVE SA SRPSKIH POLOŽAJA	446
2015-10-28	ODGOVORNOST JE NA DRUGOJ STRANI	447
2015-10-29	OPTUŽBA OSPORAVA METODOLOGIJU MLADIĆEVOG VEŠTAKA	448
2015-11-02	POGREŠNE PREMISE - POGREŠNI ZAKLJUČCI	448

2015-11-03	(NE)SPORNA VIDLJIVOST SARAJEVSKIH SNAJPRSKIH META	449
2015-11-04	“TEHNIČKE GREŠKE” MLADIĆEVOG VEŠTAKA	450
2015-11-05	KRAJ EKSPERTSKOG ISKAZA O SARAJEVSKIM SNAJPERIMA	450
2015-11-09	O ULOZI VOJSKE U OMARSKOJ I TOMAŠICI	451
2015-11-10	“MANJE ZNAM, VIŠE VREDIM”	452
2015-11-11	MLADIĆEVA “KRAJINSKA UVERTIRA” ZA BOSNU	452
2015-11-12	OPSTRUKCIJA RADA “NEPOSTOJEĆEG” HAŠKOG TRIBUNALA	453
2015-11-16	“KLASIČAN GRAĐANSKI RAT” U BIH	454
2015-11-17	EKSPLOATACIJA ISLAMOFODIJE U TRIBUNALOVOJ SUDNICI	455
2015-11-18	“PLAGIJARIZAM” U IZVEŠTAJU MLADIĆEVOG VEŠTAKA	456
2015-11-19	MANJAK “BEZBEDNOSNE KULTURE” SARAJEVSKIH CIVILA	457
2015-11-23	“KVANTNA RAZLIKA” U ZLOČINIMA	457
2015-11-24	AKAŠIJEVO “RAZMIŠLJANJE NAGLAS” O MLADIĆU	458
2015-11-25	ZA SREBRENIČKI GENOCID KRIVI SVI SEM MLADIĆA I KARADŽIĆA	459
2015-11-30	ISTORIČAR POPRAVLJA GRAMATIKU	460
2015-12-01	POTEŠKOĆE SA RAZUMEVANJEM KRIVIČNOG POSTUPKA	461
2015-12-03	POKUŠAJ OSPORAVANJA IZVJEŠTAJA O SREBRENIČKIM EKSHUMACIJAMA	461
2015-12-07	OD ISLAMSKE DEKLARACIJE DO ISLAMSKE DRŽAVE	462
2015-12-08	DODIK: VRH SDS UMEŠAN U RATNE ZLOČINE	463
2015-12-09	LISABOSNKI SPORAZUM – ŠANSA ZA MIR ILI PLAN RAZBIJANJA BOSNE?	464
2015-12-10	SNAJPERISTI SU SE “SAMO ŠALILI”	465
2015-12-14	MLADIĆEV EKSPERT TRAGOM SREBRENIČKE KOLONE VOJNIKA I CIVILA	466
2015-12-15	SAMOGRANATIRANJE “ZA PRAVU STVAR”	466
2015-12-17	OBAVIJEŠTENOST KARLA BILTA O SREBRENICI	467
2016-02-01	SPORNI SPISAK SPORNIH IMENA	468
2016-02-02	DA LI JE 1.500 LJUDI “ZAROBLJENO, UBIJENO” ILI JE “ZAROBLJENO I UBIJENO”?	469
2016-02-03	POLICAJAC SE NIJE BAVIO ZLOČINIMA	469
2016-02-04	ZAKAZANA JAVNA RASPRAVA O NESARADNJI SRBIJE	470
2016-02-28	MLADIĆ SE VRAĆA U SUDNICU	471
2016-03-01	OSPORAVANJE ODGOVORNOSTI ZA MARKALE 2	471

2016-04-15	“PUŽEV TEMPO” ZAVRŠNICE MLADIĆEVOG DOKAZNOG POSTUPKA	472
2016-04-18	ŠTA VJEŠTAK ODBRANE ZAMJERA EKSPERTU TUŽILAŠTVA	473
2016-04-19	VJEŠTAK ODBRANE: ŽRTVE IZ TOMAŠICE SU MOGLE STRADATI U BORBAMA	473
2016-04-20	POVEZI NA OČIMA STRIJELJANIH ILI RATNIČKE “BANDANE”?	474
2016-04-21	NEDOSLJEDNOSTI U ISKAZU I BLISKI ODNOS SVJEDOKA I OPTUŽENOG	475
2016-04-25	“LONDONSKE VEZE” BEOGRADSKOG PATOLOGA	476
2016-04-26	OSPORAVANJE DOKAZA O TOMAŠICI	476
2016-04-28	SVEDOKOVI PROBLEMI SA PAMĆENJEM	477
2016-05-02	VJEŠTAK ODBRANE: “STATISTIČKI EGZIBIZIONIZAM” EKSPERTA TUŽILAŠTVA	478
2016-05-03	NIJE VAŽNO JE LI NEKO BIO NAORUŽAN VEĆ DA LI JE BILO BORBI	478
2016-05-20	KO (NE)MOŽE PISATI PRESUDU RATKU MLADIĆU? TUŽILAŠTVO: ODBACITI ZAHTEV MLADIĆEVE ODBRANE	479
2016-06-14	ZAVJERA PROTIV SRBA, PRISTRASNOST UN I BOŠNJAČKA AGRESIJA	480
2016-06-15	ZBUNJENI PUKOVNIK I SOFISTICIRANI TUŽILAC	481
2016-06-16	DEMURENKO OTIŠAO PRIJE KRAJA SVJEDOČENJA	482
2016-06-23	ODBRANA TRAŽI ODLAGANJE ZAVRŠNIH RIJEČI ZA JANUAR 2017.	482
2016-07-04	ODBAČEN ZAHTEV MLADIĆEVE ODBRANE DA SE POSTUPAK PROGLASI NIŠTAVNIM	483
2016-07-08	POMIJERANJE ROKOVA ZA PODNOŠENJE ZAVRŠNIH PODNESAKA	483
2016-07-12	MLADIĆEVA ODBRANA TRAŽI PREISPITIVANJE ODLUKE PRETRESNOG VIJEĆA	484
2016-07-20	ODBRANA: MLADIĆ JE ŽRTVA “SISTEMATSKE PRISTRASNOSTI”	484
2016-08-16	ZAKLJUČEN DOKAZNI POSTUPAK MLADIĆEVE ODBRANE	485
2016-08-26	ODBAČEN MLADIĆEV ZAHTEV ZA DISKVALIFIKACIJU SUDIJA	486
2016-09-10	ZAVRŠNE REČI NA SUĐENJU RATKU MLADIĆU U DECEMBRU	486
2016-09-14	ODBIJEN MLADIĆEV PRIGOVOR NA “SISTEMATSKU PRISTRASNOST”	487
2016-09-22	ODBIJEN MLADIĆEV ZAHTEV ZA OBUSTAVU POSTUPKA	487
2016-09-27	ODBIJEN ZAHTEV ZA PREISPITIVANJE ODLUKE O KRAJU MLADIĆEVOG DOKAZNOG POSTUPKA	488
2016-09-28	MLADIĆEVOJ ODBRANI DOZVOLJENA ŽALBA	488
2016-10-10	MLADIĆ TRAŽI DISKVALIFIKACIJU TROJICE SUDIJA ŽALBENOG VEĆA	489
2016-10-27	ODBAČEN MLADIĆEV ZAHTEV ZA DISKVALIFIKACIJU SUDIJA	490
2016-12-04	ZAVRŠNE REČI NA SUĐENJU RATKU MLADIĆU	490

2016-12-05	TUŽILAC: MLADIĆ KLJUČNA OSOBA "PUTA U PAKAO"	491
2016-12-06	OD ETNIČKOG ČISĆENJA DO GENOCIDA	492
2016-12-07	TUŽILAC TRAŽI DOŽIVOTNI ZATVOR ZA RATKA MLADIĆA	493
2016-12-09	MLADIĆEVA ODBRANA: OPTUŽBA NIJE ISPUNILA TERET DOKAZIVANJA	494
2016-12-12	TRAGANJE ZA BOLJIM ŽIVOTOM A NE GENOCID	494
2016-12-13	ODBRANA: MLADIĆA OSLOBODITI ILI OSUDITI NA 5 DO 15 GODINA ZATVORA	495
2016-12-15	ZAVRŠENO POSLEDNJE TRIBUNALOVO SUĐENJE	496
2017-02-28	ODBAČENA MLADIĆEVA ŽALBA NA (NE)PRAVIČNOST SUĐENJA	497
2017-03-21	MLADIĆ TRAŽI "UPUT" ZA RUSKU KLINIKU	497
2017-04-03	TUŽILAŠTVO: MLADIĆ IMA "OPTIMALAN" TRETMAN U HAGU	498
2017-04-07	ODBRANA: MLADIĆEV ŽIVOT U RUKAMA SUDIJA	499
2017-05-12	MLADIĆ NE IDE U RUSIJU NA LEČENJE	499
2017-11-22	DOŽIVOTNI ZATVOR ZA RATKA MLADIĆA	500

HAŠKE SVESKE

SENSE je tokom gotovo 20 godina izveštavanja iz Međunarodnog krivičnog suda za bivšu Jugoslaviju (MKSJ) prikupila opsežnu arhivu koju, pored ostalog, čine hiljade stranica svojevrzne hronike haških suđenja. Edicijom PDF publikacija pod nazivom HAŠKE SVESKE, SENSE Centar sistematizuje arhivu svojih izveštaja po predmetima vođenim pred MKSJ, od podizanja optužnica do konačnih presuda.

Svaka sveska sadrži zbirku hronološki poređanih izveštaja o pojedinom suđenju pred MKSJ, onako kako su napisani dok je postupak još bio u toku. U tim se izveštajima citiraju izjave žrtava i svedoka, insajdera, forenzičkih i drugih veštaka i ukazuje na dokumente uvrštene u dokazni material.

HAŠKE SVESKE nude mogućnost da se kroz objedinjene i hronološki poređane izveštaje po predmetima stekne uvid u celo jedno suđenje, ključna svedočenja, nalaze i činjenice utvrđene tokom dokaznog postupka. Objedinjeni u Haškim sveskama SENSE izveštaji postaju i svojevrzni putokaz za dalja istraživanja celokupne MKSJ arhive sudski utvrđenih činjenica o ratovima u bivšoj Jugoslaviji.

2002-07-16

HAG/DEN HAAG

DEL PONTE IDE U BEOGRAD PO GENERALA MLADIĆA

Glavni tužilac Haškog tribunala "zna gde se nalazi Ratko Mladić" i sa tom će informacijom putovati u Beograd.

◀ Carla del Ponte

Glavni tužilac Haškog tribunala Karla/Carla del Ponte "zna gde se nalazi Ratko Mladić" i sa tom će informacijom u petak 19. jula putovati u Beograd - izjavila je danas agenciji SENSE predstavnica za štampu tužilaštva, Florans Artman/Florence Hartmann. Del Ponte će od jugoslovenskih i srpskih vlasti, najavila je Artman, zahtevati da generala Mladića bez odlaganja uhapsi i izruče tribunalu, kako bi mu se sudilo po dve optužnice podignute još 1995. godine, kojima se bivši zapovednik VRS tereti za genocid i druge ratne zločine u Bosni i Hercegovini.

Del Ponte, inače, već duže vreme tvrdi da se Mladić nalazi u Srbiji, ali nadležne vlasti u Beogradu to uporno

negiraju. Ovog puta, čini se, glavni tužilac namerava da svoju tvrdnju potkrepi i preciznom "adresom" na kojoj se, navodno, krije optuženi general, u nadi da će time nadležne podstaći da deluju.

2002-11-12

HAG/DEN HAAG

RATKO MLADIĆ "OLAKŠAN" ZA 21 TAČKU OPTUŽNICE

U Hagu objavljena "konsolidovana" optužnica protiv generala Ratka Mladića kojom je značajno smanjen broj - mada ne i težina - optužbi protiv bivšeg zapovednika Vojske Republike Srpske.

◀ Ratko Mladić

Umesto sa 36 tačaka iz dve optužnice koje je tužilaštvo Haškog tribunala u julu i novembru 1995. podiglo protiv njega i Radovana Karadžića, general Ratko Mladić se sada tereti sa "samo" 15 tačaka jedinstvene, konsolidovane optužnice. Broj optužbi je značajno manji, ali je njihova težina ostala nepromenjena.

Nakon što je, u maju 2000., "konsolidovalo" optužnicu protiv Radovana Karadžića, tužilaštvo je u oktobru ove godine učinilo isto i sa optužnicama protiv Ratka Mladića: jednom "opštom", iz jula 1995., za zločine počinjene tokom rata u BiH i drugom, podignutom novembra 1995., koja se odnosi isključivo na masakr u Srebrenici.

Holandski sudija Alfonsus Ori/Alphonsus Orije je 8. novembra potvrdio novu, "konsolidovanu" optužnicu, ocenjujući da će se tako - kada i ako Ratko Mladić bude uhapšen - olakšati spajanje njegovog slučaja sa Karadžićevim i omogućiti brže i jednostavnije suđenje.

Karadžić i Mladić optuženi su za ista dela, mada se odgovornost vojnog lidera kvalifikuje sa nešto više tačaka optužnice: 16 za Mladića u odnosu na 11 Karadžićevih. Obojica se terete za genocid i saučesništvo u genocidu; zatim za progon na političkim, rasnim i verskim

osnovama; istrebljenje i ubistva, deportacije, nečovečna dela i surova postupanja, napade na civilno stanovništvo i njihovo terorisanje, kao i za uzimanje pripadnika UN za taoce u maju i junu 1995.

Pored dve tačke genocida, "konsolidovana" optužnica tereti Mladića sa sedam tačaka zločina protiv čovečnosti i još šest tačaka kršenja zakona i običaja ratovanja. Zanimljivo je da se Mladić, za razliku od Karadžića, ne tereti za teške povrede Ženevskih konvencija, što znači da u njegovom slučaju tužilaštvo neće morati da dokazuje da su zločini koji mu se pripisuju izvršeni u kontekstu međunarodnog oružanog konflikta.

Mada "olakšana" za 21 tačku, nova optužnica protiv generala Ratka Mladića nije ništa lakša od prethodne dve, ali bi mogla da bude jednostavnija za dokazivanje - odnosno pobijanje - kada se optuženi nađe pred tribunalom. Pod uslovom, naravno, da se tamo ikada pojavi.

2003-11-13

HAG/DEN HAAG

GDJE JE MLADIĆEV DOSJE

Ured Carle del Ponte ponovo od Beograda zahtijeva dostavljanje povjerljivih podataka o generalu-bjeguncu.

◀ Ratko Mladić

Haški tužitelji traže od Tribunala da obaveže zvanični Beograd na dostavu svih raspoloživih podatke o odmetnutom generalu Ratku Mladiću, saopšteno je danas u Hagu.

S tim u vezi, u srijedu je ured tužitelja uputio Tribunalu formalni zahtjev za zakazivanje rasprave na kojoj bi jedina tema bila suradnja vlasti Srbije i Crne Gore u ovom slučaju.

Istovremeno se od Tribunala traži da Beogradu uputi energičan zahtjev da se tužiteljima dostave sva dokumenta vezana za Ratka Mladića, koja bi mogla biti značajna za proces protiv njega.

Glavna tužiteljica Haškog suda u zvaničnom obraćanju Tribunalu navodi da je dosje generala Ratka Mladića zatražen 2002. godine još uvijek bez rezultata, iako je zvaničnicima Srbije i Crne Gore uručivan lično ili u obimnoj prepisci sa Beogradom.

U igri "mačke i miša", Beograd je ljetos dostavio podatke o Mladiću koji završavaju sa aprilom 1992., sa objašnjenjem da tada prestaje njegova služba u VJ. Tužiteljstvo se onda, za ostatak dokumentacije, obratilo VRS, gdje je dobilo odgovor da se "Mladićev dosje drži u Generalštabu VJ".

"U medjuvremenu, dobila sam potvrdu iz drugih izvora, da se dokumentacija o Ratku Mladiću zaista čuva u Generalštabu VJ", rekla je del Ponte, navodeći da je o tim saznanjima aprila ove godine pismeno obavijestila i ministra vanjskih poslova SCG, Gorana Svilanovića.

Medjutim, osim obećanja da se zahtjev Del Ponte "sa najvećom pažnjom razmatra", do Haga još uvijek nije stiglo ništa od tražene dokumentacije.

2003-11-14

HAG/DEN HAAG

DA LI JE RATKO MLADIĆ PENZIONER U SCG?

Haški tribunal zahtijeva da mu vlasti u Beogradu dostave vojni dosije optuženog.

Medjunarodni krivični sud za bivšu Jugoslaviju zataržio je od beogradskih vlasti da mu dostave "lični vojni dosije" generala Ratka Mladića, optuženog za genocid. Posebno se insistira, kako je danas saopšteno u Hagu, da nadležne službe u Beogradu potvrde ili demantuju da li on od države Srbije i Crna Gora prima penziju.

Ovaj zahtjev, koji je potpisao jedan od sudija Haškog tribunala, uslijedio je pošto glavna tužiteljica Karla/Carla Del Ponte ni nakon niza pokušaja nije dobila pristup takvim informacijama. Prema činjenicama kojima tužilaštvo raspolaže, rečeno je u današnjem saopštenju, Mladić se krije u Srbiji.

Mada su beogradske vlasti najprije to poricale, a potom 24. oktobra dale izjavu da će učiniti sve da bivši vojni lider bosanskih Srba bude uhapšen i izručen, do danas se ništa nije promijenilo, zaključeno je u saopštenju.

2004-12-13

HAG/DEN HAAG

"CRNA RUPA" U KARIJERI RATKA MLADIĆA

Jedini podatak koji je u "Personalnom listu" Ratka Mladića upisan za period od dolaska u Sarajevo u maja 1992. do skidanja sa evidencije profesionalnih vojnika VJ u junu 2001. je ukaz o unapredjenju u čin general pukovnika, koji je 16. juna 1994. potpisao tadašnji predsjednik SRJ. Ko je bio Mladićev vrhovni komandant: Zoran Lilić ili Radovan Karadžić?

Vojnička karijera Ratka Mladića, prema podacima iz njegovog "Personalnog lista" čiji su detalji proteklih dana objavljeni u štampi širom sveta – od sarajevskog "Avaza" do londonskog "Tajmsa" - proteže se od 27. septembra 1965. kada je po završenoj Vojnoj akademiji ušao u stalni sastav JNA, pa sve do 28. februara 2002. kada je ukazom predsjednika Republike Srpske "razrešen od profesionalne vojne službe."

U toj karijeri, prema Mladićevom "Personalnom listu" iz JNA/VJ, postoji velika crna rupa – od proleća 1992. do leta 2001. Naime, pošto je ukazom krnjeg Predsedništva SFRJ od 25. aprila 1992. rasporedjen za načelnika štaba Komande Druge armijske oblasti u Sarajevu, Mladiću se gubi svaki "papirni trag" u evidenciji JNA, odnosno VJ. Moglo bi se reći da je to logično, budući da se u maju 1992. JNA povukla iz BiH, a Mladić je postavljen za komandanta jedne druge vojske, u jednoj drugoj državi.

Postoje, međutim, u "Personalnom listu" dva-tri detalja koja se ne uklapaju u tu logiku. Prvi je podatak da je ukazom tadašnjeg predsjednika SR Jugoslavije, Zorana Lilića, Ratko Mladić 16. juna 1994. vanredno unapredjen u čin general-pukovnika. Šefovi država, istina, ponekad dodeljuju najviša odlikovanja komandantima armije prijateljskih zemalja, ali je ovo verovatno jedinstven slučaj da predsednik jedne države koja uz to, kao što je poznato, "nije u ratu", unapređuje u viši čin komandanta armije druge države koja se stvara u ratu. Neko bi iz toga mogao da zaključi da je Zoran Lilić, a ne Radovan Karadžić, bio vrhovni komandant Ratku Mladiću! Moguće je da je upravo to razlog zbog kojeg su vlasti u Beogradu tako dugo oklevale da odgovore na zahtev haškog tužilaštva za dostavljanje Mladićevog vojnog dosijea.

Nakon beleške o vanrednom unapredjenju od juna 1994., u "Personalnom listu" nema novih podataka o kretanju Mladićeve karijere, sve do 16. juna 2001. kada je ukazom tadašnjeg predsjednika SRJ, Vojislava Koštunice, "skinut sa evidencije profesionalnih vojnika Vojske Jugoslavije." Njegov dalji status, kako je tom prilikom navedeno, "regulisaće se u skladu sa odredbama Sporazuma o uspostavljanju specijalnih paralelnih odnosa između SRJ i Republike Srpske."

Zanimljivo je da je to, dakle juni 2001. godine, prvi unos u Mladićev "Personalni list" u kojem se izričito pominje Republika Srpska. Njeno drugo i poslednje pominjanje je već naveni ukaz predsjednika RS o Mladićevom razrešenju profesionalne vojne službe od 28. februara 2002.

Deo vojne biografije koji nedostaje u njegovom "Personalnom listu" rekonstruisan je u optužnici, kojom se Ratko Mladić tereti za genocid i druge ratne zločine u nadležnosti Haškog tribunala, počinjene od maja 1992. do kraja rata u BiH u novembru 1995. Dakle, upravo u periodu za koji u njegovom "Personalnom listu" nema nikakvih podataka, izuzev onog o vanrednom unapredjenju u čin general pukovnika kojim ga je počastvovao predsednik jedne druge države.

2010-05-13

HAG/DEN HAAG

USKLAĐIVANJE MLADIĆEVE OPTUŽNICE SA KARADŽIĆEVOM

Haško tužilaštvo podnijelo zahtjev za izmjenu postojeće optužnice protiv Ratka Mladića, kako bi se ona uskladila sa Karadžićevom i omogućila spajanje njihovih predmeta u slučaju da se bivši komandant Glavnog štaba VRS u dogledno vrijeme pojavi u Hagu.

◀ Slika iz filma *Uspon i pad generala Mladića*

Uporedo s posjetom glavnog tužioca Serža Bramerca/ Serge Brammertz Beogradu, tužilaštvo Tribunala je podnijelo zahtjev za izmjenu aktualne, operativne optužnice iz oktobra 2002. godine protiv Ratka Mladića, bivšeg komandanta Glavnog štaba VRS i danas najtraženijeg bjegunca od međunarodne pravde.

Predloženim promjenama optužnica se usklađuje sa sudskom praksom Tribunala i novim dokazima do kojih je tužilaštvo došlo od 2002. godine, kada su dvije Mladićeve optužnice iz juna i novembra 1995. godine spojene u jednu. Time se, istovremeno, Mladićeva optužnica usklađuje sa Karadžićevom, što bi omogućilo da se dijelom ili u cjelosti njihovi predmeti spoje ukoliko

se Mladić u dogledno vrijeme pojavi u Hagu. Umjesto sa dosadašnjih 15, Mladić se u novoj optužnici u 11 tačaka tereti za istovjetna djela kao i Karadžić – dvostruki genocid, zločine protiv čovječnosti i kršenja zakona i običaja ratovanja.

Optužnica tereti Mladića da je, zajedno sa Karadžićem, bio ključna ličnost četiri odvojena ali međusobno povezana udružena zločinačkog poduhvata. Prvi takav poduhvat bilo je etničko čišćenje sa ciljem nasilnog i trajnog uklanjanja bosanskih Muslimana i Hrvata sa velikih dijelova teritorije BiH, koje je u osam opština doseglo razmjere genocida. Navodi u preostala tri udružena zločinačka poduhvata se odnose na kampanju terora nad civilnim stanovništvom Sarajeva; uzimanje osoblja UN za taoce u maju i junu 1995. godine, kao i genocid u Srebrenici u julu iste godine.

Istovjetno kao u optužnici protiv Karadžića, optužbe za genocid su razdvojene u dvije odvojene tačke. Prva tačka se odnosi na 1992. godinu i obuhvata osam bosansko-hercegovačkih opština: Bratunac, Foču, Ključ, Kotor Varoš,

Prijedor, Sanski Most, Vlasenicu i Zvornik. Druga tačka genocida pokriva period od jula do novembra 1995. godine i odnosi se na ubistvo oko 7.000 muslimanskih muškaraca i dječaka, kao i nanošenje teških fizičkih i psihičkih patnji hiljadama žena, djece i staraca prisilno preseljenih iz srebreničke enklave.

Uprkos tome što je broj tačaka nove optužnice smanjen sa prethodnih 15 na 11 opseg i suština optužbi za koje se Mladić tereti ostaju nepromijenjeni. Novom optužnicom su dopunjene i pojašnjene optužbe koje se tiču individualne krivične odgovornosti optuženog i preciznije se opisuje karakter njegove komandne odgovornosti. Konačno, budući da su za sve zločine iz optužnice – osim za uzimanje talaca UN – na drugim suđenjima već donesene pravosnažne presude, dokazi o takozvanoj bazi zločina uvodili bi se u vidu presuđenih činjenica i putem pisanih izjava svjedoka ili transkripata sa njihovih ranijih svjedočenja, što bi značajno skratilo vrijeme dokaznog postupka optužbe.

2011-05-26

HAG/DEN HAAG

BRAMERC: VAŽAN DAN ZA ŽRTVE I MEĐUNARODNU PRAVDU

Nakon hapšenja Ratka Mladića, glavni tužilac Serž Bramerc poručio da je “danas važan dan za međunarodnu pravdu”, žrtve zločina počinjenih u Bosni i Hercegovini i celu bivšu Jugoslaviju. “Odgovorni za najteža kršenja međunarodnog humanitarnog prava više ne mogu da računaju da će izbeći kaznu”, ukazuje Bramerc.

◀ Serge Brammertz, glavni tužilac Tribunala

Glavni tužilac Serž Bramerc/Serge Brammertz je “pozdravio” hapšenje Ratka Mladića, bivšeg komandanta Glavnog štaba Vojske Republike Srpske (VRS) poručujući da je danas “važan dan za međunarodnu pravdu”. Hapšenje Mladića pokazuje da “odgovorni za najteža kršenja međunarodnog humanitarnog prava više ne mogu da računaju da će izbeći kaznu”, rekao je Bramerc u izjavi koja je prosleđena novinarima.

“Dok stižu vesti o hapšenju, naše misli su, pre svega, sa žrtvama zločina počinjenih tokom ratova u bivšoj Jugoslaviji. Te žrtve su prošle kroz nepojmljive strahote – uključujući i genocid u Srebrenici – i već predugo čekaju na zadovoljenje pravde”, poručio je Bramerc. Dodao

je da je “hapšenje Mladića značajno za sve u bivšoj Jugoslaviji” kao i da “veruje da će imati pozitivnog uticaja na pomirenje u regionu”.

Bramerc je, takođe, zahvalio srpskim vlastima na ispunjavanju obaveza koje imaju prema Tribunalu i međunarodnoj pravdi i pozdravio je napore međunarodne zajednice na obezbeđivanju uslova za hapšenje Mladića.

Prema Bramercovoj izjavi, sada se “čeka na prebacivanje Mladića u Hag” gde će mu se suditi za genocid i druge zločine počinjene protiv bošnjačkog, hrvatskog i drugog nesprskog stanovništva u Bosni i Hercegovini od 1992. do 1995. godine.

2011-05-26

HAG/DEN HAAG

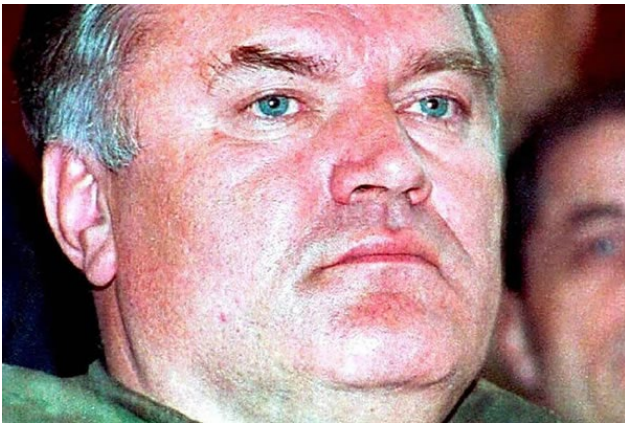
ZA ŠTA SE TERETI RATKO MLADIĆ

Prema prošlogodišnjem prijedlogu izmjene operativne optužnice iz 2002. godine general Ratko Mladića se tereti za istovjetna djela kao i Radovan Karadžić - dvostruki genocid, zločine protiv čovječnosti i kršenja zakona i običaja ratovanja. Pošto se sudije o tom prijedlogu još nisu izjasnile na snazi je i dalje optužnica iz oktobra 2002.

Protiv bivšeg komandanta Glavnog štaba VRS Ratka Mladića trenutno je na snazi optužnica iz oktobra 2002. godine koja ga u 15 tačaka tereti za genocid i saučesništvo u genocidu, zatim za progon na političkim i vjerskim osnovama, istrebljenje i ubistva, deportacije, nečovječna djela i surova postupanja, napade na civilno stanovništvo i njihovo terorisanje kao i za uzimanje pripadnika UN za taoce u maju i junu 1995. godine.

Tužilaštvo je u maju prošle godine podnijelo zahtjev za izmjenu “operativne” optužnice kako bi je uskladilo sa sudskom praksom i novim dokazima do kojih je tužilaštvo došlo od 2002. godine, kada su dvije Mladićeve optužnice iz juna i novembra 1995. godine spojene u jednu. Na taj način optužnica je trebala biti usklađena sa Karadžićevom što bi, u slučaju da je Mladić uhapšen ranije, omogućilo da se djelimično ili u cjelosti njihovi predmeti spoje u jedan.

Prošlogodišnjim prijedlogom izmjena, o kojem se sudije još nisu izjasnile, Mladić se u 11 tačaka tereti za ista djela kao i Karadžić: genocid, zločine protiv čovječnosti i kršenja zakona i običaja ratovanja. Po toj optužnici, Mladić i Karadžić su bili ključne ličnosti četiri međusobno povezana udružena zločinačka poduhvata.

◀ Ratko Mladić

Prvi udruženi zločinački poduhvat bilo je etničko čišćenje sa ciljem nasilnog i trajnog uklanjanja bosanskih Muslimana i Hrvata sa velikih dijelova teritorije BiH, koje je u osam opština doseglo razmjere genocida. Navodi u preostala tri udružena zločinačka poduhvata se odnose na kampanju terora nad civilnim stanovništvom Sarajeva; uzimanje osoblja UN za taoce u maju i junu 1995. godine, kao i genocid u Srebrenici u julu iste godine.

Istovjetno kao u optužnici protiv Karadžića, optužbe za genocid su razdvojene u dvije odvojene tačke. Prva tačka se odnosi na 1992. godinu i obuhvata osam bosansko-hercegovačkih opština: Bratunac, Foču, Ključ, Kotor Varoš, Prijedor, Sanski Most, Vlasenicu i Zvornik. Druga

tačka genocida pokriva period od jula do novembra 1995. godine i odnosi se na ubistvo više od 7.000 muslimanskih muškaraca i dječaka, kao i nanošenje teških fizičkih i psihičkih patnji hiljadama žena, djece i staraca prisilno preseljenih iz srebreničke enklave.

Uprkos smanjenom broju tačaka, u novoj optužnici – ukoliko je sudije potvrde - ostaju nepromijenjeni opseg i suština optužbi za koje se Mladić tereti. Predloženim izmjenama se zapravo samo dopunjavaju i pojašnjavaju optužbe koje se tiču individualne i krivične odgovornosti optuženog i preciznije se opisuje karakter njegove komandne odgovornosti.

2011-05-26

HAG/DEN HAAG

TRIBUNAL POZDRAVLJA HAPŠENJE MLADIĆA

Hapšenje Mladića je “jedan od najznačajnijih trenutaka” u istoriji Tribunala i “približava ovu instituciju uspešnom okončanju njenog mandata”, navodi se u saopštenju koje je danas prosleđeno novinarima.

◀ Sjedište Tribunala u Hagu

Tribunal “pozdravlja” hapšenje Ratka Mladića koji je u bekstvu proveo poslednjih 16 godina, navodi se u saopštenju za javnost Međunarodnog krivičnog suda za bivšu Jugoslaviju. Mladić će biti prebačen u Pritvorsku jedinicu UN po okončanju procedure koju propisuje srpski zakon nakon čega će dobiti priliku da se izjasni o optužnici koja ga tereti za genocid, zločine protiv čovečnosti i kršenje zakona i običaja ratovanjau Bosni i Hercegovini od 1992. do 1995. godine.

Tribunal podseća da, “mada je optužen za teške zločine, Mladić se smatra nevinim dok se ne dokaže njegova krivica”. Takvo pravo je optuženima garantovano Statutom.

Hapšenje Mladića je, navodi se u saopštenju, “jedan od najznačajnijih trenutaka” u istoriji Tribunala i “približava ovu instituciju uspešnom okončanju njenog mandata”. Od 161 optuženog, na slobodi je još samo Goran Hadžić čijem se hapšenju Tribunal nada u skorju budućnosti.

2011-05-27

HAG/DEN HAAG

BRAMERC: PRERANO ZA ODLUČIVANJE O OBIMU SUĐENJA MLADIĆU

Glavni tužilac Tribunala Serž Bramerc je u izjavi za emisiju “Tribunal” agencije SENSE ukazao da se u tužilaštvu “razmatraju brojne opcije” na koji bi se način moglo organizovati suđenje Ratku Mladiću i kakav bi bio njegov obim. Sekretar Međunarodnog suda Džon Hoking poručuje da će “Mladiću biti pružena najbolja medicinska nega” po dolasku u Hag.

“Nisam iznenađen hapšenjem. Kao što i sami znate, na ovaj trenutak smo čekali toliko godina”, rekao je glavni tužilac Tribunala Serž Bramerc/Serge Brammertz u izjavi za večerašnju emisiju “Tribunal” agencije SENSE. Priznajući da je bilo brojnih prilika u kojima im je Mladić “izmakao”, Bramerc je poručio da je zadovoljan što je, “nakon 16 godina... hapšenje uspelo”. Glavni tužilac je dodao da su “srpske vlasti ispunile jednu veoma važnu obavezu” i da “veruje i nada se da će biti podjednako efikasne i u hapšenju Hadžića”.

◀ Serge Brammertz, glavni tužilac Tribunala

Bivša glavna tužiteljica Karla/Carla del Ponte i Karadžićev pravni savetnik Piter/Peter Robinson su u izjavama nakon hapšenja pomenuli mogućnost spajanja predmeta i zajedničkog suđenja Karadžiću i Mladiću. Bramerc ne želi da se o tome izjašnjava već ukazuje da se u tužilaštvu "razmatraju brojne opcije" i da ima "više različitih mogućnosti" na koji bi se to suđenje moglo organizovati. Upozorava, međutim, da je za sada "prerano govoriti o obimu i kontekstu suđenja". Najvažnije je, po njemu, da se okonča procedura u Beogradu i Mladić prebaci u Hag što je moguće pre, nakon čega će biti donete "odgovarajuće odluke".

Sa tom ocenom se slaže i Džon Hoking/John Hocking, sekretar Tribunala koji je u izjavi našoj agenciji rekao da će "nakon Mladićevog prebacivanja u Hag i prvog pojavljivanja pred sudijom, uslediti vrlo aktivna predraspravna faza tokom koje će sudije moći da odrede obim suđenja i koliko će vremena biti potrebno da se ono završi". Hoking je dodao da je "hapšenje Ratka Mladića uvek bilo sastavni deo strategije za okončanje rada Tribunala" kao i da je "izuzetno važno da se svim optuženima sudi pred ovim Tribunalom".

◀ John Hocking, sekretar Tribunala

Sekretar Tribunala je takođe naglasio da se "i dalje čeka na informacije iz Beograda u vezi sa Mladićevim zdravstvenim stanjem". "Kada ih dobijemo lekari će utvrditi šta će mu biti potrebno nakon dolaska u Pritvorsku jedinicu UN", rekao je Hoking dodajući da će lekari detaljno pregledati Mladića odmah po njegovom transferu Hag i pružiti mu svaku medicinsku pomoć koja mu je potrebna". Hoking je napomenuo i da je zdravlje optuženih jedna od najznačajnijih odgovornosti Sekretarijata te da "svi optuženi imaju na raspolaganju najbolju medicinsku negu koju može da im pruži holandsko zdravstvo".

"Česta je pojava da optuženi dođu u Tribunal sa već postojećim zdravstvenim problemima i da se njihovo zdravstveno stanje poboljša tokom boravka u Pritvorskoj jedinici i to upravo zbog kvaliteta medicinske nege koju im stavlja na raspolaganje država domaćin, Holandija", zaključio je Hoking.

2011-05-27

HAG/DEN HAAG

MLADIĆEVA OPTUŽNICA POTVRĐENA, SUDIJE IMENOVANE

Potvrđen prijedlog izmjena optužnice protiv Ratka Mladića koji je tužilaštvo podnijelo u maju prošle godine, a odmah potom imenovane i sudije Pretresnog vijeća koje će voditi postupak protiv bivšeg komandanta Glavnog štaba VRS, u sljedećem sastavu: Christof Fluge iz Njemačke, Alfons Ori iz Holandije i Bakone Moloto iz Južnoafričke Republike.

Holandski sudija Alfons Ori/Orie je potvrdio prijedlog izmjena optužnice protiv Ratka Mladića koji je tužilaštvo podnijelo u maju prošle godine. To znači da će se bivši komandant Glavnog štaba VRS po dolasku u Hag izjasniti po navodima nove optužnice koja ga u 11 tačaka tereti za ista djela kao i bivšeg predsjednika Republike Srpske Radovana Karadžića: dvostruki genocid, zločine protiv čovječnosti i kršenja zakona i običaja ratovanja.

Tužilaštvo je, naime, nakon početka suđenja Karadžiću podnijelo zahtjev za izmjenu "operativne" optužnice protiv Mladića kako bi je uskladilo sa sudskom praksom i novim dokazima do kojih je tužilaštvo došlo od 2002. godine, kada su dvije Mladićeve optužnice iz juna i novembra 1995. godine spojene u jednu. Na taj način optužnica je trebala biti usklađena sa Karadžićevom što bi, u slučaju da je Mladić uhapšen ranije, omogućilo da se djelomično ili u cjelosti njihovi predmeti spoje u jedan.

Po novoj, sada potvrđenoj optužnici, Mladić i Karadžić su bili ključne ličnosti četiri udružena zločinačka poduhvata. Prvi zločinački poduhvat bilo je etničko čišćenje sa ciljem nasilnog i trajnog uklanjanja bosanskih Muslimana i Hrvata sa velikih dijelova teritorije BiH, koje je u osam opština doseglo razmjere genocida. Navodi u preostala tri udružena zločinačka poduhvata se odnose na kampanju terora nad civilnim stanovništvom Sarajeva; uzimanje osoblja UN za taoce u maju i junu 1995. godine, kao i genocid u Srebrenici u julu iste godine.

Istovjetno kao u optužnici protiv Karadžića, optužbe za genocid su razdvojene u dvije odvojene tačke. Prva tačka se odnosi na 1992. godinu i ona obuhvata osam bosansko-hercegovačkih opština: Bratunac, Foču, Ključ, Kotor Varoš, Prijedor, Sanski Most, Vlasenicu i Zvornik. Druga tačka genocida pokriva period od jula do novembra 1995. godine i

odnosi se na ubistvo više od 7.000 muslimanskih muškaraca i dječaka, kao i nanošenje teških fizičkih i psihičkih patnji hiljadama žena, djece i staraca prisilno preseljenih iz srebreničke enklave.

Uprkos tome što je broj tačaka sa prethodnih 15 smanjen na 11 u novoj optužnici ostaju nepromijenjeni opseg i suština optužbi za koje se Mladić tereti. Predloženim izmjenama se zapravo samo dopunjavaju i pojašnjavaju optužbe koje se tiču individualne krivične odgovornosti optuženog i preciznije se opisuje karakter njegove komandne odgovornosti.

Neposredno nakon što je nova optužnica potvrđena, potpredsjednik Tribunala sudija Mehmet Ginej/Guney je, u odsutnosti predsjednika Patrika/Patrick Robinsona, imenovao tročlano vijeće koje će suditi Ratku Mladiću. U tom vijeću će sjediti sudije Kristof Fluge/Christoph Flugge iz Njemačke, Alfons Ori/Alphons Orie iz Holandije i Bakone Justice/Džastis Moloto iz Južnoafričke Republike.

2011-05-31

HAG/DEN HAAG

RATKO MLADIĆ U PRITVORU TRIBUNALA

Bivši komandant Glavnog štaba VRS prebačen večeras u Pritvorsku jedinicu Tribunala, gde će prvih nekoliko dana biti zadržan u izolaciji nakon čega će se pridružiti ostalim pritvorenicima. Sutra konferencija za medije glavnog tužioca Serža Bramerca. Prvo pojavljivanje Mladića pred sudijom Tribunala u naredna dva do tri dana.

◀ Pritvorska jedinica u Scheveningenu

Ratko Mladić, bivši komandant Glavnog štaba Vojske Republike Srpske optužen za genocid, zločine protiv čovečnosti i kršenja zakona i običaja ratovanja u Bosni i Hercegovini, prebačen je u Pritvorsku jedinicu UN u Scheveningenu/Scheveningen, kraj Haga – potvrđeno je večeras u Tribunalu.

Avion vlade Republike Srbije sleteo je na aerodrom u Rotterdamu/Rotterdam u 19 sati i 45 minuta i pravo sa piste je uveden u hangar, gde su obavljene formalnosti primopredaje optuženog u nadležnost vlasti zemlje domaćina, koja je odgovorna za njegov transport do tribunalove Pritvorske jedinice. Nakon gotovo jednoipolačasovnog zadržavanja u hangaru, sa

aerodroma su poletela dva policijska helikoptera, a istovremeno je krenuo i konvoj policijskih automobila, tako da se ne zna na koji je način Mladić prebačen do dvadesetak kilometara udaljene Pritvorske jedinice UN, gde je oko 21:30 predat u nadležnost Tribunala.

◀ Avion kojim je Ratko Mladić sletio na aerodrom u Rotterdamu

Odmah po prijemu, predstavnici Sekretarijata suda pročitali su Mladiću njegova prava i objasnili osnovna pravila pritvora i postupka pred Tribunalom. Nešto kasnije biće mu uručena optužnica i pregledaće ga medicinsko osoblje zdravstvene stanice u Pritvorskoj jedinici UN.

Glavni tužilac Serž Bramerc/Serge Brammertz i sekretar suda Džon Hoking/John Hocking će sutra u podne održati konferenciju za novinare, nakon čega će odleteti u Njujork gde 6. juna podnose polugodišnji izveštaj Savetu bezbednosti UN.

Prvo pojavljivanje Ratka Mladića pred sudijom Tribunala, na kojem će biti pozvan da se izjasni o navodima optužnice, biće održano u naredna dva do tri dana.

2011-06-01

HAG/DEN HAAG

BRAMERC: MLADIĆ UHAPŠEN KASNO, ALI NE I PREKASNO

Glavni tužilac Tribunala o značaju Mladićevog hapšenja za Tribunal, međunarodnu pravdu i žrtve zločine za koje se tereti, kao i o opcijama koje se razmatraju za buduće suđenje. Sekretar suda, koji je sinoć proveo nekoliko sati sa Mladićem na roterdamskom aerodromu i u Pritvorskoj jedinici UN, opisao optuženog kao "veoma kooperativnog". Prvo pojavljivanje Mladića pred sudijom u petak u 10 časova.

◀ Serge Brammertz, glavni tužilac Tribunala

“Naravno da je trebalo da Ratko Mladić bude uhapšen ranije! Trebalo je da se to dogodi još pre 16 godina. I naravno da je do toga došlo veoma kasno, ali ne i prekasno.” Tim rečima je glavni tužilac Serž Bramerc/Serge Brammertz na konferenciji za novinare odgovorio na pitanje o zakasnelom transferu u Hag bivšeg komandanta Glavnog štaba VRS, optuženog za genocid, zločine protiv čovečnosti i ratne zločine u Bosni i Hercegovini.

Bramerc je, na početku, govorio o značaju Mladićevog hapšenja za Tribunal koji se približava kraju svog mandata, kao i za međunarodnu pravdu i globalnu borbu protiv nekažnjivosti. Mladićevo hapšenje je, prema Bramercu, “najznačajnije za žrtve” kojima je odao

priznanje na “strpljenju i hrabrosti”, jer su “predugo čekale na pravdu i zato imaju najviše prava da budu frustrirane”.

Bramerc je, dalje, odao priznanje Srbiji i “službama bezbednosti” koje su učestvovala u traganju za Mladićem, kao i međunarodnoj zajednici i, posebno, Evropskoj uniji čija je politika uslovljavanja, po njemu, bila od presudnog značaja. Izrazio je, takođe, zahvalnost organizacijama civilnog društva u bivšoj Jugoslaviji, kao i osoblju Tribunala koje, kako je rekao, “radi pod senkom zatvaranja suda”.

◀ John Hocking, sekretar Tribunala

U odgovorima na novinarska pitanja Bramerc je rekao da se razmatraju različite opcije kako da predstojeće suđenje bude što je moguće efikasnije. Naveo je da su u razmatranju sažimanje optužnice ili spajanje dela suđenja sa Karadžićem, mada tu opciju smatra malo verovatnom zbog poodmaklog postupka protiv bivšeg predsednika Republike Srpske. Nije želeo da se izjašnjava o opciji, sugerisanoj u jednom od novinarskih pitanja, da se Mladiću sudi odvojeno po svakom od četiri udružena zločinačka poduhvata za koje se tereti: za Srebrenicu, Sarajevo, etničko čišćenje u različitim opštinama u BiH i uzimanje UN talaca. To, kako je rekao, neće zavisiti samo od tužilaštva, već i od zdravstvenog stanja optuženog i strategije njegove odbrane, a konačna reč je na sudijama.

Nakon Bramerca, pred novinare je izašao sekretar suda Džon Hoking/John Hocking koji je sinoć dočekao Mladića na roterdamskom aerodromu, dopratio ga do Pritvorske jedinice i proveo s njim nekoliko sati u razgovoru. Mladić je, rekao je Hoking, bio “veoma kooperativan” i između njih je ostvarena “dobra komunikacija”. Lekar koji ga je pregledao na aerodromu je utvrdio da je optuženi sposoban za transfer do Pritvorske jedinice, gde su drugi lekari kasnije konstatovali da nema problema koji bi zahtevali da se odmah preduzimaju bilo kakve mere. Mladić, rekao je dalje sekretar suda, nije govorio o optužbama i nije osporavao legitimnost Tribunala. Uglavnom se govorilo o proceduri, pritvorskim pravilima i pravima pritvorenika, posetama, telefonskim pozivima i sličnim stvarima. Konačno, Hoking je u odgovoru na novinarsko pitanje “kategorički” izjavio da Mladić nije pod takozvanim “suicidnim nadzorom”.

Iz Pritvorske jedinice u Sheveningenu/Scheveningen Ratko Mladić će prvi put izaći u petak 3. juna, pošto je za 10 sati zakazano njegovo prvo pojavljivanje pred sudijom – ili sudijama – na kojem će biti pozvan da se izjasni o navodima optužnice.

2011-06-02

HAG/DEN HAAG

MLADIĆU DODELJEN PRIVREMENI BRANILAC

Beogradski advokat Aleksandar Aleksić danas imenovan za privremenog branioca Ratka Mladića za potrebe sutrašnjeg prvog pojavljivanja optuženog pred Tribunalom i izjašnjenja o navodima optužnice.

Na sutrašnjem prvom pojavljivanju u sudnici Tribunala i izjašnjenju o navodima optužnice Ratko Mladić će moći da se osloni na pravnu pomoć beogradskog advokata Aleksandra Aleksića. On je danas imenovan za Mladićevog privremenog advokata i na toj dužnosti će ostati dok optuženi ne imenuje svoj stalni tim branilaca.

Aleksandar Aleksić je zajedno sa američkim advokatom Džonom Akermanom/John Ackerman pred Tribunalom već zastupao jednog generala - bivšeg komandanta Treće armije VJ Nebojšu Pavkovića, koji je prvostepenom presudom osuđen na 22 godine zatvora zbog zločina nad kosovskim Albancima 1999. godine. Uprkos visokoj kazni, Pavković je odlučio da zadrži isti tim branilaca i u žalbenom postupku, a Aleksić je trenutno angažovan i u timu odbrane bivšeg načelnika policije banjalučke regije Stojana Župljanina, optuženog za zločine policije u bosanskoj Krajini.

◀ Aleksandar Aleksić, privremeni branioac Ratka Mladića

U odluci koju je potpisao zamenik sekretara Tribunala Ken Roberts se navodi da je Mladić obavešten da se radi o privremenom imenovanju i da ima pravo da angažuje druge branioce za potrebe nastavka procesa koji se protiv njega vodi za dvostruki genocid, zločine protiv čovečnosti i kršenje zakona i običaja ratovanja počinjene u Bosni i Hercegovini od 1991. do 1995. godine.

Podsetimo, Mladićevo prvo pojavljivanje zakazano je za sutra u 10 časova u sudnici broj jedan i o krivici po svakoj od 11 tačaka optužnice će se izjasniti pred većem u kojem su sudije Alfons Ori/Alphons Ori, Kristof Fluge/Christoph Flugge i Bakone Moloto.

2011-06-03

HAG/DEN HAAG

MLADIĆ ODLOŽIO IZJAŠNJAVANJE O "GNUSNIM" OPTUŽBAMA

Tokom prvog pojavljivanja pred Tribunalom bivši komandant Glavnog štaba VRS se pravio da ne zna za šta je optužen i od čega se 16 godina skrivao, pa je zatražio odlaganje izjašnjavanja o krivici dok se ne upozna sa "gnusnim optužbama" koje mu se stavljaju na teret i "monstruoznim rečima" kojima se one opisuju. Naredno pojavljivanje pred sudom zakazano za 4. jul.

◀ Ratko Mladić u sudnici Tribunala

General Ratko Mladić je danas u svom prvom pojavljivanju pred Tribunalom odbio da se izjasni o krivici po 11 tačaka optužnice kojima se tereti za genocid i druge zločine u BiH. Pravilnik tribunala predviđa novo izjašnjavanje u roku od 30 dana, pa je predsedavajući sudija Alefons Ori/Alphons Ori naredno pojavljivanje optuženog u sudnici zakazao za 4. jul ove godine.

Upitan da li je dobio optužnicu i da li je upoznat sa njenim sadržajem, bivši komandant Glavnog štaba Vojske Republike Srpske je rekao da su mu dostavljeni određeni materijali, ali da ih nije čitao i da mu je u pritvorskoj bolnici privremeni branilac Aleksandar Aleksić pokazao dva lista papira optužnice. Demantovao ga je, međutim,

branilac Aleksić koji je rekao da je sa optuženim pročitao celu optužnicu, koja inače na srpskom jeziku ima 40 strana, i da "ni u jednom trenutku nije stekao utisak" da Mladić nije svestan optužbi koje mu se stavljaju na teret. Na pitanje da li želi da mu se cela optužnica pročita u sudnici, optuženi je odgovorio: "Ne, ne želim da mi se čita optužnica ni u jednom slovu, ni u jednoj rečenici".

Ipak, bio je primoran da sasluša za šta ga tužilac tereti, budući da je veće odlučilo da "i zbog optuženog i zbog javnosti" na današnjem zasjedanju pročita sažetak optužnice. Predsedavajući sudija je u dvadesetak minuta u kratkim crtama naveo da je general Mladić u 11 tačaka optužen za dvostruki genocid, zločine protiv čovečnosti i kršenja zakona i običaja ratovanja koje je počinio učešćem u četiri udružena zločinačka poduhvata. Prvi i, kako se navodi u optužnici, "sveobuhvatni" udruženi zločinački poduhvat bilo je etničko čišćenje sa ciljem nasilnog i trajnog uklanjanja bosanskih Muslimana i Hrvata sa velikih delova teritorije BiH, koje je u osam opština doseglo razmere genocida. Navodi u preostala tri udružena zločinačka poduhvata se odnose na kampanju terora nad civilnim stanovništvom Sarajeva; uzimanje osoblja UN za taoce u maju i junu 1995. godine, kao i genocid u Srebrenici u julu iste godine.

Tokom čitanja rezimea, optuženi je odmahivao glavom, naročito kada se pominjao genocid u Srebrenici a kada je čitanje okončano, pravio se da prvi put čuje za šta se tereti. Ispalo je, tako, da se 16 godina skrivao i bežao od međunarodne pravde... a da zapravo nije ni znao za šta je optužen?! Naveo je da želi "dobro da pročita gnusne optužbe" koje mu se stavljaju na teret i "monstruozne reči" kojima se opisuju zločini iz optužnice poput ubistava, progona, istrebljenja, deportacija, mučenja, silovanja, napada na civilno stanovništvo i njihovog terorisanja ili uzimanja pripadnika UN za taoce. Mada je tvrdio da mu za to treba više od mesec dana, sudija Ori ga je obavestio da pravila tribunala predviđaju odlaganje izjašnjavanja do roka od 30 dana i, "pošto nije ponuđen dobar razlog da tako i ne bude", zakazao ponovljeno izjašnjavanje o krivici za 4. jul ove godine u 10 časova.

Mladiće, inače, u sudnicu ušao sa kačketom u obliku šapke i pre zauzimanja pozicije na optuženičkoj klupi napravio pokret rukom koji je trebalo da liči na vojničko salutiranje. Godine skrivanja i odsustvo lekarske nege su očigledno učinili svoje, tako da penzionisani general otežano govori, mada je dobro uspevao da artikuliše svoje stavove, poput onog da pred sudom "ne brani Ratka Mladića već srpski narod i zemlju". Potvrdno je, međutim, klimao glavom kada ga je sudija Ori podsetio da je optužen on, kao pojedinac, i savetovao mu da na to usredsredi svoju odbranu.

O zdravstvenim problemima je, na zahtev optuženog, bilo reči na zasedanju zatvorenom za javnost. Osim što je rekao da se prema njemu postupalo "ljudski i dostojanstveno", pitanja predsedavajućeg sudije o okolnostima hapšenja i uslovima u pritvoru je koristio da govori o drugim stvarima, kao na primer "da nije ubijao Muslimane kao Muslimane i Hrvate kao Hrvate, a da ne ubija ni danas u Libiji" i na kraju dodao: "Želim da živim i doživim slobodu".

Ostaje da se vidi hoće li slobodu zaista dočekati, pošto to nije pošlo za rukom jednom broju njemu podređenih oficira koji su pred tribunalom zbog zločina u BiH, uključujući granatiranje Sarajeva i genocid u Srebrenici, osuđeni na višegodišnje zatvorske kazne, uključujući i nekoliko doživotnih.

2011-06-17

HAG/DEN HAAG

PRVI "OKRŠAJ" TUŽIOCA I MLADIĆEVOG BRANIOCA

Tužilaštvo traži od Veća da "ograniči" obelodanjivanje materijala i informacija koji su stavljeni na raspolaganje odbrani Ratka Mladića, kako bi se garantovala privatnost i zaštita žrtava i svedoka. Mladićev branilac po službenoj dužnosti Aleksandar Aleksić uzvratilo da tužilaštvo time "krši osnovna prava Ratka Mladića na pravično i javno suđenje".

◀ Ratko Mladić i Aleksandar Aleksić u sudnici Tribunala

Beogradski advokat Aleksandar Aleksić, koji po službenoj dužnosti zastupa optuženog Ratka Mladića, zatražio je od Veća da odbaci zahtev tužilaštva da se dodele zaštitne mere žrtvama i svedocima kao i dokumentarnim dokazima u predmetu bivšeg komandanta Glavnog štaba VRS.

U zahtevu koji je podnet 3. juna ove godine, tužilac Dermot Grum/Groome traži od Veća da ograniči obelodanjivanje "materijala i informacija" koji se dostavljaju odbrani. Kako se navodi u podnesku, tužilaštvo prosleđuje dokumente odbrani kako bi optuženi mogao da učestvuje u postupku, da priprema i predstavi svoj slučaj, a ne kako bi se poverljive informacije "delile medijima i javnosti".

Javno objavljivanje materijala bi, po tužilaštvu, moglo da ugrozi bezbednost žrtva i svedoka i da naškodi istragama i sudskom procesu.

◀ Dermot Groome, tužilac u Tribunalu

U dokumentu se navodi da su informacije o mestu boravka svedoka i žrtava "privatne prirode" i da ih tužilaštvo tretira kao "poverljive", kao i da bez prethodne saglasnosti ne mogu da budu obelodanjene trećim osobama. Prema tužilaštvu, u interesu je pravde da se zadrži poverljivost tih informacija kako bi se smanjili rizici po svedoke i žrtve i zaštitila njihova privatnost. U skladu s tim, tužilaštvo traži dozvolu da iz tih dokumenata izbriše bilo koju informaciju koja se odnosi na "mesto boravka svedoka ili njihove porodice", kao i drugih osoba koje se navode u izjavama a čija je svedočenja tužilaštvo obelodanilo ili to namerava da učini.

Branilac Aleksić, međutim, smatra da taj zahtev "negativno utiče na Mladićevu sposobnost da priprema odbranu" kao i da se njime krše osnovna prava optuženog na "pravično i javno suđenje". Po mišljenju branioca, zahtev nije "ni na koji način opravdan" i njime se tužilaštvu "daje moć da rediguje informacije sadržane u izjavama svedoka i drugim dokumentima".

Bivši general VRS Ratko Mladić je u pritvoru Tribunala od 31. maja ove godine. Na prvom pojavljivanju pred sudijama, Mladić je izjašnjavanje o navodima optužnice koja ga tereti za dvostruki genocid i druge zločine počinjene tokom rata u Bosni i Hercegovini odložio za 4. jul.

2011-06-25

HAG/DEN HAAG

OGRANIČENJA ZA JAVNO OBJAVLJIVANJE DOKAZA PROTIV MLADIĆA

Odobren zahtev tužioca da se Mladićevoj odbrani zabrani da javno objavljuje dokumenta i informacije iz "potkrepljujućeg" dokaznog materijala koji joj je obelodanjen. Tužiocu takođe odobreno da u izjavama svedoka i žrtava koje obelodanjuje odbrani rediguje podatke "privatne prirode" na osnovu kojih bi se moglo utvrditi njihovo trenutno mesto boravka.

Pretno veće sudije Orija/Orie odobrilo je juče odobrilo zahtev optužbe da se odbrani Ratka Mladića zabrani javno objavljivanje dokumenata i informacija iz dokaznog materijala koji joj je obelodanjen nakon prvog pojavljivanja optuženog pred sudijama Tribunala. Radi se o takozvanom "potkrepljujućem materijalu" na osnovu kojeg je potvrđena optužnica protiv bivšeg komandanta Glavnog štaba VRS. Javno objavljivanje tih dokumenata i informacija u ovoj fazi postupka učinilo bi besmislenim eventualne kasnije zahteve tužioca ili naloge Pretresnog veća da se nekim od njih odobre zaštitne mere.

Mladićev privremeni branilac Aleksandar Aleksić nije prigovorio na ovaj zahtev tužioca, ali jeste na drugi: da se iz izjava svedoka i žrtava koje se obelodanjuju odbrani rediguju podaci "privatne prirode" na osnovu kojih bi se moglo utvrditi njihovo trenutno mesto boravka. Prema Aleksiću, prihvatanje tog tužiočevog zahteva moglo bi "negativno da utiče na sposobnost optuženog da priprema odbranu".

Veće je međutim, zaključilo da će uskraćivanje privatnih podataka žrtava i svedoka imati "nikakav ili vrlo ograničen" uticaj na sposobnost odbrane da se valjano pripremi za suđenje. Odbrani je, naime, obelodanjen identitet i sadržaj izjava žrtava i svedoka optužbe i može, ukoliko to smatra nužnim za svoje pripreme, da od tužilaštva traži da joj omogući kontakt sa njima. Slična ograničenja obelodanjivanja u cilju zaštite privatnosti žrtava i svedoka, navodi se u odluci, naložena su i u predmetu Radovana Karadžića.

U izuzetnim situacijama, kada je to zaista neophodno za pripremu odbrane, neke od poverljivih informacija se mogu obelodaniti trećim osobama, ali je odbrana dužna da ih upozori da se te informacije ne smeju dalje širiti niti dokumenti kopirati i javno objavljivati. Treće osobe su dužne da taj materijal vrate odbrani čim prestane potreba zbog koje im je obelodanjen, a odbrana je dužna da vodi spisak osoba koje su imale uvid u poverljive informacije ili dokumenta.

Ratko Mladić je, podsetimo, u pritvoru Tribunala od 31. maja ove godine, nakon što je uhapšen u Srbiji. Novo izjašnjavaње o navodima optužnice koja ga tereti za dvostruki genocid i druge zločine počinjene tokom rata u Bosni i Hercegovini zakazano je za 4. juli ove godine.

2011-07-01

HAG/DEN HAAG

MLADIĆ PODNEO SPISAK "POTENCIJALNIH BRANILACA"

Do 1. avgusta biće poznat sastav tima odbrane Ratka Mladića. To je rok u kojem bi Mladić trebalo da se definitivno opredeli za branioc sa "liste kandidata" podnete prošle sedmice, čije će kvalifikacije zatim verifikovati Sekretarijat suda.

Sekretar Tribunala traži da se rok za imenovanje stalnog branioca Ratka Mladića produži do 1. avgusta ove godine, kako bi se verifikovale kvalifikacije advokata sa liste "potencijalnih branilaca" koju je optuženi 22. juna ove godine dostavio Sekretarijatu. Na listi su, kako nezvanično saznajemo, pravnici iz nekoliko zemalja, pored ostalih i iz Srbije, Rusije i Sjedinjenih država, koji nisu na sekretarijatovom spisku advokata koji mogu da zastupaju optužene pred Tribunalom. Pre nego što se definitivno opredeli za branilački tim koji će da zastupati, Mladić bi trebalo da se sastane i razgovara sa advokatima sa svoje "liste kandidata."

Prema danas objavljenom dokumentu, predstavnici Sekretarijata su se sastali sa Mladićem u više navrata kako bi razgovarali o izboru njegovog branioca. Na dan prebacivanja u Hag, 31. maja ove godine, optuženom je uručen spisak advokata koji mogu da ga zastupaju po službenoj dužnosti pred Tribunalom. Za branioca po službenoj dužnosti je, podsetimo, imenovan beogradski advokat Aleksandar Aleksić koji je predstavljao Mladića na prvom pojavljivanju 3. juna 2011. godine i koji će ga zastupati i na ponovljenom izjašnjavaњу, u ponedeljak 4. jula ove godine.

2011-07-04

HAG/DEN HAAG

MLADIĆ UKLONJEN IZ SUDNICE I "IZJAŠNJEN" DA NIJE KRIV

Nakon više upozorenja zbog ometanja zasedanja i prekidanja predsedavajućeg sudije, optuženi izbačen iz sudnice. Sudija Ori je, nakon toga, čitao tačku po tačku optužnice konstatujući da Pretresno veće, u Mladićevo ime, navodi da se optuženi izjasnio da nije kriv.

◀ Ratko Mladić u sudnici Tribunala

Ratko Mladić je danas na ponovljenom pojavljivanju pred sudijama odbio da se izjasni o krivici po optužnici koja ga tereti za genocid i druge zločine u Bosni i Hercegovini od 1991. do 1995. godine, pa su to umesto njega učinile sudije. Pravilnik Tribunala, naime, predviđa da, ukoliko optuženi odbije da se izjasni o krivici na prvom i odloženom pojavljivanju pred sudom, Pretresno veće u sudski spis evidentira da se izjasnio da nije kriv. To, inače, nije retkost u Tribunalu. Na sličan način su se, podsetimo, sudije "izjasnile" u ime Slobodana Miloševića, Radovana Karadžića, Vojislava Šešelja, Zdravka Tolimira, Radomira Stankovića i još nekih optuženih.

Današnje zasedanje su obeležili i incidenti u režiji optuženog koji je stalnim glasnim upadicama nastojao da onemogući čitanje tačaka optužnice, pa je nakon više upozorenja izbačen iz sudnice. Dok je u pratnji obezbeđenja izvođen napolje, Mladić je uzvikivao parole poput "Ne date mi da se branim" i "Ne date mi da dišem", čime je želeo da ukaže na problem sa imenovanjem stalnih advokata. Njega, naime, još uvek zastupa privremeni branilac Aleksandar Aleksić, a stalni sastav tima odbrane trebalo bi da bude poznat do 1. avgusta, budući da je optuženi dostavio spisak potencijalnih branilaca tek 22. juna, te je sekretarijatu potrebno vremena da verifikuje da li predloženi advokati ispunjavaju uslove za zastupanje optuženih pred Tribunalom.

Dok se još ponašao koliko-toliko razumno, optuženom je omogućeno da se obrati veću, što je on iskoristio da uputi zahtev da se izjašnjava o krivici i drugi put odloži dok ne budu imenovani stalni branioci, među kojima su, kako je naglasio, beogradski advokat Miloš Šaljić i Rus Aleksandar Mezjajev. Sudije su odbacile zahtev za odlaganje, ukazujući da je veće bilo spremno da omogući Šaljićevo prisustvo danas u sudnici, a "jedini razlog zašto se to nije dogodilo" je činjenica da on nije fizički prisutan u Hagu, jer je nakon nedavne posete Mladiću otputovao nazad u Srbiju.

Pošto je Mladić izbačen iz sudnice, predsedavajući sudija Ori je saopštio će u sudski spis biti uneto da se optuženi izjašnjava da nije kriv ni po jednoj od 11 tačaka optužnice koje ga terete, redom, za genocid u više bosansko-hercegovačkih opština počinjen 1992. godine i genocid u Srebrenici 1995. godine, kao i za progon, istrebljenje, ubistva, deportacije, prisilna premeštanja nesrba širom Bosne i Hercegovine, protivpravne napade na civile i širenje terora među građanima Sarajeva i uzimanje pripadnika UN za taoce. Predsedavajući je naglasio da Mladić u svakom trenutku može da izmeni današnje izjašnjavaње i, eventualno, prihvati krivicu po svim ili nekim tačkama optužnice. "Ne bi bilo prvi put da se tako nešto desi", primetio je sudija Ori.

Bivši komandant Glavnog štaba Vojske Republike Srpske se, inače, od početka zasedanja pa do izbacivanja iz sudnice ponašao kao nestašan đak, upadao sudijama u reč, pokušavao da kroz zaštitno staklo komunicira sa prisutnima u galeriji za publiku i pričao iako mu nije data reč, niti je mikrofون uključen. Pošto je opomenut da se okrene ka sudijama, stavi slušalice kako bi mogao da prati prevod i skine kapu sa glave, rekao je da "bolje čuje na levo uho" i da želi da stavi "šapku" jer mu je "hladno po glavi". Veće mu nije dozvolilo da to učini, ali je rečeno da će svaki zahtev po pitanju zdravlja biti razmotren, ali da trenutno nemaju informacija o bilo kakvim zdravstvenim problemima optuženog, budući da je Mladić povukao prethodno datu saglasnost sekretarijatu suda za obelodanjivanje njegove medicinske dokumentacije Pretresnom veću. Mladić je, inače, danas izgledao znatno bolje nego na prvom pojavljivanju pred Tribunalom 3. juna ove godine, što ukazuje da mu prija nega koju dobija u Pritvorskoj jedinici UN.

Objavljujući zasedanje, sudija Ori nije rekao kada bi moglo da dođe do narednog zasedanja u Mladićevom predmetu, ali je za očekivati da se to neće desiti pre okončanja letnje sudske pauze u avgustu ove godine i imenovanja stalnog tima njegove odbrane.

2011-07-06

HAG/DEN HAAG

DEFILE "POTENCIJALNIH BRANILACA" PRED RATKOM MLADIĆEM

Sekretarijat Tribunala organizuje dolazak i kontakt sa optuženim sedmorici "potencijalnih branilaca" sa liste koju je krajem prošlog meseca dostavio Ratko Mladić. Pošto ne govori zvanične jezike Tribunala beogradski advokat Miloš Šaljić bi, ukazuju u Sekretarijatu, mogao eventualno biti imenovan za kobranioca.

Sekretarijat "vrlo aktivno" radi na kontaktima između advokata sa liste "potencijalnih branilaca" i optuženog Ratka Mladića, rečeno je na današnjoj konferenciji za novinare u Tribunalu. Očekuje se da će se tokom sledeće sedmice Mladić sastati i konsultovati sa svim advokatima sa liste koju je dostavio sekretarijatu suda.

Prema riječima predstavnika Sekretarijata Martina Petrova Mladić je 22. juna dostavio listu sa imenima sedam potencijalnih branilaca, među kojima su i beogradski advokat Miloš Šaljić i Rus Aleksandar Mezjajev. Mladić je njihovo imenovanje formalno zatražio 29. juna, prilažući uz taj zahtev i izjavu o svom lošem imovnom stanju. Ni Šaljić ni Mezjajev, kao ni većina ostalih potencijalnih branilaca sa Mladićeve liste, nisu na sekretarijatovom spisku advokata koji ispunjavaju uslove za zastupanje optuženih pred međunarodnim sudom, tako da je neophodno utvrditi da li ispunjavaju utvrđene kriterije.

◀ Konferencija za štampu u Tribunalu

Petrov je potvrdio da Šaljić ne ispunjava jedan od ključnih uslova, jer ne govori engleski ili francuski koji su zvanični jezici Tribunala, ali je naglasio da "u teoriji", ipak, postoji mogućnost da on "u interesu pravde" bude imenovan za Mladićevo kobranioca, dok bi glavni branilac morao da ispunjava sve uslove. Šaljić je, prema riječima Petrova, bio u Hagu i razgovarao sa optuženim prošlog petka, a jedini razlog što nije došao ranije je taj što "nije imao pasoš" te zato nije mogao da napusti Srbiju.

Sastav tima Mladićeve odbrane bi, kako je ranije najavljeno, trebao biti poznat do 1. avgusta ove godine. Prije nego što se definitivno opredijeli za sastav branilačkog tima Mladić bi trebalo da se sastane i razgovara sa svim advokatima sa svoje liste i načini uži izbor koji treba da verifikuje Sekretarijat suda.

Mladiću je, podsjetimo, odmah po transferu u tribunalovu Pritvorsku jedinicu 31. maja ove godine uručen spisak advokata koji mogu da zastupaju optužene pred Tribunalom. Za njegovog privremenog branioca je imenovan beogradski advokat Aleksandar Aleksić koji je Mladića predstavljao na prvom i drugom pojavljivanju pred sudijama Tribunala.

2011-07-13

HAG/DEN HAAG

IZBOR MLADIĆEVIH BRANILACA U "ZAČARANOM KRUGU"

Do kraja nedelje će se znati da li advokati čije je imenovanje tražio Ratko Mladić ispunjavaju uslove za zastupanje optuženih pred Tribunalom. Mladić insistira da glavni zastupnik bude beogradski advokat Miloš Šaljić uprkos tome što ne govori ni jedan od zvaničnih jezika Tribunala, a ruski pravnik Aleksandar Mezjajev ne želi da bude vođa tima odbrane, niti Mladić želi da mu to ponudi.

◀ Martin Petrov, šef kabineta sekretara suda

Do kraja nedelje će se znati da li advokati Miloš Šaljić iz Beograda i Rus Aleksandar Mezjajev, čije je imenovanje 22. juna tražio Ratko Mladić, ispunjavaju uslove za zastupanje optuženih pred Tribunalom, rekao je na današnjoj konferenciji za novinare Martin Petrov, šef kabineta sekretara suda.

Petrov je potvrdio da su Šaljić i Mezjajev ove sedmice predali Sekretarijatu suda dokumente neophodne za procenu njihovih kvalifikacija. Podsetio je, takođe, da je Šaljić sam izjavio da ne govori zvanične jezike Tribunala – engleski ili francuski – dok će Mezjajev danas posle podne polagati test engleskog jezika. No, bez obzira na ishod tog testa, Mezjajev ne želi da preuzme ulogu

glavnog branioca, niti je Mladić spreman da mu je poveri i nastavlja da insistira da Šaljić bude vođa tima odbrane.

Izlaz iz tog "začaranog kruga" je, po Petrovu, da Mladić – ukoliko želi branioca čije će troškove plaćati Tribunal - istupi sa nekim drugim imenima i predloži advokata koji ispunjava sve uslove za zastupanje optuženih pred međunarodnim sudom. Izuzetak od uslova poznavanja jednog od zvaničnih jezika Tribunala je, prema Petrovu, moguć ukoliko optuženi "privatno angažuje" zastupnika i sam pokriva troškove odbrane, u kom slučaju Sekretarijat suda može da u interesu pravde odustane od tog uslova.

U pratnji Šaljića i Mezjajeva juče je u Tribunalu bio i beogradski advokat Branko Lukić, koji je već zastupao optužene i čije je ime, kako je danas potvrdio Petrov, na listi 7 "potencijalnih branilaca" koju je sekretarijatu suda podneo Mladić. Optuženi do danas nije povukao tu listu ali je na prošlonedeljnom ponovljenom pojavljivanju pred Tribunalom izjavio da hoće samo Šaljića i Mezjajeva... i nikog drugog.

Odgovarajući na pitanja, Petrov je odbacio novinarsku sugestiju da Mladić "namerno opstruira" izbor branioca. Dodao je da je siguran da Mladić "razume pravila", ali da insistiranjem na imenovanju branioca koji sam priznaje da ne ispunjava uslove optuženi "ne olakšava proces izbora branioca".

2011-07-20

HAG/DEN HAAG

MLADIĆ IZABRAO BRANKA LUKIĆA ZA BRANIOCA

Ratko Mladić, bivši komandant Glavnog štaba VRS potpisao je dokument kojim beogradskog advokata Branka Lukića ovlašćuje da ga zastupa u postupku koji se protiv njega vodi pred Tribunalom.

◀ Branko Lukić, novi branilac Ratka Mladića

Drama oko izbora branioca Ratka Mladića bliži se raspletu. Nakon što je sekretarijat krajem prošle sedmice obavestio Mladića da beogradski advokat Miloš Šaljić ne može da bude njegov glavni branilac, budući da ne vlada jednim od zvaničnih jezika Tribunala, bivši komandant Glavnog štaba VRS je danas potpisao ovlašćenje advokatu Branku Lukiću, kao svom glavnom zastupniku u postupku pred Tribunalom. Ostaje još da se sa ovakvim Mladićevim izborom saglasi i Sekretarijat tribunala, koji je pokrenuo proceduru imenovanja branioca.

Branko Lukić nesumnjivo ispunjava sve uslove za branioca i do sada je zastupao više optuženih pred Tribunalom. Bio je glavni branilac policijskog generala

Sretana Lukića i bivšeg gradonačelnika Prijedora Milomira Stakića, pomoćni branilac Miroslava Kvočke, a kratko je zastupao i Miću Stanišića, Mitra Rašovića i Momčila Grubana. Eventualni problem moglo bi predstavljati to što je bio ko-branilac majora Dragana Jokića, bivšeg načelnika inženjerske Zvorničke brigade VRS koji je kao i Mladić bio optužen za zločine u Srebrenici. Međutim, kada je Lukić trebalo da brani jednog od optuženih u postupku protiv takozvane Srebreničke sedmorke oficira VRS, Sekretarijat suda je ustanovio da ga prethodno zastupanje Jokića ne stavlja u "sukob interesa", pa se očekuje da će isto ustanoviti i ovog puta.

Lukićevo ime se, inače, nalazilo na listi sedam "potencijalnih branilaca" koju je Mladić podneo Sekretarijatu 22. juna, da bi se već sledećeg dana opredelio za Miloša Šaljića iz Beograda i Rusa Aleksandra Mezdajeva, insistirajući sve do danas na njihovom imenovanju za glavnog i pomoćnog branioca. Šaljić i Mezdajev bi mogli biti u timu odbrane koji će – ukoliko Sekretarijat kao što se očekuje potvrdi Mladićev izbor – predvoditi Branko Lukić.

2011-07-22

HAG/DEN HAAG

BRANKO LUKIĆ IMENOVAN ZA MLADIĆEVOG BRANIOCA

Sekretar Tribunala imenovao beogradskog advokata Branka Lukića za glavnog zastupnika Ratka Mladića. Lukić danas preuzima dužnost od Mladićevog privremenog advokata Aleksandra Aleksića.

Sekretarijat međunarodnog suda imenovao je danas beogradskog advokata Branka Lukića za glavnog zastupnika Ratka Mladića, bivšeg komandanta Glavnog štaba VRS. Mladić je 20. jula ove godine potpisao Lukiću ovlašćenje za zastupanje i formalno zatražio njegovo imenovanje.

U odluci Sekretarijata se navodi da Lukić zadovoljava sve uslove potrebne za zastupanje optuženih pred Tribunalom. Lukić je prethodno zastupao Miroslava Kvočku, Dragana Jokića i Milomira Stakića a trenutno je u timu koji brani policijskog generala Sretana Lukića.

Sekretarijat navodi da se Lukić ne nalazi u konfliktu interesa kao i da su Sreten Lukić i Ratko Mladić pristali da ih zastupa isti branilac.

Branko Lukić je postavljen za Mladićevog branioca na početni period od 120 dana, dok Sekretarijat ne utvrdi u kojoj je meri, ako uopšte, optuženi sposoban da finansira svoju odbranu.

Mladićevom braniocu po službenoj dužnosti, beogradskom advokatu Aleksandru Aleksiću je naloženo da Lukiću odmah preda sve materijale vezane za predmet.

2011-08-17

HAG/DEN HAAG

TUŽILAŠTVO: MLADIĆU SUDITI U DVA DELA

Tužilaštvo je podnelo zahtev za razdvajanje Mladićeve optužnice na dva dela, kako bi se bivšem komandantu vojske bosanskih Srba sudilo u dve faze: prvo za genocid u Srebrenici a potom za zločine u opštinama, terorisanje Sarajeva i uzimanje UN talaca.

◀ Serge Brammertz, glavni tužilac Tribunala

Glavni tužilac Tribunala Serž Bramerc/Serge Brammertz podneo je zahtev za razdvajanje optužnice protiv bivšeg zapovednika vojske bosanskih Srba, Ratka Mladića. Tužilaštvo predlaže da se Mladićevo suđenje odvija u dva dela: prvo za genocid u Srebrenici a odmah potom za zločine u 23 bosansko-hercegovačke opštine, terorisanje Sarajeva i uzimanje osoblja UN za taoce. Zahtev za razdvajanje je, kako se navodi u danas objavljenom dokumentu, motivisan željom da se "obezbedi pravda za žrtve" i "što skoriji početak suđenja", kao i predostrožnošću za slučaj pogoršanja zdravstvenog stanja optuženog.

Procena tužilaštva je, kako se navodi u zahtevu, da bi dokazni postupak optužbe na suđenju za genocid u Srebrenici mogao da se okonča za godinu dana, budući da se radi o "kompaktnom predmetu", koji pokriva događaje "u relativno kratkom vremenskom periodu i na relativno ograničenom prostoru.". Stav tužilaštva je da je Mladić u tim događajima igrao "centralnu ulogu" što je, kako se navodi, utvrđeno i na prethodnim srebreničkim suđenjima oficirima VRS koji su mu bili podređeni.

Razdvajanjem optužnica, navodi se u danas objavljenom dokumentu, se ni na koji način ne umanjuje značaj i težina zločina počinjenih u etnički očišćenim bosansko-hercegovačkim opštinama i Sarajevu, izloženom 44-mesečnom teroru Mladićevih snaga, kao ni zločina nad pripadnicima UN uzetim za taoce i korišćenim za "žive štitove". Obe optužnice su, kako se precizira u zahtevu, "podjednako važne", a tužilaštvo iz praktičnih razloga želi da se prvo sudi za Srebrenicu, dok bi suđenje po drugoj optužnici počelo u što kraćem roku po okončanju prvog.

Predloženo razdvajanje, po tužilaštvu, donosi brojne prednosti optužbi, odbrani i sudijama i ni na koji način ne ugrožava Mladićeva prava, budući da razdvojene optužnice ne sadrže nove optužbe niti nove oblike odgovornosti.

Ovo je, inače, prvi put da tužilaštvo traži razdvajanje optužnica i suđenje nekom od optuženih u dve ili više faza. U slučaju Slobodana Miloševića tužilaštvo je, podsetimo, postupilo suprotno: tražilo je i u žalbenom postupku dobilo objedinjavanje triju optužnica – za zločine na Kosovu, u Bosni i Hercegovini i Hrvatskoj – u jedinstveni mega-predmet protiv bivšeg predsednika Srbije i SR Jugoslavije. Iskustvo iz tog predmeta, kao i činjenica da je Mladić stigao u Hag u podmakloj fazi strategije za okončanje rada Tribunala, naveli su tužilaštvo da u ovom slučaju postupi drugačije kako bi, u meri u kojoj je to uopšte moguće, osiguralo da pravda još jednom ne bude osujećena smrću optuženog pre izricanja presude.

O zahtevu tužilaštva za razdvajanje optužnice treba da se izjasni i optuženi Mladić, odnosno njegov tim odbrane koji predvodi Branko Lukić, a odluku će doneti veće koje čine sudije Ori/Orie, Moloto i Fluge/Floege.

2011-08-18

HAG/DEN HAAG

TRIBUNAL DEMANTUJE GLASINE O MLADIĆEVOM ZDRAVSTVENOM STANJU

Predstavnicu za štampu Tribunala demantuje pisanje beogradskih medija da je Ratko Mladić "hitno prebačen" u hašku bolnicu Bronovo gde je, navodno, podvrgnut hirurškom zahvatu.

◀ Ratko Mladić u sudnici Tribunala

Ratko Mladić nije prebačen u bolnicu, a izveštaji medija koji to tvrde "nisu tačni", saopštila je danas predstavnicu za štampu Tribunala Nerma Jelačić.

U pisanoj izjavi Jelačić je istakla da bivši načelnik Glavnog štaba VRS "nije napustio zatvorski kompleks u Sheveningenu/Scheveningen", kao i da pravila Tribunala ne dozvoljavaju da se javnosti prenose detalji koji se odnose na zdravlje bilo kog od optuženih. Jelačić je podsetila da Sekretarijat smatra poverljivim informacije o zdravstvenom stanju optuženih, "osim ukoliko sam optuženi ne da dozvolu da se takvi detalji saopšte, ili ukoliko tako nešto ne naloži sudsko veće". Ratko Mladić, podsetimo, nije dao saglasnost Sekretarijatu suda da Pretresnom veću obelodani njegovu medicinsku dokumentaciju.

U izjavi Nerme Jelačić se ukazuje i da svaka situacija gde postoji opasnost po život optuženog "mora odmah biti prijavljena sekretaru suda", kao i da u vezi sa Ratkom Mladićem do sada nije bilo takvih informacija.

2011-08-25

HAG/DEN HAAG

POČELE PRIPREME ZA SUĐENJE RATKU MLADIĆU

Na statusnoj konferenciji predsjedavajući sudija Alfons Ori izložio kako će se odvijati pripreme za suđenje, odnosno predraspravna faza postupka protiv bivšeg komandanta vojske bosanskih Srba Ratka Mladića, optuženog za genocid i druge zločine u Bosni i Hercegovini.

◀ Ratko Mladić u sudnici Tribunala

Na prvoj statusnoj konferenciji u predmetu bivšeg komandanta vojske bosanskih Srba Ratka Mladića, predsjedavajući sudija Ori je izložio kako će se odvijati predraspravna faza postupka. Uglavnom je bilo reči o rokovima za obelodanjivanje dokaznog materijala, podnošenje preliminarne prigovora odbrane i usaglašavanje procesnih strana o nespornim i presuđenim činjenicama. Ispred Mladića danas su prvi put u sudnici sedeli njegov glavni branilac Branko Lukić i pravni savetnik tima odbrane Miloš Šaljčić.

Predsjedavajući sudija je na samom početku ukazao da odbrana ima rok do 31. avgusta da se izjasni o zahtevu tužioca da se Mladićeva optužnica razdvoji na dva dela

kako bi mu se odvojeno sudilo prvo za genocid u Srebrenici a zatim za etničko čišćenje nesrpskog stanovništva u BiH, teror nad Sarajevom i uzimanje pripadnika UN za taoce.

Odbrani je, takođe, dat rok do polovine septembra za podnošenje preliminarne prigovora na optužnicu a tužilaštvu do novembra da obavi celokupno obelodanjivanje dokaznog materijala oslobađajućeg karaktera. Kako je najavio tužilac Piter Mekloski/Peter McCloskey, to obelodanjivanje će početi već u narednih nekoliko dana.

Nakon što Veće odluči po zahtevu tužilaštva za razdvajanje predmeta i pošto odbrana iznese eventualne prigovore na optužnicu, sudije imaju mogućnost da u skladu sa Pravilnikom o postupku i dokazima zatraže od tužioca da sažme optužnicu odnosno da smanji broj njenih tačaka ili broj incidenata i lokaliteta zločina. Sudija Ori je ukazao da je u predmetu Radovana Karadžića koji je gotovo identičan Mladićevom, veće prihvatilo predlog tužilaštva da se iz optužnice izbacilo nekoliko opština i da se smanji broj incidenata. U skladu s tim, sudija je zatražio da se tužilaštvo izjasni zašto su ti lokaliteti i incidenti i dalje navedeni u Mladićevoj optužnici.

Za razliku od ratobornog ponašanja ispoljenog u prethodna dva pojavljivanja u sudnici Tribunala, Mladić je danas bio smiren i učtivo je razgovarao sa sudijom Orijem. O zdravlju je, po sopstvenoj želji, govorio na sednici zatvorenoj za javnost. Mladić je, inače, zatražio da mu se prilikom transfera od Pritvorske jedinice do Tribunala ne stavljaju lisice i pojas. Pošto mu je objasnio da transfer optuženih od pritvora do Tribunala nije u nadležnosti Sekretarijata suda već holandskih organa bezbednosti, sudija Ori je obećao Mladiću da će njegove primedbe preneti nadležnim holandskim vlastima. Optuženi je bio dobrog raspoloženja, pomno je pratio dešavanja u sudnici i povremeno je zapisivao reči sudije.

Konferencije o stanju u postupku će se, po rečima predsjedavajućeg sudije, u buduće održavati svakih mesec dana a naredna je zakazana za 6. oktobar ove godine.

2011-09-01

HAG/DEN HAAG

MLADIĆ SE PROTIVI RAZDVAJANJU OPTUŽNICE

Prihvatanje zahteva tužioca za suđenje Ratku Mladiću u dve faze – prvo za Srebrenicu, a zatim za etničko čišćenje, Sarajevo i taoce – negativno bi se odrazilo na pravo optuženog na efikasno i pravično suđenje i dovelo bi odbranu u nepovoljniji položaj – navodi se u danas objavljenom odgovoru branioca bivšeg komandanta Glavnog štaba VRS.

Odbrana Ratka Mladića protivi se zahtevu tužilaštva za razdvajanje optužnice kako bi se bivšem komandantu vojske bosanskih Srba sudilo u dve faze: prvo za genocid u Srebrenici a potom za etničko čišćenje u BiH, terorisanje Sarajeva i uzimanje pripadnika UN za taoce.

Zahtev tužilaštva, navodi se u danas objavljenom odgovoru odbrane, zasniva se na pogrešnim pravnim standardima, nije u skladu sa dosadašnjom sudskom praksom Tribunala i u suprotnosti je sa Krivičnim zakonikom bivše SFRJ koji je važio u vreme na koje se odnosi optužnica.

Najveći deo odgovora koji je potpisao Mladićev glavni branilac Branko Lukić posvećen je ukazivanju da bi se razdvajanje

optužnica i suđenje u dve faze negativno odrazilo na pravo optuženog na pravično suđenje. Razdvajanjem optužnica bi se, smatra odbrana, narušio princip jednakosti oružja između strana u postupku i odbrana bi se dovela u nepovoljniji položaj u odnosu na optužbu. Odbrana bi, ukazuje se u odgovoru, morala istovremeno da vodi prvo suđenje (za Srebrenicu) i da se priprema za drugo (etničko čišćenje, Sarajevo i taoci) koje bi, prema zahtevu tužilaštva, moglo da počne neposredno po okončanju prvog. A nakon prvostepene presude za Srebrenicu odbrana bi istovremeno morala da radi na žalbenom postupku prvog i dokaznom postupku drugog suđenja. U slučaju da se zahtev tužilaštva odobri, ukazuje se u odgovoru branioca, bila bi neophodna "još 3 do 4 tima odbrane" kako bi se osigurala pravičnost u svakoj od faza postupka.

Odbrana, takođe, ukazuje da je tužilaštvo obrnulo hronologiju događaja iz optužnice, te da predlaže da se prvo sudi za događaje iz 1995. godine a potom za one iz prethodnog perioda: od 1992. do 1995. godine. To je, po odbrani, pogrešno ne samo hronološki već i suštinski pošto je, kako se navodi u odgovoru, "nemoguće razumeti Srebrenicu bez događaja koji su prethodili".

Na nekoliko mesta u odgovoru ukazuje se na "loše zdravstveno stanje" optuženog koje će nesumnjivo ograničiti njegovu sposobnost da radi sa timom odbrane. Zbog lošeg zdravstvenog stanja Mladiću je, navodi se, "potrebno više a ne manje vremena za pripremu odbrane".

Sve u svemu, odbrana smatra da razdvajanje optužnice ne bi doprinelo efikasnosti i pravičnosti suđenja, već bi ga naprotiv komplikovalo, te predlaže sudijama da taj zahtev odbace.

2011-09-13

HAG/DEN HAAG

MLADIĆ PRIGOVARA NA "MANJKAVOSTI" OPTUŽNICE

Odbrana traži da tužilac dopuni optužnicu imenima žrtava i počinioca zločina koji se stavljaju na teret bivšem komandantu Glavnog štaba VRS ili da se, ako optužba nije u stanju da to učini, odbace te "manjkave" tačke optužnice, među kojima su i one koje se odnose na genocid u Srebrenici i teror nad građanima Sarajeva.

Odbrana generala Ratka Mladića je iskoristila pravo da u ovoj fazi postupka uloži preliminarne prigovore na oblik optužnice kojom se bivši komandant vojske bosanskih Srba u 11 tačaka tereti za dvostruki genocid u BiH, zločine protiv čovečnosti i kršenja zakona i običaja ratovanja. U podnesku odbrane se tvrdi da tužilac u optužnici umesto jasnih navoda daje "uopštene i nejasne reference" u pogledu imena žrtava i počinioca zločina koji se Mladiću stavljaju na teret.

Iako svesni da tužilac nije dužan da navede ime svake žrtve ako je opseg zločina veliki, branioci smatraju da u optužnici treba pobrojati žrtve čiji je identitet poznat i to navodeći njihova imena, datume rođenja, jedinstven matični broj građana, kućnu adresu, očevo ime i sve druge dostupne lične podatke. Ako to ne bude učinjeno, takva "neprecizna" optužnica, navodi se u podnesku, će "drastično ometati" odbranu da se "delotvorno i efikasno" pripremi za suđenje.

Ukazujući na, po njoj, "iznenađujuće manjkavu, nejasnu i proizvoljnu" prirodu optužnice, Mladićeva odbrana navodi da tužilac nije imenom identifikovao "nijednu jedinu žrtvu" zločina u Srebrenici, Sarajevu i drugim opštinama koje se navode u optužnici, osim dve ubijene i 22 ranjene osobe u sarajevskim snajperskim incidentima. Umesto imena i tačnog broja žrtava, u optužnici se, ukazuju branioci, navode neodređeni izrazi poput "otprilike", "najmanje", "oko", "preko", "do" ili "više" ubijenih osoba. Primera radi, u dodatku optužnice koji se odnosi na srebrenički genocid se navodi da su "neki" iz jedne grupe od "oko" 1.000 muškaraca ubijeni u školi u Ročevićima, a "preostali" na obali Drine kod mesta Kozluk. Branioci upozoravaju da čak i kada su dati precizni podaci o broju ubijenih na nekoj lokaciji, imena žrtava nisu navedena.

Slična je situacija, po odbrani, i sa žrtvama torture, ubistava i silovanja u zatočeničkim objektima i drugim lokacijama u opštinama navedenim u optužnici, kao i optužbama koje se odnose na prisilan rad zatočenika – imena nisu navedena, osim što se "reciklira" fraza o tome da su žrtve "bosanski Muslimani i Hrvati".

U posebnom odeljku današnjeg podneska odbrana prigovara na četiri tačke optužnice u kojima se pominju silovanja, smatrajući ih manjkavim jer se "ne navode imena žrtava", ne daje "konkretan niti generalni vremenski okvir ili lokacije" zločina, "a kamoli imena počinioca".

Zbog svega navedenog, Mladićev branilac Branko Lukić zahteva da Pretresno veće odbaci sve delove optužnice koji sadrže navodne manjkavosti i naloži tužiocu da ih "dodatno pojasni" ili da, ako to nije u stanju, te optužbe "izostavi iz Mladićevog predmeta".

2011-09-27

HAG/DEN HAAG

TUŽILAŠTVO: ODBACITI MLADIĆEV PRIGOVOR

Tužilaštvo traži od Veća da ne usvoji prigovore Mladićeve odbrane na formu optužnice koja ga tereti za genocid i druge zločine u BiH. Po tužilaštvu, optužnica je dovoljno precizna i u skladu je sa Statutom Tribunala i Pravilnikom o postupku i dokazima.

Tužilaštvo traži da Veće odbaci preliminarni prigovor odbrane na oblik optužnice koja Ratka Mladića, bivšeg komandanta Glavnog štaba VRS, tereti za dvostruki genocid i druge zločine u Bosni i Hercegovini. Mladićev branilac Branko Lukić je pre dve sedmice tražio da Veće naloži tužiocu dodatno pojašnjenje delova optužnice koji, po njemu, nisu dovoljno "precizni" ili da ih "izostavi iz Mladićevog predmeta". Po odbrani, tužilac u optužnici umesto jasnih navoda daje "uopštene i nejasne reference" u pogledu imena žrtava i počinitelaca zločina koji se Mladiću stavlja na teret.

Tužilaštvo tvrdi da optužnica u potpunosti odgovara zahtevima koji se postavljaju u pogledu njene forme a navedeni su u Statutu Tribunala i Pravilima o postupku i dokazima. Po tužilaštvu, u optužnici su opisani zločini velikih razmera i ona je dovoljno "detaljna u odnosu na Mladićeve postupke i namere". Konkretni dokazi će, navodi se, biti predloženi "naknadno", to jest na suđenju.

Tužilaštvo tvrdi da identitet žrtava ne predstavlja "bitnu činjenicu" koja treba da bude navedena u optužnici već će listu sa imenima dostaviti odbrani "čim to bude praktično moguće" a najkasnije do 1. novembra 2011. godine. Takođe, tužilaštvo smatra da ne mora da precizno navede imena počinitelaca zločina već je dovoljno da u optužnici identifikuje grupu kojoj počinio pripadaju.

Argument odbrane po kojem "manjkavosti" optužnice ne mogu da budu "otklonjene" dostavljanjem dodatnih materijala i kroz predraspravni podnesak tužilaštva je, po optužbi, "netačan i preuranjen".

Optužba zbog svega toga traži da se prigovor odbrane odbaci i da optužnica ostane u sadašnjem obliku.

2011-10-06

HAG/DEN HAAG

KOGA TREBA DA BRANI RATKO MLADIĆ

U dvadesetominutnom obraćanju na drugoj konferenciji o stanju u postupku, optuženi Ratko Mladić se požalio na "teške zdravstvene probleme" najavljujući da će "i ovakav kakav je... braniti Republiku Srpsku, Srbiju i ceo narod", što je sudiju Orija prinudilo da ga podseti da je optužen "samo on i niko drugi", te da zato treba da brani sebe, a ne nikakve "druge ljude, organizacije ili entitete".

◀ Ratko Mladić u sudnici Tribunala

Prvi deo statusne konferencije u predmetu bivšeg komandanta Glavnog štaba VRS Ratka Mladića protekao je u raspravi o presuđenim i usaglašenim činjenicama, obelodanjivanju dokaza, smernicama za izvođenje dokaza i eventualnom sažimanju optužnice. Takav dnevni red je uobičajen za predraspravnu fazu postupka. Zasedanje je počelo sa više od sat zakašnjenja zbog zdravstvenih problema optuženog.

Kako je objasnio u dvadesetminutnom obraćanju sudiji Oriju/Orie i javnosti, Mladić se jutrosprobudio sa bolovima izazvanim kretanjem kamena u bubregu. Zbog toga je bio prinuđen da se obrati stražarima, koje je nazvao "dobrim drugovima" i koji su mu pomogli da ustane, obuče se i dođe u sudnicu. Mladićevo izlaganje je

trebalo da bude usmereno isključivo na njegove zdravstvene tegobe ali je optuženi govorio o svemu i svačemu, često otežano i nepovezano, skačući sa teme na temu.

Nakon što je rekao da ima 69 godina i "teške zdravstvene probleme", Mladić je najavio da "i ovakav kakav je" pred sudom neće braniti sebe već "Republiku Srpsku, Srbiju i ceo narod". Prekinuo ga je, međutim, sudija Ori jasno mu stavljaajući do znanja da je optužen "samo on i niko drugi, nikakva republika niti narod", te da bi zato trebalo da "brani sebe, a ne druge ljude, organizacije ili entitete".

Mladić je, potom, zatražio da ga pregledaju lekari koji su ga lečili u Srbiji od 1996. do 1998. godine i koji su upoznati sa njegovim problemima. Rekao je i da ga "nije sramota što je bolestan" te da hoće da se "leči" i da "ne usporava proces" jer "želi da dođe do istine". Ukazao je, takođe, da sud i osoblje suda "ne smatra neprijateljima" i pozvao je UN da "budu strpljive" i da ne pritiskaju da se postupak ubrza i počne sa Srebrenicom, već da se krene od 1991. godine i ide redom za svaku opštinu i svako selo navedeno u optužnici. Potom se požalio danjegovom timu odbrane još nisu priključeni advokati koje je tražio: Rus Aleksandar Mezjajev i Amerikanac Den Ivetić. Zaključio je da je u rukama sudije Orija i "pogača i nož" te da je predsedavajući "moćan čovek" a Tribunal "najbolje preduzeće, fabrika i banka u Evropi" za koji "očito ima para".

Predsedavajući sudija Ori se kratko osvrnuo na Mladićevu molbu sa prošle statusne konferencije da mu se prilikom transfera od Pritvorske jedinice do Tribunala ne stavlja lisice. Po rečima sudije Orija, to je "standardna procedura" koju primenjuju holandske vlasti u čijoj je nadležnosti transfer optuženih, te su "ograničene" mogućnosti za izuzetak od takvog pravila.

Naredna konferencija o stanju u postupku u predmetu Ratka Mladića, optuženog za dvostruki genocid i druge zločine počinjene tokom rata u Bosni i Hercegovini, zakazana je za 10. novembar ove godine.

2011-10-11

HAG/DEN HAAG

TRIBUNAL: MLADIĆ DOBIJA NAJBOLJU ZDRAVSTVENU NEGU

Nerma Jelačić, predstavica za štampu Tribunala, demantuje navode medija da je Ratko Mladić, bivši komandant Glavnog štaba VRS "kolabirao" prošle nedelje. Potvrđuje, međutim, da je Mladić "pod medicinskim tretmanom" i ukazuje da kao i ostali pritvoreni dobija "najbolju zdravstvenu negu dostupnu u Holandiji".

◀ Nerma Jelačić, predstavica za štampu Tribunala

Predstavica za štampu Tribunala Nerma Jelačić tvrdi da su "potpuno netačni" navodi pojedinih medija da je Ratko Mladić, bivši komandant Glavnog štaba VRS, "kolabirao" prošle nedelje. Jelačić nije ni potvrdila ni demantovala tvrdnju advokata Miloša Šaljića da Mladić boluje od upale pluća, ukazujući da je optuženi "trenutno pod medicinskim tretmanom ali da nije u mogućnosti da otkrije prirodu tog tretmana".

Ona je, takođe, rekla da je prošlonedeljna konferencija o stanju u postupku počela sa više od sat vremena zakašnjenja zbog "problema u transportu Mladića od Pritvorske jedinice UN do Tribunala" a ne zbog njegovog zdravstvenog stanja. Mladić se, podsetimo, izvinio zbog

kašnjenja, pravdajući ga bubrežnim bolovima zbog kojih je imao problema da ustane i pripremi se za transfer do Tribunala.

Jelačić je zaključila da "Međunarodni sud nastavlja da Mladiću kao i svakom drugom pritvoreniku pruža najbolju zdravstvenu negu dostupnu u Holandiji".

Mladić, koji se tereti za dvostruki genocid i druge zločine počinjene tokom rata u Bosni i Hercegovini, će se pojaviti u sudnici 10. novembra ove godine na sledećoj konferenciji o stanju u postupku.

2011-10-13

HAG/DEN HAAG

ODBAČENI ZAHTEV TUŽIOCA ZA RAZDVAJANJE POSTUPKA I MLADIĆEV PRIGOVOR NA FORMU OPTUŽNICE

Pretno veće odbacilo zahtev tužioca da se postupak protiv Ratka Mladića razdvoji kako bi mu se prvo sudilo za genocid u Srebrenici a potom za etničko čišćenje, teror nad Sarajevom i uzimanje talaca. Prihvaćen zahtev tužilaštva da se optužnica dopuni zločinom u Bišini i odbačen prigovor odbrane na formu optužnice.

◀ Ratko Mladić u sudnici Tribunala

Pretno veće odbacilo je zahtev tužilaštva da se postupak protiv Ratka Mladića razdvoji kako bi se bivšem komandantu vojske bosanskih Srba sudilo najpre za genocid u Srebrenici a potom za etničko čišćenje u BiH, kampanju terora nad civilnim stanovništvom Sarajeva i uzimanje osoblja UN za taoce u maju i junu 1995. godine. Istovremeno, sudije su usvojile zahtev tužilaštva da se ubistvo 39 Bošnjaka u Bišini uključi u postojeću optužnicu. Mladić će se o toj optužbi izjasniti na narednoj konferenciji o stanju u postupku koja je zakazana za 10. novembar ove godine.

Veće je u danas objavljenoj odluci ukazalo da bi razdvajanje predmeta i dva odvojena suđenja mogli da

"naškoditi" optuženom i ugroze njegovo pravo da "lično učestvuje" u pripremi odbrane. Dalje, veće smatra da bi istovremeno učešće u predraspravnoj fazi jednog postupka i žalbenoj proceduri u drugom postupku "nepotrebno opteretili" optuženog a oba suđenja bi se "nužno" odvijala sporije.

Mada je veće uzelo u obzir argument tužilaštva da bi početak drugog suđenja mogao da se odloži dok se optuženi ne pripremi za taj postupak, sudije ocenjuju da bi se time ugrozilo pravo optuženog na "suđenje bez odlaganja". U slučaju "razvučenog" žalbenog postupka to odlaganje bi, smatra Veće, moglo da bude "značajno".

Suprotno tvrdnjama tužilaštva, Veće je zaključilo da suđenje po sadašnjoj optužnici nije "neizvodivo" a eventualni

problemi se, po oceni sudija, neće rešiti razdvajanjem. Sudije su podsetile tužioca da, ukoliko ostane pri tom stavu, uvek može da razmotri sažimanje optužnice na način kako je to učinjeno u predmetu Radovana Karadžića.

Veće, na kraju, smatra da je razdvajanje postupka "manje efikasno", da će vođenje dva suđenja zahtevati daleko više vremena i da će pojedini svedoci poput onih koji daju iskaz o položaju, ovlašćenjima i postupanju optuženog, davati iskaz dva puta umesto jednom. Time bi i svedoci bili "nepotrebno opterećeni". To je, po oceni Veća, "relevantan i značajan faktor" koji je uticao na odluku protiv razdvajanja.

U donošenju ove odluke, Veće nije uzelo u obzir zdravlje optuženog budući da, kako se navodi, "informacije o tome nisu prezentovane" a dosadašnji argumenti strana o Mladićevom zdravstvenom stranu su, po oceni sudija, "spekulativni i nepotkrepljeni".

Danas je takođe objavljena odluka kojom Veće odbacuje prigovor odbrane Ratka Mladića na formu optužnice. Mladićevi branioци su tvrdili da je optužnica "manjkava" zato što ne navodi precizno identitet žrtava i počinitelaca zločina koji se optuženom stavljaju na teret. U obrazloženju se navodi da je, imajući u vidu razmere i prirodu zločina kao i oblike odgovornosti za koje se Mladić tereti, optužnica dovoljno precizna. Veće je, ipak, naložilo tužilaštvu da do 1. novembra dostavi odbrani raspoložive informacije na osnovu kojih je moguće identifikovati žrtve kako bi im omogućili bolju pripremu slučaja.

2011-10-19

HAG/DEN HAAG

TUŽILAŠTVO RAZMATRA SKRAĆIVANJE OPTUŽNICE PROTIV MLADIĆA

Tužilaštvo se neće žaliti na odluku Pretresnog veća da odbaci zahtev za razdvajanje optužnice protiv Ratka Mladića, rekao je u susretu sa stranim dopisnicima akreditovanim u Holandiji, glavni tužilac Serž Bramerc, najavljujući da se razmatraju različite opcije za "redukciju" predmeta bivšeg komandanta Glavnog štaba VRS.

◀ Serge Bramertz, tokom tradicionalnog radnog ručka s novinarima

U razgovoru sa novinarima tokom tradicionalnog "radnog ručka s glavnim tužiocem" koji organizuje Udruženje stranih dopisnika u Hagu, Serž Bramerc/Serge Brammertz je rekao da se tužilaštvo neće žaliti na odluku Pretresnog veća kojom je odbačen zahtev za razdvajanje optužnice protiv Ratka Mladića, budući da su ocenili da "nema pravnih osnova za žalbu". Odluka sudija da odbiju razdvajanje optužnice, dodao je Bramerc, "pokazuje da se njihovo mišljenje razlikuje od našeg, ali različito mišljenje ne predstavlja pravnu osnovu za žalbu".

Kakva će biti dalja strategija tužilaštva u predmetu Ratka Mladića, međutim, još nije odlučeno. Bramerc sa svojim

timom trenutno razmatra različite opcije za "redukciju" optužnice koja Mladića tereti za genocid i druge zločine počinjene u više opština BiH, zatim za opsadu i terorisanje građana Sarajeva, uzimanje pripadnika UN za taoce i genocid u Srebrenici u julu 1995. godine.

Teško je, kaže glavni tužilac, pronaći formulu za skraćivanje optužnice a da se pri tome ne umanjuje "značaj i razmere" zločina za koje se optuženi tereti. Ono što je sigurno, potvrdio je Bramerc, je da tužilaštvo neće, radi redukcije optužnice, odbaciti bilo koji od pomenuta četiri segmenta u celini.

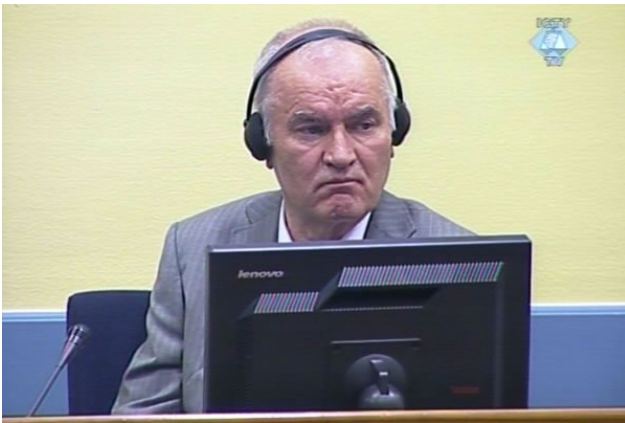
Glavni tužilac će sredinom sledećeg meseca uputiti svoj redovni polugodišnji izveštaj UN. Pitanje saradnje država bivše Jugoslavije sa Tribunalom i dalje je od ogromnog značaja, naglasio je Bramerc. Iako više nema optuženih van dometa Tribunala, tužilaštvo i dalje redovno šalje lokalnim vlastima zahteve za pristup određenim dokumentima. Istovremeno Tribunal lokalnim pravosuđima dostavlja dokumentaciju prikupljenu o zločinima čiji počinioci nisu procesuirani u Hagu ali na njima rade lokalni sudovi u regionu. Do sada je iz regiona upućeno više od pet stotina zahteva za dostavljanje dokumentacije haškog tužilaštva. Ipak, zaključio je Bramerc, politička rukovodstva u regionu svojim javnim nastupima i izjavama ne pomažu uvek razvoju te saradnje. Na političarima je odgovornost i za činjenicu da značajan deo građana iz regiona ne pruža podršku Tribunalu i nije "valjano informisan" o njegovom radu, ocenio je Bramerc.

2011-11-01

HAG/DEN HAAG

TUŽILAŠTVO DOSTAVILO MLADIĆU LISTU ŽRTAVA

Odbrani dostavljena delimična lista žrtava zločina navedenih u trećoj dopunjenoj optužnici protiv Ratka Mladića, bivšeg komandanta Glavnog štaba VRS, optuženog za genocid i druge zločine u BiH.

◀ Ratko Mladić u sudnici Tribunala

Po nalogu Pretresnog veća, tužilaštvo je odbrani Ratka Mladića dostavilo listu žrtava nekih od zločina navedenih u trećoj dopunjenoj optužnici protiv bivšeg komandanta Glavnog štaba VVRS. Sudije su takav nalog izdale na zahtev Mladićeve odbrane koja je, u prigovoru na oblik optužnice, tražila da tužilaštvo određene tačke optužnice dopuni imenima žrtava i počinitelaca ili ih kao "manjkave" ukloni iz optužnice protiv bivšeg komandanta Glavnog štaba VRS.

Tužilaštvo je, kako se navodi u večeras objavljenom dokumentu, Mladićevoj odbrani dostavilo liste poznatih žrtava ubistava počinjenih u zatočeničkim logorima u više bosanskohercegovačkih opština tokom 1992.

godine, zatim spisak identifikovanih srebreničkih žrtava iz jula 1995. godine, kao i popis žrtava snajperskih napada na civile u Sarajevu od 1992. do 1995. godine.

Dostavljene liste sadrže imena "poznatih žrtava" pomenutih zločina i njihova svrha je obaveštavanje odbrane, navodi optužba. To međutim, naglašava tužilaštvo, ne znači da su na obelodanjenim listama sve žrtve pomenutih zločina. Budući da još nije u poziciji da potvrdi listu svih poznatih žrtava, tužilaštvo će o tome naknadno obavestiti odbranu, navodi se u dokumentu. Veliki broj žrtava, primećuje tužilaštvo, nikada neće biti identifikovan.

Sudije su u svom nalogu tužilaštvu precizirale da identitet žrtve nije "materijalna činjenica" ali predstavlja informaciju koja može pomoći u pripremi odbrane.

2011-11-10

HAG/DEN HAAG

MLADIĆEV OPRAVDANI IZOSTANAK IZ SUDNICE

Izjašnjavanje Ratka Mladića o dopunjenoj optužnici odloženo do daljeg pošto se optuženi zbog zdravstvenih problema nije danas pojavio u sudnici. U odsustvu optuženog održana konferencija o stanju u postupku na kojoj je razmotren tok priprema za suđenje.

◀ Ratko Mladić u sudnici Tribunala

Ratko Mladić se iz zdravstvenih razloga danas nije pojavio u sudnici gde je trebalo da se izjasni o dopunjenoj optužnici koja ga tereti za genocid i druge zločine počinjene u BiH od 1992. do 1995. godine. Veće je nedavno odobrilo zahtev tužilaštva da se optužnica dopuni incidentom u selu Bišina od 23. jula 1995. godine u kojem je ubijeno 39 Bošnjaka. Umesto izjašnjavanja, u odsustvu optuženog koji se pismeno odrekao prava da prisustvuje raspravi, održana je konferencija o stanju u predraspravnom postupku na kojoj je razmotren tok priprema za suđenje.

Tokom statusne konferencije sudija Ori je podsetio strane na rokove za dostavljanje podnesaka o presuđenim i usaglašenim činjenicama, kao i predloga za moguća sažimanja optužnice protiv bivšeg komandanta Glavnog štaba Vojske Republike Srpske (VRS). Tužilaštvu je postavljen rok do 18. novembra da dostavi svoj predlog za sažimanje optužnice a odbrani da na taj predlog odgovori do 25. novembra ove godine.

Na pitanje zdravlja odsutnog Mladića sudija Alfons Ori/Alphos Ori se osvrnuo pred kraj jednosatnog zasedanja, obavestavajući strane da Veće razmatra izdavanje naloga Sekretarijatu suda za dostavljanje detaljnog izveštaja o Mladićevom zdravstvenom stanju, budući da je optuženi juče odobrio da se sudijama obelodani celokupna medicinska dokumentacija sa istorijom bolesti.

Mladićev branilac Branko Lukić takođe nije saopštio detalje o stanju zdravlja svog branjenika, povinujući se stavu Veća koje, po rečima predsedavajućeg, "nije skloni da o pitanju zdravlja raspravlja na javnoj sednici". Sudija Ori je takođe sugerisao da "ne treba ulaziti u tumačenje trenutno raspoloživih podataka o zdravlju optuženog".

Na raspolaganju javnosti bili su jedino podaci koje je saopštila tribunalova predstavica za medije, Nerma Jelačić, prema kojima je lekar u Pritvorskoj jedinici nakon pregleda Mladića potvrdio da optuženi nije u stanju da se pojavi u sudnici. Ona je podsetila da je Mladić zbog upale pluća boravio neko vreme u bolnici ali da je oporavak nastavio u Pritvorskoj jedinici, te da mu Holandija kao zemlja domaćin pruža najbolju moguću medicinsku negu.

Sledeća konferencija o stanju u postupku protiv Ratka Mladića zakazana je za 8. decembar.

2011-11-16

HAG/DEN HAAG

RATKO MLADIĆ NA “SISTEMATSKOM” PREGLEDU

Pretresno veće naložilo Sekretaru suda da organizuje sistematski lekarski pregled Ratka Mladića u kojem će dati procenu njegovog trenutnog stanja i, koliko je to moguće, popis zdravstvenih problema koje je imao pre dolaska u Hag i njihov uticaj na aktuelnu medicinsku sliku optuženog.

Pretresno veće sudije Orija/Orie naložilo je danas sekretaru Tribunala da organizuje “kompletan lekarski pregled” bivšeg komandanta vojske bosanskih Srba Ratka Mladića. Odluka je doneta zato što je pitanje zdravlja optuženog u više navrata “neformalno pokretano” i, što je još važnije, zbog “očigledne nemogućnosti” Mladića da zbog zdravstvenih problema prisustvuje poslednjoj konferenciji o stanju u postupku održanoj 10. novembra ove godine.

Izveštaj o fizičkom i psihičkom stanju optuženog će, navodi se u odluci, biti od pomoći veću da proceni da li će i do koje mere njegovo zdravlje uticati na pripreme za suđenje. Ratko Mladić se, podsetimo, tereti za dvostruki genocid i druge zločine počinjene tokom rata u BiH.

U današnjoj odluci se navodi da medicinski izveštaj treba da sadrži nalaze o trenutnom zdravstvenom stanju optuženog koji će se sastojati od ocene opšteg stanja, ali i svih specifičnih tegoba i njihovog uticaja na Mladićevo fizičko i mentalno zdravlje. Lekari koji budu obavili pregled treba da navedu i kakvu je terapiju Mladić primao od dolaska u Pritvorsku jedinicu do danas.

Drugi deo izveštaja treba da sadrži deo o “medicinskoj istoriji”, odnosno svim prethodnim saznanjima iz “originalnih izvora” o zdravstvenom stanju optuženog pre dolaska u Hag, kao i procenu tog “prethodnog stanja” od strane lekara koji će sada obaviti pregled. Doktori u izveštaju treba da navedu i “da li i do koje mere” je trenutno stanje optuženog povezano sa njegovim prethodnim zdravstvenim problemima.

Sekretaru je naloženo da izveštaj dostavi čim bude završen, a u svakom slučaju pre 6. decembra.

2011-11-18

HAG/DEN HAAG

PREDLOG ZA SAŽIMANJE MLADIĆEVE OPTUŽNICE

Tužilaštvo podnelo predlog za sažimanje optužnice koja Ratka Mladića tereti za etničko čišćenje u opštinama BiH, teror nad Sarajevom, genocid u Srebrenici i uzimanje pripadnika UN za taoce. Mada odustaje od gotovo polovine incidenata navedenih u važećoj optužnici, tužilaštvo smatra da su zločini koji ostaju odražavaju celinu kriminalnog ponašanja koje se pripisuje bivšem komandantu VRS.

◀ Ratko Mladić u sudnici Tribunala

Poslednjeg dana roka koje im je postavilo Veće, tužilaštvo je podnelo predlog za sažimanje optužnice koje bivšeg komandanta Glavnog štaba VRS Ratka Mladića tereti za dvostruki genocid i druge zločine u BiH. Mada će po tom predlogu optužnica biti bitno skraćena, obim i suština optužbi protiv Mladića ostaju isti.

Po predlogu tužilaštva, Mladiću će se i dalje suditi za genocid, zločine protiv čovečnosti i kršenje zakona i običaja ratovanja koji su, po optužnici, počinjeni u sklopu progona sa ciljem nasilnog i trajnog uklanjanja bosanskih Muslimana i Hrvata sa velikih delova teritorija BiH. Mladić se takođe tereti za kampanju terora nad civilnim stanovništvom Sarajeva, uzimanje osoblja UN za taoce u

maju i junu 1995. godine i genocid u Srebrenici u julu te godine.

Zločini koji bi ostali u optužnici, po tužilaštvu, “osnovano i jasno” odražavaju celinu kriminalnog ponašanja optuženog i “predstavljaju bazu za osudu” po svih 11 tačaka optužnice. Tužilaštvo se opredelilo za te zločine zato što su reprezentativni za zverstva počinjena u “različitim delovima BiH” kao i za razmere patnji nanetih žrtvama, uključujući rasprostranjena ubistva, prinudno premeštanje, progon, nezakonito zatvaranje i nehumano postupanje, torturu i seksualno nasilje, krađu i uništavanje lične imovine i verskog i kulturnog nasleđa.

Prema tabeli koja je dostavljena uz predlog za sažimanje optužnice, tužilaštvo će izvoditi dokaze o 66 incidenata u 15 opština: Banja Luci, Bijeljini, Foči, Ilidži, Kalinoviku, Ključu, Kotor Varoši, Novom Gradu, na Palama, u Prijedoru, Rogatici, Sanskom Mostu, Sokolcu, Trnovu i Vlasenici. Tužilaštvo odustaje od dokazivanja zločina počinjenih u 8 opština, ali zadržava pravo da i o njima izvodi dokaze kako bi ukazalo na zločinačku nameru optuženog. Po predlogu, nova optužnica neće obuhvatati opštine Bosanska Krupa, Bosanski Novi, Bratunac, Brčko, Hadžići, Novo Sarajevo, Vogošća i Zvornik.

U slučaju opsade Sarajeva, tužilaštvo se odlučilo za izvođenje dokaza o 10 snajperskih i 10 artiljerijskih incidenata koji, po njima, odražavaju postojanje nezakonitog napada na Sarajevo i učešće optuženog u njemu. Iz srebreničke komponente optužnice, tužilaštvo bi odustalo samo od dva incidenta u kojima je život izgubilo 8 žrtava. Bilo kakva dalja sažimanja tog dela optužnice su, po tužilaštvu, "neprimerena". Konačno, tužilaštvo smatra da nema potrebe za sažimanjem dela optužnice koji se odnosi na uzimanja talaca budući da je u pitanju jedinstven incident čije će dokazivanje trajati kratko.

Odbrana generala Mladića treba da do 25. novembra odgovori na ovaj predlog tužilaštva.

2011-11-28

HAG/DEN HAAG

MLADIĆEV ODGOVOR NA PREDLOG ZA SAŽIMANJE OPTUŽNICE

Branilac Ratka Mladića smatra da odbrana ne treba da se izjašnjava o predlogu tužilaštva za sažimanje optužnice. Ono što ih brine je zahtev tužioca da i pored sažimanja izvodi dokaze o incidentima koji su isključeni iz optužnice, ako ti dokazi ukazuju na nameru optuženog. Takvo sažimanje, po braniocu, ne skraćuje vreme potrebno odbrani da odgovori na tužiočeve dokaze.

◀ Branko Lukić, novi branilac Ratka Mladića

Branko Lukić, branilac Ratka Mladića, smatra danije na odbrani da se izjašnjava o tužiočevom predlogu za sažimanje optužnice koja bivšeg komandanta Glavnog štaba VRStereći za genocid i druge zločine u Bosni i Hercegovini. Prema pravilima na koja se poziva branilac Branko Lukić, "glavnu ulogu" u tom procesu imaju tužilaštvo i Veće.

Tužilaštvo je, u skladu sa nalogom veća, 18. novembra podnelo predlog za sažimanje Mladićeve optužnice. Po tom predlogu, broj incidenata navedenih u optužnici biće bitno smanjen, ali će broj tačaka i suština optužbi ostati isti. Naime, tužilaštvo i dalje namerava da izvodi dokaze o Mladićevoj odgovornosti za sve četiri komponente

optužnice: etničko čišćenje u 15 opština Bosne i Hercegovine, kampanju terora nad Sarajevom, uzimanje osoblja UN za taoce u maju i junu 1995. godine i genocid u Srebrenici u julu te godine.

Mada ne namerava da se izjašnjava o predloženim izmenama, odbrana je iznela stav o zahtevu tužioca da može izvoditi dokaze i o incidentima od kojih je odustao, ukoliko oni "ukazuju na postojanje namere optuženog" da se počine zločini. Ako bi veće udovoljilo takvom zahtevu, navodi branilac, odbrana bi morala da pobija te dokaze a vreme potrebno za unakrsno ispitivanje svedoka optužbe i izvođenje Mladićevih dokaza se ne bi bitno smanjilo. Optužnica, ističe branilac, mora da optuženom jasno stani na znanje za šta se tereti, kako bi on mogao da na to odgovori.

Ukoliko Veće ipak odluči da odobri tužilaštvu da može izvoditi dokaze i o incidentima isključenim iz optužnice, odbrana traži da se to ograniči na potvrđivanje činjenica i uspostavljanje "obrasca ponašanja optuženog", ali samo ako takvi dokazi neće voditi "osudi optuženog" za zločine izbačene iz optužnice. Odbrana takođe traži da tužilaštvo najavi izvođenje tih dokaza na vreme kao i da se optuženom omogući da iznese dodatne argumente i uloži dopunske prigovore.

Odbrana je tražila od veća da prilikom donošenja odluke ima u vidu da "sažimanje neće umanjiti vreme" potrebno odbrani da odgovori na tužiočev slučaj, unakrsno ispita svedoke i vodi svoj dokazni postupak.

2011-12-02

HAG/DEN HAAG

ODOBRENO SAŽIMANJE MLADIĆEVE OPTUŽNICE

Prihvaćen predlog tužilaštva da sažme optužnicu protiv bivšeg komandanta Glavnog štaba VRS Ratka Mladića. Veće je zaključilo da je predloženih 106 incidenata za koje će se suditi Mladiću po najnovijem predlogu tužilaštva, "reprezentativno" za optužbe koje se stavljaju na teret bivšem komandantu Glavnog štaba VRS.

Pretno veće koje vodi predmet Ratka Mladića je prihvatilo predlog tužilaštva za skraćivanje optužnice koja bivšeg komandanta Glavnog štaba VRS tereti za etničko čišćenje u opštinama BiH, teror nad Sarajevom, genocid u Srebrenici i uzimanje pripadnika UN za taoce. Veće je zaključilo da su incidenti sadržani u najnovijem predlogu tužilaštva, "reprezentativni" za optužbe koje se Mladiću stavljaju na teret.

◀ Ratko Mladić u sudnici Tribunala

Prema predlogu tužilaštva, Mladiću će se suditi za 106 umesto 196 incidenata koji su navedeni u prvobitnoj optužnici. Zločini za koje se Mladić tereti "sažetom" optužnicom počinjeni su u 15 opština u Bosni i Hercegovini, što je osam opština manje nego u prvobitnoj optužnici. Smanjenje broja incidenata i mesta počinjena zločina je, smatra veće, "u interesu pravičnog i ekspeditivnog suđenja".

Sudije su, takođe, odlučile da tužilaštvo ne može da izvodi dokaze o zločinima počinjenim na lokacijama koje nisu navedene u optužnici osim ako su "takvi dokazi neophodni da se ustanove elementi bilo koje tačke optužnice". Ukoliko odluči da izvodi takve dokaze,

tužilaštvo mora da objasni zašto su oni relevantni za njihov slučaj. Veće je preciziralo da Mladić ne može da bude proglašen krivim za incidente od kojih je tužilaštvo odustalo.

U danas objavljenoj odluci se takođe navodi da su sudije očekivale od tužilaštva da odustane od izvođenja dokaza o pojedinim zločinima počinjenim u opštinama Kalinovik i Kotor Varoš, na isti način kako je učinjeno u predmetu protiv Radovana Karadžića. Budući da je tužilaštvo skratilo Mladićeve optužnice više nego Karadžićevu, veće je odlučilo da ne insistira na odustajanju od opština Kalinovik i Kotor Varoš.

Tužilaštvo ima rok od dve nedelje da podnese izmenjenu optužnicu i novu listu žrtava incidenata za koje se Mladić tereti.

2011-12-08

HAG/DEN HAAG

SUĐENJE MLADIĆU MOŽDA VEĆ U MARTU 2012.

Suđenje Ratku Mladiću moglo bi da počne 27. marta 2012. godine, no taj datum - kako je na konferenciji o stanju u postupku rekao sudija Ori - "nije uklesan u kamen". Pozvan da se izjasni o ubistvu više od 30 Bošnjaka u selu Bišina 23. jula 1995. godine Mladić je rekao da "nije kriv" i da "nema veze ni sa tim mestom, ni sa datumom, ni sa čim".

◀ Ratko Mladić u sudnici Tribunala

Bivši komandant Glavnog štaba VRS Ratko Mladić izjasnio se danas da nije kriv po optužbi za ubistvo više od 30 bosanskih Muslimana u selu Bišina, 23. jula 1995. godine. Prema dopunjenoj optužnici koju je tužilaštvo podnelo 20. oktobra ove godine, neki od pogubljenih su prethodno bili zatočeni u logoru Sušica.

Pre nego što se izjasnio o krivici, Mladić je od predsedavajućeg sudije tražio da mu objasni šta je to Bišina - da li je "planina, reka, most, pokretni objekat, avion ili kamion". Takođe je tražio sudija ne govori brzo jer je on, kako je rekao, "spor" i ne može da prati postupak. Sudija Ori mu je potom polako objasnio da je Bišina "lokalitet na kojem je ubijeno više od 30 Bošnjaka"

nakon čega se Mladić zahvalio i rekao da "nije kriv i da nema ništa ni sa tim mestom, ni sa datumom, ni sa čim".

Nakon ulaska u sudnicu, Mladić je salutirao prisutnima na galeriji za publiku a potom je neko vreme odbijao da skinje jaknu i šubar. Vidno uzrujan, govorio je kako ga "vezuju u transportu" i "stavljaju mu lisice i pancir". Predsedavajući sudija je Mladića upozorio da je "njegovo strpljenje ograničeno", nakon čega je optuženi skinuo šubar.

Nakon izjašnjenja, održana je konferencija o stanju u postupku na kojoj je sudija Ori ukazao da "očekuje" da će se predraspravna konferencija u ovom predmetu održati 26. marta sledeće godine dok je uvodna reč tužilaštva predviđena za 27. mart 2012. Pošto je branilac Lukić nagovestio da "nije ni blizu" spreman da počne sa suđenjem tako rano, sudija Ori je rekao da "ti datumi nisu uklesani u kamen". Predsedavajući je takođe odredio rokove za podnesak o utvrđenim činjenicama, predraspravni podnesak tužilaštva i odbrane, kao i za spisak svedoka i dokaznih predmeta optužbe.

Na kraju konferencije o stanju u postupku veću se obratio i optuženi Mladić koji je rekao da "ne razume" zbog čega ne može da u svoj tim odbrane uključi "Rusa Mezjajeva i Amerikanca Ivetića". Sudija ga je prekinuo ukazujući mu da je o toj temi bilo reči na "privatnoj sednici", koju javnost nije mogla da prati. Mladić je potom prešao na novu temu i rekao da mu je "žao svake žrtve, svakog nevinog čoveka" koji je stradao u sukobima u bivšoj Jugoslaviji i zatražio je da mu se dostave imena svih poginulih, njihova nacionalnost i podaci da li su učestvovali u ratu ili ne, kako bi se

“poklonio svim nevinima”. Na kraju je rekao da “nije on napravio zločin prema miru, niti je to bila njegova želja” kao i da “ne želi da se rat više pomene”.

Naredna konferencija o stanju u postupku zakazana je za 19. januar naredne godine.

2012-01-12

HAG/DEN HAAG

PRAZNICI OMELI MLADIĆEVU ODBRANU

Branilac Ratka Mladića traži jednomesečno produženje roka za dostavljanje obaveštenja o eventualnoj odbrani alibijem ili drugoj posebnoj odbrani. Zastoj u prikupljanju neophodnih informacija je nastao zbog proslave “zapadnih” i srpskih novogodišnjih i božićnih praznika, repriza tih događaja kao i brojnih januarskih slava u Srbiji i Bosni i Hercegovini tokom kojih je potencijalne svedoke “nemoguće locirati” ili su oni “nedostupni”.

◀ Ratko Mladić u sudnici Tribunala

Bivši komandant Glavnog štaba VRS Ratko Mladić traži da mu se odobri dodatno vreme za dostavljanje obaveštenja o eventualnoj odbrani alibijem ili drugoj vrsti posebne odbrane. Veće je postavilo 16. januar kao rok za dostavljanje tih obaveštenja ali je branilac Branko Lukić u podnesku koji je danas objavljen ukazao da i pored “svih napora” neće moći da dostavi traženi odgovor do tog datuma. Odbrana zbog toga traži da se rok produži za mesec dana, do 16. februara ove godine.

Mladićev branilac ukazuje da je “nekoliko faktora” sprečilo odbranu da ispuni postavljeni zahtev. Objasnio je da zbog angažmana u različitim aspektima Mladićevog predmeta, odbrana nije imala dovoljno vremena da “traži,

ostvari kontakt i otpuče u mesto boravka” potencijalnih svedoka o alibiju ili drugoj posebnoj odbrani.

Potruga za svedocima i izvorima informacija bi od članova tima odbrane zahtevala da otpuju u Bosnu i Srbiju i tamo razgovaraju sa više osoba koje, navodi se u podnesku, “nije bilo moguće locirati” ili one “nisu bile dostupne” tokom praznika u decembru i januaru u Srbiji i Bosni i Hercegovini. Branilac Lukić, potom, detaljno navodi “neke” od praznika koje se slave u tim državama poput “zapadne Badnje večeri i Božića, tradicionalne Nove godine, reprize tradicionalne Nove godine, srpske Badnje večeri i Božića, srpske Nove godine i različitih slava u januaru 2012”.

Branilac je ukazao da se mnogi od ovih datuma slave kao državni praznici na Balkanu i da su potencijalni svedoci na odmoru i “daleko od kuće ili posla” što “dodatno komplikuje mogućnost da se s njima stupi u kontakt”.

Po odbrani, odlaganje od 30 dana je “razumno” imajući u vidu sve okolnosti i neće predstavljati prepreku za tužilaštvo koje će biti upoznato sa namerama odbrane “mesec dana pre iznošenja uvodne reči”. Namera Veća je da se predraspravna konferencija u ovom predmetu održi 26. a uvodna reč tužilaštva 27. marta ove godine. Mladić se tereti za dvostruki genocid i druge zločine u Bosni i Hercegovini.

2012-01-19

HAG/DEN HAAG

“DRUG ORI” I “GOSPODIN MLADIĆ”

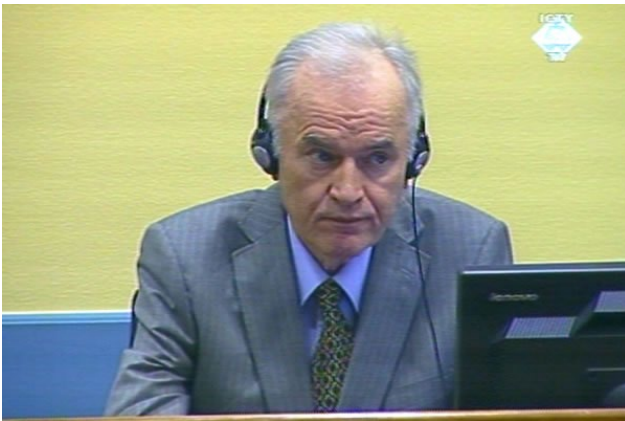
Na petoj konferenciji o stanju u postupku protiv Ratka Mladića odbrana je istakla da je “nemoguće” da bude spremna za početak suđenja pre kraja oktobra, te da bi svaki početak pre toga bio “nepravedan”. Sudija, kojeg je optuženi danas oslovio sa “druže Ori”, ponovo upozorio “gospodina Mladića” da će naložiti da se izvede iz sudnice ukoliko bude ometao tok postupka. Mladić vidi sebe kao “srpskog viteza Gavrila koji se žrtvovao za državu i narod”.

Na petoj konferenciji o stanju u postupku protiv Ratka Mladića razmotren je tok priprema za početak suđenja bivšem načelniku Glavnog štaba VRS, optuženom za genocid i druge zločine počinjene tokom rata u BiH. Na prethodnoj statusnoj konferenciji je, podsetimo, početak suđenja okvirno zakazan za 27. mart ove godine uz ogradu da taj datum “nije uklesan u kamen”, a predraspravni sudija Alfons Ori/Alphons Orije je danas najavio da će Pretresno veće uskoro izdati novi nalog o rasporedu.

Odgovarajući na pitanje sudije, branilac Branko Lukić je danas naglasio da je odbrani “nemoguće” da bude spremna za tako skori početak, te da bi svako otvaranje suđenja pre kraja oktobra bilo “nepravedno” prema odbrani i optuženom Mladiću. On je istakao da odbrana mora da pročita stotine hiljada stranica dokumenata u slučaju koji, prema njima, obuhvataju “tri i po predmeta” – zločine u opštinama, teror nad Sarajevom, genocid u Srebrenici i

uzimanje pripadnika UN kao talaca. Sa druge strane, tužilac Dermot Grum/Dermoth Groome smatra da se radi "o jednom predmetu i jednom optuženom" i najavljuje da mu je namera da dokaze izvodi hronološki počevši od 1992. godine, a ne prema oblastima u kojima su se zločini dešavali.

◀ Ratko Mladić u sudnici Tribunala

Odbrani je odobreno produženje roka za predaju podneska sa imenima i adresama svedoka za odbranu alibijem ili neku drugu vrstu "posebne odbrane". Osim toga bilo je reči o obelodanjivanju dokaza, predlogu tužilaštva za prihvatanje oko 3.000 presuđenih činjenica, pregovorima strana o usaglašenim činjenicama u kojima do sada nije bilo značajnijeg napretka, kao i o izveštajima veštaka tužilaštva. Sudija je istakao da je rok za predaju predraspravnog podneska tužilaštva 10. februar, a za odbranu 2. mart ove godine.

bolest i "Vijetnamski sindrom", kao i na ventilaciju u sudnici od koje mu zebe glava, a ne dozvoljava mu se da nosi kapu što po njemu predstavlja "kršenje Ženevskih konvencija". Sudijaga je posle desetak minuta prekinuo, ukazujući mu da svojim izlaganjem o svemu i svačemu izlazi iz okvira konferencije o stanju u postupku. Primećujući da je oslovljen sa "druže Ori", sudija je rekao da će se optuženom "ako nema ništa protiv, obraćati sa gospodine Mladić".

Mladić je ponovo tražio reč ali je sudija tražio da prvo navede teme o kojima želi da govori, kao i da se o tome konsultuje sa svojim braniocima, Brankom Lukićem i Milošem Šaljićem. Mladić, međutim, nije hteo da teme kaže braniocima, već je sudiji rekao da želi da govori o svojim beležnicama i 1918. godini. Sudija je primetio da su beležnice pitanje dokaza a 1918. godina pitanje "istorijskog konteksta", te da su obe te teme o kojima će biti reči na suđenju, a ne na statusnoj konferenciji. Mada mu sudija nije dao reč, Mladić je počeo govor o "srpskom vitezu Gavrilu Principu" koji je "dao svoj život za državu i narod kao i ja", a kada mu je isključen mikrofon nastavio je da viče i udara pesnicom o sto. Sudija Ori ga je na to još jednom podsetio da "nisu optuženi ni nacija ni država, već samo on, kao pojedinac", upozoravajući ga da će sledeći put biti udaljen iz sudnice ukoliko ga bude prekidao.

Naredna konferencija o stanju u postupku zakazana je za 23. februar, a planirana je i vanredna statusna konferencije za 7. mart ove godine.

2012-02-10

HAG/DEN HAAG

410 SVEDOKA OPTUŽBE ZA SUĐENJE RATKU MLADIĆU

Tužilaštvo dostavilo listu svedoka i dokaznih predmeta za suđenje bivšem komandantu Glavnog štaba VRS, optuženom za genocid i druge zločine u BiH. Optužba planira ukupno 410 svedoka, uključujući i 25 eksperata, od kojih bi u sudnici trebalo da se pojavi njih oko 150, dok će iskazi ostalih biti ponuđeni u pisanoj formi. Za glavno ispitivanje svedoka optužbe će trebati oko 200 sati.

◀ Ratko Mladić u sudnici Tribunala

Tužilaštvo na suđenju Ratku Mladiću, bivšem komandantu Glavnog štaba Vojske Republike Srpske (VRS), predalo je listu svedoka i dokaznih predmeta koje nameravaju da izvedu tokom svog dokaznog postupka. Taj spisak predat je u poverljivom obliku, ali su osnovni statistički podaci izneti u pratećem dokumentu dostupnom javnosti.

Prema tom dokumentu na listi svedoka nalazi se 410 imena, od kojih su 385 svedoci o činjenicama, a 25 veštaci optužbe. Tužilac namerava u sudnicu da pozove 148 svedoka od kojih će, međutim, najveći broj dati iskaze u pismenom obliku, odnosno biće samo unakrsno ispitani od strane Mladićeve odbrane. Samo sedam svedoka nastupiće "uživo", odnosno daće iskaz u celosti u sudnici.

Optužba takođe namerava da u sudnici sasluša i 10 od 25 svojih eksperata

Optužba procenjuje da će za glavno ispitivanje svedoka koji će se pojaviti u sudnici biti potrebno oko 200 sati, što je za sto sati manje nego u slučaju Radovana Karadžića. U dokazni materijal biće uvedene i izjave ili transkripti iskaza 220 svedoka, od kojih mnogi svedoče o autentičnosti drugih dokaznih materijala, identitetu i uzrocima smrti žrtava i drugim pitanjima koji se ne odnose direktno na dela optuženog. Osamnaest planiranih svedoka tužilaštva je preminulo i tužilaštvo će tražiti da se njihovi raniji iskazi u drugim procesima ili izjave istražiteljima uvrste u dokazni materijal.

Na spisku tužilaštva nalazi se i 27.906 dokaznih predmeta od kojih većinu čine dokumenti VRS, Vlade i ministarstava RS i dokumenti o otkrivanju i identifikaciji posmrtnih ostataka žrtava. Pored toga među dokaznim materijalima nalaze se lične beležnice, audio i video materijali zaplenjeni u kući Ratka Mladića.

Kako bi omogućili odbrani efikasniju pripremu, tužioci su identifikovali 19.579 prioriternih dokaznih predmeta, od kojih 2.136 dokumenata ima najveći prioritet. Početak suđenja je planiran za 27. mart ove godine, ali branioci tvrde da neće biti spremni zbog problema u procesu obelodanjivanja dokaznog materijala. Optužba to negira i traži da se zakaže rasprava na kojoj bi se o tome razgovaralo. Naredna konferencija o stanju u postupku zakazana je za 23. februar, a planirana je i vanredna statusna konferencija 7. marta ove godine.

2012-02-15

HAG/DEN HAAG

SUĐENJE RATKU MLADIĆU POČINJE 14. MAJA

Početak suđenja Ratku Mladiću, bivšem komandantu Glavnog štaba VRS, optuženom za genocid i druge zločine u BiH, zakazan je za 14. maj ove godine. Nakon uvodnih reči tužilac će počev od 29 maja izvesti prve od 410 najavljenih svedoka optužbe.

Početak suđenja Ratku Mladiću bivšem komandantu Glavnog štaba Vojske Republike Srpske (VRS) zakazan je za 14. maj ove godine, saopšteno je danas u Tribunalu. Predraspravna konferencija biće održana 17. aprila.

Iako je početak suđenja bio najavljen za 27. mart, Pretresno veće je odlučilo da svim stranama u postupku omogući dodatno vreme za pripremu i za 14. maj zakazalo iznošenje uvodne reči tužilaštva. Pored toga u prvoj fazi suđenja biće ograničen broj zasedanja čime će strane dobiti dodatno vreme za pripremu. U odluci o početku suđenja koju je potpisao predsedavajući sudija Alfons Ori/Alphons Orije, precizira se da će nakon uvodnih reči optužba izvoditi dokaze u periodu od 29. maja do 13. jula, a zatim će nastupiti pauza do 20. avgusta.

Tužilaštvo je nedavno najavilo ukupno 410 svedoka, od kojih će u sudnicu pozvati njih 158. Međutim, najveći broj njih će dati iskaze u pismenom obliku, odnosno biće samo unakrsno ispitani od strane Mladićeve odbrane.

Veće je takođe zaključilo da zdravstveno stanje optuženog ne zahteva izmenu načina zasedanja i da nema potrebe da se radi manje od pet dana nedeljno i na kraćim sednicama nego što je uobičajeno. Uvažen je, međutim, zahtev odbrane da se suđenje odvija u prepodnevni satima. U okviru priprema za proces, za 29. mart zakazana je nova konferencija o stanju u postupku.

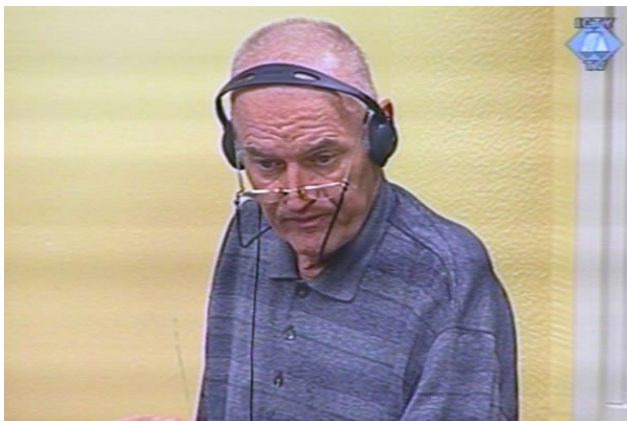
Bivši komandant Glavnog štaba VRS optužen je za genocid i druge zločine u Bosni i Hercegovini počinjene u sklopu udruženog zločinačkog poduhvata u kojem je učestvovao i Radovan Karadžić, bivši predsednik RS kojem se trenutno sudi za iste zločine. Ratko Mladić je uhapšen 26. maja prošle godine nakon 16 godina skrivanja.

2012-02-23

HAG/DEN HAAG

UBRZAVANJE PRIPREMA ZA SUĐENJE RATKU MLADIĆU

U okviru ubrzanih priprema za početak suđenja, održana šesta konferencija o stanju u postupku protiv Ratka Mladića, bivšeg komandanta vojske bosanskih Srba. Mladić traži generalsku uniformu i šapku, protestuje zbog "pristrasnog NATO suda" i izražava zabrinutost za sudbinu planete u slučaju napada na Iran.

◀ Ratko Mladić u sudnici Tribunala

Na šestoj konferenciji o stanju u postupku protiv Ratka Mladića, predsedavajući sudija Alfons Ori/Alphons Orije je potvrdio da će suđenjem bivšem komandantu Glavnog štaba Vojske Republike Srpske (VRS) početi 14. maja ove godine uvodnim rečima tužioca i, ukoliko to žele, odbrane i samog optuženog. Dve sedmice kasnije, 29. maja, optužba će početi sa izvođenjem dokaza. Tužilac je već predao spisak sa imenima 410 svedoka, od kojih će 386 svedočiti o činjenicama, dok će ostali podneti ekspertske izveštaje. Velika većina svedoka će dati iskaze u pisanoj formi – bilo u izjavama istražiteljima ili transkriptima sa svedočenja u drugim predmetima. Samo 7 svedoka će dati iskaz "uživo", odnosno u celosti u sudnici, dok će 141 svedok biti dostupan za unakrsno ispitivanje od strane

odbrane. Mladić se, podsetimo, tereti za dvostruki genocid i druge zločine počinjene u Bosni i Hercegovini od 1992. do 1995. godine.

Svrha današnje kao i prethodnih statusnih konferencija je praćenje napretka prepretnog rada i priprema za suđenje. Nakon dugačke rasprave o tehničkim pitanjima, obelodanjivanju dokaznog materijala, usaglašenim i presuđenim činjenicama, ekspertskim izveštajima, sudija Ori je dao reč optuženom.

Na početku petnaestominutnog izlaganja, Mladić je rekao da je od supruge tražio da mu pošalje punu ratnu uniformu pošto je trenutno u odeći u kojoj je bio "tokom rata, posle rata" i, kako je rekao, "u izbegištvu", odnosno skrivanju od međunarodne pravde. Nakon toga je pokazao niz porodičnih fotografija žaleći se da mu je "iz određenih razloga" uskraćeno pravo da poseti grob majke i drugih preminulih rođaka. Potom je prešao na optužbe da "njemu i njegovom narodu" sudi "pristrasni NATO sud", rekao je da "ne želi da pravi cirkus" i primetio je da je "star čovek" i da mu "nije bitno koliko će trajati" već da "ostavi trag u narodu".

Pre nego što mu je sudija Ori oduzeo reč, Mladić je još jednom zatražio da u sudnici nosi "rusku kapu" a onda je izrazio zabrinutost za budućnost planete koja je, po njemu, ugrožena "širenjem NATO preko Afrike i Azije". Rekao je da "hoće da protestuje kako bi se prekinuli ratovi u svetu", dodajući da "kad NATO udari na Iran, džaba nam je onda konferencisanje". Na kraju, Mladić je rekao da "sedam zemalja u Aziji ima nuklearno oružje" i da je dovoljno da ih u svojim magacinima unište pa da "nema planete".

Pred kraj izlaganja, Mladić je podigao desnu ruku sa stisnutom pesnicom poredeći se sa afroameričkim atletičarima koji su 1968. u Meksiko situju/Mexico City u znak podrške borbi za ljudska prava, tokom dodele medalja, podigli stisnute pesnice u crnim rukavicama.

Naredna konferencija o stanju u postupku zakazana je za 29. mart ove godine.

2012-03-29

HAG/DEN HAAG

POSLEDNJE PRIPREME ZA SUĐENJE RATKU MLADIĆU

Nakon što je sudija Ori saopštio niz rokova koji su postavljeni tužilaštvu i odbrani u okviru priprema sa početak suđenja 14. maja ove godine, reč je uzeo Ratko Mladić, predstavljajući se kao borac za istinu koji ne brani sebe, odriče postojanje BiH i želi da se slobodan vrati u Beograd, "glavni grad srpskog naroda" podeljenog rekom Drinom.

◀ Ratko Mladić u sudnici Tribunala

Sedma konferencija o stanju u postupku protiv Ratka Mladića, bivšeg komandanta Glavnog štaba Vojske Republike Srpske (VRS) protekla je u poslednjim pripremama za početak suđenja koje je zakazano za 14. maj ove godine. U 11 tačaka optužnice, Mladić se tereti za dvostruki genocid i druge zločine u Bosni i Hercegovini.

U skladu sa postavljenim rokovima, tužilaštvo je dužno da do 20. aprila obavesti Veće o vremenu koje će im biti potrebno za izlaganje uvodne reči. Isti rok je postavljen odbrani da se izjasni da li želi da iznese svoju uvodnu reč nakon tužilaštva i da li će se optuženi Mladić obratiti veću izjavom bez polaganja zakletve.

Predraspravni sudija Alfons Ori/Alphons Orie je ukazao da je tužilaštvu i odbrani odobreno 30 do 60 minuta za glavno ispitivanje svedoka čiji će iskaz delom biti zasnovan na prethodno datim pisanim izjavama ili transkriptima sa suđenja na kojima su se već pojavili. Za unakrsno ispitivanje, odbrani će biti na raspolaganju 2 i po sata a u slučaju svedoka koji daju iskaz "uživo" - 60 odsto od vremena koje je iskorišćeno u glavnom ispitivanju. Veće je odredilo 14. april kao rok do kojeg tužilaštvo treba da dostavi spisak prvih svedoka. Kako je danas rečeno, 14 svedoka tužilaštva će osporavati Mladićevu odbranu alibijem a oko 4 sata će biti utrošeno za iskaze svedoka koji su bili u središtu talačke krize 1995. godine.

Na statusnoj konferenciji je bilo reči i o obelodanjivanju koje je uglavnom završeno, presuđenim i usaglašenim činjenicama i izveštajima veštaka. Ukoliko tužilaštvo ne ispuni u potpunosti obavezu obelodanjivanja, branilac Branko Lukić je zatražio da se početak suđenja odloži.

Pred kraj rasprave, sudiji se obratio Mladić koji je rekao da ga interesuje samo "istina" i da "ne brani sebe", ali želi da se "izbori da kao slobodan čovek ide u Beograd, glavni grad srpskog naroda" kako bi bio sa porodicom pa makar "jeo iz kontejnera". Mladić se požalio na ukočenost desne strane tela koja ga onemogućava da koristi računar i čini ga "usporenim" i zamolio je predsedavajućeg sudiju da ga opomene kad se "zalaufa i podigne glas" što je ovaj i učinio nekoliko puta. Optuženi je takođe rekao da ne prihvata presuđene činjenice i pisane izjave svedoka, već želi da se u sudnici suoči sa svima koji ga optužuju. Otkrio je i deo svoje odbrane alibijem, rekavši kako je 16. jula 1995. godine, u vreme zločina u Srebrenici za koje se tereti, bio na Vojno-medicinskoj akademiji u Beogradu. Mladić je takođe otkrio da i dalje zastupa stav po kojem su Srbi sa jedne i druge strane Drine "naš narod" a onda je negirao da postoji "država Bosna i Hercegovina" i negodovao pošto ga, kako kaže, posećuju samo zvaničnici iz Srbije ali ne i Republike Srpske.

Bivši komandant Glavnog štaba VRS je došao u sudnicu u odelu, sa kravatom, bez kape i za razliku od prethodnih statusnih konferencija, sa sudijom je razgovarao uglavnom smireno i sa poštovanjem. Na kraju je rekao da želi da "izgladi odnose sa sudom" i da će ubuduće ustajati kad sudija uđe u sudnicu kako bi na pravi način učestvovao u postupku.

Sledeći put Mladić će se u sudnici pojaviti 24. aprila, na pretpretresnoj konferenciji.

2012-04-16

HAG/DEN HAAG

DOKAZI PROTIV MLADIĆA U PET "SEGMENTA"

U sklopu priprema za skori početak suđenja Ratku Mladiću, tužilac najavljuje izvođenje svojih dokaza u pet segmenata – u uvodnom delu od kraja maja do 13. jula ove godine predočiće "pregled celog slučaja", a u preostale četiri faze prezentovaće dokaze o teroru nad Sarajevom, uzimanju osoblja UN za taoce, zločinima počinjenima u bosansko-hercegovačkim opštinama 1992. godine i, konačno, o srebreničkom genocidu.

Manje od mesec dana od početka suđenja bivšem komandantu vojske bosanskih Srba Ratku Mladiću, tužilac je Pretresnom veću sudije Alfonsa Orija/Alphonse Orije dostavio "plan rada", odnosno nacrt prezentacije dokaznog postupka optužbe. Suđenje će biti otvoreno 14. maja uvodnim rečima tužioca koje će, navodi se u današnjem dokumentu, trajati šest časova, a potom će od 29. maja uslediti izvođenje dokaza podeljeno u pet segmenata.

Ratko Mladić se, kao i bivši predsednik Republike Srpske Radovan Karadžić, tereti za učešće u četiri udružena zločinačka poduhvata počinjena na teritoriji Bosne i Hercegovine. Prvi udruženi zločinački poduhvat bilo je etničko čišćenje sa ciljem nasilnog i trajnog uklanjanja bosanskih Muslimana i Hrvata sa velikih delova teritorije BiH 1992. godine, koje je u nekoliko opština doseglo razmere genocida. Preostala tri udružena zločinačka poduhvata se odnose na kampanju artiljerijskog i snajperskog terora nad civilnim stanovništvom Sarajeva, zatim uzimanje osoblja UN za taoce u maju i junu 1995. godine, kao i genocid u Srebrenici u julu iste godine. Izvođenje dokaza optužbe će, u skladu sa tim, biti podeljeno u pet segmenata. Svakom od tih poduhvata biće posvećen po jedan segment dokaznog postupka.

U današnjem podnesku tužilac je predočio detalje u vezi sa prvim, uvodnim, segmentom koji će trajati od 29. maja do 13. jula ove godine. Tada će predočiti dokaze koji se odnose na ceo period optužnice, uključujući dva masakra nad civilima počinjena 1992. godine, zatim dokaze o okrutnom postupanju i ubistvima u dva zatočenička logora, početku granatiranja Sarajeva i dva snajperska napada na civile u gradu, kao i jedno masovno ubistvo zatočenih Srebreničana 1995. godine. Tokom prvog segmenta će se, takođe, predočiti dokazi o strukturi Vojske Republike Srpske i uloji njenog komandanta Ratka Mladića.

Tokom prve faze suđenja tužilac će izvesti ukupno 23 svedoka, među kojima je Dejvid/David Harland, koji je kao službenik UN veći deo rata proveo u BiH i tokom njegovog iskaza će biti predočeni dokazi koji povezuju različite komponente optužnice. Među svedocima je i vojni veštak optužbe – bivši načelnik Generalštaba britanske vojske ser Ričard Danet/Sir Richard Dannat – čiji će se iskaz i ekspertski izveštaj baviti vojnim operacijama i Mladićevoj ulozi u njima.

Sličan pristup "faznog" izvođenja dokaza tužilac je primenio i na suđenju Radovanu Karadžiću, gde je u toku poslednji segment dokaznog postupka optužbe koji se odnosi na genocid u Srebrenici.

2012-04-23

HAG/DEN HAAG

ZA SADA BEZ UVODNE REČI ODBRANE I MLADIĆEVOG OBRAĆANJA

Obrana Ratka Mladića, bivšeg komandanta Glavnog štaba VRS, namerava da iznese uvodnu reč uoči svog a ne tužiločevog dokaznog postupka. Mladić se odriče prava da se u ovom trenutku, nakon uvodne reči tužilaštva, obrati veću izjavom bez polaganja zakletve.

◀ Ratko Mladić u sudnici Tribunala

Obrana Ratka Mladića je danas obavestila sudije da, u ovom trenutku, uoči početka tužiločevog dokaznog postupka neće iznositi uvodnu reč niti će se optuženi obratiti Pretresnom veću izjavom bez polaganja zakletve. U skladu sa pravilima Tribunala, odbrana ima pravo da uvodnu reč iznese odmah nakon tužiločeve ili pre početka svog dokaznog postupka.

Predraspravna konferencija u predmetu bivšeg komandanta Glavnog štaba Vojske Republike Srpske,

zakazana je za utorak, 24. april a uvodna reč tužilaštva, a samim tim i početak suđenja, za 14. maj ove godine.

Tužilaštvo je najavilo da će izvoditi dokaze u pet faza. U prvom delu dokaznog postupka koji bi trebalo da traje od 29. maja do 13. jula, izložiće sveobuhvatni pregled slučaja. Nakon letnje sudske pauze, optužba će prezentovati dokaze o artiljerijskim i snajperskim napadima na građane Sarajeva, zatim uzimanju osoblja UN za taoce, kao i zločinima počinjenim u opštinama u Bosni i Hercegovini 1992. godine i, konačno, o masakru civilnog stanovništva u Srebrenici.

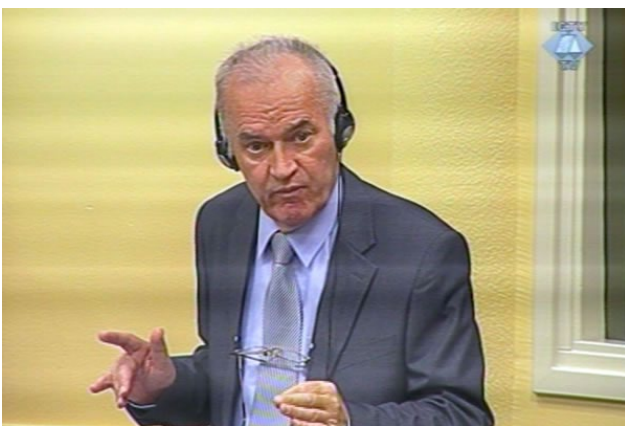
Zločini za koje se Mladić tereti se kvalifikuju kao dvostruki genocid, zločini protiv čovečnosti i kršenje zakona i običaja ratovanja.

2012-04-24

HAG/DEN HAAG

MLADIĆ “ŽIVNUO” UOČI POČETKA SUĐENJA

Na pretpretresnoj konferenciji u predmetu Ratka Mladića razmatrane pripreme za početak suđenja, koje će se uvodnom rečju tužioca otvoriti 16. maja ove godine. Mada kaže da je zdravstveno “živnuo” od dolaska u Hag, Mladić tvrdi da neće biti u stanju da prati suđenje tokom svih pet radnih dana sedmično i naglašava da mu nije bitno hoće li suđenje trajati “pet ili sto godina”.

◀ Ratko Mladić u sudnici Tribunala

Na konferenciji uoči početka suđenja bivšem komandantu vojske bosanskih Srba Ratku Mladiću saopšteno je da će uvodna reč tužioca umesto 14. maja početi dva dana kasnije, u sredu 16. maja, i trajati, kako je ranije predviđeno šest časova, što znači da će se produžiti i na naredni radni dan. Prvi tužiočev svedok bi, po ranijem rasporedu, u sudnici trebalo da se pojavi 29. maja, ali je pitanje hoće li tako i biti budući da branioci traže odlaganje početka dokaznog postupka optužbe za 90 dana jer im, tvrde, nisu obelodanjeni svi dokazni materijali.

Mada je tužilac poslednjih dana uložio znatne napore da obuči članove tima odbrane kako da barataju kompjuterskim programima za pretragu obelodanjenog

dokaznog materijala, branilac Lukić tvrdi da problemi još uvek postoje i da deo dokumenata još nije ni dostavljen. Među (ne)obelodanjenim dokazima su izjave svedoka i transkripti njihovih ranijih iskaza pred sudom, kao i brojni dokumenti koje optužba planira da uvede u sudske spise. Na raniji popis od 411 svedoka tužilac je dodao još dva veštaka. Budući da će se samo njih oko 180 pojaviti u sudnici, tužiocu je za glavno ispitivanje dodeljeno 200 radnih sati, dok će braniocima vreme za unakrsno ispitivanje biti određeno za svakog svedoka posebno u zavisnosti od broja dokaznih predmeta koji su tokom njegovog iskaza uvedeni u spis. Iskazi preostalih svedoka u dokaze će biti uvedeni pisanim putem.

Na današnjem zasedanju bilo je primetno čvrsto opredeljenje Pretresnog veća sudije Orija/Orie, u čijem su sastavu još i sudije Moloto i Flige/Fluegge, da se osigura što efikasniji tok postupka bez rasipanja vremena i uvođenja prekomernog broja dokaznih predmeta u sudske spise.

Pred kraj zasedanja sudije su, iako to nije uobičajeno za pretpretresne konferencije, dozvolile Mladiću da im se obrati. Optuženi je rekao da je star čovek i da nije u mogućnosti da učestvuje na suđenju pet puta sedmično. Naglasio je da mu nije bitno hoće li proces trajati “pet ili sto godina”, najavljujući tako zahtev da se zasedanja ne održavaju svakog radnog dana.

Uprkos svojim godinama, Mladić se, rekao je, oseća dobro i u poslednje vreme je “malo živnuo”, pa je to želeo da kaže u kameru “da ga vide prijatelji”, a neprijatelji, kaže, “neka crknu što sam još živ”. Zatim je potpuno skrenuo sa teme nazivajući Haški sud “komisijom NATO pakta”, pa ga je predsedavajući sudija prekinuo i priveo današnje zasedanje kraju.

Mada je današnja pretpretresna konferencija tako okončana, postoji mogućnost da iduće sedmice bude održano i njeno “drugo poluvreme”, što će zavisiti od rezultata sastanaka optužbe i odbrane na kojima bi trebalo da se utvrdi dokle se zaista stiglo sa obelodanjivanjima dokumenata.

2012-04-26

HAG/DEN HAAG

MLADIĆEVA ODBRANA INSISTIRA NA ODLAGANJU SUĐENJA

U odgovoru na najnoviji zahtev tužioca da se produži rok za obelodanjivanje potencijalno oslobađajućeg materijala odbrani Ratka Mladića, branioci podsećaju da je taj rok već jednom pomeren i traže da suđenje, čiji je početak najavljen za 16. maj ove godine, počne 90 dana nakon što tužilac obelodani sve materijale.

Branioci Ratka Mladića danas su odgovorili na nedavni zahtev tužioca da mu se dosadašnji rok za obelodanjivanje odbrani svih materija koji "upućuju na nevinost optuženog ili mogu ublažiti njegovu krivicu" produži sa 30. aprila na 8. jun ove godine.

Po ranijem rasporedu predviđeno je da suđenje Mladiću bude otvoreno uvodnim rečima optužbe 16. maja ove godine i nastavi se 29. maja iskazom prvog tužiočevog svedoka. Najavljeno je da će tužilaštvo izvoditi dokaze u pet faza. U prvom delu dokaznog postupka, koji bi trebalo da se okonča do 13. jula, izložiće sveobuhvatni pregled slučaja. Nakon letnje sudske pauze, optužba će prezentovati dokaze o artiljerijskim i snajperskim napadima na građane Sarajeva, zatim uzimanju osoblja UN za taoce, kao i zločinima počinjenim u opštinama u Bosni i Hercegovini 1992. godine i, konačno, o masakru civilnog stanovništva u Srebrenici. Zločini za koje se Mladić tereti se kvalifikuju kao dvostruki genocid, zločini protiv čovečnosti i kršenje zakona i običaja ratovanja.

Branioci navode da razumeju probleme sa kojima se tužilaštvo suočava u pokušajima da dostavi potencijalno oslobađajuće dokaze, ali podsećaju da činjenica da se radi o obimnom materijalu znači da će i njihov pregled od strane odbrane trajati dugo i "drastično joj skratiti" vreme za pripremu suđenja. U podnesku se naglašava važnost obelodanjivanja takvog materijala i navodi da bi odlaganje suđenja u ovakvim situacijama bilo "razumno i ispravno".

Odbrana se poziva na primer suđenja Radovanu Karadžiću gde je nakon obelodanjivanja 32.000 stranica materijala dodeljena šestonedeljna pauza na suđenju. Podseća se i da je broj članova tima odbrane "ograničen" i manji od ljudskih resursa kojima raspolaže tužilaštvo.

Dosadašnje produžavanje roka za obelodanjivanje, navode branioци, već je izazvalo probleme koji se ne mogu rešiti bez odlaganja suđenja, a svako novo produžavanje roka zahteva i novo odlaganje. Drugim rečima, branioци traže da suđenje počne 90 dana nakon što tužilac obelodani sve potencijalno oslobađajuće materijale, bilo da to učini do 30. aprila, kako je ranije određeno, bilo da se rok produži do 8. juna.

2012-05-03

HAG/DEN HAAG

ZAKASNELO OBELODANJIVANJE (NE) KOČI POČETAK SUĐENJA MLADIĆU

I pored priznanja tužioca da je "bez dobrog izgovora" propustio da obelodani deo dokumentacije neophodne za pripremu odbrane, na današnjem nastavku pretpresne konferencije u predmetu Ratka Mladića moglo se čuti da je veći deo dokumenata za prve svedoke obelodanjen i, bar za sada, nije promenjen datum početka izvođenja dokaza optužbe. Mladićevi problemi sa "kratkoročnim pamćenjem" i zahtev da mu se dostavi ono što već ima.

Na današnjem nastavku prošle sedmice započete konferencije pred početak suđenja bivšem komandantu vojske bosanskih Srba Ratku Mladiću raspravljalo se o dosadašnjem toku obelodanjivanja materijala potencijalno oslobađajućeg po optuženog, kao i dokumenata neophodnih za pripremu branilaca za unakrsno ispitivanje svedoka. Tužilac je priznao da je došlo do greške u obelodanjivanju dela dokumenata i transkripata iskaza svedoka sa prethodnih suđenja, ali i podsetio da su pomenuti transkripti dostupni na javnoj internet stranici Tribunala, osim delova koji su se odvijali na sednicama zatvorenim za javnost. Dodao je i da se za grešku pri obelodanjivanju "ne može naći dobar izgovor".

Kako se danas moglo čuti, najveći deo dokumenata koji se tiču 23 svedoka čiji se iskazi očekuju pre letnje sudske pauze ipak je obelodanjen, mada se, kako je rekao predsedavajući sudija Ori/Orie, uvek može desiti naknadno zakasnelo obelodanjivanje. U tom slučaju bi, najavio je, moglo doći do odlaganja iskaza pojedinih svedoka ili da se neki od njih ponovo pozovu na dopunsko unakrsno ispitivanje. Pretresno veće je očito sklono da suđenje počne na vreme, a da se u toku procesa donose odluke o eventualnim kraćim odlaganjima.

Ipak, pred sudijama je i dalje zahtev odbrane da se izvođenje dokaza optužbe odloži na 90 dana od trenutka kada tužilac obelodani sve dokumente. Odluka o tome zahtevu bi neformalno trebalo da bude dostavljena stranama već danas, ali nije navedeno hoće li biti i javno saopštena.

Tužilac je danas zatražio od veća da izmeni svoje smernice za odvijanje suđenja, jer smatra da one značajno otežavaju izvođenje dokaza optužbe. U smernicama se, između ostalog, od tužioca zahteva da od svedoka koji su ranije dali iskaze pred sudom i izjave haškim istražiteljima uzme nove konsolidovane izjave, dok je ograničen broj dokumenata koje tužilac može usvojiti uz pisane izjave. Predsedavajući sudija je saopštio da će tužiočev zahtev biti razmotren.

Branilac Lukić je, potom, obavestio veće o problemima sa kojima se njegov klijent suočava prilikom pregleda materijala koji je dostavio tužilac. Mladić se, naime, žali da zbog "problema sa kratkoročnim pamćenjem" nije u stanju da se svaki put iznova uloguje u sistem i vrši pretragu, a uputstva je u pisanoj formi, navodno, dobio samo na engleskom jeziku. Sudija Ori je potom podsetio da je veće u posedu dokumenta sa Mladićevim potpisom kojim potvrđuje da je uputstva dobio i na srpskom jeziku. Pozvao je odbranu da se idući put prvo raspita o detaljima problema pre nego što ga predoči veću.

Pored toga, Mladić se, rekao je branilac, žali i na režim poseta prijatelja i rođaka i mogućnost slanja pisama iz pritvorske jedinice, o čemu je optuženi želeo usmeno da se obrati veću. Sudije su, međutim, to odbile navodeći da se radi o konferenciji na kojoj se raspravlja o pripremanju za suđenje a ne o stanju u predmetu. Pozvali su, zato, odbranu da se u pisanoj formi obrati u vezi sa Mladićevim najnovijim navodnim problemima. Optuženi je, inače,

tokom današnjeg zasedanja s vremena na vreme dobacivao braniocu i sudijama, a na samom kraju rasprave se čak čulo da je, doduše više za sebe, opsovao.

Po ranije utvrđenom rasporedu, Mladić će se naredni put u sudnici pojaviti 16. i 17. maja kada bi trebalo da se održi uvodna reč tužioca, a potom će 29. maja optužba izvesti svog prvog svedoka, pod uslovom da veće ne prihvati zahtev odbrane za odlaganje početka suđenja.

2012-05-04

HAG/DEN HAAG

BEZ ODLAGANJA POČETKA SUĐENJA MLADIĆU

Pretno veće sudije Orija odbacilo i peti zahtev odbrane da se zbog zakasnelog obelodanjivanja dokumenata od strane optužbe početak suđenja odloži za 90 dana. Uvodne reči 16. i 17. maja ove godine.

◀ Ratko Mladić u sudnici Tribunala

Suđenje bivšem komandantu vojske bosanskih Srba Ratku Mladiću i definitivno će, kako je i planirano, biti otvoreno 16. i 17. maja uvodnim rečima optužbe. Za sada, nema promene ni u planu da izvođenje dokaza optužbe počne 29. maja, ali bi se do tada stanje moglo promeniti dođe li do novih zakašnjenja u postupku obelodanjivanja dokaza odbrani.

To je rezultat današnje odluke Pretnog veća holandskog sudije Orija/Orie kojom je odbačen najnoviji zahtev odbrane da se zbog zakasnelog obelodanjivanja dokumenata od strane optužbe odloži početak izvođenja tužiočevih dokaza za 90 dana od trenutka obelodanjivanja celokupne dokumentacije.

Radi se o materijalima potencijalno oslobađajućim po optuženog, kao i izjavama svedoka, transkriptima njihovih ranijih iskaza i drugim dokumentima neophodnim za pripremu odbrane. Na jučerašnjem drugom, završnom, delu konferencije uoči početka suđenja moglo se čuti da je veći deo dokumentacije u vezi sa prvom 23 svedoka koji bi trebalo da daju iskazepre letnje sudske pauze dostavljen odbrani, a da je deo transkripata njihovih ranijih iskaza bio dostupan na javnim internet stranicama Tribunala.

Veće je juče, takođe, najavilo mogućnost da se reaguje u toku dokaznog postupka optužbe tako što će iskazi nekih svedoka u celosti biti odloženi ili će oni biti pozvani na dopunska unakrsna ispitivanja u slučaju da je odbrani deo materijala obelodanjen sa zakašnjenjem.

Detaljno obrazloženje za današnju odluku biće, kako je najavljeno, dostavljeno naknadno.

Ratko Mladić se, kao i bivši predsednik Republike Srpske Radovan Karadžić, tereti za učešće u četiri udružena zločinačka poduhvata počinjena na teritoriji Bosne i Hercegovine. Prvi udruženi zločinački poduhvat bilo je etničko čišćenje sa ciljem nasilnog i trajnog uklanjanja bosanskih Muslimana i Hrvata sa velikih delova teritorije BiH 1992. godine, koje je u nekoliko opština doseglo razmere genocida. Preostala tri se odnose na kampanju artiljerijskog i snajperskog terora nad civilnim stanovništvom Sarajeva, zatim uzimanje osoblja UN za taoce u maju i junu 1995. godine, kao i genocid u Srebrenici u julu iste godine. Izvođenje dokaza optužbe će, u skladu sa tim, biti podeljeno u pet segmenata. Nakon uvodnog segmenta, koji bi trebalo da traje od 29. maja do 13. jula ove godine, svakom od udruženih zločinačkih poduhvata će potom biti posvećen po jedan segment dokaznog postupka.

2012-05-07

HAG/DEN HAAG

NAJAVLJENI SVEDOCI ZA "PRVI SEGMENT" DOKAZNOG POSTUPKA PROTIV MLADIĆA

U okviru uvodnog segmenta dokaznog postupka optužbe na suđenju bivšem komandantu vojske bosanskih Srba tužilac će izvesti šestoro preživelih masovnih ubistava, dva insajdera, tri novinara i nekolicinu međunarodnih posmatrača čiji će se iskazi odnositi na zločine nad nesrbima u BiH od 1992. do 1995. godine, uključujući i teror nad građanima Sarajeva i srebrenički genocid.

Tužilaštvo je danas dostavilo spisak prve grupe svedoka koji bi na suđenju bivšem komandantu vojske bosanskih Srba Ratku Mladiću trebalo da se pojave u sudnici između 29. maja i 13. jula ove godine. Na popisu je šest preživelih u masovnim streljanjima koja se navode u optužnici, zatim sedam međunarodnih predstavnika koji su tokom rata bili u BiH, trojica ratnih izveštača, kao i nekoliko svedoka o uslovima u vojnim zatočeničkim objektima.

Prvi na tužiočevoj listi je Elvedin Pašić, koji je u novembru 1992. godine preživio streljanje oko 150 ljudi u selu Grabovica u opštini Kotor Varoš. Pitanje je, međutim, da li će se on prvi i pojaviti u sudnici, budući da je tužilac u današnjem podnesku naveo da će konačan redosled svedočenja biti određen u konsultaciji sa braniocima, kako bi im se izašlo u susret radi što bolje pripreme unakrsnog ispitivanja. Tužilac je, inače, obavestio veće da je danas zaključeno obelodanjivanje odbrani svih dokumenata koji su neophodni za ispitivanje prve grupe svedoka.

Pored Pašića, na tužiočevoj listi je još pet osoba koje su preživjele masovna streljanja tokom rata u BiH. Jedan zaštićeni svedok će dati iskaz o ubistvu 150 ljudi u Biljanima kod Ključa, a potom još jedan o masakru nad 100 civila u školi u Velagićima u istoj opštini. Fejzija Hadžić će svedočiti o masakru nad civilima u Jelašićkom Polju kod Kalinovnika, a Rajif Begić o ubistvu u Vrpolju u opštini Sanski Most. Pomenuti zločini dogodili su se 1992. godine, a na listi svedoka je i preživeli sa Branjeva - jednog od srebreničkih stratišta iz jula 1995 godine.

O srebreničkim zločinima će svedočiti pripadnik Holandskog bataljona snaga UN Elco/Eelco Koster i posmatrač UN Jozef/Joseph Kingori, zatim lekar sa zaštićenim identitetom i novinar Robert Blok/Block, kao i jedan od ključnih insajdera-pokajnika: bivši bezbednjak Bratunačke brigade VRS Momir Nikolić.

Ratni dopisnik Sky news Ernaut van Linden/Aernout van Lynden – svedočiće o svojim iskustvima iz opkoljenog Sarajeva, a na popisu je i dvoje zaštićenih svedoka koji su u tom gradu preživeli udare granata ispaljenih sa položaja VRS. O naređenjima koje su tokom opsade Sarajeva dobijali snajperisti VRS svedočiće insajder, bivši pripadnik vojske bosanskih Srba. Očekuju se i iskazi bivših UN posmatrača u gradu Ričarda/Richard Molea i Džona Vilsona/John Wilson, kao i Džona Džordana/John Jordan, bivšeg šefa vatrogasne brigade koja je u Sarajevu delovala pod okriljem UN.

O zločinima u zatočeničkim centrima pod kontrolom VRS svedočiće nekadašnji zatočenik vlaseničkih logora Šefik Hurko i Idriz Merdžanić, lekar logorske ambulante, a o prijedorskim logorima iskaz će dati i nekadašnji izveštač britanskog Guardian Ed Vuljami/Ed Vulliamy.

Na listi je i bivši šef civilnog sektora misije UN Dejvid/David Harland koji će svedočiti o svojim susretima sa optuženim Mladićem i Karadžićem, a kao vojni veštak optužbe nastupiće general Ser Ričard Danet/Richard Dannatt, bivši komandant oružanih snaga Velike Britanije.

Svi navedeni svedoci će iskaze dati u okviru prvog segmenta izvođenja dokaza u kojem će tužilac izložiti opšti pregled zločina za koje se tereti Ratko Mladić. U preostala četiri segmenta dokaznog postupka, koji se očekuju nakon letnje sudske pauze, biće detaljno obrađeni zločini počinjeni u četiri udružena zločinačka poduhvata koji se navode u optužnici. Prvi se odnosi na etničko čišćenje sa ciljem nasilnog i trajnog uklanjanja bosanskih Muslimana i Hrvata sa velikih delova teritorije BiH 1992. godine, koje je u nekoliko opština doseglo razmere genocida. Preostala tri se odnose na kampanju artiljerijskog i snajperskog terora nad civilnim stanovništvom Sarajeva, zatim uzimanje osoblja UN za taoce u maju i junu 1995. godine, kao i genocid u Srebrenici u julu iste godine.

Uvodne reči optužbe zakazane su za sredu i četvrtak iduće sedmice.

2012-05-11

HAG/DEN HAAG

MLADIĆ TRAŽI IZUZEĆE SUDIJE ORIJA I OBUSTAVU POSTUPKA

Branilac Ratka Mladića, traži od predsednika Tribunala da zbog "utiska pristrasnosti" diskvalifikuje predsedavajućeg sudiju Orija. Odbrana navodi čak 17 razloga za izuzeće holandskog sudije: njegove "lične" i "nacionalne interese" i navodno favorizovanje tužilaštva.

◀ Alphonse Ori, sudija Tribunala

Pet dana uoči početka suđenja, zakazanog za 16. maj ove godine, odbrana Ratka Mladića je podnela zahtev za izuzeće predsedavajućeg sudije Alfonsa Orija/Alphonse Orija zbog, kako tvrde, moguće pristrasnosti. Odbrana, uz to, zahteva obustavu postupka i odlaganje suđenja do rešenja o ovom zahtevu.

Na četrdesetak stranica podneska branioci bivšeg komandanta Glavnog štaba VRS navode da postoje "brojni" razlozi za izuzeće sudije Orija i detaljno obrazlažu svaki od 17 osnova koji su, po njima, i pojedinačno dovoljni za njegovu diskvalifikaciju.

Najpre, ukazuje odbrana, sudija Ori je pokazao pristrasnost prilikom prvog pojavljivanja optuženog kada

je zanemario njegovu želju da mu se ne čita optužnica. Tada je, takođe, optuženog oslovio sa "gospodine Tadiću", što je, ukazao je branilac, ime optuženog kojeg je sudija Ori zastupao do aprila 1997. godine. Zbog prethodnog angažmana u predmetu Duška Tadića, sudija Ori je u sukobu interesa, tvrdi branilac Lukić.

Odbrana dalje navodi da sudija Ori ima lični interes da "održ" na snazi činjenične nalaze iz presuda Stanislavu Galiću

i Momčilu Krajišniku čijim je suđenjima predsedavao, kao i zaključke iz presuda o kazni "pokajnicima" Ranku Češiću, Milanu Babiću i Darku Mrđi. Dalje, u podnesku se navodi da je sudija Ori "bio na strani tužilaštva" tokom pripremne faze postupka i tolerisao zakasnela obelodanjivanja dokaza i odbijanja optužbe da dokumente dostavlja na jeziku optuženog.

Po odbrani, sudija Ori ima ne samo "lične" već i "nacionalne interese" u predmetu Ratka Mladića, budući da se on, između ostalog, tereti za srebreničke zločine za koje je holandski sud – kako se navodi u podnesku – "utvrdio odgovornost holandske države". Na kraju, odbrana ukazuje i na neke naloge koje je sudija Ori izdao u "neformalnoj" komunikaciji sa stranama, kao i na opasku tužilaštva da im odgovora način na koji je predsedavajući Veća vodio postupak u predmetu Stanišić i Simatović.

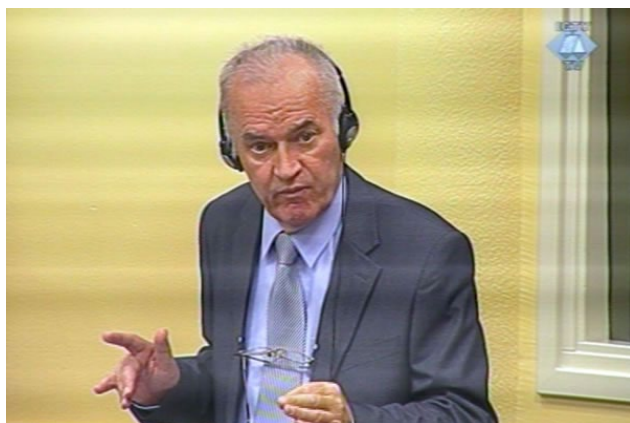
Odbrana smatra da je izuzeće sudije Orija jedini način da se očuva integritet postupka i zaštite prava optuženog. Odbrana traži od predsednika Tribunala da naloži povlačenje holandskog sudije i imenuje drugog sudiju koji će predsedavati većem, a da se u međuvremenu postupak obustavi i suđenje odloži. Alternativno, odbrana traži da predsednik imenuje sudijski Biro koji će odlučiti o zahtevu za izuzeće.

2012-05-14

HAG/DEN HAAG

MLADIĆ (PONOVO) TRAŽI ODLAGANJE SUĐENJA NA 6 MESECI

Nepuna dva dana uoči zakazanog početka suđenja odbrana generala Ratka Mladića uputila veću novi zahtev za odlaganje suđenja na period od šest meseci. U Tribunalu se, međutim, nastavljaju pripreme za otvaranje suđenja u sredu 16. maja ujutro.

◀ Ratko Mladić u sudnici Tribunala

Dok čeka da se predsednik Tribunala izjasni o njenom zahtevu za diskvalifikaciju sudije Orija/Orie i obustavu postupka, odbrana Ratka Mladića je večeras Pretresnom veću kojim predsedava isti sudija uputila novi – šesti po redu – zahtev za odlaganje suđenja na period od šest meseci, zbog navodnog drastičnog kašnjenja obelodanjivanja dokaznog materijala od strane tužilaštva. Alternativno, odbrana traži od veća da tužilaštvu zabrani da poziva svedoke čiji joj iskazi nisu na vreme obelodanjeni, ili da u spise uvodi dokumente i druge dokaze koji su joj dostavljeni sa zakašnjenjem.

Mada se predsednik Tribunala Meron, koji je danas bio angažovan na celodnevnoj žalbenoj raspravi u predmetu

hrvatskih generala optuženih za zločine u "Oluji", još nije izjasnio o zahtevu za diskvalifikaciju predsedavajućeg sudije koji mu je Mladićeva odbrana uputila u petak posle podne, u sudu se nastavljaju uobičajene pripreme za početak suđenja bivšem komandantu vojske bosanskih Srba, zakazan za sredu 16. maja u 9 časova ujutro.

2012-05-15

HAG/DEN HAAG

ODBAČEN MLADIĆEV ZAHTEV ZA DISKVALIFIKACIJU SUDIJE ORIJA

Odlukom kojom je predsednik Tribunala danas odbacio hitan zahtev Mladićeve odbrane za diskvalifikaciju predsedavajućeg sudije Alfonsa Orija i obustavu postupka, raščišćen teren za sutrašnji početak suđenja.

◀ Theodor Meron, predsednik MICT-a

Predsednik Tribunala Teodor/Theodor Meron odbacio je zahtev odbrane Ratka Mladića za diskvalifikaciju sudije Alfonsa Orija/Alphons Orija i obustavu postupka, i time raščistio teren za sutrašnji početak suđenja bivšem komandantu Glavnog štaba VRS, optuženom za genocid i druge zločine počinjene u Bosni i Hercegovini.

Razmotrivši svih 17 osnova na kojima je Mladićeva odbrana zasnivala svoje zahteve za diskvalifikaciju predsedavajućeg sudije, obustavu postupka i odlaganje suđenja, predsednik Tribunala je – kako se navodi u danas objavljenoj odluci – zaključio dapodnosilac zahteva nije pokazao da bi "razumni i informisani posmatrač mogao

da stekne utisak o pristrasnosti sudije” Orija, te je zahtev odbrane odbačen kao neosnovan. U kratkom obrazloženju predsednikove odluke se navodi da za sudije Tribunala važi “pretpostavka nepristrasnosti” i da je teret dokazivanja suprotnog na strani koja to osporava.

Uz današnju odluku predsednika Merona priložen je jučerašnji detaljni odgovor sudije Orija na navode iz podneska Mladićeve odbrane, u kojem se tačku po tačku, kao lišeni svakog osnova, odbacuju navodi na kojima se zasniva zahtev za diskvalifikaciju.

Uvodna reč tužioca na suđenju Ratku Mladiću zakazana je za sutra, 16. maja 2012. godine, u 9 časova ujutro.

2012-05-16

HAG/DEN HAAG

TUŽILAC: “PRSTI GENERALA MLADIĆA U ZLOČINIMA”

U prvom delu uvodne reči na suđenju bivšem komandantu Glavnog štaba VRS optuženom za dvostruki genocid, zločine protiv čovečnosti i kršenja zakona i običaja ratovanja u Bosni i Hercegovini, tužilac govorio o Mladićevoj ulozi u etničkom čišćenju, terorisanju Sarajeva i uzimanju UN talaca. Veće ukorilo tužioca zbog “velike greške” u obelodanjivanju dokaza odbrani i najavilo mogućnost odlaganja izvođenja dokaza optužbe.

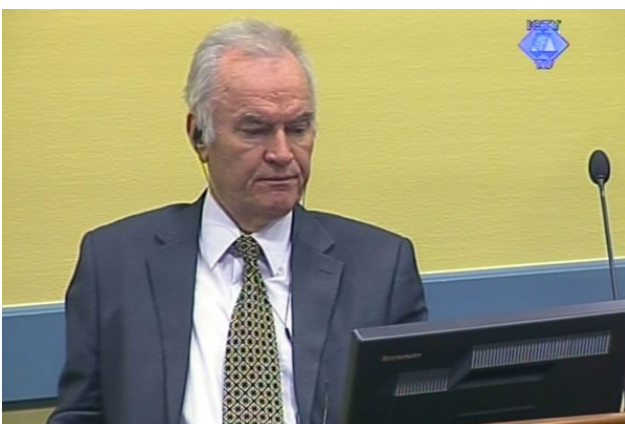
◀ Dermot Groome, tužilac na suđenju Ratku Mladiću

Uvodnu reč na suđenju generalu Ratku Mladiću tužilac je počeo opisom sudbine dvojice dečaka – osmogodišnjeg Elvedina Pašića koji je u novembru 1992. godine preživeo masakr nad više od 150 Muslimana u selu Večići i Dine Salihovića, najmlađe žrtve među šestoricom zarobljenih Srebreničana koje su u julu 1995. godine u Trnovu streljali zloglasni “Škorpioni”.

Ono što je zajedničko u slučajevima Elvedina i Dine – po tužiocu Dermotu Grumu/Dermot Groome - jeste “zločinačka namera da se bosanski Muslimani i bosanski Hrvati trajno uklone sa područja na koje je rukovodstvo bosanskih Srba smatralo da polaže pravo”.

Masakr u Večićima i streljanje zarobljenika u Trnovu su samo neki od incidenata o kojima će biti reči na predstojećem suđenju a tužilaštvo će, najavio je Grum, “izvan razumne dokazati da su prsti generala Mladića u svakom od tih zločina”.

Tužilac je na početku, takođe, podsetio da su se pre četiri dana navršile dve decenije od kako je optuženi Mladić preuzeo komandu nad vojskom bosanskih Srba i spremno se uključio u već započeti udruženi zločinački poduhvat. U današnjem, prvom delu uvodne reči, tužilac Grum je obuhvatio tri segmenta tog zločinačkog poduhvata: etničko čišćenje koje je u pojedinim delovima Bosne i Hercegovine tokom 1992. godine dostiglo razmere genocida; zatim kampanju artiljerijskog i snajperskog terora nad Sarajevom i uzimanje osoblja UN za taoce i njihovo korišćenje za živi štit u maju i junu 1995. godine. O poslednjem, četvrtom segmentu udruženog zločinačkog poduhvata – genocidu u Srebrenici – u sutrašnjem nastavku uvodne reči će govoriti tužilac Piter Mekloski/Peter McCloskey.

◀ Ratko Mladić u sudnici Tribunala

U osnovi svih zločina navedenih u optužnici, prema tužiocu, je razdvajanje srpskog od ostalih naroda – što je prvi od šest strateških ciljeva koje je 12. maja 1992. godine – na istoj sednici na kojoj je Mladić postavljen za komandanta Glavnog štaba VRS – proklamovala Skupština bosanskih Srba. Ostali strateški ciljevi – probijanje koridora, eliminisanje Drine kao granice između srpskih zemalja, uspostavljanje granica na Uni i Neretvi, podela Sarajeva i izlaz na more – po tužiocu su samo “različite stavke u okviru tog prvog”, demografskog cilja.

I pre nego što je Mladić preuzeo komandu nad vojskom, rukovodstvo bosanskih Srba je uz pomoć JNA, policije i paravojske preuzelo vlast u 35 opština Bosne i Hercegovine, zauzimajući u proseku jednu opštinu dnevno. Na jednom od slajdova tužilac je prikazao šta je sve Mladić postigao u prve dve sedmice svog komandovanja, do kraja maja 1992. godine: granatiranje muslimanskih sela u području Prijedora, masakri u Sanskom Mostu, osnivanje zatočeničkih logora u Prijedoru, Foči, Vlasenici, Rogatici i Ilidži, masivna granatiranja Sarajeva. Jun, nastavio je Grum, počinje još jednim masivnim granatiranjem Sarajeva po Mladićevom naređenju, nastavljaju se masakri u drugim opštinama i hiljade porodica prisiljeno je da napusti svoje domove. U julu VRS učestvuje u nekim najokrutnijim epizodama etničkog čišćenja u Prijedoru, nastavlja se teror u logorima, skladište municije u Mladićevom rodnom

mestu pretvoreno je u zatočenički objekt. Tokom avgusta se nastavljaju zatočenja, ubistva i prisilna premeštanja ljudi. U optužnici se navodi 57 zločina počinjenih do kraja novembra 1992. godine za koje je, po tužiocu, odgovoran general Mladić.

O većini ako ne i o svim tim zločinima su već izvođeni dokazi na ranijim suđenjima političkim i vojnim vođama bosanskih Srba, među kojima je bilo i nekoliko članova Glavnog štaba, komandanata korpusa i zapovednika brigada VRS. Tužilac je danas posebno insistirao na uspostavljanju direktne veze između Mladića i počinilaca tih zločina, kao i na činjenici da je Mladić bio dobro upoznat sa svime šta se događalo na terenu. Na primer, citirano je više izvoda iz Mladićevih beležnica iz kojih se vidi da je Mladić takoreći uživo pratio rezultate etničkog čišćenja. Tako se u unosu od 8. januara 1992. navodi da u Ključu živi 17.000 Muslimana, nešto kasnije da se taj broj smanjio na 5.000, potom 11. septembra iste godine na 3.500 i, konačno, nekoliko sedmica kasnije u opštini je, po navodu iz dnevnika, ostalo svega 2.000 muslimanskih civila. Isto tako na jednom mestu Mladić beleži da je izvešten da je u Bratuncu broj Muslimana sa predratnih 64 odsto smanjen na svega dva čoveka, dok se u narednom unosu navodi da tamo više "nema nijednog Muslimana" i da je Bratunac "potpuno slobodan grad".

Mladić je danas s pažnjom pratio uvodnu reč, vodeći povremeno beleške, a u nekoliko navrata je potvrdno klimao glavom kao da se saglašava sa onim što je tužilac govorio o zločinima i njegovoj ulozi u njima.

Na samom početku današnje rasprave tužilaštvo je dobilo strogi ukor Pretresnog veća zbog, kako je to formulisao sudija Ori/Orie, "veoma velike greške u obelodanjivanju dokaznog materijala odbrani". Veće je, rekao je predsedavajući sudija, u procesu odlučivanja da li dapreispita odluku od 3. maja kojom od odbijen zahtev odbrane za odlaganje izvođenja dokaza ili da naloži neke druge mere. Tužilac Grum je priznao grešku i prihvatio da bi ona mogla uticati na sposobnost odbrane da se pripremi za suđenje, zaključujući da se tužilaštvo ne protivi "razumnom odlaganju" početka izvođenja dokaza, zakazanog za 29. maj ove godine.

2012-05-17

HAG/DEN HAAG

MLADIĆ - GOSPODAR ŽIVOTA I SMRTI

U drugom delu uvodne reči na otvaranju suđenja bivšem komandantu Glavnog štaba Vojske Republike Srpske Ratku Mladiću, tužilac postavio scenu za dokazivanje njegove individualne krivične odgovornosti za genocid u Srebrenici. Po okončanoj uvodnoj reči suđenje suspendovano "do daljeg", tako da je neizvesno kada će optužba početi sa izvođenjem svojih dokaza.

Peter McCloskey, tužilac na suđenju Ratku Mladiću

Nastavak tužiočeve uvodne reči na otvaranju suđenja Ratku Mladiću bio je posvećen jednom od četiri udružena zločinačka poduhvata i jednom od dva genocida navedenih u optužnici – ubistvu više od 7.000 muškaraca i dečaka i deportaciji više od 30.000 žena, dece i staraca iz Srebrenice i Žepe u julu 1995. godine. Budući da su o tom zločinu izvedeni dokazi na prethodnim "srebreničkim suđenjima", tužilac Peter Mekloski/Peter McCloskey je najavio da u fokusu dokaznog postupka optužbe neće biti sami zločini već "individualna krivična odgovornost jednog pojedinca - Ratka Mladića".

Tužilac je naveo da o Srebrenici postoje "neosporni dokazi" kao što su posmrtni ostaci 5.977 osoba ekshumiranih iz masovnih grobnica, od kojih je većina identifikovana putem DNK analiza. Tu su i svedočenja, kako je rekao, 11 "čudesnih ljudi" koji su nekako uspeali da prežive streljanja i "pobegnu iz krvoprolića". Zatim fotografije masovnih grobnica sačinjene iz vazduha, dokumentacija VRS o pokopavanju i premeštanju leševa, iskazi srpskih vojnika koji su učestvovali u likvidacijama, presretnuti razgovori oficira VRS o masovnim pogubljenjima, kao i dva video snimka egzekucija u Kravici i Trnovu.

Ukazujući na Mladićevu odgovornost, tužilac je rekao da je zločine u Srebrenici izvršila vojska koja je bila "čvrsto kontrolisana sa samog vrha", odnosno od strane optuženog koji je tokom celog rata u BiH bio njen komandant. Zločini su, dalje, izvedeni sa "neverovatnom disciplinom, organizovano i vojno efikasno" tako što su vojnici VRS, postupajući po naređenjima, za samo četiri dana, od 12. do 16. jula 1995. godine "zarobili, zatočili, prevezli, ubili i

sahranili” preko 7.000 muškaraca i dečaka. Činjenica da je takav zločin izveden u potpunoj tajnosti “predstavlja u svom zverstvu neverovatan podvig”, naglasio je tužilac Mekloski.

Ratko Mladić je, po dokazima tužilaštva, u vreme srebreničke operacije imao punu kontrolu nad svojim snagama, naređivao im je i bio redovno izveštavan o događajima na terenu. Osim toga, bio je prisutan na području Srebrenice i Bratunca od 11. do 14. jula, a dok je u naredna dva dana boravio u Beogradu o zločinima je obavешten u najmanje jednoj prilici. Britanski general Rupert Smit/Smith ga je, naime, 15. jula na sastanku u Beogradu upozorio da postoje “glasine o zverstvima, masakrima i silovanjima” u Srebrenici, ali je Mladić, umesto da to istraži, otišao sa ženom “u svatove”, o čemu svedoče fotografije u posedu tužilaštva.

◀ Ratko Mladić u sudnici Tribunala

O umešanosti optuženog u srebrenički genocid svedoče i brojni video snimci u posedu optužbe od kojih je manji deo danas prezentovan. Na jednom takvom snimku Mladić 25. jula 1995. godine Muslimanima koji izlaze iz Žepe, uključujući i jedan broj vojno sposobnih muškaraca, obećava slobodan odlazak, govoreći: “Sada vam poklanjam život”. To, po tužiocu, ukazuje da je sebe smatrao čovekom koji “može da oduzme i pokloni život”. U tom trenutku je, znajući da su se vesti o masovnim ubistvima u Srebrenici već raširile, pokušao sebe da, “poklanjajući život”, predstavi u što boljem svetlu, a optužba će dokazivati da takve sreće nije bilo više od 7.000 drugih srebreničkih Muslimana i da je za njihovu smrt odgovoran Mladić.

Zaključujući uvodnu reč optužbe, vođa tima tužilaštva Dermot Grum/Groome je već najavio deo svoje završne reči. Kada se suđenje završi, pozvaće, rekao je, sudije da “narodu Bosne daju ono na šta su tako dugo čekali – istinu o onome šta je Ratko Mladić uradio toj divnoj i složenoj zemlji”.

Dokazni postupak optužbe, po odluci veća, neće početi 29. maja, kako je ranije najavljeno, zbog propusta tužilaca da dostavi sve materijale neophodne za pripremu odbrane. Predsedavajući sudija Alfons Ori/Alphons Orije je rekao da je suđenje suspendovano “do daljeg”.

2012-05-21

HAG/DEN HAAG

“TEHNIČKE GREŠKE” TUŽILAŠTVA U SLUČAJU MLADIĆ

Zbog “tehničke greške” od pre nekoliko godina, tužilaštvo je “verovalo” da predočava dokumente koji su bili na spisku... ali ne i na hard disku dostavljenom odbrani. Tužilaštvo, ipak, napominje da od 155.256 dokumenata, optuženom nije dostavljeno samo malo više od 3 odsto dokaznog materijala, što ima “ograničeni uticaj” na sposobnost odbrane da se pripremi za izvođenje dokaza optužbe.

Tužilaštvo je danas dostavilo detaljno objašnjenje kako je došlo do greške u obelodanjanju dokumenata odbrani bivšeg komandanta Glavnog štaba VRS Ratka Mladića, zbog čega je suđenje suspendovano na neodređeno vreme. Uz ponovljeno izražavanje žaljenja zbog tog propusta, tužilaštvo ukazuje da se radi o grešci tehničke prirode, koja ima “ograničen uticaj na sposobnost odbrane da se pripremi za početak izvođenja dokaza”. Tačnije, propust se odnosi na svega 3,19 odsto obelodanjenih dokumenata što je u ovom slučaju oko 5.000 od 155.256 dokumenata, fotografija i video snimaka.

Kako je objašnjeno, propust je načinjen “pre nekoliko godina” kada je oformljena baza sa oko 100.000 dokumenata. Popis unetih dokumenata, međutim, nije odgovarao stvarnom sadržaju baze podataka. Tužilaštvo je “verovalo” da optuženom odelodanjuje dokumente kojih, pak, nije bilo na hard disku dostavljenom odbrani.

Tužilaštvo je postalo svesno učinjene greške 11. maja ove godine i o tome je odmah obavestilo veće i odbranu. Od 19 skupina dokumenata obelodanjenih odbrani, dva svežnja označenih brojevima 4c i 5 sadrže grešku. Prvi svežanj sadrži 3.089 dokumenata, “prethodnih izjava i transkripata svedočenja mogućih svedoka tužilaštva”. Osim manjih delova svedočenja koji su se odvijala privatnoj sednici, ti dokumenti su dostupni na internet stranici Tribunala. Izjave i transkripti svedočenja osoba čiji su iskazi predviđeni za prvi segment suđenja pre letnje pauze, u potpunosti su obelodanjeni odbrani 27. aprila ove godine. Drugi svežanj sadrži 12.330 mapa, fotografija i drugih dokumenata od kojih je četvrtina već obelodanjena u okviru preostalih grupa dokumenata dok je više od 2.250 dokumenata zapravo engleski prevod sa bosansko-hrvatsko-srpskog jezika. Većina ostalih dokumenata, koji su obelodanjeni odbrani 17. maja, se odnosi na fazu dokazivanja nakon letnje sudske pauze.

Neki kasno obelodanjeni dokumenti bi, priznaje tužilaštvo, mogli imati uticaja na pripremu odbrane za unakrsno ispitivanje svedoka predviđenih za prvu fazu postupka. Tužilaštvo je zato odlučilo da u tom periodu ispita 19 od predviđenih 24 svedoka. Iskazi 4 svedoka su pomereni za period nakon sudske pauze a poslednji uoči pauze će svedočiti Dejvid Harland/David Harland, bivši šef civilnog sektora misije UN. Pored toga, još oko 236 potencijalnih

dokaza nije do sada obelodanjeno, ali rok za njihovo dostavljanje odbrani još nije istekao.

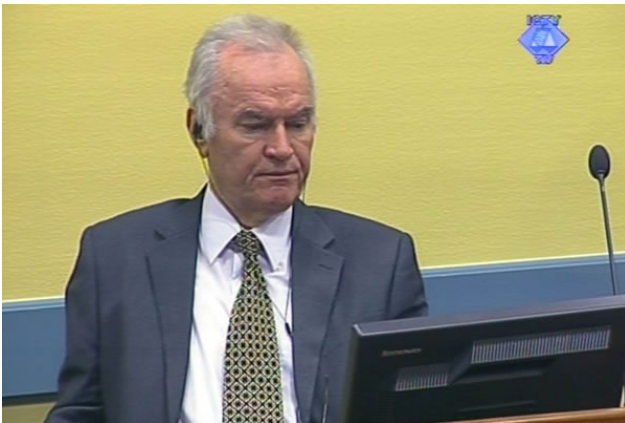
Tužilaštvo ponavlja da se ne protivi "razumnom odlaganju" kako bi se obezbedilo pravično suđenje, uz napomenu da bi takvo odlaganje, ipak, trebalo da bude "ograničenog trajanja".

2012-05-24

HAG/DEN HAAG

SUĐENJE RATKU MLADIĆU SE NASTAVLJA 25. JUNA

Pretno veće koje vodi predmet Ratka Mladića, bivšeg komandanta Glavnog štaba VRS optuženog za genocid i druge zločine u BiH, naložilo tužilaštvu da 25. juna počne sa izvođenjem svojih dokaza.

◀ Ratko Mladić u sudnici Tribunala

Prvi svedoci optužbe na suđenju Ratku Mladiću, bivšem komandantu Glavnog štaba VRS, pojaviće se u sudnici 25. juna ove godine, naložilo je Pretno veće u današnjoj odluci o nastavku suđenja. Izvođenje dokaza optužbe bi se, zatim, nastavilo do 20. jula, kada počinje tronedeljna sudska letnja pauza.

Suđenje bivšem vojnom vođi bosanskih Srba otvoreno je 16. maja uvodnom rečju tužioca. Iako je prvobitno planirano da optužba 29. maja započne sa izvođenjem dokaza, sudije su zbog "krupne greške tužilaštva u obelodanjivanju dokaznog materijala odbrani", suspendovale suđenje do daljeg, odnosno dok ne prouče kakve će efekte zakasnelo obelodanjivanje imati na

sposobnost odbrane da unakrsno ispituje prve svedoke optužbe.

Mada se složilo sa odbranom u pogledu neophodnosti odlaganja izvođenja dokaza optužbe, veće "ne smatra da je potrebno odobriti" šestomesečni prekid koliko su tražili Mladićevi branioci. Pri odlučivanju o trajanju prekida, veće je u obzir uzelo količinu posla koje branioci i njihovi saradnici moraju da obave zbog grešaka tužilaštva. Veće je, takođe, zaključilo da su "efekti grešaka u obelodanjivanju u nekim slučajevima veoma mali ili čak nikakvi", te je uputilo tužilaštvo da u konsultaciji sa odbranom do letnje sudske pauze pozove svedoke na koje su te greške imale najmanje uticaja.

Ratko Mladić je, podsetimo, optužen za učešće u četiri udružena zločinačka poduhvata. Prvi, "sveobuhvatni" zločinački poduhvat, bilo je etničko čišćenje sa ciljem nasilnog i trajnog uklanjanja bosanskih Muslimana i Hrvata sa velikih delova teritorije BiH 1992. godine, što je u više opština doseglo razmere genocida. Ostala tri zločinačka poduhvata se odnose na kampanju artiljerijskog i snajperskog terora nad Sarajevom, zatim uzimanje osoblja UN za taoce u maju i junu 1995. godine, kao i genocid u Srebrenici u julu iste godine.

2012-05-31

HAG/DEN HAAG

NOVI ZAHTEV MLADIĆEVE ODBRANE ZA ODLAGANJE SUĐENJA

Nakon što je Pretno veće odobrilo jednomesečno odlaganje, general Ratko Mladić traži preispitivanje te odluke i pomeranje datuma izvođenja dokaza tužilaštva za šest meseci. Optužba dostavila izmenjenu listu sa imenima 14 svedoka koje namerava da ispita u prvoj fazi izvođenja dokaza od 25. juna do 20. jula ove godine.

Odbrana bivšeg komandanta Glavnog štaba Vojske Republike Srpske Ratka Mladića je danas tražila novo odlaganje suđenja na period od 6 meseci kako bi mogli da pregledaju dokazni materijal koji im je tužilaštvo obelodanilo sa zakašnjenjem. Odbrana je, do sada, podnela više takvih zahteva koje je veće odbacilo, kao i jedan koji je delimično usvojen.

U najnovijem zahtevu, odbrana traži od veća da preispita odluku od 24. maja kojom je početak izvođenja dokaza tužilaštva sa 29. maja pomeren na 25. jun ove godine. Ta odluka je, tvrdi odbrana, "doneta na brzinu", zasnovana je na "očitim greškama" i ne uzima u obzir "nove relevantne informacije i argumentaciju" odbrane. Po mišljenju odbrane, ta odluka je rezultat namere sudija da što pre počnu sa suđenjem a možda i, kako se navodi, dokaz njihove "pristrasnosti". U zaključku, odbrana navodi da je odluka veća doneta na "nepoznavanju tehničkih mogućnosti kompjuterske tehnologije".

Mladićev branilac Branko Lukić tvrdi da i dalje nema sve informacije potrebne za ispitivanje prvih svedoka koje će tužilaštvo izvesti od 25. juna do 20. jula ove godine. Tužilaštvo u tom periodu, prema dokumentu koji je takođe danas objavljen, namerava da sasluša samo 14 od prethodno najavljenih 24 svedoka prvog segmenta svog dokaznog

postupka. Najavljeni svedoci će dati iskaz o masakrima u opštinama Kotor Varoš i Sanski Most, zatim o početku granatiranja Sarajeva u maju 1992. godine i jednom snajperskom incidentu, kao i o zločinima počinjenim u Srebrenici u julu 1995. godine. U istom periodu veće će čuti i iskaze o organizacionoj strukturi VRS i načinu na koji je Mladić ostvarivao svoja ovlašćenja.

Prvi svedok na listi tužilaštva je Elvedin Pašić koji je u novembru 1992. godine preživeo streljanje oko 150 osoba u selu Grabovica u opštini Kotor Varoš. Nakon toga uslediće serija svedočenja o događajima u Srebrenici, o čemu će iskaz dati preživeli streljanja na farmi Branjevo, vojni posmatrač UN Jozef/Joseph Kingori, pripadnik holandskog bataljona Elko/Eelco Koster, lekar sa zaštićenim identitetom i bivši bezbednjak Bratunačke brigade VRS, Momir Nikolić, koji je priznao krivicu za zločine u Srebrenici.

U sedmici koja počinje 9. jula, svedočiće Rajif Begić, preživeli masakra na mostu u Vrhpolju u opštini Sanski Most, zatim vojni ekspert tužilaštva general Ser Ričard Danet/Sir Richard Dannat koji je komandovao oružanim snagama Velike Britanije kao i bivši šef civilnog sektora misije UN Dejvid/David Harland. U poslednjoj sedmici pred letnju sudsku pauzu trebalo bi da svedoče dvoje povređenih u jednom od prvih granatiranja Sarajeva, zatim insajder VRS koji će govoriti o uputstvima datim snajperistima u Sarajevu, bivši član međunarodne vatrogasne brigade Džon Džordan/John Jordan kao i ratni dopisnik Skaj Njuza/Sky News Ernaut van Linden/Aernout van Lynden.

2012-06-18

HAG/DEN HAAG

SUĐENJE RATKU MLADIĆU SUSPENDOVANO "DO DALJEG"

U kratkom večeras objavljenom saopštenju za medije se navodi da je početka dokaznog postupka optužbe na suđenju Ratku Mladiću "suspendovano do daljeg", a da će puna odluka i obrazloženje Pretresnog veća biti objavljeni naknadno.

Šest dana uoči početka izvođenja dokaza optužbe, zakazanog za 25. juni ove godine, u Tribunalu je saopšteno da je Pretresno veće sudije Orija/Orie "do daljeg" suspendovalo suđenje bivšem komandantu Glavnog štaba Vojske Republike Srpske Ratku Mladiću. Puna odluka i obrazloženje će, kako je saopšteno, biti naknadno objavljeni, ali je jasno da je veće prihvatilo zahtev Mladićeve odbrane za preispitivanje odluke od 24. maja, kojom je početak dokaznog postupka optužbe umesto za šest koliko je tražila odbrana odložen za nepunih mesec dana: sa 29. maja na 25. juni.

Preispitivanje te odluke odbrana je tražila zbog kašnjenja sa obelodanjivanjem dokaznog materijala optužbe, što joj otežava pripreme za unakrsno ispitivanje svedoka optužbe, a tužilaštvo je u svom odgovoru priznalo da i dalje ima problema sa obelodanjivanjem značajnog broja dokumenata, te se nije protivilo zahtevu odbrane.

Ostaje da se vidi koliko će dugo biti to "do daljeg". Imajući u vidu da za četiri sedmice počinje letnja sudska pauza, malo je verovatno da bi izvođenje dokaza optužbe moglo da počne pre druge polovine avgusta.

2012-06-22

HAG/DEN HAAG

TUŽILAC: MLADIĆEVI DNEVNICI DOKAZ PROTIV MLADIĆA

Tužilac podneo zahtev da se 22 ratne beležnice Ratka Mladića napisane od 1991. do 1996. godine uvedu u dokaze jer smatra da bi u velikoj meri mogli biti od koristi za dokazivanje krivice bivšeg komandanta vojske bosanskih Srba.

◀ Dermot Groome, tužilac na suđenju Ratku Mladiću

Mada je početak izvođenja dokaza optužbe suspendovan "do daljeg" zbog propusta u obelodanjivanju dokumenata odbrani, tužilac je danas veću sudije Orija/Orie podneo zahtev da se u spise uvedu kompletni ratni dnevnik Ratka Mladića. Radi se o 22 beležnice u koje je Mladić unosio svoje impresije sa različitih sastanaka od 1991. do 1996. godine, prvo kao oficir JNA, a potom i kao komandant Glavnog štaba VRS.

U današnjem podnesku se podseća da su beležnice zaplenile srpske vlasti tokom dva pretresa Mladićevog stana 2008. i 2010. godine. Na zahtev optužbe pojedini delovi beležnica su uvedeni u dokaze na drugim suđenjima, u meri u kojoj su relevantni za te predmete.

Na tim je suđenjima ocenjeno da su dnevnik "relevantni, pouzdani i da imaju dokaznu vrednost". Ukazujući na dokaze o autentičnosti dnevnika, tužilac podseća da je Mladićev nekadašnji prvi saradnik u Glavnom štabu VRS Manojlo Milovanović pred sudom potvrdio da se radi o rukopisu optuženog. Pored toga, veće koje sudi Vojislavu Šešelju je

nakon zahteva tužioca da se delovi beležnica uvedu u dokaze angažovalo grafologa koji je potvrdio autentičnost dnevnika. Konačno, Mladić je, podseća tužilac, nedavno u sudnici i sam potvrdio da se radi o "njegovim beleškama".

Osim neupitne autentičnosti, tužilac navodi i da bi uvođenje dnevnika u dokaze bez pozivanja svedoka moglo uštedeti sudsko vreme i racionalizovati izvođenje dokaza optužbe. Obrazlažući zašto traži da se dnevnicima usvoje u celini, tužilac navodi da 20 beležnica sadrže dokaze o delima, ponašanju i stanju svesti optuženog tokom perioda relevantnog za optužnicu za genocid i druge zločine u BiH, dok preostale dve beležnice ukazuju na njegove namere tokom oružanog sukoba.

Gledano u celini, dnevnicima, smatra tužilac, pokazuju sliku "planiranja i sprovođenja udruženih zločinačkih poduhvata navedenih u optužnici". U podnesku se navodi da beleške pokazuju da je Mladićevom učešću u zločinima u BiH prethodio njegov angažman na etničkom čišćenju delova Hrvatske dok je bio komandant Kninskog korpusa JNA. Potom, iz njih se vidi da je optuženi učestvovao u pripremama zločina naoružavanjem i obukom jedinica podređenih članovima udruženih zločinačkih poduhvata. Iz dnevnika se, po tužiocu, vidi i "rana upoznatost" optuženog sa svrhom i prirodom planirane kampanje zločina, uključujući i cilj da se Srbi teritorijalno razgraniče od druga dva naroda u BiH, što je ostvarivano etničkim čišćenjem.

Iz dnevnika se, po tužiocu, vidi "komunikacija i saradnja" između raznih pripadnika udruženih zločinačkih poduhvata, kao i počinjenje zločina iz optužnice, ali i onih koji u njoj nisu navedeni.

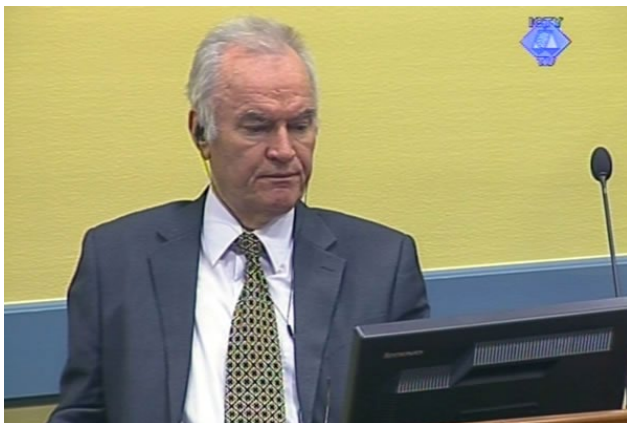
Ratko Mladić se, podsetimo, tereti za učešće u četiri udružena zločinačka poduhvata. Prvi od tih poduhvata bilo je etničko čišćenje sa ciljem nasilnog i trajnog uklanjanja bosanskih Muslimana i Hrvata sa velikih delova teritorije BiH 1992. godine, koje je u nekoliko opština doseglo razmere genocida. Preostala tri zločinačka poduhvata se odnose na kampanju artiljerijskog i snajperskog terora nad Sarajevom, zatim uzimanje osoblja UN za taoce u maju i junu 1995. godine, kao i genocid u Srebrenici u julu iste godine.

2012-06-22

HAG/DEN HAAG

SUĐENJE RATKU MLADIĆU SE NASTAVLJA 9. JULA

Izvođenje dokaza optužbe na suđenju bivšem komandantu Glavnog štaba VRS, optuženom za dvostruki genocid i druge zločine tokom rata u BiH, počinje u ponedeljak 9. jula i nastavlja se dve sedmice, do letnje sudske pauze koja počinje 21. jula.

◀ Ratko Mladić u sudnici Tribunala

Nakon što je u utorak 18. juna zbog propusta tužilaštva u obelodanjivanju dokaznog materijala "do daljeg" suspendovalo suđenje Ratku Mladiću, Pretresno veće sudije Orija/Orie je danas kasno popodne izdalo novi nalog o rasporedu prema kojem će se prvi svedoci optužbe protiv bivšeg komandanta Glavnog štaba VRS pred Tribunalom pojaviti u ponedeljak 9. jula. Suđenje će se nastaviti do petka 20. jula, kada počinje letnja sudska pauza koja bi u Mladićevom slučaju trebalo da traje do 20. avgusta.

Tužilaštvu je naloženo da do 26. juna dostavi novu listu svedoka za prve dve sedmice svog dokaznog postupka, kao i da se pri izboru orijentiše na one svedoke čiji su

iskazi i prateći dokumenti na vreme obelodanjeni odbrani. Tužiocu je takođe naloženo da svedoka RM 319 ne izvodi pred sud pre 20. avgusta. Pod tom šifrom se, u dosad objavljenim javnim dokumentima tužilaštva, vodi Momir Nikolić, bivši bezbednjak Bratunačke brigade VRS, koji je pred Tribunalom priznao krivicu za zločine počinjene u julu 1995. godine u Srebrenici i svedočio je za optužbu na brojnim suđenjima.

2012-06-26

HAG/DEN HAAG

SEDAM SVEDOKA U PRVOM SEGMENTU SUĐENJA RATKU MLADIĆU

Tužilaštvo objavilo revidiranu listu svedoka koji će dati iskaz u pre dve sedmice dokaznog postupka na suđenju generalu Ratku Mladiću, od 9. do 20. jula ove godine.

Tužilaštvo je dostavilo listu svedoka koje namerava da pozove u prve dve sedmice izvođenja dokaza na suđenju bivšem komandantu Glavnog štaba VRS Ratku Mladiću, od 9. do 20. jula ove godine. Umesto 24 svedoka koje je prvobitno nameravalo da pozove u prvom segmentu svog dokaznog postupka, tužilaštvo do letnje sudske pauze planira da ispita sedam svedoka.

U danas objavljenom dokumentu se navodi da se tužilaštvo konsultovalo sa odbranom koja i dalje "zabrinuta" hoće li biti sposobna da se pripremi za unakrsno ispitivanje svedoka zbog nedavnih problema sa obelodanjivanjem materijala. Tužilaštvo tu zabrinutost smatra "opravdanom" te se neće protiviti eventualnim budućim zahtevima odbrane da se pojedini svedoci kasnije pozovu ponovo, na dodatno unakrsno ispitivanje.

Prvi svedok tužilaštva ostaje Elvedin Pašić, koji je u novembru 1992. godine preživeo masakr oko 150 ljudi u selu Grabovica u opštini Kotor Varoš. Potom sledi svedočenje Dejvida Harlanda/David Harland, bivšeg šefa civilnog sektora misije UN u Bosni i Hercegovini i britanskog generala Ričarda Danata/Richard Dannatt, koji će dati iskaz kao vojni veštak optužbe.

Druga sedmica izvođenja dokaza tužilaštva biće posvećena zločinima počinjenim u Srebrenici. Iskaz će dati preživeli streljanja na farmi u Branjevu zaštićen pseudonimom RM 255, vojni posmatrač UN Jozef/Joseph Kingori kao i nemačka bolničarka Kristina Šmic/Christina Schmitz koja je došla u Srebrenicu 24. juna 1995. godine i do 21. jula je radila u humanitarnoj organizaciji Lekari bez granica. Poslednji na listi svedoka tužilaštva je Elko Koster, pripadnik holandskog bataljona koji će svedočiti o dolasku muslimanskih izbeglica u Potočare i razgovoru sa optuženim Mladićem koji mu je rekao da namerava da "evakuiše izbeglice i da će biti problema ako Holanđani ne sarađuju".

Izvođenje dokaza tužilaštva će se nastaviti nakon sudske pauze. Mladić se, podsetimo, tereti za učešće u četiri odvojena ali međusobno povezana udružena zločinačka poduhvata. Prvi zločinački poduhvat se odnosi na etničko čišćenje sa ciljem nasilnog i trajnog uklanjanja Hrvata i Muslimana sa velikih delova teritorije BiH 1992. godine, koje je u nekim opštinama doseglo razmere genocida. Preostale optužbe se odnose na kampanju artiljerijskoj i snajperskog terora nad civilnim stanovništvom Sarajeva, uzimanje osoblja UN za taoce u maju i junu i genocid u Srebrenici u julu 1995. godine.

2012-07-02

HAG/DEN HAAG

MLADIĆEVA ODBRANA TRAŽI ODLAGANJE TRI SVEDOČENJA

Advokat Branko Lukić traži da se odloži svedočenje ili, alternativno, unakrsno ispitivanje Dejvida Harlanda, Ričarda Danata i Jozefa Kingorija zbog kasnog obelodanjivanja velike količine materijala i pošto se veće još nije izjasnilo o tužiochevom zahtevu za uvođenje u spis transkripta prethodnih iskaza svedoka i pratećih dokaza.

Odbrana bivšeg komandanta Glavnog štaba Vojske Republike Srpske Ratka Mladića traži odlaganje svedočenja nekadašnjeg šefa civilnog sektora misije UN u Bosni i Hercegovini Dejvida/David Harlanda, britanskog generala Ričarda Danata/Richard Dannatt i vojnog posmatrača UN Jozefa Kingorija. Alternativno, odbrana traži da se odloži unakrsno ispitivanje tih svedoka čiji su iskazi predviđeni za prve dve sedmice izvođenja dokaza tužilaštva od 9. do 20. jula ove godine.

Tužilaštvo je predvidelo da Harland, Danat i Kingori svedoče na osnovu prethodnih izjava i transkripata sa suđenja na kojima su već dali iskaz a koji su predloženi na usvajanje u spis. Veće, međutim, još nije odlučilo o tim zahtevima kao ni o prigovorima odbrane. Mladićev branilac Branko Lukić je ukazao da će odluka veća "direktno uticati na način i obim priprema" odbrane za unakrsno ispitivanje tih svedoka kao i na dužinu trajanja ispitivanja.

Preuranjenim svedočenjem Harlanda, Danata i Kingorija krši se pravo optuženog na pravično suđenje, ukazuje odbrana, naglašavajući još jednom da nema dovoljno vremena da se pripremi za unakrsno ispitivanje svedoka.

Odbrana nema prigovora da bolničarka Kristina Šmic/Christina Schmitz i bivši pripadnik holandskog bataljona Elko Koster/Eelco svedoče u prve dve nedelje tužiochevog postupka budući da su poslednji na listi svedoka. Međutim, odbrana napominje da su i u njihovom slučaju pojedini relevantni dokumenti sadržani u nedavno obelodanjenim materijalima tužilaštva. Takođe, odbrana nije uložila prigovor na svedočenja dvojice preživelih masakra u selu Grabovica kod Kotor Varoši 1992. i na farmi Barnjevo u julu 1995. godine, Elvedina Pašića i svedoka zaštićenog pseudonimom RM 255.

U pismu koje je uputila veću i tužilaštvu, odbrana je još jednom naglasila da je "nerazumno" početi sa izvođenjem dokaza tužilaštva i da je "potrebno odlaganje" kako bi se rešili "ozbiljni problemi u pripremi" proistekli iz načina obelodanjivanja.

2012-07-05

HAG/DEN HAAG

ODBAČEN MLADIĆEV ZAHTEV ZA ODLAGANJE TRI SVEDOČENJA

Veće odbacilo zahtev odbrane generala Mladića da se svedoci Harland, Danat i Kingori saslušaju nakon letnje sudske pauze. Odbačen i zahtev da se veštak Danat diskvalifikuje. O njegovom izveštaju i stručnosti veće će odlučiti nakon što sasluša Danatov iskaz.

Rešavajući o preostalim podnescima odbrane Ratka Mladića veće holandskog sudije Orija/Orie ubrzano "rasčišćava

teren" za početak izvođenja dokaza optužbe, zakazan za ponedjeljak 9. jula. Veće je danas odbacilo zahtev odbrane da se iskazi trojice od prvih sedam svedoka tužilaštva - bivšeg šefa civilnog sektora misije UN u BiH Dejvida/David Harlanda, britanskog generala Ričarda Danata/Richard Dannat i vojnog posmatrača UN Jozefa Kingorija - odlože za period nakon letnje sudske pauze.

U podnesku od 2. jula ove godine, odbrana je tražila odlaganje njihovog svedočenja pozivajući se na kasno obelodanjivanje velike količine dokaznog materijala tužilaštva. Takođe, tvrdili su da se veće nije izjasnilo o njihovim prigovorima na zahtev da se u spis uvedu transkripti prethodnih iskaza svedoka i prateći dokazi. To ih, ukazala je odbrana, ometa u pripremama za unakrsno ispitivanje svedoka.

U današnjoj odluci se ukazuje da činjenica da veće još nije odlučilo o svim zahtevima za uvođenje izjava i dokaza "ne bi trebalo da utiče na pripremu" odbrane za ispitivanje tih svedoka, budući da branioci treba da pripremaju unakrsno ispitivanje na osnovu celokupnog dostupnog materijala.

Kad je reč o svedoku Harlandu i veštaku Danatu, veće je podsetilo odbranu da su ta svedočenja zakazana još od aprila ove godine. Takođe, veće smatra da je broj nedavno obelodanjenih dokumenata vezanih za svedoke Harlanda i Kingorija, manji od 30 za svakog od njih kao i da "priroda tih dokumenata ne zahteva odlaganje svedočenja i unakrsnog ispitivanja". Većina materijala potrebnog za pripremu za ispitivanje svedoka je odbrani bila dostupna od aprila, ukazalo je veće, naglašavajući da će odvojeno razmatrati eventualne zahteve odbrane za dodatno unakrsno ispitivanje. Konačno, veće je ukazalo da je odbrana imala na raspolaganju Danatove prethodne ekspertske izveštaje još od novembra 2011. godine a sadašnji izveštaj od 24. aprila ove godine.

Veće je takođe dobacilo zahtev za diskvalifikaciju Ričarda Danata kao vojnog eksperta tužilaštva. Odluku o stručnosti generala Danata i prihvatljivosti ekspertske izveštaje sudije će doneti nakon što čuju njegov iskaz na suđenju generalu Mladiću.

2012-07-09

HAG/DEN HAAG

MLADIĆEVA ODBRANA: "VEĆE PODLEGLO "POLITIČKIM PRITISCIMA" TUŽIOCA

U tri "hitna podneska" Mladićeva odbrana optužila Pretresno veće da je "podleglo političkim pritiscima tužilaštva", i "u pet do dvanaest drastično promenilo pravila igre", ugrozilo "integritet postupka" i stvorilo uslove za "potencijalno neostvarenje pravde", zbog čega traži odlaganje suđenja za još 6 meseci.

◀ Branko Lukić, novi branilac Ratka Mladića

Pred sam početak izvođenja dokaza optužbe odbrana Ratka Mladića je danas "hitnim podneskom" zatražila novo odlaganje suđenja za još 6 meseci. Alternativno, odbrana traži od Pretresnog veća da preispita nedavnu odluku kojom su donekle promenjene smernica procesnim stranama za izvođenje i uvođenje dokaza.

U neuobičajeno oštro sročenom "hitnom podnesku" Mladićeva odbrana optužuje Pretresno veće da je, izmenama pomenutih smernica, "podleglo političkim pritiscima tužilaštva", i "u pet do dvanaest drastično promenilo pravila igre" u sudnici, ugrozilo "integritet postupka" i prava optuženog, stvarajući tako uslove za "potencijalno neostvarenje pravde".

Osim zahteva za novo odlaganje ili preispitivanje uvedenih promena, Mladićeva odbrana je u još dva današnja "hitna podneska" tražila da se - zbog navodnih promena "pravila igre" - unakrsno ispitivanje vojnog veštaka optužbe, britanskog generala Ričarda Danata/Richard Dannatt odloži za najmanje 90 dana, kao i da se tužilaštvu zabrani da tokom svedočenja Dejvida/Davida Harlanda uvodi u dokaze neke od dokumenata koji nisu bili na prethodno dostavljenom popisu dokaznih predloga.

Tužilac Dermot Grum/Groome je na početku današnje rasprave najavio da će na "hitne podneske" odbrane odgovoriti sutra usmenim argumentima, nakon čega je veće naložilo da se u sudnicu uvede prvi svedok optužbe, Elvedin Pašić, budući da se primedbe i zahtevi odbrane ne odnose na njega i njegov iskaz.

2012-07-09

HAG/DEN HAAG

ODISEJA I STRADANJA MUSLIMANA IZ SELA HRVAĆANI

Iskazom Elvedina Pašića o stradanjima meštana Hrvaca i drugih muslimanskih sela u opštini Kotor Varoš 1992. godine, otvoren je dokazni postupak optužbe na suđenju Ratku Mladiću, bivšem komandantu Glavnog štaba Vojske Republike Srpske. Pašićev iskaz se odnosi na deo optužnice o zločinima u dvadesetak opština BiH koji je u Kotor Varoši, prema tužiocu, dosegao razmere genocida.

◀ Elvedin Pašić, svjedok na suđenju Ratku Mladiću

Elvedin Pašić, prvi svjedok optužbe na suđenju Ratku Mladiću je u emotivnom svedočenju, isprekidanom jecajima i suzama, opisao kako je kao četrnaestogodišnji dečak prošao i preživeo petomesečnu odiseju i stradanja meštana muslimanskog sela Hrvacani u opštini Kotor Varoš. Njegovim iskazom tužilac dokazuje obrazac etničkog čišćenja koje su snage pod komandom optuženog Mladića sprovele u dvadesetak bosansko-hercegovačkih opština, a koje je u Kotor Varoši, prema optužnici, doseglo razmere genocida.

Stradanja meštana sela Hrvacani počela su drugog dana Bajrama u junu 1992. godine. Mada su prethodnih meseci zapazili izvesne vojne aktivnosti u okolnim

srpskim selima - kopanje rovova i pokrete trupa i vojne mehanizacije - meštani nisu očekivali da će ih njihovi susedi napasti i granatirati. Nakon noći provedene u podrumu, Elvedin se sa majkom i drugim meštanima sklonio najpre obližnje hrvatsko selo Plitska, a u Hrvacanima je ostalo samo pet staraca. Naredne mesece proveli su lutajući od sela do sela - Garići, Čirkino Brdo, Bilica... - da bi posle izvesnog vremena pokušali da se vrate u Hrvacane. Tamo su, međutim, zatekli potpuno opljačkane, porušene i spaljene domove, ugljenisane leševe petoro staraca koji nisu hteli da napuste svoje kuće i pobijene krave i pse. Videvši da nemaju gde da ostanu i od čega da žive nastavili su odiseju po kotor-varoškim selima i konačno stigli do Večića, gde su se Elvedin i njegova majka ponovo sastali sa ocem.

Početkom novembra odlučili su da iz Večića, u kojima se okupilo nekoliko stotina ljudi iz kotor-varoških muslimanskih sela, pođu prema Travniku, na teritoriju pod kontrolom Armije BiH. Žene i deca su krenuli u konvoju autobusa, a Elvedinov otac je insistirao da dečak krene s njim u većoj grupi muškaraca, pošto su čuli da su srpske snage na kontrolnim punktovima dečake njegovog uzrasta uzimali od majki iz konvoja izbeglica. Opisujući rastanak oca i majke, svjedok je zaplakao pa je ispitivanje prekinuto desetak minuta, kako bi se smirio.

U nastavku, Elvedin Pašić je opisao kako se kolona u kojoj je bilo više od 200 muškaraca, desetak žena i isto toliko dece, dva dana po kiši probijala preko brda i kroz šume. Dva puta su upali u zasede i jednom naišli na minsko polje, i u tim prilikama je poginuo deo ljudi iz kolone. Konačno su se našli u okruženju srpskih snaga i odlučili su da se predaju.

Nakon predaje prisiljeni su da prođu kroz tunel dug oko 50 metara, a po izlasku iz njega vojnici su naredili onima koji su nosili oružje da ga bace na levu stranu, a svi koji imaju dragocenosti i novac da bace na desno, preteći da će ubiti svakog kod koga pronađu iglu. Zarobljeni Muslimani su, rekao je Pašić, imali kod sebe puno novca i dragocenosti, pošto žene koje su krenule autobusima u Travnik nisu htele da ništa od toga nose sa sobom u strahu da će ih srpske snage pretresati. Zatim je zarobljenicima naređeno da potrbuške u tri reda legnu u blato i jedan po jedan su prozivani, ispitivani i premlaćivani. Elvedin je čuo kada su njegovog oca tokom ispitivanja i premlaćivanja pitali ima li nekog od rodbine u toj grupi, a otac je - da bi ga zaštitio - rekao da nema nikog.

Vojnici su, zatim, naložili ženama i deci koji su se zatekli u grupi da se izdvoje od zarobljenih muškaraca. Elvedin nije hteo da im se pridruži, ali je na insistiranje oca i strica ipak pošao sa ostalom decom i ženama, koji su sprovedeni do škole u Grabovici. Jedan od srpskih vojnika im je tu rekao da će "preživeti, ali će njihovi muškarci platiti".

Iste noći u školu su dopremljeni i zarobljeni muškarci iz grupe, među kojima je bio i njegov otac. Sledećeg jutra ženama i deci je naređeno da idu do autobusa parkiranih oko 200 metara ispred škole, i da će ih odvesti u Travnik. Prilazeći autobusima morali su polako da prođu kroz špalir ljudi koji su ih pljuvali, udarali motkama, vilama, i drugim stvarima, a vojnici su zapretili da će svako ko bude pokušao da protrči biti ubijen. Neposredno pred ulazak u autobus, svjedoku je jedna žena stavila nož pod grlo, preteći da će "ubiti malog baliju", pošto su joj sinovi poginuli u Večićima. Ipak, stražar ga je otrgao od nje i ubacio u autobus.

Iz autobusa, Elvedin je na prozoru učionice u kojoj su bili zatočeni muškarci video ruku kako im maše. "Nisam video telo, već samo ruku i tu ruku stalno viđam u svojim snovima.", rekao je na kraju glavnog ispitivanja.

Prema presuđenim činjenicama u prethodnim haškim predmetima svih 150 zatočenika iz škole u Grabovici su streljani.

Branilac Ratka Mladića započeo je unakrsno ispitivanje utvrđujući detalje boravka svedoka u svakom od mesta u kojima se sklanjao sa porodicom. On će ispitivanje nastaviti sutra.

2012-07-10

HAG/DEN HAAG

RATKO MLADIĆ PREBACUJE ODGOVORNOST NA SRPSKE CIVILE

U nastavku unakrsnog ispitivanja prvog svedoka optužbe Elvedina Pašića, odbrana Ratka Mladića osporavala navod optužnice o streljanju oko 150 Muslimana zatočenih u školi u Grabovici kraj Kotor Varoši tvrdeći da – “ako se nešto i desilo”, odgovornost za to ne snosi vojska kojom je zapovedao optuženi već “lokalni civili”.

◀ Elvedin Pašić, svjedok na suđenju Ratku Mladiću

Odbrana Ratka Mladića negira da je u selu Grabovica kod Kotor Varoši počinjen zločin o kojem je juče emotivno svedočio Elvedin Pašić, sin jednog od ubijenih i prvi svedok optužbe na suđenju bivšem komandantu Glavnog štaba VRS. Branilac Branko Lukić je pre današnjeg nastavka unakrsnog ispitivanja izneo tezu odbrane po kojoj, budući da nisu nađeni leševi ubijenih, nema dokaza o likvidaciji 150 Muslimana zarobljenih u pokušaju probijanja do Travnika. U slučaju da se tim ljudima “išta desilo”, rekao je Lukić, za to su “odgovorni lokalni civili” a ne vojska na čijem je čelu bio optuženi.

Iskazom Elvedina Pašića, tužilac nastoji da dokaže obrazac etničkog čišćenja koje su snage pod komandom

optuženog sprovele 1992. godine u dvadesetak bosansko-hercegovačkih opština, a koje je u Kotor Varoši i još nekim područjima doseglo razmere genocida. Ubistvo 150 ljudi u školi u Grabovici, koje odbrana osporava ili pripisuje “lokalnim (srpskim) civilima” je jedna od presuđenih činjenica sa prethodnih haških suđenja.

Svedok je u unakrsnom ispitivanju ponovio svoje ranije navode da su naoružani Srbi koje viđao u selima oko Kotor Varoši, kao i oni koji su početkom novembra 1992. godine kod Grabovice zarobili grupu od 150-200 muškaraca i dvadesetak žene i dece, izgledali kao deo organizovane vojne jedinice, u maskirnim uniformama, sa amblemima i činovima. Branilac se međutim pozivao na delove svedokove izjave o tome da su neki od njih vozili traktore, a ne vojna vozila, kao i da je među vojnicima koje je svedok pominjao bila i jedna žena.

Odbrana nastoji da dokaže da su neke od žrtava za koje optužba tvrdi da su ubijene u Grabovici zapravo stradale na drugom mestu. U tu svrhu, branilac je u dokaze uveo izjave članova porodica o nestanku Neđada Menzela i Ševala Opakića u kojima se navodi da su poslednji put viđeni kada su “upali u četničku zasedu” prilikom pokušaja proboja ka Travniku. Pašić je, međutim, ostao pri tvrdnji da ih je obojicu video u tunelu u kojem su ih srpski vojnici zarobili, a potom sproveli u školu u Grabovici. Predsedavajući sudija Ori/Orie je primetio da članovi porodica nisu bili na licu mesta kada u vreme događaja koje opisuju u izjavama lokalnim sudovima, a izvor njihovih saznanja nije naveden.

Ukazujući na navodne nedoslednosti u Pašićevom iskazu, branilac je podsetio da je svedok prvo rekao da su on i drugi muškarci prilikom zarobljavanja u potpunosti opljačkani tako da kod njih “ni igla nije ostala”, a potom je tvrdio da su na putu od Grabovice do Travnika ponovo pljačkani. “Pa šta su od vas mogli uzeti kad vam je već sve bilo oduzeto”, upitao je branilac Lukić. Svedok je pojasnio da od njega i nekolicine srećnika koji su pušteni iz Grabovice zaista i nije imalo šta da se opljačka, ali da su novac i druge vrednosti imale druge izbeglice sa područja Kotor Varoši koje su u konvoju od desetak autobusa preko Vlašića prevožene do Travnika.

Branilac je takođe insistirao da nisu sva muslimanska i hrvatska sela napadnuta i razorena, već samo ona iz kojih se deštalovalo po srpskim jedinicama. Svedok je u dodatnom tužiteljcinom ispitivanju naveo da su, recimo, predstavnici sela Dabovica, u kojem je živela njegova sestra, potpisali izjavu o lojalnosti srpskim vlastima, ali je uprkos tome grupa muškaraca iz sela zatvorena u štalu, streljana a zatim zapaljena.

Na kraju iskaza Elvedin Pašić je zamolio sve koji imaju bilo kakve informacije o njegovom ocu, čije telo još nije pronađeno, da mu ih proslede i kroz suze rekao da mu nedostaje otac. “Nedostaje mi još više sada kada sam i ja postao otac i sve što radim sa svojom decom oživljava sećanja na njega,” zaključio je svoj iskaz prvi svedok optužbe na suđenju Ratku Mladiću.

U nastavku današnjeg zasedanja počeo je iskaz bivšeg šefa civilnog sektora UN u BiH Dejvida/David Harlanda.

2012-07-10

HAG/DEN HAAG

HARLAND: MLADIĆ JE BIO ISFRUSTRIRANI I RATOBORNI SILEDŽIJA

Bivši šef civilnog sektora misije UN u BiH Dejvid Harland opisao Ratka Mladića kao isfrustriranog i ratobornog siledžiju s kojim nije bilo moguće “racionalno” razgovarati i koji “nije imao viziju” kako da dobije rat uprkos neprikosnovenom vojnoj nadmoći. Njegova strategija se, po Harlandu, zasnivala na tome da “teroriše civilno stanovništvo”.

◀ David Harland, svjedok na suđenju Ratku Mladiću

Dejvid/David Harland, šef civilnog sektora misije UN u BiH od juna 1993. do kraja rata, je u današnjem nastavku suđenja bivšem komandantu Glavnog štaba VRS Ratku Mladiću svjedočio o artiljerijskom i snajperskom teroru nad civilima Sarajeva, napadima na zaštićenu zonu Goražde i događajima koji su prethodili napadu na Srebrenicu u julu 1995. godine. Harland je, između ostalog, svjedočio i o dvadesetak svojih susreta i razgovora sa optuženim Mladićem.

Na tim sastancima "Mladić bi sjedio i vodio bilješke u svom dnevniku a onda bi uzeo riječ i vrlo agresivno iznio niz poenti koje nisu bile dobro logički povezane". Bio je, po riječima svjedoka, "samouvjeren i ratoboran". Harland

se prisjetio da je na jedan od sastanaka ušao mladi srpski oficir sa vijestima da Izetbegović nije pristao na ponuđeni mirovni plan Ovena i Stoltenberga i da je tražio više teritorije. Čuvši to Mladić se nasmijao i rekao "a ja bi volio da sam mlad i zgodan, ali se to neće desiti".

Osim što je iznio niz oštrih mjera koje je namjeravao poduzeti kako bi pojačao pritisak na bosansku vladu Mladić je odbijao da saraduje na izvlačenju ranjenih vojnika UN. Bilo je to "standardno ponašanje srpskog rukovodstva" – kada im se nešto ne bi sviđjelo onda bi prijetili odmazdom prema civilnom stanovništvu i UN. Ukoliko srpska strana, na primjer, ne bi dobila naftu, Mladić je govorio da će je "oteti" i da će uspostaviti "novu politiku" odnosno da "ono što Srbi ne dobiju niko drugi neće dobiti", onemogućavajući UNPROFOR i UNHCR da vide šta se događa na linijama fronta i dostavljaju humanitarnu pomoć civilnom stanovništvu.

Srpsko političko i vojno rukovodstvo na čelu sa Karadžićem i Mladićem koristilo je, po riječima svjedoka, "osam osnovnih poluga pritiska" na bosansku vladu, među kojima su bili granatiranje i snajpersko djelovanje, kao i uskraćivanje osnovnih životnih potreština, uključujući hranu, vodu, struju i gas. Od tih osam poluga sedam je, kaže Harland, bilo usmjereno na civilno stanovništvo. Rukovodstvo bosanskih Srba je u svojim rukama držalo "slavinu terora": pojačavali su pritisak kada su htjeli da izdejtstvuju političke ili vojne ustupke bosanske vlade ili ga smanjivali kada bi osjetili da im prijete međunarodna intervencija.

Mladić je, po Harlandovoj ocjeni, bio "isfrustriran i kao vojni komandant i kao ličnost". Smatrao je sebe efikasnim komandantom i krivio je političko rukovodstvo zbog neuspjeha da se vojna efikasnost potvrdi na terenu. Dok je rat bio na vrhuncu on je bio u centru deštavanja, a onda se odjednom našao na margini i postao je "veoma bučan".

Na jednom sastanku u novembru 1993. godine Mladić je u prisustvu svjedoka prijetio "da će pobiti sve u istočnim enklavama osim djece" ukoliko protivnička strana smjesta ne oslobodi zarobljene Srbe. Mladić je takve prijetnje izgovarao prilično često i to je izazivalo zabrinutost kod pripadnika UN. Uopšteno govoreći, zaključio je svjedok, "razgovori sa Mladićem nisu bili racionalni". Kada bi mu predstavnici UN uložili protest zbog nečega što je uradila srpska strana on bi uzvratilo u napadačkom tonu. "Bio je kao neki siledžija", rekao je Harland.

Harland i drugi predstavnici UN su iz razgovora s Mladićem zaključili da on "nije imao nikakvu viziju" kako da dobije rat "osim da terorise civilno stanovništvo", uprkos neprikosnovenom vojnoj nadmoći srpske strane. Njegova strategija se zasnivala na tome da zauzme teritoriju, pobije ili protjera stanovništvo, sabije ih u određeni prostor a onda presiječe dovod gasa, struje i vode u očekivanju da će bosanska vlada zauzeti stav koji će biti u skladu sa njegovim stavom, i bio je frustriran što je bosanska strana odbijala da igra tu igru.

Iskaz Dejvida Harlanda se nastavlja u srijedu 11. jula ujutro.

2012-07-11

HAG/DEN HAAG

ODBRANA: SRBI SU "SANKCIONISALI" A NE "TERORISALI" SARAJEVO

Odbrana Ratka Mladića u unakrsnom ispitivanju tvrdi da srpske snage nisu "terorisale" Sarajevo već se radio o "sankcijama" kako bi oslabile protivničku vojsku. Prema Mladićevom braniocu UNPROFOR se tokom rata stavio "pretežno na stranu Muslimana" i "suprotstavljao se pretežno Srbima".

Novozelčanin Dejvid/David Harland, šef civilnog sektora misije UN u BiH od juna 1993. do kraja rata je u jutrošnjoj završnici glavnog ispitivanja rekao da za njega i druge pripadnike UN "nikada nije bilo nikakve sumnje da Ratko Mladić komanduje svojim trupama". Drugi članovi Glavnog štaba i komandanti korpusa VRS, dodao je Harland, su se prema Mladiću odnosili "sa velikim poštovanjem" i "davali mu primat", dok su predstavnici UN mogli da vide direktnu vezu između Mladićevih izjava i onoga što se događalo na terenu, bilo da se radilo o važnim pitanjima ili sitnicama.

Mladićev branilac Branko Lukić je u unakrsnom ispitivanju sugerisao da je u dijelu Sarajevu po kontrolom Armije BiH ubijeno najmanje 5.000 Srba, ali se Harland nije s tim složio. Po njemu, tokom opsade je ubijeno oko 10.000 osoba među kojima je i oko 10 procenata Srba što, kako je primijetio, odgovara njihovom proporcionalnom učešću

u ukupnom stanovništvu ratnog Sarajeva. Poput drugih branilaca na prethodnim "sarajevskim suđenjima", Lukić je u unakrsno ispitivanju sugerisao da je "sporno ko je na koga pucao", zatim da je Armija BiH držala u okruženju srpska naselja, da je bila brojačno nadmoćnija a zatim i bolje naoružana, dok je Sarajevsko-romanijski korpus raspolagao naoružanjem "srednjeg kvaliteta".

◀ David Harland, svjedok na suđenju Ratku Mladiću

Po Mladićevom braniocu "osam poluga pritiska" na vladu BiH i sarajevska "slavina terora" koju su bosanski Srbi odvertali ili zavrtali kako im je kada odgovaralo – o čemu je Harland govorio u jučerašnjem svjedočenju – nisu služili "terorisanju civila" već su predstavljali "sankcije" sračunate na slabljenje protivničke vojske. Na Lukićevo pitanje "šta je po njemu drastičnije – vojno zauzimanje grada ili primjena sankcija", Harland je odgovorio da bi vojno zauzimanje grada - uz poštovanje pravila i zakona ratovanja i zaštitu civilnog stanovništva - predstavljalo "manje drastičnu mjeru" od "sankcija" u vidu granatiranja, snajperskog djelovanja i presijecanja dotoka vode, struje i gasa. Sukob u Bosni, po Harlandu, nije bio "rat srednjeg intenziteta već gangsterizam visokog intenziteta".

Lukić je ukazivao daje samo Srbima u BiH priječeno vazдушnim udarima sugerišući da se UN stavio "pretežno na stranu Muslimana" i da je bio "suprotstavljen pretežno Srbima tj. VRS". Harland je odbacio tu tvrdnju rekavši da su prijeteće vazдушnim udarima Srbima upućene "nakon što su proveli kampanju terora protiv civilnog stanovništva". Da su druge strane u sukobu to radile u istom obimu, Harland je uvjeren da bi se i prema njima postupilo na isti način kao prema bosanskih Srbima.

Pošto je Harland u pisanoj izjavi naveo da su po njegovom mišljenju srpske vođe bile "neiskrene prema međunarodnom faktoru" Lukić mu je uzvratilo pitanjem – da li je međunarodni faktor bio neiskren prema Srbima? Harland mu je odgovorio da je UN bio "istinoljubiv", ali je priznao on i general Smit/Smith "nisu bili najiskreniji" kada su nakon incidenta na Maraklama II rekli da ne znaju odakle su ispaljeni projektili.

"Ja sam savjetovao generalu Smitu da bude neizričit u pogledu naših saznanja o tome odakle su ispaljene granate na Markale kako bismo dobili na vremenu i sklonili pripadnike UN sa područja pod kontrolom srpske vojske prije nego što zatražimo udare NATO po srpskim položajima", rekao je Harland.

Na Lukićevo pitanje da li su pripadnici međunarodne zajednice "sa dobrim namjerama" pristupali pregovorima sa Srbima, ili su se "vremenom sve više svrstavali na suprotnu stranu", Harland je odgovorio: "Nesumljivo, bilo je pripadnika Unprofora, među kojima sam bio i ja, koji su vremenom došli do uvjerenja da nije moguće pronaći rješenje za prekid rata bez nekog oblika vojne intervencije protiv Srba".

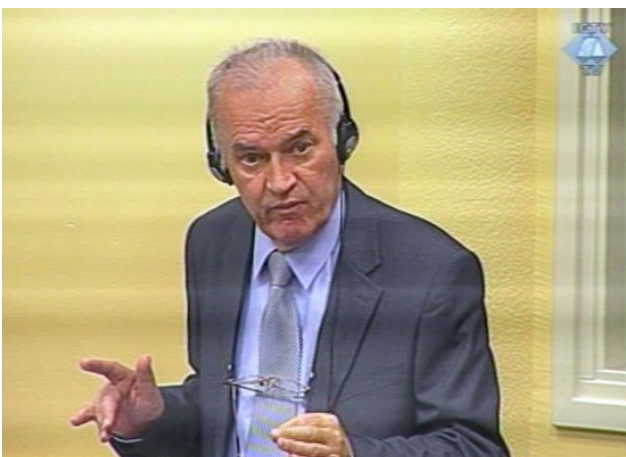
Unakrsno ispitivanje Dejvida Harlanda se nastavlja sutra.

2012-07-12

HAG/DEN HAAG

MLADIĆ SE NE OSEĆA DOBRO – SUĐENJE PREKINUTO

Tokom jutrošnjeg nastavka unakrsnog ispitivanja Dejvida Harlanda, branilac Ratka Mladića je obavijestio vijeće da se optuženi ne osjeća dobro i tražio pauzu. Nakon što ga je u Tribunalu pregledala medicinska sestra Mladić upućen na dodatni ljekarski pregled. Nastavak suđenja, ukoliko optuženom bude bolje, zakazan sa petak 13. juli ujutro.

◀ Ratko Mladić u sudnici Tribunala

Suđenje Ratku Mladiću optuženom za genocid i druge zločine u BiH je danas prekinuto, nakon nepunih sat zasjedanja na kojem je nastavljeno unakrsno ispitivanje Dejvida Harlanda. Branilac Branko Lukić je u jednom trenutku rekao da se optuženi ne osjeća dobro, a Mladić je rukama pokrio lice pa je sudija Ori naložio pauzu.

Nakon više od sata, sudije i ostali učesnici u postupku su se na kratko vratili u sudnicu. Predsjedavajući sudija je saopštio da je "gospodin Mladić zabrinut za svoje zdravlje", da ga je u zgradi Tribunala "preliminarno pregledala medicinska sestra" i da je utvrđeno da "treba da bude dodatno pregledan", pa je upućen kod ljekara. Nastavak postupka zakazan je za petak 13. jula ujutro, uz napomenu sudije Orija da "vijeće za sada nije u

mogućnosti da utvrdi kada će Mladić biti u mogućnosti da prisustvuje suđenju". Od Sekretarijata suda je zatraženo da se vijeću tokom dana, ili kada to bude moguće, dostavi povjerljivi izvještaj o rezultatima dodatnog pregleda Mladića.

U današnjem nastavku unakrsnog ispitivanja bivšeg šefa civilnog sektora UN Dejvida/David Harlanda, Mladićev branilac Branko Lukić se pretežno bavio pitanjima bliske zračne podrške NATO avijacije pripadnicima Unprofora tokom 1994. godine. On je ukazivao da je NATO krajem te godine "redovno gađao" položaje VRS oko Sarajeva, Bihaća i Goražda. Mladićeva odbrana nastoji dokazati da je NATO bio strana u sukobu kao i da su se pripadnici Unprofora – zbog pomaganju u navođenju avijacije na srpske mete – takođe "svrstali" na protivničku stranu.

Harland je objasnio da je rezolucija Vijeća sigurnosti 836 iz 1993. godine dozvoljavala upotrebu NATO avijacije radi zaštite mandata Unprofora. Unprofor je tražio zračnu podršku kada bi srpske snage onemogućavale dotur humanitarne pomoći u enklave ili izvodile napade na njih. On je dodao da su tadašnji komandant Unprofora Rouz/Rose i bivši izaslanik generalnog sekretara UN Akaši/Akashi bili "maksimalno suzdržani" koristeći NATO avijaciju u znatno manjoj mjeri nego što im je to omogućavao mandat.

Branilac Lukić bi trebao nastaviti unakrsno ispitivanje Harlanda sutra ujutro ukoliko se Mladić vrati u sudnicu.

2012-07-13

HAG/DEN HAAG

MLADIĆ POD LJEKARSKIM NADZOROM

Bivši komandant VRS Ratko Mladić se jutros nije pojavio u sudnici pošto se, prema riječima predsjedavajućeg sudije Orija, trenutno nalazi u bolnici na 24-satnom ispitivanju i posmatranju.

◀ Ratko Mladić u sudnici Tribunala

Nakon jučerašnjeg prekida rasprave pošto se optuženi požalio da se ne osjeća dobro, Ratko Mladić se jutros nije pojavio u sudnici, na zakazani nastavak izvođenja dokaza optužbe. Predsjedavajući sudija Alfons Ori/Alphons Orije je obavijestio prisutne da se Mladić nalazi u bolnici na 24-satnom ispitivanju i posmatranju.

Sudija Ori je javnosti i stranama u postupku saopštio da je tokom jučerašnjeg dana u dva navrata o Mladićevom zdravstvenom stanju razgovarao sa predstavnikom Sekretarijata suda Martinom Petrovim. Prvi razgovor se, kako je objasnio, odnosio na vrijeme potrebno za medicinski pregled i šta sve treba da sadrži izvještaj o Mladićevom zdravstvom stanju koji je vijeće tražilo.

"U drugom razgovoru Petrov me je obavijestio da je za jedan pregled potrebno prisustvo gospodina Mladića 24 sata pa zbog toga on neće biti u mogućnosti da danas prisustvuje suđenju", rekao je sudija Ori i zaključio da će s obzirom na tu situaciju saslušavanje svjedoka biti nastavljeno u ponedjeljak ujutro.

Nastavak suđenja Mladiću će, međutim, zavisiti od rezultata medicinskog pregleda i ocjene ljekara da li je optuženi u stanju da prati postupak. Njegov branilac, Branko Lukić je u petak nakon rasprave rekao novinarima da je Mladićevo stanje bolje nego što se činilo juče kada mu je pozlilo i kada "nije mogao da pomijera desnu ruku i nogu". Međutim "ne radi se o moždanom udaru", potvrdio je branilac i objasnio da su do sada dostupni rezultati pregleda pokazali da je Mladić juče imao povišeni krvni pritisak i nivo šećera u krvi ali da je nakon dva pregleda na skeneru utvrđeno da se ne radi o moždanom udaru.

Lukić je rekao da očekuje da će suđenje Ratku Mladiću biti nastavljeno u ponedjeljak ujutro kada će odbrana nastaviti unakrsno ispitivanje Dejvida Harlanda, bivšeg šefa civilnog sektora misije UN u BiH. Bivši komandant Glavnog štaba VRS se, podsjetimo, tereti za genocid i druge zločine počinjene tokom rata u Bosni i Hercegovini.

2012-07-13

HAG/DEN HAAG

RATKO MLADIĆ ZDRAV I SPOSOBAN ZA SUĐENJE

Ratko Mladić nema zdravstvenih problema i nema potrebe za posebnim tretmanom - zaključak je 24-časovnih pretraga u haškoj bolnici, saopšteno je danas posle podne u Tribunalu. Suđenje bivšem komandantu Glavnog štaba Vojske Republike Srpske nastavlja se u ponedjeljak pre podne.

◀ Nerma Jelačić, glasnogovornica Tribunala

Ratko Mladić je vraćen u Pritvorsku jedinicu Tribunala nakon što je medicinskim pretragama u haškoj bolnici utvrđeno da nema zdravstvenih poremećaja, te da mu nije potreban nikakav poseban medicinski tretman – saopštila je danas posle podne predstavnica za štampu Tribunala Nerma Jelačić.

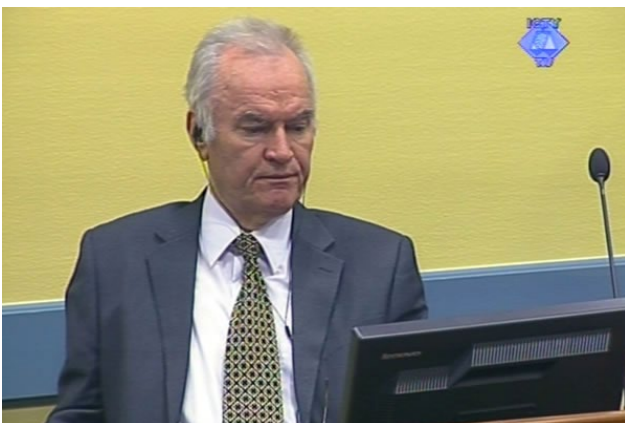
Jelačić je podsetila da na snazi ostaje ranija procena da je Mladić sposoban da prati proces, a nastavak izvođenja dokaza zakazan je za ponedjeljak 16. jul u 10 časova. Odbrana će tada nastaviti unakrsno ispitivanje svjedoka optužbe Dejvida/David Harlanda, bivšeg šefa civilnog sektora UNPROFOR koji je svedočio o sastancima sa optuženim tokom perioda sukoba.

2012-07-16

HAG/DEN HAAG

MLADIĆ DEMONSTRIRAO DA JE U DOBROJ FORMI

U pauzi između sjednica Ratko Mladić za optuženičkom klupom uradio nekoliko sklekova, valjda da bi publici i stražarima UN koji sjede uz njega demonstrirao da je u dobroj formi. Branilac Branko Lukić u završnici unakrsnog ispitivanja Dejvida Harlanda nastojao da dokaže da srpske snage nisu namjerno ubijale civile u Sarajevu, već samo "odgovarale" na ofanzivna dejstva Armije BiH.

◀ Ratko Mladić u sudnici Tribunala

U skladu sa prošlonedjeljnim ljekarskim uvjerenjem da nema zdravstvenih problema koji bi iziskivali poseban medicinski tretman Ratko Mladić se danas pojavio u sudnici, na nastavku iskaza bivšeg šefa civilnog sektora misije UN u BiH Dejvida/Davida Harlanda. Mladić je, uobičajeno, s vremena na vrijeme klimao ili odmahivao glavom u zavisnosti od toga da li se slaže ili ne sa odgovorima svjedoka, a uoči početka treće sjednice je, čak, oslanjajući se rukama na optuženičku klupu, uradio četiri, pet sklekova demonstrirajući tako malobrojnoj publici i stražarima UN koji ga čuvaju da je u dobroj formi.

Mladićev branilac Branko Lukić je u završnici unakrsnog ispitivanja Harlanda ukazivao na "kontekst konflikta" u

BiH, nastojeći da dokaže da na srpskoj strani nije postojala "namjera" ubijanja sarajevskih civila, već da su oni ginuli u borbama, odnosno "odgovorima" srpske strane na ofanzive Armije BiH. Lukić je, između ostalog, sugerisao svjedoku da je generalno opredjeljenje predsjednika Karadžića bilo za "mir, a ne rat", ali da je "muslimanska strana bila ta koja nije htjela trajno rješenje, već samo povremene prekide vatre".

Harland je podsjetio na činjenicu da je srpska strana držala pod kontrolom oko 70 posto teritorije BiH i da joj je odgovaralo da se situacija na ratištu "kao takva zamrzne". Pošto bosanska vlada na to nije pristala Srbi su, kaže Harland, u proljeće 1995. godine donijeli odluku da rat okončaju vojnim putem, nesvjesni toga da to isto namjeravaju da urade Bošnjaci i Hrvati.

Lukić je, između ostalog, ukazivao da je Armija BiH imala brojčanu premoć u odnosu na srpske snage, da se tokom rata naoružavala kršeći embargo na uvoz oružja, da je Unprofor to znao ali da ništa nije poduzeo. Harland nije negirao kršenje embarga, ali je ukazao da Unprofor nije imao obavezu da obezbijedi njegovo poštovanje. Suština mandata Unprofora je, po Harlandu, bila da svim sredstvima odvraća napade na šest zaštićenih zona koje je proglasilo Vijeće sigurnosti, a to se moglo postići samo primjenom sile ili uvjerljive prijetnje silom. Tek početkom 1995. je, po Harlandu, počela da sazrijeva svijest da se ciljevi Unprofora ne mogu ostvariti bez "robusnije primjene mandata".

Mladićev branilac je ponovo pokrenuo pitanje zašto je Unprofor prijetio vazдушnim udarima samo srpskim, a ne i bošnjačkim i hrvatskim snagama, a Harland je odgovorio da prijetnje i vazdušni udari nisu uslijedili nakon napada VRS na vojne položaje Armije BiH, već zbog terorisanja civila kako bi se vlada u Sarajevu primorala na određene ustupke koje su tražili sa Pala.

U dodatnom ispitivanju Harland je odgovarajući na pitanja tužioca Dermota Gruma/Groome ispričao da je prve zime po završetku rata u BiH otišao u selo Kravica kod Srebrenice gdje ga je, kako je rekao, zatekao "šokantan prizor". Na svih šest unutrašnjih površina skladišta u Kravici vidio je ostatke ljudskog mekog tkiva, kose, kože i krvi. Oko skladišta je vidio veliku količinu čahura, a na unutrašnjim i vanjskim zidovima, kao i na plafonu unutar skladišta crne mrlje od eksplodiranih granata.

Prema optužnici protiv Mladića, u tom skladištu srpske snage su 13. jula 1995. godine, dva dana nakon pada Srebrenice, strijeljale više od 1.000 zarobljenih Muslimana. Njihova tijela su naknadno sahranjena u masovnim grobnicama u obližnjim selima Glogova i Ravnice.

Suđenje Ratku Mladiću, optuženom za genocid i druge zločine u BiH, nastavlja se u utorak 17. jula.

2012-07-17

HAG/DEN HAAG

DEPORTACIJA KAO “PRISILNA EVAKUACIJA”

Svedokinja tužilaštva Kristine Šmic ne spori da su muslimanski civili u julu 1995. godine želeli da napuste Potočare, ali je naglasila da su prethodno proterani iz svojih srebreničkih domova, zbog čega se, po njoj, radilo o deportaciji a ne evakuaciji. Nemačka bolničarka opisala dva susreta sa Ratkom Mladićem jula 1995. u Potočarima.

◀ Christine Schmitz, svjedok na suđenju Ratku Mladiću

Nemačka bolničarka Kristine Šmic/Christine Schmitz došla je u Srebrenicu 24. juna 1995. godine, desetak dana pre napada Mladićevih snaga na enklavu pod nominalnom zaštitom UN. Tamo je boravila kao koordinator projekta nevladine organizacije “Lekari bez granica” za pomoć bolesnom i iscrpljenom lokalnom stanovništvu. Svedočila je o događajima uoči i nakon ulaska srpskih trupa u Srebrenicu u julu 1995. godine.

Tokom njenog današnjeg iskaza, optuženi je vredno vodio beleške, razmenio desetak ispisanih poruka sa svojim braniocima i konsultovao se sa njima. Sudija je u jednom trenutku naložio da se prekine iskaz svedokinje kako bi Mladić mogao nesmetano da se konsultuje, s

obzirom da je počeo preglasno da govori sa braniocima. U znak zahvalnosti Mladić je salutirao sudiji Oriju/Orie.

Bolničarka Šmic je svedočila u martu ove godine na suđenju Radovanu Karadžiću, a danas je u dokaze usvojena njena objedinjena izjava istražiteljima tužilaštva. U sažetku izjave se navodi da je svedokinja, koja je tada stanovala u centru Srebrenice, 6. jula 1995. godine probudilo teško granatiranje okoline grada, koje je se danima približavalo centru, pa je 11. jula odlučila da se sa pacijentima evakuise u bazu UN u Potočarima. Prema njenoj proceni, tu se do večeri okupilo oko 20.000 ljudi, koji su se, opisla je, tresli od straha, bili u šoku i apatiji.

Narednog dana, 12. jula, Šmic se dva puta susrela sa optuženim. Najpre je oko podneva prišla Mladiću da protestuje zbog plana da VRS evakuise ranjenike, insistirajući da to treba da bude odgovornost njene organizacije. Prevodilac joj je rekao da “ide i gleda svoja posla”, ali ona ne zna da li su to bile Mladićeve reči pošto joj je govorio na srpskom. Iste večeri je ponovo srela Mladića i tražila od njega dozvolu da iz grupe izbeglica u Potočarima izvede bolesne i ranjene civile kako bi im bila pružena pomoć, što joj je ovaj odobrio. Svih 55 ranjenika iz srebreničke bolnice kasnije je u organizaciji međunarodnih humanitarnih organizacija evakuisano, baš kao i lokalno osoblje “Lekara bez granica”. Svi sem jednog – logističara Mehe Bošnjakovića, koji je odlučio da ostane sa porodicom. Njegovi posmrtni ostaci pronađeni su u jednoj od masovnih grobnica sa žrtvama srebreničkog genocida.

Tužilac je prikazao više izveštaja koje je svedokinja u julu 1995. godine telefaksom slala timu “Lekara bez granica” u Beogradu u kojima detaljno opisuje granatiranje, evakuaciju pacijenata iz bolnice i deportacije civila iz Srebrenice. Mladićev branilac Nenad Petrušić joj je u unakrsnom ispitivanju zamerio zbog korišćenja reči “deportacija”, ukazujući da je to pravni termin, a da ona nema pravno obrazovanje. Šmic je, međutim, laički objasnila da po njoj deportacija predstavlja “nasilnu evakuaciju”, što se u Srebrenici dogodilo. Ona ne spori da su civili “želeli da napuste Potočare”, ali smatra da su prethodno bili prisiljeni da napuste svoje srebreničke domove. “Želeli su da odu iz Potočara, ali nisu želeli da napuste Srebrenicu”, zaključila je ona. Opisujući kako je “prisilna evakuacija” izgledala, rekla je da su srpski vojnici duž puta napravili “lanac” odnosno špalir kojim su civili usmeravani prema autobusima.

Kristine Šmic je napustila Srebrenicu 21. jula 1995. i nakon petnaestogodišnjeg angažmana u “Lekarima bez granica” sada radi kao medicinska sestra u Berlinu. Njen iskaz je danas okončan, a suđenje Ratku Mladiću nastavlja se sutra iskazom bivšeg posmatrača UN iz Srebrenice Džozefa/Joseph Kingorija.

2012-07-18

HAG/DEN HAAG

KINGORI: MLADIĆ U SREBRENICI NIJE MISLIO ONO ŠTO JE GOVORIO

Bivši vojni posmatrač UN Džozef Kingori koji je u julu 1995. godine bio očevidac pada srebreničke enklave opisao dva susreta sa generalom Ratkom Mladićem i njegovo ponašanje u Potočarima. Dok je hiljade izbeglica pred bazom UN uveravao da im se ništa loše neće dogoditi, Mladić, smatra Kingori, “nije mislio ono što je govorio”.

◀ Joseph Kingori, svjedok na suđenju Ratku Mladiću

Tokom svedočenja kenijskog pukovnika Džozefa / Joseph Kingorija Ratko Mladić je, kao i prethodnih dana, nastojao da aktivno učestvuje u svojoj odbrani. U više prilika je rukom pokazivao znak za 'tajm-aut' kako bi dao instrukcije braniocima, slao im je pisane poruke i glasno komentarisao tok postupka zbog čega su advokati morali da mu sugerišu da tiše govori.

Kingori i Mladić su se prvi put sreli pre punih 17 godina, 12. jula 1995. godine, u vreme kada je kenijski pukovnik obavljao dužnost vojnog posmatrača UN na području Srebrenice. Nakon što su razmenili nekoliko rečenica o "Keniji i atletici", Kingori je pokušao da mu objasni da će UN obezbediti autobuse za prevoz oko 30 hiljada ljudi

koji su se 11. jula 1995. godine okupili u Potočarima, ali mu je Mladić odgovorio "Ne, ja imam svoj transport".

Na video snimcima emitovanim u sudnici, Kingori je prepoznao scenu u Potočarima kada su srpski vojnici, među kojima je bio i komandant združenih policijskih snaga Ljubomir Borovčanin, delili deci bombone, čokolade i keks. Po Kingoriju, to je bila samo predstava za kamere jer kad je snimanje prestalo, pripadnici VRS su te slatkiše oduzeli deci. Na drugom prikazanom snimku Mladić uverava izbeglice da im se "ništa loše neće desiti" i da će "svi biti prevezeni - i malo i veliko i staro i mlado". Mladić je, smatra Kingori, to govorio kako bi smirio preplašene izbeglice, ali je bilo jasno "da ne misli ono što govori".

Prilikom drugog susreta, Kingori je tražio od Mladića da vidi muškarce zarobljene u Beloj kući koji su, po njemu, držani "u lošim uslovima" ali mu to nije dozvoljeno. Ti muškarci su najpre odvojeni od žena i dece a potom su, iz Bele kuće, ukrncani u autobuse i odvođeni u nepoznatom pravcu. Kingori je pokušao da zabeleži njihova imena koja su uzvikivali dok su ulazili u autobus ali je taj pokušaj propao. Kada je pitao zbog čega su muškarci odvojeni, rečeno mu je da je razlog da se lakše identifikuju vojnici koji će biti razmenjeni za zarobljene pripadnike VRS.

U unakrsnom ispitivanju, Mladićev ko-branilac Miodrag Stojanović je sugerisao da se sedište vojnih posmatrača UN nalazilo u istoj zgradi u kojoj je bila komanda 28. divizije Armije BH. Takođe je tvrdio da se na području enklave nalazilo muslimanskih pet brigada i jedan brdski bataljon. Po Kingoriju, bilo je "nemoguće" imati tolike snage u enklavi. Divizija je, rekao je, "velika formacija" koja je zahtevala postojanje teškog naoružanja, tenkova i artiljerijske podrške kojih nije bilo u Srebrenici. Kingori smatra da je u enklavi delovala "šaćica civila bez teškog naoružanja" za razliku od VRS koja je bila "prava vojska". "Bilo bi nesrazmerno poređenje (tih snaga) sa VRS", rekao je Kingori.

Razgovor o odnosu snaga 28. divizije i VRS je pobudio interesovanje kod generala Mladića koji je neke svedokove tvrdnje odobravao, sa nekim se nije slagao, ponekad bi pokazivao da ga čude reči svedoka, dobacivao je advokatima i užurbano zapisivao. Kako se sednica bližila kraju, Mladić je sve manje bio zainteresovan za suđenje a više pažnje je posvetio fiskulturi, vežbama desne ruke, pravilnog držanja i istezanja torzoa. Na kraju je čak počeo da se osmehuje i namiguje... ili stražarima u sudnici ili damama na galeriji za publiku.

2012-07-19

HAG/DEN HAAG

VOJNI POSMATRAČI ILI "POSMATRAČI BUNKERA"

Pozivajući se na izveštaj holandskog Instituta za ratnu dokumentaciju, odbrana Ratka Mladića nastojala da ospori kredibilitet vojnog posmatrača UN Džozefa Kingorija. Po tom izveštaju, kenijski pukovnik i njegove kolege su posmatrali unutrašnjost bunkera u kojima su se skrivali... a ne situaciju u Srebrenici i Potočarima u julu 1995.

◀ Ratko Mladić u sudnici Tribunala

"Ne bojte se ništa... ljudi će biti ukrncani... nemojte da se neko dete izgubi", poručio je general Ratko Mladić izbeglicama okupljenim u Potočarima 12. jula 1995. godine. Mada Mladić, po mišljenju kenijskog pukovnika Džozefa/Joseph Kingorija, "nije mislio ono što je govorio", bivši komandant vojske bosanskih Srba je danas, nakon ponovnog emitovanja snimka tog obraćanja, glasno rekao - "tako je", klimajući potvrdno glavom u znak odobravanja tog svog postupka iz jula 1995.

Branilac Miodrag Stojanović je emitovao taj snimak nastojeći da ospori tvrdnje kenijskog pukovnika da je 12. jula 1995. godine sa Mladićem razgovarao o "lošim uslovima" u kojima su držani muškarci zatočeni u Beloj kući. Oni su prethodno u Potočarima razdvojeni od žena i dece a potom su iz Bele kuće utovareni u autobuse i

pogubljeni. Pozivajući se na izjavu pripadnika specijalne policije koji je navodno bio Mladićev prevodilac tog dana, odbrana tvrdi da taj razgovor "nikad nije obavljen".

Nastojeći da ospori kredibilitet svedoka, branilac je takođe citirao izveštaj holandskog Instituta za ratnu dokumentaciju/ Nederlands instituut voor oorlogsdocumentatie (NIOD) o događajima u Srebrenici. U tom izveštaju se navodi da su pripadnici Holandskog bataljona vojne posmatračice UN nazivali "posmatračima bunkera" iz kojih nisu izlazili iz razloga bezbednosti već su situaciju na terenu pratili preko prevodilaca koje su poslali u Srebrenicu.

Kenijski pukovnik je oštro reagovao na ovu tvrdnju ukazujući da je "pogrešna iz više razloga". Kingori je rekao da su u Srebrenici posmatrali granatiranje o čemu su izveštavali pre nego što su 9. jula 1995. godine otišli u Potočare. "Nismo se u bunkeru sastali sa Mladićem, nismo iz bunkera mogli čuti rakete, granate, artiljeriju", odgovorio je svedok.

Nakon povlačenja u bazu holandskog bataljona, dvojica vojnih posmatrača su u Srebrenicu poslali prevodica Emira Suljagića s kojim su bili na radio vezi. Na osnovu informacija koje su dobijali od njega, posmatrači su sastavljali izveštaje koje su potom slali komandi u Zagreb. Po odbrani, oni nisu mogli da stoje iza tih izveštaja jer nisu videli ono što su prenosili pretpostavljenima. Kingori se nije saglasio sa tom sugestijom, ukazujući da su "i sami mogli da vide to što je letelo na Srebrenicu".

Na početku zasedanja, Mladić je prisutnima na galeriji za publiku i u sudnici pokazao knjigu u zelenom povezu sa naslovom Srebrenica 1993–1995: Ratni dnevnik Hameda Salihovića, koju je potom neko vreme držao pred sobom. Kada je počelo ispitivanje o granatiranju Srebrenice, Mladić je knjigu dao braniocu i uputio ga na delove označene crvenim markerom.

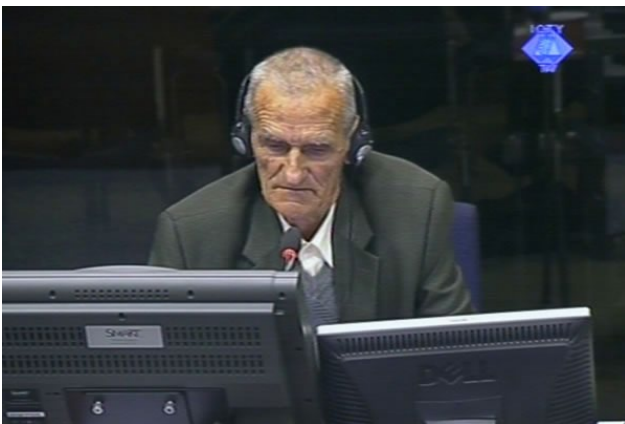
Suđenje Ratku Mladiću, optuženom za dvostruki genocid i druge zločine u Bosni i Hercegovini, nastavljeno je iskazom svedoka zaštićenog pseudonimom RM 255 koji je u julu 1995. godine preživeo streljanje na farmi Branjevo kod Zvornika.

2012-07-19

HAG/DEN HAAG

KAD PROGOVORE GRANATE

U svom šestom svedočenju pred Tribunalom, na suđenju Ratku Mladiću, jedan od malobrojnih preživelih sa srebreničkih stratišta opisao zašto je 11. jula 1995. godine odlučio da s porodicom napusti svoju kuću u Srebrenici.

◀ RM255, svjedok na suđenju Ratku Mladiću

Bošnjak iz Srebrenice koji je u julu 1995. godine preživeo streljanje zarobljenika na farmi Branjevo kraj Pilice, do sada je pet putasvedočio pred Tribunalom. Na suđenju Ratku Mladiću iskaz je dao pod pseudonimom RM255 ali bez zaštite lika. U sažetku njegove izjave, koju je pročitao tužilac navodi se da je 11. jula 1995. s porodicom napustio Srebrenicu i uputio se ka Potočarima i bazi Holandskog bataljona UN. Njegovi sinovi priključili su se koloni civila i vojnika koji su se kroz šume probijali ka Tuzli.

Svedok je u Potočarima odvojen od žene, snaje i unučadi, kratko zatvoren u kako je rekao "jednoj kući" a sutradan, zajedno s ostalim zarobljenicima prebačen u Bratunac. Zatočen je u školi Vuk Karadžić iz koje su neki zatočeni

izvođeni prebijani i ubijani. Dva dana kasnije 15. jula rečeno im je da će biti odvedeni u Tuzlu ali su autobusi u koje su ukrcani krenuli u pravcu Zvornika. Ponovo su zatvoreni u jednu školu, ovog puta u Pilici i iz nje 16. jula izvedeni na "jedno polje udaljeno oko 2 i po kilometra" i streljani. Svedok je čudom ostao nepovređen i iste večeri je uspeo da pobegne sa stratišta. Nakon desetak dana tumaranja po šumama predao se snagama bosanskih Srba. Prebačen je u logor Batković gde je ostao do 23. decembra 1995. godine kada je razmenjen. Njegovi sinovi nisu preživeli.

Odgovarajući na nekoliko dodatnih pitanja tužioca svedok je opisao da muškarce zatočene u kući u Potočarima 13. jula, niko nije ispitivao niti je popisivao njihova imena. "Jedino su tražili ako iko ima para", rekao je svedok. Tužilac je nastojao da pokaže kako pripadnici VRS nisu izdvajali muškarce kako bi utvrdili ima li među njima osumnjičenih za zločine nad srpskim stanovništvom - što je zastupala odbrana na svim dosadašnjim suđenjima optuženima za srebreničke zločine - već da su oni odvojeni s namerom da budu ubijeni.

Mladićev branilac se u unakrsnom ispitivanju vratio na istu temu ali je na njegovo pitanje da li je čuo za spiskove Bošnjaka osumnjičenih za zločine nad Srbima, svedok odgovorio kako je čuo ali da nikakvog ispitivanja nije bilo. "Čuo sam, al' čudo to nije ispitano pa u logor...a ne samo redom pobiti zato što su Muslimani".

Nastojeći da ukaže da je vojno i političko rukovodstvo BiH naložilo stanovništvu Srebrenice da napusti enklavu, branilac je svedoka pitao ko je mu je 11. jula 1995. godine rekao da treba da ode u Potočare. "Rekle su granate", odgovorio je svedok opisujući kako su doletale sa svih strana i kako je jedini izbor bio bežati iz Srebrenice.

Nakon što mu je sudija Ori/Orie u ime Veća zahvalio što je još jednom došao u Hag da svedoči, svedok je uzvatio: "Zahvaljujem što ste me pozvali da svedočim i da kažem istinu i tražim pravdu, a pravde nema bez doživotnog zatvora".

2012-07-20

HAG/DEN HAAG

MLADIĆEVE NEUKUSNE UPADICE O SREBRENIČKIM ŽRTVAMA

Kada je branilac pitao holandskog pukovnika Elka Kostera da li je u julu 1995. godine devetorici ubijenih civila u blizini baze UN u Potočarima skinuo gornji deo garderobe da se uveri u tačnost svoje procene da im je pucano u leđa i da su ulazne rane širine dva centimetra, general Mladić glasno sugerisao zastupniku da pita svedoka da li je žrtvama skinuo donji deo odeće da vidi "da li su sunećeni", kako bi se znalo da se zaista radi o Muslimanima. Sudijama, koje su ga u nekoliko navrata opominjali zbog glasnih komentara, je očito promakla ova upadica optuženog.

◀ Eelco Koster, svjedok na suđenju Ratku Mladiću

Na suđenju Ratku Mladiću poslednji svedok uoči letnje sudske pauze bio je holandski oficir Elko/Eelco Koster, koji je od januara do jula 1995. godine bio oficir za logistiku Holandskog bataljona UN u Srebrenici. U izjavi datoj haškim istražiteljima u još u septembru 1995. godine - dva meseca nakon povlačenja UN iz Srebrenice - opisao je kako je izgledao napad Mladićevih snaga na zaštićenu enklavu. Izjava je uvedena u dokaze, a njen sažetak je pročitao u sudnici.

Svedok je 10. jula 1995. godine, kada je postalo jasno da će srpska vojska ući u grad, bio u grupi od 30 holandskih vojnika i oficira kojima je naređeno da obezbede put od Srebrenice do baze UN u Potočarima kako bi se

muslimanskim civilima omogućilo da se tamo sklone. Video je, kaže, hiljade izbeglica kako idu prema bazi, a među njima najviše žena, dece i staraca. Muškarci i dečaci su, tvrdi, 12. i 13. jula odvajani od porodica i jedan broj njih je bio smešten u Belu kuću.

Svedok se tih dana nekoliko puta sreo sa generalom Mladićem koga je opisao kao nadmenog oficira koji se sa prezirom odnosio prema komandantu Holandskog bataljona koji je tražio sastanak. Mladić je, prema Kosteru, rekao "da ga nije briga za UN" i da će raditi "po svom", odnosno da će odmah evakuisati civile iz Srebrenice. Na Kosterove proteste je, navodno, uzvatio pretnjom da će "imati problema svi koji mu se budu protivili".

Najupečatljiviji događaj kojem je svedok prisustvovao u Potočarima odigrao se 13. jula kada je sa još dva pripadnika Holandskog bataljona u blizini baze otkrio tela devetorice ubijenih muškaraca. Opisujući taj incident, rekao je da su ležali u travi sa rupama od metaka širine dva centimetra u leđima. Rane su, kaže, bile svima po sredini leđa, tela su bila poređana jedno do drugog u istom smeru i svi su ležali na stomaku, što bi mogli biti pokazatelji da su bili streljani s leđa. Dodao je i da je krv na ranama još bila sveža, na osnovu čega zaključuje da su ubijeni nekoliko sati ranije. Pored tela nije bilo nikakvog oružja i bili su, prisetio se, obučeni "kao civili". Kada ih je opazio jedan srpski vojnik, on i njegove kolege iz Holandskog bataljona u strahu su počeli da se povlače sa te lokacije, a usput su, kada je na njih zapucano, bacili dokumente koje su pronašli pored žrtava. Iz Srebrenice se zajedno sa drugim pripadnicima UN snaga povukao 21. jula.

Branilac Petrušić je u unakrsnom ispitivanju nastojao da ospori svedokova zapažanja u vezi sa pomenutim leševima, sugerisući da on nije mogao dobro da vidi ulazne rane na leđima jer su žrtve bile obučene. Pitao ga je da li su on i pripadnici njegovog bataljona pokušali da sa leševa uklone gornje delove odeće kako bi bolje videli rane, na šta je svedok odgovorio odrečno i dodao da su rane bile "vidljive kroz odeću".

U tom trenutku u ispitivanje se upadicom "uključio" Ratko Mladić, koji takve stvari, inače, redovno praktikuje, zbog čega je i danas i ranijih dana više puta opomenut od predsedavajućeg sudije Orija/Orie. Glasnije nego inače, tako da se i na galeriji za publiku moglo čuti, sugerisao je svom zastupniku da pita svedoka da li je sa žrtava skinuo donji deo odeće kako bi proverio "da li su sunećeni", odnosno da li se zaista radilo o Muslimanima. Branilac Petrušić nije uvažio neukusnu sugestiju svog klijenta, ali je nešto kasnije pitao Kostera kako je mogao da zna da li se radilo o srpskim ili muslimanskim žrtvama. Svedok je rekao da to tada sa sigurnošću nije mogao da utvrdi, a u dodatnom ispitivanju od strane tužioca rekao je da u Srebrenici tih dana nije video nijednog Srbina koji nije bio u uniformi. Na pitanje sudije Orija je, doduše, priznao da se Srbi i Muslimani po fizičkom izgledu nisu mogli raspoznati.

Budući da je danas saopšteno da je veće odbacilo zahtev odbrane za šestomesečno odlaganje, nastavak procesa zakazan je za 21. avgust, nakon letnje sudske pauze. Pored toga, odbrana je tražila da se broj radnih dana sedmično smanji sa pet na četiri zbog Mladićevog narušenog zdravlja, ali je i taj zahtev odbačen uz obrazloženje da takva odluka mora biti opravdana detaljnim lekarskim izveštajem. Odobren je, međutim, zahtev odbrane da zasedanja nakon letnje sudske pauze počinju pola sata kasnije nego do sada.

2012-08-21

HAG/DEN HAAG

PREKIDAČ PRITISKA U RUKAMA “BIČA SARAJEVA”

Prvi svedok na suđenju Ratku Mladiću nakon letnje pauze, ratni izveštač britanske televizijske mreže Skaj Njuz Arnout Van Linden, svedoči o dva susreta sa optuženim kojeg je u jednom od svojih izveštaja nazvao “bič Sarajeva”. Kako je Mladićeva vojska oko Sarajeva pritiskom na “prekidač, povećavala napetost shodno zahtevima političke i vojne situacije”. Mladićevi osmesi i uvrede na račun svedoka, kojeg je optužio da je “špijun CIA” i “jahač na Tomahavku”.

◀ Arnout van Linden, svjedok na suđenju Ratku Mladiću

Kada je prvi put čuo da je nazvan “bičem Sarajeva” i da je “strah i trepet” Sarajlija, Ratko Mladić se zadovoljno nasmejao i pozvao je na ručak autora tog nadimka, Arnouta/Aernout van Lindena, ratnog izveštaca televizijske mreže Skaj Njuz/Sky News. Mladić je na isti način reagovao i danas u sudnici, dok je gledao televizijski izveštaj iz septembra 1992. godine, u kojem ga je Van Linden opisao kao i “ratnika sa prikladnim imenom – Ratko”.

Bivši britanski reporter i holandski diplomata, kome je ovo sedmo svedočenje u Hagu, došao je u Sarajevo krajem maja 1992. godine. Tokom juna te godine je poslao niz izveštaja u kojima je predstavio stradanje

Sarajlija i “psiho-fizički teror” Mladićevih snaga nad civilima. Van Linden je danas svedočio da su srpske snage sa brda oko Sarajeva mogle da granatiraju bilo koji deo grada koji je bio pod opsadom, bez hrane, vode i struje. Snage bosanskih Srba su mogle da “pritisnu prekidač” i tako “povećaju napetost shodno zahtevima političke i vojne situacije” rekao je Van Linden, naglašavajući da su ljudi u Sarajevu živeli “pod strahovitim fizičkim i psihičkim pritiskom”.

Nekoliko Van Lindenovih izveštaja koje je tužilac predočio u sudnici i uveo u dokaze pokazuju neprekidnu “kišu” granata po “sablasnom” Sarajevu “osvetljenom bleskom” projektila, razaranja UNIS-ovih nebodera, požar u kasarni “Maršal Tito” nakon povlačenja bivše JNA, ljude sa amputiranim udovima, ranjene od snajperskih hitaca i mrtve u sarajevskim bolnicama. Artiljerijska i snajperska vatra je, po Van Lindenu, dolazila sa položaja vojske bosanskih Srba.

Van Linden je i sam posetio jedan takav položaj u septembru 1992. godine tokom intervju sa Mladićem. Optuženi ga je odveo na artiljerijski položaj sa kojeg se videlo celo Sarajevo, i govorio mu kako će Savet bezbednosti morati da prihvati da su “Srbi realnost a ne vanzemaljci, da imaju pravo da se brane, da se moraju braniti dok postoje” kao i da on “nije počinio nikakve zločine već je branio svoj narod”. Mladić je i danas u sudnici potvrdio svoju izjavu rečima “tako je” a nasmejao se kada je Van Linden rekao da je optuženi jednim gestom pokazao da drži Sarajevo u šaci. Mladić je, potom, zatražio kratku pauzu kako bi se konsultovao sa braniocima. Umesto konsultacija, iz sudnice su se čule Mladićeve uvrede na račun Van Lindena da je “bič rata, lopov, lažov i džukela, špijun” koji “na tomahavku jaše i prebrojava mrtve Srbe”. “Tomahavk” su, inače, rakete kojima je NATO nakon drugog masakra na Markalama u leto 1995. godine gađao neke vojne pozicije bosanskih Srba.

Prilikom njihovog poslednjeg susreta, nakon prvog granatiranja sarajevske pijace Markale u februaru 1994. godine, Mladić je otvoreno pokazao da nije zadovoljan Van Lindenovim izveštajima o zauzimanju brda Žuč od strane Armije BiH kao i o situaciji u Goraždu. Mladić je “počeo je da galami” i uhvatio je Van Lindena za vilicu tako da je ovaj, nakon što ga je optuženi pustio, uspeo da izusti samo jednu rečenicu – “Videćemo se u Hagu”, što se danas i obistinilo.

U unakrsnom ispitivanju, Mladićev branilac Branko Lukić je ukazivao da su položaji na meti vojske bosanskih Srba bile vojni objekti i samim tim legitimne vojne mete. Van Linden je rekao da je “proveravao šta je mogao”, da je u granatiranim zgradama tražio vojnike u uniformi, čaure, razgovarao sa ljudima i predstavnicima UN, te da, po njegovim saznanjima, ti objekti nisu korišćeni od strane Armije BiH. Dodao je, međutim, da “nije vodio policijsku istragu kao u vreme mira” već da je “grad bio u ratu” pa je ono što su istraživali “bilo ograničeno”.

Branilac je, potom, ukazivao da je Van Linden dobijao informacije od pristrasnog UNPROFOR kao i prevodilaca, da nije znao koji su položaji bili pod čijom kontrolom kao i da su pripadnici Armije BiH “gađali svoj narod u Sarajevu”. Lukić je takođe deo ispitivanja posvetio aktivnostima britanskog izveštaca u Avganistanu u prvoj polovini osamdesetih. Kako je objasnio, smisao tog ispitivanja je da pokaže vezu Van Lindena sa mudžahedinima u Avganistanu i Bosni kao i njegov doprinos njihovom snabdevanju oružjem. Van Linden je odgovorio da to “nije tačno” i da svaki izveštac koji je u ratnoj zoni duže od 24 sata zna da uz takve aktivnosti ne bi mogao da preživi. Unakrsno ispitivanje Van Lindena biće nastavljeno sutra.

2012-08-22

HAG/DEN HAAG

OPOMENE MLADIĆU ZBOG VREĐANJA SVEDOKA I GLASNIH KOMENTARA U SUDNICI

Branilac Ratka Mladića "pokrio" brojne teme u unakrsnom ispitivanju Arnouta Van Lindena, ratnog dopisnika Skaj Njuza - od rasporeda pešadije i artiljerije ABiH, preko tehničkih karakteristika artiljerijskog i snajperskog delovanja, do potrage za Zelenim beretkama i Mudžahedinima. Sudije upozorile Mladića da se uzdrži od glasnih komentara u sudnici i vređanja svedoka.

◀ Aernout van Linden, svjedok na suđenju Ratku Mladiću

Unakrsno ispitivanje Arnouta/Aernout van Lindena pokrilo je brojne teme od kojih su mnoge, po mišljenju tužilaštva i reakcijama sudija, pre zahtevale znanja vojnog veštaka nego ratnog izveštaca britanske mreže Skaj Njuz/Sky News. Pitanja Branka Lukića, glavnog branioca Ratka Mladića, odnosila su se na upotrebu i raspored artiljerije, uticaj različitih podloga na preciznost hitaca, korišćenje snajpera, kao i na to da li je svjedok ikada bio u "posadi tenka".

Na početku današnje sednice, Mladićev branilac je ukazivao da Van Linden nikada nije "lično" video da je neko pogođen snajperskim hicem niti je znao veroispovest žrtava i počilaca. Takođe je tvrdio da je u

Sarajevu bilo "dosta naoružanih civila" sa čim se Van Linden saglasio. Svedok je potvrdio da se bivša vojna bolnica - sa čijih su najviših spratova televizijske ekipe snimale danonoćno granatiranje grada - nalazila u blizini linije sukoba i kasarne Maršal Tito, te je pogađana u "razmeni vatre", a ne namernom gađanju. Branilac je, takođe, sugerisao da je iz neposredne blizine bolnice otvarana minobacačka paljba, kao i da je u Sarajevu bilo višecevnih raketnih bacača koji su gađali srpske položaje. Van Linden, međutim, kaže da takvu paljbu "nije video", da bi raketne bacače "svakako snimio" da je na njih naišao, ukazujući da mu "niko nije podnosio izveštaje sa kojih tačaka u gradu su delovali pripadnici Armije BiH".

Branilac je potom sugerisao da su "muslimanske vlasti" zabranile civilima da napuste Sarajevo i Srebrenicu. Van Linden je rekao da je Sarajevo bilo "ratna zona" i da se "linija fronta ne može tek tako prepešačiti". Dodao je da je u Srebrenici proveo jedan dan u novembru 1992. godine i nije izveštavao iz te enklave već iz Goražda u kojem je svake noći viđao civile kako prelaze srpske linije u potrazi za hranom. Pominjanje Goražda je izazvalo pojačano interesovanje kod Mladića koji je tokom tog dela ispitivanja, sve vreme dobacivao u sudnici i slao braniocima pitanja na papirićima.

Braniočeva pitanja su se odnosila i na svjedokove susrete sa "kriminalcima" Jukom Prazinom i Mušanom Topalovićem Cacom, kao i na Zelene beretke i Mudžahedine. Van Linden je rekao da je naišao na neke specijalne jedinice ABiH poput Crnih Labudova a da su, po njemu, Zelene beretke, bile "plod mašte Srba u Bosni i Hercegovini". Rekao je takođe da je na Palama upoznao Japanca koji se predstavio kao "japanski četnik" kao i ruske dobrovoljce na Grbavici a da je ABiH odričala postojanje Mudžahedina u svojim redovima. Takođe je negirao da je upoznat sa izveštajem američkog Kongresa o isporukama oružja iz Irana vladinim snagama u Sarajevu.

Branilac je, na kraju nastojao da pokaže da je u VRS vladala "samovolja i nepoštovanje naređenja sa vrha". Svedok je odgovorio da je ta tvrdnja previše uopštena a da on nije proveo dovoljno vremena sa njima da bi to znao.

U odgovorima na dodatna pitanja tužioca Dermota Gruma/Dermoth Groome, Van Linden je potvrdio da su poslednji spratovi Državne bolnice u Sarajevu bili prazni zato što ih lekari nisu smatrali bezbednim i da su pacijenti smešteni na prva tri sprata koja nisu bila izložena direktnoj vatri sa srpskih položaja. Svedok je takođe rekao da, prilikom posete artiljerijskog položaja iznad Sarajeva nije imao utisak da su se Srbi osećali ugroženim i da bosanske snage nisu mogle da uzvrate vatru na taj položaj. Odgovarajući na pitanje tužioca, Van Linden je naglasio da "ne veruje" da je prilikom izveštavanja iz Bosne bio pristrasan te da "pretpostavlja da nikad ne bi tolerisao" bili čiji uticaj na njegovo izveštavanje.

Van Linden je, inače, preko Odeljenja za žrtve i svjedoke, sudijamaskrenuo pažnju na uvrede koje je optuženi Mladić juče izneo na njegov račun u sudnici. Veće je tim povodom Mladiću stavilo do znanja da "ne može da iznosi komentare o svjedoku tokom suđenja" a optuženog je upozorilo da će, ako nastavi da se neprimereno ponaša, biti udaljen iz sudnice.

Suđenje Ratku Mladiću nastavlja se sutra, iskazom bivšeg ličnog izaslanika lorda Karingtona/Carrington u BiH Kolma Dojla/Colm Doyle.

2012-08-23

HAG/DEN HAAG

UKOR MLADIĆU I OPOMENA ODBRANI

Pretnosno veće, upozorio je Mladića sudija Moloto, ima na raspolaganju mere koje može preduzeti ukoliko se optuženi pred sudom ne ponaša onako kako se od njega očekuje, a odbrana je dužna da reaguje i zaustavi svog klijenta ako vređa svedoke.

◀ Ratko Mladić u sudnici Tribunala

Nakon što je juče tribunalova Služba za žrtve i svedoke skrenula sudijama pažnju na neprihvatljive komentare i uvrede koje je optuženi Ratko Mladić u sudnici izrekao na račun svedoka Arnouta/Aernout Van Lindena, danas se na to vratio i tužilac Dermot Grum/Groome. Ukazujući da su mediji preneli neke od Mladićevih uvredljivih komentara i da je svedok nezadovoljan i razočaran što je bio izložen takvom tretmanu u sudnici, tužilac je tražio da veće preduzme mere kako bi "zaštitilo buduće svedoke od uvreda izrečenih u sudnici". Tužilaštvo, dodao je Grum, "nije očekivalo takvo ponašanje od jednog visokog vojnog oficira".

Južnoafrički sudija Bokone Moloto, koji predsedava raspravom umesto odsutnog sudije Orija/Orie, je još jednom podsetio Mladića gde se nalazi i kakvo se vladanje od njega očekuje u sudnici, ukazujući mu da sud – ukoliko nastavi da se tako ponaša – "ima mere koje može preduzeti kako bi popravio situaciju".

Još oštrije sudija Moloto je bio prema braniocima koji sede u klupama neposredno ispred Mladića. Jer, ako je tužilaštvo na drugoj strani sudnice moglo da čuje uvrede koje je na račun svedoka izgovorio Mladić, sudija "pretpostavlja" da ih je čula i odbrana, od koje bi on "očekivao da preduzme nešto da ga zaustavi u tome". Tim pre što branioci govore isti jezik i razumeju šta govori optuženi i bez pomoći prevodilaca. Pre nego što čuje odgovor i objašnjenje odbrane, sudija Moloto je kao "preliminarnu opasku", naveo da "veće smatra vrlo ozbiljnim to što odbrana nije reagovala na ono što je govorio njen klijent".

U raspravu je pokušao da se uključi i optuženi Mladić, ali mu sudija Moloto nije dao reč.

2012-08-23

HAG/DEN HAAG

UZALUDNE NADE LORDA KARINGTONA

Na suđenju Ratku Mladiću irski pukovnik Kolm Dojl opisao sastanak sa Slobodanom Miloševićem u Beogradu 1992. godine u vrijeme dok su srpske snage intenzivno granatirale Sarajevo. Dojlov tadašnji šef lord Karington je "nestrpljivo čekao" da Milošević upotrijebi svoj uticaj na generala Mladića kako bi granatiranje Sarajeva prestalo, ali se to nije desilo.

◀ Colm Doyle, svjedok na suđenju Ratku Mladiću

Na suđenju Ratku Mladiću svjedoči irski pukovnik Kolm Dojl/Colm Doyle, bivši šef posmatračke misije Evropske zajednice u BiH i lični izaslanik predsjednika Konferencije za bivšu Jugoslaviju lorda Karingtona/Carringtona. Tokom oktobra i novembra 1991. godine Dojl je bio stacioniran u Banjaluci, a potom je prešao u Sarajevo odakle je evakuisan 12. maja 1992. godine.

U izjavi koja je usvojena u dokaze Dojl detaljno govori o porastu napetosti u opštinama u graničnom pojasu prema Hrvatskoj u jesen 1991. godine, a potom i u Sarajevu uoči referendumu o nezavisnosti 19. februara i 1. marta 1992. godine, kao i o granatiranju Sarajeva u maju iste godine. Među stanovništvom su počele

kružiti priče o "četnicima" i "ustašama", sve više se govorilo o zločinima iz Drugog svjetskog rata i povećavao se broj naoružanih srpskih rezervista koji su izazivali nesigurnost kod muslimanskog i hrvatskog stanovništva.

Dojl je prilikom evakuacije helikopterom JNA sa Ilidže na Pale u maju 1992. godine na brdima oko Sarajeva koji su bili pod kontrolom srpskih snaga vidio veliki broj artiljerijskih oruđa, minobacača velikog kalibra i tenkova. U glavnom

iskazu je rekao da se radilo se o naoružanju JNA predatom srpskim rezervistima koji su se odazvali mobilizaciji 1991. godine. Istovremeno, Hrvati i Muslimani se nisu odazvali mobilizaciji i ostali su nenaoružani.

Dojl je, između ostalog, primijetio da se na početku sukoba u Sarajevu nacionalni sastav osoblja u hotelu na Ilidži naglo promijenio. Srpski predstavnici su mu objasnili da su Muslimani prebačeni u centar Sarajeva i da je od njih u hotelu ostao samo glavni kuhar jer "odlično kuha". Na sastanku na Palama 1. maja 1992. godine Biljana Plavšić mu je, kako je rekao, objasnila da Srbi u BiH trebaju dobiti 75 posto teritorije.

Dojl se u svojstvu šefa misije evropskih posmatrača i ličnog predstavnika lorda Karingtona često susretao sa predstavnicima zaraćenih strana, a jednom prilikom se sastao i sa Slobodanom Miloševićem u Beogradu. Lord Karington je, naime, "nestrpljivo čekao" da Milošević upotrijebi svoj uticaj na generala Mladića kako bi granatiranje Sarajeva prestalo. Iako je Milošević tom prilikom osudio granatiranje Sarajeva ono nije prestalo do okončanja sukoba u BiH krajem 1995. godine, a sam Mladić je za to vrijeme među zapadnim novinarima zaradio nadimak "bič Sarajeva".

Mladićev branilac Dragan Ivetić je u prvom dijelu unakrsnog ispitivanja ukazivao da je "svako" ko se odazvao mobilizaciji 1991. godine dobio oružje, da predstavnici međunarodne zajednice nisu obratili pažnju na pravnu neutemeljenost odluke o raspisivanju referenduma, te da se muslimanska strana još od konca 1991. godine "spremala za rat a ne za mir".

Ivetić je ukazao na izjavu Sefera Halilovića u kojoj je prvi ratni zapovjednik Armije BiH naveo da je još 2. decembra 1991. godine Izetbegoviću i drugim muslimanskim vođama iznio plan odbrane i da je nakon toga uspostavljeno devet regionalnih i 98 opštinskih komandi Patriotske lige, koja je krajem marta brojala oko 80.000 naoružanih ljudi. Odbrana će unakrsno ispitivanje Kolma Dojla nastaviti sutra.

2012-08-24

HAG/DEN HAAG

MLADIĆEVO IZVINJENJE

Nakon što mu je sudija Moloto prenio stav Pretresnog vijeća da se Ratko Mladić ubuduće mora "ponašati pristojno" ukoliko želi da i dalje ostane u sudnici i sluša vlastito suđenje, branilac Branko Lukić se "izvinio svima" u ime svog klijenta, ali na sjednici zatvorenoj za javnost. Završen iskaz irskog pukovnika Kolma Dojla.

← Ratko Mladić u sudnici Tribunala

Nakon ukora koji je Pretresno vijeće izreklo Ratku Mladiću zbog neprihvatljivih komentara i uvreda koje je ove sedmice izgovorio u sudnici na račun svjedoka Arnouta/Aernout Van Lindena njegov branilac Branko Lukić je u nastavku suđenja pokušao da opravda ponašanje svog klijenta njegovim slabim zdravstvenim stanjem, umorom i, čak, glađu.

Zbog tri moždana udara koje je pretrpio u prošlosti Mladić, po riječima branioca Lukića, biva "lako isprovociran". Zbog jutarnjih sjednica ne stigne da sebi pripremi doručak pa lijekovi za pritisak koje pije "na prazan želudac" nemaju efekta, a dodatno ga frustrira njegovo shvatanje da tužilaštvo "skriva dokumente i

kasno ih objelodanjuje", kao i svjedoci za koje smatra da "ne govore istinu o njemu" te stoga "pretjerano reagira".

Sudije, međutim, to objašnjenje nije zadovoljilo jer ne vide zašto bi zbog toga morao da "vrijeđa ljude". Također im je neprihvatljivo što članovi tima odbrane nisu pokušali da kontrolišu njegovo ponašanje i savjetuju ga da ne izgovara uvrede koje su morali čuti s obzirom da su ih čuli i članovi tima tužilaštva koji sjede u drugom, od Mladića udaljenijem dijelu sudnice.

"Recite mu da se ukoliko želi ostati u sudnici i slušati vlastito suđenje mora ponašati pristojno", rekao je Lukiću i drugim članovima tima odbrane sudija Bakone Moloto.

Lukić se nakon toga u Mladićevo ime "izvinio svima", ali na takozvanoj privatnoj sjednici. Po povratku na javno zasjedanje sudija Moloto je najavio da će Pretresno vijeće "u interesu pravde i samog optuženog" tražiti da se dio sjednice sa Mladićevim izvinjenjem objelodani javnosti.

U nastavku unakrsnog ispitivanja irskog pukovnika Kolma Dojla/Colm Doyle Mladićev branilac Dragan Ivetić je nastojao dokazati da je granatiranje RTV doma u Sarajevu bilo vojno opravdano pošto su se, prema srpskim saznanjima, u njemu nalazili pripadnici muslimanskih paravojnih snaga koji su sa krova otvarali vatru prema srpskim položajima. Po odbrani, predstavnici međunarodne zajednice su okrivili srpsku stranu a da pri tome nisu ni provjerili da li je u zgradi televizije bilo vojske.

Dojl se u načelu složio da bi, uopšteno govoreći, trebalo izvršiti provjeru prije nego što neka strana bude okrivljena. "No, ja sam unaprijed informisan od strane Srba da će bombardovati zgradu", rekao je svjedok i objasnio da se tim

povodom obratio Karadžiću za pomoć i da ga je on uvjerio da se to neće desiti. U dodatnom ispitivanju svjedok je rekao da je više puta odlazio u zgradu RTV Sarajevo i da u tim prilikama nije vidio nikoga osim civila, niti je iz obližnje zgrade PTT gdje se nalazila njegova kancelarija primijetio da se iz televizije otvara vatra prema srpskim položajima.

Suđenje Ratku Mladiću se nastavlja u ponedjeljak, 27. avgusta iskazom svjedoka "RM-147".

2012-08-27

HAG/DEN HAAG

MLADIĆEVO "RAZVLAČENJE PAMETI"

Tokom iskaza zaštićene svedokinje ranjene u sarajevskoj bolnici gde je na početku rata radila emitovan poznati snimak presretnute radio-komunikacije u kojoj Mladić naređuje pukovniku Vukašiniću da granatiranjem pojedinih delova grada "razvuče pamet" i "ukine san" Sarajlijama. Nakon prošlonedeljnog ukora zbog vređanja svedoka u sudnici, Ratko Mladić je danas ćutke pratio raspravu, komunicirajući sa odbranom isključivo pisanim porukama.

Glas Ratka Mladića "znalo je svako malo dete u Sarajevu, koliko je navodio granatiranje", rekla je svedokinja RM-115 na suđenju bivšem komandantu Glavnog štaba VRS, optuženom za genocid i druge zločine u BiH.

Bivša radnica sarajevske Vojne bolnice, koja je na početku rata preimenovana u Državnu, je u noći između 28. i 29. maja teško ranjena granatom koja je pogodila prostoriju na drugom spratu bolnice gde se nalazila. Izvesno vreme je bila u komi a lečenje je trajalo više od pola godine. Neposredno pre ranjavanja je na radiju čula snimak presretnutog razgovora generala Mladića sa pukovnikom Mirkom Vukašinićem koji je tužilaštvo tokom njenog iskaza uvrstilo u dokaze. U tom, pred Tribunalom u više navrata emitovanom razgovoru, Mladić naređuje artiljercu Vukašiniću da "tuče" po naseljima Velešići i Pofalići jer, kako je rekao, "tamo nema mnogo srpskog življa". Naređuje, takođe, da se tuče Dobrovoljačka ulica, deo oko Humske i Đure Đakovića, kao i da se ispali "još jedan plotun na Predsedništvo". Na kraju, Mladić naređuje Vukašiniću da Sarajlijama ne da da spavaju i "razvuče pamet njihovu".

Nakon što je prošle sedmice više puta ukoren zbog vređanja svedoka, Ratko Mladić je danas ćutke pratio raspravu, komunicirajući sa braniocima isključivo pisanim porukama..

Pre početka unakrsnog ispitivanja, branilac Miodrag Stojanović je svedokinji "u ime optuženog i odbrane" preneo "iskreno žaljenje zbog svega što je prošla, zbog povrede i trajnih posledica koje ima". Dodao je da kao branilac mora da joj postavi nekoliko pitanja.

Stojanović je sa svedokinjom pokušavao da utvrdi strane sveta i lokacije pojedinih objekata i delova Sarajeva, što je predsedavajućeg sudiju Orija/Orie navelo da ga upozori da prestane da "zamara svedokinju kojoj geografija očito nije jača strana". Branilac je zatim izneo svedokinjitezu odbrane koja "tvrdi da je teren oko bolnice bio pod kontrolom Armije BiH koja je dejstvovala po srpskim položajima artiljerijom, snajperima i mitraljezima". Svedokinja je više puta ponovila da je van radnog vremena bila u podrumima te da nema takvih saznanja.

Branilac je takođe predočio transkripte još dva presretnuta razgovora u kojima je učestvovao optuženi. Mada odbrana osporava autentičnost snimaka i transkripata presretnutih razgovora, ukazao je na jedan u kojem Mladić tvrdi da bosanska strana ima "imitatore i pantomimičare koji imitiraju glasove" pripadnika VRS uključujući i njegov. Moglo bi se pretpostaviti da odbrana barem taj Mladićev razgovor smatra autentičnim.

Nakon što je okončan iskaz svedokinje RM-115 naložen je prelazak na zatvorenu sednicu na kojoj će biti saslušan "insajder" zaštićen pseudonimom RM-147. Iz ranije objavljenih javnih dokumenata koji se odnose na ovog svedoka se moglo saznati da se radi bivšem pripadniku VRS koji će govoriti o naređenjima koja su izdavana srpskim snajperistima u Sarajevu.

2012-08-28

HAG/DEN HAAG

"PIROMANIJA" U SARAJEVU

Na suđenju Ratku Mladiću, Džon Džordan svedočio o naporima sarajevskih vatrogasaca i stranih dobrovoljaca da obuzdaju "palež i piromaniju" i ugase stotine požara izazvanih granatiranjem Sarajeva. Kako su pripadnici međunarodne vatrogasne brigade štitili sarajevske kolege i da li su "naoružani vatrogasci" bili pretnja po bezbednost kolega i civila?

Nakon svedoka sa pseudonimom RM-147 čiji se iskaz u potpunosti odvijao na zatvorenoj sednici, suđenje bivšem komandantu Glavnog štaba VRS je nastavljeno svedočenjem Džona Džordana/John Jordan, nekadašnjeg američkog marinca i pripadnika nezavisne vatrogasne brigade (GOFRS) koja je pod okriljem UN gasila požare sa obe strane linije fronta u Sarajevu.

◀ John Jordan, svjedok na suđenju Ratku Mladiću

Tužilac je uveo u dokaze Džordanovu izjavu i nekoliko video snimaka koje je svjedok prosledio tužilaštvu 2006. godine. Na snimcima televizijskih mreža poput CNN i ABC su zabeleženi napori međunarodnih i sarajevskih vatrogasaca da obuzdaju "palež velikih razmera i piromaniju" u Sarajevu.

Džordan je boravio u Sarajevu od novembra 1992. do oktobra 1995. godine i za to vreme je učestvovao u gašenju 200 do 300 požara i pomogao stotinama povređenih civila. Džordan i pripadnici njegove brigade su i sami bili izloženi vatri kada su pokušavali da ugase požare, zašтите sarajevske vatrogasce ili pomognu ranjenim civilima. Vatra je najčešće dolazila sa područja

pod kontrolom bosanskih Srba mada su jednom prilikom pogođeni gelerima granate koju su, rekao je, ispalile snage Armije BiH.

Na obroncima iznad Sarajeva, Džordan je, kaže, video ukopane minobacače VRS, spremne za paljbu. Odgovarajući na pitanja Mladićevog branioca Dragana Ivetića, Džordan je potvrdio da nikada nije video ispaljivanje minobacača dok je prolazio pored njih. Dodao je, međutim, da je video i osetio njihovo delovanje dok je bio u gradu.

Branilac je nastojao da dovede u pitanje kredibilitet svjedoka sugerišući da je bio "plaćenik" i učestvovao u tajnim misijama izvan SAD. Džordan je odgovorio da je u Sarajevo došao kao vatrogasac dodajući, međutim, da su on i članovi njegove ekipe bili naoružani. Ivetić je sugerisao da su naoružani vatrogasci bili legitimna meta te da su provocirali vatru zaraćenih strana i ugrožavali nenaoružane vatrogasce i civile. Džordan je odgovorio da je do dolaska njegove ekipe svaki peti vatrogasac bio ubijen ili ranjen vatrom koja je na njih otvarana dok su gasili požare, a da nakon što su ih pripadnici njegove brigade uzeli u zaštitu, sarajevske kolege "nisu izgubile ni čoveka".

Branilac je takođe sugerisao da su pripadnici Armije BiH imali pokretne minobacače koje je bilo lako "sklopiti i rasklopiti" kao i da je standardna vojna procedura podrazumevala "uzvratiti vatru na mesto odakle je primljena". Džordan je potvrdio da je u bolnici Koševo video jedan minobacač od 82 mm iz kojeg je pucano kao i da je vatra iz tog oruđa bila neprecizna te je mogla da pogodi teritoriju sa koje je ispaljena. To je, rekao je Džordan, bilo "podbacivanje mete" koje se događalo "češće nego što je poželjno". Ova tema je izazvala interesovanje optuženog koji je razmenio nekoliko poruka i osmeha sa braniocem Šaljićem. Optuženi je, čak, preko branioca, zatražio reč i dozvolu da pročita "30 reči o preciznosti pametne tehnologije" koja nije korišćena u Sarajevu ali mu veće to nije dozvolilo.

U dodatnom ispitivanju, svjedok je rekao da je dejstvo pokretnih minobacača video samo jednom iako je svake nedelje bio u gradu. Takođe je dodao da je više oružja bilo izvan grada nego u gradu kao i da je vatra otvarana "odozgo" sa pozicija pod kontrolom bosanskih Srba a da je na nju uzvraćeno "odozdo", sa položaja Armije BiH u gradu.

Suđenje Ratku Mladiću, optuženom za genocid i druge zločine u Bosni i Hercegovini biće nastavljeno sutra, iskazom Fejzije Hadžića koji je 5. avgusta 1992. godine preživio masakr u Jalašačkom Polju u opštini Kalinovik.

2012-08-29

HAG/DEN HAAG

SVEDOCI KOJI SU ČUDOM PREŽIVELI STRELJANJA

Dokazujući da su 1992. godine u sklopu etničkog čišćenja velikih delova BiH počinjeni brojni zločini nad bosanskim Muslimanima, tužilac danas na suđenju Ratku Mladiću izveo dva svjedoka koji su, nakon što su preživeli streljanja, uspeali da pobegnu sa stratišta i dočekaju kraj rata.

◀ Fejzija Hadžić, svjedok na suđenju Ratku Mladiću

Suđenje Ratku Mladiću nastavljeno je danas iskazima dva svjedoka iz različitih delova BiH sa skoro identičnim iskustvima – obojica su 1992. godine uhapšeni, opljačkani, jedno vreme držani zatočeni, mučeni i potom izvedeni na stratište, ali susticajem srećnih okolnosti obojica preživeli streljanje. Tužilac time dokazuje sistematski i rasprostranjeni karakter zločina navedenih u optužnici i obrazac ubijanja i proterivanja nesrba sa područja koja je rukovodstvo bosanskih Srba smatralo svojim..

U sudnici se jutros prvo pojavio Fejzija Hadžić, predratni direktor komunalnog preduzeća u Kalinoviku, koji je zajedno sa desetinama drugih muslimanskih civila krajem juna 1992. godine uhapšen, opljačkan i zatvoren u lokalnu osnovnu školu, a potom u obližnje skladište

baruta. Mladić je, podsetimo, rođen u selu Božinovići u opštini Kalinovik gde su se odigrali zločini o kojima je Hadžić svedočio.

Odgovarajući na pitanja tužiteljice Bajbls/Bibles, Hadžić je rekao da je u skladištu baruta bio zatvoren do 5. avgusta kada su njega i još 23 zatočenika pripadnici jedinice Pere Eleza izveli i vojnim vozilima odvezli na livadu kod sela Ratine u opštini Foča. Tamo su postrojeni i streljani, a potom ubačeni u jednu štalu, poliveni benzinom i spaljeni. Dok požar još nije zahvatio ceo objekat, svedok je, iako ranjen u nogu i vezanih ruku, uspeo da se neopaženo izvuče i pobegne. Posle nekog vremena, priključio se zbegu sunarodnika u obližnjim brdima, gde mu je pružena i prva pomoć.

Od tada, kaže, "živi sa svojim traumama" i do sada je svedočio na haškom suđenju Momčilu Krajišniku, a pred sudom u Sarajevu i u postupcima protiv nekolicine pripadnika vojske i policije bosanskih Srba koji su bili uključeni u zločine u opštini Kalinovik. U presudi Krajišniku iskaz Fejzije Hadžića u potpunosti je prihvaćen i na osnovu njega su, zajedno sa drugim dokazima, doneseni zaključci u vezi sa dešavanjima u Kalinoviku.

Branilac bivšeg komandanta vojske bosanskih Srba Miodrag Stojanović je u unakrsnom ispitivanju nastojao da odgovornost za zločine na području Kalinovika i Foče pripiše policiji. Svedok je rekao da su policajci učestvovali u njegovom hapšenju, ali da je iz osnovne škole u magacin baruta odvezen vojnim vozilom, kao i da su grupu zatočenika na stratište odveli i tamo ih streljali vojnici u sivo-maslinastim uniformama. Kada je branilac sugerisao da se zločin dogodio jer je pre toga u borbama na tom području poginuo veći broj srpskih vojnika, svedok je reagovao navodeći "da se ne mogu povezivati pogibije vojnika na frontu i ubistva civila".

Nakon Hadžića, na klupu za svedoke je izveden bosanski Musliman koji je dao iskaz uz mere zaštite lika i izmene glasa i pseudonimom RM-010. U iskazu isprekidanom prelascima na privatne sednice, on je opisao da je u leto 1992. godine uhapšen na teritoriji opštine Ključ od strane vojnika u sivo-maslinastim uniformama. Zajedno sa još 150 do 170 Muslimana zatočen je u osnovnu školu u selu Biljani, gde su ih policajci pretresli i opljačkali. Zatim su 10. jula 1992. godine uz batine ukrncani u autobuse, odvezeni na jednu livadu i tu streljani. U grupi na koju su vojnici otvorili vatru bio je i svedok, ali nije pogođen, pa je nakon nekih sat vremena uspeo da se izvuče sa stratišta i spase begom u šumu.

U optužnici protiv Ratka Mladića se navodi da je nakon njegovog bekstva na livadi ostalo 144 leša, a svedok kaže da to nije bio jedini zločin ubistva Muslimana u opštini Ključ i da su nakon rata, u jesen 1996. godine, na tri obližnje lokacije ekshumirani leševi više stotina civila. On je prisustvovao ekshumacijama na dve lokacije.

Tužiteljica D'Askoli/D'Ascoli danas je okončala glavno ispitivanje, a svedoka RM-010 će sutra unakrsno ispitati odbrana generala Ratka Mladića, optuženog za dvostruki genocid i druge zločine u BiH. Optuženi danas nije pravio probleme tokom pretresa, osim što se nakon jedne od pauza nije pojavio u sudnici. Branilac Stojanović je rekao sudijama da je Mladić "vrlo uznemiren, crven u licu i uzbuđeno je govorio". Ubrzo se, ipak, vratio u sudnicu i suđenje je nastavljeno.

2012-08-30

HAG/DEN HAAG

KRAJ ISKAZA O STRELJANJU U BILJANIMA

Zaštićeni svedok optužbe u unakrsnom ispitivanju opisao šta se dešavalo pre i posle streljanja oko 150 Muslimana u selu Biljani kod Ključa koje je on čudom preživeo. Ratko Mladić se "tihu i po propisima" konsultovao sa braniocem, zbog čega je pohvaljen, pa je uzvratilo aplauzom.

◀ Ratko Mladić u sudnici Tribunala

Zaštićeni svedok optužbe sa pseudonimom RM-010 juče je na suđenju Ratku Mladiću opisao kako je 10. jula 1992. godine preživeo streljanje oko 150 bosanskih Muslimana u selu Biljani kod Ključa. U današnjem unakrsnom ispitivanju branilac Miodrag Stojanović ga je, između ostalog, pitao šta se događalo nakon što je pobegao sa stratišta.

Svedok je rekao da se dva meseca krio po okolnim šumama i da je oko 10. septembra organizovanim konvojem napustio Ključ i otišao u Travnik, gde se nakon nekog vremena prijavio u Armiju BiH jer "nije imao kud da ide". U vojsci je ostao do kraja rata, a branilac je naglasio da mu je ta pitanja postavio jer je u jučerašnjem

iskazu tvrdio da od posledica incidenta koji je preživeo i danas oseća strah, a već nakon kratkog vremena se prihvatio oružja. Svedok je, doduše, rekao da tokom boravka u Armiji BiH "manje-više nije dužio nikakvo naoružanje".

Ukazujući da su se na području Ključa Muslimani prvi organizovali, branilac je sugerisao da su njihove paravojne jedinice u proleće 1992. godine izvršile napad na kolonu JNA u povlačenju i, potom, na srpsku policijsku patrolu. U tim napadima poginulo je šest vojnika i jedan policajac. Svedok je rekao da je za te incidente čuo tek nekoliko meseci nakon što su se desili i da o njima ne zna mnogo.

Odgovarajući na pitanja o naoružavanju muslimanskog stanovništva, svjedok je rekao da su neki od njih uoči rata u BiH nabavili automatske puške i to uglavnom od Srba koji su se vratili sa hrvatskog ratišta, a i sam je posedovao dve lovačke puške i jedan pištolj "ručne izrade". Dobar deo tog oružja, uključujući i svjedokovo, predat je lokalnoj policiji. U dodatnom ispitivanju od strane tužiteljice Silvije D'Askoli/Silvia D'Ascoli, svjedok je objasnio da je naoružanje predato nakon pretnji policije da će, ako se to ne učini, cela sela biti "granatirana i očišćena". Poziv je, kaže, važio za Muslimane, ali ne i za Srbe kojima je prethodno u više navrata oružje organizovano deljeno.

Ratko Mladić se u sudnici iz dana u dan ponaša sve pristojnije. Nakon brojnih upozorenja koje mu je veće ranije uputilo zbog glasnih i neprimerenih komentara, optuženi je danas u centru pažnje bio samo u jednoj situaciji. Prekinuo je, naime, unakrsno ispitivanje svjedoka zahtevom da se savetuje sa svojim braniocem, što mu je i odobreno. Kada su konsultacije završene, predsedavajući sudija Ori/Orie je pohvalio Mladića jer je sve uradio po propisanoj proceduri – zatražio razgovor sa braniocem i obavio ga "zadovoljavajuće glasno", odnosno bez mnogo buke. Optuženi je potom aplaudirao, mada je ostalo nejasno kome je aplauz uputio – da li sebi jer je bio tih ili sudiji zato što ga je pohvalio.

U nastavku današnjeg zasedanja na klupu za svedoke je izveden svjedok sa pseudonimom RM-018, ali je njegov iskaz u potpunosti zatvoren za javnost.

2012-08-31

HAG/DEN HAAG

MLADIĆ ODSTRANJEN IZ SUDNICE

Ratko Mladić zbog "neprimjerenog ponašanja" odstranjen iz sudnice pošto je tokom iskaza Adila Medića iz Sanskog Mosta u više navrata mahao papirima ispred sebe nastojeći tako da privuče pažnju svojih advokata, sudija, publike prisutne u galeriji ili kamera. Prema riječima sudije Orija/Orie radi se o privremenoj mjeri i očekuje se da će se Mladić u ponedjeljak ujutro vratiti u sudnicu kako bi prisustvovao nastavku suđenja.

◀ Adil Medić, svjedok na suđenju Ratku Mladiću

Odlukom sudija Ratko Mladić je tokom današnjeg zasjedanja zbog "neprimjerenog ponašanja" odstranjen iz sudnice nakon što je tokom iskaza Adila Medića iz Sanskog Mosta u više navrata mahao papirima na kojima je nešto bilo ispisano crvenim flomasterom. Prema riječima predsjedavajućeg sudije Orija/Orie radi se o privremenoj mjeri i očekuje se da će se Mladić u ponedjeljak ujutro vratiti u sudnicu kako bi prisustvovao nastavku suđenja.

Sudija Ori je naime, uoči druge pauze, primijetio kako je Mladić tokom iskaza svjedoka u više navrata mahao papirima ispred sebe nastojeći tako da privuče pažnju svojih advokata, sudija, publike prisutne u galeriji ili

kamera. Sudije su upozorile tim odbrane da takvo ponašanje njihovog klijenta može imati "konsekvence", a po povratku u sudnicu su saopštile da su Mladićevo neprimjerenost ponašanje uočili i čuvari kao i neki službenici suda, nakon čega je naređeno da Mladić bude odstranjen iz sudnice do okončanja iskaza svjedoka.

U prvom dijelu današnjeg zasjedanja koji je bio zatvoren za javnost završen je iskaz zaštićenog svjedoka RM-018. Nakon toga u sudnicu je uveden Adil Medić koji je radeći za humanitarnu organizaciju "Merhamet" 1992. godine oko 25 puta posjetio logor "Manjača" u kojoj su bili zatočeni muslimanski i hrvatski civili iz područja Prijedora, Sanskog Mosta, Ključa i okolnih mjesta. U martu 1993. godine je i sam bio uhapšen zajedno sa petoricom čelnih ljudi "Merhameta" i zatočen u vojni zatvor "Mali logor" u Banjaluci. Oslobođen je u decembru 1993. godine.

Prilikom prve posjete Manjači 18. juna 1992. godine Medić je uočio da su zatvorenici smješteni u užasnim uslovima, da nedostaje hrane i odjeće i da su bili izloženi svakodnevnom batinanju. Jedan od njih Omer Filipović mu je u prisustvu nekoliko srpskih oficira među kojima su bili pukovnici Tepšić i Dikić i upravnik logora Božidar Popović, detaljno opisao šta se događalo zarobljenim civilima od momenta njihovog hapšenja. Nedugo nakon tog razgovora Omer Filipović i Esad Bender su pretučeni na smrt.

Medić je tokom svjedočenja, između ostalog, naveo da mu je pukovnik Tepšić rekao da je "Manjača" pod kontrolom Prvog krajiškog korpusa VRS i da se radi o "logoru za ratne zarobljenike" iako je bilo očigledno da su zatočeni uglavnom civili. Svrha logora je, po svjedoku, bila etničko čišćenje nesrpskog stanovništva što je bilo u skladu sa tadašnjom politikom srpskog rukovodstva da u područjima pod srpskom kontrolom ne smije ostati više od pet posto Muslimana i Hrvata. Taj cilj je ostvarivan tako što su "jedni ubijani, drugi zatvarani u logore, a ostali protjerivani".

"Da bi se to što jednostavnije uradilo onda je trebalo obezglaviti taj narod. Kako bi ga se obezglavilo? Trebalo je zatvoriti Omera Filipovića i druge Omere intelektualce, ili zatvoriti ili ubiti ili protjerati. Trebalo je eliminisati ljude koji su od ugleda, u malim sredinama postoje ljudi od ugleda. Treće, postoje ljudi imućni koji su bili sigurnost tim ljudima u malim sredinama. Oni su bili prvi na udaru. Dakle, to su bile prve tri kategorije koje su eliminisane", rekao je Medić i dodao da je iz njegovog mjesta Sanica, svaki deseti nesrbin ubijen, svaki peti je bio u Manjači, dok su ostali protjerani.

Mladićev advokat Branko Lukić je u unakrsnom ispitivanju, između ostalog, nastojao dokazati da su uslovi u "Manjači" bili bolji nego što ih je svjedok opisao. Kada je sugerisao da su se od svjedokove prve posjete tom logoru u junu 1992. godine uslovi smještaja popravili, te da je tome doprinijela i pomoć koju je dostavljao "Merhamet", svjedok je rekao: "Kako da ne. To je kao kada nekome ko se nalazi u živom blatu pružite prut".

2012-09-03

HAG/DEN HAAG

SVEDOK MASAČRA U SOBI BROJ TRI LOGORA KERATERM

Prijedorčanin Safet Tači opisao šta je iz susedne prostorije video tokom masakra u zloglasnoj sobi broj tri logora Keraterm u kojoj je krajem jula 1992. godine ubijeno oko 150 nesrpskih zatočenika. Mladićevi problemi sa merenjem pritiska.

◀ Safet Tači, svjedok na suđenju Ratku Mladiću

Radna sedmica na suđenju Ratku Mladiću počela je jutros iskazom Safeta Tačija, žrtve prijedorskih zločina i svedoka jednog od najvećih masovnih ubistava tokom rata u BiH. On se uoči izbijanja sukoba iz Zagreba gde je radio vratio u prijedorsko selo Hrnjići kako bi pokušao da izvuče ženu i decu, ali je ubrzo sa stotinama drugih nesrpskih civila uhapšen i sproveden u logor Keraterm.

Smešten je u sobu broj dva gde je već bilo oko 500 muslimanskih i hrvatskih logoraša starosti od 16 do 70 godina. Soba je, kaže, bila pretrpana, neki od zatočenika su bili teško pretučeni, nije bilo nikakvih higijenskih uslova, po ljudima su hodale vaške, a zidovi su bili mokri od vrućine. Najgori zločin u Keratermu dogodio se u noći

između 24. i 25. jula 1992. godine nad logorašima smeštenim u sobu broj tri kada je, po optužnici, ubijeno oko 150 ljudi.

Svedok je incident posmatrao kroz vrata prostorije u kojoj je bio zatočen. Video je, kaže, svetla i mitraljeze kako pucaju po ljudima koji su zapomagali i molili vojnike da ih ubiju. Kasnije je, kaže, razgovarao sa jednim od preživelih koji mu je rekao da je nastala panika kada je u sobu ubačen otrovni gas usled čega su logoraši razvalili vrata i krenuli napolje, gde su ih sačekali rafali dva mitraljeza, ranije postavljena ispred zgrade. Ujutro su stigli kamioni u koje su zatočenici, uključujući i svedoka, ubacili mrtve i ranjene žrtve masakra. Svedok kaže da nikoga od ranjenika kasnije nije video.

◀ Rajif Begić, svjedok na suđenju Ratku Mladiću

Tužilac Artur/Arthur Traldi je danas predočio izveštaj Prvog krajiškog korpusa VRS u kojem se navodi da je uveče 24. jula 1992. godine u "sabirnom centru Keraterm" pri pokušaju "masovnog bekstva" ubijeno 50 zatočenika. Safet Tači kaže da su ti navodi "potpuno netačni", jer se, prvo, radilo o logoru a ne sabirnom centru, zatim nije ubijeno 50 već, po njemu, oko 200 ljudi i niko nije bežao. Mladićev branilac Miodrag Stojanović je u unakrsnom ispitivanju nastojao da dokaže da je vojni izveštaj ipak tačan, ukazujući na svjedokove ranije izjave u kojima je rekao da su ljudi iz sobe broj tri "trčali na sve strane". Tači odgovara da bežanja nije bilo dok u prostoriju nije ubačen gas, zbog čega su zatočenici pokušali da izađu i "dođu do zraka". Svedok nije mogao da odgovori na

sugestiju da su za masakr u Keratermu odgovorni srpski policajci a ne vojnici.

Safet Tači je iz Keraterma prebačen u Trnopolje, odakle je 21. avgusta 1992. godine u konvoju preko planine Vlašić krenuo za Travnik. Tokom puta su, kaže, zatočenici među kojima je bio i njegov zet izvođeni iz autobusa i tu im se gubi svaki trag. U Trnopolju su prethodno bili zatvoreni i njegova žena i deca, a na slobodnu teritoriju su prebačeni ranije u vagonima koji, kako je svjedok rekao, "inače prevoze stoku".

Optuženi se jutros nije pojavio u sudnici na samom početku zasedanja, iskazujući tako nezadovoljstvo odlukom sekretara da mu pritisak mere za to obučeni pripadnici obezbeđenja, već je tražio da to učini neko od medicinskog osoblja. Nakon kraćeg zastoja i upozorenja predsedavajućeg sudije Orija/Orie da će se suđenje nastaviti sa njim ili bez njega, vratio se u sudnicu. Mladić danas nije mahao papirima kao prošle sedmice, a od rekvizita je u sudnicu poneo samo češalj koji je tokom Tačijevog iskaza obilato koristio.

U poslednjem delu današnje rasprave iskaz je započeo Rajif Begić jedini preživeli sa Vrhpoljskog mosta, na kojem je

31. maja 1992. godine streljano dvadesetak muslimanskih muškaraca iz zaselaka oko Sanskog mosta. Begić je o tome dva puta svedočio u Tribunalu – na suđenjima Radoslavu Brđaninu 2002. i Momčilu Krajišniku 2004. godine.

Na početku današnjeg iskaza Begić je opisao kako su 25. maja 1992. godine “pripadnici Šeste krajiške brigade”, smešteni u lokalnoj osnovnoj školi, napali njegovo selo Donji Begići. Šest dana kasnije je zarobljen zajedno sa dvadesetak muškaraca iz njegovog i okolnih sela. Rečeno im je da će biti sprovedeni do Sanskog mosta gde ih čekaju autobusi kojim će biti transportovani dalje. Stigli su međutim samo do Vrhpoljskog mosta. Jadranko Palija, vojnik koji je komandovao sprovođenjem zarobljenika, je na putu do mosta hicima iz pištolja ubio četvoricu muškaraca iz kolone. Rajif Begić sutra nastavlja svedočenje.

2012-09-04

HAG/DEN HAAG

MASAKR NA VRHPOLJSKOM MOSTU

Rajif Begić je u nastavku juče započetog iskaza na suđenju bivšem komandantu vojske bosanskih Srba Ratku Mladiću detaljno opisao kako je 31. maja 1992. na Vrhpoljskom mostu, ili pod njim, ubijeno devetnaest muslimanskih muškarca, među kojima i njegov brat Nedžad Begić.

Zarobljene Muslimane iz zaselaka oko Sanskog Mosta do mosta na reci Sani sproveli su srpski vojnici predvođeni Jadrankom Palijom. Zarobljenicima je naređeno da se svuku a zatim je počelo “prebijanje i maltretiranje”, opisao je danas Begić. Neko od vojnika je upitao “ko zna lepo da skače u vodu” a drugi je odgovorio da je “čuo kako Cera lepo skače”, misleći na Midhata Cerića. Vojnik kojeg je Begić identifikovao kao Nenada Kaurina je naredio Ceriću da skoči, a kada je ovaj to učinio četvorica vojnika sa automatskim puškama su čekali da se on pojavi na površini reke nizvodno od mosta i zasuli ga rafalima. Cerićevo beživotno telo nastavila je da nosi reka i mogao se u vodi videti trag krvi, rekao je Begić.

Na isti način su, opisao je svedok, ubijeni i Midhat i Munir Begić. Najmlađeg među zarobljenicima - šesnaestogodišnjeg Enesa Dizdarevića – je pucnjem u glavu ubio Jadranko Palija a zatim ga nogom gurnuo s mosta u reku. Sledeći na redu da skoči sa oko šest metara visokog mosta bio je svedok. Skočio je na glavu i povredio se udarivši u kamen na dnu reke. Ostao je pri sveti i uspeo da se pridrži za jedan panj ispod mosta. Skinuo je majicu i pustio je niz reku a zatim snažno zaronio kako bi izbegao paljbu koju su ista četiri vojnika otvorili s mosta. Uspeo je da nepovređen izroni ispod jednog grma nadvijenog nad vodom i odatle posmatrao šta se događa na mostu. “Po istom scenariju”, svedočio je Begić, ubijena su još dva ili tri zarobljenika a zatim se s mosta začuo rafal nakon čega je zavladao zatišje.

Begić je skriven pod grmom ostao do mraka, a onda se pustio da ga voda nosi i nakon “dan ili dva” našao se na ušću Sanice u Sanu. Tri dana kasnije potražio je pomoć kod kumova ali je zbog bojazni njihovih komšija Srba od njegovog prisustva u selu, morao da ih napusti. Prebačen je u selo Tomina gde su bile smeštene izbeglice iz Begića, uključujući i njegovu majku i brata, odakle je prebačen najpre u logor Krinks u Sanskom Mostu a potom u Manjaču, gde je ostao do 16. decembra 1992. godine.

Mladićev branilac Branko Lukić je u unakrsnom ispitivanju nastojao da ukaže da su u maju 1992. godine i snage bosanskih Muslimana bile organizovane u Vrhpolju i Hrustovu, da su formirale kontrolne punktove i izvodile napade na srpska sela i srpski deo Sanskog Mosta, ali svedok ništa o tome nije mogao da kaže. Svedok je potvrdio da vojnici koji su 31. maja 1992. godine ubijali zarobljenike na Vrhpoljskom mostu nisu delovali kao pripadnici regularnih vojnih formacija. Neki od njih su bili u civilnoj odeći a drugi u vojnim i policijskim uniformama, sa različitim kapama ili šlemovima i sa ili bez “četničkih obeležja”.

Nakon svedočenja Rajifa Begića optuženi Mladić je želeo da se obrati veću ali mu je predsedavajući sudija sugerisao da se prvo konsultuje s braniocem na pauzi koja je usledila. Nakon pauze, branilac Branko Lukić je saopštio veću da “nema ništa da kaže”.

2012-09-04

HAG/DEN HAAG

DRUGI SUSRET ŠEFIKA HURKE SA RATKOM MLADIĆEM

Šefik Hurko, bivši zatočenik logora Rasadnik, u Rogatici opisao je svoj prvi susret sa Ratkom Mladićem na liniji fronta iznad Goražda kada je general zatočenim Muslimanima poručio da «moraju da se pokrste ukoliko žele da ostanu u RS.» Sudije opomenule optuženog da se «uzdrži od bilo kakvih gestova kojima izražava slaganje ili neslaganje sa onim što svedoci kažu», nakon što je u sudnici «mahao prstom».

“Ko želi da ostane, moraće da se pokrsti, a ko neće prebacićemo ga u Alijinu državu”. Tim rečima general Ratko Mladić se krajem aprila 1994. godine obratio grupi zatočenih Muslimana iz Rogatice koje su srpski vojnici koristili za prinudni rad na linijama fronta.

◀ Šefik Hurko, svjedok na suđenju Ratku Mladiću

Šefik Hurko, koji je sa ostalim zatočenicima logora Rasadnik bio primoran da tog dana seče drva za VRS u šumama iznad Goražda, danas je svedočio o susretu sa optuženim generalom. Po dolasku Mladića, opisao je svedok, vojnici su mu ponosno prilazili, a on im je čestitao na pobjedi. Kada je ugledao grupu civila, Mladić je Vinka Bojića, komandanta logora Rasadnik, pitao ko su oni i rečeno mu je da se radi o "lojalnim Muslimanima". Mladić im se tada obratio i rukama pokazujući na Goražde rekao da će to "za koji dan biti srpsko".

Susret sa Mladićem desio se tokom jednog od mnogih prisiljavanja zatočenika da na linijama fronta nose hranu za srpske vojnike ili izvlače ranjene i poginule iz minskog

polja. Svedok je zatočen 14. avgusta 1992. godine, a u logoru Rasadnik je bio do kraja aprila 1994. godine. Zatočeni muškarci su spavali u istoj prostoriji na daskama, a nuždu su obavljali u limenim kantama u čošku sobe. Dnevno su dobijali malu činiju hrane i šnitu hleba. Prebijanja i ubistva zatočenika bila su redovna stvar. U sažetku svedokove izjave koja je usvojena u dokaze navodi se da su osim fizičkog prebijanja, zatočene žene, muškarci i stariji ljudi bili izloženi svim vrstama seksualnog zlostavljanja.

Danas je detaljno govorio o jednom od više teških prebijanja koje su on i otac preživeli kada su jedne noći u kancelariji upravnika logora pretučeni debelim palicama, a svedok je zatim polivan vodom kako bi povratio svest. Opisao je i ubistvo Bećira Čutaja čiji se plač čuo iz upravnikove kancelarije. Od Sulje Kusture, kojem je naređeno da zakopa Čutajevo telo, čuo da je bio "isečen na komade".

Zatočeni su primoravani na svakodnevni rad, obavljajući "najgore poslove koje Srbi nisu hteli" poput čišćenja gradskih ulica i ruševina džamija. Primoravali su ih da iz napuštenih muslimanskih kuća iznose nameštaj, belu tehniku i, kako je opisao "čak i slavine" i to prenose u srpske kuće.

Pred pauzu tužilac Grum/Groom je obavestio sudije da se "nešto desilo u poslednjih deset sekundi zasedanja" i sugerisao im da pogledaju snimak sa kamere koja snima isključivo optuženog. Po povratku u sudnicu predsedavajući sudija je rekao da su na snimku videli kako Mladić rukama "pokazuje neprikladne znakove i maše prstom". Sudije su zaključile da ovog puta nije potrebno da se preduzmu mere i sugerisao Mladiću da se "uzdrži od bilo kakvih gestova kojima izražava slaganje ili neslaganje sa onim što svedoci kažu". Mladić je salutirao Pretresnom veću u znak odobravanja.

2012-09-05

HAG/DEN HAAG

ODBRANA: MLADIĆ NIJE BIO INFORMISAN O POSTUPANJU SA ZATOČENICIMA

Odbrana Ratka Mladić tvrdi da on nije bio informisan o stanju u logoru Rasadnik u Rogatici i fizičkom i seksualnom zlostavljanju zatočenika. Na pitanje odbrane zašto Mladiću, prilikom susreta krajem aprila 1994. godine, nisu rekli kako se sa njima postupa, bivši zatočenik odgovorio da su svi "drhtali kao prut" i da "niko ništa nije smeo da kaže".

◀ Šefik Hurko, svjedok na suđenju Ratku Mladiću

Šefik Hurko, bivši zatočenik logora Rasadnik u Rogatici, završio je iskaz na suđenju Ratku Mladiću, ratnom komandantu Glavnog štaba VRS. Mladić se tereti za dvostruki genocid i druge zločine počinjene tokom rata u BiH.

Branilac Dragan Ivetić se u unakrsnom ispitivanju najvećim delom bavio dokazivanjem da su i Muslimani bili naoružani, te da su napadali srpska sela i ubijali srpske vojnike i civile. Sudija Ori/Orie mu je savetovao da "pređe na suštinu" i podsetio ga da je svedok govorio o zločinima u logoru, o fizičkom i seksualnom zlostavljanju kojem je bio izložen i tome da je bio primoran da tuče svog oca. U suprotnom, napomenuo je sudija, Veće može

da pretpostavi da odbrana ne osporava taj deo iskaza. Branilac je, međutim, uzvratilo da su takva pitanja neophodna za utvrđivanje verodostojnosti svedoka, pošto smatra da se na njega "ne može osloniti da bi se dobila istina".

Pozivajući se na nekoliko izjava koje je svedok dao lokalnim vlastima u BiH i nevladinoj organizaciji "Žene žrtve rata", branilac je ukazao da ta organizacija svima koji daju izjavu plaća novčanu nadoknadu. Hurko je potvrdio da dobija

mesečnu pomoć u iznosu od 350 konvertibilnih maraka (oko 170 eura), ali da to ne sleduje automatski svakom ko da izjavu, već samo onima koji su tokom rata bili žrtve seksualnog nasilja.

Osvrćući se na susret sa Ratkom Mladićem koji je svedok opisao tokom glavnog ispitivanja, branilac je sugerisao da je komandant logora Vinko Bojić tom prilikom pogrešno informisao Mladića da se ne radi o zarobljenicima iz borbi, već o lojalnim Muslimanima. Hurko je juče opisao da je Mladića video iznad Goražda kada je sa grupom zatočenika primoran da radi za na liniji fronta. Na pitanje da li se iko od zatočenika požalio Mladiću kako se sa njima postupa, svedok je odgovorio da su "drhtali kao prut i niko nije smeo ništa da kaže".

Hurko je naglasio da ga je tada najviše zabolelo to što im je Mladić poručio da će, ako žele da ostanu, "morati da se pokrste", ili će u suprotnom biti prebačeni u "Alijinu državu, ako uopšte bude imao državu". To je svedoku značilo da će svi biti ubijeni ukoliko neće da postanu Srbi, odnosno pravoslavci. Potvrдно je odgovorio i na pitanje branioca da li njegova lična osećanja prema Mladiću znače da će "učiniti sve što treba da Mladić bude osuđen". Odlučno je, međutim, negirao da to znači da je spreman da govori i neistinu.

Predsedavajući sudija opomenuo je optuženog da bude tiši tokom konsultacija sa braniocima, pošto su ostali mogli da čuju sadržaj razgovora. Pored toga, svedok se požalio sudijama da mu Mladić "nešto pokazuje prstom", na šta je sudija podsetio optuženog da gestovima ne bi trebalo da izražava ni slaganje ni neslaganje bilo sa načinom na koji advokati vode ispitivanje ili sa onim o čemu svedok govori.

2012-09-05

HAG/DEN HAAG

UZALUDNE SMRTI U BRIŠEVU

Ivo Atlija, bosanski Hrvat iz Prijedora, na suđenju Ratku Mladiću svjedoči o napadu srpskih snaga na Briševo i okolna sela u kojima je u ljeto 1992. godine ubijeno oko 200 ljudi. "Sramota je sto je toliko ljudi umrlo ni zbog čega", kaže svjedok kojemu je u Briševu ubijen otac.

◀ Ivo Atlija, svjedok na suđenju Ratku Mladiću

"Sramota je što je toliko ljudi umrlo ni zbog čega" rekao je Ivo Atlija na suđenju bivšem komandantu Glavnog štaba VRS Ratku Mladiću. U Briševu i okolnim selima srpske snage su u ljeto 1992. godine, prema svjedoku, ubile oko 200 ljudi, mnoge muškarce odveli u logore, a žene i djevojke silovali.

Stanovništvo Briševa je 25. maja 1992. godine lokalnim srpskim vlastima predalo svo naoružanje. Uprkos tome selo je 24. jula 1992. godine granatirala teška artiljerija a "redovna vojska i četnici" su u napadu ubili 68 ljudi. Svjedok je naknadno saznao da su u napadu učestvovali pripadnici Šeste krajiške i Pete kozarske brigade.

U pisanoj izjavi koju je dao istražiteljima tužilaštva 2000. godine svjedok, pored ostalog, govori i o silovanjima žena u tom kraju. Njihova imena, međutim, nije želio otkriti jer su - kako je danas objasnio - žrtve odrasle i živjele u "konzervativnoj katoličkoj sredini", te bi otkrivanje njihovog identiteta proizvelo samo dodatna poniženja i psihičke patnje. Pored izjave, u dokaze je uveden i video snimak koji prikazuje ostatke seoske crkve, jedne od mnogih koje su tog ljeta srpske snage uništile na tom području.

Za ubistva, silovanja i druge zločine nad stanovnicima Briševa i okolnih sela nikada niko - "do dan danas", kako je naglasio svjedok - nije odgovarao. Kaže da je o tim zločinima u više navrata razgovarao sa Vojom Kuprešaninom, tadašnjim visokim zvaničnikom Srpske Demokratske Stranke u Prijedoru, ali je od njega dobio samo prazna obećanja da će intervenisati kod generala Talića, komandanta Prvog Krajiškog korpusa. Atlija se sastajao i sa tadašnjim gradonačelnikom Prijedora Milomirom Stakićem i drugim lokalnim zvaničnicima, uzaludno tražeći dozvolu da preostalo stanovništvo napusti to područje kako bi zaustavio dalja stradanja.

Oni su mu, međutim, odgovarali da ih se ionako optužuje za etničko čišćenje te bi, u slučaju da im se dozvoli da odu iz Prijedora, to bio još jedan argument protiv srpske strane. "Stekao sam utisak da smo im potrebni kao taoci za trgovine u političkim razgovorima koji su se tada vodili", kaže svjedok. Po završetku rata u Briševo se niko nije vratio. Obnovljene su tektri-četiri kuće kako bi oni koji dolaze jednom godišnje da obilježe stradanja svojih najbližih imali krov nad glavom.

Mladićev branilac Branko Lukić je u prvom dijelu unakrsnog ispitivanja ukazao na dio izjave u kojem svjedok govori o pozivima medija na osvetu protiv Hrvata i Muslimana. Na Lukićevo pitanje da li su prijedorski Srbi stvarno vjerovali da im prijete opasnost od "fundamentalista" i "ustaša" svjedok je odgovorio da mu je i sada "najžalosnije upravo to što su oni to zaista i mislili".

Lukić će sutra nastaviti unakrsno ispitivanje Ive Atlije.

2012-09-06

HAG/DEN HAAG

KRAMPOVI, LOPATE, KRV I SUZE

Ivo Atlija u završnici iskaza na suđenju Ratku Mladiću opisao rane koje je vidio na tijelima ubijenih u napadu srpskih snaga na selo Briševo i druge prijedorske zaseoke. "Izgledale su kao velike posjekotine dužine od deset do trideset centimetara, s raspuknutim tkivom... kao da je neko u njih udarao krampovima i lopatama" – rekao je svjedok ne uspijevajući da zaustavi suze.

◀ Ivo Atlija, svjedok na suđenju Ratku Mladiću

U nastavku unakrsnog ispitivanja bosanskog Hrvata Ive Atlije odbrana Ratka Mladića je ukazivala da je svjedok lično vidio samo jedno ubistvo tokom napada srpskih snaga na selo Briševo 24. jula 1992. godine. Ukazivala je, dalje, da su to ubistvo počinili "četnici", a da su vojnici koje je svjedok tada vidio mogli biti pripadnici neregularnih snaga koji su "kupili uniforme na pijaci".

Pošto je svjedok u izjavi naveo da je prilikom sahranjivanja ljudi ubijenih u zaseoku Mlinari primijetio da su rane na nekim tijelima bile nepravilnog oblika - "kakve metak nije mogao da napravi" - odbrana je sugerisala da on nije stručnjak za balistiku niti medicinski obrazovan. Na insistiranje sudije Orija/Orie, Atlija je detaljno opisao

rane koje je vidio na tijelima ubijenih, a koje su, kako je rekao, "izgledale su kao velike posjekotine dužine od deset do trideset centimetara, s raspuknutim tkivom kao da je po njemu neko udarao tvrdim predmetom".

Atlija kaže da je u neposrednoj blizini tih tijela vidio lopate i krampove, na kojima je bilo tragova krvi i ljudskog tkiva. Milanu Buzuku čije su tijelo pronašli u zaseoku Mlinari je bila smrskana glava. Pored nje se, nastavio je ne uspijevajući da zaustavi suze, vidio se iscurjeli mozak, a na mjestu gdje su trebale biti oči ostale su samo crne rupe.

Odbrana je nastojala da dokaže da su srpske snage imale vojno opravdan razlog za napad na Hambarine i druga sela u okolini Prijedora u ljeto 1992. godine. Branilac Branko Lukić je ukazivao da su stanovnici Hambarina bili dobro naoružani i da je u incidentu koji se dogodio neposredno uoči napada ubijeno i ranjeno nekoliko srpskih vojnika.

Atlija je odgovorio da je za taj incident doznao od mještana Hambarina, da je čuo da je bilo ranjenih i ubijenih na obje strane, ali da ne zna ko je prvi pucao. U izjavi istražiteljima je naveo da je napad na Hambarine posmatrao sa brda u blizini Briševa, kao i da je tih dana u programu prijedorskog radija više puta čuo ultimatum stanovništvu Hambarina – da predaju Aziza Ališkovića i grupu seljana inače će selo biti napadnuto i spaljeno.

Mladićev branilac je, između ostalog, sugerisao da su Srbi pozvali civile iz Hambarina da napuste selo kako bi mogli uhapsiti Ališkovića, da su to mnogi i učinili, te da su ih kasnije pozvali da se vrate. Svjedok je to potvrdio rekavši da je od mještana Hambarina koji su u Briševu potražili privremeno utočište čuo da su ih Srbi uvjerali da im se ništa neće desiti ako se vrate, ali je kasnije saznao da je većina onih koji su se vratili bila "zlostavljana, ubijena ili odvedena u logore".

2012-09-06

HAG/DEN HAAG

SVEDOKINJA OPTUŽUJE VOJSKU A BRANILAC PARAVOJSKU

Ovonedeljno suđenje Ratku Mladiću okončano iskazom zaštićene svedokinje o odvođenju devojaka i žena zatočenih u osnovnoj školi u Kalinoviku. Nastavak suđenja bivšem komandantu Glavnog štaba VRS zakazan za 17. septembar.

Nakon danas okončanog svedočenja prijedorskog Hrvata Ive Atlije, tužiochev dokazni postupak na suđenju Ratku Mladiću nastavljen je iskazom zaštićene svedokinje sa pseudonimom RM-032. Svedočeći uz mere zaštite lika i izmene glasa, ona je opisala događaje iz vremena dok je bila zatočena u Kalinoviku.

U sažetku svedokinjine izjave koja je danas uvedena u dokaze navodi se da je ona 4. jula 1992. godine zajedno sa svoje troje dece uhapšena i odvedena u osnovnu školu u Kalinoviku gde je zatekla grupu zatočenih, uglavnom žena i dece. Kaže da je 2. avgusta u školu ušao Pero Elez i izveo jednu devojkicu, a da je potom došao Dragoljub Kunarac zvani Žaga koji je odveo još nekoliko devojaka i žena. Nijednu od njih svedokinja nikad više nije videla. Kada je prilikom jedne od njegovih poseta pitala Kunarca šta je sa tim ženama i šta će biti sa ostalim zatočenicima, on joj je, tvrdi, rekao "da se žene neće vratiti, a da će svi ostali biti pobijeni".

◀ Ratko Mladić u sudnici Tribunala

U izjavi haškim istražiteljima svedokinja je navela da su maltretiranja u osnovnoj školi bila uobičajena, a da je, kako je čula od drugih žena, zatočenik sa prezimenom Hasanbegović ubijen na gornjem spratu, potom zamotan u ćebe, ubačen u auto i odvezen. On je, inače, bio jedan od retkih muških zatvorenika u osnovnoj školi, jer je grupa njih neposredno pred svedokinjin dolazak odatle prebačena u lokalni barutni magacin. O njihovoj sudbini nedavno je svedočio predratni direktor komunalnog preduzeća iz Kalinovika Fejzija Hadžić, koji je 5. avgusta 1992. godine jedini preživio streljanje grupe od 24 zatočenika koje je iz skladišta baruta izvela grupa Pere Eleza. Zatočeništvo svedokinje i njene dece je okončano 1. septembra 1992. godine, nakon što su ih srpski vojnici odveli "u razmenu".

U nastojanju da za zločine u Kalinoviku amnestira vojsku bosanskih Srba čiji je komandant bio optuženi Mladić, njegov branilac Dragan Ivetić je u unakrsnom ispitivanju odgovornost za zlostavljanje zatočenika osnovne škole prebacivao na policiju, a za odvođenje žena na srpske paravojne formacije.

Svedokinja je, međutim, rekla da su se prema zatočenicima osnovne škole "agresivno ponašali" vojnici a ne policajci, navodeći da su ljudi koji su odvodili devojke i žene imali ili maskirne ili obične sivo-maslinaste vojne uniforme. Upamtila je i da su Kunarac i njegovi ljudi pored maskirnih uniformi imali i bele trake oko glava i na rukama. Prihvatila je braniočevu sugestiju da Ratko Mladić tokom njenog boravka u osnovnoj školi nikada nije posetio taj objekat ili da ga makar ona nije tamo videla. U tužiočevom predraspravnom podnesku se navodi da je Pero Elez bio pripadnik VRS, a u Tribunalovoj presudi kojom je Dragoljub Kunarac zbog silovanja muslimanskih devojaka i žena u Foči osuđen na 28 godina zatvora, navodi se da je on bio vođa izviđačkog odreda u okviru fočanske Taktičke grupe VRS.

Budući da za ovu sedmicu nije predviđeno više tužiočevih svedoka i da sledi jednonedeljna pauza na suđenju Ratku Mladiću, proces će se nastaviti u ponedeljak 17. septembra.

2012-09-19

HAG/DEN HAAG

“KARADŽIĆEVI GOSTI” U OMARSKOJ I TRNOPOLJU

“Ne želim da budem neutralan između čuvara logora i zatočenika, između zatočene žene silovane sedam puta tokom noći i zvijeri koja ju je silovala”, rekao je na suđenju Ratku Mladiću novinar londonskog Gardijana Ed Vulijami koji je u avgustu 1992. godine bio u prvoj grupi stranih reportera koji su, na poziv Radovana Karadžića, posjetili logore Omarska i Trnopolje.

Na suđenju Ratku Mladiću svjedoči novinar londonskog dnevnika “Guardian” Ed Vulijami/Vulliamy, koji je početkom avgusta 1992. godine u grupi britanskih novinara obišao prijedorske logore Omarska i Trnopolje.

Nakon što su se u ljeto 1992. godine u svjetskim medijima pojavile prve informacije o logorima na teritoriji pod kontrolom bosanskih Srba, Radovan Karadžić je pozvao britanske novinare da dođu i uvjere se da nema nikakvih “koncentracionih logora”, da u zatočeničkim objektima nema civila i da uslovi nisu tako loši kako je to predstavljeno. Vulijami i ekipa ITN televizije su prihvatili Karadžićev izazov, a njihovi televizijski i pisani izvještaji iz prijedorskih logora pokrenuli su lavinu međunarodnih reakcija koje su na koncu dovele do formiranja Tribunala u maju sljedeće godine.

Od sedam prethodnih Vulijamijevih svjedočenja pred Tribunalom, pet je bilo u predmetima koji su se u cjelosti, ili dijelom, odnosili na zločine u prijedorskim logorima, dok su se preostala dva ticala zločina HVO počinjenih tokom hrvatsko-muslimanskog sukoba. Danas je, na suđenju Ratku Mladiću, u dokaze uveden transkript Vulijamijevog iskaza iz 2002. godine u predmetu Milomira Stakića, predsjednika opštine i kriznog štaba Prijedora, pod čijom su upravom bilo logori Omarska, Keraterm i Trnopolje.

U kratkom glavnom ispitivanju tužiteljica Kamila Bajbls/Camille Bibles je ukazivala na ulogu vojske u organizovanju i realizaciji posjete “Karadžićevih gostiju”. Britanski novinari su iz Beograda vojnim helikopterom prebačeni prvo na Pale, odatle su vojnim vozilima i u pratnji vojske odvezeni do Banjaluke, gdje ih je preuzeo major VRS Milutinović. U pratnji majora i u vojnom konvoju iz Banjaluke su produžili do Prijedora gdje ih je dočekao Krizni štab u punom sastavu, uključujući i pukovnika Arsića. Major Milutinović je zatim sa “Karadžićevim gostima” otišao do Omarske, da bi po okončanoj posjeti logoru – nakon što im šef prijedorske policije Simo Drljača nije dozvolio da obiđu hangar u kojem su smješteni zatočenici – poveo grupu ka Trnopolju.

Tužiteljica je, takođe, prikazala i nekoliko odlomaka iz poznatih TV snimaka iz Omarske i Trnopolja, koji su do sada bezbroj puta prikazivani na svim suđenjima za prijedorske logore kao i na suđenjima političkim i policijskim zvaničnicima bosanskih Srba optuženim za progone nesrpskog stanovništva iz velikih dijelova Bosne i Hercegovine.

Mladićev branilac Dragan Ivetić je na početku unakrsnog ispitivanja pokušao da ospori Vulijamijev kredibilitet sugerirajući da je iznevjerio osnovni postulat novinarstva i da nije objektivno izvještavao iz Prijedora u avgustu 1992. godine. Odbacujući te sugestije britanski novinar je rekao da je on uvijek bio "objektivan" u prenošenju činjenica, ali da u svakoj prilici nije bio "neutralan". "Ne želim da budem neutralan između čuvara logora i zatočenika, između zatočene žene silovane sedam puta tokom noći i zvijeri koja ju je silovala", ponovio je Vulijami svoj stav o tom pitanju koje je, inače, detaljno objasnio i u svom prošlogodišnjem svjedočenju na suđenju Radovanu Karadžiću.

Ivetić je, dalje, ukazivao na Vulijamijeve bilješke sa sastanka sa članovima križnog štaba Prijedora na kojem je Stakić, između ostalog, uvjeravao britanske novinare da na području njegove opštine ne postoje koncentracioni logori već samo "tranzitni centri" u koje su smještene izbjeglice radi njihove "zaštite". Vulijami je rekao da je Stakić govorio ono što je želio da strani novinari povjeruju. Međutim, rekao je, bilo je jasno da Omarska i Trnopolje nisu bili tranzitni centri.

Vulijami je objasnio da je u članku "Sramota logora Omarska" objavljenom u avgustu 1992. godine napisao da se "Trnopolje ne može nazvati koncentracionim logorom" jer je u tom trenutku htio biti "rigorozno fer" i napraviti distinkciju između logora bosanskih Srba i koncentracionih logora iz Drugog svjetskog rata. On je takav svoj stav promijenio nakon što je razgovarao sa ljudima iz Trnopolja i shvatio da su oni bili "koncentrisani" na jednom mjestu, da su bili ubijani i zlostavljani, silovani i prisilno deportovani.

Mladićev branilac će unakrsno ispitivanje Eda Vulijamija nastaviti sutra.

2012-09-20

HAG/DEN HAAG

ZATOČENIK DOJUČERAŠNJIH KOMŠIJA

Na suđenju Ratku Mladiću bivši zatočenik logora Sušica i Batković Ibro Osmanović opisao zlostavljanja Muslimana i Hrvata u logorima pod kontrolom "dojučerašnjih komšija". Tokom rata svedok je izgubio mlađu sestru i dva brata, kao i više od trideset članova šire porodice.

◀ Ibro Osmanović, svjedok na suđenju Ratku Mladiću

"Niko nije mogao da sabere u glavi zašto se sve dešavalo i da smo toliko muka i patnji doživeli od dojučerašnjih komšija", rekao je danas Ibro Osmanović iz Vlasenice na suđenju Ratku Mladiću. Vlasenica je jedna od bosansko-hercegovačkih opština u kojima su zločini nad nesrbima, prema optužnici protiv nekadašnjeg komandanta Glavnog štaba VRS, dosegli razmere genocida.

U Osmanovićevom sedmom svjedočenju pred Tribunalom, u dokaze je uvedena njegova pisana izjava iz 1994. godine u kojoj opisuje kako su snage JNA 23. i 24. aprila zauzele sve najvažnije ustanove u Vlasenici i uspostavile srpsku vlast u opštini. Muslimani su smeli da se kreću po gradu isključivo sa propusnicama koje je izdavao Krizni štab.

Osmanović je uhapšen 22. maja 1992. godine i zatvoren najpre u policijsku stanicu u Vlasenici, odakle je prebačen u opštinski zatvor, a zatim u logore Sušica i Batković. Tokom više od godinu dana zatočeništva nikada mu nije rečeno zašto je uhapšen.

U junu 1992. godine Osmanović je sa grupom zatočenika primoran da u naselju Drum ukopa 22 mrtva tela. Prema svedokovom opisu radilo se o civilima, Muslimanima starosti između 20 i 60 godina, a svi osim jednog su imali prostorene rane na glavi.

Prebijanja i ubistva zatočenika bila su svakodnevna stvar u logorima Sušica i Batković. Osmanoviću je danas predložen izveštaj u kojem upravnik logora Sušica Veljko Bašić navodi da su 22. juna dva starija zatočenika Azil Zildžić i Durmo Handžić umrli od srčanog udara. "Umrli su od batina", rekao je svedok i dodao da je Handžić nakon teškog prebijanja preminuo "kraj njegovih nogu". Opisao je još neka premlaćivanja, poput onog kada je komandant logora Dragan Nikolić zvan "Jenki" nogama i puškom tukao Raufu Rašidovića, govoreći mu da je "metak previše skup za njega, jer košta tri marke".

Osmanović je tokom rata izgubio dva brata i sestru, kao i 36 članova šire porodice. Ostatke mlađeg brata pronašao je u tri grobnice na lokaciji Klješćani, a glava je – kako je rekao – bila 25 kilometara udaljena od tela. Ostatke mlađe sestre, koja je imala samo 16 godina sahranio je u aprilu ove godine. Od njenog spaljenog tela ostale su samo četiri kosti. Osmanović je izrazio sumnju da će ikada pronaći ostatke drugog brata. "Gubitak porodice je nešto što najteže pada".

Dok je svedok govorio o nestalim članovima porodice, posebno o svojoj mlađoj sestri, Ratko Mladić se često hvatao za glavu, duboko uzdisao i rezignirano odmahivao. Nije bilo njegovog uobičajenog dobacivanja i galame – čutao je i slušao.

2012-09-20

HAG/DEN HAAG

MLADIĆEVA ODBRANA – TRNOPOLJE JE BIO “HUMANITARNI CENTAR”

Odbrana je u unakrsnom ispitivanju Eda Vulijamija nastojala da dokaže da je logor u Trnopolju bio “humanitarni centar”, kao i da je britanski novinar nepouzdan svjedok koji je kao “ekspert i insajder” davao savjete tužilaštvu o tome kako da goni optužene Srbe.

◀ Ed Vulliamy, svjedok na suđenju Ratku Mladiću

Odbrana je u nastavku unakrsnog ispitivanja britanskog novinara Eda Vulijamija/Vulliamy nastojala da dokaže da je logor u Trnopolju bio “humanitarni centar” korišten za ljude u tranzitu koji su pobjegli iz ratne zone. Ta tvrdnja je ilustrovana snimcima srpske televizije sa Pala čija je ekipa pratila Vulijamija i druge britanske novinare tokom njihove posjete Omarskoj i Trnopolju 5. avgusta 1992. godine.

Na snimku Trnopolja koji je prikazala odbrana jedan čovjek, odgovarajući na pitanja novinara SRNE Dragana Božanića, kaže da se tu sklonio jer je njegovo selo granatirano, drugi objašnjava da je došao sa djecom ravno sa polja, da se mogu kretati i da ih tu niko ne

maltretira... “Ovo je Trnopolje, tu ništa nije bilo ograđeno i ljudi su se mogli slobodno kretati”, sugerisao je svjedoku branilac Dragan Ivetić.

Vulijami je odgovorio da je Trnopolje bilo “zbunjujuće mjesto”, da je bilo različitih dijelova logora i da se na prikazanom snimku vidi samo dio gdje su se ljudi mogli slobodno kretati i čak izlaziti iz logora u potrazi za hranom. Odgovarajući na sudijska pitanja svjedok je rekao da je stekao dojam da oni nisu mogli otići kuda su htjeli jer bi se našli u “gadnoj nevolji”.

Svjedok je, također, rekao da je vidio i drugi, ograđeni dio logora u kome su se nalazili zatvorenici koji su dovezeni iz Keraterma i Omarske. On su stajali ispred jednog zida koji je sa tri strane bio ograđen žicom. Dodao je da u avgustu 1992. godine nije obišao sve dijelove logora i da je toga postao svjestan tek kasnije kada je, u razgovoru sa zatočenicima, saznao da je bilo mjesta gdje su zatvorenici zlostavljani i prebijani, a žene i djevojke silovane.

U dodatnom ispitivanju Vulijami je rekao da je Trnopolje bilo ključno mjesto na kojem su srpske snage okupljale veliki broj ljudi koje su kasnije deportovali. Tek po dolasku u Travnik u konvoju izbjeglica je shvatio “razmjere i učestalost” deportacije muslimanskog i hrvatskog stanovništva sa područja pod kontrolom srpskih snaga.

Odbrana je, također, ukazivala da je Radovan Karadžić, kada ih je pozvao da posjete Omarsku i Trnopolje, Vulijamiju i njegovim kolegama dao spisak logora i zatvora u kojima su muslimanske i hrvatske snage držale zarobljene Srbe - u Dretelju, Tarčinu, Konjicu i još nekim mjestima. Svjedok je to potvrdio i rekao da je tragom tog spiska u drugoj polovini 1992. godine, a kasnije i 1993. godine, otišao u Dretelj, da se susreo sa Matom Bobanom u Grudama koje je opisao kao “zlokobno mjesto” u kojem su u izlozima bile okačene slike Ante Pavelića. Potvrdio je sugestiju branioca da je “povratak ustaša” bio jedan od srpskih strahova.

Odbrana je nastojala da Vulijamija predstavi kao nepouzdanog svjedoka ukazujući na njegove kontakte sa uredom tužilaštva. Branilac Ivetić je sugerisao da je Vulijami kao “ekspert i insajder” davao savjete tužiteljstvu o tome kako da krivično gone Srbe, odnosno kako da se utvrde veze između Radovana Karadžića, Nikole Koljevića, Momčila Krajišnika, Biljane Plavšić sa majorom Milutinovićem i pukovnikom Arsićem, vojnim snagama u Banjaluci i Prijedoru, i konačno sa Kriznim štabom i policijom u Prijedoru i logorima Omarska i Trnopolje.

Vulijami je potvrdio da ga je tužilaštvo u više navrata kontaktiralo radi svjedočenja u Tribunalu, ali da je jedino u predmetima Tadić i Blaškić bio pozvan da kao ekspert i govori o “sistematskom i rasprostranjenom karakteru” zločina čiji je očevidac bio. Svjedočio je još u predmetima Kovačević, Sikirica, Stakić, Prlić i Karadžić a sa slučajem Momčila Krajišnika i Biljane Plavišić, kako je rekao, nije imao nikakve veze.

Odbrana je pokušala da pobije dio Vulijamijevog iskaza o incidentu koji se dogodio kada je zapucano na konvoj u kojem je britanska novinarska ekipa 5. avgusta 1992. godine krenula iz Prijedora u Omarsku. Vulijami je naveo da je u jednom trenutku na zapucano, ali da je imao dojam da je incident namješten kako bi se novinari zaplašili i odustali od planirane posjete logoru. To je zaključio pošto je pucnjava cijelo vrijeme bila usmjerena iznad njihovih glava, a srpski vojnici iz pratnje su trčali naokolo ni ne pokušavajući da nađu zaklon.

U nastojanju da pokaže da se radilo o istinskom napadu, odbrana je emitovala insert iz filma “Presuda” na kojem se vidi kako je konvoj sa britanskim novinarima zaustavljen i kako srpski vojnici trče unaokolo, dok se u pozadini čuju rafali iz automatskog oružja i žestoke eksplozije. Tužilaštvo je, međutim, u dodatnom ispitivanju dokazalo da se radi o montaži: pustilo je naime originalni snimak istog incidenta na kojem nema nikakve pucnjave i eksplozija, već samo zvuk motora zaustavljenog vozila i glasovi ljudi. Tužiteljica je precizirala da je taj snimak dobijen od “srpske televizije Sarajevo” i da ga je snimila ekipa srpskih novinara koja je bila u pratnji britanskih kolega.

2012-09-21

HAG/DEN HAAG

POLICIJA UPRAVLJA LOGOROM, VOJSKA ODVODI NA PRINUDNI RAD

Branioci Ratka Mladića osporavaju da je vojska učestvovala u zlostavljanjima i ubistvima vlaseničkih Muslimana, kao i da su bili odgovorni za upravljanje logorom Sušica. Bivši zatočenik tog logora ističe da je u logor ulazio "kako se kome ćfnulo" i da su ih ljudi u vojnim uniformama vodili u garnizon i grad na prinudi rad.

◀ Ibro Osmanović, svjedok na suđenju Ratku Mladiću

Branilac Ratka Mladića je na početku unakrsnog ispitivanja Ibri Osmanovića zamerio svedoku što je ulazak JNA u Vlasenicu krajem aprila 1992. godine nazvao "okupacijom". Osmanović koji je juče svedočio o zlostavljanjima i ubistvima zatočenika u logorima Sušica i Batković, je ostao pri stavu da se radilo o "klasičnoj okupaciji". Ulaskom JNA, istakao je, došlo je do preuzimanja svih vitalnih funkcija u gradu, naoružan je samo jedan narod, ostali su predali oružje, uveden je policijski čas, ograničeno kretanje. Stvoren je "geto u kojem je nažalost ostao sa porodicom".

Kao i u ranijim prilikama kada su ispitivali svedoke koji su prošli kroz zatočeničke objekte, branioци su nastojali

da dokažu da je policija, a ne vojska, odgovorna za zatvaranje, zlostavljanje i ubistva Hrvata i Muslimana. Svedok je potvrdio da su ga uhapsili policajci i da je policijskim autom odvezli do stanice javne bezbednosti, kao i da su policajci obezbeđivali opštinski zatvor u koji je ubrzo prebačen. Branilac Miodrag Stojanović je sugerisao da je i logor Sušica bio pod kontrolom policije, ukazujući da je upravnik Veljko Bašić bio penzionisani saobraćajac, a komandir logora Dragan Nikolić zvani "Jenki" pripadnik specijalnog odreda policije. Specijalna policija jeste obezbeđivala logor, potvrdio je Osmanović i dodao da se u njega ulazilo "kako se kome ćfnulo". Ljudi u vojnim uniformama su svakodnevno odvodili oko 40 zatočenika na prinudni rad u garnizonu, dok su osobe u maskirnim uniformama vodili grupe zatočenika na obavljanje različitih poslova po gradu, poput čišćenja ulica.

Branilac Stojanović je pokušavao da utvrdi kontradiktornosti između izjave koju je svedok dao istražiteljima Tribunala i nekoliko izjava koje je prethodno dao organima bezbednosti BiH. Nakon polučasovne rasprave o detaljima smrti Galiba Smajlovića i Dževada Šarića utvrđeno da nema nedoslednosti u svedokovim izjavama.

U najvećem delu unakrsnog ispitivanja branilac se uglavnom bavio pitanjima u vezi sa istorijskom pozadinom sukoba i početkom neprijateljstava u Vlasenici, kao i detaljima svedokovog vojnog roka iz 1984. godine. Sudije su primetile da je takvo ispitivanje "najvećim delom irelevantno". Predsedavajući sudija je branioциma sugerisao da ubuduće pitanja o kontekstu ostave za kraj ispitivanja, a da se najpre skoncentrišu na suštinu iskaza svedoka.

2012-09-24

HAG/DEN HAAG

ISKAZ "INSAJDERA" IZ MANJAČE

Opisujući uslove u logoru Manjača, bivši pripadnik službe bezbednosti VRS je na suđenju Ratku Mladiću naveo da se radilo o "najregularnijem" od svih logora pod kontrolom bosanskih Srba koji je imao čak i svog nutricionistu, što se prilično razlikuje od njegovih dnevnih izveštaja iz 1992. godine u kojima je to mesto nazvao "kućom terora".

◀ Ratko Mladić u sudnici Tribunala

Suđenje Ratku Mladiću nastavljeno je danas iskazom zaštićenog svedoka sa pseudonimom RM-051, bivšeg pripadnika Uprave bezbednosti VRS koji je od juna do decembra 1992. godine bio na dužnosti u logoru Manjača. Iz razloga zaštite njegovog identiteta nije rečeno na kojem je položaju bio, zna se samo da, kako je sam reko, "nije bio u upravi". Osim pseudonima, dodeljena mu je i mera zaštite lika.

Na početku zasedanja u dokaze je uveden deo transkripta svedokovog iskaza na suđenju bivšim zvaničnicima policije bosanskih Srba Mići Stanišiću i Stojanu Župljaninu iz januara 2010. godine. Današnje glavno ispitivanje je u najvećoj meri proteklo na takozvanoj privatnoj sednici, a

u dokaze je uvedeno više dnevnih izveštaja iz 1992. godine u kojima svedok opisuje situaciju u Manjači. U jednom izveštaju zahteva da se iz logora oslobode svi zatočeniци mlađi od 18 i stariji od 60 godina, jer "nisu sposobni za vojnu obavezu" a dovedeni su "iz kuća i sa njiva", bez oružja i učešća u borbama. Tražio je, takođe, i da se vojnim policajcima skrene pažnja da "Manjača nije kuća terora" već logor za ratne zarobljenike "prema kojima se treba ponašati humano".

Odgovarajući na pitanja Mladićevog branioca Miodraga Stojanovića, svedok je pokušao da Manjaču predstavi mnogo humanijim mestom nego što se to navodi u njegovim izveštajima. Rekao je da se prema zatočenicima postupalo "korektno" i da se smatralo da iz logora "moraju izaći živi i zdravi na dve noge". Tvrdi da su dobijali hranu identičnu obrocima pripadnika vojske bosanskih Srba, pa čak i da su imali nutricionistu koji je tamo boravio svakog dana "od 9 do 17 časova". Higijenski uslovi su, kaže, usled nedostatka sredstava bili skromni, ali su se zatočeniци mogli kupati jednom u 7 do 15 dana, a imali su i medicinsku pomoć i to od strane dva logoraša, lekara po struci. Sve to je, smatra, Manjaču svrstavalo na "prvo mesto" logora, odnosno "najregularnijim" u odnosu na druge zatočeničke objekte pod kontrolom bosanskih Srba.

U jednom izveštaju s kraja jula 1992. godine svedok navodi da su u logoru ubijeni zatočeniци Omer Filipović i Esad Bender i okrivljuje za to vojne policajce. Danas je dodao da se radilo o "krajnjoj samovolji koja je sve iznenadila", nakon čega su počinioci otkriveni i suspendovani. Suđeno im je u Banja Luci, kako je rekao, "sa velikim zakašnjenjem". Tvrdi da je to jedini incident u kojem je u Manjači neko ubijen. U izveštaju od 7. jula 1992. godine, doduše, navodi da se 24 zarobljenika ugušilo tokom prevoza iz Sanskog Mosta do Manjače. Tvrdi da su za to odgovorni policajci koji su obezbeđivali konvoj, a istragu je trebalo da obave organi civilnog a ne vojnog pravosuđa.

Svedok je tokom unakrsnog ispitivanja rekao da je logor Manjača bila "organizaciona jedinica" Prvog krajiškog korpusa, a da je linijom komandovanja nadležnost nad njim imao Glavni štab VRS na čelu sa Mladićem. Optuženi je, kada je to čuo, povikao: "Nije istina, nije istina" i pozvao branioca na konsultacije. Svedok je, inače, u maju 1992. godine nekoliko dana proveo u Glavnom štabu sa Mladićem i tada je uočio da je ovaj bio "prezauzet" i da je svaki dan išao na Pale da bi pregovarao o evakuaciji vojnika iz Sarajeva.

Kada je logor Manjača u decembru 1992. godine rasformiran, zatvorenici su, prema svedoku, "dobrovoljno" potpisali izjavu kojom traže da budu transportovani u "treće zemlje". Na pitanje sudije da li su imali opciju da se vrate svojim kućama, svedok je odgovorio potvrdno, ali je objasnio da su se skoro "stoprocentno" ipak odlučili za treće zemlje. Priznao je, doduše, da su se neki kasnije ipak vratili svojim kućama, pa se čak i priključili Armiji BiH.

Iskaz zaštićenog svedoka RM-051 će biti okončan sutra ujutro.

2012-09-25

HAG/DEN HAAG

UBISTVA PRED OČIMA UPRAVE LOGORA MANJAČA

Odgovarajući na dodatna pitanja tužiteljice na suđenju Ratku Mladiću, insajder iz vojske bosanskih Srba opisao incident iz avgusta 1992. godine u kojem je pred logorom Manjača ubijeno deset muslimanskih zatočeniка, naglašavajući da uprava logora nije bila odgovorna za njihovu sudbinu jer u tom trenutku još nisu prošli prijem.

◀ Ratko Mladić u sudnici Tribunala

Iskaz nekadašnjeg bezbednjaka VRS iz logora Manjača kod Banja Luke na suđenju bivšem komandantu vojske bosanskih Srba Ratku Mladiću okončan je jutros dodatnim ispitivanjem od strane optužbe, na čiji poziv je i došao u Hag. U jučerašnjem iskazu, on je uz mere zaštite lika i sa pseudonim RM-051 komentarisao svoje bezbednosne izveštaje iz 1992. godine u kojima opisuje događaje i uslove u logoru Manjača.

U jednom takvom izveštaju opisao je da su krajem avgusta 1992. godine u Manjači ubijeni zatočeniци Osman Filipović i Esad Bender, a tokom iskaza je naglasio da je to jedino ubistvo koje se dogodilo u krugu logora. Tužiteljica Hohauzer/Hochhauser ga je danas podsetila na dnevni

izveštaj od 10. avgusta 1992. godine u kojem opisuje incident kada je ubijeno ukupno 10 zatočeniка od kojih su četvorica na smrt premlaćeni.

Svedok je objasnio da se to desilo ispred logora, "sa one strane žice", pre nego što su zatočeniци prošli formalni prijem u Manjaču. Zbog toga, kaže, nisu bili u nadležnosti uprave logora već srpskih policajaca koji su ih kamionom dovezli iz Omarske. U Manjaču nisu primljeni odmah jer su doputovali uveče, "a prijem noću nije bio moguć", pa su prespavali van kruga logora. Kada se saznalo da se zatočeniци pribijaju, navodno je reagovao komandant logora Božidar Popović, a potom i sam svedok, ali mu je jedan od prijedorskih policajaca rekao da će "ako bude vikao, proći kao ovi što leže dole". Opisujući lakonski postupak koji je usledio, svedok je danas rekao: "Naravno da sam se povukao i potom o incidentu izvestio nadređene".

Pored dva pomenuta incidenta, u bezbednosnim izveštajima iz 1992. godine se pominje i smrt gušenjem 24 zatočenika tokom transporta iz Sanskog Mosta do Manjače. Taj i brojni drugi izveštaji uvedeni su u dokaze, a u vreme kada su sačinjeni bili su dostavljani pretpostavljenoj komandi.

Suđenje bivšem komandantu VRS, optuženom za dvostruki genocid i učešće u četiri udružena zločinačka poduhvata u kojima su počinjeni najteži zločini nad nesrbima u BiH, nastavljeno je iskazom Osmana Selaka. On je bio komandant pozadinske baze JNA, a potom jedno vreme i VRS u Banja Luci.

2012-09-25

HAG/DEN HAAG

JEDNA NULA MANJE ILI VIŠE

Pukovnik bivše JNA Osman Selak svedoči o tome kako je general Talić odlučio da broj žrtava napada na Kozarac u maju 1992. godine umanjí sa 800 na 80. Šta je svedok video kada je posetio logor na Manjači.

◀ Osman Selak, svjedok na suđenju Ratku Mladiću

Penzionisani pukovnik Osman Selak, nekadašnji komandant pozadinske baze JNA u Banja Luci svedoči na suđenju bivšem komandantu Glavnog štaba VRS Ratku Mladiću o dva sastanka kojima je prisustvovao 1992. godine.

Na prvom sastanku, 27. maja 1992. godine, pukovnik Marčetić izveštava komandanta Prvog krajiškog korpusa Momira Talića da je u napadu na Kozarac tog dana ubijeno 800 ljudi a uhapšeno 1.200. Selak tvrdi da ga je Talić u tom trenutku pogledao, svestan da je jedini prisutni Bošnjak, te je Marčetića "korigovao" rekavši da je "valjda ubijeno 80" a ne 800 ljudi. Takav izveštaj je, potom, upućen Glavnom štabu VRS. Svedok je u svoju

ratnu beležnicu, koju je danas predočio sudu, upisao brojku koju je izrekao Marčetić – 800 - a ne Talićevu "korekciju". Danas, međutim, kaže da je u međuvremenu – kao saradnik Instituta za ratne zločine u Sarajevu – ustanovio da je u Kozarcu i široj okolini ubijeno do 2.000 ljudi. "Pored Srebrenice, tvrdim da je genocid izvršen i u Kozarcu", rekao je Selak.

Svedokje i sam pokušao da ode na mesto zločina ali ga je u tome sprečio njegov zamenik koji se zabrinuo da će Selak biti likvidiran kad utvrdi šta se stvarno dogodilo u Kozarcu. Selak veruje da je u izveštaju Glavnom štabu broj ubijenih desetostruko umanjén zbog "lične odgovornosti komandanta". Talić, po svedoku, "u osnovi nije bio loš čovek" ali je morao da izvrši naređenje pretpostavljene komande. "Nije mu bilo drago", kaže Selak, dodajući da Talić, ipak nije "preduzeo nikakve mere protiv 343. motorizovane brigade" koja je po njemu odgovorna za zločin u Kozarcu.

Na drugom sastanku 1. juna 1992. godine, general Talić je izdao naredbu o formiranju logora Manjača za otprilike 2.500 ratnih zarobljenika. Objekti na nekadašnjem poligonu za obuku su, po Selaku, mogli da prime najviše 80 ljudi, do 200, ako bi bili postavljeni vojnički kreveti na sprat. Nakon što je logor formiran, Selak je otišao u obilazak Manjače i u štalama je zatekao stotinak zarobljenika koji su čistili prostor stočnog izmeta. Neki su, kaže "bili isprebijani, krvavi po licu, goli do pasa". Kad je ušao, zarobljenicima je naređeno da stanu mirno i obore glave. Ono što je video bilo je "toliko strašno da se i sada ježim kada se toga setim", rekao je Selak.

U odgovorima na pitanja Mladićevog branioca Branka Lukića, Selak je rekao da je osim broja ubijenih u izveštaju Krajiškog korpusa netačna i tvrdnja da su žrtve iz Kozarca "poginule u borbama". Ti ljudi su, po Selaku, bili "likvidirani".

Branilac Lukić je potom postavio niz pitanja o nacionalnom sastavu VRS i Armije BiH, odazivanju na mobilizaciju, ustavnim odredbama o referendumu, naoružavanju, formiranju Patriotske lige i Zelenih beretki. Svedok je rekao da je "bilo dosta politike u koju se on nije mešao" pa da zato nema prave informacije. Rekao je takođe, da je tražio da se penzioniše sredinom maja 1992. godine zato što je "znao šta ga čeka". Dobijao je, kaže, telefonske pretnje i dopise da se Muslimani i Hrvati odstrane iz vojske.

Mladić je veći deo Selakovog iskaza pratio bez reakcija ali je povisio glas kada je branilac ispitivao svedoka o nekim vojnim pitanjima. Mada je najpre negodovao, Mladić je, na kraju, gestovima pokazao da se slaže sa svedokom. Unakrsno ispitivanje Selaka biće nastavljeno sutra ili prekosutra, nakon što se završi saslušanje svedoka koji će dati iskaz putem video konferencijske veze iz Sarajeva. On će svedočiti o etničkom čišćenju sarajevske opštine Novi Grad i masakru "najmanje 47 Bošnjaka" u autobusu na putu Rajlovac-Pale 14. juna 1992. godine.

2012-09-26

HAG/DEN HAAG

MLADIĆ ODBIJA VIDEO LINK

Optuženi odbio da prisustvuje ispitivanju zaštićenog svedoka koji daje iskaz putem video konferencijske veze sa Sarajevom. Smatra da su takvim svedočenjem "njegova prava povređena jer ne može da neposredno učestvuje u radu sa svedokom". Nakon konsultacija sa advokatom, optuženi poručio da se "dobrovoljno odriče prava da prisustvuje suđenju" do nastavka unakrsnog ispitivanja prethodnog svedoka Osmana Selaka.

◀ Prazna stolica Ratka Mladića

Ratko Mladić je jutros odbio da uđe u sudnicu i prisustvuje ispitivanju svedoka koji daje iskaz putem video-konferencijske veze sa Sarajevom. Mladić je preko advokata poručio da su njegova prava povređena budući da "ne može neposredno da učestvuje u radu sa svedokom" kao i da "insistira da se svedok sasluša u njegovom prisustvu".

Sudija Ori je podsetio da je veće 7. septembra prihvatilo zahtev tužilaštva da se svedok, zbog problema sa zdravljem, sasluša putem video veze. Pošto se odbrana nije usprotivila tom zahtevu niti je tražila dozvolu za ulaganje žalbe na odluku veća, jedino što se iz toga može zaključiti, konstatovao je sudija, jeste da se "Mladić

dobrovoljno odrekao prava da prisustvuje ovom delu suđenja".

Veće se potom povuklo kako bi dalo priliku braniocu Miodragu Stojanoviću da prenese Mladiću da - ako želi da prisustvuje suđenju - "uđe u sudnicu bez buke, sedne i pristojno se ponaša", a da će se u suprotnom suđenje nastaviti u njegovom odsustvu.

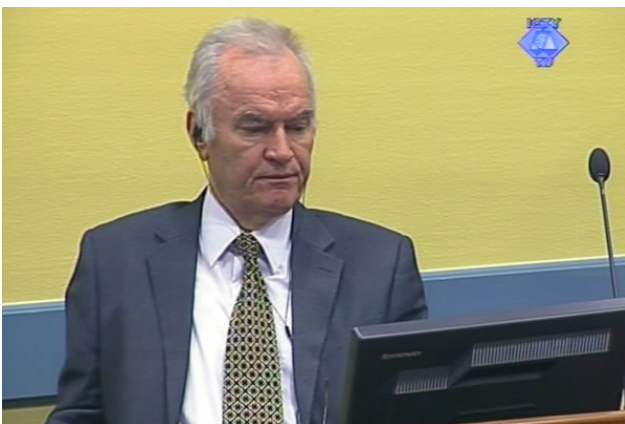
Po povratku u sudnicu, branilac je obavestio sudije da je Mladić "ostao pri stavu da ne želi da uđe" dok traje iskaz svedoka sa pseudonimom RM 145 ali da će se vratiti na raspravu kad se nastavi unakrsno ispitivanje jučerašnjeg svedoka. Mladić je, takođe, poručio da se takav njegov stav može shvatiti kao "dobrovoljno odricanje od prava da prisustvuje" tom delu suđenja.

2012-09-26

HAG/DEN HAAG

O MASAKRU U AUTOBUSU BEZ PRISUSTVA OPTUŽENOG

Na suđenju Ratku Mladiću svedok opisao kako je 14. juna 1992. sa još pedesetak muškaraca utovaren u autobus na koji je u selu Sokolina otvorena vatra iz svih naoružanja, od zolja, preko mitraljeza i automata do ručnih bombi. Narednog dana tela masakriranih su izvučena iz autobusa a svedok je nastojao da ih prepozna "po garderobi, po cipelama jer je bila retkost da je u nekoga lice bilo čitavo".

◀ Ratko Mladić u sudnici Tribunala

Nakon što je Ratko Mladić jutros odbio da uđe u sudnicu uz obrazloženje da ga svedočenje putem video konferencijske veze onemogućava da "neposredno učestvuje u radu sa svedokom", veće je to ocenilo kao dobrovoljno odricanje od prava da prisustvuje suđenju, pa je iskaz zaštićenog svedoka RM 145 saslušalo u odsustvu optuženog.

Prema sažetku izjave koji je pročitala tužiteljica, svedok je 1992. godine živio u jednom selu u sarajevskoj opštini Novi Grad. Nakon napada na selo, oko 30 ljudi je pokušalo da pobjegne ali su upali u zasedu i predali se. Svedok tvrdi da ih je Jovo Tintor, zvaničnik SDS i ratni šef opštine Vogošća, odveo u kasarnu JNA gde su ih "tukli,

maltretirali i pretili da će ih ubiti" a odatle su odvedeni u vojno skladište u Rajlovcu. Svedok je zatočen u praznoj cisterni za gorivo iz koje je, prema optužnici, u prvoj polovini juna izvesni "Žuti" izveo dve grupe od po 10 do 15 muškaraca, koji više nikada nisu viđeni.

Iz cisterne u Rajlovcu svedok je 14. juna sa još oko pedesetak ljudi ukrcan u autobus koji je zaustavljen u Sokolini da bi se, navodno, dolila voda u hladnjak. Čim su vozač i pratioci izašli, na autobus je, rekao je svedok, otvorena paljba "iz

svih naoružanja” – mitraljeza, automata, zolji, a bacane su i ručne bombe. “Nekih 15 minuta je trajala ta kanonada”, rekao je svedok koji je ranjen u levu ruku.

Nakon što su srpske snage napustile mesto masakra, svedok je sa preživelim rođakom uspeo da pobegne u obližnje selo. Meštani i lokalni teritorijalci su, rekao je, ujutro 15. juna otišli do autobusa kako bi izvukli i pokopali “masakrirane ljude”. Taj događaj je zabeležen na video snimku koji je danas predložen u sudnici. Svedok je tokom pokopa nastojao da prepozna masakrirane “po garderobi, po cipelama... jer je bila retkost da je u nekoga lice bilo čitavo”.

Branilac je sugerisao da su za napad na Novi Grad bili odgovorni paravojnici te da su meštani sela u kojem je svedok živeo bili dobro naoružani i da su tokom dva dana krajem maja 1992. uspevali da odbiju napad srpskih snaga. Svedok je rekao da je njegovo selo najpre granatirala JNA a da su nakon toga ušli paravojnici koje su pratili tenkovi i transporteri nakon čega je nastao “opšti haos i bežanija”. Branilac je potom sugerisao da su logor u Rajlovcu obezbeđivale osobe u plavim uniformama sličnim policijskim. Po svedoku, te uniforme su pripadale vojnom vazduhoplovnom zavodu Orao što, tvrdi, znači da su ti ljudi bili vojnici.

Svedok je potvrdio da, nakon pucnjave na autobus, nije mogao da vidi nikoga od počinitelja zločina. Samo je, kaže, čuo da je jedan od učesnika u pucnjavi rekao drugom da uđe i vidi ima li živih u autobusu. “Uđi sam ako te interesuje”, čuo je svedok nakon čega su te osobe zalupile vrata od kola i otišle.

Nakon zaštićenog svedoka, u sudnicu se vratio pukovnik bivše JNA Osman Selak kako bi odbrana nastavila sa unakrsnim ispitivanjem. Branilac je sugerisao da je u aprilu 1992. Stranka demokratske akcije (SDA) uveliko vodila kampanju protiv JNA i da je deo Bošnjaka iz oficirskog kadra prešao na stranu Teritorijalne odbrane. Selak je odgovorio da je JNA već u to vreme posmatrana kao strana okupaciona sila na prostoru Bosne i Hercegovine. Na pitanje da li se kao pukovnik JNA i sam tako osećao, Selak je uzvratilo da je “ostao patriota sva tri naroda a ne samo jednog”. Njegovo svedočenje nastavlja se sutra.

2012-09-27

HAG/DEN HAAG

SELAK SE PONOSI NEIZVRŠENIM NAREĐENJIMA

Ratko Mladić je mahanjem ispratio svedoka optužbe Osmana Selaka a aplauzom “nagradi” predsedavajućeg sudiju Orija zbog poznavanja vojne terminologije. Unakrsno ispitivanje pukovnika bivše JNA o žrtvama u Kozarcu, odgovornosti vojske za prijedorske logore i paravojsku, “pijankama” oficirskog i političkog kadra u Banja Luci i neizvršenim naređenjima pukovnika Selaka.

◀ Osman Selak, svjedok na suđenju Ratku Mladiću

Penzionisani pukovnik bivše JNA Osman Selak je ispraćen iz sudnice uz pozdrav više – pored predsedavajućeg sudije Orija koji je ovom kao i drugim svedocima poželeo srećan put i dobro zdravlje, pukovniku Selaku je mahnuo i glasno se zahvalio na odgovorima i optuženi Ratko Mladić.

Bivši komandant Vojske Republike Srpske je, od jutros, nastojao da započne dijalog sa svedokom koji se požalio da ga optuženi “provocira”. Mladić je glasno dobacivao, odobravao reči svedoka ili negodovao zbog nekih njegovih odgovora. U jednom trenutku je aplaudirao sudiji Oriju koji je braniocu objasnio značenje i funkciju “kurvimetra” - instrumenta za merenje dužine krivih linija

na vojnim kartama. Sudija Ori je danas u nekoliko navrata opomenuo Mladića da govori tiše uz upozorenje da će, ako tako nastavi, “biti udaljen iz sudnice”.

Mada je unakrsno ispitivanje pukovnika Selaka pokrilo brojne teme, najmanje pitanja se odnosilo na događaje o kojima je svedok govorio u glavnom iskazu. Selak je, podsetimo, opisao kako je general Talić, komandant Prvog krajiškog korpusa, 27. maja 1992. godine, naložio da se u izveštaju Glavnom štabu broj žrtava napada na Kozarac sa 800 smanji na 80. Svedok je potvrdio da o toj “korekciji” nije kasnije razgovarao sa pukovnikom Marčetićem koji je izvestio Talića o broju ubijenih.

Branilac je potom sugerisao da su borbe u Kozarcu trajale od 20. do 27. maja 1992. godine kao i da je 25. maja kroz Kozarac prolazila vojna kolona koja se zaustavila kad je ubijen vozač prvog kamiona. Svedok je rekao da je to sve “iscenirano” i da su “političke opcije pokušavale da objasne zašto je u Kozarcu ubijeno preko 1.200 ljudi”. Na pitanje branioca da li su ranjenici leženi u logorima i da li o tome postoji pisani zapis, Selak je odgovorio da “dokumenata nema da bi se sakrila odgovornost izvršilaca”. Po svedoku, odgovornost za “genocid u Kozarcu” snosi 343. motorizovana brigada Prvog krajiškog korpusa, stacionirana u Prijedoru.

Budući da je Selak tvrdio da je Krajiški korpus bio odgovoran za formiranje i obezbeđivanje logora Keraterm, Mladićev branilac je sugerisao da bi o tome morao da postoji “pisani trag”. Svedok je odgovorio da su izveštaji, kao i u slučaju broja žrtava napada na Kozarac, “bili lažni, iz straha od posledica zakona”.

Selak je potvrdio sugestiju branioca da paravojne jedinice nisu bile pod kontrolom vojske. Ukazao je, međutim, da ih je vojska naoružavala i dala im poligon na Manjači za obuku.

Advokat Lukić je na kraju sugerisao da su oficirski kadar VRS i političke strukture SDS ukazali poverenje Selaku i da su ga zvali na "žurke i večere". Svedok je odgovorio da je otišao samo jednom na takvo okupljanje ali je onda shvatio da mu "ne odgovaraju političke teme i alkoholna pića koja su se služila". Kada je branilac sugerisao da je Selak odbio da izvrši više naređenja pretpostavljenih, svedok je odgovorio da je "ponosan" što nije minirao vojno skladište u Karlovcu kako mu je naređeno i što je sprečio miniranje vojne bolnice u Zagrebu.

Suđenje generalu Mladiću, optuženom za dvostruki genocid i druge zločine u Bosni i Hercegovini nastavlja se sutra, svedočenjem Sulejmana Crnčala koji će govoriti o progonu Muslimana sa Pala 1992. godine.

2012-09-28

HAG/DEN HAAG

NOVA PRAVILA PONAŠANJA ZA MLADIĆA

Budući da se Ratko Mladić oglušio na sva dosadašnja upozorenja Pretresnog veća da se u sudnici ponaša pristojno i da je zloupotrebio mogućnost konsultovanja sa braniocima u sudnici, najnovijom odlukom mu je naloženo da sa odbranom komunicira isključivo pisanim putem i "u tišini", inače mu sleduje odstranjivanje iz sudnice.

Zahvaljujući svojim prethodnim "nestašlucima", Ratko Mladić od danas će morati da se pridržava novih pravila ponašanja u sudnici. Veće je, naime, odlučilo da uvede mere koje će tokom pretresa zaštititi svedoke i garantovati red... sa optuženim u sudnici ili bez njega.

Predsedavajući sudija Ori/Orie je, obrazlažući jutros odluku, naveo da je veće u poslednje vreme dobilo pritužbe pet svedoka da je Mladić "verbalno ili na druge načine" glasno komentarisao njihove iskaze. Juče je, na primer, tokom svedočenja Osmana Selaka, u jednom trenutku viknuo da svedok "laze". Mladić u sudnici naglas komentariše svedočenja, pretvarajući se da zapravo poziva svoje braniocima na konsultacije. On na taj način, osim što stvara buku u sudnici, ujedno šalje poruku svedocima i na njih vrši pritisak.

Sa namerom da se sa takvom praksom prekine, veće je odlučilo da uvede novi režim ponašanja u sudnici. Mladiću je, naime, zabranjeno da bilo šta govori tokom rasprave i da se konsultuje sa braniocima. Usmeno će sa braniocima moći da se konsultuje samo u pauzama suđenja a tokom rasprave će moći da pismeno komunicira sa njima, tako što će "malu belešku dostaviti tiho do svog advokata". Bilo kakvo kršenje tog naloga će, naglasio je sudija Ori, "dovesti do odstranjivanja optuženog iz sudnice". Odluka je donesena jer optuženi govori "dovoljno glasno da ga drugi čuju", a da to sudije ne razumeju, čime je pokazao da se "stalno i iznova na neprihvatljiv način upliće u iskaze svedoka".

Na primedbu branioca Branka Lukića da Mladić piše "veoma polako" zbog čega će njegove pisane poruke prekasno stizati do članova tima odbrane, predsedavajući sudija je odgovorio "da je šteta što je do toga došlo", da se veće na to nije odlučilo "olako", ali da smatra da "nije bilo drugog izlaza" da se zaštite svedoci i uvede red u sudnici.

Suđenje Ratku Mladiću, optuženom za dvostruki genocid i učešće u četiri udružena zločinačka poduhvata u BiH, nastavljeno je jutros iskazom Sulejmana Crnčala.

2012-09-28

HAG/DEN HAAG

"DOBROVOLJNI" PROGON SA PALA

Sulejman Crnčalo na suđenju Ratku Mladiću opisao progon Muslimana sa Pala krajem juna i početkom jula 1992. godine, nakon što im je saopšteno da više nisu poželjni. Odbrana tvrdila da su Crnčalo i njegova porodica "dobrovoljno" napustili Pale i da su svoju imovinu "dobrovoljno" prepustili na korištenje srpskim izbeglicama.

◀ Sulejman Crnčalo, svjedok na suđenju Ratku Mladiću

Sulejman Crnčalo je u nastavku suđenja Ratku Mladiću svjedočio o progonu muslimanskog stanovništva sa Pala krajem juna i početkom jula 1992. godine. U spis je uvedena njegova pisana izjava iz novembra 2009. godine u kojoj je, između ostalog, opisao otpuštanje sa posla, hapšenja i druge vrste psihološkog pritiska koje se srpske vlasti primjenjivale kako bi paljanske Muslimane prisilile da napuste svoje domove.

Crnčalo je bio u delegaciji Muslimana sa Pala koja se u proljeće 1992. godine sastala sa Nikolom Koljevićem. On im je tada "u ime srpskih vlasti" poručio da nisu poželjni na Palama jer "Srbi više ne žele da žive sa Muslimanima".

Nakon toga, u junu 1992. godine, Radovan Karadžić je na mitingu na Palama održao govor u kojem je poručio Srbima da "treba napadati svaku muslimansku kuću gdje god da se ona nalazi jer se tako brani svoja kuća".

Svjedok i članovi njegove porodice su početkom jula 1992. godine priključeni posljednjem od tri konvoja kojima su Muslimani sa Pala, pod pratnjom srpske policije, protjerani u Sarajevo. Tu ga je dočekala nova "katastrofa". U incidentu na Markalama 28. avgusta 1995. godine izgubio je suprugu, a slike krvlju zalivene tržnice po kojoj su razbacani na sve strane ležali komadi odjeće, obuće i dijelovi raskomadanih ljudskih tijela nikada neće zaboraviti.

Mladićev branilac Dragan Ivetić je u unakrsnom ispitivanju nastojao da ospori dio svjedokovog iskaza koji se odnosi na strahovanja muslimanskog stanovništva od "obnove četničkog pokreta" nakon skupa ispred Novakove pećine na Romaniji na kojem su, 6. maja 1991. godine, Vojslav Šešelj i Radovan Karadžić održali govore o novostečenoj "srpskoj slozi i jedinstvu" i planovima za djelovanje četničkih odreda.

Pošto je Ivetić ustvrdio da se radilo o "uobičajenoj, tradicionalnoj" proslavi Đurđevdana, što je svjedok odbacio, sudije su zatražile da im se dostavi transkript video snimka skupa sa Romanije. Taj snimak je, inače, tužilaštvo emitovalo na suđenju Karadžiću tokom iskaza svjedoka Radomira Kezunovića u maju prošle godine.

U nastojanju da dokaže da se Muslimani na Palama nisu imali čega plašiti Ivetić je ukazivao da je Crnčalo do odlaska sa Pala u julu '92. vidio samo dva uniformisana i nenaoružana četnika i da je "pucanje u vazduh" zapravo dio srpske tradicije prilikom proslave praznika.

Ivetić je, na koncu, sugerisao svjedoku da je dobrovoljno napustio Pale, i da je svoju kuću zajedno sa svim stvarima i automobilom dobrovoljno ostavio na "privremeno korištenje" srpskim izbjeglicama dok se ne steknu uslovi za povratak, te da je istu povratio nakon okončanja sukoba. Crnčalo je objasnio da su on i njegov brat, par sati prije nego što su otišli sa Pala, pristali da kuću ostave na korištenje jednoj srpskoj porodici. "Nisam želio, ali sam morao", rekao je Crnčalo odbacujući tvrdnje odbrane da je to učinio dobrovoljno.

Mladić je, inače, poštovao "novi režim" koji mu je – zbog neprimjerenog dobacivanja nekim od prethodnih svjedoka – jutros propisalo Pretresno vijeće, zabranjujući mu pod prijetnjom odstranjivanja iz sudnice da tokom rasprave bilo šta govori i konsultuje se sa braniocima. U jednom se trenutku, istina, malo zaboravio i pokušao da pozove jednog od branilaca, ali je zaustavljen oštrom intervencijom sudije Orija/Orie, koji je rekao da mu je to "posljednje upozorenje".

2012-10-01

HAG/DEN HAAG

LOGOR ZA ETNIČKO ČIŠĆENJE

Opisujući uslove u logoru Trnopolje, prijedorski doktor Idriz Merdžanić naveo da su većinu zatočenika činili žene, deca i starci koji su "stočnim vagonima i kamionima" posle kratkotrajnog boravka transportovani van srpske teritorije. Svedok razjasnio činjenicu da su se tokom posete stranih novinara Trnopolju logoraši mogli videti sa obe strane bodljikave žice.

◀ Idriz Merdžanić, svjedok na suđenju Ratku Mladiću

Svedočeći na suđenju Ratku Mladiću, doktor Idriz Merdžanić iz Prijedora je rekao da je svrha postojanja logora Trnopolje bila "etničko čišćenje", jer su u njega dovođeni civili – uglavnom žene, deca i starci – koji su prethodno isterani iz svojih kuća. Potom su, kaže, stočnim vagonima i kamionima iseljavani sa teritorije opštine Prijedor koju su Srbi smatrali svojom.

Doktor Merdžanić je bio jedan od malobrojnih vojno sposobnih muškaraca zatočenih u Trnopolju i tokom boravka je u zatvoreničkoj ambulanti pomagao premlaćenim i iznemoglim muslimanskim i hrvatskim civilima. U logor je dospao krajem maja nakon ulaska srpskih snaga u Kozarac, gde je radio u lokalnom domu

zdravlja. Kozarac je, kaže, prvo žestoko granatiran, a potom su 26. maja 1992. godine njegovi meštani pohapšeni i autobusima odvedeni u prijedorske logore – žene i deca uglavnom u Trnopolje, a vojno sposobni muškarci u Omarsku i Keraterm. Kuće su pritom opljačkane i spaljene, baš kao i džamije i katoličke crkve, sve sa ciljem da se, kako je objasnio, meštani "ne bi imali gde vratiti". Sličnu sudbinu doživela su, tvrdi, i druga prijedorska sela, tako da se vremenom broj zatočenika tri pomenuta logora povećavao.

U izjavi tužiocima iz avgusta 2000. godine koja je danas uvedena u dokaze svjedok je rekao da su uslovi u Trnopolju bili "nehumani" i da su zatočenici prebijani, silovani i ubijani. Smatra da su za nasilje nad njima znali komandant logora major Slobodan Kuruzović i njegov zamenik Slavko Puhalić. Seća se da su obojica nosili maskirne, a stražari obične sivo-maslinaste vojne uniforme.

Do naglog povećanja broja muškaraca u Trnopolju došlo je neposredno pre 4. avgusta 1992. godine kada je po odobrenju Radovana Karadžića prijedorske logore posetila grupa stranih novinara. Tada je, objašnjava Merdžanić,

iz Omarske deo zatočenika prebačen u Manjaču, a deo u Trnopolje, dok su ostalima doneseni kreveti i hrana kako bi se novinarima situacija predočila boljom nego što jeste. U isto vreme, logor Keraterm je skroz ispražnjen, a deo zatočenika je prebačen u Trnopolje gde su unutar logora odeljeni bodljikavom žicom od ostalih logoraša. Upravo oni su, kaže svedok, zabeleženi kamerom britanske TV ekipe koju je predvodila Peni Maršal/Penny Marshall, što objašnjava zašto su se zatočenici mogli videti sa obe strane žice.

Na pitanje Mladićevog branioca zašto bi neko unutar logora stavljao žicu uoči posete novinara a skidao je kada oni odu, svedok je objasnio da Trnopolje nije bilo predviđeno za posetu, ali da su novinari pri povratku iz Omarske prolazeći pored logora zahtevali da ga obiđu. Nakon emitovanja snimaka Peni Maršal i fotografija prebijenih zatočenika koje joj je svedok krišom doturio, ta žica uklonjena i pridošlicama iz Keraterma je omogućen kontakt sa ostalim logorašima. Merdžanić kaže da je od njih čuo za ubistvo oko 200 muškaraca u jednom od hangara u Keratermu uoči premeštanja u Trnopolje, dok su im ljudi iz Omarske govorili o mučenjima i ubistvima u takozvanoj Beloj kući.

Branilac je nastojano da odrekne vezu logorske uprave i stražara sa vojskom na čijem je čelu bio optuženi Mladić, ali svedok, osim što je ponovio da su ovi bili u vojnim uniformama, nije mogao o tome više da kaže. Na pitanje da li su neki stražari pokušavali da pomognu logorašima, rekao je da "nikada nije tvrdio da su svi Srbi loši" i da su osim stražara njemu i drugim zatočenicima pomagali i neki srpski civili.

Doktor Merdžanić je iz logora pušten 30. septembra 1992. godine i kaže da se ratnih događaja seća samo kad dođe u Hag da svedoči, a da po povratku kući "zatvori tu knjigu i više o tome ne razmišlja".

2012-10-02

HAG/DEN HAAG

PRVE SARAJEVSKJE ŽRTVE RATKA MLADIĆA

Od 30 do sada saslušanih svedoka na suđenju Ratku Mladiću, samo je dvema svedokinjama to bio prvi iskaz pred Tribunalom. Obe su ranjene u noći između 28. i 29. maja 1992. godine kada se, prema optužnici, dogodilo prvo "snažno granatiranje Sarajeva koje je izazvalo smrt i ranjavanje više civila".

◀ Fadila Tarčin, svjedok na suđenju Ratku Mladiću

Fadila Tarčin će do kraja života osećati posledice eksplozije granate koja je 28. maja 1992. godine pogodila tri kuće u sarajevskom naselju Širokača. Sa 16 godina, svedokinja je zadobila povrede obe noge, smrskan joj je zglobov prsta na stopalu i zauvek joj je otežano hodanje. Taj incident se navodi u optužnici protiv Ratka Mladića, tadašnjeg komandanta Glavnog štaba VRS, kao prvi incident "snažnog granatiranja Sarajeva koje je izazvalo smrt i ranjavanje više civila".

Prema sažetku izjave, svedokinja je nekoliko dana nakon ranjavanja na radiju čula snimak presretnutog razgovora od 28. maja 1992. godine u kojem Mladić naređuje granatiranje sarajevskih naselja Velešići i Pofalići, zatim

Dobrovoljačke, Humske i ulice Đure Đakovića, kao i ispaljivanje plotuna na Predsedništvo. Audio-snimak Mladićeve naredbe za "razvlačenje pameti" Sarajlija emitovan je i uveden u dokaze krajem avgusta ove godine, tokom svedočenja još jedne od žrtava granatiranja Sarajeva u noći između 28. i 29. maja 1992.

U unakrsnom ispitivanju, svedokinja je potvrdila da Širokača nije među lokacijama čije je granatiranje u presretnutom razgovoru naredio Mladić. Branilac je potom pročitao transkript razgovora presretnutog dan kasnije, 29. maja, u kojem Mladić objašnjava sagovorniku kako bosanska strana ima "imitatore i pantomimičare" koji "mogu da imitiraju" svačiji glas, pa i njegov. Svedokinja je odgovorila da o tome ne zna ništa.

Početak unakrsnog ispitivanja obeležio je niz pitanja koje je branilac nazvao "kontekstualnim". Fadila Tarčin je u odgovorima rekla da je na Širokači u maju 1992. godine bilo nenaoružanih straži po kvartovima, da nije znala gde se nalaze linije fronta kao i da je jednom ili dva puta videla nekoliko rezervnih policajaca ali ne i veće naoružane formacije. Takođe je rekla da nije videla snage Armije BiH koje su prolazile kroz Širokaču.

Budući da je svedokinja rekla da je jedini vojni objekat u blizini njene kuće bila kasarna bivše JNA, branilac je sugerisao da je lokalna škola korišćena za smeštaj vojnika Armije BiH. Potom je pročitao izjavu jednog pripadnika Zelenih beretki koji je rekao da je teren Širokače "kontrolisalo" oko 200 ljudi koji su formirali kontrolne punktove. Svedokinja je odgovorila da nije videla nikakve kontrolne punktove, niti je čula da se o njima priča.

Nastojeći da dokaže da je na Širokači bilo legitimnih vojnih meta, branilac je ukazao na presretnuti razgovor Radovana Karadžića sa izvesnim Momom kao i izveštaj Sarajevsko-romanijskog korpusa VRS, po kojima je u aprilu 1992. godine artiljerija dejstvovala sa Širokače po srpskim položajima. Svedokinja je, međutim, odgovorila da "nema takvih saznanja".

2012-10-02

HAG/DEN HAAG

ETNIČKO ČIŠĆENJE PO “IMOVINSKOJ MAPI” PRIJEDORA

Mevludin Sejmenović na suđenju Ratku Mladiću svjedoči o etničkom čišćenju Prijedora 1992. godine, logorima Trnopolje i Omarska, kao i o tome kako ga je i zašto Vojo Kuprešanin izbavio iz logora te obukao i nahranio po naređenju Radovana Karadžića.

◀ Mevludin Sejmenović, svjedok na suđenju Ratku Mladiću

Bivši funkcioner SDA iz Prijedora Mevludin Sejmenović svjedočio je na suđenju Ratku Mladiću da je SDS 1992. godine tražio da 70 posto teritorije te opštine pripadne Srbima. Prema “imovinskoj mapi” Prijedora - objavljenoj u “Kozarskom vijesniku” neposredno uoči izbijanja sukoba - Srbi su tvrdili da polažu pravo na kompletnu društvenu imovinu kao što su javna preduzeća, nacionalni parkovi, šume i druga zajednička dobra na području prijedorske opštine.

Prema popisu stanovništva iz 1991. godine u Prijedoru je uoči rata bilo 49.000 Muslimana, 47.000 Srba i 6.000 Hrvata. Muslimani i Hrvati su, prema riječima svjedoka, bili “šokirani” srpskim teritorijalnim zahtjevima, ali nisu

imali “ni moć ni način” da ih ospore. Nakon preuzimanja vlasti u gradu, SDS je odlučio da se na rukovodeća i druga mjesta od značaja mogu imenovati samo Srbi, dok su Muslimanima i Hrvatima dati otkazi.

Tražeci “zadnju slamku spasa”, svjedok i još nekoliko funkcionera SDA su se odazvali pozivu na sastanak sa srpskim civilnim i vojnim vlastima. Glavnu riječ na sastanku, rekao je, su vodili pukovnik Arsić i major Zeljaja koji su zahtijevali da Muslimani predaju 7.000 cijevi “inače će sravniti Kozarac sa zemljom”. Kada mu je objašnjeno da Muslimani ne mogu ispuniti taj zahtjev jer nemaju toliko oružja, Zeljaja im je rekao: “Gospodo to je vaš problem”.

Ubrzo potom Radmilo Zeljaja je ispunio svoje “obećanje”, a Kozarac je po njemu preimenovan u Radmilovo. U napadu je, prema optužnici, ubijeno oko 800 ljudi. “Očišćen” je po istom obrascu kao i druga prijedorska sela – srpske snage su ga prvo opkolile, potom otvorile vatru, a potom preživjele odvele u Trnopolje i Omarsku.

Sejmenović je bio zatočen u oba logora. U Trnopolju je vidio ljude “usporenog hoda, tupih pogleda i iscrpljene” od straha, gladi i batina koje su dobijali. U Omarskoj je i sam prošao kroz torturu u takozvanoj “bijeloj kući” koja je “bila sva u krvi” dok su unaokolo “ležali ljudi i ječali”. Nakon batinanja je ispitivan od strane civilnog inspektora koji mu je rekao da će njegov slučaj preuzeti vojni inspektori, te da će vojni sud odlučiti šta će se s njim dogoditi.

Igrom slučaja Sejmenović je, na koncu, završio kod tadašnjeg predsjednika Autonomne regije Krajina Voje Kuprešanina. “Nalazite se u loncu gdje je svuda ovo vas smrt, smrt i samo smrt i onda dolazi visokopozicionirana osoba koja odjednom govori s vama o visokoj politici”, rekao je Sejmenović. Čuo je kada je Karadžić, u telefonskom razgovoru sa Kuprešaninom, naložio da Sejmenoviću “nabave odijelo, uhrane ga i dobro odmore”. Namjera im je, rekao je svjedok, bila da “preko mene simuliraju multietničku vlast” u Republici Srpskoj i da tako “peru krivicu za zločine koje su do tog trenutka počinili u velikom broju”.

Nakon što je Sejmenovićev glavni iskaz zaključen počelo je unakrsno ispitivanje od strane Mladićev branioca Branka Lukića. Suđenje se nastavlja sutra ujutro.

2012-10-03

HAG/DEN HAAG

MLADIĆEVA ODBRANA SE OGRAĐUJE OD ZLOČINA U OMARSKOJ

U završnici unakrsnog ispitivanja Mevludina Sejmenovića, odbrana Ratka Mladića je nastojala dokazati da je vojska u Prijedoru izvršavala naređenja kriznog štaba, da je Omarska bila u nadležnosti policije, a da je Trnopolje bio tranzitni centar u kome ljudi nisu gladovali.

Odbrana Ratka Mladića je u unakrsnom ispitivanju bivšeg funkcionera SDA Mevludina Sejmenovića tvrdila da je vojska u području Prijedora 1992. godine bila puki izvršilac politike koju je krojiio tadašnji krizni štab. Bivši predsjednik opštine i kriznog štaba Prijedora Milomir Stakić trenutno u francuskom zatvoru izdržava kaznu od 40 godina zatvora na koju ga je Tribunal osudio zbog zločina progona, istrebljenja, ubistva i deportacije, počinjene od aprila do septembra 1992. godine.

Mladićeva odbrana je nastojala da dokaže da pripadnici vojske nisu bili članovi kriznog štaba, barem ne nakon preuzimanja vlasti od strane SDS u Prijedoru. Branilac Branko Lukić je svjedoka suočio i sa izvještajem SJB Prijedor u

kojem se navodi da je krizni štab u cilju razoružavanja i hapšenja počinitelaca ubistva nad vojnim licima donio odluku o napadu na Hambarine u maju 1992. godine, te da je vojska intervenisala i stavila pod kontrolu to selo. Sejmenović je odbacio braniočevu sugestiju da je krizni štab izdavao naređenja vojsci rekavši da je srpska vojska u Prijedoru dobijala naređenja od Banjalučkog korpusa koji je, pak, primao naređenja sa "više instance".

Pomoću izvještaja SJB Prijedora Mladićeva odbrana je nastojala da dokaže da je Omarska bila pod isključivom nadležnošću policije. To je, tvrdi odbrana, potvrđeno u brojnim presudama u "prijedorskim predmetima" vođenim pred Tribunalom i Sudom Bosne i Hercegovine. No u tim su predmetima na optuženičkoj klupi do sada bili isključivo politički i policijski zvaničnici bosanskih Srba, dok je Mladić prvi vojnik kojem se za to sudi.

Prema Sejmenoviću u Omarskoj je, pored policije bilo i vojnika. Oni su se, rekao je, kretali po logoru, ulazili i izlazili iz hangara, a jedan od njih ga je čak i pretukao u "bijeloj kući" uz riječi "sad ćeš da vidiš kako vojska udara". Sejmenović je, podsjetimo, u glavnom ispitivanju naveo da je njegova sudbina u Omarskoj bila predata u ruke vojnih istražitelja, a danas je dodao da su logor čuvali vojnici raspoređeni u mitraljeskim gnijezdima ispred ulaza.

Odbrana je, također, nastojala da pokaže da je Trnopolje bio tranzitni centar a ne logor, te da ljudi u njemu nisu gladovali. Pošto je tužilaštvo u glavnom ispitivanju pokazalo fotografiju na kojoj se vidi jedan izgledniji i izmučeni zatočenik Trnopolja, odbrana je danas pokazala drugu fotografiju iz istog logora na kojoj se, kako je rekao branilac, vidi i jedan "bucko". Sejmenović je odgovorio da se fizičko stanje zatvorenika u Trnopolju razlikovalo i da je ono zavisilo od toga koliko je dugo ko proveo u logoru. Predsjedavajući sudija Ori/Orie je savjetovao strane u postupku da se uzdrže od ukazivanja na "mršave i dobro uhranjene ljude" pošto "vijeće zna kako izgledaju oni koji su neuhranjeni".

Prije izlaska iz sudnice Sejmenović se obratio vijeću izrazivši zahvalnost za "teški posao koji obavljaju u ime pravde i miliona ljudi koji tu pravdu očekuju".

2012-10-04

HAG/DEN HAAG

MLADIĆEVA ODGOVORNOST ZA TEROR NAD SARAJEVOM

Bivši komandant sarajevskog sektora Unprofora general Abdel-Razek tvrdi da je komandant Sarajevsko-romanijskog korpusa Stanislav Galić bio profesionalac koji je izvršavao naređenja pretpostavljenih, dok je njemu nadređenog Ratka Mladića opisao kao "snažnu ličnost i harizmatičnog vođu" koji je kontrolisao svoje snage i situaciju na terenu.

◀ Hussein Ali Abdel-Razek, svjedok na suđenju Ratku Mladiću

Egipatski general Husein/Hussein Ali Abdel-Razek postavljen je za komandanta sektora Sarajevo Unprofora 21. avgusta 1992. godine u jeku artiljerijske i snajperske kampanje vojske bosanskih Srba na grad. Na tom mestu se zadržao do 20. februara naredne godine i nakon iskaza na suđenjima bivšem komandantu Sarajevsko-romanijskog korpusa VRS Stanislavu Galiću i nekadašnjem predsedniku Republike Srpske Radovanu Karadžiću, tužilac ga je pozvao da svedoči i u predmetu generala Ratka Mladića.

U današnjem iskazu je naveo da je po dolasku u Sarajevo redovno dobijao izveštaje o stradanjima civila u gradu od udara granata i snajperskih hitaca, zbog čega se više

puta sastao sa predstavnicima civilnih i vojnih vlasti Republike Srpske, među kojima su obično bili Radovan Karadžić i Ratko Mladić. Na sastancima su mu, kaže, "u pozitivnoj i ohrabrujućoj atmosferi" obećavali da će se situacija poboljšati, da će se prestati sa napadima na grad i teško naoružanje staviti pod nadzor Unprofora, ali se u praksi ništa nije menjalo. Nastojeći da opravdaju neprestane artiljerijske i snajperske udare, predstavnici rukovodstva bosanskih Srba su govorili da su morali "da uzvrate vatru" ili su odgovornost prebacivali na muslimanske snage koje navodno "granatiraju svoje sunarodnike kako bi izazvali međunarodnu reakciju protiv Srba".

Svedok kaže da su položaje oko grada suvereno držale snage Sarajevsko-romanijskog korpusa čijeg komandanta Stanislava Galića opisuje kao pravog profesionalca "koji očigledno postupa po naređenjima pretpostavljenih", odnosno Ratka Mladića. General Galić je, podsetimo, u Tribunalu pravosnažno osuđen na doživotni zatvor zbog artiljerijske i snajperske kampanje protiv civila. Svedok je danas opisao optuženog Mladića kao "snažnu ličnost i harizmatičnog vođu" o kome su vojnici uvek govorili sa poštovanjem i koji je kontrolisao svoje podređene jedinice.

U izjavi istražiteljima iz 2002. godine, koja je uvedena u dokaze, general Abdel-Razek je rekao da su predstavnici bosanskih Srba otvoreno govorili o potrebi etničkog čišćenja dela BiH koji su smatrali svojim. Tako je jednom prilikom Biljana Plavšić upitala Abdel-Razeka zašto Unprofor ne ukloni ljude iz Sarajeva, dok mu je Radovan Karadžić nakon Londonske konferencije rekao "da Muslimane treba prenesti sa srpskih teritorija, a Srbe sa muslimanskih područja". Nešto kasnije, Karadžić je pred svedokom izneo sličan stav, navodeći "da Muslimani moraju biti uklonjeni sa srpskih teritorija jer više ne možemo da živimo zajedno i da se slična prilika neće ponovo ukazati". Svedok smatra

da se Mladić, koji je prisustvovao sastanku, složio sa Karadžićem, kao i da su između političkog i vojnog rukovodstva bosanskih Srba u to vreme vladali "skladni odnosi".

U presudi Galiću se navodi da je general Abdel-Razek "bez sumnje verodostojan svjedok i da je njegov iskaz pouzdan". Njegovo svjedočenje je, između ostalog, dovelo Pretresno veće do zaključka da se "zloglasni i rasprostranjeni napadi na sarajevske civile "nisu mogli dešavati protiv volje komandanata vojske bosanskih Srba".

Pred kraj današnjeg zasedanja počelo je unakrsno ispitivanje svjedoka od strane Mladićevog branioca Nenada Petrušića.

2012-10-05

HAG/DEN HAAG

KOMANDANT I VRHOVNI KOMANDANT

U nastojanju da odgovornost za artiljerijski i snajperski teror nad Sarajevom makar delimično sa Ratka Mladića prebaci na Radovana Karadžića, odbrana isticala da je predsednik RS ujedno bio i vrhovni komandant vojske, sa čim se svjedok složio, ali je ponovio da je Mladić bio direktno nadređen korpusu koji je držao grad pod paljbom.

◀ Hussein Ali Abdel-Razek, svjedok na suđenju Ratku Mladiću

U nastojanju da opravda granatiranje Sarajeva, branilac Ratka Mladića je u današnjem unakrsnom ispitivanju egipatskog generala Huseina/Hussein Abdel-Razeka ukazivao na postojanje legitimnih vojnih meta u gradu. Podsetio je na deo svjedokove izjave haškim istražiteljima u kojoj je naveo da su pripadnici Armije BiH - minobacačem pričvršćenim na vojno vozilo - sa različitih lokacija u gradu gađali srpske položaje na okolnim brdima.

General Abdel-Razek, komandant Unproforovog sektora Sarajevo od avgusta 1992. do februara 1993. godine, je dodao da je pomenuto vozilo ispaljivalo projektele iz blizine civilnih objekata, poput bolnice, pošte, pa čak i

sedišta misije UN. Zbog toga su, kaže, on i njegove kolege oštro protestovale kod Ejupa Ganića, zahtevajući da se sa takvom praksom prekine. Upitan da li je vojska bosanskih Srba imala pravo da odgovara na provokacije, odgovorio je potvrdno, ali je naglasio da su i pored toga morali imati u vidu da su u gradu brojni civilni objekti i položaji Unprofora.

Branilac Petrušić je nastojao da ukaže na pisane dokaze o Mladićevim pokušajima da se obustave artiljerijski i snajperski udari na grad. Predočio je, naime, nekoliko dokumenata u kojima Mladić naređuje komandi Sarajevsko-romanijskog korpusa da obustavi artiljerijska i snajperska dejstva na grad. Svjedok nije poricao da su takva naređenja izdavana, ali je rekao da se u praksi malo toga promenilo, odnosno da obustava vatre nije potrajala, već da su se granatiranje i snajperski udari "zadugo nastavili".

Branilac je, pored toga, pokušao da odrekne isključivu odgovornost komandanta Glavnog štaba VRS Ratka Mladića za ratnu situaciju u Sarajevu, ukazujući svjedoku da je predsednik Radovan Karadžić bio vrhovni komandant snaga bosanskih Srba. Podsetio je da je upravo Karadžić, na sastanku bez prisustva Mladića, "glatko odbio" zaključke Londonske konferencije po kojima je teška artiljerija oko grada trebalo da bude stavljena pod nadzor Unprofora. Svjedok se složio da je tako i bilo, ali je naglasio da je predsednik odluke morao donositi "u saradnji sa vojnim savetnicima". Ostao je pri svojim jučerašnjim tvrdnjama da je Ratko Mladić imao VRS pod kontrolom i da je bio nadređen komandantu Sarajevsko-romanijskog korpusa Stanislavu Galiću, pred Tribunalom osuđenim na kaznu doživotnog zatvora zbog zločina nad građanima Sarajeva.

Tokom današnjeg ispitivanja, branilac je sugerisao da su građani Sarajeva srpske nacionalnosti bili ugroženi i da su želeli da napuste grad, a svjedok je odgovorio da je većina njih ipak želela da se sukob što pre završi i da "nastave žive zajedno".

Po završetku Abdel-Razekovog svjedočenja, zasedanje je nastavljeno iskazom zaštićenog svjedoka optužbe o zločinima na području Rogatice.

2012-10-05

HAG/DEN HAAG

ROK ZA ČIŠĆENJE ROGATICE

Zaštićeni svjedok RM-81 na suđenju Ratku Mladiću svjedoči o hapšenjima, prebijanjima, ubijanju i silovanju ljudi koji su nakon zauzimanja Rogatice u maju 1992. godine zatočeni školi "Veljko Vlahović". Svjedok tvrdi da je nadležnost nad tim zatočeničkim objektom imao Rajko Kušić koji se ljutio što Muslimani "ne sarađuju" i tako produžavaju "rok za čišćenje Rogatice" o čemu je trebao izvijestiti Pale.

◀ Ratko Mladić u sudnici Tribunala

Suđenje Ratku Mladiću nastavljeno je iskazom zaštićenog svjedoka sa pseudonimom "RM-81" o granatiranju i zauzimanju Rogatice od strane srpskih snaga u maju 1992. godine, kao i o hapšenjima, premlaćivanjima, ubijanjima i silovanjima koja su uslijedila u narednim mjesecima. Svjedok je o tome već svjedočio na suđenjima Momčilu Krajišniku i Radovanu Karadžiću, a u predmetu Mladić u dokaze je uvedena pisana izjava koju je dao istražiteljima u septembru 2011. godine.

Prema kratkom sažetku izjave koju je tužiteljica Silvija D'Askoli/Silvia D'Ascoli pročitala u sudnici srpske snage su, nakon višednevnog granatiranja, ušle u Rogaticu 21. i 22. maja 1992. godine. Muslimanima je naređeno da se

predaju, a potom su zatočeni u zgradi srednje škole "Veljko Vlahović". U školi se bilo oko 1.100 civila, uglavnom žena, djece, starijih i bolesnih. Tokom troipomjesečnog zatočeništva mnogi od njih su pretučeni, silovani i/ili ubijeni.

Tužilaštvo je u glavnom ispitivanju ukazalo na redovni operativni izvještaj Rogatičke brigade VRS od 11. juna 1992. godine kojom je zapovijedao Rajko Kušić. U izvještaju se navodi da "nema većih aktivnosti neprijatelja", da u grad svakodnevno "pristiže" veliki broj muslimanskih civila, koji se potom "smiještaju" u školu i na druge lokacije. Svjedok se složio da stanovništvo Rogatice nije pružalo otpor srpskim snagama, ali je naglasio da civili nisu "pristizali" odnosno sami dolazili u školu, nego su odvođeni i zatvarani.

Na platnom spisku aktivnih rogatičkih policajaca iz maja 1992. godine svjedok je identifikovao trojicu ljudi koji su viđeni kako iz škole izvode žene na silovanje, kao i osobu koja je saslušavala zatočenike. Na spisku bosanske Komisije za nestale svjedok je identifikovao imena muškaraca koje su srpski vojnici uhapsili i pogubili prilikom zauzimanja Rogatice. Od jedinog preživjelogsvjedok je saznao da su ih srpski vojnici odveli u pravcu Rasadnika, a od srpskih stražara u školi je čuo da su ubijeni ispod jednog mosta, na putu prema Partizanskom groblju.

Svjedok tvrdi da je logor u školi "Veljko Vlahović" bio pod komandom Rajka Kušića. Prilikom posjete školi krajem juna ili početkom jula 1992. godine Kušić se, po riječima svjedoka, žalio jer ljudi "ne saraduju" i da zbog toga "ima problema" pošto ima "rok za čišćenje Rogatice" i da "mora podnijeti izvještaj Palama".

Tužiteljica je ukazala da su srpske snage po preuzimanju vlasti uništile obje džamije u Rogatici (Čaršijska i Arnaudija). U rušenju Arnaudije je, po riječima svjedoka, učestvovao srpski vojnik po imenu Danko Nerić. Nosio je sivo-maslinastu uniformu bivše JNA sa crveno-bijelim trakama pričvršćenim za epotele.

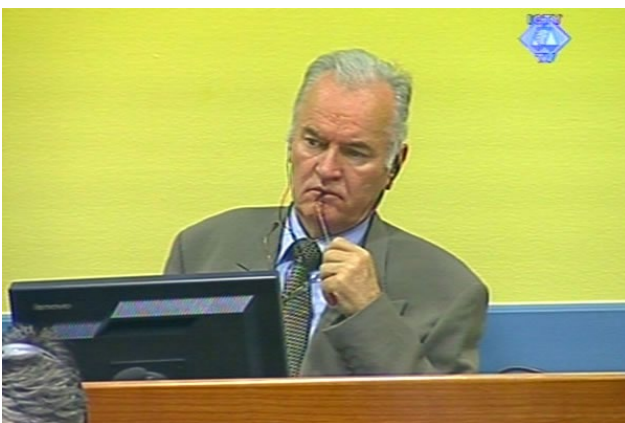
Pred kraj današnje rasprave Mladićeva odbrana je počela unakrsno ispitivanje koje će nastaviti u ponedjeljak 8. oktobra.

2012-10-08

HAG/DEN HAAG

MLADIĆ PRETI ŠTRAJKOM GLAĐU

Zbog gestikuliranja, smejanja i glasnih komentara tokom unakrsnog ispitivanja zaštićenog svedoka optužbe, sudije naložile da se Ratko Mladić odstrani iz sudnice. Posredstvom advokata, Mladić tražio razumevanje sudija jer "nije u stanju da kontroliše svoje emocije", najavljujući da će, ako sud pokuša da mu nametne drugu odbranu, "stupiti u štrajk glađu i prestati da pije lekove"

◀ Ratko Mladić u sudnici Tribunala

Zbog neprikladnog ponašanja Ratko Mladić je uklonjen iz sudnice tokom iskaza svedoka zaštićenog pseudonimom RM-081 koji je govorio o zločinima nadMuslimanima u Rogatici.

Iako se unakrsno ispitivanje svedoka od strane Mladićevih branilaca odvijalo na takozvanoj poluzatvorenoj sednici, malobrojni prisutni na galeriji za publiku su kroz staklo koje ih odvaja od sudnice mogli da prate šta se tamo dešava... ali u formi nemog filma, bez tona. Sa galerije se, tako, moglo videti kako se Mladić grohotom smeje i odmahuje glavom, širi ruke i hvata se za glavu izražavajući nevericu u ono što je svedok govorio, i dobacuje braniocima cedulje sa porukama.

Nakon nekih pola sata rasprava je iznenada prekinuta, sudije su napustile sudnicu i spuštene su zastori, tako da se više nije ni videlo ni čulo šta se događa u sudnici. Čulo se, jedino, kako Mladić galami u hodniku kojim je izveden iz

sudnice i odveden u prostoriju za optužene. Ubrzo su, međutim, zastori podignuti, sudije i ostali učesnici u raspravi su zauzeli svoja mesta, samo je optuženička klupa ostala prazna.

Pošto je rasprava otvorena za javnost, predsedavajući sudija je objasnio da je Mladić zbog neprimerenog ponašanja udaljen iz sudnice. Veće je dozvolilo jednom od branilaca da se povuče i razgovara sa optuženim, nalažući da se unakrsno ispitivanje svedoka nastavi do pauze. Nakon pauze, sudija je saopštio da odluka o Mladićevom udaljavanju iz sudnice "ostaje na snazi dok se ne završi iskaz svedoka RM-081". Branilac Miodrag Stojanović preneo je poruku optuženog da "ne može da kontroliše svoje emocije, ni smeh ni suze" i zato traži razumevanje sudija i povratak u sudnicu ili povlačenje njegovih branilaca iz sudnice. U slučaju da sudije to ne prihvate i pokušaju da mu nametnu nove braniocce Mladić će - preneo je Stojanović - "stupiti u štrajk glađu i prestati da uzima lekove". Obzirom na odluku sudija da se Mladiću ne dozvoli povratak u sudnicu do kraja unakrsnog ispitivanja RM-081, branioci su odustali od daljih pitanja.

Optuženi se, međutim, nije pojavio u sudnici ni kada je počeo iskaz narednog svedoka, britanskog pukovnika Pirsra Taker/Pyers Tucker, a branioci su saopštili da se Mladić ne oseća dobro, da leži u susednoj sobi i čeka da mu se izmeri pritisak. Nakon što je medicinsko osoblje utvrdilo da je sposoban da prati postupak, Mladić se na početku današnje treće sednice konačno vratio u sudnicu.

2012-10-08

HAG/DEN HAAG

TERORISANJE I KAŽNJAVANJE SARAJLIJA

Bivši pomoćnik komandanta Unprofora za BiH Pirs Taker tvrdi da je svrha artiljerijskih i snajperskih udara na Sarajevo bila da se "stanovništvu ulije strah u kosti i da se ono podstakne na odlazak sa područja" koja su napadana, a da je u istočnoj Bosni i drugim delovima BiH bio primetan obrazac etničkog čišćenja nesrpskog stanovništva.

◀ Pyers Tucker, svjedok na suđenju Ratku Mladiću

Po okončanju iskaza zaštićenog svedoka optužbe sa pseudonimom RM-081, suđenje Ratku Mladiću jutros je nastavljeno svedočenjem britanskog pukovnika Pirsra Taker/Pyers Tucker, koji je od oktobra 1992. do marta 1993. godine bio pomoćnik za vojna pitanja bivšeg komandanta snaga Unprofora u BiH Filipa Moriona/Philippe Morillon. Taker je do sada svedočio na četiri haška suđenja, a danas je u dokaze uvrštena njegova izjava istražiteljima tužilaštva iz maja 2010. godine.

U kratkom rezimeu tog dokumenta koji je tužilac Kveke Vanderpuje/Kweku Vanderpuye danas pročitao u sudnici se navodi da će se njegov iskaz baviti pitanjima opsade Sarajeva i "etničkog čišćenja" u istočnoj BiH koje

je sprovodila vojska bosanskih Srba. Svedok je u izjavi artiljerijsko i snajpersko delovanje po Sarajevu opisao kao "kazneno i terorističko delovanje".

Na pitanje da pojasni taj navod, rekao je da je "kazneno granatiranje" podrazumevalo udare na delove grada iz kojih je prethodno otvarana vatra na položaje bosanskih Srba. Radilo se, kaže, o odmazdi bez ikakve vojne svrhe, jer u trenutku granatiranja datog područja na njemu više nije bilo vojnih ciljeva. S druge strane, "teroristički napadi" na Sarajevo podrazumevali su pojedinačne nasumične artiljerijske udare sa ciljem da se ugroze civili. Pukovnik Taker smatra da je svrha artiljerijskih i snajperskih udara bila da se "stanovništvu ulije strah u kosti i da se ono podstakne na odlazak sa područja" koje je napadnuto. Pored toga, civilno i vojno rukovodstvo bosanskih Srba su, priseća se svedok, snabdevanje grada vodom, strujom, gasom i drugim potrebštinama držali u svojim rukama i najčešće su "slavinu držali zavrnutom".

Obilazeći različita područja u BiH, poput banjalučke regije, Mrkonjić Grada i istočne Bosne, Taker je video da su u svim tim područjima kuće izbeglog stanovništva spaljivane što je "stvaralo konzistentnu sliku etničkog čišćenja". Zajedno sa generalom Morionom, u martu 1993. godine posetio je enklave u bosanskom Podrinju – Cersku, Konjević Polje i Srebrenicu. Na osnovu ličnih iskustava sa tog putovanja i brojnih izveštaja posmatrača UN koji su mu dostavljani, zaključio je da je postojao obrazac napada od strane vojnih snaga bosanskih Srba. Prvo bi nekoliko dana granatirali određeno selo, pa bi usledio ulazak kopnenih snaga. Zbog toga su, kaže, muslimanski civili znali da, kada padnu prve granate, treba da izbegnu sa tog područja. Kaže da je kasnije, tokom priprema za svedočenja, video brojne dokumente VRS iz kojih proizilazi da su napadi na istočno-bosanske enklave bili planirani u vrhu vojske bosanskih Srba.

Današnje glavno ispitivanje svedoka bilo je često prekidano prigovorima od strane Mladićevog branioca Dragana Ivetića zbog korišćenja dokumenata koji su mu kasno dostavljeni, kao i zbog odluke tužioca da svedoku postavlja pitanja na koja, po odbrani, odgovore mogu dati samo vojni veštaci. Branilac Ivetić je pred kraj današnjeg zasedanja počeo unakrsno ispitivanje pukovnika Takeru.

2012-10-09

HAG/DEN HAAG

SLIČNOSTI I RAZLIKE AMERIČKE I MLADIĆEVE VOJSKE

Branilac Ratka Mladića smatra da su se udari vojske bosanskih Srba na Sarajevo odvijali po uzoru na američku doktrinu "šokiraj i zastraši" koja predviđa da armija sa nadmoćnom artiljerijom što pre demonstrira silu kako bi se obeshrabrio i porazio neprijatelj, a svedok optužbe Pirs Taker odgovara je ključ primene pomenute doktrine u tome da se "što više ograniče gubici civila, što pri napadima VRS na Sarajevo nije bio slučaj".

◀ Ratko Mladić u sudnici Tribunala

U nastojanju da opravda aktivnosti vojske bosanskih Srba tokom opsade Sarajeva, branilac Ratka Mladića je u unakrsnom ispitivanju britanskog pukovnika Pirs Taker/Pyers Tucker osporavao svedokove ocene o "kaznenom i terorističkom" artiljerijskom i snajperskom dejstvovanju po gradu. Kao pomoćnik za vojna pitanja komandanta Unprofora u BiH Filipa Moriona/Philippe Morillon svedok je u Sarajevu boravio od oktobra 1992. do marta 1993. godine.

Opisujući "kazneno delovanje" artiljerije VRS, svedok je juče izjavio da se radilo o odmazdi, odnosno granatiranju civilnih delova Sarajeva iz kojih je prethodno Armija BiH otvarala vatru na srpske položaje. Branilac Dragan Ivetić

je svedoka podsetio da je u iskazu na suđenju bivšem komandantu Sarajevsko-romanijskog korpusa Stanislavu Galiću rekao da je jednom prilikom primio izveštaj u kojem se navodi da je iz kruga bolnice na Koševu otvarana artiljerijska vatra na položaje VRS. U odgovoru na sugestiju da je bilo legitimno uzvratiti vatru, svedok je rekao da se prilikom "odmazde" mora gledati šta se gađa. "Ako vidite bolnicu, onda dobro razmislite da li ćete uzvratiti paljbu", rekao je svedok i dodao da u takvim situacijama pripadnici britanske vojske nemaju pravo da reaguju. Isto tako, kaže da su u Sarajevu granatirane i druge bolnice osim koševske, a da nije bilo izveštaja da se i iz njih pucalo na položaje bosanskih Srba.

Osporavajući svedokovu ocenu o "terorističkom" artiljerijskom i snajperskom delovanju, branilac je dokazivao da se VRS koristila doktrinom koju primenjuju NATO i američka vojska. Radi se, naime, o doktrini zvanj "šokiraj i zastraši" koja predviđa da vojska sa nadmoćnom artiljerijom što pre demonstrira silu kako bi se obeshrabrio i porazio neprijatelj, čime se izbegavaju dalje žrtve. Svedok je rekao da zna za tu doktrinu, ali da je ključ njene primene da se "što više ograniče gubici civila, što pri napadima VRS na Sarajevo nije bio slučaj".

U nastavku, branilac je podsetio na delove svedokove izjave u kojima je naveo da su pripadnici Unprofora utvrdili da je granata koja je jednom prilikom pogodila Morionovu komandu ispaljena sa položaja Armije BiH, što je ovaj i danas potvrdio. Isto tako, nije se odrekao ni dela iskaza u predmetu Radovana Karadžića kada je rekao da je od jednog bivšeg pripadnika Unprofora tokom kasnijeg službovanja u Nemačkoj čuo da je u incidentu poznatom kao "Markale 1" granata ispaljena sa muslimanskih položaja. Upitan za ime te osobe, rekao je da ga se više ne seća.

Svedok se složio da je muslimanska strana ponekad preuveličavala stradanje svog stanovništva, sa ciljem da izazove međunarodnu intervenciju. Nije poricao ni da su ponekad čak opstruirali popravku instalacija za snabdevanje Sarajeva vodom i strujom, kao i da je bilo slučajeva šverca oružja u humanitarnim konvojima, ali je podvukao da je snabdevanje stanovništva u Sarajevu zavisilo isključivo od dobre volje srpskog vojnog i političkog rukovodstva. "Koristili su svaki izgovor da slavinu po potrebi zavrnu ili je samo malčice otvore", zaključio je Pirs Taker. Za sutra je najavljeno svedočenje bivšeg šefa posmatrača UN u Sarajevu – Džona Vilsona/John Wilson.

2012-10-10

HAG/DEN HAAG

MLADIĆ IMAO "VIŠE TOPOVA NEGO VOJNIKA"

Australijski general Džon Vilson svedočio o nadmoćnosti vojske bosanskih Srba nad odbranom Sarajeva u proleće 1992. godine, navodeći da je ta vojna sila korišćena "preterano, nesrazmerno i neselektivno", što nije video u 34 godine vojničke karijere iako je bio u Vijetnamu i Libanu.

Suđenje nekadašnjem komandantu vojske bosanskih Srba Ratku Mladiću nastavljeno je danas iskazom australijskog generala Džona Vilsona/John Wilson o iskustvima tokom kratkog ali sadržajnog boravka u Sarajevu od sredine maja do kraja juna 1992. godine. On je u to vreme bio glavni vojni posmatrač UN za bivšu Jugoslaviju i u tom svojstvu je prethodno boravio u Hrvatskoj.

◀ John Wilson, svjedok na suđenju Ratku Mladiću

U izjavi haškim istražiteljima je naveo da je od drugih vojnih posmatrača u proleće 1992. godine dobijao izveštaje o etničkom čišćenju Bijeljine, Zvornika i Podrinja, kao i o protivzakonitom zatvaranju civila. Ipak, fokus njegovog iskaza odnosi se na boravak u Sarajevu koje je tada, kako tvrdi, svakodnevno bilo izloženo "konstantnom, teškom i rasprostranjenom" granatiranju i snajperskoj vatri sa položaja VRS.

Australijski general je tokom 34 godine vojničke karijere iskusio rat u Vijetnamu, Libanu i Hrvatskoj, ali tvrdi da do dolaska u Sarajevo "nikada nije video vatru takvih razmera, naročito ne po civilnim metama". Tvrdi da su po gradu padale hiljade granata dnevno, kao i da su civili

bili izloženi stalnim snajperskim udarima. Kada se zbog toga žalio generalu Mladiću, ovaj nije poricao odgovornost, već se pravdao da se radi o "odbrani Srba ili odgovorima na napade".

Svedok kaže da je dobijao izveštaje i o povremenim provokacijama artiljerije Armije BiH, koje su se svodile na ispaljivanje nekoliko granata sa linije fronta, ali i iz grada iz minobacača postavljenog na kamion. Odgovor srpskih snaga je, kaže Vilson, bio "preteran, nesrazmeran i neselektivan". Na dve ili tri granate ispaljene na srpske položaje, usledio bi odgovor u vidu stotina granata na kvadratni kilometar gradskog stambenog područja.

General Vilson kaže da je Mladić, sa kojim se više puta sastao, u potpunosti kontrolisao vojsku bosanskih Srba koja je Sarajevo držala pod opsadom. Do takvog zaključka je došao, između ostalog, i na osnovu činjenice da je po naređenju optuženog paljba bila obustavljena tokom evakuacije vojnika iz tri kasarne JNA u Sarajevu u maju 1992. godine. Osim toga, kaže da je Mladić u njegovom prisustvu dva puta pretio odmazdom prema Sarajevu – prvi put navodeći da će ako se ne obavi evakuacija vojnika JNA "sравniti pola grada sa zemljom", a drugi put da će u slučaju strane vojne intervencije "celo Sarajevo biti sравnjeno". Na pitanje da li ga je ozbiljno shvatao, svedok je rekao: "Naravno, on je imao nameru da sprovede sve što kaže, i dobro i loše". Na te Vilsonove reči Mladić je reagovao klimanjem glave u znak odobravanja.

Tužiteljica Bolton je u dokaze uvela i dva presretnuta razgovora iz kojih se vidi Mladićevo moć da kontroliše situaciju u Sarajevu. U prvom razgovoru od 21. maja 1992. godine on oficiru JNA koji se nalazio u jednoj od kasarni u gradu govori: "Kažite im da ne mogu ništa da urade, ne mogu disati jer je Sarajevo opkoljeno". Tri dana kasnije u razgovoru sa ministrom odbrane vlade BiH Jerkom Dokom kaže sledeće: "Treba da znate da je Sarajevo u dometu moje artiljerije... Vaša glava je pod mojim stopalima a ne obrnuto". Mladić se u drugom razgovoru hvali i da "ima više artiljerije nego ljudi", što su, kaže svedok, potvrdili i posmatrači UN koji su posetili položaje VRS. U njihovim izveštajima se navodi da ima "više topova nego vojnika".

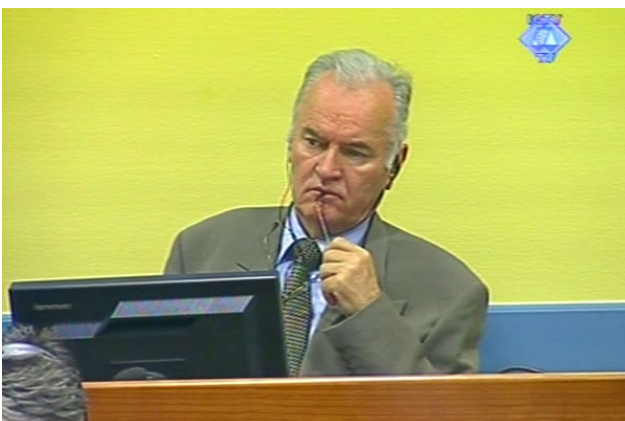
Ispitivanje generala Vilsona se nastavlja sutra.

2012-10-11

HAG/DEN HAAG

GENERAL MLADIĆ "VAN KONTROLE"

Bivši šef vojnih posmatrača u Sarajevu Džon Vilson kaže da je dan nakon teškog granatiranja Sarajeva 28. maja 1992. godine preslušao presretnuti razgovor u kojem general Ratko Mladić izdaje naređenje za napad, od čega su se oficiri JNA u gradu ogradili i tvrdili da je on "van kontrole". Optuženi se i tokom današnjeg zasedanja teško kontrolisao, pa je zbog ometanja postupka ponovo udaljen iz sudnice.

◀ Ratko Mladić u sudnici Tribunala

Bivši šef vojnih posmatrača UN u BiH australijski general Džon Vilson/John Wilson je u nastavku glavnog ispitivanja na suđenju Ratku Mladiću opisao "jednu od dve najteže noći" koje je doživeo tokom boravka u Sarajevu od sredine maja do kraja juna 1992. godine. Radi se o granatiranju koje je počelo 28. maja u 17 časova i trajalo do ranih jutarnjih sati narednog dana. Te noći je na grad, a pre svega na njegovo centralno jezgro, prema svedoku ispaljeno između pet i deset hiljada granata.

Dan nakon napada, general Vilson je pozvan na sastanak sa predstavnicima vlasti BiH i oficirima JNA koji su čekali dogovor oko evakuacije svojih jedinica iz grada. Ministar Jerko Doko je tom prilikom prisutnima predočio snimak

radio komunikacije presretnute 28. maja, u kojoj Ratko Mladić izdaje naređenje za napad na Pofaliće i Velešiće "jer

tamo nema srpskog življa mnogo”, zatim po gradskim ulicama Dobrovoljačka, Humska, Đure Đakovića i na zgradu predsjedništva. “Ali idi na artiljerijsko osmatranje da ne mogu da spavaju, da im razvučemo pamet njihovu”, zahtevao je tada Mladić od potčinjenog oficira.

Na pitanje kako su nakon preslušanog snimka reagovali prisutni, general Vilson je rekao da su bili “zbunjeni, zaprepašćeni i iznenađeni” i da su predstavnici JNA želeli da se distanciraju od tog napada. General Bošković i pukovnik Čađo su se izvinjavali, govorili da je Mladić “van kontrole” i da je ignorisao naređenja JNA da prekine sa granatiranjem.

Nakon što je to naređenje emitovano na Radio Sarajevu, Mladić je dan kasnije u presretnutom razgovoru negirao da je “uhvaćen” njegov glas. Obraćajući se izvesnom Potpari kaže da “oni prave lakrdiju i zavaravaju svoj narod” tako što angažuju “pantomimičare ili nekakve dobre imitatore da mogu uspješno da imitiraju glasove i moj i tvoj i svačiji”. Upitan da li je neko od prisutnih na sastanku 29. maja 1992. godine smatrao da se na snimku ne radi o Mladićevom glasu, general Vilson je rekao da šest prisutnih oficira JNA i nekoliko zvaničnika predsjedništva BiH “nisu imali nikakve sumnje da se radilo o glasu generala Mladića”.

Dokazujući da je optuženi imao apsolutnu kontrolu nad snagama VRS koje su držale Sarajevo pod opsadom, tužiteljica je predočila i presretnuti razgovor od 25. maja 1992. godine u kojim on najavljuje “odmazdu i potres” u slučaju da kasarne JNA ne budu evakuisane na vreme i dodaje: “Sa sve četiri strane sveta sam ja Sarajevo blokirao. Nema mu izlaska, u mišolovci je”. Svedok je rekao da to upravo odražava tadašnju “realnost na terenu”.

U drugom delu zasedanja počelo je unakrsno ispitivanje svedoka od strane Mladićevog zastupnika Nenada Petrušića, a pred sam kraj današnjeg radnog dana optuženi je udaljen iz sudnice. Pretresno veće se, naime, na taj korak odlučilo nakon više upozorenja da se ne obraća glasno svojim braniocima i poštuje raniju odluku po kojoj je dužan da sa njima komunicira “u tišini” putem pisanih poruka, jer je mogućnost verbalnog kontakta sa njima koristio da utiče na iskaze svedoka. U sudnicu će moći da se vrati po okončanju svedočenja Džona Vilsona.

2012-10-12

HAG/DEN HAAG

MLADIĆ JE MOGAO DA NAREDI PREKID VATRE... DA JE HTEO

Nakon što mu je predočen zapis presretnutog razgovora iz maja 1992. godine u kojem Ratko Mladić jednom od potčinjenih oficira izdaje naređenje da se tokom evakuacije JNA ne puca na Sarajevo, bivši šef posmatrača UN za BiH Džon Vilson rekao da to upravo znači da je on “kada je želeo” mogao da nametne prekid vatre. Nastavak tužiočevog dokaznog postupka 29. oktobra.

◀ John Wilson, svjedok na suđenju Ratku Mladiću

Obrana sugerije da je ponašanje Ratka Mladića u maju 1992. godine, kada je pred međunarodnim zvaničnicima pretio da će Sarajevo “savrnuti sa zemljom”, zapravo bilo plod njegove “zabrinutosti za bezbednost pripadnika JNA” koji još uvek nisu bili evakuisani iz Sarajeva. U unakrsnom ispitivanju australijskog generala Džona Vilsona/John Wilson, branilac Nenad Petrušić je podsetio da su u prvoj polovini maja 1992. godine napadnute kolone JNA u povlačenju – u sarajevskoj Dobrovoljačkoj ulici, potom i u Tuzli –kada je poginulo više desetina vojnika i oficira. Svedok nije poricao da je optuženi tada imao razloga za zabrinutost, ali je u svedočenju jasno stavljao do znanja da tu zabrinutost nije smeo da ispoljava odmazdom nad građanima Sarajeva.

Ukazujući na Mladićevu navodnu odanost mirnom rešenju problema, branilac je predočio zapis presretnutog razgovora od 24. maja 1992. godine u kojem on jednom od svojih potčinjenih oficira izdaje sledeće naređenje: “Prenesi tamo da bude mir, nemojte ovo pucanje da se dešava, kvarite mi ostalo sve”. To “sve” što ne treba kvariti odnosi se na evakuaciju preostalih pripadnika JNA iz grada, što je svedok potvrdio i dodao da to upravo znači da je general Mladić mogao “da nametne prekid vatre ako je želeo”.

Nešto pre tog presretnutog razgovora, evakuisana je kasarna “Viktor Bubanj”, a nekoliko dana kasnije i kasarna “Jusuf Đonlić” i ostalo je da se izmeste još vojnici iz kasarne “Maršal Tito”, nakon dogovora o tome šta će im od naoružanja biti dozvoljeno da iznesu sa sobom. Posle Mladićeve pretnje na sastanku sa generalom Vilsonom od 25. maja 1992. godine da će, ukoliko se evakuacija JNA ne obavi u roku od tri dana “savrnuti pola grada sa zemljom”, usledilo je jedno od dva najteža artiljerijska napada na civilna područja Sarajeva koja svedok pamti. Nedugo nakon toga, početkom juna, evakuisana je i kasarna “Maršal Tito”. General Vilson je, podsetimo, u Sarajevu boravio od sredine maja do kraja juna 1992. godine kao šef vojnih posmatrača UN.

Predsedavajući sudija Ori/Orie je danas od odbrane zatražio pojašnjenje njene pozicije u vezi sa presretnutim razgovorima u kojima je Mladić jedan od aktera. Ukazao je da branioci s jedne strane negiraju njihovu autentičnost,

a sa druge ih koriste u sudnici kada žele da dokažu nevinost optuženog. Branilac Petrušić je saopštio da odbrana smatra da oni nisu autentični, ali da o njima žele da ispituju svedoke, za slučaj da ih veće prihvati u dokaze.

Nakon što je juče udaljen iz sudnice zbog nepoštovanja naloga sudija da sa braniocima tokom procesa komunicira isključivo pisanim putem, Ratko Mladić se danas, po okončanju Vilsonovog iskaza, vratio na klupu za optužene na kratku administrativnu raspravu. Na suđenju sledi dvonedeljna pauza, tako da je nastavak dokaznog postupka optužbe zakazan za ponedeljak 29. oktobra.

2012-10-29

HAG/DEN HAAG

PREMLADI ZA VOJSKU ALI NE I ZA UBIJANJE

Suđenje Ratku Mladiću nastavljeno iskazom Grge Stojića, jedinog od šestorice bosanskih Hrvata koje su srpske snage strijeljale u selu Škrļjevita kod Sanskog Mosta 2. novembra 1992. godine. Po odbrani, izvršioi zločina su pripadali "neregularnim snagama" a barem dvojica među njima bili su "maloljetni". Svjedok je odgovorio da su ta dvojica bili premladi za vojsku, "ali ne i za ubijanje". Mladić propustio prvu sjednicu jer je želio da "završi doručak".

◀ Grgo Stojić, svjedok na suđenju Ratku Mladiću

Na suđenju Ratku Mladiću svjedočio je Grgo Stojić, jedini preživjeli od šestorice bosanskih Hrvata koje su srpske snage 2. novembra 1992. godine izvele na strijeljanje u selu Škrļjevita kod Sanskog Mosta. Svjedok je kasnije saznao za još nekoliko ubistava u selu tog dana. Sanski Most je jedna od šest bosanskohercegovačkih opština u kojima su, prema optužnici protiv Mladića, zločini srpskih snaga nad hrvatskim i muslimanskim stanovništvom dosegli razmjere genocida.

Stojić je o progonu Hrvata ranije svjedočio na suđenjima Radoslavu Brđaninu i Radovanu Karadžiću. Prema sažetku njegovog iskaza koji je pročitao tužilac, Stojić i još petorica hrvatskih civila su uhapšeni, opljačkani i na

koncu strijeljani u podnožju šume Glamočnica. Preživio je jedino svjedok koji je, ranjen u stomak, ruku i kuk prebačen najprije u Sanski Most a potom u bolnicu u Banjaluci, gdje je na urološkom odjeljenju zatvoren u prostoriju koju opisuje kao "ćeliju".

Ispred te "ćelije" danonoćno su dežurali vojnici koji su skinuli kvaku sa vrata i držali je kod sebe. Uz njihovu dozvolu u sobu su povremeno ulazili vojnici i civili koji su čizmama, kundacima i čime god su stigli tukli zarobljenike. Stojić je i sam bio pretučen u dva navrata, a iz bolnice je "otpušten" 11. decembra 1992. godine i otišao je u Hrvatsku, a odatle u Ameriku na operaciju ruke i liječenje.

Mladićev branilac Dragan Ivetić je u unakrsnom ispitivanju ukazivao da su srpske vlasti u Sanskom Mostu, čim su od svjedoka saznale za zločin u selu Škrļjevita, provele istragu i utvrdile identitet četvorice izvršilaca. Branilac je, dalje, ukazao da su dvojica od njih- Todor Vokić i Goran Vukojević - bili maloljetnici i nisu mogli pripadati "regularnim" srpskim snagama, a da je drugoj dvojici - Danilušku Kajtezu i Milošu Maksimoviću - suđeno i da ih je Okružni sud u Banjaluci 2007. oslobodio optužbi, a Vrhovni sud RS 2008. godine potvrdio tu presudu.

Svjedok je rekao da su petnaestogodišnji Vokić i sedamnaestogodišnji Vukojević bili "premladi" za služenje vojnog roka u mirnodopskim uslovima, ali - kako je dodao - "ne i za ubijanje". Složio da se četvorica izvršilaca strijeljanja ne mogu smatrati "regularnom vojskom", opisujući ih kao "zločince koji su nosili oružje".

Pošto je Ivetić sugerisao da je Kajtez bio "obični kriminalac koji je radio određene stvari radi finansijske dobiti", tužilac je u dodatnom ispitivanju ukazao da raspolaže dokumentima vojnog suda iz Banjaluke u kojima se navodi da su Maksimović i Kajtez bili pripadnici Šeste krajiške brigade VRS.

Ratko Mladić je, inače, propustio prvi dio Stojićevog iskaza. On, naime, jutros nije stigao na početak suđenja pošto je, prema informaciji iz Pritvorske jedinice, prvo želio "završiti doručak" koji se očito odužio. Mladićevu želju da radije završi doručak nego da na vrijeme dođe u sudnicu sudije su protumačile kao njegovo odricanje od prava da prisustvuje suđenju pa je optuženom - koji je u Tribunal stigao petnaestak minuta nakon početka sjednice - dopušteno da uđe u sudnicu tek nakon prve pauze.

2012-10-30

HAG/DEN HAAG

“SVE ŠTO NOSI PUŠKU” BILO JE POD MLADIĆEVOM KONTROLOM

Dokazujući vezu lokalnih kriznih štabova i Vojske Republike Srpske ekspert tužilaštva Dorotea Henson pozvala se na presretnuti telefonski razgovor Ratka Mladića sa članom Kriznog štaba sarajevske opštine Ilidža, u kojem Mladić kaže da su Arkanovci i “sve što nosi pušku” pod njegovom kontrolom.

◀ Dorothea Hanson, svjedok u Tribunalu

U nastavku suđenja Ratku Mladiću o ulozi i funkcionisanju kriznih štabova Srpske demokratske stranke (SDS) i njihovom odnosu sa vojnim snagama bosanskih Srba svedoči ekspert tužilaštva Dorotea Henson/Dorothea Hanson. U dokaze je usvojen je njen izveštaj pripremljen za suđenje Radovanu Karadžiću. O istoj temi Henson je svedočila i u predmetima Momčila Krajišnika, kao i Miće Stanišića i Stojana Župljanina.

Krizni štabovi su najpre formirani kao “tajne partijske organizacije” u opštinama, a u maju 1992. godine su preimenovani u ratna predsedništva. Prema svedokinji nije se radilo o strukturalnim promenama, pošto je članstvo ostalo isto, već je samo naziv promenjen. Tokom

juna iste godine ratna predsedništva su preimenovana u ratna povereništva.

Komandanti najpre JNA a potom VRSbili su članovi kriznih štabova i “u najmanju ruku” se, prema svedokinji, radilo o odnosu koordinacije i saradnje. Henson je navela da su krizni štabovi kontrolisali i formirali neke jedinice lokalne TO, kao i neke paravojne jedinice, koje su postepeno integrisane u VRS tokom juna 1992. godine. Kao primer saradnje navela je Sanski Most, Prijedor i Ključ. U Ključu se, tvrdi, radilo o “tesnoj saradnji” i iz zapisnika sa sastanaka se vidi da je Krizni štab jedinicama VRS nalagao šta da rade.

Da bi ilustrovala Mladićev odnos sa kriznim štabovima, Henson se pozvala na presretnuti razgovor od 13. maja 1992. godine, dan nakon što je Mladić na skupštini RS imenovan za komandanta Glavnog štaba VRS. U razgovoru sa profesorom Unkovićem iz Kriznog štaba Ilidže Mladić ističe da su pod njegovom kontrolom “svi koji nose pušku”, uključujući i Arkanovce na Ilidži, te da niko ne sme da radi ništa na svoju ruku, “ako hoće da nosi glavu”.

Mladićev branilac Miodrag Stojanović je u unakrsnom ispitivanju dovodio u pitanje svedokinjinu objektivnost i stručnost, ukazujući da je zaposlena u tužilaštvu i da nema pravničko obrazovanje. Ona je, međutim, pojasnila da se najveći deo njenog izveštaja zasniva na proučavanju sadržaja dokumenata kriznih štabova, a ne analizi pravnih okvira kojim se reguliše rad kriznih štabova, kako je to sugerisao branilac.

Branilac je tvrdio da do juna 1992. godine nijedan od komandanata VRS nije bio član kriznih štabova, što je svedokinja demantovala i kao primer navela da je pukovnik Branko Basara bio član Kriznog štaba u Sanskom Mostu i ukazala na zapisnike sa sastanka u kojima se pri nabranjanju članova štaba navode komandant VI krajiške brigade pukovnik Basara, i komandant TO pukovnik Ančić. Iskaz Dorotee Henson biće okončan sutra.

2012-10-31

HAG/DEN HAAG

MASAKR NA SANKANJU

Muhamed Kapetanović, koji je kao devetogodišnjak teško povređen u granatiranju Alipašino polja, kaže da su se deca pre napada igrala na snegu jer je sve bilo mirno, a iz obližnje zgrade u kojoj se nalazio štab jedne jedinice Armije BiH nije bilo provokacija ni otvaranja vatre.

Muhamed Kapetanović imao je devet godina kada je 22. januara 1994. godine ranjen u eksploziji granate u sarajevskom naselju Alipašino polje. Izjavu o tom događaju dao je istražiteljima Tribunala 2000. godine, a danas je uvrštena u dokaze na suđenju Ratku Mladiću, bivšem komandantu Glavnog štaba VRS.

Prema optužnici 22. januara 1994. godine sa teritorije pod kontrolom VRS ispaljene su tri granate na Alipašino polje. Prva je pogodila park iza stambenih zgrada u ulicama koje su se tada zvale Cetinjska i Klare Cetkin, a sada Geteova i Bosanska, dok su dve pale ispred zgrada gde su se deca sankala. Ubijeno je šestoro dece, a petoro ranjeno.

Nakon prve granate, opisao je Kapetanović, dečaci su potrčali ka zgradama, ali je iza njih pala nova granata. Pogoden je u levu nogu i ruku i levu stranu lica i pao je na trotoar. Iza sebe je video jedanaestogodišnjeg Daniela Juranića kome je geler “odrubio glavu”, kao i ranjene Elvira i Admiru Ahmethodžića. Pokušao je da ustane ali nije mogao. Otac ga je prevezao do bolnice na Dobrinji, odakle je prebačen na Koševo. Nakon mesec dana evakuisan je u Italiju i u naredne dve godine sedam puta operisan. Admiru Ahmethodžiću amputirana je leva noga.

◀ Muhamed Kapetanović, svjedok na suđenju Ratku Mladiću

U sudnici su prikazani izveštaji o masakru na sankanju, emitovani iste večeri na Sarajevskoj televiziji. U jednom od izveštaja vidi se Muhamed Kapetanović nakon što mu je ukazana prva pomoć. Ležeći na bolničkom krevetu i lica uvijenog u zavoje zbog povrede vilice, govori o trenutku kada je između njega i Daniela Juranića pala granata od koje je ranjen, a Daniel ubijen. Na snimku se takođe vide tela poginule dece i svjedokov otac koji govori o momentu kada je kroz prozor zgrade ugledao ranjenu i ubijenu decu.

U kratkom unakrsnom ispitivanju Mladićev branilac Miodrag Stojanović je izrazio žaljenje zbog svega što je svjedok preživio i pokušao je da ustanovi da li je u to vreme znao o kojoj se vrsti granata radilo i odakle su ispaljene, ali Kapetanović o tome nije imao saznanja. Na mapi je obeležio mesta na kojima se nalazio kada je čuo prvu granatu i kada je pogođen, kao i obližnju zgradu za koju je "čuo" da je korišćena od strane jedinice "Kulin ban". U dodatnom ispitivanju svjedok je tužiteljici potvrdio da tog dana nije čuo otvaranje vatre ni ispaljivanje granata iz te zgrade, te da su se sankali upravo zato što je dan bio miran. Prema presuđenim činjenicama koje je veće formalno primilo k znanju, tog dana nije bilo vojnih aktivnosti niti su vojnici Armije BiH viđeni u kvartu, već samo deca koja su se igrala. Utvrđeno je i da zgrada komande "Kulina Bana" nije bila meta ovog napada.

Pre Kapetanovića iskaz je završila ekspert tužilaštva Dorotea Henson/Dorothea Hanson, koja je govorila o ulozi i radu kriznih štabova i njihovom odnosu sa vojskom. Pred kraj današnje rasprave svedočenje je počeo bivši vojni posmatrač UN u Sarajevu, Ričard Mol/Richard Mole.

2012-11-01

HAG/DEN HAAG

BLOKADOM SARAJEVA DO CILJEVA NA DRUGIM BOJIŠTIMA

Bivši viši vojni posmatrač UN Ričard Mol ukazuje da su bosanski Srbi primenjivali "strategiju blokiranja Sarajeva" i vršili pritisak na grad kako bi ostvarili ciljeve na drugim bojištima. General Ratko Mladić saglasan da se suđenje odvija u njegovom odsustvu dok je on na lekarskom pregledu.

◀ Richard Mol, svjedok na suđenju Ratku Mladiću

Britanski potpukovnik Ričard Mol/Richard svedoči na suđenju bivšem komandantu Glavnog štaba Vojske Republike Srpske Ratku Mladiću o tromesečnom stažu u Sarajevu gde je obavljao dužnost višeg vojnog posmatrača UN, od 16. septembra do 26. decembra 1992. godine.

Prema sažetku njegovih iskaza na suđenjima Stanislavu Galiću i Radovanu Karadžiću, Mol je bio zadužen za oko 60 vojnih posmatrača raspoređenih na obe strane linije sukoba. Mandat posmatrača je, između ostalog, bio da nadgledaju situaciju u Sarajevu i izveštavaju o upotrebi teškog naoružanja. Mol je potvrdio da je Sarajevsko-romanijski korpus "intenzivno, neselektivno i nasumično" granatirao Sarajevo i tako vršio "težak psihološki pritisak" na njegove stanovnike. Na čestim sastancima sa komandantom korpusa Galićem, Mol je upućivao proteste i tražio objašnjenje za granatiranja koja, po njemu, nisu imala nikakvo vojno opravdanje. Galić je, zauzvrat, pretio da će granatirati Sarajevo ako događaji na drugim frontovima ne budu išli na ruku bosanskim Srbima.

Nakon tromesečnog boravka u Sarajevu, Mol je zaključio da su bosanski Srbi primenjivali "strategiju zatvaranja grada i korišćenja sile koja nije opravdana vojnom nuždom" kako bi "ostvarili ciljeve na drugim bojištima". Tužiteljica je to potkrepila izjavom Radovana Karadžića da dejstva u Sarajevu sprečavaju da se vode borbe u Krajini, Semberiji, Drini, u svim područjima na kojima mogu da budu u sukobu sa Muslimanima". Ta izjava je za Mola "otkrovenje" budući da se, kako kaže, poklapa sa njegovom ocenom da su događaji na drugim mestima imali uticaja na situaciju u Sarajevu.

U unakrsnom ispitivanju, branilac Dragan Ivetić je sugerisao da zadatak vojnih posmatrača nije bio da broje ispaljene granate, što su ovi činili u svojim izveštajima. Mol je to potvrdio, naglašavajući da su vojni posmatrači nastojali da budu "neutralni, tumače događaje i utvrde istinu o onome šta se dešavalo". Svjedok je, takođe, potvrdio da je SRK nasledio jedinice teritorijalne odbrane i da je postojao veliki problem da se uspostavi objedinjena komandna struktura nad lokalnim jedinicama. Po Molu, to je bila "velika teškoća" za obe zaraćene strane koja je dovela do toga da su se lokalni komandanti "otrgli kontroli".

Branilac je, potom, citirao njegov iskaz na suđenju Karadžiću u kojem rekao da su zapadni mediji bili pristrasni, "anti-srpski" orijentisani i nisu uvek verodostojno prenosili namere zaraćenih strana. To je, smatra Mol, otežavalo pregovore dveju strana koje su zauzimale "čvršći stav" i bile manje spremne na kompromise. Naveo je primer novinara britanske televizijske mreže Bi Bi Si/BBC koji je, tvrdi, objavio "izmišljenu priču" iz Sarajeva, ali je njegovo ime rekao na sednici zatvorenoj za javnost.

Branilac je takođe sugerisao da je Armija BiH imala položaje sa teškim naoružanjem na planini Igman, odakle je mogla da cilja bilo koje područje u gradu. Mol je potvrdio da je od Srba dobijao "stalne pritužbe da su snage predsedništva sa Igmana otvarale vatru na civilna područja pod srpskom kontrolom", te da je Galić pretio da će otvoriti vatru na Sarajevo ako se to nastavi.

Unakrsno ispitivanje Ričarda Mola će se i sutra odvijati bez prisustva optuženog Mladića koji je dao saglasnost da se postupak vodi u njegovom odsustvu. Kada mu je predsedavajući sudija jutros odobrio da napusti sudnicu kako bi otišao na lekarski pregled, Mladić je najpre salutirao a potom mahnuo veću, svedoku i publici na javnoj galeriji.

2012-11-02

HAG/DEN HAAG

SARAJEVSKJE LEGITIMNE VOJNE METE

Britanski potpukovnik Ričard Mol potvrdio sugestije Mladićeve odbrane da su pokretni minobacači i tenkovi u Sarajevu bili legitimne mete dodajući, međutim, da je samo trenutni odgovor na njihovu vatru mogao biti "efikasan". Šta god da uradi napadnuta strana u takvoj "frustrirajućoj situaciji" će, smatra on, biti pogrešno.

U unakrsnom ispitivanju britanskog potpukovnika Ričarda/Richard Mola, branilac generala Ratka Mladića je nastojao da opravda granatiranje Sarajeva koje je Vojska Republike Srpske (VRS) sprovodila krajem 1992. godine. Mol je u to vreme bio viši vojni posmatrač UN u Sarajevu.

Pozivajući se na izjavu svedoka iz 1997. godine, branilac Ivetić je ukazivao da je Armija BiH u Sarajevu iz pokretnih minobacača gađala položaje bosanskih Srba. Time je, po odbrani, položaj sa kojeg je ispaljena vatra postajao legitimna vojna meta a Sarajevsko-romanijski korpus je mogao da odgovori na tu vatru i neutrališe njen izvor. Mol se saglasio sa braniocem dodajući, međutim, da je samo trenutni odgovor na vatru mogao biti "efikasan" jer se pokretni minobacač pomerao sa mesta odakle je ispalio projektil a uzvratna vatra nije mogla da dođe odmah, "kao ping-pong".

Odgovarajući na hipotetičko pitanje predsedavajućeg sudije, Mol je rekao da je "kretanje" minobacača moglo da utiče na "podbacivanje" ispaljenih projektila koji su umesto na neprijateljske položaje, mogli da padnu na teritoriju pod kontrolom Armije BiH.

Branilac je ukazao na izjavu svedoka da su bosanski Srbi vršili pritisak na Sarajevo a da su "snage Predsedništva" koristile situaciju u gradu kako bi "potkrepili status žrtve, čak i kad su bili odgovorni za napade". Mol je potvrdio da je Armija BiH raspoređivala oruđa u blizini bolnice Koševo i drugih civilnih objekata, čime su, po svedoku, "direktno provocirali" srpske napade. Ta oruđa su, rekao je Mol, bila legitimna vojna meta čak i kad nisu delovala.

Mol je takođe potvrdio da je Prvi korpus Armije BiH imao oko 70.000 vojnika od kojih je polovina bila u Sarajevu. Vojnici su često bili raspoređeni po školama i drugim civilnim objektima čime su, po Molu, te objekte pretvorili u legitimne vojne mete.

Na kraju unakrsnog ispitivanja, branilac je predočio niz izveštaja Sarajevsko-romanijskog korpusa o odgovorima na napade Armije BiH sa Igmana. Protivnapad je, potvrdio je svedok, bio "vojno legitiman i opravdan".

U dodatnom ispitivanju, Mol je ukazao da otvaranje artiljerijske vatre na pokretne minobacače "nije najbolji odgovor" jer se oruđe iz kojeg je delovano "verovatno pomerilo" pa može doći do civilnih žrtava. Na sugestiju predsedavajućeg sudije da je u tim situacijama reakcija napadnute strane "uvek pogrešna", svedok se nasmejao i rekao da je to izuzetno frustrirajuća situacija, kao da "čekićem lomite lešnike".

2012-11-02

HAG/DEN HAAG

ISKALJVANJE BIJESA NAD ZAROBLJENICIMA

U nastavku suđenja Ratku Mladiću koji je i danas izostao iz sudnice radi ljekarskih pregleda svjedočio bivši policajac iz Rogatice Elvir Pašić koji je 1992. i 1993. godine bio zatočen u školi "Veljko Vlahović" u Rogatici i logorima "Sušica" i "Batković".

Elvir Pašić iz Rogatice je 1992. i 1993. godine bio zatočen u školi "Veljko Vlahović" i logorima "Sušica" i "Batković". O svom zatočeništvu, prebijanjima i ubistvima zatočenika u srpskim zatvorima i logorima svjedočio je na suđenjima Dušku Tadiću i Draganu Nikoliću, a u predmetu Mladić u dokaze je uvedena pisana izjava koju je dao istražiteljima tužilaštva u oktobru 2004. godine.

◀ Elvir Pašić, svjedok na suđenju Ratku Mladiću

Pašić je uoči rata radio kao policajac u Rogatici, ali je nakon podjele policije po etničkoj osnovi, krajem marta 1992. godine, dao otkaz jer "nije želio biti uvučen u bilo kakav konflikt". Međutim, dva mjeseca kasnije, 25. maja, srpske snage su iznenada granatirale, Rogaticu a zatim ušle u grad i počele ga čistiti od "muslimanskih ekstremista" i "Zelenih beretki" kojih je, navodno, bilo oko 4.000. Po svjedoku, radilo se o lokalnom civilnom stanovništvu.

Od tog dana Pašić se skrivao u nekom podrumu, sve do 7. juna 1992. godine kada je uhapšen i odveden u školu "Veljko Vlahović" gdje je zatočen zajedno sa još oko 300 Rogatičana. Nakon dvadesetak dana najprije je prebačen

na poljoprivredno dobro kod Rogatice gdje je bila smještena komanda srpskih snaga, zatim je odveden u logor "Sušica" i, na koncu u "Batković", gdje je ostao do jula 1993. godine kada je razmijenjen i oslobođen.

Pašić je u glavnom iskazu rekao da su srpski vojnici koji su ga uhapsili 7. juna bili odjeveni u kamuflažne uniforme JNA, neki su nosili uniforme sivo-plave boje a svi, osim dvojice, su preko lica nosili crne maske. Vojnici su zarobljene muškarce razdvojili od žena i djece, vezali im ruke žicom a potom ih natjerali da legnu licima okrenutim ka zemlji. Pašić je sa ženama i djecom odveden u školu Veljko Vlahović, a od ostalih muškaraca koji su tog dana uhapšeni preživio je još samo Enes Korjenić koji je oslobođen na intervenciju Rajka Kušića.

Mladićev branilac Miodrag Stojanović je u unakrsnom ispitivanju sugerisao da je svjedok u pisanoj izjavi iznio pretpostavke, a ne činjenice. Kao primjer citirao je dio izjave u kojem svjedok navodi da je "sredinom avgusta" iz hangara u Batkoviću izveden i ubijen jedan tridesetpetogodišnjak iz Bijeljine koga su zvali "profesor". Potom je ukazao na optužnicu protiv upravnika logora, njegovog zamjenika i još dvojice odgovornih iz Batkovića u kojoj se navodi da je Ferid Zečević iz Bijeljine zvani "profesor" ubijen 28. jula. Pašić je prihvatio da je - s obzirom na strahote koje je preživio - moguće da je pogriješio oko datuma iako i danas misli da je Zečević ubijen sredinom avgusta 1992. godine.

Odgovarajući na pitanja branioca svjedok je ostao pri navodu da je vidio kada su dvojica zarobljenika u Batkoviću pretučena na smrt. Srpski vojnici su, objasnio je, često dolazili s prve linije fronta u logor kako bi "iskaljavali svoj bijes nad zarobljenicima" od kojih neki, na kraju, nisu preživjeli batinanje.

Suđenje Ratku Mladiću koji je i danas izostao iz sudnice radi ljekarskih pregleda biće nastavljeno u ponedjeljak, 5. novembra.

2012-11-05

HAG/DEN HAAG

ISMET SVRAKA DRUGI PUT PRED TRIBUNALOM

Na suđenju Ratku Mladiću svjedočio Ismet Svraka iz Sarajeva koji je u eksploziji granate na Markalama 28. avgusta 1995. godine ostao trajni invalid – jedna noga mu je amputirana iznad koljena, na desnoj su mu odstranjena dva prsta a zadobio je i teške povrede u predjelu trbuha. Posljedice ranjavanja su, kaže, očigledne ali "živjeti se mora".

◀ Ismet Svraka, svjedok na suđenju Ratku Mladiću

Ismetu Svraki iz Sarajeva ispunila se želja koju je izrekao po završetku iskaza na suđenju Radovanu Karadžiću u decembru 2010. godine – da ponovo bude pozvan u Hag da svjedoči o masakru na Marakalama "kada Mladić bude tu".

Svraka je u sudnicu ušao koristeći se štakama budući da mu je lijeva noga amputirana iznad koljena nakon ranjavanja u eksploziji minobacačke granate na Marakalama ispaljene, po optužnici, sa položaja vojske bosanskih Srba. Na desnoj nozi su mu odstranjena dva prsta, a zadobio je i teške povrede u predjelu trbuha. Posljedice ranjavanja su očigledne i trajne jer, kako je rekao, amputirana noga neće porasti, "a živjeti se mora".

Granata je, prisjeća se svjedok, eksplodirala u trenutku kada je stajao pred ulazom u tržnicu i razgovarao sa dvojicom prijatelja, Ramom Hercegljom i Ibrahimom Hajvazom, koji su poginuli na licu mjesta. Čuo je eksploziju, ali se ne sjeća kako je pao na asfalt.

Kada je shvatio da diše i, konačno, otvorio oči ništa nije vidio oko sebe, sve do trenutka dok nije prebačen u auto. Sjeća se šofera koji mu je rekao "ne boj se dedo" i djelimično vožnje do Koševske bolnice, gdje mu je ukazana pomoć.

Gledajući u sudnici stravične prizore Markala neposredno nakon eksplozije, Svraka je prepoznao sebe kako podupirući se rukama o asfalt i okrenut leđima kameri sjedi na trotoaru ispred ulaza u tržnicu, među gomilom mrtvih i ranjenih ljudi.

Mladićev branilac Miodrag Stojanović je u unakrsnom ispitivanju ukazivao da svjedok nije čuo "fijuk", odnosno zvuk doleta granate i sugerisao da se, možda, radilo o mini. Svraka je, doista, čuo samo detonaciju, ali kaže da je tokom rata u Sarajevu naučio da se fijuk čuje samo kada granata prelijeće, ali ne i kada pada u neposrednoj blizini. Po njegovom mišljenju na Markale je pala minobacačka granata o čemu svjedoče i tragovi na asfaltu. "Zovu se sarajevske ruže – ta mjesta gdje su granate ubijale", objasnio je svjedok.

Branilac je od svjedoka tražio da mu kaže iz kojeg pravca je granata doletjela. Nakon što je pretpostavio da je granata možda doletjela iz pravca kojim se proteže ulica, Svraka je na kraju konstatovao da ne zna odakle je garanta došla. "Nisam je ja ispalio", primijetio je.

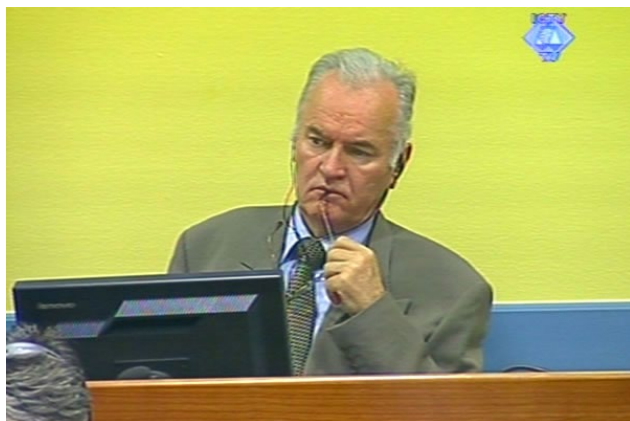
Prije iskaza Ismeta Svrake optužba je, uglavnom na zatvorenoj sjednici, ispitala svjedoka sa zaštićenim identitetom i pseudonimom "RM-082". U pisanoj izjavi koja je uvedena u dokaze svjedok je opisao obuku pripadnika SDS koju je vršila JNA, odstranjivanje nesrba iz VRS, neizvršavanje obaveze da se kažnjavaju počinioči krivičnih djela, provođenje strateških ciljeva i odnos VRS i paravojskih formacija, uključujući i razne vojne operacije srpske vojske. Odbrana će unakrsno ispitati tog svjedoka u sutrašnjem nastavku suđenja Ratku Mladiću.

2012-11-06

HAG/DEN HAAG

ISKAZ INSAJDERA IZ VOJSKE REPUBLIKE SRPSKE

Bivši komandant jedne od brigada Prvog krajiškog korpusa VRS koji je na suđenju Ratku Mladiću svjedočio sa zaštićenim identitetom smatra da su vojska i policija bosanskih Srba na samom početku rata morali poduzeti oštrije mjere protiv počinilaca krivičnih djela. U dijelovima iskaza otvorenim za javnost svjedok je, između ostalog, govorio i o masakru nad 150 Muslimana u školi u Grabovici kraj Kotor Varoši u novembru 1992. godine.

◀ Ratko Mladić u sudnici Tribunala

Bivši komandant jedne od brigada Prvog krajiškog korpusa VRS koji je na suđenju Ratku Mladiću svjedočio pod pseudonimom "RM-802" smatra da su policija i vojska bosanskih Srba – od komandi četa, bataljona, brigada, korpusa i Glavnog štaba – morali poduzimati oštrije mjere protiv počinilaca krivičnih djela. "To smo morali sasjeci u korijenu", rekao je svjedok koji i sebe, kao bivšeg komandanta, smatra odgovornim zbog propusta da to učini.

"Sjećam se svoje nemoći u preduzimanju takvih mjera", rekao je svjedok prisjećajući se da je jednom prilikom u njegovom prisustvu vojnik ustao i pod izgovorom da nema šta da radi rekao: "Ja sada idem da palim

muslimanske kuće". Svjedok tvrdi da ga je u prvom momentu spriječio da provede svoju namjeru, ali da se nakon nekoliko sati vojnik jednostavno izgubio iz vida i otišao u paljevinu. "Tada nisam bio u stanju da ga kaznim nijednom jedinom mjerom", tvrdi svjedok.

U pisanoj izjavi koja je tokom glavnog iskaza usvojena u dokaze svjedok je, između ostalog, govorio o masakru u školi u Grabovici kraj Kotor Varoši, u kojem je ubijeno 150 Muslimana zarobljenih prilikom pokušaja proboja do Travnika početkom novembra 1992. godine. Po optužbi, likvidacija Muslimana u Grabovici je bila sastavni dio obrasca etničkog čišćenja koje su snage pod komandom optuženog 1992. godine sprovele u dvadesetak bosanskohercegovačkih opština, a koje je u Kotor Varoši i još nekim područjima doseglo razmjere genocida. Odbrana, pak, taj incident pripisuje "lokalnim (srpskim) civilima".

Branilac Miodrag Stojanović je svjedoku pokazao dva izvještaja komande Prvog krajiškog korpusa upućena Glavnom štabu VRS. U izvještaju od 4. novembra 1992. godine se navodi da je zbog "odbijanja pregovora oko iseljavanja iz područja Večića" došlo do obračuna u kome je poginulo 40 pripadnika Zelenih beretki, dok je 200 zarobljeno, kao i da je nad zarobljenicima "počeo masakr" zbog pogibije jednog i ranjavanja četvorice srpskih boraca. U izvještaju koji je poslat sljedećeg dana, 5. novembra, se navodi da je "u borbi stradalo više od 150 ekstremista".

Svjedok je potvrdio da te informacije nisu bile tačne, a na pitanje kako je moguće da se tako "dezinformiše" Glavni štab odgovorio je da je to bila posljedica nepostojanja "ustaljenog sistema odgovornosti od najnižih do najviših struktura" komandovanja. Po njegovim saznanjima istraga o zločinu u Grabovici nikada nije sprovedena. Njemu je rečeno da "brine o svojim poslovima" i da će incident biti ispitan, ali do toga nije došlo. On je dodao da incident nije spominjao u prisustvu Ratka Mladića koji je u proljeće 1994. godine obišao jedinicu pod njegovom komandom. "Borci su voljeli da on dođe", rekao je svjedok htijući, valjda, da kaže da pričom masakru nad 150 Muslimananije htio uznemiravati komandanta Glavnog štaba VRS.

2012-11-07

HAG/DEN HAAG

ČVRSTA LINIJA KOMANDOVANJA SA MLADIĆEM NA ČELU

Ocenjujući da je Sarajevsko-romanijski korpus bio dobro organizovana formacija, vojni veštak optužbe Ričard Filipps sugerše da se granatiranje i snajpersko delovanje po građanima Sarajeva nije moglo odvijati bez znanja komande korpusa i stepenicu više pozicioniranog Glavnog štaba VRS na čijem je čelu bio Ratko Mladić. Optuženom ukor pred isključenje.

◀ Richard Philipps, svjedok na suđenju Ratku Mladiću

Britanski vojni obavještač i bivši analitičar haškog tužilaštva – potpukovnik Ričard Filipps/Richard Philipps – pojavio se danas u sudnici u svojstvu vojnog veštaka i na trećem tribunalovom suđenju. Nakon iskaza u predmetima Stanislava Galića, bivšeg komandanta Sarajevsko-romanijskog korpusa, i bivšeg predsjednika Republike Srpske Radovana Karadžića, Filipps je danas na poziv optužbe svedočio i na suđenju nekadašnjem komandantu vojske bosanskih Srba Ratku Mladiću.

Svedok je u predmetu generala Galića sačinio dijagram sa ucrtanom strukturom Sarajevsko-romanijskog korpusa VRS za period od 1992. do 1994. godine, a u međuvremenu je napravio i shemu korpusa za period od

1994. do 1995. godine, kada je Galića na mestu komandanta zamenio Dragomir Milošević. Galić je pred tribunalom osuđen na kaznu doživotnog zatvora, a Milošević na 29-godišnju zatvorsku kaznu zbog kampanje artiljerijskog i snajperskog terora nad građanima Sarajeva. Ratko Mladić se tereti za zločine počinjene u oba mandata njemu potčinjenih komandanata Sarajevsko-romanijskog korpusa, a to je tek jedan od četiri udružena zločinačka poduhvata za koje je optužen.

Na osnovu brojnih borbenih izveštaja koji su mu bili dostupni, svedok je zaključio da je Sarajevsko-romanijski korpus bio dobro organizovana vojna formacija sa profesionalnim i obučanim oficirima sposobnim da naređenja izdaju i dostave do najnižih jedinica. Uz to, sistem izveštavanja je dobro funkcionisao od najnižih jedinica, preko komandi bataljona i brigada do samog vrha korpusa. Ričardsove pohvale korpusu i celoj Vojsci Republike Srpske zapravo idu u prilog tezi optužbe da se zločini granatiranja i snajperskih udara po građanima Sarajeva nisu mogli odvijati bez znanja i naređenja samog vrha vojske bosanskih Srba.

Što se tiče veze komande korpusa i optuženog Mladića, svedok je ukazao na jedan dokument iz kojeg se vidi da Stanislav Galić potčinjenim oficirima izdaje komande na osnovu naređenja Glavnog štaba VRS. Takođe, u dokumentu od 16. juna 1994. godine Mladić odobrava zahtev Dragomira Miloševića za isporuku avio-bombi korpusu i nalaže da one budu uskladištene po određenim pravilima. Radi se o bombama od 250 kilograma koje se, objasnio je svedok, u normalnim okolnostima izbacuju iz aviona, ali ih je Sarajevsko-romanijski korpus modifikovao tako da su ispaljivane sa lansera na vozilima. Takav originalan pristup dovodio je, po tužilaštvu, do velike nepreciznosti udara i, shodno tome, stradanju civila u sarajevskim naseljima.

U drugom delu današnjeg zasedanja, počelo je unakrsno ispitivanje veštaka odbrane od strane Mladićevog branioca Branka Lukića. Optuženi je danas u sudnici više puta pokušao naglas da kontaktira braniocima, što mu je ranijom odlukom veća izričito zabranjeno budući da je tu mogućnost zloupotrebljavao i obraćao se svedocima. Nakon što mu je sudija Ori/Orie danas izrekao poslednju opomenu pred udaljenje iz sudnice, general Mladić se smirio.

2012-11-08

HAG/DEN HAAG

ARTILJERIJA OKO SARAJEVA POD KONTROLOM MLADIĆA ILI SDS?

U unakrsnom ispitivanju vojnog veštaka optužbe Ričarda Filippsa Mladićeva odbrana nastojala da odgovornost za granatiranje Sarajeva prebaci na političke strukture bosanskih Srba, dok je optužba ukazala na dokument iz kojeg se vidi da je Glavni štab, osim što je kontrolisao Sarajevsko-romanijski korpus, čak i direktno odlučivao o rasporedu artiljerije oko grada.

Branilac Ratka Mladića je u unakrsnom ispitivanju britanskog potpukovnika Ričarda Filippsa/Richard Philipps nastojao da pobije svedokov ekspertski nalaz da je Sarajevsko-romanijski korpus VRS bio profesionalna i dobro organizovana formacija, a odgovornost za delovanje protiv Sarajeva pokušao je da prebaci na političke strukture Republike Srpske. Taj korpus je, podsetimo, po ranijim presudama tribunala odgovoran za granatiranje i snajperske udare na sarajevske civile i u okviru strukture VRS bio je potčinjen optuženom generalu Mladiću.

◀ Richard Philipps, svjedok na suđenju Ratku Mladiću

U službenoj belešci od 4. avgusta 1995. godine, koju je predočio branilac Branko Lukić, oficir bezbednosti Sarajevsko-romanijskog korpusa kritikuje komandanta korpusa jer vrši personalne promene “u skladu sa željama Srpske demokratske stranke (SDS), a ne u skladu sa vojnim vrednostima oficira”. Zaključiti da se tako nešto zaista i desilo na osnovu samo jednog dokumenta bio bi “opasan korak”, upozorio je vojni veštak i dodao da je “neobično, pa i šokantno” da u službenoj belešci niži oficir kritikuje višeg. Složio se, međutim, da bi bilo loše vršiti postavljenja oficira na osnovu političkih odluka... ako se to zaista desilo. U nastavku beleške se navodi da je “artiljerija Sarajevsko-romanijskog korpusa pod

neposrednim nadzorom stranke”, na šta je svedok odgovorio da je to jedini dokument u kojem se tako nešto navodi.

Zatim je branilac predočio zapisnik sa sastanka komande Sarajevsko romanijskog korpusa i potčinjenih jedinica od 4. januara 1995. godine na kojem komandanti brigada govore o problemima sa kojima se suočavaju. Tako se navodi da su vojnici “nedovoljno obučeni”, da je popunjenost komandnog kadra u pojedinim jedinicama svega 30 odsto, kao i da je prosečna starost vojnika ponegde i preko 50 godina. Svedok se složio da je postojao problem “relativno loše obučenosti” vojnika, ali da se obuka u jedinicama praktično neprestano odvijala kako bi se stanje popravilo. Kaže i da je popunjenost oficirskim kadrom bila manja od predviđene, otprilike oko 50 odsto, a što se tiče starosti vojnika, smatra da svaka opcija ima prednosti i mane – stariji vojnici su “mudriji”, dok su mlađi fizički spremniji.

U pomenutom izveštaju jedan od oficira se žali i na “nepravilno izveštavanje” sa terena, a Filipps kaže da je tokom pregleda velikog broja izveštaja primetio da su oni različitog kvaliteta, ali da se u njihovu autentičnost mogao uveriti svaki oficir na osnovu upoređivanja podataka koje je dobio sa situacijom na terenu.

Tužiteljica Grejs Harbur/Grace Harbour je u dodatnom ispitivanju predočila svedoku deo istog zapisnika u kojem komandant korpusa Dragomir Milošević izdaje usmenu direktivu za “poboljšanje obuke i jačanja morala vojnika, kao i povećanje borbene gotovosti jedinica i preduzimanje mera da se izveštavanje odvija na propisan način”. Svedok kaže da je to dobar primer da komandant reaguje u cilju popravljivanja situacije u korpusu.

Negirajući tezu odbrane da su političke strukture kontrolisale artiljeriju oko Sarajeva, tužiteljica je predočila dokument iz kojeg proističe da je Glavni štab VRS izdavao naređenja za premeštanje artiljerijskih oruđa iz jedne u drugu jedinicu Sarajevsko romanijskog korpusa. Svedok je pojasnio da se radilo o naređenju načelnika Glavnog štaba koji je radio po Mladićevim uputstvima.

Iskaz Ričarda Filippsa je danas okončan, a suđenje je nastavljeno svedočenjem bivšeg zatočenika prijedorskih logora Nusreta Sivca.

2012-11-08

HAG/DEN HAAG

VOJSKA I PRIJEDORSKI LOGORI

Novinar Nusret Sivac svedoči na suđenju generalu Ratku Mladiću o “brutalnim i neljudskim uslovima”, premlaćivanju, mučenju, ubijanju i “surovom zlostavljanju” zatočenika u prijedorskim logorima Keraterm, Omarska i Trnopolje. Tvrdi da su za obezbeđenje logora bili odgovorni pripadnici VRS, vojna i aktivna policija i mobilisani seljaci.

Nusret Sivac, svjedok na suđenju Ratku Mladiću

Suđenje Ratku Mladiću, bivšem komandantu Glavnog štaba VRS, nastavljeno je svedočenjem Nusreta Sivca, novinara i publiciste koji je deo leta 1992. godine proveo u zatočeništvu u prijedorskim logorima. U dokaze je usvojena njegova

objedinjena izjava nastala na osnovu svedočenja na suđenju Milomiru Stakiću, bivšem predsedniku prijedorske opštine osuđenom na 40 godina zatvora za zločine u logorima Omarska, Keraterm i Trnopolje. Sivac je takođe svedočio na suđenjima Miroslavu Kvočki i drugima, Radoslavu Brđaninu, Mići Stanišiću i Stojanu Župljaninu kao i u postupku protiv Radovana Karadžića.

Tužilac Milbert Šin/Shin je pročitao kratak sažetak izjave u kojem se navodi da je Sivac do 1989. godine radio u Službi bezbednosti u Prijedoru, a da je 1992. počeo da radi za TV Sarajevo. Sivac je opisao preuzimanje vlasti u Prijedoru u aprilu te godine, etničko čišćenje i progon nesrpskog stanovništva kao i uništavanje verskih objekata i imovine.

Sivac je prvi put uhapšen 10. juna 1992. godine i odveden najpre u Keraterm pa u Omarsku ali je pušten istog dana. Deset dana kasnije, Sivac je ponovo uhapšen i zatočen u Omarskoj. U izjavi tužilaštvu je opisao "brutalne i neljudske uslove" u kojima su držani zatočenici, njihovo premlaćivanje, mučenje i ubijanje kao i "surovo zlostavljanje" zatvorenih žena. Svedok je 7. avgusta 1992. godine prebačen u Trnopolje gde je ostao do kraja meseca.

U Omarsku je, navodi Sivac, u julu 1992. godine došla delegacija u kojoj su pored ostalih bili predsednik opštine i prijedorskog SDS Stakić, predsednik Autonomne regije Krajina Brđanin, major Zeljaja, kao i trojica najviših banjalučkih zvaničnika Vukić, Radić i Župljanin.

Unutrašnje obezbeđenje logora Omarska su, prema Sivcu, činili aktivni i rezervni policajci i mobilisani vojnici, dok su spoljašnje obezbeđenje obavljali mobilisani seljaci koji su formirali dva koncentrična kruga oko logora, odvojena minskim poljem. Sivac je, takođe, rekao da su u obezbeđenju logora Trnopolje bili vojnici RS kao i dvojica bivših policajaca. Komandant Trnopolja je bio major Slobodan Kuruzović, rekao je svedok, a pomagali su mu vojni policajci braća Balaban. Sivac je poimence naveo i stražare Boru Grubića, nekadašnjeg kolegu novinara, kao i poznanika Zorana Kneginjića. Oko logora su stražarili pripadnici gradskog bataljona VRS, Aco Ostojić i njegovi sinovi Roman i Igor. Svedočenje Nusreta Sivca biće nastavljeno sutra.

2012-11-09

HAG/DEN HAAG

"KRVAVI SISTEM PRIJEMA" U OMARSKU

Po dolasku u logor Omarska zatočenici su morali da prođu "krvavi sistem prijema" – batinanje koje mnogi od njih nisu preživeli, rekao je bivši zatočenik Nusret Sivac. Odbrana dokazuje da je za zločine u Omarskoj, Keratermu i Trnopolju odgovoran Krizni štab SDS. Počeo iskaz bivšeg pripadnika Sarajevske službe bezbednosti.

◀ Nusret Sivac, svjedok na suđenju Ratku Mladiću

Na kraju juče započetog glavnog ispitivanja na suđenju Ratku Mladiću, prijedorski novinar Nusret Sivac je razjasnio zašto je jedan zid u logoru Omarska nazvan "zidom plača i jauka". Sivac je u junu 1992. zatočen u Omarskoj a u avgustu iste godine je prebačen u Trnopolje gde je proveo dvadesetak dana.

Krajem jula 1992. godine svedok je, kaže, u Omarskoj čuo zvuk motora i viku stražara koji su iz 12 autobusa izvodili stanovnike predela Brdo, pokupljene u "akciji etničkog čišćenja" nekoliko muslimanskih sela. Ti ljudi su, rekao je Sivac, postrojani sa spoljašnje strane zida "prostorije kod Burke i Muje" u kojoj su bili zatočeni ugledniji Prijedorčani. Nakon toga se čula "vika stražara, udarci o

zid, plač, vriska, kuknjava i zapomaganje". "Bilo nam je jasno da zarobljenici moraju proći krvavi sistem prijema", rekao je Sivac, dodajući da su neki od zatočenih podlegli povredama uz "zid plača". Nakon sugestije branioca u unakrsnom ispitivanju da svedok nije "video" ubistva ljudi već je samo "čuo" da su ubijeni, Sivac je odgovorio da "egzekutori nisu dozvoljavali da se gleda kako vrše egzekuciju".

Pozivajući se na Sivčev iskaz na suđenju Milomiru Stakiću, bivšem predsedniku prijedorske opštine, odbrana je tvrdila da su logore Omarsku, Keraterm i Trnopolje formirale civilne vlasti. Branilac je citirao deo njegovog iskaza da "u Omarskoj i Keratermu nije bilo vojnika i da vojska nije imala ovlašćenja nad logorima kojima je upravljala civilna vlast".

Sivac je potvrdio da je logore formirao opštinski Krizni štab ali je istovremeno korigovao prethodni iskaz i rekao da je za obezbeđenje logora bila zadužena vojska. U dodatnom ispitivanju, tužilac je podsetio Sivca na deo iskaza da je u Omarskoj video srpskog vojnika koji je vikao sa repetiranim oružjem a da su iza njega stajali drugi vojnici. Tužilac je takođe ukazao da je u delegaciji koja je došla u obilazak Omarske u julu 1992. godine, bio major Radmilo Zeljaja, komandant 43. motorizovane brigade VRS. U jučerašnjem iskazu, Sivac je rekao da su unutrašnje obezbeđenje Omarske činili pripadnici aktivne i rezervne policije i mobilisani vojnici, dok su spoljašnje obezbeđenje obavljali seljaci mobilisani u VRS.

Nakon Sivca, počelo je iskaz bivšeg pripadnika sarajevske službe bezbednosti koji je uz mere zaštite lika i pod

pseudonimom RM 110 svedočio o istragama više artiljerijskih i snajperskih incidenata u Sarajevu. Svedok je učestvovao u istragama tri incidenta koji se navode u dodatku optužnice protiv Ratka Mladića - snajperskom napadu na tramvaj 8. oktobra 1994. godine, kao i istragama nakon eksplozije modifikovane avio bombe 24. maja i granatiranja pijace Markale 28. avgusta 1995. godine.

U izjavi tužilaštvu svedok je naveo da je u svim istragama utvrđeno da je izvor vatre bio na strani pod kontrolom bosanskih Srba. Svedok će u ponedeljak odgovarati na pitanja branilaca.

Mladić je, inače, i danas zaradio opomenu pred isključenje iz sudnice pošto je tokom iskaza svedoka Sivca insistirao na verbalnoj komunikaciji sa advokatima koja je, po nalogu veća, zabranjena. Predsedavajući sudija Orije je potom obavestio javnost da je treća sednica počela sa devet minuta zakašnjenja zato što je optuženi već drugi put otišao u toalet neposredno pred početak zasedanja. "Veće sledeći put neće čekati", rekao je sudija Orije Mladiću, naglašavajući da će se naredno kašnjenje optuženog tumačiti kao njegovo odricanje od prava da prisustvuje suđenju.

2012-11-12

HAG/DEN HAAG

ODBRANA: TRAMVAJ NA METI ZALUTALOG METKA

Branilac generala Ratka Mladića sugeriše da je tramvaj koji je pogođen 8. oktobra 1994. godine bio na meti "zalutalog metka" kao i da svedok u istrazi nije mogao da utvrdi izvor vatre već se oslanjao na izjavu vozača.

◀ Ratko Mladić u sudnici Tribunala

Na kraju glavnog ispitivanja zaštićenog svedoka sa pseudonimom RM 110, u sudnici je emitovan video snimak zabeležen nakon granatiranja sarajevske pijace Markale 28. avgusta 1995. godine. Prema optužnici protiv bivšeg komandanta Glavnog štaba VRS Ratka Mladića, u granatiranju pijace je poginulo 43 a više od 75 osoba je ranjeno.

Sedmominitni video snimak pokazuje kako, neposredno nakon eksplozije, građani užurbano uklanjaju tela mrtvih i evakušu ranjene sa ulice prekrivene leševima i krvlju. Snimak takođe prikazuje pripadnike UNPROFOR kako vrše forenzičku analizu mesta eksplozije. Svedok je 1994. i 1995. godine radio u sarajevskoj službi bezbednosti i

učestvovao je u istragama više artiljerijskih i snajperskih incidenata navedenih u dodatku optužnice protiv Mladića. Prema svedoku, u istrazi je utvrđeno da je granata koja je izazvala drugi masakr na Markalama ispaljena sa položaja pod kontrolom bosanskih Srba.

O istrazi incidenta na Markalama je, po svemu sudeći, bilo reči u delu unakrsnog ispitivanja koji je bio zatvoren za javnost. U otvorenom delu ispitivanja, Mladićev branilac je nastojao da dokaže da svedok nije bio u mogućnosti da utvrdi izvor vatre u napadu na tramvaj 8. oktobra 1994. godine, u kojem je povređena jedna žena. Svedok je potvrdio da "nije bio obučen" za takve poslove, dodajući da se u službenoj belešci o incidentu navodi izjava vozača da je rafalna paljba na tramvaj ispaljena iz zgrade Metalke na Grbavići, pod kontrolom srpskih snaga.

Branilac je, takođe, sugerisao da je tramvaj mogao da bude pogođen "zalutalim metkom". Po odbrani, patrola UNPROFOR koja se nalazila nedaleko od mesta na kojem je pogođen tramvaj je takođe mogla da bude na meti vatre iz Metalke. Svedok je odgovorio da "UNPROFOR nije mogao da bude direktno izložen vatri jer nije bilo optičke vidljivosti dok su stajali, već samo dok su se kretali". Takođe je rekao da UNPROFOR u ovom slučaju "nije odgovorio na vatru, niti su bilo šta preduzimali".

Branilac je postavio niz pitanja u vezi sa eksplozijom modifikovane avio bombe i nekoliko granata koje su u maju 1995. godine pogodile deo sarajevskog naselja Švrakino selo, uništile nekoliko zgrada, i teže ranile 2 a lakše 15 osoba. Svedok je rekao da su projektili ispaljeni iz pravca jugozapada, gde se takođe nalaze Hrasnica i Igman ali on ne zna ko je držao te položaje. Nakon pitanja da li su obližnje zgrade policijske stanice i RTV bile legitimni vojni ciljevi, svedok je odgovorio da "nije vojni ekspert" te da ne zna šta se podrazumeva pod tim terminom. Branilac je, takođe, ukazao da u službenoj belešci sa istrage tog incidenta stoji da su granate koje su pale na Švrakino selo "proizvedene u nacističkoj Nemačkoj", ali je svedok odgovorio da ne zna da li je JNA, odnosno VRS, raspolagala tim granatama.

Suđenje generalu Mladiću sutra će se nastaviti iskazom zaštićenog svedoka sa pseudonimom RM 511, najverovatnije na zatvorenoj sednici.

2012-11-15

HAG/DEN HAAG

MLADIĆ “DOMINANTNA LIČNOST” VRS

Bivši šef vojnih posmatrača u Sarajevu Frensis Roj Tomas kaže da cilj vojske bosanskih Srba nije bio da u Sarajevu nešto osvoje, već da artiljerijom i snajperima teroriju civilno stanovništvo, a tvrdi da je “dominantna ličnost” u toj armiji bio optuženi Ratko Mladić.

◀ Francis Roy Thomas, svjedok na suđenju Ratku Mladiću

Nakon iskaza u predmetima bivših komandanata Sarajevsko-romanijskog korpusa Stanislava Galića i Dragomira Miloševića, a zatim i nekadašnjeg predsjednika RS Radovana Karadžića, šef vojnih posmatrača UN u Sarajevu Frensis Roj Tomas/Francis Roy Thomas je i četvrti put pred tribunalom objasnio zbog čega smatra da je namera bosanskih Srba bila da se artiljerijskim i snajperskim udarima “teroriše civilno stanovništvo u gradu”. On je na suđenju Ratku Mladiću danas opisao događaje iz perioda od oktobra 1993. do jula 1994. godine kada je boravio u glavnom gradu BiH.

Svedok kaže da po dolasku u Sarajevo nije primetio da je vojska bosanskih Srba preduzimala “taktičke napade”, odnosno da nisu napadali sa ciljem da nešto osvoje. Kaže da su žestokim granatiranjem gađali položaje Armije BiH i civilna područja, a kada su uzvraćali na provokacije iz grada činili su to nesrazmerno, nekada čak i 10 prema jedan u broju ispaljenih granata. Na suđenju Karadžiću, svedok je rekao da je samo u jednoj nedelji decembra 1993. godine sa srpskih položaja ispaljeno 5.565 granata nasuprot 709 ispaljenih iz grada. U izveštaju vojnih posmatrača UN koji je danas predložen se navodi da je odnos ispaljenih granata VRS na grad i na položaje Armije BiH 7. i 8. januara 1994. godine bio 50 prema 50 odsto.

Građani Sarajeva su, prema svedoku, bili izloženi i čestim snajperskim udarima zbog čega su u jednoj od glavnih ulica, poznatoj i kao Aleja snajpera, od kontejnera i vozila pravljene zaklone. Kako ta područja više nisu bila na nišanu snajperista, vojska bosanskih Srba ih je granatirala, što je, kako je svedok rekao na suđenju Galiću, “bio pokazatelj da su meta bili civili”. Za vreme Tomasovog boravka u Sarajevu dogodilo se i prvo granatiranje tržnice Markale 5. februara 1994. godine i on tvrdi da su pripadnici vojske bosanskih Srba dve nedelje pre tog događaja njegovim posmatračima zabranili pristup određenim artiljerijskim položajima.

U Sarajevsko-romanijskom korpusu je, po svedoku, postojala dobro organizovana komandna struktura. Na sastanku sa Mladićem u aprilu 1994. godine stekao je utisak da se radi o “dominantnoj ličnosti” u vojsci bosanskih Srba, koja “govori u ime svih” oficira koji su uz njega.

U unakrsnom ispitivanju, branilac Dragan Ivetić je sugerisao da je u Sarajevu bilo legitimnih vojnih meta poput fabrika i skladišta oružja skrivenih u stambenim zgradama, ali je svedok rekao da o tome ne zna mnogo. Složio se braniocem da su pojedini vojnici nosili civilnu odeću, a žene i deca ponekad delove vojne garderobe, ali je odbacio sugestiju da je to moglo “izazvati zabunu” kod srpskih snajperista. Svedok je u ranijim izjavama, ukazujući na kompleksnost rata u BiH, pominjao da su ponekad i Hrvati iz Kiseljaka granatirali svoje sunarodnike u Sarajevu, a danas je objasnio da je tokom njegovog mandata zabeležen samo jedan takav slučaj. Na pitanje da li je čuo da su i pripadnici Armije BiH gađali svoje sunarodnike u gradu, kanadski oficir je rekao da se radilo “samo o jednoj od brojnih glasina koje nismo mogli da potvrdimo”.

2012-11-16

HAG/DEN HAAG

SVJEDOK LUDILA U BILJANIMA

U nastavku dokaznog postupka na suđenju Ratku Mladiću svjedočila bivša ministarka unutrašnjih poslova Danske Berti Vajs koja je 1996. godine prisustvovala ekshumaciji Muslimana ubijenih u Biljanima kod Ključa u julu 1992. godine.

Na suđenju Ratku Mladiću svjedočila je bivša ministarka unutrašnjih poslova Danske Berti Vajs/Bertie Weiss koja je 1996. godine prisustvovala ekshumaciji i identifikaciji Muslimana strijeljanih 10. jula 1992. godine u selu Biljani kod Ključa. Tog je dana, prema optužnici, u Biljanima strijeljano 144 muškaraca muslimanske nacionalnosti.

Svjedokinja je 8. novembra 1996. godine kao “nepistrasni svjedok” prisustvovala ekshumaciji strijeljanih muškaraca čija su tijela pronađena u masovnoj grobnici u špilji Bezdana na Laništu, kao i njihovoj identifikaciji u gimnastičkoj sali škole u Biljanima. Oba ta događaja zabilježena su na video snimcima koje je tužilac pokazao u sudnici i koji su uvedeni u dokaze u Mladićevom predmetu.

◀ Bertie Weiss, svjedok na suđenju Ratku Mladiću

“Bilo je jasno da se radilo o masakru nakon čega su ljudi jednostavno bačeni u jamu duboku dvadesetak metara”, rekla je svjedokinja gledajući snimke ekshumacije. Taj događaj ju je inspirisao da detaljnije istraži incident u Biljanima, kao i razloge zbog kojih su stanovnici Ključa i drugih mjesta u Bosanskoj Krajini bili prisiljeni da odu iz svojih domova. Saznanja do kojih je došla tokom trogodišnje istrage objavila je 1999. godine u knjizi pod naslovom “Svjedok ludila”.

Tragom informacija i dokumenata koje je dobila u policijskoj stanici u Ključu svjedokinja je pronašla i intervjuisala lokalnog učitelja srpske nacionalnosti Marka Samardžiju. U intervjuu, čiji je dio emitovan u sudnici,

Samardžija je svjedokinji rekao da je plan bio da se najekstremniji muslimanski zarobljenici pošaljuna Manjaču. Po njemu, tih “najekstremnijih” je bilo ukupno 14 dok ostale, smatrao je, nije trebalo dirati. Po njegovoj definiciji ekstremisti su bili “ljudi koji predstavljaju opasnost za srpsko stanovništvo”, odnosno mladići čije su porodice “uprljale ruke” 1991. godine.

Samardžija je svjedokinji, između ostalog, rekao da je o “svim tim groznim stvarima saznao kasnije”. On je u razgovoru sa svjedokinjom potvrdio da je o tom zločinu razgovarao sa više osoba koje su u to vrijeme bili na komandujućim pozicijama u Biljanima.

Mladićev branilac Branko Lukić je u unakrsnom ispitivanju nastojao dokazati da je zločin u Biljanima počinjen iz osvete, te da je zarobljenike obezbjeđivala policija a ne vojska. Svjedokinja je iz razgovora sa Samardžijom stekla utisak da je on bio osvetoljubivo raspoložen i da je to, možda, motivisalo i druge. Na pitanje da li je “isključivo policija” obezbjeđivala zarobljenike u Biljanima rekla je da na to pitanje ne može odgovoriti.

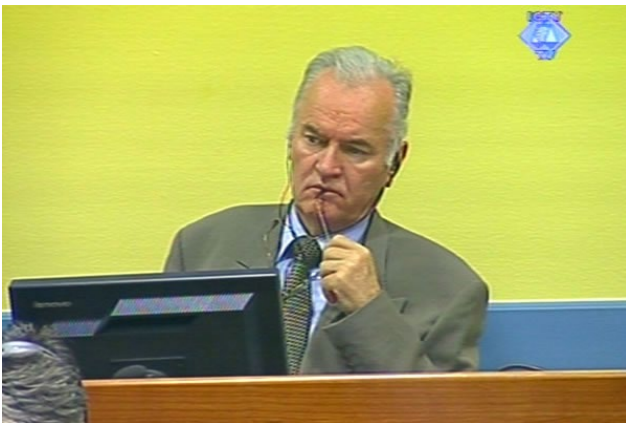
Dokazni postupak optužbe na suđenju Ratku Mladiću nastavlja se u ponedjeljak, 19. novembra.

2012-11-20

HAG/DEN HAAG

ISKAZ BIVŠEG ZATOČENIKA KP DOMA FOČA

Na suđenju Ratku Mladiću svjedok sa pseudonimom “RM-63” govorio o šestomjesečnom zatočenstvu u Kazneno-popravnom domu u Foči. Odbrana sugerise da je taj zatvor bio u rukama civilnih vlasti, odnosno pod nadležnošću Ministarstva pravde na čijem je čelu bio Momčilo Mandić.

◀ Ratko Mladić u sudnici Tribunala

Suđenje Ratku Mladiću nastavljeno je iskazom zaštićenog svjedoka “RM-63” koji je 1992. godine bio zatočen u Kazneno-popravnom domu u Foči. U dokaze je usvojena njegova pisana izjava, a u sudnici je - u dijelovima sjednice koji su bili otvoreni za javnost - ispričao samo neke detalje o tome šta se događalo njemu i drugim zatvorenicima, od kojih mnogi nisu preživjeli zatočenstvo.

Nakon što su srpske snage početkom aprila 1992. godine zauzele Foču svjedok je sa većom grupom civila potražio utočište u vojnom skladištu u Pilipovićima, koje je još bilo pod kontrolom JNA. Međutim, 26. aprila naoružani srpski vojnici su zauzeli skladište i odvojili muškarce od žena i djece. Većinu muškaraca su strijeljali, a ostale su

prebacili u ženski zatvor Velečevo, a zatim u KP Dom u Foči.

Zatvorenici KP Doma su prebijani i mučeni, a mnogi su izvedeni iz ćelija i ubijeni. Uslijed izgladnjivanja svjedok je u nekoliko mjeseci izgubio čak 46 kilograma. Sa još tridesetak zatvorenika određen je za razmjenu i 31. oktobra prebačen u policijsku stanicu u Kalinovik gdje je prvo premlaćen, a potom bačen u samicu, da bi nakon desetak dana bio razmijenjen.

Svjedok kaže da nije postojao nijedan razlog za njegovo zatočenje, osim toga što je bio Musliman. Nije bio član nijedne stranke, niti je nosio oružje. Bio je običan radnik i do izbivanja rata se družio i živio složno sa svojim sugrađanima srpske nacionalnosti. Nije mu bilo lako slušati detalje o zatočenstvu iz sažetka koji je tužilac pročitao u sudnici. “Meni se sve to vrti u glavi”, rekao je u jednom trenutku, tražeći kratku stanku da se malo pribere.

Mladićev branilac Branko Lukić je unakrsnom ispitivanju ukazivao da su skladište u Pilipovićima zauzele neregularne jedinice čiji su pripadnici, prema svjedokovoj izjavi, imali “brade i duge kose” i nosili “kokarde”. Prebijanje zatvorenika

branilac je pripisao osvetnički raspoloženim Srbima iz Foče koji su, kako je sugerisao, na taj način izmirivali prijeratne nesuglasice sa komšijama Muslimanima.

Lukić je, također, sugerisao da je KP Dom u Foči bio u nadležnosti civilnih vlasti, odnosno Ministarstva pravde RS na čijem je čelu bio Momčilo Mandić. Odluke o tome ko će biti pušten iz zatvora, a ko ne je, po Lukiću, donosio Krizni štab takozvane srpske opštine Foča.

Suđenje Ratku Mladiću se nastavlja u srijedu, 21. novembra iskazom Džona Hamila/John Hamill, bivšeg vojnog posmatrača UN u Sarajevu.

2012-11-21

HAG/DEN HAAG

VATRENI PLJUSAK NAD SARAJEVOM: 3.777 GRANATA U 12 SATI

Bivši vojni posmatrač UN i član istražnog tima Unprofora o prvom masakru na pijaci Markale, kaže da je tokom njegovog boravka u Sarajevu jednom prilikom za samo pola dana vojska bosanskih Srba ispalila skoro četiri hiljade granata na grad.

◀ John Hamill, svjedok na suđenju Ratku Mladiću

Suđenje Ratku Mladiću nastavljeno je iskazom Džona Hamila/John Hamill irskog pukovnika i bivšeg vojnog posmatrača UN u Sarajevu. Hamil je bio deo ekipe Unprofora koja je sprovela istragu u vezi sa masakrom na pijaci Markale 5. februara 1994. godine. U dokaze je uveden svedokov iskaz sa suđenja generalu Stanislavu Galiću, kao i izveštaj o masakru u kojem je stradalo 66 osoba.

Hamil je kao vojni posmatrač UN boravio u Sarajevu maja do avgusta 1993. godine, da bi se u februaru 1994. vratio kao tehnički savetnik tima koji je vršio istragu masakra na Markalama. Tokom te istrage razgovarao je sa pukovnikom VRS Radoslavom Cvetkovićem koji je

potvrdio da je prethodne godine da grad ispaljeno "trideset do četrdeset hiljada granata" i čudio se zašto se toliko insistira na toj jednog granati koja je pala na Markale.

Opisujući stanje u Sarajevu tokom svog boravka Hamil je rekao da je krajem jula 1993. godine za samo dvanaest sati ispaljeno 3.777 granata na grad. U tom periodu je, kaže, bilo delova grada u koje posmatrači UN nisu mogli da odu jer su ih u tome sprečavale "naoružane vođe bandi". U tom kontekstu pomenuo je četničkog vojvodu Vasilija Vidovića, sa kojim je imao "lično iskustvo". Dobio je obaveštenje da je Vidović pod komandom generala Josipovića iz VRS koji je bio zadužen za najveći deo sektora severno od Sarajeva.

Kao i na suđenju Galiću, Hamil je i danas potvrdio da je u istrazi u kojoj je učestvovao zaključeno da je minobacački projektil kalibra 120 mm koji je pogodio Markale ispaljen iz pravca severoistoka, ali nije bilo moguće utvrditi tačno sa koje pozicije. Kao moguća mesta ispaljenja locirana su 2 položaja Armije BiH i 4 položaja vojske bosanskih Srba.

Branilac Dragan Ivetić je nastojao da utvrdi da se ABiH koristila taktikom "opali pa beži", odnosno da su pucali iz pokretnih minobacača koje su premeštali po gradu. Svedok je dozvolio "mogućnost" da je potencijalni izvor granate koja je pala na Markale mogao da bude pokretni minobacač. U dodatnom ispitivanju je, međutim, na pitanje tužioca da li je našao neke dokaze da je granata ispaljena baš iz minobacača sa strane ABiH, odgovorio da takvih dokaza nema. Svedok se takođe složio sa braniocem da se na 300 metara od pijace nalazila "zgrada policije ili neki štab".

Svedok je na zahtev tužilaštva 2001. godine pregledao dva kratera na Dobrinji koja se dovode u vezu sa incidentom od 1. juna 1993. godine kada su dve granate eksplodirale među ljudima koji su posmatrali fudbalsku utakmicu. Prema optužnici, u toj eksploziji je poginulo više od deset, a ranjeno oko sto ljudi. U izjavi o analizi kratera na Dobrinji svedok je naveo da nije moguće precizno utvrditi da li je poreklo vatre iz topa ili minobacača. Na sugestiju branioca Hamil se složio da ne može da isključi mogućnost da je i te kratere mogao da uzrokuje pokretni minobacač sa muslimanske strane. U dodatnom ispitivanju je tužiocu pojasnio da u slučaju korišćenja pokretnih minobacača, vojska koja odgovara na vatru ne bi trebalo da gađa mesto sa kojeg se delovalo, već sam minobacač koji se pomerio.

U pauzi nakon prve sednice Mladić se požalio na vrtoglavicu i visok pritisak, ali se nakon pola sata vratio u sudnicu pošto je lekar utvrdio da je sposoban da prati suđenje.

2012-11-22

HAG/DEN HAAG

“PODEŠAVANJE” MINOBACAČKE VATRE

Sarajevski policajac Nedžib Đozo na suđenju Ratku Mladiću rekao da je VRS “smišljeno” gađala mjesta na kojima se okupljao veliki broj civila kako bi prouzrokovala što više žrtava – redove za hljeb, vodu, djecu na sankanju, pijace... Prije masakra Markala 2 srpske snage su “podešavale” minobacačku vatru na taj dio grada, sve dok na kraju nisu pogodile pijacu.

◀ Nedžib Đozo, svjedok na suđenju Ratku Mladiću

Na suđenju Ratku Mladiću svjedočio je sarajevski policajac Nedžib Đozo koji je tokom rata učestvovao u istragama snajperskih i artiljerijskih incidenata na području opštine Stari Grad. Đozo je do sada svjedočio na suđenjima generalima Dragomiru Miloševiću i Momčilu Perišiću, kao i u postupku protiv bivšeg predsjednika Republike Srpske Radovana Karadžića.

U predmetu Mladić u dokaze su usvojeni svjedokova pisana izjava pripremljena za suđenje Karadžiću i ratni dnevnik Stanice javne bezbjednosti Stari grad u koji su upisivane lokacije gađane sa snajperskih i artiljerijskih položaja VRS oko grada, datumi i vrijeme kada su se incidenti dogodili, kao i podaci o broju mrtvih i ranjenih u tim incidentima.

Đozo kaže da je tokom rata na Sarajevo palo “na hiljade i hiljade granata”, a osim iz minobacača i snajpera civili su često bili na meti mitraljeza velikog dometa, zvanih “sijači smrti”. Srpske snage su, po svjedoku, “smišljeno” gađale mjesta na kojima se okupljao veliki broj civila kako bi prouzrokovala što više žrtava – redove za hljeb, vodu, djecu na sankanju, pijace. “Svi građani Sarajeva, a i ostali, znaju da je to namjerno rađeno”, kaže svjedok.

Po svjedoku, jedan od primjera namjernog gađanja je incident Markale 2 gdje je u eksploziji minobacačke granate 28. avgusta 1995. godine poginulo 43 a ranjeno više od 75 osoba. VRS je, prema iskazu svjedoka, tokom dva mjeseca prije toga “podešavala” vatru na taj dio grada “sve dok na kraju nije pogodila prenatrpane Markale i izazvala brojne žrtve”. Na takav zaključak, po svjedoku, upućuju eksplozije tri granate u Ulici Dženetića čikma u blizini Markala, kao i artiljerijski incidenti u ulicama Hamdije Kreševljakovića, Branilaca Sarajeva, Ferhadija i Mula Mustafe Bašeskije.

Mladićev branilac Branko Lukić je u unakrsnom ispitivanju ukazivao da je srpska vojska gađala legitimne ciljeve i sugerisao da su se u blizini Markala nalazile jedinice rezervne policije, intendantska služba Prvog korpusa Armije BiH, kao i štab Teritorijalne odbrane i policijska stanica Stari grad. Lukić je, između ostalog, ukazivao da su snage Armije BiH bile smještene i u zgradi Fakulteta političkih nauka, odnosno u blizini minobacačkog incidenta u Ulici Hamdije Kreševljakovića u kojem je ranjen jedan student.

Lukić je, između ostalog, pitao svjedoka da li je provjeravao tvrdnje da je “jedna od mina bačena rukom sa prozora zgrade koja se nalazi uz Markale”. Svjedok je odgovorio da nije budući da je bilo poznato da se radilo o granati kalibra 120 mm i dodao da mu “nije jasno kako bi neko mogao baciti granatu od 120 mm kroz prozor”.

Suđenje Ratku Mladiću će se, nakon jednodjeljne pauze, nastaviti u ponedjeljak 3. decembra.

2012-12-03

HAG/DEN HAAG

SNAJPERSKI I ARTILJERIJSKI TEROR NAD DOBRINJOM

Prema iskazu Refika Sokolara, policijskog inspektora iz sarajevske opštine Novi Grad, tokom rata u sarajevskom naselju Dobrinja su se u prosjeku dešavali jedan do dva snajperska i artiljerijska incidenta dnevno. Svjedok je i sam bio žrtva jednog od incidenata navedenih u optužnici protiv Ratka Mladića.

Na suđenju bivšem komandantu Glavnog štaba VRS Ratku Mladiću svjedočio je Refik Sokolar, policijski inspektor iz sarajevske opštine Novi Grad. On je tokom rata učestvovao u oko 200 istraga artiljerijskih i snajperskih incidenata u stambenom naselju Dobrinja. Prema svjedoku, u tom su se naselju tokom rata dešavali u prosjeku jedan do dva incidenta dnevno.

Prema sažetku izjava koje je Sokolar dao istražiteljima tužilaštva u 1995. i 2000. godine, većina granata ispaljena je na Dobrinju iz pravca Nedžarića, kasarne JNA u Lukavici i Aerodromskog naselja, odnosno sa lokacija pod kontrolom srpskih snaga. Snajperima je djelovano iz pravca Teološkog fakulteta u Nedžarićima, naselja Ikića kuće i pravoslavne crkve u Veljinama.

◀ Refik Sokolar, svjedok na suđenju Ratku Mladiću

Svjedok je u glavnom ispitivanju potvrdio da su na početku rata, dok je Dobrinja bila u potpunosti odsječena od grada, poginuli sahranjivani na improvizovanim grobljima pored parkirališta, u parkovima i na drugim lokacijama u naselju. U dokaze je usvojena jedna ratna fotografija na kojoj je prikazan niz grobova uz lokalno parkiralište.

Svjedok je i sam ranjen u jednom od incidenata iz Mladićeve optužnice. Na Dobrinju je 4. februara 1994. godine ispaljena salva od tri minobacačke granate – prva je pala u Ulici Oslobojilaca Sarajeva među ljude u redu za humanitarnu pomoć i djecu koja su u blizini pohađala vjersku nastavu. Druga i treća su pale na otvorenu pijacu,

iza stambenih zgrada u Ulici Mihajla Pupina i Oslobojilaca Sarajeva. Poginulo je osam, a ranjeno najmanje 18 osoba.

Mladićev branilac Branko Lukić je u prvom dijelu unakrsnog ispitivanja ukazivao da su svi vojno-sposobni stanovnici Dobrinje bili angažovani u odbrani, da su pojedini pripadnici vojske i policije u početku rata nosili civilnu odjeću, a da su u nastavku rata vojnici i policajci nosili slične uniforme.

Mladić se, inače, nakon prve pauze nije vratio u sudnicu zbog, kako je rekao njegov advokat Stojanović, “enormno visokog pritiska”. Mladić je u prvi mah odbio da ga pregleda dežurno medicinsko osoblje Tribunala, tražeći da to učini njegov doktor iz Pritvorske jedinice ili da mu pritisak bude izmjeren javno u sudnici. No, nakon nekog vremena je, ipak, dopustio da ga pregledaju uz telefonske konsultacije sa doktorom iz Pritvorske jedinice. Pošto je ljekar konstatovao da je njegovo stanje zadovoljavajuće, Mladić se vratio u sudnicu.

2012-12-04

HAG/DEN HAAG

MLADIĆEVA ODBRANA: ODAKLE SU ISPALJENE “OSTALE” GRANATE?

U nastavku unakrsnog ispitivanja Refika Sokolara Mladićevog branioca je zanimalo odakle su ispaljene “ostale” granate ako je “većina” ispaljena sa položaja pod kontrolom VRS. Po završetku iskaza policijskog inspektora iz sarajevske opštine Novi Grad suđenje nastavljeno na zatvorenoj sjednici.

Na suđenju bivšem komandantu Glavnog štaba VRS Ratku Mladiću odbrana je završila unakrsno ispitivanje Refika Sokolara, policijskog inspektora iz sarajevske opštine Novi Grad koji je tokom rata učestvovao u istragama snajperskih i artiljerijskih incidenata na Dobrinji. Nakon toga suđenje je nastavljeno na sjednici zatvorenoj za javnost.

Sokolar je u izjavama istražiteljima tužilaštva 1995. i 2000. godine naveo da je “većina granata” ispaljena na Dobrinju iz pravca Nedžarića, kasarne JNA u Lukavici i Aerodromskog naselja, odnosno sa lokacija pod kontrolom srpskih snaga. Snajperima je djelovano iz pravca Teološkog fakulteta u Nedžarićima, naselja Ikića kuće i pravoslavne crkve u Veljinama.

Mladićev branilac Branko Lukić je u današnjem nastavku unakrsnog ispitivanja sugerisao da je na Dobrinju otvarana vatra iz drugih dijelova Sarajeva, odnosno s položaja Armije BiH na brdu Mojnilo i iz dijela Aerodromskog naselja. On je podsjetio svjedoka da je u izjavama rekao da je “većina” granata ispaljena sa srpskih položaja i upitao ga odakle su stigle “ostale” granate.

Sokolar se nasmijao na to pitanje i odgovorio da su sve granate ispaljene sa položaja pod kontrolom VRS. Ipak, rekao je da u nekim slučajevima nije mogao u potpunosti isključiti mogućnost da su neke granate doletjele sa područja koja nisu bila kod kontrolom srpskih snaga. Do zaključka o lokacijama sa kojih je otvarana snajperska vatra došao je na osnovu istrage na licu mjesta, odnosno podataka o učestalosti incidenata na specifičnim lokacijama, položaja tijela i činjenice da su mjesta incidenata često bila okružena zgradama sa svih strana osim u jednom pravcu iz kojeg je došao hitac.

Prije nego što je napustio sudnicu Sokolar je rekao da mu je “drago ako je doprinio da se dokaže istina”. Nakon toga suđenje je nastavljeno iskazom zaštićenog svjedoka na sjednici u cjelosti zatvorenoj za javnost.

2012-12-05

HAG/DEN HAAG

CIVILI “NAMERNE METE” VRS

U četvrtom svedočenju pred Tribunalom, kanadski general Dejvid Frejzer ukazuje da je VRS “namerno uzimala civile za mete”, da je Sarajevo bilo pod “neproporcionalnom i nasumičnom” paljbom, kao i da “nema vojnog opravdanja” za upotrebu modifikovanih avio bombi. Ratko Mladić je, prema svedoku, bio “na vrhu komandnog lanca u VRS”.

◀ David Fraser, svjedok na suđenju Ratku Mladiću

Nakon što je na suđenju Ratku Mladiću završen iskaz svedoka sa pseudonimom RM 019 koji je u potpunosti bio zatvoren za javnost, tužilac je pozvalo kanadskog generala Dejvida Frejzera/David Fraser. On je od aprila 1994. do kraja maja 1995. godine bio na dužnosti pomoćnika komandanta snaga UNPROFOR u sektoru Sarajevo.

U dokaze je uvedena Frejzerova izjava sastavljena na osnovu njegovih iskaza na suđenjima bivšim komandantima Sarajevsko-romanijskog korpusa Stanislavu Galiću i Dragomiru Miloševiću, kao i u postupku protiv Radovana Karadžića. Prema sažetku te izjave, Frejzer je bio svedok teške artiljerijske i snajperske

vatre koju je VRS "namerno" usmeravala na civile. Takođe je rekao da je VRS granatirala Sarajevo kao odgovor na provokacije Armije BiH dodajući, međutim, da je taj odgovor bio "neproporcionalan" a garantiranje "nasumično". Na svaku granatu Armije BiH, bosanski Srbi su ispaljivali 10 projektila, objasnio je svedok.

Jedan od primer "neselektivnog i neproporcionalnog" granatiranja Sarajeva je, po Frejzeru, bila i reakcija VRS nakon što je ABiH granatirala kasarnu u Lukavici. Po svedoku, "bezbroy granata je palo na ceo grad a ne samo na štab muslimanskih snaga".

Frejzer se nekoliko puta sastao sa generalom Mladićem a imao je i kontakte sa generalima Galićem i Miloševićem. Zaključio je da je u VRS postojao "efikasan sistem komandovanja i rukovođenja" kao i da je Mladić bio "u vrhu komandnog lanca". Frejzer je pojasnio da su mu komandanti SRK govorili da je odluka o snajperskoj ili artiljerijskoj vatri i kršenju primirja bila "izvan njihove kontrole". Naređenja su, rekao je Frejzer, dobijali od "Mladića i komande".

Mada nikada nije lično video ili čuo dejstva modifikovanih avio bombi, Frejzer je potvrdio da je dobijao izveštaje o njihovom korišćenju. U gusto naseljenom gradu poput Sarajeva, po njemu, nije bilo moguće "kontrolisati ni ispaljenje ni mesto udara" modifikovanih avio bombi te njihovo korišćenje nije imalo "ni smisla ni vojnog opravdanja".

Frejzer je takođe rekao da je širom teritorije pod kontrolom bosanskih Srba bila "ugrožena" sloboda kretanja pripadnika UN i da je za to bio odgovoran "Mladićev štab". U prilog tome predodčen je telegram iz aprila 1994. u kojem Mladić naređuje "blokiranje" svih konvoja i osoblja UNPROFOR.

Unakrsno ispitivanje kanadskog generala, započeto pred kraj zasedanja, nastaviće se sutra.

2012-12-06

HAG/DEN HAAG

ZAŠTO NATO NIJE BOMBARDOVAO OBE STRANE?

Podsećajući da su NATO snage u septembru 1994. godine bombardovale položaje bosanskih Srba oko Sarajeva, branilac Ratka Mladića pitao nekadašnjeg zamenika komandanta Unprofora da li su on i drugi visoki UN oficiri ikada zahtevali napade NATO i na Armiju BiH, budući da je i ona bila odgovorna za određene incidente. Svedok odgovorio odrečno, navodeći da ponašanje vladinih snaga nikada "nije eskaliralo do nivoa koji bi zahtevao vojnu intervenciju".

◀ David Fraser, svjedok na suđenju Ratku Mladiću

Nastojeći da Vojsku Republike Srpske i njenog komandanta – optuženog Ratka Mladića – amnestira odgovornosti za zločine u Sarajevu, branilac Ivetić je za kršenja primirja, napade na UN vozila, i artiljerijske i snajperske udare po gradu optuživao Armiju BiH. U unakrsnom ispitivanju kanadskog generala Dejvida Frejzera/David Fraser branilac je sugerisao da je Unprofor bio pristrasan jer nije jednako reagovao na incidente Armije BiH i vojske bosanskih Srba. Svedok je u periodu od aprila 1994. do kraja maja 1995. godine bio pomoćnik komandanta snaga Unprofora u Sarajevu.

Branilac se danas, između ostalog, pozvao na deo razgovora bivšeg komandanta snaga UN u Sarajevu – britanskog generala Majkla Rouza/Michael Rose – sa haškim istražiteljima u kojem je rekao da je Ejup Ganić organizovao tajnu policiju da snajperski deluje po tramvajima pod takvim uglom da bi se Srbi mogli za to okriviti. Kanadski general Frejzer, međutim, odgovara da takva saznanja nije imao. Potom je branilac sugerisao da su stradanja civila u tramvajima možda bila rezultat pogodaka tokom razmene vatre između dve strane, a svedok je rekao da ne isključuje mogućnost da se to ponekad događalo. Pored toga, Frejzer je prihvatio da je Armija BiH imala

snajperiste na zgradama "Unisa" i izvršnog veća i da je Unprofor protestovao kod sarajevskih vlasti ako se sa tih mesta pucalo na srpske civile.

Svedočeći svojevremeno na suđenju bivšem komandantu Sarajevsko-romanijskog korpusa Dragomiru Miloševiću, Frejzer je rekao da je Unprofor jednom prilikom zabeležio i da su na sarajevsku stambenu zonu u kratkom roku ispaljene dve granate – jedna sa srpskih, druga sa muslimanskih položaja. Danas je to potvrdio i rekao da je u oba slučaja bilo civilnih žrtava.

Dalje, odbrana je ukazivala na sumnju Unprofora da su u aprilu 1994. godine pripadnici VRS ubili jednog francuskog vojnika na takozvanoj Aleji snajpera, a da je za smrt drugog Francuza na sarajevskom aerodromu odgovorna Armija BiH. Sumnjalo se, takođe, i da su u novembru 1994. godine vozilo u kojem je bio komandant Unprofora sa više metaka, srećom bez žrtava, pogodili muslimanski vojnici. Svedok se složio sa svim pomenutim navodima, koji se, doduše, navode i u Unproforovim izveštajima.

Budući da je NATO na zahtev Unprofora bombardovao srpske položaje oko Sarajeva 22. septembra 1994. godine, branilac je pitao svedoka da li su on i njemu nadređeni komandant snaga UN ikada zahtevali da se bombarduju i položaji Armije BiH. General Frejzer je odgovorio odrečno, pojašnjavajući da incidenti koji su bili izazivani iz grada od strane vladinih snaga nikada "nisu eskalirali do nivoa koji bi zahtevao vojnu intervenciju". Upitan da li su im makar preteli bombardovanjem sa ciljem da se incidenti smanje, svedok je rekao da je bilo teško definisati vojne ciljeve u gradu, a da Unprofor nikada nije upućivao "lažne pretnje".

Iskaz kanadskog generala će sutra biti okončan, nakon čega će tužilac izvesti novog svedoka.

2012-12-07

HAG/DEN HAAG

"TIPIČNI TERORIZAM" U SARAJEVU

Sarajevski istražitelj Dragan Mioković, koji je tokom opsade grada učestvovao u brojnim uviđajima artiljerijskih i snajperskih napada na civile, rekao da je vojska kojom je komandovao optuženi Ratko Mladić delovala kako bi izazvala strah i paniku među stanovništvom u svrhu ostvarenja vojnih i političkih ciljeva, što je, kaže, "tipična karakteristika terorizma".

◀ Ratko Mladić u sudnici Tribunala

Dragan Mioković je tokom opsade Sarajeva bio inspektor gradskog Centra službi bezbednosti i u tom svojstvu je od decembra 1993. do kraja 1995. godine obavio uviđaje nakon više od sto artiljerijskih i stotinak snajperskih incidenata, među kojima je bilo i nekoliko iz optužnice protiv Ratka Mladića. Mioković je Srbin i kaže da je tokom opsade u sarajevskoj policiji bilo 20-25 procenata zaposlenih koji nisu Muslimani. Svedočio je pod svojim imenom, ali sa zaštićenim likom.

U tri izjave haškim istražiteljima koje su danas uvedene u dokaze, svedok je detaljno opisao nekoliko uviđaja kojima je prisustvovao. Prvo, nakon artiljerijskog napada u Livanjskoj ulici gde je 8. novembra 1994. godine od granate prvo stradala maloletna devojčica, a pola sata kasnije i jedna žena kada su na isto mesto ispaljena još dva artiljerijska hica. Mioković kaže da su on i njegove kolege iz istražiteljskog tima utvrdili da su sve tri granate ispaljene sa položaja Vojske Republike Srpske (VRS).

Pored toga, svedok je opisao i kako je obavljen uviđaj nakon dva snajperska udara na tramvaj u ulici Zmaja od Bosne 23. novembra 1994. godine kada je ubijen jedan a ranjeno petoro civila, kao i 3. maja 1995. godine kada je na uglu ulica Zmaja od Bosne i Franje Račkog u tramvaju snajperskim hicem ozleđeno nekoliko putnika. Mioković navodi da je nesumnjivo utvrđeno da su snajperi u tim situacijama delovali sa Grbavice koju je kontrolisala Mladićeva vojska.

Po završetku rata, svedok je zajedno sa istražiteljskim timom sarajevske policije obišao zgrade na Grbavici i tom prilikom je, kaže, samo u jednom od četiri nebodera iz kojih se pucalo pronašao oko deset snajperskih gnezda. Tužiteljica je predočila nekoliko fotografija snajperskog položaja utvrđenog džakovima s peskom i otvorom koji gleda na ulicu Zmaja od Bosne. U dokaze je, takođe, uvedena i detaljna dokumentacija sa pomenutih uviđaja, uključujući izveštaje istražitelja, krim-tehničara, fotografije, izjave svedoka i medicinske nalaze o stanju povređenih.

Svedok je izjavio da su tramvaji u Sarajevu stavljeni u pogon uglavnom u danima kada je dogovoreno primirje između Armije BiH i VRS i da su ih koristili stariji građani i žene "za preživljavanje", odnosno odlazak u nabavku. Bili su to, kaže, periodi kada je stanje "makar počelo ličiti na normalno", što po pravilu nije dugo trajalo jer je prekidano ubistvima i teškim ranjavanjima civila.

Delovanje vojske bosanskih Srba, koju svedok naziva "agresorskom", imalo je za cilj da izazove "strah i paniku među stanovništvom" da bi se "postigao neki vojni ili politički cilj", što je, objašnjava Mioković, "tipična karakteristika terorizma".

Pre sarajevskog istražitelja, jutros je okončano ispitivanje kanadskog generala Dejvida Frejzera/David Fraser. U ponedjeljak će Miokovića ispitati Mladićeви branioci.

2012-12-10

HAG/DEN HAAG

OSPORAVANJE MESTA SA KOJIH SU GAĐANI SARAJEVSKI CIVILI

Odbrana Ratka Mladića poricala nalaze sarajevskih istražitelja po kojima su civili u Livanjskoj ulici i putnici sarajevskih tramvaja 1994. i 1995. godine stradali od granata i snajpera vojske bosanskih Srba, sugerišući da su hici zapravo ispaljeni sa položaja Armije BiH. Da li je svedok Dragan Mioković Srbin, Bosanac ili Jugosloven... ili sve po malo?

◀ Ratko Mladić u sudnici Tribunala

Na početku unakrsnog ispitivanja sarajevskog policajca Dragana Miokovića, branilac Ratka Mladića je nastojao da utvrdi tačan nacionalni identitet svedoka. Mioković se, naime, u glavnom ispitivanju predstavio kao Srbin iz Sarajeva, ali je branilac Miodrag Stojanović ukazao da je to u "diskrepanci" sa izjavom istražiteljima iz 1995. godine, kada je rekao da je Bosanac. Svedok je odgovorio da je rođen "od oca Srbina i majke Srkinje", da se do početka rata izjašnjavao kao Jugosloven, a potom kao Bosanac. Smatra da to ni po čemu "ne degradira njegovo srpsko poreklo".

Potom se prešlo na relevantniji deo ispitivanja u kojem je branilac dokazivao da su tri granate u Livanjskoj ulici

u Sarajevu koje su 8. novembra 1994. godine na licu mesta ubile jednu devojčicu i jednu ženu, a kasnije je još jedno dete podleglo povredama, ispaljene sa položaja Armije BiH. Odbrana te tvrdnje temelji na činjenici da su predstavnici Unprofora dan nakon incidenta izrazili sumnju da je granata ispaljena sa položaja bosanske vojske i na konferenciji za novinare saopštili da su nakon incidenta bili sprečeni da izvrše uviđaj.

Mioković je objasnio da su pripadnici Unprofora nakon artiljerijskih incidenata stizali na lice mesta pre sarajevske policije i da su "menjali mesto događaja", pa je tako jedan vojnik iz Afrike zatečen kako pomera stabilizator prve granate ispaljene na Livanjsku ulicu. Svedok mu je, kaže, rekao da se udalji odatle, a ubrzo su stigli pripadnici francuskog bataljona koji su najavili da će uskoro doći njihova ekipa za uviđaje. Niko se, međutim, nije pojavio i sarajevski istražni tim se udaljio sa lica mesta, a nedugo zatim su na istu lokaciju pale još dve granate.

Sutradan je obavljen dvostruki uviđaj i svako je ostao pri svome – Unprofor je i dalje tvrdio da su granate došle sa položaja Armije BiH, a sarajevski istražitelji da su ispaljene sa teritorije pod kontrolom VRS. Mioković kaže da je "dilema otklonjena" kada je utvrđeno da Unprofor koristi pogrešne, "finske tablice gađanja", koje nisu mogle da se primenjuju u Sarajevu.

Odbrana je potom osporavala nalaze svedokovog istražnog tima o odgovornosti VRS za snajperske napade na sarajevske tramvaje u ulici Zmaja od Bosne, 23. novembra 1994. i 3. maja 1995. godine, u kojima je poginula jedna, a ranjeno više osoba. Sugerisano je da Mioković nije stručnjak za balistiku, što je on i potvrdio, ali je naveo da je u njegovom timu bilo balističara.

Branilac je predočio delove policijskog izveštaja u kojima svedoci tvrde da se prvi incident nije odigrao na mestu koje se navodi u Miokovićevom izveštaju, kao i da ta "nova" pozicija nije bila na vidiku srpskim snajperistima iz zgrade "Metalka" odakle je, po svedoku, hitac ispaljen. Pored toga, branilac je sugerisao da su se na zgradama koje su okruživale ulicu Zmaja od Bosne, poput izvršnog veća, skupštine i "Unisa" nalazili snajperisti Armije BiH, što svedok nije mogao da potvrdi. Što se drugog incidenta tiče, odbrana je ukazala na izjavu svedoka u kojoj se navodi da se prilikom napada na tramvaj čula rafalna paljba. Mioković je odgovorio da su te izjave uzimale druge policijske službe, a ne njegova.

2012-12-11

HAG/DEN HAAG

OFICIR UNPROFORA: MLADIĆ JE IMAO PUNU KONTROLU NAD VRS

Bivši pripadnik UNPROFOR na suđenju Ratku Mladiću svjedočio o snajperskom i artiljerijskom teroru VRS nad civilnim stanovništvom Sarajeva. Tokom svoje dvogodišnje službe u tom gradu stekao dojam da Ratko Mladić ima punu kontrolu nad VRS koja je imala vrlo malo prostora da djeluje izvan njegovog nadzora.

Na suđenju bivšem komandantu Glavnog štaba VRS Ratku Mladiću, optuženom za genocid i druge zločine u Bosni i Hercegovini, svjedočio je bivši pripadnik UNPROFOR pod zaštitnim mjerama izmjene lika i glasa, i sa pseudonimom "RM-163". Po svemu sudeći radi se o francuskom pripadniku mirovne misije UN koji na haškim suđenjima, skoro u pravilu, svjedoče pod jakim zaštitnim mjerama.

Prema sažetku pisane izjave koju je tužilac pročitao u sudnici svjedok je bio na službi u Sarajevu 1993. i 1994. godine. Tokom tog vremenskog razdoblja uočio je da SRK (Sarajevsko-romanijski korpus) provodi kampanju snajperskog i artiljerijskog terora nad civilima u Sarajevu. U kontaktima sa pripadnicima srpske vojske primijetio je da VRS ima strogu hijerarhijsku strukturu i da je vrlo disciplinovana. Stekao je dojam da Ratko Mladić ima punu kontrolu nad vojskom koja je imala vrlo malo prostora da djeluje izvan njegovog nadzora. Sa optuženičke klupe Mladić je klimanjem glave potvrdio ove ocjene oficira UNPROFOR.

Svjedok je tokom svoje dvogodišnje službe zaključio da je opsada Sarajeva važna za bosanske Srbe jer im je služila kao sredstvo pritiska na bosansku vladu. Također je primijetio da srpska strana često granatira Sarajevo u znak odmazde zbog pretrpljenih gubitaka na drugim frontovima. Nakon prvog incidenta na Markalama 5. februara 1994. godine svjedok je učestvovao u pregovorima o prekidu vatre, uspostavi punktova za prikupljanje teškog naoružanja, kao i zone totalnog isključenja u rasponu od 20 kilometara od centra Sarajeva.

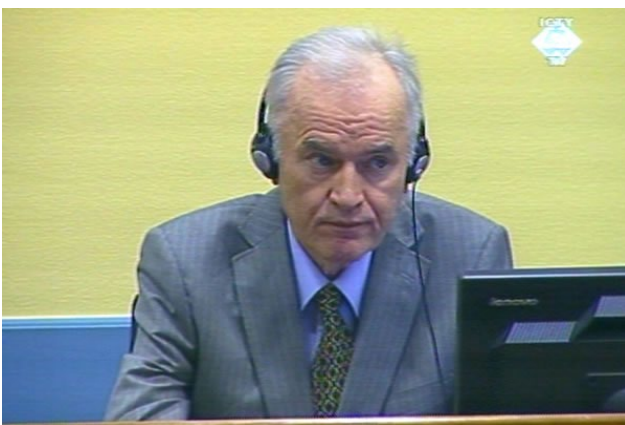
Nakon što je tužilac završio čitanje sažetka sjednica je zatvorena za javnost, a otvorena je na kratko ponovo tek na početku unakrsnog ispitivanja. Mladićevog branioca Dragana Ivetića je zanimalo da li je UNPROFOR znao za lokacije na kojima su se nalazila skladišta Armije BiH ili njihovi pogoni za proizvodnju oružja i municije. Nakon što je od svjedoka dobio potvrđan odgovor, suđenje je ponovo zatvoreno za javnost do kraja današnje sjednice.

2012-12-13

HAG/DEN HAAG

SARAJEVSKI "PROSJEK" OD 1.200 GRANATA DNEVNO

Na suđenju Ratku Mladiću svjedoči još jedan bivši pripadnik francuskih snaga UNPROFOR koji je u pisanoj izjavi datoj istražiteljima tužilaštva naveo da je u tokom prva tri mjeseca njegove službe 1993. godine na Sarajevo padalo u prosjeku 1.200 granata dnevno. Posljednjeg dana marta iste godine sa srpskih položaja na grad je ispaljeno 2.400 projektila.

◀ Ratko Mladić u sudnici Tribunala

Na suđenju bivšem komandantu Glavnog štaba Vojske Republike Srpske (VRS) Ratku Mladiću pod pseudonimom "RM-176" i uz zaštitu lika i glasa svjedoči još jedan pripadnik francuskih snaga UNPROFOR. Njegov iskaz se, kao i u slučaju prethodnog svjedoka, odvija uglavnom na sjednicama zatvorenim za javnost.

Prema sažetku njegove izjave, svjedok se priključio mirovnim snagama UN u Sarajevu početkom 1993. godine. Tokom prva tri mjeseca na grad je padalo u prosjeku 1.200 granata dnevno. Jedan od težih dana je bio 31. mart '93. kada je na Sarajevo sa položaja VRS ispaljeno oko 2.400 granata, uključujući i 400 projektila na stari dio grada.

Svjedok je u izjavi naveo da je granatiranje Sarajeva od strane VRS dijelom bilo nasumično i nije imalo nikakvu vojnu svrhu. Stekao je utisak da je Sarajevo često granatirano u znak odmazde za akcije koje je izvodila Armija BiH prema položajima VRS van grada. Svjedok je opisao granatiranje fudbalske utakmice na Dobrinji 1. juna 1993. godine kada je, prema optužnici, poginulo više od 10, a ranjeno oko 100 ljudi. Istragom je utvrđeno da su granate ispaljene sa srpskih položaja u Lukavici.

Svjedok je, također, uočio da je civilno stanovništvo bilo često i na meti snajperske paljbe sa srpskih položaja. Na raskrsnicama su postavljene platnene zavjese i drugi privremeni zakloni kako bi se stanovništvo zaštitilo od snajperske paljbe. No, uprkos tome bilo je puno žrtava, čak i u trenucima kada je na frontu vladalo zatišje, odnosno kada nije bilo razmjene vatre. Po ocjeni svjedoka trećina ubijenih su bili stariji ljudi, žene i djeca.

Svjedok je u izjavi, između ostalog, naveo da je general Stanislav Galić efektivno komandovao i rukovodio Sarajevsko-romanijskim korpusom. On je, također, uočio da je VRS bila dobro hijerarhijski strukturirana.

Nakon što je pročitana sažetka svjedokove izjave tužiteljica Lorna Bolton postavila svjedoku nekoliko pitanja o snajperskom teroru nad Sarajevom nakon čega je sjednica zatvorena za javnost. Suđenje se nastavlja sutra ujutro.

2012-12-14

HAG/DEN HAAG

MLADIĆ OPET ODSTRANJEN IZ SUDNICE

U nastavku unakrsnog ispitivanja bivšeg pripadnika francuskih snaga UNPROFOR Ratko Mladić odstranjen iz sudnice zbog neprimjerenog miješanja u ispitivanje svjedoka. Suđenje se nastavlja po okončanju zimske sudske pauze 10. januara 2013.

Na suđenju Ratku Mladiću je završeno unakrsno ispitivanje bivšeg pripadnika francuskih snaga UNPROFOR koji je svjedočio uz zaštitu lika i glasa i sa pseudonimom "RM-176". Sam optuženi, međutim, nije dočekao kraj svjedokovog iskaza na svom uobičajenom mjestu jer je udaljen iz sudnice nakon što se u jednom trenutku neprimjerenom umiješao u ispitivanje svjedoka.

Na "incident" koji se dogodio na takozvanoj "zatvorenoj sjednici" malo više svjetla je bacio predsjedavajući sudija Ori/Orie. U trenutku kada je branilac Branko Lukić postavio pitanje "da li je UNPROFOR pomagao mašinerijom kopanje tunela ispod sarajevskog aerodroma" Mladić je naglas rekao "da" prije nego što je svjedok stigao da odgovori. Optuženi se, po ocjeni sudija, na taj način umiješao u ispitivanje svjedoka i iz tog razloga je odstranjen iz sudnice.

Mladićeva odbrana je u unakrsnom ispitivanju francuskog oficira pokušala opravdati otvaranje vatre po civilima koji su preko aerodromske piste pokušavali izaći iz opkoljenog grada, ukazujući da se to dešavalo noću, da su civili bili izmiješani sa vojnicima, te ih je bilo teško razlikovati. Svjedok je odbacio Lukićevu sugestiju da je UNOPROFOR pomagao ili prećutno dozvoljavao noćne prelaskе preko piste rekavši da su pripadnici mirovnih snaga, naprotiv, vraćali ljude tamo odakle su krenuli ili su ih, ako su bili ranjeni, sproveli do bolnice.

Mladićev branilac je pokušao osporiti zaključak istražnog tima UNPROFOR da je za granatiranje fudbalske utakmice na Dobrinji 1. juna 1993. godine odgovorna srpska strana, ukazujući između ostalog da nije bilo moguće odrediti ugao pada i kalibar granata. Svjedok, međutim, kaže da je bilo važnije utvrditi pravac iz kojeg su ispaljene granate što je istražni tim i učinio zaključivši da su granate ispaljene iz pravca Lukavice. Činjenica da nije određen kalibar granata nije mogla bitno utjecati na nalaz istrage uzevši u obzir visinu zgrada koje su okruživale mjesto incidenta i druge nalaze do koji je istražni tim došao na licu mjesta.

Nakon što je iskaz svjedoka zaključen predsjedavajući sudija Ori/Orie je svima u sudnici poželio srećne praznike i najavio da će suđenje biti nastavljeno nakon zimske sudske pauze, 10. januara 2013. godine.

2013-01-10

HAG/DEN HAAG

EKSPERTIZA SNAJPERSKOG TERORA NAD SARAJEVOM

U izveštaju koji je sastavio na zahtev tužilaštva, ekspert za snajpersko delovanje Patrik van der Vajden utvrdio moguću izvor snajperske vatre na građane Sarajeva. Žaleći se na slabo zdravlje, Ratko Mladić najpre odbio pa onda prihvatio da sluša svedočenje koje je nazvao "budalaštinom NATO propagande".

◀ Patrick Van Der Weijden, svjedok na suđenju Ratku Mladiću

Svog prvogradnog dana u 2013. godini Ratko Mladić se požalio da se "oseća loše, nema apetit, oslabio je u poslednjih deset dana i treba mu bolnica i lečenje", te je zatražio da ga vrate u pritvor jer mu je - kako je rekao - "bolje da legne u krevet i umre" nego da "sluša budalaštine NATO propagande".

Mladićeva reakcija je usledila usred glavnog ispitivanja eksperta za snajpersko delovanje, holandskog kapetana Patrika Van Der Vajdena/Patrick Van Der Weijden koji je, na zahtev tužilaštva sastavio izveštaj o snajperskom delovanju u Sarajevu od 1992. do 1995.

Međutim, kada ga je predsedavajući sudija Ori/Orie pozvao da potvrdi saglasnost da se suđenje nastavi u

njegovom odsustvu, Mladić se predomislio i rekao da se "ne odriče prava da se do poslednjeg trenutka brani od NATO laži", dobacujući sudijama "vi niste sud". Mada ga je ranije u nekoliko navrata udaljavao iz sudnice i zbog manjih incidenata, sudija Ori je ovom prilikom samo konstatovao da bi optuženi "radije ostao u sudnici".

U prvom delu glavnog ispitivanja, svedok je objasnio kakvom se metodologijom i terminologijom koristio prilikom sastavljanja svog ekspertskog izveštaja. Rekao je da je od tužilaštva dobio popis incidenata sa koordinatama, datumima i sažecima izjava svedoka - žrtava ili očevidaca incidenata - a od njega je traženo da poseti te lokacije i utvrdi odakle je metak mogao da dođe. Sistemom eliminacije Van der Vajden je uklanjao lokacije sa kojih je bilo

tehnički nemoguće ili "taktički nesmotreno" ispaliti metak. Takođe je nastojao da utvrdi iz kojeg je oružja i sa koje udaljenosti pucano, te da li je bilo moguće da se utvrdi jesu li žrtve civili ili borci.

Tužiteljica je potom predložila rezultate jednog broja istraga koje je - o incidentima navedenim u optužnici - sproveo svedok. U istrazi o incidentu 8. oktobra 1994. godine, Van der Vajden je korigovao izveštaj francuskog bataljona Unprofor. Po njima, tramvaj sa putnicima je pogođen istočno od hotela Holidej In dok je, po svedocima, snajperski hitac pogodio tramvaj ispred samog hotela u ulici Zmaja od Bosne. Na osnovu toga, svedok je zaključio da kobnihitac koji je pogodio Almu Ćutunu nije ispaljen iz pravca Jevrejskog groblja gde su se nalazile linije razgraničenja već iz pravca zgrade Metalke koju su, po tužilaštvu, držali bosanski Srbi.

Van der Vajden je u izveštaju takođe govorio o identifikaciji mete. Rekao je da ako snajperista nije siguran da li je potencijalna meta borac ili civil, pravila nalažu da se "ne otvara vatra".

Branilac Dragan Ivetić je danas počeo unakrsno ispitivanje svedoka osporavajući korišćenje metodologiju i stručnost holandskog oficira. Ispitivanje će završiti sutra.

2013-01-11

HAG/DEN HAAG

ŽRTVE CILJANOG ILI ZALUTALOG METKA?

Branilac generala Mladića sugerise da su neke od žrtava snajperskih incidenata iz optužnice stradale od zalutalih metaka namenjenih pripadnicima Armije BiH. Ekspert tužilaštva Patrik Van Der Vajden to odbacuje kao "tehnički nemoguće i taktički nesmotreno".

◀ Patrick Van Der Weijden, svjedok na suđenju Ratku Mladiću

Nakon što se juče žalio da se "oseća loše", Ratku Mladiću se danas popravilo raspoloženje. Bivši komandant Glavnog štaba VRS se smejao, dopisivao sa braniocima, gestikulirao u pravcu galerije za publiku i izgledalo je da ne poklanja mnogo pažnje iskazu Patrika Van Der Vajdena/Patrick Van Der Weijden koji je na zahtev tužilaštva sastavio ekspertski izveštaj o snajperskom delovanju u Sarajevu od 1992. do 1995. godine.

Zadatak eksperta tužilaštva je bio da obiđe lokacije snajperskih incidenata navedenih u optužnici i da utvrdi poreklo vatre. U najvećem broju slučajeva, njegovi zaključci se poklapaju sa tvrdnjama tužilaštva da su snajperski hici ispaljeni sa teritorije pod kontrolom

bosanskih Srba. Odbrana se protivi usvajanju izveštaja, navodeći da svedok nije dovoljno stručan kao i da njegov rad ne sadrži izvore na kojima je zasnivao tvrdnje i zaključke, te ih je, po braniocu, nemoguće proveriti.

Govoreći o ranjavanju trogodišnje Anise Pita, 13. decembra 1992., Van Der Vajden je rekao da je prilikom utvrđivanja porekla vatre isključio sve tehnički i taktički nemoguće lokacije i utvrdio je da je metak došao sa položaja Baba Stijena. Na sugestiju branioca da su meta napade mogle da budu snage Armije BiH, a da je ranjena devojčica bila na putanji zalutalog metka, svedok je odgovorio da je "pretpostavio da je strelac ciljao žrtvu".

Branilac je, dalje, sugerisao da je od zalutalog metka namenjenog pripadnicima Armije BiH na obližnjem mostu 11. jula 1993. godine stradala i Munira Zametica, dok je pokušavala da zagrabi vodu iz Dobrinje. Van Der Vajden, međutim, smatra da se vojnici Armije BiH ne bi izlagali takvom riziku i stajali na meti srpskih snaga koje su držale položaj u obližnjoj crkvi.

Pozivajući se na svedočenje generala Majkla Rouza/Michael Rose, branilac je ukazivao da su pripadnici Armije BiH ponekad otvarali vatru na tramvaje iz pravca koji se poklapao sa pravcem srpskih snajperskih napada. Takva vatra je, tvrdi branilac, mogla da dođe sa položaja bližih tramvajskim linijama u ulici Zmaja od Bosne a ne iz zgrade Metalke kako tvrdi tužilaštvo. Po svedoku, to bi bilo "opasno i nesmotreno" jer bi značilo da su vojnici morali da se nagnu kroz prozor kako bi pucali na tramvaj na skretanju ispred hotela Holidej In.

Nakon Van Der Vajdena, na klupu za svedoke je izveden hirurg Državne bolnice u Sarajevu Milan Mandilović, koji je od 1992. do 1995. godine operisao žrtve brojnih incidenata navedenih u optužnici protiv generala Mladića. Njegovo svedočenje nastaviće se u ponedeljak.

2013-01-14

HAG/DEN HAAG

BOLNICA NA LINIJI VATRE

Odbrana Ratka Mladića je u unakrsnom ispitivanju dr. Milana Mandilovića sugerisala da VRS nije namjerno gađala Državnu bolnicu u Sarajevu, koja je zbog velikog broja pogodaka sa južne strane tokom rata bila prozvana bolnicom "švajcarski sir". Njena nesreća je, po odbrani, bila u tome što se nalazila na "liniji vatre" otvarane na obližnje položaje Armije BiH i policijsku stanicu - legitimne mete srpskih snaga.

◀ Milan Mandilović, svjedok na suđenju Ratku Mladiću

Na suđenju bivšem komandantu Glavnog štaba VRS Ratku Mladiću, optuženom za genocid i druge zločine u Bosni i Hercegovini, nastavljeno je prošle sedmice započeto svjedočenje dr. Milana Mandilovića, hirurga Državne bolnice u Sarajevu. On je tokom rata svakodnevno operisao žrtve snajperskih i artiljerijskih napada za koje se tereti Mladić. Prema njegovim riječima, tokom 44 mjeseca opsade u Državnoj bolnici je izvršeno oko 9.000 operacija.

Prema sažetku svjedokove pisane izjave, 80 posto pacijenata Državne bolnice su bili civili. Isti je bio procent ranjenih u artiljerijskim incidentima, dok je oko 20 posto stradalo od pješadijskog naoružanja. Mandilović

je potvrdio autentičnost medicinske dokumentacije iz Državne bolnice, Kliničkog centra Univerziteta u Sarajevu, Forenzičkog instituta Medicinskog fakulteta i Opšte bolnice Dobrinja, uvedenih u dokaze.

Mladićeva odbrana je ukazivala da je južna strana bolnice koja je najviše gađana bila okrenuta prema liniji fronta. Branilac Miodrag Stojanović je sugerisao da je VRS otvarala vatru prema položajima Armije BiH, a da se Državna bolnica nalazila na liniji vatre. Svjedok je, međutim, ukazao da su se položaji VRS nalazili na uzvišenju, te da bi vatra, da je otvarana prema liniji odbrane, bila usmjerena "prema dole" a ne horizontalno prema bolnici udaljenoj oko 400 metara od fronta.

◀ Munira Selmanović, svjedok na suđenju Ratku Mladiću

Dr. Mandilović je naveo da je na zgradi bolnice bila istaknuta ogromna zastava sa oznakama Crvenog križa, ali da je ona nakon nekoliko mjeseci uništena granatama i mecima i vremenskim nepogodama. Kategorički je ustvrdio da u bolnici nije bilo vojske i naoružanja, te da iz njenog kruga nije otvarana vatra prema srpskim položajima. U bolničkom kompleksu je bila ambulanta Sanitetskog bataljona, ali se tu nalazilo samo medicinsko osoblje koje je brinulo o pacijentima. Što se tiče policijske stanice u blizini bolnice, ona po svjedoku nije bila ništa više od običnog administrativnog objekta, te nije ni mogla predstavljati vojni cilj.

Nakon što je svjedočenje dr. Mandilovića zaključeno u sudnicu je uvedena Munira Selmanović iz Novoseoca u opštini Sokolac. Prema sažetku pisane izjave uvedene u dokaze, srpske snage su 22. septembra 1992. godine naredile mještanima Novoseoca da se okupe u polju Metaljka. Svjedokinja je zajedno sa ženama, djecom i starcima autobusima transportovana u Sarajevo. Prije odlaska posljednji je put vidjela žive svog muža i sina, kao i četrdesetak drugih muškaraca iz Novoseoca. Njihovi posmrtni ostaci su poslije rata pronađeni u masovnim grobnicama, zajedno sa tijelom ubijene Devle Karić.

Munira Selmanović će nastaviti svoje svjedočenje nakon što sutra ujutro putem video-linka bude ispitan zaštićeni svjedok RM-333.

2013-01-16

HAG/DEN HAAG

GENERAL ROUZ: MLADIĆ JE IMAO "POTPUNU KONTROLU"

Nakon iskaza Munire Selmanović iz Novoseoca kod Sokoca, na suđenju Ratku Mladiću počelo svjedočenje britanskog generala Majkla Rouza. On je optuženog opisao kao čovjeka koji je, zajedno sa Radovanom Karadžićem, bio u vrhu komandne piramide u Republici Srpskoj. Mladić je bio "centralna osoba" kada je bilo u pitanju planiranje borbenih dejstava i komandant kojeg su njegovi podređeni poštovali.

◀ Michael Rose, svjedok na suđenju Ratku Mladiću

Na suđenju Ratku Mladiću završen je iskaz Munire Selmanović iz Novoseoca kod Sokoca koja je 22. septembra 1992. godine zajedno sa drugim ženama, djecom i starijim ljudima iz tog mjesta protjerana u Sarajevo. Svjedokinjin sin i muž, kao i četrdesetak muškaraca iz Novoseoca, zadržani su uz obrazloženje da "idu na radnu akciju". Njihova tijela su pronađena nakon rata u masovnim grobnicama na Ivan polju, lokaciji udaljenoj oko jedan kilometar od polja Metaljka gdje su posljednji put viđeni živi.

Mladićeva odbrana je u unakrsnom ispitivanju ukazivala da svjedokinja nije vidjela ko je i kada pobio članove njene obitelji i ostale muškarce. Branilac je citirao

izvještaj Druge romanijske brigade od 28. jula 1992. godine da se u Novoseocima i okolnim selima nalazi "određeni broj ekstremista koji su za sada mirni, ne prave probleme srpskom stanovništvu, ali ih držimo pod kontrolom". Svjedokinja je rekla da su seljani predali svo oružje koje su imali, a da su im srpske vlasti sa Sokoca poručivale da "mogu mirno nastaviti živjeti i raditi".

Nakon što je Munira Selmanović, vidno potresena, napustila sudnicu na klupu za svjedoke je pozvan britanski general Majkl Rouz/Michael Rose koji je 1994. godine bio komandant snaga UN u BiH. On je Mladića opisao kao čovjeka koji je, zajedno sa Karadžićem, bio u vrhu komandne piramide u Republici Srpskoj. Mladić je, rekao je, bio "centralna osoba" u planiranju borbenih dejstava i komandant kojeg su njegovi podređeni poštovali. Na pitanje tužiteljice Kamile Bajbls/Camille Bibles da li je ikada čuo da je neko iz vojske bosanskih Srba djelovao suprotno Mladićevim željama, Rouz je kategorički odgovorio: "Nikada".

Uobičajeno opravdanje vojske bosanskih Srba za garantiranje Sarajeva je, prema Rouzu, bilo da uzvraćaju na "muslimanske napade". Međutim, dodao je, "nesrazmjernost" srpske reakcije je bacala sumnju na takve tvrdnje. Kao primjer je naveo Dobrinju čije je stanovništvo živjelo u podrumima. "Ako bi mačka prešla preko ulice to bi prouzrokovalo artiljerijske odgovor srpske strane", rekao je Rouz.

U glavnom ispitivanju u dokaze je uvedena svjedokova pisana izjava u kojoj se detaljno opisuju sastanci sa Karadžićem i Mladićem na kojima je razgovarano o demilitarizaciji Sarajeva, dopremanju humanitarne pomoći, održavanju rada komunalnih službi, prekidu neprijateljstva i, konačno, postizanju mirovnog rješenja. Iskaz generala Rouza biće nastavljen sutra.

2013-01-17

HAG/DEN HAAG

"DRASTIČNA RAZLIKA"

Odbrana Ratka Mladića je u unakrsnom ispitivanju generala Majkla Rouza ukazivala na "drastičnu razliku" u tretmanu zaraćenih strana u BiH od strane UN i NATO. Po odbrani, zapadne sile su Armiju BiH gađale "oštrim riječima", a Srbe "oštrim bombama".

◀ Michael Rose, svjedok na suđenju Ratku Mladiću

Odbrana bivšeg komandanta Glavnog štaba VRS Ratka Mladića je u unakrsnom ispitivanju britanskog generala Majkla Rouza/Michael Rose ukazivala da snage UN u BiH nisu bile neutralne već da su se, zajedno sa avijacijom NATO, svrstale na stranu bosanskih Muslimana, te da su bosanski Srbi zbog toga "imali pravo" da na silu uzvrate silom.

Razlika u tretmanu zaraćenih strana je, prema riječima Mladićevog branioca bila "drastična". Zapadne sile su, citirao je Lukić riječi Radovana Karadžića, Armiju BiH gađale "oštrim riječima", a Srbe "oštrim bombama". On je sugerisao britanskom generalu da UN nije ni pomišljao na bombardovanje položaja Armije BiH jer mu je "rečeno da NATO neće djelovati protiv Muslimana".

General Rouz je rekao da je vojna intervencija tražena samo u slučajevima kada bi neka od strana u sukobu prekršila ultimatum NATO. Prisjetio se da je Armija BiH u jednoj situaciji prekršila ultimatum vezan za zonu totalnog isključenja na Igmanu, ali da se na kraju odustalo od intervencije. U svim ostalim slučajevima ultimatum je, kako je rekao, kršila srpska strana.

Lukić je ukazao na činjenicu da je general Rouz tražio NATO udare po srpskim položajima oko Goražda u aprilu 1994. godine. Na braniočevo pitanje da li su Srbi u toj situaciji imali pravo da ne budu samo "limeni golubovi" i da uzvrate vatru general Rouz je rekao da oni, prvo, "nisu imali pravo da se nađu u toj situaciji". Osim toga, rekao je Rouz, Srbi su imali alternativu da prestanu pucati po Goraždu, ali oni to nisu učinili.

Rouz je odbacio sugestiju odbrane da Srbima u Goraždu nije pružena prilika da odustanu od napada na grad i tako spriječe bombardovanje NATO po njihovim položajima oko Goražda. Naprotiv, prema riječima britanskog generala, avioni bi prvo nekoliko puta nadlijetali mete, a zatim bi ispaljivali upozoravajuće zvučne rakete, sto je srpska strana ignorisala.

General Rouz se sagalasio sa tezom odbrane da je UNPROFOR tolerisao postojanje naoružanih jedinica Armije BiH u takozvanim zaštićenim zonama UN – Srebrenici i Žepi, Goraždu, Sarajevu, Tuzli i Bihaću. Snage UN u BiH, međutim, prema riječima svjedoka, nisu imale mandat da razoružavaju bilo koju stranu u sukobu.

Iskaz generala Rouza se nastavlja sutra ujutro.

2013-01-18

HAG/DEN HAAG

MLADIĆ IZOSTAO SA DIJELA SUĐENJA

Ratko Mladić je propustio današnji završetak iskaza britanskog generala Majkla Rouza kako bi se susreo sa srbijanskim ministrom pravde koji je obišao Pritvorsku jedinicu. Optuženi se tokom dana vratio na svoje mjesto u sudnici i pratio iskaz zaštićenog svjedoka "RM-46" koji je bio zatočen u KP Domu Foča.

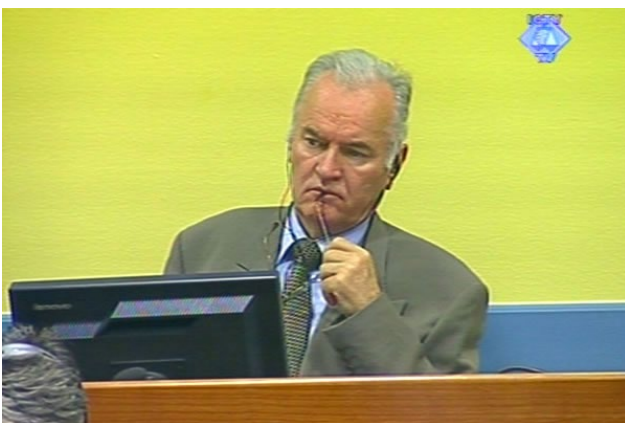

◀ Michael Rose, svjedok na suđenju Ratku Mladiću

Ratko Mladić je propustio prvi dio današnjeg suđenja kako bi se u Pritvorskoj jedinici u Sheveningenu/Scheveningen susreo sa srbijanskim ministrom pravde Nikolom Selakovićem. Pošto mu je jučer odbijena molba da se početak današnjeg zasjedanja radi tog susreta odgodi Mladić je jutros putem svojih advokata dostavio vijeću pismenu obavijest da se dobrovoljno odriče prava da prisustvuje dijelu današnjeg suđenja.

Mladićev branilac Branko Lukić je, inače, po završetku unakrsnog ispitivanja britanskog generala Majkla Rouza/Michaela izrazio zadovoljstvo njegovim iskazom. To zadovoljstvo, vjerovatno potiče i od činjenice da je general Rouz u svom iskazu rekao da su SAD i NATO krajem

1994. godine "odlučile da prekrše sopstvene rezolucije i da naoružaju i obuču" Armiju BiH, kao i da su pripadnici UNPROFOR pod njegovim zapovjedništvom navodili pilote NATO prilikom zračnih udara po srpskim položajima oko Goražda u aprilu 1994. godine.

◀ Ratko Mladić u sudnici Tribunala

Branilac Lukić je, inače, nastojao da dokaže da je cijela međunarodna zajednica bila protiv Srba sugerišući, između ostalog, da je u mirovnim pregovorima Srbima uvijek nuđeno manje, a Bošnjacima više teritorije nego što su imali pod svojom kontrolom. Rouz mu je odgovorio da je Srbima "vjerovatno" nuđeno manje teritorije. Iako nije želio ulaziti u detalje oko toga koliko je procenata teritorije nuđeno zaraćenim stranama, britanski general je u jednom trenutku naveo podatak da su Srbi 1994. godine pod svojom kontrolom držali oko 70 posto teritorije BiH.

Po završetku svjedočenja generala Rouza, Mladić se vratio u sudnicu kako bi pratio iskaz sljedećeg svjedoka.

Radi se o ljekaru iz Foče koji je svjedočio zaštićen pseudonimom "RM-46" i uz mjere zaštite lika i glasa. On je nakon hapšenja 11. aprila 1992. godine najprije zatočen u vojnom hangaru na Livadama, nekoliko dana kasnije je prebačen u Kazneno-popravni dom Foča, a potom u julu 1993. godine u zatvor Kula odakle je godinu dana kasnije oslobođen u razmjeni.

Prema sažetku svjedokove pisane izjave koja je usvojena u dokaze zatvorenici KP Doma Foča su bili mahom civili, a među njima je bio veliki broj starijih ljudi, kao i fizički i mentalno oboljelih osoba. Zatvorenici su bili izloženi fizičkom maltretiranju, a mnogi od njih su izvedeni iz svojih ćelija nakon čega više nikada nisu viđeni živi. On je rekao da su srpske snage izvodile zatvorenike radi odmazde, odnosno nakon što bi pretrpile gubitke na bojištu.

Svjedok je u glavnom iskazu naveo da je da je 17. septembra 1992. godine izvedeno i ubijeno 45 zatvorenika iz KP Doma Foča. Na pitanje Mladićevog branioca Miodraga Stojanovića u unakrsnom ispitivanju na osnovu čega smatra da su izvedeni ljudi pobijeni svjedok je odgovorio da su tijela svih ljudi nakon rata pronađena u masovnim grobnicama. Stojanović je, inače, nastojao dokazati da VRS kojom je komandovao Mladić nije imala nikakve veze sa tim zatočeničkim objektom. Međutim, prema iskazu svjedoka, vojnici su, posebno u početku, često dolazili u KP Dom Foča, ulazili u ćelije i odvodili zatvorenike u prostoriju zvanu "mučilište".

Bivši upravnik Kazneno-popravnog doma Milorad Krnojelac je u Hagu osuđen na kaznu od 15 godina zatvora zbog zločina protiv čovječnosti i kršenja zakona i običaja ratovanja. Zbog pogoršanja zdravstvenog stanja oslobođen je iz zatvora u Italiji nakon što je odslužio više od polovine kazne na koju ga je osudio Haški tribunal.

2013-01-21

HAG/DEN HAAG

"NASUMIČNA ALI RACIONALNA" PALJBA PO CIVILIMA

Francuski oficir koji je 1995. godine bio u sastavu UNPROFOR na suđenju Ratku Mladiću svjedoči o snajperskom i artiljerijskom teroru nad civilnim stanovništvom Sarajeva. Za srpsku stranu koja "nije patila od etičkih obzira" je, prema svjedoku, bilo "racionalno" služiti se nasumičnom paljbom po civilima kako bi ostvarila svoje ciljeve.

◀ Fotografija neposredno nakon masakra na Markalama 28. avgusta 1995. godine

Suđenje bivšem komandantu Glavnog štaba VRS Ratku Mladiću nastavljeno je iskazom francuskog oficira koji svjedoči pod pseudonimom "RM-55" i zaštitnim mjerama izmjene lika i glasa. Prema sažetku pisane izjave koja se temelji na njegovim iskazima u predmetima Dragomira Miloševića, Momčila Perišića i Radovana Karadžića, svjedok je bio u sastavu UNPROFOR u Sarajevu 1995. godine i zapazio je da su snage SRK konstantno garantirale grad i djelovale iz snajpera po civilnom stanovništvu.

Snajperska dejstva su, po svjedoku, bila sastavni dio načina funkcionisanja SRK i ona su, kako je naveo, bila "racionalna" imajući u vidu ciljeve srpskih snaga – da uspostave "nepropusni obruč" oko grada u kojem su bile skoncentrisane neprijateljske snage, da "unište moral" stanovnika i branioca grada, i zadrže "moralnu prednost"

nad neprijateljem i snagama UN. Po riječima svjedoka, za srpsku stranu koja "nije patila od etičkih obzira" bilo je po svemu sudeći "racionalno" služiti se nasumičnom paljbom po stanovništvu Sarajeva.

Francuski oficir je bio očevidac granatiranja Markala 28. avgusta 1995. godine. U trenutku eksplozije nalazio se ispred Francuske ambasade u Sarajevu i nije mu trebalo duže od desetak minuta da stigne na lice mjesta. Nakon što mu je tužilaštvo prikazalo video insert sa Markala snimljen neposredno nakon incidenta, svjedok je rekao da je sasvim jasno čuo eksploziju i da nema nikakve sumnje da se radilo o minobacačkoj granati.

Svjedok je, također, uočio da su srpske snage tokom 1995. godine koristile improvizovane rakete, za koje mu je oficir jedne od brigada SRK rekao da se zovu "krmače". Ujutro 28. juna 1995. godine, stojeći pred komandom UN u zgradi PTT, svjedok je vidio pogodak "krmače" u sjedište sarajevske televizije. Opisao je da je bomba imala zvuk "kao lokomotiva", da joj je putanja bila nestabilna i da je letjela dovoljno sporo da bi bila vidljiva golim okom.

Mladićev branilac Branko Lukić je na početku unakrsnog ispitivanja nastojao osporiti svjedokovu tvrdnju da je komanda SRK kontrolisala snajperiste. On je, između ostalog, sugerisao francuskom oficiru da nije bio u prilici da lično obiđe snajperske pozicije i razgovora sa snajperistima, kao i da UN nisu imale precizne podatke o načinu prenošenjanaređenja, kao ni o sistemu izvještavanja unutar korpusa.

Unakrsno ispitivanje svjedoka RM-55 biće nastavljeno sutra.

2013-01-22

HAG/DEN HAAG

OSPORAVANJE MARKALA 2

Odbrana Ratka Mladića je u unakrsnom ispitivanju francuskog oficira osporavala optužbe za masakr na Markalama od 28. avgusta 1995. godine sugerišući da je bosanska strana dodavala tijela ljudi poginulih na drugim mjestima kako bi povećala broj žrtava, kao i da je komanda UN frizirala rezultate istrage i odlučila se za teoriju koja bi opravdala NATO udare.

◀ Fotografija tijela Vehida Komara u sarajevskoj mrtvačnici

Odbrana Ratka Mladića je u nastavku unakrsnog ispitivanja francuskog oficira koji svjedoči pod pseudonimom RM-55 nastojala da ospori njegov iskaz o masakru na Markalama 28. avgusta 1995. godine. Tog dana je, prema optužnici, u eksploziji minobacačke granate ispaljene sa položaja VRS, ubijeno 43 a ranjeno 75 Sarajlija.

Mladićev branilac Branko Lukić je svjedoku pokazao fotografiju na kojoj je prikazano tijelo jednog od poginulih, prebačeno preko metalne ograde pored zgrade tržnice. Po braniocu je sumnjivo što na asfaltu ispod tijela nema mnogo krvi, kao i to što se ta osoba ne nalazi na spisku žrtava incidenta na Markalama. Svjedok

se složio da ispod tijela nema mnogo krvi i dodao da ne raspolaže informacijama o tome da li se ime te osobe nalazi na spisku poginulih.

Branilac je, zatim, svjedoku pokazao fotografiju još jedne žrtve, snimljene u sarajevskoj mrtvačnici. Radi se o Vehidu Komaru čije ime se, kako je sugerisao advokat Lukić, nalazi na spisku poginulih iako rane na njegovom tijelu ne izgledaju kao da su nanesene gelerima minobacačke granate. Po svjedoku, u konkretnom slučaju radi se o ranama nastalim od metaka pošto geler, kako je objasnio, "cijepa tkivo i čupa ga" što se na fotografiji ne vidi.

Odgovarajući na pitanja branioca svjedok je rekao da je u vrijeme kada se dogodio incident na Markalama čuo nekoliko detonacija. Kada je stigao na mjesto eksplozije, vidio je da su granate pale i u jednu od bočnih ulica, oko 200 metara od tržnice. Međutim, kako je naveo, on nije obratio puno pažnje na tu i druge lokacije pada ostalih granata pošto mu se u tom trenutku činilo najvažnijim da pregleda mjesto gdje je poginuo veliki broj ljudi.

Osporavajući zaključke istrage pripadnika mirovnih snaga UN o incidentu na Markalama branilac je, na koncu, sugerisao da su svjedok i general Rupert Smit/Ruperth Smith odlučili da "idu sa teorijom" koja bi okrivila srpsku stranu i tako opravdala NATO udare. "Gospodine, to je tumačenje koje vi iznosite i ja se s time ne mogu složiti", odgovorio je svjedok. Dodao je da su general Smit i on bili itekako svjesni da zaključci istrage mogu imati "teške posljedice", da su zato dobro razmotrili nalaze francuskih inženjera i tek nakon pomnog razmišljanja sastavili izvještaj i potpisali ga.

General Rupert Smit/Ruperth Smith je 1995. godine bio komandant UNPROFOR u BiH. On je, prema listi svjedoka tužilaštva, sljedeći svjedok na suđenju bivšem komandantu VRS Ratku Mladiću, nakon što sutra odbrana završi unakrsno ispitivanje francuskog oficira.

2013-01-23

HAG/DEN HAAG

SPORNI PROTOKOL

U završnici unakrsnog ispitivanja francuskog oficira koji svjedoči pod pseudonimom RM-55 odbrana Ratka Mladića nastojala da dokaže da je VRS "imala pravo" da povuče teško naoružanje koje je kontrolisao UNPROFOR kako bi se odbranile od napada muslimanskih snaga. To pravo im je navodno dato protokolom dogovorenim 1994. godine između Radovana Karadžića i Jasušija Akašija.

◀ Ratko Mladić u sudnici Tribunala

Odbrana bivšeg komandanta VRS Ratka Mladića je u današnjem nastavku unakrsnog ispitivanja francuskog oficira koji svjedoči pod pseudonimom RM-55 nastojala dokazati da su snage bosanskih Srba "imale pravo" da uzmu teško naoružanje koje su u februaru 1994. godine stavile pod nadzor UNPROFOR.

Odbrana se poziva na protokol koji je 1994. godine navodno dogovoren između Radovana Karadžića i specijalnog izaslanika UN Jasušija Akašija/Yasushi Akashi. Taj protokol, prema riječima branioca Branka Lukića "predviđa mogućnost ponovnog uzimanja oružja u slučaju napada muslimanskih snaga koje UNPROFOR nije u mogućnosti da spriječi".

Francuski oficir, međutim, tvrdi da Ujedinjene nacije nikada nisu odobrile takav protokol. Osim toga, smatra on, muslimanski napadi nikako nisu mogli biti dovoljan razlog za ponovno uzimanje teškog naoružanja, s obzirom na jačinu tih napada i činjenicu da je srpska vojska raspolagala sa dovoljno artiljerijskih oruđa da na njih adekvatno uzvrat.

Lukić je, dalje, sugerisao da protokol nije dozvoljavao "nikakvu vojnu aktivnost", uključujući utvrđivanje rovova i napredovanje protivničkih snaga. Na pitanje da li je UN obavijestio neku od strana u sukobu da ne prihvata taj protokol svjedok nije mogao odgovoriti pošto mu je, kako je objasnio, bio poznat samo tekst zvaničnog sporazuma.

Odbrana se u ispitivanju oslanjala na tri dokumenta – zvanični sporazum o predaji teškog naoružanja pod kontrolu UNPROFOR iz februara 1994. godine, protokol Karadžića i Akašija iz istog mjeseca, i Akašijev telegram upućen Kofiju Ananu 16. avgusta 1994. godine. Uz taj telegram je pridodat tekst protokola na koji se poziva Mladićeva odbrana a koji je, kako je naglasilo tužilaštvo, "nepotpisan i nevažeći".

Sudijama nije promaklo da se odbrana služila drugačijom terminologijom od one koja se navodi u spornom protokolu. Predsjedavajući sudija Ori/Orie je podsjetio da je svjedoku tokom ispitivanja sugerisano da u protokolu stoji da su Srbi "imaju pravo" da uzmu teško naoružanje u slučaju napada muslimanskih snaga. Međutim, ukazao je Ori, u protokolu se navode dvije situacije.

U prvoj – u slučaju da se UNPROFOR iz bilo kojeg razloga povuče sa punktova prikupljanja teškog naoružanja ili sa položaja između zaraćenih strana – srpska strana "zadržava pravo da ponovo razmjesti" teško naoružanje. U drugoj situaciji – ukoliko dođe do napada protivničkih snaga – srpska strana "zadržava pravo da poduzme adekvatne mjere" kako bi se odbranila.

Suđenje Ratku Mladiću se nastavlja sutra iskazom bivšeg komandanta mirovnih snaga UN u Sarajevu Ruperta Smita/Rupert Smith.

2013-01-24

HAG/DEN HAAG

MLADIĆEVE "TIRADE PRIJETNJI"

Britanski general Rupert Smit na suđenju Ratku Mladiću potvrdio da je komandant Glavnog štaba VRS imao autoritet nad svojim snagama i da je odlučivao o svim važnim pitanjima. Istovremeno, Mladić je ignorisao Smitova upozorenja o kršenju Ženevskih konvencija. Umjesto toga je prijetio i prijetnje sprovodio u djelo odbijajući da shvati da su "Srbi svojim djelima ostavljali tako grozan dojam u javnosti da su međunarodni pregovarači odbijali njihove prijedloge bez razmatranja".

◀ Rupert Smith, svjedok na suđenju Ratku Mladiću

Britanski general Rupert Smit/Rupert Smith na suđenju Ratku Mladiću svjedoči o kontaktima sa političkim i vojnim rukovodstvom bosanskih Srba tokom 1995. godine, dok je obavljao dužnost komandanta mirovnih snaga UN u BiH. U glavnom ispitivanju je potvrdio da je general Mladić imao nesporni autoritet nad VRS, da je odlučivao o svim važnim pitanjima i da su se njegove naredbe izvršavale.

Odgovarajući na pitanja tužioca Dermota Gruma/Groome, general Smit je rekao da je iz kontakata zaključio da je Mladić upoznat sa snajperskim dejstvima VRS po civilima Sarajeva, da je naredio svojim snagama da uzmu teško naoružanje koje je bilo stavljeno pod

kontrolu UN, da je naredio i kontrolisao uzimanje pripadnika UN za taoce u maju 1995. godine, ignorisao upozorenja da to predstavlja kršenje Ženevskih konvencija, kontrolisao pristup zaštićenim zonama UN, kretanje humanitarnih konvoja i da je, konačno, komadovao etničkim čišćenjem Srebrenice.

Pored brojnih dokumenta kojima je tužilaštvo ilustrovalo te i druge svjedokove navode u dokaze su uvršteni i audio snimci i transkripti Smitovih telefonskih razgovora sa Mladićem, nakon incidenta na Markalama 28. avgusta 1995. godine. Te razgovore je snimao lično Mladić, a pronađeni su i zaplijenjeni u stanu njegove supruge u Beogradu. Mladić nije imao prigovor na njihovo uvođenje, uz uslov da se oni usvoje u cjelosti, što je tužilaštvo spremno prihvatilo.

Na sastanku u Vlasenici u martu 1995. godine Mladić je izgovorio "tiradu prijetnji" Smitu i britanskom kontingentu UNPROFOR, rekavši između ostalog "uzeću vaše Engleze iz Goražda i pred kamerama ću im odsjeći glave, po jednu za svaku prijetnju, i onda ću to prikazati javnosti na CNN". Mladić je svoje prijetnje djelimično realizovao u maju 1995. godine kada je VRS zarobila pripadnike UN i po njegovom naređenju ih koristila kao "živi štit" od zračnih udara NATO. General Smit je u nekoliko telefonskih razgovora upozorio Mladića da taj čin predstavlja kršenje Ženevskih konvencija, ali je stekao je dojam da to njemu "uopšte nije bilo važno".

General Smith je opisao sastanak sa Mladićem u Beogradu, 15. jula 1995. godine, neposredno nakon pada Srebrenice, na kojem su razgovarali o pitanju izbjeglica i spašavanju pripadnika Holandskog bataljona. UN je, prema riječima britanskog generala, od bosanskih vlasti dobijao informacije o zločinima, ali su to uzimali "sa zrnom soli" i željeli su dokaze. "Znali smo da se Srebrenica etnički čisti, da se muškarci razdvajaju od žena i djece i da dolazi do ubistava... to je bilo žalosno, ali nisam bio iznenađen. No, nisam imao pojma o razmjerama onoga što se u tom času dešavalo".

Na sastanku sa Mladićem 22. avgusta 1995. godine, tada već svjestan pokolja počinjenog u području Srebrenice, general Smit je uzaludno pokušao "da navede Mladića da shvati da su Srbi svojim djelima ostavljali tako grozan dojam u javnosti da su međunarodni pregovarači odbijali njihove prijedloge bez razmatranja".

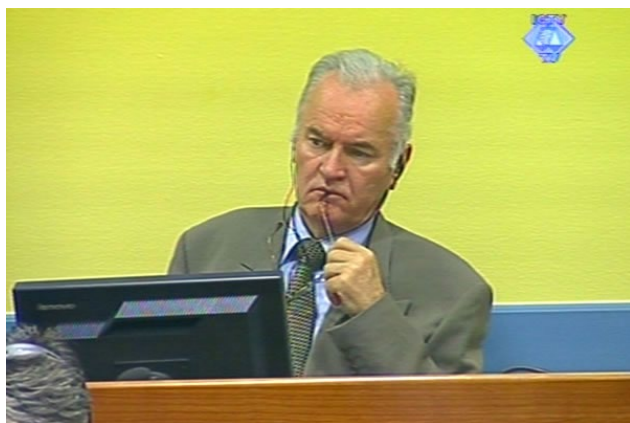
Iskaz generala Smita biće nastavljen sutra unakrsnim ispitivanjem od strane branioca Ratka Mladića.

2013-01-25

HAG/DEN HAAG

MLADIĆ: GENERAL SMIT JE "BRITANSKI JASTREB"

Ratko Mladić se nije uspio uzdržati da glasno iznese mišljenje o britanskom generalu Rupertu Smitu te je, na samom završetku zasjedanja, prokomentarisao: "On nije mirovnjak, već britanski jastreb". UNPROFOR u BiH, rekao je Smit u unakrsnom ispitivanju, nije ni bio "mirovna snaga" iz jednostavnog razloga što u BiH mira nije ni bilo.

◀ Ratko Mladić u sudnici Tribunala

"On nije mirovnjak, već britanski jastreb", uzviknuo je u jednom trenutku, nakon izlaska sudija, Ratko Mladić sa optuženičke klupe. On, odnosno "britanski jastreb", je svjedok optužbe general Rupert Smit/Smith, posljednji komandant Unprofora u Bosni i Hercegovini.

Mladićeva odbrana je u današnjem nastavku unakrsnog ispitivanja nastojala da generala Smita predstavi upravo tako - kao "jastreba" koji se 1995. godine svrstao uz neprijatelje bosanskih Srba. Odbrana zamjera Smitu što je sa pozicije komandanta mirovnih snaga UN u BiH, kako je sugerisano, prijetio zračnim udarima NATO samo Srbima, a ne i ostalim zaraćenim stranama - Armiji BiH, Hrvatskom vijeću obrane i Hrvatskoj vojsci. Branilac

Dragan Ivetić je ukazao da je svjedok u ranijim iskazima pred Tribunalom i sam odbacio da je UNPROFOR bio "mirovna snaga".

General Smit je na tu Ivetićevu sugestiju odgovorio da je glavni razlog za takav stav bio što "u BiH nije bilo mira koji bi trebalo održavati". On je naglasio da je nakon pada Srebrenice u julu 1995. godine na Londonskoj konferenciji zauzet stav da u slučaju sljedećeg napada na zaštićene zone treba odgovoriti silom. I to je, kako je dodao, bio osnov za zračne udare NATO i Snaga za brzu intervenciju po srpskim položajima.

Odbrana je, zatim, nastojala osporiti finalni izvještaj UNOPROFOR o incidentu na Markalama 28. avgusta 1995. godine, sugerišući da nije bilo dokaza za zaključak da je granata koja je ubila 43, a ranila 75 Sarajlija ispaljena sa položaja VRS. Branilac Ivetić se pozvao na transkript razgovora između Mladića i Smita, neposredno nakon incidenta na Markalama. Tom prilikom Mladić je, naime, tvrdio da je za incident odgovorna muslimanska strana s namjerom da diskredituje vojsku bosanskih Srba.

General Smit, međutim, kaže da to nije bio prvi put da čuje takve optužbe, ali da mu nikada nije prezentovan nijedan dokaz koji bi ih i potvrdio. On je, između ostalog, rekao da je imao potpuno povjerenje u pripadnike UNPROFOR koji su istraživali mjesto incidenta i da je, na osnovu njihovih nalaza i stvorio svoje mišljenje o tome ko je odgovoran za incident, što je i bio njegov posao. On je odbacio sugestiju odbrane da je on donio odluku o zračnim udarima rekavši: "Na meni je bilo da zatražim zračne udare, a to sam na kraju i učinio."

Unakrsno ispitivanje generala Ruperta Smita biće nastavljeno u ponedjeljak, 28. januara.

2013-01-28

HAG/DEN HAAG

GENERAL SMIT: NIJE BILO NIČEG LIČNOG U BOMBARDOVANJU MLADIĆA

Branilac Ratka Mladića je u unakrsnom nastojao britanskog generala Ruperta Smita prikazati kao osobu koja je u BiH došla sa namjerom da se "bori protiv Srba", kao i da se u slučaju zračnih udara na položaje VRS radilo o "ličnom okršaju" između njega i Mladića. Po svjedoku, međutim, u svemu tome nije bilo ničeg ličnog. Jedini cilj je bio natjerati Mladića da prestane sa napadima na Sarajevo i druge zaštićene zone.

Odbrana Ratka Mladića je u unakrsnom ispitivanju britanskog generala Ruperta Smita/Ruperth Smith sugerisala da je bivši komandant Unprofor u BiH "pod pritiskom" donio odluku o zračnim udarima po srpskim položajima krajem avgusta i početkom septembra 1995. godine, neposredno nakon drugog incidenta na Markalama.

◀ Rupert Smith, svjedok na suđenju Ratku Mladiću

General Smit je odgovorio da je u telefonskom razgovoru sa Mladićem, neposredno nakon incidenta, zaista rekao da je "pod pritiskom". Time je želio da ukaže na ozbiljnost situacije pošto su ga u to vrijeme kontaktirali razni ljudi iz komande UN i štaba NATO, kao i predstavnici bosanskih vlasti kako bi saznali šta namjerava poduzeti.

Mladićev branilac Dragan Ivetić je, između ostalog, sugerisao da je general Smit došao u BiH kako bi se "borio protiv Srba", te da se u slučaju zračnih udara po srpskim položajima radilo o "ličnom okršaju" između njega i Mladića, što je svjedok odbacio. "Bilo je lično jedino u smislu da sam pokušao da ga natjeram da promijeni svoj stav", rekao je general Smit.

Svjedok je potvrdio da je bombardovanje pored ostalog imalo za cilj da podrije "Mladića kao komandanta" i da su vojne mete u selu gdje su sahranjeni Mladićevi roditelji bombardovani s namjerom da ga "ponize" i pokažu da je nesposoban da odbrani "posmrtno ostatke svojih predaka". "I šta ako je ponižen, sve što je trebalo da uradi bilo je da stane sa napadima na zaštićene zone", rekao je Smit.

Branilac Ivetić je, zatim, ukazao na pismo koje je 4. septembra 1995. godine Mladić uputio generalu Bernaru Žanviju/Bernard Janvier. Mladić u tom pismu protestuje zbog bombardovanja srpskih položaja, žali se što Smit nije uvažio njegov prijedlog da se formira zajednička komisija koja bi istražila incident na Markalama i što je zabranio da se objave detalji konačnog izvještaja UNPROFOR.

Na pitanje da li je tačno da je zabranio objavljivanje izvještaja jer nije želio da se preispituje njegova odluka o zračnim udarima, Smit je odgovorio: "Ne. Bio sam uvjeren da je moja odluka ispravna i dalje sam uvjeren da je ona bila ispravna".

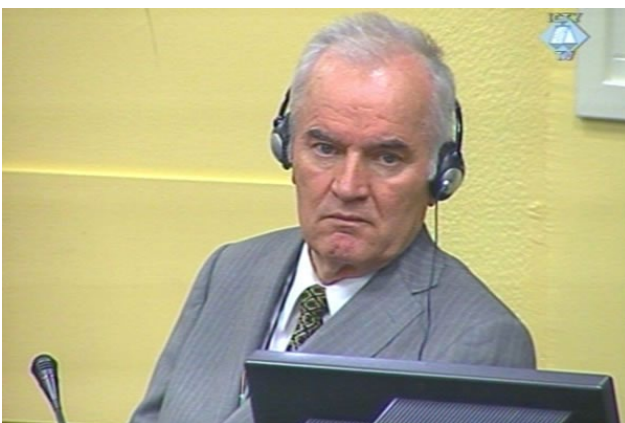
Predsjedavajući sudija Ori/Orie je zaključujući svjedokov iskaz napomenuo da postoji mogućnost da general Rupert Smit bude ponovo pozvan u Hag, da odgovori na još neka pitanja. Suđenje se nastavlja sutra ujutro iskazom novog svjedoka optužbe.

2013-01-29

HAG/DEN HAAG

SVJEDOK: MLADIĆ JE OSMISLIO STRATEGIJU VRS U SARAJEVU

Prema iskazu bivšeg visoko-rangiranog oficira UNPROFOR koji svjedoči pod pseudonimom RM-120, Ratko Mladić je "kontrolisao strategiju VRS u Sarajevu". Oficir za vezu VRS sa UNPROFOR potpukovnik Milenko Inđić je, po svjedoku, bio zadužen da u Mladićevo ime vrši pritisak na komandanta Sarajevsko-romanijskog korpusa Dragomira Miloševića "kako bi osigurao da Mladićeva vizija bude sprovedena u djelo".

◀ Ratko Mladić u sudnici Tribunala

Na suđenju bivšem komandantu Glavnog štaba VRS Ratku Mladiću svjedoči RM-120, visoko-rangirani francuski oficir koji je od 1994. do 1995. godine bio u komandi UNPROFOR u Sarajevu. Iskaz je dao sa zaštićenim identitetom, likom i glasom, a pisana izjava svjedoka koja se djelomično temelji na njegovim ranijim svjedočenjima uvedena je u dokaze "pod pečatom".

Svjedok je tokom službe u Sarajevu uočio da je srpska strana onemogućavala život u gradu, ograničavanjem prolaska humanitarnih konvoja i stalnom snajperskom i artiljerijskom vatrom. Istražujući snajperske incidente u kojima su žrtve bili civili, pripadnici UN su ustanovili da je za veliku većinu napada odgovorna VRS. UNPROFOR

je zato preduzimao anti-snajperske mjere, a srpskoj strani su upućeni brojni protesti. Međutim, komandant SRK Dragomir Milošević je tvrdio da su Muslimani pucali prvi ili uopšte nije odgovarao na proteste.

Ličnim zapažanjima i na bazi raspoloživih informacija, svjedok je stekao uvjerenje da je Ratko Mladić "u potpunosti kontrolirao strategiju VRS u Sarajevu, dok je general Dragomir Milošević bio zadužen da je primjenjuje". Oficir za vezu VRS sa UNPROFOR potpukovnik Milenko Inđić je u Mladićevo ime vršio pritisak na Miloševića "kako bi osigurao da Mladićeva vizija bude sprovedena u djelo".

Svjedok je u glavnom ispitivanju, između ostalog, rekao da su snajperski incidenti bili brojni, a da je UNPROFOR u sedamdesetak slučajeva utvrdio izvor vatre: u 66 slučajeva je ustanovljeno da je vatra otvorena sa područja pod

kontrolom bosanskih Srba, dok je u šest slučajeva odgovornost snosila Armija BiH. Odnos broja žrtava na područjima pod kontrolom VRS i Armije BiH je, prema riječima svjedoka, bio 1 naprema 10.

U pripremnom razgovoru svjedok je, kako je rekao, prvi put vidio protokol po kojem je, prema tvrdnjama odbrane, srpska strana zadržala sebi pravo da u slučaju napada uzme natrag teško naoružanje koje je 1994. godine predala u nadležnost UNPROFOR. Njemu je poznat samo sporazum iz februara 1994. godine na osnovu kojeg nijedna strana nije mogla uzimati uskladišteno teško naoružanje. Na žalost, kako je rekao, srpske snage su to često radile kako bi otvarale vatru po Sarajevu.

S obzirom na zaštitne mjere koje svjedok uživa njegovo svjedočenje je u velikoj mjeri bilo zatvoreno za javnost. U tom znaku je počelo i unakrsno ispitivanje od strane Mladićevog branioca Branka Lukića, koje će biti nastavljeno sutra ujutro.

2013-01-30

HAG/DEN HAAG

MLADIĆ OPET ODSTRANJEN IZ SUDNICE

Tokom unakrsnog ispitivanja francuskog oficira UNPROFOR koji svjedoči pod pseudonimom RM-120 Ratko Mladić odstranjen iz sudnice, nakon što je sa optuženičke klupe pokazivao fotografije iz knjige koju je donio sa sobom.

◀ Ratko Mladić u sudnici Tribunala

Nastavak unakrsnog ispitivanja francuskog oficira u sastavu UNPROFOR, koji svjedoči pod pseudonimom RM-120, protekao je u znaku takozvanih "zatvorenih sjednica", a na jednoj od njih optuženi Ratko Mladić je odstranjen iz sudnice. Po povratku na javnu sjednicu predsjedavajući sudija Ori/Orie je saopštio da ta mjera ostaje na snazi do sutrašnjeg nastavka suđenja i dodao da knjige i fotografije koje smatra relevantnim za svoju odbranu Mladić može posredstvom svojih branilaca pokazati svjedocima, umjesto što s njima maše u sudnici.

Odbrana je, inače, pokušala da ospori dio svjedokove izjave u kojem je naveo da su vlasti bosanskih Srba namjerno vršile teror nad civilnim stanovništvom

Sarajeva. Mladićev branilac Branko Lukić je ukazivao da UNPROFOR nije znao jačinu, strukturu, raspored i tačne lokacije jedinica Armije BiH u gradu. Na pitanje da li je UNPROFOR "svaki put kada bi granata pala u grad to shvatao kao ciljanje civilnog stanovništva", svjedok je odgovorio potvrdno. Na dopunsko pitanje sudija francuski oficir je objasnio da ne može tvrditi da su baš svaki put meta granatiranja bili civili ali da misli da je uopšteno govoreći "cilj bio da se terorizira stanovništvo".

Odbrana je, također, pokušala da ospori svjedokovu tvrdnju da je "prva uloga potpukovnika Milenka Inđića bila da kontroliše komandanta Sarajevsko-romanijskog korpusa generala Dragomira Miloševića, a druga da Mladiću dostavlja izvještaje o svemu što se dešavalo na sastancima sa UNPROFOR". "Da li hoćete da kažete da je u VRS niži čin mogao da kontroliše viši čin, da ona nije bila ustrojena kao druge vojske u svijetu i da je unutar nje vladala anarhija", upitao je Lukić svjedoka. Pripadnici UNPROFOR, prema riječima francuskog oficira, nisu smatrali da je u VRS vladala anarhija "ali je Sarajevo bilo od tolikog značaja sa medijske i strateške tačke gledišta da nije smjelo doći do grešaka u sprovođenju opšte strategije". Drugim riječima, po njegovom mišljenju, "bile su poduzete sve mjere kako bi opšta strategija bila sprovedena u djelo".

Unakrsno ispitivanje svjedoka RM-120 biće zaključeno sutra.

2013-01-31

HAG/DEN HAAG

OPSJEDNUTOST KARTAMA NA PALAMA

Ratni reporter BBC Martin Bel na suđenju Ratku Mladiću potvrdio da su Srbi vodili ofanzivna dejstva prema Sarajevu u namjeri da ga zauzmu, kao i da su "stezali obruč" oko grada kako bi sebi osigurali što bolju poziciju u mirovnim pregovorima. U to se uvjerio prilikom susreta sa čelnicima bosanskih Srba koji su, primijetio je, bili opsjednuti kartama.

Nakon što je zaključen iskaz francuskog oficira iz komande UNPROFOR koji je svjedočio sa pseudonimom RM-120, Ratko Mladić se vratio u sudnicu kako bi pratio iskaz ratnog reportera BBC Martina Bela/Bell. Optuženi je, podsjetimo, zbog mahanja nekom knjigom i fotografijama juče odstranjen iz sudnice do kraja svjedočenja francuskog oficira.

◀ Martin Bell, svjedok na suđenju Ratku Mladiću

Martin Bel je izvještavao o zbivanjima u bivšoj Jugoslaviji od izbijanja sukoba u Hrvatskoj 1991. do okončanja rata u BiH 1995. godine. Većinu vremena je proveo u Sarajevu gdje je napravio brojne izvještaje o granatiranju i snajperskom djelovanju po civilnom stanovništvu.

Od svih sukoba koje je imao prilike da prati tokom svoje tridesetpetogodišnje novinarske karijere u Sarajevu je, primjećuje Bel, najmanje pravljen razlika između civilnih i vojnih ciljeva. U avgustu 1992. godine i sam je ranjen gelerom granate prilikom izvještavanja, nakon čega je odustao od rizičnih prelazaka s jedne na drugu stranu linije fronta.

Belov pristup praćenja ratnih zbivanja u BiH je, kako je rekao u glavnom iskazu, bio da bude "pravičan, precizan i tačan u izvještavanju". Smatrao je da je od imperativnog značaja bilo da razgovara sa rukovodstvom bosanskih Srba, što je i činio sve do avgusta 1994. godine kada je "na njegovo veliko žaljenje" presječen svaki kontakt sa srpskom stranom.

Tužilaštvo je u sudnici emitovalo snimak Karadžićevog obilaska linija fronta na Trebeviću u društvu ekipe BBC i drugih novinara 25. aprila 1992. godine. Nasuprot Karadžićevim tadašnjim tvrdnjama da nema namjeru zauzeti grad nego samo braniti srpska naselja, vojska bosanskih Srba je vodila ofanzivna dejstva na Sarajevo.

Srbi su, primijetio je svjedok, "stezali obruč" oko grada kako bi sebi osigurali što bolju poziciju u mirovnim pregovorima. U to se uvjerio prilikom susreta sa Radovanom Karadžićem, Momčilom Krajišnikom i Jovanom Zameticom, kao i predstavnicima UNPROFOR. Srpski političari su "bili opsjednuti kartama" i nosili su ih sa sobom gdje god su išli.

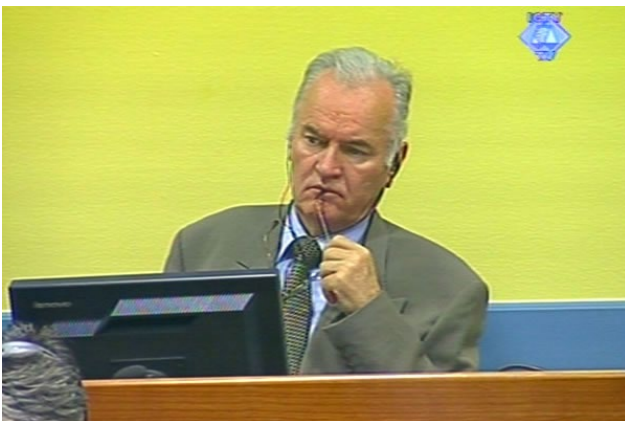
Iskaz Martina Bela se nastavlja sutra.

2013-02-01

HAG/DEN HAAG

MLADIĆ PLAĆA DEO TROŠKOVA ODBRANE

Nakon istrage imovinskog stanja bivšeg komandanta vojske bosanskih Srba, Sekretarijat Tribunala utvrdio da je optuženi platežno sposoban da sa nešto manje od 61.000 eura participira u troškovima odbrane... što je još uvek manje od 146.500 eura koliko plaća Radovan Karadžić ili preko tri miliona koliko je "odrezano" Slobodanu Praljku.

◀ Ratko Mladić u sudnici Tribunala

Opsežnom istragom imovinskog stanja koja je nedavno okončana, Sekretarijat Tribunala je utvrdio da je Ratko Mladić sposoban da učestvuje u plaćanju svoje odbrane sa tačno 60.992 eura. Uporedo sa tom odlukom, Branko Lukić i Miodrag Stojanović koji su do sada bili Mladićevi privremeni branioci, sada su "za stalno" imenovani u tim odbrane, budući da je rešeno pitanje isplate njihovih naknada.

Do tačnog iznosa koji Mladić treba da plati svojim braniocima došlo se nakon uvida u prihode i imovinu optuženog i troškova koje imaju on i članovi porodice. Utvrđeno je da on i njegova žena svakog meseca primaju penziju, a u obzir je uzeta i vrednosti porodične kuće u

onom delu koji prevazilazi razumne potrebe članova domaćinstva, kao i sredstva na bankovnom računu optuženog u Pritvorskoj jedinici UN u Sheveningenu/Scheveningen. Od te zbirne sume su oduzeti razumni troškovi života Mladića i njegove žene, pa se došlo do pomenutih 60.992 eura. Ostale troškove odbrane, daleko veće od njemu ispostavljenih, plaćaće Tribunal.

General Mladić je treći haški optuženik za koga je u poslednjih pola godine utvrđeno da raspolaže sredstvima dovoljnim da makar delimično učestvuje u plaćanju troškova svoje odbrane pred Tribunalom. Prethodno je "participacija" naložena i nekadašnjem predsedniku Republike Srpske Radovanu Karadžiću, i to u visini od 146.501 eura, a apsolutni rekorder po dugovanju Sekretarijatu suda je Slobodan Praljak. Nakon uvida u njegove prihode i imovinu, naloženo mu je da Sekretarijatu vrati 3,3 miliona eura koliko je u proteklih osam godina iz tribunalovog fonda pravne pomoći isplaćeno njegovim braniocima. I Praljak i Karadžić su se žalili na odluku Sekretarijata.

Praljak zajedno sa još petoricom bivših čelnika Herceg Bosne čeka izricanje presude za zločine nad bosanskim Muslimanima, a suđenja Karadžiću i Mladiću po identičnim optužnicama koje ih terete za učešće u četiri udružena zločinačka poduhvata u Bosni i Hercegovini nastavljaju se u ponedeljak.

2013-02-01

HAG/DEN HAAG

“NESVJESNA” PRISTRASNOST MEDIJA

Britanski reporter Martin Bel na suđenju Ratku Mladiću svjedočio o artiljerijskom i snajperskom teroru nad Sarajevom. U unakrsnom ispitivanju je potvrdio svoj stav iznesen u knjizi “U opasnosti” da su brojni novinari tokom rata stali na stranu Muslimana. Tokom svjedočenja se malo korigovao rekavši da se nije radilo o svjesnoj pristrasnosti, već zbog toga što nisu izlazili izvan grada i nisu mogli vidjeti rat iz druge perspektive.

◀ Martin Bell, svjedok na suđenju Ratku Mladiću

Ukazujući na artiljerijska i snajperska dejstva vojske bosanskih Srba po civilnom stanovništvu u Sarajevu optužba je u nastavku glavnog ispitivanja britanskog reportera Martina Bela/Bell na suđenju Ratku Mladiću emitovala nekoliko njegovih ratnih izvještaja. Prema jednom od njih srpska artiljerija oko grada bila je locirana na tako dobrim pozicijama da su srpske snage mogle da gađaju “gdje god su htjele”.

Komentarišući svoje ratne izvještaje svjedok je rekao da su civili u Sarajevu bili meta namjerne paljbe. U potrazi za vodom i namirnicama pokušavali su da prežive kako su znali i umjeli, a mnogi su pri tome poginuli ili ranjeni. U granatiranju reda za vodu kod Sarajevske pivare u

januaru 1993. godine ubijeno je 8, a ranjeno 18 ljudi. Među poginulima su, prisjetio se svjedok, bila su i tri člana iste porodice – otac, majka i kćerka.

Bel je u glavnom ispitivanju, između ostalog, rekao da je 28. avgusta 1995. godine došao na tržnicu Markale neposredno nakon eksplozije granate koja je ubila 43, a ranila više od 75 ljudi. Bio je, također, i na mjestu pada modifikovane avio-bombe u Hrasnici u aprilu 1995. godine. Takozvana “krmača” je srasnila sa zemljom pet kuća, rekao je svjedok i dodao da on nikada ranije nije vidio oružje sa takvom razornom moći.

Mladićeva odbrana je u unakrsnom ispitivanju ukazivala na kontekst izbijanja sukoba u bivšoj Jugoslaviji, s akcentom na zločinima koji su u prošlosti počinjeni nad Srbima i njihovom strahu od obnavljanja ustaškog pokreta i muslimanske handžar-divizije. Bel je odbacio sugestiju da su se mudžahedini borili od početka rata u BiH i to pod komadnom Armije BiH. Strani ratnici su se, po njemu, borili zajedno ali ne i pod komandom Armije BiH i nisu bili aktivni u početku rata. Međutim, dodao je, kada su objavljeni snimci porušenih džamija i na hiljade Muslimana koji bježe glavom bez obzira, to je imalo velikog uticaja na islamski svijet.

Mladićev advokat Dragan Ivetić je citirao odlomak iz Belove knjige “U opasnosti” u kojem stoji da su “brojni novinari stali na stranu Muslimana”. Na pitanje koliko je procentualno bilo pristrasnih koji su izvještavali iz Sarajeva Bel je odgovorio: “Nije se radilo o tome da su oni svjesno stali na nečiju stranu, nego o tome da nisu išli nigdje izvan teritorije koju je kontrolisala vlada u Sarajevu i nisu mogli da vide rat iz neke druge perspektive”.

Branilac Dragan Ivetić je sugerisao da subritanski i američki političari smatrali medije glavnim izvorom informacija i na osnovu njih donosili odluke. Bel se, međutim, nije s njime složio rekavši da su britanska i američka vlada svakako imale svoje vojne i druge izvore i da nisu dozvoljavali da novinari poput njega utiču na proces odlučivanja. Naprotiv, dodao je, njega su čak smatrali “gnjavatorom” i prozvali ga osnivačem kluba “hajde da nešto preduzmemo”.

2013-02-05

HAG/DEN HAAG

O MARKALAMA, NA GODIŠNJICU MASAKRA

Na suđenju Ratku Mladiću svjedoči bivši balističar sarajevskog Centra službi bezbjednosti Mirza Sabljica koji je tokom rata učestvovao u istragama brojnih snajperskih i artiljerijskih incidenata, uključujući i masakr na Markalama koji se dogodio prije tačno 19 godina - 5. februara 1994.

Na suđenju Ratku Mladiću, pod svojim imenom ali sa zaštićenim likom, svjedoči bivši balističar sarajevskog CSB Mirza Sabljica koji je tokom rata učestvovao u istragama oko 60 snajperskih i blizu 100 artiljerijskih incidenata, uključujući i prvi masakr na Markalama koji se dogodio prije tačno 19 godina: 5. februara 1994. godine. U tom je incidentu, prema optužnici, ubijeno 66 i ranjeno više od 140 ljudi. Masakr je izazvan eksplozijom minobacačke granate od 120 milimetara koja je, prema dokazima tužilaštva, ispaljena iz pravca sjever-sjeveroistok sa položaja Sarajevsko-romanijskog korpusa, što je danas potvrdio i Sabljica.

◀ Fotografija masakra na Markalama koji se dogodio 5. februara 1994. godine

O metodologiji korištenoj u istrazi tog i drugih incidenata Sabljica je ranije detaljno svjedočio na suđenjima Stanislavu Galiću, Dragomiru Miloševiću, Momčilu Perišiću i Radovanu Karadžiću. U glavnom iskazu na suđenju Mladiću pružio je dodatna objašnjenja o načinu analize tragovaminobacačkih projektilakoji su zbog karakterističnog "ožiljka" na mjestu udara na asfaltu dobili ime "sarajevske ruže", kao i drugih dokaza pronađenih na licu mjesta.

Sabljica je, osim o Markalama, svjedočio o još tri incidenta: granatiranju fudbalske utakmice na Dobrinji 1. juna 1993. godine, Alipašinog polja 21. januara 1994.

godine u kojem su žrtve bile djeca, kao i reda za humanitarnu pomoć na Dobrinji 4. februara 1994. godine. Opisao je, također, obilazak nebodera u Lenjinovoj ulici na Grbavici u kojima su istražitelji CSB 1996. godine pronašli "snajperska gnijezda" iz kojih je otvarana vatra po sarajevskim civilima.

Mladićev branilac Branko Lukić je u prvom dijelu unakrsnog ispitivanja osporavao rezultate istraga sarajevskih istražitelja ukazujući, između ostalog, da je istraga granatiranja fudbalske utakmice na Dobrinji izvršena tek u novembru 1995. godine, odnosno dvije i po godine nakon incidenta. On je, također, ukazivao da su sarajevski istražitelji određivali samo pravac, ali ne i samo mjesto ispaljenja minobacačkih projektila, aludirajući tako da ih je – osim VRS – mogao ispaliti i neko drugi, to jest Armija BiH.

Suđenje Ratku Mladiću se nastavlja sutra.

2013-02-06

HAG/DEN HAAG

OSPORA VANJE SARAJEVSKIH ISTRAGA

U unakrsnom ispitivanju Mirze Sabljice odbrana Ratka Mladića je osporavala odgovornost srpskih snaga za artiljerijske incidente iz optužnice, sugerišući da su projektili mogli biti ispaljeni i sa položaja Armije BiH. Branilac je ukazivao na razlike u izvještajima različitih lokalnih istražnih timova i neslaganja sa nalazima istraga koje je sproveo UNPROFOR.

◀ Fotografija mjesta na kojem je 22. januara 1994. godine granata pala među djecu koja su se igrala na snijegu

Odbrana Ratka Mladića je u nastavku unakrsnog ispitivanja Mirze Sabljice, bivšeg balističara sarajevskog Centra službi bezbjednosti (CSB), osporavala odgovornost srpskih snaga za artiljerijske incidente koji se navode u optužnici, sugerišući između ostalog da su granate mogle biti ispaljene i sa položaja Armije BiH.

Odbrana je tako osporavala nalaz sarajevskih balističara da su granate koje su 22. januara 1994. godine pale među djecu koja su se igrala na snijegu ispaljene iz pravca Zavoda za slijepe u Nedžarićima pod kontrolom VRS. Branilac Lukić je, naime, ukazao na izvještaj UNPROFOR prema kojem su projektili ispaljeni iz pravca Butmira,

pod kontrolom Armije BiH. Svjedok je rekao da čvrsto stoji iza zaključaka svog tima.

U slučaju incidenta na Markalama 5. februara 1994. godine odbrana je ukazivala da su urađene dvije istrage. Lice mjesta je prvo istražila ekipa sarajevskog CSB u kojoj je bio i svjedok, a sutradan je novu istragu napravila druga ekipa u kojoj je bio i profesor Berko Zečević. Odbrani je sumnjivo što su rezultati tih istraga identični. Svjedok, međutim, u tome ne vidi ništa čudno i kaže da bi bila moguća neznatna odstupanja u mjerjenjima na osnovu kojih se određuje smjer, ali da ona ne bi uticala na konačne zaključke.

Što se tiče Markala odbrana je, između ostalog, osporavala ispravnost tehničkih sredstava korištenih u istrazi. Branilac je sugerisao da "mjerna traka" koja se sastoji od niza crno-bijelih kockica dužine jednog centimetra i koja je poslužila za mjerenje ostataka granate nije bila ispravna. Naime, po braniocu crne i bijele kockice na mjernoj traci prikazanoj na jednoj od fotografija nisu iste dužine što, po njemu, ukazuje na pokušaj da se "neki dokazi prikriju". Svjedok je napomenuo da vizuelna razlika u veličini kockica može biti rezultat ugla fotografisanja, te je branioca za sva ostala pitanja o toj temi uputio na autora fotografije.

Što se tiče granatiranja reda za humanitarnu pomoć na Dobrinji 4. februara 1994. godine branilac je ukazivao da se u neposrednoj blizini nalazila policijska stanica. On je, također, ukazao da su na Dobrinji tog dana eksplodirale tri

granate, ali da su istražena samo dva mjesta udara. Sabljica je potvrdio da se tu negdje nalazila zgrada policije, ali nije mogao precizirati gdje tačno. Potvrdio je i da mjesto treće eksplozije nije istraženo jer je, kako je objasnio, ona pala na obližnji vjerski objekat gdje nije bilo žrtava.

Lukić je svjedoku predočio i fotografiju na kojoj se, kako je objasnio vidi ucrtana strelica smjera ispaljenja koja pokazuje prema zapadu, a ne prema istoku, odnosno Lukavici pod kontrolom VRS, kako je svjedok naveo u svom izvještaju. Svjedok je to odbacio, objasnivši da strelica zapravo pokazuje smjer leta granate od istoka prema zapadu, odnosno od mjesta ispaljenja do mjesta eksplozije u Dobrinji. Svjedoku je, također, sugerisano da su metalni ostaci mine mogli poremetiti rad kompasa. Sabljica se složio da je to moguće, ali je naglasio da to ne bi bitno uticalo na zaključke istraga i dodao da je u izvještajima uvijek isticano da su moguća odstupanja od plus ili minus pet posto.

2013-02-07

HAG/DEN HAAG

RATKO MLADIĆ – ŠARMER I SILEDŽIJA

Prisećajući se ponašanja optuženog generala tokom rata u BiH, visoki zvaničnik UN Entoni Banberi rekao da se radilo o "intelligentnom strateškom misliocu" koji je u pregovorima koristio kombinaciju "šarma i siledžijstva", a svoj "neprikosnoveni" uticaj na vojsku iskoristio da bi stvorio atmosferu u kojoj su sarajevski civili "rutinski" ubijani.

◀ Anthony Banbury, svjedok na suđenju Ratku Mladiću

Visoki zvaničnik UN Entoni Banberi/Anthony Banbury se tokom poslednje dve ratne godine u BiH više desetina puta sastao sa predstavnicima političkog i vojnog rukovodstva bosanskih Srba, uključujući i predsednika Radovana Karadžića i komandanta vojske Ratka Mladića. Na Karadžićevom suđenju je na poziv optužbe svedočio u septembru prošle godine, a danas se vratio u Hag kako bi dao iskaz u Mladićevom predmetu. U dokaze je uvedena njegova izjava haškim istražiteljima i niz izveštaja, telegrama i pisama koje je od aprila 1994. do maja 1995. godine u svojstvu političkog savetnika sastavio u ime nekadašnjeg šefa civilnih poslova UN

u Sarajevu Viktora Andrejeva, a potom do kraja rata i za potrebe specijalnog izaslanika generalnog sekretara UN Jasušija Akašija/Yasushi Akashi.

U sažetku izjave koji je pročitala tužiteljica Bajbls/Bibles, svedok je rekao da je vojska bosanskih Srba mogla "menjati uslove života u Sarajevu" time što je kontrolisala dostavu gasa, struje, vode i humanitarne pomoći, ali i intenzitet artiljerijske i snajperske vatre usmerene protiv civila. General Ratko Mladić je, kaže, bio "neprikosnoveni vođa te vojske i bez njegove saglasnosti se nije mogla doneti nijedna značajna odluka sa vojnim implikacijama".

Banberi, koji je danas na visokoj funkciji u njujorškom sedištu UN, se prisetio ratnih kontakata sa Mladićem i opisao ga kao "veštog pregovarača" i "intelligentnog strateškog mislioca" koji se koristio kombinacijom "šarma i siledžijstva" u kontaktima sa međunarodnim predstavnicima. "Ako biste se priklonili njegovom šarmu, to bi onda bilo ugodno iskustvo, ali ako biste pokušali da mu se oduprete, to je onda bilo mnogo manje ugodno iskustvo", opisao je svedok.

Banberijev opis se očito dopao Mladiću, koji se sa zadovoljstvom nasmejavao na optuženičkoj klupi, pa ga je sudija upozorio da se uzdrži od takvih reakcija na iskaz svedoka.

Upitan da proceni uticaj Mladićevih aktivnosti na rat u BiH, svedok je rekao da je na osnovu 15 meseci boravka u Sarajevu shvatio da je vojska bosanskih Srba stvorila situaciju u kojoj su civili u gradu "rutinski ubijani". Ginulo se, kaže, od nasumičnih artiljerijskih udara ali i od snajperskih hitaca direktno uperenih protiv civila, što je osim fizičkih gubitaka imalo i "razoran psihološki" efekat na stanovnike, bez obzira na njihovu nacionalnu pripadnost: "Svako ko je izašao na ulicu, bio je meta, ljudi nisu znali hoće li im se dete vratiti kući kad izađe na vrata".

Osim u Sarajevu, Mladićeva vojska je, po svedoku, fizičkom i psihičkom teroru izložila i građane u enklavama Srebrenici, Žepi, Goraždu, ali i drugim delovima republike. Civili su, opisao je, ubijani i proterivani, porodice su cepane, a dogodili su se i strašni zločini nad ženama.

Na pitanje sudije Flugea/Flugge da li je Mladića na sastancima upozoravao da se takve stvari dešavaju, Banberi je rekao da on lično nije, ali da jesu njegovi pretpostavljeni. U izveštaje je beležio odgovore Karadžića, Mladića i drugih predstavnika vlasti, koji su se sastojali od kombinacije "opravdavanja, poricanja i nikad ispunjenih obećanja" da će istražiti incidente.

U drugom delu današnjeg zasedanja, počelo je unakrsno ispitivanje svedoka.

2013-02-08

HAG/DEN HAAG

“POŠTEN ČOVEK” KOJI JE GOVORIO NEISTINU

Branilac predočio zapisnik sa sastanaka na kojem Slobodan Milošević naziva Ratka Mladića “poštenim čovekom” i pitao visokog zvaničnika UN Antonija Banberija da li je čuo da su se i drugi o njemu tako izjašnjavali, na šta je svedok odgovorio: “Ne, ali sam čuo da je vrlo često pogrešno predočavao istinu”.

◀ Anthony Banbury, svjedok na suđenju Ratku Mladiću

U unakrsnom ispitivanju nekadašnjeg zvaničnika UN u bivšoj Jugoslaviji Antonija Banberija/Anthony Banbury, branilac Ratka Mladića je opovrgavao svedokove tvrdnje o odgovornosti vojske bosanskih Srba za “rutinsko” ubijanje civila u Sarajevu i zločine u drugim delovima BiH. Odbrana krivicu prebacuje na drugu stranu, optužujući vlasti BiH da su pozivali Muslimane da napuštaju teritoriju pod srpskom kontrolom i sami izazivali incidente za koje su posle optuživali Srbe.

Poričući odgovornost Ratka Mladića i vojske kojom je komandovao za etničko čišćenje velikih delova BiH, branilac Miodrag Stojanović je sugerisao da se “proces kretanja naroda” odvijao tako što su civili u ratu odlazili na teritoriju koju je kontrolisala vojska naroda kojom su

i sami pripadali. Svedokov je, pak, utisak da su vlasti BiH želele “sačuvati multinacionalni karakter” teritorije koju su kontrolisali, dok je srpsko rukovodstvo želelo “jednonacionalni” entitet vodeći se principom – “gde kroči srpska čizma, tu su srpske zemlje”.

Branilac je predočio dokument iz januara 1993. godine u kojem sekretar Stranke demokratske akcije (SDA) Hasan Čengić zahteva da se svi Muslimani iz Trebinja, “naročito oni ugledni i imućni, animiraju” da napuste to mesto pod srpskom kontrolom i presele se u Crnu Goru. Banberi kaže da je takav pristup “svakako vredan pokude” i da je imao utisak da je SDA u nekim situacijama “želela manipulirati”, ali da UN nisu sarađivale sa strankom, već sa vlastima BiH.

Optužujući “drugu stranu” za snajperske incidente u Sarajevu, branilac se pozvao na pismo predsednika BiH Alije Izetbegovića komandantu vojske Rasimu Deliću iz aprila 1995. godine u kojem mu prenosi nezadovoljstvo tadašnjeg ambasadora Francuske zbog navoda da je od 24 ubijenih francuskih pripadnika UN u Sarajevu više od pola stradalo od snajperista Armije BiH. Svedok odgovara da nema precizne podatke, ali zna da su “neki od napada” na pripadnike Unprofora zaista došli sa bosanske strane.

Banberi je od aprila 1994. do proleća 1995. godine bio politički savetnik šefa za civilne poslove UN u Sarajevu Viktora Andrejeva, a potom i specijalnog izaslanika generalnog sekretara UN za bivšu Jugoslaviju Jasušija Akašija/Yasushi Akashi. Zajedno sa Akašijem se u maju 1995. godine sastao u Beogradu sa predsednikom Srbije Slobodanom Miloševićem. U izveštaju sa tog sastanka Banberi je zabeležio Miloševićeve reči da je general Mladić “pošten čovek koji ima problema sa političkim rukovodstvom Republike Srpske”. Upitan da li je znao da je Mladića pratila “sintagma dobar čovek”, odnosno da li je i od drugih čuo da se tako izjašnjavaju o njemu, svedok je odgovorio odrečno. Jedino što je čuo od oficira Unprofora koji su sa njim kontaktirali, kaže, jeste da se radilo o čoveku koji im je “vrlo često pogrešno predočavao istinu”.

Tužiteljica Bajbls/Bibles je očito bila zadovoljna ishodom dvodnevno unakrsnog ispitivanja, pa nije postavljala dodatna pitanja svedoku iako na to ima pravo. Tako je Banberijev drugi iskaz pred Tribunalom okončan, a suđenje Mladiću se nastavlja u ponedeljak.

2013-02-11

HAG/DEN HAAG

“RUŽE” I “ŠAPE” NA SARAJEVSKOM ASFALTU

Na suđenju Ratku Mladiću svjedoči bivši pripadnik Odjeljenja za kontra-diverzionu zaštitu republičkog MUP u Sarajevu koji je tokom rata učestvovao u više od pedeset istraga granatiranja u kojima su žrtve bili civili. U svom iskazu pružio je dodatna objašnjenja o tragovima koje su ostavili smrtonosni projektili na sarajevskim ulicama.

Na suđenju bivšem komandantu Glavnog štaba VRS Ratku Mladiću svjedoči Ekrem Suljević, bivši pripadnik Odjeljenja za kontra-diverzionu zaštitu republičkog MUP u Sarajevu. Suljević je od 1993. godine do kraja rata učestvovao u preko 50 istraga granatiranja u kojima su žrtve bili civili, uključujući incident na Markalama 5. februara 1994. godine.

U dokaze su usvojeni Suljevićeva pisana izjava koja se temelji na njegovim ranijim svjedočenjima u predmetima Dragomira Miloševića, Momčila Perišića i Radovana Karadžića, kao i pozamašan broj dokumenata koji se, osim na istrage incidenata iz Mladićeve optužnice, odnose i na nabavku municije, te izradu i upotrebu modifikovanih avio-bombi - takozvanih “krmača” - od strane Sarajevsko-romanijskog korpusa VRS.

◀ Ekrem Suljević, svjedok na suđenju Ratku Mladiću

Suljević je u izjavi detaljno objasnio metodologiju korištenu prilikom ustanovljavanja pravca iz kojeg su ispaljeni projektili, a u sudnici je, uz pomoć crteža, pružio dodatna objašnjenja o tragovima koje oni ostavljaju na mjestu eksplozije. Te tragove su, dodao je, istražitelji u svom žargonu nazivali "ružama" ili "šapama". Po riječima svjedoka, oznake pronađene na fragmentima nekih od granata ukazuju da potiču iz fabrike oružja "Krušik" u Valjevu, u Srbiji. A, analiza fragmenata granate koja je eksplodirala na Ašikovcu 22. maja 1995. pokazuje da su eksplozivna punjenja kompletirana upravo te godine.

Svjedoku su u glavnom ispitivanju pokazane i fotografije koje je sarajevska policija snimila u "Željezari" u Ilijašu

1996. godine, nakon reintegracije dijelova Sarajeva koji su tokom rata bili pod kontrolom VRS. Na njima su prikazana burad od 200 litara koja su, po svjedoku, tokom rata punjena eksplozivom i uz pomoć točkova teretnih vozila korištena kao "pokretne bombe". Mladićev branilac je u unakrsnom ispitivanju sugerisao da su ta burad služila u druge svrhe – odnosno da su bila punjena betonom, a zatim korištena za probijanje kroz minska polja.

Obrana je na primjeru incidenta u Vrbovskoj ulici od 2. jula 1995. godine nastojala da dokaže da meta srpske artiljerije nisu bili civilni, već vojni ciljevi, ukazujući da se u blizini nalazila komanda jedne od jedinica Armije BiH, kao i kasarna "Viktor Bubanj". Branilac Lukić je, između ostalog, sugerisao da je iz neposredne blizine zgrade sarajevske televizije prema srpskim položajima otvarana artiljerijska vatra, što svjedok – kako je rekao – lično nikada nije vidio.

Svjedočenje Ekrema Suljevića se nastavlja sutra ujutro.

2013-02-12

HAG/DEN HAAG

POLICIJSKO "PODMETANJE" DOKAZA

Obrana Ratka Mladića u nastavku unakrsnog ispitivanja Ekrema Suljevića tvrdi da je sarajevska policija "podmetala" dokaze kako bi za incidente granatiranja u kojima su stradali civili okrivila srpsku stranu.

◀ Ekrem Suljević, svjedok na suđenju Ratku Mladiću

U nastavku unakrsnog ispitivanja Ekrema Suljevića, bivšeg pripadnika Odjeljenja za kontradiverzionu zaštitu republičkog MUP u Sarajevu, obrana bivšeg komandanta Glavnog štaba VRS Ratka Mladića tvrdila je da je sarajevska policija "podmetala" dokaze kako bi okrivila srpsku stranu za granatiranja u kojima su stradali civili.

Mladićev branilac Branko Lukić je tvrdio da se u slučaju gađanja sarajevske televizije modifikovanom avio-bombom 28. juna 1995. godine radilo o "podmetnutoj eksploziji", a da je dr. Berko Zečević u svojoj ekspertizi tog incidenta predstavio "nemoguću putanju" projektila. Lukić je ukazivao da je avio-bomba bila teška oko 300 kilograma, da je letjela brzinom od oko 540 kilometara na sat i da je prije eksplozije "rikošetirala".

Suljević je odbacio sugestiju da se radilo o podmetnutoj eksploziji. Komentarišući skicu putanje avio-bombe iz izvještaja dr. Zečevića svjedok je rekao da može jedino pretpostaviti da je na skici predstavljena okvirna putanja projektila. Napomenuo je da nije poznato, niti je to u istrazi bilo moguće utvrditi, da li je bomba bila podešena na trenutno ili odloženo dejstvo.

Teoriju o "podmetnutim" eksplozijama obrana je nastojala ilustrovati i na primjeru incidenta koji se dogodio u Ulici Safeta Hadžića. Tu je 26. maja 1995. godine prvo pala avio-bomba, a nakon toga još nekoliko minobacačkih projektila koji su, prema nalazu sarajevske policije, ispaljeni sa položaja VRS iz pravca zapad - jugozapad. Lukić je, između ostalog, sugerisao da je jedna od neeksplozivnih granata pronađena na licu mjesta zapravo izvučena iz nekog podruma i "podmetnuta" kako bi se za granatiranje "optužile srpske snage", što je svjedok odbacio.

Navodno podmetanje dokaza, po odbrani, dogodilo se i u slučaju incidenta u Ulici Mis Irbina gdje 27. juna 1995. godine jedno dijete poginulo, a nekoliko ranjeno. Po odbrani je sumnjivo to što se u izvještaju policije navodi da je na vratima haustora u kojem su se djeca nalazila pronađena samo jedna rupa od gelera. Suljeviću, međutim, tu ništa nije čudno i kaže da su haustorska vrata u trenutku eksplozije možda bila otvorena.

U slučaju svakog od spomenutih incidenata odbrana je ukazivala i na postojanje legalnih vojnih ciljeva u neposrednoj blizini eksplozija, odnosno da se u neposrednoj blizini televizije nalazi zgrada "Energoinvesta", u blizini Ulice Safeta Hadžića - policijska stanica, a nedaleko od Mis Irbine - sjedište sarajevskog CSB (Centra službi bezbjednosti). Unakrsno ispitivanje Ekrema Suljevića se nastavlja i sutra.

2013-02-13

HAG/DEN HAAG

"STRATEŠKO" GRANATIRANJE BOLNICE

Pozivajući se na izjavu ministra zdravlja u ratnoj vladi bosanskih Srba, doktor Bakir Nakaš tvrdi da je Vojska Republike Srpske imala nameru da uništi sarajevske bolnice kako bi onemogućila neprijatelja da "ima gde da se leči".

◀ Bakir Nakaš, svjedok na suđenju Ratku Mladiću

Nakon završenog dodatnog ispitivanja Ekrema Suljevića, bivšeg pripadnika Odeljenja za kontradiverzionu zaštitu MUP, tužilac je na suđenju Ratku Mladiću pozvao Bakira Nakaša, direktora sarajevske Državne bolnice. Nekadašnji komandant vojske bosanskih Srba se, pored ostalog, tereti za zločine počinjene u Sarajevu od 1992. do kraja rata u Bosni i Hercegovini.

Pored izjave svedoka zasnovane na njegovim prethodnim iskazima na suđenjima Dragomiru Miloševiću, Momčilu Perišiću i Radovanu Karadžiću, tužilac je ponudio na usvajanje i bolničku dokumentaciju iz ratnog perioda koja se odnosi na povrede žrtava granatiranja i snajperskih napada u Sarajevu. Među njima su trogodišnja Anisa Pita,

žrtve snajperskih napada na tramvaje, Azem Agović, Alen Gičević, Afeza Karačić i Sabina Šabanić te žrtve granatiranja fudbalske utakmice i stambenih kompleksa na Alipašinom polju, Dobrinji, Hrasnici i u ulici Safeta Hadžića. Doktor Nakaš je, takođe, potvrdio autentičnost medicinske dokumentacije koja se odnosi na žrtve dva granatiranja tržnice Markale u februaru 1994. i avgustu 1995. godine.

U izjavi čiji je sažetak pročitala tužiteljica Daskoli/D'Ascoli, doktor Nakaš je opisao kako su granatiranja i snajperski napadi uticali na funkcionisanje bolnice i kakve su posledice ti napadi imali po civilno stanovništvo. Po rečima svedoka, vatra je dolazila sa područja pod kontrolom bosanskih Srba što je on, kako tvrdi, mogao da vidi iz svoje kancelarije.

Srpske snage su, smatra Nakaš, imale nameru da se "bolnica uništi kao takva". To mu je, tvrdi svedok, potvrdio arhitekta Hadžimusić koji je pri proceni štete utvrdio da je 8. sprat "srce stabilnosti objekta" te da će se, ako se nastavi sa granatiranjem tog sprata, bolnica "urušiti".

Nameru da se bolnica uništi je, smatra Nakaš, potvrdio i njegov nekadašnji kolega i ministar zdravlja Dragan Kalinić koji je na sednici Skupštine bosanskih Srba u maju 1992. godine rekao da je bolnica Koševo pala u ruke neprijatelja te da ako se isto desi i sa vojnom bolnicom, Koševo treba "uništiti kako neprijatelj ne bi imao gde da se leči".

Tužiteljica je pred kraj današnjeg zasedanja predočila izveštaj sarajevskog Centra službi bezbednosti o ranjavanju Dženane Sokolović i pogibiji njenog sina te je ukazala na razlike u opisu putanje metka kroz telo u policijskom i bolničkom izveštaju. Nakaš je ukazao da je "postojala mogućnost pogrešnog upisa u tom periodu" i dodao da se i danas u zemljama sa razvijenim medicinskim sistemom poput SAD ili Švedske, dešava da, zbog greške, pacijentu bude odstranjen zdrav umesto bolesnog bubrega.

Glavni iskaz svedoka biće nastavljen sutra nakon čega će ga ispitivati branilac generala Mladića.

2013-02-14

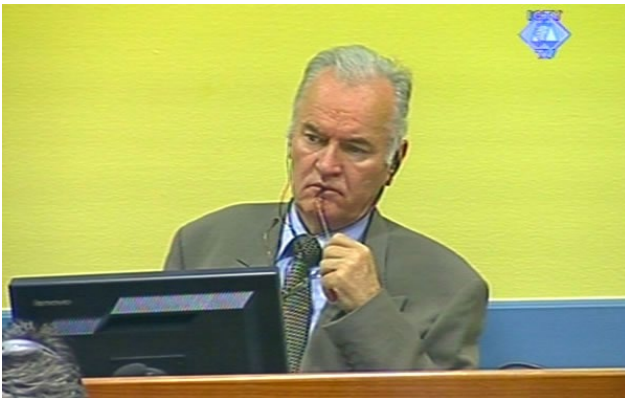
HAG/DEN HAAG

KOJA JE POLOVINA BOLNICE VIŠE GAĐANA?

U unakrsnom ispitivanju doktora Bakira Nakaša, branilac Ratka Mladića sugerisao da je sarajevska Vojna bolnica bila granatirana još dok se u njoj nalazila JNA kao i da su oštećenja na desnoj strani južne fasade mogla da nastanu od projektila ispaljenih sa položaja Armije BiH na Debelom brdu.

Veći deo unakrsnog ispitivanja dr. Bakira Nakaša, direktora sarajevske Državne bolnice preimenovane u bolnicu Dr. Abdulah Nakaš, bio je posvećen utvrđivanju koja je polovina južne strane tog objekta više gađana – desna ili leva. Doktor Nakaš je juče svedočio da je bivša vojna bolnica u Sarajevu bila na stalnoj meti artiljerije Sarajevsko-romanijskog korpusa iz pravca Trebevića, Vraca i Grbavice.

◀ Ratko Mladić u sudnici Tribunala

Služeći se mapom i jednom fotografijom, branilac je sugerisao da se u pravcu Trebevića nalazi i Debelo Brdo koje se "tokom celog rata nalazilo pod kontrolom ABiH". Sa tog prostora se, sugerisao je branilac, "jasno videlo južno krilo bolnice". Doktor Nakaš je potvrdio da "nije bilo fizičke zapreke" između bolnice i Debelog brda.

Svedok je rekao da je, po njegovoj "slobodnoj proceni", južna strana bolnice gađana iz težeg minobacačkog ili tenkovskog oruđa. Dodao je da je na meti artiljerije bio prostor u kojem su se nalazili pacijenti, najčešće 5., 7. i 8. sprat kao i da su pogocima bili najviše izloženi centar i desna strana južne fasade.

Branilac je sugerisao da je do povlačenja JNA 10. maja 1992. Vojna bolnica "bila meta pretnji i snajperskih napada muslimanskih oružanih snaga". Pozivajući se na izjavu tadašnjeg upravnika Vojne bolnice dr. Taušana, branilac je tvrdio da su mediji izveštavali da JNA koristi bolnicu kako bi iz nje "snajperima pucali na prolaznike". S druge strane, dr. Nakaš je potvrdio da je "bilo komentara" da su pripadnici TO koji su "stali u odbranu BH" vršili snajperske napade na Vojnu bolnicu, ali on to "nije video". Takođe je potvrdio da je, po preuzimanju Vojne bolnice i njenom preimenovanju u Državnu, bilo uočljivo jedno oštećenje na južnoj fasadi, verovatno od minobacačke granate, između 7. i 8. sprata. Bilo je, rekao je, i oštećenja koja su najverovatnije nastala od metaka ispaljenih iz neposredne blizine.

U izjavi dr. Taušana se, prema braniocu, navodi i da je najžešći napad na bolnicu izvršen krajem aprila, iz pravca Magribija džamije u kojoj su muslimanske snage navodno skladištile oružje. Svedok je ponovio da je u tom periodu bio odustan, dodajući da dr. Taušan nije iz bolnice mogao da vidi džamiju, niti je mogao da izađe iz bolničkog kruga, jer je kretanje osoblja kontrolisao vod specijalaca. Po Nakašu, nije bio razloga za prisustvo tog voda u bolnici pa je svrha njihovog dovođenja, smatra on, bilo razdvajanje grada na dva dela. Branilac je, na kraju, sugerisao da se u neposrednoj blizini bolnice nalazila jedinica HOS kao i da je u decembru 1992. godine, u blizini bolnice, "došlo do sukoba HVO i pripadnika TO BiH".

Na klupu za svedoke je nakon dr. Nakaša izveden Edin Suljić, bivši pripadnik sarajevskog Centra službi bezbednosti koji je 5. februara 1994. godine izvršio uviđaj na tržnici Markale. U eksploziji minobacačke granate na tržnici je poginulo 67 a ranjeno je 142 osobe čija su imena priložena uz krivičnu prijavu koju je Suljić sastavio nakon incidenta. Njegovo svedočenje se nastavlja sutra.

2013-02-15

HAG/DEN HAAG

PREBROJAVANJE MRTVIH NA MARKALAMA

Branilac Ratka Mladića na osnovu bolničke dokumentacije izbrojao da je na Markalama u februaru 1994. godine poginulo 39, a ne 67 ljudi kako je to ustanovio inspektor sarajevskog CSB Edin Suljić. Odbrana tvrdi da su organi vlasti BiH vršili "veliki pritisak" na zaposlene u CSB koji su vodili istragu "s namjerom da se manipuliše brojem žrtava", odnosno "da se on poveća i to iskoristi u propagandne svrhe protiv Srba".

◀ Edin Suljić, svjedok na suđenju Ratku Mladiću

Na suđenju bivšem komandantu Glavnog štaba VRS Ratku Mladiću svjedočio je Edin Suljić koji je od septembra 1993. do maja 1995. godine radio u sarajevskom CSB kao inspektor u Odjeljenju za ratne zločine i genocid. U tom svojstvu je učestvovao u istragama granatiranja pijace na Markalama 5. februara 1994. godine, kao i incidenta snajperske paljbe na dva tramvaja na Marindvoru 8. oktobra iste godine. U dokaze je uveden transkript njegovog iskaza na suđenju Stanislavu Galiću iz 2002. godine.

U slučaju incidenta na Markalama Suljić je, nakon obilaska lica mjesta, otišao u Koševsku bolnicu gdje je učestvovao u utvrđivanju identiteta poginulih i ranjenih. Tokom

istrage, a na osnovu informacija dobijenih u Koševskoj i Državnoj bolnici, kao i podataka iz ambulante UN, utvrdio je da je na Markalama poginulo 67, a ranjeno 142 ljudi. Granata je, prema nalazu tima CSB Sarajevo, ispaljena iz pravca položaja VRS na Mrkovićima.

Mladićev branilac Dragan Ivetić je u unakrsnom ispitivanju iznio "svoju računicu" o broju mrtvih na Marakalama. Uvidom u bolničke dokumente on je, naime, izračunao da je bilo "samo" 39 poginulih i 120 ranjenih. Pozvao se i na izvještaj CSB uz koji je priloženo 39 fotografija poginulih. Na pitanje gdje su fotografije ostalih žrtava svjedok je

odgovorio da su za taj dio posla bili zaduženi drugi članovi istražnog tima, ali da on "sa sigurnošću" može reći da je u mrtvačnici izbrojao oko 60 mrtvih. Po njemu, "vrlo je vjerovatno da su članovi porodica preuzeli tijela svojih srodnika iz mrtvačnice, pa fotograf nije imao priliku da ih fotografiše".

Suočen sa nekoliko dokumenata u kojima se navodi različit broj poginulih na Markalama Suljić je objasnio da se podaci prikupljaju do zaključenja istrage i da se, u skladu sa nalazima, nekad i mijenjaju. Broj mrtvih u incidentu na Markalama se, kako je rekao, povećavao "iz sata u sat" s obzirom da su neke od žrtava preminule prilikom transporta ili nakon prijema u bolnicu.

Na savjet sudije Orija/Orie da svjedoku jasno iznese tezu odbrane Ivetić je sugerisao da su organi vlasti BiH vršili "veliki pritisak" na zaposlene u CSB koji su vodili istragu o incidentu na Markalama, "s namjerom da se manipuliše brojem žrtava", odnosno "da se on poveća i to iskoristi u propagandne svrhe protiv Srba". Suljić je to odbacio rekavši da je jedini pritisak pod kojim je njegov tim radio bio da se za što kraće vrijeme prikupi što više činjenica i dokaza. "Bilo kakav drugi pritisak je bio isključen", rekao je svjedok.

Suljić je, inače, odbacio i tezu odbrane da su tramvaji na Marindvoru pogođeni u unakrsnoj paljbi sukobljenih strana, budući da je u blizini bila linija razdvajanja. Ukazujući da su tramvaji po pravilu saobraćali tokom prekida vatre, Suljić je precizirao da je istragom ustanovljeno da je paljba otvorena iz nebodera pod kontrolom VRS na Grbavici, iz takozvanog "sijača smrti".

2013-02-19

HAG/DEN HAAG

UBISTVA U KP DOMU FOČA

Zaštićeni svjedok na suđenju generalu Ratku Mladiću svedoči o ubistvima u KP Domu Foča u kojem je bio zatočen više od dve i po godine. Odbrana "prigovara" svedokovim tvrdnjama da su neki od zatočenika ubijeni i osporava da on ima "ikakvih saznanja o tome".

Prema optužnici koja Ratka Mladića tereti za genocid i druge zločine u Bosni i Hercegovini, u KP domu Foča je od juna do kraja decembra 1992. godine ubijeno više od 200 ljudi. Svedok koji daje iskaz pod pseudonimom RM 013 i sa merama zaštite lika i glasa je u tom objektu proveo više od dve i po godine. O tome je prethodno svedočio na suđenjima upravniku KP Doma Foča Miloradu Krnojelcu i bivšem predsedniku RS Radovanu Karadžiću.

Svedok je zatvoren u KP Dom nakon što su srpske snage zauzele Foču u aprilu 1992. godine. Uslovi su, kaže, bili "teški", zlostavljani su stari i bolesni a brojni premlaćeni zatočenici su podlegli povredama. Svedok je i sam bio pretučen u nekoliko prilika i držan je u izolaciji. Tvrdi da mu nikada nije saopšteno zbog čega je bio u zatočeništvu.

U kratkom glavnom ispitivanju, svedok je ukazao da je KP Dom Foča bio pod komandom vojske. To je, po njemu, potvrdio i Gojko Janković, zamenik komandira vojne policije, koji je rekao zatvorenicima da "im se ništa ne može desiti bez vojne zapovesti". Prema iskazu svedoka, neki zatvorenici iz KP Doma su navodno odvedeni na razmenu ali im se nakon toga gubi svaki trag. KP Dom su nekoliko puta obišli i predstavnici Crvenog krsta, ali im nije dozvoljeno da razgovaraju za zatočenicima, rekao je svedok.

U unakrsnom ispitivanju, Mladićev branilac je ukazivao na razlike između izjave koju je svedok dao istražiteljima tužilaštva 1995. godine i onoga što je rekao na suđenjima Krnojelcu i Karadžiću. Svedok je, na primer, u različitim prilikama rekao da je pretučen "dva, tri ili četiri puta" a takođe je, s protokom vremena, dodao nova imena na spisak ubijenih u KP Domu. Na suđenju Krnojelcu, svedok je govorio o zatvorenicima koji su u četiri navrata izvođeni iz prostorije u kojoj je i sam bio što je, kaže, video "sopstvenim očima". Po rečima svedoka, zatvorenici su potom jedan po jedan uvođeni u prostoriju u kojoj su prebijani nakon čega bi se, svaki put, čuo hitac iz pištolja. Na pitanje branioca da li je sve spiskove sa imenima izvedenih zatočenika sam sastavio, svedok je odgovorio da su saznanja njegova u 99 odsto slučajeva a da su mu drugi pomogli oko toga koji su zatočenici izvedeni u kojoj grupi. U odgovoru na pitanje predsedavajućeg sudije, branilac je objasnio da "prigovara da su ti ljudi ubijeni kao i da svedok ima ikakva saznanja o tome".

Branilac je takođe sugerisao da su iz Foče, pored Muslimana, odlazili i Srbi i Hrvati kao i da su "ekstremisti napadali srpsku omladinu". Svedok je rekao da ne zna ništa o tome.

Iskaz zaštićenog svedoka RM 013 biće završen sutra.

2013-02-20

HAG/DEN HAAG

MLADIĆEVA ODBRANA TVRDI DA SU "KRMAČE" BILE PRECIZNE

Mada ne priznaje da ih je VRS imala u svom arsenalu, a još manje da ih je koristila, odbrana Ratka Mladića je u unakrsnom ispitivanju bivšeg posmatrača UN Pera Brenskaga tvrdila da su modifikovane avio-bombe koje su zbog svoje razorne moći i nepreciznost dobile nadimak "krmače"... zapravo bile "precizno" oružje.

◀ Per Brenskog, svjedok na suđenju Ratku Mladiću

Na suđenju bivšem komandantu Glavnog štaba VRS Ratku Mladiću svjedočio je penzionisani potpukovnik norveške vojske Per Brenskog/Brennskag koji je 1995. godine bio anagažovan kao vojni posmatrač UN u Sarajevu. U dokaze je usvojena pisana izjava svjedoka koja se temelji na njegovim ranijim iskazima u predmetima Dragomira Miloševića, Momčila Perišića i Radovana Karadžića.

Brenskog je od 22. marta do 24. maja 1995. godine nadzirao punktove za prikupljanje teškog naoružanja na Palama. Početkom juna je raspoređen u tim UNMO koji je nadzirao artiljerijsku vatru sa osmatračkog mjesta na Pofalićima. Primijetio je da je većina granata ispaljena sa položaja VRS. Granatiranje je intenzivirano u junu 1995.

godine kada je njegov posmatrački tim izbrojao 150 projektila koji su pali na grad u toku 24 sata.

Tokom misije u Sarajevu svjedok je vidio četiri do šest ispaljenja modifikovanih avio-bombi sa položaja VRS na Ilidži, uključujući i granatiranje bosanske televizije 28. juna 1995. godine. Tog dana svjedok je sa svog osmatračkog mjesta vidio ispaljenje modifikovane-avio bombe sa položaja na Ilidži, trag dima koji je iza sebe ostavila i, na koncu, udar u zgradu televizije, što je i zabilježeno u izvještaju UNMO za taj dan koji je pokazan u sudnici.

Odbrana je u unakrsnom ispitivanju sugerisala da modifikovane avio-bombe nisu bile "neprecizne" kao što je to svjedok naveo u svojoj izjavi. Naprotiv, sugerisao je Mladićev branilac Miodrag Stojanović, modifikovane avio-bombe su ispunjavale sve tehničko-taktičke uslove, bile su "testirane" i "precizne".

Branilac Stojanović je, na zahtjev sudije Molota, objasnio da to "apsolutno ne znači" da je VRS u svom arsenalu imala modifikovane avio-bombe. "Po odbrani je sporno ko ih je ispalio i sa kakvom preciznošću", rekao je Stojanović. Već u sljedećem pitanju sugerisao je svjedoku da je Armija BiH bila ta koja je imala modifikovane-avio bombe, o čemu norveški oficir, kako je odgovorio, "nema nikakvih saznanja".

Ispitivanje Pera Brenskoga biće završeno sutra ujutro.

2013-02-21

HAG/DEN HAAG

ČEKAJUĆI U REDU ZA SMRT

Na suđenju Ratku Mladiću svjedočio je Nermin Karagić koji je krajem maja 1992. godine splotom nevjerovatnih okolnosti uspio da izbjegne smrt na koju je čekao postrojen uz zid fudbalskog stadiona u Ljubiji. Branilac Ratka Mladića nastojao dokazati da je iza masakra u Ljubiji stajala rezervna policija, a ne vojska.

◀ Nermin Karagić, svjedok na suđenju Ratku Mladiću

Na suđenju Ratku Mladiću svjedočio je Nermin Karagić iz sela Rizvanovići, kraj Prijedora. U dokaze je usvojen transkript njegovog iskaza u predmetu Milomira Stakića koji trenutno služi 40-godišnju zatvorsku kaznu na koju je osuđen zbog zločina progona, istrebljenja i deportacije prijedorskih nesrba 1992. godine. U dosad najkraćem sažetku iskaza svjedoka tužilac je na početku ispitivanja rekao samo da je "Karagić preživio masakr na stadionu Ljubija, u julu 1992. godine".

Karagić je, kao sedamnaestogodišnjak, uhapšen krajem jula 1992. godine, dok je zajedno s ocem i većom grupom muškaraca pokušavao da se bijegom spase od srpskih snaga koje su "čistile" muslimanska sela u području Brda,

kraj Prijedora. Neki su ubijeni neposredno nakon hapšenja, dok su ostali prebačeni u Dom kulture u selu Miska Glava. "Bio je neki čiča dobar, dao nam je vode. Kad je svanulo više nije bilo čiče. Krenula je muka. Morali smo pjevati da bi dobili vode", ispričao je svjedok na suđenju Mladiću.

Još dok su bili u Miskoj Glavi, rekao je svjedok, zatvorenici su naslutili šta im se sprema pošto su od stražara koji su stajali ispred vrata prostorije u kojoj su biti zatočeni čuli da će im "vaditi oči pošto su i oni njima". Iz Miske Glave su prevezeni na fudbalsko igralište u Ljubiji gdje su im srpski vojnici naredili da se u dva reda postroje iza zid, a onda su ih počeli tući i ubijati. Zatočenika koji je stajao uz Karagića su kundacima tukli do smrti. Kada je došao red na posljednju grupu u kojoj je bio i Karagić oficir sa činom majora jeupitao vojnike da li misle sami nositi tijela. "Tako su prestali da nas ubijaju kako bi mi mogli prenijeti tijela u autobus", ispričao je Karagić.

Manjoj grupi zatvorenika, uključujući i svjedoka, život je tako produžen samo na određeno vrijeme. Srpski vojnici su

ih nastavili ubijati kod rudnika Ljubija gdje su istovarivali tijela. Karagić se zato odlučio na očajnički bijeg iz autobusa i, igrom slučaja, uspio da se spasi. U bijegu mu je u jednom trenutku pomogao Ivo Atlija koji se, također, nalazio u bijegu nakon napada na hrvatsko selo Briševo. Sreli su se opet deceniju kasnije, 2002. godine u Hagu, gdje su obojica došli svjedočiti na suđenju Stakiću.

Mladićev branilac Branko Lukić je, inače, svojevremeno zastupao i Milomira Stakića. No, tom prilikom - na sugestiju Stakića - nije unakrsno ispitivao Karagića zbog, kako je rekao, svjedokovog "psihičkog stanja i patnji koje je preživio". Ovom prilikom Lukić nije štedio svjedoka u nastojanju da dokaže da je Dom kulture u Miskoj Glavi obezbjeđivala rezervna policija, a ne vojska. U jednom trenutku sudija Ori/Ori ga je čak upozorio da postavlja precizna pitanja kako ne bi zbunio svjedoka.

Odgovarajući na Lukićeva pitanja, svjedok je rekao da je oko Doma kulture vidio samo stražare obučene u karakteristične "SMB" uniforme, kao i ljude iz neke "delegacije" koji su nosili uniforme svijetlo-smeđe boje. On je, inače, u glavnom ispitivanju naveo da je čuo stražare u Miskoj Glavi kako prijete zatvorenici dolaskom Šeste krajiške brigade. Rekao je, također, da zbog straha koji je tada osjećao nije obraćao pažnju kako su bili obučeni vojnici na stadionu, ali da se sasvim jasno sjeća da je glavnu riječ imao izvjesni major VRS.

2013-02-26

HAG/DEN HAAG

"ADEKVATAN ODGOVOR" NA NEPOSTOJEĆU VATRU

na "veoma jaku vatru" Armije BiH po fabrici "Famos" na Ilidži ispalivši na centar Hrasnice modifikovanu avio-bombu tešku 250 kilograma. Norveški major Tornbjorn Overgard u iskazu na suđenju Ratku Mladiću, međutim, kaže da iz Hrasnice prema Ilidži nije tog dana otvarana vatra. Naprotiv, kaže, bilo je to jedno "sasvim obično i mirno jutro".

◀ Thorbjorn Overgard, svjedok na suđenju Ratku Mladiću

Prema optužnici protiv Ratka Mladića VRS je 7. aprila 1995. godine ispalila modifikovanu avio-bombu na sarajevsko naselje Hrasnica i tom prilikom je jedna osoba poginula a tri su ranjene. Norveški major Tornbjorn/Thorbjorn Overgard je kao vojni posmatrač UN učestvovao u istrazi čiji je glavni zaključak bio da je projektil koji je pao na Hrasnicu ispaljen iz pravca srpskih položaja na Ilidži.

Overgard se u trenutku kada se incident dogodio nalazio u kući u kojoj su bili smješteni vojni posmatrači. "Zvučalo je kao da dolazi veliki avion", opisao je svjedok zvuk koji je čuo neposredno prije eksplozije u kojoj je do temelja srušena kuća udaljena oko 200 metara od osmatračnice UN. Tokom zajedničke istrage sa lokalnim organima

vlasti zaključeno je da je projektil ispaljen iz kruga fabrike "Famos" na Ilidži, gdje su se nalazili položaji VRS.

U izvještaju Glavnog štaba VRS od 7. aprila 1995. godine koji je potpisao general Manojlo Milovanović se navodi da je Armija BiH tog jutra otvorila "veoma jaku vatru" po fabrici "Famos" i okolnim naseljima na što je "VRS adekvatno odgovorila pri čemu je lansirana jedna avio-bomba teška 250 kilograma po centru Hrasnice". Po svjedoku je to bilo jedno "sasvim obično i mirno jutro" i nije bilo dejstava iz Hrasnice prema srpskim položajima, kao što se navodi u izvještaju VRS.

Mladićeva odbrana je u unakrsnom ispitivanju ukazivala da se u centru Hrasnice "pored mjesta eksplozije" nalazila škola, a u njoj komanda Četvrte motorizovane brigade Armije BiH. Citirajući svjedokovu izjavu iz 1996. godine branilac Miodrag Stojanović je ukazao da je komandant te brigade Fikret Prevljak naredio vojnim posmatračima da se udalje sa lica mjesta, nakon što su ispod ruševina vidjeli "dvije noge u uniformi i vojnim čizmama".

Odbrana je nastojala osporiti da je projektil ispaljen iz pravca Ilidže sugerisući da je mogao biti ispaljen i sa artiljerijskih položaja Armije BiH u području Kovača, u Hrasnici. Po odbrani, određivanje pravca doleta otežavalo i to što je projektil eksplodirao u zraku, i nije ostavio jasne tragove na tlu. Svjedok se složio da je u takvom slučaju određivanje pravca doleta "teže, ali ne i nemoguće". Primijetio je, između ostalog, da su na kućama u ulici koja vodi od mjesta incidenta u pravcu Ilidže popucala prozorska stakla što, po njemu, ukazuje na to da je projektil došao iz tog pravca i da je letio poprilično nisko.

Mladić se, inače, odrekao prava da prisustvuje posljednjem dijelu današnjeg zasjedanja kako bi prisustvovao posjeti Olivera Antića, pravnog savjetnika predsjednika Tomislava Nikolića srpskim državljanima u Pritvorskoj jedinici UN u Sheveningenu/Scheveningen.

2013-02-28

HAG/DEN HAAG

UKOR MLADIĆU ZBOG VRIJEĐANJA SVJEDOKA

Pretnosno vijeće ukorilo Ratka Mladića zbog "izuzetno uvredljivih komentara" koje je uputio svjedokinji koja je na sjednici zatvorenoj za javnost svjedočila 18. februara ove godine. Odbačen zahtjev tužilaštva da sudije izvrše obilazak Sarajeva, Srebrenice i drugih lokacija iz Mladićeve optužnice.

◀ Ratko Mladić u sudnici Tribunala

Suđenje bivšem komandantu Glavnog štaba VRS Ratku Mladiću se u protekla dva dana odvijalo na sjednicama zatvorenim za javnost, na kojima je saslušan iskaz zaštićenog svjedoka sa pseudonimom "RM-513". Pred kraj današnjeg zasjedanja sjednica je otvorena kako bi vijeće javno saopštilo nekoliko odluka, uključujući i novo upozorenje Mladiću zbog neprimjerenog ponašanja u sudnici.

Prema riječima predsjedavajućeg sudije Orija/Orie, Mladić je 18. februara u trenutku dok su sudije pred jednu od pauza napuštale sudnicu, "izgovarao uvredljive riječi" na račun svjedokinje koja je davala iskaz na zatvorenoj sjednici. Formulacije koje je tada koristio su

bile "izuzetno uvredljive" i "šokantne" za ljude koji su to čuli. Zastupnici odbrane su rekli sudijama da oni nisu čuli Mladića, ali nisu ni osporavali tačnost navoda predstavnika tužilaštva koji su čuli komentare optuženog i potom ih prenijeli sudijama.

Incident, kako je rečeno, nije prvi primjer takvog Mladićevog ponašanja. U namjeri "da zaštiti dignitet sudnice" vijeće je ranije već razmatralo mogućnost instalacije posebnog mikrofona kako bi svi Mladićevi komentari izgovoreni u sudnici bili snimljeni. Iako "još uvijek nije sklono" da to i učini vijeće "može ponovo razmotriti svoj stav" i odlučiti da se takav mikrofon instalira u slučaju da dođe do novih incidenta.

Vijeće, stoga, još jednom upozorava Mladića da se treba uzdržati od toga da glasno govori u sudnici, od gestikulacija, kao i "smijanja sebi u brk" koje bi se moglo shvatiti kao izraz odobravanja ili neodobravanja iskaza svjedoka. Sudije, dalje, napominju da je i stalno ustajanje optuženog nepoželjno jer bi to svjedoci mogli doživjeti kao zastrašivanje i naglašavaju da "nije primjereno vršiti komunikaciju sa osobama na javnoj galeriji".

Nakon toga saopštena je odluku kojom se odbacuje zahtjev tužilaštva da sudije izvrše obilazak lokacija u Sarajevu, Srebrenici i drugim opštinama koje se navode u Mladićevoj optužnici. Vijeće, naime, smatra da im je za "kontekstualizaciju" dokaznog materijala dovoljno da se oslone da materijal koji im je predložen tokom samog suđenja.

2013-03-01

HAG/DEN HAAG

"SREBRENIČKA FAZA" SUĐENJA RATKU MLADIĆU

Tužilaštvo postavilo scenu za izvođenje dokaza o genocidu i drugim zločinima počinjenim u Srebrenici 1995. godine za koje se tereti bivši komandant Glavnog štaba VRS.

◀ Erin Gallagher, svjedok na suđenju Ratku Mladiću

Iskazom istražiteljke Erin Galager/Gallagher tužilaštvo je na suđenju Ratku Mladiću danas započelo izvođenje dokaza vezanih za optužbe kojima se bivši komandant Glavnog štaba Vojske Republike Srpske (VRS) tereti za genocid i druge zločine počinjene u Srebrenici u leto 1995. godine.

Galager koja je od 2006. godine angažovana u Srebreničkoj istrazi, svedočila je o kolekciji mapa kojima optužba postavlja scenu za srebrenički deo svog dokaznog postupka. Radi se o dve vrste mapa - autentičnim vojnim kartama zaplenjenim tokom istrage u štabovima jedinica VRS ili dobijenim od Ministarstava unutrašnjih poslova i odbrane Republike Srpske, i novim mapama koje je tužilaštvo sačinilo na osnovu informacija

sa originalnih karata vezanih za srebreničku operaciju "Krivaja 95", i iskaza svedoka koji su na tim kartama radili.

Na mapama, čiju je autentičnost potvrdila Galager, preciziran je raspored snaga Armije BiH i VRS u BiH, posebno na području Istočne Bosne gde su se nalazile enklave pod zaštitom UN Srebrenica i Žepa. Deo njenog iskaza, na koji je odbrana imala dosta prigovora, odnosio se i na tumačenje određenih simbola i rukom dopisanih znakova na ratnim mapama VRS kao što su, na primer, dve ukrštene linije na jednoj od mapa, kojima je prekrštena enklava Srebrenica.

Mladićevi branioci smatraju da istražiteljka tužilaštva kao svedok o činjenicama nije pozvana da sudijama nudi i tumačenje tih činjenica. Odbrana se takođe protivi i uvođenju u spis većine mapa koje je tužilaštvo napravilo te je čitava kolekcija ponuđenih mapa za sada dobila samo privremeni broj.

Sudije će argumente strana o prihvatljivosti ponuđenih mapa kao dokaza u ovom postupku razmotriti tek nakon unakrsnog ispitivanja istražiteljke Galager koje je odloženo za april kada se suđenje Mladiću nastavlja. Prvi svedok tužilaštva nakon jednomesečne pauze u ovom postupku biće nekadašnji šef srebreničke istrage Žan/Jean-Rene Ruez, čiji će iskaz početi 8. aprila.

2013-04-08

HAG/DEN HAAG

NOVI PREKID NA SUĐENJU MLADIĆU

Ratko Mladić se jutros nije pojavio u sudnici iz zdravstvenih razloga. Pretresno veće naložilo lekarski pregled optuženog i nastavak suđenja odložilo za sutra.

◀ Alphonse Ori, sudija Tribunala

Današnja rasprava u predmetu Ratka Mladića nastavljena je nakon pet sedmica pauze ali bez prisustva optuženog. Predsedavajući sudija Ori/Orie saopštio je da je veće obavešteno da "se optuženi ne oseća sposobnim da prisustvuje suđenju" i od njegovih branilaca zatražio dodatne informacije.

Branilac Branko Lukić međutim nije mogao da pruži više detalja o razlozima izostanka njegovog klijenta osim da je i on obavešten da se Mladić "ne oseća baš najbolje". Veće je u skladu s tim naložilo da optuženi bude pregledan u Pritvorskoj jedinici a lekarski nalazi odmah dostavljeni sudijama.

Budući da se Mladić nije odrekao prava da se suđenje odvija bez njegovog prisustva rasprava je, u međuvremenu, uz pristanak odbrane, nastavljena rešavanjem administrativnih pitanja. Predsedavajući sudija nije isključio mogućnost da suđenje bude nastavljeno i bez Mladićevog prisustva ukoliko lekarski nalaz pokaže da ne postoje opravdani zdravstveni razlozi za izostanak optuženog iz sudnice.

Prema prvim informacijama o zdravstvenom stanju optuženog koje su, nakon kraće pauze stigle do veća, Mladić je rano jutros bio u bolnici radi ranije zakazanih konsultacija, u okviru kojih je izvršena i "manja invazivna intervencija". Lekar specijalista koji ga je primio, saopštio je sudija Ori, predložio je "dan odmora" za pacijenta. Sudije su međutim ocenile da im je za donošenje odluke o nastavku suđenja potreban i nalaz lekara Pritvorske jedinice dr Falkea, te je odlučeno da se suđenje nastavi sutra.

Danas je, da podsetimo, na suđenju bivšem komandantu Glavnog štaba VRS optuženom za genocid i druge zločine počinjene u BiH od 1992. do 1995. godine svedočenje trebalo da započne Žan/Jean Rene Ruez koji je od 1995. do 2001. godine predvodio srebreničku istragu haškog tužilaštva. Njegovim iskazom optužba započinje završni deo dokaznog postupka koji se odnosi na genocid u Srebrenici, odnosno dokazivanje Mladićeve odgovornosti za proterivanje oko 25 hiljada žena i dece i ubistvo preko sedam hiljada muškaraca zarobljenih nakon pada enklave u julu 1995. godine.

Tim povodom na galeriji za publiku danas se pojavilo i nekoliko članica Udruženja majki Srebrenice u nameri da optuženog, sud i javnost - na početku "srebreničke" faze dokaznog postupka optužbe - još jednom podsete na žrtve zločina počinjenih u leto 1995. godine.

2013-04-09

HAG/DEN HAAG

SUĐENJE MLADIĆU I DALJE U PREKIDU

Suđenje Ratku Mladiću je zbog zdravstvenog stanja optuženog ponovo odloženo. Postupak će međutim sutra biti nastavljen, davanjem iskaza zaštićenog svedoka RM 346 ili u redovnom pretresu, ako Mladić bude mogao da se pojavi u sudnici, ili u vanpretresnom postupku predviđenom tribunalovim pravilima.

◀ Prazna stolica Ratka Mladića

Ratko Mladić nije se ni danas pojavio u sudnici a Pretresno veće je informisano da optuženi iz zdravstvenih razloga nije u stanju da prisustvuje suđenju.

Prema izveštaju dr Falkea, lekara Pritvorske jedinice UN, optuženi pokazuje "vidljive simptome koji ukazuju da se oseća suviše loše da bi mogao da prisustvuje suđenju". Detalje vezane za Mladićevo zdravlje veću je saopštio njegov branilac Branko Lukić ali na sednici zatvorenoj za javnost. U nedostatku pristanka optuženog da se rasprava nastavi bez njegovog prisustva, suđenje je ponovo odloženo.

Strane u postupku će se međutim sutra ponovo okupiti, sa optuženim ili bez njega, kako bi saslušale iskaz zaštićenog svedoka RM 346, preživelog sa masovnog pogubljenja na vojnoj ekonomiji Branjevo kraj Zvornika 16. jula 1995. godine. Tužilac Dermot Grum/Groom je naime zatražio da ovaj svedok, zbog traume koju za njega predstavlja i svedočenje i dolazak u Hag, bude sutra saslušan, bez obzira da li će zdravstveno stanje optuženog dopustiti nastavak suđenja u redovnom postupku ili ne.

Tužilac se pozvao na pravilo 71 o postupku i dokazima koje predviđa se, "kada je to u interesu pravde" od svedoka uzme "vanpretresni iskaz za upotrebu na suđenju". Na taj način uzet iskaz svedoka, uključujući i unakrsno ispitivanje na koje odbrana ima pravo, ostaje zabeležen i dostupan optuženom. Ostavljena je mogućnost odbrani da, ukoliko to bude smatrala neophodnim, svedoka naknadno pozove da dodatno svedoči u prisustvu optuženog.

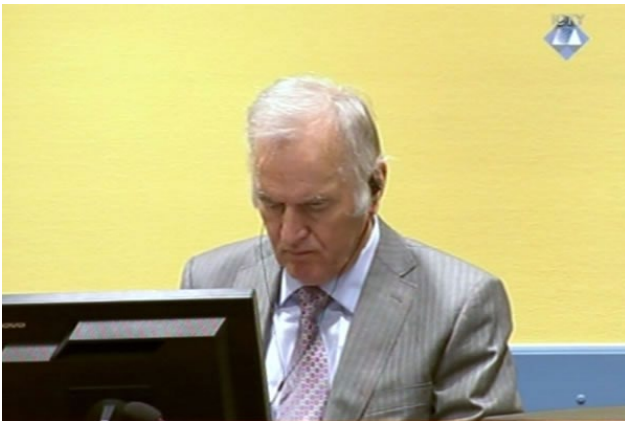
U zavisnosti od Mladićeve sposobnosti da sutra prisustvuje suđenju ili da ga iz Pritvorske jedinice prati putem video linka uz mogućnost telefonske komunikacije s braniocima, svedok RM 346 će sutra nastupiti ili u redovnom sudskom postupku ili će dati "vanpretresni iskaz za upotrebu na suđenju" koje će se nastaviti kada se optuženi oporavi.

2013-04-10

HAG/DEN HAAG

MLADIĆ IZBAČEN IZ SUDNICE

Mladićevo glasno komentarisanje o "izmišljenom" i "lažnom" iskazu svedoka rezultiralo nalogom sudija da optuženi bude uklonjen iz sudnice. Zaštićeni svedok, preživeli streljanja muslimanskih zarobljenika na farmi Branjevo 16. jula 1995. godine nastavio i okončao iskaz bez prisustva optuženog.

◀ Ratko Mladić u sudnici Tribunala

Ratko Mladić se nakon dva dana odsustva zbog zdravstvenih problemadanas vratio u sudnicu, ali nije u njoj dugo ostao. Naime, nepunih pola sata od početka svedočenja zaštićenog svedoka RM 346, po nalogu veća je uklonjen iz sudnice, zbog neprihvatljivih komentara na račun svedokovog iskaza.

Svedok je, prethodno, potvrdio svoje iskaze na suđenjima Radislavu Krstiću i Radovanu Karadžiću o tome kako je nakon pada Srebrenice 11. jula 1995. godine pokušao da se u koloni vojnika i civila probije do Tuzle, ali je zarobljen, zatočen na nekoliko lokacija i konačno 16. jula izveden na streljanje koje je čudom preživeo. Mladić je nakon 25 minuta rasprave, uz odobrenje veća, na kratko napustio

sudnicu ali je pri povratku glasno komentarisao iskaz svedokarečima da "izmišlja" i da "laže" pa je predsedavajući sudija naložio da optuženi bude uklonjen iz sudnice. Iritiran tim nalogom Mladić je reagovao vulgarno i uvredljivo na račun svedoka i predsedavajućeg sudije. Svedočenje RM 346 je nakon toga nastavljeno bez Mladićevog prisustva.

Nakon što je držan na fudbalskom igralištu i u osnovnoj školi u Novoj Kasabi, svedok je odveden u Bratunac a zatim u osnovnu školu u Pilici, kraj Zvornika, odakle je odveden na vojnu ekonomiju Branjevo gde je prema optužnici 16. jula 1995. godine streljano preko hiljadu Muslimana zarobljenih nakon pada Srebrenice. Svedok je ranjen ali je sledećeg dana uspeo da pobjegne sa stratišta. Ubrzo je međutim ponovo zarobljen i odveden u logor Batković odakle je oslobođen 26. decembra 1995. godine.

Mladićev branilac Miodrag Stojanović je se u unakrsnom ispitivanju najviše pažnje posvetio tvrdnji svedoka da je Mladić na igralištu u Novoj Kasabi bio prisutan kada je jedan od zarobljenika brutalno pretučen i ubijen. Nastojeći da to ospori branilac je ukazao na svedokove izjave državnim organima BiH iz 1996. godine. Sugerisao je da se vremenske odrednice o Mladićevom boravku na igralištu u tim izjavama ne podudaraju sa onima koje je naveo u svedočenju ali je svedok ostao pri tvrdnji da se ubistvo zarobljenika dogodilo u Mladićevom prisustvu.

Na kraju iskaza Pretresno veće nije svedoku odobrilo da komentariše incident sa optuženim a rasprava je nastavljena iskazom bivšeg šefa srebreničke istrage tužilaštva Žan/Jean Rene Ruez koji će biti nastavljen sutra.

2013-04-11

HAG/DEN HAAG

PET FAZA SREBRENIČKE ISTRAGE

Nekadašnji šef srebreničke istrage u svom šestom i po svemu sudeći poslednjem svedočenju pred Tribunalom, još jednom postavlja scenu za izvođenje dokaza optužbe o zločinima počinjenim nakon pada Srebrenice u julu 1995. godine za koje je optužen Ratko Mladić, tadašnji komandant Glavnog štaba VRS.

◀ Jean-Rene Ruez, svjedok na suđenju Ratku Mladiću

Inspektor francuske policije Žan/Jean-Rene Ruez je od jula 1995. do istog meseca 2001. godine bio na čelu srebreničke istrage tužilaštva Haškog tribunala. U Tuzlu je otišao već 20. jula '95., a od januara '96. - kada su u to područje ušle međunarodne snage - bezbroj puta je pretraživao srebrenička polja smrti. Kao i na svim prethodnim srebreničkim suđenjima, Ruez je svedočeći u predmetu Ratka Mladića opisao kako je vođena istraga o sudbini oko 8.000 bošnjačkih muškaraca, nestalih nakon ulaska Vojske Republike Srpske u srebreničku enklavu 11. jula 1995. godine.

Svrha Ruezovog svedočenja na početku "srebreničke faze" dokaznog postupka optužbe je da sudijama i javnosti koja prati postupak pomogne u orijentaciji na području

od oko 2.800 kvadratnih kilometara na kojem je vođena verovatno najveća kriminalistička istraga Dvadesetog veka.

Srebrenička istraga je počela 20. jula 1995. uzimanjem izjava od izbeglica koje su iz Potočara prebačene u Tuzlu, kao i odljudi iz kolone vojnika i civila koji su uspjeli da se probiju do teritorije pod kontrolom Armije BiH. Zatim su početkom 1996. godine, nakon Dejtonskih sporazuma i dolaska IFOR, usledile prve misije haških istražitelja na području Srebrenice, u kojima su idući tragom izjava svedoka tragali za lokacijama na kojima su se odigrali pojedini događaji. U trećoj fazi traganje je za primarnim i sekundarnim masovnim grobnicama i započete su njihove ekshumacije. Zatim se pristupilo identifikovanju jedinica i pojedinaca uključenih u srebreničke zločine, pretresene su komande Drinskog korpusa i Zvorničke i Bratunačke brigade, zaplenjeni brojni vojni dokumenti i analizirani transkripti i snimci presretnutih komunikacija između štabova VRS angažovanih u srebreničkoj operaciji. Konačno, pre podizanja optužnica, intervjuisani su osumnjičeni pripadnici vojske i policije bosanskih Srba.

Za suđenje Ratku Mladiću, tužilaštvo je pripremlilo "album" sa oko 250 mapa, fotografija i vazdušnih snimaka šireg područja Srebrenice na kojem su počinjeni zločini navedeni u optužnici protiv bivšeg komandanta Glavnog štaba VRS. Na mapama su označene sve ključne lokacije od značaja za rekonstrukciju srebreničkih događaja, počevši od pravca kretanja stanovništva Srebrenice nakon ulaska Mladićevih snaga u enklavu 11. jula 1995., zatim lokacija predaje ili zarobljavanja bošnjačkih muškaraca, mesta njihovoj privremenog zatočenja u školama, hangarima ili domovima kulture i, konačno, stratišta na kojima su po kratkom postupku pogubljeni. Te su lokacije ilustrovane serijom vazdušnih snimaka iz jula 1995. godine koje je Tribunalu dostavila američka vlada, kao i fotografijama koje su iz helikoptera ili sa zemlje na mestima zločina snimili haški istražitelji. Poseban značaj za istragu su, prema Ruezu, imali video snimci beogradskog "novinara-propagandiste" Zorana Petrovića Piroćanca, načinjeni na tom području 13. i 14. jula 1995. godine.

Svedočenje bivšeg vođe tima tribunalove srebreničke istrage se nastavlja sutra.

2013-04-12

HAG/DEN HAAG

SREBRENIČKA ISTRAGA, MEDLIN OLBRAJT I MLADIĆEVI DNEVNICI

Bivši šef srebreničke istrage tužilaštva Žan Rene Ruez nastavio je iskaz na suđenju Ratku Mladiću opisujući način na koji je njegov istražiteljski tim otkrio lokacije na kojima su nakon pada Srebrenice, Bošnjaci zarobljeni, zatočeni, pogubljeni, pokopani, a zatim njihova tela premeštena u nove masovne grobnice, kako bi se prikrili tragovi zločina.

Istražene lokacije na širem području Srebrenice predstavljene su na fotografijama, mapama i vazdušnim snimcima iz kolekcije koju je bivši istražitelj, danas inspektor francuske policije Žan/Jean Rene Ruez sastavio za suđenje bivšem komandantu Glavnog štaba VRS optuženom za srebreničke zločine. Ruez je u nastavku svedočenja opisao na koji način je istraga locirala škole u selima Orahovac, Petkovci, Pilica, Ročević kraj Zvornika, gde su od 13. do 16. jula 1995. godine bili zatočeni Bošnjaci zarobljeni nakon ulaska Mladićevih snaga u Srebrenicu.

◀ Jean-Rene Ruez, svjedok na suđenju Ratku Mladiću

Prateći iskaze svjedoka istražitelji su pronašli dokaze koji su im pomogli da mesta zatočenja povežu sa mestima na kojima su zarobljenici pogubljeni - livada kod Orahovca, brana u Petkovicima, Kozluk kraj Ročevića, vojna ekonomija Branjevo i dom kulture u Pilici.

Govoreći o nalazima na Branjevu Ruez je objasnio da je iskoristio priliku da obiđe ekonomiju u martu 1996. godine kada je tu lokaciju posetila tadašnji američki državni sekretar Medlin Olbrajt/Madeleine Albright. Na primedbu predsedavajućeg sudije da poseta američke državnice nije neophodan podatak za sudije, tužilac Mekloski/McCloskey je objasnio da je ta poseta vezana za belešku iz Mladićevog dnevnika od 22. marta 1996.

godine. Mladić je naime zabeležio da mu je "predsednik Karadžić" rekao kako je dan ranije "pripremljen veliki šou za Olbrajtovu" i kako je ona očekivala da će "kod Pilice pronaći 1.200 muslimanskih leševa a našli su nekih 5 leševa".

Ruez je objasnio da istražitelji tom prilikom, nisu našli ni jedan leš već samo nekoliko "delova tela". Brojka od 1.200 leševa iz Mladićeve beleške, po Ruezu, najverovatnije potiče od Dražena Erdemovića koji je priznao učešće u streljanju na Branjevu i rekao da je tamo ubijeno oko 1.200 zarobljenika. Na Erdemovića i još jednog pripadnika Desetog diverzantskog odreda se, po svojoj prilici odnosi i Mladićeva beleška u kojoj stoji da je izvesni Fića rekao Karadžiću da bi "ona dvojica prodala priču o Srebrenici za Hag...".

Poslednji blok pitanja tužioca bivšem šefu istrage odnosio se na lokacije masovnih grobnica Glogova, Lazete, Čančari... Ruez je veću objasnio kako su istražitelji otkrili lokacije na kojima su žrtve egzekucija pokopane, kao i mesta na koja su njihovi posmrtni ostaci naknadno premeštani kako bi se prikrili tragovi zločina.

Danas započeto unakrsno ispitivanje Žan Rene Rueza od strane Mladićevog branioca Branka Lukića biće naknadno nastavljeno.

2013-04-17

HAG/DEN HAAG

PRIGOVOR ODBRANE NA "SREBRENIČKU KOLEKCIJU MAPA"

Odbrana Ratka Mladića prigovara na zahtev tužilaštva da se u dokaze uvede kolekcija mapa na kojima su predstavljena događanja u širem području Srebrenice nakon ulaska srpskih snaga u enklavu pod zaštitom UN. Zbog glasnog komentarisanja iskaza svjedoka na zatvorenoj sednici Mladić juče ponovo udaljen iz sudnice, a danas je na kraju rasprave tražio da se veću obrati u vezi sa "pitanjem lične prirode", što mu nije dozvoljeno.

Nakon što je na zatvorenoj sednici zaključeno dvodnevno svedočenje zaštićenog svjedoka optužbe sa pseudonimom RM 294, optuženi Ratko Mladić je pred kraj današnjeg zasedanja vraćen u sudnicu, iz koje je juče uklonjen zbog glasnog komentarisanja svjedokovog iskaza. U prisustvu optuženog nastavljeno je unakrsno ispitivanje istražiteljke tužilaštva Erin Galager/Gallagher, čiji je glavni iskaz saslušan još 1. marta ove godine.

Putem njenog svedočenja tužilaštvo je u dokaze ponudilo kolekciju mapa koja bi Pretresnom veću trebalo da pomogne da se orijentiše u velikom prostoru od oko 2.800 kvadratnih kilometara na kojem je vođena istraga o zločinima počinjenim nakon pada Srebrenice u julu 1995. godine.

Odbrana je, međutim, još tokom glavnog ispitivanja prigovorila na uvođenje tih mapa, pre svega zbog oznaka kojima je tužilaštvo na njima označilo mesta masovnih pogubljenja i pravce kretanja kolone vojnika i civila koja se, nakon pada Srebrenice, kroz šume probijala ka teritoriji pod kontrolom Armije BiH. Pošto je i nakon današnjeg unakrsnog ispitivanja istražiteljke tužilaštva odbrana ostala pri svojim prigovorima, konačnu reč o prihvatljivosti "srebreničke kolekcije mapa" imaće sudije.

Na samom kraju današnje rasprave Mladićev branilac Branko Lukić je rekao da bi optuženi želeo da se obrati veću u vezi sa izvesnim "pitanjima lične prirode", o kojima je već uputio pismo upravi Pritvorske jedinice UN. Predsedavajući sudija je od branioca tražio da precizira o čemu bi, tačno, optuženi želeo da govori, a pošto on to nije znao, naloženo mu je da se prvo sam upozna sa Mladićevim pismom upravi Pritvorske jedinice i njegovim "pitanjima lične prirode" pa da se onda, bude li trebalo, obrati veću.

Suđenje Ratku Mladiću, optuženom za genocid i druge zločine u BiH, nastavlja se sutra iskazima bivših pripadnika Holandskog bataljona UN koji je 1995. godine bio raspoređen u Srebrenici.

2013-04-18

HAG/DEN HAAG

MLADIĆEVA “PRETEĆA” RETORIKA

U šestom svedočenju pred Tribunalom, holandski potpukovnik Piter Buring opisao tok tri sastanka u bratunačkom hotelu Fontana u julu 1995. na kojima se Ratko Mladić ponašao “preteći” - i prema holandskim oficirima i prema predstavnicima civilnog stanovništva.

◀ Pieter Boering, svjedok na suđenju Ratku Mladiću

Suđenje bivšem komandantu Glavnog štaba VRS nastavljeno je svedočenjem potpukovnika Pitera Buringa/Pieter Boering koji je od januara do jula 1995. godine obavljao dužnost oficira za vezu u Holandskom bataljonu UN. Bio je zadužen za komunikaciju sa VRS, Armijom BiH i civilnim vlastima u enklavi, kao i za praćenje humanitarne situacije.

Veći deo Buringovog iskaza odnosio se na tri sastanka komandanta Holandskog bataljona Tona Karemansa sa Ratkom Mladićem u hotelu Fontana u Bratuncu 11. i 12. jula 1995., kojima je prisustvovao i svedok. Tužilac je predočio nekoliko snimaka sa tih sastanaka, a Buring je Mladićevu retoriku opisao kao “preteću”. Mladić je

Holandanima uputio “jasnu pretnju” da “imaju samo jedan život” i da “ne veruje da ga žele ostaviti u Srebrenici”, govoreći im da “svi mogu ostati, izaći ili umreti...”, a da on “ne želi da oni umru”.

Nakon treće sastanka u Bratuncu, Buring je u Potočarima primetio da su neki muškarci izdvojeni i zatočeni u “belu kuću” dok su žene i deca autobusima odvoženi na teritoriju pod kontrolom Armije BiH. Sa još jednim holandskim oficirima Buring je pratio prvi konvoj koji se zaustavio nedaleko od Vlasenice a nekoliko muškaraca i dečaka izvedeno je iz autobusa i odvedeno u obližnju šumu. Buring ne zna šta se sa njima dogodilo.

Mladićev Branilac Miodrag Stojanović je na početku unakrsnog ispitivanja sugerisao da pripadnici holandskog bataljona nisu ispunili svoj mandat. Mada je sporazumom bila predviđena demilitarizacija enklave, “među žiteljima Srebrenice je bilo naoružanih automatskim naoružanjem”. Branilac je ukazao da je grupa muslimanskih boraca koju je predvodio Zulfo Tursunović u februaru 1995., u području poznatom kao “Bandera trougao”, razoružala holandske “plave šlemove” i uzela ih za taoce. Buring je to potvrdio, dodajući da je početkom jula bilo “više ljudi koji su nosili oružje” a da se takav prizor ranije “retko viđao”. Oružje je, potvrdio je, bilo “krijumčareno” između Žepe i Srebrenice ali je negirao postojanje koridora koji je, po braniocu, “nesmetano funkcionisao suprotno sporazumu o demilitarizaciji”.

Pomoću snimaka iz hotela Fontana, branilac je nastojao da dokaže da se VRS korektno ponašala prema pripadnicima Holandskog bataljona uzetim za taoce. “Niko nije bio vezan, sedeli su za stolom slobodno”, sugerisao je branilac, upućujući svedoka na snimak na kojem se pukovnik Karemans “zahvaljuje srpskim vlastima na dobrom tretmanu njegovih vojnika”.

Na istom snimku, Karemans traži dozvolu od Mladića da evakuiše civilno stanovništvo za Tuzlu pošto veruje da će tamo imati “bolje uslove za život”. Po odbrani, muški deo populacije u enklavi je, u vreme sastanka, već doneo odluku o proboju ka Tuzli

Svedočenje potpukovnika Buringa biće nastavljeno sutra ujutro.

2013-04-19

HAG/DEN HAAG

PREBACIVANJE ODGOVORNOSTI NA HOLANĐANE

Odgovornost za evakuaciju civila iz Potočara u julu 1995. godine odbrana Ratka Mladića prebacuje na “plave šlemove”. Branilac se, takođe, poziva na izjavu potpukovnika Pitera Buringa iz 1995. godine u kojoj se navodi da su “pripadnici Holandskog bataljona pomagali u selekciji stanovništva i upućivali muškarce u Belu kuću”.

U današnjem nastavku unakrsnog ispitivanja potpukovnika Pitera Buringa/Pieter Boering, branilac Ratka Mladića je sugerisao da su pripadnici Holandskog bataljona aktivno učestvovali u ukrcavanju civilnog stanovništva u autobuse u Potočarima. Buring je u to vreme obavljao dužnost oficira za vezu u Holandskom bataljonu i prisustvovao je sastancima komandanta Karemansa sa Mladićem u bratunačkom hotelu Fontana 11. i 12. jula 1995. godine.

Pozivajući se na izjavu koju je svedok dao holandskim vlastima po povratku iz Srebrenice, branilac je sugerisao da je Buring “razmestio vojne posmatrače” u Potočarima, da su “ljudi sa trakama radili na propuštanju stanovništva” kao i da su “plavi šlemovi” pomagali “u selekciji stanovništva i upućivali muškarce u Belu kuću”. Potpukovnik Buring

je rekao da su vojni posmatrači UN bili kod jedne zgrade kako bi mogli da vide gde su odvođeni izdvojeni muškarci kao i da je tražio od njih da "nadziru" koliko je bosanskih Muslimana odvedeno. Buring je potvrdio da je video "neku traku" ali se ne seća ko je "pokušavao" da kontroliše stanovništvo - da li su to bili vojni posmatrači ili holandski vojnici. Svedok, takođe, tvrdi da "nije video" da su pripadnici UNPROFOR upućivali muškarce u Belu kuću.

Mladićev branilac je, dalje, sugerisao da je po vojnim pravilima bilo legitimno izvršiti trijažu ratnih zarobljenika i utvrditi da li se među njima nalaze osumnjičeni za ratne zločine. Buring je potvrdio da tu nema ničega "vojnički spornog" dodajući, međutim, da ljudi u Beloj kući nisu bili ratni zarobljenici već izbeglice. Branilac je, na to, ukazao da su vojnici mogli da "odbace naoružanje" i priključe se civilima kako bi napustili prostor obuhvaćen ratnim dejstvima. Buring smatra da je to "moguće" ali kaže da mu se to "nije tako činilo".

2013-04-19

HAG/DEN HAAG

"VUKOVI" I "ŠKORPIONI" NA SUĐENJU RATKU MLADIĆU

Tokom glavnog iskaza istražitelja tužilaštva Erin Galager na suđenju Ratku Mladiću emitovani inserti kompilacije snimaka pod nazivom "Srebrenica - sudski video". Pored ostalih, emitovani snimci Mladićevog trijumfalnog ulaska u Srebrenicu i izjave u kojoj govori o "osveti Turcima", zatim insert napada i zavijanja "Vukova sa Drine", kao i snimak egzekucije šestorice srebreničkih mladića i dječaka od strane "Škorpina".

◀ Erin Gallagher, svjedok na suđenju Ratku Mladiću

Nakon okončanog iskaz Pitera Buringa/Peter Boering, na klupu za svjedokese vratila istražitelj tužilaštva Erin Galager/Gallagher. Uz njenu pomoć u dokaze je uvedena kompilacija video-snimaka pod nazivom "Srebrenica - sudski video". Pored toga tužilac je u dokaze ponudio i album sa izabranim kadrovima snimaka nastalih u periodu od 10. do 21. jula 1995. godine.

Galager je prethodno svjedočila o kolekciji mapa kojima je optužba postavila scenu za srebrenički dio izvođenja dokaza na suđenju Ratku Mladiću kojeg optužnica tereti za genocid počinjen u Srebrenici u ljeto 1995. godine. Na video-materijalu čije je dijelove tužilac danas prikazao u sudnici Galager je, osim porijekla snimaka i datuma kada

su nastali, identifikovala snimljene lokacije, osobe i predmete.

Na insertu koji prikazuje približavanje srpskih snaga Srebrenici 11. jula 1992. godine svjedokinja je identifikovala komandanta Zvorničke brigade Vinka Pandurevića, kao i komandanta "Vukova sa Drine" Milana Jolovića zvanog Legenda koji u jednom trenutku putem radio veze svojim vojnicima izdaje sljedeću naredbu: "Opleti dole, da čujem vukove kako zavijaju". Na snimku se, potom, čuju urluci vojnika u napadu.

◀ Šestorica Bošnjaka iz Srebrenice neposredno uoči egzekucije od strane pripadnika jedinice «Škorpioni»

Prikazani su još neki inserti iz srebreničke video-zbirke, uključujući odlazak muslimanskih civila iz Srebrenice i okupljanje muškaraca u Šušnjarima 11. jula, kao i Mladićev ulazak u grad u pratnji Milenka Živanovića i Radislava Krstića. U izjavi koju je dao tog dana u opustjelom gradu Mladić je Srbima "poklonio" Srebrenicu uz riječi da je "došao trenutak da se posle bune protiv dahija Turcima osvetimo na ovom prostoru".

Emitovan je, takođe, i snimak govora Milenka Živanovića od 12. jula 1995. godine, povodom krsne slave Vlasenice kojoj je prisustvovao i tadašnji episkop tuzlansko-zvornički Vasilije Kačavenda. Živanović kaže da su pripreme za

osvajanje Srebrenice bile u punom jeku već početkom juna 1995. godine i da je enklava pala uz minimalne gubitke sa srpske strane. Od ukupno tri poginula vojnika, prema njegovim riječima, samo je jedan izgubio život u borbi.

Tužilac je na kraju pustio snimak egzekucije šestorice zarobljenih Muslimana u Trnovu od strane pripadnika jedinice "Škorpioni", a Erin Galager je navela imena ubijenih Safeta Fejzića, Sidika Salkića, Azmira Alispahića, Smaila Ibrahimovića, Dine Salihovića i Juse Delića. Njihova su imena, rekla je Galager, bila na spisku Srebreničana nestalih u julu 1995. godine.

Suđenje se nastavlja u utorak, 23. aprila unakrsnim ispitivanjem svjedokinja od strane Mladićevog branioca Dragana Ivetića.

2013-04-23

HAG/DEN HAAG

MLADIĆ SE ODRIČE “ŠKORPIONA”

Odbrana Ratka Mladića u unakrsnom ispitivanju istražiteljke tužilaštva Erin Galager nastojala da dokaže da egzekucija šestorice bošnjačkih mladića u Trnovu od strane pripadnika jedinice “Škorpioni” nema nikakve veze sa operacijom VRS u Srebrenici, “osim” što su žrtve iz Srebrenice.

Suđenje Ratku Mladiću nastavljeno je unakrsnim ispitivanjem istražiteljke tužilaštva Erin Galager/Gallagher, tokom čijeg je iskaza u dokaze uvedena kolekcija video-snimaka pod nazivom “Srebrenica – sudski video”. Branilac Dragan Ivetić je nastojao da dokaže da egzekucija šestorice bošnjačkih mladića u Trnovu od strane pripadnika jedinice “Škorpioni” nema nikakve veze sa operacijom VRS u Srebrenici, “osim što su žrtve iz Srebrenice”.

Ivetić je, naime, ukazivao da se komanda “Škorpiona” nalazila u Đeletovcima u Hrvatskoj i sugerisao da su pripadnici te jedinice djelovali u području takozvane Republike Srpska Krajina. Galager se složila sa braniocem, ali je naglasila da su “Škorpioni” – osim što su bili aktivni u Krajini - povremeno išli i na misije u Bosnu i Hercegovinu.

“Škorpioni” su, ukazala je Galager, u vrijeme srebreničke operacije u julu 1995. godine bili potčinjeni MUP Republike Srpske koji je, opet, bio pretpočinjn Vojsci Republike Srpske. Na braniočevu sugestiju da egzekucija u Trnovu nema nikakve veze sa operacijom VRS u Srebrenici, Galager je podsjetila na iskaze svjedoka da su “Škorpioni” u više navrata odlazili u područje Srebrenice, uzimali zarobljenike i odvodili ih negdje da ih strijeljaju.

Nakon što je iskaz Erin Galager na klupu za svjedoke je pozvan Holanđanin Evert Albert Rafe/Rave koji je 1995. godine bio savjetnik komandanta Holandskog bataljona UN u Srebrenici.

2013-04-23

HAG/DEN HAAG

DA LI SU HOLANĐANI “OBJAVILI RAT” MLADIĆEVIM SNAGAMA

Branilac Ratka Mladića sugeriše da je Holandski bataljon UN u julu 1995. godine promenio mandat i poveo rat protiv Vojske Republike Srpske. Svedok Evert Rave odgovara da su plavi šlemovi “napadnuti kao da su u ratu” i da su pokušavali da odbrane i sebe i civilno stanovništvo u enklavi.

◀ Evert Albert Rave, svjedok na suđenju Ratku Mladiću

Na suđenju Ratku Mladiću svedoči holandski oficir Evert Albert Rave koji je od januara do jula 1995. godine bio u mirovnim snagama UN u srebreničkoj enklavi. Kao savetnik za bezbednost u komandi Holandskog bataljona UN, Rave je prisustvovao sastancima sa Mladićem u hotelu Fontana u Bratuncu, u večernjim časovima 11. jula 1995. godine.

Svedočenje Rave se poklapa sa prošlonedeljnim iskazom pukovnika Pitera Buringa/Pieter Boering koji je takođe govorio o Mladićevom pretećem nastupu u hotelu Fontana i upozorenjima da će, u slučaju novih vazdušnih napada na srpske položaje, granatirati holandsku bazu i “pobiti holandske taoce”. U izjavi koju je dao tužilaštvu, Rave je rekao da je mislio da će ih “izvesti napolje i

streljati” ali je nakon početne napetosti shvatio da na meti Mladićevih snaga nisu “plavi šlemovi” već muslimansko stanovništvo.

Rave je 12. jula u Potočarima bio očevidac razdvajanja muškaraca od žena i dece i čuo je pucnje koji su pratili trijažu. Potvrdio je da je i Mladić bio u Potočarima, kao i da je izbeglicama podeljeno nešto hrane... ali samo dok je to snimano kamerama.

Advokat Branko Lukić je u unakrsnom ispitivanju ukazivao da su “pregovori” Armije BiH i UNPROFOR o zajedničkoj “borbi” protiv VRS počeli poslednjeg dana maja 1995. godine kada je Naser Orić naložio načelniku štaba 28. divizije Ramizu Bećireviću da testira Holanđane i utvrdi “da li su oni stvarno odlučili da pucaju na četnike” zajedno sa ABiH. Svedok je rekao da je “igra” počela još u januaru te godine i da je Armija BiH pokušavala da “usmeri kretanje” Holanđana i da odgonetne kako bi UNPROFOR reagovao u slučaju napada od strane bosanskih Srba.

Branilac je takođe sugerisao da je takozvanim “zelenim naređenjem” Roberta Frankena, tadašnjeg zamenika komandanta Holandskog bataljona UN, promenjen mandat “plavih šlemova”. Citirajući Frankenovo svedočenje na suđenju Zdravku Tolimiru, branilac je sugerisao da je izdavanjem tog naređenja UNPROFOR poveo “rat protiv VRS”. Svedok je rekao da je naređenje doneto kako bi se zaštitili i Holandski bataljon i civili iz enklave. “Plavi šlemovi su bili napadnuti kao da su u ratu i pokušavali su da se odbrane svim sredstvima na raspolaganju kojih nije bilo puno. Nije bilo objavljivanja ratnog stanja, mi smo se našli u takvoj situaciji”, rekao je svedok čije će unakrsno ispitivanje biti nastavljeno sutra.

2013-04-24

HAG/DEN HAAG

PREVARENI UNPROFOR

U unakrsnom ispitivanju holandskog oficira Everta Alberta Rave, branilac sugerisao da UNPROFOR nije uspeo da demilitarizuje srebreničku enklavu i razoruža pripadnike 28. divizije Armije BiH koji su ih "varali" i sakrivali oružje kad bi se pojavili "plavi šlemovi".

◀ Ratko Mladić u sudnici Tribunala

Mada je neko vreme poštovao nalog Veća da ne reaguje tokom iskaza svedoka, general Ratko Mladić je danas često ustajao i glasno razgovarao sa svojim braniocima. Svedok Evert Albert Rava, bivši bezbednjak u Holandskom bataljonu UN, se u jednoj od pauza požalio službi za svedoke da je Mladić gestikulirao u njegovom pravcu što će Veće proveriti uvidom u snimak suđenja pa će, u skladu sa tim, odlučiti o eventualnim merama.

U nastavku unakrsnog ispitivanja, Mladićev branilac je sugerisao da su Muslimani u srebreničkoj enklavi bili naoružani uprkos mandatu "plavih šlemova" da demilitarizuje taj prostor. Rave je odgovorio da su "civilni sa obe strane nosili oružje" i da su pokušavali da

demilitarizuju enklavu ali nisu uspeali u potpunosti da razoružaju ni stanovništvo ni 28. diviziju.

U intervjuu iz avgusta 1995. godine, naslovljenom "Predali pokvareno oružje", koji je branilac predao svedoku, komandant 28. divizije Naser Orić je tvrdio da su UNPROFOR predali samo "beskorisno oružje i teško naoružanje koje je bilo nemoguće sakriti" kao i da su imali 4.000 pušaka i najmanje 20 topova. Svedok je odgovorio da nije znao kojom količinom naoružanja su raspolagali i da su oružje oduzimali kada su ga videli. Orić je dalje tvrdio da su skrivali naoružanje od UNPROFOR što je branioca navelo da zaključi da su "plavi šlemovi" bili "varani". Svedok se saglasio da na tako velikom prostoru nije bilo teško sakriti oružje.

Prema dokumentu 28. divizije koji je branilac predao, sa područja Srebrenice je krajem juna 1995. godine izvedeno više diverzantskih akcija u kojima je poginulo oko 60 pripadnika VRS. Svedok je odgovorio da nije imao informacije koje su se prenosile komandnim lancem Armije BiH. Dodao je, međutim, da su čuli glasine o tim akcijama, ali nisu mogli da ih provere jer nisu mogli da idu izvan enklave i nisu imali potrebnu opremu.

Nakon Rave, na klupu za svedoke je prešao Lendert van Dajn/Leendert van Duijn, policijski komesar u Nacionalnoj policiji Holandije koji je u julu 1995. godine, kao poručnik bio pripadnik Holandskog bataljona u okviru snaga UN raspoređenih u Srebrenici.

2013-04-25

HAG/DEN HAAG

MLADIĆ BRANI HOLANDIJU

Bivši pripadnik Holandskog bataljona UN u Srebrenici opisao kako mu je general Mladić u Potočarima 12. jula 1995. godine obećao da će za deset godina Vojska Republike Srpske doći da brani Holandiju od Muslimana.

◀ Leendert van Duijn, svjedok na suđenju Ratku Mladiću

Pretno veće koje sudi Ratku Mladiću prihvatilo je u spis delove iskaza Lenderta van Dajna/Leendert van Duijn sa suđenja sedmorici oficira VRS optuženih za genocid i druge zločine u Srebrenici. Van Dajn, koji je danas komesar Holandske nacionalne policije, bio je pripadnik Holandskog bataljona Unprofora raspoređenog u Srebrenici u leto 1995. godine kada su u enklavu pod zaštitom UN, ušle Mladićeve snage.

Nakon što je tužilac pročitao sažetak njegovog iskaza, Van Dajn je potvrdio da je 12. i 13. jula 1995. godine u Potočarima sa pripadnicima svoje jedinice nastojao da pruži pomoć izbeglicama iz Srebrenice koje su potražile utočište kraj baze Holandskog bataljona. Potvrdio je da je video odvajanje muškaraca i njihovo zatvaranje u belu kuću. Opisao je takođe susrete sa Mladićem koji mu je, kaže, skrenuo pažnju da nije bezbedno što u svojoj jedinici ima pripadnike drugih rasa i vera. Mladić je rekao kako će

“sa svojom vojskom za 10 godina doći u Holandiju da Holanđane zaštititi od pripadnika drugih rasa i od Muslimana”, rekao je svedok.

Van Dajn je 13. jula otišao i do takozvane Bele kuće u kojoj su bili zatvoreni muškarci. Pred kućom je na travnjaku video gomilu ličnih stvari, odeće, torbi, dokumenata i pasoša. Jedan od pripadnika specijalne policije VRS po imenu Mane objasnio mu je da su muškarci tu privremeno zatvoreni kako bi se utvrdilo da li su na listama osumnjičenih za ratne zločine. Na Van Dajnovu pitanje kako će im bez dokumenata utvrditi identitet, Mane je odgovorio da njima “pasoši više neće trebati”. Nakon te “zloslutne” izjave Van Dajn je, kaže, shvatio da je sudbina zarobljenih Muslimana “sumornija nego što je očekivao”.

Tokom unakrsnog ispitivanja Mladićev branilac Dragan Ivetićje nastojao da utvrdi iz kojih je još razloga, osim onih koje je naveo svedok, Mendeljev Đurić zvani Mane mogao da Van Dajnu pruži takav odgovor. Sugestija branioca bila je da se radilo o starim i nevažećim pasošima SFRJ, pa je to bio razlog što oni tako odbačeni i što im “više neće trebati”.

Van Dajn se saglasio da enklava pod zaštitom UN nije bila u potpunosti demilitarizovana. Objasnio je to malobrojnošću plavih šlemova u enklavi i njihovom slabom opremljenošću, što je pored ostalog bilo posledica sprečavanja ulaska konvoja sa opremom i ljudstvom u Srebrenicu, od strane bosanskih Srba.

Na zahtev predsedavajućeg sudije Orija/Orie da precizira zadatak plavih šlemova u vezi sa demilitarizacijom, Van Dajn je rekao da mandat Unprofora nije bio da demilitarizuje enklavu ali da je dužnost pripadnika Holandskog bataljona bila “da razoružaju svaku osobu koju zateknu sa oružjem”. Priznao je međutim da i sam to nije učinio prilikom susreta sa Naserom Šabanovićem, jednim od “lokalnih komandanata” Armije BiH, kako ga je nazvao. Na intervenciju sudije da je demilitarizacija podrazumevala ne samo razoružavanje već i “zabranu postojanja bilo kakvih vojnih formacija u enklavi”, Van Dajn je rekao da je u Srebrenici bilo “veoma teško razdvojiti civile od boraca”. Njegovo svedočenje se nastavlja sutra.

2013-04-26

HAG/DEN HAAG

U SREBRENIČKIM GROBNICAMA SAMO TELA STRELJANIH A NE I POGINULIH

Bivši vođa srebreničke istrage Žan-Rene Ruez u unakrsnom ispitivanju rekao da je svestan da odbrani Ratka Mladića “ne preostaje ništa drugo osim da tvrdi da su u srebreničkim masovnim grobnicama pokopani vojnici”, ali je to odlučno odbacio, upućujući odbranu i sudije na zaključke istražiteljskog tima iz kojih se vidi da su zarobljeni muškarci i dečaci u julu 1995. godine bili privremeno zatočeni na više lokacija sa kojih su odvođeni na stratišta i streljani.

◀ Jean-Rene Ruez, svjedok na suđenju Ratku Mladiću

U unakrsnom ispitivanju francuskog inspektora Žan/ Jean-Renea Rueza, koji je od 1995. do 2001. godine vodio srebreničku istragu tužilaštva Tribunala, branilac Ratka Mladića je nastojao da dokaže da su svi ili bar deo muškaraca čija su tela ekshumirana iz masovnih grobnica bili pripadnici Armije BiH koji su poginuli u borbi. Svoju argumentaciju je potkrepljivao detaljima koji se odnose na izolovane dokaze, a svedok ga je iznova i iznova upućivao na hronologiju događaja koju je utvrdio njegov istražiteljski tim.

Branilac Lukić je Rueza suočio sa tvrdnjom da je u julu 1995. godine tokom proboja iz Srebrenice ka Tuzli u borbama sa snagama bosanskih Srba ali i u međusobnim

obračunima poginuo veći broj pripadnika 28. divizije Armije BiH. Svedok je odgovorio da to zna, ali da predmet istrage nisu bili poginuli borci, već traganje za odgovorom šta se dogodilo sa osam hiljada ljudi koji su nestali nakon pada Srebrenice. Dok odbrana sugerise da su poginuli vojnici pokopani u masovne grobnice koje je otkrio Ruezov tim, svedok kaže da su tela poginulih boraca ostala u šumi i da niko od njih nije upisan među žrtve masovnih streljanja. Dodao je i da mu je “teško da zamisli” da je neko poginuo u borbi “sa rukama vezanim žicom i povezom preko očiju”.

“Znam da vama ne preostaje ništa drugo nego da tvrdite da su u masovnim grobnicama pokopani vojnici, ali to nije tačno”, rekao je Ruez i naglasio da hronologija koju je utvrdila njegova istraga pokazuje sledeće – da su muslimanski muškarci i dečaci prvo zarobljeni ili su se predali vojsci i policiji bosanskih Srba, potom da su zatočeni na više lokacija u istočnoj Bosni na kojima su ubijani ili, češće, odvedeni na mesta gde su izvršena masovna streljanja. Zatim su na stratištima pokopani, a kasnije, da bi se zločini prikriji, premešteni u skrivene sekundarne grobnice.

Na pitanje kako je moguće sa sigurnošću tvrditi da u sekundarnim grobnicama nema “umetnutih” tela vojnika stradalih u borbama, Ruez je odgovorio da o tome postoje jasni forenzički dokazi koji ukazuju na vezu između leševa u primarnim i sekundarnim grobnicama, kao i da ih povezuju čaure koje su pronađene zajedno sa telima ubijenih.

Branilac je potom pitao da li je istraga utvrdila koliko je ljudi “sa sigurnošću streljano”, a svedok kaže da je do sada

identifikovano više od šest hiljada leševa čija se pogibija povezuje sa mestima masovnih streljanja. Ekshumacije, podsetio je, i dalje traju tako da broj nije konačan.

Tokom današnjeg zasedanja Ratko Mladić se ponašao uglavnom pristojno, osim što je u nekoliko navrata opomenut zbog glasne komunikacije sa braniocima. Bilo je primetno i da je sa izrazitim odobravanjem klimao glavom kada je Ruez saopštio da je tokom istrage pribavljao podatke "da se neko optuži ali i da je nevin", odnosno da je cilj bilo utvrđivanje stvarnih događaja.

Iskaz francuskog inspektora je danas prekinut na neodređeno vreme zbog ranije zakazanih svedočenja pripadnika holandskog bataljona Unprofora.

2013-05-01

HAG/DEN HAAG

DA LI JE SVEDOK VIDEO UBISTVO U POTOČARIMA?

Bivši pripadnik Holandskog bataljona na suđenju Ratku Mladiću potvrdio da je 13. jula 1995. godine u Potočarima video kako je ubijen jedan od srebreničkih Bošnjaka. Odbrana, međutim, tvrdi da holandski vojnik nije očevidac ubistva, budući da se njegov današnji iskaz donekle razlikuje od prethodnih.

◀ Paul Groenewegen, svjedok na suđenju Ratku Mladiću

Pol Grunevegen/Paul Groenewegen je bio pripadnik Holandskog bataljona Unprofora raspoređenog u Srebrenici u julu 1995. godine kada su snage bosanskih Srba predvođene generalom Ratkom Mladićem ušle u enklavu a hiljade izbeglica potražilo utočište kraj baze Holandskog bataljona UN u Potočarima.

O svojim iskustvima vezanim, pre svega, za događaje od 12. i 13. jula 1995. Grunevegen je u Tribunalu do sada svedočio pet puta, pa je tužiteljica Abir Hasan/ Abeer Hasan na suđenju Ratku Mladiću pročitala sažetak izjave zasnovane na njegovih pet prethodnih iskaza.

Unutar enklave svedok je video Bošnjake koji su imali lako naoružanje ali ih nije smatrao vojnicima već civilima

koji su branili svoju teritoriju. Nakon ulaska Mladićevih snaga u enklavu jedan broj izbeglica, potvrdio je svedok, propušten je u bazu Holandskog bataljona, ali je većina ostala oko nje.

Kada su 12. jula 1995. godine u Potočare stigle snage bosanskih Srba holandski plavi šlemovi napravili su koridor između izbeglica i pripadnika VRS. Svedok je istog dana video razdvajanje muškaraca od žena i dece i ukrcavanje izbeglica u autobuse kojim su odvođeni iz Potočara. Oko 400 muškaraca je po njegovoj proceni držano u "jednoj nedovršenoj kući". Svedok smatra da izbeglice nisu dobrovoljno napustile Srebrenicu te da je većina bila primorana da napusti i Potočare.

Dvanaestog jula Grunevegen je bio očevidac ubistva Bošnjaka kome je u glavu pucao jedan od trojice uniformisanih pripadnika snaga bosanskih Srba koji su ga okružili. General Mladić je prema iskazu svedoka u Potočarima bio i 12. i 13. jula.

Mladićev branilac Branko Lukić je u unakrsnom ispitivanju nastojao da potkrepi tezu odbrane da su srebreničke izbeglice dobrovoljno napuštale enklavu te da su im pripadnici Holandskog bataljona zapravo pomagali u evakuaciji i sprečavali da dođe do "stampeda" prilikom ulaska u autobuse. Svedok je međutim ostao pri iskazu da je samo "jedna grupa izbeglica" prvog dana dobrovoljno napustila Potočare ali da su svi ostali bili na to primorani.

Konačno branilac generala Mladića je svedoka optužio da zapravo "nije video" ubistvo o kojem je svedočio ukazujući da je u prethodnim iskazima pominjao da se radilo o četiri vojnika bosanskih Srba u različitim uniformama među kojima je samo jedan bio naoružan. Prihvatajući mogućnost da mu je sećanje donekle izbledelo, Grunevegen je najpre ostao pri iskazu da se radilo o trojici vojnika ali je naknadno dodao da ne može reći "ni koliko ih je bilo niti da li su svi bili naoružani." Siguran je međutim da je video ubistvo Bošnjaka.

Grunevegen nastavlja iskaz sutra.

2013-05-02

HAG/DEN HAAG

POGREŠNE PROCJENE I STRAHOVANJA UNPROFORA

Holandski general Kornelis Nikolaj u iskazu na suđenju Ratku Mladiću izjavio da su on i drugi zapovjednici UNPROFOR u julu 1995. godine, na početku napada srpskih snaga na Srebrenicu, pogrešno procijenili da će se VRS zadovoljiti zauzimanjem južnog dijela enklave. Također su oklijevali da traže blisku zračnu podršku jer su strahovali od reakcije srpskih snaga

◀ Cornelis Nicolai, svjedok na suđenju Ratku Mladiću

Holandski general Kornelis Nikolaj/Cornelis Nicolai, bivši načelnik štaba UNPROFOR u BiH, je svjedočeci na suđenju Ratku Mladiću priznao da su on i drugi zapovjednici mirovnih snaga početkom jula 1995. godine proveli nekoliko dana u nagađanju koji je cilj napada srpskih snaga na Srebrenicu.

Zapovjednici UNPROFOR, uključujući i komandanta Holandskog bataljona Toma Karemansa/Thom Karremans su u to vrijeme procjenjivali da bi cilj operacije VRS mogao biti okupacija južnog dijela s ciljem presijecanja snabdijevanja enklave ili, pak, zauzimanje cijele enklave kako bi vojnike koji su bili oko enklave mogli preusmjeriti na druge frontove.

“Dugo smo smatrali da će se VRS zadovoljiti zauzimanjem južnog dijela enklave. Međutim, sada kad se osvrnem na ono što se dogodilo znam da smo griješili”, rekao je Nikolaj. On je dodao da se komanda UNPROFOR 9. jula 1995. godine još uvijek uzdržavala da zatraži blisku zračnu podršku jer je strahovala od reakcije srpskih snaga.

Nikolaj, naime, kaže da je VRS vrlo nasilno reagovala na prethodno korištenje bliske zračne podrške 24. i 25. maja 1995. godine. Sve enklave su tada bile izložene žestokom granatiranju VRS, a u jednom od artiljerijskih napada na Tuzlu 25. maja došlo je do krvoprolića u kojem je 80-ak civila poginulo, a oko 200 ranjeno.

“Pukovnik Karemans se brinuo da bi korištenje vazdušnih udara izazvalo sličnu reakciju VRS. Ona bi koristila sva sredstava koja su joj bila na raspolaganju da puca na enklavu i to bi imalo strašno posljedice po civilno stanovništvo, a moguće i vojne snage unutar enklave”, objasnio je Nikolaj.

U periodu između 8. i 12. jula 1995. godine Nikolaj je više puta razgovarao sa generalima Gverom i Tolimirom iz Glavnog štaba VRS. Insistirao je na tome da srpska vojska prestane sa napadima, ali su i Gvero i Tolimir “konstantno i netačno” poricali da VRS vrši ofanzivu. Nakon što je, na koncu, ipak došlo do zračnih udara po položajima VRS oko Srebrenice, general Gvero mu je zaprijetio da će “ako ne povuče avione” biti “lično odgovoran za sudbinu svih ljudi u Srebrenici”.

Pred kraj današnjeg zasjedanja počelo je unakrsno ispitivanje holandskog generala od strane Mladićeve odbrane. Suđenje se nastavlja sutra ujutro.

2013-05-03

HAG/DEN HAAG

ODBRANA: UNPROFOR JE BIO STRANA U SUKOBU

Odbrana Ratka Mladića u unakrsnom ispitivanju bivšeg načelnika štaba UNPROFOR Kornelisa Nikolaja nastojala dokazati da UNPROFOR u ljeto 1995. godine nije bio neutralna snaga, već da se “stavio na stranu” Armije BiH i tako, zajedno sa NATO, postao “strana u sukobu” u Bosni i Hercegovini.

Odbrana Ratka Mladića je u unakrsnom ispitivanju holandskog generala Kornelisa Nikolaja/Cornelis Nicolai nastojala dokazati da UNPROFOR u ljeto 1995. godine nije bio neutralan, već da se “stavio na stranu” Armije BiH i tako, zajedno sa NATO, postao “strana u sukobu” u Bosni i Hercegovini.

Mladićev branilac Dragan Ivetić se prvo pozvao na naređenje Holandskom bataljonu iz jula 1995. godine da zauzme “blokadne položaje” na jugu srebreničke enklave i suprotstavi se prodoru srpskih snaga. Sukob sa srpskim snagama je, po braniocu, trebao da posluži UNPROFOR kao “izgovor” za pozivanje bliske zračne podrške avijacije NATO.

Po Nikolaju, radilo se o “povlačenju crte” do koje su srpske snage mogle ići. Razmjешtanjem snaga na jugu enklave UNPROFOR je, prema svjedoku, želio poručiti srpskim snagama da će – ukoliko pređu tu crtu – neminovno doći do zračnih udara po njihovim položajima.

Ivetić je, pak, sugerisao da se UNPROFOR “stavio na stranu” Armije BiH jer joj je dozvolio da razmjesti svoje snage

uz položaje Holandskog bataljona, kako bi se "rame uz rame" borili protiv VRS. Nikolaj je to negirao, iako je dozvolio mogućnost da je to možda moglo navesti srpsku stranu na pomisao da se UNPROFOR stavio na stranu protivnika.

Na pristrasnost UNPROFOR, po Ivetiću, ukazuje i činjenica da je Armiji BiH u Srebrenici 10. jula 1995. dozvoljeno da koristi teško naoružanje iz sabirnih punktova. Po svjedoku, međutim, u tom času ništa drugo nije moglo biti razumnije s obzirom da je VRS već danima napadala enklavu iz svih raspoloživih sredstava, uključujući i tešku artiljeriju.

Ivetić je, dalje, sugerisao da se komanda UNPROFOR u maju 1995. odlučila za zračne udare protiv Srba iako su obje strane kršile rezolucije Vijeća sigurnosti UN. Nikolaj je, međutim, ukazao da je u tom slučaju VRS uzela teško naoružanje sa sabirnih punktova i da je do zračnih udara došlo tek pošto je srpska strana odbila zahtjeve da vrati uzeta artiljerijska oruđa.

Ivetić je ukazao i na ocjenu generala Ruperta Smita/Smith da zračni udari iz maja 1995. godine nisu postigli cilj, da je UNPROFOR "vrlo blizu" toga da postane saradnik bosanske vlade i da "gotovo više nije nepristrasan". General Smit je, prema svjedoku, upozorio da je upotrebom sile "pređena granica" i da bi se to moglo tumačiti kao da je UNPROFOR stao na jednu stranu.

Obrana je, na kraju, emitovala snimak ruskog pukovnika Andreja Demurenka koji objašnjava zašto, po njegovom mišljenju, granata koja je prouzrokovala masakr na Markalama 28. avgusta 1995. godine nije ispaljena sa srpskih položaja. Nikolaj se nije želio upuštati u komentarisanje tehničkih detalja te Demurenkove istrage ali je primijetio da je ruski pukovnik obišao samo nekoliko lokacija na pravcu iz kojeg je granata ispaljena, što ga je navelo da automatski posumnja u rezultate njegove istrage.

Suđenje Ratku Mladiću se nastavlja u utorak, 7. maja.

2013-05-07

HAG/DEN HAAG

DA LI JE STANOVNIŠTVO SREBRENICE IMALO IZBORA?

Tvrđnju Mladićeve odbrane da je civilno stanovništvo Srebrenice u julu 1995. godine moglo ostati u enklavi da je to htjelo, bivši zamjenik komandanta Holandskog bataljona Robert Franken nazvao "čistom besmislicom". Mogućnost ostanka je, prema njegovim riječima, možda postojala u teoriji, dok su u praksi stvari izgledale sasvim drugačije.

◀ Robert Franken, svjedok na suđenju Ratku Mladiću

Suđenje bivšem komandantu Glavnog štaba VRS Ratku Mladiću nastavljeno je iskazom potpukovnika Roberta Frankena, koji je u ljeto 1995. godine bio zamjenik komandanata Holandskog bataljona UN u Srebrenici. Franken je svjedočio na svim dosadašnjim srebreničkim suđenjima a na suđenju Mladiću u dokaze je uvedena njegova pisana izjava koja se temelji na prethodnim iskazima u predmetima "Popović", "Tolimir" i "Karadžić".

Tvrđnju da je civilno stanovništvo Srebrenice u julu 1995. godine moglo ostati u enklavi da je to htjelo, Franken je u svojim ranijim iskazima nazvao "čistom besmislicom". Na suđenju Mladiću je objasnio da je mogućnost izbora postojala samo u teoriji, dok su u praksi stvari izgledale

sasvim drugačije: vladale su velike vrućine i loši higijenski uslovi, stanovništvo je bilo bez hrane i medicinske pomoći, faktički bez ičega. "Ako to nazivate izborom, onda su ga imali", rekao je svjedok.

Frankenov stav da stanovništvo Srebrenice nije imalo nikakvu realnu mogućnost da ostane u enklavi tužilac je potkrijepio dokumentom VRS iz jula 1995. godine u kojem se navode Mladićeve riječi da će iz Srebrenice biti evakuisani "i oni koji hoće i oni koji neće".

Franken je, između ostalog, objasnio i zašto je 17. jula 1995. godine potpisao dokument da je evakuacija Srebreničana izvršena u skladu sa međunarodnim pravom. Pukovnik Janković mu je, naime, stavio do znanja da bi njegov potpis "pozitivno uticao" na evakuaciju 59 ranjenika iz Srebrenice. Franken je na taj dokument rukom dopisao da je evakuacija bila korektna "barem u slučaju kada je UN pratio konvoje" kako bi neutralisao njegov sadržaj jer pripadnicima UN, osim prvog, nije bilo dozvoljeno da isprate više nijedan konvoj iz Srebrenice.

Franken je inače sačinio spisak 250 muškarca koje su u Potočarima srpske snage odvojile od žena i djece. Obavijestio je o tome pukovnika Jankovića i upozorio ga da se prema zatvorenici postupuje loše. Pukovnik Janković mu, međutim, na to nije ništa odgovorio. U popodnevnim satima 13. jula Janković mu je rekao da se Armija BiH "probila" kroz obruč i da VRS ima oko 6.000 zarobljenika. Franken je od svojih ljudi čuo da su na putu od Bratunca ka Potočarima vidjeli veliki broj zarobljenih Muslimana kako na nekom igralištu kleče na koljenima sa rukama na potiljku.

Mladićeva odbrana je, kao i u slučaju ranijih iskaza pripadnika UN, ukazivala da Srebrenica nije bila u potpunosti

demilitarizovana. Branilac Miodrag Stojanović je sugerisao da se UN stavi na protivničku stranu i postao strana u sukobu. Po odbrani, osnova za to navodno svrstavanje je bilo takozvano "zeleno naređenje" pripadnicima Holandskog bataljona da enklavu brane svim raspoloživim sredstvima. Franken se složio da UN nije izvršio zadatak da u potpunosti demilitarizuje Srebrenicu, ali je odbacio tvrdnju da se UN svrstao na stranu Armije BiH. Odbrana će unakrsno ispitivanje Roberta Frankena završiti sutra ujutro.

2013-05-08

HAG/DEN HAAG

MLADIĆEVE PRIJETNJE "PLAVIM ŠLJEMOVIMA"

Odbrana Ratka Mladića u nastavku unakrsnog ispitivanja Roberta Frankena tvrdila da bivši komandant Glavnog štaba VRS nije prijetio pripadnicima Holandskog bataljona i civilnom stanovništvu Srebrenice. Franken ukazao da je Mladić holandskim oficirima na sastanku u Bratuncu poručio: "Odavdje možete izaći svi, ostati svi ili umrijeti svi".

Odbrana Ratka Mladića u nastavku unakrsnog ispitivanja bivšeg zamjenika komandanta Holandskog bataljona Roberta Frankena tvrdila da bivši komandant Glavnog štaba VRS u julu 1995. godine nije prijetio pripadnicima Holandskog bataljona, kao ni civilnom stanovništvu Srebrenice. Po odbrani, odluku o evakuaciji stanovništva Srebrenice donio je UN, a ne VRS.

Mladićev branilac Miodrag Stojanović je ukazao na pismo komandanta Holandskog bataljona Karemansa u kome se opisuju sastanci sa Mladićem 11. i 12. jula. U pismu se navodi da je Mladić od Holanđana zatražio prekid zračnih udara i zaprijetio da će, u suprotnom, VRS granatirati bazu u Potočarima u kojoj su se nalazili pripadnici UN i oko 2.500 izbjeglica, kao i područje oko baze gdje se okupilo još oko 20.000 izbjeglica iz Srebrenice.

Komentarišući to pismo Franken je rekao da nema ličnih saznanja o toj Mladićevoj prijetnji, ali se prisjetio da mu je Karemans spomenuo da je Mladić prijetio bombardovanjem Potočara. Stojanović je nakon tog Frankenovog odgovora emitovao dijelove snimka prvog Mladićevog sastanka sa pripadnicima UN u bratunačkoj "Fontani". Ti snimci, sugerisao je svjedoku, ničim ne pokazuju da je Mladić prijetio pripadnicima UN i civilima.

Za razliku od branioca Franken je na snimcima emitovanim u sudnici jasno čuo bar jednu od Mladićevih prijetnji. Ukazao je, između ostalog, da je Mladić upravo na tom sastanku poručio Holanđanima sljedeće: "Odavdje možete izaći svi, ostati svi ili umrijeti svi". Pri tome Mladić je, po riječima svjedoka, mislio na pripadnike Holandskog bataljona i civilno stanovništvo okupljeno u bazi UN u Potočarima.

Stojanović je, također, nastojao dokazati da je UN, a ne VRS, donio odluku o evakuaciji civila iz Srebrenice. VRS je, po riječima branioca Stojanovića, realizovala tu odluku jer Holandski bataljon u Srebrenici nije imao resursa da to sam učini. "Ne znam da li je ta odluka bila odluka koju je donio sam UNPROFOR ili je to možda bila jedina moguća odluka s obzirom na situaciju", odgovorio je Franken.

Nakon što je iskaz Roberta Frankena zaključen suđenje Ratku Mladiću nastavljeno je iskazom RM-314, jedinog preživjelog iz grupe od 16 Muslimana iz Srebrenice strijeljanih od strane srpskih snaga na obali rijeke Jadar.

2013-05-09

HAG/DEN HAAG

PREŽIVELI SA OBALE REKE JADAR

Streljanje na obali reke Jadar 13. jula 1995. godine preživio je samo jedan od 16 Bošnjaka zarobljenih i izvedenih pred streljački stroj dva dana pošto su Mladićeve snage ušle u Srebrenicu. Četvrti put u Tribunalu, na suđenju Ratku Mladiću, uz mere zaštite i pod pseudonimom RM 314 je opisao šta je tog dana preživio.

◀ Mjesto na obali reke Jadar gdje su pripadnici snaga bosanskih Srba 13. jula 1995. streljali 16 Bošnjaka zarobljenih nakon pada Srebrenice

Prema optužnici protiv Ratka Mladića, pripadnici snaga bosanskih Srba su 13. jula 1995. na obali reke Jadar streljali 16 Bošnjaka zarobljenih nakon pada Srebrenice. Jedinu preživjelu pojavio se kao svjedok optužbe na suđenju bivšem komandantu Glavnog štaba VRS, kako bi četvrti put pred Tribunalom opisao šta je preživio dva dana nakon ulaska Mladićevih snaga u enklavu.

Uz mere zaštite lika i pod pseudonimom RM 314 svjedok je potvrdio tačnost svojih prethodnih iskaza čiji je sažetak pročitala tužiteljica. On se 11. jula 1995. priključio koloni vojnika i civila koji su kroz šume pokušali da se probiju

do teritorije pod kontrolom Armije BiH. Dva dana kasnije na području Konjević Polja zarobili su ga pripadnici policije bosanskih Srba. Bio je zatočen u nekoliko objekata da bi ga u posljednjem koji je opisao kao magacin, pretukli pripadnici VRS u maskirnim uniformama. Ti vojnici su ga zatim sa još 15 zarobljenika ukrkali u autobus i prebacili do reke Jadar, postrojili ih na obali i streljali. Svedok je pogođen u kuk i bacio se u reku koja ga je odnela nizvodno do mesta gde je uspeo da izađe na obalu i stigne do teritorije pod kontrolom Armije BiH. Posledice od zadobijene "prostrelnne rane u predelu slabina" oseća i danas.

Mladićev branilac Dragan Ivetić je u unakrsnom ispitivanju ukazivao na medicinsku dokumentaciju iz garnizonske ambulante u Tuzli gde je svedok primljen u julu 1995. U prijemnom i otpusnom listu navodi se naime da je njegova rana posledica eksplozije granate a ne ispaljenog metka kako tvrdi svedok. Budući da su lekarski nalazi napisani na latinskom jeziku predsedavajući sudija pitao je svedoka da li mu je iko objasnio pomenutu dijagnozu. Svedok je odgovorio da nije, potvrđujući da je rana koju je zadobio nesumnjivo prostrelna.

Odbrana je takođe ukazivala na njegov iskaz da je 31. jula 1995. godine u Tuzli dao izjavu "pod prisilom" od strane "bezbednjaka Armije BiH". Svedok je potvrdio da je mu je čovek po imenu Smajo Elezović tražio da izjavi kako je bio "izveden na streljanje u Karakaju", te da se zbog toga s njim sukobio ali je bio prinuđen da ipak to napiše u izjavi. Opisao je takođe da je među prvim preživelim masakra u Srebrenici stigao na teritoriju pod kontrolom Armije BiH te da su ga sa svih strana saletali da da izjavu. Nisu je svi, tvrdi svedok, tačno i preneli.

Suđenje je nastavljeno iskazom zaštićenog svedoka sa pseudonimom RM 297, jednog od trojice preživelih streljanja u Orahovcu kraj Zvornika gde je prema tužilaštvu 14. jula 1995. godine streljano oko 1.000 Bošnjaka zarobljenih nakon pada Srebrenice.

2013-05-09

HAG/DEN HAAG

ORAHOVAČKO POLJE SMRTI

Suđenje Ratku Mladiću nastavljeno iskazom zaštićenog svjedoka koji je u julu 1995. godine preživio masovno pogubljenje Srebreničana u Orahovcu. Ležeći ispod mrtvih tijela na orahovačkom "polju smrti" svjedok je čuo teško ranjenog muškarca kako traži od vojnika da ga dotuku. "Polako, polako", odgovorio mu je jedan od ubica.

Gym

School

◀ Škola u Orahovcu

Nakon što su Mladićeve snage 11. jula 1995. godine ušle u Srebrenicu, zaštićeni svjedok sa pseudonimom RM-297 se sa bratom priključio koloni muškaraca koja je iz Šušnjara krenula u proboj ka Tuzli. Na to su se, objasnio je u današnjem iskazu na suđenju Ratku Mladiću, odlučili jer su "znali šta će se dogoditi sa Srebrenicom".

Na pitanje tužiteljice "šta su to znali", svjedok je rekao da "nije bila jedina Srebrenica" i da su istu sudbinu ranije doživjeli stanovnici drugih opština – Zvornika, Bijeljine, Vlasenice, Bratunca, Foče, Višegrada, Prijedora, Sanskog Mosta i Ključa. Jedna razlika, dodao je, bilaje u tome što se u tim opštinama nije dogodio "takav genocid k'o što je bio u Srebrenici", odnosno nije ubijeno sedam do osam hiljada ljudi u tako kratkom vremenu.

Svjedok se, zajedno sa bratom i većom grupom muškarcima iz kolone, predao srpskim snagama kod Konjević polja 13. jula, nakon čega su odvedeni u Sandiće. Tu ih je obišao Ratko Mladić koji im je rekao da "vlade pregovaraju i da će sutra biti razmijenjeni svi za sve". Dodao je da će svi "ići u hangare, da neće imati večeru, ali da će dobiti vode". "Mi smo njemu rekli 'hvala komandante' i aplaudirali mu", kaže svjedok.

Međutim, umjesto u razmjenu svjedok i drugi zarobljenici su iz Sandića odvezeni prvo u Bratunac, a potom u školu u Orahovcu gdje su ih čuvali "Karadžićevi golobradi četnici". Tu su im psovali tursku i balijsku majku, one koji su se usudili da progovore su izvodili i odmah ubijali, a ostale – njih oko hiljadu –su ponudili čašom vode i zatim ih u grupama odvodili na obližnje polje i pobili.

Ležeći ispod mrtvih tijela svjedok je čuo jednog teško ranjenog muškarca kako traži od vojnika da ga dotuku. "Polako, polako", odgovorio mu je jedan od ubica. Čim je pažnja vojnika malo popustila svjedok se dao u bjekstvo. Trčeći, u jednom času se okrenuo i vidio da je orahovačko "polje smrti", kako ga je opisao, bilo prekriveno tijelima ubijenih Srebreničana.

Svjedok je u glavnom ispitivanju potvrdio da se u junu 1999. godine, zajedno sa tadašnjim šefom srebreničke istrage Žan/Jean-Rene Ruezom vratio u Orahovac i tom prilikom locirao gimnastičku dvoranu škole u kojoj su bili zatočeni, kao i polje na kojem su vršena strijeljanja. Tužilaštvo je to potkrijepilo fotografijama škole i orahovačkog "polja smrti".

Mladićev branilac Branko Lukić je na početku unakrsnog ispitivanja ukazao da je svjedok u iskazu u predmetu Popović rekao da kada je otišao sa Ruezom na lice mjesta nije prepoznao mjesto gdje su vršene egzekucije. Svjedok

je potvrdio da u prvi mah nije prepoznao mjesto strijeljanja. Objasnio je da su na stratište dovedeni sa povezima na očima i da je bio mrak kada su egzekucije vršene. "Da te ja dovedem svezanih očiju na kamionu pod ceradom, ne bi ni ti znao sigurno", rekao je svjedok Mladićevom advokatu. On je dodao da je, tek nakon što je pobjegao sa stratišta shvatio gdje se zapravo nalazi. Unakrsno ispitivanje se nastavlja sutra.

2013-05-10

HAG/DEN HAAG

KAKO SE "OBEZBEĐUJU" ZAROBLJENICI?

Muškarce su u Potočarima 12. i 13. jula 1995. godine su od porodica odvajali i zarobljavali pripadnici Specijalne jedinice policije RS, dok ih je vojna policija samo obezbeđivala, tvrdi na suđenju Ratku Mladiću bivši vojni policajac Bratunačke brigade VRS.

◀ Mile Janjić, svjedok na suđenju Ratku Mladiću

Mile Janjić, bivši pripadnik Vojne policije Bratunačke brigade VRS, je do sada u Tribunalu tri puta svedočio o događajima na području Srebrenice nakon 11. jula 1995. godine. Delovi tih iskaza – prvog koji je dao kao svedok odbrane svog bivšeg komandanta Vidoja Blagojevića 2004. godine i druga dva na suđenjima "Srebreničkoj sedmorki" 2007. i Zdravku Tolimiru 2010. godine - uvedeni su u dokaze na suđenju Ratku Mladiću.

Po nalogu načelnika bezbednosti Bratunačke brigade Momira Nikolića, Janjić je u Potočarima 12. i 13. jula 1995. godine sa grupom vojnih policajaca raspoređen kao ispomoć pukovniku Radoslavu Jankoviću, obaveštajcu u Glavnom štabu VRS. Zadatakim je bio da prebrojavaju

izbeglice koji su kamionima i autobusima iz Potočara odvoženi do teritorije pod kontrolom Armije BiH.

Opisujući kako se odvijala "evakuacija" izbeglica Janjić je rekao da su duž puta kojim su izbeglice išle prema autobusima stajali pripadnici specijalne policije RS koji su odvajali vojno sposobne muškarce i sprovodili ih do dvorišta obližnje bele kuće, dok su žene i deca propuštani do autobusa. Drugog dana ceo proces je ubrzan a izbeglice su osim u autobuse ukrcavane i u kamione. Janjić je u Potočarima video i generala Mladića i komandanta Drinskog korpusa Radislava Krstića. Nije, kaže, video nikakva zlostavljanja i maltretiranja izbeglica. Voda i hranakoji su dovezeni u Potočare su po Mladićevom izričitom naređenju deljeni isključivo izbeglicama, tvrdi Janjić i dodaje da on i njegove kolege, mada i sami gladni i žedni, nisu dobili ništa.

Narednog dana Janjić je upućen u Ročević gde je pred lokalnom školom video grupu od 10-15 vojnika iz Bratunca koji su mu rekli da su tu smešteni zarobljeni Muslimani i da treba da budu "prebačeni u pravcu Teočaka". Zarobljenike, tvrdi, nije video. Bio je uveren da će i oni, kao i muškarci koji su odvojeni u Potočarima, biti odvedeni u razmenu. Tek kada je suočen s dokazima o pogubljenjima, tvrdi, shvatio je kakva ih je sudbina snašla.

Prema dokazima optužbe, oko 500 Muslimana zatočenih u školi u Ročeviću odvedeno je na obalu Drine i streljano. Muškarci odvojeni u Potočarima odvedeni su najpre u Bratunac gde su noć proveli u autobusima ispred škole Vuk Karadžić ili u joj. Janjićev zadatak bio je da sa drugim pripadnicima Vojne policije Bratunačke brigade "obezbeđuje" te zarobljenike. Kaže da nije video nikakva zlostavljanja, ali je iz škole čuo ponovljene povike "Glogovci, gde ste, sve će nas pobiti...", nakon čega su se čuli rafali i sve je utihnulo.

Predsedavajući sudija Ori/Orie tražio je od svedoka da razjasni šta je tačno podrazumevalo "obezbeđivanje" zarobljenika i na koji način se ono sprovodilo. Da li je zarobljenike trebalo obezbediti kako im se ne bi nešto dogodilo, pitao je sudija, ili je trebalo da osigurati da oni ne mogu nigde odatle otići? Uprkos incidentu u školi koji je opisao, svedok je odgovorio da je obezbeđivanje podrazumevalo "zaštitu zarobljenika od nekog zla, da ih neko ne bi ugrozio".

2013-05-14

HAG/DEN HAAG

SVEDOK: BILO JE MRŽNJE ALI NE I ZELJE ZA OSVETOM

Bivši pripadnik Bratunačke brigade na suđenju nekadašnjem komandantu Glavnog štaba VRS potvrdio da je u noći između 13. i 14. jula 1995. u Bratuncu bilo zatočeno na hiljade Muslimana zarobljenih nakon pada Srebrenice. Odgovarajući na pitanja Mladićevog branioca svedok je potvrdio da je "u narodu bilo mržnje", ali je negirao da je bilo i "želje za osvetom", čime odbrana nastoji da objasni srebreničke zločine.

◀ Zlatan Čelanović, svjedok na suđenju Ratku Mladiću

Zlatan Čelanović je u julu 1995. godine u Bratunačkoj brigadi VRS bio referent za moral, verska i pravna pitanja. Na tri ranija tribunalova suđenja optuženima za srebreničke zločine opisao je šta se u noći 13. jula 1995. događalo u Bratuncu gde su autobusima i kamionima dovezeni Muslimani zarobljeni nakon pada Srebrenice. Svedočeci na suđenju Ratku Mladiću potvrdio je tačnost svog iskaza u predmetu "srebreničke sedmorke" 2007. godine a relevantni delovi transkripta sa tog suđenja uvedeni su u spis.

Čelanović je na vazdušnom snimku Bratunca obeležio i ulicu koja je, kako je opisao, 13. jula 1995. godine bila ispunjena autobusima punim zarobljenika. Deo

zarobljenih Muslimana je takođe bio smešten i u zgradu škole Vuk Karadžić. Pripadnici specijalne policije su tog dana u sedište vojne policije doveli grupu zarobljenika a on je od načelnika bezbednosti Glavnog štaba VRS Ljubiše Beare dobio zadatak da ih ispita i uz pomoć podataka iz knjige "Hronika naših groblja" Milivoja Ivaniševića utvrdi da li među njima ima odgovornih za zločine počinjene nad Srbima.

Među zarobljenima bio je i njegov prijatelj Rešid Sinanović za koga Čelanović nije verovao da je bio umešan u bilo kakve zločine. Sinanovića su policajci kasnije odveli u školu Vuk Karadžić a trag mu se gubi nakon što je dva dana kasnije 15. jula 1995. primljen na lečenje u Banju Koviljaču.

Uveče 13. jula iz škole Vuk Karadžić kraj koje je prolazio zajedno s Ljubišom Bearom su se čuli povici i zapomaganje zarobljenika. Uzvikivali su "kad ćete nas pustiti", svedočio je Čelanović opisujući kako im niko nije odgovarao niti je oko njih bilo ikoga osim stražara. Umesto ka Kladnju zarobljenici su, kako je kasnije saznao, 14. jula odvezeni prema lokacijama pogubljenja na području Zvornika.

Odgovarajući na pitanja odbrane Ratka Mladića Čelanović je opisao napade muslimanskih snaga na srpska sela na području Srebrenice i Bratunca. "Ubistva, pljačke i paljevine" trajali su čitav rat, rekao je Čelanović koji je tokom i nakon rata u Bratuncu bio zadužen za prikupljanje dokumentacije o napadima na srpska sela i postupanju sa zarobljenim Srbima. Potvrdio je da samo dva sela na tom području nisu napadnuta tokom rata, te da napadi nisu prestali ni nakon što je Srebrenica u martu 1993. godine proglašena zaštićenom i demilitarizovanom zonom.

"Bilo je mržnje u narodu" rekao je Čelanović opisujući posledice tih napada ali je na pitanje Mladićevog branioca da li se tako pojavila i "želja za osvetom", odgovorio da to nije uočio. "Primitio sam samo želju ljudi da prestane rat", rekao je Čelanović.

Suđenje bivšem komandantu Glavnog štaba VRS optuženom za genocid i druge zločine počinjene tokom rata u BiH, nastavljeno je iskazom zaštićenog svedoka optužbe koji video linkom svedoči na raspravi zatvorenoj za javnost.

2013-05-16

HAG/DEN HAAG

ISPOVESTI SREBRENIČKIH MAJKI

Saliha Osmanović i Mirsada Malagić opisale kako su nakon pada Srebrenice izgubile najbliže članove porodice, a njih dve zajedno sa hiljadama drugih žena i dece nakon bliskog susreta sa optuženim Ratkom Mladićem deportovane sa srpske teritorije.

◀ Saliha Osmanović, svjedok na suđenju Ratku Mladiću

Dokazni postupak optužbe na suđenju generalu Ratku Mladiću nastavljen je iskazima dve Srebreničanke koje su u julu 1995. godine prošle gotovo identičan put - od napuštanja svojih domova pred ulazak srpskih snaga u enklavu, sklanjanja u Potočare, transporta van teritorije pod srpskom kontrolom do gubitka najbližih članova porodice. Obe tvrde da su 12. jula videle Ratka Mladića dok se u Potočarima obraćao okupljenim izbeglicama.

Saliha Osmanović je rat provela u Srebrenici sa mužem i dva sina. Njen mlađi sin, tada 17-godišnjak, poginuo je 6. jula 1995. godine pri artiljerijskom napadu na grad. Kada su se Mladićeve trupe približile Srebrenici počeo je egzodus iz grada u kojem su žene, deca i stariji spas

potražili u bazi UN u Potočarima, a muškarci vojnog uzrasta pošli u šumu nadajući se da će uspeti da se domognu slobodne teritorije. Svedokinja je 11. jula 1995. godine sa svekrom otišla u Potočare, a stariji 18-godišnji sin Nermin i muž Ramo krenuli su šumom ka Tuzli. Na tom putu su uhapšeni od strane Srba i pogubljeni, a njihovi posmrtni ostaci

su identifikovani 2009. godine. Ramo Osmanović se, inače, vidi na snimku sačinjenom 13. jula 1995. godine kada je po naređenju srpskih vojnika dozivao svog sina Nermina i druge Bošnjake da se predaju.

◀ Mirsada Malagić, svjedok na suđenju Ratku Mladiću

Mirsada Malagić je u srebreničkom genocidu takođe izgubila muža i dva sina, dok je ona preko Potočara sa najmlađim sinom deportovana iz Srebrenice. Kaže da se na rastanku "nisu čestito ni pozdravili", a kada je nakon dva dana stigla u Živinice, danima je čekala i nadala se da će se porodica ponovo okupiti. Njena dva brata su kroz šumu uspjela da se probiju do slobodne teritorije, ali ne i muž i sinovi. Svedočeći 2000. godine na suđenju bivšem komandantu Drinskog korpusa Radislavu Krstiću svoje iščekivanje je uporedila sa statuom "izgubljenog pogleda" na plaži u Sheveningenu/Scheveningen koja simbolizuje ženu u iščekivanju svojih članova porodice otisnutih na more zbog ribolova. Danas je rekla da se i sama tako osećala kada je gledala u "puste šume"

očekujući dolazak sinova i muža. Poslednja nada u njoj je, kaže, umrla onog časa kada su njihovi posmrtni ostaci pronađeni, identifikovani i ukopani pre nekoliko godina.

Obe svedokinje kažu da su u dve različite situacije videle Ratka Mladića u Potočarima dok se obraćao izbeglicama. Saliha Osmanović tvrdi da im je rekao da "odbace sve što imaju kod sebe jer će sada ući srpska vojska", dok se Mirsada Malagić seća njegovog pokušaja da umiri okupljene i ubedi ih da im se ništa strašno neće desiti. Nakon toga je, kaže, usledilo odvajanje muškaraca od žena i dece, među kojima je bio i njen 70-godišnji svekar, koji je kasnije ubijen.

Mladićevi branioци su se u unakrsnom ispitivanju interesovali za vojni status ubijenih članova porodica Osmanović i Malagić. Obe svedokinje su rekly da su njihovi muževi povremeno bili vojno angažovani u Armiji BiH u Srebrenici, ali da nijedan od sinova nije imao veze sa vojskom.

Suđenje Ratku Mladiću se nastavlja u utorak. On se tereti da je bio jedna od ključnih figura u četiri udružena zločinačka poduhvata u BiH od kojih se jedan odnosi na genocid u Srebrenici.

2013-05-21

HAG/DEN HAAG

KO JE PLANIRAO I IZVEO SREBRENIČKU OPERACIJU?

Prema iskazu bivšeg komandanta Druge romanijske brigade VRS, srebreničku operaciju Krivaja 95 "isplanirao je i izveo Drinski korpus VRS", čiji je tadašnji komandant Radislav Krstić osuđen na 35 godina zatvora. Zauzimanje enklava nije bilo unapred planirano - tvrdi Mirko Trivić na suđenju Ratku Mladiću.

◀ Mirko Trivić, svjedok na suđenju Ratku Mladiću

Pukovnik Mirko Trivić je u leto 1995. godine bio komandant Druge romanijske brigade VRS i zapovedao je jedinicom uključenom u operaciju Krivaja 95. Kao i na prethodna tri suđenja optuženima za srebreničke zločine, događaji u kojima je učestvovao u junu i julu 1995. u Srebrenici i Žepi bili su tema njegovog svedočenja i na suđenju bivšem komandantu Glavnog štaba VRS Ratku Mladiću.

U kratkom sažetku njegovog iskaza sa suđenja "srebreničkoj sedmorki" 2007. godine navodi se da je Trivić učestvovao u borbenim operacijama i da je u Srebrenicu ušao 11. jula 1995. kada i general Mladić. Uveče 12. jula, na sastanku starešina jedinica koje su

učestvovalе u ovoj operaciji, po Mladićevom naređenju, dobija novi zadatak - da nastavi borbena dejstva na području Žepe kojom prilikom biva ranjen i napušta borbene linije.

U nekoliko dopunskih pitanja tužilac Piter Mekloski/Peter McCloskey nastojao je da dokaže navode iz optužnice o planskom karakteru srebreničkih zločina za koje se tereti bivši komandant Glavnog štaba VRS. Odluka da se Srebrenica zauzme je prema iskazu svedoka usledila nakon što je izvršen početni zadatak operacije - razdvajanje enklave Srebrenica i Žepa. Neprijateljske snage nisu pružale otpor i saglasnost o ulasku u enklavu stigla je i od vrhovnog komandanta Radovana Karadžića.

Tužilac je svedoku predočio pripremno naređenje komande Drinskog korpusa, izdato uoči napada na Srebrenicu, u kojem se kaže da je potrebno "popraviti taktički položaj snaga VRS, razdvojiti i suziti enklave na gradska jezgra i stvoriti uslove za njihovo eliminisanje". Trivić je negirao sugestiju tužioca da naređenje dokazuje kako je zauzimanje

enklava bilo unapred planirano. Prema njegovom tumačenju “delovati na stvaranju uslova za eliminisanje” ne znači i stvarno eliminisanje enklava.

U odgovorima na pitanja Mladićevog branica Branka Lukića, Trivić je potvrdio da u periodu od 9. do 13. jula 1995. na komandnim mestima na području Srebrenice i Bratunca, osim Mladića, “nije video ni jednog oficira iz Glavnog štaba VRS”. Takođe je potvrdio sugestiju branioca da je operacija Krivaja 95 bila operacija Drinskog Korpusa VRS koji je “isplanirao i izveo”. Tadašnji komandant Drinskog korpusa Radislav Krstić je u Tribunalu proglašen krivim za srebreničke zločine i trenutno izdržava kaznu od 35 godina zatvora.

Trivićeva tumačenja dokumenata koji su mu predočeni u glavnom i unakrsnom ispitivanju čini se da su iritirala sudije. Osim predsedavajućeg sudije Orija/Orie, dodatna razjašnjenja svedokovih odgovora su više puta tražili i sudije Moloto i Fluge/Flügge. Na momente oštra razmena između sudija i svedoka završena je u par navrata komentarima kao što je “primećujem da ne možete da odgovorite na moje pitanje”, sudije Flugea ili upozorenjem sudije Orija da veće ne očekuje njegova “tumačenja dokumenata ili naredbi već činjenice kojima bi ih mogao potkrepiti”. Svedočenje Mirka Trivića se nastavlja sutra.

2013-05-22

HAG/DEN HAAG

KARADŽIĆEVA DIREKTIVA KAO SANKCIJE ZA “PROMENU REŽIMA”

Direktiva 7 vrhovnog komandanta VRS kojom se nalaže stvaranje “uslova totalne nesigurnosti i besperspektivnosti daljeg opstanka žitelja Srebrenice i Žepe”, po svedoku optužbe Mirku Triviću predstavlja “vrstu sankcija” kojima se muslimansko stanovništvo enklava podstiče na pobunu i zbacivanje režima, to jest rukovodstva čiji su “zarobljenici”.

◀ Mirko Trivić, svjedok na suđenju Ratku Mladiću

U direktivi 7 koju je u martu 1995. godine potpisao Radovan Karadžić u svojstvu vrhovnog komandanta oružanih snaga Republike Srpske (RS) navodi se pored ostalog da “planskim i osmišljenim borbenim aktivnostima” treba stvoriti “uslove totalne nesigurnosti i besperspektivnosti daljeg opstanka žitelja Srebrenice i Žepe”. Ovaj dokument, koji je bio predmet rasprave u svim dosadašnjim postupcima protiv optuženih za srebreničke zločine, danas je na suđenju Ratku Mladiću dobio još jedno originalno tumačenje.

Prema iskazu svedoka optužbe Mirka Trivića, bivšeg komandanta Druge Romanijske brigade VRS, direktiva 7 predstavlja zapravo neku vrstu “sankcija” prema muslimanskom stanovništvu enklava, kako bi mu se pomoglo da shvati da je “zarobljeno od sopstvenog rukovodstva” i podstaklo da “traži njegovu smenu”. Trivić je u julu 1995. godine komandovao jednom od jedinica uključenih u operacije zauzimanja Srebrenice i Žepe, koje su, prema tužilaštvu, okončane pogubljenjem preko sedam hiljada i proterivanjem oko 25 hiljada stanovnika dveju enklava.

Tumačenje direktive kao “sankcija” usmerenih na “smenu režima” Trivić je plasirao nakon što se u ispitivanje uključio predsedavajući sudija Ori/Orie. On se nadovezao na Trivićev odgovor da je Drinski korpus samostalno odlučivao na koji će način sprovesti smernice iz Karadžićeve direktive. Sudija je pitao kakve je opcije Drinski korpus imao u odlučivanju na koji će način sprovesti smernice da se “planskim i osmišljenim borbenim aktivnostima stvore nepodnošljivi uslovi života za stanovništvo enklava”?

Prema Triviću, komanda korpusa je očito procenila da će razdvajanjem Srebrenice i Žepe i sužavanjem prostora enklava izvršiti pritisak na stanovništvo i kod njih “razviti svest” da su zarobljenici sopstvenog rukovodstva i da moraju da se pobune i traže promenu. To je, po Triviću, slično terminologiji država koje žele da menjaju režime u različitim delovima sveta, pa uvode sankcije. “Ovo su sankcije, samo drugačije rečeno”, zaključio je Trivić a predsedavajući sudija odustao od daljeg ispitivanja naglasivši da značenje koje je svedok dao dokumentu teško može povezati sa njegovim sadržajem.

Suđenje Ratku Mladiću nastavljeno je iskazom zaštićenog svedoka RM 306 koji je, sudeći po upozorenju da ima pravo da odbije da odgovori na pitanja koja ga mogu inkriminisati, još jedan od insajdera iz vojnih ili civilnih vlasti RS.

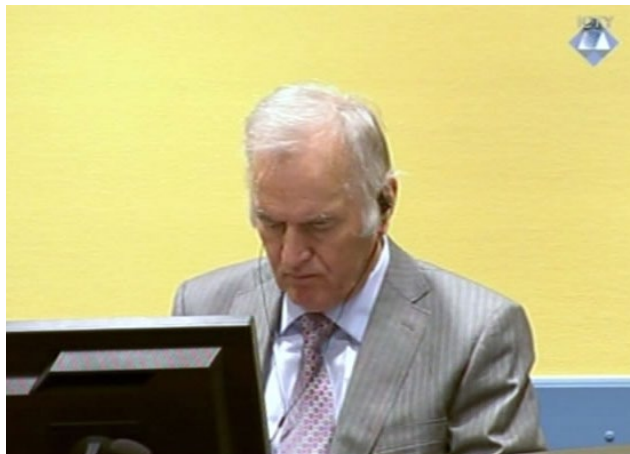

2013-05-23

HAG/DEN HAAG

KOPANJE I PREKOPAVANJE MASOVNIH GROBNICA

Insajder iz Bratunca, očevidac ubistava pred skladištem u Kravici 13. jula 1995. na suđenju Ratku Mladiću uz mere zaštite svedočio i o operaciji pokopavanja leševa više stotina Muslimana ubijenih nakon pada Srebrenice.

◀ Ratko Mladić u sudnici Tribunala

Svedok zaštićen pseudonimom RM-306, je 13. jula 1995. godine bio je očevidac pogubljenja petoro ljudi ispred skladišta poljoprivredne zadruge u Kravici, a zatim i pokopa nekoliko stotina Muslimana u masovne grobnice u Glogovi.

Svedočeci uz mere zaštite lika i glasa on je na suđenju bivšem komandantu Glavnog štaba VRS Ratku Mladiću precizirao da je video kako su vojnici u maskirnim uniformama pred skladištem u Kravici streljali petoro ljudi, dok se pored njih nalazila gomila od oko pedeset leševa. Prema optužnici pripadnici srpskih snaga su 13. jula 95. u skladištu u Kravici streljali oko hiljadu zarobljenika koje su narednog dana pokopali u masovne grobnice u selima Glogova i Ravnice.

U Glogovi su, prema njegovom iskazu, iskopane četiri masovne grobnice u koje su, osim iz Kravice, ukopani leševi dovezeni kamionima i iz Konjević Polja i duž puta prema Bratuncu, kao i iz bratunačke škole Vuk Karadžić. Na fotografiji koju mu je tužiteljica prikazala svedok je obeležio četiri grobnice. Procenio je da je tokom njegovog boravka kraj iskopanih grobnica u Glogovoj ukopano između 400 i 500 tela ali veruje da ih je bilo i više jer se operacija ukopavanja nastavila i nakon njegovog odlaska.

U unakrsnom ispitivanju, koje je kao i glavno najvećim delom bilo zatvoreno za javnost, Mladićev branilac Dragan Ivetić ukazivao je da je u ratnim okolnostima "normalno da civilne službe i vojska koordiniraju u vezi sa aktivnostima asanacije terena". Na pitanje branioca da li su grobnice u Glogovi iskopane u skladu sa propisima civilne zaštite za sahranjivanje žrtava rata, svedok je odgovorio da se radilo o "najobičnijim rakama" različitih dimenzija.

Svedok je, takođe, potvrdio da je nakon razgovora sa istražiteljima tužilaštva u Banjaluci 2000. godine, sa šefom srebreničke istrage Žan/Jean Rene Ruezom obišao lokacije grobnica u Glogovi. Od Rueza je tvrdi saznao da su, pod komandom Momira Nikolića, tadašnjeg bezbednjaka Bratunačke brigade, te grobnice naknadno prekopavane i tela ponovo zakopavana na drugim lokacijama. Na pitanje branioca svedok je potvrdio da su među tim leševima bila i tela oko 150 Muslimana ubijenih u Bratuncu 1992. godine.

2013-05-24

HAG/DEN HAAG

DOPRINOS SRPSKOG NOVINARA SREBRENIČKOJ ISTRAZI

Poljski policajac Tomáš Blaščík na suđenju Ratku Mladiću opisao kako su njemu i drugim haškim istražiteljima prilikom rekonstrukcije zločina u Srebrenici pomogli video snimci beogradskog novinara Zorana Petrovića Piroćanca sačinjeni na terenu 13. i 14. jula 1995. godine.

◀ Tomasz Blaszczyk, svjedok na suđenju Ratku Mladiću

Na suđenju Ratku Mladiću istražitelj tužilaštva

Tomaš Blaščík/Tomasz Blaszczyk je objasnio svoju ulogu u rekonstrukciji srebreničkih događaja iz jula 1995. godine. On je 2006. i 2007. godine zajedno sa foto i video tehničarem tužilaštva Zoranom Lešićem identifikovao mesta, ljude i događaje zabeležene na video snimku beogradskog novinara Zorana Petrovića Piroćanca. Oni su obišli i fotografisali sve lokacije koje je snimio Piroćanac i sačinili foto album koji optužba koristi za dokazivanje genocida u Srebrenici.

Snimci su sačinjeni 13. i 14. jula 1995. godine i na zahtev optužbe su usvojeni u dokaze na svim dosadašnjim srebreničkim suđenjima. Tako je Piroćanac zadužio

tužilaštvo i istovremeno učinio medvedu uslugu oficirima vojske i policije bosanskih Srba čiju je akciju u to vreme hteo da ovekoveči. On je, doduše, sa sirovog video materijala koji je 2006. godine predao tužilaštvu izbrisao određene inkriminišuće delove, poput snimaka zatočenika u takozvanoj Beloj kući u Potočarima i kadrova na kojima se vidi gomila leševa ispred skladišta poljoprivredne zadruge u Kravici. Međutim, neki od nestalih kadrova su 17. jula 1995. godine emitovani na beogradskoj televiziji Studio B, pa je Blaščik uspeo da "popuni rupe" i kompletira Piročančev materijal.

Tragom tih snimaka u kombinaciji sa iskazima sudionika događaja i vojnim dokumentima, utvrđeno je koje su jedinice vojske i policije učestvovala u zatočavanju muslimanskih muškaraca i dečaka koji su tih i narednih dana pobijeni. Za početak, tačno se vidi kretanje komandanta svih policijskih jedinica u srebreničkoj operaciji Ljubomira Borovčanina, koji je bio Piročančev vodič. Zatim, identifikovani su brojni drugi srpski oficiri i vojnici snimljeni na putu između Konjević Polja, Srebrenice, Potočara, Bratunca i Kravice.

Na snimcima je zabeleženo odvajanje vojno sposobnih muškaraca od drugih civila, kao i zarobljavanje onih koji su pokušali da pobegnu kroz šumu. Zatim, vidi se nekoliko lokacija gde su Muslimani bili zatočeni, poput pomenute Bele kuće i livade u Sandićima, odakle su usledila odvođenja za Bratunac i kasnije na stratišta gde su pobijeni.

Na snimku zabeleženom 13. jula 1995. godine u popodnevnim časovima vidi se pripadnik jahorinske policijske jedinice kako na putu u blizini Sandića glasno poziva odbegle Muslimane da se predaju. Na pitanje Piročanca koliko ih se do tada predalo, on odgovara: "Tri do četiri hiljade". To je, prema Blaščiku, u skladu sa tužiocčevom procenom broja zarobljenih do tog momenta.

Zbog predstojećeg gustog rasporeda dokaznog postupka optužbe na suđenju Ratku Mladiću, iskaz Tomaša Blaščika će biti nastavljen 14. juna. Optuženi se danas u sudnici uglavnom ponašao pristojno, a u galeriji za publiku se uoči početka zasedanja moglo čuti da ima primedbe na restrikcije koje mu je uvelo veće zbog ranijeg nedoličnog ponašanja tokom iskaza svedoka. Nije mu, rekao je, po volji što "ne sme da priča, niti da klima glavom i namiguje". Potom je udelio nekoliko komplimenata jednoj od prisutnih dama u sudnici, a tužiocu Mekloskom/McCloskey poručio "da se ne bruka" i da "što pre povuče optužnicu protiv njega".

2013-05-28

HAG/DEN HAAG

POSLEDNJE SVEDOČENJE ŽAN RENE RUEZA

Na suđenju Ratku Mladiću bivši šef srebreničke istrage haškog tužilaštva zaključio svoje poslednje svedočenje u Tribunalu. Medijske "glasine" u umešanosti stranih obaveštajnih službi u zločinima počinjenim u Srebrenici u julu 1995. godine su, prema Ruezu, bile "toliko bliske fantazijama" da nije imao razloga da se s njima bavi.

◀ Jean-Rene Ruez, svjedok na suđenju Ratku Mladiću

Inspektor francuske policije Žan/Jean-Rene Ruez, koji je od 1995. do 2001. godine bio na čelu srebreničke istrage tribunalovog tužilaštva, vratio se danas u Hag kako bi dovršio svedočenje na suđenju Ratku Mladiću, započeto pa prekinuto pre mesec i po dana.

U nastavku unakrsnog ispitivanja Mladićev branilac Branko Lukić pitao je svedoka da li je tokom srebreničke istrage sarađivao sa Agencijom za istraživanje i dokumentaciju, poznatijom po skraćenici AID. Takođe ga je podsetio da je svedočeći 2006. godine u predmetu "sedmorke" oficira RS opuženih za srebreničke zločine rekao da je AID bila "neka vrsta tajne službe bosanskih Srba, Hrvata i Muslimana". Opisujući svoje kontakte s

AID-om Ruez je rekao da je tokom istrage kontaktirao samo sa predstavnikom agencije iz Tuzle te da se, kako je shvatio, nije radilo o službi za sva tri naroda već "samo za jedan - Bošnjake".

Ruez je potvrdio da od francuskih vlasti nije tokom istrage tražio nikakve podatke o događajima u Srebrenici, uprkos tome što su, prema braniocu, francuski obaveštajci u sastavu Unproforove obaveštajne službe bili raspoređeni u Zvorniku. Na pitanje Mladićevog advokata da li je u istrazi obraćao pažnju na medijske "glasine" da su razne "obaveštajne službe bile umešane u ubistvo Muslimana Srebrenici", Ruez je odgovorio da su "glasine postale toliko bliske fantazijama" da nije imao razloga da se njima bavi.

Tužilac Peter McCloskey je u dodatnom ispitivanju Rueza nastojao da ukaže da se zaključci srebreničke istrage ne zasnivaju samo na obaveštajnim podacima, već predstavljaju rezultat ukrštanja informacija iz različitih izvora – od forenzičkih nalaza na terenu, preko izjava svedoka preživelih sa masovnih pogubljenja, vojne dokumentacije zaplenjene u jedinicama VRS do vazdušnih snimaka šireg područja Srebrenice u vreme kada su počinjeni zločini za koje se tereti bivši komandant Glavnog štaba VRS.

Za ilustraciju, tužilac je Ruezu pokazao radne naloge izdate u Inženjerijskom bataljonu Zvorničke brigade za angažovanje rovokopača i teške mašinerije na području Orahovca 14. jula 1995. godine, gde je prema svedočenjima preživelih tog dana streljano oko hiljadu Bošnjaka zarobljenih nakon pada Srebrenice. Predočen mu je takođe crtež rovokopača i utovarivača koje je po sećanju nacrtao jedan od trojice preživelih streljanja u Orahovcu, Mevludin Orić. Ruez je potvrdio da je upravo ukrštanjem ovih i sličnih podataka srebrenička istraga došla do rezultata čiji su ishod bile optužnice protiv najodgovornijih za srebrenički genocid.

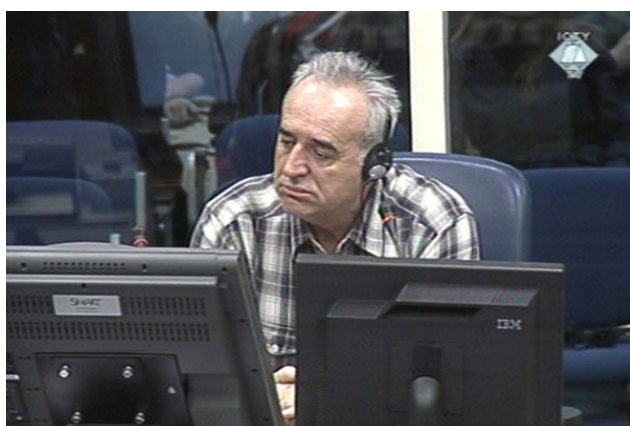
Nakon Ruezza koji je završio svoje poslednje svedočenje u Tribunalu, suđenje Ratku Mladiću nastavljeno je iskazom zaštićenog svedoka na sednici zatvorenoj za javnost.

2013-05-30

HAG/DEN HAAG

ZELENO SVETLO ZA PROTERIVANJE

Momir Nikolić bivši bezbednjak Bratunačke Brigade VRS, koji je priznao krivicu za srebreničke zločine pojavio se po sedmi i, po svojoj prilici, poslednji put u ulozi svedoka u Tribunalu, ovoga puta na suđenju Ratku Mladiću, optuženom za genocid u Srebrenici.

◀ Momir Nikolić, svjedok na suđenju Ratku Mladiću

Momir Nikolić se 2003. godine izjasnio krivim za zločin progona na političkoj, rasnoj i verskoj osnovi i osuđen je na kaznu od 20 godina zatvora koju izdržava u Finskoj. Na početku svedočenja na suđenju Ratku Mladiću on je potvrdio tačnost izjave o činjenicama koju je dao prilikom priznanja krivice objasnivši da se u prvoj verziji pogrešno "samooptužio" i za zločin u skladištu poljoprivredne zadruge u Kravici gde je 13. jula 1995. godine bilo streljano oko hiljadu Muslimana.

Prateći hronološki događaje uoči i nakon pada Srebrenice tužilac Džulijan Nikols/Julian Nichols je Nikolića prvo pitao za Mladićevu posetu Bratunačkoj brigadi u julu 1994. godine i pokazao mu izveštaj koji je o tome komanda

brigade poslala Drinskom korpusu. Mladić je tada, kako se navodi u izveštaju, rekao da je VRS "rat u Podrinju dobila" ali da "Muslimane nije dotukla". Dodao je i da "neprijatelju treba zagorčavati život i navesti ga da što pre organizovano i masovno napusti enklave, shvativši da mu tu nema opstanka". Podrinje treba vratiti pod kontrolu i "treba obučavati snage za ostvarenje zadatka proterivanja Muslimana" sa tog područja, rekao je tada Mladić.

Budući da je izveštaj po nalogu komandanta brigade bio "prorađen" i u svim podređenim jedinicama, efekat Mladićevih reči je, prema Nikoliću, bio "davanje zelenog svetla" za napade na civile, posebno onima koji "ni do tada nisu pravili razliku" na koja treba ili ne treba otvarati vatru.

Nikolić je, zatim, opisao na koji je način i sam učestvovao u događajima nakon pada Srebrenice. Ponovio je detalje iz dosadašnjih svedočenja o tome kako je bio zadužen za obezbeđenje sva tri sastanka u hotelu Fontana u Bratuncu gde se Mladić 11. i 12. jula sastajao sa komandantom Holandskog bataljona i predstavnicima srebreničkih izbeglica koje su utočište potražile kraj baze UN u Potočarima.

Uoči trećeg sastanka 12. jula u jutro Nikolić je pred hotelom razgovarao sa načelnicima za bezbednost i obaveštajne poslove Drinskog korpusa Vujadinom Popovićem i Svetozarom Kosorićem. Popović mu je tada rekao da će žene i deca iz Potočara biti prebačeni na teritoriju pod kontrolom Armije BiH a na pitanje šta će biti s muškarcima, "arogantno" je odgovorio da "sve balije treba pobiti". Razgovor je zatim vođen o mestima gde bi zarobljene muškarce trebalo privremeno zatvoriti kao i o lokacijama pogubljenja. Nikolić je, tvrdi, predložio da se oni zatvore u školu Vuk Karadžić, obližnji hangar, fiskulturnu salu i staru školu u Bratuncu ali se ne seća ko je prvi, kao potencijalna mesta pogubljenja, pomenuo staru ciglanu i rudnik Sase. Zarobljeni Muslimani prevezeni su u predložene objekte u Bratuncu 12. i 13. jula ali "ni jedno ubistvo nije izvršeno ni u ciglani ni u rudniku Sase", rekao je Nikolić.

Momir Nikolić će svedočenje nastaviti sledeće sedmice nakon što iskaz dovrši zaštićeni svedok čije se svedočenje odvija na sednici zatvorenoj za javnost.

2013-06-03

HAG/DEN HAAG

PRIPREMA ZLOČINA I NJEGOVO PRIKRIVANJE

Svedočenjem još jednog insajdera iz VRS, bivšeg bezbednjaka Bratunačke brigade Momira Nikolića, tužilaštvo dokazuje planski karakter zločina počinjenih u Srebrenici kao i nastojanja njegovih nadležnika i učesnika da ga zataškaju i prikriju.

◀ Momir Nikolić, svjedok na suđenju Ratku Mladiću

“Izvršavajući naređenja učestvovao sam u zločinu”, rekao je na suđenju Ratku Mladiću bivši bezbednjak Bratunačke brigade Momir Nikolić koji se 2003. godine izjasnio krivim za zločin progona u Srebrenici. Osuđen je na 20 godina zatvora i kaznu izdržava u Finskoj. Nikolić je danas rekao da se “užasno oseća” zbog “stravičnog zločina” i da se još jednom izvinjava “svim žrtvama i njihovim porodicama”.

Nikolić je, tvrdi, u kontaktima sa oficirima bezbednosti drugih jedinica VRS shvatio da će zločini biti počinjeni. Nakon što je od Vujadina Popovića bezbednjaka Drinskog korpusa 12. jula 1995. u Bratuncu čuo da “sve balije treba pobiti”, Nikolić je potvrdu toga dobio 13. jula 1995. godine kada je obezbeđivao prolazak generala Mladića

kroz Konjević Polje. Mladić se tom prilikom obratio grupi zarobljenika rekavši im da “ne treba da brinu, da će biti prebačeni tamo gde žele”. Na Nikolićevo pitanje “šta će se zaista dogoditi s tim ljudima”, Mladić se, opisao je danas svedok, samo “osmehnuo i napravio pokret rukom s leva na desno, u visini struka”. Taj pokret je, po Nikoliću, značio da će zarobljenici biti likvidirani.

Iste večeri 13. jula 1995. Nikolić je od Ljubiše Beare, bezbednjaka Glavnog štaba, dobio nalog da oficira bezbednosti Zvorničke brigade Dragu Nikolića obavesti da će zarobljenici iz Bratunca biti prebačeni u zonu odgovornosti Zvorničke brigade, “privremeno zatvoreni i zatim pogubljeni”. Pošto se po obavljenom zadatku vratio u Bratunac Nikolić je kasnije te noći bio svedok svađe između Beare i predsednika SDS u Bratuncu Miroslava Deronjića oko toga gde će zarobljeni Muslimani biti pogubljeni. Deronjić je tražio da budu prebačeni u zonu odgovornosti Zvorničke brigade dok je Beara iz Nikoliću nerazumljivih razloga tražio da ostanu u Bratuncu, iako mu je samo par sati ranije naložio da o transferu zarobljenika obavesti bezbednjaka Zvorničke brigade. Obojica su se pozivali na naloge svojih šefova - Deronjić na Karadžića a Beara na Mladića - sporeći se oko toga gde će, a ne i da li će, zarobljeni Muslimani biti likvidirani, tvrdi Nikolić.

Konačno, Momir Nikolić je svedočio da je operacija prekopavanja masovnih grobnica i premeštanja leševa na druge lokacije potekla od civilnih vlasti, ali je naredba za učešće delova jedinica VRS došla iz Glavnog štaba. U operaciji su učestvovali delovi Drinskog korpusa, Zvorničke i Bratunačke brigade, civilna i vojna policija kao i izvršni organi opštinskih vlasti, odnosno lokalna preduzeća koja su obezbedila građevinske mašine i kamione. Operacija se vodila kao “asanacija” terena, ali je njen cilj, po Nikoliću, bio da se prikriju dokazi o srebreničkim zločinima u kojima je, prema optužnici, pogubljeno preko sedam hiljada muslimanskih muškaraca.

Nikolića je u nastavku svedočenja ispitivao član Mladićevo tima odbrane Nenad Petrušić nastojeći da pobije delove njegovog iskaza koji potvrđuju tezu optužbe da je blokadom konvoja humanitarne pomoći i drugim sredstvima pritiska VRS nastojala da život u enklavi učini “nepodnošljivim” i njegovo stanovništvo primora da je napuste.

Unakrsno ispitivanje Momira Nikolića se nastavlja sutra.

2013-06-04

HAG/DEN HAAG

HAG UMESTO “VEČNIH LOVIŠTA”

Ratko Mladić na raspravi o njegovom zdravlju, povodom zahteva odbrane za skraćanje radne sedmice, odao priznanje svima koji su mu svojim angažovanjem, od kada je došao u Hag, “spasili život” i “izvukli ga iz groba” u kojem je već bio “sa obe noge”.

◀ Ratko Mladić u sudnici Tribunala

“Da nisam ovde došao odavno bih već bio u večnim lovištima”, rekao je Ratko Mladić na kraju rasprave o njegovom zdravlju koja je danas vođena povodom zahteva odbrane da se radna sedmica na suđenju smanji sa pet na četiri dana. Mladić je dodao da iako ne želi “da hvali Tribunal, duboko se klanja”, zahvaljuje i odaje priznanje svima “odčistačice do vlasnika (bolnice) Bronovo”, što su mu “spasili život”. Zahvaljujući njihovoj pažnji, lekovima i božijoj volji, objasnio je Mladić, on još uvek nije dospao “kod Svetog Petra”.

Odbrana je zahtev za skraćanje radne sedmice obrazložila medicinskim razlozima, odnosno opasnošću da bi, već narušeno zdravlje optuženog, moglo biti

dodatno ugroženo ukoliko se ne uspori sadašnji tempo postupka. Da bi utvrdile ima li medicinskih osnova za takvu

tvrdnju sudije su pozvale dr Paulusa Falkea, lekara Pritvorske jedinice UN i puna dva i po sata mu postavljale pitanja o tome postoji li, ili ne, rizik da Mladićevo zdravlje bude ugroženo ukoliko se zadržipetodnevna radna sedmica.

◀ Paulus Falke, lekar Pritvorske jedinice UN

Dr Falke je, nakon što je proučio rezultate detaljnih pregleda kojima je Mladić bio podvrgnut, takođe predložio skraćenje radne sedmice. Uzimajući u obzir godine optuženog kao i činjenicu da je preživeo dva moždana udara čije su posledice i dalje prisutne, holandski lekar je ocenio da bi četvorodnevna radna nedelja za Mladića bila prikladnija. Na pitanje sudija koje bi bile "ozbiljne posledice" nastavka rada po postojećem rasporedu, dr Falke je odgovorio da bi kod optuženog moglo doći do "ekstremnog zamora, smanjenja koncentracije, emotivne kontrole i brige o sebi" što bi u krajnjoj liniji moglo dovesti do "potpunog sloma". Sudije će naknadno doneti odluku o dužini radne sedmice na suđenju bivšem komandantu Glavnog štaba VRS optuženom za genocid i druge zločine počinjene tokom rata u BiH.

Nakon medicinske rasprave, Mladićev branilac Nenad Petrušić nastavio je unakrsno ispitivanje Momira Nikolića bivšeg bezbednjaka Bratunačke brigade VRS, koji je priznao krivicu za srebreničke zločine i trenutno izdržava kaznu od 20 godina zatvora. Branilac je sugerisao da su zločine nakon pada Srebrenice počinile policijske a ne vojne snage RS kojima je komandovao njegov klijent.

Mada nije negirao da su pripadnici policije počinili zločine, kao što je streljanje zarobljenika u skladištu poljoprivredne zadruge u Kravici 13. jula 1995., Nikolić je, opisujući ulogu vojske i policije u operaciji Krivaja 95 rekao da se radilo o "različitim strukturama koje učestvuju u istoj operaciji i imaju iste ciljeve". Prema njegovom iskazu policijske jedinice bile su "pod komandom svojih starešina" koji su koordinirali aktivnosti sa komandom čitave operacije. Stručnim jezikom, dodao je Nikolić, radilo se o "sadejstvu" policijskih i vojnih snaga u istoj operaciji. Iskaz Momira Nikolića nastavlja se sutra.

2013-06-05

HAG/DEN HAAG

ODBRANA OSPORAVA ISKAZ INSAJDERA O MLADIĆEVOJ GESTIKULACIJI

Pokret rukom kojim je Ratko Mladić, prema iskazu Momira Nikolića, 13. jula 1995. u Konjević Polju pokazao da će Muslimani, zarobljeni nakon pada Srebrenice, biti "pokošeni" odnosno likvidirani, bio je glavna tema završnice unakrsnog ispitivanja svedoka od strane Mladićeve odbrane.

◀ Momir Nikolić, svjedok na suđenju Ratku Mladiću

Svedočeci na suđenju Ratku Mladiću, Momir Nikolić bivši bezbednjak Bratunačke brigade VRS, opisao je kako mu je komandant glavnog štaba VRS 13. jula 1995. godine pokretom ruke pokazao da će grupa Muslimana zarobljena u Konjević Polju, kako je shvatio, biti likvidirana. Mladićev branilac Nenad Petrušić je u završnici unakrsnog ispitivanja svedoka nastojao da ospori, ne samo da je Mladić napravio takav pokret već i da se uopšte susreo s Nikolićem 13. jula u Konjević Polju.

Momir Nikolić, koji je nakon priznanja krivice za srebreničke zločine osuđen na 20 godina zatvora, potvrdio je da u sporazumu o priznanju krivice koji je potpisao sa tužilaštvom početkom maja 2003. godine nije pomenuo taj Mladićev pokret. Branilac je zatim svedoku ukazao na razgovore koje je vodio sa tužilaštvom 28., 29. i 30. maja kao i 12. jula iste godine i sugerisao mu da ni u jednom od njih nije pominjao navedeni Mladićev pokret rukom s leva na desno, u visini struka, kao da kosi. Nikolić potvrđuje da je sa tužilaštvom razgovarao "više puta", ali da se ne seća da li je tokom tih razgovora opisivao Mladićev pokret. Nije se, takođe, mogao setiti kojom prilikom je to prvi put pomenuo niti zašto to nije učinio ranije, pre svega u sporazumu o priznanju krivice. Taj sporazum je, po Nikoliću, "loše napisan" i pomenuti pokret nije njegov jedini nedostatak koji je kasnije morao da koriguje.

Tužilac Džulijan Nikols/Julian Nichols je, međutim, u dodatnom ispitivanju predočio izveštaj istražitelja Brusa Brsnika/Bruce Bursik o razgovorima koje je vodio s Nikolićem 28., 29. i 30. maja 2003. godine. U izveštaju se, pored ostalog, navodi da je Nikolić opisao pokret rukom s leva na desno u predelu struka kojim je Mladić odgovorio na njegovo pitanje šta će biti sa muslimanskim zarobljenicima. Nakon što mu je osveženo pamćenje, Nikolić je potvrdio da Mladićev pokret iz Konjević polja jeste opisao istražitelju.

Pošto je Nikolić završio svedočenje i napustio sudnicu predsedavajući sudija Ori/Orie ukorio je branioca da je svedoka "gnjavio" ispitivanjem o tome zašto ranije nije pominjao Mladićevu gestikulaciju, mada je znao da se, suprotno njegovoj sugestiji, opis famoznog Mladićevog pokreta navodi u izveštaju istražitelja koji je razgovarao s Nikolićem. Prema Petrušiću radi se o lančanoj reakciji pokrenutoj njegovom početnom greškom u navođenju datuma Nikolićevih razgovora sa tužilaštvom. On je naglasio da nije imao nameru da, ni svedoka ni sudije, navodi na pogrešan put a predsedavajući sudija zaključio da će veće njegovu izjavu uzeti u obzir tokom daljeg razmatranja ovog pitanja.

2013-06-06

HAG/DEN HAAG

FOTO-IDENTIFIKACIJSKA KNJIGA NESTALIH

U poslednjem delu svedočenja na suđenju Ratku Mladiću, istražiteljka tužilaštva Erin Galager opisala nastanak, ažuriranje i sadržinu foto-identifikacijske knjige u kojoj su identifikovani bosanski Muslimani snimljeni 12. i 13. jula 1995. godine u Potočarima i na livadi u Sandićima.

◀ Erin Gallagher, svjedok na suđenju Ratku Mladiću

Istražiteljka tužilaštva Erin Galager/Gallagher je danas završila trodelno svedočenje na suđenju Ratku Mladiću koje je sa višenedeljnim prekidima trajalo od marta ove godine. Njenim iskazom, tužilaštvo je u martu otvorilo srebreničku fazu suđenja bivšem komandantu Glavnog štaba VRS. Tada su u dokaze uvedene vojne karte VRS kao i mape koje je tužilaštvo sastavilo o operaciji "Krivaja '95".

Druga, aprilska faza svedočenja odnosila se na kompilaciju video snimaka pod nazivom "Srebrenica – sudski video". Tužilaštvo je u dokaze uvelo i album sa izabranim kadrovima video snimaka nastalih od 10. do 21. jula 1995. godine. U poslednjem, junskom delu iskaza,

Erin Galager je svedočila o nastanku, ažuriranju i sadržini takozvane "Foto-identifikacijske knjige". Taj dokument se sastoji od niza fotografija izdvojenih iz snimaka koje je beogradski novinar Zoran Petrović Piročanac sačinio 12. i 13. jula 1995. godine u Potočarima i na livadi u Sandićima, duž puta Kravica- Konjević polje. Na snimcima su zabeleženi bosanski Muslimani koji se vode kao nestali ili čiji su posmrtni ostaci naknadno pronađeni u masovnim grobnicama, a neki su identifikovani kao preživeli.

Galager je rekla da je istražni tim još 1996. godine pokušao da utvrdi šta se dogodilo sa muškarcima izdvojenim u Potočarima 12. jula 1995. kao i sa grupom ljudi koji su 13. jula, nakon zarobljavanja, držani na livadi u Sandićima. Knjiga je napravljena 2003. godine a Galager je u dva navrata radila na njenom ažuriranju - 2007. i 2009. tokom priprema za suđenja Srebreničkoj šestorki i Zdravku Tolimiru.

U knjizi je identifikovana 31 osoba i to na osnovu video snimaka i izjava članova porodica, prijatelja ili komšija. Pored tih informacija, knjiga sadrži svedočenje šefa tuzlanske policije Pašage Mešića koji je uzimao izjave svedoka zaslužnih za identifikaciju kao i dopise bosanskih vlasti u vezi sa lociranjem identifikovanih.

Branilac Ratka Mladića je u unakrsnom ispitivanju sugerisao da su izjave na osnovu kojih je vršena identifikacija uzimali bivši pripadnici bosanske tajne policije zaposleni u Agenciji za istraživanje i dokumentaciju (AID). Branilac je potom ukazao na izvesne protivurečnosti u svedočenju Pašage Mešića koji je pojedince identifikovao kao nestale a kasnije se ispostavilo da su te osobe preživele. Branilac je, nakraju, sugerisao da su pojedinci koji su identifikovani na fotografijama učestvovali u borbenim dejstvima.

Suđenje generalu Mladiću nastavljeno je iskazom svedoka sa pseudonimom RM 313 koji je kao sedmogodišnji dečak preživeo streljanje u Orahovcu.

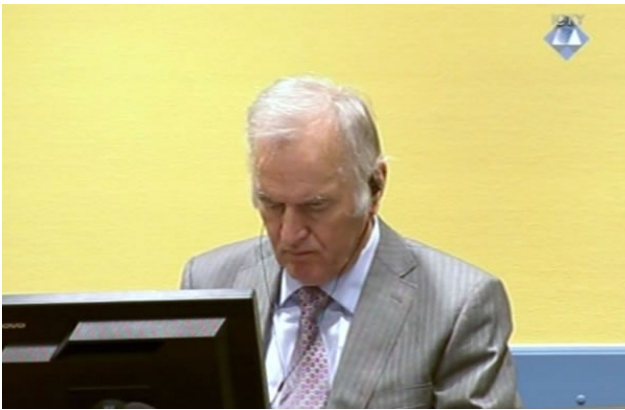
2013-06-06

HAG/DEN HAAG

DEČAK SA STRATIŠTA U ORAHOVCU

Mladić koji je kao sedmogodišnji dečak, 14. jula 1995. godine preživeo streljanje na livadi u Orahovcu kraj Zvornika, svedočio je danas na suđenju Ratku Mladiću uz mere zaštite lika i glasa i pod pseudonimom RM 313.

Treći put se u Tribunalu čula dramatična priča o dečaku kojeg su zajedno sa ocem, tri dana nakon pada Srebrenice, pripadnici vojske bosanskih Srba, izvukli iz kuće, vezali mu oči, odvezli na stratište i streljali. Dečak koji je danas svedočio uz mere zaštite lika i glasa i pod pseudonimom RM 313 je čudom preživeo i prevezen je do Zvorničke bolnice gde mu je ukazana pomoći zbog prostrelnih rana zadobijenih na ruci i nozi.

◀ Ratko Mladić u sudnici Tribunala

Nakon što je pročitala sažetak njegovog iskaza na suđenju "srebreničkoj sedmorki" 2007. godine i Zdravku Tolimiru 2010., tužiteljica Abir Hasan/Abeer Hasan postavila je svedoku nekoliko pitanja o tome kuda je odveden nakon boravka u Zvorničkoj bolnici i kakve su posledice ovi događaji ostavili na njegov život danas.

RM 313 danas živi u porodici svog strica koji ga je i preuzeo iz Zvorničke bolnice. "Pitali su ko će me uzeti, nije mi niko ostao osim strine i amidže. Oni su me uzeli i sad živim sa njima", rekao je svedok. Upitan o posledicama koje je na njega ostavilo to što je preživeo, svedok je rekao: "Teško pitanje, ne mogu odgovoriti na ovo".

Tužiteljica je veću ukazala i da je sa svedočenjem ovog svedoka povezan iskaz svedoka RM 247 koji je uvršten u dokaze kao pisana izjava. Radi se o vozaču kombija koji je ranjenog dečaka sa stratišta u Orahovcu odvezao do bolnice u Zvorniku i koji je svedočeci o tome na prethodnim suđenjima za srebreničke zločine, opisao kako je dečak "izronio iz mrtvih tela na stratištu" te da ga je "krvavog i izgubljenog" jedva umirio i odvezao do bolnice.

U Orahovcu je prema optužnici kojom se Ratko Mladić tereti za genocid i druge zločine počinjene tokom rata u BiH streljano oko 1.000 Muslimana zarobljenih nakon pada Srebrenice i zatočenih u lokalnoj školi.

Nakon svedoka RM 313 na klupu za svedoke se vratio istražitelj tužilaštva Tomaš Blaščik/Tomasz Blaszczyk i nastavio svedočenje o video snimcima beogradskog novinara Zorana Petrovića Piroćanca napravljenim 13. i 14. jula 1995. godine na području Srebrenice koji su tužilaštvu bili od velike koristi za rekonstrukciju događaja u enklavi. Blaščik je danas svedočio o delu snimka nastalom 13. jula 1995. godine na putu Konjević Polje - Bratunac kod sela Sandići, gde su pripadnici specijalne policije RS pozivali na predaju i zarobljavali Bošnjake koji su nakon pada Srebrenice pokušali da se kroz šume probiju do teritorije pod kontrolom Armije BiH.

Tomaš Blaščik nastavlja svedočenje sutra.

2013-06-07

HAG/DEN HAAG

ŽRTVE BORBI I OSVETE

U unakrsnom ispitivanju istražitelja tužilaštva branilac Ratka Mladića je pokušao da dobije potvrdu za teze kojim odbrana nastoji da dokaže da bivši komandant Glavnog štaba VRS nije odgovoran za genocid u Srebrenici, najteži među zločinima počinjenim tokom rata u BiH za koje se tereti optužnicom.

◀ Tomasz Blaszczyk, svjedok na suđenju Ratku Mladiću

Mladićev branilac Dragan Ivetić sugerisao je danas istražitelju tužilaštva Tomašu Blaščiku/Tomasz Blaszczyk da snimci beogradskog novinara Zorana Petrovića Piroćanca napravljeni 13. i 14. jula 1995. godine, o kojima je svedočio, osim podataka o mestima zločina i učesnicima u događajima nakon pada Srebrenice pružaju i informacije koje idu u prilog tvrdnjama odbrane. Jedna od tih tvrdnji je da većinu žrtava za koje tužilac dokazuje da su pogubljene, predstavljaju zapravo žrtve "žestokih borbi" vođenih nakon što je Vojska Republike Srpske ušla u Srebrenicu.

Branilac je pokazao deo Petrovićevog snimka sa puta Bratunac-Konjević Polje na kojem se vidi predaja

Bošnjaka iz kolone koja se kroz šume probijala ka Tuzli, a iz pravca iz kojeg dolaze, čuju se "pucnjava i eksplozije". Rafalna paljba i detonacije, prema braniocu, jasno ukazuju da su se u tom trenutku u šumama vodile borbe. Da bi to potkrepio, branilac je predočio i transkript razgovora sa video snimka Zorana Petrovića Piroćanca u kojem jedan pripadnik Bratunačke brigade opisuje kako je tokom dve sedmice na položajima učestvovao u "žestokim okršajima" sa muslimanskim snagama i da je veliki broj pripadnika Armije BiH ubijen u tim okršajima.

Istražitelj tužilaštva ne osporava da su vođene borbe ali negira da je u njima, kako je sugerisao branilac, moglo poginuti na hiljade Bošnjaka koji su se u koloni probijali ka Tuzli. Istraga je, tvrdi Blaščik, pokazala da su u šumama na putu do Tuzle zaista pronađena tela pripadnika kolone koji su najverovatnije stradali u borbama, ali da njih nije bilo više od nekoliko stotina.

Mladićeva odbrana je takođe sugerisala da su lokalni Srbi sa područja Srebrenice učestvovali u ubistvima iz osvete, budući da je i srpsko stanovništvo od početka sukoba 1992. godine bilo žrtva zločina. Radilo se često i o uniformisanim

osobama, pripadnicima VRS ali se njihova dela, prema odbrani, nisu mogla pripisivati vojsci bosanskih Srba. Blaškić se složio da su “zločini činjeni na obe strane” i da je svakako bilo slučajeva osvete, ali je ukazao da su Bošnjaci bili zarobljenici vojske i policije bosanskih Srba, a ne pojedinaca željnih osvete.

Konačno branilac se pozvao na iskaz istražitelja o tome da su u Kravici 13. jula 1995. godine, kada je u skladištu poljoprivredne zadruge ubijeno oko hiljadu zarobljenika, bile angažovane samo policijske a ne i vojne snage RS. Sugerisao je da je zločine za koje se tereti Mladić kao komandant vojske, zapravo počinila policija. Blaškić se složio da su u Kravici zaista bili angažovani pripadnici policijskih jedinica ali je podsetio da su one - nalogom tadašnjeg ministra policije Tomislava Kovača - uključene u operaciju Krivaja 95 pod komandom vojske.

2013-06-10

HAG/DEN HAAG

SVJEDOK KOJI JE ČUO STRIJELJANJE U KRAVICI

Na suđenju Ratku Mladiću svjedoči Milenko Pepić koji je u vrijeme dok je trajalo strijeljanje zarobljenika u Kravici bio na kontrolnom punktu na obližnjem Žutom mostu i čuo “intenzivnu pucnjavu”. Komandant mu je te večeri rekao da to što se u Kravici desilo “nije dobra stvar” i da će “kad tad neko odgovarati za to što je učinjeno”.

◀ Milenko Pepić, svjedok na suđenju Ratku Mladiću

Milenko Pepić, bivši pripadnik Drugog šekovičkog odreda specijalne brigade policije, svjedočio je na suđenju Ratku Mladiću u prisustvu svog advokata Vladimira Petrovića. Vijeće je odbacilo Petrovićev zahtjev da se iz izjave koju je Pepić dao vlastima BiH 2005. godine i transkripta svjedočenja pred Tribunalom 2007. godine izbace “inkriminišući dijelovi”.

Pepić je 13. jula 1995. godine bio na položaju duž puta Bratunac – Konjević polje i vidio je zarobljene Muslimane na livadi kod sela Sandići. Komandant odreda Rade Čturić zvan “Oficir” mu je “s osmjehom na licu” rekao da je naređeno da se zarobljenici prebace u Kravicu, a svjedoku je naredio da na Žutom mostu zaustavi autobuse kojima su žene i djeca odvoženi iz Potočara, što je on i učinio.

Nešto kasnije, svjedok je iz pravca Kravice čuo “intenzivnu pucnjavu” koja je trajala oko sat vremena i “zvučala kao da se pucalo samo s jedne strane”. Istovremeno je čuo i detonacije koje su, pretpostavlja, poticale od ručnih bombi. Nakon što je pucnjava prestala na mostu se pojavio komandant Čturić koji mu je prenio da je u Kravici došlo do “incidenta” u kojem je jedan pripadnik voda poginuo i da su svi zarobljenici pobijeni.

Kada se iste večeri provezao putem Bratunac - Konjević polje svjedok je ispred poljoprivredne zadruge u Kravici vidio gomilu sijena. Pretpostavio je da je sijeno nabacano preko leševa kako se iz autobusa koji su tuda prolazili ne bi vidjela mrtva tijela. Komandant Čturić mu je te večeri rekao da to što se desilo u Kravici “nije dobra stvar” i da će “kad tad neko odgovarati za to što je učinjeno”.

Odgovarajući na pitanja tužioca Milberta Šina/Shin svjedok je rekao da nikada nije saznao ko je pucao na zarobljenike u Kravici. Priznao je, međutim, da je pred sudom BiH svjedočio na suđenjima odgovornima za zločin u Kravici, među kojima je bilo i pripadnika njegovog odreda. U Mladićevom predmetu u dokaze je usvojena svjedokova pisana izjava koju je 2005. godine dao pripadnicima Državne agencije za istrage i zaštitu (SIPA).

Mladićev branilac Miodrag Stojanović je u unakrsnom ispitivanju ukazivao da su se snage VRS 13. jula na području Srebrenice pregrupisavale radi odlaska na područje Žepe. Emitovao je insert iz kolekcije “Srebrenica – sudski video” kada Ljubomir Borovčanin koji se predstavlja kodnim imenom “Bor” naređuje “Oficiru” (Rade Čturić) da “zaustavi saobraćaj iza leđa.”

Pepić je potvrdio braniočevu sugestiju da 13. jula u rejonu Sandići i Kravice nije vidio “vojne formacije”, ali je nešto kasnije, odgovarajući na pitanje sudije Flugea/Flugge, rekao da je ispred skladišta vidio “samo osobe u vojnim uniformama”.

Mladićeva odbrana će unakrsno ispitivanje završiti sutra.

2013-06-11

HAG/DEN HAAG

STRATIŠTE NA BRANI PETKOVCI

Šesti put u Tribunalu jedan od dvojice preživelih streljanja na brani Petkovci 14. jula 1995. godine opisao je kako je zarobljen, privremeno zatočen u školu u Petkovcima, a zatim izveden na stratište na obližnjoj brani.

koloni vojnika i civila koji su se kroz šume probijali ka Tuzli do 15. jula 1995. kada je uspeo da pređe na teritoriju pod kontrolom snaga Armije BiH.

Niko od rođaka i prijatelja s kojima je napustio Srebrenicu nije preživio, rekao je svedok u odgovorima na dodatna pitanja tužioca, precizirajući da je nakon pada Srebrenice izgubio 20 članova porodice.

Iskaz svedoka RM 253 odbrana Ratka Mladića je u unakrsnom ispitivanju nastojala da predstavi kao nepouzdan, ukazujući na razlike u izjavama koje je davao od jula 1995. godine do danas. Jedino u izjavi tužilaštvu Tribunala, naglasio je branilac Dragan Ivetić, svedok navodi kako je Mladić, obraćajući se zarobljenicima na igralištu u Novoj Kasabi 13. jula 1995. godine rekao kako su "poslali žene da ih zaštiti Unprofor" dok oni ubijaju srpske vojnike. Svedok negira da je to pomenuo samo jednom i tvrdi da je te Mladićeve reči naveo u svim svojim izjavama.

Nije, međutim, bio siguran da li je u nastavku obraćanja zarobljenicima u Novoj Kasabi, kako se navodi u njegovoj izjavi tužilaštvu, Mladić zaista rekao da će zarobljenici, pre nego što se priključe svojim porodicama, "kamionima biti odvezeni u Bratunac i Kravicu" gde će "prenočiti i dobiti hranu". Mladić je po svedokovom sećanju rekao da će iz Nove Kasabe biti prebačeni kamionima ali nije mogao da potvrdi da je pominjao Bratunac i Kravicu.

Svedok RM 253 će svedočenje završiti sutra.

2013-06-12

HAG/DEN HAAG

ZAŠTO (NI)SU POPISIVANI ZAROBLJENICI U NOVOJ KASABI

Bivši zapovednik vojne policije 65. motorizovanog zaštitnog puka Glavnog štaba VRS u svedočenju na suđenju Ratku Mladiću nije mogao da objasni zašto su Muslimani zarobljeni na fudbalskom igralištu u Novoj Kasabi 13. jula 1995. godine popisivani - budući da popis nikada nije završen niti su spiskovi zarobljenih ikada korišćeni.

◀ Ratko Mladić u sudnici Tribunala

U završnici svedočenja na suđenju Ratku Mladiću zaštićeni svedok RM 253 ponovio je da je bivši komandant Glavnog štaba VRS 13. jula 1995. godine zarobljenim Muslimanima, okupljenim na fudbalskom igralištu u Novoj Kasabi, rekao da će biti ukrncani u kamione i odvedeni u razmenu. Umesto razmene zarobljenici su završili na stratištima u okolini Zvornika, poput brane u Petkovcima na kojoj je prema optužnici streljano oko hiljadu ljudi od kojih su preživeli samo svedok RM 253 i još jedan zarobljenik.

Nakon njegovog iskaza optužba je na klupu za svedoke izvela Zorana Malinića, bivšeg zapovednika vojne policije 65. zaštitnog puka, koji je 13. jula 1995. bio zadužen da

na fudbalskom igralištu u Novoj Kasabi obezbeđuje oko 1.200 Muslimana zarobljenih nakon pada Srebrenice. U dokaze je uveden njegov iskaz iz juna 2011. godine na suđenju Zdravku Tolimiru, VRS a tužilac je pročitao sažetak tog svedočenja. Malinić je svedočio pod punim imenom ali sa zaštićenim likom i uz upozorenje veća da ne mora odgovarati na pitanja koja ga mogu inkriminisati.

Odgovarajući na pitanja tužioca Malinić je rekao da je 13. jula 1995. godine na igralište u Novoj Kasabi bilo dovedeno oko 1.200 zarobljenika iz kolone civila i vojnika koji su nakon pada Srebrenice pokušali da se probiju do Tuzle. Popisivanje zarobljenih je, tvrdi Malinić, trajalo od trenutka kada su prvi dovedeni na igralište i prekinuto samo dok se zarobljenicima obraćao general Mladić obećavajući da će im biti odvedeni u razmenu.

◀ Alphonse Orije, sudija Tribunala

Popisivanje je nastavljeno sve dok zarobljenici nisu odvedeni sa igrališta ali su spiskovi ostali nepotpunijer, kako je rekao Malinić nije bilo dovoljno vremena da se svi popišu. Potvrdio je takođe da ti spiskovi nisu predati vojnicima koji su pratili konvoj zarobljenika iz Nove Kasabe već su ostali kod njega, te da mu ih niko nije tražio. Na pitanje tužioca da li mu je to bilo neobično budući da je zarobljenike, kako je Mladić obećao, trebalo razmeniti, Malinić rekao da ga to nije čudilo jer je znao da "ti ljudi treba da budu bezbednosno obrađeni" i da će na osnovu dobijenih informacija biti utvrđeno da li među njima i onih za kojima se traga zbog ratnih zločina.

Na pitanje predsedavajućeg sudije Orija/Orije "šta je onda bila svrha popisivanja", Malinić je odgovorio da se radilo o pravilu službe koje nalaže da "uzmete podatke od onoga koga ste zarobili, da biste znali koga ste priveli". Podsećajući na činjenicu da spiskovi nikada nisu dovršeni, predsedavajući sudija je primetio da se očito radilo o pravilu koje se moglo ali nije moralo poštovati.

Pred kraj današnje rasprave Mladićeva odbrana je započela unakrsno ispitivanje svedoka.

2013-06-14

HAG/DEN HAAG

OBEZBEĐENJE PRED STRELJANJE

Zaštićeni svedok RM 269 na suđenju Ratku Mladiću opisao kako je kao pripadnik VRS bio angažovan na obezbeđivanju Muslimana zarobljenih nakon pada Srebrenice i zatvorenih u škole u selima Orahovac i Ročević, kraj Zvornika.

Niz svedoka koji su ove sedmice na suđenju Ratku Mladiću svedočili uz mere zaštite nastavljen je iskazom bivšeg pripadnika Vojske Republike Srpske (VRS) koji je svedočio pod pseudonimom RM 269. Pred početak svedočenja, koje se većim delom odvijalo na raspravi zatvorenoj za javnost, veće ga je upozorilo na pravo da ne odgovara na pitanja koja ga mogu inkriminisati.

Svedok je potvrdio da je 14. jula 1995. godine bio jedan od stražara kod škole u selu Orahovac, kraj Zvornika, gde je autobusima, prema njegovoj proceni, bilo dovezeno oko 700-800 Muslimana zarobljenih nakon pada Srebrenice. Njegov zadatak je bio da "obezbeđuje" ulaz u fiskulturnu salu škole gde su zarobljenici smešteni. Opisao je kako su se ubrzo po dolasku autobusa oko škole okupili meštani Orahovca, "ne skrivajući ljutnju i mržnju" prema zarobljenicima. "Bilo je dramatično i konfuzno", opisao je svedok i rekao kako mu je naređeno da civilima ne dopusti da prilaze zarobljenicima. Složio se sa zaključkom predsedavajućeg sudije da je njegov zadatak bio da "obezbedi da zarobljenici ne izađu iz škole a da civili u nju ne uđu".

Pred školom je, tvrdi svedok, video zapovednika vojne policije Zvorničke brigade Miomira Jasikovca kao i načelnika bezbednosti Dragu Nikolića. Kada je počelo "izvođenje zarobljenika", svedok je video da su im ruke vezane, dok su neki imali i poveze na očima. Ukravani su u kamion nakon čijeg odlaska bi se sa obližnje livade čuli rafali, kamion bi se vraćao prazan i ukravana je nova grupa zarobljenika. "Bilo je jasno da se radilo o pogubljenjima", rekao je svedok. Potvrdio je da nije bio na mestu pogubljenja i nije mogao da kaže ko je ta ubistva počinio.

Narednog dana svedok je zajedno sa Jasikovcem i još jednim pripadnikom vojne policije Zvorničke brigade otišao do škole u Ročeviću gde mu je zadatak bio "isti kao i prethodnog dana u Orahovcu". Kada su stigli do škole ukrcavanje zarobljenika u kamion je već počelo. Odvoženi su na svedoku nepoznatu lokaciju i vraćali se prazni. Kraj škole je video tela nekoliko ubijenih zarobljenika koje je, kako je kasnije čuo, jedan od meštana Ročevića koji je u ratu izgubio sina, izveo iz škole i na licu mesta "likvidirao". Među vojnicima koje je zatekao pred školom svedok nije nikoga prepoznao. Nije takođe mogao da kaže ko je streljao zarobljenike iz škole u Ročeviću.

Prema optužnici kojom se Ratko Mladić bivši komandant VRS tereti za genocid i druge zločine počinjene tokom rata u BiH, u blizini škole u Orahovcu je 14. jula 1995. godine pogubljeno oko 1.000 Muslimana zarobljenih nakon pada Srebrenice dok je sledećeg dana njih oko 500 iz škole u Ročeviću streljano u Kozluku.

Suđenje Ratku Mladiću nastavljeno je iskazom još jednog zaštićenog svedoka na raspravi zatvorenoj za javnost.

2013-06-17

HAG/DEN HAAG

"NEPOTREBNO STRADANJE" U SREBRENICI

U Srebrenici je bilo "nepotrebnog stradanja" - rekao je na suđenju Ratku Mladiću bivši oficir bezbednosti u Glavnom štabu VRS, odgovarajući na pitanje tužioca da li veruje da je nakon pada enklave na hiljade muškaraca bilo "streljano po kratkom postupku".

◀ Dragomir Keserović, svjedok na suđenju Ratku Mladiću

“Da li vi verujete da je hiljade muškaraca, nakon pada Srebrenice, streljano po kratkom postupku”, pitao je tužilac Piter Mekloski/Peter McCloskey penzionisanog generala Dragomira Keserovića, bivšeg oficira bezbednosti u Glavnom štabu VRS koji svedoči na suđenju Ratku Mladiću, optuženom za genocid i druge zločine počinjene tokom rata u BiH. “Nisam tome bio svedok”, rekao je svedok precizirajući da zbog toga ne može da kaže “u kakvom je postupku to izvršeno”. Informacije koje je naknadno saznao, dodao je, ukazuju da je nakon pada enklave u julu 1995. godine “ bilo nepotrebnog stradanja”.

Dragomir Keserović, koji je u vreme srebreničke operacije bio na položaju načelnika odeljenja vojne policije u Glavnom štabu VRS, nije siguran da li je 16. ili 17. jula, sa zapadnog fronta stigao u komandu Glavnog štaba u Crnoj Rijeci. Kaže da je zatekao “napetu atmosferu” i da su starešine Glavnog štaba premeštene u kilometar udaljenu podzemnu komandu “kod Velikog Žepa”, zbog opasnosti od napada NATO snaga. Iste večeri general Mladić mu je izdao naređenje da od komandanta Bratunačke brigade VRS Vidoja Blagojevića preuzme komandu “operacije blokade i pretresa terena” na području Srebrenice.

Zahvaljujući generalu Zdravku Tolimiru, koji je kao načelnik sektora za obaveštajno bezbednosne poslove u Glavnom štabu bio Keserovićev nadređeni starešina, Mladićev zadatak je delimično izmenjen. Keserović se naime požalio da mu je zadatak “vojno neprihvatljiv” te po nalogu Tolimira umesto preuzimanja komande, je samo proverio “kako se operacija odvija” i o tome izvestio komandanta.

Predsedavajući sudija se međutim interesovao zbog čega je po njemu bilo “vojnički neprihvatljivo” Mladićevo naređenje da preuzme komandu nad operacijom blokade i čišćenja terena. Keserović je objasnio da on u tom trenutku nije komandovao ni jednom jedinicom koja je bila angažovana u operaciji, što znači da nije imao svoju komandu, komandno mesto, sistem veze a uz to nikada ranije nije boravio na terenu na koji je upućen. Na pitanje sudije Orija/ Orije da li ga je išta drugo odvlačilo od tog zadatka Keserović je odgovorio da se on tada usmerio samo na vojne razloge.

Svedočenje Dragomira Keserovića biće nastavljeno sutra.

2013-06-18

HAG/DEN HAAG

KADA SE MLADIĆ VRATIO U CRNU RIJEKU?

Optužba i odbrana se ne slažu u pogledu datuma i vremena kada se general Ratko Mladić, u jeku srebreničke operacije VRS, iz Beograda vratio u Glavni štab u Crnoj Rijeci: 16. ili 17. jula 1995. godine.

◀ Dragomir Keserović, svjedok na suđenju Ratku Mladiću

Drugog dana svedočenja penzionisanog generala Dragomira Keserovića, koji je u julu 1995. godine bio načelnik odeljenja vojne policije u Glavnom štabu VRS, tužilac je nastavio da svedoka ispituje o datumu kada se sa zapadnog fronta vratio u Glavni štab i od generala Mladića dobio naređenje da preuzme komandu “operacije blokade i pretresa terena” na području Srebrenice.

Nakon što je juče izjavio da nije siguran da li je u Glavni štab stigao 16. ili 17. jula 1995. godine Keserović je danas tužiocu rekao da je to ipak bio 16. juli. Međutim nešto kasnije, kada mu je branilac citirao izjavu u kojoj je 2000. godine šefu srebreničke istrage Žan/Jean Rene Ruezui rekao da je u Crnu Rijeku stigao 17. jula, svedok je i to potvrdio.

Optužba i odbrana se, naime, ne slažu oko datuma kada se Mladić iz Beograda - gde je bio na sastanku sa Slobodanom Miloševićem, na Vojno Medicinskoj akademiji i na jednoj svadbi - vratio u Glavni štab u Crnoj Rijeci. Sudeći po mnoštvu dodatnih pitanja sudija Keserovićevo svedočenje nije bilo od velike pomoći da se ovaj datum precizira.

Keserović je danas potvrdio i da je narednog dana, dakle 17. ili 18. jula, otišao na područje Bratunca, gde je sreo Zorana Malinića, komandanta vojne policije 65. zaštitnog puka. On mu je rekao da je prethodnih dana na tom području bilo zarobljeno između 2.500 i 3.000 pripadnika 28. divizije Armije BiH. Svedočeci prošle sedmice na istom suđenju Zoran Malinić je, podsetimo, izjavio da je na igralištu u Novoj Kasabi bilo između 1.000 i 1.200 zarobljenika.

Keserović je danas potvrdio da je od Malinića saznao da su zarobljenici u Novoj Kasabi bili popisivani i da im se u jednom trenutku obratio general Mladić. Tužilac ga je podsetio da je u maju 2011. godine na suđenju Zdravku Tolimiru naveo Malinićeve reči da je popisivanje zarobljenika prekinuto nakon što je "Mladić rekao da to nije potrebno pošto će oni biti prebačeni u Tuzlu".

Keserović je danas takođe propustio da precizira po čijem su naređenju zarobljenici iz Nove Kasabe prebačeni u Bratunac pa ga je tužilac podsetio da je 2004. godine na suđenju Blagojeviću izjavio da mu je Malinić tom prilikom rekao kako je prebacivanje zarobljenika u Bratunac naredio general Mladić. "Moguće je da sam se tada svega bolje sećao", rekao je Keserović, prihvatajući da bi to mogla da bude tačnija verzija događaja iz Nove Kasabe.

Osim što je dokazivala da je Mladić 16. jula '95. bio još u Beogradu, odbrana je u današnjem delu unakrsnog ispitivanja, koje će nastaviti sutra, ukazivala da u naređenju za "pretres terena" nije bilo ničeg nezakonitog, kao i da među zarobljenicima o kojima je Malinić govorio Keseroviću nije bilo civila, već se isključivo radilo o vojnicima 28. divizije Armije BiH.

2013-06-19

HAG/DEN HAAG

KO JE KOMANDOVAO POLICIJOM U SREBRENIČKOJ OPERACIJI?

Do kraja svedočenja penzionisanog generala VRS Dragomira Keserovića odbrana Ratka Mladića nastojala je da odgovornost za zločine u Srebrenici prebaci na policijske snage RS, tužilac da to ospori i dokaže da je policija bila pod komandom VRS, a sudije da dešifruju svedokove kontradiktorne odgovore.

U nastavku unakrsnog ispitivanja Dragomira Keserovića bivšeg komandanta vojne policije Glavnog štaba VRS, Mladićev branilac Branko Lukić sugerisao je da su za zločine u Srebrenici u julu 1995. godine, odgovorne policijske snage, odnosno civilne vlasti na čelu sa Radovanom Karadžićem.

Keserović je tokom svedočenja potvrdio da je 17. jula 1995. godine, po nalogu generala Mladića otišao na područje Bratunca da bi proverio kako se odvija operacija pretresa terena koja je usledila nakon zauzimanja Srebrenice. Tamo je zatekao i jedinice specijalne policije MUP kojima je zapovedao Ljubomir Borovčanin, a koje su bile uključene u srebreničku operaciju VRS.

Branilac je pitao svedoka da li mu je poznato da su jedinice MUP u Srebreničkoj operaciji zadržale svoju komandu i da li je on radeći 2004. godine u Komisiji vlade RS za utvrđivanje činjenica o događajima u Srebrenici, ikada naišao na podatak o stavljanju jedinica policije pod komandu vojske. Keserović je odgovorio da na takav podatak nikada nije naišao te da vojska nije imala ovlašćenja da policiju stavi pod svoju komandu, bez "pisanog naređenja ministra unutrašnjih poslova RS".

Tužilac Piter Mekloski/Peter McCloskey je u dodatnom ispitivanju predočio dokument koji je 10. jula 1995. godine potpisao tadašnji ministar unutrašnjih poslova RS Tomislav Kovač a u kojem se jedinicama specijalne policije nalaže da odmah sa ratišta u Trnovu pređu u Bratunac i da njihov zapovednik Ljubomir Borovčanin "po dolasku stupi u vezu sa komandantom Drinskog korpusa Radislavom Krstićem", koji je komandovao srebreničkom operacijom. Na tužiočevo pitanje da li ovaj dokument pokazuje da je ministar unutrašnjih poslova zaista naredio pretpočinjavanje policijskih snaga vojsci RS, Keserović je odgovorio potvrdno.

Povodom istog dokumenta Mladićev branilac je zatim svedoku postavio drugačije pitanje- da li se iz njegovog sadržaja može zaključiti "da jedinice policije nisu bile pretpočinjene vojsci?" Ukazujući na to da ministar unutrašnjih poslova izdaje naređenje svojim jedinicama, Keserović je i na ovo pitanje sugerisao potvrđan odgovor. Na zaključak da se radilo o pretpočinjavanju naveo ga je, tvrdi, nalog ministra da se komandant specijalne policije po dolasku na teren javi komandi Drinskog korpusa.

Kada je na kraju svedočenja predsedavajući sudija Ori/Orie još jednom pokrenuo ovo pitanje, tražeći od svedoka da razjasni svoj iskaz, Keserović je ponovio da je na osnovu naloga ministra komandantu policijskih snaga da "stupi u vezu sa komandantom Drinskog korpusa" zaključio da se radilo o pretpočinjavanju ali da nije siguran da je "tako i bilo na terenu".

Nakon Keserovića optužba je na klupu za svedoke izvela Petra Salapuru penzionisanog pukovnika VRS, bivšeg načelnika Uprave za obaveštajne poslove Glavnog štaba VRS.

2013-06-20

HAG/DEN HAAG

DA LI JE MLADIĆ MOGAO DA NE ZNA ONO ŠTO SU "ZNALI SVI"

Penzionisani pukovnik VRS Petar Salapura je na suđenju Ratku Mladiću rekao da je za učešće pripadnika Desetog diverzantskog odreda u masakru na Branjevu saznao tek u decembru 1995. ili u januaru 1996. godine. Nije osjećao potrebu da o tome podnosi izvještaje pošto su to tada već "svi znali". Tužioca i sudije je zanimalo da li je Mladić znao ono što su znali svi i o čemu je, po iskazu svjedoka, brujao cijeli grad.

◀ Petar Salapura, svjedok na suđenju Ratku Mladiću

Na suđenju Ratku Mladiću svjedočio je penzionisani pukovnik VRS Petar Salapura, bivši načelnik Uprave za obavještajne poslove Glavnog štaba VRS. U dokaze je uveden transkript njegovog svjedočenja na suđenju Zdravku Tolimiru, nekadašnjem Mladićevom pomoćniku za obavještajne i bezbjednosne poslove.

Salapura je na suđenju Tolimiru tvrdio da je za učešće pripadnika Desetog diverzantskog odreda u strijeljanju više od hiljadu zarobljenika na farmi Branjevo u julu 1995. godine, saznao tek u decembru '95 ili januaru 96. godine, u Bijeljini, od komandanta tog odreda Miodraga Pelemiša. Nije osjećao posebnu potrebu da o tome podnosi izvještaje svojim nadređenima jer su to tada već

“svi znali”. Znao je, rekao je, “cijeli grad, a kamoli vojska”. Bila je to, prema riječima svjedoka, obimna operacija u kojoj je bilo angažovano mnogo ljudi.

Salapura je, međutim, pokušao da izbjegne odgovor na tužiočevo pitanje ko su bili ti “svi” koji su znali za egzekucije. Nakon intervencija sudije Orija/Orie svjedok je rekao da je mislio na nadležne organe iz Službe bezbjednosti i “većinu” u Glavnom štabu. Međutim, “ne može da tvrdi” da je i Mladić znao za to. Pritisnut sudijskim pitanjima rekao je da ne može navesti nijednu činjenicu koja bi išla u prilog tvrdnji da Mladić nije znao za te zločine.

Deseti diverzantski odred, potvrdio je Salapura, bio je direktno podređen Glavnom štabu VRS, a u napadu na Srebrenicu bio je potčinjen Drinskom korpusu, kojim je komandovao general Radislav Krstić. Odmah po zauzimanju zaštićene zone pripadnici odreda su navodno poslani na “dopust”, a jedan broj njih koji nisu imali gdje da odu je ostao na području Srebrenice. I oni su, po svjedoku, “dobrovoljno” i “na svoju ruku” učestvovali u strijeljanju na Branjevo.

Tužilac Vanderpuje/Vanderpuye je tokom ispitivanja Salapuru suočio sa njegovim zahtjevom upućenim ministru unutrašnjih poslova RS Draganu Kijcu 16. januara 1996. godine kojim traži da se osmorici pripadnika Desetog diverzantskog odreda - Francu Kosu, Brani Gojkoviću, Aleksandru Cvetkoviću, Vlastimiru Golijanu, Zoranu Garonji, Stanku Savanoviću, Marku Boškiću i Draženu Erdemoviću - izdaju nove lične karte sa lažnim imenima

Salapura priznaje da je podnio taj zahtjev, ali u tome ne vidi ništa neobično i kaže da se tako “radi po cijelom svijetu”. Tužilac se nije detaljno bavio tim dokumentom s obzirom da je svjedok o tome podrobno govorio u iskazu na suđenju Tolimiru. Podsjetio je, ipak, da se u njemu kao razlog za izdavanje lažnih dokumenta navodi da se oni na listi optuženih od strane Tribunala.

Mladićev branilac Miodrag Stojanović je u unakrsnom ispitivanju ukazivao na “multietnički” sastav Desetog diverzantskog odreda. U njemu je, sugerisao je, bilo Slovenaca, Hrvata i Muslimana koji su, navodno, imali problema sa svojim matičnim državama i entitetima, te su stoga tražili promjenu identiteta.

Prije nego što je svjedok odgovorio na braniočevu sugestiju sudija Fluge/Flugge je konstatovao da vijeće nije vidjelo dokaze da su pripadnici odreda tražili promjenu identiteta. Naprotiv, “u ovom dokumentu piše da je to svjedok tražio”, primijetio je sudija. Salapura se složio sa sudijom da pripadnici odreda nisu sami tražili lažne dokumente i objasnio da je zahtjev za lažnim dokumentima bio rezultat “naše procjene” i da ga je on podnio “samoinicijativno”.

2013-06-21

HAG/DEN HAAG

TA TEŠKA RIJEČ “RATNI ZLOČIN”

Bivši obavještajac Glavnog štaba VRS Petar Salapura u završnici iskaza na suđenju Ratku Mladiću rekao da je “pravi razlog” njegovog zahtjeva da se osmorici pripadnika Desetog diverzantskog odreda koji su učestvovali u masakru na farmi Branjevo izdaju lažni dokumenti bila procjena da im je “ugrožena bezbjednost”. Haški tribunal je spomenuo jer ga je to “asociralo” na činjenicu da su pripadnici odreda počinili “ratni zločin” što on, budući da se “zgražao na tu riječ”, nije htio koristiti u pismu.

Penzionisani pukovnik VRS Petar Salapura, bivši načelnik Uprave za obavještajne poslove Glavnog štaba VRS, je 16. januara 1996. godine od ministra unutrašnjih poslova Republike Srpske Dragana Kijca zatražio da se osmorici pripadnika Desetog diverzantskog odreda izdaju lične karte sa lažnim imenima.

Svjedočeci na suđenju Ratku Mladiću Salapura je rekao da je zahtjev za izdavanje lažnih dokumenata podnio nakon što mu je Milorad Pelemiš rekao da je određeni broj pripadnika Desetog diverzantskog odreda učestvovao u egzekucijama zarobljenika iz Srebrenice. Kao razlog je u pismu ministru Kijcu naveo da se radi o grupi lica koja se nalaze na listi optuženih od strane Haškog tribunala.

Salapura je danas rekao da je “pravi razlog” bila procjena Uprave za obavještajne poslove da je osmorici pripadnika odreda “ugrožena bezbjednost”. Međutim, ne od bezbjednosnih organa ili nekih drugih službi u RS, već od neprijateljskih snaga iz Federacije koje su, po riječima svjedoka, mogle pokušati da ih “kidnapuju” ili “likvidiraju”.

◀ Petar Salapura, svjedok na suđenju Ratku Mladiću

Odgovarajući na sudijska pitanja Salapura je rekao da je bio svjestan da u to vrijeme nisu bile podignute optužnice protiv pripadnika Desetog diverzantskog odreda od strane Tribunala. Haški tribunal je spomenuo jer ga je to "asociralo" na činjenicu da su pripadnici odreda počinili "ratni zločin". A, on se "zgražao na tu riječ" pa je zato nije ni htio upotrijebiti u pismu. Bilo mu je, kaže, "jako teško". To je objasnio i ministru Kijcu koji ga je u potpunosti shvatio.

Osim Dražena Erdemovića, koji je u maju 1996. godine pred Tribunalom priznao krivicu za taj zločin, u egzekuciji više od hiljadu Bošnjaka zarobljenih nakon pada Srebrenice, 16. jula 1995. godine, učestvovalo je još

sedam pripadnika Desetog diverzantskog odreda: Brano Gojković, Franc Kos, Aleksandar Cvetković, Vlastimir Golijan, Zoran Goronja, Stanko Savanović i Marko Boškić. Većina njih su osuđeni pred Državnim sudom u Sarajevu zbog učešća u masakru na farmi Branjevo.

Suđenje Ratku Mladiću nastavljeno je iskazom zaštićenog svjedoka koji je preživio masakr u Kravici.

2013-06-21

HAG/DEN HAAG

ŠESTO SVEDOČENJE PREŽIVELOG IZ KRAVICE

Zaštićen pseudonimom RM 256, na suđenju Ratku Mladiću svedočio je jedan od preživelih masakra u skladištu poljoprivredne zadruge u Kravici, gde je prema optužnici protiv bivšeg komandanta Glavnog štaba VRS, 13. jula 1995. godine streljano oko 1.000 muslimanskih muškaraca zarobljenih nakon pada Srebrenice.

◀ Ratko Mladić u sudnici Tribunala

Izjavu o tome šta je preživio svedok RM 256 je Komisiji za ratne zločine BiH dao u septembru 1995. a tužilaštvu Tribunala 1996. godine. Nakon što je potvrdio tačnost tih izjava one su uvrštene u spis a tužiteljica je pročitala sažetak svedokovog iskaza.

Po šesti put u Tribunalu svedok je potvrdio priču o svom stradanju koja počinje 11. jula 1995. kada je napustio Srebrenicu i pridružio se koloni civila i vojnika 28. divizije armije BiH koja je pokušala da se probije prema Tuzli. Dva dana kasnije je međutim zarobljen i odveden u Kravicu gde su zarobljenici u prepunom skladištu streljani. Svedok je čudom ostao nepovređen. Poklopljen telima mrtvih ostao je da leži nepomično sve do sledeće večeri 14. jula 1995. kada se iskrao iz skladišta i nakon nekoliko dana uspeo da pređe na teritoriju pod kontrolom Armije BiH.

Odgovarajući u unakrsnom ispitivanju na pitanja Mladićevog branioca, svedok je potvrdio da je 11. jula 1995. godine napustio Srebrenicu nakon što je dobio uputstvo jednog od zapovednika u 28. diviziji Armije BiH da žene, deca i nemoćni idu u Potočare a da se muškarci upute u šumu prema Jagličima. Odbrana je nastojala da dobije potvrdu za tezu da stanovništvo Srebrenice nije bilo primorano da napusti Srebrenicu već je to učinilo po nalogu svojih vojnih i civilnih vlasti.

Svedok, koji je dva dana u Hagu čekao da bude pozvan na klupu za svedoke, tražio je da danas završi svoj iskaz kako bi se što pre mogao vratiti kući. Veće i strane u postupku nastojali su da skraćujući svoje ispitivanje udovolje tom zahtevu. Kada je kod svedoka ipak nadvladala potreba da još jednom detaljno ispriča kroz šta je sve prošao u julu 1995. godine, predsedavajući sudija je bio prinuđen da ga u nekoliko navrata prekine. Uz zahvalnost što je još jednom, po svoj prilici poslednji put, došao da svedoči u Tribunalu, sudija Orije je svedoku objasnio da njegove intervencije nisu bile izraz nepoštovanja prema njegovim stradanjima već nastojanje da mu se izađe u susret i obezbedi da se što pre vrati kući.

Suđenje Ratku Mladiću se nastavlja u ponedeljak.

2013-06-24

HAG/DEN HAAG

SVJEDOK KOJI JE ODBIO DA IZVRŠI “ŠOKANTNO NAREĐENJE ODOZGO”

Na suđenju Ratku Mladiću svjedoči Srećko Aćimović, bivši komandant Drugog bataljona Zvorničke brigade VRS koji je u julu 1995. godine, nakon pada Srebrenice, odbio naređenje “odozgo” da formira streljački vod za egzekuciju zarobljenika. To “odozgo” je, po svjedoku, značilo da je naređenje upućeno iz Glavnog štaba VRS.

◀ Srećko Aćimović, svjedok na suđenju Ratku Mladiću

Suđenje Ratku Mladiću nastavljeno je iskazom Srećka Aćimovića, bivšeg komandanta Drugog bataljona Zvorničke brigade VRS koji tvrdi da je u julu 1995. godine odbio da izvrši naređenje da formira streljački vod za egzekuciju Bošnjaka, zarobljenih nakon pada Srebrenice i zatvorenih u školu u Ročeviću, kraj Zvornika.

Aćimović je 14. jula od lokalnog sveštenika i predsjednika mjesne zajednice saznao da srpski vojnici ubijaju zarobljene Bošnjake u školi u Ročeviću. Nakon što je otišao do škole i u to se lično uvjerio, pokušao je da stupi u kontakt sa komandantom Zvorničke brigade Vinkom Pandurevićem i načelnikom štaba Draganom Obradovićem. Dežurni oficir Zvorničke brigade ga je

spojio sa načelnikom bezbjednosti Drinskog korpusa Vujadinom Popovićem koji mu je rekao da ne “dramatizuje”, i da će zarobljenici ujutro biti razmijenjeni.

Aćimović je, međutim, te noći između jedan i dva sata ujutro dobio šifrirani telegram sa naređenjem da formira streljački vod za egzekuciju zarobljenika u Ročeviću. “Šokiran” sadržajem telegrama, Aćimović je odgovorio da neće izvršiti naređenje. Nedugo zatim dobio je još jedan telegram u kojem se insistiralo da obezbijedi vod vojnika za strijeljanje.

Nakon što je, po drugi put, odbio da postupi po naređenju Aćimovića je telefonom nazvao tadašnji načelnik bezbjednosti Zvorničke brigade Drago Nikolić koji je vršio pritisak na njega da izvrši naređenje rekavši mu da je ono stiglo “odozgo”. Nikolićevu sugestiju da je naređenje stiglo “odozgo” Aćimović je protumačio kao da je ono upućeno iz Glavnog štaba VRS, kojim je komandovao optuženi Mladić.

Aćimović je 15. jula ujutro otišao u školu u Ročeviću gdje je zatekao Vujadina Popovića, koji je insistirao da se naređenje izvrši i da se formira streljački vod. Aćimović je, međutim, još jednom odbio da to uradi. Popoviću je, kaže, sugerisao da se zatvorenici “ili vrate odakle su došli ili sprovedu u kasarnu u Kozluku”.

U školi u Ročeviću, nedaleko od Zvornika, je 14. i 15. jula bilo zatočeno oko 500 muškaraca zarobljenih nakon pada Srebrenice. Umjesto u kasarnu, a kasnije u razmjenju, zatvorenici su odvedeni na obalu Drine, u blizini Kozluka, gdje su strijeljani.

Mladićev branilac Branko Stojanović je na početku unakrsnog ispitivanja ukazivao da se nijedan od telegrama sa spornim naređenjem ne nalazi u evidenciji Zvorničkog brigade. Aćimović se složio da bi, po pravilima, negdje morao postojati trag o razmijenjenim telegramima. Međutim, dodao je, ne može se isključiti ni mogućnost da je neko u međuvremenu uklonio te tragove. Na braničevu sugestiju da u evidenciji nije zabilježen ni njegov poziv komandi Zvorničke brigade, svjedok je rekao da je sam komandant Pandurević svjedočeći u svoju odbranu potvrdio da je Aćimović pokušao da stupi u kontakt s njim.

2013-06-25

HAG/DEN HAAG

AĆIMOVIĆ: NAREĐENJE ZA STRIJELJANJE PRKOSILO SVIM NAČELIMA LJUDSKOSTI

Odgovarajući na pitanja Mladićevog branioca, bivši komandant Drugog bataljona Zvorničke brigade VRS Srećko Aćimović je rekao da se on – iako je sve govorilo u prilog tome da će zarobljenici biti strijeljani - nadao da se to ipak neće desiti... “jer je prkosilo svakom ljudskom dostojanstvu i svim načelima ljudskosti...”

Srećko Aćimović, bivši komandant Drugog bataljona Zvorničke brigade VRS, je na suđenju Ratku Mladiću svjedočio da je u julu 1995. godine odbio da izvrši naređenje da formira streljački vod za egzekuciju Bošnjaka, zarobljenih nakon pada Srebrenice i zatvorenih u školu u Ročeviću, kraj Zvornika.

Aćimović je rekao da se ne sjeća ko mu je putem šifrovanih telegrama izdao to naređenje, ali je naveo da su načelnici bezbjednosti Zvorničke brigade i Drinskog korpusa, Drago Nikolić i Vujadin Popović, izvršili na njega pritisak da se

zadatak izvrši. Nikolić je Aćimoviću rekao da je naređenje stiglo "odozgo" iz čega je on zaključio da iza njega stoji Glavni štab, kojim je komandovao optuženi Mladić.

Odgovarajući na pitanja Mladićevog branioca Branka Lukića svjedok je rekao da je Popović u školi u Ročeviću bio vidno "nervozan" i da mu se "žurilo" da obezbijedi vozila za transport zarobljenika. Od Aćimovića je tražio da stupi u kontakt sa vozačima Milivojem Lazarevićem, Radivojem Jekićem i Đokom Nikolićem i naredi im da dođu u Ročević.

Aćimović je, tvrdi, "sabotirao" i to Popovićevo naređenje. Kontaktirao je vozače, ali ih je "upozorio" da ih Popović traži kako bi ih angažovao za prevoz zarobljenika. Prva dvojica se nisu pojavila, dok je Đoko Nikolić - "vjerovatno previše uplašen da se usprotivi naređenju" - na kraju došao sa vozilom u školsko dvorište u Ročeviću.

Mada je sve ukazivalo da će zarobljenici biti strijeljani, Aćimović se, tvrdi, do kraja nadao da se to ipak neće desiti, "jer je prkosilo svakom ljudskom dostojanstvu i svim načelima ljudskosti". Niko ga, međutim, nije pitao zašto je "sabotirao" Popovićevo naređenje da nađe vozače za transport zatvorenika ako je zaista vjerovao da im se ništa neće desiti.

Obrana je tokom unakrsnog ispitivanja ukazivala da Aćimović u izjavama istražiteljima tužilaštva, koji su ga 2001. i 2002. godine saslušali u statusu osumnjičenog, nije pominjao susret sa Vujadinom Popovićem pred školom u Ročeviću, već je to prvi put spomenuo na suđenju "Srebreničkoj sedmorki". Aćimović je odgovorio da mu je u prvim razgovorima sa haškim istražiteljima, šest ili sedam godina nakon događaja u Srebrenici, bilo teško da se svega sjeti.

Nakon što je Aćimovićev iskaz zaključen na klupu za svjedoke je pozvan operater Drugog korpusa Armije BiH koji svjedoči pod pseudonimom RM-279 i pod mjerama zaštite lika i izmjene glasa. U izjavi koja je u spis uvedena pod pečatom svjedok je objasnio proces presretanja i prisluškivanja veza VRS u vrijeme srebreničke operacije, kao i okolnosti pod kojima su transkripti presretnutih razgovora predati tužilaštvu Tribunala.

Presretnuti razgovori su snimani na magnetofonske trake i transkribovani u bilježnice, a potom u formi izvještaja slati u Obavještajni odjel Drugog korpusa Armije BiH. Prema unosu u jednu od bilježnica operatera Armije BiH VRS je do večernjih sati 13. jula 1995 u zarobljeništvu imala oko "6.000 vojno sposobnih". Na spomen tog broja jedan od dvojice neimenovanih sagovornika, očito svjestan da su mogli biti prisluškivani, kaže "šuti, ne ponavljam".

Zaštićeni svjedok RM-279 će se vratiti u sudnicu u četvrtak kako bi obrana dovršila njegovo unakrsno ispitivanje. Vijeće će u međuvremenu saslušati još jednog svjedoka sa tužiočeve liste.

2013-06-26

HAG/DEN HAAG

"VOJNICI" NAORUŽANI NOŽIĆIMA ZA GULJENJE JABUKA

U unakrsnom ispitivanju holandskog pukovnika Vinsentusa Egbersa obrana Ratka Mladića je nastojala dokazati da su se muškarci koji su nakon pada Srebrenice zatočeni u "bijeloj kući" u Potočarima mogli biti smatrani vojnicima - jer su kod mnogih pronađeni noževi. Radilo se o džepnim noževima, pojasnio je svjedok, kojima se mogu "guliti jabuke".

◀ Vincentus Egbers, svjedok na suđenju Ratku Mladiću

Holandski pukovnik Vinsentus/Vincentus Egbers je u julu 1995. godine zapovijedao jednim vodom Holandskog bataljona UN u srebreničkoj enklavi. Svjedočeci na suđenju Ratku Mladiću opisao je da su Bratunčani "slavili" kada je kroz grad prošao konvoj autobusa sa ženama i djecom iz Srebrenice. Okupili su se uz cestu i uz galamu i povike gađali autobuse stvarima koje su im se našle pri ruci.

Egbers je u julu 1995. godine imao čin potporučnika. O tome šta je vidio i doživio u Srebrenici u julu 1995. godine dao je iskaze na suđenjima Radislavu Krstiću, "Srebreničkoj sedmorki" i Zdravku Tolimiru. Svjedočio je, između ostalog, da je u jutarnjim satima 12. jula 1995.

godine ušao u "bijelu kuću" u Potočarima u koju su odvođeni muškarci odvojeni od žena i djece.

Egbers je danas rekao da je oko 150 muškaraca iz "bijele kuće" 12. jula ukrcano u tri autobusa koji su otišli u pravcu Bratunca. Neposredno prije nego što su autobusi napustili Potočare muškarci su mu prelazeći prstom preko grla s lijeve na desnu stranu signalizirali šta misle da će s njima biti. Svjedok kaže da je u tom času vjerovao da se to ipak neće desiti i da će muškarci biti prebačeni u Kladanj.

Egbers je, istog dana, od Potočara do Kladnja ispratio jedan konvoj autobusa sa ženama i djecom. Prolazeći kroz Novu Kasabu na fudbalskom igralištu je vidio veliku grupu zarobljenih muškaraca koji su klečali sa rukama iza vrata. Na povratku iz Kladnja 13. jula srpske snage su zaustavile svjedoka u Novoj Kasabi, oduzele mu vozilo i opremu i uskratile povratak u Potočare.

Njegov "domaćin" major Zoran Malinić je objasnio da je zadržan "iz bezbjednosnih razloga". Kada mu se Egbers požalio zbog ponašanja srpskih vojnika Malinić je odgovorio da je za taj rejon odgovoran Ljubiša Beara. Egbers je Beari 14. jula lično uručio spisak pritužbi. Nekoliko sati kasnije Malinić mu je saopštio da se može vratiti u Potočare.

Mladićev branilac Branko Lukić je unakrsnom ispitivanju nastojao da dokaže da je odvajanje muškaraca od žena i djece u Potočarima bilo legalno, pozivajući se na Ženevske konvencije kojima se to u određenim situacijama preporučuje. Sugerisao je da se golim okom nije moglo utvrditi da li su muškarci u Potočarima vojnici ili civili jer su nosili civilnu odjeću i nisu kod sebe imali oružje.

Lukić je pokušao dokazati da su muškarci zatočeni u "bijeloj kući" mogli s pravom biti smatrani vojnicima, pozivajući se na Egbersovu izjavu da je među odbačenim stvarima ispred "bijele kuće" vidio mnogo noževa. Svjedok je, međutim, primijetio da se radilo o džepnim nožićima kojima se mogu "oguliti jabuke".

Branilac je, također ukazivao, da je Egbers u jednom formularu koji je popunio najvjerovatnije neposredno nakon što je napustio Srebrenicu naveo da su on i drugi Holandani bili "gosti" Zorana Malinića u Novoj Kasabi. Egbers je potvrdio da je Malinić bio gostoljubiv. Bila je to čudna situacija u kojoj "vas tu drže i ne daju vam da odete, a hoće s vama igrati šah, večerati i razgovarati o situaciji u zemlji", rekao je svjedok.

2013-06-27

HAG/DEN HAAG

ODBRANA: ARMIJA BIH JE "VARALA MEDIJE"

Odbrana Ratka Mladića u nastavku unakrsnog ispitivanja zaštićenog svjedoka RM-279 tvrdi da je bosanska vlada vodila medijsku kampanju protiv Srba, odnosno da su operateri Armije BiH u izvještaje o prisluškivanim razgovorima vojnih i civilnih vođa bosanskih Srba dodavali elemente propagande "kako bi zavarali medije".

◀ Ratko Mladić u sudnici Tribunala

Na suđenju Ratku Mladiću nastavljeno je unakrsno ispitivanje zaštićenog svjedoka RM-279, operatera Drugog korpusa Armije BiH čije je svjedočenje počelo u utorak, 25. juna. Njegov iskaz se odnosi na proces presretanja i prisluškivanja veza VRS u vrijeme srebreničke operacije, kao i na okolnosti pod kojima su transkripti presretnutih razgovorapredati tužilaštvu Tribunala.

Mladićev branilac Dragan Ivetić je sugerisao svjedoku da su operateri Armije BiH "pretjerali u izvještavanju", odnosno da su u izvještaje o presretnutim razgovorima dodavali elemente propagande "kako bi zavarali medije". Odbrana se pozvala na jedan izvještaj američke vojske u kojem se spominju glasine da je bosanska vlada vodila

medijsku kampanju protiv Srba i da je 1994. godine uz pomoć radio-amatera uspjela uvjeriti medije da su srpske snage razorile Goražde i pri tome nanijele brojne žrtve.

Svjedok je odbacio tu tužiočevu sugestiju rekavši da on i drugi operateri Drugog korpusa "nisu ništa dodavali u svoje izvještaje" o presretnutim razgovorima. To, po njemu, nije bilo ni moguće s obzirom da su postojala dva objekta sa prisluškivačima, koji su radili potpuno neovisno jedni od drugih. Na Ivetićevo pitanje da li je iko od njegovih kolega učestvovao u "dodavanju" propagandnih elemenata u izvještaje svjedok je odgovorio da on to ne može sa sigurnošću tvrditi za druge, ali da misli da niko nije radio tako nešto.

Ivetić je, također, sugerisao i da operateri Armije BiH nisu bili dovoljno dobro opremljeni da presretnu sve razgovore čiji su transkripti 1998. godine dostavljeni Haškom tribunalu. Branilac je sugerisao da je Armija BiH određeni broj presretnutih razgovora dobila od UNPRFOR, NATO i stranih obavještajnih službi. Na braniočevo pitanje da li u toj tvrdnji ima istine svjedok je odgovorio da "ljudi svašta pričaju".

Ivetić je pokušao da diskredituje svjedoka ukazujući da je od tužilaštva primio novčanu naknadu kako bi pomogao u osporavanju teorija odbrane o tehnikama presretanja radio-relejnih veza o kojima je svjedočio na suđenju Mladiću. Svjedok ne spori da je na upit tužilaštva uradio analizu o mogućnostima presretanja razgovora, kao ni da je za to primio određenu novčanu naknadu. Međutim, kaže da se ni u jednom trenutku nije osjećao kao "asistent ili savjetnik" tužilaštva. "Jednostavno sam dao svoje mišljenje o onome o čemu sam pitan", rekao je svjedok.

Unakrsno ispitivanje svjedoka RM-279 biće završeno sutra ujutro.

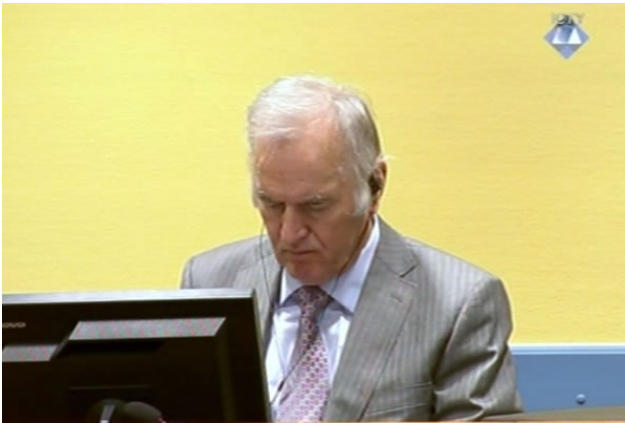

2013-06-28

HAG/DEN HAAG

MLADIĆ: EVAKUSATI I ONE KOJI HOĆE I ONE KOJI NEĆE

Tokom iskaza zaštićenog svjedoka RM-316 tužilac u predmetu Ratka Mladića ukazao na nekoliko presretnutih razgovora koje je Mladić vodio u vrijeme srebreničke operacije, uključujući i onaj od 12. jula 1995. godine kada je rekao da će svi Srebreničani biti evakusiani: "i oni koji hoće, i oni koji neće".

◀ Ratko Mladić u sudnici Tribunala

Nakon što je zaključen iskaz zaštićenog svjedoka RM-279, operatera Drugog korpusa Armije BiH tužilac u predmetu Ratka Mladića danas je na klupu za svjedoke pozvao još jednog zaštićenog svjedoka, pripadnika bosanske Službe državne bezbjednosti (SDB) koja je, također, prisluškivala razgovore vojnih i civilnih vođa bosanskih Srba u vrijeme srebreničke operacije VRS. Iskaz je dao pod pseudonimom RM-316.

Tužilac Džeremi/Jeremy je ukazao na presretnuti razgovor od 16. jula 1995. godine između generala Mladića i dežurnog oficira u Glavnom štabu VRS. U izvještaju prislušne službe tuzlanskog SDBje navedeno da se glas generala Mladića nije čuo, niti je tokom razgovora

spomenuto njegovo ime. Međutim, operater SDB je identifikovao Mladića kao jednog od učesnika.

Svjedok je objasnio da presretnuti razgovori ponekad nisu snimani od samog početka. On pretpostavlja da je Mladić identifikovan tako što je prilikom uspostavljanja veze spomenuto Mladićevo ime. On je dodao da on i drugi operateri SDB nikada nisu navodili imena učesnika u presretnutim razgovorima ukoliko nisu bili sasvim sigurni o kome se radilo.

Tužilac je ukazao na još nekoliko presretnutih razgovora koje je Mladić vodio tokom srebreničke operacije VRS, uključujući i onaj od 12. jula u 12 sati i 50 minuta. Mladić je tom prilikom neidentifikovanom sagovorniku rekao da će svi Srebreničani biti evakuisani, "i oni koji hoće i oni koji neće" da odu. U tom slučaju operateri SDB su, prema riječima svjedoka, Mladića identifikovali po glasu.

Mladićev branilac Branko Lukić je tužiočevo ukazivanje na Mladićev presretnuti razgovor od 16. jula na početku unakrsnog ispitivanja okarakterisao kao "hrabar" potez. On je, naime, sugerisao da je Mladić 16. jula bio u Beogradu do najmanje iza 18 sati. Dan je proveo na svadbi, a zatim je bio na sastanku u Vojno-medicinskoj akademiji o čemu postoji audio-vizuelni zapis.

Tužilaštvo ne spori da je Mladić u spomenutom periodu 16. jula zaista bio u Beogradu. Svjedok je, međutim, naglasio da on ni u jednom trenutku nije tvrdio da se Mladić u vrijeme kada je razgovor vođen nalazio u Glavnom štabu VRS. Tamo se nalazio dežurni oficir Glavnog štaba VRS, a Mladić se mogao nalaziti bilo gdje.

Unakrsno ispitivanje svjedoka RM-316 biće nastavljeno u utorak, 2. jula.

2013-07-02

HAG/DEN HAAG

DESETO SVJEDOČENJE DRAŽENA ERDEMOVIĆA

Nakon što je zaključen iskaz operatera bosanske Službe državne bezbjednosti koja je tokom rata presretala razgovore civilnih i vojnih vođa bosanskih Srba, tužilac u predmetu Ratka Mladića na klupu svjedoke pozvao Dražena Erdemovića, bivšeg pripadnika 10. diverzantskog odreda VRS koji je priznao krivicu za učešće u strijeljanju preko hiljadu Muslimana na Branjevu 16. jula 1995. godine.

Na suđenju bivšem komandantu Glavnog štaba VRS Ratku Mladiću zaključeno je svjedočenje operatera bosanske Službe državne bezbjednosti koja je tokom rata presretala i snimala komunikacije civilnih i vojnih vođa bosanskih Srba. Svjedok RM-316 i njegove kolege su među učesnicima presretnutih razgovora u vrijeme srebreničke operacije VRS u više navrata prepoznali glas generala Mladića.

U današnjem nastavku unakrsnog ispitivanja svjedok je ponovio da operateri u izvještajima o presretnutim razgovorima nikada nisu navodili Mladićevo ime ukoliko nisu bili sigurni da se radilo o njemu. U slučajevima kada se Mladić nije sam predstavio ili njegovo ime uopšte nije pomenuto tokom razgovora, operateri su ga identifikovali po glasu. Svjedok je primijetio da se Mladić vrlo često svojim sagovornicima obraćao sa "burazeru".

Nakon što je iskaz svjedoka RM-316 zaključen na klupu za svjedoke je pozvan Dražen Erdemović, bivši pripadnik Desetog diverzantskog odreda VRS koji je učestvovao u strijeljanju zarobljenih srebreničkih Muslimana na poljoprivrednom

dobru Branjevo 16. jula 1995. godine. Zapovijed za strijeljanje zarobljenika, prema sažetku Erdemovićevog iskaza, je izdao "krupan, visok i sijed" potpukovnik VRS čijeg se imena, tvrdi, ne sjeća.

Erdemović i još sedam pripadnika 10. diverzantskog odreda su na Branjevu zajedno sa grupom pripadnika VRS iz Bratunca strijeljali zarobljenike od 10 do 16 sati. Za to vrijeme su, po njegovoj procjeni, ubili između 1.000 i 1.200 ljudi. Nakon priznanja krivice za taj zločin 1996. godine Erdemović je osuđen na zatvorsku kaznu od pet godina zatvora koju je izdržao u Norveškoj. Po izlasku iz zatvora, zajedno sa porodicom, uključen je u program zaštite svjedoka u sklopu kojeg je dobio novi identitet i mjesto boravka. Do sada je pred Tribunalom svjedočio deset puta, a njegov iskaz na suđenju Mladiću se nastavlja sutra.

2013-07-03

HAG/DEN HAAG

OSPORAVANJE ERDEMOVIĆA IZJAVAMA SAUČESNIKA U ZLOČINU

U unakrsnom ispitivanju prvog tribunalovog "pokajnika" odbrana Ratka Mladića je nastojala da delove Erdemovićevog iskaza ospori izjavama koje su njegovi bivši saborci i saučesnici u zločinu na Branjevu, Franc Kos i Aleksandar Cvetković, dali istražiteljima tužilaštva nakon hapšenja u Hrvatskoj odnosno Izraelu.

◀ Miodrag Stojanović, Mladićev branilac

Dražen Erdemović, bivši pripadnik Desetog diverzantskog odreda Vojske Republike Srpske i prvi tribunalov optuženik koji je priznao krivicu za zločin za koji se tereti, zaključio je danas svoje deseto i po svemu sudeći poslednje svedočenje u Hagu.

Erdemović je, podsetimo, u maju 1996. godine priznao da je 16. jula 1995. godine na poljoprivrednom dobru Branjevo, kraj Zvornika, učestvovao u streljanju Bošnjaka zarobljenih nakon pada Srebrenice. Tog dana je, prema njegovoj proceni, streljano između 1.000 i 1.200 zarobljenika.

Odbrana Ratka Mladića je u unakrsnom ispitivanju nastojala da pobije delove Erdemovićevog iskaza

pozivajući se na izjave koje su njegovi bivši saborci i saučesnici u zločinu na Branjevu, Franc Kos i Aleksandar Cvetković, dali istražiteljima tužilaštva nakon hapšenja u Hrvatskoj odnosno Izraelu.

Mladićev branilac Miodrag Stojanović je, prvo, Erdemovića suočio sa izjavom Franca Kosa, datom u maju 2010. godine u pritvoru u Osijeku. U dugoj izjavi, na više od 150 stranica, Kos pored ostalog tvrdi da se Erdemović 16. jula 1995. godine dobrovoljno javio da učestvuje u zadatku koji im je naredio komandir odreda Milorad Pelemiš. Erdemović, međutim, to negira i tvrdi da je Brano Gojković, kojeg je Pelemiš odredio za vođu grupe, prozvao i njega među 7 pripadnika odreda odabranih za izvršenje zadatka.

Branilac Stojanović je, dalje, naveo da je Kos u razgovoru sa istražiteljem tužilaštva procenio da je na Branjevu tog dana ubijeno "oko 650 do 700 ljudi", što je značajno manje od Erdemovićeve procene od 1.000 do 1.200 streljanih. Erdemović je rekao da ne može da odgovori čija je procena tačna i ponovio da "ne zna i ne želi da zna koliko je ljudi ubijeno, ne zbog tih ljudi... već zbog svoje savesti".

Pošto je Erdemović u svojim prethodnim izjavama i svedočenjima naveo da su u jednom trenutku vođa grupe Brane Gojković i jedan od njenih pripadnika Aleksandar Cvetković, da bi "ubrzali postupak", na zarobljenike pucali iz puškomitraljeza, istražitelji tužilaštva su sa tom tvrdnjom suočili Cvetkovića koji u izraelskom zatvoru čeka ekstradiciju u Bosnu i Hercegovinu. Cvetković je, prema izjavi koju je citirao branilac, odgovorio da je to što tvrdi Erdemović "besmisleno".

Tvrdnje Kosa i Cvetkovića kojima se osporavaju delovi Erdemovićevog iskaza uvedene su u dokaze odbrane, uz preciziranje sudija da se "ne radi o izjavama svedoka već o razgovorima sa osumnjičenima", kao i opasku tužioca da to "nisu najpouzdaniji dokumenti na svetu" budući da ova dvojica, kao i ostali u međuvremenu uhapšeni pripadnici Desetog diverzantskog odreda, nemaju interesa da potkrepljuju iskaz prvog tribunalovog "pokajnika", zahvaljujući čijem su iskazu svi pohapšeni.

Na kraju, branilac Stojanović je od Erdemovića dobio potvrdu da u streljanju na Branjevu nije učestvovao sa genocidnom namerom "da se uništi čitav bosanski narod", zatim da nije bio u stanju da identifikuje potpukovnika VRS koji je streljački vod doveo na Branjevo, kao i da je u Bijeljini čuo glasine da je njihovom komandiru Miloradu Pelemišu "obećana naknada u novcu i zlatu" za "usluge" koje je izvršila njegova jedinica.

Suđenje Ratku Mladiću nastavlja se sutra iskazom novog svedoka.

2013-07-04

HAG/DEN HAAG

FUDBAL SA "ČETNICIMA"

Zaštićeni svjedok RM-254 je u julu 1995. godine dva puta zarobljen. Prvi put je pobjegao kada su ga poslali po vodu, a drugi put ga je spasila laž da ima samo četrnaest godina. Ispričao je, između ostalog, kako je u zarobljeništvu u Bratuncu sreo osobu koja mu se predstavila kao Ratko Mladić, te kako je zajedno sa drugim dječacima njegove dobi natjeran i igra fudbal s "četnicima" koji su ih za to vrijeme snimali kamerom.

◀ Ratko Mladić u sudnici Tribunala

Na suđenju Ratku Mladiću svjedočio je zaštićeni svjedok RM-254 koji je u vrijeme srebreničke operacije VRS u julu 1995. godine imao šesnaest godina. Njegova pisana izjava iz avgusta 1996. godine uvedena je u dokaze pod pečatom.

Svjedok i njegov otac su, po saznanju da je Srebrenica pala, u julu 1995. godine, u koloni od oko hiljadu ljudi krenuli kroz šume prema teritoriji pod kontrolom Armije BiH. Od oca se razdvojio nadomak sela Kamenica gdje su upali u zasjedu i nakon toga ga više nije vidio. Uhapšen je i odveden u skladište u Kravici gdje je gledao kako srpski vojnici strijeljaju grupu od desetak zarobljenika.

Dok je bio u Kravici svjedoku je u jednom času naredeno da donese vode. Nakon što je iza skladišta video tijelo umiruće, tek preklane djevojčice, iskoristio je nepažnju srpskih vojnika i pobjegao u šumu. Naišao je na desetak muškaraca koji su lutali šumom i otišao sa njima u selo Burnice gdje su se pridružili grupi od oko još 500 Srebreničana. Srpski vojnici su ih tu opkolili, zarobili i odveli do livade pored ceste koja vodi u Konjević Polje. Ruke su im vezane žicom, a zatim im je naredeno da legnu.

Dok su zarobljenici ležali na livadi jedan "nizak i debeo" srpski vojnik je prišao svjedoku i upitao ga koliko ima godina, a zatim je presjekao žicu kojom je bio vezan i naredio vojnicima da ga odvedu do autobusa u kojem je bilo još nekoliko dječaka. Dječaci su, potom, odvezeni u kasarnu u Bratuncu, gdje su ispitivani i gdje im je naredeno da "igraju fudbal sa četnicima". Pri tome su snimani kamerama. Sutradan su odvezeni u policijsku stanicu u Zvorniku, a potom u Kalesiju gdje su oslobođeni.

Tokom unakrsnog ispitivanja svjedok je ispričao da su on i drugi dječaci u Bratuncu odvedeni na ispitivanje u jednu kancelariju, gdje im se neki čovjek predstavio kao Ratko Mladić. Nakon što je od dječaka saznao da se Muslimani koji se kriju po šumama hrane puževima, Mladić se naljutio i zagalamio na svoje vojnike, pitajući ih kako oni koji imaju dovoljno hrane ne mogu da poraze vojsku koja se hrani puževima. Svjedok, međutim, u sudnici nije mogao da identifikuje Mladića uz objašnjenje da ga od ranije nije poznao.

Obrana je nastojala dovesti u pitanje pouzdanost iskaza svjedoka, ukazujući na neke razlike u njegovim izjavama koje je dao istražiteljima tužilaštva i lokalnim vlastima u BiH u periodu od 1996. do 2009. godine. Branilac Dragan Ivetić je, između ostalog, ukazao da je svjedok u izjavi Agenciji za istraživanje i dokumentaciju (AID) naveo da je 1995. godine imao 14 godina, kao i da je tek u unakrsnom ispitivanju rekao da je u Kravici vidio da su srpski vojnici osim grupe od desetak zarobljenika strijeljali još muškaraca.

Svjedok je rekao da je moguće da je prilikom davanja izjave AID došlo do zabune. Objasnio je da je srpskim vojnicima namjerno govorio da je imao četrnaest godina kako ga ne bi ubili. Tužiteljica je u dodatnom ispitivanju ukazala da je svjedok agentu AID dao pravi datum svog rođenja, kao i da je taj podatak zabilježen u izjavi. Što se tiče strijeljanja zarobljenika u Kravici svjedok je rekao da je nekoliko godina nakon rata posjetio Kravicu i da se tek tom prilikom prisjetio detalja i "svakog zida" uz koji su zarobljeni Srebreničani strijeljani.

2013-07-05

HAG/DEN HAAG

OPERACIJA ČIŠĆENJA NAKON PADA SREBRENCIJE

Nakon jučerašnjeg iskaza zaštićenog svjedoka RM 254 koga je 17. jula 1995. iz grupe zarobljenih Bošnjaka izdvojio "jedan srpski vojnik", tužilaštvo je na klupu za svjedoke izvelo bivšeg artiljerca Bratunačke brigade koji tvrdi da je to učinio.

Bivši načelnik artiljerije Bratunačke brigade Mićo Gavrić se na suđenju Ratku Mladiću treći put pojavio u ulozi svjedoka ali prvi put na poziv tužilaštva. Prethodno je 2004. svjedočio je u odbranu svog nekadašnjeg komandanta Vidoja Blagojevića, a delovi iskaza kojeg je 2008. godine dao u odbranu bivšeg bezbednjaka Zvorničke brigade Drage Nikolića, uvedeni su danas u dokaze u predmetu Ratka Mladića.

◀ Mićo Gavrić, svjedok na suđenju Ratku Mladiću

U sažetku njegovog iskaza navodi se da je Gavrić 17. jula 1995. godine dobio zadatak da se sa svojom jedinicom pridruži snagama policije i trećeg bataljona Bratunačke brigade u "čišćenju terena" na području Konjević Polja kod sela Sandići. U akciji je zarobljeno tridesetak Bošnjaka koji su nakon pada Srebrenice pokušavali da se probiju do teritorije pod kontrolom Armije BiH. Među njima su bila i četiri dečaka, uzrasta od osam do 14 godina. Gavrić ih je izdvojio i odveo u komandu Bratunačke brigade, odakle su sledećeg dana odvedeni u razmenu. Ostale zarobljenike je predao zapovedniku jedinice specijalne policije Dušku Jeviću zvanom Staljin i ne zna šta se s njima dalje dešavalo.

Gavrić je u dodatnim pitanjima tužiteljice potvrdio da su dečaci sledećeg dana na njegovu inicijativu snimljeni TV kamerama kako "nikome ne bi palo na pamet da im nešto učini". Na pitanje predsedavajućeg sudije zbog čega je sumnjao da bi se tim dečacima nešto moglo dogoditi, Gavrić je rekao da je bilo "mnogo revanšizma" te da je i sam morao da ih štiti od pokušaja jednog "rezerviste" da ih napadne. Tužilaštvo je iskazom Gavrića nastojalo da potkrepi jučerašnje svedočenje zaštićenog svedoka RM 254 koji je bio jedan od četvorice zarobljenih dečaka.

Gavrić je odgovarajući na pitanja Mladićeve odbrane potvrdio da je u operaciji čišćenja terena 17. jula 1995. godine naišao na veliki broj leševa pripadnika 28. divizije Armije BiH koji su "izvršili samoubistvo". Gavrić tvrdi da je video ljude "koji su se obesili" ili kojima je polovina tela bila razneti, verovatno, kako je opisao, "aktiviranjem ručne bombe". Odbrana Ratka Mladića, koja osporava broj srebreničkih žrtava, tvrdi da su mnogi Bošnjaci stradali ili u borbama ili su sami sebi oduzeli život.

Predsedavajući sudija je na kraju pitao svedoka zašto su Bošnjaci koje je opisao kao civile uopšte bili zarobljeni. Gavrić je objasnio da je svako od zarobljenih potencijalno mogao biti vojnik, ali da su oni za njega bili "zarobljeni civili". Predsedavajući sudija je Gavrićev odgovor kratko prokomentarisao podsećajući ga na izreku "ne možete imati i jare i pare".

Suđenje Ratku Mladiću nastavlja se u ponedeljak.

2013-07-08

HAG/DEN HAAG

PITANJE BEZ ODGOVORA

Bivši Mladićev pomoćnik za organizacijsko-mobilizacijska i personalna pitanja, Petar Škrbić, nije želeo da odgovori na pitanje da li "evakuaciju" žena i dece iz Srebrenice 12. jula 1995. godine, za koju je obezbedio autobuse, smatra zločinom.

◀ Petar Škrbić, svjedok na suđenju Ratku Mladiću

Penzionisani general VRS Petar Škrbić je svedočeći na suđenju svom bivšem komandantu Ratku Mladiću iskoristio pravo da ne odgovori na pitanje koje bi ga moglo inkriminisati. Na samom kraju svedočenja tužilac ga je pitao "da li mu je problem da prihvati kako je učestvovao u premeštanju nesrpskog stanovništva Srebrenice u julu 1995. zbog toga što zna da je to bio zločin". Bivši Mladićev pomoćnik za organizacijsko-mobilizacijske i personalne poslove u Glavnom štabu VRS je rekao da na to pitanje "radije ne bi" odgovorio.

Tužilac Piter Mekloski/Peter McCloskey se nadovezao na niz pitanja sudija o "mobilizaciji 50 autobusa" koju je Škrbić 12. jula 1995. godine naložio na osnovu naređenja

komandanta Glavnog štaba Ratka Mladića. Sudije su naime nastojale da provere da li je Škrbić prosleđujući Mladićevu naredbu Ministarstvu odbrane RS da se 50 autobusa pošalje u Bratunac znao za šta će ti autobusi biti upotrebljeni. Mada je pomenuo da mu je rečeno kako su autobusi potrebni "za evakuaciju" Škrbić tvrdi da tada nije znao o kakvoj se evakuaciji radilo. Prema optužnici 12. jula 1995., dan nakon pada Srebrenice, počelo je odvoženje izbeglica okupljenih u Potočarima.

Na pitanja sudija kako je mogao da naloži mobilisanje autobusa a da "ništa nije znao o tome za šta bi oni bili korišćeni, kuda bi oni trebalo da odu i ko će im izdati uputstva, Škrbić je rekao da se time nije bavio te da mu je bilo dovoljno što je kao destinacija bio naveden stadion u Bratuncu, a kao svrha «evakuacija». Mada očito nije uspeo da ih uveri u valjanost svojih odgovora, sudije ipak nisu primorale Škrbića da odgovori na tužiočevo pitanje da li ga saznanje da je reč o zločinu sprečava da prihvati svoju ulogu u prisilnom premeštanju nesrpskog stanovništva Srebrenice.

Odbrana je u unakrsnom ispitivanju nastojala da ukaže na odgovornost drugih vojnih i političkih zvaničnika bosanskih Srba. Škrbić je, naime, potvrdio da Mladić nije bio u dobrim odnosima sa vrhovnim komandantom oružanih snaga RS, Radovanom Karadžićem, koji je u više navrata pokušao da ga smeni sa položaja komandanta Glavnog štaba VRS. Karadžić je takođe u nekim slučajevima "zaobilazio" Mladića izdavajući naredbe direktno komandantima korpusa, kao što je bio slučaj sa generalom Radislavom Krstićem kome je neposredno odobrio srebreničku operaciju.

Deo odgovornosti bi, sudeći po pitanjima odbrane, mogao da snosi i načelnik Glavnog štaba, general Manojlo Milovanović, koji je u vreme srebreničke operacije bio na zapadnom ratištu u Krajini. Škrbić, naime, tvrdi da Milovanovića "niko nikada nije zastupao", što je suprotno stavu optužbe da je Milovanovića u vreme Srebrenice zastupao general Radivoje Miletić, čiji je predmet u žalbenom postupku nakon prvostepene presude kojom je osuđena na 19 godina zatvora.

Suđenje Ratku Mladiću nastavlja se sutra iskazom novog svedoka optužbe.

2013-07-09

HAG/DEN HAAG

NOVI PODACI O BROJU ŽRTAVA IZ SREBRENICE

Prema ažuriranim podacima koje je na suđenju Ratku Mladiću iznio dr Tomas Parsons iz Međunarodne komisije za nestala lica (ICMP), do sada je putem DNK analize posmrtnih ostataka identifikovano 6.767 žrtava ekshumiranih iz srebreničkih masovnih grobnica.

◀ Thomas Parsons, svjedok na suđenju Ratku Mladiću

Dr Tomas/Thomas Parsons, direktor sudsko-medicinskog odjeljenja Međunarodne komisije za nestala lica (ICMP) iznio je na suđenju Ratku Mladiću najnovije podatke o broju srebreničkih žrtava. Uz pomoć DNK analize posmrtnih ostataka ekshumiranih i uzoraka uzetih od preživjelih članova njihovih porodica do početka juna ove godine identifikovano je ukupno 6.767 osoba.

Prema riječima dr Parsons, metodom takozvanog DNK uparivanja, do januara 2013. godine identifikovano je 6.708 osoba čiji su posmrtni ostaci ekshumirani iz srebreničkih masovnih grobnica. Postupak je u međuvremenu nastavljen i prema ažuriranim podacima taj broj se do početka juna ove godine povećao na 6.767

osoba. Identifikacija za sada nije izvršena u 124 slučaja posmrtnih ostataka čiji je DNK ustanovljen ali nije još "uparen" sa DNK jednog ili više preživjelih srodnika.

O rezultatima identifikacije srebreničkih žrtava dr Parsons je do sada svjedočio u niz tribunalovih predmeta. Na suđenju Mladiću u dokaze je usvojeno nekoliko njegovih izvještaja o ekshumaciji masovnih grobnica koje se dovode u vezu sa padom Srebrenice u julu 1995. godine i identifikaciji žrtava koje su u njima pronađene.

Posao identifikacije žrtava je, prema riječima dr Parsons, posebno otežala činjenica što su tijela - prvobitno sahranjena u pet velikih primarnih grobnica - nakon nekoliko mjeseci iskopana, prenijeta na nove lokacije i ponovo sahranjena u 39 sekundarnih grobnica. Prilikom iskopavanja primarnih grobnica korištena je teška mehanizacija tako da je u brojnim slučajevima došlo do komadanja tijela žrtava.

Unakrsno ispitivanje dr Parsons započeto pred kraj današnje sjednice Mladićeva odbrana će nastaviti sutra.

2013-07-10

HAG/DEN HAAG

AUSTRALIJSKI POLICAJAC NA SREBRENIČKIM POLJIMA SMRTI

Viši inspektor australijske policije svjedoči na suđenju Ratku Mladiću o svom učešću u istrazi srebreničkih zločina haškog tužilaštva od 1998. godine, u kojoj je koordinirao program otkrivanja i ekshumacija masovnih grobnica na području Srebrenice.

Delovi transkripta sa svjedočenja australijskog inspektora Dina Meninga/Dean Manninga suđenjima srebreničkoj sedmorki 2007. i Radovanu Karadžiću 2012. godine uvršteni su danas u dokaze u predmetu Ratka Mladića, a tužilac je za javnost pročitao kratak sažetak njegovog iskaza. Od 1998. do 2004. Mening je koordinirao rad istražitelja u programu ekshumacija čiji je cilj bio da se lociraju i ekshumiraju masovne grobnice, da se utvrdi njihova povezanost sa događajima u Srebrenici, kao i da se ustanovi broj ekshumiranih žrtava, njihov identitet, pol i uzrok smrti.

◀ Dean Manning, svjedok na suđenju Ratku Mladiću

U svojstvu koordinatora Mening je saradivao ne samo sa istražiteljima već i sa arheolozima, antropolozima, forenzičkim patolozima i drugima koji su bili uključeni u program ekshumacija. Na osnovu prikupljenih podataka sastavio je tri izveštaja 2000., 2001. i 2003. godine a u novembru 2007. ih je dopunio podacima prikupljenim nakon što je napustio tužilaštvo. Odgovarajući na pitanja tužioca Mening je rekao da je detaljno proučavao sve nalaze do kojih su došli učesnici u ekshumacijama - od predmeta pronađenih u masovnim grobnicama do obdukcijских nalaza i zaključaka forenzičkih eksperata o uzroku smrti i načinu na koji su žrtve izgubile život.

Tela pronađena u masovnim grobnicama većinom su bile žrtve masovnih egzekucija na šta, po Meningu, ukazuju povezi na očima i rukama, kao i položaj njihovih tela u grobnicama. Masovne grobnice locirane su uz pomoć iskaza svedoka i vazдушnih snimaka koje je tužilaštvo ustupila američka vlada, potvrdio je Mening. Značaj vazдушnih snimaka bio je još veći u otkrivanju takozvanih sekundarnih grobnica u koje su prebacivana tela prethodno iskopana iz primarnih grobnica. Sekundarne grobnice su prema svedoku bile rezultat operacije koja je za cilj imala prikrivanje zločina počinjenih nakon pada Srebrenice.

Branilac Ratka Mladića je u unakrsnom ispitivanju osporavao kompetentnost australijskog policajca da koordinira program ekshumacija a posebno da, na osnovu prikupljenih stručnih nalaza patologa i drugih forenzičkih eksperata, sastavlja kompetentne izveštaje. Meningovi zaključci, po odbrani, ne mogu biti objektivni budući da mu je kao službeniku tužilaštva bilo u interesu da potvrdi navode iz optužnica za srebreničke zločine. Odbrana se usprotivila uvođenju Meningovih izveštaja u dokaze pa će se o njihovom uvrštavanju u spis raspravljati kasnije.

Svedočenje Dina Meninga se nastavlja sutra.

2013-07-11

HAG/DEN HAAG

LIČNI STAV I ISKAZ POD ZAKLETVOM

Odbrana Ratka Mladića je i u nastavku unakrsnog ispitivanja bivšeg istražitelja tužilaštva osporavala objektivnost i nepristrasnost Dina Meninga u radu na prikupljanju dokaza o genocidu u Srebrenici za koji se tereti bivši komandant Glavnog štaba VRS.

◀ Dean Manning, svjedok na suđenju Ratku Mladiću

“Tvrdim da vi želite da se Ratku Mladiću u ovom sudu izrekne osuđujuća presuda jer verujete da je on ubijao ljude”, sugerisao je branilac Dragan Ivetić bivšem istražitelju tužilaštva, australijskom inspektor Dinu Meningu/Dean Manning, pozivajući ga da se o tome izjasni. Uz ogradu da je reč o njegovom privatnom mišljenju Mening je potvrdio želju da se Mladiću u sudnici predoče dokazi i da, “ako oni budu dovoljni” - a on “veruje da jesu” - optuženi bude i osuđen.

Direktnoj optužbi svedoka za neobjektivnost i pristrasnost prethodio je niz pitanja branioca kojim je sugerisao da je bivši istražitelj kao koordinator srebreničke istrage, tragao isključivo za dokazima koji su potvrđivali odgovornost bivšeg komandanta Glavnog štaba VRS za

ubistvo preko sedam hiljada muškaraca i proterivanje oko 25 hiljada žena i dece iz Srebrenice u julu 1995. godine.

Da bi potkrepio svoju tezu branilac je u sudnici emitovao i delove australijskog dokumentarnog filma autora Liama Bartleta/Bartlett u kojem Mening, najavljen kao istražitelj, kaže da bi želeo da istina izbije na videlo, da se na suđenju Mladiću pokaže celom svetu da je on ubijao ljude, kao i da vidi da mu se izriče presuda. Branilac je Meninga pitao može li darazdvoji lična osećanja i ubeđenja od iskaza koji daje pod zakletvom pred sudskim većem.

“Verujem da sam bio odmeren u onome što sam izjavio u ovom intervjuu”, odgovorio je Mening precizirajući da nije rekao kako bi Mladića trebalo “osuditi po svaku cenu”, ili da Mladić “nema pravo na pravično suđenje”. Radilo se o odgovoru na pitanje novinara koje, smatra Mening ni na koji način ne utiče na njegovu poziciju svedoka.

Sudije su nakon svedočenja bivšeg istražitelja odlučile da u spise prihvatile njegova 4 izveštaja o nalazima srebreničke istrage koju je koordinirao od 1998 do 2004. godine. Mladićev branilac se naime tome protivio budući da se u izveštajima navode podaci do kojih su došli pojedinci ili organizacije koje je tužilaštvo angažovalo u istrazi ali koji neće biti pozvani kao svedoci na suđenju, te ih odbrana ne može unakrsno ispitati. Veće je međutim odlučilo da prihvati Meningove izveštaje a da naknadno razmotri njihovu dokaznu težinu.

2013-07-15

HAG/DEN HAAG

DOKAZI IZ MASOVNIH GROBNICA

Na suđenju Ratku Mladiću svjedočio australijski arheolog Ričard Rajt koji je u istrazi predvodio tim tribunalovog tužilaštva čiji je zadatak bio lociranje i ekshumacija masovnih grobnica u području Srebrenice i Prijedora.

◀ Richard Wright, svjedok na suđenju Ratku Mladiću

Izvođenje dokaza na suđenju bivšem komandantu Glavnog štaba VRS Ratku Mladiću optužba je nastavila iskazom australijskog arheologa Ričarda Rajta/Richard Wright, koji je u istrazi haškog tužilaštva bio nadležan za lociranje i ekshumaciju masovnih grobnica u Bosni i Hercegovini.

U dokaze je usvojeno sedam Rajtovih ekspertskih izvještaja od kojih se četiri odnose na Srebrenicu, a tri na Prijedor, kao i transkript njegovog iskaza na suđenju Radislavu Krstiću, osuđenom na 35 godina zatvora za pomaganje i podržavanje srebreničkog genocida.

Rajt je vodio ekshumacije masovnih grobnica do 2000. godine. Na osnovu tadašnjih saznanja procijenio je da se

u dvadesetak do tada otkrivenih masovnih grobnica nalazi 3.477 tijela. Svjedočeći na suđenju Mladiću, profesor Rajt je rekao da su naknadni podaci dobijeni prilikom ekshumacija i analize posmrtnih ostataka žrtava pokazali da je on zapravo umanjio stvarni broj žrtava za oko 10 posto.

Mladićev advokat Miodrag Stojanović je u unakrsnom ispitivanju ukazao da je svjedok na suđenju Karadžiću rekao da ne može u potpunosti isključiti mogućnost da su tijela iz srebreničkih masovnih grobnica sahranjena u sklopu asanacije terena. Rajt je ostao kod te izjave, ukazujući međutim da su sve osobe pronađene u masovnim grobnicama bile odjevene u civilnu odjeću što ga je uputilo na pomisao da se radilo o civilima.

Da su osobe iz masovnih grobnica bile prikupljene tokom asanacije terena njihova tijela bi, primijetio je Rajt, bila u različitim fazama raspadanja. Primijećeno je, također, i odsustvo insekata na tijelima ekshumiranih osoba što, po njemu, također pokazuje da žrtve iz masovnih grobnica nisu poginule na bojištu. Osim toga, ukazala je optužba, na tijelima velikog broja žrtava pronađeni su povezi na očima i rukama.

Nakon Rajta tužilaštvo je na klupu za svjedoke pozvalo Suzan Maljars/Susan Maljaars, holandskog eksperta za tekstil, koja svjedoči o materijalu od kojeg su pravljeni povezi za oči i ruke strijeljanih zarobljenika. Njen iskaz se nastavlja sutra.

2013-07-16

HAG/DEN HAAG

ŠTA OTKRIVAJU POVEZI ZA OČI I RUKU SREBRENIČKIH ŽRTAVA

Komade tekstila pronađenih u srebreničkim masovnim grobnicama kojima su žrtvama bile vezane oči i/ili ruke analizirala je holandski ekspert za tekstil Suzan Maljars koju je tužilaštvo izvelo kao svedoka u nastavku dokaznog postupka na suđenju Ratku Mladiću.

◀ Komadi tekstila pronađenih u srebreničkim masovnim grobnicama

Holandska hemičarka Suzan Maljars/Susan Maljaars prvi put svjedoči o izveštaju koji je sastavila u februaru 2000. godine na osnovu rezultata ispitivanja oko 400 uzoraka tekstila od kojih su napravljeni povezi za oči i ruke pronađeni u srebreničkim masovnim grobnicama.

Uzorke tekstila su Holandskom institutu za forenziku dostavili šef i koordinater tima koji su istraživali zločine počinjene nakon pada Srebrenice, Žan/JeanRene Ruez i Din Mening/Dean Manning. Njen zadatak je bio da identifikuje poveze načinjene od istog materijala. Svaki komad tkanine istražitelji su označili kodom koji je sadržao podatke o vremenu i mestu gde je pronađen.

Uzorcima su najpre makroskopski analizirani a oni kod kojih je pronađena sličnost podvrgnuti su i mikroskopskoj analizi i testovima za pouzdano utvrđivanje sastava i posebnih karakteristika tkanine. Prema izveštaju holandske hemičarke, šesnaest komada tkanine je detaljno analizirano i oni su "upareni", odnosno utvrđeno je da se radi o identičnoj tkanini od koje su bili napravljeni povezi za oči ili ruke, čak i ako nisu nađeni u istoj grobnici.

Analiza holandske forenzičarke ukazuje da su tela iz iste primarne grobnice, u koju su zatrpane žrtve streljane na toj lokaciji, prebacivana u više različitih sekundarnih grobnica pa su tako komadi iste tkanine pronađeni na dve ili više međusobno udaljenih lokacija.

Obrana je u unakrsnom ispitivanju sugerisala da je ispitivanje Holandskog instituta nepouzđano budući da je rađeno na malom uzorku. Branilac je ukazivao da je detaljno analizirano samo 16 od 400 uzoraka, zatim da je obavljena samo unutrašnja kontrola dobijenih rezultata, kao i da nisu proveravani podaci o vremenu i mestu pronalaska kojima su te uzorke označili istražitelji tužilaštva. Suzan Maljars je, međutim, ostala pri zaključcima svog izveštaja.

Nakon holandske hemičarke tužilaštvo je na klupu za svedoke izvelo penzionisanog generala VRS Ljubomira Obradovića koji se treći put pojavljuje u ulozi svedoka optužbe nakon što je 2007. godine svedočio u odbranu svog bivšeg starešine u Glavnom štabu VRS generala Radivoja Miletića. Obradovićevo svedočenje iz 2011. godine na suđenju Zdravku Tolimiru bivšem Mladićevom pomoćniku za obaveštajno bezbednosne poslove, uvedeno je u dokaze i u predmetu Ratka Mladića a tužilac je pročitao sažetak njegovog iskaza.

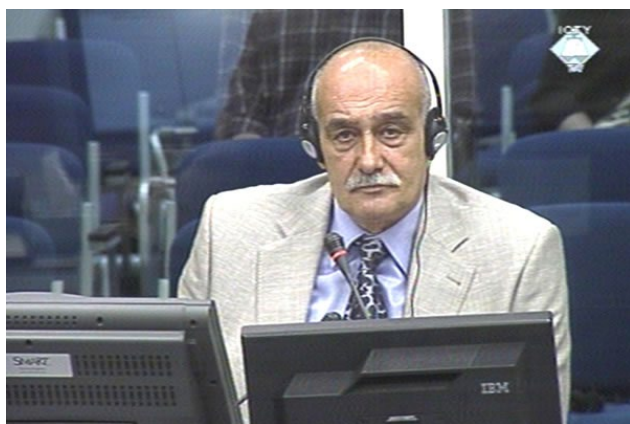
U leto 1995. godine Obradović je bio na dužnosti načelnika u Upravi za operative i nastavne poslove Glavnog štaba VRS. U svom je iskazu detaljno opisao strukturu i način funkcionisanja Glavnog štaba VRS, način na koji su pripremane i sastavljane direktive "visokih komandi" oružanih snaga RS, kao i ko je i kako vršio kontrolu kretanja humanitarnih konvoja namenjenih enklavama pod nominalnom zaštitom UN. Pred kraj današnje rasprave Mladićev branilac počeo je unakrsno ispitivanje Ljubomira Obradovića.

2013-07-17

HAG/DEN HAAG

ODRICANJE OD SREBRENIČKE OPERACIJE

"Zasluge" za srebreničku operaciju VRS pod iz jula 1995. godine odbrana Ratka Mladića pripisuje tadašnje vrhovnom komandantu oružanih snaga RS, Radovanu Karadžiću.

◀ Ljubomir Obradović, svjedok na suđenju Ratku Mladiću

"Da li ste ikada čuli generala Mladića da naređuje da se streljaju zarobljenici ili oni koji su se predali", pitao je Mladićev branilac svedoka optužbe penzionisanog generala VRS Ljubomira Obradovića koji je u vreme srebreničke operacije VRS u leto 1995. godine bio na dužnosti načelnika operativnog odeljenja u Upravi za operative i nastavne poslove Glavnog štaba VRS.

Obradović je odgovorio da nije, niti da je od bilo kog starešine čuo da je Mladić tako nešto ikada naredio. Srebrenička operacija, prema odbrani, od početka nije bila pod kontrolom tadašnjeg komandanta Glavnog štaba VRS pa je branilac u unakrsnom ispitivanju nastojao da potkrepi tezu da je operaciju pod kodnim imenom

"Krivaja 95" naredio vrhovni komandant oružanih snaga Republike Srpske, Radovan Karadžić.

Branilac je svedoku pokazao dokumenta za koja smatra da to potvrđuju: od Direktive sedam sa Karadžićevim potpisom u martu 1995., kojom se planiraju aktivnosti na razdvajanju enklava Srebrenica i Žepa i "stvaranju nepodnošljivih uslova za opstanak stanovništva u njima", do naredbe komandanta Drinskog korpusa za borbene aktivnosti od 2. jula koju je, prema odbrani, odobrio Karadžić "preskočivši" Mladića i Glavni štab VRS.

Mada nije isključio mogućnost da naredba komandanta Drinskog korpusa "nije stigla do Glavnog štaba VRS" pre 13. jula, Obradović je rekao da o tome "nema nikakvih saznanja".

Pod Karadžićevom kontrolom je, prema odbrani, bio i prolazak humanitarnih konvoja za stanovništvo enklava, kao i konvoja za snabdevanje Unprofora. Branilac je citirao navode iz odluke o osnivanju Komiteta za saradnju sa UN i humanitarnim organizacijama iz marta 1995. godine, prema kojoj je dozvole za prolazak konvoja moglo da izdaje isključivo koordinaciono telo Komiteta za saradnju, koje je bilo dužno da o svojim aktivnostima svaka tri meseca obaveštava vrhovnog komandanta i predsednika Republike, Radovana Karadžića.

Obradović se složio s braniocem da su u praksi, na osnovu odluka Komiteta, kontrolu konvoja sprovodili vojska i policija ali nije mogao da kaže na koji način su donesena naređenja o tome. Nije mu bilo poznato ni da je Karadžić u decembru 1994. godine, kako tvrdi odbrana, doneo odluku da se dozvole za prolazak konvoja mogu izdavati samo u njegovom kabinetu.

Suđenje Ratku Mladiću nastavlja se sutra iskazom novog svedoka optužbe.

2013-07-18

HAG/DEN HAAG

SREBRENIČKI SINDROM

O traumama i patnjama preživjelih Srebreničana na suđenju Ratku Mladiću svjedočila psihoterapeutkinja iz Tuzle Teufika Ibrahimefendić. Tugovanje, duboka bol i neizvjesnost što mnoge od žrtava još uvijek nisu pronađene i identifikovane, i nemogućnost da se otpočne normalan proces "žalovanja" za izgubljenim članovima porodice, kao i nejasne okolnosti u kojima su izgubili živote samo su neke od karakteristika trauma preživjelih koje dr Ibrahimefendić naziva "srebrenički sindrom".

◀ Teufika Ibrahimefendić, svjedok na suđenju Ratku Mladiću

Psihoterapeutkinja iz Tuzle Teufika Ibrahimefendić svjedočila je na suđenju Ratku Mladiću o traumama sa kojima se suočavaju preživjeli članovi porodica stradalih u Srebrenici u julu 1995. godine. Glavna karakteristika njihovih trauma koje dr. Ibrahimefendić naziva "srebrenički sindrom" su tugovanje i duboka bol što mnoge od žrtava još nisu pronađene i identifikovane, usljed čega i nakon 18 godina žive u stanju neizvjesnosti i konfuzije.

O traumama i patnjama preživjelih iz Srebrenice dr. Ibrahimefendić, terapeut organizacije "Viva - žene" iz Tuzle, prvi put je svjedočila 2000. godine na suđenju generalu Radislavu Krstiću, osuđenom na 35 godina zatvora za pomaganje i podržavanje srebreničkog genocida. Transkript tog svjedočenja je uveden u dokaze i u Mladićevom predmetu, kojeg optužnica također tereti za genocid u Srebrenici, počinjen pod njegovom komadnom nakon zauzimanja grada 11. jula 1995. godine.

Nemogućnost da sahrane ubijene članove svojih porodica, kaže svjedokinja, preživjele Srebreničane drži "zaleđene u prošlosti" i sprečava ih da se suoče sa gubitkom i otpočinu proces "žalovanja". S druge strane, kod članova porodica čiji su mrtvi pronađeni i identifikovani prisutan je stalni osjećaj tuge i nejasnoće oko okolnosti u kojima su njihovi najmiliji izgubili život - da li su bili gladni, žedni, da li ih je bilo strah i tako dalje. Potrebne su im informacije i istina, kao i podrška zajednice u kojoj žive, razumijevanje i priznanje njihove patnje kako bi povratili izgubljeno povjerenje.

Od 2003. godine kada su počela prva ukopavanja identifikovanih žrtava iz Srebrenice psihičko stanje preživjelih, po riječima svjedokinje, stalno oscilira. U njihovim životima ponekad ima i smijeha, ali "sve je nekako pomiješano sa smrću". Lijepi događaji, kao što je rođenje unučeta, su uvijek u sjeni onoga što se dogodilo u ljeto 1995. godine i praćeni su žalom što njihovi najmiliji nisu s njima. "Ja im stalno nudim život, a oni meni smrt", kaže Ibrahimefendić.

Preživjeli Srebreničani, rekla je svjedokinja, konstantno žive rascijepljeni između želje da se vrate u Srebrenicu i otpora povratku zbog preživljenih trauma. Mladićev advokat Branko Lukić je u unakrsnom ispitivanju pokušao da tu traumu pripíše nostalgiji kakvu osjećaju mnogi koji su odlučili da promijene mjesto boravka iz ekonomskih razloga. Svjedokinja ga je, međutim, podsjetila da Srebreničani nisu "dobrovoljno" otišli, nego da su na to bili natjerani.

Nakon što je iskaz dr. Ibrahimefendić zaključen počelo je svjedočenje australijskog forenzičkog patologa Kristofera Lorensa/Christopher Lawrence, vođe sudsko-medicinskog tima koji je 1998. godine radio obdukcije posmrtnih ostataka žrtava ekshumiranih iz nekoliko srebreničkih masovnih grobnica. Dr. Lorens i njegov tim su pregledali 2.239 vreća sa posmrtnim ostacima u kojima se, prema tadašnjim procjenama, nalazilo minimalno 883 ubijena Srebreničana. Uzrok smrti većine stradalih su bile prostrelne rane, a kod određenog broja su pronađeni i ostaci gelera. Njegov iskaz se nastavlja sutra.

2013-07-19

HAG/DEN HAAG

POVEZI ZA OČI I RUKE IZ MASOVNIH GROBNICA

Mladićeva odbrana u unakrsnom ispitivanju dr. Kristofera Lorensa nastojala dokazati da su žrtve iz srebreničkih masovnih grobnica u trenutku smrti bili borci, a ne zarobljenici. Poveze za oči i ruke koje su pronađene u masovnim grobnicama odbrana pokušala osporiti uz pomoć nekoliko kadrova iz tužiočeve "srebreničke kolekcije" video-snimaka.

Forenzički patolog Kristofer Lorens/Christopher Lawrence je bio vođa sudsko-medicinskog tima koji je 1998. godine, u sklopu tribunalove srebreničke istrage, vršio obdukcije posmrtnih ostataka ekshumiranih žrtava. Dr Lorens i njegov tim su pregledali 2.239 vreća sa posmrtnim ostacima tijela ekshumiranih na brani Petkovci i lokacijama Čančarski put, Hodžići put, Zeleni Jadar i Liplje.

◀ Christopher Lawrence, svjedok na suđenju Ratku Mladiću

Svjedočeci na suđenju bivšem komandantu Glavnog štaba VRS Ratku Mladiću dr. Lorens je rekao da su on i članovi njegovog tima obdukcijom posmrtnih ostataka minimalno 883 ubijena Srebreničana ustanovili da su prostrelne rane uzrok smrti većine stradalih. U nekim grobnicama su pronađeni i ostaci gelera, kao i brojni povezi za oči i ruke napravljeni od različitih tkanina koji su svjedoka naveli na pomisao da je riječ o strijeljanim zarobljenicima.

Mladićev branilac Dragan Ivetić je u unakrsnom ispitivanju ukazivao da povezi za ruke i oči nisu pronađeni na svim tijelima. One koji su pronađeni nastojao je osporiti uz pomoć nekoliko kadrova iz takozvane "srebreničke

kolekcije" video-snimaka. Svjedoku je pokazao par fotografija na kojima su prikazani muškarac s maramom omotanom oko glave i vojnik sa platnenom trakom roza boje zavezanom oko nadlaktice. Dr. Lorens se složio da trake sa snimaka slične povezima iz grobnica. On je, međutim, naglasio da su kod velikog broja žrtava u trenutku ekshumacije trake još uvijek bile omotane oko lubanja, i to u predjelu očiju.

U nastojanju da dokaže da se radilo o borcima koji su stradali u borbama, a ne zarobljenicima branilac Ivetić je u više navrata ukazivao na prisustvo gelera u masovnim grobnicama, što po njemu znači da su poginuli u granatiranju. Optužba je u dodatnom ispitivanju ukazala da su geleri koje dr. Lorens navodi u svojim izvještajima pronađeni samo u grobnici Zeleni Jadar 5 u kojoj su bile pokopane žrtvemasakra u Kravici od 13. jula 1995. godine. A. u tom masakru su, prema dokazima tužilaštva, zarobljenici ubijani i bombama.

Suđenje Ratku Mladiću se nastavlja sljedeće sedmice iskazima novih svjedoka optužbe.

2013-07-22

HAG/DEN HAAG

ANALIZA ČAHURA SA SREBRENIČKIH STRATIŠTA

Timoti Kurtis iz američkog Biroa za alkohol, duhan, vatreno oružje i eksploziv je na zahtjev tužilaštva za potrebe suđenja Ratku Mladiću napravio izvještaj o čahurama pronađenim na mjestima pogubljenja u Srebrenici.

◀ Timothy Curtis, svjedok na suđenju Ratku Mladiću

Na suđenju bivšem komandantu Glavnog štaba VRS Ratku Mladiću svjedočio je Timoti Kurtis/Timothy Curtis, vještak za vatreno oružje koji je na zahtjev tužilaštva sastavio izvještaj o čahurama pronađenim na lokalitetima masovnih pogubljenja u Srebrenici.

Kurtis je zaposlen u američkom Birou za alkohol, duhan, vatreno oružje i eksploziv (ATF). Do sada je kao vještak za vatreno oružje svjedočio više od sto puta pred američkim sudovima, a ovo mu je prvo svjedočenje pred Međunarodnim sudom za bivšu Jugoslaviju.

Analizirajući čahure pronađene na lokacijama masovnih pogubljenja, svjedok i dvojica njegovih kolega su utvrdili da je veliki broj njih ispaljen iz iste vrste naoružanja. Do

tog zaključka došli su mikroskopskim pregledom čahura i karakterističnih tragova koje na njima ostavljaju udarne igle prilikom ispaljenja.

Od lokacija srebreničkih masovnih pogubljenja i mjesta na kojima su žrtve pokopane u masovne grobnice tokom glavnog ispitivanja spomenuti su skladište u Kravici i Zeleni jadar. Prema iskazu prethodnog svjedoka Kristofera Lorensa/Christopher Lawrence u grobnici Zeleni jadar bile su pokopane žrtve masakra u Kravici 13. jula 1995. godine.

Odgovarajući na pitanja Mladićevog branioca Dragana Ivetića u unakrsnom ispitivanju Kurtis je rekao da u vrijeme kada je vršeno ispitivanje on nije znao ništa o porijeklu čahura i lokacijama na kojima su one pronađene.

Nakon što je Kurtisov iskaz zaključen suđenje je nastavljeno na sjednici zatvorenoj za javnost iskazom svjedoka RM-318.

2013-07-23

HAG/DEN HAAG

“PREKLAPANJA” U SUDNICAMA

Na suđenjima Ratku Mladiću i Radovanu Karadžiću sve češće se dešava da svedoci optužbe i odbrane istovremeno, ali dijametralno suprotno, svedoče o istim spornim pitanjima. Tako je danas Karadžićev veštak odbrane Dušan Dunjić oštro kritikovao nalaze američkog forenzičkog antropologa Vilijema Haglanda koji je sprat niže, na suđenju Mladiću, svedočio za optužbu o ekshumacijama i analizi posmrtnih ostataka iz srebreničkih masovnih grobnica.

◀ William Haglund, svjedok na suđenju Ratku Mladiću

Američki antropolog Viljem Hagland/William Haglund je od 1996. do 1998. godine bio viši savetnik za sudsku medicinu haškog tužilaštva i tom je svojstvu vodio postupak ekshumacija masovnih grobnica na nekoliko lokacija u području Srebrenice i učestvovao u pregledu pronađenih posmrtnih ostataka. O tome je do sada u Hagu svedočio četiri puta, pa su na suđenju Ratku Mladiću danas u spis uvedeni delovi transkripta njegovog prvog iskaza iz 2000. godine u predmetu generala Radislava Krstića.

U sažetku tog iskaza koji je pročitala tužiteljica navode se rezultati analiza posmrtnih ostataka iz masovnih grobnica ekshumiranih 1996. godine, o kojima je Hagland

sastavio četiri izveštaja koji su takođe uvedeni u dokaze. Iz grobnice u dolini Cerske, kako se navodi u izveštajima, ekshumirani su posmrtni ostaci 150 muškaraca, od kojih su 149 imali rane od vatrenog oružja. Grobnica u Orahovcu, označena kao Lažete 2, sastojala se od dve jame od kojih je jedna bila nedirnuta dok je druga prekopavana, što se moglo zaključiti po tragovima velikih građevinskih mašina. Na farmi Branjevo ekshumirana je masovna grobnica duga 28, široka 5 i duboka 3 metra ali su samo u jednom njenom delu pronađena tela 132 osobe, od kojih je 77 imalo ruke vezane za leđima. Ostali leševi iz grobnice na Branjevu su uklonjeni u tajnoj operaciji uklanjanja tragova zločina i prebačeni u takozvane sekundarne grobnice. U četiri primarne grobnice u Novoj Kasabi, koje su takođe prekopavane u jesen 1995. godine, pronađeni su posmrtni ostaci ukupno 33 žrtve od kojih je 27 imalo poveze na rukama.

Dopunskim pitanjima tužiteljica je nastojala da razjasni kritike koje su pojedini forenzičari iz njegovog tima uputili na račun Haglandovih metoda i verodostojnosti njegovih izveštaja. Suština spora je, prema Haglandu, bila u izmenama podataka o uzroku smrti pojedinih žrtava koje je napravio vođa tima patologa doktor Kiršner/Kirchner iz nevladine organizacije Lekari za ljudska prava. Konačni zaključak o uzroku smrti, tvrdi Hagland, nije suštinski izmenjen tim promenama. Dr Kišner je nastojao samo da “poopšti” navode o uzroku smrti ali se nije prethodno o tome konsultovao sa patologom koji je vršio obdukciju. Slično objašnjenje je u svom zaključku dala i Nadzorna komisija koja je na zahtev patologa ispitala taj slučaj.

Mladićeva odbrana se proverom rezultata iz Haglandovih izveštaja i zaključcima pomenute Nadzorne komisije bavila na početku unakrsnog ispitivanja koje se nastavlja sutra.

2013-07-24

HAG/DEN HAAG

ODBRANA: NALAZI PO MERI TUŽILAŠTVA

Odbrana Ratka Mladića osporava nalaze iz izveštaja forenzičkog eksperta Vilijema Haglanda koji je koordinirao ekshumacije srebreničkih masovnih grobnica, tvrdeći da su ti izveštaji napisani po meri tužilaštva na čijoj je plati u to vreme bio svedok.

Odbrana Ratka Mladića osporava nalaze forenzičkog antropologa Vilijema Hagland/William Haglund da posmrtni ostaci pronađeni u srebreničkim masovnim grobnicama pripadaju isključivo žrtvama masovnih pogubljenja nakon pada enklave u leto 1995. godine. Kao viši savetnik za sudsku medicinu haškog tužilaštva Hagland je 1996. godine nadgledao i koordinirao ekshumacije nekoliko srebreničkih grobnica.

Branko Lukić, branilac bivšeg komandanta Glavnog štaba VRS koji se tereti za genocid u Srebrenici, je u unakrsnom ispitivanju suočio američkog antropologa sa dokumentima koji, po odbrani, ukazuju na nepouzdanost njegovih podataka o identitetu žrtava i uzroku smrti.

Na spisku žrtava čiji su ostaci pronađeni u grobnici u Cerskoj, ukazao je branilac, nalazi se i ime osobe koje je istovremeno navedeno i na spisku boraca Armije BiH poginulih 1994. godine. Budući da je svedok na pitanje kako to objašnjava rekao da se njegov tim patologa, arheologa i antropologa nije bavio identifikovanjem žrtava, branilac ga je pitao da li dozvoljava mogućnost da su u grobnicama koje je pregledao, “pokopana tela i onih koji su streljani

i onih koji su poginuli u borbama, kako 95. tako i prethodnih godina”?Ljudi iz grobnice u Cerskoj, bio je kategoričan Hagland, “nisu bili borci: Oni su postrojeni pored puta i pobijeni. Tačka...ni sa kim se nisu borili”.

Branilac je pouzdanost Haglandovih nalaza nastojao da ospori i nizom pitanja vezanih za izveštaj Nadzorne komisije koja je ispitivala kritike izrečene na račun njegovih metoda i izveštaja. Suočio je svedoka sa nekim od navoda iz izveštaja komisije i kritikama da se suviše “brzalo sa ekshumacijama”, da je “bila ugrožena bezbednost lokaliteta” na kojem su vršena iskopavanja, da je bilo propusta u “koordinaciji rada” i “sistemu nadzora volontera” uključenih u istraživanje grobnica i posmrtnih ostataka, te da je na terenu dolazilo da situacija da su “neke od pronađenih kostiju bile pomešane”.

Doktor Hagland je većinu navoda odbacio prihvativši da je bilo nekoliko propusta koji međutim nisu ugrozili valjanost postupka koji je on koordinirao niti rezultate do kojih je došao. Takođe je odbacio sugestije branioca da je kao “zaposlenik kancelarije tužioca” nastojao da svoj posao obavlja na način koji bi najviše doprineo rezultatima potrebnim tužilaštvu za potvrdu podignutih optužnica.

Suđenje Ratku Mladiću nastavlja se sutra iskazom novog svedoka optužbe.

2013-07-25

HAG/DEN HAAG

DEMOGRAFIJA SREBRENIČKOG GENOCIDA

Prema podacima iz izveštaja norveškog demografa Helge Brunborga iz 2009. godine, prezentiranog danas na suđenju Ratku Mladiću, na spisku nestalih Srebreničana nalaze se 7.692 osobe. Tužilac najavljuje nove ažurirane podatke o srebreničkim žrtvama.

◀ Helge Brunborg, svjedok na suđenju Ratku Mladiću

Na suđenju Ratku Mladiću svjedoči ekspert tužilaštva za demografiju Helge Brunborg. On je u tužilaštvu bio zaposlen 1997. i 1998. godine, nakon čega je kao spoljni saradnik nastavio da proučava demografske posljedice sukoba u BiH.

Izveštaj o broju nestalih i mrtvih na području Srebrenice Brunborgje napravio 1999. godine i on je prvi put predstavljen na suđenju Radislavu Krstiću. Izveštaj je od tada više puta ažuriran, a njegova verzija iz 2009. godine je danas uvrštena u dokaze na suđenju Mladiću.

Prema tom izveštaju na spisku nestalih Srebreničana se nalaze 7.692 osobe. Od tog broja, prema riječima svjedoka, uz pomoć DNK analize posmrtnih ostataka je

do 2009. godine identifikovano 5.061 lice, odnosno 65,8 posto od ukupnog broja nestalih.

Podaci iz izveštaja, objasnio je ekspert, zasnivaju se na spiskovima nestalih Međunarodnog crvenog krsta i organizacije Ljekari za ljudska prava. Radi provjere podataka ti spiskovi su kasnije upoređivani sa popisom stanovništva BiH iz 1991. godine, kao i biračkim spiskovima iz 1997. i 1998. godine.

Tužilac Piter Mekloski/Peter McCloskey je najavio da će tužilaštvo u nastavku dokaznog postupka predstaviti ažurirane podatke o broju srebreničkih žrtava uz pomoć još dva svjedoka – bivšeg istražitelja tužilaštva Dušana Janca i demografskog eksperta Eve Tabo/Ewa Tabeau.

Dr. Tomas/Thomas Parsons, direktor sudsko-medicinskog odjeljenja Međunarodne komisije za nestala lica (ICMP) je svjedočeci nedavno na suđenju Mladiću iznio podatak da je uz pomoć DNK analize posmrtnih ostataka iz srebreničkih masovnih grobnica i uzoraka uzetih od preživjelih članova njihovih porodica do početka juna ove godine identifikovano 6.767 osoba.

Mladićeva odbrana je na početku unakrsnog ispitivanja nastojala da ospori pouzdanost Brunborgovog izveštaja ukazujući na nedostatak podataka o načinu smrti osoba sa liste identifikovanih žrtva, kao i ličnih podataka o nestalima sa spiskova Međunarodnog crvenog krsta i organizacije Ljekari za ljudska prava.

Unakrsno ispitivanje norveškog demografa Mladićeva odbrana će nastaviti sutra.

2013-08-19

HAG/DEN HAAG

IDENTIFIKOVANO BLIZU 7.000 ŽRTAVA SREBRENIČKOG GENOCIDA

Svedočeci u predmetu Ratka Mladića, bivši istražitelj haškog tužilaštva Dušan Janc naveo da je do sada identifikovano 6.849 srebreničkih žrtava i da taj broj nije konačan, budući da se i dalje, 18 godina nakon masakra, otkrivaju nove masovne grobnice.

◀ Dušan Janc, svjedok na suđenju Ratku Mladiću

Suđenje Ratku Mladiću nastavljeno je danas posle tronedeljne pauze iskazom novog svedoka optužbe – slovenačkog policijskog inspektora Dušana Janca, koji trenutno radi pri misiji UN u Najrobiju. On je od 2006. do 2009. godine kao istražitelj tribunalovog tužilaštva bio angažovan na otkrivanju i ekshumacijama masovnih grobnica u kojima su nakon pada Srebrenice pokopani streljani muslimanski muškarci i dečaci. Podatke koje je prikupio tim tužilaštva, zatim sudski organi BiH i timovi međunarodne i bosansko-hercegovačke komisije za nestale, objedinio je u izveštaj pod nazivom “Rezime forenzičkih dokaza u vezi sa događajima u Srebrenici”.

Prvi takav izveštaj Janc je sačinio za suđenje Vujadinu Popoviću i još šestorici bivših oficira vojske i policije bosanskih Srba optuženih za zločine u Srebrenici. Potom je izveštaj ažurirao za potrebe predmeta bezbednjaka Glavnog štaba VRS Zdravka Tolimira, a kasnije i za suđenje Radovanu Karadžiću da bi konačno u junu ove godine u dokument uneo poslednje izmene koje je danas prezentovao u procesu nekadašnjem komandantu vojske bosanskih Srba Ratku Mladiću.

Do danas, rekao je Janc, identifikovano je 6.849 žrtava srebreničkog masakra, od čega je 6.056 pronađeno u primarnim i sekundarnim masovnim grobnicama u kojima su na telima otkriveni i povezi za oči i ruke. Svedok je rekao da je otkriveno 756 nepokopanih leševa i da se za sve njih ne može pouzdano reći da li su žrtve streljanja ili borbi.

Odgovarajući na pitanja tužioca Vanderpujea/Vanderpuye, svedok je naglasio da broj identifikovanih žrtava nije konačan, budući da se još otkrivaju nove grobnice. Tako su u odnosu na njegov prethodni izveštaj na suđenju Radovanu Karadžiću do danas otkrivene dve masovne i četiri pojedinačne grobnice sa srebreničkim žrtvama.

Poseban deo Jancovog izveštaja odnosi se na veze između primarnih i sekundarnih grobnica, odnosno mesta na koja su žrtve pokopane odmah nakon streljanja sa mestima gde su nakon izvesnog vremena odnesene i ponovo pokopane u sklopu akcije prikrivanja zločina. Na to ukazuju brojni dokazi da su ostaci tela istih osoba pronađeni na mestima ispražnjenih primarnih mesta pokopa i, potom, u jednoj ili više sekundarnih grobnica.

Pred kraj današnjeg zasedanja počelo je unakrsno ispitivanje svedoka od strane Mladićevog branioca Dragana Ivetića.

2013-08-20

HAG/DEN HAAG

ASANACIJA TERENA A NE PRIKRIVANJE ZLOČINA

Odbrana Ratka Mladića osporava navode iz izveštaja bivšeg istražitelja tužilaštva o nalazima prikupljenim tokom ekshumacija srebreničkih masovnih grobnica.

“Rezime forenzičkih dokaza u vezi sa događajima u Srebrenici” je Dušan Janc - slovenački policijski inspektor i nekadašnji istražitelj haškog tužilaštva - sastavio koristeći podatke tužilaštva, sudskih organa BiH i timova međunarodne i bosanske komisije za nestala lica, prikupljenih na području Srebrenice. Branilac Ratka Mladića je ispitujući svedoka osporavao zaključke iz njegovog izveštaja, posebno u vezi sa brojem žrtava ekshumiranih iz masovnih grobnica i uzrokom njihove smrti.

Odbrana sugeriše da su u Jancovom izveštaju među žrtve streljanja, čiji su posmrtni ostaci ekshumirani iz masovnih grobnica, uvršteni i ostaci žrtava stradalih u borbama vođenim uglavnom duž trase kojom se, nakon pada Srebrenice, kolona vojnika i civila probijala ka Tuzli. Janc međutim tvrdi da se samo za 756 tela, koja su pronađena nepokopana na području kojim se kretala kolona, ne može pouzdano reći da li su izgubile život streljanjem ili u borbama.

Ukrštanjem forenzičkih nalaza posmrtnih ostataka, analize zemljišta, polena i tkanina nađenih u grobnicama, objasnio je Janc, uspostavljena je veza između primarnih i sekundarnih grobnica. Prekopavanje grobnica i premeštanje tela žrtava tužilaštvo smatra operacijom prikrivanja zločina. Odbrana međutim sugeriše da su u tim grobnicama tela poginulih u borbama koja su pokopana tokom “asanacije terena” – uobičajenog postupka nakon oružanih borbi kada se uklanjanju i sahranjuju tela poginulih.

Ne sporeći da je DNK analizom uspostavljena veza između posmrtnih ostataka iz primarnih i sekundarnih grobnica u samo 6,5 odsto slučajeva, Janc je podsetio da je DNK analiza samo jedan od metoda za forenzičku analizu grobnica i posmrtnih ostataka te da se do konačnih rezultata dolazi ukrštanjem različitih podataka.

Suđenje Ratku Mladiću nastavljeno sutra iskazom novog svedoka optužbe.

2013-08-21

HAG/DEN HAAG

BEKSTVO OD SIGURNE SMRTI

Zaštićeni svedok optužbe u predmetu Ratka Mladića opisao kako je u julu 1995. godine nakon pada Srebrenice uspeo da se ukrca sa ženama i decom u autobus za evakuaciju, ali je ubrzo otkriven i odveden na jedno od stratišta sa kojeg je uz mnogo sreće uspeo da pobegne i domogne se slobodne teritorije.

◀ Ratko Mladić u sudnici Tribunala

Uz mere zaštite lika i sa pseudonimom RM-249 na suđenju Ratku Mladiću svedočio je bosanski Musliman koji je u julu 1995. godine uspeo da pobegne sa jednog od srebreničkih stratišta. On je svoju sudbinu do sada opisao na više haških suđenja, a u dokaze je uveden transkript njegovog iskaza u predmetu Zdravka Tolimira i izjava haškim istražiteljima iz 1996. godine.

U sažetku izjave koji je pročitao tužilac Vanderpuje/Vanderpuye se navodi da se svedok nakon upada vojske i policije bosanskih Srba u Srebrenicu 11. jula 1995. godine sa porodicom sklonio u Potočare, nadajući se da će biti pošteđen budući da je 1992. godine ranjen granatom i od tada je težak invalid. Dva dana kasnije, 13.

jula, uspeo je da se sa ženom i decom ukrca u autobus za evakuaciju i da, skrivajući se na podu, ostane neprimećen tokom desetak usputnih kontrola.

Kada je autobus stigao u mesto Luke, svima je naređeno da izađu, nakon čega je svedok primećen i odvojen od porodice. Vojnici su mu rekli da četvorogodišnju ćerku iz naručja preda ženi i pođe sa njima. Odveden je do dvorišta lokalne osnovne škole gde su mu vezane ruke, a potom su svi zarobljenici uvedeni u zgradu gde su pretreseni, opljačkani i verbalno i fizički maltretirani. Kaže da je do večeri 13. jula bilo ukupno 22 zarobljenih.

Nakon ponoći naređeno im je da se ukrcaju u vojni kamion kojim su odvezeni prema Vlasenici. Posle 20 do 30 minuta vozilo se zaustavilo, iz njega su izvedena i streljana tri zarobljenika. Potom su još dvojica pogođeni rafalom pri pokušaju bekstva, nakon čega se u beg sa mnogo srećnijim ishodom upustio i svedok. Uspeo je da se otkotrlja niz liticu u mrak i sakrije se u podnožju stratišta iza stene uz jednu rečicu. Tu se, rekao je, zadržao dok rafali nisu prestali, odnosno dok preostali zarobljenici nisu streljani. Njihovi leševi su, rekao je danas, ekshumirani blizu mesta streljanja i posmrtni ostaci jednog broja identifikovanih sahranjeni su sa hiljadama drugih srebreničkih žrtava u mezarju u Potočarima.

Svedok je sedam dana lutao šumom i konačno uspeo da se priključi koloni begunaca sa kojom se domogao slobodne teritorije i sreo sa svojom porodicom. Od ljudi u koloni je saznao da se mesto na kojem je izbegao streljanje zove Rašića Gaj.

U kratkom glavnom ispitivanju rekao je da prilikom odlaska iz Srebrenice nije imao izbora, odnosno da tamo niko od Muslimana nije mogao "ni ostati ni opstati". Kaže da je jedini spas od sigurne smrti za sve Muslimane, naročito muškarce, bilo bekstvo iz grada. Potom je u unakrsnom ispitivanju Mladićev branilac sugerisao da su u evakuaciji stanovništva "participirali" i holandski pripadnici UN snaga. Svedok odgovara da su oni u Potočarima samo učestvovali u usmeravanju stanovništva ka autobusima za evakuaciju, ali da je opšti utisak naroda bio da "sve kontrolišu Srbi".

Iskaz zaštićenog svedoka je danas okončan, a dokazni postupak optužbe se nastavlja sutra ujutro.

2013-08-22

HAG/DEN HAAG

GRANICA NA UNI I NERETVI, NE I NA DRINI

Analizirajući zapisnike sa skupštinskih zasedanja bosanskih Srba, veštak optužbe Robert Donja zaključio da je dokumentom poznatim kao "Šest strateških ciljeva" bilo predviđeno zauzimanje delova BiH sa značajnim procentom nesrpskog stanovništva i povlačenje granice zamišljene države bosanskih Srba prema Muslimanima i Hrvatima, ali bez granice prema Srbiji. Ciljeve osmislili Karadžić, Krajišnik i Koljević, a sprovodio Mladić.

Američki istoričar Robert Donja/Donia počeo je danas svoje petnaesto, verovatno i poslednje, svedočenje pred Tribunalom, ovoga puta na suđenju Ratku Mladiću. Na zahtev optužbe sačinio je dva izveštaja – prvi sa naslovom "Pozadina, politika i strategija opsade Sarajeva" i drugi "Bitni izvodi iz rasprava skupštine bosanskih Srba od 1991. do 1996. godine". Kao penzionisani profesor američkog Univerziteta Mičigen/Michigan sa doktoratom na temu bivše Jugoslavije, u izveštajima je izneo svoje zaključke o uzrocima, ciljevima i toku rata u BiH sa posebnim fokusom na ulogu optuženog Mladića.

◀ Robert Donja, svjedok na suđenju Ratku Mladiću

Svedok je u glavnom ispitivanju samo potvrdio da je autor izveštaja o Sarajevu, a tužiteljica Bajbls/Bibles je pitanja usmerila na izvode iz skupštinskih rasprava, ukazujući da je na sednici od 12. maja 1992. godine, kada je osnovana Vojska Republike Srpske a Mladić imenovan za njenog komandanta, predstavljen dokument poznat pod nazivom "Šest strateških ciljeva" u kojem su definisane ratni ciljevi bosanskih Srba. Budući da ciljevi na skupštini nisu formalno usvojeni, tužiteljica je predložila službeni glasnik Republike Srpske iz novembra 1993. godine u kojem je, kako je objasnio Donja, objavljeno da ih je "država zvanično priznala".

Prvi cilj predviđa "državno razgraničenje" srpskog od druga dva naroda u BiH i svedok kaže da ta formulacija nije najjasnija, odnosno da se ne zna da li se predviđa samo povlačenje granice među zamišljenim državama ili i razdvajanje nacionalnih zajednica tom granicom. Analizirajući predratne i ratne skupštinske nastupe najviših funkcionera bosanskih Srba, uključujući i predsednika Radovana Karadžića, američki istoričar je zaključio da je plan bilo "potpuno razdvajanje naroda" tako što bi Srbi bili u zamišljenoj srpskoj državi, a Hrvati i Muslimani sa druge strane te granice.

Preostalih pet ciljeva definiše geografski okvir srpske države sa granicama na Neretvi i Uni, ali bez granice na Drini, koridorom u Posavini, delom podeljenog Sarajeva i izlazom na more. Da bi se to ostvarilo bilo je, objašnjava svedok, neophodno ovladati opštinama koje su bile većinski nesrpske ili su, i pored srpske većine, imale veliki procenat muslimanskog i hrvatskog stanovništva. Svedok u izveštaju u kazuje da je i sam Mladić bio svestan da je zauzimanje tako definisane teritorije podrazumevalo zločine nad muslimanskim i hrvatskim stanovništvom. Podsetio je na nastup optuženog na pomenutom skupštinskom zasedanju 12. maja 1992. godine kada je izrazio zabrinutost u pogledu osvajanja nesrpskih područja i otvoreno rekao: "Ja ne znam kako će gospodin Krajišnik i gospodin Karadžić to objasniti svetu, to je ljudi genocid".

Analizirajući leksiku skupštinskih govora, Donja je uvideo da dati slučaj predstavlja jedan od dva pominjanja reči "genocid" kada se govorilo o nesrbima, dok je 12 puta pomenut genocid nad Srbima. Po njegovom mišljenju, nacionalisti su verovali da "etnička priroda i karakter" srpskog naroda ne dozvoljava mogućnost da oni budu počinio genocida.

Kao glavne ideologe strateških ciljeva svedok vidi tri vodeća političara bosanskih Srba – Radovana Karadžića, Momčila Krajišnika i Nikolu Koljevića, a kao glavnog izvođača na terenu, uprkos početnom protivljenju, Ratka Mladića. On ne poriče da je između Mladića s jedne i političkog vrha s druge strane bilo "napetosti i sukoba", ali smatra da su radili na ostvarenju istih ciljeva i da je optuženi "sprovodio" politiku Karadžića i njegovih saradnika. Podsetio je da je Mladić više puta na skupštinskim zasedanjima tokom rata navodio da je "vrlo privržen" ostvarenju strateških ciljeva.

U drugom delu današnjeg zasedanja počelo je unakrsno ispitivanje koje vodi Mladićev branilac Branko Lukić.

2013-08-23

HAG/DEN HAAG

PRIVREMENI PREKID SUĐENJA MLADIĆU

Usred unakrsnog ispitivanja svedoka optužbe Roberta Donje u uzrocima početka rata u BiH, optuženi Ratko Mladić se požalio na vrtoglavicu, pa je nakon lekarskog pregleda i zaključka da mu je pritisak nizak suđenje prekinuto do ponedeljka.

U prvom delu unakrsnog ispitivanja američkog istoričara Roberta Donje/Donia odbrana Ratka Mladića se bavila prvim izveštajem veštaka optužbe sa naslovom "Pozadina, politika i strategija opsade Sarajeva". U prvom delu tog dokumenta Donja analizira događaje koji su prethodili ratu u BiH, a branilac Lukić je nastojao da ospori njegove zaključke.

Svedok, između ostalog, navodi da se JNA, "posle poniženja u Sloveniji", tokom rata u Hrvatskoj otvoreno stavila na stranu Srba. Branilac je sugerisao da se jugoslovenska vojska u Hrvatskoj zapravo samo branila i nastojala da odblokira opkoljene kasarne. Donja podseća da je bilo sela, poput Kijeva u Krajini, u kojem nije bilo kasarni a napadana su od strane JNA i drugih srpskih formacija, a odbrana ukazuje da se to radilo u sklopu deblokade puteva koji su vodili ka velikim gradovima poput Splita i Zadra.

Branilac je potom sugerisao da je rat u BiH izazvala "druga strana", odnosno da je rat počeo incidentima iz marta 1992. godine kada su hrvatske paravojne formacije napale srpsko selo Sijekovac, a lokalni muslimanski kriminalac ubio srpskog svata Nikolu Gardovića u Sarajevu. Za Donju, stvari su daleko kompleksnije, jer se mora uzeti u obzir činjenica da je s jedne strane postojao pokret za samostalnost BiH, a sa druge vojno nadmoćniji protivnici tog procesa oličeni u Srpskoj demokratskoj stranci i JNA. Upravo njih vidi kao začetnike sukoba koji je, smatra, počeo upadom srpskih jedinica u Bijeljino 1. aprila 1992. godine.

Kada je rat počeo, Srbi su se, po odbrani, povukli na područje oko Sarajeva jer je na tom delu zemlja bila "u njihovom vlasništvu", pa je tako grad podeljen po etničkoj liniji. Svedok se sa tim nije složio, navodeći da je grad "podeljen silom" i dodao da teza o srpskom vlasništvu nad zemljom u okolini grada zapravo predstavlja "mit" kojim se nastoji opravdati opsada. Istina je, kaže, da su naselja oko grada bila delom srpska, delom muslimanska a delom mešovita i da su u proleće 1992. godine zauzeta od strane Srba.

Branilac Lukić je sugerisao da je u Sarajevu tokom rata ubijeno 5.500 Srba i da njihove interese nije imao ko da zastupa. Svedok odgovara da je postojala srpska stranka u gradu i da je Mirko Pejanović bio predstavnik Srba u predsedništvu BiH. Smatra da je brojka od 5.500 "vrlo verovatno preterana" i pretpostavlja da se radilo o nekoliko stotina ubijenih, ali je branioca uputio da se obrati organizacijama koje se bave utvrđivanjem broja i načina smrti građana BiH u ratu.

Nakon polovine druge jednočasovne sednice, suđenje je prekinuto, a po povratku u sudnicu je saopšteno da se Ratko Mladić ne oseća dobro. Njegov branilac je naveo da optuženi ima vrtoglavicu, da mu desna ruka i noga trnu i da zbog toga ne može da prati suđenje. Lekari koji su ga u pauzi pregledali su izvestili veće da mu je krvni pritisak nizak i da se to desilo usled gubitka težine. Budući da se Mladić nije odrekao prava na prisustvo u sudnici, ispitivanje Roberta Donje će se nastaviti u ponedeljak, a za iduću sedmicu su predviđeni iskazi još dva zaštićena svedoka optužbe.

2013-08-26

HAG/DEN HAAG

"PROPAGANDISTIČKA KARIKATURA" O NASILJU NAD SRBIMA U SARAJEVU

Mada ne poriče da je tokom rata bilo nasilja nad sarajevskim Srbima, američki istoričar je navode Mladićeve odbrane o tome da su oni bili "taoci" jer su bili izloženi nasilju bez mogućnosti da napuste grad ocenio kao "propagandističku karikaturu".

◀ Robert Donia, svjedok na suđenju Ratku Mladiću

U nastavku unakrsnog ispitivanja američkog istoričara Roberta Donje/Donia, odbrana Ratka Mladića se usprotivila oceni iznetoj u jednom od njegova dva ekspertska izveštaja po kojoj su Srbi u BiH delovali kao separatisti. Branilac Branko Lukić je pitao kako je moguće označiti separatistom nekoga ko se zalagao za ostanak BiH u Jugoslaviji. Donja je odgovorio da je ostanak u zajedničkoj državi bio prvi izbor rukovodstva bosanskih Srba, a da su, kada je BiH proglasila nezavisnost, pribegli drugom scenariju – otepljenju delova koje su smatrali svojim sa ciljem njihovog pripajanja Srbiji ili Jugoslaviji.

Odbrana sugerise da su Srbi bili u strahu da će izgubiti "obeležja naroda", odnosno da će im u preglasavanju od strane Muslimana i Hrvata u procesu "minorizacije" biti oduzeto pravo na konstitutivnost. Svedok je, međutim, rekao da je rukovodstvo bosanskih Srba "precenilo osnovu za strah" i da je on tek delimično bio opravdan.

Veći deo današnjeg ispitivanja posvećen je izveštaju američkog istoričara o opsadi Sarajeva, a branilac je, između ostalog, sugerisao da je položaj Srba u gradu bio tragičan i da su oni zapravo bili taoci jer su bili izloženi nasilju, bez mogućnosti da odu. Korišćeni su, sugerisao je, kao "živi štit" u borbama, primoravani da kopaju rovove za potrebe Armije BiH, pljačkani i ubijani. Odlazak je, smatraju, bio dozvoljen samo najbogatijima koji su mogli da plate izlazak iz grada.

Mada ne negira da je određenog nasilja nad sarajevskim Srbima bilo, američki istoričar kaže da slika koji nudi odbrana predstavlja "propagandističku karikaturu". Objasnio je da u prvim mesecima rata paravojne formacije jesu odvodile građane Sarajeva, među kojima i Srbe, na kopanje rovova, ali da je to trajalo dok te grupe nisu stavljene pod kontrolu regularnih snaga. Donja je, podsetimo, prošle sedmice rekao da u Sarajevu jeste ubijeno nekoliko stotina Srba, ali svakako ne 5.500, kako tvrdi Mladićeva odbrana. Danas je naveo i da bosanske vlasti jesu preduzele određene korake da kontrolišu i spreče odlazak građana svih nacionalnosti iz Sarajeva, a ne samo srpske. Kaže da je u delu grada pod opsadom uoči rata živelo oko 100.000 Srba i da ih je do kraja sukoba ostalo između 20 i 60 hiljada.

Odbrana je, dalje, sugerisala a svedok prihvatio da je bilo slučajeva da su bosanske vlasti namerno opstruirale dotok gasa, vode i struje u grad da bi se situacija prikazala "lošijom nego što jeste", kao i da je Armija BiH granatirala civilna područja koja je kontrolisala srpska strana. Malo pitanja je, međutim, bilo usmereno na teme koje se tiču optužbi protiv generala Mladića za snajpersko i artiljerijsko terorisanje građana Sarajeva.

Unakrsno ispitivanje Roberta Donje biće okončano sutra.

2013-08-27

HAG/DEN HAAG

“UTICAJNI GLAS” RATKA MLADIĆA

Upitan da prokomentariše ulogu optuženog u radu skupštinske bosanskih Srba, veštak optužbe Robert Donja na kraju svog iskaza rekao da on kao komandant vojske formalno nije mogao da učestvuje u odlučivanju, ali je u praksi bio “uticajan glas” koji je mogao “iznositi predloge, zastupati politiku i raspravljati”.

◀ Robert Donja, svjedok na suđenju Ratku Mladiću

Nakon jučerašnje sugestije da su bosanski Srbi bili u strahu od “minorizacije” i oduzimanja statusa “konstitutivnog naroda”, branilac Ratka Mladića je i u nastavku unakrsnog ispitivanja suočio američkog historičara Roberta Donju/Donia sa sličnim tvrdnjama. Naveo je, naime, da su se Srbi u BiH uoči rata, osim mogućnosti da od konstitutivnog postanu manjinski narod, plašili i mogućeg “ponovljenog genocida”, odnosno zločina koji su nad njima počinjeni u Drugom svetskom ratu.

Veštak optužbe, koji je inače doktorirao na istoriji jugoslovenskih naroda, je rekao da ne može da proceni koliko je strah od genocida bio jak, ali zna da su bosanski Srbi od strane svoje političke i intelektualne elite bili

“uveravani da treba da strahuju”.

Osim toga, Donja je naveo da nije naišao na dokaze o namerama da se Srbima u BiH oduzme status konstitutivnosti, kao što je učinjeno donošenjem novog ustava u Hrvatskoj. Dodao je i da puko preglasavanje srpskih poslanika u parlamentu nije značilo automatsku pravnu degradaciju naroda na status manjine, kako sugerise odbrana. Preglasavanje je, kaže, sastavni deo demokratskog života u kojem vaš predlog nekad bude prihvaćen a nekad odbačen.

Budući da je u jednom od dva ekspertska izveštaja koji su uvedeni u dokaze svedok analizirao govore učesnika zasedanja skupštine bosanskih Srba, branilac Branko Lukić ga je pitao koja je bila Mladićeva uloga u parlamentu – da li je mogao da glasa i odlučuje ili samo da predlaže? Donja odgovara da u formalnom smislu optuženi kao komandant vojske nije mogao čak ni da predlaže, a kamoli da odlučuje. Ipak, u praksi, on je bio “uticajan glas” koji je mogao “iznositi predloge, zastupati politiku i raspravljati”. Prisustvovao je na osam od ukupno 66 sednica skupštine, ali su u mnogim prilikama na zasedanjima bili njegovi generali.

Nakon tri i po sudska dana u procesu protiv Ratka Mladića, danas je okončano petnaesto i poslednje svedočenje Roberta Donje pred Tribunalom. Uprkos navodima odbrane da optuženi zbog zdravstvenih problema teško može da učestvuje na zasedanjima pet puta sedmično, on je danas i juče bio prilično aktivan, pozivao branioca na konsultacije tokom kojih je u nekoliko navrata opominjan zbog preglasnog razgovora.

Nakon Donje, na klupu za svedoke je izveden Emir Turkušić, bivši pripadnik Odeljenja za kontradiverzionu zaštitu MUP BiH.

2013-08-27

HAG/DEN HAAG

PROPAGANDNI HICI IZ ARSENALA “RATNE MUNICIJE”

U unakrsnom ispitivanju bivšeg pripadnika Odeljenja za kontra-diverzionu zaštitu MUP BiH Emira Turkušića odbrana Ratka Mladića sugerisala da je bosanska vlada ubijala sopstvene građane. Ta tvrdnja, po svjedoku, nije ništa drugo do izvrtnje istine i sastavni dio propagande iz arsenala “ratne municije”.

Emir Turkušić, bivši pripadnik Odeljenja za kontra-diverzionu zaštitu republičkog MUP BiH učestvovao je tokom 1994. i 1995. godine u brojnim istragama artiljerijskih incidenata u Sarajevu. O rezultatima tih istraga do sada je u Tribunalu svjedočio na suđenjima Dragomiru Miloševiću, Momčilu Perišiću i Radovanu Karadžiću.

Turkušić i njegova ekipa su bili odgovorni za utvrđivanje vrste projektila korištenih u incidentima, analizu kratera, kao i za identifikovanje i analizu fragmenata pronađenih na licu mjesta. Tako je ustanovljeno da je granata koja je 28. avgusta 1995. godine na Markalama ubila 43, a ranila 75 Sarajlija, proizvedena 1993. godine u fabrici oružja “Krušik” u Valjevu.

Mladićev branilac Branko Lukić je u unakrsnom ispitivanju sugerisao da je bosanska vlada ubijala sopstvene građane u Sarajevu. Branilac se pozvao na navodnu izjavu bivšeg pripadnika bosanske specijalne jedinice “Ševe”, Nedžada Herende, datu pripadnicima AID “da je na stanovništvo Sarajeva pucano sa teritorije pod kontrolom Armije BiH”.

Turkušić, međutim, kaže da takvu Herendinu izjavu "nikada nije čuo". Ta izjava – čak i da je tačna – po Turkušiću ni na koji način nije u koliziji sa njegovom tvrdnjom da se prilikom rada u Odjeljenju za kontra-diverzionu zaštitu nikada nije suočio sa nečim što bi ga navelo na pomisao da su snage bosanske vlade namjerno uzimale za metu civile u Sarajevu.

Branilac Lukić je, potom, svjedoka upitao da li mu je poznato da je Armija BiH odgovorna za incident u kojem su 9. novembra 1993. godine na Trgu ZAVNOBIH poginule dvije učiteljice i četiri djeteta. Turkušić je odgovorio da takvu tvrdnju "prvi put čuje". Po svjedoku, radi se o zamjeni teza i izvrtanju istine koja je sastavni dio propagande iz arsenala "ratne municije".

Odbrana će unakrsno ispitivanje Emira Turkušića nastaviti sutra ujutro.

2013-08-28

HAG/DEN HAAG

OPRAVDAVANJE GRANATIRANJA SARAJEVA

Odbrana Ratka Mladića u nastavku unakrsnog ispitivanja Emira Turkušića iz Odjeljenja za kontra-diverzionu zaštitu MUP BiH nastojala da dokaže da je granatiranje Sarajeva bilo legitimno.

◀ Emir Turkušić, svjedok na suđenju Ratku Mladiću

Odbrana Ratka Mladića je u nastavku unakrsnog ispitivanja Emira Turkušića, bivšeg pripadnika Odjeljenja za kontra-diverzionu zaštitu republičkog MUP BiH, nastojala da opravda granatiranje Sarajeva i da dokaže da je ono bilo - legitimno.

Među "legitimne" napade vojske pod Mladićevom komandom odbrana svrstava i incident na Markalama koji se dogodio na današnji dan prije 18 godina. Tog dana je, po optužnici, u eksploziji minobacačke granate od 120 mm ispaljene s položaja VRS na Trebeviću poginulo 43, a ranjeno 75 ljudi.

Mladićev branilac Branko Lukić sugerisao je danas Turkušiću da je u dijelu Sarajeva pod kontrolom Armije

BiH bilo 2.000 legitimnih vojnih ciljeva. Jedan od njih se, sugerisao je branilac Lukić, nalazio i u zgradi "Svjetlosti" u neposrednoj blizini tržnice na Markalama.

Turkušić je potvrdio da se zgrada "Svjetlosti" nalazi pedesetak metara od Markala, ali se nije složio sa kriterijumima odbrane oko toga šta se sve može smatrati legitimnim vojnim ciljem. Iz braniočevih pitanja, primijetio je svjedok, "je jasno da odbrana legitimnim vojnim ciljem smatra i stanovnike Sarajeva".

Sarajlije su, po odbrani, stradali ili kao kolateralna šteta granatiranja navodnih legitimnih vojnih ciljeva od strane srpskih snaga ili ih je, ponovo je danas sugerisao branilac, ubijala bosanska vlada.

Na umiješanost vlade u incidente, po odbrani, upućuje podatak da je policija neposredno uoči incidenata upozoravala građane da će doći do granatiranja. To se, precizirao je branilac Lukić, odnosi na sve incidente iz Mladićeve optužnice koji su se dogodili na Dobrinji – granatiranje fudbalske utakmice 1. juna 1993., ljudi u redu za vodu 12. jula iste te godine, kao i reda za humanitarnu pomoć 4. februara 1994. godine.

Odbrana će unakrsno ispitivanje Emira Turkušića nastaviti sutra.

2013-08-29

HAG/DEN HAAG

"SULUDE" TEORIJE O UZROKU EKSPLOZIJE NA MARKALAMA

Bivši pripadnik Odjeljenja za kontra-diverzionu zaštitu MUP BiH Emir Turkušić smatra "suludim" teoriju odbrane Ratka Mladića da je incident na Markalama 28. avgusta 1995. godine prouzrokovan statičkom detonacijom podmetnutog eksploziva.

Bivši pripadnik Odjeljenja za kontra-diverzionu zaštitu (KDZ) MUP BiH Emir Turkušić na suđenju Ratku Mladiću svjedoči o rezultatima istraga incidenata granatiranja Sarajeva u kojima je učestvovao tokom rata, uključujući i granatiranje Markala 28. avgusta 1995. godine. U tom incidentu ubijeno je 43, a ranjeno 75 ljudi.

Turkušić je u nastavku svjedočenja naveo da se u trenutku eksplozije nalazio na pola puta između sjedišta KDZ i tržnice. Nakon što je ugledao kolonu automobila koja je "urnebesno" prolazila kroz grad vozeći mrtve i ranjene u bolnicu, zajedno sa kolegama uputio se na lice mjesta gdje je uz prisustvo pripadnika UNPROFOR učestvovao u istrazi.

Turkušić i njegov tim su na mjestu zločina ustanovili da se radilo o granati od 120 mm proizvedenoj u farbici oružja "Krušik" u Valjevu u julu 1993. godine. Odredili su ugao pada granate i na osnovu toga i drugih tragova ustanovili da je granata ispaljena iz pravca Trebevića, pod kontrolom VRS. Mladićeva odbrana nastoji dokazati da je za tu eksploziju odgovorna protivnička strana, sugerišući u nastavku ispitivanja da se moglo raditi i o podmetnutom, odnosno statički aktiviranom eksplozivu.

Odgovarajući na pitanje branioca Lukića Turkušić je rekao da on i njegov tim uopšte nisu istraživali takvu mogućnost. "Mi se takvih špekulacija grozimo", rekao je svjedok i dodao da mu je i sama pomisao na to "suluda". Sudiji Oriju/Orie je pojasnio da njemu i njegovim kolegama nije palo ni na kraj pameti da istražuju takvu mogućnost, pošto ništa na licu mjesta nije navodilo na pomisao da se radilo o podmetnutoj eksploziji.

Svjedočenje Emira Turkušića biće završeno sutra.

2013-08-29

HAG/DEN HAAG

MLADIĆ TRAŽI NERADNU SREDU

Ako sudije žele da se Ratko Mladić u sudnici ponaša pristojno bez burnih reakcija i "kratkih spojeva", treba da mu odobre četvorodnevnu umesto petodnevne radne sedmice - suština je današnjeg podneska odbrane Žalbenom veću.

Odbrana Ratka Mladića danas je dostavila podnesak Žalbenom veću kojim traži poništavanje prethodne odluke veća sudije Orija/Oria da se suđenje odvija tokom svih pet radnih dana sedmično. Povod za najnoviji podnesak je događaj od prošlog petka kada je suđenje zbog Mladićeve malaksalosti i vrtoglavice izazvanih sniženim krvnim pritiskom zbog gubitka telesne težine dovelo do prekida suđenja za taj dan. Istovetan zahtev za smanjene broja radnih dana branioci su podneli i u januaru ove godine Pretresnom veću, ali je on odbačen.

Odbrana podseća da je prilikom drugog, odbačenog, zahteva kojim su tražili obustavu suđenja u aprilu ove godine lekarski tim iz Srbije pregledao optuženog i zaključio da njegovo emotivno stanje izaziva "burne i iznenadne reakcije" poput "kratkog spoja", sa niskom tolerancijom na nadražaje i tendencijom da reaguje "ovde i sada", odnosno u momentu. Sve to, navodi se u tadašnjem izveštaju, praćeno je sniženom mogućnošću da se uzdrži od reakcija i kontroliše ih racionalno. Ukratko, njegova emotivna strana je, smatraju, "razorena, raspršena i van razumne kontrole". Zato su predložili da se dnevno ne radi duže od četiri sata i da svaka dva radna dana budu praćena bar jednim neradnim.

"Kratki spojevi" u sudnici su, podsetimo, u jednom periodu suđenja bili uobičajena stvar, a drastično su se smanjili kada je veće pokazalo odlučnu nameru da sankcioniše Mladićevo ponašanje. Poslednji meseci su protekli bez burnih reakcija optuženog, uprkos tvrdnjama odbrane da je fizički slab i emotivno razdražljiv.

Osim na srpske lekare, branioci se pozivaju i na lekarski tim Pritvorske jedinice UN na čelu sa doktorom Falkeom, koji je takođe u aprilskom izveštaju, ali i usmeno u sudnici, izrazio mišljenje da Mladićevo zdravstveno stanje zahteva četvorodnevnu radnu sedmicu.

Odbrana navodi da je Pretresno veće ignorisanjem preporuka lekara napravilo "ozbiljan propust" i, umesto da se osloni na nalaze profesionalnih doktora, donelo odluku na osnovu svog "nestručnog mišljenja". Zato Žalbeno veće, smatraju branioci, treba da poništi odluku o petodnevnoj radnoj sedmici i sredu proglasi neradnim danom na suđenju Ratku Mladiću, a vreme radnih dana ograniči na četiri sata.

2013-09-02

HAG/DEN HAAG

FORENZIČKI DOKAZI IZ PRVE FAZE SREBRENIČKE ISTRAGE

Peruanski forenzički antropolog Hoze Barajbar opisao metodologiju kojom su utvrđeni starost, pol i minimalan broj od 2.541 leševa srebreničkih Bošnjaka ekshumiranih od 1996. do 2001. godine.

Dokazni postupak optužbe na suđenju Ratku Mladiću nastavljen je iskazom forenzičkog antropologa iz Perua Hozea Pabla Barajbara/Jose Pablo Baraybar. On je od 1996. do 2002. godine kao član istražnog tima optužbe Haškog tribunala učestvovao u ekshumacijama grobnica sa srebreničkim žrtvama u istočnoj Bosni, između ostalog na lokalitetima Nova Kasaba, Konjević Polje i Glogova.

U dokaze je uvršten transkript njegovog iskaza u predmetu Radislava Krstića iz 2000. godine, ekspertski izveštaj, kao i više izveštaja sa ekshumacija na pomenutim lokalitetima. Osim suđenja Krstiću, Barajbar je o posledicama događaja nakon pada Srebrenice svedočio u još tri haška predmeta, a u dva procesa u kojima se sudilo bivšim srpskim zvaničnicima dao je iskaze o ekshumacijama masovnih grobnica u Srbiji gde su bili pokopani albanski civili sa Kosova.

◀ Jose Pablo Baraybar, svjedok na suđenju Ratku Mladiću

Peruanski stručnjak je danas naveo da su do 2001. godine iz grobnica u istočnoj Bosni ekshumirani posmrtni ostaci najmanje 2.541 osobe. Radi se o minimalnom broju, odnosno o "konzervativnoj proceni", izvedenoj na osnovu utvrđivanja broja istog tipa kostiju u jednoj grobnici, poput butne kosti jedne noge ili prvog vratnog pršljena. Taj broj se od odlaska Barajbara iz tužiočevog istražnog tima značajno povećao, a DNK analiza je doživela veliki napredak, pa je do danas ne samo ekshumirano već i identifikovano 6.849 srebreničkih žrtava. Tu brojku je u nedavnom iskazu na suđenju Mladiću naveo bivši haški istražitelj Dušan Janc.

U unakrsnom ispitivanju branilac Miodrag Stojanović je dokazivao da u grobnicama na čijim ekshumacijama je radio Barajbar nisu pokopani samo leševi Srebreničana streljanih u julu 1995. godine, već da ima i onih koji su poginuli u borbama. Teza odbrane je da je vojska bosanskih Srba, kojom je komandovao optuženi, u sklopu asanacije terena sakupila i pokopala leševe pripadnika Armije BiH koji su ubijeni u borbama pri pokušaju proboja iz Srebrenice.

Branilac je sugerisao da su u grobnicu "Nova Kasaba 8" pokopani leševi ubijenih vojnika, budući da se u blizini nalazi put kojim su prolazili prilikom proboja ka Tuzli. Barajbar je objasnio da su u toj grobnici pronađene ukupno 33 osobe i da su u donjem sloju otkrivene grane i lišće vrbe. Kaže da je obilaskom šire okoline utvrdio da se jedino drvo vrbe nalazi na lokalitetu poznatom kao "Nova Kasaba 5". Kaže da su tamo pronađene čaure metaka, kao i tragovi rovokopača pa pretpostavlja da je tu došlo do streljanja i da su potom tela prebačena stotinak metara dalje u masovnu grobnicu "Nova Kasaba 8". Svedok nije mogao sa sigurnošću da kaže zašto tela nisu pokopana na mestu streljanja, ali pretpostavlja da se radi o prikrivanju zločina, jer se mesto egzekucije nalazi neposredno pored puta.

Iskaz peruanskog forenzičkog antropologa će biti okončan sutra ujutro, a uslediće svedočenje američkog vojno-obaveštajnog analitičara Ričarda Batlera/Richard Butler.

2013-09-03

HAG/DEN HAAG

UVOD U SREBRENIČKI GENOCID

Opisujući kontekst srebreničke operacije VRS, američki obaveštajac Ričard Butler na suđenju Ratku Mladiću rekao da se u dve direktive vojnog vrha bosanskih Srba civilno stanovništvo istočne Bosne navodi kao meta, što smatra u potpunosti protivzakonitim, iako ne poriče opravdanost vojnog aspekta napada na enklave.

◀ Richard Butler, svjedok na suđenju Ratku Mladiću

Peruanski forenzički antropolog Hoze Pablo Barajbar/ Jose Pablo Baraybar odbacio je danas sugestiju odbrane Ratka Mladića da su srebreničke žrtve u julu 1995. godine pokopane u masovne grobnice u sklopu asanacije terena. Dokaz za to su, po braniocu Miodragu Stojanoviću, ostaci "belog praha" u grobnicama, odnosno kreča koji se koristi "za dezinfekciju". Svedok je, međutim, rekao da posipanje krečom nema "nikakve veze sa dezinfekcijom" već sa pokušajem da se suzbije smrad tela ubijenih.

Branilac je na samom kraju unakrsnog ispitivanja ponovio tezu da su u masovne grobnice osim "žrtava protivzakonitih streljanja" sahranjeni i muslimanski borci poginuli u borbama pri pokušaju proboja ka Tuzli.

Na pitanje da li tako nešto smatra mogućim, Barajbar je odgovorio da je "sve na ovom svetu moguće, ali nije sve verovatno" i dodao da u konkretnom slučaju sve ukazuje na verovatnoću da se radi o žrtvama streljanja. Uostalom, nastavio je svedok, zašto bi se uložilo toliko truda da se leševi uz upotrebu teške mašinerije premeštaju iz jedne u drugu grobnicu. Radilo se, zaključuje, pre o prikrivanju zločina nego o pokopu ubijenih boraca.

Nakon Barajbara, tužilac je na klupu za svedoke izveo oficira američke Službe za nacionalnu bezbednost Ričarda Batlera/Richard Butler, koji je od 1997. do 2003. godine radio u haškom tužilaštvu i učestvovao u srebreničkoj istrazi. Kao iskusan obaveštajac imao je zadatak da pomogne istragu uparivanjem izjava žrtava, insajdera i drugih svedoka sa hiljadama dokumenata VRS i presretnutim razgovorima visokih oficira vojske bosanskih Srba. Na osnovu toga je sačinio više izveštaja o komandnoj strukturi i načinu funkcionisanja VRS pre i za vreme srebreničke operacije u julu 1995. godine. Izveštaji su uz Batlerov iskaz do sada uvedeni u dokaze na šest haških predmeta, kao i danas na suđenju Ratku Mladiću.

Prvog dana svedočenja, američki obaveštajac je opisao događaje koji su prethodili napadu vojske bosanskih Srba na

Srebrenicu. Odgovarajući na pitanja tužioca Pitera Mekloskog/Peter McCloskey, svedok je rekao da je još u novembru 1992. godine u Direktivi 4 sa potpisom Ratka Mladića definisan cilj da neprijatelja treba prisiliti da "sa muslimanskim stanovništvom napusti područje Birača, Žepe i Goražda". Batler objašnjava da su civili bili smetnja težnji Mladićeve vojske da ovlada istočnom Bosnom jer su u enklavama bili jedina pomoć i podrška neprijateljskoj vojsci. Po njemu, radi se o potpuno nelegitimnoj meti.

Od tada pa nadalje, civilno stanovništvo je bilo meta napada srpske vojske, baš kao što su iz Srebrenice i drugih enklava napadani srpski položaji ali i srpska sela, naveo je Batler, i dodao da je postojalo "vojno opravdanje" za napad vojske bosanskih Srba na enklave jer one nikada nisu bile demilitarizovane. Ipak, u martu 1995. godine je usledila Direktiva 7 sa potpisom Radovana Karadžića u kojoj se od vojske traži stvaranje "uslova totalne nesigurnosti, nepodnošljivosti i besperspektivnosti daljeg opstanka meštana Srebrenice i Žepe". Još jedno, po svedoku, nelegitimno naređenje. Tužilac je ukazao na stav odbrana u dosadašnjim srebreničkim suđenjima da je Direktiva 7 "poništena" Direktivom 7.1 koju je 31. marta 1995. godine potpisao Ratko Mladić. Iako se u njoj ne pominje civilno stanovništvo, Batler kaže da se radi samo o "dopuni" prethodne direktive, a da je tako po njemu govori činjenica da se komanda Drinskog korpusa u svojim narednim naređenjima poziva na oba pomenuta dokumenta. Ričard Batler sutra nastavlja svedočenje.

2013-09-04

HAG/DEN HAAG

MLADIĆEVA ULOGA U SREBRENIČKOJ OPERACIJI

Ekspert optužbe Ričard Batler na osnovu pregleda obimnog dokaznog materijala zaključio da je Ratko Mladić aktivno učestvovao u srebreničkoj operaciji u julu 1995. godine tako što je planirao akcije, nadgledao njihovo sprovođenje, bio prisutan na terenu tokom borbi i odlučivao o sudbini civila koji su se sklonili u Potočare.

Pedantni sistem izveštavanja i arhiviranja dokumenata koji je vojska bosanskih Srba nasledila od bivše JNA omogućio je američkom obaveštajcu Ričardu Batleru/Richard Butleru da, u kombinaciji sa uvidom u presretnute razgovore i izjave svedoka, do detalja rekonstruiše tok srebreničke operacije u julu 1995. godine. U svojim ekspertskim izveštajima, svedok se bavio komandnom strukturom jedinica koje su učestvovala u napadu, a u sedmom iskazu pred Tribunalom posebno se osvrnuo na ulogu optuženog Ratka Mladića.

Operacija "Krivaja '95" tokom koje su zauzete enklave Srebrenica i Žepa pokrenuta je, rekao je svedok, na osnovu Direktive 7 sa potpisom Radovana Karadžića iz marta 1995. godine i Direktive 7.1 koju je potpisao Ratko Mladić. Cilj isprva nije bio da se enklave zauzmu već da se razdvoje i u njima stvore uslovi "besperspektivnosti daljeg opstanka" civilnog stanovništva, kako predviđa Direktiva 7. Vojno rukovodstvo bosanskih Srba je, kaže svedok, očekivalo jači otpor 28. divizije Armije BiH, ali i značajniji angažman Unprofora na zaštiti Srebrenice i Žepe. Budući da do toga nije došlo, srpskoj vojsci se otvorio put, pa je vrhovni komandant Karadžić na predlog Glavnog štaba 9. jula 1995. godine odobrio ulazak vojske u Srebrenicu.

Batler kaže da se iz dokumenata i presretnutih razgovora vidi da je pre i neposredno nakon zauzimanja Srebrenice 11. jula 1995. godine među oficirima vojske bosanskih Srba vladala konfuzija, jer deo njih nije znao za plan da se civili proteraju iz grada, a vojno sposobni muškarci pobiju. Tužilac je kao ilustraciju predočio dva presretnuta razgovora od 12. jula u kojima u razmaku od samo deset minuta u prvom nepoznati oficir kaže da će civili okupljeni u Potočarima imati izbor da odu ili ostanu, dok u drugom Mladić kaže "evakuisaćemo sve, i ko hoće i ko neće".

U dokumentu Drinskog korpusa od 12. jula navodi se, ukazuje Batler, da je naređenje za slanje autobusa i kamiona za transport, koje je većinom obezbedilo Ministarstvo odbrane, došlo od Mladića, kao i da se u izveštaju Glavnog štaba upućenog tog dana Radovanu Karadžiću predviđa transport 10.000 civila iz Potočara. Osim uloge u deportaciji stanovništva iz Potočara, Mladić je, zaključuje svedok na osnovu uvida u dokumentaciju, bio aktivan u svakoj fazi srebreničke operacije: od planiranja i sprovođenja njenog vojnog dela, do zločina koji su počinjeni nad tamošnjim stanovništvom.

Njegov potpis je na jednoj od dve direktive kojima se naređuje napad na Srebrenicu i Žepu, bio je redovno izveštavan o situaciji na terenu, 10. jula sa isturenog komandnog mesta Drinskog korpusa prati razvoj događaja, a sutradan je već sa vojskom u Srebrenici. Potom učestvuje na više sastanaka u bratunačkom hotelu "Fontana" na kojima se odlučuje sudbina civila iz Potočara, a Batler je zaključio da je odluka da se pobiju zarobljeni muškarci i dečaci doneta između drugog i trećeg sastanka u "Fontani", odnosno između večeri 11. i jutro 12. jula. O egzekucijama srebreničkih zarobljenika više reći će, po svemu sudeći, biti u sutrašnjem nastavku glavnog ispitivanja koje vodi tužilac Piter Mekloski/Peter McCloskey.

2013-09-05

HAG/DEN HAAG

SVE JE BILO POD MLADIĆEVOM KONTROLOM

Američki obaveštajac Ričard Batler - bivši analitičar haškog tužilaštva - detaljno opisao tok zatočavanja, transporta i egzekucija srebreničkih Muslimana u julu 1995. godine i ukazao na dokumenta iz kojih se vidi da se ceo proces odvijao uz znanje i po naređenjima optuženog Mladića i oficira njegovog štaba.

Trećeg dana iskaza na suđenju Ratku Mladiću, vojni veštak optužbe Ričard Batler/Richard Butler izložio je zaključke o ubistvima srebreničkih Muslimana u julu 1995. godine, do kojih je došao na osnovu uvida u obimnu dokumentaciju. Svedok je juče rekao da je odluka o masovnim egzekucijama zarobljenika po svemu sudeći doneta u noći između 11. i 12. jula, odnosno između dva sastanka Mladića i njegovih oficira sa predstavnicima Unprofora i muslimanskih civila iz Srebrenice.

Prvo masovno ubistvo oko hiljadu zarobljenika dogodilo se 13. jula u skladištu poljoprivredne zadruge u Kravici, a iz presretnutih razgovora i vojnih dokumenata Batler je zaključio da je tog dana na tri lokacije duž puta ka Bratuncu bilo zarobljeno više hiljada Muslimana koji su pokušali da se probiju ka Tuzli. Prema jednom presretnutom razgovoru između neidentifikovanih oficira VRS, 13. jula popodne na stadionu u Novoj Kasabi, zatim kod raskrsnice u Konjević Polju i na livadi u Sandićima bilo je okupljeno oko 6.000 zarobljenika. Batler nije mogao da potvrdi taj broj, ali kaže da se svakako radilo "o hiljadama a ne o stotinama".

Zarobljenici su istog dana odvezeni u Bratunac, a već od večeri je počeo njihov transport u više objekata, uglavnom školskih zgrada, na teritoriji pod kontrolom Zvorničke brigade. To je učinjeno po naređenju Ratka Mladića, a na predlog bezbednjaka Glavnog štaba Zdravka Tolimira koji je tražio da se zarobljenici "stave u zatvorene prostore zaštićene od osmatranja sa zemlje i iz vazduha". U naređenju od 13. jula Mladić zabranjuje davanje informacija medijima, "posebno o ratnim zarobljenicima i evakuisanim civilima". Istog dana, Radovan Karadžić svom povereniku za Srebrenicu Miroslavu Deronjiću u presretnutom razgovoru izdaje šifrovano naređenje da se "roba smesti u magacine", odnosno da se zarobljenici odvedu u zatvorene objekte.

Ubistva hiljada zarobljenika u zoni Zvorničke brigade odvijala su se, naveo je Batler, od 14. do 17. jula. Mada se u dokumentaciji VRS, očekivano, streljanja ne pominju, u dokaze je danas uveden niz naređenja i izveštaja iz koji se vidi da su Mladić i oficiri iz njegovog štaba poput Tolimira, Gvera i Miletića odlučivali o transportu i zatvaranju zarobljenih muškaraca i dečaka i praktično u svakom trenutku znali gde se oni nalaze.

Svedok je juče rekao da je Mladić bio na terenu od 10. jula 1995. godine, kada je sa isturenog komandnog mesta Drinskog korpusa pratio tok operacije, a da je 11. jula sa vojskom ušao u Srebrenicu. Batler je danas naveo da je narednih nekoliko dana optuženi bio na području Srebrenice i Bratunca, a da se potom 14. jula na kratko vratio u Glavni štab. Odatle je istog dana popodne otputovao u Beograd gde se sastajao sa Slobodanom Miloševićem i više međunarodnih zvaničnika, a u štab se vratio 16. jula. Mladić je, dakle, u Beogradu boravio kada su ubistva zarobljenih Srebreničana bila u punom jeku, ali veštak optužbe smatra da to ne može biti alibi. Pronašao je, naime, više dokumenata iz kojih se vidi da je i u tom periodu uredno "vršio svoje komandne dužnosti".

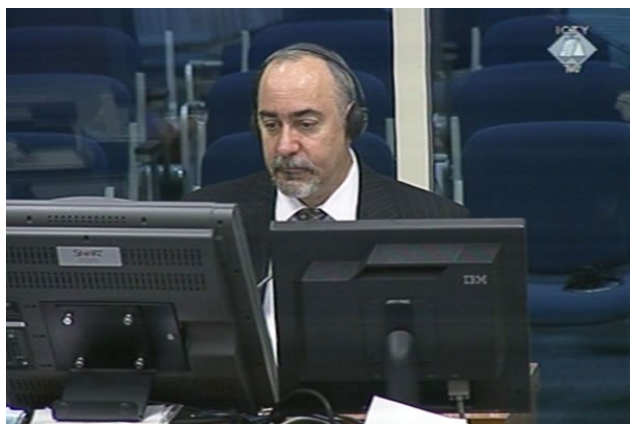
Suđenje Ratku Mladiću danas je završeno pre vremena pošto se oko 13 časova oglasila sirena za uzbunu. Napuštajući sudnicu, optuženi se glasno zapitao: "Da nije počeo Obamin napad na Siriju?" Iskaz veštaka Ričarda Batlera se nastavlja sutra.

2013-09-06

HAG/DEN HAAG

LOŠ POKUŠAJ PRIKRIVANJA SREBRENIČKOG MASAKRA

Mada su se u dokumentima i presretnutim razgovorima oficiri vojske bosanskih Srba trudili da prikriju srebreničke zločine iz u jula 1995. godine, veštaku optužbe Ričardu Batleru nije bilo teško da rekonstruiše sled događaja – od zarobljavanja, preko masovnih egzekucija do pokopavanja leševa i njihovog premeštanja u sklopu tajne operacije uklanjanja tragova zločina.

◀ Richard Butler, svjedok na suđenju Ratku Mladiću

Mada se u dokumentima vojske bosanskih Srba i presretnutim razgovorima njenih oficira izričito ne pominju masovna streljanja zarobljenih Srebreničana u julu 1995. godine, američki vojni obaveštajac Ričard Batler/Richard Butler je u nastavku svedočenja ukazao na detalje koji su mu pomogli da rekonstruiše ceo proces. Od pomoći mu je, između ostalog, bila analiza izveštaja o kretanju pojedinih jedinica, kao i uparivanje šifrovanih telefonskih razgovora sa drugim dokazima o situaciji na terenu.

U telefonskim razgovorima najviših oficira VRS koje je presrela bosanska strana egzekucije se uglavnom nazivaju "poslom" koji treba obaviti ili dovršiti, dok se o zarobljenicima govori kao o "paketima". U razgovoru od 14. jula 1995. načelnik inženjerije Zvorničke brigade Jokić se, doduše, "izleteo" i rekao da ima "velikih problema sa ljudima, ovaj sa paketima", dok sutradan bezbednjak Glavnog štaba Ljubiša Beara saopštava komandantu Drinskog korpusa Radislavu Krstiću da ima još "3.500 paketa da razdeli", odnosno da pobije toliki broj zarobljenika.

Veštak optužbe kaže da se radilo o zarobljenim Muslimanima koji su u to vreme bili zatočeni na više lokacija oko

Zvornika. Smatra da je broj "malo preteran", jer je do tada već streljano oko 800 do 1.000 zarobljenika iz škole u Orahovcu i isto toliko sa lokacije Petkovci. Po njegovoj proceni, ostalo je još oko 2.500 zarobljenika u školama u Ročeviću i Kuli i Domu kulture u Pilici. Do 17. jula svi su likvidirani, sem nekolicine koji su preživeli streljanja.

Leševi ubijenih su pronađeni u više masovnih grobnica na području Zvornika i Bratunca, a odbrane su na dosadašnjih šest suđenja na kojima je Batler svedočilo sugerisale da su pokopani u sklopu asanacije terena. Drugim rečima, da se radilo o poginulim muslimanskim borcima koje su nakon borbi pokopali srpski vojnici. Svedok kaže da nijedna vojska ne bi trošila resurse i rizikovala živote svojih vojnika zbog prikupljanja tela neprijateljskih boraca u zoni borbenih dejstava. Osim toga postoji precizna vojna evidencija kretanja inženjerskih jedinica VRS koje od 14. do 17. jula koriste rovokopače i bagere na mestima pogubljenja.

Zanimljivo je da je 14. septembra 1995. godine inženjeriji Zvorničke brigade po naređenju Mladića dodeljeno pet tona dizela, ali za razliku od uredne julske evidencije sada nema ni slova o tome kako je gorivo utrošeno. Tada je, objašnjava Batler, počela velika operacija zataškavanja zločina u okviru koje su tela iz postojećih masovnih grobnica iskopavana i prevožena na udaljenije lokacije. Mladić se u presretnutim razgovorima pominje pod šifrovanim imenom "Panorama 01", a drugi sagovornici ga pominju kada kažu da su "odozgo" ili "od glavnog" došla različita naređenja koja se tiču tretmana zarobljenih Muslimana i, potom, njihovih leševa. U isto vreme optuženi, po Batleru, nema ništa sa odlukom da se 16. jula otvori koridor i hiljade Srebreničana propuste ka Tuzli. Na osnovu uvida u brojne dokumente, zaključio je da je to učinio komandant Zvorničke brigade Vinko Pandurević na svoju ruku kada je postao svestan da bi njegova jedinica mogla pretrpeti velike gubitke.

Batlerov iskaz se nastavlja u ponedeljak, a tužilac će glavno ispitivanje završiti za jedan sat.

2013-09-09

HAG/DEN HAAG

SUĐENJE (ISCRPLJENOM) MLADIĆU PONOVO PREKINUTO

Odbrana saopštila da je optuženi toliko iscrpljen da prošle sedmice nakon zasedanja nije imao snage "da se druži" sa kolegama iz pritvora, niti "da jede i pije", a danas je nakon prve jednosatne sednice vraćen u Pritvorsku jedinicu pošto se požalio da mu trne desna strana tela. Zasedanje prekinuto do daljeg.

◀ Ratko Mladić u sudnici Tribunala

Tužilac Mekloski/McCloskey je danas u prvih sat vremena zasedanja, kao što je i najavio, okončao glavno ispitivanje američkog vojnog obaveštajca Ričarda Batlera/Richard Butler. Po povratku u sudnicu nakon pauze, umesto početka unakrsnog ispitivanja svedoka, suđenje je prekinuto jer se Ratko Mladić nije osećao dobro i po preporuci lekara vraćen je u Pritvorsku jedinicu UN.

Branilac Lukić je saopštio da je Mladić toliko iscrpljen da prošle i preprošle sedmice po povratku sa suđenja nije imao snage "da se druži sa drugim pritvorenicima", zatim da "ne može da jede i pije" i "da uopšte više ne može da funkcioniše". U prvoj pauzi današnjeg zasedanja požalio se da mu trne desna strana tela i da oseća "kao da će

ruka i noga da mu eksplodiraju", pa je doneta odluka da se vrati u pritvor.

Branilac je potom ponovio zahtev da se smanji broj sudskih dana, ali se sudija Ori/Orie o tome nije izjasnio, budući da se podnesak sa istim zahtevom nalazi pred Žalbenim većem. Odbrana je, naime, podnela žalbu na odluku Pretresnog veća da se Mladiću ne odobri "slobodna sreda", odnosno jedan radni dan manje sedmično, obrazlažući da je umor glavni uzrok "kratkih spojeva" optuženog, odnosno "burnih i iznenadnih reakcija" u sudnici.

Navodeći da se Pretresno veće bavi samo "sadašnjom situacijom", sudija Ori je naložio prekid suđenja "do daljeg", budući da se optuženi nije saglasio da se proces nastavi u njegovom odsustvu. Odluka o nastavku biće saopštena naknadno.

Pre pauze i prekida, tužilac je jutros u dokaze uveo više dokumenata i presretnutih razgovora iz kojih se vidi da su Mladić i oficiri njegovog Glavnog štaba kontrolisali situaciji na terenu i nakon srebreničke operacije u julu 1995. godine. Batler je rekao da se iz pomenutih dokaza vidi da je vojni vrh odlučivao o sudbini 18 ranjenih Muslimana, smeštenih u bolnicu u Milićima. Njima se nakon prebacivanja u Zvornik krajem jula 1995. godine gubi svaki trag i pretpostavlja se da su skončali kao i više hiljada njihovih sunarodnika koji su streljani nakon zarobljavanja u i oko Srebrenice.

2013-09-10

HAG/DEN HAAG

PRETRESNO VEĆE: “MLADIĆEV STRES NE ODLAŽE SUĐENJE”

Predsedavajući sudija Ori rekao da lekarski pregledi, osim tvrdnje optuženog da je pod stresom, ne pokazuju ništa što bi opravdalo njegov izostanak sa suđenja, pa je Pretresno veće odlučilo da nakon današnjeg nepojavljivanja Ratka Mladića u sudnici sutra sa njim ili bez njega nastavi sa iskazom mogućeg izvora stresa - američkog obaveštajca Ričarda Batlera.

◀ Branko Lukić, branilac Ratka Mladića

Nakon jučerašnjeg prekida suđenja zbog tvrdnji Ratka Mladića da se ne oseća dobro i njegovog današnjeg odbijanja da se pojavi u sudnici, ispostavilo se da nijedan parametar ne pokazuje da je mu je zdravstveno stanje bitno izmenjeno. Pritisak je, naime, u granicama normale, nivo šećera i kiseonika u krvi takođe, tako da je jedino preostala njegova tvrdnja, koju je preneo branilac Lukić, da je pod stresom i da nakon prepodnevni zasedanja u pritvoru samo leži iscrpljen, ne druži se ni sa kim, ne gleda televizor, ne jede i ne pije.

Mladićev pojačan stres koincidira sa iskazom američkog obaveštajca Ričarda Batlera/Richard Butler koji je tokom višednevnog ispitivanja do detalja opisao tok srebreničke

operacije u julu 1995. godine. On je na osnovu uvida u obiman dokazni materijal sačinjen od vojnih dokumenata, presretnutih razgovora i izjava svedoka izveo zaključke o ulozi optuženog i oficira njegovog Glavnog štaba u masovnim egzekucijama muslimanskih muškaraca i dečaka i deportacijama srebreničkih žena i dece.

Kada je juče okončano glavno ispitivanje, Mladić se požalio da mu trne desna strana tela, pa je vraćen u Pritvorsku jedinicu. Isprva, doduše, medicinsko osoblje nije naložilo takav scenario, jer je stanje optuženog bilo dobro, ali je odluka promenjena pod, kako je rekao predsedavajući sudija Ori/Orie, “nerazjašnjenim okolnostima” i nakon burne reakcije branioca Lukića. Veće podseća da je Mladić pregledan 4. septembra i da je tada bio “dobro raspoložen”, a svi parametri u granicama normale. Dodatni lekarski pregled obavljen je i juče popodne i pritvorski lekar je zaključio da optuženi danas može da prisustvuje suđenju, ali je ovaj to odbio.

Mladić je pregledan ponovo jutros i veće je usmeno obavesteno da je, po nalazu pritvorskog doktora, sposoban da dođe u sudnicu, ali je i ponovljena lekarska sugestija da mu se suđenje umesto pet odvija četiri dana nedeljno. Taj predlog je, inače, Pretresno veće još ranije odbacilo, a odbrana se nedavno istim povodom obratila Žalbenom veću. Stav Mladićevog tima se danas dodatno zaoštrio kada je branilac Lukić rekao da bi suđenje u odsustvu optuženog bilo suprotno pravilima Tribunala i da odbrana u tome “neće učestvovati dobrovoljno”. U slučaju da veće primora branioca da se uključe u proces, odbrana će, saopštio je Lukić, “tražiti izuzeće celog veća”.

Uprkos tome, predsedavajući sudija je saopštio odluku da će suđenje sutra biti nastavljeno “sa ili bez optuženog u sudnici”, odnosno da će njegovo odbijanje da se pojavi biti tretirano kao odricanje prava na prisustvo u procesu. Najava odbrane da će tražiti izuzeće sudija “ni na koji način ne menja situaciju” - rekao je predsedavajući sudija naglašavajući da sve odluke o toku procesa donosi veće i da se radi o “nesporazumu” ako su optuženi i odbrana pomislili da je odluka na njima.

2013-09-11

HAG/DEN HAAG

MLADIĆ IPAK U SUDNICI

Na pitanje da li je prilikom uvida u dokumentaciju video ijedno naređenje Ratka Mladića da se počinio zločin, američki obaveštajac podsetio da je optuženi u septembru 1995. godine naložio dostavu pet tona goriva za potrebe premeštanja leševa ubijenih Srebreničana iz primarnih u sekundarne grobnice. Optuženi se danas vratilo u sudnicu sa saznanjem da bi se unakrsno ispitivanje održalo i bez njega.

Nakon jučerašnjeg upozorenja predsedavajućeg sudije Orija/Orie da će suđenje biti nastavljeno sa Ratkom Mladićem ili bez njega, optuženi se danas pojavio u sudnici i uredno prisustvovao početku unakrsnog ispitivanja vojnog veštaka optužbe Ričarda Batlera/Richard Butler. General Mladić se, podsetimo, prekjuče u pauzi zasedanja požalio na umor, pa je lekarsko osoblje preporučilo povratak u pritvor, a onda je juče odbio da se pojavi u sudnici iako su doktori utvrdili da je sposoban da prati proces. Pretresno veće ga je zato upozorilo da će eventualno ponovno odbijanje da se pojavi u sudnici tretirati kao odricanje od prava da prisustvuje raspravi.

◀ Ratko Mladić u sudnici Tribunala

U prvom delu unakrsnog ispitivanja američkog obaveštajnog oficira branilac Dragan Ivetić je izložio niz zamerki na metodologiju koju je veštak koristio za pisanje izveštaja o srebreničkoj operaciji VRS u julu 1995. godine i ulozi Mladića i njemu podređenih oficira u zločinima koji su tada počinjeni. Batler je prigovore odbacio ukazujući da se na osnovu uvida u veliki broj vojnih dokumenata, presretnutih razgovora i izjava svedoka trudio da na najbolji mogući način rekonstruiše tok događaja koji su doveli do smrti hiljada srebreničkih muškaraca i dečaka i proterivanja preostalog stanovništva Srebrenice.

Odbrana je ukazala da je svedok u tužiočevom timu radio do 2003. godine i da su nakon toga otkriveni mnogi

dokumenti, recimo Drinskog korpusa, koje on u vreme pisanja prvih izveštaja o Srebrenici za potrebe ranijih suđenja nije imao pred sobom. Američki obaveštajac priznaje da je određeni broj dokumenata naknadno otkriven, ali da u njima nije video ništa "zbog čega bi se pokolebao", odnosno što bi ukazivalo da navodi izveštaja koje je pre toga napisao nisu tačni. U revidirane izveštaje za potrebe suđenja nakon 2003. godine je dodao analizu novih dokumenata, ali kaže da su i bez toga raniji izveštaji "i dalje aktuelni i validni".

Branilac je u nastavku pitao da li je Batler tokom pregleda dokumenata naišao na makar jedno naređenje u kojem Mladić od potčinjenih zahteva da počine krivično delo. Svedok je ukazao da je optuženi, po dokumentu iz septembra 1995. godine, naložio dostavu pet tona goriva jedinicama koje su učestvovala u prikrivanju zločina, odnosno iskopavanju leševa streljanih Srebreničana, zatim transportu i pokopu u sekundarne masovne grobnice. Osim toga, priznaje svedok, nema drugog naređenja optuženog za počinjenje zločina... makar ne na papiru.

Iskaz Ričarda Batlera nastavlja se sutra.

2013-09-12

HAG/DEN HAAG

ISKAZ O MLADIĆEVIM "ŠOKANTNIM I UVREDLJIVIM" KOMENTARIMA

Zaposlenica tužilaštva Maria Karal na suđenju Ratku Mladiću navela sadržaj uvreda optuženog upućenih zaštićenoj svedokinji u pauzi zasedanja 18. februara ove godine, a nakon nje na klupu za svedoke se vratio američki obaveštajac Ričard Batler.

◀ Maria Karal, zaposlenica tužilaštva

Iskaz vojnog veštaka optužbe Ričarda Batlera/Richard Butler jutros je na kratko prekinut da bi se saslušala zaposlenica tužilaštva Maria Karal/Karall, koja je 18. februara ove godine u sudnici bila svedok incidenta sa optuženim Ratkom Mladićem u "glavnoj ulozi". Mladić je tada, naime, u pauzi zasedanja naglas izneo niz uvreda na račun zaštićene svedokinje "RM-513" čiji je iskaz bio u potpunosti zatvoren za javnost.

Današnja svedokinja Maria Karal rođena je u Austriji u području gde živi hrvatska manjina, pa je kao neko ko poznaje jezik optuženog bila zadužena da prati Mladićeve verbalne reakcije u sudnici. U tom periodu, optuženi je bio sklon neprimerenim reakcijama, poput dobacivanja

svedocima, glasnog negodovanja u sudnici i slično.

Tog 18. februara Mladić je u pauzi nakon prve sednice naglas rekao nešto što je Maria Karal čula i unela u interni izveštaj, a sudsko veće je deset dana kasnije to okarakterisalo kao "šokantne" i "izuzetno uvredljive" formulacije na račun svedokinje koja je davala iskaz. Zbog zaštite identiteta i integriteta svedokinje "RM-513", Mladićeve uvredljive reči su danas saopštene na delu sednice zatvorenom za javnost.

Odbrana je u unakrsnom ispitivanju predložila video zapis spornog događaja ali bez tona, nastojeći da utvrdi kada je tačno optuženi izneo uvrede – kada je sedeo, stajao ili izlazio iz sudnice. Svedokinja tih detalja nije mogla da se seti, a odbrani je to bitno jer nastoji da dokaže da se Mladić u tom trenutku obraćao braniocima, što onda, po njima, spada u njihovu "privilegovanu komunikaciju". Na osnovu te teze branilac Stojanović je jutros pokušao da odloži iskaz Marie Karal, ali je veće to odbacilo ukazujući da se optuženi "glasno vičući" odrekao tajnosti komunikacije sa svojim zastupnicima. Odbrana je najavila da će se žaliti.

◀ Richard Butler, svjedok na suđenju Ratku Mladiću

U nastavku zasedanja na klupu za svjedoke se vratio Ričard Batler, američki obavještajac koji je učestvovao u srebreničkoj istrazi od 1997. do 2003. godine i za potrebe optužbe sačinio više izveštaja o toku događaja i strukturi jedinica koje su učestvovala u zločinima. Branilac Ivetić je u današnjem unakrsnom ispitivanju ukazao da svjedok u izveštajima nije naveo da je ubistvu više od hiljadu Muslimana u skladištu poljoprivredne zadruge u Kravici 13. jula 1995. prethodio incident u kojem je jedan zarobljenik oteo pušku srpskom policajcu, pa je usledila razmena vatre u kojoj je jedan pripadnik policije poginuo, a drugi ranjen.

Batler je objasnio da u vreme pisanja izveštaja nije imao te informacije, ali da je u prethodnim iskazima na suđenju prihvatio verziju događaja koju su odbrane tada i danas ponudile. Ipak, on taj incident ne vidi kao uzrok masovnog ubistva koje je usledilo, jer smatra da hiljadu ljudi nije moglo biti streljano kao "reakcija" na pomenuti incident, već je morala biti doneta odluka da se izvrše pogubljenja koja su trajala više sati. Veštak optužbe iskaz nastavlja sutra.

2013-09-13

HAG/DEN HAAG

DOKUMENTI VRS POTVRĐUJU AUTENTIČNOST PRESRETNUTIH RAZGOVORA

Američki obavještajac Ričard Batler odbacio sugestiju odbrane da presretnuti razgovori Ratka Mladića i njegovih oficira iz perioda pre i nakon pada Srebrenice nisu autentični ukazujući na činjenicu da se njihov sadržaj u velikoj meri poklapa sa sadržajem dokumenata vojske bosanskih Srba i drugih dokaza o razvoju događaja koji su doveli do srebreničkog genocida.

◀ Dragan Ivetić, branilac Ratka Mladića

Budući da se u izveštajima o toku srebreničke operacije u julu 1995. godine veštak optužbe Ričard Batler/Richard Butler oslanjao na sadržaj razgovora oficira vojske bosanskih Srba koje je presrela i zabeležila Armija BiH, branilac Ratka Mladića je u današnjem unakrsnom ispitivanju osporavao njihovu autentičnost. Svjedok je objasnio da je zbog validnosti svojih ekspertskih zaključaka "zavirio u svaku mišju rupu" i pažljivo proverio mogućnost da su presretnuti razgovori falsifikovani, ali se uverio u suprotno.

Osnovni razlog zbog kojih svjedok zapise presretnutih razgovora smatra autentičnim je činjenica da se njihov sadržaj poklapa sa "širim kontekstom", odnosno da odgovara stvarnom toku događaja koji je utvrđen na osnovu brojnih drugih dokaza. I, drugo, zato što su u velikom broju slučajeva ti zapisi u korelaciji sa dokumentima vojske bosanskih Srba. Primera radi, u jednom presretnutom razgovoru se pominje potreba dostavljanja 500 litara goriva bezbednjaku Drinskog korpusa Vujadinu Popoviću za potrebe prevoženja i pokopa leševa srebreničkih žrtava, a isti navod je tri godine kasnije pronađen u zaplenjenoj dokumentaciji VRS. Da bi pripadnici Armije BiH uspeli da podmetnu tako nešto, morali su, objašnjava Batler, da se usred masovnih egzekucija nakon pada Srebrenice ušunjaju u prostorije jedinice bosanskih Srba, pročitaju dokument i onda njegov sadržaj ukomponuju u "izmišljeni" presretnuti razgovor. Nakon toga im još ostaje da se nadaju da će pomenuti dokument biti otkriven u budućoj istrazi haškog tužilaštva.

U najkraćem, svjedok kaže da je u autentičnost uveren zbog činjenice da su dve suprotstavljene strane – Armija BiH u presretnutim razgovorima i VRS u svojim naređenjima i izveštajima – o istim događajima zabeležile identične stvari.

Na primedbu da mahom ne postoje tonski zapisi razgovora već samo njihovi transkripti koje su sačinili tehničari bosanske vojske, svjedok je odgovorio da je to zato jer nije bilo dovoljno audio traka. Pokušao je branilac Dragan Ivetić da ospori verodostojnost transkripata ukazujući i na navodne jezičke nelogičnosti u zapisima. U razgovoru od 12. jula 1995. godine Ratko Mladić, naime, kaže – "evakuirat' ćemo sve, i ko hoće i ko neće", misleći na civile okupljene u Potočarima. Odbrana sugerise da razgovor nije autentičan jer srpski general koristi hrvatsku frazu "evakuirat' ćemo", umesto srpske "evakuisaćemo". Batler nije želeo da komentariše razlike jugoslovenskih jezika, ali je ukazao na mogućnost da je pripadnik Armije BiH koji je beležio tok razgovora bio Hrvat.

U nastavku ispitivanja odbrana se bavila svjedokovim zaključkom o nelegitimnosti Mladićeve Direktive broj 4 iz avgusta 1992. godine u kojoj kao cilj postavlja da se neprijatelj, ali i civilno stanovništvo "prisile da napuste" enklave u istočnoj Bosni. Branilac je sugerisao da je ideja bila da se civili "privremeno izmeste" iz zone borbenih dejstva, što svjedok nije mogao da potvrdi.

Iskaz Ričarda Batlera se nastavlja u ponedjeljak i planirano je da se završi u utorak.

2013-09-16

HAG/DEN HAAG

“TORBARI” KAO LEGITIMNA VOJNA META

Mladićeva odbrana sugerisala, a vojni veštak optužbe se nije saglasio, da su srebrenički civili, poznati kao “torbari”, upadom i pljačkom osvojenih srpskih sela zapravo učestvovali u borbama i tako postajali legitimna vojna meta.

◀ Richard Butler, svjedok na suđenju Ratku Mladiću

Posljednjeg dana unakrsnog ispitivanja vojnog veštaka optužbe Ričarda Batlera/Richard Butler odbrana Ratka Mladića je ukazivala da srebrenička enklava, uprkos sporazumu zaraćenih strana i Unprofora, nije bila demilitarizovana. Svedok to nije poricao ni u glavnom ispitivanju, pa je danas ponovio da 28. divizija Armije BiH nije nikada do kraja razoružana i da je kao takva za vojsku bosanskih Srba predstavljala legitimnu vojnu metu. Međutim, kada je branilac Dragan Ivetić u legitimne ciljeve pokušao da “uvuče” i civile, svedok se nije saglasio.

Odbrana je predočila dokument sa potpisom komandanta štaba Armije BiH u Srebrenici Ramiza Bećirovića u kojem se navodi da je “svaka mesna zajednica imala svoju logistiku i hranila svoju vojsku”. Iz toga, po braniocu,

proističe da su civili pružali podršku borcima i učestvovali u borbama, sugerišući da su tako postajali legitimna vojna meta. Svedok nije poricao da je narod pružao sklonište i dostavljao hranu vojnicima, ali je naglasio da to ne znači da su civili učestvovali u neprijateljstvima.

U istom dokumentu se navodi da su civili pratili vojsku u napadima na srpska sela, upadali u kuće i “odnosili šta su hteli”, što je po braniocu nesumnjiv dokaz da su učestvovali u borbama. Američki obaveštajac je odgovorio da to ne bi tako formulisao iako zna za upade u sela u kojima su civili uglavnom uzimali hranu iz napuštenih kuća. Predsedavajući sudija Ori/Orie je primetio da bi se pljačka osvojenih sela mogla pre formulirati kao “podrivanje” a ne kao pomoć Armiji BiH, na šta je branilac odgovorio da to zahteva “ozbiljniju analizu”.

U nastavku Bećirovićevog dokumenta se navodi da su pripadnici 28. divizije, pokušavajući da izigraju sporazum o demilitarizaciji, Unproforu predavali zastarelo i pokvareno oružje, a ispravno sakrivali po kućama. To je, po odbrani, te kuće automatski pretvaralo u legitimne vojne mete, ali se Batler nije s tim složio. Po njemu, skriveno oružje ili artiljerijsko oruđe ne čini kuću vojnim ciljem, osim u slučaju da se iz nje otvara vatra. Kao primer je naveo situaciju u Iraku gde američka vojska nije imala pravo da sravnji sa zemljom kuću u kojoj je prilikom pretresa pronađeno oružje.

U nastojanju da opravda navod iz Direktive 7 sa potpisom Radovana Karadžića iz marta 1995. godine u kojoj se zahteva stvaranje “uslova totalne nesigurnosti, nepodnošljivosti i besperspektivnosti daljeg opstanka meštana Srebrenice i Žepe”, branilac je sugerisao da se zapravo radi o primeni “doktrine dominantne snage” koja podrazumeva upotrebu velike vojne sile sa ciljem da se što pre razoruža neprijatelj. Formulacija u Direktivi 7 je, po odbrani, malo nezgrapna zato što su je pisali “laici”. Veštak optužbe podseća da je taj dokument sačinio general Glavnog štaba VRS Radivoje Miletić koji svakako nije laik i dodaje da se laikom ne može nazvati čak ni potpisnik Karadžić, jer je do tada, iako bez vojnog obrazovanja, već tri godine bio vrhovni komandant oružanih snaga.

Pred kraj današnjeg zasedanja počelo je dodatno ispitivanje svedoka od strane tužioca Mekloskog/McCloskey i biće okončano sutra ujutro.

2013-09-17

HAG/DEN HAAG

MILOVANOVIĆ I MLADIĆ: DVA TIJELA, JEDNA DUŠA

Manojlo Milovanović na suđenju svom nekadašnjem pretpostavljenom Ratku Mladiću kaže da su njih dvojica bili “dva tijela, jedna duša”. Kolege i prijatelji iz bivše JNA i najbliži saradnici u vrhu VRS su zajedno “brzinom tenka” vozili kroz rat u BiH da bi, nakon njega, jedan završio na optuženičkoj, a drugi na klupi za svjedoke.

Bivši načelnik Glavnog štaba VRS Manojlo Milovanović je na početku svog iskaza na suđenju Ratku Mladiću rekao da su njih dvojica bili “dva tijela, jedna duša”. Kada je na jednom sastanku upitao Mladića “gdje baš mene nađe za zamjenika”, on mu je odgovorio: “Ja se palim na prvu, a ti na treću”. A, ti kao tenkista znaš da se drugom najbolje vozi”. Mladić se sa optuženičke klupe nasmijao na te Milovanovićeve riječi, aplaudirajući mu u znak odobravanja.

Milovanović na suđenju Ratku Mladiću svjedoči na temelju obavezujućeg sudskog naloga. Već u prvim minutama svog iskaza naglasio je da između njega i haškog tužilaštva nikada nije postojao nikakav sporazum da će u zamjenu za svjedočenja biti izuzet od eventualnog krivičnog gonjenja. Odgovarajući na tužiočeva pitanja rekao je da su on i Mladić do rata bili prijatelji. Taj odnos je u ratu, pak, bio “strogo vojnički”, odnosno “odnos stroge vojničke subordinacije na relaciji pretpostavljeni – potčinjeni”. Mladića je, kaže, čak i persirao.

◀ Manojlo Milovanović, svjedok na suđenju Ratku Mladiću

Odgovarajući na pitanja tužioca Dermota Gruma/Groome Milovanović je opisao okolnosti pod kojima je početkom maja 1992. godine iz Srbije prekomandovan u Bosnu i Hercegovinu. Mladić ga je u 11. maja u Crnoj rijeci kod Han pijeska "uveo u situaciju" rekavši mu da je "rat neizbježan". Saopštio mu je da je SDS već podijelio oružje i da imaju između 85 i 90 hiljada naoružanih ljudi koje treba organizovati po korpusima, ne računajući ljudstvo iz sastava JNA koja se u to vrijeme, barem oficijelno, povlačila iz BiH.

Milovanović, Mladić i još desetak oficira JNA su u noći između 11 i 12 maja 1992. godine formirali Glavni štab VRS. Njegovo postojanje je ozvaničeno već sutradan 12.

maja na sjednici Skupština srpske republike BiH. Tog dana Skupština je proglasila Mladića za komandanta, a Mladić je, pak, imenovao Milovanovića za načelnika Glavnog štaba i svog zamjenika, i dao mu mjesto za svojim stolom u kancelariji u Crnoj rijeci.

Mladić, Gvero i još nekoliko oficira koji su činili jezgro buduće VRS su prisustvovali sjednici Skupštine u Banjaluci. Po povratku Gvero je ispričao Milovanoviću da je Mladić upozorio poslanike da se Republika Srpska "ne može očistiti tako da u njoj ostanu samo Srbi". "To je ljudi genocid", rekao je Mladić poslanicima tog dana, što je i zabilježeno u zapisniku tog skupštinskog zasjedanja na koji je ukazalo tužilaštvo.

"Rat vode političari, a generali su izvršiooci", rekao je danas Milovanović. Radovan Karadžić, Biljana Plavšić, Nikola Koljević i Momčilo Krajišnik su, kaže, bili "četvorka" koja je donosila sve političke i vojne odluke u RS. Njihova uloga je ostala nepromijenjena i nakon formiranja Vrhovne komande u decembru 1992. godine pošto Karadžić nikada nije dozvolio Mladiću da postane ravnopravan član Vrhovne komande i pozivao ga je na sastanke kao "posmatrača".

Iskaz Manojla Milovanovića se nastavlja sutra.

2013-09-18

HAG/DEN HAAG

MILOVANOVIĆ: DIREKTIVA 7 JE BILA NEZAKONITA

General Manojlo Milovanović na suđenju Ratku Mladiću rekao da je naređenje Vrhovne komande Republike Srpske iz direktive 7 kojom se nalaže stvaranje nepodnošljivih uslova života u Srebrenici i Žepi bilo nezakonito. Sve što je u njoj nezakonito Milovanović, međutim, pripisuje isključivo Radovanu Karadžiću.

◀ Manojlo Milovanović, svjedok na suđenju Ratku Mladiću

General Manojlo Milovanović je svjedočeći na suđenju Ratku Mladiću naređenje Vrhovne komande Republike Srpske iz čuvene direktive broj 7 kojom se nalaže da se "svakodnevnim planskim i osmišljenim borbenim aktivnostima stvore uslovi totalne nesigurnosti, nepodnošljivosti i besperspektivnosti daljeg opstanka i života žitelja Srebrenice i Žepe" - ocijenio kao "nezakonito".

Odgovarajući na pitanja tužioca Dermota Gruma/Groome Milovanović je u današnjem nastavku svjedočenja rekao da stanovništvo Žepe i Srebrenice, po Ženevskim konvencijama, nije moglo biti zakonit vojni cilj. Stoga je direktiva 7 koju je 8. marta 1995. godine potpisao

predsjednik Republike Srpske Radovan Karadžić, po njemu, nezakonita.

Milovanović, međutim, ima drugačije mišljenje o Mladićevoj direktivi 7/1 izdatoj nekoliko dana poslije Karadžićeve. Mladićeva direktiva je, po njemu, potpuno zakonita pošto je u njoj izostavljena sporna rečenica o stvaranju nepodnošljivih uslova života u enklavama. Mladić je, po Milovanovićevom mišljenju, bio svjestan da je to nezakonito i zato je "namjerno" izostavio tu rečenicu.

To što je komanda Drinskog korpusa prenijela podređenim jedinicama naređenje o stvaranju nepodnošljivih uslova, po Milovanoviću, rezultat je "greške Karadžićeve administracije". Karadžićeva direktiva je, smatra, greškom direktno upućena korpusima, prije nego što Mladić poslao svoju. Dodao je, međutim, da o svemu tome nema nikakvih konkretnih saznanja i da se ti zaključci temelje na njegovim tumačenjima onoga što se dogodilo.

Tužilac Grum je, zatim, prešao na pitanja o granatiranju Sarajeva i korištenju modifikovanih avio-bombi. Milovanović je potvrdio da ga je načelnik Generalštaba VJ Momčilo Perišić u januaru 1994. godine pokušao uvući u razgovor

o aerosolnim bombama, rekavši mu da je tokom praznika o tome razgovarao sa Mladićem. Milovanović mu je, međutim, odbrusio: "Plavi, ne interesuju me ta vaša hercegovačka razmišljanja. Ako neko nešto treba da mi kaže onda će to biti Mladić".

Milovanović kaže da tada nije znao ništa o aerosolnim bombama, osim što je čuo da su korištene "za promjenu vremenskih uslova". Potvrdio je, međutim, da je poznao pukovnika Ivana Đokića, stručnjaka za raketna protivavionska oružja VJ koji je, po tužilaštvu, pomagao VRS u razvoju modifikovanih avio-bombi koje su, u toj fazi, nazivali "skalamerija".

Milovanović kaže da je on vidio samo maketu te "skalamerije" i da mu je bilo poznato da se njome nisu mogli gađati "tačkasti", odnosno konkretni ciljevi već samo neko određeno područje. Potvrdio je, međutim, da je upotreba modifikovanih-avio bombi nadgledana na nivou Glavnog štaba VRS, i to od stane načelnika artiljerije Rajka Balača. Mladićevi branioци će sutra unakrsno ispitivati bivšeg načelnika Glavnog štaba VRS.

2013-09-19

HAG/DEN HAAG

KARADŽIĆEVA "NEZAKONITA" I MLADIĆEVA "ZAKONITA" DIREKTIVA 7

General Manojlo Milovanović je u unakrsnom ispitivanju pokušavao, koliko god je mogao, da potvrdi teze odbrane svog nekadašnjeg nadređenog u Glavnom štabu VRS, Ratka Mladića.

◀ Manojlo Milovanović, svjedok na suđenju Ratku Mladiću

Odbrana Ratka Mladića je u unakrsnom ispitivanju generala Manojla Milovanovića pokušala da napravi što veću distinkciju između dvije verzije čuvene direktive broj 7: Karadžićeve, "nezakonite", kojom se nalaže da se "svakodnevnim planskim i osmišljenim borbenim aktivnostima stvore uslovi totalne nesigurnosti, nepodnošljivosti i besperspektivnosti daljeg opstanka i života žitelja Srebrenice i Žepe" i one Mladićeve, po Milovanoviću, "zakonite", u kojoj nema te rečenice.

Mladićev branilac Branko Lukić je sugerisao da je prvu verziju direktive broj 7 napisao general Radivoje Miletić po Karadžićevim instrukcijama, s čime se Milovanović odmah saglasio. To nije promaklo sudiji Oriju/Orie koji

je svjedoka pitao na osnovu čega on tvrdi da je direktiva broj 7 napisana po Karadžićevim instrukcijama. Pošto je Milovanović rekao da je to čuo od advokata odbrane generala Miletića, na čijem je suđenju svjedočio 2007. godine, sudija je konstatovao da je svjedokov odgovor na braniočevo pitanje trebalo da glasi "ne znam".

Branilac Lukić je, zatim, sugerisao da se Mladić u svojoj verziji direktive nigdje ne poziva na Karadžićevu, što je Milovanović opet potvrdio. Ni to, međutim, nije promaklo sudijama i tužiocu koji su primijetili da se, naprotiv, Mladić na nekoliko mjesta poziva na Karadžićevu direktivu. Odgovarajući na pitanja njemačkog sudije Flugea/Fluege, Milovanović se na koncu morao složiti da je Mladićeva direktiva 7/1 "ipak povezana sa Karadžićevom".

Milovanović je u unakrsnom ispitivanju pokušavao, koliko god je mogao, da potvrdi teze odbrane svog nekadašnjeg nadređenog u Glavnom štabu VRS. Rekao je, između, ostalog da su se UNPROFOR i NATO stavili na stranu Armije BiH, kao i da je Savjet bezbjednosti, nakon što je postignut sporazum za Srebrenicu i Žepu, "jednostrano" proglasio "bezbjednosnim zonama" i Tuzlu, Sarajevo, Goražde i Bihać.

Muslimanima je, prema Milovanoviću, više puta nuđeno da se Sarajevo demilitarizuje. Karadžić je, kaže, predlagao da se Sarajevo podijeli i proglasi "otvorenim, nebranjenim gradom". Međutim, oni su to ne samo odbili nego su još i "provocirali" tako što bi iz pokretnih minobacača ispalili par mina sa neke raskrsnice i onda se brzo sklonili. Srbi bi, potom, uzvratili, pa je tako "ispadalo" da neselektivno ili nekontrolisano otvaraju vatru na civile.

U Srebrenici je, prema Milovanovićem riječima, sav život bio "militarizovan". Naser Orić je bio "bog i batina" i držao je svu vlast u svojim, odnosno vojnim rukama. Po njemu, srpska strana je, čak, dozvoljavala da u Srebrenicu uđe "višak" humanitarne pomoći. General Morijon/Morillon mu je, tvrdi Milovanović, rekao da je u Srebrenici u martu 1993. godine bilo 64.000 ljudi i UNHCR je dostavljao hranu, odjeću i drugu pomoć za toliki broj izbjeglica, mada je njihov stvarni broj - prema podacima VRS - bio između 40 i 45 hiljada.

Svjedočenje Manojla Milovanovića će se nastaviti sutra.

2013-09-20

HAG/DEN HAAG

RATKO GOLUBIJEG SRCA

General Manojlo Milovanović je u završnici svjedočenja rekao da je Ratko Mladić tokom njihovog zajednog službovanja u VRS bio "harizmatičan čovjek – orijaš golubijeg srca" što, kako je objasnio, znači da je bio "strog i pravedan komandant" koji je "štitio svoje potčinjene".

◀ Manojlo Milovanović, svjedok na suđenju Ratku Mladiću

General Manojlo Milovanović je u završnici iskaza rekao da je Ratko Mladić bio "harizmatičan čovjek – orijaš golubijeg srca". To, dodao je, znači da "nije bio zlopamtilo", da je "bio je strog i pravedan komandant" i da je "štitio potčinjene". Milovanović je bio najbliži saradnik nekadašnjeg komandanta Glavnog štaba VRS, optuženog za dvostruki genocid i druge zločine počinjene pod njegovom komandom.

Branilac Branko Lukić je, između ostalog, podsjetio Milovanovića na Mladićev "prvi susret" sa genocidom u maju 1992. godine. Mladić je tom prilikom na skupštinskom zasijedanju u Banjaluci upozorio srpske poslanike da se Republika Srpska "ne može očistiti

tako da u njoj ostanu samo Srbi" rekavši im "to je ljudi genocid". Takav svoj stav Mladić, bar po Milovanovićevim saznanjima, nije mijenjao tokom rata.

Milovanović je, između ostalog, rekao da on lično nikada nije čuo da je Mladić naredio nekome da se civili ili zarobljeni neprijateljski vojnici u Srebrenici ili bilo gdje drugdje muče ili ubijaju. Prisjetio se, doduše, dva izuzetka. Naime, čuo je, kaže, Mladićevu naredbu da se Sarajevo gađa tako da se "Muslimanima razvuče pamet", kao i "šaljivi razgovor" u kome je Mladić načelniku artiljerije Rajku Balaću rekao "udri Turke dok ih ima".

Dok je Mladićeva odbrana nastojala napraviti što je moguće veću distinkciju između Karadžićeve čuvene direktive broj 7 i Mladićeve verzije direktive 7/1, tužilac Dermont Grum/Groome je u dodatnom ispitivanju ukazivao na njihovu povezanost. Ukazao je, između ostalog, da se Mladić u par navrata poziva na Karadžićevu direktivu i da Mladićevu direktivu zbog toga nije bilo moguće izvršiti "bez čitanja" Karadžićeve, s čime se Milovanović na koncu saglasio.

Da Mladićeva direktiva nije "poništila" Karadžićevu, ukazao je tužilac, pokazuju dokumenti VRS, poput naređenja komandanta Drinskog korpusa Milenka Živanovića izdatog nekoliko mjeseci nakon izdavanja Karadžićeve direktive 7 i Mladićeve direktive 7/1. U tom naređenju Živanović se poziva na obje direktive što, po tužiocu, znači da su ih izvršio morali "čitati uporedo". Milovanović se složio sa time, dodavši da je Živanović "trebao dati prednost Mladićevoj direktivi 7/1".

Čuvenom direktivnom broj 7 koju je potpisao Karadžić 8. marta 1995. godine se, podsjetimo, nalaže da se «svakodnevnim planskim i osmišljenim borbenim aktivnostima stvore uslovi totalne nesigurnosti, nepodnošljivosti i besperspektivnosti daljeg opstanka i života žitelja Srebrenice i Žepe». Četiri mjeseca kasnije, u julu 1995. godine, enklave Srebrenica i Žepa su «eliminisane», iz njih je prisilno iseljeno na desetine hiljada žena i djece, a iz masovnih grobnica u tom području je do sada ekshumirano i identifikovano više od sedam hiljada muškaraca koji su, po tužilaštvu, nakon zarobljavanja ili predaje pogubljeni po kratkom postupku.

2013-09-20

HAG/DEN HAAG

MANJE POUZDANO OD NEPOUZDANOG

Inženjer Milimir Šoja na suđenju Ratku Mladiću opisao neuspješan pokušaj vojske bosanskih Srba da unapredi elektronsko paljenje na lanserima modifikovanih avio bombi, za koje optužba tvrdi da su bile izuzetno nepouzdanе i imale posledice po civile u Sarajevu.

Poslednji ovonedeljni svedok optužbe na suđenju Ratku Mladiću bio je sarajevski inženjer elektrotehnike Milimir Šoja koji je 1995. godine u sklopu radne obaveze bio angažovan na modifikaciji lansera za avio bombe korišćene od strane vojske bosanskih Srba. Šoja je svedočio i na suđenju Radovanu Karadžiću, a na početku današnjeg iskaza u dokaze je uvedena njegova izjava haškim istražiteljima i delovi iskaza iz predmeta bivšeg komandanta Sarajevsko-romanijskog korpusa Dragomira Miloševića, osuđenog na 29 godina zatvora, između ostalog i zbog korišćenja avio bombi pri napadima na Sarajevo.

◀ Milomir Šoja, svjedok na suđenju Ratku Mladiću

U sažetku izjave svedoka koji je pročitala tužiteljica Hohauzer/Hochhauser se navodi da je on u proleće 1995. godine bio pozvan da sa još jednim kolegom u fabrici "Pretis" u Vogošći unapredi elektronsko paljenje raketa prikačenih na avio-bombe. Ipak, novi sistem se pokazao još manje pouzdan od prethodnog, što se videlo pri ispaljenju avio bombe na hladnjaču u naselju Stup koju je koristila Armija BiH. Tom prilikom, objasnio je svedok, bomba nije ni stigla do mete i eksplodirala je u vazduhu iznad teritorije pod kontrolom VRS. Zato je ubrzo vraćen stari, jednostavniji sistem paljenja.

Šoja je opisao da su avio bombe od 100 i 250 kilograma modifikovane tako što su na njih montirane protivgradne

rakete koje su uz korišćenje pomenutog električnog mehanizma ispaljivane sa posebno dizajniranih lansera. Po njegovom saznanju, lanseri su bili instalirani na najmanje četiri lokacije oko grada – na Ilidži, Ilijašu, Vogošći i Blažuju.

Odgovarajući na pitanje Mladićevog branioca Miodraga Stojanovića o tome da li su sistemi za lansiranje avio bombi pre korišćenja testirani, svedok je rekao da je čuo za samo jedno probno ispaljenje na brdu Žuč. Osim iskustva sa promašajem prilikom gađanja hladnjače na Stupu, svedok nije umeo da kaže koliko su avio bombe bile precizne odnosno neprecizne. Optužba dokazuje da se radilo o izuzetno nepouzdanom artiljerijskom oruđu čija je upotreba, pored regularne artiljerije i snajpera, pojačala teror nad građanima Sarajeva.

Svedok je rekao da je u leto 1995. godine čuo karakterističan zvuk leta i udara avio bombi pet-šest puta. Potvrдно je odgovorio na braniočevo pitanje da li su ispaljenja koincidirala sa periodom pojačanih borbenih ratnih dejstava između Armije BiH i VRS.

Nastojeći da odrekne odgovornost optuženog za korišćenje avio bombi, branilac je pitao svedoka da li zna da je Glavni štab VRS na bilo koji način "bio involviran u određivanje ciljeva" koji su gađani modifikovanim oruđem. Svedok je rekao da o tome nema nikakvih saznanja. Sarajevsko-romanijski korpus koji je koristio avio bombe je, inače, tokom rata u BiH bio direktno podređen Glavnom štabu.

Suđenje Ratku Mladiću nastavlja se u ponedjeljak.

2013-09-23

HAG/DEN HAAG

FORENZIČKI DOKAZI POKAZATELJ SREBRENIČKIH ZLOČINA

Britanski patolog Džon Klark na suđenju Ratku Mladiću ukazao da je većina srebreničkih žrtava čiji su leševi ekshumirani do 2001. godine bili muškarci, ustreljeni vatrenim oružjem, a da je deo njih pronađen sa povezima na rukama i očima, što je u skladu sa tezom optužbe da su muslimanski muškarci i dečaci bili žrtve masovnih egzekucija.

◀ John Clark, svjedok na suđenju Ratku Mladiću

Suđenje Ratku Mladiću nastavljeno je danas iskazom Džona Klarka/John Clark, britanskog forenzičkog patologa, odnosno lekara koji se, kako je objasnio, bavi "otkrivanjem od čega su ljudi umrli". On je do sada pred Tribunalom svedočio u sedam predmeta, a danas su u dokaze uvršteni izabrani delovi njegovih iskaza na suđenjima generalu Radislavu Krstiću i Radovanu Karadžiću.

U sažetku tih svedočenja koji je u sudnici pročitala tužiteljica D'Askoli/D'Ascoli se navodi da je doktor Klark od 1999. do 2001. godine bio šef tima optužbe koji je radio ekshumacije na više lokacija u BiH. Najveći broj obdukcija obavio je na telima Srebreničana ubijenih

u julu 1995. godine, čija su tela pokopana u masovnim grobnicama na lokacijama Kozluk, Konjević Polje, Nova Kasaba, Glogova, Lažete, Ravnica i Zeleni Jadar. Svake godine napravio je po jedan zbirni izveštaj o ekshumacijama srebreničkih žrtava, a u kratkom glavnom ispitivanju je potvrdio da i dalje stoji iza tih zaključaka pa su oni uvedeni u dokaze. Na osnovu pregleda leševa i uvida u više hiljada obdukcionih nalaza patologa njegovog tima zaključio je da su u grobnicama prevashodno pronađena tela muškaraca, da su u većini slučajeva ubijeni vatrenim oružjem i da je deo njih u grobnicama Kozluk i Lažete pronađen sa vezanim rukama i očima.

Pored toga, u spis je uvedeno i nekoliko svedokovih izveštaja sačinjenih na osnovu ekshumacija i obdukcija leševa sa drugih lokacija u BiH poput Kevljana, Ivan Polja, Jame Lisac i drugih. Na telima u svim grobnicama dominantne su

bile povrede vatrenim oružjem, osim u Kevljanima kod Prijedora gde je većina od 73 leša i 70 delova tela pretrpela povrede tupim predmetima.

Mladićev branilac Miodrag Stojanović je u unakrsnom ispitivanju ukazao na deo Klarkovog izveštaja iz 1999. godine u kojem navodi probleme sa kojima se suočavao prilikom analize masovnih grobnica sa srebreničkim žrtvama. Tada je ukazao da patolozi njegovog tima dolaze iz različitih zemalja, zbog čega svi ne govore najbolje engleski jezik i imaju drugačije medicinsko-pravno obrazovanje. Svedok je danas to potvrdio, ali je rekao da je on "na sreću" mogao da razume i patologe koji su lošije govorili engleski, kao i da su svi u radu koristili istu metodologiju i iste obrasce, pa nije bilo velikih neslaganja u konačnim zaključcima.

Ukazujući na različite pristupe, branilac je predočio dva primera u kojima su žrtve ranjene u nogu – u prvom slučaju Klark je zaključio da je uzrok smrti nepoznat, odnosno da se ne može sa sigurnošću reći usled čega je nastupila smrt, a u drugom je patolog sa Šri Lanke kao uzrok naveo upravo prostrelnu ranu na nozi. Svedok je priznao da se radi o očitom primeru različitih pristupa, ali je naglasio da ne postoji više od jedan ili dva odsto takvih slučajeva.

Iskaz Džona Klarka je danas okončan, a suđenje Mladiću se nastavlja sutra iskazom novog svedoka optužbe.

2013-09-26

HAG/DEN HAAG

REKONSTRUKCIJA SNAJPERSKIH INCIDENATA U SARAJEVU

Na suđenju Ratku Mladiću počeo iskaz istražitelja tužilaštva Berija Hogana o rekonstrukciji snajperskih incidenata u Sarajevu, za koje se tereti bivši komandant Glavnog štaba VRS.

◀ Barry Hogan, svjedok na suđenju Ratku Mladiću

Nakon dva i po dana zasjedanja zatvorenih za javnost, na kojima su saslušani iskazi dvojice zaštićenih svjedoka, suđenje Ratku Mladiću je danas otvoreno svjedočenjem istražitelja tužilaštva Berija Hogana/Barry Hogan. On je za potrebe suđenja generalima Stanislavu Galiću i Dragomiru Miloševiću obišao mjesta incidenata u kojima su stradali sarajevski civili i prikupio dokumentaciju o dejstvima Sarajevsko-romanijskog korpusa, o čemu je svjedočio i na suđenju Radovanu Karadžiću. Dijelovi tog iskaza usvojeni su danas u dokaze i u Mladićevom predmetu.

Hogan je, između ostalog, uz pomoć GPS uređaja izvršio tačno očitavanje svih šesnaest lokacija na kojima su

se dogodili snajperski incidenti iz Karadžićeve i Mladićeve optužnice. Na mjestima na kojima su se nalazile žrtve postavljene su kamere i načinjeni panoramski snimci okolnog područja. Kamere su u svakom pojedinačnom slučaju bile postavljene tačno na visini udara metka u tijelo žrtve. Na fotografijama i kartama Sarajeva Hogan je označio lokacije incidenata, kao i mjesta sa kojih su, prema iskazima očevidaca, ispaljeni hici.

Mladićev branilac Branko Lukić je uložio prigovor na usvajanje panoramskih snimaka sa lica mjesta bez da se oni prije toga prikažu u sudnici. Kao jedan od razloga je naveo to što se na panoramskom snimku incidenta u kojem je 13. decembra 1992. godine ranjena trogodišnja Anisa Pita na trijemu svoje kuće na Širokačnavodno "ne vidi ništa", pa ni planina sa koje je, po tvrdnjama optužbe, ispaljen hitac. Sudija Ori/Orie je primijetio da je na snimku ipak "štošta vidljivo", uključujući i Baba stijenu na kojoj je, prema tužilaštvu, bilo snajpersko gnijezdo.

Optužba je prikazala snimak rekonstrukcije pogibije Munire Zemetice, pogođene snajperskim hicem 11. jula 1993. godine, dok je pokušavala da zahvati vodu iz rijeke Dobrinja. Prema toj rekonstrukciji, hitac je ispaljen sa zvonika pravoslavne crkve u Veljinama, udaljene oko 900 metara od mjesta pogibije. Nakon što je na snimku "zumiran" zvonik crkve, branilac je u šaljivom tonu rekao da "ne vidi dobro budući da je poluslijep", na šta mu je sudija, u istom tonu, sugerisao da "pođe okulisti jer će mu trebati kao braniocu". Prigovor odbrane je, na koncu, odbijen i panoramski snimci su usvojeni u dokaze.

Optužba je predočila i dva dokumenta koja je početkom ove godine istražitelj Hogan pronašao u arhivi Armije BiH, a u kojima se navodi da je neprijateljska osmatračnica smještena u zvoniku crkve u Veljinama, da je naoružana snajperom i protivavionskim mitraljezom, te da se pri otvaranju vatre koristi snajper sa prigušivačem.

Osim na ranjavanje Anise Pita i pogibiju Munire Zemetice, tužiteljica Hohhauzer/Hochhauser je ukratko ukazala na još nekoliko snajperskih incidenata iz Mladićeve optužnice: ranjavanje Nafe Tarić i njene osmogodišnje kćerke Elme 3. septembra 1993., zatim ranjavanje Ramize Kundo 2. novembra 1993. godine, kao i Sanele Muratović 26. juna 1994. godine.

Iskaz Berija Hogana se nastavlja sutra.

2013-09-27

HAG/DEN HAAG

TESTIRANJE DEMURENKOVE TEORIJE O MARKALAMA

Istražitelj tužilaštva Beri Hogan testirao je teoriju ruskog pukovnika Andreja Demurenka po kojoj granata koja je 28. avgusta 1995. godine na Markalama usmrtila 47 a ranila 75 Sarajlija nije mogla biti ispaljena s položaja pod kontrolom VRS. Prilikom obilaska lokacija za koje je Demurenko tvrdio da su "strme i krševite" ustanovio je da su one, naprotiv, "ravne i stabilne", samim tim i podesne za postavljanje minobacača.

◀ Barry Hogan, svjedok na suđenju Ratku Mladiću

Istražitelj Beri/Barry Hogan koji je za tužilaštvo locirao mjesta stradanja sarajevskih civila, testirao je i teoriju ruskog pukovnika Andreja Demurenka, iznesenu na suđenjima Dragomiru Miloševiću i Radovanu Karadžiću, po kojoj granata koja je prouzrokovala masakr na Markalama 28. avgusta 1995. godine "nije ispaljena s položaja VRS". U tom incidentu, prema optužnici protiv Ratka Mladića, u eksploziji minobacačke granate od 120 mm ubijeno je 47, a ranjeno 75 Sarajlija.

Demurenko je, podsjetimo, nakon zvaničnog saopštenja UNPRFOR da je incident na Markalama "još jedan primjer zvjerstva i zločina srpske vojske", dao sebi u zadatak da dokaže da to nije tačno. Oformio je "tim stručnjaka" u

kojem su se još nalazili njegov vozač i tjelohranitelj, i sa njima je obišao lokacije na srpskoj strani s kojih je mogla biti ispaljena granata.

Na suđenjima Miloševiću i Karadžiću je prikazan video na kojem Demurenko uz pomoć skica objašnjava da granata koja je pala na Markale nije mogla biti ispaljena sa srpskih položaja, jer su lokacije koje je on obišao bile toliko "strme i krševite" da na njima nije mogao biti lociran minobacač od 120 mm. Na tim lokacijama, tvrdio je, nije zapazio nikakve tragove koji bi ukazivalina minobacačka dejstva.

Istražitelj Hogan je, po nalogu tužilaštva, obišao lokacije na području pod kontrolom VRS o kojima je svjedočio Demurenko. Ustanovio je da dvije od tri lokacije nisu "strme i krševite" već naprotiv "ravne i stabilne" i, kako je primijetio, "savršena" mjesta za minobacačke pozicije. Ilustrovao je to fotografijama snimljenim na tim lokacijama. Treću lokaciju iz Demurenkovog videa, objasnio je, nije obišao zbog sumnje da se tu nalaze zaostale mine.

Mladićev branilac Branko Lukić je u unakrsnom ispitivanju primijetio da svjedok nije obišao lokacije na području Armije BiH, a koje se također nalaze na liniji ispaljenja granate koja je pala na Markale. "Nisam, jer to nije učinio ni pukovnik Demurenko", odgovorio je svjedok. Objasnio je da se prilikom obilaska dvije lokacije, na kojima je bio pukovnik Demurenko, usput zaustavio na još nekoliko mjesta duž linije ispaljenja na području pod kontrolom VRS, podesnih za postavljanje minobacača.

Suđenje Ratku Mladiću se nastavlja u ponedjeljak, 30. septembra iskazom jednog zaštićenog svjedoka sa tužiočeve liste, nakon čega će se Hogan vratiti na klupu za svjedoke kako bi odbrana završila unakrsno ispitivanje.

2013-09-30

HAG/DEN HAAG

ŽRTVA IZ FOČE: «UZELI SU MOJU SREĆU»

Svedočeći uz mere zaštite na suđenju Ratku Mladiću, bošnjakinja iz Foče opisala kako je tokom 1992. godine mesecima držana u više zatočeničkih centara gde je zajedno sa brojnim drugim ženama silovana i na različite druge načine mučena i ponižavana.

Svedokinja koja je danas na suđenju Ratku Mladiću dala iskaz pod punim merama zaštite i sa pseudonimom RM-70 opisala je golgotu koju je prošla kao zatočenica srpske vojske i policije tokom rata u BiH. Na početku zasedanja u dokaze je uvedena njena izjava timu optužbe iz novembra 1995. godine, kao i delovi iskaza sa jednog od prethodnih haških suđenja čiji je sažetak danas pročitala tužiteljica Markus/Marcus.

U sažetku se navodi da je svedokinja zajedno sa tridesetak bosanskih Muslimana uhapšena u Foči početkom jula 1992. godine od strane srpske vojske. Njih deset je ubrzo ubijeno, a ostali su odvedeni u zatočenički objekat u motelu Buk Bijela, gde su seksualno i na druge načine zlostavljani. Potom su žene i devojke odvedene u srednju školu u Foči, gde su svakodnevno silovane i mučene, a isti obrazac nasilja nastavio se i nakon premeštanja u sportsku halu "Partizan". Konačno, svedokinja je odvedena u zloglasnu Karamanovu kuću u Foči gde je držana od početka avgusta do kraja oktobra 1992. godine. Za to vreme su ona i druge zatočenice trpele grupna silovanja i druge oblike torture, da bi odatle uz pomoć dva srpska vojnika pobjegla u Crnu Goru. Svi zatočenički centri kroz koje je prošla navode se u optužnici protiv Ratka Mladića.

◀ Ratko Mladić u sudnici Tribunala

Veći deo njenog iskaza, pre svega onaj koji se odnosi na zločine koje je preživela, održan je na delovima zasedanja zatvorenim za javnost. Na javnim sednicama se moglo čuti da su među silovateljima bili pripadnici vojske i policije bosanskih Srba Pero Elez, Gojko Janković, Dragan Zelenović i Janko Janjić, a da je lokalni nastavnik Milorad Cicmil jednom prilikom svedokinji pretio da će joj odseći ruku jer nije umela da se prekrsti kad joj je bilo naređeno.

Svedokinja je tokom iskaza rekla da je sa njom u zatočeništvu u Karamanovoj kući bila i 12-godišnja Almira Bektović, a na pitanje da li zna šta se sa njom kasnije desilo, rekla je da je nakon rastanka nikada više

nije videla. Čula je, kaže, da je Almira prodana nekom Crnogorcu za 200 nemačkih maraka.

Upitana šta je bila svrha seksualnog i drugog zlostavljanja fočanskih žena i devojčica, svedokinja RM-70 je kroz suze i u jednom dahu rekla: "Hteli su da nas pobiju i duhovno unište, jer za ženu koja je silovana više nema leka, nikad se oprati ne mogu, nikad. Borim se, ali moj život je uništen, ubili su mi majku i brata, najdraže ljude u mom životu, uzeli su moju sreću, a bila sam pre rata presretna da se rečima ne može opisati".

I pored svega, kaže da ne mrzi Srbe jer među njima ima dobrih ljudi koji, nažalost, "nisu mogli ništa učiniti" da zaštite svoje bošnjačke komšije. U kratkom unakrsnom ispitivanju potvrdila je da su je iz zatočeništva spasila dva srpska vojnika i da im je zbog toga zahvalna do groba.

Svedokinja se do danas nije vratila u svoj predratni dom i kaže da u selu sada živi samo jedan Bošnjak, a da se bivši srpski susedi bore sa teškim siromaštvom. Iskaz je zaključila sledećim rečima: "Danas bi naše komšije Srbi bili srećni da se mi vratimo, da živimo sa njima ponovo, jer kažu da kako smo mi otišli, njima je nafaka otišla. Oni nemaju ništa, siromašni su, jako su siromašni. Jednostavno mi je žao kad ih vidim takve".

2013-10-01

HAG/DEN HAAG

OSPORAVANJE SARAJEVSKIH INCIDENATA

Odbrana Ratka Mladića u nastavku unakrsnog ispitivanja istražitelja tužilaštva Berija Hogana nastojala da ospori njegove rekonstrukcije i nalaze u vezi sa sarajevskim snajperskim i artiljerijskim incidentima.

Odbrana bivšeg komandanta Glavnog štaba VRS Ratka Mladića je nastojala da pobije nalaze istražitelja tužilaštva Berija/Barry Hogana u vezi sa snajperskim i artiljerijskim incidentima u Sarajevu. Hogan je uz pomoć GPS uređaja izvršio precizno očitavanje lokacija i rekonstruisao incidente u kojima su ginuli sarajevski civili.

Hogan je, podsjetimo, testirao je i teoriju ruskog pukovnika Andreja Demurenka da granata koja je prouzrokovala masakr na Markalama 28. avgusta 1995. godine nije ispaljena sa položaja VRS. Otišao je na ista mjesta na kojima je bio ruski pukovnik i ustanovio da su lokacije za koje je Demurenko tvrdio da su "strme i krševite" i nepodesne za minobacačke položaje, naprotiv, "ravne i stabilne".

Mladićev branilac Branko Lukić je pokušao da ospori preciznost Hoganovih mjerenja, ukazujući da su ga ona odvela na pogrešna mjesta na teritoriji pod kontrolom VRS. Istovremeno je ukazivao na neke druge lokacije, pod kontrolom Armije BiH, sa kojih je mogla biti ispaljena kobna granata na Markale.

Na sličan način odbrana je nastojala da pobije i Hoganove nalaze u vezi sa drugim artiljerijskim i snajperskim incidentima iz Mladićeve optužnice. Branilac Lukić je pokušao da dokaže da je Hogan pogrešno locirao mjesto incidenta od 1. juna 1993. godine kada je granatirana fudbalska utakmica na Dobrinji. Odbrana tvrdi da su granate pale na igralište, a ne na obližnje parkiralište gdje je Hogan vršio rekonstrukciju incidenta.

Branilac Lukić je tako pokušao da ospori i valjanost informacija sadržanih u dva dokumenta Armije BiH o posmatračkom mjestu VRS u crkvi na Veljinamasa koje su, po optužbi, ispaljeni hici kojima je 11. jula 1993. godine na Dobrinji ubijena Fatima Zametica dok je pokušavala zahvatiti vodu iz rijeke. Sugerisao da se u zvoniku crkve nije mogao nalaziti protiv-avionski mitraljez, kao što je to navedeno u jednom od dokumenata, pošto fizički nije mogao stati u tako uzak prostor.

Odbrana je pokušala da dokaže da su snajperski hici od kojih su stradali sarajevski civili mogli biti ispaljeni sa položaja Armije BiH, uključujući i metak kojim je ustrijeljena trogodišnja Anisa Pita na trijemu svoje kuće na Širokači 13. decembra 1992. godine. Branilac Lukić je, naime, sugerisao da je taj metak mogao biti ispaljen i sa područja pod kontrolom Armije BiH, odnosno sa groblja koje se nalazi između mjesta incidenta i položaja VRS na Baba stijeni.

Suđenje Ratku Mladiću nastavlja se u četvrtak, 3. oktobra.

2013-10-16

HAG/DEN HAAG

UNIŠTAVANJE SIMBOLA ZAJEDNICE

Andraš Ridlmajer, američki ekspert za kulturno nasleđe Balkana, u iskazu na suđenju Ratku Mladiću rekao da su verski objekti u Bosni i Hercegovini predstavljali centar verskog i kulturnog života i simbol postojanja zajednice na tom prostoru. Njihovim razaranjem je bosanskim Muslimanima i Hrvatima poručeno da za njih nema mesta na srpskim teritorijama.

◀ Andraš Riedlmayer, svjedok na suđenju Ratku Mladiću

Direktor Dokumentacionog centra za islamsku arhitekturu na Univerzitetu Harvard, Andraš Ridlmajer/András Riedlmayer, deveti i po svemu sudeći poslednji put pred Tribunalom svedoči o uništavanju kulturno-istorijske baštine u zemljama bivše Jugoslavije. U izveštaju koji je pripremio za suđenje Ratku Mladiću Ridlmajer govorio razaranju muslimanskih i hrvatskih spomenika u 12 opština pod kontrolom bosanskih Srba.

Pored toga što su predstavljali centar verskog života, verski objekti su činili i središte kulturnog i društvenog života, kao i vizuelni dokaz prisustva određene zajednice na tom prostoru. Oni nisu uništavani nasumično, već namerno i to često tokom ili neposredno nakon

masovnog egzodusa lokalnog nesrpskog stanovništva, zaključuje Ridlmajer.

Izjave upućenih u zbivanja na terenu, navodi Ridlmajer, ukazuju da je postojala svest oposledicama koje će uništavanje verskih spomenika imati na određene zajednice. Jedna od takvih izjava, po Ridlmajeru, je iskaz Milana Tupajića, načelnika ratnog Kriznog štaba i predsednika opštine Sokolac, na suđenju Momčilu Krajišniku. Tupajić je tada rekao da "kod Srba postoji verovanje da gde nema džamija, nema ni muslimanskog naroda i njihovim rušenjem će biti praktično uništen motiv za povratak u ta sela". U istom kontekstu navodi i izjavu jednog banjalučkog Muslimana koji je nakon rušenja džamije Ferhadija rekao da je Muslimanima time poručeno da za njih nema mesta u Banjaluci. Te izjave, zaključuje Ridlmajer, "precizno označavaju stav o razlozima uništenja".

Tužilac je prikazao seriju fotografija uništenih džamija i župnih crkava koje su varirale od lako oštećenih do gotovo i u potpunosti uništenih. Naveći broj džamija potpadao je pod poslednje dve kategorije. Nijedna katolička crkva u 12 opština obuhvaćenih Ridlmajerovim izveštajem nije iz rata izašla neoštećena.

Na fotografiji iz Foče uočljiva je lobanja svinje u unutrašnjosti uništene džamije Hadži Mehmed paše Kukavice u Foči. Svedok ističe da se ostavljanje lobanje životinje koju Muslimani smatraju nečistom ponavlja na više mesta. Drugi primeri uništavanja obuhvataju potpuno razaranje temelja i često postavljanje deponija na mesto džamije. Svedok je takođe ukazao i da su ostaci džamije Aladža u Foči pronađeni izvan grada, ukopani na dubini od sedam metara.

Branilac Branko Lukić je na početku unakrsnog ispitivanja osporavao svedokovu stručnost, nepristrasnost i metodologiju. Branilac sugeriše da Ridlmajer nije nepristrasan pošto je izveštaj radio po nalogu tužilaštva. Stav odbrane je da su pripadnici 'Čeline' paravojne grupe zapalili Nacionalnu biblioteku u Sarajevu. Svedok, naprotiv, tvrdi da je ispitao iskaze ljudi "iz prve ruke", novinara i vatrogasaca koji su se zatekli na licu mesta i ostaje pri stavu da je Gradska vijećnica stradala u granatiranju sa srpskih položaja oko Sarajeva.

Mladićeva odbrana će unakrsno ispitivanje eksperta optužbe nastaviti sutra.

2013-10-17

HAG/DEN HAAG

OSPORAVANJE KREDIBILITETA VEŠTAKA OPTUŽBE

Odbrana Ratka Mladića tvrdi da je Andraš Ridlmajer, ekspert za kulturno nasleđe Balkana antisrpski i promuslimanski nastrojen, kao u da je pred Međunarodnim sudom pravde "zastupao interese Muslimana". Ridlmajer odgovara da ne veruje u etničke podele, već u građansku Bosnu i Hercegovinu. Po odbrani, lobanja u ruševini džamije ne pripada svinji već nekoj "rogatoj životinji".

U nastavku unakrsnog ispitivanja veštaka optužbe Andraša Ridlmajera/András Riedlmayer, direktora Dokumentacionog centra za islamsku arhitekturu na Univerzitetu Harvard, odbrana Ratka Mladića je osporavala njegov kredibilitet, sugerišući da je svedok "antisrpski nastrojen" i da je tokom rata bio uključen u "propagandni rat" protiv Srba. Ridlmajer je, podsetimo, na zahtev tužilaštva podneo izveštaj o razaranju muslimanskih i katoličkih verskih spomenika u 12 bosansko-hercegovačkih opština navedenih u optužnici protiv Ratka Mladića.

Ridlmajerovo svedočenje na poziv Bosne i Hercegovine u sporu protiv Srbije 2006. godine pred Međunarodnim

sudom pravde, Mladićev branilac Branko Lukić je okarakterisao kao “zastupanje interesa Muslimana”, na šta je svedok odgovorio da je iskaz dao kao veštak za islamsku baštinu Balkana, a ne kao zastupnik bilo koje strane. Braniočevu tvrdnju da je “antisrpski” odnosno “promuslimanski nastrojen”, svedok je odbacio kao tendencioznu, negirajući bilo kakve preference u odnosu na nacionalnu pripadnost. “Ja sam za građansku Bosnu i Hercegovinu i ne verujem u etničke podele”, rekao je Ridlmajer.

Branilac je tokom većeg dela unakrsnog ispitivanja postavljao identična pitanja kao i Vojislav Šešelj u čijem je predmetu Ridlmajer svedočio 2008. godine. Ta pitanja su se uglavnom odnosila na svedokove stavove iznete u privatnoj prepisci i blogu iz 1993. godine. U pismu prijatelju Ridlmajer je ideologiju Srpske radikalne stranke opisao kao neofašističku, a prijatelj je to pismo potom objavio na svom blogu. Ridlmajer je danas potvrdio da je početkom devedesetih ideologiju ekstremnog nacionalizma koju je zastupala Srpska radikalna stranka opisivao kao analognu ideologijama iz Drugog svetskog rata.

Obrana je tvrdila i da Ratko Mladić nikada nije pozivao na rušenje katoličkih crkava ili džamija. U odgovoru na to tužilac je u dodatnom ispitivanju emitovao snimak Mladićevog govora na zasedanju Skupštine RS kada je optuženi poručio poslanicima da u području oko Tešnja “ne mogu dozvoliti da ostanu džamije sa dva minareta”.

Konačno, osvrćući se na jučerašnji iskaz Ridlmajera da je u unutrašnjosti uništene džamije Hadži Mehmed paše Kukavice u Foči pronađena svinjska lobanja, branilac je tvrdio da se na fotografiji ustvari vidi glava životinje sa jednim rogom, a ne svinje. Do tog zaključka je, kaže, došao upoređujući fotografije lobanja raznih životinja na Internetu. Ridlmajer je u glavnom ispitivanju rekao da je svinjska lobanja ostavljena na ruševini verskog objekta s namerom, pošto Muslimani svinju smatraju nečistom životinjom. Ostao je pri zaključku da se ne radi o rogu, pošto rogovi rastu iz čela, a ne iz obraza životinja, kako izgleda na fotografiji.

Nakon završetka svedočenja Andraša Ridlmajera, počeo je iskaz Džermija Boven/Jeremy Bowen, ratnog dopisnika BBC iz Sarajeva.

2013-10-17

HAG/DEN HAAG

SARAJEVO, GRAD BEZ SIGURNOG MESTA

Svedočeći na suđenju Ratku Mladiću, ratni izveštač BBC iz Sarajeva Džeremi Boven artiljerijske i snajperske napade na civile nazvao “uobičajenim scenama” i dodao da zbog toga “nije bilo sigurnog” mesta u gradu gde bi se mogli skloniti.

◀ Jeremy Bowen, svjedok na suđenju Ratku Mladiću

Po završetku iskaza veštaka optužbe Andrasa Ridlmajera/Riedlmayer, na klupu za svedoke u predmetu Ratka Mladića izveden je bivši izveštač BBC iz Sarajeva Džeremi Boven/Jeremy Bowen. Do sada je tri puta svedočio u Hagu i danas započeti iskaz mu je, kao i Ridlmajeru, poslednji pred Tribunalom.

U sažetku Bovenove izjave koji je pročitao tužilac Edvard Džeremi/Edward Jeremy se navodi da je svedok veći deo rata proveo u Sarajevu, u kojem, po njegovim rečima, “nije bilo sigurnog mesta” na koje bi se civili mogli skloniti od granatiranja i snajperskih udara sa položaja vojske bosanskih Srba. Obilazeći područje srednje, istočne i zapadne Bosne, Boven je zaključio da je etničko čišćenje bilo “stalna odlika sukoba”. Uočio je da su prilikom

čišćenja muslimanskih sela proterivani žene i deca, a muškarci i mladići sprovedeni u logore.

U sudnici je danas emitovano nekoliko njegovih ratnih TV izveštaja za BBC. Na prvom, iz jula 1992. godine, je prikazano granatiranje sarajevskog hotela “Evropa” u kojem su u to vreme bile smeštene izbeglice iz drugih delova BiH. Na istom snimku zabeležena je i evakuacija srpskih civila iz grada za koje svedok kaže da su bili pod sve većim pritiskom kako je rat odmicao.

Potom je predložen video snimak na kojem je zabeležen artiljerijski napad na decu i druge civile koji su se zatekli na sarajevskom groblju prilikom sahrane dvogodišnje Vedrane Glavaš. Ona je pre toga zajedno sa još jednim vršnjakom ubijena u snajperskom napadu na autobus kojim su mališani iz doma za nezbrinutu decu evakuisani iz opsednutog grada. Na još jednom Bovenovom TV izveštaju zabeležene su posledice artiljerijskog napada na civile koji su igrali i gledali fudbalsku utakmicu na Dobrinji. Opisao je i nekoliko snajperskih napada, navodeći da se radilo o “uobičajenim scenama” tokom celog rata.

Svedok kaže da je bilo očigledno da napadi dolaze sa područja pod srpskom kontrolom, mada priznaje da je čuo za “teorije zavere” po kojima je Armija BiH sama granatirala Sarajevo da bi izazvala reakciju međunarodne zajednice protiv Srba. “Kao nezavisan novinar, ne bih ni trena oklevao da izvestim o tom samogranatiranju, ali se ono jednostavno nikada nije dogodilo”, rekao je Boven.

Iskaz britanskog novinara se nastavlja sutra.

2013-10-18

HAG/DEN HAAG

“OKEAN TRAUME, OČAJA, USAMLJENOSTI I STRAHA”

Opisujući posledice etničkog čišćenja, britanski novinar Džeremi Boven na suđenju Ratku Mladiću rekao da je taj proces u BiH bio posebno traumatičan jer su cele porodice za svega nekoliko minuta ostajale “bez doma i novca” i da su žene i deca bili “potpuno izgubljeni” bez svojih muževa i očeva koji su pred njima ubijani ili odvođeni u logore.

◀ Jeremy Bowen, svjedok na suđenju Ratku Mladiću

U završnici juče započeto glavno ispitivanje na suđenju Ratku Mladiću, ratni dopisnik BBC Džeremi Boven/Jeremy Bowen je rekao da se prvi talas etničkog čišćenja nesrpskih sela u BiH odigrao tokom 1992. godine, a da se u narednom periodu nije proterivalo uz pretnju oružjem već na sofisticiraniji način. Naveo je primer Bijeljine gde je lokalni moćnik Vojkan Đurković proterivanje preostalih Muslimana pretvorio u “birokratsku proceduru” osnivanjem Komisije za slobodu kretanja koja “omogućava” odlazak iz grada “onima koji to žele”, a u isto vreme su nesrpski civili bili zastrašivani i praktično primorani da se prijave za odlazak.

Kulminacija etničkog čišćenja dogodila se u julu 1995. godine kada su hiljade žena i dece proterani iz srebreničke enklave pre nego što su zarobljeni muškarci streljani. Taj proces svedok je pratio iz Sarajeva i u prilogu za BBC je koristio snimke srpske televizije sa Pala na kojima je prikazana evakuacija žena i dece uz приметно odsustvo vojno sposobnih muškaraca.

Opisujući efekte etničkog čišćenja na stanovništvo, Boven je rekao da je u karijeri izveštavao sa 17-18 ratišta, ali da je u BiH taj proces bio “posebno traumatičan”. Civili su, objasnio je, često proterivani iz svojih domova za svega nekoliko minuta, noseći sa sobom tek nešto ličnih stvari koje im nisu opljačkane. Pri tom su vojno sposobni muškarci, nekada i dečaci od 13-14 godina, odvajani od ostalih civila i često streljani pred očima svojih rođaka ili odvođeni u logore. Radilo se, objasnio je, o patrijarhalnim sredinama gde su muškarci donosili odluke, a sada su žene i deca ostali bez njih “potpuno izgubljeni, bačeni u okean traume, usamljenosti, očaja i straha”.

Iste priče su se ponavljale na različitim lokacijama u BiH, pa ih je BBC zbog “zamora” urednika i gledalaca sve ređe emitovao. Boven je, međutim, smatrao da je te priče trebalo redovno prikazivati jer su ukazivale na postojanje obrasca etničkog čišćenja.

U unakrsnom ispitivanju branilac Ivetić se bavio uglavnom “sarajevskim” delom svedokovog jučerašnjeg iskaza. Sugerisao je da “teorija zavere” o samogranatiranju Sarajeva od strane Armije BiH sa ciljem pridobijanja međunarodne podrške ipak ima smisla, odnosno da postoje činjenice koje je potkrepljuju. Predočio je nekoliko dokumenata UNPROFOR u kojima se izražava sumnja da su vladine snage odgovorne za napade na civile, ali je svedok odgovorio da se na osnovu “jednog slučaja” ne može graditi cela teorija. Objasnio mu je da je tvrdnje o samogranatiranju prvi put čuo od pomoćnika komandanta Unprofora Mekenzija/MacKenzie, čije ime nije želeo da navede. Kada ga je Boven pitao da li za to imaju dokaze, neimenovani oficir je odgovorio: “Nemamo, ali tako mislimo”.

Branilac je, takođe, sugerisao da je postojala “unutrašnja opsada” Sarajeva koju su držale jedinice pod komandom kriminalaca poput Cace, Čele i Juke Prazine, a da su postojale i birokratske prepreke za odlazak iz grada. Svedok je rekao da su određena ograničenja postojala, ali je naglasio da je “jedinu opsadu” držala vojska bosanskih Srba koja je grad okružila topovima. Boven je danas okončao iskaz, a u ponedeljak se nastavlja dokazni postupak optužbe.

2013-10-21

HAG/DEN HAAG

O MLADIĆEVIM PSOVKAMA U SUDNICI

Analitičarka tužilaštva svedočila o Mladićevom ispadu u sudnici od 18. februara ove godine kada je u pauzi zasedanja zaštićenoj svedokinji uputio “šokantne” i “izuzetno uvredljive” reči. Pretresno veće saopštilo da će poslednji tužiočev svedok biti saslušan u novembru, a dokazni postupak optužbe biti okončan u januaru sledeće godine.

Sklonost Ratka Mladića da preglasno govori više puta je rezultirala njegovim odstranjivanjem iz sudnice, a u dokaze je usvojen i deo “nastupa” optuženog u pauzama zasedanja od 18. februara ove godine. Tada je na račun zaštićene svedokinje “RM-513”, čiji je iskaz bio u potpunosti zatvoren za javnost, naglas rekao nešto što je deset dana kasnije Pretresno veće okarakterisalo kao “šokantne i izuzetno uvredljive” formulacije.

◀ Dora Sokola, svjedok na suđenju Ratku Mladiću

O tom Mladićevom ispadu prvo je 12. septembra ove godine svedočila zaposlenica tužilaštva Marija Karal/ Karall, koja je na zasjedanjima zatvorenim za javnost navela tačne tadašnje reči optuženog, a danas se u sudnici pojavila i analitičarka optužbe Dora Sokola. Ona je, poput Marije Karal, kao neko ko zna jezik optuženog bila zadužena da u ime tužiočevog tima prati njegove reakcije za vreme i u pauzama zasjedanja.

Ona je zabeležila da je Mladić tog 18. februara u pauzi između prve i druge sednice svojim braniocima rekao da je "ponosan" što je porodicu jugoslovenskog pisca Meše Selimovića "izvukao iz Mostara". Zatim sledi deo koji bi se mogao odnositi na zaštićenu svedokinju gde se navodi:

"Šta u p... materinu hoće jedna muslimanska...". Kraj nije pročitan, verovatno sa namerom da se zaštiti integritet svedokinje. Zatim Mladić nastavlja: "Pitaj je za Cicmu, dobar je ratnik bio, poginuo kod Trnova. Je li je on silovao? Ili potpukovnik Miljković, je li je on silovao?" Završava pričom o zahtevu da izvuče izvesne Makedonce iz Sarajeva.

Mladićeve reči zvuče u određenoj meri nepovezano, delimično i zbog toga što svedokinja nije uspevala da čuje baš sve što je govorio. Ono što je čula, uneto je u izveštaj koji je sa njom sačinila istražiteljka tužilaštva i danas je uvedeno u dokaze Mladićevog predmeta.

U unakrsnom ispitivanju svedokinje, branilac Miodrag Stojanović je sugerisao da je optuženi pomenute reči izgovorio u okviru "privilegovane komunikacije" sa svojim zastupnicima, a svedokinja je rekla da je njen zadatak bio da čuje i prenese šta optuženi govori, što je i učinila. Sličan pristup odbrana je imala i kada je tražila odlaganje iskaza Marije Karal, ali je veće taj zahtev odbilo uz obrazloženje da se optuženi "glasno vičući" odrekao tajnosti komunikacije sa braniocima. Dora Sokola je danas rekla da je Mladića mogla da čuje sa kraja na kraj sudnice.

U nastavku zasjedanja vođena je rasprava o administrativnim pitanjima. Moglo se čuti da će optužba poslednjeg svedoka izvesti u novembru, a dokazni postupak tužioca bi trebalo da se završi u januaru sledeće godine nakon što Pretresno veće donese odluke o svim preostalim podnescima.

Naredni svedok optužbe iskaz će dati sutra.

2013-10-22

HAG/DEN HAAG

POČELO IZVOĐENJE DOKAZA O UN TAOCIMA

Iskazom francuskog oficira koji je u maju 1995. godine sa još devet "plavih šljemova" razoružan na kontrolnom punktu UN na Vrbanja mostu u Sarajevu, optužba započela izvođenje dokaza o uzimanju više od 200 pripadnika UN za taoce, što je poslednji od četiri udružena zločinačka poduhvata za koje se tereti Ratko Mladić.

◀ Jedan od pripadnika Unprofora koje su snage bosanskih Srba držale kao taoce u maju i junu 1995 godine

Na suđenju Ratku Mladiću optužba je počela izvođenje dokaza po 11. tački optužnice koja bivšeg komandanta Glavnog štaba VRS tereti da je u sklopu udruženo zločinačkog poduhvata "zajedno sa drugima počinio, planirao, podsticao, naredio i/ili pomagao i podržavao" uzimanje preko 200 vojnih posmatrača i pripadnika UN za taoce. Cilj tog poduhvata je bio da se NATO odvrti od daljih vazdušnih udara na vojne ciljeve bosanskih Srba, nakon onih izvršenih 25. i 26. maja 1995. godine. Od niza najavljenih svjedoka koji će do kraja dokaznog postupka optužbe svjedočiti o toj temi tužilaštvo je prvo ispitalo francuskog oficira čiji je identitet zaštićen pseudonimom "RM-401".

Prema sažetku izjave date francuskim pravosudnim organima u Parizu u martu 1998. godine svjedok i još devetorica "plavih šljemova" iz njegove jedinice su razoružani na kontrolnom punktu na Vrbanja mostu 27. maja 1995. godine, a potom su odvedeni na različita mjesta pod srpskom kontrolom, uključujući kasarnu VRS u Lukavici. Tokom najmanje dva dana bili su izloženi batinanju, vezivani su jedni za druge i priječeno im je smrću. Svjedok je u jednom trenutku čuo poruku koju je VRS uputila UNPROFOR da će, ukoliko se ne povinuje zahtjevima srpske strane, on i drugi pripadnici UN biti pogubljeni. Pušteni su na slobodu 13. juna 1995. godine.

Više detalja o načinu na koji su razoružani i tretmanu u zarobljeništvu svjedok je iznio u unakrsnom ispitivanju od strane Mladićevog advokata Dragana Ivetića. Srpski vojnici su zauzeli kontrolni punkt UN bez ijednog ispaljenog

metka u "iznenadnoj, vrlo brutalnoj noćnoj operaciji" kakvu, po riječima svjedoka, izvode komandosi. Oko četiri sata ujutro na posmatračkom mjestu su se iznenada obreli srpski vojnici odjeveni u uniforme UN koji su prvo savladali dva stražara a zatim zarobili sve prisutne "plave šljemove". Svjedok je, kaže, odlučio da njegovi vojnici ne otvaraju vatru, kako ne bi došlo "do klanice na obje strane".

Branilac Ivetić je citirao dokument Francuskog bataljona UN u kojem se navodi da su "plave šljemove" na Vrbanja mostu zarobili "fanatici", odnosno četnici pod komandom Slavka Aleksića zvanog Vojvoda, a ne pripadnici "regularnih srpskih snaga". Svjedok je rekao da je u grupi koja ih je zarobila bilo najviše pripadnika Aleksićeve grupe, ali da je bilo i pripadnika regularne srpske vojske. Naglasio je da je su njega i druge pripadnike UN, nakon zarobljavanja, do kasarne u Lukavici sproveli vojnici odjeveni u uniforme VRS. Tamo su im, potvrdio je, pročitane odredbe Ženevskih konvencija koje se odnose na prava ratnih zarobljenika što ga je prilično iznenadilo. Smatrao je "paradoksalnim" to što su se on i njegovi vojnici uopšte našli u situaciji da budu zarobljenici, odnosno "taoci".

Svjedok je, između ostalog, naveo da su dvojica pripadnika UN 29. i 30. maja odvedeni do jednog vojnog objekta na području pod kontrolom srpskih snaga i vezani za njih liscama, kao "živi štit" od vazdušnih udara NATO. Odgovarajući na braniočeva pitanja francuski oficir je rekao da se u vrijeme dok je bio u Lukavici prema njemu i njegovim ljudima postupalo dobro. Na pitanje tužiteljice Li/Lee da li vezivanje liscama za vojne objekte smatra dobrim postupanjem svjedok je rekao da je to bilo "nedopustivo". Međutim, i takav tretman je bio bolji u usporedbi sa onim šta im se dogodilo neposredno nakon zarobljavanja 27. maja. Dio iskaza u kojem je govorio o tom lošijem tretmanu je, međutim, bio zatvoren za javnost.

Ratko Mladić je, podsjetimo, optužen za učešće u četiri odvojena ali međusobno povezana udružena zločinačka poduhvata: etničkom čišćenju velikih dijelova BiH, kampanji terora nad Sarajevom, genocidu u Srebrenici i uzimanju osoblja UN za taoce.

2013-10-23

HAG/DEN HAAG

SVEDOK BOLESTAN, SUĐENJE MLADIĆU ODLOŽENO

Zbog lošeg zdravstvenog stanja svedoka, odloženo današnje zasjedanje na suđenju Ratku Mladiću, a nastavak se očekuje u petak budući da je sutra neradni dan u Tribunalu. Odlukom Žalbenog veća, u Mladićevom predmetu će se od sada zasedati četiri umesto pet dana sedmično.

◀ Ratko Mladić u sudnici Tribunalu

Posle polučasovnog kašnjenja, današnje zasjedanje u predmetu Ratka Mladića počelo je bez svedoka i ubrzo je okončano. Tužiteljica je, naime, saopštila da se bivši vojni posmatrač UN u BiH Patrik Rehner/Patrick Rechner, čiji je iskaz bio planiran za danas, razboleo i da nije u mogućnosti da se pojavi u sudnici. S druge strane, naredni svedok – bivši pripadnik mirovnih snaga UN Džonatan Rajli/Jonathan Riley – će u Hag doputovati večeras, što znači da je tužilac trenutno bez svedoka.

Zbog toga je veće odlučilo da reši nekoliko zaostalih proceduralnih pitanja i okonča zasjedanje. Budući da se sutra zbog praznika UN ne radi, proces će se nastaviti u petak ujutro, kada će se na klupi za svedoke pojaviti prvo

Rajli, a potom, po svemu sudeći tek sledeće nedelje, i Rehner.

Njih dvojica su u proleće 1995. godine doživeli istu sudbinu, kada su uhapšeni od strane pripadnika vojske bosanskih Srba i držani jedno vreme kao taoци sa ciljem sprečavanja NATO udara na srpske položaje. Uzimanje UN talaca jedan je od četiri udružena zločinačka poduhvata u BiH za koje se Mladić tereti, a izvođenje dokaza po toj tački počelo je juče iskazom francuskog oficira zaštićenog identiteta.

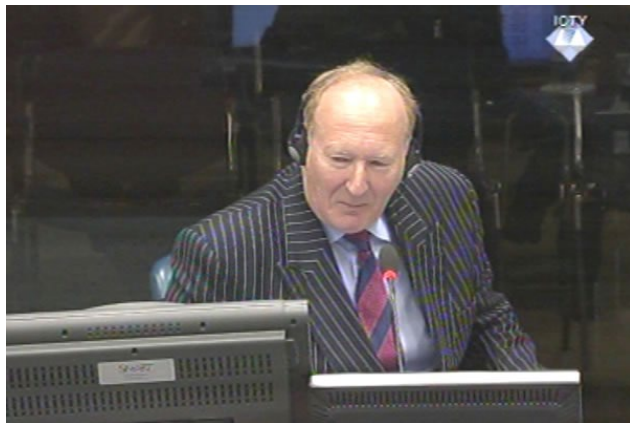
Osим pomenute trenutne izmene rasporeda, suđenje bivšem komandantu Ratku Mladiću pretrpeće i jednu promenu na duže staze. Danas se, naime, moglo čuti da je Žalbeno veće uvažilo zahtev odbrane da se suđenje umesto pet održava četiri dana sedmično. Predsedavajući sudija Orić, čije je veće prvobitno odbacilo takav zahtev, najavio je da će do kraja sedmice biti doneta odluka o rasporedu za naredni period. Doktori koji nadgledaju Mladićevo zdravlje predlagali su, podsetimo, da taj jedan neradni dan bude sreda.

2013-10-25

HAG/DEN HAAG

“TALAČKA OPERACIJA” VOĐENA IZ VRHA VRS

Bivši komandant velškog bataljona Unprofora Džonatan Rajli na suđenju Ratku Mladiću opisao kako su pripadnici njegove jedinice u proleće 1995. godine zarobljeni i raspoređeni u objekte VRS sa ciljem sprečavanja NATO udara, a tužilac predočio dokument iz kojeg se vidi da je operacijom uzimanja talaca UN upravljano iz Glavnog štaba VRS.

◀ Jonathan Riley, svjedok na suđenju Ratku Mladiću

Britanski general Džonatan Rajli/Jonathan Riley u maju 1995. godine bio komandant Prvog bataljona Kraljevskih velških strelaca, jedinice u sastavu Unprofora u BiH, čijih je 33 pripadnika uzeto za taoce VRS. Svedočeći na suđenju Ratku Mladiću, rekao je da su šestorica talaca povređeni u saobraćajnoj nesreći i odvedeni u višegradsku bolnicu, a ostalih 27 raspoređeno je uz skladišta i druge objekte VRS kao “živi štit”.

Svedok kaže da je cilj operacije uzimanja talaca bio da se NATO spreči da nastavi sa vazдушnim napadima na srpske položaje, izvedenim 25. i 26. maja 1995. godine zbog kršenja sporazuma o primirju i napada na Sarajevo i Goražde. Proces uzimanja talaca je u optužnici naveden

kao jedan od četiri udružena zločinačka poduhvata za koje se tereti bivši komandant VRS.

Rajli nije bio među taocima, ali je u Bugojnu razgovarao sa oslobođenim pripadnicima svog bataljona koji su mu rekli da su nakon zarobljavanja u manjim grupama bili držani u objektima VRS od Bileće na jugu do Rogatice i Zvornika na severu.

Da se radilo o dobro organizovanoj akciji sa vrha političke i vojne vlasti bosanskih Srba a ne o samovoljnom postupanju izolovanih “četničkih fanatika”, kako je prošle nedelje sugerisala odbrana, po tužiocu pokazuje naređenje Glavnog štaba VRS sa potpisom načelnika Manojla Milovanovića od 27. maja 1995. godine. U tom dokumentu se nalaže raspoređivanje zarobljenih pripadnika UN uz skladišta i druge objekte VRS sa ciljem da se NATO odvрати od namere da ih bombarduje. Svedok je potvrdio da su velški oficiri i vojnici tretirani upravo po tom scenariju. U dokaze je uveden i dokument Drinskog korpusa kojim se naređenje Glavnog štaba sprovodi u delo.

Da je Mladić sudbinu talaca držao u svojim rukama, po optužbi svedoči činjenica da je 2. juna 1995. godine naredio oslobađanje šestorice povređenih ranjenih velških Unproforaca. Odbrana je, međutim, u unakrsnom ispitivanju sugerisala da je naređenje zapravo izdao vrhovni komandant Radovan Karadžić, a Mladić ga samo sproveo u delo. Rajli se sa tim saglasio i pojasnio da stvari u komandnom lancu funkcionišu upravo tako što vrhovni komandant izdaje naređenja, a podređeni ga izvršavaju.

Branilac Branko Lukić je sugerisao i da je velški bataljon bio pristrasan jer je podržavao Armiju BiH u Goraždu, a svedok je objasnio da nepristrasnost ne znači identično ponašanje prema zaraćenim stranama već sprovođenje poverenog mandata, a to je bilo očuvanje enklave i zaštita civila u njoj. Branilac je predočio dokument u kojem komandant Unprofora general Smit/Smith navodi da su njegove snage “vrlo blizu da postanu saveznik vlade BiH”, budući da je srpska strana prekršila mirovni sporazum. Rajli je odgovorio da je dokument sačinjen nakon “talačke krize”, odnosno nakon nezakonitog postupanja Mladićevih trupa prema mirovnjacima UN.

Suđenje Ratku Mladiću nastavlja se u ponedeljak iskazom Patrika Rehnera/Patrick Rechner, jednog od Unproforaca zarobljenih u maju 1995. godine.

2013-10-28

HAG/DEN HAAG

DOKAZI IZ ORAHOVAČKIH MASOVNIH GROBNICA

Na suđenju Ratku Mladiću svjedočio forenzički antropolog iz Gvatemale Fredi Pečereli koji je u ljeto 2000. godine rukovodio ekshumacijama masovnih grobnica na lokaciji Lažete, kod Orahovca. Na tom mjestu Mladićeve snage su, po optužnici, u julu 1995. godine strijeljale i sahranile oko 1.000 Muslimana zarobljenih nakon pada Srebrenice.

Prema optužnici protiv Ratka Mladića snage pod njegovom komandom su na livadi kod Orahovca 14. jula 1995. godine pogubile i sahranile oko 1.000 Muslimana zarobljenih nakon pada Srebrenice. Forenzički antropolog iz Gvatemale Fredi Pečereli/Fredy Peccerelli je u ljeto 2.000 godine rukovodio ekshumacijom tijela ubijenih, provedenom u sklopu srebreničke istrage haškog tužilaštva.

◀ Fredy Peccerelli, svjedok na suđenju Ratku Mladiću

Pečerelijev zadatak je bio da locira i ekshumira masovne grobnice i da osigura da posmrtni ostaci budu pohranjeni u mrtvačnicu u Visokom, kao i da se arhiviraju predmeti pronađeni u grobnicama. U dokaze su uvedena dva Pečerelijeva izvještaja koji se odnose na ekshumacije primarnih grobnica Lažete 1 i 2. Na osnovu vazdušnih snimaka tog područja zaključio je da su grobnice nastale između 5. i 27. jula 1995. godine.

U masovnoj grobnici Lažete 1 Pečereli i njegov tim su pronašli posmrtnu ostatku 127 osoba, a u obližnjem jarku još dva tijela. Na 89 tijela su pronađeni platneni povezi za oči. U drugoj masovnoj grobnici, na lokaciji Lažete 2, pronađeno je samo 16 tijela i mnogo pušanih čahura.

Objekti grobnice su, prema riječima svjedoka, u nekom momentu "opljačkane", a tijela premješšana i sahranjena na drugim lokacijama u takozvane sekundarne grobnice.

Mladićev branilac Miodrag Stojanović je u unakrsnom ispitivanju ukazao da je forenzički tim Ljekara za ljudska prava 1996. godine započeo ekshumaciju na lokaciji Lažete dva, i da su je obustavili nakon pronalaska izvjesnog broja leševa. Radilo se, po Stojanoviću, o "aljkavoj nauci", posebno zato što prethodno nije pregledana površina i utvrđeno postojanje čahura. To, po odbrani, ostavlja mjesto spekulacijama da su čahure koje je Pečerelijev tim pronašao kasnije mogle biti ostavljene na toj lokaciji i u periodu između 1996. i 2000. godine.

Pečereli se složio da bi se, gledajući strogo, moglo reći da ekshumacije iz 1996. godine i procedura koje su se držali Ljekari za ljudska prava nisu bili u skladu sa pravilima. Dodao je, međutim, da on nije bio na licu mjesta i da, stoga, ne može izvlačiti nikakve zaključke. Po njemu, treba imati u vidu "širu sliku" svega što se u to vrijeme događalo.

Stojanović je izložio teoriju odbrane po kojoj masovne grobnice u Lažetama nisu rezultat egzekucija Muslimana već njihovog "stradanja u borbama" sa pripadnicima VRS u šumama udaljenim oko četiri kilometra od tog mjesta. Tijela "stradalih" su, navodno, prikupljena tokom asanacije terena, a zatim sahranjena. Stojanović je svjedoku pokazao fotografije koje prikazuju dvojicu vojnika Armije BiH sa platnenim trakama oko glave, odnosno nadlaktice. Na braničovo pitanje da li mu je poznato da su pripadnici Armije BiH oko glave nosili platnene trake slične onima pronađenim u masovnim grobnicama svjedok je odgovorio da je za to prvi put čuo od Radovana Karadžića, prilikom svjedočenja u tom predmetu. Jedina sličnost između poveza na fotografijama i onih iz masovnih grobnica, po Pečereliju, je u tome što se u oba slučaja radi o tkanini.

2013-10-29

HAG/DEN HAAG

IZNEVJERENI I PONIŽENI

Kanađanin Patrik Rekner koji je na suđenju Ratku Mladiću svjedočio o "krizi sa taocima" iz 1995. godine, se osjećao "iznevjerenim i poniženim" što je uzet za taoca i što je korišten kao "živi štit" uz prijetnje da će biti pogubljen ukoliko NATO nastavi zračne udare po vojnim ciljevima bosanskih Srba. Odbrana tvrdi da su za sve ružno što se dogodilo svjedoku i njegovim kolegama odgovorene paravojne snage.

◀ Patrick Rechner, svjedok na suđenju Ratku Mladiću

U nastavku suđenja bivšem komandantu Glavnog štaba VRS Ratku Mladiću svjedočio je Kanađanin Patrik Rekner/ Patrick Rechner kojeg su srpske snage u maju i junu 1995. godine držale kao taoca i koristile za živi štit od zračnih udara NATO. U vrijeme "krize sa taocima" svjedok je bio vođa tima vojnih posmatrača UN (UNMO) na Palama, čiji je glavni zadatak bio održavanje kontakta sa političkim i vojnim rukovodstvom bosanskih Srba.

U izjavi tužilaštvu Rekner je naveo da se osjećao "iznevjerenim i poniženim" što je uzet za taoca i što je korišten kao "živi štit" uz prijetnje da će biti pogubljen ukoliko NATO nastavi zračne udare na vojne ciljeve bosanskih Srba. Tužilaštvo je emitovalo video snimak na

kojem je prikazano kako srpski vojnici sprovode Reknera i dvojicu njegovih kolega u Jahorinski potok i vezuju ih liscama za gromobrane pred skladištem municije koja je NATO bombardovao.

U momentu kada su srpski vojnici 26. maja 1995. godine upali u prostorije vojnih posmatrača na Palama Rekner je, rekao je u unakrsnom ispitivanju od strane Mladićevog advokata, pozvao kancelariju predsjednika Republike Srpske. Karadžićeva sekretarica Mira mu je tom prilikom saopštila da su "ti ljudi službeno upućeni", a Karadžićev pravni

savjetnik Jovan Zametica mu je na pitanje "šta se dešava" kratko odgovorio da je on "čuo da se nešto organizuje" i posavjetovao ga da bude "što je moguće kooperativniji s tim ljudima".

Odbrana je nastojala da dokaže da su "ti ljudi" bili pripadnici paravojnih snaga i da VRS "nije imala ništa" s hapšenjem posmatrača UN i drugim "ružnim događajima" o kojima je Rekner svjedočio. Za to su, precizirao je Mladićev advokat Miodrag Stojanović, odgovorni pripadnici paravojnih snaga, uključujući i Kanađanina srpskog porijekla Nikolasa/ Nicholas Ribića koji je posmatračima prijetio da će biti ubijeni ako NATO ne prekine zračne udare. Zbog učešća u događajima iz maja i juna 1995. godine Ribića je Federalni sud Kanade osudio na tri godine zatvora za terorizam i uzimanje talaca.

Stojanović je ukazao da je Rekner u upitniku koji je popunio nakon oslobađanja naveo da su ljudi koji su ih zarobili 26. maja bili pripadnici paravojnih snaga. Rekner je objasnio da je njegovom kolegi u vrijeme dok su bili u zarobljeništvu jedan od vojnika koji su ih uhapsili rekao da je pripadnik paravojnih snaga, te je on iz toga izvukao zaključak da su i ostali koji su bili s njim pripadali istoj jedinici. On je, između ostalog, rekao da je VRS u mjesecima prije "krize sa taocima" postepeno ograničavala slobodu kretanja i da su se u momentu hapšenja praktično nalazili u "kućnom pritvoru".

Branilac je sugerisao da su UN od početka zračnih udara postale "strana u sukobu" i da su Rekner i drugi pripadnici UN smatrani "ratnim zarobljenicima". Rekner, međutim, každyda se on i njegove kolege nisu osjećali kao ratni zarobljenici. Naprotiv, smatrali su da su ilegalno uhapšeni, da su držani kao taoci i korišteni od strane srpskih snaga kao "živi štit".

Tužiteljica Kamil Bajbals/Camille Bibes je u dodatnom ispitivanju ukazala na naređenje VRS iz februara 1994. godine da u slučaju udara avijacije NATO sve strance u RS - uključujući pripadnike UNPROFOR i međunarodnih humanitarnih organizacija - treba napasti, zarobiti i držati kao taoce dok NATO ne prekine udare. Na pitanje da li se to naređenje podudara sa onim što se njemu dogodilo svjedok je odgovorio da je 1995. godine "bilo mnogo gore". I u ranijim slučajevima pripadnici UN su odvođeni u vojne objekte, ali nisu bilikorišteni za živi štit i nije im prijećeno da će biti pogubljeni.

2013-11-04

HAG/DEN HAAG

ARTILJERIJSKI TEROR NAD SARAJEVOM

Na suđenju Ratku Mladiću svjedoči britanski ekspert za minobacačke projekte Ričard Higs koji je analizirajući dokumente koje mu je dostavilo tužilaštvo zaključio da su minobacački projektili od kojih su stradale Sarajlije ispaljeni sa srpskih položaja oko grada.

◀ Richard Higgs, svjedok na suđenju Ratku Mladiću

Na suđenju Ratku Mladiću svjedoči vojni ekspert optužbe za minobacačke projekte iz Velike Britanije Ričard Higs/Richard Higgs. On je na temelju materijala koje mu je dostavilo tužilaštvo provjerio tačnost izvještaja lokalne policije, UNPROFOR i vojnih posmatrača UN koji su vršili uviđaje na mjestima eksplozija minobacačkih projektila tokom rata u Sarajevu.

U dokaze je usvojen Higsov ekspertski izvještaj u kojem iznosi ocjene o opštim sposobnostima, načinu rada i efektima minobacača, kao i metodama utvrđivanja izvora i pravca minobacačke vatre u artiljerijskim incidentima. Britanski ekspert analizirao je pored ostalog, granatiranje fudbalskog igrališta na Dobrinji 1. juna 1993., Alipšinog

polja 22. januara 1994., ljudi u redu za humanitarnu pomoć 4. februara iste godine, kao i incidente na Markalama od 5. februara 1994. i 28. avgusta 1995. godine.

Higs je zaključio da su minobacački projektili od kojih su stradale Sarajlije ispaljeni sa srpskih položaja oko grada. Mladićeva odbrana u prvom dijelu unakrsnog ispitivanja koje je počelo pred kraj današnjeg zasjedanja pokušava osporiti taj Higsov zaključak dovodeći u pitanje metodologiju korištenu tokom analize dokumenata sarajevske policije, UNPROFOR i vojnih posmatrača UN.

Suđenje Ratku Mladiću se, inače, i danas tokom prijedpodneva, odvijalo na zatvorenoj sjednici kako bi Pretresno vijeće saslušalo iskaz jednog zaštićenog svjedoka. Rasprava je nakon toga ponovo otvorena za javnost, a Mladić se povukao iz sudnice odrekavši se prava da iz sudnice prati današnji dio iskaza Ričarda Higs koji sutra nastavlja svjedočenje.

2013-11-05

HAG/DEN HAAG

MLADIĆEVA ODBRANA OSPORAVA EKSPERTSKI NALAZ O MARKALAMA 2

Odbrana je u nastavku unakrsnog ispitivanja Ričarda Higs, eksperta tužilaštva za minobacačke projekte, nastojala da ospori njegov zaključak da je granata koja je 28. avgusta 1995. godine usmrtila 43, a ranila 75 Sarajlija ispaljena sa položaja VRS na Trebeviću.

◀ Richard Higgs, svjedok na suđenju Ratku Mladiću

Odbrana bivšeg komandanta Glavnog štaba VRS Ratka Mladića je u nastavku unakrsnog ispitivanja Ričarda Higs/Richard Higgs, eksperta tužilaštva za minobacačke projekte, nastojala da ospori njegov zaključak da je granata koja je pala na Markale 28. avgusta 1995. godine ispaljena sa položaja VRS na Trebeviću. U tom incidentu je, prema Mladićevoj optužnici, poginulo 43, a ranjeno 75 Sarajlija.

Odbrana je ukazivala na razlike u izvještajima o incidentu na Markalama koje je britanski ekspert pripremio za suđenja Radovanu Karadžiću i Ratku Mladiću, u vezi sa mjerenjima na osnovu kojih je izračunat pravac doleta granate. Te razlike, po odbrani, ukazuju da je Higs u

izvještaju za suđenje Karadžiću napravio neke greške koje je pokušao da ispravi u svojoj najnovijoj analizi tako da proračune iz izvještaja sa lica mjesta "prilagodi" tvrdnjama tužilaštva.

Higs se složio da je unio određene promjene u izvještaj koji je pripremio za suđenje Mladiću, ali smatra da se radi o "minimalnim razlikama" koje bitno ne utiču na njegove zaključke iz izvještaja.

Današnje unakrsno ispitivanje eksperta tužilaštva je bilo strogo tehničke prirode i veoma konfuzno. Konfuziji je znatno doprinijela činjenica da su pitanja koje je branilac Lukić postavljao svjedoku zapravo pripremili eksperti odbrane, tako da ni on sam u pojedinim trenucima nije do kraja shvatao njihov smisao, niti je bio u stanju da odgovori na neka pitanja sudija koje su tražile razjašnjenja.

Mladić, inače, ni danas nije prisustvovao suđenju. Razlog odsustva nije saopšten ali je rečeno da se optuženi odrekao prava da prisustvuje raspravi. Odbrana će nastaviti unakrsno ispitivanje Ričarda Higs u četvrtak, 7. novembra.

2013-11-07

HAG/DEN HAAG

OSPORAVANJE MARKALA 1

U nastavku unakrsnog ispitivanja odbrana Ratka Mladića osporavala nalaze eksperta Ričarda Higs o incidentu na Markalama od 5. februara 1994. godine u kojem je, po optužnici, ubijeno 66, a ranjeno 140 ljudi.

Analizirajući minobacačke incidente koji se navode u optužnici protiv Ratka Mladića ekspert tužilaštva Ričard Higs/Richard Higgs je, između ostalog, uočio da je način na koji je VRS granatirala Sarajevo imao za svrhu da "strada što veći broj ljudi". Mladićeva odbrana je u nastavku unakrsnog ispitivanja nastojala da ospori taj i druge zaključke ekspertskog izvještaja na primjeru incidenta na Markalama od 5. februara 1994. godine u kojem je, po optužnici, ubijeno 66, a ranjeno 140 ljudi.

Mladićev branilac Branko Lukić je, između ostalog, sugerisao britanskom ekspertu za minobacačke projekte da je mala vjerovatnoća da se jednom granatom namjerno pogode Markale, bez prethodnog prilagođavanja minobacačke vatre. Higs se, međutim, nije složio sa braniocem rekavši da je, naprotiv, moguće precizno gađanje iz minobacača. Njega, rekao je, uopšte ne bi iznenadilo da se, uz prethodne precizne proračune, sa samo jednom minobacačkom granatom pogodi određeni cilj.

Lukić je, također, ukazivao na "greške" iz izvještaja lokalne policije o incidentu na Markalama. Jedna od tih grešaka se odnosi na način na koji su skicirane pijačne tezge u izvještaju sarajevskog CSB. Na skici su, naime, krovovi tezgi kosi, a na snimcima sa lica mjesta ti isti krovovi su, po odbrani, vodoravni. Osim toga, sugerisao je Lukić, mala je vjerovatnoća da se granata mogla "provući" između zgusnutih krovova tezgi i eksplodirati na asfaltu.

Higs je rekao da nije video nikakve dokaze da je granata eksplodirala na krovu neke od tezgi na Markalama. Odgovarajući na pitanja predsjedavajućeg sudije Orija/Ori rekao je da bi bilo dovoljno dvanaestak centimetara da granata prođe između krovova tezgi i da pri tome ne eksplodira. Svjedok, također, nije vidio ništa čudno u činjenici da je krater eksplodirane granate, prema snimcima prikazanim u sudnici, prekriven slojem asfaltne prašine.

Odbrana će unakrsno ispitivanje Ričarda Higs nastaviti u petak, 8. novembra.

2013-11-08

HAG/DEN HAAG

ODBRANA: ISTRAGE O ARTILJERIJSKIM INCIDENTIMA PUNE GREŠAKA

U završnici unakrsnog ispitivanja Ričarda Higs, eksperta optužbe za minobacačke projekte, Mladićeva odbrana dokazivala da su u istrazi artiljerijskih incidenata načinjene brojne greške i da su zato izvještaji lokalne policije, UNPROFOR i vojnih posmatrača UN nepouzdati. Higs ne vidi razlog da ne vjeruje tim izvještajima i ostaje pri svojim zaključcima.

Na suđenju bivšem komandantu Glavnog štaba VRS Ratku Mladiću završeno je svjedočenje Ričarda Higs/Richard Higgs, eksperta tužilaštva za minobacačke projekte kojima je, prema optužnici, tokom rata granatirano Sarajevo. Odgovarajući na pitanja branioca, britanski ekspert nije odustao ni od jednog odzaključaka iz analize minobacačkih incidenata navedenih u Mladićevoj optužnici.

Mladićeva odbrana je nastojala da dokaže da su u istrazi incidenata napravljene brojne greške i da se zato na osnovu izvještaja lokalne policije, UNPROFOR i vojnih posmatrača UN nisu mogli izvući pouzdani zaključci o porijeklu minobacačke vatre. To, po odbrani, pokazuju kontradiktorni nalazi istražitelja o kalibru i pravcu iz kojeg su ispaljene granate, kao i zakašnjele istrage u nekim slučajevima... Higs, međutim, kaže da ne vidi razlog da ne vjeruje izvještajima koje je pregledao i ostaje pri zaključcima iz svoje ekspertne analize.

Branilac Branko Lukić je, uz pomoć video snimaka, nastojao da dokaže da su na Markalama u avgustu 1995. godine pronađena dva stabilizatora, a ne jedan kako tvrdi optužba. Nakon što je pregledao snimak i proučio fotografije svjedok je rekao da ostaje priranijem zaključku da se radi o jednom te istom stabilizatoru što, kako je rekao, potvrđuju ista oštećenja na tijelu i krilcima koja se vide na fotografijama.

Tužilac Adam Veber/Weber je u dodatnom ispitivanju ukazivao da je odbrana u unakrsnom ispitivanju pokušala da zbuni svjedoka tokom ispitivanja o incidentu na Markalama iz februara 1994. godine ukazujući na pogrešne tablice gađanja. Što se tiče drugog incidenta na Markalama od 28. avgusta 1995. godine koji je, po optužnici, prouzrokovan granatom ispaljenom sa položaja VRS na Trebeviću tužilac je svjedoku postavio nekoliko uopštenih pitanja o vrsti terena pogodnom za postavljanje minobacača.

Higs je rekao da se minobacač može postaviti na gotovo svakoj vrsti terena. Za postavljanje minobacača od 120 mm poželjno je da to bude ravan teren površine od četiri kvadratna metra. Minobacač je, kako je objasnio, moguće postaviti i na strmom terenu što iziskuje više vremena i truda jer se u tom slučaju minobacač mora "ukopati" u tlo kako bi bio stabilan.

Suđenje Ratku Mladiću nastavlja se u ponedjeljak, 11. novembra.

2013-11-11

HAG/DEN HAAG

ČVRSTA RUKA GENERALA MLADIĆA

Bivši načelnik Generalštaba britanske vojske Ričard Denet smatra da je Ratko Mladić bio "komandant sa čvrstom, efektivnom kontrolom nad onim što se događalo" na terenu. Vojska Republike Srpske je bila armija sa "centralizovanim" sistemom rukovođenja i komandovanja u kojoj se "ništa nije radilo bez Mladićevog odobrenja", zaključio je Denet.

◀ Richard Dannatt, svjedok na suđenju Ratku Mladiću

Nakon penzionisanja sa pozicije načelnika Generalštaba britanske vojske, general ser Ričard Denet/Richard Dannatt je zauzeo mesto u Domu lordova engleskog parlamenta. Istovremeno general Denet obavlja i počasnu funkciju čuvara londonskog tornja a na suđenju Ratku Mladiću je nastupio kao vojni ekspert tužilaštva za pitanja rukovođenja i komandovanja.

Ovo je već treći put da general Denet svedoči u Hagu. Pre više od decenije je dao iskaz u predmetu Radislava Krstića, bivšeg komandanta Drinskog korpusa, a 2006. je dao iskaz i pred Međunarodnim sudom pravde u sporu Bosna i Hercegovina protiv Srbije.

Na zahtev tužilaštva, Denet je u aprilu prošle godine sastavio ekspertski izveštaj u kojem je izložio osnovne principe rukovođenja i komandovanja u Vojski Republike Srpske. Zaključio je da je VRS bila armija sa "centralizovanim" rukovođenjem, u kojoj su nadređeni izdavali detaljna naređenja podređenima, bez delegiranja zadataka. Nastojeći da potkrepi tu tvrdnju, britanski general je ukazao da

je general Momir Talić, na primer, odbio da se sastane sa njim u Banja Luci pošto nije dobio Mladićevo odobrenje.

Komandant Glavnog štaba VRS Ratko Mladić je, rekao je Denet, "bio i ostao velika osoba, čiji je karakter bio većih razmera nego uobičajeno". "Ništa se nije radilo bez njegovog odobrenja a ako nije dao saglasnost na odluke donesene u njegovom odustvu, te odluke su menjane", rekao je Denet.

Mladić je, po oceni britanskog generala, bio "komandant sa čvrstom, efektivnom kontrolom nad onim što se događalo". Srebrenica je, smatra, najbolja ilustracija za to. Mada je Srebrenica bila u zoni operacija Drinskog korpusa, Mladić je u julu 1995. godine, otišao na to područje da vidi šta se događa, održao je tri sastanka u hotelu Fontana i snimljen je kako se kreće kroz grad. Denet smatra da je Mladić "vršio ličnu kontrolu svega što se dešavalo" - nije sedeo u štabu već je bio na liniji što je, ukazao je, "razuman način obavljanja vojne aktivnosti". Mladić je na ovaj Denetov zaključak reagovao klimanjem glave u znak odobravanja.

Odgovarajući na pitanje da li je "iz vojne perspektive Mladić bio odgovoran za postupke podređenih", Denet je odgovorio da se "odgovornost ne može delegirati". "Ako ste zabrinuti da li ljudi pod vašom komandom čine zločin izvršavajući zadatke koje ste im dali, na vama je da izvršite istragu i eventualno izvedete počinioc pred sud", rekao je Denet.

Mladićev branilac Dragan Ivetić je danas počeo unakrsno ispitivanje koje će se nastaviti sutra.

2013-11-12

HAG/DEN HAAG

MLADIĆ ODGOVORAN "SVIĐALO MU SE TO ILI NE"

Uprkos višestrukim nastojanjima branioca da Vojsku Republike Srpske prikaže kao decentralizovanu, britanski general Ričard Denet se "uljudno zahvaljivao" na poučnom materijalu koji mu je predočavan ostajući pri stavu da je general Mladić bio odgovoran za događaje na terenu... "bez obzira da li mu se to sviđalo ili ne".

◀ Richard Dannatt, svjedok na suđenju Ratku Mladiću

U unakrsnom ispitivanju generala Ričarda Deneta/ Richard Dannatt, Mladićev branilac je nastojao da ospori zaključak vojnog veštaka optužbe da je Vojska Republike Srpske funkcionisala po principu centralizovanog rukovođenja i komandovanja. U ekspertske analizi komandovanja i rukovođenja u VRS, Denet je zaključio da su detaljna naređenja dolazila sa vrha kao i da se "ništa nije radilo bez Mladićevog odobrenja".

Vojska Republike Srpske je, prema Denetu, imala strukturu zasnovanu na korpusima pod kojima su se nalazile jedinice Teritorijalne odbrane, paravojne jedinice uključujući i Škorpione kao i sve druge formacije na terenu. Sve što se događalo je, smatra Denet, bilo u nadležnosti zapovednika korpusa koji je odgovarao

direktno Generalštabu i generalu Mladiću, a ovaj je bio odgovoran "bez obzira da li mu se to sviđalo ili ne". Mada je branilac ukazao da su Škorpioni bili stacionirani u Đelotovcima, u Hrvatskoj, i da su bili vezani za MUP Republike Srpska Krajina, Denet je ostao pri tvrdnji da su "operisali u Republici Srpskoj, u zoni odgovornosti krajiških korpusa", te su stoga bili pod komandom i rukovođenjem Mladića.

U jeku srebreničke operacije, 15. jula 1995. godine, Ratko Mladić se u Beogradu sastao sa visokim zvaničnicima međunarodne zajednice, uključujući i generala Ruperta Smita. Na tom sastanku je, po Denetu, Smit postavio "pitanja Mladiću u vezi sa masakrom, silovanjima i pogubljenjima u Srebrenici". Po odbrani i izveštaju Jasušija Akašija/Yasushi Akashi od 17. jula 1995. Mladić i Smit su postigli neformalni dogovor o brojnim temama uključujući linije snabdevanja, rotaciju osoblja UNPROFOR i slobodu kretanja. Denet je odgovorio da je Mladić napravio ustupak zato što se plašio da će sve što se odvija u i oko Srebrenice izazvati neprijatnosti za Republiku Srpsku. Na pitanje da li bi Mladić odobrio Smitu ulazak u Srebrenicu da je imao šta da sakrije, Denet je odgovorio da su 15. jula ljudi već pobijeni a njihova tela su sahranjena dalje od Srebrenice. Rekao je takođe, da je Mladićevim odlaskom u Srbiju komanda prešla na njegovog načelnika štaba Milovanovića koji je, međutim, sve svoje odluke pre primene saopštavao Mladiću.

Branilac je takođe predočio odlomak iz Denetove knjige u kojoj sažima zaključke sa svedočenja na suđenju komandantu Drinskog korpusa Radislavu Krstiću. Denet je naveo da je na osnovu njegovog "govora tela" zaključio da je Krstić smatrao "greškom" slepo prihvatanje Mladićevog naređenja za ubistva u Srebrenici. Odgovarajući na pitanje branioca, Denet je potvrdio da nije video Mladićevo "fizičko naređenje" ali je na osnovu lanca komandovanja zaključio da je Mladić jedini mogao da izda takav nalog Krstiću.

Denet je u knjizi naveo da je tokom boravka u Banja Luci 1995. godine bio spreman da uhapsi Radovana Karadžića ako mu se ukaže prilika ali da je situacija sa Mladićem bila "drugačija". Hapšenje Mladića bi, napisao je, izazvalo reakcije no, "ovaj monstrum ne može zauvek da beži - jednom će morati da bude uhapšen". Upitan da li Mladića i dalje smatra "monstrumom kojeg želi da vidipred licem pravde", Denet je kratko odgovorio: "Da".

Generala Deneta, bivšeg načelnika Generalštaba britanske armije, je na klupi za svedoke zamenila Eva Tabo/Ewa Tabeaux, ekspert tužilaštva za demografska pitanja.

2013-11-13

HAG/DEN HAAG

TUŽILAC: NALAZI IZ TOMAŠICE BIĆE UVRŠTENI U PREDMET MLADIĆA

Tužilaštvo najavilo da će u dokaze protiv Ratka Mladića uvrstiti dokaze iz masovne grobnice Tomašica kod Prijedora iz koje je do sada ekshumirano 470 tijela. Prema ažuriranim podacima koje je u nastavku suđenja iznijela demografski ekspert tužilaštva Eva Tabo do ljeta ove godine identifikovano je 6.745 žrtava iz srebreničkih masovnih grobnica...

◀ Dermot Groome, tužilac na suđenju Ratku Mladiću

Tužilac Dermot Grum/Groome je na početku današnje rasprave obavijestio Pretresno vijeće o ekshumaciji masovne grobnice Tomašica kod Prijedora. Od 470 do sada ekshumiranih tijela, po riječima tužioca, urađeno je deset preliminarnih identifikacija koje su pokazale da se radi o žrtvama čija se smrt dovodi u vezu sa optužbama iz optužnice protiv Ratka Mladića.

Tužilac je ukazao na unos iz Mladićevo ratnog dnevnika od 27. maja 1993. godine prema kojem je bivši šef prijedorske policije Simo Drljača zatražio pomoć od vojske da ukloni oko pet hiljada leševa koji su prethodno zakopani u rudniku Tomašica. Drljača bi, zapisao je Mladić, da to "utrapi vojsci", a da se leševa "riješi spaljivanjem, mljevenjem ili na neki drugi način".

Tužilaštvo, rekao je Grum, smatra svojom obavezom da nalaze iz Tomašice uključi u Mladićev predmet, te će na lice mjesta uputiti forenzičkog antropologa Džona Klarka/John Clark.

◀ Ewa Tabeau, svjedok na suđenju Ratku Mladiću

Nakon toga u sudnicu je pozvana demografski ekspert tužilaštva Eva Tabo/Ewa Tabeau. Prema ažuriranim podacima iz izvještaja koje je dr. Tabo pripremila za suđenje Mladiću u masovnim grobnicama koje se dovode u vezu sa padom Srebrenice i Žepe zaključno sa 21. julom 2013. godine pronađeno je 8.047 žrtava, od čega je do sada identifikovano 6.745 osoba, odnosno 85,8 posto. Ukupan broj potvrđenih žrtava iz incidenata u drugim opštinama navedenim u Mladićevoj optužnici iznosi 1.965 ljudi.

U izvještaju koji se odnosi na promjene nacionalnog sastava stanovništva u 22 opštine u Bosni i Hercegovini se navodi da je tokom rata is tih opština prognano i

izbjeglo 436.000 ljudi, od čega 218.000 Muslimana. Tabo smatra da se radi o vrlo visokim brojkama koje ukazuju na znatne promjene u nacionalnom sastavu stanovništva, što se po njoj može objasniti samo razlozima koji su povezani sa ratom u BiH.

Pred kraj zasjedanja počelo je unakrsno ispitivanje dr. Tabo od strane Mladićeve odbrane. Ono će, međutim, biti završeno naknadno pošto je za sutra planiran iskaz Poljaka Januša Kalbarčika/Janusz Kalbarczyk, bivšeg pripadnika UN kojeg su srpske snage u maju i junu 1995. godine držale kao taoca i koristile kao živi štit od vazdušnih udara NATO.

2013-11-14

HAG/DEN HAAG

JAHORINSKI "ŽIVI ŠTIT"

Na suđenju Ratku Mladiću svjedočio Poljak Januš Kalbarčik kojeg su srpske snage sa još oko 200 pripadnika UN koristile kao "živi štit" od udara NATO snaga u rejonu Jahorine u maju i junu 1995. godine.

Na suđenju Ratku Mladiću optužba je na klupu za svjedoke izvela umirovljenog pukovnika poljske vojske Januša Kalbarčika/Janusz Kalbarczyk, jednog od oko 200 pripadnika mirovnih snaga UN koje su, po optužnici, snage bosanskih Srba u maju 1995. godine uzele za taoce i koristile ih kao "živi štit" od vazdušnih udara NATO. U to vrijeme je u činu majora bio vojni posmatrač UN na Palama.

◀ Janusz Kalbarczyk, svjedok na suđenju Ratku Mladiću

Kalbarčika su srpske snage uhapsile dan nakon prvih vazdušnih udara NATO po srpskim ciljevima, u jutarnjim satima 26. maja 1995. godine. Prvo je odveden u Jahorinski potok gdje je liscama zavezan za gromobran u neposrednoj blizini skladišta municije koja su bila na meti vazdušnih udara. Jedan srpski oficir mu je s pištoljem uperenim u glavu rekao da je dobio naređenje da pobije "plave šljemove" ukoliko NATO ne obustavi zračne udare.

Kalbarčik je nakon nekoliko sati sa Kanađaninom Patrikom Reknerom/Patrick Rechener odvezen na Jahorinu, gdje ih je kraj radarske stanice intervjuisao novinar srpske televizije. "Da li će oni preživjeti zavisi od toga da li će NATO djelovati", zaključio je novinar na snimku. Emitovan je još jedan intervju sa svjedokom, obavljen dan kasnije na istoj lokaciji.

Svjedok je ovom prilikom govorio i o posljedicama koje je na njega ostavilo zatočeništvo u rukama srpskih snaga. Kada se, nakon puštanja na slobodu i odmora, vratio na dužnost vojnog posmatrača primijetio je da se "uznemiri svaki put kad vidi Srbe", kao i da je kada je morao da govori o zatočeništvu postajao "emotivan" i imao osjećaj da će zaplakati.

Odgovarajući na pitanja Mladićeve odbrane Kalbarčik je rekao da je do oslobađanja 13. juna, sa drugim pripadnicima UN, bio zatočen u kasarni VRS u rejonu Pala odakle su, po potrebi, mogli brzo biti premješteni u blizinu neke od potencijalnih meta NATO, što je samo doprinijelo osjećaju da služi kao "živi štit". Naveo je, također, da ih je 2. ili 3. juna obišla neka delegacija u kojoj je bio i Ratko Mladić.

Svjedok je odbacio sugestiju branioca Stojanovića da Mladić nije bio u toj delegaciji. Rekao je da u prvi mah nije prepoznao Mladića jer je bio u civilnoj odjeći ali je kasnije tog dana shvatio je da se radilo o njemu, pošto ga je vidio u jednoj televizijskoj reportaži.

Odbrana je, također, sugerisala da je zbog zračnih udara NATO postojala opasnost od nasilnih reakcija lokalnog stanovništva prema "plavim šljemovima" i da su zapovjednici VRS zbog toga naredili mjere njihove "zaštite". Ta opasnost je, složio se Kalbarčik, zaista postojala posebno prvog dana zatočeništva kada su ih srpski vojnici ostavili same pored vozila za koje su bili vezani liscama. Za to vrijeme Paljani su ih gađali kamenicama i pljuvali. Ali to, po Kalbarčiku, samo govori da pripadnike VRS nije zapravo bilo briga šta će im se desiti.

2013-11-15

HAG/DEN HAAG

VEĆE NALOŽILO LEKARSKI PREGLED MLADIĆA

Pretno veće koje sudi Ratku Mladiću za genocid i druge zločine u Bosni i Hercegovini zatražilo detaljan lekarski pregled optuženog kako bi utvrdilo da li bi ipak moglo da se radi 5 umesto 4 dana nedeljno. Skraćena, četvorodnevna radna sedmica bi, po danas objavljenom nalogu, mogla da produži Mladićevo suđenje do polovine 2016. godine.

◀ Ratko Mladić u sudnici Tribunala

Nakon što je Žalbno veće uvažilo zahtev odbrane Ratka Mladića i naložilo da se radna sedmica sa 5 skрати na 4 dana, Pretresno veće je danas zatražilo da se u pauzi između dokaznih postupaka tužilaštva i odbrane izvrši detaljan lekarski pregled optuženog.

U prilog zahtevu da se skрати radna sedmica, odbrana se pozvala na mišljenje dvoje beogradskih lekara koji su ocenili da bivšem komandantu Glavnog štaba VRS preči novi moždani udar. Veće je potom saslušalo lekara iz Pritvorske jedinice koji je zaključio da je izneta procena najgori mogući scenario dodajući, međutim, da bi usled zamora, Mladić mogao da doživi mentalno "preopterećenje".

U danas objavljenom nalogu, veće ukazuje da uoči dokaznog postupka odbrane, čiji je početak predviđen u februaru ili martu 2014. godine, želi da se upozna sa "celokupnom zdravstvenom situacijom optuženog", sa posebnim naglaskom na nalaze kardiologa i neurologa.

Ovakav pregled treba da odgovori na pitanje da li postoji rizik od moždanog udara ukoliko bi se, u nastavku postupka,

ipak radilo 5 dana sedmično. Veće očekuje da doktori utvrde koliko se taj rizik po Mladića razlikuje od rizika kojem su izloženi muškarci njegovih godina, da li bi pauza od dva do tri meseca u narednom periodu imala uticaja na taj rizik i da li bi produžetak suđenja do polovine 2016. godine imao bolje efekte na zdravlje optuženog od petodnevne radne sedmice koja bi dovela do brže okončanog postupka.

Od lekara se očekuje da dostave poverljive izveštaje što je pre moguće a najkasnije do 24. januara sledeće godine.

2013-11-18

HAG/DEN HAAG

“NEPRIKLADNA” TERMINOLOGIJA VJEŠTAKINJE TUŽILAŠTVA

Odbrana Ratka Mladića smatra da su riječi kao što su “masakr”, “zvjerstva”, “razmjere viktimizacije”, “etničko čišćenje”... “neprikladne” za jedan demografski ekspertski izveštaj. Demograf tužilaštva Eva Tabo se ne slaže i kaže da je ta terminologija proizašla iz podataka prikupljenih nakon otkrivanja masovnih grobnica.

◀ Ewa Tabeau, svjedok na suđenju Ratku Mladiću

Na suđenju Ratku Mladiću danas je završeno unakrsno ispitivanje demografskog eksperta tužilaštva dr Eve Tabo/Ewa Tabeau koje je prošle sedmice prekinuto radi iskaza Januša Kalbarčika/ Janusz Kalbaraczyk, bivšeg pripadnika UN kojeg su srpske snage u maju i junu 1995. godine držale kao taoca i koristile kao “živi štit” od vazдушnih udara NATO.

Odbrana je ukazivala na, po njoj, “neprikladne” izraze iz izveštaja Eve Tabo kao što su “masakr”, “zvjerstva”, “razmjere viktimizacije”, “etničko čišćenje”... Mladićev branilac Dragan Ivetić je sugerisao da je svjedokinja takvu terminologiju preuzela iz medija, koji nisu pouzdan izvor za jedan ekspertski demografski izveštaj.

Po mišljenju Eve Tabo, međutim, to su “vrlo prikladni” termini s obzirom na tematiku njenih demografskih analiza. U izveštaju o Srebrenici se, podsjetila je, govori o oko 8.000 ljudi koji su nestali nakon pada te enklave u ruke srpskih snaga. Velika većina njih je kasnije pronađena u neobilježenim masovnim grobnicama, zatim ekshumirana i identifikovana. Iz tih podataka je proizašla terminologija njenih ekspertskih izveštaja a ne iz medija, pojasnila je Tabo.

Mladićeva odbrana je nastojala osporiti broj žrtava ukazujući da se u izveštaju o Srebrenici ne navodi koliko je ljudi izgubilo život u borbama prilikom proboja kroz šume, koliko ih je nastradalo u minskim poljima, niti koliko njih je izvršilo samoubistvo jer nisu željeli živi pasti u ruke srpskih snaga.

Odbrana je, između ostalog, ukazivala i na poklapanja između spiskova nestalih Srebreničana i evidencije Armije BiH, kao i činjenicu da na spiskovima Armije BiH nisu navedeni pripadnici “muslimanskih paravojnih snaga”. Tabo je potvrdila da su oko 70 posto ljudi sa spiska nestalih bili vojnici, naglašavajući da se ona u svojim ekspertskim izveštajima nije bavila uzrokom njihove smrti.

Nakon što je iskaz Eve Tabo zaključen na klupu za svjedoke je pozvan vojni ekspert tužilaštva iz Velike Britanije, Juen Braun/Ewan Brown.

2013-11-19

HAG/DEN HAAG

STRATEŠKI CILJEVI KAO OSNOVA DELOVANJA VRS

Vojni ekspert tužilaštva tvrdi da su strateški ciljevi političkog rukovodstva na Palama predstavljali osnovu delovanja VRS, kao i da je optuženi Ratko Mladić morao biti obavešten o napadima na nesrbe u bosanskoj Krajini i uslovima u logorima.

Vojni analitičar tužilaštva Juen Braun/Ewan Brown je na suđenju Ratku Mladiću predstavio svoj ekspertski izveštaj pod naslovom “Vojna situacija u bosanskoj Krajini 1992. godine”.

Prema Braunu JNA je početkom 1992. godine u Bosni i Hercegovini “radila na dva koloseka”. S jedne strane razmeštena je širom zemlje kako bi smirila međunacionalne napetosti, dok je s druge strane, direktno pomagala bosanske Srbe. U svojoj ratnoj beležnici Mladić je 30. aprila '92. zapisao kako ga je tadašnji načelnik štaba JNA general Adžić uveravao da će JNA, uprkos priči o povlačenju, ostati u srpskim krajevima.

◀ Ewan Brown, svjedok na suđenju Ratku Mladiću

U svom izveštaju Braun je detaljno predstavio proces transformacije Petog korpusa JNA u Prvi krajiški korpus VRS, koji je delovao na teritoriji bosanske Krajine. Mladić je, ukazuje Braun, bio obavješten o tome šta se dešava nesrbima na području bosanske Krajine. Među dokumentima koji to potkrepljuju je i izveštaj upućen 12. maja 1992. godine Drugoj vojnoj oblasti, na čijem je čelu tada bio Mladić. U izveštaju se detaljno govori o masovnom iseljavanju Hrvata i Muslimana iz Donjeg Vakufa. U istu kategoriju dokumenata Braun je uvrstio i borbene izveštaje Prvog krajiškog korpusa u kojima se pominje veliki broj zarobljenih nesrba nakon operacija čišćenja. Povrh toga, sam Mladić je 30. aprila u svom dnevniku, pod naslovom "Ogromne štete", zapisao:

"Arkan u Bijeljini; rušenje Foče, pljačka, paljevina; paljenje hrvatskih sela u Kupresu; bombardovanje starog dela Sarajeva". Sve su to, zaključuje Braun, pokazatelji da je Mladić znao kakve se aktivnosti dešavaju na terenu.

Analizom političkih i vojnih dokumenata Braun je utvrdio direktnu povezanost vojnih operacija i šest strateških ciljeva bosanskih Srba. Te ciljeve Karadžić je predstavio 12. maja na 16. zasedanju Skupštine RS, na kojem je formalno osnovana i VRS. Iako na istom zasedanju Mladić upozorava političare da "ljudi nisu piljci ili ključevi" koji se lako mogu premeštati iz džepa u džep, te da to može dovesti i do "genocida" koji će "političko rukovodstvo morati da objasni", Mladić takođe zaključuje da se mora biti "oprezan" i da sve što bude urađeno, "mora biti sačuvano kao najveća tajna". Konačno, u izveštaju Glavnog štaba VRS o borbenoj gotovosti tokom 1992. godine navodi se da su ti ciljevi "služili kao opšta smernica na osnovu koje su planirane operacije VRS".

Braun je zaključio da je Glavni štab morao biti obavješten o uslovima u logorima, a posebno u Manjači, ali u njegovom godišnjem izveštaju nema kritika delovanja Prvog krajiškog korpusa i operacija koje su rezultirale smrću civila, a logori se uopšte i ne pominju.

Na početku unakrsnog ispitivanja Mladićev branilac Branko Lukić nastojao je da pobije svedokovu tezu o "pristrasnosti" JNA. Po obrani, JNA je morala da zaštiti Srbe u Hrvatskoj i Bosni zbog toga što su se druge strane naoružavale i spremale za sukob. Svedočenje Juena Brauna se nastavlja u četvrtak.

2013-11-21

HAG/DEN HAAG

PREKOMERNE REAKCIJE VOJSKE BOSANSKIH SRBA

Vojni veštak tužilaštva odbacuje tvrdnje odbrane Ratka Mladića o koordiniranim napadima Muslimana na srpska sela oko Prijedora i podseća da je reakcija vojske bosanskih Srba na pojedinačne incidente bila nesrazmerna.

◀ Ewan Brown, svjedok na suđenju Ratku Mladiću

U nastavku unakrsnog ispitivanja vojnog veštaka optužbe Juena Brauna/Ewan Brown, odbrana Ratka Mladića dokazivala je da su naoružani Muslimani 1992. godine organizovano napadali srpske snage širom teritorije bosanske Krajine.

Deo šireg plana napada na srpska područja, prema odbrani, činili su napad na kontrolni punkt u Hambarinama, zaseda vojnog konvoja koju su postavili Muslimani u Kozarcu, kao i napad na Prijedor 30. maja 1992. godine. Mada ne poriče da je muslimanska strana napadala srpske teritorije, svedok ne vidi "nužnu vezu" između tih napada i kvalifikuje ih kao "pojedinačne incidente relativno niske razine".

Braun podseća da se brojčano stanje i opremljenost muslimanskih boraca nikako ne može uporediti sa snagom Prvog krajiškog korpusa VRS. Srpska strana je pretrpela relativno male gubitke u pomenutim napadima ali je na njih odgovarala silovito i hiljade ljudi zatvarala u logore.

Braun se složio s braniocem da je VRS imala pravo da reaguje na napade, ali je naglasio da u kontekstu nastojanja srpskih snaga da obezbede kontrolu nad što većom teritorijom BiH reakcije snaga bosanskih Srba "nisu bile odgovarajuće".

Branilac je svedokov izveštaj nazvao "pogrešnim", zamerajući mu da je jednostran budući da je analizirao samo ponašanje srpske strane u konfliktu. Braun je međutim podsetio branioca da je njegov zadatak bio da napravi izveštaj o aktivnostima snaga bosanskih Srba u bosanskoj Krajini dok su drugi analitičari bili zaduženi za analizu

drugih teritorija i aktera bosansko-hercegovačkog konflikta.

Unakrsno ispitivanje Juena Brauna biće nastavljeno sutra.

2013-11-22

HAG/DEN HAAG

NUTRICIONISTA U LOGORU MANJAČA

U nameri da skine odgovornost sa vojske za uslove i tretman zatočenika u logorima u bosanskoj Krajini, Mladićeva odbrana tvrdi da je nestašica hrane bila uzrok neuhranjenosti logoraša, uprkos tome što je komanda logora Manjača čak zaposlila i nutricionistu. "Ako je postojao, nutricionista očitno nije radio svoj posao", odgovara vojni ekspert tužilaštva.

◀ Ewan Brown, svjedok na suđenju Ratku Mladiću

Vojni veštak tužilaštva Juen Braun/Ewan Brown završio je danas četvorodnevni iskaz na suđenju Ratku Mladiću, za koje je pripremio izveštaj pod naslovom "Vojna situacija u bosanskoj Krajini 1992. godine".

Nastojeći da pobije zaključke tog izveštaja branilac je insistirao da je vojska sankcionisala počinioce krivičnih dela nad nesrbima. Ukazujući da su stroge disciplinske mere JNA, preuzete u VRS, branilac je prikazao dokument iz juna 1992. godine, u kojem se nalaže da se "po svaku cenu" spreče pljačke, da se u odnosu prema neprijatelju poštuju međunarodni standardi, a prekršioi kažnjavaju čak i do upotrebe mera "fizičke likvidacije". Braun se, međutim, zapitao da li su te "ultimativne sankcije" zaista

i primenjivane. U dokumentima koje je proučavao nikada nije naišao na dokaze da su preduzimate "rigorozne, robusne i efikasne mere". Takođe, nije video pokretanje istražnih radnji protiv bilo kojeg višeg oficira, već samo nekoliko zahteva vojnog tužioca koji su nedovoljno istraženi i odbačeni.

Advokat Branko Lukić nastojao je da ospori i Braunov zaključak da je VRS podržavala organizovanu pljačku imovine nesrba. U prilog tome prikazao je dokument s potpisom generala Talića iz maja 1995. godine koji nalaže da se snabdevanje mora nastaviti "po ustaljenoj šemi". Prema Braunu, Talić izdaje dvostruka naređenja. S jedne strane nastoji da spreči pljačke i kršenja discipline, ali isključivo na pojedinačnom nivou. Sa druge strane, međutim, on "rado pristaje", na politiku vlasti da se pokretna i nepokretna imovina onih koji se iseljavaju mora oduzeti, centralizovati i staviti državi na raspolaganje, kako je navedeno u uputstvu vlasti RS iz jula 1992. godine. "Čini se da vlasti nisu htele da pojedinci profitiraju", zaključio je Braun. Povrh toga, mali broj istraga je stvorio atmosferu u kojoj vojnici znaju da nema posledica, čime su inicijalna uputstva za sprečavanje kriminala postala "besmislena i bezvredna".

Osvrćući se na delove izveštaja u kojima se govori o lošim uslovima u zatočeničkim logorima u bosanskoj Krajini, branilac je sugerisao da je "opšta nestašica hrane" bila uzrok neuhranjenosti u logoru Manjača, uprkos naporima komande logora koja je čak imala i stalno zaposlenog nutricionistu. "Ako je postojao, nutricionista očitno nije radio svoj posao", prokomentarisao je Braun.

U pokušajima da porekne odgovornost vojske za dešavanja u Manjači i prijedorskim logorima Omarska, Keraterm i Trnopolje, branilac je insistirao da je zarobljenike u logor dovodila policija, da komanda logora nije imala punu kontrolu, kao i da vojska nije bila odgovorna ni za šta što se dešavalo van kapija logora. Prema braniocu, vojska ne snosi odgovornost ni za smrt više zatvorenika koje su početkom avgusta 1992. policajci ubili pred kapijom Manjače. Braun podseća da komanda logora nije ni pokušala da odmah privede počinioce, osigura mesto zločina niti o tome obavesti vojnu policiju.

2013-11-25

HAG/DEN HAAG

O ZAROBLJENICIMA "ZAOBILAZNO, U GRANICAMA ZAKONITOSTI"

Pukovnik Milenko Todorović na suđenju Ratku Mladiću svedoči kako je, nakon pada Srebrenice u julu 1995. godine, dobio naređenje da organizuje smeštaj za 1.000 do 1.200 zarobljenika u logor u Batkoviću. Naređenje je, po svedoku, izrečeno "zaobilazno, u granicama zakonitosti", ali zarobljenici nikada nisu stigli do Batkovića.

Niz svedočenja veštaka tužilaštva na suđenju Ratku Mladiću na kratko je prekinut iskazom bivšeg načelnika organa za bezbednosno obaveštajne poslove Istočno-bosanskog korpusa Vojske Republike Srpske (VRS) Milenka Todorovića. Tužilaštvo je uvelo u dokaze izjavu koju je Todorović dao istražiteljima 2010. kao i transkript njegovog svedočenja u predmetu Zdravka Tolimira iz aprila 2011. godine.

◀ Milenko Todorović, svjedok na suđenju Ratku Mladiću

Neposredno nakon pada Srebrenice u julu 1995. Todorović je, kako kaže, "najverovatnije u telegramu" dobio naređenje Glavnog štaba da komandi korpusa prenese zadatak da pripremi smeštaj za 1.000 do 1.200 zarobljenika koji će biti sprovedeni u hangar u Batkoviću. Time bi se, rekao je, omogućilo da se ti zarobljenici razmene za zarobljene pripadnike VRS. Pozadinski organi su dobili zadatak da isprazne hangar u Batkoviću, stvore uslove za smeštaj ljudi, uvedu vodu i obezbede osnovne sanitarne uslove. Todorović pretpostavlja da je naređenje poteklo od Zdravka Tolimira, načelnika bezbednosno-obaveštajnog sektora u Glavnom štabu VRS.

Sa dolaskom zarobljenika, rekao je Todorović, bila je upoznata "šira javnost" kao i roditelji zarobljenih boraca VRS koji su "željno iščekivali" razmenu. Budući da zarobljenici nisu pristizali, porodice su počele da vrše pritisak na komandu korpusa pa je njegov komandant Novica Simić, naložio Todoroviću da se kod "šefa" raspita šta se događa. Todorović je pozvao Tolimira koji mu je preneo da "nema ništa od toga, da obustavi pripreme". U izjavi istražiteljima tužilaštva, Todorović je rekao da je "iz komunikacije sa svetom u okolini" doznao da su nesuđeni zarobljenici logora Batković streljani u Pilici.

Todorović je u unakrsnom ispitivanju dodao da su u logor Batković ipak pristigli zarobljenici, ali samo njih 22 koje je držala Zvornička brigada, koji su zatim razmenjeni za zarobljene pripadnike VRS.

Branilac je ukazivao da je zahtevom koji je uputio Todoroviću – da prenese naređenje nadređenom komandantu Simiću - general Tolimir zaobišao pravila subordinacije po liniji komandovanja. Svedok se saglasio sa braniocem, negirajući istovremeno da je general Mladić izdao bilo kakvo naređenje za smeštaj zarobljenika. Ostavlja, međutim, mogućnost da je preko "nekoga", čije ime nije naveo, "zaobilazno, u granicama zakonitosti", preneto naređenje Istočno-bosanskom korpusu.

Iskaz Todorovića biće nastavljen sutra.

2013-11-26

HAG/DEN HAAG

VALJANE INSTRUKCIJE I NEOVLAŠĆENA NAREĐENJA

Bivši bezbednjak Istočno-bosanskog korpusa Milenko Todorović smatra da je general Tolimir "delimično" delovao izvan delokruga svojih ovlašćenja kada je komandi korpusa, nadležnoj za logor Batković, naložio pripreme za prijem između 1.000 i 1.200 zarobljenika iz Srebrenice.

◀ Milenko Todorović, svjedok na suđenju Ratku Mladiću

Pukovnik Milenko Todorović je u glavnom iskazu na suđenju Ratku Mladiću tvrdio da je u julu 1995. godine iz Glavnog štaba VRS, od generala Zdravka Tolimira, dobio nalog da nadređenima u komandi korpusa prenese zadatak da pripreme prijem 1.000 do 1.200 zarobljenika u logor Batković kod Bjeljine. Oni su, po Todoroviću, mogli da budu razmenjeni za pripadnike VRS koje je Armija BiH zarobila na Lisači.

Tolimir je u kasnijem telefonskom razgovoru sa Todorovićem rekao da zarobljenici iz Srebrenice ipak neće doći u logor. U unakrsnom ispitivanju, Mladićev branilac je doveo u pitanje "primerenost" Tolimirovog naređenja koje, po njemu, nije sledilo lanac komandovanja.

U dodatnom ispitivanju, tužiteljica je svedoku predočila dva dokumenta upućena iz Glavnog štabakoji, po njoj, potvrđuju da je Tolimir, tadašnji Mladićev pomoćnik za bezbednost i obaveštajne poslove, imao zakonskog osnova da izda naređenja komandi Istočno-bosanskog korpusa. Po Todoroviću, Tolimir "delimično jeste, a delimično nije" postupao u skladu sa svojim ovlašćenjima. Budući da je Tolimirov nalog smatrao "instrukcijom", Todorović nije video ništa sporno u njegovoj primeni. Da je taj nalog bio naredbodavne prirode, onda bi izlazio iz "delokruga Tolimirovih dužnosti". Ipak, ukazujući da je "teško" dati jednostavan odgovor, svedok je zaključio da "uglavnom ništa nije bilo suprotno zakonu".

Naredni svedok na suđenju Mladiću daje iskaz na sednici zatvorenoj za javnost zaštićen pseudonimom RM 038. Nakon njega se na klupu za svedoke vraća istražitelj tužilaštva Bari Hogan/Barry koji je u septembru ove godine dao iskaz o snajperskom i artiljerijskom delovanju VRS na Sarajevo.

2013-11-27

HAG/DEN HAAG

TUŽILAŠTVO PRIKUPLJA DOKAZE O TOMAŠICI

Optužba najavila da će tražiti ponovno otvaranje dokaznog postupka na suđenju Ratku Mladiću, kako bi predočila dokaze o masovnoj grobnici u kompleksu rudnika Tomašica kraj Prijedora. Odbrana traži najmanje šest meseci pauze za pripremu svog dokaznog postupka.

◀ Dermot Groome, tužilac na suđenju Ratku Mladiću

Tužilac Dermot Grum/Groome najavio je da će tražiti ponovno otvaranje dokaznog postupka optužbe na suđenju Ratku Mladiću, kako bi sudijama prezentovali dokaze u vezi sa novootkrivenom masovnom grobnicom u rudniku Tomašica kraj Prijedora.

Tužilaštvo procenjuje da će im za izvođenje tih dokaza biti potrebne dve sedmice u martu sledeće godine. Grum je istakao da se radi o dokazima koji su važni ne samo za utvrđivanje smrti žrtava, već i za dokazivanje "velike operacije ubijanja i sahranjivanja", što je relevantno za dokazivanje navoda prve tačke optužnice kojom se Mladić tereti za genocid.

Obzirom da se dokazni postupak optužbe završava za dve sedmice, odbrana je najavila da u svom postupku planiraju da utroše jednako vremena kao i tužilaštvo i izvedu otprilike isti broj svedoka. Tužilac je do sada potrošio oko 200 sati. Za pripremu dokaznog postupka branilac Branko Lukić zatražio je najmanje šest meseci. Međutim, ukoliko tužilaštvo u martu ponovo otvori postupak u vezi sa Tomašicom, branilac je najavio da će tražiti da se i odbrani u te svrhe dodeli duplo više vremena u odnosu na tužioca. Odbrana, naime, planira da svoje dokaze u vezi sa Tomašicom prezentuje jednako dugo koliko i tužilac, s tim što bi im za pripremu tih dokaza bilo potrebno još toliko vremena.

Odbrana je takođe najavila da planiraju da podnesu zahtev u skladu sa pravilom 98bis Pravilnika o postupku i dokazima. To pravilo daje priliku odbrani da zatraži oslobađanje optuženog na "poluvremenu" suđenja po onim tačkama optužnice za koje tužilaštvo, po njima, nije izvelo dovoljno dokaza koji bi doveli do osuđujuće presude. Taj zahtev biće podnet najranije u februaru naredne godine.

Prethodno je na kratko dodatno ispitivanje pozvan istražitelj tužilaštva Beri/Barry Hogan, koji je u septembru ove godine svedočio o snajperskim incidentima i granatiranju Sarajeva. U današnjem iskazu tužiteljica mu je predočila dve mape Sarajeva – radnu kartu Sarajevsko-romanijskog korpusa VRS iz jula 1992. godine i mapu Armije BiH iz marta 1995. godine. Svedok je na obe mape pokazao pravac prostiranja linija sukoba i naveo da nema mnogo razlike kada se uporede položaji iz 1992. i 1995. godine.

Na zahtev tužiteljice svedok je na mapama uneo sledeće kote: Debelo Brdo, Čolinu Kapu, Mojnilo, Hum, Hrasno i Hrasno brdo i potvrdio da su bile pod kontrolom ABiH, kao i da su se položaji srpske vojske nalazili iznad njih. Hogan je za brdo Žuč rekao da je "prelazio iz ruke u ruku", dok je Trebević bio stalno u rukama SRK, kao i Dobrinja 1 i Dobrinja 4, dok su preostali delovi Dobrinje bili pod kontrolom ABiH.

Na zahtev branioca u mapu Sarajeva ucrtao je i mesta koja su bila pod kontrolom ABiH: Vranjače, Grdonj brdo, Briješće brdo i Balino brdo, sa kojeg je, prema odbrani, ABiH mogla da kontroliše Vogošću.

2013-12-02

HAG/DEN HAAG

USPEŠNO RAZDVAJANJE NARODA

Ekspert tužilaštva za politička pitanja Patrik Trejnor na suđenju Ratku Mladiću svedoči o razvoju političkog rukovodstva bosanskih Srba od 1990. do kraja 1995. godine, "jednostranim" potezima na stvaranju srpske države i "uspešnom" ostvarenju osnovnog cilja bosanskih Srba – razdvajanja naroda u Bosni i Hercegovini.

U završnici izvođenja dokaza, tužilaštvo je na suđenju generalu Ratku Mladiću izvelo eksperta za politička pitanja Patrika Trejнора/Patrick Treanor. U dokaze je uveden transkript njegovog iskaza na suđenju Radovanu Karadžiću iz 2011. godine, a na usvajanje su ponuđena i dva izveštaja posvećena razvoju rukovodstva bosanskih Srba u periodu od 1990. do 1995. godine.

U izveštajima, Trejnor daje kratak pregled razvoja i porekla osnovnih srpskih političkih struktura u BiH, Srpske demokratske stranke (SDS) i njenih organa kao i glavnih organa Republike Srpske. Opisuje, dalje, formiranje skupštine bosanskih Srba 24. oktobra 1991. godine ukazujući, međutim, da su i pre tog datuma, bosanski Srbi na lokalnom nivou već uspostavili strukture koje su paralelno funkcionisale pod pokroviteljstvom SDS. Završni korak u "izgradnji zasebnog državnog entiteta u Bosni i Hercegovini" napravljen je 9. januara 1992. kada je proglašena Republika srpskog naroda u BiH.

◀ Patrick Treanor, svjedok na suđenju Ratku Mladiću

Ukazujući na dokumente Skupštine bosanskih Srba, tužiteljica je naglasila da je po Ustavu iz februara 1992. godine, Srpska republika BiH je "država srpskog naroda" čiju teritoriju čine područja autonomnih oblasti, opština i drugih srpskih etničkih celina, uključujući "područja na kojima je prema srpskom narodu učinjen genocid". Trejnor je rekao da su bosanski Srbi tokom čitavog sukoba pretendovali na teritorije koje su istorijski smatrali svojim a da su od početka "javno" povlačili jednostrane poteze za stvaranje sopstvene države.

Vojska Republike Srpska je, rekao je svedok, formirana reorganizacijom Teritorijalne odbrane na sednici skupštine 12. maja 1992. godine a Ratko Mladić je

imenovan za komandanta Glavnog štaba. Na istoj sednici su formulisani strateški ciljeva bosanskih Srba. Trejnor se, takođe, osvrnuo na ovlašćenja komandanta Glavnog štaba VRS prema Zakonu o vojsci kao i na ulogu i ovlašćenja političkih lidera, uključujući predsednika SDS i RS Radovana Karadžića i njegove potpredsednike Biljanu Plavšić i Nikolu Koljevića. Trejnor je, na kraju, rekao da je rukovodstvo bosanskih Srba bilo "veoma uspešno" u ostvarenju osnovnog cilja - razdvajanja naroda u Bosni i Hercegovini.

Trejnor će sutra nastaviti da odgovara na pitanja Mladićevog branioca koji je danas veći deo ispitivanja proveo ukazujući da su Srbi doneli odluku o formiranju sopstvenerepublike tek nakon što su Hrvati i Muslimani promenili svoj odnos prema SFRJ i odlučili da izađu iz njenog sastava.

2013-12-03

HAG/DEN HAAG

AKTIVAN I INFORMISAN KOMANDANT MLADIĆ

U devetom i verovatno poslednjem svedočenju pred Tribunalom, vojno-obaveštajni analitičar tužilaštva Rejno Tunens ukazuje da je Ratko Mladić bio "aktivan" komandant koji je "de facto vodio borbene operacije". Mladić je bio "jako dobro informisan" o aktivnostima jedinica a kao komandant Glavnog štaba je sprovodio politiku formulisanu u strateškim ciljevima bosanskih Srba. Dokazni postupak odbrane može da počne 13. maja 2014.

◀ Reynaud Theunens, svjedok na suđenju Ratku Mladiću

Svedočenjem vojno-obaveštajnog analitičara Rejno Tunensa/Reynaud Theunens, tužilaštvo zatvara dokazni postupak koji je počeo 9. jula 2012. godine. Tunensu je ovo deveti i verovatno poslednji put da svedoči na poziv tužilaštva u kojem je radio do 2009. godine nakon čega je prešao na čelo zajedničkog analitičkog centra privremenih snaga UN u Libanu.

Za potrebe suđenja Mladiću, Tunens je u septembru 2012. godine, sastavio ekspertski izveštaj u kojem analizira njegovu ulogu kao zamenika komandanta Druge vojne oblasti JNA i komandanta VRS. Analizom niza dokumenata, Tunens je zaključio da je Ratko Mladić bio "aktivan" komandant i da je "intervenirao" ako bi ocenio

da se ne poštuje hijerarhija ili da nije dovoljno obavešten o događajima. Mladić se, zaključuje Tunens, "kretao izvan prostora komande", lično je odlazio na komandna mesta i "de facto je vodio borbene operacije".

Tunensov izveštaj se odnosi na period od početka 1992. do kraja 1995. godine. Mada kaže da nije raspolagao velikim brojem dokumenata o prvom periodu - do 12. maja 1992. godine kada je osnovana VRS - Tunens je ipak mogao da zaključi da je Mladić sve vreme bio "jako dobro" i "sistematski" informisan o aktivnostima jedinica i komandi.

Tumačeći ponuđene dokumente, Tunens je zaključio da strateški ciljevi bosanskih Srba formulisani na sednici skupštine 12. maja 1992. predstavljaju "glavne političke smernice koje su određivale operacije VRS do kraja sukoba". Strateški ciljevi podrazumevaju razgraničenje srpskog od druga dva naroda u Bosni i Hercegovini i definišu geografski okvir zamišljene srpske države sa granicama na Neretvi i Uni, bez granice na Drini, koridorom u Posavini, delom podeljenog Sarajeva i izlazom na more. Tunensovo svedočenje biće nastavljeno u četvrtak i trajaće najverovatnije i deo naredne sedmice.

Pre Tunensa je završeno unakrsno ispitivanje eksperta tužilaštva za politička pitanja Patrika Trejнора/Patrick Traenor. Branilac je ukazivao da do zvaničnog osnivanja VRS, Mladić "nije imao ovlašćenja vezana za teritorijalnu odbranu" kojom je "komandovao" Bogdan Subotić a "upravljao" Radovan Karadžić. Branilac je takođe sugerisao da su sredinom 1992. na prostorima Krajine i Banja Luke delovale paravojne jedinice koje nisu bile pod kontrolom VRS.

Predsedavajući sudija Ori/Orie je danas saopštio da je veće spremno da udovolji zahtevu odbrane za šestomesečne pripreme i načelno dozvoli početak izvođenja Mladićevih dokaza 13. maja naredne godine. Tačan datum početka dokaznog postupka odbrane biće saopšten naknadno.

2013-12-05

HAG/DEN HAAG

POD MLADIĆEVOM KOMANDOM DO OSTVARENJA STRATEŠKIH CILJEVA

U nastavku glavnog iskaza na suđenju bivšem komandantu Glavnog štaba VRS, ekspert za vojna i obaveštajna pitanja Rejno Tunens analizira ostvarivanje šest strateških ciljeva bosanskih Srba kroz rukovođenje i komandovanje Ratka Mladića.

Deo ekspertskog izveštaja vojno obaveštajnog analitičara tužilaštva Rejno Tunensa/Reynaud Theunens o ulozi Ratka Mladića kao komandanta Glavnog štaba Vojske Republike Srpske (VRS) posvećen je ratnim ciljevima bosanskih Srba. Strateški ciljevi su formulisani na 16. sednici skupštine Srpske republike Bosne i Hercegovine 12. maja 1992. godine.

Prvi cilj – razdvajanje srpskog od druga dva naroda je, po Tunensu, imao prioritet u odnosu na ostalih pet kojima se definiše geografski okvir zamišljene srpske države sa granicama na Neretvi i Uni, bez granice na Drini, sa koridorom koji povezuje Semberiju i Krajinu, delom Sarajeva i izlazom na more.

Strateški ciljevi su, ukazao je Tunens, bili osnova za uspostavljanje srpske države i baza za operacije VRS od 1992. do kraja 1995. Snage bosanskih Srba sastavljene od Teritorijalne odbrane, policije i dobrovoljaca iz Srbije počele su sa ostvarivanjem tih ciljeva i pre nego što su oni zvanično formulisani. Na primer, već u aprilu i maju 1992. preuzete su opštine na severu BiH čime je omogućeno kasnije probijanje koridora u Posavini.

Tužilac je predočio nekoliko naređenja koja ukazuju na preduzimanje mera za ostvarivanje strateških ciljeva. Na sastanku najvišeg srpskog rukovodstva 6. juna 1992. godine čiji je tok zabeležen u Mladićevom dnevniku navode se Karadžićeve reči da je "Bratunac oslobođen" te da "padom Bratunca pada i Zvornik" kao i da "drže pola Srebrenice". Time se, smatra Tunens, teži ostvarenju trećeg cilja – uklanjanju granice na Drini kao i prvog cilja, razdvajanju naroda. Na istom sastanku Krajišnik poziva na ujedinjenje severo-istočnog dela Bosne čime bi se ostvario drugi cilj – uspostavljanje posavinskog koridora. Krajišnik zaključuje da "granice treba braniti i odbraniti a od sutra da osvojimo ono što je naše i budemo spremni da odbranimo svoju državu". Istog dana Mladić je izdao direktivu broj 1 kojom je definisao operacije VRS.

Tužilac je predočio niz naređenja koja, po njemu, ukazuju na Mladićevo regularno vršenje funkcija komandovanja i rukovođenja. U aprilu 1992. godine, Mladić traži transfer ljudstva 9. Korpusa JNA u redove milicije i naređuje da im se dodeli oružje i municija. Time je, ukazao je Tunens, Mladić "zaobišao" primenu Vensovog plana za takozvanu Republiku Srpska Krajina koji je predviđao razoružavanje vojnih jedinica i lako naoružanje za miliciju. Po preuzimanju dužnosti komandanta Glavnog štaba, Mladić je tražio da jedinice JNA koje se povlače ostave za sobom oružje, da se vojnici JNA rođeni u BiH priključe VRS i zahtevao jeredovno izveštavanje. To sve, po Tunensu, ukazuje na jedinstveno rukovođenje i komandovanje jedinicama pod njegovom kontrolom.

Mladić je danas pokazao veliko interesovanje za iskaz Tunensa i često se glasno konsultovao sa braniocima zbog čega ga je predsedavajući sudija više puta upozorio. Sutrašnji nastavak Tunensovog iskaza odvijaće se bez Mladića koji se odrekao prava da prisustvuje zasedanju. Razlozi odsustva nisu saopšteni.

2013-12-06

HAG/DEN HAAG

DIREKTIVE "HARIZMATIČNOG KOMANDANTA"

Vojno-obaveštajni analitičar tužilaštva Rejno Tunens objašnjava na koji su način Ratko Mladić i VRS ostvarivali strateške ciljeve političkog rukovodstva bosanskih Srba. O Mladićevoj "harizmi", obaveštenosti i istragama kršenja zakona i običaja ratovanja.

Na kraju jučerašnjeg iskaza, vojno-obaveštajni analitičar tužilaštva Rejno Tunens/Reynaud Theunens je ukazao da je bivši komandant Glavnog štaba Vojske Republike Srpske Ratko Mladić ostvarivao strateške ciljeve političkog rukovodstva bosanskih Srba kroz direktive za vojno delovanje, od maja 1992. do kraja 1995.

Nastojeći da ukaže na vezu strateških ciljeva i vojnih akcija, tužilac je danas predočio nekoliko dokumenata, uključujući i Mladićeve direktive. U prvoj direktivi od 6. juna 1992., Mladić nalaže operacije na sarajevskom ratištu i prekid komunikacija na relaciji Sarajevo-Trnovo. Time se, po Tunensu, radi na ostvarenju petog strateškog cilja – podele Sarajeva ali i drugog cilja, probijanja koridora Semberija – Krajina. Podelom Sarajeva ostvaren je i prvi cilj razdvajanja naroda, ukazao je Tunens. Tekst te direktive je, rekao je, u potpunosti oslikavao sadržinu sastanka političkog rukovodstva koji je održan istog dana kada je direktiva upućena podređenim jedinicama. Tužilac je, potom, predočio uputstvo za delovanje kao i izveštaj o stanju borbenih operacija koji, po njemu, potvrđuju da je Direktiva 1 odmah sprovedena.

U uvodnom delu svedočenja, Tunens je Mladića opisao kao aktivnog komandanta koji je često boravio na terenu. Danas je objasnio da je odlascima na isturena komandna mesta Mladić proveravao borbenu gotovost, "skraćivao linije komunikacije" i bio u bližem kontaktu sa podređenima što je, imajući u vidu Mladićevo "harizmatičnu" ličnost, na njih delovalo kao motivacija.

Tužilac je predočio naređenje Taktičke grupe (TG) Višegrad za dalje delovanje od 11. aprila 1994. u kojem se prenosi Mladićevo usmeno naređenje: "Gurajte energično napred, ne osvrćite se na ono što se oko nas dešava, Turci moraju nestati sa ovog prostora". Po Tunensu, ovo naređenje pokazuje da je Mladić bio u zoni operacija i da je komandant TG smatrao da usmeno naređenje treba da prosledi nižim jedinicama. Tunens napominje da nije bilo turskih trupa već se ta reč koristi kao "pežorativni termin" za Bošnjake.

U ekspertskom izveštaju o ulozi Mladića kao komandanta, Tunens je ocenio da je optuženi u "velikoj meri" bio upoznat sa aktivnostima i situacijom na terenu. Ako je mislio da nije dobro obavešten, Mladić je izdavao dodatne instrukcije da se ta situacija ispravi, rekao je Tunens.

Analizom niza dokumenata, Tunens je zaključio i da je Mladić imao ovlašćenja da naloži sprovođenje istrage ali da ih je koristio selektivno, fokusirajući se na prekršaje i krivična dela koja su u vezi sa načinom sprovođenja naređenja. Tunens tvrdi da nije video ni jedan dokument koji potiče od Mladića ili Glavnog štaba kojim se nalaže istraga kršenja zakona i običaja ratovanja počinjenih od strane pripadnika VRS. Naišao je, međutim, na dokumenta VRS u kojima se nalaže istraga dela počinjenih od strane pripadnika neprijateljske vojske.

Tunens će naredne sedmice odgovarati na pitanja Mladićeve odbrane.

2013-12-09

HAG/DEN HAAG

ODBRANA OSPORAVA STRUČNOST VEŠTAKA TUŽILAŠTVA

U nastavku unakrsnog ispitivanja, branilac ukazuje da vojno obaveštajni ekspert tužilaštva Rejno Tunens ne raspolaže sa dovoljno iskustva da bi mogao da ocenjuje ulogu Ratka Mladića kao komandanta Glavnog štaba VRS. Tunens odgovara da ga, po njegovom mišljenju, iskustvo zajedno sa obrazovanjem kvalifikuju da izvlači zaključke o Mladićevoj komandnoj ulozi.

◀ Reynaud Theunens, svjedok na suđenju Ratku Mladiću

U nastavku unakrsnog ispitivanja Rejnoa Tunensa/ Reynaud Theunens, branilac Ratka Mladića je nastojao da ospori stručnost eksperta tužilaštva za vojno obaveštajna pitanja. Tunens je na zahtev tužilaštva sastavio izveštaj o ovlašćenjima i odgovornostima Ratka Mladića kao komandanta Glavnog štaba VRS.

Po oceni branilaca, Tunens je u belgijskoj vojsci "dogurao" tek do položaja komandira čete koji je pod sobom imao najviše 80 ljudi i tu funkciju je obavljao retko. Branilac je sugerisao da su Tunensova iskustva i ekspertiza nedovoljni da ocenjuje ulogu Mladića kao komandanta Glavnog štaba. Tunens smatra da ga i obrazovanje i iskustvo dovoljnokvalifikuju da izvlači zaključke o ulozi

Mladića kao zamenika komandanta Druge vojne oblasti JNA a potom i komandanta Glavnog štaba. Na veću je, međutim, da odluči da li to iskustvo i način zaključivanja zadovoljavaju zahteve da bude prihvaćen za veštaka, rekao je Tunens.

Odgovarajući na pitanje da li je sudelovao na sastancima ili delio savete u vezi sa optužnicom ili ispitivanjima svedoka, Tunens je rekao da je tužilaštvu sugerisao tačnu i adekvatnu vojnu terminologiju koju treba koristiti u optužnicama. Takođe je, kaže, barem jednom postavljao direktna pitanja "svedocima ili osumnjičenicima" i nakon završenog ispitivanja je ponudio savet osoblju tužilaštva.

Na kraju današnjeg ispitivanja, branilac je ukazivao da je Vojska Republike Srpske bila slabo popunjena. Tunens je potvrdio da dokumenti vojske bosanskih Srba govore da je bilo manjka oficirskog kadra no to, po njemu, nije uticalo na rukovođenje i komandovanje.

Iskaz Rejnoa Tunensa, poslednjeg svedoka tužilaštva u Mladićevom predmetu, biće nastavljen i verovatno završen sutra.

2013-12-10

HAG/DEN HAAG

MLADIĆEVE “PRIVIDNO DOBRE NAMERE”

Odbrana sugerira da je general Ratko Mladić pomagao snagama UN u očuvanju mira, da je insistirao da se razoružaju i pohapse pripadnici paravojnih jedinica koji su činili zločine, da se protivio upotrebi modificovanih avio bombi kao i da nije direktno rukovodio borbenim operacijama. Tunens odgovara da je reč o “prividno” dobrim namerama te da uvid u celinu dokumenata upućuje na suprotne zaključke.

Vojno-obaveštajni ekspert tužilaštva Rejno Tunens/Reynaud Theunens je u glavnom iskazu tvrdio da je Ratko Mladić početkom 1992. godine, kao komandant Kninskog korpusa JNA, radio na podrivanju Vensovog plana za Krajinu tako što je naoružanje JNA prosledio lokalnim jedinicama milicije i Teritorijalne odbrane. Odbrana, međutim, tvrdi da je Mladić nastojao da pomogne UN u očuvanju mira.

U dokumentu iz januara 1992. godine, Mladić piše da je upućivanje mirovnih snaga UN u Krajinu, u skladu sa Vensovim planom, obezbedilo prekid sukoba u Hrvatskoj a srpskom narodu garantovalo da se neće ponoviti “ustaški genocid”. Tunens, međutim, ukazuje da se ne može zaključivati na osnovu jednog primera, budući da postoji niz dokumenata u periodu od februara do aprila 1992. godine u kojima se, uprkos “prividno dobrim namerama”, oružje i osoblje ipak prebacuju jedinicama RSK čime se doprinosi podrivanju Vensovog plana.

Tunens je u izveštaju naveo da je Mladić bio “umešan u zločine u Hrvatskoj i Bosni koje su počinili dobrovoljci i paravojska” tako što nije učinio ništa da te zločine spreči. Nastojeći da to ospori, branilac je predao dokument iz jula 1992. godine u kojem Mladić traži razoružavanje, hapšenje i pokretanje krivičnog postupka protiv pripadnika paravojnih jedinica koje su počinili krivična dela. Tunens odgovara da bi naredni korak trebalo da bude primena tog naređenja što se, međutim, nije uvek dešavalo.

Deo Tunensovog izveštaja je posvećen “otvorenom sukobu” Mladića i Karadžića tokom 1995. godine. Po braniocu, Karadžić je kao vrhovni komandant pokušavao da “zaobiđe” Mladićatako što je izdavao naređenja direktno jedinicama VRS. Tunens je rekao da je takva ocena “prejaka” potvrđujući da je u jednoj prilici Mladić sumnjao da general Dragomir Milošević, komandant Sarajevsko-romanijskog korpusa, postupa po tuđim naređenjima u nameri da gađa Sarajevo modificovanim avio bombama. Na sugestiju branioca da su odluke političkog rukovodstva uticale na Mladićevu sposobnost da obavlja komandnu funkciju, Tunens je odgovorio da nije video ni jedan dokument u kojem se Mladić žali da ne može komanduje i rukovodi Vojskom Republike Srpske.

Branilac je nastojao da ospori i Tunensov zaključak da je Mladić direktno rukovodio borbenim operacijama, tvrdeći da nema pokazatelja da je on izdavao naređenja Drinskom korpusu tokom srebreničke operacije. Tunens se saglasio da nije video takav dokument dodajući, međutim, da postoji izveštaj komandanta specijalne policije koji ukazuje da je Mladić lično komandovao borbenim operacijama na širem području Srebrenice.

Ekspertski iskaz Tunensa mogao bi da bude završen u četvrtak.

2013-12-12

HAG/DEN HAAG

PAUZA NA SUĐENJU RATKU MLADIĆU

Iskazom Rejnoa Tunensa tužilaštvo, za sada, završilo sa pozivanjem svedoka na suđenju bivšem komandantu Glavnom štaba VRS Ratku Mladiću, optuženom za dvostruki genocid i druge zločine u BiH. Rasprava o zahtevu odbrane da se optuženi oslobodi na poluvremenu suđenja zakazana za kraj februara naredne godine, ponovno otvaranje dokaznog postupka tužilaštva očekuje se u martu a početak izvođenja dokaza odbrane u maju 2014.

◀ Reynaud Theunens, svjedok na suđenju Ratku Mladiću

U završnici svedočenja, vojno-obaveštajni ekspert tužilaštva Rejno Tunens/Reynaud Theunens je odgovarao na brojna pitanja tužilaštva, odbrane i sudija o vezi vojske i policije bosanskih Srba sa jedinicom Željka Ražnatovića Arkana. Tunens je na zahtev tužilaštva sastavio ekspertski izveštaj o ovlašćenjima bivšeg komandanta Glavnog štaba Vojske Republike Srpske Ratka Mladića.

U unakrsnom ispitivanju, branilac je najpre predao pismo iz septembra 1995. godine u kojem Mladić traži od Karadžića da se “ratosilja” Arkana a od MUP da preduzme mere i zaustavi Arkanovce u Sanskom mostu koji su vršili zločine nad bosanskim Muslimana. U drugom dokumentu iz jula 1992. godine, Mladić naređuje da se

paravojne jedinice razoružaju, zločini istraže a počinio kazne. Pozivajući se na te dokumente, branilac je tvrdio da je Mladić imao nameru ali ne i načina da se reši paravojnih formacija.

U dodatnom ispitivanju, tužilac je predočio naredbu ministra policije Tomislava Kovača iz oktobra 1995. godine koja, po Tunensu, ukazuje na saradnju Glavnog štaba VRS i MUP RS. U dokumentu se navodi da je sa Manojlom Milovanovićem, načelnikom Glavnog štaba, dogovorena upotreba Arkanovaca za hapšenje dezertera i njihovo vraćanje u matične brigade. Mada ne navodi po čijem je naređenju Arkan delovao, taj dokument ukazuje da je Glavni štab VRS "tolerisao" Arkanovce, rekao je Tunens.

Tužilac je takođe nastojao da ospori sugestiju odbrane da je Mladić pomagao sprovođenje Vensovog/Vance plana za Krajinu početkom 1992. godine, kada je komandovao Devetim korpusom bivše JNA. Vensov plan je predviđao da se sve jedinice razoružaju osim snaga milicije koje je trebalo da raspolažu samo lakim naoružanjem. Tunens je potvrdio da postoji niz dokumenata iz kojih se vidi Mladićeva namera da nastavi sa mobilizacijom, opremanjem i naoružavanjem jedinica MUP i krajske TOu periodu od februara do aprila 1992. godine.

Rejno Tunens je bio poslednji, 146. svedok tužilaštva koje je za izvođenje dokaza iskoristilo nešto više od 200 sati. Strane će se ponovo sastati u poslednjoj sedmici februara kako bi odbrana iznela argumentaciju po pravilu 98bis koje omogućava da se traži oslobađanje optuženog po onim tačkama optužnice za koje tužilac, po mišljenju odbrane, nije izveo dovoljno dokaza koji bi doveli do oslobađajuće presude. Ukoliko veće ne usvoji te argumente, odbrana će nastaviti sa pripremama za dokazni postupak koji bi trebalo da počne u maju ove godine. Branilac Lukić je najavio da će tražiti jednomesečno produženje odobrenog petomesečnog roka za pripremu odbrane, ukoliko tužilac, kao što je najavljeno, ponovo otvori svoj dokazni postupak u martu naredne godine, kako bi predočio nalaze o ekshumaciji masovne grobnice u rudniku Tomašica, kraj Prijedora.

2013-12-17

HAG/DEN HAAG

MLADIĆ TRAŽI IZUZEĆE DVOJICE SUDIJA

U pauzi između dokaznih postupaka optužbe i odbrane, bivši komandant vojske bosanskih Srba uputio zahtev za izuzeće sudija Alfonsa Orija i Kristofa Flugea zbog njihove navodne pristrasnosti na njegovu štetu.

◀ Ratko Mladić u sudnici Tribunala

Tek što je okončan dokazni postupak optužbe na suđenju Ratku Mladiću, njegovi branioци su uputili zahtev za izuzeće dvoje sudija iz tročlanog Pretresnog veća – predsedavajućeg Alfonsa Orija/Alphons Orije i Kristofa Flugea/Christoph Flugge. Navodna pristrasnost sudije Orija opisana je u čak 15 tačaka podneska od kojih se dobar deo podudara sa razlozima navedenim u zahtevu za izuzeće odbačenom uoči početka procesa, dok se u Flugeovu nepristrasnost sumnja po "samo" jednom osnovu.

U prvoj grupi razloga za izuzeće sudije Orija kao pristrasna se navodi njegova odluka da na prvom pojavljivanju u sudnici u celosti naglas pročita optužnicu uprkos

protivljenju optuženog i da ga potom zbog glasnog negodovanja i opstrukcije udalji iz sudnice. Odbrana dodaje i da je sudija Orije svoje "neregularno postupanje" nastavio i sprečavanjem Mladića da komunicira sa braniocima i njegovim povremenim udaljavanjem iz sudnice. Optuženi je, naime, više puta isključen iz procesa zbog glasnog dobacivanja svedocima ili obraćanja braniocima koje je, po Pretresnom veću, ugrožavalo integritet suđenja.

Ugroženo je, smatra odbrana, i Mladićevo pravo na "privilegovanu komunikaciju" sa braniocima jer su tokom dokaznog postupka optužbe u dokaze uvedeni iskazi dve službenice tužilaštva koje su navele da su u sudnici čule neprimerene ispade optuženog na račun jedne zaštićene svedokinje. Odbrana tvrdi da se tada obraćao braniocima, doduše malo glasnije zbog zdravstvenih problema, pa to spada u "privilegovanu komunikaciju" i ne može se koristiti protiv njega.

Sudija Ori je, po odbrani, pristrasan i zato što se nije obazirao na predlog lekara da se suđenje, zbog Mladićevog narušenog zdravlja, održava četiri umesto pet radnih dana nedeljno, što je nedavno ipak usvojilo Žalbeno veće. I uopšte, predsedavajući sudija se, smatraju branioци nije obazirao na zdravstvene probleme optuženog tokom suđenja.

Zatim, navodi se da sudija Ori ima "lični interes" u "očuvanju nalaza" presuda u pet suđenja na kojima je predsedavao ili bio član veća, a gde se Mladić pominje kao jedan od odgovornih za zločine. Potencijalna pristrasnost, navodi se u podnesku, može prosteći i iz činjenice da je Alfons Ori bio branilac prijedorskom rezervnom policajcu Dušku Tadiću i tada se susreo sa poverljivim i drugim materijalima koji bi mogli uticati na njegove stavove o Mladićevoj odgovornosti.

Odbrana prigovara i na Orijevo navodno pristrasno držanje u sudnici, a tvrdi se i da je bio nepravičan na štetu odbrane prilikom dodeljivanja vremena za glavno i unakrsno ispitivanje svedoka. Konačno, sudija Ori je, po odbrani, pristrasan i zbog svoje nacionalne pripadnosti. On je, naime, Holanđanin i kao takav "u sukobu interesa", jer su njegovi sunarodnici iz Unprofora bili akteri srebreničkih događaja u julu 1995. godine, za koje se Mladić tereti.

Pristrasnost je, ukazuju branioci, iskazana i u sudnici kada je sudija Ori u dva navrata prekidao svedoke dok su govorili o ulozi Holandije u Srebrenici i, pod plaštom zahteva da daju "više fokusirane odgovore", sprečavao ih da kažu šta su naumili.

U drugom zahtevu za izuzeće, sudija Fluge je mnogo bolje prošao jer je "osumnjičen" samo po jednoj tački podneska odbrane. Njegova nepristrasnost se, naime, dovodi u pitanje zbog navodnog interesa da se "očuvaju nalazi" presude za srebrenički genocid generalu Zdravku Tolimiru, oficira Glavnog štaba podređenog Ratku Mladiću.

Zbog svega navedenog odbrana zahteva izuzeće dvojice sudija i imenovanje novih, "nepristrasnih", na njihovo mesto.

2014-02-26

HAG/DEN HAAG

KRAJ DOKAZNOG POSTUPKA OPTUŽBE, MLADIĆEVA ODBRANA KREĆE 13. MAJA

Današnjim nalogom o rasporedu u predmetu Ratka Mladića proglašen kraj dokaznog postupka optužbe. Rasprava po pravilu 98bis o zahtevu odbrane da se optuženi oslobodi po onim tačkama koje optužba nije dokazala zakazana za 17., 18. i 19. mart, a početak dokaznog postupka odbrane za 13. maj 2014.

◀ Ratko Mladić u sudnici Tribunala

Budući da je tužilac pre dva dana saopštio da u predmetu Ratka Mladića neće izvoditi dodatne dokaze, Pretresno veće je danas i formalno proglasilo kraj dokaznog postupka optužbe. Istom odlukom preciziran je raspored o daljem radu na suđenju bivšem komandantu Glavnog štaba VRS, optuženom za dvostruki genocid i druge zločine tokom rata u BiH.

Rasprava po pravilu 98bis biće održana od 17. do 19. marta. Po tom pravilu optuženi, podsetimo, ima pravo da traži povlačenje nekih ili svih tačaka optužnice ukoliko smatra da optužba o njima nije izvela dokaze koji bi, ukoliko budu prihvaćeni, mogli dovesti do osuđujuće presude.

Zatim će odbrani biti ostavljeno vreme za pripremu svog dokaznog postupka. Listu svjedoka i dokaza branioci treba da dostave do 28. aprila, a do 5. maja da ispune obavezu obelodanjivanja dokumenata tužiocu. Uslediće konferencija uoči početka dokaznog postupka odbrane 12. maja, a sutradan će se u sudnici pojaviti prvi svjedoci optuženog Mladića.

Optužba je, podsetimo, za izvođenje svojih dokaza iskoristila više od 200 radnih sati i izvela 146 svjedoka. Ratko Mladić je uhapšen 26. maja 2011. a suđenje je počelo 16. maja naredne godine.

2014-03-17

HAG/DEN HAAG

MLADIĆ SE "RADUJE" DOKAZNOM POSTUKU ODBRANE

Na raspravi na "poluvremenu suđenja" odbrana Ratka Mladića odbacuje sve dokaze koje je izvelo tužilaštvo i ukazuje da se bivši komandant Glavnog štaba VRS "raduje" izvođenju dokaza odbrane, kojima će "prikazati istinu i demonstrirati nevinost".

Branilac Dragan Ivetić je na početku iznošenja argumenata odbrane po Pravilu 98bis rekao da "ništa iz njegove prezentacije i izbora tema ne treba tumačiti kao priznanje ili prihvatanje bilo kojeg dijela argumenata tužilaštva protiv Ratka Mladića". Naprotiv, rekao je Ivetić, odbrana ne vjeruje dokazima tužilaštva i odbacuje njihovu argumentaciju u cjelosti. Mladić se, po riječima branioca Ivetića, "raduje" izvođenju dokaza odbrane i vjeruje da će uz pomoć svojih svjedoka "prikazati istinu koja će demonstrirati njegovu nevinost".

Pravilo 98bis optuženima daje pravo da po završetku dokaznog postupka optužbe traže da budu oslobođeni po nekim ili svim tačkama optužnice za koje smatraju da tužilac nije izveo dokaze koji bi, ako budu prihvaćeni, mogli dovesti do osuđujuće presude.

Odbrana smatra da bi Mladića trebalo osloboditi od odgovornosti za pojedine zločine za koje nije izvedeno dovoljno dokaza koji bi potkrijepili osuđujuću presudu, a ne samo za cijele tačke optužnice, kako to predviđa Pravilo 98bis. Ivetić se detaljno osvrnuo na nekoliko navoda iz optužnice: incident na obali rijeke Jadar gdje su pripadnici VRS 13. jula 1995. godine strijeljali 16 Bošnjaka zarobljenih nakon pada Srebrenice o čemu je u dokaznom postupku optužbe svjedočio jedini preživjeli sa pseudonimom RM-314, zatim na granatiranje sarajevskog naselja Širokača u kojem je ranjena svjedokinja Fadila Tarčin, kao i na razaranja vjerskih objekata u Bijeljini, Kalinoviku i Palama i drugim opštinama pod kontrolom VRS, o kojima je kao ekspert tužilaštva svjedočio Andras Ridlmayer/Riedlmayer.

◀ Dragan Ivetić, branilac Ratka Mladića

Za iskaz preživjelog sa obale rijeke Jadar Ivetić tvrdi da je "pun nepodudarnosti, protivrječan dokumentarnim dokazima, te mu se ne može vjerovati". Dokazi o granatiranju Širokače su se, po Ivetiću, "raspali", iskaz svjedokinje Tarčin je "u protivrječnosti sa drugim dokazima" te i taj incident treba izbaciti iz optužnice. Konačno, Ridlmajerova ekspertiza o razaranju kulturnih i vjerskih objekata se, po odbrani, zasniva na "anonimnim informacijama i nepoznatim izvorima, iz druge ili treće ruke, koje ne ispunjavaju minimum neophodan za utvrđivanje krivične i odgovornosti" tako da je tužilaštvo "ostalo bez argumenata". Tužilaštvo, ukazuje Ivetić, nije utvrdilo "ko je i sa kojom svrhom" uzrokovao štetu na muslimanskim vjerskim objektima.

Po mišljenju odbrane Mladića u "poluvremenu" suđenja treba osloboditi odgovornosti za zločine koji su počinili MUP, Arkanovi "Tigrovi" i druge paravojne formacije nad kojima optuženi nije imao "efektivnu kontrolu". To se odnosi i na zločin "Škorpiona" - strijeljanje šestorice bošnjačkih mladića i dječaka - koji "ma koliko bio grozan nije imao veze sa Mladićem", koji "nije prisustvovao strijeljanju niti su ga počinioci pominjali". Što se masovne grobnice u rudniku Tomašica tiče, pozivajući se na zapis iz Mladićevog dnevnika u kojem se pominje 5.000 leševa na toj lokaciji, Ivetić tvrdi da se radilo o pokušaju policije da na vojsku prebaci odgovornost za ono što su oni učinili.

Konačno, odbrana tvrdi da optužba nije dokazala da je u sedam bosanskohercegovačkih opština počinjen genocid, kao ni Mladićevo učešće u genocidu u Srebrenici. Što se tiče Srebrenice odbrana ističe da je Radovan Karadžić autor Direktive 7, a da je Mladić "na svoju ruku" iz nje izbacio spornu rečenicu "da se svakodnevnim planskim i osmišljenim borbenim aktivnostima stvore uslovi totalne nesigurnosti, nepodnošljivosti i besperspektivnosti daljeg opstanka i života žitelja Srebrenice i Žepe", kao i naredbu da se enklave Srebrenica i Žepa razdvoje "upotrebom sile".

U sutrašnjem nastavku rasprave Pretresno vijeće će saslušati tužiočev odgovor na argumentaciju odbrane.

2014-03-18

HAG/DEN HAAG

TUŽILAC: "MLADIĆ JE SVE IMAO U MALOM PRSTU"

Tužilaštvo smatra da dokazi izvedeni tokom dokaznog postupka optužbe nedvojbeno ukazuju na odgovornost Ratka Mladića za svako krivično djelo koje su počinile snage pod njegovom komandom. Mladić je, ukazuje tužilaštvo, "u malom prstu" imao punu kontrolu nad VRS.

◀ Dermot Groome, tužilac na suđenju Ratka Mladića

Tužilaštvo smatra da se zahtjev Ratka Mladića za oslobađajućom presudom na "poluvremenu suđenje" mora u cjelosti odbiti. U dokaznom postupku optužbe ispitano je više od 360 svjedoka i prezentirano oko 5.200 dokaznih predmeta koji, po optužbi, nedvojbeno dokazuju sve zločine i krivična djela iz optužnice, objašnjavaju Mladićevu ulogu u tim zločinima, kao i njegovu krivičnu odgovornost.

Tužilac Dermot Grum/Dermoth Groome je ukazao na unos iz Mladićeve ratne bilježnice od 7. maja 1992. godine, sa zatvorenog sastanka najužeg rukovodstva na kojem je bilo riječi o strateškim ciljevima koji će biti predloženi Skupštini na sjednici zakazanoj za 12. maj.

Mladić je ovako zapisao prvi i najvažniji od šest strateških ciljeva: "odvojiti se od Hrvata i Muslimana zauvijek". Ti ciljevi su, ukazao je tužilac, predstavljali opšte smjernice za Vojsku Republike Srpske, a Mladićevi upisi iz tog vremena "stavljaju kampanju progona u srce ciljeva VRS".

General Mladić i VRS su, po riječima tužioca Artura Traldija/Arthur Traldi, zajedno sa srpskim snagama pod kontrolom drugih članova udruženog zločinačkog poduhvata sprovodili zločinačku kampanju progona na "brutalno efikasan, genocidan način" u opštinama - od Prijedora na zapadu do Vlasenice na istoku i Foče na jugu. Ta kampanja je uključivala protjerivanja i masovna ubistva koji su kulminirali egzekucijom više hiljada Srebreničana u ljeto 1995. godine.

Razaranja vjerskih i kulturnih objekata je, također, bio dio obrasca djelovanja snaga bosanskih Srba. Tužilac Traldi je podsjetio na iskaz vještaka Andraša Ridlmajera/Andras Riedlmayer da nije jedna jedina džamija u opštinama koje su navedene u optužnici nije neoštećena preživjela rat. Na taj način je uklonjena sama "srž" nesrpskih zajednica i najjasniji vizuelni dokaz njihovog postojanja.

Tužiteljica Kamil Bajbls/Camille Bibles je rekla da je Mladić igrao ključnu ulogu u kampanji artiljerijskog i snajperskog terora nad Sarajevom. Istovremeno, u opštinama Ključ, Sanski Most, Prijedor, Kotor Varoš, Vlasenica i Foča hiljade ljudi su ubijeni, izloženi teškim tjelesnim i mentalnim patnjama, zatočeni u uslovima sračunatim da ih unište, dok su oni koji su preživjeli prisilno raseljeni, što su sve materijalni elementi zločina genocida.

Tužilac Grum je na kraju iznošena argumentacije podsjetio na zaključak britanskog vojnog eksperta Ser Ričarda Daneta/Sir Richard Dannat a je Mladić "imao u malom prstu" kontrolu nad snagama bosanskih Srba. Rukovodio je i komandovao VRS kao što se upravlja nekom složenom mašinom – pritiskom vrhova prstiju na tipke na tastaturi.

Mladić je, po riječima tužioca Gruma, autor nekih od najvažnijih dokaza koje je optužba prezentirala tokom svog dokaznog postupka. Među njima su ratne bilježnice zaplijenjene u njegovoj kući u Beogradu 2008. i 2010. godine, zajedno sa audio i video snimcima Mladićevih razgovora. "Ma đabogda nestali i jedni i drugi", rekao je Mladić u razgovoru sa izvjesnim Marinkom 1993. godine, misleći na Muslimane i Hrvate.

Tužilac Grum je, između ostalog, citirao i dva dokumenta pronađena u Mladićevoj kući, nastala u periodu nakon potpisivanja Dejtonskog sporazuma. U prvom, od 14. januara 1996. godine, Mladić kaže da su najznačajnije odluke donošene u uskom krugu ljudi Glavnog štaba a najsloženije odluke "gdje je trebalo rizikovati život, donosio sam vrlo često sam".

U posljednjem dokumentu koji je potpisao kao komandant Glavnog štaba VRS a kojim je prenio svoja ovlaštenja Manojlu Milovanoviću, Mladić je od predsjednice RS Biljane Plavšić zatražio garancije da nijedan od njegovih vojnika neće biti krivično gonjen za bilo koje djelo koje je izvršeno po njegovom naređenju. To je, zaključio je tužilac, tražio jer je znao da su po njegovim naređenjima počinjeni brojni zločini.

Rasprava po pravilu 98bis će se nastaviti, i zaključiti, sutra.

2014-03-19

HAG/DEN HAAG

ODBRANA: "NEPOMIRLJIVE RAZLIKE" IZMEĐU MLADIĆA I KARADŽIĆA

Odbrana bivšeg komandanta Glavnog štaba VRS je u završnici rasprave po Pravilu 98bis ukazivala na "jasne dokaze o nepomirljivim razlikama" između Ratka Mladića i Radovana Karadžića. Tužilac, međutim, ističe da je "profesionalni odnos između Karadžića i Mladića dobro funkcionisao" i da povremene nesuglasice nisu utjecale na njihovo učešće u udruženom zločinačkom poduhvatu, kao ni na njihov odnos "nadređeni – podređeni".

Na suđenju Ratku Mladiću zaključena je rasprava po Pravilu 98bis, prema kojem optuženi po završetku dokaznog postupka optužbe mogu tražiti da budu oslobođeni po onim tačkama optužnice za koje smatraju da tužilac nije izveo dokaze koji bi mogli dovesti do osuđujuće presude. Odbrana je u replici na jučerašnju tužiočevu argumentaciju ponovila stav da Ratko Mladić "nikada nije namjeravao niti naredio nijedan zločin i da se časno ponašao u svakom trenutku kako bi odbranio svoj narod i svoju zemlju u vrijeme sukoba". Odbrana i Ratko Mladić, po riječima branioca Dragana Ivetića, "suosjećaju sa svim ožalošćenima".

Odbrana, između ostalog, smatra da tužilaštvo tokom svog dokaznog postupka "nije izvelo dokaze koji pokazuju da je Mladić bio obaviješten o zločinima". Tamo gdje je imao saznanja Mladić je, tvrdi odbrana, izdavao naređenja kojima je tražio da se počinio razoružaju, uhapsu i krivično gone. Tumačenje optužbe da je premiještanje ljudi s jednog na drugo mjesto organizovana kampanja etničkog čišćenja je, po odbrani, "istrgnuto iz konteksta".

Ukazujući na Ivetićeve više puta ponovljene tvrdnje da Mladić nije izdao nijedno nezakonito naređenje, predsjedavajući sudija Alfons Ori/Alphons Orije je od branioca tražio da protumači poznato naređenje od 28. maja 1992. godine da se granatiraju Pofalici "jer tamo nema srpskog življa mnogo", i da se Sarajlijama "razvuče pamet". Odbrana osporava autentičnost snimka na kojem je to zabilježeno, ali za svaki slučaj tvrdi da je naređenje "istrgnuto iz konteksta". Nakon konsultacije sa optuženim, Ivetić je ponudio novo, originalno objašnjenje tog naređenja – da se Mladić brinuo da bi se Armija BiH mogla "osvetiti" srpskim civilima, pa je zato naredio da se granatira područje u kojima ih nije bilo mnogo.

Ivetić se, između ostalog, osvrnuo i na odnos između Karadžića i Mladića. Po odbrani, tužilaštvo nije uspjelo da objasni "kako je mogla da postoji usaglašena i koordinirana akcija između navodnih učesnika udruženog zločinačkog poduhvata" s obzirom na "jasne dokaze da su postojale nepomirljive razlike" između Mladića i Karadžića. Ti "jasni dokazi" uključuju i Karadžićev pokušaj da smijeni Mladića sa položaja komandanta Glavnog štaba VRS, njihova neslaganja oko angažovanja Arkana i drugih paravojnih jedinica, kao i Karadžićeva direktna naređenja koja je izdavao jedinicama VRS pri tome "zaobilazeći" Mladića. Kao primjer, pomenuo je Karadžićevo naređenje Sarajevsko-romanijskom korpusu za upotrebu modifikovanih avio-bombi, takozvanih "krmača", bez odobrenja Glavnog štaba.

U replici na navode odbrane tužilac Dermot Grum/Groome je ukazao da je do Karadžićevog pokušaja da smijeni Mladića došlo tek 1995. godine. Međutim, profesionalni odnos između Karadžića i Mladića je cijelo vrijeme rata dobro funkcionisao. Njihove razmirice nikada nisu dosegle takav nivo da bi imale utjecaja na Mladićevo i Karadžićevo učešće u udruženom zločinačkom poduhvatu i da bi ugrozilo njihov odnos "nadređeni – podređeni", kao ni odnos između Mladića i njemu potčinjenih oficira. Istina, ponekad je bilo nesuglasica između njih dvojice o tome koji je najbolji način da se postignu zajednički ciljevi koji su navedeni u optužnici, zaključio je tužilac.

Predsjedavajući sudija Ori/Orije je u zaključku rasprave rekao da će vijeće razmotriti argumente strana i donijeti odluku u dogledno vrijeme.

2014-03-31

HAG/DEN HAAG

MLADIĆ SE VRAĆA NA PETODNEVNU RADNU SEDMICU

U skladu sa prošlogodišnjim nalogom Žalbenog veća, Pretresno veće koje sudi Ratku Mladiću je preispitalo "radno vreme" i zaključilo da tokom dokaznog postupka odbrane suđenje može da se nastavi punom parom, pet umesto četiri radna dana sedmično.

◀ Ratko Mladić u sudnici Tribunala

Pretresno veće sudije Alfonsa Orija/Alphons Orije je naložilo da se u nastavku suđenja Ratku Mladiću radna sedmica sa četiri vrati na pet dana, kako je bilo tokom najvećeg dela dokaznog postupka optužbe. Sekretarijatu je naloženo da obezbedi kardiološki i neurološki pregled Mladića svaka četiri meseca tokom trajanja dokaznog postupka odbrane kao i da o rezultatima pregleda obavesti veće.

Najnovijom odlukom, borba odbrane i veća za skraćenu radnu sedmicu, vratila se odakle je i počela pre više od godinu dana. Odbrana je u januaru 2013. godine tražila da se petodnevna radna sedmica skрати na četiri dana zbog Mladićevo lošeg zdravlja. Sudije su odbacile taj

zahtev smatrajući da suđenje ne ugrožava Mladićevo zdravlje. Veće je, međutim, nastavilo da prati zdravstveno stanje optuženog koji je, prema izveštaju lekara, pokazivao znake "umora i iscrpljenosti".

Pozivajući se na preporuke lekara, odbrana je u aprilu 2013. godine ponovila zahtev za skraćenom radnom sedmicom koji je veće još jednom odbacilo. Odluka Pretresnog veća je, međutim, preinačena u žalbenom postupku krajem oktobra prošle godine i radna sedmica je skraćena na četiri dana u preostalom delu dokaznog postupka tužilaštva. Istovremeno, Pretresnom veću je naloženo dapreispita "radno vreme" na početku dokaznog postupka odbrane što su sudije i učinile.

Imajući u vidu izveštaje kardiologa, neurologa i lekara opšte prakse, kao i podneske starana, veće je zaključilo da suđenje može da se nastavi punom parom, pet dana sedmično. Za razliku od tužilaštva koje smatra da je petodnevna radna sedmica "prikladna", odbrana i dalje tvrdi da postoji rizik po Mladićevo zdravlje i traži da se kardiolog i neurolog saslušaju u sudnici.

Početak dokaznog postupka odbrane zakazan je za 13. maj ove godine. Odbrani je naloženo da do 28. aprila dostavi listu svedoka i dokaza a da do 5. maja ispuni obaveze obelodanjanja.

2014-04-08

HAG/DEN HAAG

"MEĐUPRESUDA" MLADIĆU 15. APRILA

Pretresno veće sudije Orija saopštice 15. aprila odluku po zahtevu odbrane da se Ratko Mladić usled nedostatka dokaza oslobodi svih optužbi na "poluvremenu" suđenja.

◀ Ratko Mladić u sudnici Tribunala

Pretresno veće sudije Alfonsa Orija/Alphons Orije koje vodi predmet Ratka Mladića će u utorak 15. aprila saopštiti odluku po pravilu 98 bis. To pravilo predviđa mogućnost da optuženi nakon tužiočevog dokaznog postupka zatraži oslobađanje po nekim ili svim tačkama optužnice za koje, po mišljenju odbrane, optužba nije izvela dokaze koji bi mogli dovesti do osuđujuće presude.

Na raspravi održanoj od 17. do 19. marta Mladićevi branioci su naveli da ne veruju argumentima tužilaštva i odbacuju ih u celosti, a posebno one koji se odnose na odgovornost optuženog komandanta vojske bosanskih Srba za zločine tamošnje policije i paravojnih jedinica iz Srbije, poput Arkanovih "Tigrova" i "Škorpiona" Slobodana

Medića. Tvrdili su da se Mladić ponašao "časno" i da "nije naredio nijedan zločin", a odricali su i njegovu vezu sa ratnim predsednikom Republike Srpske Radovanom Karadžićem, koji se u odvojenom procesu tereti za identične zločine.

Tužilac je odgovorio da izvedeni dokazi, naprotiv, nedvosmisleno upućuju na Mladićevu krivicu za dvostruki genocid i druge zločine počinjene nad nesrbima u BiH. Optuženi je, po tužiocu, imao "u malom prstu" kontrolu nad snagama bosanskih Srba i iskoristio ih je za sprovođenje zločinačke kampanje ubistava i etničkog čišćenja zamišljenog srpskog dela BiH, što je podrazumevalo artiljerijski i snajperski teror nad građanima Sarajeva, počinjenje genocida i drugih zločina u opštinama poput Prijedora, Vlasenice i Foče 1992. godine i, konačno, još jednog genocida u Srebrenici 1995. godine.

U slučaju da zahtev za oslobađanje bude odbačen delimično ili u celini, biće zadovoljeni uslovi za nastavak procesa. Svjesni mogućnosti da tako i bude, Mladićevi branioci su na raspravi po pravilu 98 bis saopštili da se njihov klijent "raduje dokaznom postupku odbrane".

2014-04-15

HAG/DEN HAAG

MLADIĆEVA OPTUŽNICA OSTALA NETAKNUTA

Pretno veće sudije Orija odbacilo zahtev odbrane za ukidanje optužbi za dvostruki genocid i druge zločine nad nesrbima u Bosni i Hercegovini protiv Ratka Mladića, zaključujući da je tužilac predočio dovoljno dokaza koji potkrepljuju svih 11 tačaka optužnice.

◀ Ratko Mladić u sudnici Tribunala

"Pretno veće smatra da Ratko Mladić mora izneti odbranu po svih 11 tačaka optužnice", naveo je predsedavajući sudija Ori/Orie u zaključku današnje odluke po zahtevu branilaca za ukidanje delova optužnice, pre svega onih koji se odnose na genocid i druge zločine počinjene 1992. u šest opština Bosne i Hercegovine, kao i 1995. godine u Srebrenici. Mladićeva odbrana je, podsetimo, iskoristila mogućnost da po pravilu 98 bis nakon tužiočevog dokaznog postupka zatraži ukidanje onih tačaka optužnice za koje smatra da nisu potkrepljeni dokazima dovoljnim za osuđujuću presudu.

Iznoseći detaljnu analizu izvedenih dokaza za tačke optužnice koje odbrana osporava, veće je ukazalo da je tužilac ponudio dokaze o ubistvima, silovanjima, zatočavanjima i zlostavljanju nesrba sa ciljem njihovog proterivanja iz opština koje je rukovodstvo bosanskih Srba smatralo svojim. Navodeći samo deo dokaza o tome, predsedavajući sudija je pomenuo iskaze svedoka o ubistvima zatočenika logora Keraterm u Prijedoru, Sušice kod Vlasenice i fočanskog KP Doma, kao i o likvidacijama nesrpskih muškaraca na području Ključa. Zatim su navedeni iskazi svedokinja o masovnim silovanjima takozvanih seksualnih robinja u Foči, kao i dokazi o neljudskom postupanju sa zatočenicima logora Keraterm, Omarska i Manjača.

Iznoseći primer dokaza o srebreničkom genocidu, Pretno veće je podsetilo na iskaz Dražena Erdemovića koji je, po sopstvenom priznanju, zajedno sa drugim pripadnicima 10. diverzantskog odreda VRS učestvovao u masovnom streljanju 1.000 - 1.200 srebreničkih Muslimana na farmi Branjevo kod Zvornika. O masovnim ubijanjima su, podseća veće, svedočili i mnogi preživeli sa stratišta od kojih su u današnjoj odluci pomenuta dvojica čiji je identitet zaštićen.

Zločini za koje se Mladić tereti uobličeni su u četiri udružena zločinačka poduhvata. Prvi je, po optužnici, za cilj imao trajno uklanjanje Muslimana i Hrvata sa dela BiH na koji su bosanski Srbi polagali pravo, a ostvarivan je kampanjom široko rasprostranjenih zločina koji su u opštinama Foča, Ključ, Kotor Varoš, Prijedor, Sanski Most i Vlasenica dosegli razmere genocida. Treći udruženi zločinački poduhvat odnosi se na eliminisanje Muslimana iz Srebrenice putem genocida, odnosno ubistava tamošnjih muškaraca i proterivanja žena i dece. Pretno veće je zaključilo da je tužilac ponudio dovoljno dokaza koji bi, ukoliko budu prihvaćeni, ukazali na postojanje svih elemenata pomenuta dva udružena zločinačka poduhvata i Mladićevog učešća u njima – postojanja zajedničkog cilja, učešća više lica u njihovom sprovođenju i značajnog doprinosa optuženog. Navedeni su dokazi o Mladićevoj vezi sa drugim članovima tih poduhvata, pre svega sa predsednikom Republike Srpske Radovanom Karadžićem, kao i o njegovom stanju svesti da su zločini počinjeni, čine se ili će se tek desiti.

Drugi i četvrti udruženi zločinački poduhvat odnose se na artiljerijski i snajperski teror nad građanima Sarajeva tokom celog rata u BiH, odnosno na uzimanje talaca UN. U zahtevu za poništavanje dela optužnice odbrana nije poricala postojanje dokaza o ta dva poduhvata, pa im veće u odluci nije posvetilo detaljniju pažnju.

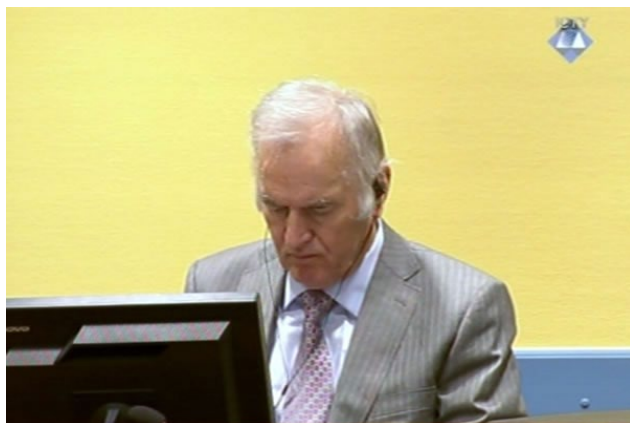
Budući da, po zaključku sudija, Ratko Mladić ima šta da pobija, na kraju današnje rasprave se razgovaralo o pripremama za iskaze prvih svedoka odbrane koji će se u sudnici pojaviti 13. maja, a dan ranije će se održati konferencija uoči početka dokaznog postupka odbrane.

2014-04-22

HAG/DEN HAAG

ODBRANA MLADIĆA KARADŽIĆEVIM STOPAMA

Odbrana Ratka Mladića namerava da svoj dokazni postupak otvori iskazima devetorice svedoka koji su već svedočili u odbranu Radovana Karadžića, iako su bivši komandant vojske i ratni predsednik bosanskih Srba na svojim suđenjima često nastojali da odgovornost prebace jedan na drugog.

◀ Ratko Mladić u sudnici Tribunala

Početak dokaznog postupka Ratka Mladića, koji će 13. maja biti otvoren uvodnom rečju odbrane, proteći će u znaku osporavanja dokaze optužbe o odgovornosti komandanta vojske bosanskih Srba za snajperski i artiljerijski teror nad građanima Sarajeva. To je, podsetimo, jedan od četiri udružena zločinačka poduhvata za koji se Mladić tereti.

Zanimljivo je da se Mladić opredelio da svoj dokazni postupak otvori iskazima devet svedoka koji su, svi do jednog, svedočili i u odbranu Radovana Karadžića, iako su dvojica optuženih, svak na svom suđenju, prebacivali odgovornost jedan na drugog i odricali međusobnu vezu tokom rata u BiH.

Sedmorica od devetorice svedoka čije je izjave obelodanila odbrana – Predrag Trapara, Dragan Maletić, Milorad Džida, Slavko Gengo, Nikola Mijatović, Mile Sladoje i Dušan Škrba – su bivši oficiri Sarajevsko-romanijskog korpusa. U izjavama odbrani listom negiraju odgovornost svojih jedinica za zločine nad stanovnicima Sarajeva, uz objašnjenja koja su se do sada mnogo puta čula pred Tribunalom. Tvrde, naime, da je Armija BiH držala dominantne kote u gradu sa kojih je otvarala snajpersku i artiljerijsku paljbu na civile, dok se srpska strana “samo branila” i povremeno odgovarala na “provokacije iz grada”.

Preostala dvojica svedoka – Branko Radan i Zdravko Čvoro – bivši su opštinski funkcioneri iz sarajevskih opština Novo Sarajevo i Pale. Oni će, navodi se u podnescima odbrane, negirati odgovornost srpskih vojnih i policijskih snaga za zločine koji su doveli do etničkog čišćenja tih opština od muslimanskog i hrvatskog stanovništva.

Svedočeći u odbranu Karadžića, budući Mladićevi svedoci su oštro negirali najveće sarajevske incidente za koje se obojica terete, poput dva napada na tržnicu Markale, granatiranja reda za hleb u ulici Vase Miskina i ljudi u redu za vodu na Dobrinji, kao i ubistvo dece na Alipašinom polju. Odgovornost su prebacivali na Armiju BiH, tvrdeći da je sve “inscenirano” sa ciljem da se optuže Srbi.

Osim za teror nad građanima Sarajeva, Mladić se tereti za genocid i druge zločine počinjene 1992. godine u opštinama BiH koje su Srbi smatrali svojim, kao i za srebrenički genocid 1995. godine i uzimanje osoblja UN za taoce. Pretresno veće sudije Orija/Orie je prošle sedmice odbacilo zahtev da se ukine deo optužbi protiv Mladića, tako da će bivši komandant vojske bosanskih Srba morati da iznosi odbranu po svih 11 tačaka optužnice.

2014-04-28

HAG/DEN HAAG

KOMPJUTERSKI PROBLEMI MLADIĆEVE ODBRANE

Zbog problema sa daljinskim pristupom kompjuterskom sistemu Tribunala, Mladićeva odbrana traži tronedeljno odlaganje nastavka suđenja planiranog za 12. maj ove godine.

Odbrana Ratka Mladića uputila je zahtev Pretresnom veću sudije Alfonsa Orija/Alphons Orije za tronedeljno odlaganje nastavka suđenja, predviđenog za 12. maj ove godine. Tog dana bi, po ranije utvrđenom rasporedu, trebalo da se održi konferencija uoči početka dokaznog postupka odbrane, a za sutradan su planirani i prvi Mladićevi svedoci.

Razlog za zahtevano odlaganje su, navodi se u podnesku odbrane, problemi sa kompjuterskim sistemom tribunala koji su nastali zbog prelaska na noviju verziju operativnog sistema Windows. Uprkos naporima tehničke službe, odbrana i dalje ima problem da pristupi dokumentima i podacima neophodnim za pripremu svog dokaznog postupka.

Navodi se, recimo, da nisu bili u mogućnosti da se uloguju i rade na svojim kompjuterima u zgradi Tribunala, niti da pristupe bazama sa udaljene lokacije, zatim da učitaju dokumente u takozvanu elektronsku sudnicu, pristupe transkriptima sa suđenja, pa čak ni da koriste skener koji im je dodeljen. Smatraju da će tronedeljno odlaganje nadoknaditi pomenute propuste.

U odgovoru na taj zahtev, tužilac predlaže da se u što kraćem roku, uz učešće tehničkog osoblja tribunala, održi rasprava o pomenutim problemima i razjasni pozicija odbrane.

Suđenje bivšem komandantu Glavnog štaba vojske bosanskih Srba je, podsetimo, na pauzi od završetka dokaznog postupka optužbe, a već se zna da će odbrana u prvoj fazi izvođenja svojih dokaza osporavati optužbe za ratni teror nad građanima Sarajeva. Reč je o jednom od četiri udružena zločinačka poduhvata za koje se Mladić tereti. Pored toga, sudi mu se i za zločine u zamišljenom srpskom delu BiH 1992. godine koji su u nekim opštinama dosegli razmere genocida, zatim za genocid u Srebrenici u julu 1995. i uzimanje talaca UN u proleće iste godine.

2014-05-02

HAG/DEN HAAG

SEDMICA VIŠE ZA PRIPREMU MLADIĆEVE ODBRANE

Umesto tražene tri, Pretresno veće odobrilo jednu dodatnu sedmicu za pripreme Mladićeve odbrane što znači da će se njegov prvi svedok u sudnici pojaviti 19. maja, dok će se sedam dana ranije održati konferencija uoči početka izvođenja dokaza odbrane.

◀ Ratko Mladić u sudnici Tribunala

Zahtev Ratka Mladića da se početak dokaznog postupka odbrane odloži usvojen je tek delimično – umesto tražene tri, odbrane je dobila jednu dodatnu sedmicu za pripreme. Branioci su, podsetimo, tražili odlaganje zbog problema sa tribunalovim kompjuterskim sistemom koji su nastali usled prelaska na noviju verziju operativnog sistema Windows.

U odluci Pretresnog veća sudije Orija/Orie se navodi da u zahtevu, uprkos ukazivanju na probleme kojima je odbrana bila izložena, nije precizirano na koji način su oni uticali na pripreme za početak izvođenja dokaza. Pored toga, neki problemi, poput učitavanja liste dokaza koji će biti korišćeni tokom iskaza svedoka, više utiču na rad tužioca koji se, međutim, do sada nije žalio.

Ipak, sudije su svesne da su tehnički problemi uticali na pripreme odbrane u određenoj meri i zato je odobreno izvesno odlaganje početka Mladićevog dokaznog postupka. Termin održavanja pripreme konferencije uoči početka izvođenja dokaza odbrane ostaje 12. maj, ali će se prvi svedoci umesto 13. u sudnici pojaviti 19. maja.

Već se zna da će Mladić prvo osporavati dokaze tužilaštva o snajperskom i artiljerijskom teroru nad građanima Sarajeva, uglavnom iskazima bivših pripadnika Sarajevsko-romanijskog korpusa. Pored toga, bivši komandant vojske bosanskih Srba se, podsetimo, tereti za najteže ratne zločine u zamišljenom srpskom delu BiH 1992. godine koji su u nekim opštinama dosegli razmere genocida, kao i za genocid u Srebrenici u julu 1995. i uzimanje talaca UN u proleće iste godine.

2014-05-12

HAG/DEN HAAG

MLADIĆEVA ODBRANA ODUSTAJE OD UVODNE REČI

Za glavno ispitivanje 336 planiranih svedoka Mladićevoj odbrani dodeljeno tačno onoliko vremena koliko je za isto imao tužilac – 207,5 radnih sati. Odbrana se odrekla mogućnosti iznošenja uvodne reči, tako da će u ponedeljak 19. maja dokazni postupak otvoriti iskazima svojih prvih svedoka.

◀ Ratko Mladić u sudnici Tribunala

Mesec dana nakon odluke kojom je odbačen zahtev da se Ratko Mladić u "poluvremenu" suđenja oslobodi dela optužbi i pet meseci posle okončanja iskaza poslednjeg svedoka optužbe, suđenje bivšem komandantu vojske bosanskih Srba nastavljeno je danas konferencijom uoči početka dokaznog postupka odbrane. Razmatrane su poslednje pripreme za nastavak procesa u kojem će branioci pobijati tužiočeve dokaze o četiri udružena zločinačka poduhvata za koje se Mladić tereti – teror nad građanima Sarajeva, zločine koji su u pojedinim opštinama dosegli razmere genocida, zatim genocid u Srebrenici 1995. godine i uzimanje UN talaca u proleće iste godine.

Danas je saopšteno da su branioci odustali od iznošenja uvodne reči, tako da će se 19. maja u sudnici pojaviti prvi svedoci odbrane. Od ranije je poznato da će prvi deo izvođenja dokaza biti posvećen pobijanju tužiočevih navoda o artiljerijskom i snajperskom teroru nad Sarajevom.

Popis svedoka odbrane, kako se danas čulo, sadrži 336 imena, čiji će glavni iskazi u dokaze uglavnom biti uvedeni putem pisanih izjava, a branioci su predvideli da za njihova ispitivanja u sudnici potroše još oko 300 sati. Za Pretresno veće sudije Orija/Orie to je neprihvatljivo jer se radi o znatnodužem vremenu od onog koje je tužilac iskoristio za glavna ispitivanja svojih svedoka. Praksa je, objasnio je predsedavajući sudija, da u predmetima sa jednim optuženim tužilac dobije više vremena od odbrane jer je na njemu "teret dokazivanja". Ipak, učinjen je ustupak i Mladićevim braniocima je dato tačno onoliko vremena koliko je imala i optužba za glavno ispitivanje svojih svedoka – 207,5 radnih sati.

Od ranije se zna da odbrana planira da "ponovi" iskaze dobrog dela bivših pripadnika vojske, policije i političkih struktura bosanskih Srba koji su već branili Radovana Karadžića, a danas se čulo i ko bi mogli biti neki od "autentičnih" Mladićevih svedoka. U njegovu odbranu će, ako se ne utvrdi da se radi o "odbrani zločinima druge strane", svedočiti žena koja je silovana u zatvoru u Sarajevu, zatim kao "svedoci alibija" – mlada, mladoženja i snimatelj svadbe na kojoj je optuženi bio 16. jula 1995. godine u Beogradu dok su u Srebrenici trajale egzekucije, kao i "dva Rusa" o kojima, doduše, još nisu dostavljeni ni najosnovniji podaci.

Konačan popis svedoka i dokaznih predmeta odbrana treba da dostavi do petka. To je trebalo odavno da bude učinjeno, ali je došlo do odlaganja zbog tehničkih problema sa kojima su branioci bili suočeni zbog instaliranja nove verzije tribunalovog kompjuterskog operativnog sistema. Zbog toga je početak Mladićevog dokaznog postupka pomeren sa 13. na 19. maj, mada je veće danas primetilo da osim tehničkih odbrana ima i određene "organizacione probleme".

I sam početak današnjeg zasedanja obeležili su tehnički problemi koji su, kako je primetio sudija Ori, osujetili "živi interes" optuženog Mladića da prati transkript na engleskom jeziku i na monitoru gleda šta se dešava u sudnici u kojoj se i sam nalazi. Dok su tehničari popravljali opremu, optuženi je vedro ćaskao sa njima, demonstrirajući da u dobrom raspoloženju dočekuje početak svog dokaznog postupka.

2014-05-17

HAG/DEN HAAG

MLADIĆEVA "MEĐUPRESUDA" PRED ŽALBENIM VEĆEM

Pretresno veće odobrilo zahtev odbrane za ulaganje žalbe na odluku kojom je po tribunalovom pravilu 98 bis sredinom maja ove godine odbačen zahtev za ukidanje pojedinih tačaka optužnice protiv Ratka Mladića.

◀ Ratko Mladić u sudnici Tribunala

Ratku Mladiću je odobreno da uloži žalbu na odluku od 15. maja kojom je Pretresno veće odbacilo zahtev odbrane za ukidanje delova optužnice koja ga tereti za dvostruki genocid i druge ratne zločine počinjene nad nesrbima tokom rata u BiH. Mladićevi branioci su tražili dozvolu da ulože takozvanu interlokutornu žalbu na odluku kojom su potvrđene prve dve tačke optužnice: za genocid u šest bosansko-hercegovačkih opština 1992. i u Srebrenici 1995. godine.

Odbrana je navela da u odluci Pretresnog veća za odbacivanje zahteva po pravilu 98 bis, koje dozvoljava delimično ili potpuno ukidanje optužnice na "poluvremenu" suđenja, nisu ponuđeni "razumni dokazi"

za zaključak o postojanju Mladićeve genocidne namere. Zatim da nisu na ispravan način procenjeni argumenti odbrane, niti je ukazano na direktne dokaze koji terete optuženog. I, konačno, da je pogrešno ocenjen značaj iskaza dva, po odbrani "nepouzdana", zaštićena svedoka optužbe.

Tužilac se u odgovoru suprotstavio zahtevu odbrane, navodeći da je Pretresno veće na ispravan način ukazalo na dokaze o svim elementima genocida, kao i da u odluci po pravilu 98 bis sudije nisu obavezne da procenjuju dokaze odbrane već samo tužilaštva.

Pretresno veće sudije Orija/Orie u odluci nije razmatralo detalje kojima treba da se bavi Žalbeno veće, već je samo navelo da bi pitanja koja je pokrenula odbrana mogla značajno uticati na ishod suđenja, što je jedan od uslova za odobravanje interlokutorne žalbe. Zaključeno je, takođe, da je pomenuta sporna pitanja bolje rešiti u ovoj fazi nego na kraju postupka, pa je odbrani omogućeno ulaganje žalbe.

Početak dokaznog postupka odbrane Ratka Mladića zakazan je za ponedeljak 19. maja, a odluka kojom je dozvoljeno ulaganje žalbe ne bi trebalo da dovede do bilo kakvog odlaganja.

2014-05-18

HAG/DEN HAAG

POČETAK DOKAZNOG POSTUPKA MLADIĆEVE ODBRANE

Sljedeće sedmice u Tribunalu

Odbrana Ratka Mladića će svoj dokazni postupak otvoriti iskazima svjedoka koji će osporavati dokaze tužilaštva o odgovornosti bivšeg komandanta Glavnog štaba VRS za snajperski i artiljerijski teror nad Sarajevom i Sarajlijama. Prvi svjedoci odbrane su Mile Sladoje i Predrag Trapara, oficiri Sarajevsko-romanijskog korpusa VRS.

◀ Sjedište Tribunala u Hagu

U ponedjeljak 19. maja počinje dokazni postupak odbrane bivšeg komandanta Glavnog štaba VRS Ratka Mladića, optuženog za dvostruki genocid i druge zločine u Bosni i Hercegovini. Mladićevi branioci su odustali od iznošenja uvodne riječi i dokazni postupak će otvoriti iskazima svjedoka uz čiju će pomoć osporavati dokaze tužilaštva o odgovornosti optuženog za snajperski i artiljerijski teror nad Sarajevom i njegovim stanovnicima.

Za prvu sedmicu odbrana je najavila 9 svjedoka, koji će nakon kratkog predstavljanja i potvrđivanja tačnosti pisanih izjava datih braniocima, biti prepušteni tužiocu na unakrsno ispitivanje. Prvu grupu čine sedmorica oficira Sarajevsko-romanijskog korpusa VRS i dvojica opštinskih

funcionera iz Novog Sarajeva i Pala. Prvi će na klupu za svjedoke biti pozvan Mile Sladoje, bivši zamjenik komandanta Nedžarićkog bataljona, a potom Predrag Trapara, komandir jedne od četa Prve sarajevske mehanizovane brigade. Slijede iskazi Dušana Škrbe, Branka Radana, Nikole Mijatovića, Drgana Maletića, Slavke Genge, Milorada Džide i Zdravka Čvore.

Skoro svi svjedoci su prethodno svjedočili u dokaznom postupku odbrane bivšeg predsjednika Republike Srpske Radovana Karadžića. Tom prilikom su negirali optužbe za granatiranje i snajpersko djelovanje po Sarajevu, uključujući sve velike incidente iz optužnice, i prebacujući odgovornost na Armiju BiH tvrdeći da je sve "inscenirano" s ciljem da se krivnja svali na Srbe.

Artiljerijski i snajperski teror nad građanima Sarajeva je jedan od četiri udružena zločinačka poduhvata za koje se Mladić tereti. Optužnica ga, također, tereti za etničko čišćenje sa ciljem trajnog uklanjanja Bošnjaka i Hrvata sa velikih dijelova Bosne i Hercegovine koje je u šest opština doseglo razmjere genocida, potom za uzimanje osoblja UN za taoce u maju i junu 1995. godine, kao i za genocid u Srebrenici u julu iste godine. Za osporavanje tih optužbi odbrana ima na raspolaganju tačno koliko je utrošilo tužilaštvo za izvođenje svojih dokaza – 207, 5 sudskih sati.

2014-05-19

HAG/DEN HAAG

POČETNI UDARAC ODBRANE RATKA MLADIĆA

Izvođenje dokaza odbrane bivšeg komandanta Glavnog štaba VRS počelo osporavanjem optužbi za artiljerijski i snajperski teror nad Sarajevom. Prvi svjedok, Mile Sladoje, tvrdi da je njegov bataljon imao "stalno naređenje" da samo "uzvrata" na vatru iz grada, i to samo ako su "ciljevi uočljivi". U unakrsnom ispitivanju, svjedok nije vidio nikakav konflikt između tog "stalnog naređenja" i naredbe iz jula 1995. godine da se zbog problema VRS na trnovskom ratištu i kod Goražda... "uzvrati" paljbom po Sarajevu.

◀ Mile Sladoje, svjedok odbrane Ratka Mladića

Dokazni postupak odbrane Ratka Mladića otvoren je danas iskazom Mileta Sladoja, zamjenika komandanta Nedžarićkog bataljona Sarajevsko-romanijskog korpusa. Taj bataljon je, po pisanoj izjavi svjedoka čiji je sažetak pročitao branilac Miodrag Stojanović, tokom cijelog rata imao "stalno naređenje da se vatra može otvarati samo kao odgovor na protivničku vatru i samo na uočene ciljeve". Srpske snage u Nedžarićima su vršile samo "odbrambena" dejstva i "nikada", tvrdi svjedok, nije primio ni izdao naređenje da se otvori vatra po civilima.

Sladoje je negirao da su srpske snage u Nedžarićima odgovorne za artiljerijski incident iz optužnice u kojem

je 22. januara 1994. godine na Alipašinom polju ubijeno šestoro djece i ranjeno još pet. U pisanoj izjavi odbrani i odgovarajući na pitanja branioca, Sladoje je naveo da su granate na Alipašino polje ispaljene iz objekta "Stigma" sa područja pod kontrolom Armije BiH. U unakrsnom ispitivanju se, međutim, korigavao rekavši da je to samo njegova pretpostavka, do koje je došao na osnovu informacija iz medija.

Odgovarajući na pitanja tužioca Dermota Gruma/Dermoth Groome, Sladoje je rekao da on "apsolutno" prihvata da je granatiranje djece zločin, kao i da ono nije bilo vojno opravdano jer u tom području nije bilo vojnih objekata. Granatiranje djece koja se igraju, po Sladoju, je zastrašujuće za svakog normalnog čovjeka, ali nije "teror", barem ne na način kako to tužilac prikazuje.

Sladoje je, takođe, tvrdio da srpske snage nisu imale snajpersko gnijezdo u Domu za slijepe iz kojeg je u junu 1994. godine ranjena šesnaestogodišnja Sanela Muratović. On je izrazio "sumnju" da se taj incident uopšte dogodio ili je djevojku, kako je rekao, pogodio "zalutali metak". Nakon što mu je pokazana fotografija na kojoj se vidi da se iz Doma za slijepe pruža jasan pogled na mjesto na kojem je pogođena djevojčica, Sladoja je prihvatio tužiočevu sugestiju da potencijalnom strijelcu nije bio potreban snajper da bi pogodio žrtvu. Rekao je, takođe, da on zapravo nema nikakva osobna saznanja o tom incidentu.

Pošto je Sladoje insistirao na već pomenutom "stalnom naređenju" da se samo "uzvraća paljba iz grada" i to samo ako su "ciljevi uočljivi", tužilac ga je pitao da li je ikada dobio naređenje da djeluje po Sarajevu zato što se "negdje drugdje nešto dogodilo". Pošto mu je svjedok odgovorio da mu tako što nije nikada nije naređeno, tužilac ga je suočio sa naređenjem komandanta Sarajevsko-romanijskog korpusa VRS od 21. jula 1995. godine. U njemu se komandama brigada naređuje da "samostalno planiraju, pripreme i izvedu napad, ili demonstraciju napada na Sarajevo", a radi podrške srpskim snagama koje imaju problema na trnovskom ratištu i oko Goražda.

Sladoje ne smatra da je to naređenje u suprotnosti sa onom "stalnom naredbom" o "uzvraćanju vatre na uočljive ciljeve", te se poziva na vojne doktrine vođenja rata i taktiku prenošenja dejstava na druga područja. Na tužiočevo pitanje koliko je granata ispaljeno na grad po tom naređenju Sladoje je odgovorio: "A ko kaže da je uopšte ispaljeno". Tužilac nije dalje insistirao, rekavši da će to rasvijetliti sa nekim drugim Mladićevim svjedokom.

Mladić je na samom početku današnjeg zasijedanja prvo salutirao sudijama, a potom im se sa rukama prekrštenim na grudima naklonio. Iako su ga sudije upozorile da to ne čini, Mladić je iskoristio svaku priliku da salutira i svjedoku koji mu je, na isti način, odgovorio. Sudije su upozorile branioca da buduće svjedoke upozore da se u sudnici ne ponašaju kao Mladićevi poznanici i podražavaoci.

2014-05-20

HAG/DEN HAAG

"DUPLI PRSTEN" OKO SARAJEVA

Nastojeći da je odnos snaga oko Sarajeva prikaže u najmanju ruku kao ravnopravan, bivši komandir čete VRS na Lukavici Predrag Trapara, svedočeći u odbranu Ratka Mladića, tvrdio da je njegova jedinica bila deo srpskog prstena oko Sarajeva iza čijih leđa se protezao drugi, muslimanski, obruč sa dominantnim kotama.

◀ Predrag Trapara, svjedok odbrane Ratka Mladića

Juče započeti dokazni postupak odbrane Ratka Mladića nastavljen je danas iskazom bivšeg komandira čete Sarajevsko-romanijskog korpusa u Lukavici Predraga Trapare, koji je do sada već svedočio na poziv generala Dragomira Miloševića i Radovana Karadžića. U izjavi timu Mladićeve odbrane ponovio je glavne teze sa prethodnih suđenja, nastojeći da situaciju u Sarajevu predstavi kao okršaj dve ravnopravne vojske i suprotstavi se navodu optužnice o artiljerijskom i snajperskom teroru jedinica pod komandom optuženog nad stanovništvom u opkoljenom gradu.

U sažetku izjave koji je pročitao branilac Branko Lukić se navodi svedokova tvrdnja da su linije fronta oko Sarajeva na početku rata formirane tako što su Srbi i Muslimani

"izašli ispred svojih kuća i ukopali se". Linije su, tvrdi, uglavnom ostale nepromenjene, između ostalog i zato što srpska strana "nije preduzimala ofanzivna dejstva" i uspevala je da odoli napadima protivnika. Kaže da nikada nije dobio niti izdao naređenje da se teroriju civili u gradu, već samo da se napadaju neprijateljski položaji. S druge strane, muslimanska vojska je, tvrdi, napadala srpske civile usled čega su u dva različita napada ranjeni i njihovi roditelji. Srpsku teritoriju su napadali artiljerijom, a "najveća snaga" su im bili snajperi, navodi Trapara i dodaje da je neprijatelj civilne objekte "zloupotrebljavao u vojne svrhe".

U kratkom glavnom ispitivanju, svjedok je dodao da je njegova četa imala otvoren front i spreda prema gradu i otpozadi, prema planinama Igman i Bjelašnica, što je posledica situacije u kojoj je Sarajevo bilo "opkoljeno sa dva prstena". Odgovarajući na pitanja branioca, Trapara je rekao da je tokom rata optuženog Mladića video dva puta. Prvi put na Vracama u maju 1992. godine i potom 12. jula naredne godine kada se na Lukavici rukovao sa vojnicima i rekao da "od sutra na kapama neće da vidi druge oznake sem srpske trobojke".

Pre početka unakrsnog ispitivanja, od svedoka su nekoliko razjašnjenja tražile sudije. Pitali su ga da prokomentariše navod dokumenta u kojem Radovan Karadžić pored nesmetanog propuštanja humanitarnih konvoja za grad naređuje i "zaustavljanje vojnih ofanzivnih dejstava"... kojih po svedoku nije ni bilo. Kada je video dokument, Trapara je rekao da "ne spori srpska ofanzivna dejstva", ali u nekim drugim reonima a ne u zoni odgovornosti njegove čete. Budući da je tvrdio da srpska strana nikada nije sprečavala prolaz humanitarnih konvoja, predsedavajući sudija Ori/Orie je ukazao na dokument u kojem se, nakon ubistva dve srpske devojčice u martu 1995. godine, upravo to zahteva. Trapara odgovara da za takvo naređenje ne zna i da ga je, stalnim propuštanjem konvoja ka gradu, "možda i nesvesno kršio".

U unakrsnom ispitivanju, tužilac Milbert Šin/Shin je sa svedokom detaljno "pretresao" mape sa ucrtanim linijama vojske bosanskih Srba i Armije BiH oko Sarajeva, posvećujući posebnu pažnju artiljerijskim položajima. Pored toga, ukazao je na dokumente iz kojih se vidi da je po naređenju komandanta Sarajevsko romanijskog korpusa Stanislava Galića u svakoj brigadi na području Sarajeva formiran vod sa po 30 snajperista, što je suprotno svedokovoj tvrdnji o "snajperskoj dominaciji" druge strane. Trapara to nije sporio, ali je rekao da njegova četa nije imala takvo naoružanje, niti joj je bilo potrebno, budući da se nalazila "u donjem položaju" u odnosu na Armiju BiH. Sa tužiocem sugestijom da je srpsko granatiranje bilo "teže" nego muslimansko, svedok se samo donekle složio rekavši da je tako bilo u početku, a od sredine do kraja rata odnos artiljerijskih napada je, tvrdi, bio izjednačen. Unakrsno ispitivanje je okončano pitanjima o svedokovom učešću u predratnom naoružavanju Srba oko Sarajeva zbog čega je uhapšen i osuđen od strane bivše JNA.

Pred kraj današnjeg zasedanja iskaz je počeo treći svedok Mladićeve odbrane – Dušan Škrba, bivši komandant Mešovitog artiljerijskog diviziona Prve sarajevske brigade.

2014-05-21

HAG/DEN HAAG

DA LI JE SARAJEVO BILO POD BLOKADOM?

Bivši komandant artiljerije u divizionu Prve sarajevske brigade, Dušan Škrba, tvrdi da su pripadnici njegove jedinice bili Sarajlije čija namera nije bila da "sprovode teror nad civilima" već poput "narodne vojske brane svoje domove". Uprkos predloženom Mladićevom naređenju da se Sarajevo "čvrsto drži u blokadi" i da se "spreči njegova deblokada", svedok kategorički tvrdi da grad nikada nije bio blokiran.

◀ Dušan Škrba, svedok odbrane Ratka Mladića

Dokazni postupak odbrane Ratka Mladića nastavljen je iskazom Dušana Škrbe, bivšeg komandanta mešovitog artiljerijskog divizionu Prve sarajevske brigade, zaduženog za podršku pešadijskim jedinicama na prvoj liniji fronta. Iskazom Škrbe, odbrana nastoji da ospori dokaze tužilaštva o artiljerijskom i snajperskom teroru nad Sarajevom i Sarajlijama.

Prema sažetku izjave koji je pročitao branilac Miodrag Stojanović, "nikada nije postojala namera da se izazovu civilne žrtve ili sprovodi teror nad civilima" niti je svedok ikada primio "pisano ili usmeno naređenje da se izvrši napad na javni prevoz u delu Sarajeva sa muslimanskim stanovništvom". Naprotiv, na snazi je bilo "stalno

naređenje da se ne sme otvarati vatra po civilnim ciljevima". Škrba je naglasio da je njegova jedinica u najvećem delu bila sastavljena od Sarajlija koji su kao "narodna vojska branili svoje domove".

Ukazujući na svedokovu izjavu da u reonu njegove jedinice u južnom delu Sarajeva nije bilo minobacača od 120mm, odbrana je osporavala odgovornost VRS za granatiranje pijace Markale 28. avgusta 1995. Prema optužnici, u tom incidentu je poginulo 43 i ranjeno je 76 osoba. Tužilaštvo tvrdi da je granata ispaljena sa Trebevića, sa položaja pod kontrolom VRS. Škrba, međutim, tvrdi da su minobacači većeg kalibra izmešteni 20 kilometara od centra Sarajeva da u reonu Miljevića, na Trebeviću, nije bilo vatrenog položaja za minobacače od 120mm.

Škrba je u glavnom ispitivanju rekao da je njegov divizion bio raspored jugoistočno od Sarajeva i raspomagao je sa tridesetak artiljerijskih oruđa, uključujući minobacače od 120mm, haubice i višecevne raketne bacače. Tvrdi da je Prva sarajevska brigada trpela artiljerijsku vatra sa dve strane – sa područja Sarajeva i iz pravca Igmana i nalazila se "u sendviču" snaga Armije BiH koje su neprekidno menjale lokacije sa kojih su dejstvovala. Njegova jedinica je, kaže, odgovarala na napade sa jednom do dve granate i "to je bilo to". Na pitanje sudije Orija da li je dobio naređenje da dejstvuje po Pofalićima, Škrba je odgovorio da "nije čuo takvo naređenje". Kao jedan od dokaza Mladićeve odgovornosti za teror nad Sarajevom, tužilaštvo navodi njegovo naređenje od 28. maja 1992. godine da se granatiraju Pofalići i Velešići "jer tamo nema srpskog življa mnogo", i da se Sarajlijama "razvuče pamet".

Prvi deo unakrsnog ispitivanja za koje je tužilac tražio čak 3 i po sata, protekao je u rasvetljavanju organizacione strukture i sastava mešovitog artiljerijskog divizionu kao ivatrenih položaja njegovih jedinica. Škrba je rekao da je vatra ispaljena sa njegovih položaja uvek bila "proporcionalna", i služila je da "neutrališe neprijateljske položaje" pošto "nije imao municije da stalno nešto gađa bez mete".

Svedok je potvrdio iskaz sa suđenja Radovanu Karadžiću da je Sarajevsko-romanijski korpus bio u "duplom okruženju" kao i da je Armija BiH držala Sarajevsko-romanijski korpus pod blokadom. Tužilac mu je predočio Mladićevo naređenje Sarajevsko-romanijskom korpusu da grad "čvrsto drži u blokadi" i spreči njegovu deblokadu. Škrba kategorički tvrdi da Sarajevo nije bilo pod blokadom. Kaže da su snage Armije BiH do avgusta 1993. imale "prostor da - preko aerodromske piste i Butmira, a kasnije kroz prokopen tunel - prolaze i nose hranu, vodu, gorivu i struju". Dodao je da su i mnogi civili tim putem izašli odnosno pobjegli iz Sarajeva. Na primedbu sudije Orija da nisu svi slobodni da išetaju iz zatvora samo zato što su neki ljudi uspjeli da pobjegnu, svedok je odgovorio da je i komandant Generalštaba Armije BiH u javnim nastupima govorio da će "izaći i doći na Igman". "Kuda će da izađe ako nema slobodan prolaz?", zapitao je svedok.

Iskaz Dušana Škrbe biće okončan sutra.

2014-05-22

HAG/DEN HAAG

"KOMŠIJSKI DOGOVOR" O RAZMJENI STANOVNIŠTVA

Bivši predsjednik Izvršnog odbora novo Sarajevo na suđenju Ratku Mladiću svjedočio da nije bilo progona i diskriminacije nesrpskog stanovništva na području te opštine. Muslimani i Hrvati su redovno dobijali penzije, humanitarnu i zdravstvenu pomoć, ali su se uprkos tome - iz razloga koji svjedok nije precizirao - ponašali "bojažljivo". Kako je došlo do razmjene stanovništva u novembru 1992. godine?

◀ Branko Radan, svjedok odbrane Ratka Mladića

Branko Radan, bivši predsjednik Izvršnog odbora Novo Sarajevo je svjedočeci u odbranu Ratka Mladića negirao optužbe za progon i diskriminaciju nesrpskog stanovništva u toj opštini. U izjavi koju je dao Mladićevoj odbrani svjedok je, između ostalog, naveo da su srpski organi vlasti Novog Sarajeva na početku rata zauzele stav da se ne smije vršiti nikakva diskriminacija a posebno tortura ili zlostavljanje nesrpskog dijela stanovništva. "Naprotiv, svima je garantovana bezbjednost."

U srpskom dijelu Novog Sarajeva je, po riječima svjedoka, ostalo oko 2.000 Muslimana i između 300 i 400 Hrvata koji su redovno dobijali penzije, humanitarnu pomoć i zdravstvenu zaštitu. Dešavalo se da su "pojedinci"

na nezakonit sticali imovinu ali su je neki, na intervenciju opštinskih vlasti, vraćali. Na sudijsko pitanje ko su bili ti "pojedinci", Radan je rekao da se uglavnom radilo o Srbima koji su nezakonito prisvajali imovinu "drugih", dok su se Muslimani i Hrvati "bojažljivo" ponašali.

Na Grbavici je, priznaje Radan, djelovala grupa od devet ljudi na čelu sa Veselinom Vlahovićem Batkom koja je "pravila probleme" ne samo Muslimanima i Hrvatima, već i Srbima, ali su oni uz pomoć civilne i vojne policije uklonjeni. Svjedokova izjava da problematična grupa "nije izdržala duže od dvije, tri godine" privukla je pažnju sudije Orija/Orie koji je od svjedoka tražio da pojasni kada su oni zaista otišli iz opštine.

Odgovarajući na to više puta postavljeno pitanje Radan je ponavljao da je Batko "prvi put" otišao krajem 1992. godine, i da se poslije vratio ali nije mogao precizirati kada su on i ostali, i da li su uopšte, "otišli da se ne vrate".

Sudije su, također, insistirale da svjedok objasni paragraf iz izjave u kojem je naveo da je u drugoj polovini 1992. godine "došlo do razmjene kad su Srbi, preko Vrbanja Mosta, u 15 do 20 autobusa izašli iz Sarajeva". Za razliku od onoga što je naveo u izjavi Radan je u sudnici tvrdio da se nije radilo o razmjeni. Izlazak Srba iz Sarajeva 15. novembra je, po njegovim riječima, odgovor druge strane na "čin dobre volje" srpske strane od 30. septembra kada su Muslimani "prešli" sa Grbavice u Sarajevo. Radilo se o "komšijskom dogovoru" između srpskih i muslimanskih stanovnika koji su živjeli u blizini linije fronta, a koji "nije imao nikakve veze sa vlastima".

Pošto je Radan u glavnom iskazu tvrdio da se Srbi, za razliku od Muslimana i Hrvata, nisu spremali za rat tužiteljica Kamila Bajbals ga je u prvom dijelu unakrsnog ispitivanja suočila sa dokazima tužilaštva koji govore suprotno. Prema jednom od predočenih dokumenata JNA je 1991. godine obučavala i naoružavala članove SDS tako da je do 11. maja 1992. godine, kako je Ratko Mladić zabilježio u svom ratnom dnevniku, bilo naoružano 69.000 Srba.

Tužilaštvo će unakrsno ispitivanje Branka Radana nastaviti sutra.

2014-05-23

HAG/DEN HAAG

NESKLAD IZMEĐU DOKUMENATA I ISKAZA SVJEDOKA

Na suđenju Ratku Mladiću tužilaštvo je u unakrsnom ispitivanju Branka Radana, bivšeg predsjednika Izvršnog odbora srpske opštine Novo Sarajevo, ukazivalo na nesklad između dokumentarnih dokaza i načina na koji je svjedok opisao položaj nesrpskog stanovništva u toj opštini, što nije promaklo ni sudijama.

◀ Branko Radan, svjedok odbrane Ratka Mladića

U unakrsnom ispitivanju Branka Radana, bivšeg predsjednika Izvršnog odbora srpske opštine Novo Sarajevo, tužilaštvo je ukazivalo na dokumenta i druge dokaze koji su u suprotnosti sa svjedokovom tvrdnjom da se "Srbi nisu spremali za rat". Prema jednom od predočenih dokumenata, JNA 1991. godine intenzivno obučavala i naoružavala članove SDS, tako da je do 11. maja 1992. godine, kako je to u svom ratnom dnevniku zabilježio Ratko Mladić, bilo 69.000 naoružanih Srba.

Tužiteljica Kamila Bajbls/Camille Biblesje svjedoka suočila i sa izvještajem komande Četvrte vojne oblasti JNA od 20. marta 1992. godine u kojem se izričito navodi da su "rukovodstvo srpskog naroda i Srbi u cjelini spremni za rat". Ona je, pored ostalog, ukazala i na osnivanje srpskih

kriznih štabova 1991. godine. Na pitanje da li je moguće da su se Srbi zapravo spremali za rat ali da on s tim nije bio upoznat, Radan je odgovorio potvrdno. Da je za to znao, rekao je svjedok, i sam bi se uključio u te aktivnosti.

Tužiteljica je, također, ukazala da položaj Muslimana i Hrvata u dijelu opštine pod srpskom kontrolom nije bio tako idiličan kako ga je svjedok opisao u izjavi. Tokom tog dijela rasprave sudije su zatražile od Radana identifikuje devetoricu ljudi na čelu sa Veselinom Vlahovićem zvanim Batko, koji terorizirali nesrpsko stanovništvo Grbavice, ali je svjedok rekao da se sjeća još samo dvojice i to po nadimcima "Cepter" i "Krompir". Tužilaštvo je sugerisalo da je srpsko rukovodstvo znalo za zločine te grupe, ali nije ništa preduzelo po tom pitanju. Radan se saglasio da akcija protiv te grupe "nije bila željena".

Optužba je, dalje, ukazivala da je svjedok netačno opisao razloge i okolnosti pod kojima je nesrpsko stanovništvo 30. septembra 1992. godine otišlo iz područja opštine pod srpskom kontrolom. Na zasijedanju srpske Skupštine 14. septembra 1992. godine Mladić je u svoj dnevnik zabilježio riječi dr. Mitra Miljanovića sa Pala koji je rekao da na Grbavici ima 60 posto Muslimana i da na njih treba primijeniti "princip retorizije". Posto je Radan ponovio tvrdnju da se radilo o "komšijskom dogovoru", tužiteljica ga je suočila sa izvještajem srpske novinske agencije (SRNA) koja je 1. oktobra 1992. godine, pozivajući se na izjave čelnika opštine, prenijela da je nesrpsko stanovništvo "protjerano" od strane određenih grupa koje su "samostalno" djelovale.

Da Radanov "gotovo idiličan prikaz" položaja nesrpskog stanovništva na Grbavici nije u skladu sa prezentiranim dokazima nije promaklo ni sudijama koji su od svjedoka zatražili pojašnjenje. Radan je rekao da je bio rat i da se u takvim uslovima niko nije mogao lagodno osjećati. Ostao je, međutim, pri svojoj tvrdnji da se u slučaju odlaska Muslimana sa Grbavice 30. septembra 1992. godineradilo o "komšijskom dogovoru", a ne protjerivanju.

Nakon što je iskaz Branka Radana zaključen na klupu za svjedoke je pozvan Nikola Mijatović, bivši načelnik štaba Iliđanske brigade Sarajevsko-romanijskog korusa VRS.

2014-05-23

HAG/DEN HAAG

POHVALA "KRMAČAMA"

Suprotno navodima optužnice da su modifikovane avio bombe (poznate kao "krmače") koje je koristila srpska vojska u napadima na Sarajevo bile izuzetno nepouzdana i neprecizna, bivši načelnik štaba Iliđanske brigade Nikola Mijatović tvrdi da se njihova putanja, naprotiv, lako mogla kontrolisati i da su mala odstupanja bila izazvana meteorološkim uslovima. Tvrdi, takođe, da naređenje za udar avio bombom na cilj u Hrasnici gde bi bile "najunosnije ljudske i materijalne žrtve" nije podrazumevao napad na civile već isključivo na neprijateljske vojnike.

Po završetku iskaza bivšeg opštinskog funkcionera Novog Sarajeva Branka Radana, odbrana Ratka Mladića je na klupu za svjedoke izvela nekadašnjeg bezbednjaka, potom i načelnika štaba Iliđanske brigade – Nikolu Mijatovića. On je u izjavi timu odbrane, čiji je sažetak pročitao branilac Ivetić, naveo da njegova brigada i Sarajevsko-romanijski korpus kojem je pripadala "nikada nisu imali nameru da teroriziraju civile u muslimanskom delu Sarajeva". Cilj su im, tvrdi, bili isključivo borbeni položaji i komandna mesta Armije BiH kojih je u gradu, po njegovoj proceni, bilo – oko hiljadu.

◀ Nikola Mijatović, svjedok odbrane Ratka Mladića

Mijatović je u izjavi naveo i da je Armija BiH koristila civilne objekte, pre svega škole, za proizvodnju artiljerijske municije, kao i da je, uprkos upozorenjima Unprofora, često granatirala srpsku vojsku i civile na Ilidži. Po njegovim informacijama, na Ilidži je tokom rata ubijeno 460 srpskih boraca i oko 400 civila, od čega najviše dece. Tvrdi da je Armija BiH granatirala trafo stanicu na Blažuju, usled čega je u gradu nestajalo struje i vode, za šta su onda nepravredno okrivljeni Srbi.

Svedok ne poriče da je njegova brigada, zbog nedostatka artiljerijske municije, koristila modifikovane avio-bombe, ali se suprotstavlja tezi tužilaštva da su one bile izrazito neprecizne i kao takve opasne po civile u gradu. Mijatović

je u izjavi naveo da se putanja bombi, u kolokvijalnom govoru poznatih i kao "krmače", lako mogla kontrolisati uz manja odstupanja izazvana meteorološkim prilikama, što je normalno za svaku artiljerijsku municiju.

Branilac je u glavnom ispitivanju predočio naređenje Sarajevsko-romanijskog korpusa upućeno svedokovoj brigadi 6. aprila 1995. godine u kojem se nalaže napad na Hrasnicu ili Sokolović koloniju jednom avio-bombom tako da se odabere cilj sa "najunosnijim ljudskim i materijalnim žrtvama". Mijatović kaže da se naređenje odnosilo "isključivo" na vojne ciljeve i da je "apsolutno isključivalo" napad na civile. To tvrdi jer je znao da je vojska bosanskih Srba bila "opredeljena" za poštovanje Ženevskih konvencija i pravila ratovanja. "Bilo nam je zabranjeno da pucamo i na uniformisane nenaoružane ljude, a kamoli na civile", izričit je svedok.

Dan nakon pomenutog naređenja, jedna avio bomba je pala na Hrasnicu i, uz velika materijalna razaranja na civilnim kućama, ubila jednu ženu, a tri osobe ranila. Taj incident se navodi u optužnici protiv Mladića, a svedok tvrdi da su cilj bili vojni položaji i komande neprijatelja na Hrasnici. U izjavi timu odbrane, Mijatović je komentarisao još jedan incident iz optužnice – napad avio bombom na civilnu zgradu u ulici Safeta Hadžića 26. maja 1995. godine. Kaže da se udar dogodio usred žestoke ofanzive Armije BiH tokom koje su obe strane pucale.

Mijatoviću je ovo treći iskaz pred Tribunalom, nakon nastupa na suđenjima generalu Dragomiru Miloševiću i Radovanu Karadžiću. Iskaz u odbranu Ratka Mladića će nastaviti u ponedjeljak.

2014-05-26

HAG/DEN HAAG

ZAHVALAN "BRAĆI SRBIMA"

Uprkos navodima optužnice po kojima su na Ilidža počinjeni brojni zločini nad civilima, svedok Mladićeve odbrane Nikola Mijatović kaže da u toj sarajevskoj opštini nikakvih zločina nije bilo zbog čega je zahvalan "svojoj braći Srbima".

U optužnici protiv Ratka Mladića se navodi da su u sarajevskoj Ilidži nad nesrpskim stanovništvom počinjeni progoni, zatim da je u toj opštini postojao zatočenički objekat "Kula" na Butmiru, kao i da su sa njene teritorije modifikovanim avio bombama napadani civilni delovi Sarajeva. Bivši oficir Ilidžanske brigade Nikola Mijatović, međutim, kaže da na području cele opštine nije počinjen "nijedan ratni zločin, nijedno silovanje" i da je zbog toga "ponosan i zahvalan svojoj braći Srbima".

U današnjem unakrsnom ispitivanju, svedok je rekao da se takav besprekoran učinak može zahvaliti sprovođenju disciplinskih mera i stalnim naređenjima za poštovanje Ženevskih konvencija i međunarodnog ratnog prava unutar Sarajevsko-romanijskog korpusa. Takvih naređenja, međutim, nema, a svedok kaže da su sigurno izdata i da je "vrlo indikativno" da do danas nisu pronađena.

Mijatović tvrdi da prilikom granatiranja Sarajeva sa srpskih položaja nije ni bilo potrebno vršiti istragu o tim napadima jer se "nikada nije granatiralo nasumično" već se isključivo na vatru odgovaralo vatrom. Procedura je, kaže, izgledala tako što su u komande jedinica dolazile informacije od izviđača o mestima sa kojih se na srpske položaje otvarala vatra, pa se onda donosila odluka o artiljerijskom odgovoru.

Sa položaja Ilidžanske brigade su, po optužnici protiv Mladića, u proleće 1995. godine ispaljene dve modifikovane avio bombe – prva na zgradu u ulici Safeta Hadžića 25. maja, a druga na privatne kuće u Hrasnici 7. aprila – u kojima je jedna žena poginula a veći broj civila teže i lakše ranjen. Svedok je u izjavi timu odbrane naveo da je prva bomba ispaljena u toku "muslimanske ofanzive" koja je, kako je rekao, počela u junu, dakle nakon što je pomenuta civilna zgrada pogođena. Radi se, objašnjava, o tipografskoj grešci u izjavi. Što se tiče Hrasnice, i u unakrsnom ispitivanju je tvrdio da se tamo nalazio veliki broj "potencijalnih vojnih meta", poput komandi jedinica i artiljerijskih položaja Armije BiH.

Osvrćući se na svedokove tvrdnje iz glavnog ispitivanja o zadovoljavajućoj preciznosti modifikovanih avio bombi, tužilac Grum/Groome je podsetio da su one bile nošene raketnim motorima koji su tokom leta mogli da otkazu ako

bi nestalo goriva. Svedok je potvrdio tužiočevu sugestiju, a nastavak ispitivanja na tu temu održan je na zasedanju zatvorenom za javnost.

U dodatnom ispitivanju od strane branioca Ivetića, svedok je naveo da su prilikom ispaljivanja svake artiljerijske municije, pa i avio bombi, "određene devijacije" očekivane. "I na sportskim takmičenjima prilikom gađanja nemaju svi desetke", pokušao je slikovito da potkrepi svoju tezu Mijatović.

Njegov iskaz je danas okončan, a sutra ujutro se očekuje novi svedok Mladićeve odbrane.

2014-05-27

HAG/DEN HAAG

SVEDOK: CIVILNE ŽRTVE SU BILE KOLATERALNA ŠTETA

Bivši komandant Sedmog bataljona u Prvoj romanijskoj brigadi Sarajevsko-romanijskog korpusa na suđenju Ratku Mladiću, svedočio da su sarajevski civili žrtve odluke Armije BiH da iz naseljenih mesta otvara vatru na položaje bosanskih Srba. Slavko Gengo negira da se na civile namerno pucalo kao i da je sa položaja VRS u Mrkovićima ispaljena granata na pijacu Markale u februaru 1994. godine.

◀ Slavko Gengo, svjedok odbrane Ratka Mladića

Iskazom Slavka Genga, bivšeg komandanta Sedmog bataljona Prve romanijske brigade Sarajevsko-romanijskog korpusa, odbrana Ratka Mladića nastoji da dokaže da su dejstva Vojske Republike Srpske bila defanzivnog karaktera, a "jedini ratni cilj" vojske bosanskih Srba je bila "zaštita sopstvenog naroda, teritorija i ognjišta". Odbrana, takođe, nastoji da ospori odgovornost VRS za granatiranje pijace Markale 5. februara 1994. godine, u kojem je ubijeno 66 a ranjeno je 140 osoba.

U sažetku izjave svedoka koju je branilac pročitao u sudnici se navodi da su snage Armije BiH okružile VRS na sarajevskom ratištu, otvarale su vatru iz pokretnih

bacača i razmeštale se u naseljima u kojima je živelo civilno stanovništvo. Takođe su, tvrdi svedok, otvarali snajpersku vatru na autobuse, civilne automobile i druga vozila duž puta Vogošća – Hreša – Pale. Gengo tvrdi da su uzvraćajući vatru, jedinice VRS gađale isključivo neprijateljske borbene položaje i "nisu imali nameru terorihu civile".

U sažetku izjave svedoka se, takođe navodi, da niko iz njegovog bataljona nije čuo minobacačku vatru na dan incidenta na pijaci Markale. Zbog sumnji da je granata na sarajevsku pijacu ispaljena sa položaja VRS u Mrkovićima, iz Glavnog štaba VRS je 6. februara 1994. godine, tvrdi svedok, upućena inspekcija sastavljena od pripadnika komande brigade, SRK i UNPROFOR. Gengo u izjavi tvrdi da je od francuskog pripadnika UNPROFOR nekoliko dana kasnije saznao da je "istraga ustanovila da sa položaja 7. bataljona nije otvorena vatra na tržnicu Markale".

Pozivajući se na dokumente UNPROFOR i VRS, tužilac je u unakrsnom ispitivanju sugerisao da komisija koju su činili i pripadnici UNPROFOR, nikada nije obišla položaje Sedmog bataljona Prve romanijske brigade. U dokumentima se, ukazao je tužilac, ne pominje poseta i pregled Mrkovića ali je svedokostao pri tvrdnji da su pripadnici UNPROFOR tada obišli položaje njegovog bataljona.

Gengo je u unakrsnom ispitivanju potvrdio i da je Sedrenik gde je, prema optužnici, 6. marta 1995. ranjen četrnaestogodišnji Tarik Žunić bio "naspram položaja njegove brigade". Potvrdio je takođe da su na tom području živeli civili ali da je obaveza Armije BiH bila da ih skloni sa područja u kojima su se vodile borbe. Njegova dužnost, kaže svedok, bila je da obezbedi precizno gađanje legitimnih vojnih ciljeva. "Ne mogu ja udaljiti civile od njihovih oruđa", rekao je Gengo.

Odgovarajući na pitanja sudije Orija/Orie, svedok je ponovio da je isključivo uzvraćao vatru otvaranu sa položaja Armije BiH. Ako su se ti položaji nalazili u naseljenom području, bilo je neminovno da dođe do civilnih žrtava. Civilni su bili "kolateralna šteta", rekao je Gengo.

Tužilac je svedoku takođe predočio naređenje komandanta SRK generala Stanislava Galića od 26. januara 1994. godine, da se izvrši "snažan pritisak na muslimanske snage u Sarajevu i oslobodi niz lokacija". Svedok je negirao da je to naređenje podrazumevalo ofanzivne operacije. Jedinice SRK su "samo popravljale taktičke položaje a nisu pomerale linije unapred" objasnio je Slavko Gengo koji sutra nastavlja svedočenje.

2014-05-28

HAG/DEN HAAG

“IZREŽIRANI” MASAKR

Slavko Gengo, svjedok odbrane bivšeg komandanta Glavnog štaba VRS Ratka Mladića, tvrdi da je “muslimanska strana odbila da učestvuje u radu mešovite vojne komisije”, formirane da bi utvrdila odakle je ispaljena granata na pijacu Markale 5. februara 1994. godine, bojeći se da će komisija utvrditi da je masakr “izrežiran”, kao i mnogi drugi incidenti u Sarajevu.

◀ Slavko Gengo, svjedok odbrane Ratka Mladića

Slavko Gengo, bivši komandant 7. bataljona Prve brigade Sarajevsko-romanijskog korpusa, je u izjavi timu odbrane Ratka Mladića tvrdio da minobacačka granata koja je 5. februara 1994. godine usmrtila 66 i ranila oko 140 osoba na pijaci Markale, nije ispaljena sa položaja njegove brigade na Mrkovićima. To mu je, navodi se u izjavi, rekao predstavnik UNPROFOR koji je zajedno sa predstavnicima VRS obišao položaje njegove brigade na Mrkovićima 6. februara 1994. godine. Gengo se, na žalost, ne seća njegovog imena.

Pozivajući se na niz dokumenata, tužilaštvo tvrdi da nikakva mešovita vojna komisija nije izašla na teren dan nakon granatiranja Markala. Branilac se u dodatnom

ispitivanju pozvao na iste dokumente, ukazujući da se iz njih ne može utvrditi da komisija tog dana nije bila na terenu.

Gengo je rekao da je general Manojlo Milovanović, načelnik Glavnog štaba, zatražio formiranje mešovite komisije ali da je “muslimanska strana odbila da učestvuje u njenom radu”. Smatra da su Muslimani to odbili “bojeći se istine, jer bi se dokazalo da su Markale režirane u Sarajevu kao i druge režije koje su napravljene ranije”. Svedok je potom pobrojao niz incidenata, uključujući granatiranje reda za hleb u ulici Vase Miskina, kao i miniranje stana Sefera Halilovića. Branilac je, na kraju, predočio još jedan dokument sa liste dokaza tužilaštva koji, po njemu, pokazuje samo da “srpskoj strani nisu pruženi nikakvi podaci o istrazi”, što je svedok potvrdio.

Prethodno je tužilac Adam Veber završio unakrsno ispitivanje svedoka, ukazujući da je Gengo dao “skoro identične” izjave timu Mladićeve i Karadžićeve odbrane. Razlika je, ukazao je tužilac, samo u delu izjave Karadžićevoj odbrani gde se navodi da je muslimansko stanovništvo protestovalo zbog delovanja snajpera Armije BiH po položajima njegovog bataljona, jer su strahovali da će VRS uzvratiti paljbu po njima.

Gengo je odgovorio da se radi “o skraćenoj verziji” no da je sigurno “sve pomenuo” i da su predstavnici Mladiće odbrane možda “nešto ispustili, kucajući”. Budući da su “optužnice identične”, rekao je svedok, i “izjave su identične”. Gengo je potvrdio da je na snajpersku vatru Armije BiH odgovarao u zavisnosti od položaja snajperiste - minobacačkom vatrom ili topovima manjeg ili većeg kalibra.

Ista tema zainteresovala je i predsedavajućeg sudiju Orija/Orie koji je pokušao da utvrdi na koji način je Mladićeva odbrana sastavila “od reči do reči” identičnu izjavu poput one date odbrani Radovana Karadžića. Gengo je rekao da tim odbrane nije imao kod sebe njegovu prethodnu izjavu već da je on “pričao, a oni zapisivali”. “Da me pitate posle 10 godina, opet bih isto rekao”, uveravao je Gengo.

Sudija Ori je takođe nastojao da ustanovi gde su se tačno nalazili položaji svedokovog bataljona na Špicastoj stijeni i da li je sa tih položaja mogla da bude ispaljena vatra na Sedrenik gde je, prema optužnici, 6. marta 1995. godine ranjen četrnaestogodišnji Tarik Žunić. Svedok je odgovorio da snajperi kojima je raspolagao nisu bili precizni na udaljenosti većoj od 800 metara. Sedrenik je, tvrdi, bio na većoj udaljenosti a kuće koje su bile u dometu su, uglavnom bile “srpske i napuštene”.

Nakon Genga, odbrana je na klupu za svedoke izvela Dragana Maletića, čiji se iskaz nastavlja sutra.

2014-05-29

HAG/DEN HAAG

OTKUD ZAROBLJENICI NA PRINUDNOM RADU

Bivši oficir VRS u svjedočenju u odbranu Ratka Mladića osporavao da je srpska vojska sa Grbavice otvarala snajpersku vatru po civilima Sarajeva. Pripadnici njegove brigade nisu silovali, pljačkali i progonili nesrpsko stanovništvo a “nije čuo” da su to radili pripadnici drugih jedinica VRS na Grbavici. Svjedok priznaje da je znao za korišćenje zarobljenika za prinudni rad na liniji fronta.

◀ Dragan Maletić, svjedok odbrane Ratka Mladića

Na suđenju Ratku Mladiću svjedočio je Dragan Maletić, bivši komandir jedne od četa Prve sarajevske mehanizovane brigade, koja je držala položaje duž rijeke Miljacke, između mostova "Vrbanja" i "Bratstva i jedinstva". Tu dužnost Maletić je obavljao od izbijanja sukoba do kraja 1992. godine, kada je imenovan za pomoćnika komandanta za obavještajno-bezbjednosne poslove u komandi Trećeg bataljona.

Maletić je u izjavi Mladićevoj odbrani naveo da je njegova četa tokom rata izvodila pretežno odbrambena dejstva i "nikada nije otvarala vatru, pogotovo ne snajpersku, na civile". To se odnosi i na zgrade "Metalke" na Grbavici sa kojih je, po optužbi, tokom rata često otvarana snajperska paljba u pravcu hotela "Holiday Inn" duž takozvane "aleje

snajpera". Maletić je u glavnom ispitivanju rekao da se srpski vojnici nisu ni penjali na više spratova zgrada jer su se "osjećali sigurnije u njihovom podnožju". Maletić je u izjavi odbrani, naveo da je u sklopu bataljona postojalo odjeljenje snajperista koje je bilo potčinjeno komandantu, ali on "nije upoznat" sa njihovim zadacima i načinu na koji su ih izvršavali.

Tužilac Adam Veber/Weber je u unakrsnom ispitivanju svjedoka suočio sa izjavom zamjenika komandanta bataljona Milana Hrvačevića bosanskom MUP 1996. godine, u kojoj se navodi da su se u snajperskom djelovanju po zgradama posebno isticala dvojica snajperista - Zlatko Subotić i Marinko Krneta. Tužioca je zanimalo kako to da je Hrvačević znao za snajperiste a "obavještajac" Maletić "nije upoznat" sa njihovim djelovanjem. Maletić odgovara da mu je Hrvačević pet, šest godina nakon rata rekao da je tu izjavu potpisao "pod prisilom".

Tužilac je u jednom času od svjedoka zatražio da mu preda kopiju izjave koju je držao pred sobom tokom ispitivanja. Maletić tvrdi da je uoči svjedočenja na toj kopiji komentarisao nekoliko dokumenata koji su mu pokazani prilikom ranijeg svjedočenja na suđenju Karadžiću. Tako se, na primjer, za slučaj da bude upitan o "likvidacijama" zarobljenika pri pokušaju bijega tokom prisilnog rada na prvoj liniji fronta pripremio da kaže da je to bilo opravdano jer su oni mogli protivničkoj strani otkriti položaje VRS.

Tužilac je potom emitovao dio izvještaja reportera Skaj Njuza/Sky News Van Lindena o odvođenju zarobljenika iz KPD Kula na prisilni rad, a potom i Maletićev izvještaj o pokušaju bjekstva dvojice od 21. maja 1993. godine. Na pitanje sudije Orija/Orie ko je odobrio otvaranje vatre na njih Maletić je rekao da "nije niko" ali se, dodao je, smatralo da je u redu da se otvori vatra po onima koji su bježali, da ne bi protivnicima otkrili srpske položaje. Maletić je još rekao da ih nije "on tamo odveo", nakon čega je sudija Ori primijetio da zarobljenici svakako nisu sami rekli "aj, da malo pođemo na prvu liniju fronta i tamo gradimo neki bunker", već da su ih na prisilni rad odveli pripadnici srpskih snaga.

Tužilac je postavio i niz pitanja o silovanjima, pljačkama i protjerivanju nesrpskog stanovništva sa Grbavice. Zanimalo ga je šta je, ako išta, Maletić poduzeo po pitanju tih krivičnih djela. Svjedok je odgovorio da nije poduzeo ništa jer, kako tvrdi, njegovi vojnici nisu ni činili ta krivična djela. Istovremeno, nije čuo ni da su ih činili pripadnici drugih jedinica. Ostao je pri tom stavu i nakon što mu je tužilac pokazao dokumente koji potvrđuju da su sa silovanjima i drugim krivičnim djelima na Grbavici bili upoznati njegovi nadređeni, uključujući i samog Ratka Mladića.

U dodatnom ispitivanju Maletić je rekao da su zatvorenici odvođeni na prisilni rad noću jer se mislilo na njihovu bezbjednost, kao i da su poštovana naređenja komande da se civilno stanovništvo ne maltretira, a prema ratnim zarobljenicima postupa u skladu sa Ženevskim konvencijama. Na pitanje sudije Molotoa šta je uradio povodom otvaranja vatre po dvojici zarobljenika u bjekstvu, Maletić je rekao da "nije uradio ništa".

Suđenje Ratku Mladiću nastavljeno je iskazom Milorada Džide.

2014-05-30

HAG/DEN HAAG

MOLBA ZA PROMJENU MJESTA BORAVKA

Paljanski Muslimani, tvrdi bivši predsjednik Izvršnog odbora Pala Zdravko Čvoro, "nisu protjerani". Naprotiv, srpske opštinske vlasti su ih aktivno nagovarale da ostanu, no oni su na kraju ipak podnijeli "molbu za promjenu mjesta boravka", a vlasti su im "izašle u susret".

Na suđenju Ratku Mladiću danas je započeto svjedočenje bivšeg predsjednika Izvršnog odbora Pala, Zdravka Čvora. On je u izjavi Mladićevoj odbrani naveo da su zločini Muslimana nad Srbima doveli do toga da se paljanski Muslimani "boje odmazde". Zbog toga su, uprkos "aktivnim nastojanjima" srpskih vlasti da ih od toga odgovore, Muslimani insistirali na odlasku i na kraju su podnijeli "molbu za promjenu mjesta boravka".

Čvoro je u glavnom ispitivanju naveo da su "Muslimani odlazili po svom zahtjevu, organizovano i bez ikakvih problema". Početkom juna 1992. godine su se, po riječima svjedoka, pojavili neki "problemi oko iseljavanja Muslimana", nakon čega je održana Skupština koja je rezultirala njihovom "molbom za promjenu mjesta boravka. "I mi smo im izašli u susret". Zbog teškoća u organizovanju prijevoza odlazili su sukcesivno u pravcu Sarajeva. Pokretnu imovinu su ponijeli sa sobom, uključujući i motorna vozila.

◀ Zdravko Čvoro, svjedok odbrane Ratka Mladića

Odgovarajući na pitanja Mladićevog branioca Branka Lukića, svjedok je rekao da su napušteni stanovi, kuće i vikendice dati na korištenje srpskim izbjeglicama. Bilo je, kaže, zloupotreba ali su se opštinske vlasti borile protiv takvih pojava. Opštinske komisije su napravile detaljan popis napuštene imovine koja je, tvrdi, sačuvana i vraćena vlasnicima. I sam je, kaže, živio u jednom takvom objektu, vikendici Izetbegovićevog savjetnika Hajrudina Somuna, koju je po okončanju sukoba vratio vlasniku zajedno sa svim stvarima koje je u njoj zatekao. Svoj stan u Sarajevu je, pak, zatekao “u ruševnom stanju, bez igdje ičega”.

Čvoro je u glavnom ispitivanju govorio i o borbama krajem maja 1992. godine u selu Renovica, gdje je do izbijanja sukoba živjelo 90 posto muslimanskog stanovništva. Srpske snage sa Pala su, po riječima svjedoka, otišle u Renovicu da razoružaju Muslimane ali im to nije pošlo za rukom. U tim borbama u Renovici i Prači koje su se u pozadini naslanjale na dio goraždanaskog teritorija pod kontrolom Armije BiH se formirala linija koja je bila aktivna do kraja rata.

Pred kraj zasjedanja počelo je unakrsno ispitivanje svjedoka koje će, kako je najavljeno, biti nastavljeno sljedeće sedmice, nakon iskaza Dragana Lalovića.

2014-05-30

HAG/DEN HAAG

FANTOMSKA ILI STVARNA KOMISIJA ZA MARKALE 1

Poput Slavka Genga, komandanta bataljona sa čijeg je položaja, po optužbi, ispaljena granata na sarajevsku tržnicu Markale 5. februara 1994. godine, njegov tadašnji zamenik Milorad Džida tvrdi da je zaključak o nevinosti srpske vojske u vezi sa tim incidentom donela komisija sastavljena od oficira VRS i pripadnika Unprofora... koja po tužiocu nikada nije oformljena.

◀ Milorad Džida, svjedok odbrane Ratka Mladića

Ratni zamenik komandanta Sedmog bataljona Prve romanijske brigade Sarajevsko-romanijskog korpusa – Milorad Džida – svedočio je danas u odbranu Ratka Mladića. Poput svojih prethodnika u toj ulozi, u izjavi timu odbrane je naveo nekoliko uopštenih tvrdnji o vojnoj nadmoćnosti Armije BiH na sarajevskom ratištu i isključivo odbrambenom karakteru akcija vojske bosanskih Srba usmerenim protiv neprijateljske vojske, a nikako protiv civila u gradu. Deo izjave Džida je posvetio negiranju odgovornosti svoje jedinice za masakr na tržnici Markale 5. februara 1994. godine kada je jedna granata usmrtila 66 a ranila oko 140 građana Sarajeva.

Džidatvrdi da je dan nakon incidenta bio u pratnji mešovite komisije Vojske Republike Srpske i Unprofora, koja je navodno zaključila da granata nije ispaljena sa srpskih položaja na Mrkovićima. Nekoliko dana kasnije, u redovnu kontrolu je, navodi u izjavi, stigla ekipa Unprofora i tada je neimenovani francuski major rekao da “Sedmi bataljon nema nikakve veze sa incidentom na Markalama”.

Tu tvrdnju francuskog majora svedok je, kaže, čuo od prevodilaca, a na pitanje predsedavajućeg sudije sa kog jezika su prevodili, rekao je da “se slabo razume u jezike” i da govori “samo srpski”. Odmah zatim se, međutim, predstavio kao jezički ekspert, navodeći da je jedan od pripadnika Unprofora pričao “engleski sa ruskim akcentom”.

U unakrsnom ispitivanju tužilac je otvoreno sugerisao svedoku da nikakve “mešovite komisije” nije bilo, baš kao ni izjave nepoznatog francuskog majora. Pitao ga je da li zna ijedno ime osoba iz Glavnog štaba VRS, Sarajevsko-romanijskog korpusa, Unprofora i, konačno, njegove brigade koji su bili u navodnoj komisiji. Posle tri “ne”, Džida je rekao da zna samo da je iz njegove brigade tu bio kapetan Mile Pajić, koji je u međuvremenu umro, i izvesni zastavnik Jakovljević.

Sličnu priču o “mešovitoj komisiji” je pre dva dana, svedočeci u Mladićevu odbranu, ponudio i komandant Džidininog bataljona – Slavko Gengo. Budući da su im navodi izjava i odgovori u sudnici skoro identični, tužilac je nastojao da ustanovi da li je tome doprinela česta komunikacija među svedocima. Džida je priznao da su on i Gengo istih dana u oktobru prošle godine bili na razgovoru sa predstavnicima Mladićeve odbrane na Palama, kao da su istog dana – 10. maja ove godine – potpisali svako svoju izjavu. Kaže, međutim, da nisu bili zajedno u kancelariji već su se videli “samo na hodniku”. Zatim su se sreli na beogradskom aerodromu sa kojeg su istim avionom odleteli za Holandiju,

mada su "sedeli odvojeno". Pored svega, Džida je priznao da se sa Gengom druži i van sudskih aktivnosti, ali da se zbog previše obaveza, koje ukratko opisuje kao "kuća-pos'o, pos'o-kuća", viđaju "svega četiri-pet puta godišnje i to na kratko". Da li je to dovoljno ili premalo da sudije posumnjaju da su do navoda svojih iskaza došli "u dogovoru", odnosno da su u toku davanja izjava i pre dolaska u Hag međusobno potkrepljivali stavove verovatno se neće znati do izricanja prvostepene presude.

Teoriju o Markalama Milorad Džida je najjasnije izložio tek pred kraj današnjeg iskaza odgovarajući na pitanja sudije Orija/Orie. Rekao je da je "sto odsto" siguran da granata nije ispaljena sa položaja njegove jedinice, a "sumnja da je nešto podmetnuto". Slučajno ili ne, istu tezu je ponudio i njegov komandant Gengo, koji je prekjuče rekao da je incident "izrežiran". Džida je danas u prilog "stoprocentne" sigurnosti da njihova jedinica nije odgovorna za incident rekao i da su Markale bile zaklonjene višespratnim zgradama, ali i da nijedna granata nije mogla biti ispaljena bez izričitog naređenja njega i Genga.

Oba svedoka su prethodno dali iskaze i u predmetu Radovana Karadžića, kada su, u skladu sa pravilima Tribunala, upozoreni da ne moraju da odgovaraju na pitanja za koja smatraju da ih mogu inkriminisati. Ovog puta je, međutim, takvo upozorenje izostalo.

2014-06-02

HAG/DEN HAAG

ISKAZ O DOGAĐAJIMA PRE I NAKON PERIODA OPTUŽNICE

U glavnom ispitivanju generala Dragana Lalovića odbrana insistirala na njegovim saznanjima o predratnim incidentima u kojima je učestvovala JNA, dok je tužilac dobar deo svog ispitivanja posvetio periodu nakon rata kada je svedok bio šef obezbeđenja Ratka Mladića, kada je ovaj bio begunac od međunarodne pravde. Optuženi pred kraj zasedanja izbačen iz sudnice.

◀ Dragan Lalović, svjedok odbrane Ratka Mladića

General Dragan Lalović je vojnu karijeru počeo kao oficir JNA, a završio u Vojski Republike Srpske u kojoj je tokom rata bio na funkcijama komandanta Treće hercegovačke, a potom i Prve motorizovane brigade u rodnom Kalinoviku. Prvi je od deset dosadašnjih svedoka odbrane Ratka Mladića koji nije svedočio u predmetu Radovana Karadžića ili na bilo kojem drugom suđenju pred Tribunalom.

U izjavi timu odbrane, a naročito u glavnom ispitivanju od strane branioca Branka Lukića pažnja je posvećena prevashodno događajima koji su prethodili ratu u BiH. Lalovićev stav je da su sukob izazvali muslimanski ekstremisti napadajući pripadnike JNA u Sarajevu, gde je

on u to vreme bio na službi. Naveo je da su prve barikade u gradu podigli Muslimani 1. marta 1992. godine i da je to dovelo do rasta napetosti, a da je zatim počinjeno više ubistava pripadnika JNA, zaključno sa napadom na kolonu u Dobrovoljačkoj ulici 3. maja 1992. godine.

Na pitanje o relevantnosti iskaza o događajima koji vremenski prethode zločinima navedenim u optužnici, branilac Lukić je naveo da se radi o odgovoru na navode veštaka optužbe Roberta Donje/Donia po kome su barikade prvi podigli Srbi, a JNA 2. maja pokušala da preseče grad na dva dela pri čemu je naišla na otpor. Tužilac, međutim, taj deo izveštaja veštaka optužbe, samim tim i iskaza današnjeg svedoka, smatra manje bitnim opisom konteksta događaja i naglašava da se "Mladić ne tereti za započinjanje rata".

U tom svetlu je proteklo i unakrsno ispitivanje u kojem svedoku nije postavljeno nijedno pitanje o događajima koji su prethodili ratu, već se tužilac uglavnom bavio osporavanjem svedokovog kredibiliteta zbog njegove pristrasnosti u korist optuženog. Sugerisao je da su oni rođaci, budući da su obojica sa područja Kalinovika a Mladićev deda po majci se zvao Filip Lalović. Svedok odgovara da su iz iste opštine, ali različitih sela i da su "samo u daljoj rodbinskoj vezi". Objasnio je da je porodica Lalović rasprostranjena u celoj opštini i da je zbog svoje veličine "razrođena", pa otuda nema bliske veze između njega i Mladića.

Druga, možda i bliža od rodbinske, veza svedoka i optuženog ogleda se, po tužiocu, u činjenici da je Lalović od 1997. do 2001. godine bio komandant jedinice vojne policije koja je nakon rata obezbeđivala Ratka Mladića - prvih mesec dana u Han Pijesku, potom u Beogradu. General Lalović ne vidi ništa sporno u tome što je begunca od međunarodne pravde četiri godine štutio od - kako je naveo u izjavi - "kriminalaca i nasrtljivaca", uključujući i one koji su želeli da ga uhapse po haškoj optužnici za genocid i druge zločine. Svedok kaže da nikakva poternica nije bila na snazi "u njegovoj zemlji", odnosno Republici Srpskoj, pa nije video razlog da ga ne uzme u zaštitu.

U prilog tvrdnji da poternica nije postojala, Lalović navodi činjenicu da se Mladić nije skrivao i da se u Beogradu "kretao kao i svi ostali", odlazeći na pijacu, prodavnice i fudbalske utakmice. Živeo je u porodičnoj kući i "povremeno" boravio u vojnim objektima "Stragari" i "Rajac", ali ne i u kasarni u beogradskom Topčideru gde su 2003. godine

ubijena dva vojnika, čiji roditelji tvrde da su stradali zato što su tamo slučajno videli Mladića. Lalović kaže da o tom događaju zna samo ono što je video u medijima i tvrdi da u vreme dok je on bio šef obezbeđenja optuženi nije boravio u Topčideru. Priznaje, međutim, da su tamo bili smešteni pripadnici jedinice koja je obezbeđivala Mladića. Svedok je, inače, i nakon odlaska sa mesta Mladićevog obezbeđenja od strane međunarodne zajednice označen kao jedan od pomagača u njegovom skrivanju i zbog toga bio izložen različitim sankcijama od blokade računa do zabrane putovanja u Sjedinjene Države i Evropsku Uniju.

Nakon dužeg perioda preovlađujuće pristojnog ponašanja u sudnici, Mladić je danas ponovo bio glasniji nego što je dozvoljeno, pa je odlukom veća pred sam kraj zasedanja udaljen iz sudnice. Izbacivanju je prethodilo više opomena da ne ustaje i ne obraća se glasno braniocima, a pre nego što je naloženo odstranjivanje iz sudnice odbio je da se povinuje nalogu predsedavajućeg sudije Orija/Orie da se smiri i sedne.

2014-06-03

HAG/DEN HAAG

“ZA NESTAŠICU STRUJE U SARAJEVU KRIVA MUSLIMANSKA STRANA”

Svedočeći u odbranu Ratka Mladića, inženjer “Elektroprenosa” RS Veljko Lubura skidao svaku odgovornost srpske strane za nestašice struje u Sarajevu i tvrdio da bosanske vlasti “nisu pokazivale interes” da se stanje popravi. Osporava izveštaj “Elektroprivrede” BiH po kojem Sarajevo 1993. godine nije imalo struje 140 dana, od čega 53 u kontinuitetu.

◀ Veljko Lubura, svjedok odbrane Ratka Mladića

Iskazom bivšeg direktora ogranaka “Elektroprenosa” sa Ilidže, Veljka Lubure, odbrana Ratka Mladića osporava optužbe da je teror nad Sarajevom, osim artiljerijskim i snajperskim napadima na civile, sproveden i sprečavanjem dostavljanja humanitarne pomoći, struje, vode i gasa. Svedok je tokom rata bio na poziciji glavnog inženjera postrojenja od kojih je zavisila dostava struje u 15 opština bosanskih Srba, a posredno i u delu Sarajeva pod opsadom. Ranije je svedočio u odbranu Radovana Karadžića, a u dokaze je danas uvedena izjava koju je odbrani dao u tom predmetu, kao i dodatak za potrebe suđenja Mladiću.

U tim dokumentima, Lubura iznosi stav dijametralno suprotan tužiocčevom, navodeći da je srpska strana zapravo činila sve da osposobi sisteme snabdevanja strujom za sebe, ali i za ostatak Sarajeva. U izjavi odbrani tvrdi da su ih u tome sprečavale borbe i “opstrukcija muslimanske strane”. Uprkos tome, struja je, kaže, gradu uredno prosleđivana preko teritorije pod kontrolom Srba, uz povremene nestašice od po 5 do 10 dana usled kvarova na sistemu. Jedini duži prekid se, tvrdi, dogodio od decembra 1992. do januara naredne godine zato što je grupa Juke Prazine granatirala trafo stanicu na Blažuju. Sredinom 1993. srpskim zauzimanjem Trnova situacija se poboljšala pa su vlasti bosanskih Srba, kaže Lubura, želele da taj boljitak osele i građani Sarajeva. “Druga strana”, međutim, “nije pokazala interes” da se snabdevanje grada strujom popravi, zato što je, pretpostavlja, struja koja se uvozila iz Crne Gore “morala da se plaća”.

Odgovarajući na pitanja branioca Lukića, svedok je naveo da je struja Sarajevu mogla biti isključena isključivo preko njega, ali tvrdi da to nikada nije učinio, niti je takav zahtev ikada došao od vojnih i civilnih vlasti, “a posebno ne iz vrha”. U prilog tvrdnji da su opstrukcije dolazile iz Sarajeva, odbrana je u dokaze uvela dokument Unprofora iz juna 1995. godine u kojem se navodi da je “bosanska strana u poslednji čas odustala od obnove komunalnih službi u gradu”, zahtevajući da Unprofor preuzme kontrolu nad izvorima Bačevo i tačkama za dovod gasa.

U unakrsnom ispitivanju, tužilac Džeremi/Jeremy je uzvratio predočavanjem više dokumenata Unprofora u kojima se, naprotiv, navodi da srpska strana uzrokuje prekide dovoda struje u Sarajevo. U izveštajima piše da “Srbi uskraćuju pristup” mestima gde su nastali kvarovi, da se popravke vrše “na bosanskoj ali ne i na srpskoj strani” i da se situacija počela popravljati tek nakon pristanka Radovana Karadžića na sporazum. Svedok kaže da o tome ništa ne zna.

Luburinu tvrdnju da je samo on mogao isključiti struju Sarajevu, optužba je osporavala dokumentom Glavnog štaba VRS sa potpisom generala Milovanovića u kojem se nalaže sledeće: “Ne ometati dotok struje i gasa gradu bez moje dozvole”. Svedok, međutim, kaže da vojska uopšte nije bila na čelu hijerarhije kad je u pitanju struja i objašnjava: “Morali su isključenje zahtevati od direktora Elektroprivrede, zatim bi on to naredio meni, a ja dispečerima”.

Optužba je predočila izveštaj Elektroprivrede BiH u kojem se navodi da tokom 1993. godine Sarajevo nije imalo struju celih 140 dana, od čega bez prestanka 53 dana od 21. juna do 13. avgusta. Lubura kaže da mu nije jasno “gde su našli 53 dana” i smatra da izveštaj nije tačan.

Pred kraj zasedanja nastavljen je ranije započeti iskaz ratnog funkcionera sa Pala Zdravka Čvora.

2014-06-04

HAG/DEN HAAG

ZAŠTO SU I KAKO MUSLIMANI OTIŠLI SA PALA

Tužilaštvo je u unakrsnom ispitivanju Zdravka Čvora ukazivalo na dokumente koji su u suprotnosti sa svjedokovom tvrdnjom da su Muslimani sa Pala otišli na vlastitu inicijativu, iz straha od "odmazde".

◀ Zdravko Čvoro, svjedok odbrane Ratka Mladića

Bivši predsjednik Izvršnog odbora Pala Zdravko Čvoro je u glavnom iskazu na suđenju Ratku Mladiću tvrdio da su Muslimani otišli iz te opština na vlastitu inicijativu i iz straha od "odmazde" za zločine koji su njihovi sunarodnici počinili nad Srbima. On je svjedočio da su, uprkos "aktivnim nastojanjima" srpskih vlasti da ih "odgovore" od odlaska, Muslimani podnijeli "molbu za promjenu mjesta boravka" i da su imsrpske vlasti na koncu "izašle u susret".

Tužilac Artur/Arthur Traldi je u unakrsnom ispitivanju ukazivao da je na području paljanske opštine do rata živjelo 4.364 Muslimana, što iznosi 27 posto ukupnog stanovništva. Većinu njih su srpske vlasti, po optužbi,

u konvojima pod pratnjom policije, krajem juna i početkom jula 1992. godine protjerale u Sarajevo. Tu tvrdnju tužilac je potkrijepio nizom dokumenata koji su, kako su primijetile i sudije, u neskladu sa svjedokovim navodima o dobrovoljnom odlasku.

Tužilac je, između ostalog, ukazao na dokumente o naoružavanju Srba na Palama u proljeće 1992. godine, zatim o formiranju opštinskog Kriznog štaba sastavljenog isključivo od Srba, kao i o grupi od 400 Muslimana koji su nakon hapšenja i zlostavljanja u Bratuncu prebačeni na Pale, a potom deportovani u Visoko. Tužilac je podsjetio Čvora na iskaze svjedoka optužbe da je Nikola Koljević u proljeće 1992. godine lično poručio Muslimanima da nisu poželjni na Palama jer "Srbi više ne žele živjeti s njima".

Čvoro, međutim, tvrdi da ne zna ništa o naoružavanju Srba na Palama, a činjenica da u Kriznom štabu nije bilo Muslimana i Hrvata je, za njega, "stvar politike". Nakon što je pogledao snimak zarobljenika iz Bratunca prvo je rekao da je to "možda inscenirano", da bi na intervenciju sudija ipak prihvatio da se na mnogima od njih vide tragovi zlostavljanja. Tvrdio je da se nije radilo o "zarobljenicima" već naprosto "ljudima" pošto, kako je rekao, nisu uhapšeni na Palama. Nakon pitanja sudije Orija/Orie da li zaista ozbiljno misli da se zatvorenik koji se, na primjer, transportuje preko Beča u tom gradu ne može nazvati zatvorenikom samo zato što tamo nije uhapšen, Čvoro je promijenio mišljenje i prihvatio da je "moguće" da se radilo o zarobljenicima.

Tužilac je, također, podsjetio svjedoka da je u pismu upućenom Biljani Plavšić početkom jula 1992. i sam napisao da je bilo prisilnog iseljavanja Muslimana sa Pala. Slično kao i prilikom iskaza na suđenju Radovanu Karadžiću, Čvoro je rekao da su Muslimani "pogrešno" protumačili odluku Skupštine opštine od 18. juna da svaki građanin ima pravo da živi gdje želi. Bilo je i nekih pojedinaca Srba koji su skupštinsku odluku protumačili pogrešno, među kojima su bili i pripadnici policije, ali su to, kaže, bili "iznimni slučajevi".

Iskaz Zdravka Čvora će biti završen sutra, nakon čega će odbrana na klupu za svjedoke pozvati zaštićenog svjedoka "RM-311".

2014-06-05

HAG/DEN HAAG

SARAJEVO PUNO ODSEČENIH GLAVA

Dokazujući da za ratne žrtve u opkoljenom Sarajevu nije, ili makar ne isključivo, kriva vojska pod komandom optuženog Ratka Mladića, zaštićeni svjedok odbrane tvrdio da su "mladi Muslimani" bacali bombe na svoje sugrađane, zatim da je u gradu vidao leševe sa kesama na glavama, pa u Pofalićima više od deset masakriranih srpskih tela, među kojima i obezglavljeno dete i, konačno, da je kasnije otkrio još šest odsečenih glava – tri na vratima pravoslavne crkve u Novom Sarajevu, a tri vezane za vratove pasa lualica.

Po okončanju iskaza bivšeg opštinskog funkcionera sa Pala Zdravka Čvora, odbrana Ratka Mladića je na klupu za svjedoka izvela Srbina koji je rat proveo u delu Sarajeva pod opsadom. Očito strahujući za ličnu bezbednost, tražio je i dobio mogućnost da svedoči pod merama zaštite lika, izmene glasa i sa pseudonimom GRM-311. U izjavi timu odbrane i tokom današnjeg iskaza svjedok je izneo niz šokantnih detalja iz perioda boravka u delu gradu pod kontrolom Armije BiH.

◀ Ratko Mladić u sudnici Tribunala

U sažetku izjave, koji je u sudnici pročitao branilac Ivetić, se navodi da je svedok na početku rata “dobio naređenje” da za potrebe Armije BiH proizvodi ručne bombe u jednoj civilnoj fabrici. Bombe su, tvrdi, uzimali “mladi Muslimani” i išli po gradu sa spiskovima ljudi koje treba ubiti. Bacali su ih navodno i na svoje sunarodnike, “sa ciljem da se uveća broj žrtava” u gradu.

Dalje, navodi da je, skupljajući drva za ogrev, u tri navrata na različitim lokacijama u gradu video leševe sa crnim kesama na glavama. Zatim, da je 5. januara 1993. godine otet na putu ka kući, ubačen u kombi i od strane “ljudi sa fantomkama” odveden na jednu lokaciju u Pofalićima. Tamo su mu pokazali jamu sa više od deset

izmasakriranih tela, na čijem je vrhu bilo “obezglavljeno dete”. Glava je bila na grudima mrtve žene koja je ležala pored, a i ruke deteta su, kaže, bile odsečene i malo dalje položene “u obliku krsta”. Ljudi sa fantomkama su ga, kaže, na tom mestu pretukli, slomivši mu ruku i nogu, i zapretili mu da će i on biti masakriran ako ne nastavi da pravi bombe za Armiju BiH. Nastavio je, kaže, da sa slomljenom rukom i nogom redovno odlazi na posao sve do juna 1994. godine.

Veći deo kratkog glavnog ispitivanja protekao je na sednici zatvorenoj za javnost, a moglo se čuti samo da je svedok tokom 12-časovnog radnog vremena proizvodio oko 120 bombi dnevno.

Predstavnik optužbe je na početku današnjeg zasedanja rekao da izjavu i današnji iskaz smatra pristupom “tu quoque”, odnosno odbranom zločinima druge strane, što pravilima Tribunala nije dozvoljeno. Pretresno veće je, međutim, usvojilo izjavu u dokaze i dozvolilo svedočenje, očito smatrajući da se radi o ukazivanju da su građani Sarajeva makar jednim delom bili žrtve i zločinaca iz grada, a ne samo onih oko njega, kako to tvrdi optužba.

Današnji svedok dobrane nije, poput većine dosadašnjih, dao iskaz na suđenju Radovanu Karadžiću, ali jeste svedočio na poziv bivšeg komandanta Sarajevsko-romanijskog korpusa Dragomira Miloševića. Tužiteljica MekGregor/McGreggor je u unakrsnom ispitivanju ukazala na razlike tadašnjih sa sadašnjim navodima. Prvo, tada je rekao da se “događaj kod jame” desio u oktobru ili novembru 1992. a danas tvrdi da se radi o januaru 1993. godine. I tada i sada je naveo da je od strane “ljudi sa fantomkama” bio otiman 11 puta, ali je navodio različite vremenske razmake u kojima se to desilo. Svedok odgovara da je ranije, tokom suđenja generalu Miloševiću, “neko, a ne on pogrešio” i da je tačno sve što sada priča.

U unakrsnom ispitivanju je naveo da je, osim dečje glave kod jame u Pofalićima, video još odsečenih glava u Sarajevu. Jednom prilikom ga je, kaže, na ulici pokupio čovek u crnoj limuzini, takođe Srbin, odvezao ga do pravoslavne crkve u Novom Sarajevu i rekao: “Pogledaj šta nam rade”, pokazujući na vrata zdanja na kojima su visile tri odsečene glave. Ubrzo, video je i grupu od 15-tak pasa lualica koji su se međusobno ujedali i otimali za još tri odsečene glave koje su bile vezane za vratove nekih od njih. Kao da želi da proveriti da li je dobro čuo, predsedavajući sudija Ori/Orie je svedoka zamolio da priču ispriča od početka i tačno navede gde su koje odsečene glave bile, što je ovaj i učinio. Ponovio je da su tri glave visile na vratima crkve, a tri okačene o vratove pasa lualica.

Mada je život Srba u gradu predstavljao u najgorem mogućem svetlu, svedok je u unakrsnom ispitivanju priznao da je uoči rata dobio stan od firme, da na poslu nije imao problema i da mu niko nije pretio. Iz Sarajeva je, međutim, kako tvrdi, proteran nakon rata – sredinom 1996. godine – i to zato da bi se u njegov stan uselio Musliman. To je učinjeno da bi se novi stanar učutkao, jer je znao da su mu ženu ubili pripadnici “muslimanskih a ne srpskih snaga”.

Iskaz zaštićenog svedoka GRM-311 će biti okončan na samom početku sutrašnjeg zasedanja.

2014-06-06

HAG/DEN HAAG

OPTUŽBA: “ISKAZ MLADIĆEVOG SVEDOKA NEDOSLEDAN I NEVEROVATAN”

Ukazujući na brojne nelogičnosti u iskazu zaštićenog svedoka Mladićeve odbrane, tužiteljica podsetila na njegove navode po kojima je u Sarajevu video niz zločina nad Srbima, uključujući i odsečene glave u najmanje tri navrata, ali nije primetio da u opkoljenom gradu pate i Muslimani.

U nastavku unakrsnog ispitivanja zaštićenog svedokasa pseudonimom GRM-311, tužiteljica MekGregor/McGreggor je otvorenije nego juče sugerisala da je njegov iskaz o događajima u Sarajevu neistinit. “Ne sporim da ste tokom rata prošli kroz traumatična iskustva, ali je vaš iskaz o ubistvima i raskomadanim telima nedosledan i neverovatan”, navela je ona i dodala da, po mišljenju optužbe, svedok zapravo mnogo toga što je izjavio nikada nije video.

U izjavi timu odbrane i jučerašnjem glavnom ispitivanju, on je, podsetimo, izneo niz fascinantnih tvrdnji o svom boravku u Sarajevu tokom rata. Rekao je da je kao bosanski Srbin bio primoran da radi u fabrici na izradi ručnih bombi za potrebe Armije BiH koje su onda “mladi Muslimani” bacali na ljude da bi “uvećali broj žrtava u gradu”. Tvrdio

je, zatim, da je u najmanje tri navrata u Sarajevu video leševe sa crnim kesama na glavama, i još u tri navrata odsečene srpske glave – prvom prilikom glavu deteta u Pofalićima, zatim tri glave koje su visile na ulazu u pravoslavnu crkvu u Novom Sarajevu i još tri vezane na vratovima pasa lualica.

Nije, međutim, video nijedan znak da u gradu pati bilo ko drugi osim Srba, naročito ne zbog artiljerijskog i snajperskog terora nad civilima za šta se, između ostalog, tereti Ratko Mladić. Na pitanje da li zna da su u gradu patili i Muslimani, odgovara da o tome ne zna ništa jer je tokom rata radio po 12 sati dnevno i nije obraćao pažnju šta se oko njega dešava.

◀ Ratko Mladić u sudnici Tribunala

Mada je pune tri godine svakodnevno prealjiavao 10 kilometara do posla i nazad, tvrdi da nikada nije primetio pripadnike niti vozila UN u gradu. Nije ih viđao ni u ulici popularno nazvanoj "Aleja snajpera". Ne zna ni za kontejnere i druge vrste zaštite koje su duž te ulice postavljane zbog snajperskih udara na prolaznike. Tvrdi da je tuda išao svaki dan, ali da ništa neobično, naročito snajperske napade, nije video. Čuo je, doduše, za "Put života", ali kaže da ne zna "zašto su Muslimani jednu gradsku ulicu nazvali tim imenom". S druge strane, zna mnogo o snajperima Armije BiH postavljenim na razne zgrade poput Izvršnog vijeća, Mašinsko-tehničke škole i dva gradska muzeja. Tvrdi, takođe, i da je u krugu vojne bolnice viđao minobacače.

Kada je tužiteljica, nastojeći da objasni poreklo njegovih "nedoslednih i neverovatnih tvrdnji" upitala da li se možda usled ratnih patnji oseća "psihološki destabilizovano", svedok je odgovorio da se svi Srbi u Sarajevu i danas tako osećaju. "Svi smo mi destabilizovani, naročito oni Srbi koji su ostali u gradu, mada ih ja tamo više ni ne vidim, više ima Srba u Hagu, nego u Sarajevu", zaključio je svedok.

U nastavku današnjeg zasedanja iskaz je počeo novi svedok Mladićeve odbrane – bivši policijski inspektor Dragomir Andan.

2014-06-06

HAG/DEN HAAG

"KLUB POŠTENIH LJUDI" PROTIV PARAVOJNIH FORMACIJA

Bivši policijski inspektor Dragomir Andan na suđenju Ratku Mladiću svjedoči o ulozi Glavnog štaba VRS u operacijama protiv paravojnih formacija u Brčkom, Bijeljini i Zvorniku u junu i julu 1992. godine. Do tog vremena, ukazuje tužilaštvo, većina nesrpskog stanovništva je već bila protjerana iz te tri opštine.

◀ Dragomir Andan, svjedok odbrane Ratka Mladića

Nakon što je iskaz zaštićenog svjedoka "GRM-311" zaključen, odbrana nekadašnjeg komandanta Glavnog štaba VRS Ratka Mladića je na klupu za svjedoke izvela bivšeg policijskog inspektora Dragomira Andana. Uz njegovu pomoć odbrana ukazuje da je VRS učestvovala u hapšenju i procesuiranju pripadnika paravojnih jedinica, da je poštovala pravila ratovanja pri izvođenju kontra-ofenzivnih operacija, te da je general Mladić naređivao i nadgledao razmjenu zarobljenika, zahtijevao istragu u slučajevima maltretiranja zarobljenika, kao i da nikada nije izdao naređenje protivno Ženevskim konvencijama.

Andan je u glavnom ispitivanju rekao da se tokom rata više puta sastao sa Mladićem. Njihov prvi susret se dogodio u julu 1992. godine u Glavnom štabu VRS u Han Pijesku gdje je sa Mićom Davidovićem i pripadnicima VRS planirao zajedničku operaciju vojske i policije protiv paravojne jedinice "Žute ose" u Zvorniku. Mladić se tom prilikom rukovao s njima i pozdravio ih riječima "Dobrodošli u klub poštenih ljudi". Rekao im je ne mogu stabilizovati liniju fronta dok se ne razračunaju sa paravojnkama, čiji je jedini cilj "pljačka i protjerivanje" nesrpskog stanovništva. Također im je rekao da Srbi "u ovom ratu nisu sami", da ih "cijeli svijet gleda", te da "moraju voditi računa da Hrvati i Muslimani budu zaštićeni" i "pobrinuti se da se poštuju Ženevske konvencije".

Andan je na početku unakrsnog ispitivanja potvrdio da su Srbi podigli barikade u Sarajevu u martu 1992. godine. U tome je aktivno učestvovao tadašnji pomoćnik ministra republičkog MUP Momčilo Mandić, koji je 31. marta 1992. godine izdao naredbu za stvaranje srpske policije. Andan je dva mjeseca odbijao da se priključi srpskom MUP, ali je na koncu popustio nakon što mu je u par navrata zapriječeno. U daljem toku unakrsnog ispitivanja Andan je govorio

o svojoj ulozi u operacijama protiv paravojnih formacija u Brčkom, Bijeljini i Zvorniku koje su bile među bogatijim opštinama i Bosni i Hercegovina i, zbog toga, na meti paravojski.

Andan je, između ostalog, naveo da je u Brčko otišao početkom juna 1992. godine gdje je ostao dvije, tri sedmice. Tokom tog perioda je, kaže, uspio da osposobi policijsku stanicu i stabilizuje bezbjednosnu situaciju, ali je poslije ponovo došlo "do eskalacije" kada su probleme počeli praviti pripadnici "Crvenih beretki" kapetana Dragana i "Arkanovci". Na pitanje tužiteljice Kamile Bajbls/Camille Bibles da li je čuo da je Goran Jelisić Adolf, pred zgradom policije, pobio na desetine Muslimana Andan je rekao da jeste, ali "kasnije". Rekao je da je naknadno saznao i za postojanje logora "Luka" koji je, po njegovim saznanjima, bio pod kontrolom VRS. Pod kontrolom vojske je, rekao je, bio i logor "Batković" u Bijeljini. Na njegovu intervenciju iz "Batkovića" je oslobođen njegov prijatelj Ante Vidović koji je bio uhapšen i zatvoren samo zato što je bio Hrvat.

Pred kraj današnjeg zasijedanja Andan je odgovarao na pitanja o operaciji srpskih snaga protiv paravojne formacije "Žute ose" u Zvorniku. Tužiteljica je sugerisala da je ta operacija, poput onih u Brčkom i Zvorniku, provedena tek nakon što je najveći broj nesrpskog stanovništva protjeran iz tih opština, i nakon što su pripadnici paravojnih formacija počeli da pljačkaju i maltretiraju srpsko stanovništvo. Po Andanu, međutim, glavni razlog je bilo "nespokojstvo" srpskih snaga na linijama fronta zbog djelovanja paravojnih formacija. Rekao je da krajem jula, kada je ta akcija provedena, u području Zvornika još bilo Muslimana, ali se složio da je do tada "veliki broj" njih već otišao.

Unakrsno ispitivanje Dragana Andana biće nastavljeno u utorak, 10. juna.

2014-06-10

HAG/DEN HAAG

INSPEKTOR ZA "JEDNOKRATNU UPOTREBU"

U unakrsnom ispitivanju bivšeg policijskog inspektora Dragomira Andana tužilaštvo je ukazivalo da je VRS odobravalu prisustvo paravojnih snaga na prostoru Republike Srpske, o čemu svjedoče izvještaji u kojima se "u superlativu" govori o uspješno obavljenom etničkom čišćenju nesrba u Zvorniku, kao i Mladićeva pohvalnica junaštvu "Pantera".

Dragomir Andan, svjedok odbrane Ratka Mladića

Odbrana bivšeg komandanta Glavnog štaba VRS Ratka Mladića je uz pomoć nekadašnjeg inspektora srpskog MUP Dragomira Andana nastojala da dokaže da je srpska vojska u saradnji sa policijom hapsila i procesuirala pripadnike paravojnih formacija. O tome, po odbrani, svjedoče operacije protiv paravojski na području Brčkog, Bijeljine i Zvornika u junu i julu 1992. godine. Tužilaštvo je, međutim, ukazivalo na činjenice koje bacaju drugačije svjetlo na odnos srpskih vlasti, uključujući i optuženog Mladića, prema paravojnim formacijama.

Tužiteljica Kamila Bajbls/Camille Bibles je ukazala na zločine "Pantera" pod komandom Ljubiše Savića Mauzera u Bijeljini, kao i na činjenicu da Mauzeru nikada nije suđeno. Naprotiv, Mladić je u martu 1993. godine "Panterama" dao pohvalnicu za hrabrost i junaštvo. Na pitanje tužiteljice da li ga ta činjenica "uznemiruje" Andan je rekao da je pohvaljena jedinica i to "zasluženo", a ne Mauzer lično. Mauzer je, po iskazu svjedoka, u julu 1992. godine biopriveden, ali je oslobođen nakon što je njegova jedinica tenkovima opkolila policijsku stanicu. Na pitanje sudije Molotoa da li se radi o istoj jedinici koju je Mladić pohvalio, Andan je odgovorio potvrdno.

Pošto je svjedok rekao da je Biljana Plavšić pozvala paravojne jedinice da dođu u BiH, tužiteljica je ukazivala da je VRS odobravalu njihovo prisustvo i aktivnosti, a posebno etničko čišćenje nesrpskog stanovništva. Pored ostalog, predočila je izvještaj komadne Drinskog korpusa iz decembra 1992. godine u kojem se konstantuje da je Zvornik "očišćen od Turaka". Izvještaj Drinskog korpusa, priznaje Andan, zaista "u superlativu" govori o paravojkama i etničkom čišćenju. No, po njemu, to je bio stav "samo jedne jedinice", to jest Drinskog korpusa, a nikako kompletnog Glavnog štaba VRS.

Tužiteljica Bajbls je sugerisala da je vrijednost svjedokove izjave date timu odbrane zapravo u onome što u njoj nije spomenuto – a to je da vođe paravojnih jedinica, uključujući braću Vojina i Dušana Vučkovića iz Žutih osa koje su djelovale u Zvorniku, nikada nisu krivično gonjeni od strane vlasti RS, iako su postojali dokazi protiv njih. Andan tvrdi da je on, nakon operacije u Zvorniku, podnio krivične prijave protiv braće Vučković i još nekoliko pripadnika Žutih osa, ali su svi oni ubrzo iz njemu nepoznatih razloga oslobođeni.

Tužiteljica je ukazala i na činjenicu da je svjedok u avgustu 1992. godine suspendovan iz policije. Andan je to potvrdio, požalivši se da mu je ministar policije Tomo Kovač tom prilikom rekao da im je u Brčkom, Bijeljini i Zvorniku poslužio kao "prezervativ za jednokratnu upotrebu" i da im više ne treba. Nakon toga, prihvatio je poziv Petra Salapure da pređe u VRS, na dužnost obavještajnog oficira u 65. zaštitnom puku.

Po okončanom iskazu Dragomira Andana odbrana je na klupu za svjedoke izvela Svetozara Guzinu.

2014-06-10

HAG/DEN HAAG

KOMANDANT NA TESTU POZNAVANJA ŽENEVSKIH KONVENCIJA

Budući da je svedok Mladićeve odbrane Svetozar Guzina tvrdio da su se on kao komandant bataljona VRS iz Nedžarića i svi srpski vojnici na sarajevskom ratištu striktno pridržavali Ženevskih konvencija, predsedavajući sudija proverio njegovo znanje koje je, kako je na kraju priznao svedok, samo načelno budući da je pre rata bio ugostitelj a ne školovani oficir.

◀ Svetozar Guzina, svjedok odbrane Ratka Mladića

U drugom delu današnjeg zasedanja na suđenju Ratku Mladiću svedočenje u njegovu odbranu počeo je Svetozar Guzina, ratni komandant Prvog bataljona Ilidžanske brigade VRS. U izjavi timu odbrane, čiji je sažetak pročitao branilac Stojanović, svedok je ponovio glavne teze svog iskaza u odbranu Radovana Karadžića gde je ponašanje vojske bosanskih Srba na sarajevskom ratištu prikazao u najboljem svetlu.

U sažetku se navodi da je svedok uoči rata bio "ugostitelj u sarajevskoj Sokolović koloniji" gde je video da su se Muslimani još od proleća 1991. godine naoružavali i spremali za rat. Kada su se rasplamsali međunacionalni incidenti, pobeo je, kaže, na Ilidžu, priključio se vojsci

bosanskih Srba i postao komandant bataljona u Nedžarićima. Njegova jedinica se, navodi dalje, pridržavala "striktnih naređenja" da ne puca po civilima u gradu i on "ne zna ni za jedan slučaj" snajperskog ili artiljerijskog udara na građane Sarajeva.

Tvrdi, takođe, da njegova jedinica nije odgovorna za incident iz optužnice od 26. juna 1994. godine kada je snajperskim hicem u rame ranjena 16-godišnja devojčica Sanela Muratović dok je sa drugaricom hodala ulicom Đure Jakšića. Svedok navodi da njegova brigada u tom području nije imala snajpere i da mu je neshvatljivo zašto su se civili tada šetali posred linije razgraničenja tokom borbi, sugerišući tako da je Sanela stradala u unakrsnoj vatri.

Guzina tvrdi da njegova jedinica u Nedžarićima nikada nije sprečavala transport humanitarne pomoći građanima Sarajeva, a branilac Stojanović je predočio dokument od 15. maja 1993. godine u kojem Sarajevsko-romanijski korpus prenosi nižim jedinicama naređenje Glavnog štaba VRS za "hesmetano kretanje humanitarnih konvoja". Svi vojnici korpusa su, odgovara Guzina, bili upoznati sa naređenjem i sprovodili su ga u praksi.

U istom dokumentu se, primetio je predsedavajući sudija Orije, zahteva i poštovanje Ženevskih konvencija, pa je pitao svedoka da li je sa njima bio upoznat, budući da je trebalo da ih sprovodi u praksi. "Grubo rečeno, bio sam upoznat", odgovara Guzina i dodaje da se konvencije odnose na prava ratnih zarobljenika. Upitan da kaže o kojim se pravima radi, rekao je da zarobljenike treba "nahraniti, napojiti, zaštititi daljih patnji i predati nadležnim organima na dalju upotrebu".

Zatim je naveo primer kada su "muslimanska deca iz Butmira" prešla u područje njegove brigade i sprovedena nazad, ali ga je prekinuo predsedavajući sudija, rekavši da je "iznenađen svedokovim shvatanjem ko je ratni zarobljenik", budući da je u tom kontekstu pomenuo "muslimansku decu". Guzina prvo kaže da se "nisu razumeli", ali na kraju priznaje da se nije detaljno bavio pitanjima prava ratnih zarobljenika, jer nije profesionalni oficir već ugostitelj koji je pre rata "imao svoj restoran".

Predratnog ugostitelja i ratnog komandanta bataljona VRS sutra će unakrsno ispitati optužba.

2014-06-11

HAG/DEN HAAG

DVE "KAFANSKE ISTINE" O NAORUŽAVANJU SRBA I MUSLIMANA

Na pitanje o predratnom naoružavanju Srba u Sarajevu, svedok Mladićeve odbrane odgovorio da o tome ne zna ništa jer je do početka sukoba vodio restoran i nije se mešao u pitanja rata, ali u isto vreme tvrdi da se od ljudi "kada malo popiju" u kafani svašta moglo čuti o naoružavanju Muslimana. Ne vidi ništa loše u izrazu "poturica".

Dosadašnji svedoci odbrane Ratka Mladića listom su tvrdili da su se Muslimani u BiH prvi naoružali i počeli sa incidentima koji su doveli do rata. Sličnu tezu u izjavi timu odbrane i jučerašnjem glavnom ispitivanju ponudio je i ratni komandant bataljona VRS u Nedžarićima, Svetozar Guzina, navodeći da je, još dok je 1991. godine bio ugostitelj u Sokolović koloniji, čuo da se Muslimani naoružavaju. Tužilac je zato danas predočio dokumente koji ukazuju na predratno tajno naoružavanje Srba.

U jednom izveštaju policije srpske opštine Ilidža se navodi da je početkom 1991. godine na "ilegalnim sastancima" saopšteno da se "zagovara ratna opcija u cilju ostvarivanja nacionalnih interesa" i da se "intenzivno radi" na naoružavanju građana srpske nacionalnosti. Upitan kako se to uklapa u njegove tvrdnje, svjedok je rekao da ništa o naoružavanju Srba nije znao jer je u to vreme bio u gostitelj i nije se mešao u pitanja rata. Ipak, kako je primetio predsedavajući sudija Ori/Orie, Guzina je istovremeno izneo detaljne informacije o naoružavanju Muslimana. Za to mu je, objašnjava svjedok, činjenica da je u gostitelj bila od koristi, jer su u njegov restoran dolazili razni ljudi i, "kad malo popiju", umeli da ispričaju svašta.

Budući da je svjedok juče izričito negirao odgovornost njegovog bataljona i Ilidžanske brigade za zločine nad sarajevskim civilima, tužilac je predočio dokumente u kojima se opisuje srpski napad na Dobrinju u junu 1992. godine. Guzinin bataljon je tada zauzeo Avijatičarsko naselje, nakon čega su tamošnji nesrpski civili napustili svoje kuće. Kaže da su njegovi vojnici izvodili civile iz kuća i sve ih odveli na aerodrom, nakon čega im je dozvoljeno da "bezbedni i živi" napuste to područje. Njegovo tvrdnji da su otišli svojevolski a ne pod prinudom, tužilac je suprotstavio više izjava i izveštaja ratnog predsednika Kriznog štaba Ilidže Nedjeljka Prstojevića o tome da su Srbi "poterali muslimansko stanovništvo" sa područja opštine.

Svedok je, ukazuje tužilac, učestvovao i u napadu na sarajevsko selo Aziće u februaru 1993. godine, nakon čega je u izjavi agenciji "Rojters" rekao da je, zarad što manjih gubitaka na srpskoj strani, primenjena taktika: "uništiti celo mesto pre zauzimanja". Istina je, odgovara Guzina, da je selo napadnuto sa "mnogo granata", ali zato što se znalo da tamo "nema civila".

U vreme napada na Aziće, svjedok je dao izjavu za jednu srpsku televiziju u kojoj kaže da je akcija usledila kao odgovor na napad "poturica". Na tužiocu sugestiju da se radi o pogrdnom izrazu, odgovorio je da ga on svakako tako ne doživljava, a misli da ni Muslimanima ne smeta. U dodatnom ispitivanju od strane odbrane, Guzina je objasnio da se radi o različitim istorijskim oblicima jednog istog pojma: "Sad ih zovemo Bošnjaci, ranije su bili Muslimani, a pre toga poturice, sve je to za mene isto", rekao je.

Pre nego što je napustio sudnicu, Guzina je rekao da se "nada da je bio od koristi", na šta mu je optuženi potvrdno klimnuo glavom. Mladić se danas u jednom momentu, suprotno ranijim uputima veća, veoma glasno obratio svojim braniocima, a budući da je isti prekršaj počinio više puta u poslednje vreme, upozoren je da će mu, nastavi li sa takvim ponašanjem, ponovo biti uskraćena verbalna komunikacija sa odbranom i kontakt ograničen na razmenu poruka ispisanih na ceduljicama.

2014-06-12

HAG/DEN HAAG

KO JE OKUPIRAO SARAJEVO

Odbrana Ratka Mladića uz pomoć Milorada Batinića Lole ukazivala na stradanja srpskih civila kako u "okupiranom Sarajevu", tako i u "oslobođenim" dijelovima grada pod kontrolom VRS, izloženim stalnoj snajperskoj i minobacačkoj paljbi sa položaja Armije BiH u gradu.

◀ Milorad Batinić, svjedok odbrane Ratka Mladića

Na suđenju Ratku Mladiću optuženom za dvostruki genocid i druge zločine u Bosni i Hercegovini, svjedoči Milorad Batinić zvani Lola, bivši pripadnik Igmanke brigade VRS i prevodilac u Posmatračkoj misiji UN. Odlukom Pretresnog vijeća Batinić svjedoči "viva voce", odnosno "uživo", pošto su se pred sudom, pod još uvijek potpuno nerazjašnjenim okolnostima, pojavile dvije različite verzije svjedokove pisane izjave, o čemu je tokom današnjeg zasjedanja vođena "rašomonska" rasprava.

U prvom dijelu glavnog iskaza Batinić je svjedočio o stradanju srpskih civila kako u "okupiranom Sarajevu", tako i u "oslobođenim" dijelovima grada pod kontrolom

VRS, izloženim stalnoj snajperskoj i minobacačkoj paljbi sa položaja Armije BiH u gradu. Batinić je opisao kako je uz mnogo muka uspio da iz "okupiranog Sarajeva" izvede svoje roditelje i još nekoliko prijatelja, te kako je u gradu ubijeno nekoliko njegovih bliskih rođaka. Odbrana je predočila fotografije koje je Batinić snimio na ekshumaciji svog tetka, ubijenog u dijelu Dobrinje pod kontrolom Armije BiH.

Tužilaštvo je prigovorilo na uvođenje tih fotografija, ukazujući da nemaju relevantnost za utvrđivanje Mladićeve odgovornosti za krivična djela iz optužnice. Mladićev branilac Branko Lukić je odgovorio da se radi o dokazima koji pobijaju iskaze svjedoka optužbe koji su negirali zločine nad Srbima. Sudije su odbacile prigovor tužilaštva i pozvale strane da se pokušaju usaglasiti oko toga da li je bilo zločina nad srpskim civilima u Sarajevu.

Batinić je još svjedočio da su pripadnici Francuskog bataljona UN prebacivali pripadnike Armije BiH preko aerodromske piste u svojim vozilima. Tu vrstu transporta su, kaže, zvali "francuski taksi". Rekao je da je početkom 1993. godine

prisustvovao sastanku na kojem se komandant Igmanske brigade Spasoje Čojić požalio pripadnicima UN što mediji "sataniziraju" Srbe i optužuju ih za incidente za koje je, po njemu, odgovorna protivnička strana. Čojić je, kao primjer, naveo poznati masakr u "redu za hljeb" u maju 1992. godine uvjeravajući prisutne da je incident "insceniran" i da su civili stradali od detonacija mina usmjerenog dejstva postavljenih u podrumске prozore u ulici Vase Miskina. Pripadnici UN nisu komentarisali te Čojićeve tvrdnje već i su ga, rekao je svjedok, "jednostavno slušali sa čuđenjem". Ostalo je, međutim, nejasno čemu su se, zapravo, čudili.

Odbrana je uz Batinićevu pomoć dokazivala da sa srpskih položaja nije ispaljena granata koja je pogodila pijacu Markale u 5. februara 1994. godine. Batinić je ispričao kako je pukovnik Marko Lugonja predstavnicima UN rekao da se radi o još jednoj "inscenaciji". Pokazao im je snimak incidenta i ukazao na sumnjive detalje: "plastičnu nogu" na mjestu incidenta, nedirnute "piramide kromira" i neoštećene flaše na pijačnim tezgama nakon eksplozije...

Konačno, Batinić je svjedočio da je u proljeće 1995. godine bio sa jednom od grupa pripadnika UN koje su, prema optužnici, Mladićeve snage uzele za taoce kako bi zaustavile zračne udare NATO. Po Batiniću, nije se radilo ni o kakvim taocima. "Plavi šljemovi" su, tvrdi, bili "poluslobodni", istina sa "ograničenim kretanjem", i zapravo su mogli da odu... ali to nisu učinili pošto se s njima lijepo postupalo i znali su da im se ništa loše neće dogoditi.

Iskaz Milorada Batinića se nastavlja sutra, unakrsnim ispitivanjem od strane optužbe.

2014-06-13

HAG/DEN HAAG

MLADIĆ: "AKO JE ELVIS PRISLI ZVIJEZDA JA SAM ZVIJEZDA GRANDE"

Milorad Batinić, svjedok odbrane Ratka Mladića je sobom u Hag ponio ratnu fotografiju sa generalom Mladićem u namjeri da mu je optuženi potpiše. Svi žele autogram Elvise Prisljija, rekao je, "pa zašto ne bih i ja imao potpis od generala".

Bivši prevodilac u Posmatračkoj misiji UN Milorad Batinić je svjedočeći u odbranu Ratka Mladića tvrdio da su incidenti u redu za hljeb u Ulici Vase Miskina 27. maja 1992. i na pijaci Markale 5. februara 1994. godine "inscenirani" kako bi se za njih optužili Srbi. Tužilaštvo je u unakrsnom ispitivanju ukazivalo da svjedok nema ličnih saznanja o tim incidentima, kao ni saznanja o toku i rezultatima zvaničnih istraga vođenih na licu mjesta.

Batinić vjeruje na riječ bivšem komandantu Igmanske brigade Spasoju Čojiću i načelniku Obavještajno-bezbjednosne službe SRK Marku Lugonji da su incidenti u Miskinovoj i na Marakalama "montirani". On kao prevodilac, pohvalio se, umije da na licima ljudi prepozna "kad neko govori istinu, a kad je zaobilazi". Priznaje, međutim, da nije učestvovao u istragama, da nije imao uvid u relevantnu dokumentaciju, kao i da nije stručnjak za artiljeriju.

Tužilaštvo je ponudilo da se u spis uvede foto-dokumentacija iz istrage o incidentu u Miskinovoj, čemu se Mladićev branilac usprotivo ukazujući da se taj incident ne nalazi u optužnici. Sudije je to poprilično iznenadilo s obzirom da je Batinić o tome govorio u glavnom iskazu. "Ako kažete da je jedini razlog zbog kojeg ste izveli ove dokaze bio da kažete vijeću šta je svjedok čuo da je neko drugi čuo rekao bih - planirajte da radimo do 2020", rekao je braniocu Lukiću sudija Ori. Odluka o usvajanju foto-dokumentacije biće donesena naknadno.

Tužiteljica Aber/Abeer Hasan je Batnića suočila sa izvještajima vojnih posmatrača UN prema kojima se prosječan broj granata koje su sa položaja VRS ispaljene na grad u junu 1993. godine kretao oko 1.000. Tužiteljicu je zanimalo da li je svjedok čuo da je samo tokom jedne noći, između 21. i 22. jula 1993. godine, na grad ispaljeno 3.777 granata. Bivši prevodilac je prvo rekao da "vjeruje" da je bilo granatiranja, da su "vođene borbe", kao i da on "ne zna tačan broj granata", što su sudije protumačile kao izbjegavanje da odgovori na postavljeno pitanje.

Batinić je, ispostavilo se, sa sobom u Hag ponio ratnu fotografiju sa generalom Mladićem u namjeri da mu je optuženi potpiše. Svi žele autogram Elvise Prisljija/Presley, rekao je, "pa zašto ne bih i ja imao potpis od generala". To poređenje je zaintrigiralo sudiju Orija/Ori koji je primijetio da je Prisli bio zvijezda i da je logično da obožavatelji žele imati njegov autogram, što bi, ukazao je, "moglo ostaviti dojam da ste vi obožavatelj Ratka Mladića". Batinić kaže da se ne radi o tome da on obožava Mladića, već da želi autogram jer je on istoričar, a Mladić je, objasnio je, "istorijska ličnost". Osim toga, dodao je, još uvijek čuva čašu sa prvog sastanka vojnih posmatrača sa Mladićem, krajem 1992. godine.

Tokom Batinićevog iskaza sudije su, inače, više puta upozorile Mladića da u sudnici ne govori glasno. Pošto se optuženi nije pridržavao tog uputstva, odlukom sudija, izbačen je iz sudnice do okončanja Batnićevog iskaza. Dok je izvođen iz sudnice, Mladić je vikao: "Ako je Elvis zvijezda, ja sam zvijezda grande".

Batiniću danas nisu ispunjene dvije želje izražene u sudnici: da popije kafu sa mladom tužiteljicom Hasan, kao i da se na kraju iskaza rukuje sa sudijom Orijem. Ostalo mu je da se nada da će holandski sudija prihvatiti njegov poziv da dođe u Sarajevo, gdje će ga on voditi u "razgledanje grada".

2014-06-16

HAG/DEN HAAG

MLADIĆ BOLESTAN, SUĐENJE ODLOŽENO

Umesto nastavka dokaznog postupka odbrane Ratka Mladića, jutros saopšteno da je optuženi bolestan i da se suđenje odlaže do daljeg, budući da nije dao saglasnost za nastavak procesa u njegovom odsustvu. Branilac Lukić saopštio da se ne radi o problemima sa srcem ili mozgom, već o stomačnom gripu.

← Ratko Mladić u sudnici Tribunala

Na suđenju Ratku Mladiću očekivao se nastavak iskaza zaštićenog svedoka odbrane na zasedanju zatvorenom za javnost, ali je umesto toga, na javnoj sednici saopšteno da se proces obustavlja do daljeg. Razlog su zdravstveni problemi optuženog koji je, po rečima branioca Branka Lukića, ceo jučerašnji dan proveo u haškoj klinici "Bronovo", a trenutno u bolnici pritvorske jedinice čeka odluku o nastavku lečenja.

Ne radi se, saopštio je branilac, o problemima sa mozgom ili srcem, već o uobičajenom stomačnom virusu. Telefonom je, kaže, razgovarao sa Mladićem koji je rekao da se danas oseća bolje, mada ne toliko dobro da bi se pojavio u sudnici.

Budući da optuženi nije dao odobrenje za nastavak procesa u njegovom odsustvu, predsedavajući sudija Alfons Ori/Alphons Orije je saopštio da se pod tim uslovima ne može nastaviti saslušanje svedoka koji je iskaz počeo u petak. "Drago nam je da se ne radi o ozbiljnim zdravstvenim problemima i očekujemo da nam lekari što pre dostave informacije o stanju optuženog", rekao je sudija Ori pre nego što je objavio suđenje.

Pre toga, veće je pozvalo tužioca da se izjasni o ranijem zahtevu odbrane da se ponovo pređe sa petodnevnog na četorodnevno sedmično radno vreme, kako bi se optuženom omogućilo više odmora. Odbrana je prvo odbila da na tu temu raspravlja bez prisustva optuženog, potom je pristala, ali je posle kraćeg zasedanja zatvorenog za javnost odlučeno da se pitanje dužine radne sedmice, za sada, ipak preskoči.

Ratko Mladić se u pritvoru Tribunala nalazi od 31. maja 2011. godine i nakon početnih tegoba, već duže vreme nisu pominjani problemi sa zdravljem. Na zasedanju u junu prošle godine on se zahvalio svima "od čistačice do vlasnika" bolnice "Bronovo" što su mu spasili život i "izvukli ga iz groba". Sudeći po tome, za očekivati je i da simptomi stomačnog gripa budu sanirani u najskorije vreme.

Bivši komandant Glavnog štaba vojske bosanskih Srba tereti se za dvostruki genocid – jedan u više opština BiH 1992. i drugi u Srebrenici 1995. godine – kao i za artiljerijski i snajperski teror nad građanima Sarajeva i uzimanje osoblja UN za taoce.

2014-06-17

HAG/DEN HAAG

I DANAS BEZ SUĐENJA MLADIĆU

General Ratko Mladić zbog stomačnih problema ni drugi dan ove sedmice se nije pojavio u sudnici, a budući da nije dao saglasnost za nastavak procesa u njegovom odsustvu, suđenje je i dalje u prekidu.

Nakon jučerašnjeg prekida zbog zdravstvenih problema optuženog, suđenje Ratku Mladiću nije održano ni danas. Mada je početak bio zakazan za sat kasnije od uobičajenog, akteri procesa se ipak nisu pojavili u sudnici, tako da i dalje važi formulacija predsedavajućeg sudije Orija/Orije o prekidu suđenja "do daljeg".

Kako je juče saopštio branilac Branko Lukić, ne radi se o ozbiljnijim zdravstvenim tegobama optuženog sa mozgom ili srcem, već o stomačnom gripu. Mladić je, za svaki slučaj, prekuče prebačen u elitnu hašku kliniku "Bronovo", a bolest je zatim tretirana i u bolnici holandskog zatvora koju koriste i pritvorenici tribunalove Pritvorske jedinice.

Medijima su danas dostavljeni formulari koje su popunili optuženi i pritvorska medicinska sestra. Mladić je juče i danas štiklirao kolone gde se navodi da "nije u stanju prisustvovati suđenju zbog bolesti" i da je o tome "razgovarao sa svojim advokatom", ali ne i treću u kojoj može dati saglasnost da se postupak nastavi u njegovom odsustvu. Medicinska sestra, s druge strane, navodi da će optuženog pregledati pritvorski lekar, od čije će procene zavisiti kada će se proces nastaviti.

Na suđenju se, inače, očekuje nastavak iskaza zaštićenog svedoka sa pseudonimom GRM 258, započetog u petak na zasedanju zatvorenom za javnost, a kako je juče saopšteno, u Hagu su "na čekanju" još dva svedoka odbrane. Bivši komandant Glavnog štaba vojske bosanskih Srba se tereti za dvostruki genocid i druge zločine počinjene nad nesrpskim civilima, ratnim zarobljenicima i pripadnicima UN tokom rata u BiH.

2014-06-19

HAG/DEN HAAG

NASTAVAK MLADIĆEVOG SUĐENJA NAREDNE SEDMICE

Bivši komandant Glavnog štaba VRS se zbog tegoba izazvanih stomačnim gripom ni danas nije pojavio u sudnici jer mu je, kako je navela pritvorska medicinska sestra, potrebno vreme da se oporavi od boravka u holandskoj zatvorskoj bolnici. U toku borba odbrane za skraćenje radne sedmice sa pet na četiri radna dana.

◀ Ratko Mladić u sudnici Tribunala

I četvrtog radnog dana ove sedmice nema suđenja Ratku Mladiću. Razlog tome je njegovo loše zdravstveno stanje, odnosno tegobe izazvane stomačnim gripom, zbog čega je u ponedjeljak prebačen u hašku kliniku "Bronovo", a odatle u holandsku zatvorsku bolnicu u okviru kompleksa u kojem je i Pritvorska jedinica UN.

Danas je medijima prosleđen formular u kojem je optuženi štiklirao kolonu gde se navodi da nije sposoban da prisustvuje suđenju, ali ne i onu u kojoj daje saglasnost da se proces odvija u njegovom odsustvu. Na isti način se izjasnio i prethodnih dana. U današnjem formularu pritvorska medicinska sestra navodi da se Mladić vratio u pritvor i da mu je potrebno vreme da se oporavi od

boravka u bolnici. Očekuje se da oporavak traje najmanje do ponedjeljka.

Mladićevo bolovanje dolazi u trenutku kada se njegov pravni tim bori za skraćivanje sudske sedmice sa pet na četiri radna dana, tako da će im svakako poslužiti kao dodatni argument. Branioци se za četvorodnevnu radnu sedmicu bore od početka suđenja, ali je Pretresno veće odbijalo da im izađe u susret. Situacija se, međutim, promenila pred kraj dokaznog postupka optužbe kada je Žalbeno veće uvažilo zahtev odbrane i proglasilo sredu neradnim danom na Mladićevom suđenju. Kada je počeo dokazni postupak odbrane, Pretresno veće je naložilo da se suđenje ponovo odvija svakog radnog dana, pa su branioци obnovili raniji zahtev.

Na prošlonedeljnom zasjedanju, branilac Branko Lukić je podsetio da su Mladićeви lekari još tokom tužiočevog dokaznog postupka predložili četvorodnevnu radnu sedmicu sa ciljem da se na minimum svede rizik od "mini moždanih udara" koji mogu dovesti do smrti, a uzrokovani su stresom zbog "emotivnih svedočenja" u sudnici. Branilac je kao dodatni argument naveo da se četiri dana sedmično radilo i u predmetima Radovana Karadžića, Zdravka Tolimira i šestorice bosanskih Hrvata na čelu sa Jadrankom Prlićem. U prva dva slučaja, međutim, optuženi su se zastupali sami pred sudom, pa im je skraćena radna sedmica omogućena radi bolje pripreme.

Tužilac tek treba da se izjasni po pitanju ukidanja jednog radnog dana sedmično, a prošle nedelje je pozvao veće da spreči izvođenje takozvanih tu quoque dokaza, odnosno odbranu ukazivanjem na zločine druge strane, čime se, po njima, Mladić do sada služio. Tužioци smatraju da se vreme mora trošiti racionalno, da bi se suđenje što pre privelo kraju i pravda za žrtve bila ostvarena, naročito ako se ima u vidu da bi moglo doći do ponovnog skraćivanja radne sedmice.

Ratko Mladić se tereti za dvostruki genocid i druge zločine u BiH. Ako se suđenje nastavi u ponedjeljak, u sudnici se očekuje zaštićeni svedok odbrane koji je u petak 13. juna počeo iskaz na zasjedanju u potpunosti zatvorenom za javnost.

2014-06-23

HAG/DEN HAAG

NEGIRANJE MARKALA 2 UZ POMOĆ "ŠTAMPARSKE GREŠKE"

Svedok Mladićeve odbrane Miloš Škrba negira da su na položajima njegove čete na Trebeviću bili postavljeni minobacači 120mm, pa samim tim odatle nije mogla biti ispaljena granata na sarajevsku tržnicu Markale 28. avgusta 1995. godine, Navod dokumenta vojske bosanskih Srba koji se kosi sa njegovom tvrdnjom naziva "štamparskom greškom".

Ratko Mladić se oporavio od problema izazvanih stomačnim gripom i pojavio se na današnjem nastavku dokaznog postupka odbrane. Nakon što je predsedavajući izrazio zadovoljstvo zbog takvog razvoja događaja, na klupu za svedoke je izveden Miloš Škrba, komandir čete VRS koja je obezbeđivala reon oko puta Lukavica - Pale.

U zoni odgovornosti njegove jedinice bio je deo Trebevića poznat pod imenom Palež odakle je, po optužbi, mogla biti ispaljena granata kalibra 120 milimetara koja je 28. avgusta 1995. godine pogodila sarajevsku tržnicu Markale, usmrтивši 43 i ranivši 75 ljudi. Osim toga, u reonu Škrbine čete je i kota "Baba stijena", odakle je, prema optužnici, 13. decembra 1992. godine trogodišnja devojčica Anisa Pita snajperom ranjena u nogu ispred svoje kuće u ulici Žagrići.

◀ Miloš Škrba, svjedok odbrane Ratka Mladića

U sažetku svedokove izjave, koji je u sudnici pročitao branilac Stojanović, se navodi da njegovi vojnici nikada nisu gađali sarajevske civile, već samo neprijateljske vojnike i to isključivo tokom odbrambenih aktivnosti. Odgovarajući na pitanja branioca, tvrdio je da njegova četa nije imala snajpere, niti je za tim bilo potrebe, budući da nije bilo "optičke vidljivosti" prema položajima Armije BiH, a posebno ne prema ulici Žagrići gde je devojkica ranjena. Tvrdi, takođe, da u reonu za koji je bio zadužen nije bilo minobacača od 120mm, što znači da odatle nije mogla biti ispaljena granata na tržnicu Markale.

Po završetku glavnog ispitivanja, predsedavajući sudija Ori/Orie je primetio da je svedok u izjavi naveo da su njegovi vojnici bili na meti snajpera Armije BiH, pa je

pitao kako je moguće da je "optička vidljivost" postojala u jednom, ali ne i u drugom smeru? Škrba je odgovorio da nije imao interesa da neprijatelja "ganja po šumi" niti "nameru" da snajperski deluje. Budući da je na ponovljeno pitanje rekao isto, sudija je zaključio: "Dali ste odgovor, ali niste odgovorili na moje pitanje".

Tužilac je u unakrsnom ispitivanju podsetio svedoka da je u iskazu u odbranu Radovana Karadžića naveo da se sa pozicije "Baba stijena" pružao "izvrstan pogled" na Sarajevo. Škrba danas kaže da je "izvrstan pogled" pokrивao "samo deo" grada, ali ne i onaj u kojem se nalazila ulica Žagrići, gde je ranjena trogodišnja devojkica. Priznao je da su njegovi vojnici pucali po civilnim objektima, ali samo onim iz kojih su bili iseljeni stanari, a useljeni vojnici Armije BiH. Prihvatio je i navod dokumenta po kojem je njegova brigada imala tridesetak snajperskih i drugih pušaka sa optičkim nišanom, ali tvrdi da nijedna od njih nije bila u četi kojom je komandovao.

Osporavajući Škrbine navode da na delu Trebevića koji je njegova jedinica kontrolisala nije bilo minobacača od 120mm, tužilac je predočio dokumente Sarajevsko-romanijskog korpusa iz maja 1995. godine u kojima se navodi da se baterija od četiri minobacača tog kalibra nalazi na lokaciji Trebević-Palež. Škrba odgovara da je verovatno po sredi "štamparska greška", jer su se, tvrdi, na tom mestu nalazila isključivo oruđa kalibra 82mm. U naređenju komandanta korpusa Dragomira Miloševića od 9. maja 1995. godine se navodi da se "veći deo Starog grada stavi pod vatrenu kontrolu u cilju konačne pobeđe". Svedok je prihvatio sugestiju da je Stari grad obuhvatao sarajevsku Baščaršiju, a nije siguran da li i tržnicu Markale koja je, po njemu, bila "na granici" tog područja i centra grada.

Iskaz Miloša Škrbe biće okončan sutra ujutro.

2014-06-24

HAG/DEN HAAG

"ĐE BILO" BOMBAMA NA SARAJEVO

Svedok odbrane Ratka Mladića, bivši operativac nekoliko jedinica VRS Stevan Veljović, saglasan sa tezom tužilaštva da su modifikovane avio bombe, koje je na sarajevskom ratištu koristila vojska bosanskih Srba, bile "sasvim neprecizno ali razorno oružje". Muslimani su ih, rekao je, zvali "đe bilo bombe" jer se nije znalo gde će pasti. Tvrdi, doduše, da nikada nisu ispaljivane na urbana područja, već samo na "širi prostor" gde su se vodile borbe.

◀ Stevan Veljović, svjedok odbrane Ratka Mladića

Većina bivših pripadnika vojske bosanskih Srba koji su pred Tribunalom dali iskaze na poziv optuženih za artiljerijski i snajperski teror nad Sarajevom, trudili su se da negiraju ili makar ublaže tužiočevu sugestiju o "nepreciznim i razornim" modifikovanim avio bombama, oružju korišćenom pri napadima na grad u poslednje dve ratne godine. Današnji svedok odbrane Ratka Mladića, ranije i Radovana Karadžića i Dragomira Miloševića, od svojih prethodnika se razlikuje u tome što stav optužbe potvrđuje, pa čak i dopunjava.

Stevan Veljović je na početku rata u BiH imenovan za operativca Prve romanijske brigade, a od decembra 1994. godine istu funkciju je obavljao i u Sarajevsko-

romanijskom korpusu, da bi pred kraj rata preuzeo komandu nad Četvrtom sarajevskom brigadom. U izjavi odbrani tvrdio je da sa srpskih položaja sarajevski civili nikada nisu namerno gađani i da su stradali samo kada se uzvraćalo na vatru Armije BiH iz stambenih područja, kruga koševske bolnice, sa Baščaršije i drugih tačaka u gradu. Tvrdi da nikada nije izdato naređenje za napad na civilna područja i da na delu Trebevića koji je njegova brigada kontrolisala u avgustu 1995. godine nije bilo minobacača kalibra 120mm, što znači da odatle nije mogla biti ispaljena granata na tržnicu Markale.

Jedan od dokaza postojanja terora nad građanima Sarajeva po optužbi je korišćenje modifikovanih avio bombi sa srpskih položaja, što je rezultiralo nasumičnim razaranjima stambenih područja. Opisujući kako je ta inovacija funkcionisala, Veljović je rekao da su bombe, inače predviđene isključivo za bacanje iz aviona, bile nošene raketama i ispaljivane sa lansera posebno dizajniranih za tu svrhu. Budući da se nikada nije znalo kada će se koja raketa aktivirati ili zakazati, nije se moglo predvideti gde će bomba pasti, pa su, kaže, metu mogle promašiti i za čitava dva kilometra. Radilo se o "sasvim nepreciznom, a veoma razornom oruđu", rekao je Veljović na prethodnim suđenjima, a isti zaključak ponovio je i danas.

Svedok dodaje da su, zahvaljujući nepredvidivosti rada motora na njima, avio bombe uvek mogle "podbaciti ili prebaciti" metu, a pošto se nije znalo gde će pasti, Muslimani u Sarajevu su ih zvali "đe bilo bombe". Dodao je još dosta toga što ide u prilog tužiočevoj tezi – da bombe nikada nisu testirane, da su njihove nepreciznosti bili svesni svi u Sarajevsko-romanijskom korpusu od komande nadole i da su bile opasne čak i po vojnike koji su ih ispaljivali. Rekao je i da se bombe nisu mogle koristiti bez naređenja komandanta Sarajevsko-romanijskog korpusa Dragomira Miloševića, koji je za njihovu upotrebu morao tražiti odobrenje Glavnog štaba.

Veljović tvrdi da zbog izrazite nepreciznosti nikada nisu ispaljivane na urbana područja, već samo na otvorene "šire prostore" gde su se vodile borbe između zaraćenih strana. Za očekivati je da mu u sutrašnjem nastavku unakrsnog ispitivanja tužilac, kao i u prethodnim svedočenjima, predoči vojne dokumente u kojima se opisuju napadi avio bombama na grad.

Veljovićev iskaz se nastavlja sutra. Ranije danas, završeno je svedočenje komandanta čete VRS na Trebeviću Miloša Škrbe.

2014-06-25

HAG/DEN HAAG

OPREČNI ISKAZI O SARAJEVSKIM "ĐE BILO" BOMBAMA

Dva svedoka odbrane Ratka Mladića u dva dana izneli dijametralno suprotne navode o modifikovanim avio bombama, poznatim i kao "krmače" ili "đe bilo" bombe, koje je koristila vojska bosanskih Srba u napadima na Sarajevo. Jedan je tvrdio da se radilo i "izrazito nepreciznom" oružju koje nije testirano i zato se nije koristilo za napade na urbana područja, dok drugi kaže da su bile precizne, testirane i da je i sam naredio tri napada na objekte u gradu.

◀ Vladimir Radojčić, svjedok odbrane Ratka Mladića

Posle jučerašnjih navoda da su avio bombe koje je koristila vojska bosanskih Srba u napadima na Sarajevo bile "izrazito neprecizne", svedok odbrane Ratka Mladića – bivši operativac Sarajevsko-romanijskog korpusa Stevan Veljović – pokušao je danas u nastavku unakrsnog ispitivanja da ublaži i relativizuje svoje stavove. Na početku zasedanja je rekao da je do sada imao dva moždana udara, da je bolestan i da ne može svega da se seti, kao i da nisu samo avio bombe bile neprecizne, već i sva druga artiljerijska oruđa. Avio bombe su, podsetimo, u napadima na Sarajevo počele da se koriste od 1994. godine i za tužioca predstavljaju jedan od dokaza nasumičnog gađanja grada sa ciljem terorisanja civila.

Očito začuđen svedokovom potrebom da se pravda, predsedavajući sudija Orić ga je pitao da li ga je neko u međuvremenu kritikovao zbog jučerašnjeg iskaza, na šta je ovaj odgovorio odrečno i dodao da mu tužilac tokom unakrsnog ispitivanja "seče odgovore" što kod njega izaziva "podstres i uznemirenje". Problem mu je, kaže, i što se pitanja odnose na "stvari iz daleke prošlosti", na šta je opet reagovao predsedavajući navodeći da je u Hag pozvan upravo "da bi govorio o prošlosti". Na tužiočevo pitanje da li je možda pratio medijske izveštaje o svom iskazu pa je odlučio da opovrgne ranije navode, Veljović kaže da u Hagu ne prati nikakve vesti, "osim što gleda utakmice". Mada je pokušao da ih relativizuje, svedok je do kraja iskaza ipak ostao pri najvažnijim zaključcima o "nepreciznim" avio bombama.

Nakon njega, odabrana je na klupu za svedoke izvela ratnog komandanta Ilidžanske brigade Vladimira Radojčića, čiji se iskaz o avio bombama u potpunosti razlikuje od Veljovićevog. Prvo, Veljović je tvrdio da su avio bombe mogle biti korišćene samo za bacanje iz aviona i da su prilikom ispaljivanja sa zemlje bile izrazito neprecizne. Radojčić, međutim, kaže da su modifikacijom – koja je podrazumevala dodavanje raketa na bombe i njihovo ispaljivanje lanserima sa zemlje – učinjene "daleko preciznijim". Drugo, Veljović je tvrdio da modifikovane avio bombe nisu imale tablice gađanja i da pre upotrebe nisu testirane, dok je Radojčić naveo da je testiranja bilo i da su postojale "privremene tablice". I treće, Veljović kaže da avio bombe zbog nepreciznosti nisu korišćene za napade na sarajevska urbana područja već samo na otvorene "šire prostore", a Radojčić da su gađane, doduše pažljivo odabrane, mete u gradu.

Tri takve bombe, priznao je Radojčić, ispaljene su po njegovom naređenju. Prvo je, kaže, hteo da proveri njihovu "efikasnost" pa je naredio gađanje objekta "Hladnjača" u blizini Stupa, odakle je Armija BiH dejstvovala snajperima. Cilj je, objašnjava, tom prilikom promašen za oko sto metara i bomba uopšte nije eksplodirala. U narednoj prilici naredio je napad avio bombom na zgradu Televizije Sarajevo 28. juna 1995. godine. Ta medijska kuća je, po njemu, bila "televizija Prvog korpusa Armije BiH" i širila je "najcrnju propagandu" protiv srpske vojske iz čega proističe da je predstavljala legitimnu vojnu metu. "Lično sam prisustvovao lansiranju, video sam da je pogodila televiziju i bio sam srećan zbog toga", opisao je svedok incident u kojem je jedno lice poginulo a njih 28 ranjeno. Taj napad je izbrisan iz Mladićeve optužnice, ali ne i onaj koji se odnosi na treći udar avio bombom koji je Radojčić naredio. Reč je o gađanju naselja Hrasnica 7. aprila 1995. godine, kada je razorena privatna kuća i u njoj ubijena jedna žena, a ranjene još tri osobe. Svedok objašnjava da je cilj bila škola "Aleksa Šantić" gde su navodno obučavani specijalci Armije BiH. "To je jedini cilj koji smo baš promašili, ali za svega 20 metara", priznao je on.

Zbog tog "promašaja" i "uspešnog pogotka" u zgradu televizije, Radojčić bi mogao biti predmet krivičnog gonjenja, pa je na početku današnjeg zasedanja upozoren da nije obavezan da odgovara na pitanja koja bi ga mogla inkriminisati. Njegov iskaz se nastavlja sutra, kada će ga ispitivati tužilac.

2014-06-26

HAG/DEN HAAG

ZAROBLJAVANJE VOJNIKA UN "NA OBOSTRANO ZADOVOLJSTVO"

Bivši komandant Ilidžanske brigade tvrdi da je krajem maja 1995. godine, izvršavajući naređenje Ratka Mladića da se zarobe pripadnici UN oko Sarajeva, razgovarao sa oficirima francuskog i ukrajinskog bataljona koji su mu rekli da su "svesni situacije", pa su "na obostrano zadovoljstvo" odložili oružje i predali se.

Iskaz bivšeg komandanta Ilidžanske brigade Vladimira Radojčića od značaja je za najmanje dva udružena zločinačka poduhvata za koje se Ratko Mladić tereti – prvi koji se odnosi na artiljerijski i snajperski teror nad građanima Sarajeva i drugi na uzimanje pripadnika UN za taoce. Nakon jučerašnjeg glavnog iskaza posvećenog modifikovanim avio bombama za koje optužba tvrdi da su predstavljale značajno sredstvo terora nad Sarajlijama, svedok je danas opisao kako je iz njegove perspektive izgledalo hapšenje pripadnika Unprofora krajem maja 1995. godine.

Tada je, kaže, "dobio naređenje od pretpostavljene komande" da vojnike UN u zoni odgovornosti njegove brigade razoruža i zarobi, budući da ih vojska bosanskih Srba, zbog navodne saradnje sa NATO snagama koje su tada bombardovale srpske položaje, nije više smatrala mirovnim već neprijateljskim snagama. Pukovnik Radojčić je odmah otišao na razgovor sa ukrajinskim i francuskim nadležnim oficirima, "predočio im situaciju" i objasnio da su od sada ratni zarobljenici, sa čim su se oni "složili". Razoružavanje i zarobljavanje je, objašnjava, obavljeno "kompromisno" i "na obostrano zadovoljstvo", uz "džentlmenско postupanje" prema stranim vojnicima. Zbog takvog pristupa mu je, tvrdi, jedan francuski oficir poklonio monografiju svoje jedinice sa posvetom u kojoj mu se zahvaljuje za sve što je učinio za njegove vojnike.

Monografiju nije poneo sa sobom u Hag, ali je u unakrsnom ispitivanju obećao da će je naknadno dati na uvid. Na tužiočevo pitanje da li je njegov iskaz da su se pripadnici Unprofora "složili da budu ratni zarobljenici", priznao je da ipak "nisu bili u situaciji da se slažu ili ne slažu", odnosno da "nisu imali izbora" nego da se predaju i odlože oružje. Budući da je Radojčić rekao da je naređenje za zarobljavanje dobio od "pretpostavljene komande", tužilac je primetio da je u ranijoj izjavi odbrani Radovana Karadžića izričito naveo da je naređenje izdao Ratko Mladić, a da u najnovijoj izjavi dva paragrafa koja o tome govore – nedostaju. Svedok odgovara da je u pitanju "štamparska greška", a ne namera da se zaštiti Mladić i potvrdio da je upravo optuženi izdao naređenje za zarobljavanje Unproforaca.

U izjavi timu odbrane Radojčić je naveo da se Sarajevsko-romanijski korpus tokom rata nalazio u "unutrašnjem i spoljašnjem okruženju" Prvog korpusa Armije BiH. Nakon nekoliko tužiočevih pitanja, prihvatio je da se, makar kada je u pitanju "spoljni prsten", ipak radilo o "poluokruženju", jer je postojao otvoren put preko Rajlovca i Lukavice ka Palama. Zatim je priznao da je Sarajevsko-romanijski korpus imao nesmetanu teritorijalnu vezu sa Drinskim, a od 1993. godine i sa Hercegovačkim korpusom. Sudija Moloto je potom primetio da se na vojnoj karti vidi da je zapravo vojska bosanskih Srba držala u okruženju Armiju BiH u Sarajevu, a ne obrnuto, sa čim se svedok na kraju saglasio.

Pred kraj današnjeg zasedanja, počeo je deo unakrsnog ispitivanja o modifikovanim avio bombama koji će biti nastavljen sutra. Radojčićev iskaz će biti okončan tek iduće sedmice.

2014-06-27

HAG/DEN HAAG

PROMAŠAJ VOJNOG ILI POGODAK CIVILNOG CILJA?

U ispitivanju svedoka Mladićeve odbrane – pukovnika VRS Vladimira Radojčića – tužilac dokazivao da su modifikovane avio bombe korišćene za nasumično gađanje građana Sarajeva, što je ilustrovao napadom na centar Hrasnice u aprilu 1995. godine. Svedok odgovara tada "nije pogodio civilni", već je "promašio vojni cilj", ali je komandant korpusa "bio zadovoljan".

U današnjem unakrsnom ispitivanju bivšeg komandanta Iliđanske brigade Vladimira Radojčića, tužilac Grum/Groome je najviše vremena posvetio pitanju modifikovanih avio bombi, koje je vojska bosanskih Srba poslednje dve ratne godine koristila u napadima na Sarajevo. Svedok tvrdi da se radilo o izuzetno preciznom oružju sa marginom greške od nekoliko desetina metara, dok je tužiočeva teza da je reč o krajnje nepouzdanom sredstvu, korišćenom za nasumične napade na civile u gradu.

Radojčić kaže da su modifikovane avio bombe bile preciznije kada su ispaljivane lanserima sa zemlje nego kada su, kao što je predviđeno, izbacivane iz aviona, zatim da su pre korišćenja testirane i da su za njih postojale privremene tablice gađanja. Tužilac je njegovim tvrdnjama suprotstavio iskaz prethodnog svedoka odbrane Ratka Mladića – bivšeg operativca Sarajevsko-romanijskog korpusa Stevana Veljovića – koji je, naprotiv, tvrdio da novo oružje nikada nije testirano, da nikakve tablice gađanja nisu postojale i da je zato margina greške bila cela dva kilometra, za šta su znali svi u korpusu. Radojčić prihvata da se radi o “frapantnim razlikama” i smatra da Veljovićeve tvrdnje nisu tačne.

Po Radojčićevom naređenju na Sarajevo su ispaljene tri avio bombe – jedna na objekat “Hladnjača” kod Stupa koja nije eksplodirala, druga lansirana na centar Hrasnice je ubila jednu ženu i ranila više osoba i, treća, na zgradu TV Sarajevo koja je usmrtila jednu i ranila 28 osoba. Incident napada na Hrasnicu od 7. aprila 1995. godine navodi se u optužnici protiv Mladića, pa je tužilac nastojao da dokaže da se radilo o nasumičnom napadu na civile.

Predočio je naređenje komandanta korpusa Dragomira Miloševića u kojem od Radojčića zahteva udar na “najunosniji cilj gde bi bile najveće ljudske i materijalne žrtve”. Svedok kaže da je kao profesionalni oficir iz dokumenta zaključio da mu je naređen odabir cilja gde bi bila najveća šteta po neprijateljsku vojsku, a ne po civile. Zato je, kaže, rekao svojim artiljercima da odluče hoće li gađati školu “Aleksa Šantić” gde su navodno obučavani specijalci Armije BiH ili zgradu pošte u kojoj je bila komanda 104. brigade. Odabrali su prvi cilj, a nisu pogodili nijedan, već obližnju prizemnu stambenu kuću u kojoj su boravili civili.

Tužilac ukazuje da takav razvoj nikoga u vojsci bosanskih Srba nije uznemirio – svedok u izveštaju komandantu korpusa Miloševiću nije naveo da je promašio cilj, a ovaj u odgovoru rekao da je “zadovoljan” ostvarenim dejstvom. U pitanju je, objašnjava Radojčić, bio samo “relativni neuspeh” i dodaje: “Ja nisam pogodio civilni, nego sam promašio vojni cilj, a komandant je bio zadovoljan jer je neprijatelj posle toga prestao sa napadima na naše položaje”.

Tužilac je potom predočio deo TV izveštaja Martina Bela/Bell iz kojeg se vidi da je jedna kuća u potpunosti, a više okolnih delimično razoreno. Radojčić lakonski odgovara da nema garancija da se na snimku vide posledice napada koji je on naredio i da su kuće možda bile oštećene ranije, jer se radilo o području u blizini fronta.

Zbog terora nad građanima Sarajeva, uključujući i incident u Hrasnici, general Dragomir Milošević je pred Tribunalom pravosnažno osuđen na 29 godina zatvora. Radojčićev iskaz će biti okončan u sredu, kada se nastavlja suđenja Ratku Mladiću.

2014-07-02

HAG/DEN HAAG

ZAGONETNA FOTOGRAFIJA RUŠEVINA U HRASNICI

Tek četvrtog dana svedočenja u odbranu Ratka Mladića, pukovnik Vladimir Radojčić rekao da je neposredno nakon napada njegovih artiljeraca na centar sarajevskog naselja Hrasnice, ali i kasnije u pripremama za svedočenje na suđenju Radovanu Karadžiću, video fotografiju mesta udara sa nogom u vojnoj uniformi koja je virila iz ruševina. Dosadašnji dokazi govore da je tada poginula jedna žena, a ne vojnik, ali to je tek deo “zagonetke” u vezi sa spornom fotografijom.

Budući da je bivši komandant Iliđanske brigade Vladimir Radojčić u izjavi timu odbrane Ratka Mladića naveo da nijedna jedinica Sarajevsko-romanijskog korpusa “nikada nije dobila ili izdala naređenje” da se teroristi građani Sarajeva, tužilac ga je suočio sa dokumentima koji govore suprotno. U izveštaju sa sastanka iz marta 1994. godine se, prvo, navodi da tadašnji komandant Stanislav Galić od podređenih traži da položaje oko grada utvrde “izradom žičanih i betonskih ograda čime bi se pojačalo uverenje” da se Sarajlije zaista nalaze “u blokadi, u logoru”. Zatim naređenje njegovog naslednika na čelu korpusa Dragomira Miloševića iz jula naredne godine za “napade na grad” u znak odmazde zbog aktivnosti Armije BiH na drugim frontovima. Svedok je odgovorio da o prvom dokumentu ne zna ništa, a da “napadi na grad” nisu podrazumevali napade na civile već više udare “radi demonstracije” sa ciljem da se Prvi korpus iz grada “uveže” za taj deo ratišta.

U naređenju generala Miloševića se sarajevski Muslimani nazivaju “Turcima”, a tužilac Grum/Groome je predočio još jedan dokument korpusa u kojem se od podređenih komandanata zahteva da, “iako nam je svima stalo da likvidiramo što više poturica”, ne gađaju samovoljno urbane delove Sarajeva zbog nedostatka municije i mogućih političkih posledica. Svedok nije želeo da se izjasni o tužiočevoj sugestiji da su u pomenutim dokumentima korišćeni pežorativni izrazi za Bošnjake i dodao da ih on nikada nije upotrebljavao.

Branilac Ivetić se u dodatnom ispitivanju vratio na incident od 7. aprila 1995. godine, kada je svedokova Iliđanska brigada ispalila modifikovanu avio bombu na centar naselja Hrasnica i tom prilikom usmrtila jednu ženu, a više osoba ranila. Radojčić je danas rekao nešto što nije pomenuo u prethodna tri dana iskaza – da su mu ubrzo nakon udara na Hrasnicu vojnici francuskog Unprofora pokazali fotografiju lica mesta na kojoj se vidi da iz ruševina viri noga sa čizmom i maskirnom uniformom. Sugerisao je tako da žrtva nije bila civil, već vojnik.

U istom odgovoru, rekao je i da je Armija BiH zabranila Unproforu da priđe licu mesta i izvrši uviđaj, pa je predsedavajući sudija Ori/Orie pitao kako je moguće da su francuski vojnici ipak napravili fotografiju iz neposredne blizine. Posle dužeg natezanja, Radojčić je ponudio verziju po kojoj su Francuzi izašli na lice mesta i tamo bili do dolaska komandanta 104. brigade Fikreta Prevljaka koji ih je odande "udaljio". Sudija je ukazao da je veće čulo dokaze da je pristup bio zabranjen međunarodnim vojnim posmatračima i pre dolaska francuskih vojnika, ali svedok nije umeo da objasni kako su ovi drugi ipak uspeli da priđu i naprave fotografiju.

Osim toga, veće se pita kako je moguće da se fotografija, ako postoji, do sada nije pojavila među dokazima pred Tribunalom, na šta Radojčić nije umeo da odgovori, ali je rekao nešto što je dodatno zbunilo sudije – da je spornu sliku video tokom priprema za svedočenje u razgovoru sa članom tima Karadžićeve odbrane Markom Sladojevićem. "Time je zagonetka još veća, jer je u interesu bivšeg predsednika bosanskih Srba bilo njeno predočavanje u sudnici i uvođenje u dokaze, ali to se nije desilo", rekao je sudija Ori, a svedok se nadovezao rečima da i njega "čudi da sudije nisu videle" spornu fotografiju.

Odgovarajući na pitanja o napadu Ilidžanske brigade na konvoj humanitarne pomoći UN 14. jula 1995. godine na putu preko Igmana, Radojčić je rekao da se on odigrao u 18:30 kada je "kod nas, za razliku od Holandije" već mrak. Tužilac je predočio tabelu po kojoj sunce u Sarajevu tog dana zalazi u 20:30 i zamolio svedoka da sa službenicima Tribunala 14. jula ode u Sarajevo i uveri se kakva je vidljivost u 18:30. Radojčić je to odbio pravdajući se "ličnim razlozima", da bi kasnije objasnio da ne želi da ide u Sarajevo jer je protiv njega u BiH podignuto više krivičnih prijava pa se plaši za sopstvenu bezbednost. Na pitanje predsedavajućeg da li bi otišao ako bi mu bio garantovan imunitet od hapšenja, rekao je: "O tome bih morao da razmislim".

Pred kraj današnjeg zasedanja počeo je iskaz narednog Mladićevog svedoka - komandira jednog voda VRS u Sarajevu, Slobodana Tuševljaka.

2014-07-03

HAG/DEN HAAG

KO JE KOGA TERORISAO U SARAJEVU

Odbrana Ratka Mladića uz pomoć bivšeg komandira čete Prve sarajevske mehanizovane brigade Slobodana Tuševljaka nastoji da dokaže da je tužilaštvo krivo predstavilo ko je koga terorisao u Sarajevu. Pod odbrani, naime, terorisani su oni građani Sarajeva koji nisu prihvatili političke stavove tadašnjeg rukovodstva BiH.

◀ Slobodan Tuševljak, svjedok odbrane Ratka Mladića

Na suđenju Ratku Mladiću svjedoči Slobodan Tuševljak, komandir četvrtog voda Prve sarajevske mehanizovane brigade koja je držala položaje u Ozrenskoj ulici, u dijelu Sarajeva pod kontrolom Vojske Republike Srpske. Poput ranijih svjedoka Mladićeve odbrane i ovaj svjedok tvrdi da od pretpostavljene komande nikada nije dobio naređenje da dejstvuje po civilnim ciljevima u Sarajevu, kao i da su sve akcije njegove jedinice bile isključivo "odbrambene".

Mladićev branilac Miodrag Stojanović je najveći dio glavnog ispitivanja potrošio na objašnjavanje zbog čega, umjesto uobičajene jedne - postoje tri verzije svjedokove pisane izjave. Sudije su bile nezadovoljne što zbog

neorganiziranosti odbrane gube sudsko vrijeme. "Nezadovoljstvo je", rekao je predsjedavajući sudija Ori/Orie, "samo blagi termin za ono što mislimo".

Nakon što je konfuzija oko izjava donekle razjašnjena, odbrana je ukazivala na "multinacionalni" sastav Tuševljakove jedinice u kojoj su bili jedan Musliman i nekoliko Hrvata. Odbrana, rekao je branilac, želi da pokaže da "teror" nad Sarajevom nije bio onakav kako je predstavljen u optužnici. Naime, po odbrani, zapravo su terorisani oni građani Sarajeva koji nisu prihvatili političke stavove tadašnjeg rukovodstva BiH.

Pošto je odbrana, također, ukazivala da je tokom rata u Ozrenskoj ulici poginulo 230 pripadnika srpske vojske sudija Ori je primijetio da se, uz svo dužno poštovanje, pogibije vojnika u borbama ne tretiraju kao zločin, već kao "realnost rata". To što odbrana posvećuje toliku pažnju pogibiji vojnika je, upozorio je sudija, možda rezultat pogrešnog shvatanja suštine Mladićevog predmeta.

Tuševljak, inače, u izjavi komentariše i snajperski incident u Ulicilvana Krndelja od 3. septembra 1993. godine i tvrdi da njegov vod nije imao snajpersko naoružanje. Odgovarajući na pitanja sudija rekao je da nema nikakvih ličnih saznanja o tom incidentu i da je za njega prvi put čuo kada je svjedočio u odbranu Radovana Karadžića.

Iskaz Slobodana Tuševljaka biće nastavljen sutra ujutro.

2014-07-04

HAG/DEN HAAG

“OSVJEŽAVANJE PAMĆENJA” DOKUMENTIMA VRS

U unakrsnom ispitivanju tužilaštvo ukazivalo na pogrešne navode iz izjave bivšeg komandira voda srpske vojske koji je držao položaje u Ozrenskoj ulici u Sarajevu. Suočen sa dokumentima VRS svjedok Mladićeve odbrane se složio da je njegov vod, ipak, raspolagao sa više minobacača nego što je on naveo u izjavi, ali tvrdi da za njih nije znao.

◀ Slobodan Tuševljak, svjedok odbrane Ratka Mladića

U nastavku juče započetog unakrsnog ispitivanja Slobodana Tuševljaka, tužilaštvo je ukazivalo na greške iz svjedokove pisane izjave koju je prvo dao odbrani Radovana Karadžića, a koja je sada usvojena u dokaze i u Mladićevom predmetu.

Tuševljak je u pisanoj izjavi, između ostalog, naveo da je njegova jedinica imala samo jedan minobacač, ali da za njega nisu imali mine. Odgovarajući danas na pitanja tužioca Milberta Šina/Shinrekao je da se on sjeća samo jednog, ali je prihvatio mogućnost da su, zapravo, postojala tri minobacača. On je, također, potvrdio da minobacačkih mina nije bilo samo tokom jednog dana - 8. juna 1992. godine.

Svjedok je u izjavi, također, naveo da je u njegovoj jedinici postojao samo jedan snajper i jedan snajperista kojeg im je na raspolaganje stavio bataljon, sa zadatkom da eliminiše snajperistu Armije BiH na obližnjem Asimovom brdu. On je, međutim, ubrzo poginuo i, po svjedokovom iskazu, nije dobio zamjenu. Suočen sa dokumentima VRS prema kojima je u svjedokovoj jedinici bilo, ipak, bilo više snajperista i pušaka opremljenih optičkim spravama svjedok je rekao da on za njih nije znao.

Tužilac je Tuševljaku pokazao i panoramsku fotografiju lokacije u Ozrenskoj ulici na kojoj se nalazio položaj svjedokovog voda, sa koje se pruža nesmetan pogled prema mjestu jednog od snajperskih incidenata navedenih u Mladićevoj optužnici. Svjedok je potvrdio da se sa mjesta na kojem je snimljena fotografija vidi lokacija incidenta u kojem su 3. septembra 1993. godine jednim snajperskim hicem pogođeni Nafa Tarić i njena osmogodišnja kćerka Elma.

Nakon što je Tuševljakov iskaz zaključen odbrana je na klupu za svjedoke je pozvala bivšeg komandira čete na Mrkovićima, Sinišu Maksimovića. Prema optužnici, granata koja je 5 februara 1994. godine pogodila Markale ispaljena je iz pravca Mrkovića.

2014-07-04

HAG/DEN HAAG

SVEDOK: “MARKALE I INSCENIRALI MUSLIMANI”

Mladićev svjedok Siniša Maksimović sugerise da sa srpskih položaja nije ispaljena granata koja je 5. februara 1994. usmrtila 66 i ranila oko 140 Sarajlija na tržnici Markale, niti snajperski hitac koji je 6. marta naredne godine ranio četrnaestogodišnjeg dečaka na Sedreniku, mada priznaje da je na mesto komandira čete koja je držala te položaje došao posle prvog, a otišao pre drugog incidenta.

◀ Siniša Maksimović, svjedok odbrane Ratka Mladića

U drugom delu današnjeg zasedanja na suđenju Ratku Mladiću iskaz u njegovu odbranu dao je oficir vojske bosanskih Srba Siniša Maksimović, koji je tokom rata obavljao više komandnih dužnosti na sarajevskom ratištu. U drugoj polovini 1994. godine bio je komandir čete Prve romanijske brigade koja je držala položaje u zoni sela Mrkovići i na zloglasnoj Špicastoj Stijeni sa koje je, po optužbi, vršen snajperski teror nad Sarajevom.

U sažetku svjedokove izjave, koji je pročitao branilac Stojanović, navode se Maksimovićeve pretpostavke u vezi sa snajperskim napadom na Sedrenik 6. marta 1995. godine, kada je u ruku ranjen četrnaestogodišnji Tarik Zunić. Svjedok nije izričito negirao odgovornost srpskih

snajperista, ali je naveo da je udaljenost od mesta ispaljenja do mesta navodnog udara bila više od hiljadu metara, zatim da na Špicastoj Stijeni nije bilo snajpera, niti vojnika obučениh za njihovu upotrebu, kao i da su jedinice na tom položaju bile izložene stalnoj vatri Armije BiH.

U izjavi odbrani je naveo da u to vreme više nije bio komandir čete, pošto je prekomandovan u Igmansku brigadu, a tužiteljica Bajbls/Bibles je u unakrsnom ispitivanju sugerisala da, shodno tome, nije ni mogao znati šta se dešava na Špicastoj Stijeni. Maksimović se sa tim saglasio, navodeći da je udaljenost do mesta gde je ranjen Tarik Žunić znao iako više nije bio tamo. To je, međutim, najmanje bitna informacija u vezi sa pomenutim incidentom, budući da se, kako je predsedavajući sudija Ori/Orie primetio, udaljenost može lako utvrditi na mapama koje su uvedene u dokaze.

U izjavi timu odbrane Maksimović je naveo i da je u svojstvu komandira čete kontaktirao sa svojim vojnicima čije je "nepodeljeno uverenje" povodom artiljerijskog napada na tržnicu Markale 5. februara 1995. godine, kada je ubijeno 66 a ranjeno oko 140 građana Sarajeva, bilo da se radilo o "insceniranom događaju od strane Muslimana". Tužiteljica je primetila da svedok ni tada nije bio komandir čete u zoni sela Mrkovići - odakle je po optužbi ispaljena granata - već se nalazio na vojnom školovanju u Banja Luci, sa čim se on saglasio.

U "šetanju" od jedinice do jedinice, Maksimović je kao pripadnik jednog interventnog voda učestvovao u operaciji "Lukavac 93" zajedno sa četom koju je predvodio četnički vojvoda Brnislav Gavrilović Brne. Svedok se nije se izjasnio o tužiteljici sugestiji da je Brnetova jedinica tokom te operacije ubijala ratne zarobljenike. Rekao je, samo, da je njegov vod zarobio tri pripadnika Armije BiH, po jednog Srbina, Hrvata i Muslimana, i sproveo ih u komandu brigade na dalju obradu.

Maksimović će iskaz okončati u ponedeljak, a dobio je "domaći zadatak" da tokom vikenda pročita izjavu Sarajlije Perice Koblara, koji je na suđenju Vojislavu Šešelju opisao ubistva zarobljenika od strane pripadnika Brnetove jedinice.

2014-07-07

HAG/DEN HAAG

KOMŠIJSKI RAZGOVORI PREKO NIŠANA

Svedočeci u Mladićevu odbranu, bivši komandir čete "Mrkovići" rekao da su njegovi vojnici upozoravali svoje komšije na Sedreniku da na kose travu i ne skupljaju seno kad je vidljivost dobra, da bi ih zaštitili od eventualne vatre sa srpske strane, a tužilac sugerisao "da se njegova bojazna ostvarila", odnosno da sedreničke komšije jesu bili mete snajperista sa Špicaste stijene.

◀ Blaško Rašević, svjedok odbrane Ratka Mladića

U prvom delu današnjeg zasedanja na suđenju Ratku Mladiću iskaz je okončao oficir vojske bosanskih Srba Siniša Maksimović, a na klupi za svedoke ga je zamenio Blaško Rašević, koji ga je u leto 1994. godine nasledio i na mestu komandira čete "Mrkovići". Njihova jedinica je držala položaje kod sela Mrkovići, a najznačajnija tačka pod njihovom kontrolom bila je Špicasta stijena odakle je, po optužbi, vršen snajperski teror nad delom Sarajeva.

Rašević je u izjavi Mladićevim braniocima naveo da nikada nije dobio niti izdao naređenje da se gađaju civili u gradu, kao i da je njegova četa imala isključivo odbrambene zadatke i nikad nije preduzimala ofanzivna dejstva. Tvrdi, takođe, da je četa trpela snajperske napade i da je Armija

BiH iz grada dejstvovala minobacačima montiranim na kamione, krijući se iza škola, obdaništa i bolnica.

U kratkom glavom ispitivanju odbrana je predočila delove video zapisa na kojem je zabeležen napad "Crnih labudova" - specijalne jedinice Armije BiH - na Špicastu stijenu u leto 1994. godine, kada je četa "Mrkovići" izgubila taj položaj na nekoliko sati, jer su bosanski specijalci uspeli da se zadrže u srpskim rovovima tokom cele noći.

Na sugestiju tužioca Artura/Arthur Traldija da se sa Špicaste stijene pružio "dobar pogled" na Sarajevo, svedok je rekao da se video "samo deo grada" i to Sedrenik sa okolinom, Širokača, Zlatište i mali deo Bašćaršije. Civili na Sedreniku su bili toliko blizu srpskih položaja da su pripadnici svedokove čete razgovarali sa poznanicima iz naselja i upozoravali ih da ne kose travu i ne skupljaju seno kada je dobra vidljivost. To su, objašnjava, činili da bi ih zaštitili od vatre sa srpske strane jer "nekome se može provući kroz glavu da dole ni kriva ni dužna ubije čoveka".

Tužilac je sugerisao da se njegova bojazna i ostvarila, odnosno da se na civile u Sedreniku i okolini zaista pucalo, a Rašević odgovara da se tako nešto nije desilo dok je on bio komandir čete, ali je čuo za slučaj ranjavanja jedne devojčice. "Mnogo mi je žao svakoga deteta, ali o tome ne znam ništa jer u to doba nisam bio tu", rekao je svedok. Ostalo je nejasno na koji je incident mislio, ali je moguće da je referisao na slučaj ranjavanja trogodišnje Anise Pite pred kućom u naselju Širokača 13. decembra 1992. godine, što je navedeno u optužnici protiv Mladića.

Opisujući (ne)prijateljske razgovore "preko nišana", Rašević je rekao da je bilo uobičajeno i da pripadnici srpske vojske i Armije BiH komuniciraju jedni sa drugima dok su bili u rovovima.

Četa «Mrkovići» je bila deo bataljona «Hreša» u čijoj je zoni odgovornosti bila Zečja glava, tačka do koje su tokom rata, po dokazima optužbe, autobusima dovoženi nesrpski civili sa teritorije pod srpskom kontrolom i deportovani u deo Sarajeva pod opsadom. Rašević se sa tim saglasio, navodeći da je čuo da su muslimanski civili «na svoj zahtev» dovođeni na liniju razdvajanja, odakle su odlazili u Sarajevo. Iskaz Blaška Raševića se nastavlja sutra.

2014-07-08

HAG/DEN HAAG

ODBRANA “ŽIVOTNOG PROSTORA”

Ratni pomoćnik komandanta Sarajevsko-romanjskog korpusa VRS, Luka Dragičević, svjedočeci u odbranu Ratka Mladića tvrdio da su srpske snage u području Sarajeva branile svoj “životni prostor”. Po njemu, pripadnici UN nisu u proljeće 1995. uzeti za “taoče” već za “ratne zarobljenike”, pošto su se “svrstali na stranu neprijatelja”. Prihvata, ipak, da vezivanje ratnih zarobljenika lancima za vojne objekte predstavlja kršenje međunarodnog ratnog prava.

◀ Luka Dragičević, svjedok odbrane Ratka Mladića

Suđenje bivšem komandantu Glavnog štaba VRS Ratku Mladiću nastavljeno je iskazom pukovnika Luke Dragičevića koji je od novembra 1994. do kraja rata obavljao dužnost pomoćnika komandanta Sarajevsko-romanjskog korpusa VRS. U izjavi Mladićevoj odbrani je izjavio da je SRK u području Sarajeva i Romanije branio “životni prostor” srpskog naroda od tri puta brojnije Armije BiH.

SRK je, naveo je Dragičević u izjavi odbrani, otvarao vatru isključivo po neprijateljskim položajima, za razliku od Armije BiH koja je često dejstvovala iz blizine Unprofora, kako bi izazvala reakciju srpske strane. Što se tiče incidenta na Markalama od 28. avgusta 1995.

godine Glavni štab VRS je, po riječima svjedoka, zahtijevao da se formira mješovita komisija i istraži incident, ali je to protivnička strana odbila.

Dragičević u izjavi govori i o incidentu u Dobrovoljačkoj ulici u maju 1992. godine. Odsustvo reakcije međunarodnih snaga na taj incident ga je, kaže, uvjerilo da se Unprofor stavio na stranuneprijatelja i navelo na zaključak da se međunarodnoj zajednici ne može vjerovati.

Tužilac Alan Veber/Weber se u prvom dijelu unakrsnog ispitivanja bavio upravo odnosom VRS prema pripadnicima međunarodnih snaga, ukazujući na krizu sa taočima iz maja i juna 1995. godine. VRS je tada zarobila i držala kao taoce preko 200 vojnih posmatrača UN i pripadnika Unprofora sa ciljem da odvrati NATO od vazdušnih udara.

Dragičević je o tome svjedočio i u predmetima Dragomira Miloševića i Radovana Karadžića. U izjavi Karadžićevoj odbrani je naveo da su pripadnici UN zarobljeni po naređenju Glavnog štaba VRS. Na pitanje tužioca zašto se to ne nalazi i u izjavi Mladićevoj odbrani, svjedok je rekao da to nije zavisilo od njega već od pitanja koja su mu postavljena.

Odgovarajući na tužiočeva pitanja Dragičević je rekao da nije izrazio neslaganje sa hapšenjem pripadnika UN jer je to prema međunarodnom ratnom pravu “dozvoljeno” pošto su se oni “stavili na stranu neprijatelja”. Prihvatio je, ipak, sugestiju sudije Orija da je vezivanje pripadnika UN za vojne objekte u suprotnosti sa međunarodnim pravom, tvrdeći da je za taj detalj saznao tek iz medija.

Unakrsno ispitivanje Luke Dragičevića biće nastavljeno sutra.

2014-07-09

HAG/DEN HAAG

MLADIĆEV SVJEDOK: SRBI SU GENETSKI JAČI, BOLJI, LJEPŠI I PAMETNIJI

Bivši pomoćnik komandanta Sarajevsko-romanjskog korpusa za moral, vjerska i pravna pitanja Luka Dragičević smatra da su Srbi “genetski jači, bolji, ljepši i pametniji” od “poturica”, odnosno Muslimana. Ne misli da ga to čini rasistom i ističe da su to “činjenice u koje ga je uvjerilo njegovo životno iskustvo”.

Na suđenju Ratku Mladiću završeno je svjedočenje pukovnika Luke Dragičevića, bivšeg pomoćnika komandanta Sarajevsko-romanjskog korpusa za moral, vjerska i pravna pitanja. Tužilac je u današnjem nastavku unakrsnog ispitivanja, između ostalog, ukazao kako je Dragičević “dizao moral” srpskih vojnika na sarajevskom ratištu.

“Mi smo genetski jači, bolji, ljepši i pametniji”, piše Dragičević u smjernicama komande SRK i dodaje: “Sjetite se koliko je Muslimana bilo među deset najboljih đaka, studenata, vojnika. Malo. Zašto? Zato što su oni poturice, a poturice su postale od najslabijih Srba”. Na tužiočevo pitanje da li se slaže da je to “pogrdan jezik” Dragičević je odgovorio: “Ne, ovo je u suštini sve tačno”. Dodao je da i danas stoji iza onoga što je napisao.

Dragičević je odbacio sugestiju tužioca Adama Vebera/Weber da je rasista, ali nije odstupio od svoje teorije o Srbima kao "genetski jačoj, boljoj, ljepšoj i pametnijoj naciji" u odnosu na Muslimane. Na pitanje da li stvarno smatra da su Srbi "genetski ljepši od ljudi muslimanske vjere" odgovorio je: "Pa, naravno, jer da ne vjerujem ne bih to ni napisao". Takvo je, kaže, "njegovu životno iskustvo".

U svojim smjernicama za jačanje morala starješina i vojnika SRK Dragičević je, između ostalog, o "poturicama" napisao i sljedeće: "Njih treba samo malo jače i osmišljeno udariti po nosu i ponovo će promijeniti vjeru". Na taj način je, kako je objasnio, želio da "ohrabri" svoje potčinjene da se uspješno bore protiv Armije BiH. A on je, pohvalio se, znao kako se to radi o čemu svjedoče pobjede koje je ostvario kao komandant na višegradskom ratištu.

Tužilac je citirao i naređenje generala Stanislava Galića od 1. aprila 1994. godine u kome se kaže da treba "izvršiti utvrđivanje položaja oko Sarajeva izradom žičanih i betonskih ograda čime bi se pojačalo uvjerenje da se oni zaista nalaze u blokadi", odnosno "u logoru". To naređenje se odnosi na operaciju "Zvezda" u kojoj su pored SRK učestvovali Drinski i Hercegovački korpusi VRS, kao i Taktička grupa "Višegrad" kojom je Dragičević u to vrijeme komandovao.

Dragičević kaže da je riječ "logor" u tom dokumentu napisana pod navodnicima, što znači da Sarajevo ustvari nije bilo logor. "Tako je to kod nas u pravopisu", objasnio je. Rekao je još da se Galićevo naređenje nije odnosilo na samo Sarajevo i civile, već na Prvi korpus Armije BiH. Na pitanje sudije Molotoa kako je bilo moguće opkoliti protivničku vojsku, a da se pri tome ne opkole i civili Dragičević je rekao da je Armija BiH koristila svoj narod kao štit i da je stoga ona odgovorna a stradanje civilnog stanovništva u Sarajevu, a ne srpska vojska. Sudija Moloto je, pak, zaključio da svjedok nije odgovorio na njegovo pitanje.

Tužilac Veber je još ukazivao da su Milan Lukić i njegovi "Osvetnici", koji se smatraju odgovornim za otmice i nestanak Muslimana u Sjeverinu i Štrpcima, bili pod komandom Dragičevićeve Višegradske brigade. Prema jednom od dokumenata Dragičević je izdao potvrdu da je Lukić dokazani borac Višegradske brigade, na osnovu koje ga je sud u Užicama pustio na slobodu. Dragičević to negira tvrdeći da je dokument falsifikovan i da je rodbina Milana Lukića od njega tražila takvu potvrdu, ali da je on odbio da je izda zbog čega mu je priječeno smrću.

Suđenje Ratku Mladiću se nastavlja sutra ujutro.

2014-07-10

HAG/DEN HAAG

DVADESETOGODIŠNJA "ZABLUDA" NENADA KECMANOVIĆA

Svedok Mladićeve odbrane Nenad Kecmanović tvrdi da je, zahvaljujući ratnoj propagandi i poverenja koje je imao u prijatelje, punih 20 godina mislio da se u Prijedoru desila "užasna represija srpske vojske i policije", koja je rezultirala proterivanjem muslimanskog stanovništva, paljenjem njihovih kuća i zločinima u logorima. A onda je, nedavno, od neimenovanih izvora iz Banja Luke dobio informacije koje "pobijaju i relativizuju" njegova ranija uverenja.

◀ Nenad Kecmanović, svjedok odbrane Ratka Mladića

Bivši bosansko-hercegovački političar Nenad Kecmanović do sada se na poziv odbrane pojavio kao veštak u prijedorskom predmetu "Kvočka i drugi" i na suđenju za zločine u Bosanskom Šamcu, a potom i kao svjedok o činjenicama u procesima protiv Momčila Krajišnika i Radovana Karadžića. Peto i "oprostajno" svjedočenje pred Tribunalom počeo je danas u odbranu Ratka Mladića.

U izjavi timu odbrane svjedok je opisao svoj angažman u Predsjedništvu BiH na početku rata – od 1. juna do 6. jula 1992. godine – nakon čega je napustio Sarajevo, otišao na Pale gde se sastao sa rukovodstvom bosanskih Srba, a potom produžio za Beograd. U kratkom glavnom ispitivanju odgovornost za izbijanje sukoba prebacivao je

na predsjednika Aliju Izetbegovića, ukazujući na njegove ekstremističke stavove iznesene u knjizi "Islamska deklaracija" iz 1970. koja je ponovo izdata usred političkih previranja u Jugoslaviji 1990. godine. Izetbegović je, po svjedoku, želeo nezavisnu državu u kojoj bi prevlast imali Muslimani, a zalagao se i za panislamsko povezivanje "od Maroka do Indonezije". S druge strane, Srbi su bili za ostanak u Jugoslaviji, a Hrvati su se, objašnjava Kecmanović, "solidarisali sa Muslimanima", a onda činili poteze "simetrične srpskim", osnivajući svoje autonomne oblasti.

Kecmanovićeva izjava Mladićevoj odbrani slična je onoj iz Karadžićevog predmeta s tim da je izbačen paragraf o zločinima u Prijedoru uz obrazloženje da on o tome nema direktnih saznanja. U tom paragrafu navodi da i dalje stoji iza stava iznetog u ekspertskom izveštaju u predmetu "Kvočka i drugi" da je ubistvo dva srpska policajca u Prijedoru izazvalo "užasnu represiju srpske vojske i policije" koja je završena "proterivanjem muslimanskog stanovništva" i "paljenjem njihovih kuća". U istom izveštaju je napisao, a u izjavi Karadžićevim braniocima potvrdio, da su u logorima Omarska i Keraterm vladali "izuzetno nehumani uslovi".

Na pitanje tužioca Traldija da li i danas stoji iza tih navoda, rekao je da je u međuvremenu došao do novih saznanja koja stare stavove "pobijaju i relativizuju". Za zločine u Prijedoru Kecmanović je, kaže, saznao na sastancima Predsedništva BiH dok je još bio u Sarajevu. Budući da nije imao ličnih saznanja, tokom pisanja ekspertskog izveštaja u predmetu "Kvočka" poslužio se neobičnim metodom – prepustio je, kaže, bolje informisanom prijatelju Bošku Baškotu da napiše deo o Prijedoru i zatim ga bez posebne provere integrisao u svoj rad.

Oslanjajući se na stare "sarajevske" informacije i verujući Baškotu, Kecmanović je sve do skoro, dakle punih 20 godina, verovao da su se prijedorski zločini dogodili u meri kako je opisano. Između izjave Karadžićevoj odbrani 2012. godine i ovogodišnjeg razgovora sa Mladićevim braniocima putovao je, kaže, u Banja Luku i tamo iz razgovora sa ljudima, između ostalog i u kafani, saznao da su se zločini nad nesrbima dogodili "u znatno manjoj meri". Na sudijsko pitanje da li može da navede izvor, odnosno ime bar jedne osobe koja mu je to rekla, svedok je odgovorio odrečno.

Tužilac je predočio transkript nekoliko sastanaka Predsedništva BiH iz juna 1992. godine na kojima Kecmanović govori o tome da "druga strana" čini genocid i da postoje "logori za Muslimane". Budući da tvrdi da je tadašnje stavove izgradio pod uticajem propagande bosanskog rukovodstva i medija, tužilac je predočio dokument policije bosanskih Srba u kojem se navodi da srpska "vojska i krizni štabovi traže da se što više muslimanskih civila prikupi i smesti u logore gde vladaju nehumani i neadekvatni uslovi". Kecmanović se složio da to ne može biti propaganda jer zvaničnici policije verodostojno govore o tome "šta njihove vlasti rade".

U drugom delu današnjeg ispitivanja tema je bila granatiranje Sarajeva, a nastavak sledi sutra.

2014-07-11

HAG/DEN HAAG

NENAD KECMANOVIĆ REVIDIRA NEKADAŠNJE STAVOVE I OCENE

Svoje ranije ekspertske nalaze o "nasumičnom" granatiranju Sarajeva sa srpskih položaja, profesor Nenad Kecmanović u iskazu na poziv odbrane Ratka Mladića revidira i naziva "samo utiskom", a raniji termin "razaranja" centra grada menja u "oštećenje". U sudnici emitovan snimak presretnutog razgovora u kojem Mladić naziva Kecmanovića "majmunom".

◀ Nenad Kecmanović, svjedok odbrane Ratka Mladića

Posle jučerašnjeg revidiranja ranijih stavova i ocena o zločinima u Prijedoru, bivši bosansko-hercegovački političar Nenad Kecmanović je u nastavku iskaza u odbranu Ratka Mladića pokušao isto kada je u pitanju ratna situacija u Sarajevu. On je u gradu boravio do 6. jula 1992. godine, kada je u svojstvu člana Predsedništva BiH krenuo na pregovore sa srpskom stranom na Pale i nije se više vratio. Sa Pala je otišao u Beograd, gde je radio kao profesor, a danas je "senator" Republike Srpske.

U ekspertskom izveštaju koji je sačinio na poziv odbrane u prijedorskom predmetu "Kvočka i drugi", Kecmanović je naveo da je "nadmoćna srpska artiljerija nanela velika razaranja centralnom i starom delu Sarajeva". Sada,

međutim, kaže da se "nije radilo baš o razaranja" već da je u centralnom delu grada bilo "oštećenja", ali da zgrade nisu bile razrušene kao u drugim delovima grada, Grbavici na primer, koju su zaraćene strane držale po pola. Pored toga, svedok je u istom ekspertskom izveštaju rekao da je "imao utisak" da se sa srpskih položaja po gradu puca "nasumice", što danas nije negirao ali je naglasio da se radilo "samo o utisku".

U izjavi timu Mladićeve odbrane svedok je pomenuo govor Radovana Karadžića na sednici Skupštine BiH u noći između 14. i 15. oktobra 1991. godine, ali nije, kao u ranijem ekspertskom izveštaju, ukazao na "šokantnu izjavu" lidera bosanskih Srba da bi rat mogao odvesti "Bosnu i Hercegovinu u pakao, a muslimanski narod možda u nestanak". Kecmanović se i s tim u vezi danas korigovao navodeći da se radilo o "upozorenju", a kada mu je tužilac Traldi ponovo pročitao deo ranijeg izveštaja, ponudio je kompromisnu verziju po kojoj je Karadžić izneo "šokantno upozorenje".

Kecmanović je danas podržao tezu Mladićeve, ali i odbrana drugih optuženih funkcionera Republike Srpske, da je predratni Kutiljerov plan o unutrašnjoj podeli BiH propao zbog odustajanja muslimanske strane, a uprkos prihvatanju rukovodstva bosanskih Srba. Tužilac je, međutim, sugerisao da su Srbi prihvatili plan kao "osnov za kasnije izdvajanje i uvećavanje srpskog entiteta u BiH", ukazujući na Karadžićeve reči da su Kutiljerove mape za Srbe bile "potpuno neprihvatljive", ali su bile usvojene jer su dale priliku za "teritorijalizaciju srpskih prava na 45 do 50 odsto". Ta "prava" su, po Kecmanovićevoj izjavi beogradskoj "Borbi" iz avgusta 1995. godine koju je predočio tužilac, sa 45-50 porasla na 70 odsto tokom rata zbog srpske vojne nadmoći. Svedok kaže da nikada nije govorio o konkretnim izjavama, već samo o generalnom viđenju Kutiljerovog plana, a navode intervjua "Borbi" nije porekao.

Na kraju unakrsnog ispitivanja tužilac je predočio presretnuti razgovor u kojem Mladić, obraćajući se Karadžiću, za Kecmanovića kaže da je "ovaj naš majmun što je bio kod Alije" po odlasku iz Sarajeva "dobio azil u Beogradu". Svedok kaže da o azilu ne zna ništa a druge navode nije komentarisao.

Danas je okončano unakrsno ali ne i dodatno ispitivanje Nenada Kecmanovića, a budući da iz privatnih razloga ne može da ostane do ponedjeljka, sada će se vratiti kući, a onda doći u Hag radi okončanja iskaza, najverovatnije krajem avgusta ove godine.

2014-07-14

HAG/DEN HAAG

KECMANOVIĆ: "U BIH NIJE BILO GENOCIDA"

Mada je u ranijim prilikama Nenad Kecmanović izjavljivao da su u BiH počinjeni brojni zločini, uključujući i genocid, sada - kao svedok odbrane Ratka Mladića - kaže da je pominjanje termina "genocid" njegov "propust" jer "nijedan bosansko-hercegovački narod nije išao na uništenje drugog" kao što su to, recimo, radili nacisti sa Jevrejima.

Iako je u petak najavljeno da će svedok Nenad Kecmanović iz privatnih razloga morati da se vrati u Beograd i iskaz u odbranu Ratka Mladića okonča krajem avgusta, on se predomislio i jutros ipak došao u sudnicu. Obavljeno je dvočasovno dodatno ispitivanje u kojem je branilac Branko Lukić nastojao da "rehabilituje" svog svedoka i pruži mu priliku da koriguje delove iskaza za koje smatra da ne idu u prilog optuženom.

Kecmanović je u ekspertskom izveštaju za predmet "Kvočka i drugi" napisao da je, dok je boravio u Sarajevu do 6. jula 1992. godine, imao utisak da se grad nasumice granatira sa srpskih položaja, a u prošlonedeljnom unakrsnom ispitivanju je naglasio da se radilo "samo o utisku". Danas je, međutim, dopunio iskaz, navodeći da su u blizini njegovog stana u sarajevskom naselju Ciglane gađana dva vojna cilja - komanda Prvog korpusa Armije BiH i artiljerijsko oruđe skrivano u tunelu - sugerišući tako da je "utisak" o nasumičnom granatiranju bio pogrešan.

U istom ekspertskom izveštaju svedok je reči Radovana Karadžića na zasedanju parlamenta BiH iz oktobra 1991. godine da bi rat mogao odvesti "BiH u pakao, a muslimanski narod možda u nestanak" nazvao "šokantnom izjavom", a prošle nedelje se ispravio i rekao da se radilo o "upozorenju", doduše "šokantnom upozorenju". Ukazujući da je Karadžić bio sklon "upozorenjima", branilac je predočio još jedan deo njegovog skupštinskog nastupa u kojem političke oponente pita "kako će sprečiti da svako svakoga ubije u BiH" i kaže da neće prestati da se javlja za reč sve dok se sa dnevnog reda ne skine pitanje osamostaljenja BiH. Kecmanović se složio da se i u toj situaciji radilo o "upozorenju" lidera bosanskih Srba.

Svedok je u prošlonedeljnom unakrsnom ispitivanju suočen sa navodima svog ekspertskog izveštaja u predmetu "Kvočka", zapisnicima njegovih obraćanja u svojstvu člana Predsedništva BiH na samom početku rata i kasnijim intervjuima beogradskim medijima u kojima je navodio da je srpska strana proterivala i zatvarala bosanske Muslimane, kao i da se etnički sastav BiH u potpunosti transformisao "nasiljem, ratom i genocidom", što je prošle nedelje donekle potvrdio. Danas, međutim, kaže da se etnička slika menjala zato što su ljudi sami želeli da napuste BiH zbog straha od rata i brige za bezbednost svojih porodica.

Naglasio je, takođe, da je pominjanje reči "genocid" njegov "propust", jer smatra da zločina takvih razmera u BiH nije bilo. Profesor Kecmanović objašnjava da se do skoro genocidom nazivalo sistematsko uništavanje jednog naroda, kao što su to radili nacisti sa Jevrejima, čega, po njemu, u BiH nije bilo jer "nijedan narod nije išao na uništenje drugog".

Nakon Kecmanovića, odbrana je na klupu za svedoke izvela Milorada Šehovca, ratnog komandanta Druge sarajevske brigade vojske bosanskih Srba.

2014-07-15

HAG/DEN HAAG

MLADIĆEV SVJEDOK: ARMIJA BIH JE KRŠILA PRAVILA RATOVANJA

Pukovnik Milorad Šehovac na suđenju Ratku Mladiću tvrdio da je Armija BiH kršila međunarodna pravila ratovanja jer nije sklonila civile iz zone borbenih dejstava. Tužilaštvo ukazivalo da je svjedok i sam bio umiješan u kriminalne aktivnosti, uključujući i ubistvo Franje Vrgičnića u Brčkom, i sugerisalo da Šehovac nije pouzdan svjedok.

Na suđenju bivšem komandantu Glavnog štaba VRS Ratku Mladiću svjedočio je pukovnik Milorad Šehovac, ratni komandant Druge sarajevske brigade koja je držala položaje prema sarajevskim naseljima Hrasnica i Dobrinja. U izjavi odbrani svjedok je naveo da je Armija BiH u Sarajevu bila znatno nadmoćnija od VRS. Prvi korpus Armije BiH je raspomagao sa 44 do 64 hiljade vojnika u odnosu na 22 do 25 hiljada pripadnika Sarajevsko-romanijskog korpusa. Cilj srpske vojske je bio da "blokira" Armiju BiH u Sarajevu i da "zaštiti svoju teritoriju i stanovništvo".

Prilikom izvođenja borbenih operacija, otvaranja vatre ili uzvraćanja na vatru iz Sarajeva, Šehovac ni u jednom trenutku nije smatrao da poduzima radnje koje su "dio sistematskog napada usmjerenog protiv civila", kako se navodi u Mladićevoj optužnici. Po svjedoku, u Hrasnici i Dobrinji nije bilo čisto civilnih zona, a on i njegova brigada su poduzeli mjere da se "smanje civilne žrtve" na neprijateljskoj teritoriji. Pretpostavljena komanda je, tvrdi, poduzela sve da upozna pripadnike SRK sa Ženevskim konvencijama.

◀ Milorad Šehovac, svjedok odbrane Ratka Mladića

Šehovac je svjedočio da je VRS u odgovoru na napad Armije BiH ispalila na Hrasnicu avio bombu tešku 250 kg, kako bi uništila legitimni vojni cilj – školu “Aleksa Šantić” u kojoj je Armija BiH proizvodila granate. Bomba je, kako je vidio sa osmatračkog mjesta udaljenog tri kilometra, pala na 20 do 30 metara od cilja. Na pitanje branioca Ivetića da li je to gađanje izvedeno u skladu sa međunarodnim pravilima ratovanja pukovnik Šehovac je odgovorio potvrdno. “Mi smo učili da je onaj ko planira i organizuje dejstva dužan da ukloni civile iz zone ratnih dejstava”, rekao je i dodao da Armija BiH to nije učinila što je, po njemu, “očito primjer kršenja pravila ratovanja”.

Tužilac Piter Mekloski/Peter McCloskey je unakrsnomispitivanju ukazao da je svjedok izostavio da u izjavi navede detalje iz svoje vojničke karijere s početka rata kada je vršio dužnost načelnika štaba Prve posavske brigade VRS u Brčkom. Po tužiocu, svjedok je taj detalj iz svoje biografije izostavio jer je i sam bio jedan od izvršilaca krivičnih djela u brčanskom kraju. Prema iskazu jednog svjedoka u predmetu Momčila Krajišnika, Šehovac je naredio ubistvo Hrvata Franje Vrginčića.

To ubistvo se spominje i u presudi Momčilu Krajišniku, koju je donijelo vijeće sudije Orija/Orie, sada predsjedavajućeg u Mladićevom predmetu. U presudi se navodi da je Šehovac prvo rekao Vrginčiću da izuje cipele, a zatim naredio potčinjenima da ga ubiju. Tužilac je pokazao i fotografiju masovne grobnice na kojoj se vidi noga, bez obuće, koja je pripadala ubijenom Vrginčiću.

Šehovac je danas tvrdio da su to “sve same laži” i da je u vrijeme spomenutog ubistva bio u nekom selu, dvadesetak kilometara od Brčkog. Na pitanje da li je čuo za masovnu grobnicu u kojoj je pronađeno tijelo ubijenog Vrginčića, otkrivenu nedaleko od sjedišta Prve posavske brigade svjedok je odgovorio da za nju “nije ni čuo niti ju je vidio”.

Šehovac je u izjavi odbrani, između ostalog, rekao da VRS “nije gađala tunel ispod aerodromske piste jer su se u blizini nalazili pripadnici UN”. Tužilac je zato svjedoka suočio sa izvještajem vojnih posmatrača UN u kojem se navodi da je 7. maja VRS odgovorna za minobacački napadna ulaz u tunel, i da je tom prilikom ubijeno deset ljudi, a veći broj ranjen. Prema UN, bilo je to “najkrvavije kršenje” ultimatumu NATO od 9. februara 1994. godine zbog čega su razmatrani vazdušni udari po položajima VRS.

Nakon što je Šehovac rekao da bi to “mogla biti i istina”, tužilac je sugerisao da on “nije

pouzdan svjedok” s obzirom da očito nije tačna njegova tvrdnja u izjavi Mladićevoj odbrani da VRS nije nikada gađala tunel. Šehovac je odgovorio da je VRS gađala aerodromali ne i snage UN stacionira pored njega, što se razlikuje od onoga što je ranije izjavio odbrani.

Nakon što je iskaz Milorada Šehovca zaključen na klupu za svjedoke je pozvan Dragan Milanović, bivši komandir voda u fočanskom naselju Čerezluk.

2014-07-16

HAG/DEN HAAG

SRBIN IZ FOČE OPTUŽUJE SRPSKE I CRNOGORSKE “PSE RATA”

Svedok Mladićeve odbrane tvrdi da, osim pljački i paljenja kuća koje su počinili “psi rata” iz Srbije i Crne Gore, ne zna za druge zločine nad Muslimanima u Foči i dodaje da im je nakon ulaska srpskih “teritorijalaca” u grad omogućeno da žive “normalnim životom”, na šta je tužiteljica odgovorila citiranjem predsednika fočanskog kriznog štaba da je broj muslimanskih žitelja u opštini sa predratnih 51 odsto do septembra 1992. godine pao na svega jedan procenat.

◀ Dragan Milanović, svjedok odbrane Ratka Mladića

Foča je jedna od opština u kojoj su, po optužnici protiv Ratka Mladića, zločini nad nesrbima dosegli razmere genocida, ali se iz iskaza današnjeg svedoka Dragana Milanovića stiče potpuno drugačiji utisak. Predratni vlasnik podruma pića i ratni komandant jednog voda Teritorijalne odbrane ne poriče da je u Foči bilo zločina nad Muslimanima, ali samo u ograničenom obimu i pripisuje ih “nekontrolisanim grupama” iz Srbije i Crne Gore. Milanović je, inače, jedan od retkih svedoka Mladićeve odbrane koji do sada nisu dali iskaz u drugim predmetima i prvi put se pojavljuju pred Tribunalom. Svjedočio je “uživo”, a ne putem pisane izjave poput većine prethodnika na klupu za svjedoke.

Odgovarajući na pitanja branioca Lukića, svjedok je tvrdio da se u proleće 1992. godine "u vazduhu osećalo da će se nešto desiti", pa je na području opštine počelo formiranje seoskih straža. Tako je, kaže, krajem marta 1992. godine nastao i njegov "samoformirani" vod koji se ubrzo priključio srpskoj Teritorijalnoj odbrani, a tek u julu iste godine Fočanskoj brigadi vojske bosanskih Srba. Tada svjedok nije više bio u jedinici, jer je krajem maja teško ranjen.

Iz Milanovićeve vizure situacija u Foči se odvijala ovako: muslimanske jedinice su napale grad 8. aprila i zauzele njegov centralni deo, na šta su reagovali srpski "teritorijalci" i preuzeli opštinu 12. aprila 1992. godine. Muslimanski borci su se potom povukli, a nesrpskim civilima je omogućeno da žive "normalnim životom", koliko su to ratni uslovi dozvoljavali. Svjedok tvrdi da su tokom četiri dana muslimanske kontrole nad gradom u KP domu zatvarani Srbi, ali nije umeo da navede ime makar jednog zatvorenika, niti da preciznije ukaže na izvor te informacije. Nije poricao da su kasnije u KP domu držani zatočeni Muslimani, ali o tome nije detaljno govorio, budući da je do maja 1992. godine bio na liniji fronta, a potom poslat na lečenje van grada.

U Foči je, navodi svjedok, 11. aprila 1992. godine spaljeno više srpskih kuća. Potom su na isti način stradali muslimanski objekti, za šta su, kaže, odgovorni "psi rata" iz Srbije i Crne Gore koji su prvo pljačkali kuće nesrba, a onda ih palili "verovatno da bi zametnuli tragove".

Odgovornost za događaje u Foči svjedok prebacuje na civilnu vlast, odnosno lokalni srpski Krizni štab, što tužiteljica Bajbls/Bibles nije dovodila u pitanje, budući da optužba to telo vidi kao deo šire vojno-političke strukture koja je sprovodila politiku rukovodstva. Ono što, međutim, tužilaštvo osporava je Milanovićeva teza o spontanom početku sukoba i "samoformiranju" srpskih jedinica. Tužiteljica je prvo predočila dokument iz kojeg se vidi da je do 20. marta 1992. JNA naoružala 3.000 srpskih dobrovoljaca. Zatim je prikazan snimak TV nastupa predsednika fočanskog Kriznog štaba Miroslava Stanića u kojem kaže da je u junu 1991. izvršena "ilegalna smotra" osam srpskih bataljona u Foči. Svjedok odgovara da o naoružavanju od strane JNA ne zna ništa, a za Stanića kaže da je verovatno želeo da "zadivi gledateljstvo" iznošenjem neistina.

Osvrćući se na svjedokov navod o "normalnom životu" Muslimana, tužiteljica je ukazala na dnevnik Ratka Mladića u kojem navodi da mu je na sastanku 17. septembra 1992. Miroslav Stanić objasnio kako je uspeo da spreči Muslimane da od Foče naprave "drugi islamski centar u Evropi". "Pre rata je u gradu bilo 51 odsto Muslimana, a sada ima 99 odsto Srba", hvalio se tada Stanić, a Milanović danas odgovara da o tome ništa ne zna.

Suđenje Ratku Mladiću nastavlja se sutra iskazom novog svjedoka odbrane.

2014-07-17

HAG/DEN HAAG

ISKAZ ČUVARA "PRIHVATNOG CENTRA" ZA ŽENE U FOČI

Iskazom Milutina Vujičića iz Foče odbrana Ratka Mladića nastojala da pobije navode iz optužnice o sistematskom silovanju muslimanskih djevojaka i žena u Foči 1992. godine.

◀ Milutin Vujičić, svjedok odbrane Ratka Mladića

Na suđenju bivšem komandantu Glavnog štaba VRS Ratku Mladiću svjedočio je Milutin Vujičić iz Foče, čijim je iskazom odbrana nastojala da pobije navode iz optužnice da je sportska hala "Partizan" bila jedan od nekoliko zatočeničkih objekata u Foči u kojima su 1992. godine sistematski silovane muslimanske djevojke i žene.

Vujičić je u prvoj polovini aprila 1992. godine četiri dana obezbjeđivao halu "Partizan" u kojoj su srpske vlasti, kako je naveo, organizovale "prihvatni centar" za ženske osobe muslimanske nacionalnosti s ciljem da ih "zaštite". Naveo je da se u objektu nalazilo "nekoliko žena" koje su se mogle "slobodno kretati i primati posjete". Na sličan način srpske vlasti su, dodao je svjedok, zaštitile više muslimanskih kuća u Foči.

Odgovarajući na pitanja Mladićevog branioca Dragana Ivetića, svjedok je rekao da je civilno muslimansko stanovništvo "dobrovoljno" otišlo iz Foče, mada su ih srpske vlasti "molile" da ostanu. Također je rekao da su džamije i drugi muslimanski vjerski objekti oštećeni u borbama sa pripadnicima Patriotske lige i Zelenih beretki, kao i da su mnogi vjerski objekti jesen 1995. godine srušeni u bombardovanju NATO, kao kolateralna šteta.

Tužiteljica Kamila Bajbls/Camille Bibles je u unakrsnom ispitivanju svjedoka suočila sa izvještajem pukovnika Marka Kovača, komandanta Taktičke grupe Foča. U izvještaju od 31. avgusta 1992. godine se navodi da je iz KP Doma Foča krajem tog mjeseca "oslobođeno" 55 starijih muškaraca i 40 žena i djece, kako ih ne bi zatekla "najavljena komisija".

Ako su žene u Foči bile "zaštićene" onako kako je svjedok opisao u svojoj izjavi, glasno se zapitala tužiteljica, zašto su srpske vlasti smatrale potrebnim da ih "sklone" u određenom trenutku? Vujičić je odgovorio da prvi put vidi taj dokument i da ne zna ništa o tim ženama.

Tužilaštvo je u unakrsnom ispitivanju, također, ukazalo i na izvještaj Vijeća Evrope u kome se navodi da je u Foči do kraja 1993. godine uništeno 13 džamija što je, kako je primijetio predsjedavajući sudija Ori/Orie, svakako prije bilo kakvog NATO bombardovanja. Svjedok je odgovorio da su neke od džamija srušene ili oštećene od "grupa i pojedinaca koji su slobodno mogli da mešetare po Bosni".

2014-07-18

HAG/DEN HAAG

DA LI JE SILOVAO SVEDOK ILI NJEGOV IMENJAK?

Svedok Mladićeve odbrane Zoran Nikolić negira da je osoba koja se pod tim imenom i prezimenom navodi kao silovatelj u presudi Dragoljubu Kunarcu i drugima, ukazujući da su postojala još dva Zorana Nikolića u Foči – jedan od pre rata, drugi vojnik iz Crne Gore.

◀ Zoran Nikolić, svjedok odbrane Ratka Mladića

Odbrana Ratka Mladića nastavila je danas sa pobijanjem tužiočevih dokaza o zločinima u Foči iskazom Zorana Nikolića, šefa lokalnog biroa za zapošljavanje koji je na samom početku rata bio angažovan kao vojnik Teritorijalne odbrane. Od početka aprila 1992. bio je pripadnik interventnog voda, sredinom juna se vratio poslu u birou, da bi nakon toga, kao rezervista, bio povremeno angažovan u vojsci bosanskih Srba.

U izjavi Mladićevim braniocima svedok je opisao da su borbe između Srba i Muslimana za Foču počele 8. a završile se 12. aprila 1992. godine pobjedom srpskih "teritorijalaca", koji su delovali po naređenjima lokalnog Kriznog štaba. Nakon toga, muslimanski borci su se

povukli, a sa njima, po Nikoliću, i veliki broj civila koji su bili uplašeni za svoju bezbednost, mada u tom pravcu nije bilo nikakvih proglašavanja srpskih vlasti. Tokom borbi u Foči poginuo je svedokov brat Dragan.

Odgovarajući na pitanja branioca Stojanovića, svedok je rekao da su se već na početku sukoba pojavile muslimanske i srpske paravojne grupe "sa strane". Kada su srpski "teritorijalci" preuzeli opštinu, došlo je do dodatnog priliva takvih jedinica iz Srbije i Crne Gore, a imao je utisak da fočanske vojno-političke vlasti nad njima nisu imale kontrolu. Njegov iskaz se u velikoj meri poklapa sa prethodnim svedočenjem komandira jednog voda Teritorijalne odbrane Foče Dragana Milanovića. Ojici je, inače, to bilo prvo pojavljivanje pred Tribunalom.

Na početku unakrsnog ispitivanja tužiteljica MekGregor/MacGregor je pitala svedoka da li je ikada bio politički angažovan, na šta on odgovara da je bio član Saveza komunista do rata u BiH, a nakon rata je postao poverenik Srpske radikalne stranke za Foču.

U nastavku, Nikolić je rekao da su osuđeni silovatelji iz Foče Gojko Janković i Dragoljub Kunarac tokom rata komandovali odredima u sastavu vojske bosanskih Srba. Tužiteljica je ukazala na deo haške presude Kunarcu u kojem se navodi tvrdnja zaštićene svedokinje da ju je u avgustu ili septembru 1992. godine vojnik pod imenom Zoran Nikolić dvaput silovao. Svedok poriče da se radi o njemu, navodeći da je u Foči do rata živio još jedan Zoran Nikolić, kao i da je čovek sa istim imenom i prezimenom na početku sukoba došao iz Crne Gore, pa bi silovatelj mogao biti neko od njih.

Zanimljivo je da je tema KP doma Foča, jednog od zatočeničkih objekata koji se pominju u optužnici protiv Mladića, pokrenuta tek nakon isteka predviđenog radnog vremena, a da to nisu uradili ni branilac ni tužiteljica. Tek na pitanje predsedavajućeg sudije, svedok je ispričao da je 1993. godine, stopirajući na putu ka kući svojih roditelja koji su živeli van Foče, primljen u policijsko vozilo sa zatočenicima KP doma. Oni su voženi na rad u rudniku Miljevina, što ga je, kaže, "neprijatno iznenadilo". Jedan od zatočenika je bio brat njegovog predratnog "radnog kolege" Ekrema Čeme, za koga je saznao da je takođe zatvoren u KP domu. Zatočeniци mu se, kaže, nisu žalili da im je nedostajalo išta osim cigareta, a Čemo i njegov brat su, po svedokovim saznanjima, kasnije razmenjeni.

Suđenje Ratku Mladiću se nastavlja u ponedeljak.

2014-07-21

HAG/DEN HAAG

U FOČI NIJE BILO ZLOČINA... SAMO KRIVIČNIH DELA

Bivši pripadnik fočanskog interventnog voda Veselinko Simović tvrdio da u Foči nije bilo zločina za koje se Ratko Mladić tereti, pa naknadno objasnio da pod zločinima ne podrazumeva "krivična dela" poput maltretiranja civila, pljački i paljenja kuća, što su, po njemu, činili pripadnici nekontrolisanih paravojnih grupa. Kako su "pesničke duše" od Foče napravile Srbijce.

◀ Veselinko Simović, svjedok odbrane Ratka Mladića

U izjavi braniocima Ratka Mladića i današnjem glavnom svedočenju bivši pripadnik interventnog odreda iz Foče Veselinko Simović je, poput prethodnih svedoka odbrane iz iste opštine, naveo da je sukob u gradu izbio nakon napada Muslimana, što je dovelo do samoorganizovanja Srba radi odbrane. U toj odbrani Foča je 12. aprila 1992. godine zauzeta i, po optužnici, usledili su brojni zločini nad lokalnim Muslimanima, uključujući zatvaranja, zlostavljanja, silovanja i ubistva, ali svedok o tome ne zna ništa. "Po mom mišljenju, nikakvih dela nije bilo", rekao je odgovarajući na pitanje šta zna o zločinima koji se pominju u optužnici protiv Mladića.

Ipak, Simović tvrdi da su u Foču u proleće 1992. godine došle paravojne jedinice iz Srbije i Crne Gore koje su "obrukale poštene srpske borce". Kaže da je lično učestvovao u akciji vojske kada su "beogradski kriminalci" proterani iz grada. U slučaju da su odbili da odu, rekao je, naređenje je bilo da se svi pobiju, što po njemu svedoči o odlučnosti lokalnih vlasti.

Na samom početku unakrsnog ispitivanja tužilac je pitao Simovića da pojasni kako su pripadnici paravojnih jedinica obrukali poštene borce Foče, pa je ovaj naveo da su maltretirali ljude, palili i pljačkali kuće. Na primedbu da je onda ipak bilo zločina u Foči, svedok je uzvratio da je po sredi jezički nesporazum. On, naime, smatra da "nije bilo zločina nego samo krivičnih dela" kakva su pljačka, paljenje i "šamaranje", za šta su, dosledno je tvrdio, odgovorne paravojne grupe.

Tužilac je, međutim, ukazao da je više pripadnika vojska bosanskih Srba osuđeno na višegodišnje zatvorske kazne zbog "zločina", odnosno silovanja muslimanskih devojčica i žena u Foči. Među njima Radovan Stanković i Dragoljub Kunarac, ali i Radomir Kovač, koji je bio pripadnik svedokove interventne jedinice. Simović kaže da su silovanja činili "u tajnosti" i da zato nisu procesuirani sve do podizanja haških optužnica. Tvrdi da je Kovaču, kada se ovaj nedavno vratio u Foču, rekao da ga "nikad ne bi pustio", jer je obrukao celu srpsku vojsku. "Dobro si prošao, da sam ti ja sudio, stavio bih te na električnu stolicu i triput a ne jednom pritisnuo dugme", rekao je navodno svedok Kovaču "u lice".

Kad je reč o protivpravnim zatvaranjima, mučenjima i ubistvima Muslimana u KP domu Foča, Simović navodi da o tome ne zna ništa, osim da je bilo pritvaranja zarobljenih neprijateljskih boraca. Kada mu je predložen dokument vojske bosanskih Srba sa popisom zatočenika upućenih na razmenu, od kojih nijedan nije mlađi od 50 godina, rekao je da ne zna nikoga sa spiska, ali da je bilo boraca starijih i od 70 godina.

Svedok tvrdi da Muslimane niko nije terao iz Foče, već da su "sami izrazili želju da odu", pa su im srpske vlasti "izašli u susret", obezbedile autobuse i "fino ih ispratili" bez maltretiranja. "Gonili ih nismo, kunem se bogom, dirao ih niko nije, sem te grupe osuđenih pojedinaca", objasnio je Simović.

Ipak, Foča je, po dokazima optužbe, skoro u potpunosti etnički očišćena od Muslimana, pa je čak i ime grada promenjeno u Srbijne. Svedok u tome ne vidi vezu i kaže da su za promenu odgovorne "pesničke duše" koje su želele da se novi naziv jezički ukomponuje sa imenima okolnih opština: Trebinje, Ljubinje, Nevesinje, Srbijne.

Pred kraj zasedanja iskaz je u Mladićevu odbranu počeo bivši policajac iz Bratunca, Nenad Deronjić.

2014-07-22

HAG/DEN HAAG

OSPORAVANJE UČEŠĆA U ZLOČINU NA RIJECI JADAR

Policajac iz Bratunca Nenad Deronjić na suđenju Ratku Mladiću tvrdi da je u vrijeme kada su na obali rijeke Jadar strijeljani zarobljeni Muslimani bio na dužnosti u Srebrenici i poziva se na unose iz policijske knjige dežurstva. Tužilaštvo ukazuje da su unosi u tom dokumentu prepravljani i da je svjedok, ako se čitaju originalni dokumenti, u vrijeme ubistva bio van dužnosti.

Nenad Deronjić, policajac iz Bratunca, je na dan pada Srebrenice 11. jula 1995. godine dežurao na kontrolnom punktu na raskrsnici u Konjević polju. U izjavi odbrani Ratka Mladića tvrdi da se ujutro 12. jula vratio u policijsku stanicu u Bratunac i da je istog dana upućen u Srebrenicu radi sprečavanja pljački i uspostavljanja reda i bezbjednosti gdje je, kaže, ostao do 21. jula.

Svjedok osporava iskaz Momira Nikolića, oficira bezbjednosti Bratunačke brigade VRS, koji je u izjavi o priznanju krivice naveo da je na kontrolnom punktu u Konjević polju vidio Deronjića 13. jula. To se događalo u vrijeme kada je Mladić bio u Konjević polju i kada je grupi zarobljenika koja se tamo nalazila obećao da će biti razmijenjeni. Deronjić je, između ostalog, rekao da je Nikolić iznio niz laži ne samo o njemu nego i drugim ljudima iz Bratunca, da bi sebi obezbijedio bolju poziciju u sporazumu sa tužilaštvom.

◀ Nenad Deronjić, svjedok odbrane Ratka Mladića

Deronjić je na suđenju generalu Krstiću od strane jednog svjedoka optužbe označen kao učesnik pogubljenja 15 zarobljenika na obali rijeke Jadar, 13. jula 1995. Tužilaštvo ga je sa tim suočilo u više navrata – na saslušanju u Banjaluci 2001. godine, kao i prilikom svjedočenja na suđenjima Vidoju Blagojeviću i Radovanu Karadžiću. U svim tim prilikama Deronjić je negirao učešće u zločinu, tvrdeći da od 13. do 21. jula nije napuštao Srebrenicu.

Tužilac Piter Mekloski/Peter McCloskey je u unakrsnom ispitivanju svjedoka suočio sa dokumentima Centra javne bezbjednosti Zvornik i knjigom dežurstva policijske stanice u Srebrenici u kojoj je upisano da je 13. jula svjedok bio na dužnosti u Srebrenici od 7 do 19 sati.

Međutim datumi u knjizi su, ukazuje tužilac, prepravljani. Po tužilaštvu, u njoj je originalno bilo napisano da je Deronjić 13. jula bio na dužnosti od 19 sati uvečer do 9 ujutro sljedećeg dana. To bi značilo da je Deronjić tokom dana bio slobodan i da, sugerisao je tužilac, ne bi imao alibi za vrijeme kada je zločin izvršen.

Nakon što je Deronjić rekao da mu nije poznato ko je unosio prepravke u knjigu dežurstva i da je to “mogao uraditi i neko iz tužilaštva”, predsjedavajući sudija Orije/Orie je primijetio da je to prigodan momenat za upozorenje po pravilu 90E, koje svjedoku daje pravo da odbije odgovoriti na pitanja koja ga mogu inkriminisati.

Pred kraj današnjeg zasjedanja Mladićeva odbrana je na klupu za svjedoke pozvala Milana Pejića, nekadašnjeg ljekara sarajevske bolnice “Koševo”.

2014-07-23

HAG/DEN HAAG

NESRPSKI PACIJENTI U SRPSKOJ BOLNICI

Iskazom doktora Milana Pejića odbrana Ratka Mladića dokazuje da je optuženi znao, a nije sprečio da se muslimanskim i hrvatskim ranjenicima i bolesnicima pruža pomoć u srpskoj bolnici u Blažuju i da, shodno tome, nije imao nameru da čini zločine nad nesrbima u BiH.

◀ Milan Pejić, svjedok odbrane Ratka Mladića

Doktor Milan Pejić je do rata u BiH kao specijalista za uho, grlo i nos radio u sarajevskoj bolnici “Koševo”, a u maju 1992. je prešao na teritoriju pod srpskom kontrolom i postao načelnik bolnice u Blažuju. U izjavi odbrani Ratka Mladića je, kao i u prethodnom iskazu na poziv Radovana Karadžića, opisao svoj ratni lekarski angažman.

Jedna od glavnih teza Pejićevog iskaza je da je u srpskoj bolnici Blažuj pružana pomoć ranjenicima i bolesnicima bez obzira na naciju i veru. Naveo je primer zbrinjavanja oko 150 ranjenih Hrvata iz Kiseljaka 1993. godine, u jeku hrvatsko-muslimanskog sukoba u BiH. Na to je reagovao predsjedavajući sudija Ori/Orie, ukazujući na spornu relevantnost tog dela iskaza, budući da se Mladić ne

tereti za “neukazivanje pomoći nesrpskim bolesnicima”, već za najteže ratne zločine. Odbrana odgovara da je cilj da se ukaže na stanje svesti optuženog tokom rata, odnosno na nepostojanje namere da se počine zločini, pošto je na teritoriji koju je kontrolisala srpska vojska pružana pomoć pripadnicima nacija koji su, po optužbi, bili njegova meta.

Svedok je ukazao da je Mladić bio izveštavan o tome da se Hrvati i Muslimani leče u blažujskoj bolnici i da nikada nije izdao naređenje ili uputstvo da se sa takvom praksom prestane. Naprotiv, nekoliko puta je, kaže, obišao ranjenike i svima, bez obzira na naciju, poželeo brz oporavak.

Tužiteljica Aber/Abeer Hasan je u unakrsnom ispitivanju ukazala da je u bolnici Blažuj od 8. do 22. 1992. avgusta lečen muslimanski zarobljenik Ramiz Mujkić, koji je u iskazu na suđenju Radovanu Karadžiću opisao da je pre toga ranjen u nogu i da je zatim zatvoren i zlostavljan u rajlovačkoj kasarni, između ostalog i udarcima u ranu. U bolnicu Blažuj je doveden, a zatim i iz nje odveden, u pratnji vojne policije, da bi zatočenički staž nastavio u Planjinoj kući.

Doktor Pejić kaže da se lično zauzeo da se Mujkiću ne amputira već da mu se spase noga, što je i učinjeno, zbog čega mu se, tvrdi, ovaj nakon rata zahvaljivao. Ne poriče, ali ni ne potvrđuje da je ranjenik doveden u pratnji vojne policije, niti se izjašnjavao o tome gde je Mujkić pre i posle bolnice bio smešten. Na tužiteljicino pitanje da li je u Mujkićevoj otpusnoj listi navedeno da je rana na nozi dodatno oštećena nakon ranjavanja, Pejić ogovara da se u ratnim uslovima lekari “nisu unosili u detalje povreda”, niti su imali sudske veštake da bi se utvrdilo zašto je rana pacijenta bila zapuštena i inficirana.

Na pitanje da li ima saznanja o stradanju civila u delu Sarajeva pod kontrolom bosanskih vlasti, svedok je rekao da zna samo ono što je čuo iz medija i da zato ne može ni da poretne niti potvrdi da je grad napadan srpskom artiljerijom i snajperima. Jedino što zna je, kaže, da su srpski civili stradali usled napada Armije BiH na delove grada pod kontrolom vojske bosanskih Srba.

U nastavku današnjega zasedanja u Mladićevu odbranu svedoči ratni komandir jedne čete Bratunačke brigade – Zoran Kovačević.

2014-07-24

HAG/DEN HAAG

SVJEDOK: OD MLADIĆA SMO BJEŽALI K'O ĐAVO OD KRSTA

Bivši komandir čete u Bratunačkoj brigadi Zoran Kovačević na suđenju Ratku Mladiću tvrdio da nije ni vidio ni čuo da je bilo ko iz Bratunca učestvovao u razdvajanju muškaraca u Potočarima. Priznaje da je bio u Potočarima 12. jula 1995, ali tvrdi da je nakon susreta s Mladićem gledao da što prije ode, jer su od Mladića svi bježali "k'o đavo od krsta".

◀ Zoran Kovačević, svjedok odbrane Ratka Mladića

Bivši komandir čete Drugog bataljona Bratunačke brigade, Zoran Kovačević, je na suđenju Ratku Mladiću tvrdio da nije učestvovao u razdvajanju muškaraca od žena i djece u Potočarima, nakon pada Srebrenice u julu 1995. godine. Svjedok je rekao nije ni vidio ni čuo da je to radio bilo ko od predstavnika srpskih vojnih i civilnih vlasti iz Bratunca.

Kovačević je u izjavi odbrani naveo da je njegova jedinica 12. jula dobila naređenje da očisti teren oko putne komunikacije u Potočarima. Po ulasku u Potočare u jednom trenutku je susreo Mladića, a zatim se sa kompletnom jedinicom sklonio iza jedne zgrade, udaljene 50 metara od ulaza u bazu UN, gdje su ostali

oko sat vremena. Za to vrijeme, tvrdi, "nije vidio bilo kakvo zlostavljanje muslimanskog stanovništva, niti razdvajanje muškaraca ca od žena i djece".

Tužiteljica Aber/Abeer Hasan je u unakrsnom ispitivanju suočila svjedoka sa izjavom Nedžibe Salihović bosanskom MUP od 26. jula 1995. godine. Ona je u toj izjavi navela da je 12. jula u Potočarima vidjela komšije Zorana Kovačevića i Momira Nikolića kako razdvajaju muškarce od žena i djece. Kovačević je potvrdio da poznaje Nedžibu Salihović i dodao da je čuo da ona tvrdi kako joj je iz ruku uzeo sina u Potočarima. "To nema veze sa istinom" - kategoričan je Kovačević.

Svjedok je, između ostalog, rekao da po njegovim saznanjima niko od predstavnika vojnih i civilnih vlasti Bratunca nije učestvovao u razdvajanju muškaraca od žena i djece u Potočarima, osim Momira "Penzijice", načelnika bezbjednosti Bratunačke brigade VRS, koji je inače pred Tribunalom priznao krivicu za učešće u srebreničkim zločinima.

Stav tužilaštva je da su Nikolić i Kovačević zajedno u Potočarima 12. jula 1995. godine učestvovali u razdvajanju muškaraca od žena i djece, kao i da svjedok to danas negira jer je znao da će muškarci biti likvidirani. Kovačević, međutim, tvrdi da je Nikolića zadnji put vidio mjesec dana prije operacije u Srebrenici. Kaže da je u Potočarima proveo nepunih sat vremena i da je, nakon što je sreo Mladića, gledao da što prije ode jer, kako je objasnio "kad se general pojavi, mi od njega bježimo kao đavo od krsta".

Na kraju današnjeg zasjedanja predsjedavajući sudija Ori/Orie je izdao nalog stranama za efikasnije korištenje sudskog vremena. Pretresno vijeće je, naime, zabrinuto zbog "traćenja vremena" na izvođenje dokaza "upitne relevantnosti" i iskaze svjedoka koji su suviše "uopšteni" ili se odnose na činjenice oko kojih među stranama nema spora. Odbrani je naloženo da se ubuduće uzdrži od izvođenja takvih dokaza, a optužbi da u unakrsnom ispitivanju na njih ne obraća pažnju. U suprotnom, vijeće će biti prisiljeno da prekida problematične iskaze i odbaci predložene dokaze, uključujući i pisane izjave svjedoka.

Suđenje Ratku Mladiću se nastavlja nakon ljetne sudske pauze, u ponedjeljak 25. avgusta.

2014-07-24

HAG/DEN HAAG

DVOSTRUKI GENOCID OPSTAO U MLADIĆEVOJ OPTUŽNICI

Odbačena žalba Mladićeve odbrane na odluku Pretresnog veća kojom su potvrđene prve dve tačke optužnice – za genocid u šest opština BiH 1992. i u Srebrenici 1995. godine – jer je zaključeno da je tužilac izveo dovoljno dokaza koji, ako bi bili prihvaćeni, mogu dovesti do presude o učešću optuženog u oba genocida.

◀ Ratko Mladić u sudnici Tribunala

Žalbeno veće na čijem je čelu predsjednik suda Teodor/Theodor Meron potvrdilo je danas odluku Pretresnog veća po pravilu 98bis da u optužnici protiv Ratka Mladića ostanu dve tačke koje se odnose na genocid – prvi iz 1992. godine u opštinama Foča, Ključ, Kotor Varoš, Prijedor, Sanski Most i Vlasenica i, drugi, u Srebrenici 1995. godine. Odbrana se, podsetimo, žalila na “međupresudu” iz aprila ove godine kojom je u “poluvremenu” suđenja, odnosno nakon tužiočevog dokaznog postupka, odbačen zahtev da se zbog nedostatka dokaza iz optužnice izuzmu dve pomenute tačke.

U današnjoj odluci Žalbenog veća se navodi da je Pretresno veće ispravno postupilo pri donošenju

zaključka da je tužilaštvo izvelo dovoljno dokaza koji bi, ako budu usvojeni, doveli do presude o postojanju oba genocida u BiH i učešću optuženog u njima.

Prvo, Pretresno veće je, smatraju žalbene sudije, u skladu sa svojim diskrecionim pravom ispravno zaključilo da na genocid u opštinama ukazuju dokazi o ubistvima velikog broja ljudi, zatvaranjima i nehumanim postupanjima, uključujući silovanja i izazivanje teških telesnih i mentalnih patnji, odnosno stvaranju životnih uslova smišljenih da dovedu do fizičkog uništenja bosanskih Muslimana i Hrvata. Slično je i sa Srebrenicom gde je, u odluci Pretresnog veća, naveden veliki broj tužiočevih dokaza koji ukazuju na postojanje genocida.

Drugo, odbačen je navod odbrane da Pretresno veće u odluci nije razmatralo dokaze o Mladićevoj genocidnoj nameri, odnosno *mens rea*. Žalbeno veće podseća da se zaključak o nameri može izvesti i iz “kontekstualnih dokaza”, kakvi su sistematičnost i obim zločina. No, Pretresno veće je, navodi se u današnjoj odluci, ukazalo i na brojne druge tužiočeve dokaze o Mladićevoj nameri da se poćini genocid u šest opština 1992. godine. Poput presretnutih razgovora i izveštaja sa sastanaka na kojima preti sveopštim napadima na civile i dokaza da je bio upoznat da se zloćini ćine.

Kad je reć o Srebrenici, Mladićeva genocidna namera se, podseća Žalbeno veće, može između ostalog išćitati iz video zapisa na kojem on, nakon ulaska u Srebrenicu, pominje da grad “poklanja srpskom narodu” i da je “došlo vreme da se osvetimo Turćima”. Naveden je i iskaz bezbednjaka Bratunaćke brigade Momira Nikolića koji je u iskazu pred Tribunalom više puta naveo da mu je Mladić, kada ga je pitao šta će biti sa srebrenićkim zarobljenicima, rukom gestikulirao da će svi biti pobijeni.

Uzimajući “sveukupnost dokaza” o postojanju materijalnih elemenata genocida i genocidnoj nameri optuženog, Žalbeno veće je zaključilo da njihove kolege iz Pretresnog veća nisu pogrešile pri donošenju odluke da odbace zahtev odbrane po taćkama 1 i 2 optužnice. Današnjom odlukom su odbaćeni i svi drugi argumenti branilaca u tom pogledu, tako da je optužnica protiv Ratka Mladića i definitivno ostala netaknuta i on će u nastavku procesa morati da pobija dokaze tužilaštva po svih 11 taćaka.

2014-08-25

HAG/DEN HAAG

MLADIĆEVA ODBRANA SMATRA DA NE TRAĆI SUDSKO VRIJEME

Odbrana Ratka Mladića se ne slaže sa ocjenom Pretresnog vijeća da “traći” sudsko vrijeme na izvođenje dokaza “upitne relevantnosti”, protivi se uputama vijeća o efikasnijem trošenju vremena i smatra da se “pravila ne mogu mijenjati” u ovoj fazi postupka.

◀ Branko Lukić, branilac Ratka Mladića

Po završetku ljetne sudske pauze danas je nastavljeno suđenje bivšem komandantu Glavnog štaba VRS Ratku Mladiću. Prije nego što je izvela svog novog svjedoka odbrana je odgovorila na nalog Pretresnog vijeća iz jula ove godine kojim je stranama u postupku naloženo da buduće efikasnije koriste sudsko vrijeme, odnosno da ne “traće” vrijeme na izvođenje dokaza “upitne relevantnosti” i iskaze svjedoka koji su suviše “uopšteni” ili se odnose na ćinjenice oko kojih nema spora. Odbrani je naloženo da se uzdrži od izvođenja takvih dokaza, a optužbi da se u unakrsnom ispitivanju na njih ne osvrće. U suprotnom, vijeće je najavilo da će ubuduće prekidati problematićne iskaze i odbacivati predloćene dokaze.

Odbrana se ne slaže sa takvom ocjenom vijeća i smatra da su svi do sada ispitani svjedoci kredibilni, a izvedeni

dokazi relevantni. Odbrana, po riječima branioca Branka Lukića, ne može dovesti “pogrešnog svjedoka” s obzirom da se u Mladićevoj optužnici “svi Srbi koji su 1992. godine bili stariji od 16 godina tretiraju kao članovi udruženog zločinačkog poduhvata”, što odbrana pobija. Dijelovi pisanih izjava svjedoka, kaže branilac, jesu uopšteni, ali bez njih se ne može sagledati kontekst događaja, niti procijeniti vjerodostojnostsvjedoka. Osim toga, odbrana smatra da je nalogom vijeća stavljena u neravnotežan položaj u odnosu na tužilaštvo, kao i da se “pravila ne mogu mijenjati” u ovoj fazi suđenja.

Tužilaštvo se, po riječima tužiteljice Kamile Bajbls/Camille Bibles “energično ne slaže” sa tim stavovima odbrane, na koje će primjedbe iznijeti u pismenom podnesku.

Prema najnovijoj statistici trošenja sudskog vremena na suđenju Ratku Mladiću odbrana je do sada “potrošila” 31 od ukupno 207 sati koliko ima na raspolaganju, što je tek 15 posto odobrenog vremena. Istovremeno, tužilaštvo je utrošilo 65 sati za unakrsno ispitivanje svjedoka odbrane, dok je na pitanja sudija potrošeno 25, a na proceduralna oko 20 sati. Ako se uzme u obzir današnja odluka vijeća o uvođenju četvorodnevne radne nedjelje na suđenju Mladiću dokazni postupak odbrane bi, ukoliko se nastavi istim tempom, mogao biti okončan tek za 18 mjeseci.

2014-08-25

HAG/DEN HAAG

SRPSKA HUMANITARNA ILI OPORTUNISTIČKA POMOĆ HRVATIMA?

Svedok odbrane Ratka Mladića tvrdi da su vojska i policija bosanskih Srba u jesen 1993. godine pomogle hrvatskim civilima da se iz Vareša prebace za Kiseljak da bi se zaštitili od napada Armije BiH, a tužilac prezentovao dokaze po kojima je to urađeno da bi srpska strana stekla bolje pozicije za željenu podjelu BiH. Veću se ne dopadaju Mladićeve “igrice”.

◀ Goran Šehovac, svjedok odbrane Ratka Mladića

Prvi svjedok odbrane Ratka Mladića nakon letnje sudske pauze bio je Goran Šehovac, koji je 1992. godine ratovao u sastavu protivterorističke jedinice iz Han Pijeska, a zatim prešao i do kraja rata ostao u Ilidžanskoj brigadi. On u izjavi timu odbrane nije pominjao zločine nad sarajevskim civilima za koje se tereti bivši komandant Glavnog štaba VRS, ali je naveo da je Armija BiH civile koristila kao živi štit i “kao oružje” tako što su opasani eksplozivom terani da idu na srpske položaje.

Centralni deo Šehovčevog iskaza odnosi se na pomoć koju su srpska vojska i policija pružile Hrvatima prilikom evakuacije iz Vareša u jesen 1993. godine. Svedok je rekao da je njegova jedinica dobila naređenje da pomogne pri

premeštanju hrvatskih civila iz Vareša ka Kiseljaku. On se, opisao je, u taj proces uključio entuzijastično, noseći hrvatsku decu na leđima i pomažući drugim civilima. Više puta je ponovio da je “izuzetno ponosan” na svoju ulogu u toj akciji.

Pomoć srpske vojske Hrvatima u BiH je, kako je to formulisala odbrana na jednom od zasedanja uoči letnje sudske pauze, dokaz da Mladić nije imao nameru da počinio zločine nad nesrbima. Optužba, s druge strane, ukazuje da se radilo o korišćenju hrvatsko-muslimanskog sukoba iz 1993. godine za ostvarivanje interesa rukovodstva bosanskih Srba. Tužiočeva teza je da Srbi nisu pružali pomoć samo hrvatskim civilima već i pripadnicima HVO sa ciljem da s jedne strane zauzmu deo hrvatskih teritorija, a sa druge pridobiju saveznika protiv Muslimana za podjelu BiH.

U tu svrhu prvo je predložen dokument Sarajevsko-romanijskog korpusa iz kojeg se vidi da je zahtev za pomoć uputilo Hrvatsko vijeće obrane (HVO) i da su, u skladu sa tim, preko srpske teritorije osim civila prebacivani i hrvatski vojnici. Zatim je predložena i Mladićeva Direktiva 5 iz juna 1993. godine u kojoj se daje opšte uputstvo potčinjenim jedinicama da hrvatsko-muslimanski sukob treba “iskoristiti” tako da hrvatsko oružje ne padne u ruke Muslimanima, već da Hrvate “razumnim postupcima prinudimo da oružje i teritorije predaju nama”. Dalje, u izvodu iz Mladićevog ratnog dnevnika sa sastanka sa Slobodanom Miloševićem u Beogradu se navode reči Radovana Karadžića koji kaže da treba “pomoci Hrvatima da bi se Muslimani prisilili na podjelu Bosne”. U dokaze su uvedena i pisma predsednika opštine Vareš i nadbiskupa vrhbosanskog Vinka Puljića, upućena predsedniku Hrvatske Tuđmanu, u kojima izražavaju nezadovoljstvo zbog primoravanja Varešana da po dogovoru viših vlasti napuste svoje kuće i teritoriju predaju “četnicima”.

Nije se dakle, ukazuje tužilac, radilo o humanitarnoj akciji preseljenja civila pred napadom Armije BiH već o srpsko-hrvatskoj nagodbi za podjelu BiH. Šehovac, međutim, kaže da on govori samo “u spasilačkom tonu” i da o visokoj politici i nagodbama na vrhu ne zna ništa. Njegov iskaz je danas okončan i sutra će se u sudnici pojaviti novi svjedok odbrane.

Optuženi Mladić je, izgleda, tokom sudske pauze zaboravio na stroga uputstva Pretresnog veća po kojima mu je zabranjeno da u sudnici glasno komunicira sa braniocima i da šalje bilo kakve signale svedocima. Danas je radio i

jedno i drugo, a prestao je tek kada je upozoren da će biti odstranjen iz sudnice. "Veću se ne dopadaju vaše igrice", rekao mu je predsjedavajući sudija nakon izrečenog upozorenja. Svedok je, takođe, upozoren da ne salutira ili se na bilo koji način obraća optuženom.

2014-08-26

HAG/DEN HAAG

DOKUMENTI PUNI "GREŠAKA"

Ratni predsjednik Kriznog štaba Ilijaša, Ratko Adžić, na suđenju Ratku Mladiću svjedočio da nije postojao plan progona Muslimana i Hrvata i da je njihov odlazak iz opštine "rezultat teškog i haotičnog stanja" a ne prisile. Osporavao je da je imao ovlasti nad Ilijaškom brigadom, a za dokumente koji pokazuju suprotno tvrdi da su puni grešaka.

◀ Ratko Adžić, svjedok odbrane Ratka Mladića

Na suđenju Ratku Mladiću svjedočio je imenjak optuženog Ratko Adžić, ratni predsjednik Kriznog štaba i Srpske opštine Ilijaš, a zatim i ministar unutrašnjih poslova Republike Srpske. U izjavi odbrani je naveo da je "SDS je sprovodio politiku odbrane Srba od genocida i etničkog čišćenja kojim su prijetili Muslimani i Hrvati" organizovani u Patriotsku ligu i Zelene beretke od strane SDA.

U prvim mjesecima rata na području Ilijaša je, po njegovim riječima, vladao "sporazumni mir", do muslimanske ofanzive 3. maja 1992. godine. Po izbijanju sukoba je, kaže, "nastojao je da osigura slobodu kretanja" za hrvatske i muslimanske civile. Tvrdi da nije postojao plan

progona Muslimana i Hrvata i da je njihov odlazak iz opštine "rezultat teškog i haotičnog stanja" a ne prisile.

S obzirom na Adžićevu funkciju predsjednika Kriznog štaba sudiju Orija/Orie je zanimalo da li su srpske vojne snage u toj opštini bile pod njegovom komandom do formiranja VRS u maju 1992. Adžić je odgovorio da je komandovao samo Teritorijalnom odbranom. Nešto kasnije, međutim, u unakrsnom ispitivanju svjedok je rekao da je pod njegovom komandom bila i srpska policija.

Svjedok je, takođe, tvrdio nije imao ovlasti nad Ilijaškom brigadom, formiranom krajem maja 1992., osim "u smislu dogovaranja i savjetovanja komande". Tužiteljica Bajbls/Bibles mu je zato pokazala pismo od 12. juna 1992. godine u kojem Adžić od predsjednika RS Radovana Karadžića traži oružje za Ilijašku brigadu radi "odbrane i čišćenja terena", i potpisuje se kao komandant VSN. Na pitanje sudije šta znači ta skraćenica rekao je da se radi o vojnim snagama, odnosno Teritorijalnoj odbrani.

Tužiteljica ga je suočila i sa dokumentom kojim se nekolicini Muslimana odobrava da mogu da napuste Ilijaš. I na tom dokumentu s kraja juna 1992., s pečatom Ilijaške brigade, Adžić je potpisan kao "komandant". Svjedok, međutim, tvrdi da je u to vrijeme bio samo predsjednik opštine i da je kao komandant potpisan "greškom". Rekao je da je Crveni krst izdavao odobrenja građanima koji su željeli otići, a da je on "interveniso" samo u "iznimnim situacijama".

Adžić je u unakrsnom ispitivanju suočen i sa dokumentom od 15. maja 1993. kojim je prijedorski šef policije Simo Drljača imenovan za člana komisije za istragu genocida nad srpskim narodom. Adžić je od januara do jula 1993. godine bio ministar MUP RS. I za taj dokument kaže da je "pun grešaka" i da je Drljača u vrijeme dok je on bio ministar samo formalno bio imenovan za šefa Informativnog odjela MUP, ali da nikada nije preuzeo tu funkciju.

Sudije su primijetile da je Adžić tokom svjedočenja u više navrata davao "neprecizne" i opširne odgovore, te su ga više puta upozorili da bi - ukoliko tako nastavi - njegov iskaz mogao biti potpuno odbačen. Na zahtjev tužilaštva u jednom času mu je pročitano i Pravilo 90E po kojem svjedoci imaju pravo da odbiju da odgovaraju na pitanja koja ih mogu inkriminisati.

Nakon što je iskaz Ratka Adžića zaključen suđenje je nastavljeno na sjednici zatvorenoj za javnost.

2014-08-27

HAG/DEN HAAG

TUŽILAŠTVO TRAŽI PRILIKU DA PREZENTIRA DOKAZE O TOMAŠICI

Tužilaštvo u predmetu Ratka Mladića traži ponovno otvaranje dokaznog postupka da bi predočilo dokaze o masovnoj grobnici Tomašica. Tužilaštvo namjerava da pozove 13 svjedoka - sedmero preživjelih i bivših uposlenika rudnika Ljubija i šest eksperata od kojih su troje već svjedočili, te da prezentira 43 dokumenta koji su za sada povjerljive prirode.

◀ Ratko Mladić u sudnici Tribunala

Tužilaštvo u predmetu Ratka Mladića traži ponovno otvaranje dokaznog postupka radi izvođenja dokaza o masovnoj grobnici Tomašica, kod Prijedora. Radi se o "novim dokazima" koji tužilaštvu ranije nisu bili dostupni, a koji su "direktno relevantni" za navode optužnice koji Mladića terete za učešće u udruženom zločinačkom poduhvatu sa ciljem da se činjenjem zločina, uključujući i genocid, bosanski Muslimani i Hrvati trajno uklone sa teritorije BiH koju su Srbi smatrali svojom.

Za masovnu grobnicu u Tomašici tužilaštvo je kako se navodi, saznalo u septembru 2013. godine, nakon što su lokalne vlasti u BiH počele ekshumaciju na tom lokalitetu. Tužilaštvo je već krajem novembra, pred kraj izvođenja

svojih dokaza, obavijestilo Pretresno vijeće o namjeri da ponovno otvori dokazani postupak kako bi prezentiralo dokaze o toj grobnici, očekujući da će prvi dokazi biti dostupni već u prvoj polovini 2014. godine.

Tužilaštvo namjerava da pozove 13 svjedoka - sedmero preživjelih i bivših uposlenika radnika Ljubija i šest eksperata od kojih su troje već svjedočili u Mladićevom predmetu, kao i da predstavi 43 dokumenta koji su za sada povjerljive prirode. Za prezentaciju tih dokaza tužilac od Pretresnog vijeća traži devet sati što, navodi se u podnesku, neće uzrokovati nepotrebno odlaganje postupka, kao ni ugroziti pravo optuženog na fer suđenje.

Prve istrage i DNA analize posmrtnih ostataka pronađenih na području Tomašice 2002, 2004 i 2006. godine su, navodi tužilaštvo, povezali tu grobnicu sa sekundarnom grobnicom Jakarina kosa, otkrivenom 2001. godine. Iskopavanja s kraja 2013. godine rezultirala su ekshumacijom 275 kompletnih tijela, kao i oko stotinu dijelova tijela i 24 vreće posmrtnih ostataka. Grobnica u Tomašici se proteže na području 70 sa 120 metara, što odgovara veličini fudbalskog igrališta, a na pojedinim mjestima doseže dubinu od čak devet metara.

Veličina masovne grobnice Tomašica i istraga tužilaštva o okolnostima njenog nastanka, provedena u periodu od januara do jula 2014. godine pokazala je, navodi tužilaštvo, da je VRS odigrala značajnu ulogu u ubistvima, pokapanju i premještanju ubijenih u nove grobnice na području prijedorske opštine, što potkrjepljuju i navodi iz Mladićevih ratnih bilježnica. Broj do sada pronađenih tijela, kao i veličina grobnice i način na koji je organizovano pokapanje žrtava ukazuju na "planiranu, sistematsku i masovnu prirodu ubijanja" na području Prijedora.

Tužilaštvo navodi da je Tomašica nastala u vrijeme operacije prisilnog uklanjanja nesrpskog stanovništva sa područja Prijedora, i to prije nego što su tamošnji logori zatvoreni. Tijela koja su do sada ekshumirana eksperti tužilaštva povezali su sa sljedećim incidentima iz Mladićeve optužnice: ubistva velikog broja ljudi u Kozarcu, kao i na području Hambarina i Ljubije, u selu Kamičani i Jaskići, zatim u selima u području Brda, Bišćanima i okolnim zaseocima Hegići, Mrkalji, Ravine, Duratovići, Kadići, Lagići i Čemernica, kao i ubistva muškaraca na fudbalskom stadionu u Ljubiji i oko njega. Među ekshumiranim su i žrtve još nekoliko incidenata iz optužnice, među kojima ubistva 150 ljudi u sobi broj 3 u Keratermu, ubijanja zatvorenika u Omarskoj, kao i ubijanja zatočenika iz Omarske na Hrastovoj glavici.

U zahtjevu tužilaštva se, također, navodi da su do sada iz Tomašice ekshumirani posmrtni ostaci najmanje 293 osobe starosti od 15 do 60 godina. Skoro svi su ubijeni mecima, a neka tijela su bila umotana u deke, što se poklapa sa iskazima svjedoka. U grobnici su, također, pronađene zaštitne gumene rukavice i drugi predmeti koji su korišteni pri pokapanju ili premještanju tijela, kao i gas maske koje je VRS naslijedila od JNA. Dokazi koje tužilaštvo namjerava prezentirati pokazuju, između ostalog, da je u aprilu i maju 1992. godine prijedorski Krizni štab preuzeo kontrolu nad rudnikom Ljubija, uključujući i Tomašicu, a da je prilaz strogo kontrolisan od strane VRS.

2014-08-28

HAG/DEN HAAG

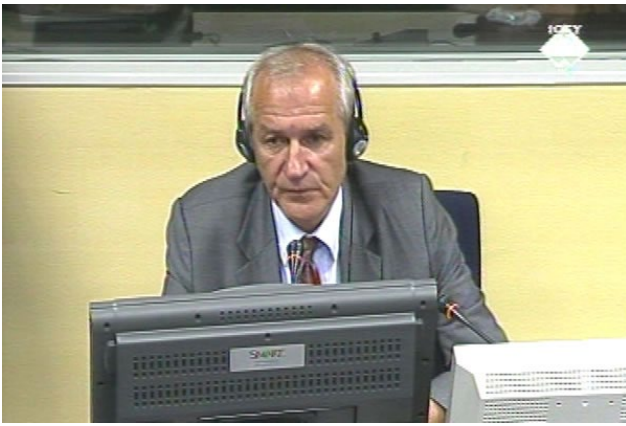
LOŠE OCENE ZA "UMETNIČKI DOJAM"

Ocene iz dokumenata VRS o zločinima nad nesrbima na području Sarajeva svedok Mladićeve odbrane, bivši komandant Igmanske brigade Velimir Dunjić, naziva "suviše uopštenim" poput onih o "umetničkom dojmu" u klizanju. Ne vidi ništa sporno u tome što se jedinica četničkog vojvode Brneta, u sastavu njegove brigade, opisuje kao "kriminalna grupa" koja nanosi štetu vojsci bosanskih Srba.

Nakon jučerašnjeg ispitivanja zaštićenog svedoka na zasedanju zatvorenom za javnost, u odbranu Ratka Mladića je svedočio bivši komandant Igmanske brigade - Velimir Dunjić. Na tu dužnost je stupio u avgustu 1992. i obavljao je do smene u januaru naredne godine. Suprotno navodima optužnice o terorisanju građana Sarajeva, svedok je u izjavi timu odbrane naveo da njegova jedinica nikada nije koristila artiljeriju za napade na civile, a da snajpere nije ni imala.

U kratkom glavnom iskazu Dunjić je rekao da ga iznenađuje "floskula" da je VRS bila "dominantna" i da je "s brda granatirala Sarajevo" s obzirom da je Sarajevsko-romanijski korpus, po njemu, bio u "nepovoljnom taktičkom položaju" u odnosu na protivnika. Armija BiH je, kaže, "prepisala praksu iz Drugog svetskog rata" dejstvujući po srpskim položajima u vreme verskih praznika poput Nikoljdana, Božića i pravoslavne Nove godine.

◀ Velimir Dunjić, svjedok odbrane Ratka Mladića

Svedok u izjavi ne pominje zločine za koje se tereti Mladić i navodi da je u okviru njegove brigade ratovala jedinica četničkog vojvode Branislava Gavrilovića Brneta, ali da tokom 1992. godine nije počinila nijedno krivično delo. Mada je Brnetu i njegovoj jedinici u izjavi posvećen tek jedan paragraf, tužilac Džeremi/Jeremy je veći deo unakrsnog ispitivanja posvetio toj temi.

Predao je zapisnik sa sastanka od 15. novembra 1992. godine na kojem bezbednjak korpusa upozorava prisutne, među kojima su bili i svedok i optuženi, na "izuzetno raširenu pojavu" krađa, pljački, razbojništava, kao i "praksu nepotrebnog maltretiranja i ubijanja pripadnika drugih nacionalnosti, posebno muslimanske"

za šta su odgovorni pripadnici "neformalnih grupa". Na pitanje da li se to odnosi i na njemu potčinjenu Brnetovu jedincu, Dunjić odgovara: "Nije tačno, dajte mi dokaz da su oni počinili jedan zločin dok sam ja bio komandant".

Taj dokaz nalazi se, po tužiocu, u izveštaju komandanta korpusa Stanislava Galića od 18. novembra 1992. godine gde se Brnetova jedinica opisuje kao "grupa kriminalaca koja svojim ponašanjem narušava ugled Vojske Republike Srpske". Radi se, kaže Dunjić, o "paušalnoj i uopštenoj oceni" poput one "za umetnički dojam u umetničkom klizanju". Štaviše, u Galićevoj formulaciji ne vidi ništa sporno i ne shvata zašto pominjanje "grupe kriminalaca" mora da znači da su činili zločine. Njihovo "nedolično ponašanje" se, kaže, možda odnosilo na sitnije prekršaje poput tuča u kafani ili odbijanja da se ustupi mesto starici u autobusu, a ne na zločine.

Dunjić je sa mesta komandanta brigade smenjen nakon sukoba sa generalom Galićem 14. januara 1993. godine. U policijskog izveštaju o incidentu se navodi da je Galić sa obezbeđenjem došao kod Dunjića, sa kojim su bili Brnetovi ljudi, i da se tokom rasprave konzumirao alkohol. U jednom trenutku, "kada su svi već bili pijani", Dunjić je skočio na Galića, "pocepao mu generalske činove i polio ga sosom". Svedok negira da je koristio alkohol, kao i da su ga čuvali Brnetovi ljudi, ali ne poriče da je pocepao Galiću činove, jer je ovaj navodno svojim ljudima naredio da pucaju u njega.

U iskazu u odbranu Radovanu Karadžiću, general Galić, koji je zbog terora nad građanima Sarajeva osuđen na kaznu doživotnog zatvora, je naveo da je Dunjić smenjen zato što je na svoju ruku hapsio pripadnike vojske bosanskih Srba, ali i zbog "neproporcionalnog korišćenja artiljerije" pri napadima na Sarajevo. Svedok odgovara da je granatirao samo neprijateljske položaje i da ne zna šta uopšte znači neproporcionalna upotreba artiljerije.

Na kraju iskaza Dunjić se zahvalio veću što mu je omogućilo da svedoči u odbranu "velikog srpskog junaka Ratka Mladića", na šta je predsedavajući sudija Ori/Orie odgovorio da "u sudnici nije dozvoljena nikakva propaganda", kao i da su svedokove reči ušle u zapisnik i biće uzete u obzir pri proceni njegovog iskaza.

2014-09-01

HAG/DEN HAAG

ISKAZ O RASPOREDU SNAGA ARMIJE BIH U SARAJEVU

Svedočeći u odbranu Ratka Mladića, bivši obaveštajac Sarajevsko-romanijskog korpusa Milorad Bukva naveo da je "muslimanska strana" u Sarajevu brojala između 35 i 38 hiljada ljudi, a da je koristila bolnice, škole i obdaništa kao komandna mesta i artiljerijske položaje.

◀ Milorad Bukva, svjedok odbrane Ratka Mladića

Pukovnik Milorad Bukva je tokom celog rata u BiH obavljao funkciju glavnog obaveštajnog oficira Sarajevsko-romanijskog korpusa i dužnost mu je, kaže, bila da prikuplja informacije o neprijateljskim snagama u Sarajevu. Odbrana Ratka Mladića njegovim iskazom nastoji da potkrepi tezu o nadmoćnosti Armije BiH na sarajevskom ratištu koja je u vojne svrhe koristila brojne civilne objekte u gradu i tako ih pretvorila u legitimne vojne mete.

Po Bukvinom iskazu, "muslimanske snage" u Sarajevu, u koje ubraja Prvi korpus Armije BiH i policijske specijalce, tokom rata su brojale između 35 i 38 hiljada naoružanih ljudi. Tvrdi da je komandno mesto Generalštaba Armije

BiH bilo u zgradi Predsedništva BiH, a da su komande nižih jedinica bile raspoređivane po civilnim zgradama, uključujući škole, obdaništa i bolnice. Sa tih mesta je, kaže, dejstvovano artiljerijom, a iz grada se pucalo i snajperima.

Upitan da ukaže na izvore svojih informacija, svedok je rekao da se do podataka dolazilo na osnovu prisluškivanja neprijateljskih sredstava veze, praćenja medija, ispitivanjem ljudi koji su napuštali Sarajevo preko srpske teritorije i

direktnim izviđanjem terena. U dokaze je uvedena mapa sa ucrtanim položajima i komandnim mestima Armije BiH na sarajevskom frontu koju je svedok obeležio tokom iskaza u odbranu bivšeg komandanta Sarajevsko-romanijskog korpusa Stanislava Galića.

Zanimljiva je Bukvina tvrdnja da je bio prisutan kada je presretnut telefonski razgovor između Alije Izetbegovića i Ejupa Ganića iz kojeg se može razumeti njihova uloga u napadu na kolonu JNA u povlačenju u Dobrovoljačkoj ulici. Presretnuti razgovor je, kaže, pohranjen u banjalučkoj arhivi vojske bosanskih Srba i bio je tamo do svedokovog napuštanja službe 2007. godine, ali ga odbrana do danas nije pribavila.

Osim pomenutog napada na kolonu JNA, svedok je u izjavi timu odbrane naveo i da su, po njegovim obaveštajnim informacijama, srpski civili u Sarajevu tokom rata maltretirani, ubijani i zatvarani u logore, a žene silovane. U isto vreme, negira da su za artiljerijske i snajperske napade na civile u gradu odgovorne jedinice korpusa kojem je pripadao, a za šta se Mladić između ostalog tereti.

Tužiteljica MekGregor/MacGregor je do sitnih detalja pitala svedoka o njegovim saznanjima o rasporedu neprijateljskih snaga u Sarajevu i ukazivala na manja odstupanja između mape koju je on nacrtao i vojne karte koju je tokom rata koristila Armija BiH. Svedok je odstupanja objasnio činjenicom da su jedinice tokom rata menjale položaje i komandna mesta.

Tužiteljica se trudila da ispita i razume razliku između obaveštajnog i bezbednosnog rada u vojsci, a Bukva je objasnio da je njegov, odnosno posao obaveštajaca, prikupljanje informacija o neprijatelju, a kolega bezbednjaka - sprečavanje "curenja" informacija o jedinicama vojske bosanskih Srba.

Unakrsno ispitivanje će biti nastavljeno i okončano sutra.

2014-09-02

HAG/DEN HAAG

DOKAZNA VREDNOST "RAVNA NULI"

Predsedavajući sudija opomenuo tužiteljicu da Mladićevog svedoka – pukovnika Milorada Bukvu – ne ispituje detaljno o tvrdnji da je masakr u redu za hleb insceniran od strane Muslimana, jer svoju tezu nije potkrepio činjenicama, pa je dokazna vrednost "ravna nuli".

◀ Milenko Inđić, svjedok odbrane Ratka Mladića

Na samom kraju iskaza bivšeg obaveštajca Sarajevsko-romanijskog korpusa Milorada Bukve, tužiteljica se osvrnula na njegovu tvrdnju da je masakr u redu za hleb u sarajevskoj ulici Vase Miskina 27. maja 1992. godine bio insceniran. Svedok, naime, u izjavi timu odbrane Ratka Mladića tvrdi da je izvesni Mirza Jamaković podmetnuo eksplozivnu napravu preko puta prodavnice i aktivirao je, što je rezultiralo pogibijom ljudi koji su čekali u redu za hleb. Pošto je o tome javno govorio nakon zločina, Jamaković je, po Bukvinoj verziji, izgubio ruku prilikom napada organizovanog od "predstavnik muslimanske vlasti", a ubrzo mu je od snajpera poginuo sin na mestu koje se navodno nije videlo sa srpskih položaja.

Upitan da ukaže na izvore tih informacija, svedok je rekao da mu je sve javio jedan "predratni izvor" čije ime nikada nije saznao, jer je u obaveštajnoj strukturi bio zaveden samo pod pseudonimom.

Budući da je tužiteljica MekGregor/MacGregor insistirala na detaljnim pitanjima o masakru u ulici Vase Miskina i sudbini oca i sina Jamakovića, prekinuo ju je predsedavajući sudija Ori/Orie. Rekao je da je dokazna vrednost Bukvine izjave o tom napadu "ravna nuli" jer ne sadrži činjenice koje bi se mogle proveriti. Ako toga nije svesna odbrana, to nije razlog da joj se, kako je objasnio, tužilaštvo "pridruži" i detaljno o tome unakrsno ispituje.

Tužiteljica je potom prešla na novu temu i svedoku predložila dokument iz januara 1993. godine iz kojeg se vidi da njegov kolega bezbednjak iz korpusa, pukovnik Lugonja, odobrava korišćenje muslimanskih zarobljenika za prinudni rad, odnosno kopanje rovova na prvoj liniji fronta. Bukva je ukazao da se, po navodima dokumenta, Lugonja "saglasio" što ne znači da je "odobrio", mada je posle priznao da je saglasnost bezbednjaka korpusa bila neophodna za slanje zarobljenika na front. Upitan da li je takav postupak bio zakonit, svedok odgovara da tako nešto zakonom "nije bilo definisano".

Nakon Bukve, na klupu za svedoke je izveden Milenko Inđić, bivši oficir za vezu Sarajevsko-romanijskog korpusa sa Unproforom i drugim međunarodnim organizacijama. U jednom paragrafu izjave braniocima i on je tvrdio da je muslimanska strana inscenirala incident u ulici Vase Miskina i druge napade na sarajevske civile, poput onih na tržnici Markale. Čak je upotrebio istu floskulu kao Bukva koju su navodno tokom rata koristili građani Sarajeva: "Gde god se pojavi TV ekipa, beži, nešto će se desiti", sugerišući tako da su incidenti unapred planirani i korišćeni u propagandne svrhe.

On je u glavnom iskazu tvrdio da je srpska strana tokom rata uredno poštovala potpisana primirja, a Armija BiH ih redovno kršila bilo otvaranjem vatre, bilo kopanjem rovova ispred svojih položaja. Mada, kako je objasnio, "u prirodi srpskog bića nije da se žali i traži zaštitu", njegova obaveza je bila da o svemu obavesti Unprofor. Isti ti pripadnici snaga UN u proleće 1995. godine su zarobljeni, a njihovo "stavljanje pod kontrolu" srpske vojske učinjeno je, priznaje Indić, po naređenju Mladićevog Glavnog štaba. To je urađeno jer su optuženi da su se stavili na stranu NATO koji je u to vreme bombardovao srpske položaje, a prema njima se, kaže svedok, postupalo profesionalno i bez maltretiranja. Njegov iskaz se nastavlja sutra.

2014-09-03

HAG/DEN HAAG

POHVALE "VELIKOM ŠARMERU" MLADIĆU

Navodi generala vojske bosanskih Srba Boška Gvozdena o Ratku Mladiću kao o visprenom i hrabrom komandantu oštrog uma, druželjubivom i čovekoljubivom šarmeru koga su žene obožavale... nisu impresionirali tužioca koji je odlučio da svedoku ne postavi nijedno pitanje.

◀ Boško Gvozden, svjedok odbrane Ratka Mladića

U odbranu Ratka Mladića danas je svedočio general Boško Gvozden, ratni komandant puka veze i, kasnije, Gradiške pešadijske brigade VRS. U izjavi timu odbrane on je opisao kako je funkcionisao sistem veze vojske bosanskih Srba tokom rata u BiH, ali je, sudeći po današnjem iskazu, glavni razlog njegovog dolaska u Hag bio da pohvali optuženog, odnosno svedoči o njegovom dobrom karakteru.

I pre nego što je postao komandant Glavnog štaba VRS, Mladić je, kaže svedok, uživao veliki ugled među oficirima JNA. O njemu se govorilo kao o "visprenom Hercegovcu" i hrabrom komandantu koji "u potezu rešava stvari". Gvozden ga je upoznao nakon formiranja vojske

bosanskih Srba u maju 1992. godine i tada je u njegovim očima samo potvrđena ranija dobra reputacija generala. "Radilo se o pravičnom čoveku, druželjubivom, čovekoljubivom i izuzetno strogom komandantu", opisuje svedok i dodaje da se radilo o velikom šarmeru koga su "žene obožavale". Pohvale optuženom očito nisu impresionirale tužioca, pa svedoku nije postavio nijedno pitanje.

Pre Gvozdena, okončano je unakrsno ispitivanje Milenka Indića, bivšeg oficira za vezu Sarajevsko-romanijskog korpusa sa Unproforom i drugim međunarodnim organizacijama. Tužilac Veber/Weber je na početku podsetio na deo svedokove izjave gde je naveo da je tokom 1993. godine od britanskog Unprofora dobio informaciju da je područje oko Higijenskog zavoda u Sarajevu gađala Armija BiH iako je kontrolisala taj deo grada. Zbog toga je, tvrdi Indić, general Rouz/Rose protestovao kod bosanskih vlasti. Rouz je, podseća tužilac, u Sarajevo na mesto komandanta snaga UN stigao tek u januaru 1994. godine, pa pre toga nije mogao da upućuje proteste, a svedok odgovara da je možda pogrešio godinu, ali stoji iza iskaza o "samogranatiranju" Armije BiH.

Budući da je negirao tezu optužbe da su bosanski Srbi držali Sarajevo u blokadi, sprečavajući čak i medicinsku evakuaciju ranjenika preko aerodroma, tužilac je predočio izveštaj agencije Frans Pres/France-Presse iz novembra 1993. godine u kojem se navodi da je Indić oficirima Unprofora rekao da ga nije briga što će jedan ranjeni civil iz grada umreti ako se ne dozvoli humanitarni let sa aerodroma. To je, odgovara svedok, "čista glupost i laž".

On ne poriče navod optužbe da je 26. maja 1995. godine učestvovao u hapšenju 21 pripadnika francuskog bataljona koji su bili smešteni u kasarni Lukavica. Na svoju ulogu u tom procesu je, kaže, "ponosan", iako je pre hapšenja na Francuze otvorena vatra. Sve je, objašnjava, rađeno "u međusobnom dogovoru" po sledećem scenariju: Francuzi su od više komande imali zabranu da se predaju, pa se Indić sa njima sporazumeo da se povuku u zgradu, a da srpski vojnici po njima otvore vatru, što bi im bio dobar "alibi" da se predaju. Nakon nekoliko minuta pucnjave po zgradi i vozilima Unprofora, francuski vojnici su, kaže, izašli sa belom zastavom i predali se.

Na kraju iskaza ni Indić nije štedeo reči hvale na Mladićev račun, navodeći da je srećan što je imao priliku da upozna osobu koja je, kako god da se suđenje okonča, "ušao u istoriju među srpske velikane". Odbacio je, međutim, sugestiju da je lični prijatelj optuženog i da zato ima interes da svedoči u njegovu korist. Suđenje Ratku Mladiću se nastavlja sutra.

2014-09-04

HAG/DEN HAAG

“NOVA DEMOGRAFSKA POLITIKA” BOSANSKIH SRBA

Svedočeći u odbranu Ratka Mladića, bivši član komisije za razmene Radovan Glogovac tvrdio da je politika rukovodstva bosanskih Srba bila da se s jedne strane pomogne srpskim izbeglicama, a s druge izađe u susret nesrbima koji su tražili odlazak. Tužilac odgovara da su nesrpski civili razmenjivani za vojnike, a srpske izbeglice naseljavane na područja odakle su Muslimani i Hrvati otišli.

◀ Radovan Glogovac, svjedok odbrane Ratka Mladića

Bivši funkcioner Srpske demokratske stranke iz Zenice Radovan Glogovac je u izjavi timu odbrane Ratka Mladića naveo da su Srbi iz te opštine tokom rata maltretirani, ubijani i zatvarani, a da im je u isto vreme zabranjen odlazak sa ciljem da se “po svaku cenu stvori slika multietničnosti”. Oni su ipak odlazili, pa ih, kaže, danas u Zenici skoro uopšte nema, a pre rata je bilo 22.000 Srba.

Svedok je napustio Zenicu u junu 1992. i uhlebljenje pronašao u vladi Republike Srpske, gde je od početka 1993. bio savetnik ministra bez portfelja Velibora Ostojića i član komisije za razmenu. Sa te pozicije je, kaže, nastojao da pomogne nesrpskom stanovništvu Republike Srpske da se preseli u drugi deo BiH, ali samo po njihovom izričitom zahtevu.

Glogovac je odbacio sugestiju tužioca Traldija da je srpska strana menjala civile za vojnike, pa mu je u unakrsnom ispitivanju predočen izveštaj Državne bezbednosti Mrkonjić Grada o razmeni iz jula 1994. godine. Tada je, po izveštaju, u prisustvu svedoka Armija BiH vojsci bosanskih Srba predala osam vojnika, a zauzvrat dobila deset svojih boraca i oko 200 civila. Svedok objašnjava da su tom prilikom menjani vojnici za vojnike, a civili su “slobodo otišli” u nezavisnom aranžmanu. Izveštaj srpskih obavestajaca je nazvao “neozbiljnim”.

Tužilac je potom predočio naređenje generala Zdravka Tolimira iz oktobra 1994. godine u kojem zahteva da vlasti Republike Srpske razmenjuju nesrpske civile za srpske vojnike. Odmah zatim, predočen je izveštaj bosanske komisije za razmenu iz kojeg se vidi da se upravo to i dogodilo, odnosno da su 15. oktobra 1994. godine srpski borci razmenjeni za muslimanske zarobljenike među kojima je, osim vojnika, bilo žena, dece i staraca. Glogovac odgovara da za takve primere ne zna i da on to svakako nije radio.

Tužilac je pokazao i nekoliko ratnih skupštinskih govora ministra Ostojića u kojima se zalaže za naseljavanje srpskih izbeglica na “osetljiva područja” poput Podrinja, Posavine i sansko-uskog reona sa ciljem da se u sklopu “nove demografske politike” ostvari “geografski kontinuitet” srpskog naroda. To je, po svedoku, bilo nemoguće ostvariti jer su pomenuta područja uglavnom bila razorena i neprikladna za naseljavanje.

Budući da je, poput mnogih prethodnika na klupi za svedoke, Glogovac tvrdio da su se za rat prvi pripremali Hrvati i Muslimani a Srbi tek kasnije odgovorili “samoorganizovanjem”, tužilac ga je suočio sa dva dokumenta koji pokazuju suprotno. Prvi je zapisnik sa skupštinskog zasedanja na kojem funkcioner SDS Jovan Tintor opisuje da je još 1991. godine “po naređenju predsednika” formirao vojne jedinice. Glogovac je odbacio takve navode i dodao da se radi o “ličnoj propagandi” čoveka koji je bio sklon “praznim pričama”.

Drugi dokument je izveštaj Druge vojne oblasti JNA iz marta 1992. godine u kojem se navodi da je zeničkim Srbima podeljeno 1.700 komada oružja, ali svedok i taj podatak odbacuje kao malo verovatan.

Dokazni postupak odbrane Ratka Mladića nastavlja se u ponedeljak.

2014-09-08

HAG/DEN HAAG

KAKO “PRAZKOM PUŠKOM” SRAVNITI “POLA SARAJEVA”

Komentarišući ratne izjave Ratka Mladića da će, u slučaju napada na kasarnu JNA, “sravniti pola Sarajeva sa zemljom”, bivši komandant Četvrtog korpusa Milosav Gagović kaže da je optuženi tada “pretio praznom puškom”, iako su na suđenju izvedeni dokazi da je narednih dana na grad palo između pet i deset hiljada granata.

Rat u Sarajevu je počeo “lovom na veštice”, odnosno ubistvima Srba od strane muslimanske paravojske u organizaciji rukovodstva BiH, tvrdi svedok Mladićeve odbrane – general Milosav Gagović. On je od 10. maja do 1. juna 1992. godine bio komandant Četvrtog korpusa JNA koji je nakon toga - naređenjem koje je sam potpisao - preimenovan u Sarajevsko-romanijski korpus vojske bosanskih Srba. Na suđenju bivšem komandantu korpusa Dragomiru Miloševiću, Gagović je rekao da “ne isključuje mogućnost da je taj potpis falsifikovan”.

◀ Milosav Gagović, svjedok odbrane Ratka Mladića

Odgovarajući na pitanja branioca Ivetića, svjedok je rekao da je u medijskim izveštajima uoči rata "iskrivljavana slika" o količini artiljerijskog naoružanja tako što je navedeno da Srbi imaju deset puta više od stvarnog stanja, a da u gradu nema artiljerije. Istina je, kaže, da su na brdima oko Sarajeva u maju 1992. bila razmeštena 54 artiljerijska oruđa, a u gradu samo 20 manje. Tvrdi da, dok je on bio tamo, sa položaja korpusa nije pucano po civilima u gradu.

Tužiteljica Bajbils/Bibles je predočila transkript presretnutog razgovora od 11. maja 1992. godine u kojem učestvuju Gagović i Mladić iz kasarne u Lukavici i general Baroš iz kasarne Maršal Tito. Mladić govori da je

Sarajevo "blokirano" i da Muslimana "neće biti" ako ikome od pripadnika JNA bude falila "dlaka s glave". U izveštaju sa sastanka sa pripadnicima Unprofora od 20. maja se navodi da je Mladić pretio da će u slučaju napada na kasarnu Maršal Tito "sravniti pola grada sa zemljom". Tu je, objašnjava Gagović, do izražaja došla Mladićeva sklonost da "preti praznom puškom", jer on "nije raspolagao sredstvima da sruši jednu kuću a kamoli pola grada".

U unakrsnom ispitivanju su pokazana dva presretnuta razgovora svjedoka sa izvesnim pukovnikom Vukovićem kojima Gagović kaže "udri po ovima, rode, pogrešiti nećeš" i traži da se u "gusto naselje Velešiće udari svom snagom". Danas tvrdi da je u prvom razgovoru naredio napade na neprijateljske jedinice u šumovitom području da bi sprečio prodor Muslimana ka Rajlovcu, a da je i napad na Velešiće bio u svrhu sprečavanja napada iz grada. Predsedavajući sudija Ori/Orie je podsetio da je veće primilo dokaze da je 14. maja 1992. godine, otprilike u vreme kada su razgovori presretnuti, na Sarajevo palo između pet i deset hiljada granata. Gagović je u odgovoru upotrebio formulaciju s početka iskaza, navodeći da je i u tom slučaju slika o artiljerijskoj nadmoći Srba "iskrivljena".

Svedoku je, tvrdi, nuđeno da preuzme komandovanje Sarajevsko-romanijskim korpusom, ali se, kaže, "zahvalio" i vratio u Srbiju i tamo ubrzo ostvario pravo na penziju. Tako je izbegao sudbinu Stanislava Galića i Dragomira Miloševića koji su, kao nekadašnji komandanti korpusa, osuđeni na doživotnu odnosno 29-godišnju kaznu zatvora zbog artiljerijskog i snajperskog terora nad građanima Sarajeva. To je, inače, samo jedan od četiri udružena zločinačka poduhvata za koje se Ratko Mladić tereti.

U nastavku zasedanja iskaz je počeo bivši predsednik vlade bosanskih Srba Vladimir Lukić.

2014-09-09

HAG/DEN HAAG

PREMIJER NE ZNA ZA SILOVANJA

Bivši premijer bosanskih Srba Vladimir Lukić tvrdi da je njegova vlada štitila sve građane bez obzira na naciju, a tužilac sugerisao vlast nije preduzimala ništa dok žrtve, pored Muslimana i Hrvata, nisu postali i sami Srbi. O silovanjima nesrpskih devojčica i žena na više lokacija u BiH svjedok ne zna ništa "jer nije bio tamo".

◀ Vladimir Lukić, svjedok odbrane Ratka Mladića

Ratni premijer Republike Srpske Vladimir Lukić je, u izjavi koju je odbrana Ratka Mladića danas uvela u spis, sugerisao da je rukovodstvo bosanskih Srba jednako tretiralo sve građane bez obzira na nacionalnu pripadnost. Njegova vlada je, tvrdi, policiji i vojsci izdavala naloge da koriste "sva legalna sredstva" kako bi se zaštitilo stanovništvo. Ipak, navodi da nije bilo moguće kontrolisati situaciju na terenu, između ostalog i zato što su lokalne vlasti bile do te mere samostalne da je Republika Srpska tokom rata funkcionisala kao "konfederacija opština".

Pre nego što je u decembru 1992. godine na predlog Radovana Karadžića postavljen na čelo vlade, Lukić

je bio delegat srpskog rukovodstva za vezu sa Unproforom i na toj funkciji je, priznaje, primao česte prigovore međunarodnih predstavnika zbog napada na sarajevske civile sa artiljerijskih i snajperskih položaja bosanskih Srba. Kaže, međutim, da je Unprofor bio pristrasan jer je uvek polazio od pretpostavke da su za incidente odgovorni Srbi, a nije reagovao na Lukićeve pritužbe zbog zločina nad srpskim civilima u gradu.

Tužilac Traldi je sugerisao da je svjedok bio deo rukovodstva koje je imalo za cilj da nasilnim sredstvima stvori čist srpski entitet i predočio mu izjavu člana predsedništva Republike Srpske Nikole Koljevića sa sastanaka sa predsednikom Hrvatske Tuđmanom u Zagrebu u januaru 1993. godine na kojem se raspravlja o podeli BiH. Koljević

se tada zalagao za "homogenizaciju" srpskih i hrvatskih teritorija u BiH i predlagao osnivanje "agencije za civilizovanu razmenu stanovništva". Mada je u izjavi naveo da je pre rata imao "identične stavove" sa Koljevićem, svedok kaže da o homogenizaciji delova BiH nikada nisu pričali.

Tužilac je ukazivao da je Lukić doprineo stvaranju homogenog srpskog entiteta time što je ministre Ostojića i Brđanina ovlastio da se bave zbrinjavanjem srpskih izbeglica. A oni su taj proces, sudeći po izjavama na sednicama vlade i skupštine, sprovodili tako što su naseljavali Srbe u "osetljiva područja" kao što su Podrinje, Posavina i bosanska Krajina, što je opet u skladu sa dokumentom "Šest strateških ciljeva" u kojem je srpsko rukovodstvo oivičilo svoj entitet u BiH. Svedok odgovara da su nastojanja Ostojića bila nerealna i da je imao ideje da pravi nove gradove za hiljade izbeglica, što je bilo nemoguće zbog nedostatka sredstava.

Da su zločine nad nesrpskim civilima činili pripadnici regularnih snaga Republike Srpske tužilac dokazuje i pomoću svedokovog pisma u kojem je upozorio Mladićev Glavni štab da njegovi vojnici pljačkaju, ubijaju i siluju civile na sarajevskoj Grbavici i u drugim mestima. Nastojeći da relativizuje svoj tadašnji stav, svedok kaže da je bilo ljudi koji su se "prikačili" vojsci i "radili šta su hteli", a on ih je nazvao pripadnicima VRS zato što su bili u uniformi.

U Mladićevom ratnom dnevniku se navodi da mu je Lukić u martu 1993. rekao da vojnici siluju "čak i Srpkinja", a svedok je u jednom izveštaju zabeležio da "čak ni Srbi nisu više sigurni". Svestan da su mu takvi navodi predočeni sa ciljem da se ukaže da je reagovao tek kada su i Srbi postali meta, rekao je da "čak" nije reč koju je on upotrebljavao, ali da ipak stoji iza tadašnjih navoda. Kaže da je hteo da "naglasim" problem, jer ako se napadaju Srpkinja "koje su imale zaštitu svojih muževa", šta se tek radi sa drugim ženama. Odlučan je, međutim, da je srpska policija jednako štitila sve žene.

Uprkos navodnoj zaštiti, nesrpske žene u BiH su, sugeriše tužilac, masovno silovane. Predočio je izveštaj stalnog predstavnika Hrvatske Marija Nobila u UN iz januara 1993. godine u kojem se navodi da su se silovanja dešavala u "prvoj fazi etničkog čišćenja" u mestima iz kojih su Muslimani i Hrvati kasnije "potpuno proterani", poput Bijeljine, Zvornika, Foče, Višegrada, Doboja, Prijedora, Kozarca i Modriče. "O tome ne znam ništa jer tamo nisam bio", odgovara Lukić, ali zna da su prva silovanja u BiH počinili Hrvati nad Srpkinjama, kao i da su Muslimani tvrdili da se njihove žene siluju svuda gde su ratovali sa Srbima.

2014-09-10

HAG/DEN HAAG

SVEDOK RUŠI TEORIJU O "ZLOČESTIM SRBIMA"

Bivši premijer Republike Srpske Vladimir Lukić prihvata da su Srbi tokom rata počinili određeni broj zločina, ali ukazuje da je s tim u vezi širena propaganda sa ciljem da se izazove "sažaljenje nad Muslimanima". Iskaz pripadnika Mladićevog ratnog obezbeđenja.

◀ Vladimir Lukić, svjedok odbrane Ratka Mladića

Pred kraj unakrsnog ispitivanja bivšeg premijera Republike Srpske Vladimira Lukića, tužilac je sugerisao da je ratna politika rukovodstva bosanskih Srba dovela do enormnog povećanja procenta Srba u pojedinim opštinama. Predočio je rezultate popisa iz 1993. iz kojeg se, recimo, vidi da je udeo srpskog stanovništva u Prijedoru porastao sa predratnih 42 na 96 odsto. Lukić nije poricao takav razvoj događaja, ali je naveo da su svi narodi u BiH iz straha bežali sa teritorija pod tuđom kontrolom.

Tužilac je, takođe, ukazao na svedokove reči iz oktobra 1994. godine kada je predviđao da nakon rata procenat nesrba u Republici Srpskoj neće biti veći od 10 do 15 odsto. Danas objašnjava da to nije bila njegova želja, već procena na osnovu mišljenja da se veliki broj građana neće vratiti svojim kućama jer su na drugim mestima "pronašli bolje uslove života".

U dodatnom ispitivanju svedok je odgovarao na pitanja branioca Ratka Mladića na čiji poziv je došao u Hag. Objasnjavajući svoja ratna upozorenja optuženom i njegovom Glavnom štabu o pljačkama, silovanjima i ubistvima, suprotno tadašnjoj tvrdnji da su počinio pripadnici vojske, danas je rekao da je u BiH s početkom rata došlo do "naleta ljudi sumnjivog morala" iz drugih republika koji su odgovorni za zločine. Na pitanje da li je od njega neko tražio da prikriva zločine, rekao je "bože sačuvaj", a kada je trebalo da objasni reakciju Mladića na njegove izveštaje, naveo je da se vojska trudila da zavede red.

Branilac Branko Lukić je sugerisao da su tokom rata plasirane brojke od 50-60.000 silovanih Muslimanki i 200-300.000 ubijenih Muslimana, a svedok odgovara da se radilo o ratnoj propagandi sa ciljem da se izazove "sažaljenje nad Muslimanima, a da se osude zločesti Srbi".

Na samom kraju iskaza premijera Lukića predsedavajući sudija ga je pitao da li uopšte priznaje da su srpska policija i vojska tokom rata u BiH počinile zločine ili su svi izveštaji o masovnim ubistvima, poput streljanja oko 200 ljudi na Korićanskim Stijenama, preterivanje i propaganda. Svedok je prihvatio da je do pomenutog incidenta zaista došlo, ali kaže da su zločini činjeni na svim stranama, a da se "samo srpski prikazuju".

Nakon Lukića, na klupu za svedoke je izveden Đorđe Marjanović, pripadnik Mladićevog ratnog obezbeđenja, koji je u izjavi timu odbrane pohvalio bivšeg šefa navodeći da je uvek imao "pozitivan pristup prema civilima i zarobljenicima". Tvrdi da je tokom srebreničke operacije u julu 1995. godine bio na desetodnevnom dopustu, što je dokaz da napad nije planiran, jer da jeste, ne bi mu bilo dopušteno da ode. U kratkom unakrsnom ispitivanju tužilac je predočio video snimak s kraja jula 1995. godine na kojem svedok stoji iza Ratka Mladića dok ovaj ispraćajući izbeglice iz Žepe kaže: "Svima vam opraštam i poklanjam život, nemojte više dolaziti predame na front. Sledeći put nema opraštaja".

Marjanović je u iskazu naveo da je tokom rata pokušao atentat na Ratka Mladića i to sa snajperskih položaja francuskog bataljona Unprofora. Tada je, kaže, ubijen jedan vojnik iz pratnje, a drugi – Mladićev rođak Mlađo Kenjić – ranjen. Odbrana je najavila da će Kenjić svedočiti pred sudom.

Suđenje Mladiću nastavlja se idućeg utorka.

2014-09-11

HAG/DEN HAAG

MLADIĆ PROTIV IZVOĐENJA DOKAZA O TOMAŠICI

U odgovoru na zahtev optužbe da ponovo otvori dokazni postupak zbog prezentovanja dokaza u vezi sa masovnom grobnicom Tomašica kod Prijedora, odbrana Ratka Mladića navodi da bi se prihvatanjem zahteva nanela šteta optuženom i podseća na odluku veća u predmetu Radovana Karadžića gde je sličan zahtev tužilaštva odbačen.

◀ Ratko Mladić u sudnici Tribunala

Odbrana Ratka Mladića traži da se odbaci zahtev za ponovno otvaranje tužiočevog dokaznog postupka u svrhu prezentovanja dokaza o masovnoj grobnici Tomašica kod Prijedora. U podnesku se navodi da bi izvođenje novih dokaza optužbe usred dokaznog postupka odbrane nanelo štetu optuženom.

Tužilac je, podsetimo, u avgustu uputio zahtev za izvođenje dokaza o Tomašici koje bi podrazumevalo dostavljanje 43 dokumenta i iskaze 13 svedoka – sedmero preživelih i uposlenika rudnika Ljubija i šest eksperata. Grobnica je otkrivena u septembru 2013., usred tužiočevog dokaznog postupka, a informacije su prikupljane do jula ove godine. Tela koja su ekshumirana

eksperti povezuju sa zločinima na više lokacija pomenutih u Mladićevoj optužnici: ubistvima u mestima Kozarac, Habmarine, Brdo, Biščani i okolnim zaseocima, kao i sa egzekucijama zatočenika prijedorskih logora Keraterm i Omarska.

Odbrana podseća da je od otkrivanja grobnice do podnošenja zahteva za ponovno otvaranje dokaznog postupka prošlo skoro godinu dana, a tužilac je bio obavezan da izvrši istragu "bez odlaganja". Osim toga, po računici branilaca, izvođenje dokaza o Tomašici ne bi produžilo suđenje za samo dve sedmice, koliko tužilac traži za prezentovanje dokaza, već za celih 14 sedmica ukoliko se uračunaju pripreme odbrane i njeno iznošenje odgovora. Sem toga, odbrana se suočava sa nedostatkom novca za plaćanje veštaka koji bi odgovorili na argumente optužbe.

Nove informacije o Tomašici, po odbrani, nisu relevantne za Mladićevo suđenje jer se odnose na tačke optužnice o kojima su već izvedeni dokazi u tužiočevom postupku, tako da ne predstavljaju nove već samo "dodatne" dokaze. Branioci dodaju i da se u ratnom dnevniku optuženog pominje Tomašica, ali on odgovornost za ubistva skida sa vojske i upućuje na istragu od strane nadležnih organa. Dokazi o Tomašici su, navodi odbrana, možda važni za druge tužiočeve predmete, ali ne i onaj protiv generala Mladića.

Zbog svega navedenog, branioci smatraju da bi izvođenje dokaza o Tomašici u ovoj fazi postupka nanelo štetu optuženom i izazvalo bespotrebni prekid i produžetak procesa. Dodatni argument za neprihvatanje tužiočevog zahteva bi, po odbrani, trebalo da bude i odluka veća iz predmeta Radovana Karadžića koje je sličan zahtev odbacilo u martu ove godine.

2014-09-16

HAG/DEN HAAG

MLADIĆEV SVEDOK O MASAKRU U AUTOBUSU

Bivši zamenik komandanta Rajlovačke brigade priznaje da je u junu 1992. godine u kasarni Rajlovac bilo premlaćivanja muslimanskih zatočenika od strane "onih koji nisu hteli da slušaju", odnosno pripadnika paravojnih jedinica, ali negira da je znao za izvođenje iz kasarne na prinudni rad i ubistvo najmanje 47 zarobljenika u autobusu na putu ka Palama.

◀ Mihajlo Vujasin, svjedok odbrane Ratka Mladića

U izjavi braniocima Ratka Mladića oficir vojske bosanskih Srba Mihajlo Vujasin je potkrepio sve najvažnije teze odbrane u vezi sa sarajevskim ratištem – da je srpska strana držala pripadnike Prvog korpusa Armije BiH u blokadi sa ciljem da spreči njihov angažman na drugom delu fronta, zatim da Sarajevsko-romanijski korpus nije preduzimao ofanzivna dejstva, da je "muslimanska strana" držala dominantne kote u gradu, kao i da srpska vojska nikada nije gađala civilne ciljeve u Sarajevu. Svedok nastupa kao bivši zamenik komandanta Rajlovačke brigade, a od septembra 1992. godine bio je načelnik inženjerije u komandi korpusa.

U kratkom glavnom ispitivanju, Vujasin je naveo da je optuženi u junu 1992. godine, uprkos protivljenju dela vojske i srpskih civilnih vlasti, naredio da se sarajevski aerodrom prepusti Unproforu. Tvrdi i da su sarajevski Srbi sprečavani da napuste grad jer je cilj muslimanskih vlasti bio da se stvori slika multietničnosti i tako osvoje simpatije međunarodne zajednice. Srbima je, kaže, bilo dozvoljeno da izađu samo uz veliku nadoknadu.

U izjavi braniocima je naveo da njegova jedinica nije imala snajpere, niti artiljerijska oruđa kalibra većeg od 82mm, pa je tužilac u unakrsnom ispitivanju ukazao na dokument iz kojeg se vidi da Rajlovačka brigada potražuje 9.000 metaka za snajpere 7,9mm i 50 granata od 105mm. Svedok je zatim priznao da je u brigadi bilo pušaka sa optičkim nišanom iz kojih je pucano mecima 7,9mm, a granate su, kaže, naručivane da bi se prosledile jedinicama koje su imale odgovarajuće oruđe i onda dejstvovala po ciljevima koje bi njegova komanda odredila.

Rajlovačka brigade je, ukazuje tužilac, krajem maja 1992. godine, kada je svedok privremeno obavljao dužnost komandanta, učestvovala u napadu na selo Ahatoviće. Tada je više stotina civila, među kojima je bilo žena i dece, sprovedeno i zatvoreno u kasarnu Rajlovac. Vujasin kaže da se radilo o pokušaju da se civili zaštite od srpskih paravojnih grupa, ali priznaje da je i pored toga bilo slučajeva maltretiranja zatočenika. Ranije je, svedočeci na suđenju Karadžiću, rekao da zna za "jedan do dva slučaja prebijanja", a danas prihvata da ih je bilo "dva-tri, možda i više". Ne poriče ni navod članka agencije Frans pres u kojem se kaže da je jedan zatvorenik na smrt pretučen, ali naglašava da to nisu uradili njegovi vojnici već "oni koji nisu hteli da slušaju", odnosno pripadnici neregularnih snaga.

U istom članku se navodi da je sredinom juna iz kasarne izvedena grupa Muslimana, smeštena u autobus koji je na putu ka Palama zaustavljen pod izgovorom da je došlo do kvara. Nakon toga, na autobus je otvorena vatra i tom prilikom je stradalo najmanje 47 ljudi. Vujasin je uporno tvrdio da o pomenutom incidentu nije znao ništa, a nije ga pokolebala ni tužiočeva primedba da su o tome bili informisani čitaoci u Francuskoj, ali ne i on kao vršilac dužnosti komandanta Rajlovačke brigade. Na pitanje predsedavajućeg sudije da li je ikada naredio istragu o ubistvu ljudi iz autobusa, svedok odgovara odrečno. Ubistva zatočenika u kasarni Rajlovac i onih odvezenih autobusom navode se u delu optužnice protiv Ratka Mladića koji se bavi udruženim zločinačkim poduhvatom sa ciljem etničkog čišćenja jednog broja opština u BiH 1992. godine. Iskaz Mihajla Vujasina biće okončan sutra.

2014-09-17

HAG/DEN HAAG

POSLEDICE NAPADA NA AHATOVIĆE

Bivši pripadnik vojske bosanskih Srba Stojan Džino kao učesnik napada na sarajevsko selo Ahatoviće komentarisao navode optužnice o posledicama tog čina – zatvaranju, premlaćivanju i ubistvima zarobljenih Muslimana i rušenju lokalne džamije.

Pored tvrdnji koje iznose bezmalo svi svedoci odbrane Ratka Mladića, poput onih o brojčanoj prednosti Armije BiH i odbrambenom delovanju vojske bosanskih Srba na sarajevskom ratištu, bivši pripadnik Rajlovačke brigade Stojan Džino je opisao i borbe u selu Ahatovići, krajem maja i početkom juna 1992. godine. Po optužnici, tokom i nakon napada na Ahatoviće dogodilo se nekoliko zločina poput teških premlaćivanja i ubistava zarobljenih muslimanskih muškaraca i spaljivanja lokalne džamije.

◀ Stojan Džino, svjedok odbrane Ratka Mladića

Džino kaže da su 29. maja 1992. godine muslimanske snage napale srpske položaje u opštini Rajlovac, pa je usledio "protivnapad" u kojem su zauzeti Ahatovići. Svedok je komandovao jednim vodom Rajlovačke brigade i seća se da su njegovi vojnici zarobili 19 pripadnika Armije BiH s kojima su postupali "ljudski i humano" i sproveli ih u kasarnu Rajlovac.

Tužilac Edvard Džeremi/Edward Jeremy je u nakrsnom ispitivanju sugerisao da je to bio tek deo muslimanskih zarobljenika i da su mnogi od njih u kasarni teško premlaćivani, ponekad nasmrtni. Džino kaže je nakon mesec ili dva saznao da je u kasarni "bilo takvih stvari". Tužilac je zatim suočio svedoka sa navodom optužnice

po kojem je sredinom juna 1992. godine grupa Muslimana iz Ahatovića odvedena iz kasarne autobusom koji je na putu ka Palama zaustavljen pod izgovorom da je došlo do kvara, nakon čega je na njega otvorena minobacačka i pešadijska vatra. Tada je, po dokazima optužbe, stradalo najmanje 47 ljudi. Svedok je rekao da neposredno nakon incidenta o njemu nije imao saznanja i da je za stradanje zarobljenika saznao tek mnogo kasnije.

Odgovarajući na pitanja branioca Miodraga Stojanovića u dodatnom ispitivanju, rekao je da se "uopšte nije znalo ko je napao autobus", jer se incident odigrao u na šumskom putu u "međuzoni" između srpskih i muslimanskih snaga. Prekinuo ga je sudija Ori/Orie ukazujući da se radi o "nagađanju", a da je Pretresno veće dobilo "direktnije dokaze" od drugih svedoka. Na sudijsko pitanje o izvoru informacija, Džino je rekao da je 1994. godine prolazio tim putem i video ostatke napadnutog autobusa. Upitan da kaže tačnu lokaciju, odgovorio je: "Ne znam, ali sam video".

Razaranje sakralnih objekata i spomenika kulture se u optužnici protiv Ratka Mladića navodi kao element progona. Jedan od takvih objekata je i džamija u Ahatovićima koja je, po tužiocu, razorena 4. juna 1992. godine od strane pripadnika vojske bosanskih Srba. Današnji svedok je potvrdio odgovornost srpskih vojnika za razaranje džamije i dodao da ne zna tačno kako se to desilo, ali je video da je minaret odleteo u nebo "kao vasijski brod".

Svedok je u izjavi timu odbrane naveo da je u mesnoj zajednici Dobroševići koja je obuhvatala Ahatoviće živelo 999 Srba, 1.066 Muslimana i oko 200 Hrvata. Odnos se, priznaje, tokom rata drastično promenio, jer su, osim jedne muslimanske i tri hrvatske porodice, svi nesrbi napustili to područje. Džino, međutim, odbacuje tužiočevu sugestiju da su otišli zbog politike progona, navodeći da se radilo o prirodnoj težnji da se ljudi tokom rata sele na teritoriju pod kontrolom svojih sunarodnika.

Nakon Stojana Džine, na sednici zatvorenoj za javnost počeo je iskaz zaštićenog svedoka odbrane.

2014-09-18

HAG/DEN HAAG

SVJEDOK: "STVARANJE NEREDA I ŠTO GORE SLIKE O SRBIMA"

Zaštićeni svjedok Mladićeve odbrane tvrdi da je Armija BiH odgovorna za snajperski i artiljerijski teror nad Sarajevom. Muslimani su otvarali vatru po sopstvenim građanima s ciljem da stvori "što veći nered i što gora slika o srpskoj strani", a "inscenirali" su i incident na Marakalama.

◀ Ratko Mladić u sudnici Tribunala

Odbrana Ratka Mladića nastoji da pobije dokaze optužbe o snajperskom i artiljerijskom teroru nad Sarajevom. i njegovim građanima i optužuje Armiju BiH da je "inscenirala" incidente navedene u optužnici u namjeri da za njih optuži protivničku stranu.

Prema iskazu zaštićenog svjedoka sa pseudonimom "GRM-246", koji je tokom rata očito bio angažovan na obavještajno-bezbjednosnim poslovima, muslimanski snajperisti s položaja kod Zemaljskog muzeja i oko željezničke stanice su otvarali vatru po sopstvenim građanima s ciljem stvaranja "panike" utrenucima kada su u Sarajevu dolazili "važni gosti", predstavnici međunarodne zajednice. Cilj je, po riječima svjedoka, bio

da se stvori "što veći nered i što gora slika o srpskoj strani".

Mladićev branilac Ivetić je ukazao na jedan izvještaj srpskih organa vlasti, čiji je autor i potpisnik bio svjedokov zamjenik, u kojem se navodi da je incident na Marakalama "insceniran". Svjedok je rekao da stoji iza svega što je navedeno u tom dokumentu, ali nije precizirao na koji incident na Marakalama se odnose ti navodi. Rekao je da se "radi o događajukoji je bio poguban za mnogo, mnogo građana".

Iz svjedokovih odgovora na sudijska pitanja se, pak, moglo zaključiti da svjedok misli na incident na Marakalama od 5. februara 1994. godine u kojem je ubijeno 66, a ranjeno oko 140 Sarajlija. Svjedok je rekao da se u jednomkadru snimka sa lica mjesta vidi neki vladin stručnjak za kontra-diverzionu zaštitu koji je bio sposoban da napravi eksplozivnu napravu. Osim toga, dodao je da se na snimku vide samo tijela ljudi i čuju jauci, a "nema razvaljenih tezgija i krvi".

U spomenutom dokumentu srpskih organa se, između ostalog, navodi da su tijela žrtava prije nego što su podmetnuta na mjesto eksplozije sakupljena i držana u "hladnjačama". Na pitanje predsjedavajućeg sudije Orija/Orie koji je bio izvor te informacije svjedok je odgovorio da su to saznali od "prebjega", odnosno ljudi koji su prelazili sa jedne strane na drugu, a da "drugih dokaza nije bilo".

Iskaz ovog svjedoka se nastavlja sutra i po svoj će prilici najvećim dijelom, kao i danas, proteći na sjednici zatvorenoj za javnost.

2014-09-19

HAG/DEN HAAG

TUŽILAC NE ODUSTAJE OD TOMAŠICE

Suprotno tvrdnjama odbrane da su dokazi o Tomašici nerelevantni i da bi njihovo izvođenje dovelo do značajnog odlaganja postupka, tužilac tvrdi da odlaganje ne mora biti veliko ukoliko branioci već sada počnu pripreme i naglašava da su dokazi relevantni jer ukazuju na umešanost vojske bosanskih Srba pod komandom optuženog u zločine na području Prijedora.

◀ Dermot Groome, tužilac na suđenju Ratka Mladića

U odgovoru na prošlonedeljno protivljenje odbrane Ratka Mladića zahtevu da se ponovo otvori dokazi postupak optužbe sa ciljem prezentovanja dokaza o masovnoj grobnici Tomašica kod Prijedora, tužilac traži da se argumenti branilaca odbace. U današnjem podnesku osvrnuo se na tri grupe argumenata.

Prvo, odbrana je tvrdila da tužilac nije izvršio istragu bez odlaganja što potkrepljuje činjenicom da je zahtev za ponovno otvaranje dokaznog postupka podnet u avgustu ove godine, a da je grobnica otkrivena skoro godinu dana ranije, u novembru 2013. godine. U tužiočevom odgovoru se naglašava da su ekshumacije leševa završene u decembru prošle godine i da je već

narednog meseca uzeta izjava od prvog svedoka, a da su svi ostali potencijalni svedoci ispitani do jula. Odmah zatim, podnet je zahtev za izvođenje dokaza o Tomašici uz napomenu da je odbrana još od novembra bila obavještena da će se to desiti.

Drugo, tužilac se suprotstavlja navodu branilaca da će izvođenje dokaza o Tomašici dovesti do "značajnog odlaganja suđenja". Takva tvrdnja je, po optužbi, "spekulativna i nepotkrepljena". Branioci su u odgovoru naglašavali potrebu za odlaganjem da bi se pripremili za unakrsna ispitivanja svedoka optužbe i izvođenje svojih kontradokaza o Tomašici, a tužilac danas navodi da odbrana pripreme može da počne već sada i obavi ih u mesecima koji dolaze.

U podnesku kojim zahteva odbacivanje ponovnog otvaranja tužiočevog predmeta odbrana je podsetila da sličan zahtev nije usvojen na suđenju Radovanu Karadžiću. Tužilaštvo takvo poređenje naziva "neumesnim i neispravnim", podsećajući da dokazi o Tomašici u Karadžićevom predmetu u vreme upućivanja zahteva nisu bili dostupni, a suđenje je bilo u "kasnoj fazi", odnosno na samom kraju, što kod Mladića nije slučaj.

Konačno, treći argument odbrane da su dokazi o Tomašici "nerelevantni i bez dokazne vrednosti" po tužiocu ne stoji, budući da informacije u vezi sa masovnom grobnicom ukazuju na umešanost vojske bosanskih Srba, kojom je komandovao optuženi, u operacije "ubijanja, pokopavanja i premeštanja leševa" na području Prijedora. Takođe, lokacija masovne grobnice se pominje i u Mladićevim ratnim dnevnicima.

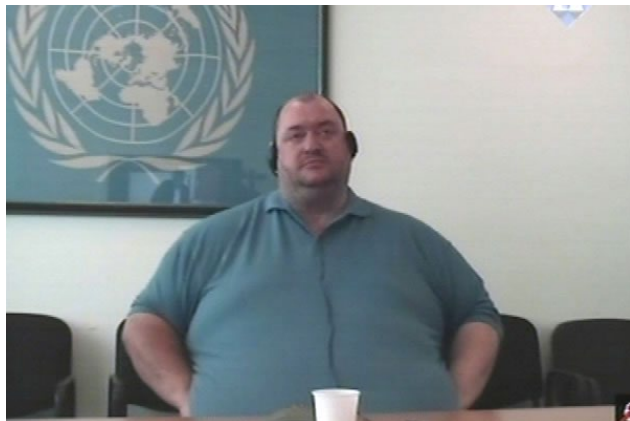
U tužiočevom podnesku iz avgusta se, podsetimo, najavljuje predočavanje 43 dokumenta i iskazi 13 svedoka o Tomašici, od kojih su sedmoro preživeli i uposlenici rudnika Ljubija, a šest su eksperti. Ekshumirani leševi se povezuju sa zločinima na više lokacija pomenutih u Mladićevoj optužnici: ubistvima u mestima Kozarac, Hambarine, Brdo, Bišćani i okolnim zaseocima, kao i sa egzekucijama zatočenika prijedorskih logora Keraterm i Omarska.

2014-09-22

HAG/DEN HAAG

“OSUĐEN JESTE, KRIV NIJE”

Božidar Krnojelac, bivši pripadnik interventnog voda iz Foče i sin ratnog upravnika tamošnjeg KP Doma, svedočeći u odbranu Ratka Mladića priznao da su pojedini fočanski Muslimani zatvarani “bez pravnog osnova”, ali odgovornost za nasilje nad njima skida sa svog oca i prebacuje na paravojne grupe.

◀ Božidar Krnojelac, svjedok odbrane Ratka Mladića

Bivši pripadnik interventnog voda iz Foče Božidar Krnojelac osporava navode optužnice protiv Ratka Mladića o nasilnom proterivanju Muslimana iz Foče i tvrdi da su otišli “samoinicijativno iz samo njima znanih razloga”, a ni slučajno zbog pritiska vlasti i vojske bosanskih Srba. Najveći broj muslimanskih civila se, tvrdi, odselio iz grada još u aprilu 1992. godine kada su njihove jedinice poražene u sukobu sa tamošnjim Srbima, a u narednom periodu su isto učinili skoro svi preostali nesrbi.

Prvi talas odlaska iz Foče dogodio se, smatra, pod pritiskom muslimanskih medija koji su svoje sunarodnike plašili navodima o dolasku pet hiljada “srbo-četnika”,

a iz Srbije je, po njegovoj proceni, došlo manje od sto pripadnika paravojsnih grupa “Srpska garda” i “Beli orlovi”. Odgovarajući na pitanja Branka Lukića, rekao je da su pripadnici “Srpske garde” doveli zarobljenike u fočanski KP dom, gde su ih čuvali “Beli orlovi”. I jedni i drugi su, kaže, bili agresivni, “derali su se i pucali”, pa su ih se plašili i Srbi i Muslimani.

Upravnik KP doma Foča tokom rata je bio svedokov otac Milorad Krnojelac, koji je pred Haškim tribunalom osuđen na 15 godina zatvora jer je organizovao i tolerisao prelaćivanja muslimanskih zatočenika, od kojih su neki podlegli povredama. “Osuđen jeste, ali nije kriv”, rekao je svedok u unakrsnom ispitivanju odgovarajući na pitanja tužioca Traldija. Ipak, priznao je da su on i otac znali da su “pojedini” zatvorenici u KP dom dovedeni “bez pravnog osnova”.

Krnojelac je od 20. aprila do 15. maja 1992. godine odlazio u zatvor i tamo je, kaže, boravio svakodnevno od 7 do 15 časova. U izjavi timu odbrane je naveo da je svojim prisustvom želeo da spreči nasilje nad muslimanskim zarobljenicima, ali tvrdi da nije zalazio u delove gde su se oni nalazili već je sve vreme sedeo u očevoj kancelariji.

Svedok je 15. maja pozvan da se javi u interventni vod da bi učestvovao u borbama, a 22. juna 1992. godine je zajedno sa grupom srpskih vojnika vozilom naišao na minu i tada je izgubio obe noge. Jedno vreme je bio na lečenju u Beogradu, pa u Rudom, nakon čega se vratio u Foču. Tamo se, ukazuje tužilac, uselio u stan lokalnog Muslimana koji je ranije izbegao. Kaže da je to bio opštinski stan koji je njemu dodeljen, a na sličan način stana se domogao i njegov brat. Krnojelac priznaje da mu je adaptaciju stana radio Musliman koji je za tu potrebu izveden iz KP doma Foča.

Po optužnici protiv Ratka Mladića u KP domu Foča ubijeno je najmanje 200 zatočenika, a zločini u toj opštini dosegli su razmere genocida. Odbrana negira razmere zločina, a naročito učešće vojske bosanskih Srba u njima.

U drugom delu današnjeg zasedanja u Mladićevu odbranu je svedočio Milorad Sokolović, bivši predsednik Kriznog štaba Rogatice. Njegov iskaz nastavlja se sutra ujutro.

2014-09-23

HAG/DEN HAAG

“DOBROVOLJNI” ODLAZAK MUSLIMANA IZ ROGATICE

Bivši predsednik Kriznog štaba srpske opštine Rogatica Milorad Sokolović na suđenju Ratku Mladiću svjedočio da je “većina” Muslimana, odnosno njih oko 3.000 dobrovoljno otišla iz te opštine. Tužilac, međutim, ukazuje na činjenicu da je u Rogatici do rata živjelo 13.000 Muslimana.

Milorad Sokolović, bivši predsednik Kriznog štaba i Izvršnog odbora srpske opštine Rogatica je na suđenju Ratku Mladiću tvrdio da su Muslimani “svojevoljno” otišli iz te opštine. Između 2.500 i 3.000 Muslimana je otišlo u pravcu Sarajeva uoči izbijanja sukoba 22. maja 1992. godine što, po njemu, “znači da je većina Muslimana potpuno slobodno odlučila otići iz Rogatice”. Preostalo muslimansko stanovništvo je kasnije “u organizaciji svog rukovodstva” otišlo u pravcu Žepe i Goražda.

Sokolović je u glavnom ispitivanju svjedočio da je bio postignut dogovor o “mirnoj podjeli” opštine na srpski i muslimanski dio. Međutim, ubrzo nakon toga došlo je do incidenata u kojima je u prvih 10 dana maja ubijeno nekoliko Srba. Tenzije su, po riječima svjedoka, kulminirale ubistvom Draženka Mihajlovića 21. maja i odbijanjem Muslimana da predaju njegovo tijelo što je bio uzrok izbijanja oružanog sukoba.

◀ Milorad Sokolović, svjedok odbrane Ratka Mladića

Tužilac Artur Traldi/Arthur Traldi je u unakrsnom ispitivanju svjedoka suočio sa popisom stanovništva iz 1991. godine, po kojem je u Rogatici do rata živjelo više od 13.000 Muslimana. Ukazao je i na izjavu Mileta Ujića koji je naveo da je smijenjen sa funkcije predsjednika Izvršnog odbora jer je bio "suviše mek i popustljiv u pregovorima" te da se ukazala potreba da funkciju obavlja "neko oštiji". Sokolović, međutim, kaže da mu je pozicija predsjednika Izvršnog odbora ponuđena isključivo zbog njegove "pozitivne biografije".

Sokolović negira da su Izvršni odbor i Krizni štab imali bilo kakve veze sa organizacijom transporta muslimanskog civilnog stanovništva prema Sarajevu, Biljeljini, Olovu i

Žepi. Tvrdi također da nije znao da su civili zatvarani na više lokacija u Rogatici gdje su maltretirani, silovani i mučeni. Znao je, tvrdi, samo da su se civili "sklanjali" od ratnih dejstava u školu "Veljko Vlahović". Za zatočavanja, mučenja i silovanja, kaže, treba pitati policiju i komandanta Rogatičke brigade Rajka Kušića.

Nakon što je iskaz Milorada Sokolovića zaključen na klupu za svjedoke je pozvan bivši bezbjednjak Prve sarajevske brigade, Desimir Šarenac.

2014-09-24

HAG/DEN HAAG

MUSLIMANSKI ZATOČENICI NA PRINUDNOM RADU

Oficir vojske bosanskih Srba Desimir Šarenac, svedočeci u odbranu Ratka Mladića, potvrdio da su nesrpski zatočnici odvođeni na liniju fronta na prinudni rad tokom kojeg su neki od njih stradali, ali odriče da je za njihovu sudbinu bio lično odgovoran. Tvrdi da su Sarajlije htele prekid rata, a za nastavak sukoba optužuje Sandžaklije.

◀ Desimir Šarenac, svjedok odbrane Ratka Mladića

U izjavi timu odbrane Ratka Mladića, bivši bezbednjak Prve sarajevske brigade Desimir Šarenac poricao je svaku odgovornost vojske bosanskih Srba za zločine nad građanima Sarajeva. U sažetku izjave, koji je skoro preslikan u poređenju sa prethodnim svedocima, se navodi da njegova jedinica nije preduzimala ofanzivna dejstva, već se samo branila od napada iz grada.

Armija BiH je, navodi se, koristila civilne objekte u gradu u vojne svrhe i pri tom napadala srpska civilna područja, ali i delove Sarajeva pod svojom kontrolom za šta su onda optuživani Srbi. S druge strane, Sarajevsko-romanijski korpus, po Šarenacu, nije imao nameru da teroriše civile u gradu.

Najveći deo unakrsnog ispitivanja tužilac je posvetio nezakonitom postupanju sa nesrpskim zatočnicima i njihovom odvođenju na prinudni rad na prve linije fronta. Prikazao je snimak televizije Sky News iz septembra 1992. godine u kojem muslimanski zarobljenik govori da mu najteže pada kopanje rovova, jer je to "opasan posao" na kojem je tih dana poginuo jedan, a ranjena dva njegova sunarodnika. Svedok priznaje da je čuo da su se "lica koristila za određene poslove", a nakon primedbe sudije Orija/Orie da "određeni poslovi" mogu podrazumevati poslove "pekara i čistača", priznao je da se radilo o kopanju rovova.

Tužilac je potom predočio više dokumenata sa svedokovim potpisom u kojima se opisuje upotreba zarobljenika za radove na frontu, a predočena je i beležnica dnevnih aktivnosti Kazneno-popravnog doma Kula. U njoj se navode ranjavanja i ubistava snajperima i granatama, kojima su tokom radova na frontu bili izloženi nesrpski zatočnici. Šarenac odgovara da je nešto od toga znao, ali da se radi o beleškama upravnika zatvora Kula Soniboja Škiljevića, za koje on tada nije znao.

Zatvorenici iz Kule su, po Škiljevićevoj beležnici, odvođeni i u kasarnu "Slaviša Vajner Čiča" u Lukavici kojom je svedok, po sopstvenom priznanju, komandovao. Priznaje da su dovođeni na radove, ali ne tako opasne kao na prvoj liniji fronta. U kasarnu je 22. juna 1992. godine iz Hadžića dovedeno 280 nesrpskih zarobljenika, među kojima i jedan pravnik čiju je izjavu bosanskoj policiji pokazao tužilac. U njoj se navodi da su po dolasku u Lukavicu počela prebijanja zatvorenika, da je njih 48 odvedeno u nepoznatom pravcu, a preostali nakon par dana prosleđeni u zatvor Kula. Šarenac odgovara da je znao su odvedeni u Kulu, ali ne i za prebijanja i odvođenje u nepoznatom pravcu. Jedini incident za koji je čuo je pretres zarobljenika prilikom kojeg im je uzeto, ali ubrzo i vraćeno – nekoliko konzervi tune.

Upitan da li je u Kuli bilo zatočenih žena, svjedok je rekao da "nije znao šta se tamo dešava", pa mu je predložen izvod iz Škiljevićeve beležnice u kojem se navodi da je upravo on u oktobru 1993. godine u zatvor doveo dve žene. Setio sa da je jedna od njih bila iz Foče, da je kod njega "dovedena na čuvanje", a u Kulu ju je odveo kada mu je tako naređeno. Na pitanje sudije Orija da li je ona mogla slobodno da napusti kasarnu pre odlaska u zatvor, odgovorio je da nije smeo da je pusti jer je morao "da je štiti".

Odgovarajući na pitanja branioca Branka Lukića u dodatnom ispitivanju, svjedok je rekao da nije bio odgovoran za sudbinu zatočenika iz Kule, niti za njihovo odvođenje na prvu liniju fronta. Iskaz je zaključio izjavom da je "domicilno stanovništvo Sarajeva" želelo brzi prekid rata, ali da su za nastavak sukoba bile "Sandžaklije na važnim državnim položajima".

2014-09-25

HAG/DEN HAAG

MLADIĆEVI ODLIKAŠI

Bivši oficir VRS Stojan Malčić na suđenju Ratku Mladiću tvrdio da su 1992. godine Muslimani i Hrvati u JNA, za razliku od Srba, mogli da biraju da li žele da pređu u VRS ili da odu. Tužilac prezentira Mladićeve ocjene nekih od njegovih najbližih saradnika, među kojima su i "odlikaši" Radislav Krstić i Dragomir Milošević, osuđenih zajedno na 64 godine zatvora za genocid u Srebrenici i teror nad Sarajevom.

◀ Stojan Malčić, svjedok odbrane Ratka Mladića

Na suđenju Ratku Mladiću svjedočio je Stojan Malčić, zamjenik načelnika sektora za organizacijsko-mobilizacijske poslove u Glavnom štabu VRS. U pisanoj izjavi Mladićevoj odbrani je naveo da je nakon raspada JNA nesrpskim oficirima pružena prilika da izaberu da li će ostati na službi u Vojsci Republike Srpske ili će otići u Beograd kako bi tamo dobili novo formacijsko mjesto u vojsci tadašnje SR Jugoslavije. Takva mogućnost izbora za Muslimane i Hrvate je, po svjedoku, predstavljala "uslugu i privilegiju", kakvu nisu uživale njihove kolege Srbi.

Tužilac Edvard Džeremi/Edward Jeremy je u nakrsnom ispitivanju ukazao na kontradiktornosti između svjedokovih navoda i dokumenata VRS. U jednom

izveštaju Prvog krajiškog korpusa upućenom Glavnom štabu VRS se izražava zabrinutost zbog "čišćenja" nesrpskih kadrova jer to vodi "slabljenju" komandnog sastava. U odgovoru na taj dopis Mladić naređuje: "Starješine muslimanske i hrvatske nacionalnosti odmah uputiti na godišnji odmor i pokrenuti postupak za rješavanje njihovog statusa". Ti dokumenti, sugerisao je tužilac, ne upućuju na mogućnost izbora, već naprotiv, na to da je VRS vršila "čišćenje" svog kadra od Muslimana i Hrvata.

Malčić, pak, kaže da je Prvi krajiški korpus bio suočen sa insistiranjem ekstremista da se Muslimani i Hrvate sklone sa komandnih pozicija, a da je Mladić "dao svoje mišljenje" šta treba da se uradi. Rekao je da se i sam pobunio što je Muslimanima i Hrvatima u kritičnim trenucima pružena mogućnost da idu na "godišnji odmor". Mladić mu je, navodno, objasnio da je to učinio zato jer su se muslimanski i hrvatski oficiri nalazili pred velikim preokretom i da im je želio pružiti mogućnost da razmisle i posavjetuju se sa svojim porodicama šta će učiniti. Svjedoku se, kaže, takvo objašnjenje učinilo "humanim".

Takvo objašnjenje, primijetile su sudije, čak i da je tačno, ne otklanja kontradiktornosti između svjedokove izjave i onoga što stoji u dokumentima VRS. U naređenju kojim reguliše stanje u službi aktivnih vojni lica Mladić naređuje da se "sva aktivna vojna lica muslimanske i hrvatske nacionalnosti" po povratku sa godišnjeg odmora upute u personalnu upravu Vojske Jugoslavije. U tom naređenju se ne pravi nikakva razlika između onih koji su, kako svjedok tvrdi, odlučili da ostanu i onih koji nisu donijeli takvu odluku.

Budući da je bio zadužen za kadrovska pitanja Malčić je, između ostalog, ocjenjivao rad oficira VRS, do čina generala za koje su bili nadležni njegovi nadređeni. Tužilac je iskoristio priliku da prezentira Mladićeve ocjene o generalima Radislavu Krstiću i Dragomiru Miloševiću. Mladić je tako za Krstića naveo da je "briljantno realizovao" akcije "oslobađanja Žepe i Srebrenice i pored toga što su se vazdušne snage NATO direktno stavile u zaštitu muslimanskih formacija". Miloševiću, pak, dokazao na sarajevskom ratištu gdje je sve zadatke obavio "stručno i profesionalno". Obojici je dao ocjenu "odličan".

Tribunal je, podsjetimo, bivšeg komandanta Drinskog korpusa Radislava Krstića osudio za pomaganje i učestvovanje u genocidu u Srebrenici i kaznio sa 35, a komandanta Sarajevsko-romanijskog korpusa Dragomira Miloševića za artiljerijski i snajperski teror nad Sarajevom sa 29 godina zatvora.

Nakon što je iskaz Stojana Malčića zaključen branioci Ratka Mladića su na klupu za svjedoke izveli pukovnika VRS Vladu Lučića, ratnog komandanta jedne od brigada SRK.

2014-09-25

HAG/DEN HAAG

(NE)RACIONALNA UPOTREBA MUNICIJE U SARAJEVU

Pukovnik Vlade Lučić tvrdio da je srpska strana na sarajevskom ratištu municiju koristila racionalno i skoro isključivo u odbrambene svrhe, a tužiteljica ga suočila sa dokumentom u kojem komanda Sarajevsko-romanijskog korpusa upozorava potčinjene brigade da prestanu sa neracionalnom paljbom na naseljene delove grada u vreme kada uopšte nema borbi.

◀ **Vlade Lučić, svjedok odbrane Ratka Mladića**

U drugom delu današnjeg zasedanja u odbranu Ratka Mladića je svedočio pukovnik vojske bosanskih Srba Vlade Lučić koji je od početka rata u BiH bio komandant jednog bataljona Prve romanijske brigade, a od februara 1993. godine do kraja sukoba nalazio se u komandi brigade. U Mladićevo odbranu izneo je identične teze kao na suđenju Radovanu Karadžiću, a u dokaze je uvedena i izjava koju je dao odbrani bivšeg predsednika bosanskih Srba.

U izjavi je naveo da je srpska strana na sarajevskom frontu imala cilj da spreči ofanzivu Armije BiH iz grada, pa je preduzimala uglavnom odbrambene akcije u kojima je vatru otvarala na vojne ciljeve a ne na civile. Sugerisao

je da je srpska strana municiju koristila racionalno i isključivo u samoodbrani. Seća se da su vojne i civilne vlasti bosanskih Srba bili za demilitarizaciju Sarajeva, kao i da su bili "liberalne" u pogledu ulaska i izlaska civila iz grada.

U glavnom ispitivanju, svedok je, odgovarajući na pitanja branioca Ivetića, rekao da je njegov bataljon imao po šest minobacača kalibra 60 i 82mm koji su upotrebljavani u odbrambene svrhe. Priznaje da su imali domet da gađaju ciljeve unutar grada, ali izričito tvrdi da se to nikada nije desilo.

Opisujući mere koje su preduzimate protiv nedisciplinovanih srpskih vojnika, rekao je da su uglavnom kažnjavani zbog dezertstva i neprofesionalnog držanja u borbi. Naveo je i da je vojnik iz njegove jedinice sa prezimenom Pejaković kažnjen zato što je ubio jednog Bošnjaka koji ga je napao i još jednog civila koji se umešao u sukob.

Nastojeći da ospori svedokovu tvrdnju o "racionalnom korišćenju municije u samoodbrani", tužiteljica MekGregor/MacGregor je predočila dokument iz jula 1995. godine u kojem komanda Sarajevsko-romanijskog korpusa poziva potčinjene brigade da ne rasipaju municiju. U dokumentu se navodi da pojedine jedinice koriste municiju "kao da je ima u izobilju", gađajući naseljene delove grada u vreme kada uopšte nema borbi. Tako se, navodi komanda korpusa, dešava da "pojedine brigade utroše daleko manje municije u odbijanju po tri i više žestokih napada u toku dana, nego druge u vreme kada nema borbenih dejstava vršeći gađanje naseljenih mesta". Svedoku, međutim, nije postavila nijedno pitanje u vezi sa navodima dokumenta, a ubrzo je zaključila ispitivanje.

Suđenje Ratku Mladiću po optužnici za dvostruki genocid i druge zločine u BiH nastavlja se u ponedeljak.

2014-09-29

HAG/DEN HAAG

DEMOKRATSKA PROCEDURA U LOGORU BATKOVIĆ

Bivši zamenik upravnika sabirnog centra Batković kod Bijeljine Đorđo Krstić tvrdi da zatočnici nisu odvođeni na prinudni rad već su se dobrovoljno javljali jer su znali da im u poslu "brže prolazi vreme", kao i da će ostvariti određene beneficije. Pre njega, svedočio policajac iz Vlasenice Zoran Durmić.

◀ **Đorđo Krstić, svjedok odbrane Ratka Mladića**

Prvi svedok odbrane Ratka Mladića ove sedmice bio je Zoran Durmić, policajac iz srpske opštine Milići koja je na početku sukoba odvojena od Vlasenice. U dokaze je uvedena njegova izjava iz predmeta Radovana Karadžića u kojoj za početak sukoba u Vlasenici optužuje Muslimane i navodi niz incidenata u kojima su njihove paravojne grupe napadale Srbe. U izjavi je opisao i sukob u selu Zaklopača od 16. maja 1992. godine u kojem je, po njemu, poginulo "više Muslimana".

Durmić je u vreme srebreničke operacije sa svojom policijskom jedinicom bio angažovan na obezbeđenju puta koji prolazi kroz Novu Kasabu. Na lokalnom fudbalskom igralištu je, kako je danas rekao, 13. jula 1995. godine video stotinak zarobljenih Muslimana. Kaže da je čuo razgovor između srpske medicinske ekipe i muslimanskog ranjenika koji je tvrdio da je jedan od srebreničkih vojnih zapovednika Zulfo Tursunović pucao u njega samo zato što je hteo da se preda. "Jao, idite u Bokčin Potok, tamo je na hiljade mrtvih", rekao je navodno ranjenik, sugerišući da su Muslimani masovno ubijali svoje sunarodnike koji su hteli da se predaju.

Tužilac MekDonald/McDonald očito smatra da je njegov tim izveo ubedljive dokaze da su za smrt hiljada zarobljenika iz Srebrenice odgovorne snage pod komandom Ratka Mladića, kao i da je na igralištu u Novoj Kasabi bilo znatno više od sto zatočenika. Zato o tome nije postavio nijedno pitanje svedoku, već ga je suočio sa tvrdnjom da je u Zaklopači u maju 1992. godine ubijeno oko 80 Muslimana, a da se potom preostalih 30 žena, dece i staraca predalo srpskim vlastima, nakon čega su morali da potpišu izjavu da se odriču imovine i odvezeni su put Kladnja. Durmić odgovara da je "na žalost čuo" da je "neko učinio to što je učinio u Zaklopači", ali da prvi put čuje da su civili potpisivali izjave o odricanju od imovine.

Nakon njega, na klupu za svedoke je izveden Đorđo Krstić, nekadašnji zamenik upravnika sabirnog centra Batković kod Bijeljine u kojem su, po optužnici, počinjeni zločini nad nesrbima. U izjavi timu odbrane on je imao samo reči hvala za uslove u zatvoru – zatvorenici su, kaže, jeli tri puta dnevno istu hranu kao i srpski vojnici, pili vodu iz gradskog vodovoda, imali obezbeđeno grejanje i ležajeve na drvenim paletama.

Nasuprot tvrdnjama optužbe o odvođenju zatočenika na prinudni rad na prve linije fronta, Krstić je ponudio skoro idiličnu priču na tu temu. Priznaje da je bilo odvođenja na radove van logora, ali po sledećem principu: Kada bi se javila potreba za sezonskim radnicima, vođa smene bi

pitao predstavnika zatvorenika da li ima dobrovoljaca, nakon čega se javljalo "deset puta više zainteresovanih", pa je bio problem odrediti ko će ići. Zarobljenici su se javljali jer su znali da im u poslu "brže prolazi vreme", ali i zbog mogućih privilegija, kao što je, recimo, mogućnost da dobiju cigarete ili telefoniraju u inostranstvo svojim rođacima od domaćina kod kojih su radili.

Tužiteljica Bajbls/Bibles je u unakrsnom ispitivanju predložila izveštaj Međunarodnog crvenog krsta iz aprila 1993. u kojem se navodi da je 17 zatočenika poginulo kada su upali u zasedu prilikom prevoženja na prvu liniju fronta. Krstić kaže da su išli da seku drva i da nakon toga više nisu vođeni na liniju fronta, već su radili u gradu. Na pitanje sudije "da li su u gradu sekli drva", odgovorio je da su bili angažovani na utovaru uglja.

Zbog zgusnutog rasporeda u sudnicama, suđenje Mladiću ove sedmice je pomereno pola sata unapred – sa 9.30 na 9 časova. On je, međutim, jutros odbio da iz pritvora krene ranije, pa je upozoren da će se narednih dana, u slučaju da ponovi prekršaj, prva sednica održavati bez njega.

2014-09-30

HAG/DEN HAAG

"PRIHVATILIŠTE" ZA ZAROBLJENE CIVILE

Tvrdnji svedoka Mladićeve odbrane da su rogatički Rasadnik i srednja škola bili "prihvatilišta" u kojima su se civili osećali "slobodno i bezbedno" tužiteljica suprotstavila spiskove vojske bosanskih Srba u kojima se starije žene nazivaju "ratnim zarobljenicima" i "zarobljenim civilima".

◀ Novica Andrić, svjedok odbrane Ratka Mladića

Bivši pripadnik vojne policije iz Rogatice Novica Andrić je svedočeci u odbranu Ratka Mladića negirao navode optužnice o zločinima nad nesrbima u toj opštini. Pre svega one koji se odnose na zlostavljanja i ubistva u tamošnjim zatočeničkim centrima Rasadnik i Srednja škola "Veljko Vlahović".

Njegova je teza da je u proleće 1992. godine u srednjoškolskom centru bilo "prihvatilište za civile", a da su u septembru, kada je počela školska godina, svi premešteni u Rasadnik, gde je od ranije funkcionisao vojni pritvor. U kratkom glavnom ispitivanju je rekao da je kao vojni policajac povremeno odlazio u Rasadnik i tamo nije zapazio da se zatočenici zlostavljaju.

Budući da je školu "Veljko Vlahović" predstavio kao prihvatilište jer su se, po njemu, u njoj ljudi osećali "slobodno i bezbedno", predsedavajući sudija Ori/Orie je primetio da bi se onda i haška sudnica mogla nazvati "prihvatilištem" jer su i u njoj ljudi, makar većina njih, slobodni i bezbedni. Svedok je pojasnio da se radilo o "prihvatilištu u ratnim uslovima", odnosno nekoj vrsti "sigurne kuće" za civile. Upitan kako je znao da su oni tamo bili bezbedni, rekao je da je to samo njegova pretpostavka jer "nije čuo" da je unutar centra bilo provokacija.

Tužiteljica Bajbls/Bibles je u unakrsnom ispitivanju predočila spiskove vojske bosanskih Srba na kojima su imena starijih žena, od kojih je jedna imala 101 godinu, koje su iz školskog centra prebačene u logor Rasadnik. Budući da je Andrić uporno tvrdio da su civili i u Rasadniku bili "slobodni" i da su tamo našli sklonište, tužiteljica je pitala zašto ih u vojnim dokumentima nazivaju "ratnim zarobljenicima" i "zarobljenim civilima". Kratko je odgovorio da to "nije u njegovoj nadležnosti". Ne zna ni kako je moguće da su tela nekih od njih, uključujući i nekoliko starica, pronađena u masovnoj grobnici nadomak Rogatice.

Na spiskovima rogatičkih zatočenika je i Avdo Palić, bivši komandant snaga Armije BiH u Žepi. On je 27. jula 1995. godine uhapšen prilikom pregovora sa vrhom vojske bosanskih Srba i zatvoren u jedan rogatički stan, a nakon toga odveden u bijeljinski zatvor Vanekov mlin, gde mu se gubi svaki trag do otkrivanja posmrtnih ostataka u masovnoj grobnici nadomak Rogatice. Andrić nije poricao da je lično dovozio stražare koji su čuvali Palića u stanu u Rogatici, kao i da je zajedno sa oficijom Rogatičke brigade Zoranom Čarkićem odvezao Palića u Bijeljinu. Tvrdi, međutim, da o njegovoj daljoj sudbini ne zna ništa.

U izjavi odbrani svedok je negirao da je u garaži njegovog oca Miodraga Andrića sredinom avgusta 1995. godine zatvoreno i pretučeno četvoro članova porodice Hurko, nakon čega je jedan od njih izveden i ubijen. Po Novici Andriću, troje a ne četvoro osoba sa prezimenom Hurko jeste bilo u garaži 15 minuta, ali prema njima se postupalo korektno, čak su ponuđeni kafom, i potom odvedeni u srednjoškolski centar, pa u Rasadnik. U unakrsnom ispitivanju mu je predočena izjava Stojana Perkovića koji je pred Državnim sudom BiH priznao krivicu za premlaćivanje zatočenika u Andrićevoj garaži. Svedok odgovara da ne zna "pod kakvim je okolnostima" Perković priznao krivicu i ostaje pri tvrdnji da zločina u garaži nije bilo.

Suđenje Ratku Mladiću nastavljeno je iskazom bivšeg pripadnika vojske bosanskih Srba iz Kotor Varoši Obrada Bubića.

2014-10-01

HAG/DEN HAAG

KOTOR VAROŠ: ZLOČIN PO ZLOČIN – GENOCID

Tužilac ne spori navode Obrada Bubića, svedoka Mladićeve odbrane iz Kotor Varoši, da je u julu 1992. godine tokom 15 dana bio zatočen, izgladnjivan i premlaćivan od strane pripadnika Armije BiH, ali ukazuje na ubistva, zatočavanja, silovanja, uništavanje verskih objekata i druge zločine koji su 1992. godine, po optužnici, u toj opštini dosegli razmere genocida.

◀ Obrad Bubić, svjedok odbrane Ratka Mladića

Bivši pripadnik vojske bosanskih Srba iz Kotor Varoši Obrad Bubić je u izjavi timu odbrane opisao da je 4. jula 1992. godine prisustvovao sahrani poginulih srpskih boraca u napadu na selo Večići. Na povratku sa sahrane sa još trojicom pripadnika vojske i policije upao je u zasedu Armije BiH i jedini preživeo napad. Tada je, međutim, zarobljen i "zverski pretučen" od strane Muslimana i Hrvata koje je od ranije poznavao. U zarobljeništvu je, kaže, držan 15 dana bez hrane i uz stalna premlaćivanja. Nakon puštanja i oporavka, priključio se Prvoj kotorvaroškoj brigadi.

Tužilac Traldi u unakrsnom ispitivanju nije negirao svedokove navode o zatočeništvu, već se koncentrisao

na nasilje nad nesrbima u Kotor Varoši, jednoj od šest opština u kojoj su, po optužnici protiv Mladića, zločini dosegli razmere genocida.

Tužilac ga je suočio sa tvrdnjom da se u neposrednoj blizini mesta na kojem je do zarobljavanja držao stražu, dogodilo više zločina. Prvo, da su okolni stanovi i kuće pretresani i iz njih izvođeni nesrbi, zatim da su Hrvati i Muslimani držani u zatočeničkom objektu u obližnjoj pilani, kao i da je katolička crkva spaljena. Bubić priznaje da su neki ljudi izvođeni iz kuća, ali negira da se radilo o kampanji. Dalje, u pilani je, tvrdi, bio "sabirni centar" za ljude "koji su izrazili želju" da napuste Kotor Varoš, a crkva je, priznaje, spaljena 2. jula 1992. godine, ali je posle rata dovedena "u prvobitno stanje".

Zločini nad nesrbima su, po tužiocu, nastavljani i nakon Bubićeovog povratka iz 15-dnevnog zatočeništva, pa je sredinom avgusta 1992. godine grupa Muslimana iz sela Hanifići zatvorena u lokalnu džamiju i streljana. Svedok kaže da je "nažalost čuo" za taj događaj, ali da ne zna ko je počinio i naredio ubistvo.

Zločin silovanja devojke iz hrvatskog mesta Orahovo dogodio se, navodi tužilac, u svedokovoj vikendici u selu Dabovci 28. juna 1992. godine. Protiv četvorice počinilaca optužnica je podignuta još 1993. godine, ali do danas nisu osuđeni, pa je slučaj nedavno preuzeo Državni sud BiH, s tim da je jedan od osumnjičenih u međuvremenu umro. Bubić kaže da se silovanje "nažalost" zaista dogodilo, ali da je on za to saznao tek pre tri godine. Nakon saznanja, sreo je, kaže, na ulici jednog od počinilaca – Ostoju Markovića. "Sva je sreća da mi je pobjegao, inače bih bio spreman da ga davim", rekao je Bubić i dodao da će, kada se bude pojavio kao svedok u tom predmetu, tražiti da se počinioci najstrože kazne.

Tužilac je u dokaze uveo dokument Centra službi bezbednosti iz Banja Luke iz maja 1993. godine u kojem se navodi da je od 10.640 Hrvata u opštini Kotor Varoš ostalo oko hiljadu, a od 11.160 Muslimana njih oko 4.500. Broj Muslimana se, po drugom policijskom dokumentu, do sredine naredne godine dodatno smanjio na 3.700. Tužiločeva teza je da su Muslimani i Hrvati napuštali svoje kuće u strahu od zločina od kojih su neki danas navedeni, a Bubić, poput mnogih svedoka Mladićeve odbrane, sugerije da su u ratu svi strahovali za bezbednost i selili se na teritorije pod kontrolom svojih sunarodnika.

U drugom delu današnjeg zasedanja počeo je iskaz Branka Davidovića, komandanta bataljona, zatim i pomoćnika komandanta Šeste krajiške brigade iz Sanskog Mosta.

2014-10-02

HAG/DEN HAAG

SUČELJAVANJE STAVOVA O SUKOBIMA U SANSKOM MOSTU

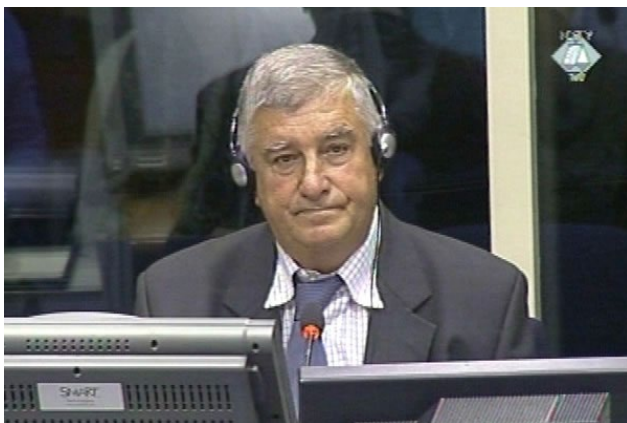
Oficir vojske bosanskih Srba Branko Davidović tvrdio da je njegova brigada smirivala, a tužilac da je raspirivala međunacionalne tenzije u Sanskom Mostu. Davidović kaže da je brigada bila nepristrasna i da je preduzimala legalne akcije u muslimanskim selima, dok tužilac smatra da je bila i te kako pristrasna i da je ubijala nesrpske civile.

◀ Branko Davidović, svjedok odbrane Ratka Mladića

Svedočeci u odbranu Ratka Mladića, bivši pomoćnik komandanta Šeste krajiške brigade za moral Branko Davidović je okrivio Muslimane i Hrvate da su se prvi naoružali i spremali za rat. Njegova jedinica je, kaže, nastojala da smiri tenzije i spreči sukobe, sprovodeći legalne akcije razoružavanja muslimanskih sela. Branilac Branko Lukić je samo pročitao kratak sažetak njegove i izjave i nije mu postavljao dodatna pitanja.

Ukazujući da je brigada bila pristrasna, tužilac Edvard Džeremi/Edward Jeremy je u unakrsnom ispitivanju predočio izveštaj o radu brigade za 1992. godinu u kojem se navodi da je dolazak te jedinice u Sanski Most kod Srba izazvao "oduševljenje", a kod Muslimana "podozrenje i odbojnost". Davidović odgovara da su Srbi bili uplašeni da će se ponoviti zlodela iz Drugog svetskog rata, pa su zato bili oduševljeni. U istom dokumentu se navodi da je policija iz Sanskog Mosta navodno pronašla dokumente iz kojih se vidi da su se Muslimani spremali za "genocid nad Srbima" uz činjenje najstrašnijih zločina poput vešanja uglednih Srba u parkovima, organizovanja javnih kuća sa Srpkinjama u kojima će se rađati mudžahedini i sakaćenja muške dece. Na sugestiju da se takvim navodima tenzije nisu smirivale, već naprotiv raspirivale, svedok odgovara da je u dokumentu samo preneti policijska informacija, ali da u obraćanju vojnicima oficiri nisu koristili takav jezik.

◀ Svetozar Petković, svjedok odbrane Ratka Mladića

U selima Vrhpolje i Hrustovo 31. maja 1992. godine izvršene su, po svedoku, legitimne operacije čišćenja terena, odnosno napadi sa ciljem da se razoruža tamošnje muslimansko stanovništvo. U optužnici protiv Mladića se, međutim, navodi da su tom prilikom srpski vojnici zarobili i pretukli grupu Muslimana, zatim ih odveli do obližnjeg mosta, naterali da skaču u reku i pucali na njih. Tada je ubijeno 28 ljudi. Istog dana, u Hrustovu je, po tužiocu, streljana grupa civila, među kojima je bilo dece i jedna trudnica. "Moguće je", odgovara svedok, da se to desilo, ali on nije znao za zločine. Tek kasnije je čuo da je na mostu u Vrhpolju ljude ubijala "grupa ljudi sa bradama i različitim odećom".

Nakon Davidovića, na klupu za svedoke je izveden Svetozar Petković, profesor fizičkog vaspitanja i pripadnik vojske bosanskih Srba iz Foče. On je u izjavi timu odbrane naveo da je u njegovoj opštini prvih meseci rata vladalo bezvlašće u kojem su paravojne jedinice pljačkale i progonile ljude. Kaže da je brigada i taktička grupa srpske vojske u Foči

formirana tek krajem juna 1992. ali da sve do kraja godine nije bila uspostavljena kontrola nad brojnim nelegalnim grupama.

U kratkom glavnom ispitivanju je naveo da je bio prisutan kada je jedan srpski preduzetnik došao kod komandanta taktičke grupe iz Foče Marka Kovača i požalio mu se da mu je lokalni komandant Pero Elez oduzeo kamion pun bele tehnike i tražio 5.000 maraka ako ga želi nazad. Ukazujući na nemoć vojne komande, Petković navodi da mu je Kovač savetovao da ne nosi nikakve pare jer će mu ih oduzeti i ubiti ga.

U unakrsnom ispitivanju, tužiteljica MekGregor/MacGregor je predočila uverenje opštinskih vlasti Foče sačinjeno na osnovu evidencije oružanih snaga bosanskih Srba iz kojeg se vidi da je Pero Elez, suprotno svedokovim tvrdnjama, bio pripadnik vojske od samog početka sukoba u Foči 6. aprila 1992. sve do pogibije u decembru iste godine. Petkovića to "ne čudi" jer su, kaže, svi srpski borci dobijali uverenje o vojnom stažu od početka ratovanja.

Suđenja Mladiću naredne sedmice neće biti, a nastavak se očekuje u ponedjeljak 13. oktobra.

2014-10-13

HAG/DEN HAAG

ROGATICA PUNA MUSLIMANSKIH "DOBROVOLJACA"

Suprotno tužiočevim navodima o proterivanju, zatočavanju i slanju nesrba iz Rogatice na prinudni rad na prve linije fronta, svedok Mladićeve odbrane Milenko Janković tvrdi da su Muslimani sve radili dobrovoljno – napuštali opštinu, dolazili u sabirne centre, pa čak i radili kao ispomoć srpskim jedinicama tik uz liniju razgraničenja.

◀ Milenko Janković, svjedok odbrane Ratka Mladića

Radna sedmica na suđenju Ratku Mladiću otvorena je iskazom svedoka odbrane Miladina Gagovića, bivšeg komandira čete Fočanske brigade vojske bosanskih Srba. On je u izjavi timu odbrane naveo da je brigada formirana tek krajem juna 1992, a da su se do tada Srbi "samoorganizovali" u sklopu Teritorijalne odbrane.

Teritorijalcima je, navodi Gagović, komandovao fočanski Krizni štab, a ne Vojska Republike Srpske što je teza koja bi, po odbrani, trebalo da amnestira Mladića odgovornosti za zločine u Foči, makar do kraja juna 1992. godine. U kratkom glavnom ispitivanju svedok je potvrdio još jednu tezu odbrane: da je muslimansko stanovništvo iz Foče odlazilo dobrovoljno – deo njih uoči i za vreme sukoba u gradu sredinom aprila 1992. godine, a deo nakon toga.

Kada se očekivao početak najavljenog unakrsnog ispitivanja, tužilac je saopštio da ne namerava da postavlja pitanja svedoku. Odbrana je, objasnio je, najavila da će u izjavi i glavnom iskazu Gagović detaljnije govoriti o vojnoj strukturi na području Foče, ali je to izostalo, pa je i on odustao od ispitivanja.

Tako je pre nego što se očekivalo na klupu za svedoke seo Milenko Janković, komandir jedne čete Rogatičke brigade. Slično Gagoviću, on je u izjavi odbrani naveo da su se Srbi i u Rogatici na početku sukoba "samoorganizovali" u jedinice Teritorijalne odbrane, a naknadno se priključili vojsci bosanskih Srba. Tvrdio je, takođe, da su nesrbi "dobrovoljno" odlazili i iz te opštine, baš kao što su dobrovoljno dolazili u "sabrne centre" smeštene u srednjoj školi "Veljko Vlahović" i na poljoprivrednom dobru "Rasadnik".

◀ Miladin Gagović, svjedok odbrane Ratka Mladića

Tužilac i njegovi svedoci tvrde da sve radilo o zatočeničkim objektima u kojima su nesrpski zarobljenici i civili držani u neljudskim uslovima, premlaćivani i silovani, a u optužnici se navodi da je 15. avgusta 1992. godine 15 zatočenika izvedeno iz Rasadnika i ubijeno, a da je ista sudbina zadesila i jedan broj ljudi izvedenih iz srednje škole. Janković, međutim, kaže da su muslimanski, ali i srpski civili na ta dva mesta dolazili da bi bili zaštićeni tokom borbi na području Rogatice. Mogli su, kaže, slobodno da izlaze, ali nisu hteli jer su znali da je van centara za njih opasno, jeli su istu hranu kao i srpska vojska, a imali su i vodu iz vodovoda.

Tužilac Džonatan MekDonald/Jonathan MacDonald je u unakrsnom ispitivanju pitao svedoka da li je ikada ulazio na pomenuta mesta, a ovaj odgovara da u školi "Veljko Vlahović" nikada nije bio, dok je u "Rasadnik" povremeno odlazio, ali samo u kancelariju upravnika. Suprotno navodu optužbe da su zatočenici izvođeni na prinudni rad, ponekad i na prvu liniju fronta, Gagović tvrdi da je i to bilo

“dobrovoljno”. Priznaje da su dolazili da seku drva na položajima njegove čete, 200 metara od linije razdvajanja, ali su se za taj posao sami prijavili jer im, kako su govorili, tako “vreme brže prolazi”. Rado su, dodao je, odlazili da rade i druge poslove, naročito kod “srpskih domaćina” jer je tamo hrana bila bolja nego u sabirnim centrima.

Tokom današnjeg iskaza, Janković je potvrdio navod optužnice da su obe džamije u Rogatici u ratu srušene, mada ne zna ko je za to odgovoran. Negirao je, međutim, navod jednog svedoka optužbe koji je tvrdio da su srpske vlasti u Rogatici imale plan da trećinu tamošnjih Muslimana ubiju, trećinu proteraju i trećinu pokrste.

2014-10-14

HAG/DEN HAAG

LIKVIDACIJE ZAROBLJENIKA... PO ŽENEVSKIM KONVENCIJAMA

Tvrđnju svedoka Mladićeve odbrane da su srpski borci u Rogatici tokom rata poštovali Ženevske konvencije tužilac osporavao izveštajem komandanta Rogatičke brigade u kojem se navodi da je u leto 1995. godine nakon pada Žepe “pet balija zarobljeno i likvidirano”, a potom i jedan nenaoružani “ustaša iz Srebrenice”.

U nastavku unakrsnog ispitivanja bivšeg komandira čete Rogatičke brigade Milenka Jankovića, tužilac se osvrnuo na deo njegove izjave odbrani u kojem se navodi da se vojska bosanskih Srba tokom rata pridržavala Ženevskih konvencija i poštovala prava zarobljenika. Tužilac MekDonald/MacDonald je predočio izveštaj komandanta Rogatičke brigade Rajka Kušića u kojem se navodi da je 7. avgusta 1995. godine pet “preostalih balija” koji su se nakon pada Žepkretali kanjonom reke Prače zarobljeno, a potom likvidirano.

Istog dana, navodi se u dokumentu, “likvidiran je i ustaša rodnom iz Srebrenice, bez oružja”, star 24 godine koji je “pre izumiranja izjavio da je zaostao iza sviju i da traži hrane”. Tužilac je sugerisao da se likvidiranje zarobljenika “ne poklapa” sa Ženevskim konvencijama, a svedok je kratko dodao: “Tačno tako”.

Branilac Lukić je u dodatnom ispitivanju ukazao da se u dokumentu nigde izričito ne navodi da je 24-godišnji mladić iz Srebrenice, koji se pominje kao “ustaša bez oružja”, uopšte zarobljen. Teza odbrane je da se možda radilo o vojniku koji je bio nenaoružan, ali je bio zajedno sa naoružanim saborcima koji su otvarali vatru na srpske borce, pa je pri uzvratnoj vatri upucan. Po Ženevskim konvencijama, sugeriše branilac a prihvata Janković, ne mora se proveriti ko je naoružan, a ko nije u grupi koja otvara vatru.

Odbrana je pred kraj Jankovićevog iskaza uložila prigovor na engleski prevod pomenutog Kušićevog izveštaja, budući da je pored reči “balija” u tekstu dodata napomena da se radi o “pogrdnom nazivu za Muslimane”. Na pitanje predsedavajućeg sudije Orija/Orie da li dovodi u pitanje stav da je “balija” uvredljiv izraz za bosanske Muslimane, branilac Lukić je rekao da to ne mora biti jedino tumačenje. “Ja sam iz Bosne i moram reći da različiti ljudi taj pojam različito tumače i da čak Muslimani jedni druge tako zovu”, objasnio je. Predsedavajući je potom podsetio da nije prvi put da se to pitanje pominje na suđenju i najavio da će veće proveriti ranija tumačenja.

Nakon Jankovića, Mladićeva odbrana je izvela zaštićenu svedokinju iz Foče sa pseudonimom GRM-277 koja je tokom rata bila bolničarka u vojsci bosanskih Srba, sa posebnim zaduženjem da leči pripadnike interventnog voda poznatog pod nazivom “Dragan Nikolić”. Reč je o jedinici u kojoj su se, po njenom priznanju, povremeno ili stalno borili poznati fočanski silovatelji, haški osuđenici – Radomir Kovač, Zoran Vuković i Dragan Zelenović.

U unakrsnom ispitivanju tužiteljica Bajbls/Bibles je nastojala da tu jedinicu “uveže” u strukturu vojske bosanskih Srba, ali je svedokinja odgovarala da do jula 1992. godine u Foči vojska nije bila organizovana, a izbegavala je odgovor na pitanje od koga je nakon toga jedinica “Dragan Nikolić” dobijala naređenja.

Pred kraj današnjeg zasedanja na klupu za svedoke je izveden Ratomir Maksimović, bivši oficir komande Sarajevsko-romanijskog korpusa koji će u sutrašnjem nastavku iskaza govoriti i o ratnim susretima sa optuženim generalom Mladićem.

2014-10-15

HAG/DEN HAAG

TUŽILAC IGNORIŠE SVEDOKOVE HVALOSPEVE MLADIĆU

U unakrsnom ispitivanju bivšeg oficira Sarajevsko-romanijskog korpusa Ratomira Maksimovića tužilac se nije osvrtao na svedokove navode o optuženom kao “sposobnom, energičnom i skromnom” vojniku odanom “tradiciji i viteštvu” srpske vojske, već je vreme koristio za pitanja o strukturi i ulozi vojske bosanskih Srba na sarajevskom ratištu.

Ratomir Maksimović je pomorski oficir koji se tokom rata u BiH u više navrata obreo daleko od svoje uže specijalnosti – u odeljenju za moral komande Sarajevsko-romanijskog korpusa i drugim funkcijama u zoni odgovornosti te jedinice. Svedočeći u odbranu Ratka Mladića ponovio je teze koje je izneo svedočeći ranije na poziv Radovana Karadžića. Reč je o ne tako originalnim navodima o isključivo odbrambenom angažmanu korpusa, slabo obučenoj i malobrojnoj srpskoj vojsci i nadmoćnom neprijatelju na sarajevskom ratištu.

◀ Ratimir Maksimović, svjedok odbrane Ratka Mladića

“Poseban dodatak” iskazu na Mladićevom suđenju predstavljaju svedokova sećanja na ratne susrete sa optuženim. S njim se, kaže, u Glavnom štabu VRS u Han Pijesku i u zoni odgovornosti Sarajevsko-romanijskog korpusa sreo najmanje pet puta. Doživio ga je, kaže, kao oficira odanog “tradiciji i viteštvu” srpske vojske koji nikad nije govorio uvredljivo o protivniku. “Verujem da je rat teško doživio, ali morao je da se stavi na čelo srpske vojske da se ne bi ponovila prošlost”, rekao je Maksimović.

Nastavljajući iskaz o karakteru optuženog, svedok je naveo da se radilo o “sposobnom, energičnom i skromnom” oficiru koji je obilazio svoje vojnike kad god

je mogao i delio im “očinske savete”. Nije mu, kaže, padalo na pamet da naredi napade na muslimanska civilna područja, a čak nije prihvatao predloge da se iz strateških razloga preduzmu ofanzivne akcije protiv neprijateljske vojske.

Maksimovićevi hvalospevi optuženom očito nisu impresionirali tužioca Vebera/Weber, pa je svoje unakrsno ispitivanje posvetio strukturi Sarajevsko-romanijskog korpusa i njegovim ratnim aktivnostima. Suočio je svedoka sa dokazima o brojnosti i obučenosti srpskih vojnika na sarajevskom ratištu, a ovaj je često izbegavao direktne odgovore na pitanja. Zato je od strane predsedavajućeg sudije Orija/Orie više puta upozoren da “ne širi priču” i da ima u vidu da je pred sud pozvan da svedoči, a ne da drži predavanja.

Budući da je svedok u izjavi odbrani optužio “muslimansku stranu” za širenje dezinformacija o srpskim neselektivnim napadima na Sarajevo, tužilac je predložio dokument njegovog odeljenja za moral u kojem se navodi da korpus “planskim plasiranjem dezinformacija” treba da “maskira vlastite namere i podstiče sukob unutar redova neprijatelja”. Maksimović je odbacio takve navode i rekao da “počinje da sumnja u verodostojnost dokumenta”.

U okviru jedinica Sarajevsko-romanijskog korpusa su se, ukazao je tužilac, borili ekstremni četnički dobrovoljci Srpske radikalne stranke, poput grupa pod komandom vojvoda Slavka Aleksića i Jove Ostojića. Mada je nastojao da minimizuje njihovu ulogu, svedok nije poricao da su bili u sastavu korpusa.

Pred kraj današnjeg zasedanja, iskaz je počeo naredni svedok Mladićeve odbrane – Mile Ujić, lokalni političar i pripadnik vojske bosanskih Srba iz Rogatice.

2014-10-16

HAG/DEN HAAG

ZLOČIN “POMUĆENOG UMA” VAN MLADIĆEVE KOMANDE

Osporavajući postojanje namere da se Muslimani sistematskim zločinima proteraju iz Rogatice, bivši lokalni funkcioner Mile Ujić tvrdio da je srpska vlast štitila muslimanske civile između ostalog i smeštajući ih u “sigurne kuće”, koje tužilac zove zatočeničkim centrima. Ujić, istina, priznaje da je iz jedne od “sigurne kuće” izvedeno i ubijeno 25 ljudi, ali smatra da je to učinio “pomućeni um, bez ičije naredbe, bez ičije komande”.

◀ Mile Ujić, svjedok odbrane Ratka Mladića

Nastojeći da ospori tezu optužbe o nameri vojno-političkog rukovodstva bosanskih Srba da se izazove sukob u kojem bi se zauzela i etnički očistila zamišljena srpska teritorija, odbrana Ratka Mladića ukazuje na spontanost početka rata uz veću odgovornost “druge strane”. U skladu sa tim, bivši predsednik rogatičkog izvršnog odbora Mile Ujić tvrdi da je u proleće 1992. godine postojao dogovor o podeli opštine na srpski i muslimanski deo, ali nije realizovan zbog stalnih provokacija Muslimana.

U drugoj polovini maja 1992. dve strane su se, kaže, sukobile, a nakon toga su muslimanske jedinice zauzele centralni deo grada. U julu su, međutim, odatle proterani

i od tada je opština u celosti u srpskim rukama. Svedok osporava navod optužnice da su potom počinjeni sistematski zločini protiv tamošnjih Muslimana sa ciljem da se opština etnički očisti.

Negira da su srednja škola “Veljko Vlahović” i poljoprivredno dobro “Rasadnik” bili logori i naziva ih “sigurnim kućama” za civile, što nije prvi put da se u dokaznom postupku Mladićeve odbrane koristi taj termin. Nakon pitanja predsedavajućeg sudije Orija/Orie da li su posetio “sigurnih kuća” odande izašli živi i zdravi, prisetio se da je iz škole u “Rasadnik” jednom prilikom ipak izvedeno 25 Muslimana i da su “završili kako su završili”, odnosno da su ubijeni. Za

ubistvo je, kaže, pred sudom u BiH optužen i osuđen jedan pripadnik vojske bosanskih Srba, ali svedok smatra da je taj zločin počinio "pomećeni um, bez ičije naredbe, bez ičije komande".

Dokazujući da srpsko osvajanje Rogatice nije bilo nimalo spontano, tužilac je u unakrsnom ispitivanju ukazao na svedokovo pismo Radovanu Karadžiću u kojem ga obaveštava da je preuzimanje opštine izvršeno "po vašim uputama". Na pitanje tužioca da li se radilo o uputima Glavnog odbora Srpske demokratske stranke, odgovorio je potvrdno. Reč je o dokumentu poznatom pod nazivom Varijante A i B sa uputstvima za preuzimanje opština na dva načina, u zavisnosti da li su Srbi većina ili manjina, koji je najviši organ stranke usvojio još u decembru 1991. godine.

Tužilac je, zatim, predočio i dokumente iz kojih se vidi da se srpska strana i pre izbivanja sukoba u Rogatici pripremala za napad i da je cilj bio zauzimanje cele opštine, a ne fer podela sa Muslimanima. Podela je, uzvraća svedok, bila aktuelna u miru, ali čim su Muslimani počeli sa provokacijama, dogovor je pao u vodu i Srbi su odlučili da "idu na zauzimanje cele teritorije".

Još jedan pokazatelj da su se bosanski Srbi unapred spremali da, bez obzira na navodni dogovor o podeli, vojno zauzmu Rogaticu je, po tužiocu, izvod iz Mladićeve ratnog dnevnika od 17. maja 1992. godine u kojem predstavnicima opštine, među kojima je i Ujić, izdaje zadatke da "maksimalno prikupljaju informacije o neprijatelju" i "izvrše mobilizaciju" u sklopu priprema za napad. Svedok negira da je bilo šta od toga dobio u pisanoj formi, ali priznaje da je bilo izviđanja muslimanskih sela oko Rogatice, kao i da je par dana nakon Mladićeve uputstva zaista izvršena mobilizacija. Ujićev iskaz nastavlja se u ponedeljak.

2014-10-20

HAG/DEN HAAG

ODGOVORNOST VOJSKE ZA STRELJANJE ZATOČENIKA "RASADNIKA"

Suprotno tvrdnji svedoka Mladićeve odbrane da je oko 25 ljudi izvedenih sredinom avgusta 1992. godine iz rogatičkog logora "Rasadnik" ubio "poremećeni um bez ičije komande", tužilac sugerisao da se zapravo radi o zapovedniku jedne od jedinica Rogatičke brigade koji je zbog toga pred Državnim sudom u Sarajevu osuđen na 20 godina zatvora.

◀ Mile Ujić, svedok odbrane Ratka Mladića

Tokom prošlonedeljnog iskaza u odbranu Ratka Mladića, bivši predsednik izvršnog odbora opštine Rogatica Mile Ujić je nastojao da zločine protiv tamošnjih nesrba svede na nivo izolovanih incidenata. Tako je naveo da je sredinom avgusta 1992. godine 25 zatočenika logora Rasadnik izvedeno i streljano, ali da je to uradio "poremećeni um, bez ičije naredbe, bez ičije komande". U današnjem nastavku unakrsnog ispitivanja tužilac je sugerisao da je "poremećeni um" bio Dragoje Paunović zvani Špiro i da nije bio "bez ičije komande", već je zapovedao jednom od jedinica Rogatičke brigade.

Ujić, koji je pored političke funkcije tokom 1992. godine bio i načelnik štaba, odnosno zamenik komandanta

Rogatičke brigade, saglasio se da je Paunović naredio streljanje zatočenika koje je iz Rasadnika prethodno izveo Radislav Ljubinac. Svedok je, kaže, za incident čuo neposredno nakon što se dogodio, a isprva se "samo nagađalo" da je Paunović odgovoran, da bi kasnije to potvrdila istraga.

Budući da je počinilac bio zapovednik unutar vojne strukture bosanskih Srba na čijem čelu je u to vreme bio optuženi Ratko Mladić, tužilac Traldi je pitao svedoka da li je Paunović sankcionisan. Ujić priznaje da protiv njega nisu preduzete nikakve mere – nije to učinio ni komandant brigade, niti svedok kao njegov zamenik.

Umesto toga, Ujić se, sugerise tužilac, pojavio kao svedok Paunovićeve odbrane pred Državnim sudom BiH u Sarajevu, koji je protiv njega podigao optužnicu za jedan od najtežih zločina na području Rogatice. Tom prilikom je, međutim, propustio da kaže da je Paunović zaista počinilac, a danas se pravda da mu niko u sudnici nije postavio direktno pitanje o tome.

Predsedavajući sudija Ori/Orie je, međutim, primetio da se u presudi kojom je Paunović osuđen na 20 godina zatvora navodi da je Ujić rekao da su zločin počinili "neki ekstremisti", a ne optuženi. Svedok je pokušao da objasni da kada kaže "ekstremisti", iz te grupe "ne izuzima Paunovića", kao i da se samo sumnjalo da je on počinilac. Kada je suočen sa sopstvenom tvrdnjom da je istragom bezbednosnog organa brigade utvrđeno da je Paunović naredio zločin, u više navrata je izbegao odgovor, pa je predsedavajući odustao od daljeg ispitivanja.

Suprotno navodima optužnice da su rogatičko poljoprivredno dobro "Rasadnik" i srednja škola "Veljko Vlahović" bili zatočenički centri u kojima su nesrpski civili držani u neljudskim uslovima, svedok tvrdi da se radilo o "sigurnim kućama" gde su muslimani držani da bi se sačuvali od mogućih napada. Koliko je "Rasadnik" bio "sigurna kuća" po tužiocu pokazuje incident sa izvođenjem i streljanjem zatočenika, a sugerisao je i da su žene koje su držane u

srednjoj školi silovane od strane policajaca koji su obezbeđivali objekat. Ujić priznaje da je za to znao, kao i da je izvestio komandira rogatičke policije, ali nije dalje na tome insistirao kada mu je ovaj uzvratilo "da se ne petlja, jer je ljudska glava danas jeftinija od glavice luka".

Suđenje Ratku Mladiću nastavlja se sutra iskazom novog svedoka odbrane.

2014-10-21

HAG/DEN HAAG

KAKO JE FOČA POSTALA SRBINJE

Mada negira da su Muslimani iz Foče bili proterani, bivši predsednik opštinskog Izvršnog odbora Radojica Mladenović priznaje da je grad u kojem je pre rata živio skoro identičan postotak Srba i Muslimana prerastao u "srpsku opštinu" sa 99-procentnom većinom. Oспорava, međutim, da je to razlog za promenu imena u Srbinije, već navodi da se radilo o potrebi da se ime rimuje sa nazivima okolnih opština: Trebinje, Ljubinje...

◀ Radojica Mladenović, svjedok odbrane Ratka Mladića

Svedočeci u odbranu Ratka Mladića, ratni predsednik Izvršnog odbora opštine Foča Radojica Mladenović je tvrdio da je do sukoba u tom gradu došlo zbog nespremnosti muslimanske strane na dogovor. On tvrdi da je sporazum o podeli opštine između lokalnih odbora Srpske demokratske stranke i Stranke demokratske akcije postignut 8. aprila 1992. godine, ali da su Muslimaniistog dana odustali od dogovora i napali, pa Srbima nije preostalo drugo nego da se bore i zauzmu celu teritoriju opštine.

U unakrsnom ispitivanju tužiteljica Bajbls/Bibles je sugerisala da je srpska opština Foča formirana još u decembru 1991. godine i to po uputstvima Glavnog odbora SDS poznatim kao "Varijante A i B" u kojima je naznačeno kako treba zauzeti opštine u kojima su Srbi većina, a kako one gde su manjina. Svedok tvrdi da do njega nisu stigla nikakva uputstva, ali dozvoljava mogućnost da su drugi opštinski funkcioneri za njih znali. Teza optužbe je da je zauzimanje zamišljenog srpskog dela izvršeno po planu rukovodstva bosanskih Srba i da je potom ta teritorija etnički očišćena od Muslimana i Hrvata.

Svedok je u izjavi odbrani i današnjem iskazu naveo da su Muslimani iz Foče otišli "bez ikakvog proterivanja od strane Srba" prateći svoje rukovodstvo i vojsku, pošto su shvatili da će biti poraženi. On, doduše, ne poriče da je u Foči bilo određenih zločina, ali skida svaku odgovornost sa vojske kojom je komandovao optuženi. Rekao je da su paravojne grupe iz Srbije došle da pljačkaju, a čuo je i izjave o premlaćivanjima u KP domu Foča, za šta, po njemu, vojska nije bila odgovorna. Negirao je da su pri zlostavljanjima korišćene bejzbol palice, jer je "apsolutno nemoguće" da su takvi sportski rekviziti postojali u Foči.

Ukazujući da je plan etničkog čišćenja u Foči dao izuzetne rezultate, tužiteljica je predočila govor poslanika Petka Čančara u Skupštini bosanskih Srba iz aprila 1993. godine u kojem kaže da u gradu živi "samo jedan narod i samo jedna vera". Pored toga, predочен je i izvod iz ratnog dnevnika optuženog Mladića o sastanku održanom 17. septembra 1992. godine u kojem predsednik fočanskog Kriznog štaba Miroslav Stanić navodi da je Foča pre rata imala 42.000 stanovnika, od čega 51% Muslimana i 49% Srba, a da je procenat Srba zatim porastao na 99%. Svedok se saglasio sa ocenom da je Foča u ratu postala isključivo "srpska opština".

Zbog drastične promene etničke slike grada, došlo se, sugeriše tužiteljica, na ideju da se ime Foče promeni u Srbinije. Mladenović priznaje da se radilo "neprincipijelnom i nepotrebnom" potezu opštinskih vlasti i naglašava da je lično bio protiv toga, ali ne prihvata da je novi naziv odabran da bi iskazao novu etničku realnost grada. Reč je, smatra, bila o potrebi da se ime rimuje sa okolnim opštinama – Trebinje i Ljubinje. Identično "poetsko" objašnjenje je, svedočeci u Mladićevu odbranu, dao još jedan svedok iz Foče – pripadnik tamošnjeg interventnog voda Veselinko Simović – koji je, doduše, u rimovanje pored Trebinja, Ljubinja i Srbinja, uključio i Nevesinje.

Pred kraj današnjeg zasedanja Mladićeva odbrana je izvela novog svedoka – ratnog predsednika srpske opštine Milići – Tomislava Savkića.

2014-10-22

HAG/DEN HAAG

DNK ANALIZOM PROTIV NEGIRANJA SREBRENIČKOG GENOCIDA

Tvrđnju svedoka Mladićeve odbrane Tomislava Savkića da su u masovnoj grobnici pored puta Konjević Polje – Nova Kasaba pokopani leševi Srebreničana koji su poginuli u borbama tužilac osporavao fotografijama na kojima se vidi da su ruke stradalih bile povezane žicom. Savkić potom sugerisao da se možda radilo o Srbima, a tužilac uzvratilo da je DNK analiza pokazala da su sve ekshumirane žrtve Muslimani.

◀ Tomislav Savkić, svjedok odbrane Ratka Mladića

Tomislav Savkić se na početku rata priključio vojsci bosanskih Srba i u novembru 1992. godine dogurao do komandanta Prvog pešadijskog bataljona u Milićima, a godinu dana kasnije imenovan je za predsjednika srpske opštine Milići, koja je odvojena od Vlasenice. U Hagu se u svojstvu svedoka odbrane pojavio na suđenjima Momčilu Krajišniku i Radovanu Karadžiću, a sada i u procesu Ratku Mladiću.

Za početak rata u opštini Vlasenica Savkić krivi Muslimane koji, po njemu, nisu pristajali na mirnu podjelu grada, već su izazivali oružane sukobe sa Srbima. Srpsko rukovodstvo je, kaže, došlo do podatka da se sprema opšti muslimanski napad na Vlasenicu, ali su ih jedinice

JNA i lokalni srpski "teritorijalci" preduhitrili i bez borbi ušli u grad i zauzeli ga.

Odgovarajući na pitanje branioca Stojanovića o poreklu informacije o pripremama Muslimana za opšti napad na grad, Savkić je rekao da je tamošnjem srpskom rukovodstvu jedna čistačica dostavila beležnicu koju je uzela iz kancelarije predratnog predsjednika opštinskog izvršnog odbora Izeta Redžića. Rokovnik je predočen u sudnici, a na pitanje predsedavajućeg sudije gde se pominje sveopšti napad, svedok je, između ostalog, ukazao na deo u kojem se govori o "organizaciji odbrane". "Teško mi je da shvatim kako je organizacija odbrane jasna naznaka priprema za napad", primetio je sudija Ori/Orie.

U istom dokumentu na jednom mestu je zapisano "stado za klanje", a to se, po Savkiću, odnosi na spisak viđenijih Srba koje treba ubiti. Spisak, međutim, nije predočen – svedok tvrdi da ga je sa sobom u Srbiju odneo izvesni pukovnik Radovan Tačić, a tužilac sugerše da uopšte ne postoji i da su reči "stado za klanje" naknadno dodate u Redžićev rokovnik. Savkić je sugestiju odbacio, ali je priznao da o rokovniku nema direktnih saznanja iz tog vremena, već je o njemu naknadno čuo od srpskih poznanika iz Vlasenice, što po optužbi objašnjava zašto ga na suđenju Momčilu Krajišniku 2006. godine uopšte nije pomenuo.

Tužilac se u unakrsnom ispitivanju bavio i tvrdnjom iz svedokove izjave odbrani da je veći broj Muslimana čija su tela u julu 1995. godine nakon pada Srebrenice pokopana pored puta Konjević Polje – Nova Kasaba zapravo poginulo tokom proboja, a ne da su streljani, kako to tvrdi optužba. Iz Savkićeve izjave timu Mladićeve odbrane se može zaključiti da su stradali u borbi sa srpskom vojskom, dok je na suđenju Radovanu Karadžiću tvrdio da su poginuli u međusobnim okršajima ne znajući da usred noći pucaju jedni na druge.

Tužilac Traldi negira oba scenarija i tvrdi da je većina leševa pronađena sa povezima na rukama, što ukazuje da su bili zarobljeni i streljani. U prilog svojoj tezi predočio je fotografiju na kojoj se vidi nekoliko leševa sa povezima na rukama, a Savkić uzvraća da se možda radi o dva srpska borca koja su u julu 1995. godine nestala na tom prostoru. Na pitanje predsedavajućeg sudije da li je urađena DNK analiza tela koja su tamo otkrivena, tužilac odgovara potvrdno i naglašava da se radi isključivo o Muslimanima.

Pred kraj današnjeg zasedanja odbrana je na klupu za svedoke izvela Trivka Pljevaljića, bivšeg pripadnika vojske bosanskih Srba iz Foče.

2014-10-23

HAG/DEN HAAG

ODOBREN ZAHTJEV TUŽILAŠTVA ZA IZVOĐENJEM DOKAZA O TOMAŠIĆI

Vijeće sudije Orija odobrilo zahtjev tužioca za ponovno otvaranje dokaznog postupka radi prezentacije dokaza o masovnoj grobnici Tomašića. Radi se o "novim dokazima" koji su, po ocjeni sudija, relevantni i koji imaju dokaznu vrijednost u pogledu optužbi koje se odnose na zločine u opštinama.

◀ Ratko Mladić u sudnici Tribunala

Pretno vijeće u predmetu Ratka Mladića odobrilo je zahtjev tužilaštva da se ponovo otvori dokazni postupak radi prezentacije dokaza o masovnoj grobnici Tomašića, kraj Prijedora. Tužilaštvu će, dakle, biti omogućeno da predoči i uvrsti u dokaze iskaze šest eksperata i sedam svjedoka o činjenicama, kao i proratne materijale. Vijeće će se o tačnom datumu dodatnog izvođenja dokaza izjasniti naknadno.

Sudije, navodi se u odluci, smatraju da su "novi dokazi" tužilaštva koji se odnose na masovnu grobnicu Tomašića "relevantni" za Mladićev predmet i imaju "dokaznu vrijednost" u pogledu optužbi koje se odnose na zločine

u opštinama. Sudije su poseban značaj pridale navodima tužilaštva da novi dokazibacaju svjetlo na organizovanu, sistematsku i masovnu prirodu ubistava u Prijedoru i ulogu VRS u ubijanju, sahranjivanju i prekopavanju grobnica.

Pretno vijeće je, navodi se u dokumentu, svjesno da će ponovno otvaranje dokaznog postupka tužilaštva produžiti trajanje suđenja, ali smatraju da ono neće biti "pretjerano". Osim toga, naglašeno je da je zahtjev tužilaštva za ponovnim otvaranjem dokaznog postupka podnesen u ranoj fazi izvođenja dokaza odbrane, da je do sada saslušano tek oko 60 od ukupno 300 najavljenih svjedoka, te da će odbrana imati "mnoštvo prilika za pobijanje navoda tužilaštva".

U zahtjevu tužilaštva za ponovnim otvaranjem dokaznog postupka iz avgusta ove godine najavljeno je predočavanje 43 dokumenta i iskazi 13 svjedoka o Tomašici, od kojih su sedmero preživjele žrtve ili uposlenici rudnika Ljubija, a šest su eksperti. Ekshumirani leševi se povezuju sa zločinima na više lokacija pomenutih u Mladićevoj optužnici: ubistvima u mjestima Kozarac, Hambarine, Brdo, Biščani i okolnim zaseocima, kao i sa egzekucijama zatočenika prijedorskih logora Keraterm i Omarska.

2014-10-23

HAG/DEN HAAG

RIMOVANJE KOJE NIJE BILO DOBRO ZA SVE

Već treći svjedok Mladićeve odbrane tvrdi da naziv opštine Foča tokom rata nije promjenjen u Srbije da bi se naglasila apsolutna srpska većina u gradu, već zbog rimovanja sa okolnim opštinama Nevesinje, Ljubinje i Trebinje, pa je predsjedavajući sudija pitao zašto je onda nakon rata na zahtev Muslimana vraćeno staro ime: "Zar dobro rimovanje nije dobro za sve?"

Trivko Pljevaljić, svjedok odbrane Ratka Mladića

Prvi borac koji je poginuo u Foči bio je Srbin, prva silovana žena je Srпкиnja, a prvi verski objekat koji je uništen je srpska pravoslavna crkva. To su podaci koje je u izjavi timu odbrane Ratka Mladića izneo bivši pripadnik vojske bosanskih Srba Trivko Pljevaljić. Odgovarajući na muslimanski napad, srpska vojska je, kaže, preuzela grad i od tada pa do kraja rata se samo branila.

Svedok negira da su Muslimani proterivani već tvrdi da su odlazili "samoinicijativno", a srpske vlasti su im samo "omogućile da odu". Pre odlaska, obezbeđen im je, kaže, privremeni smeštaj na nekoliko lokacija poput sportske dvorane "Partizan" i Kazneno-popravnog doma. Tvrdi da ne zna ništa o zlostavljanjima i ubistvima Muslimana u

tim zatočeničkim centrima, iako je kasnije i sam bio zaposlen u KP domu, a njegov brat je u tribunalovoj presudi upravniku zatvora Miloradu Krnojelcu označen kao jedan od učesnika batinanja zatvorenika.

Budući da svedoci Mladićeve odbrane iz Foče odgovornost za zločine nad Muslimanima uglavnom prebacuju na paravojne grupe, tužilac Džeremi/Jeremy je danas predočio nekoliko dokumenata iz kojih se vidi da su fočanski silovatelji Radovan Stanković, Radomir Kovač, Zoran Vuković i Dragoljub Kunarac, koji su pred sudovima u Hagu i Sarajevu osuđeni na višegodišnje zatvorske kazne, bili pripadnici regularnih jedinica Vojske Republike Srpske. Svedok se sa tim isprva u potpunosti saglasio, ali se u dodanom ispitivanju od strane branioca donekle ispravio i naveo da su oni "šetali" od jedinice do jedinice i tako "tražili sebe".

◀ Miladin Mladenović, svjedok odbrane Ratka Mladića

Pljevaljić je treći svjedok Mladićeve odbrane iz Foče koji tvrdi da je tokom rata ime tog grada promjenjeno u Srbije da bi se rimalo sa okolnim hercegovačkim opštinama – Trebinje, Nevesinje i Ljubinje – a ne zato što naziv asocira na srpsku prevlast i većinu. Ipak, nakon rata ime je vraćeno na staro i to na inicijativu Muslimana koji su, suprotno njegovom viđenju, u nazivu Srbije videli vezu sa srpstvom. "Ali zašto bi im smetalo ako je samo rimovanje u pitanju, dobro rimovanje je dobro za sve, zar ne", retorički je pitao sudija Ori/Orie. Zatim je od svedoka tražio da kaže da li zaista smatra da se radilo samo "o poetskim" a ne o etničkim razlozima. "Tako je, tako je", nastojao je da bude ubedljiv Pljevaljić.

Nakon njega na klupu za svedoke je izveden bivši vozač bratunačkog preduzeća "Vihor" Miladin Mladenović, koji je u julu 1995. učestvovao u prevozu srebreničkih Muslimana. U izjavi odbrani je naveo da je 12. jula iz Potočara odvezao "jednu turu" žena, dece i staraca do mesta Tišće, odakle su pešice išli za Kladanj. Sutradan je, procenjuje, prevezao desetak tura, odnosno 450 do 500 zarobljenih muškaraca od objekta poznatog kao Bela kuća u Potočarima do škole

u Bratuncu. Oni su, po tužiocu, zajedno sa hiljadama drugih kasnije likvidirani na stratištima u okolini Zvornika, ali svedok tvrdi da ne zna kakva je bila njihova sudbina. Nije ga, kaže, zanimalo ni da proveri šta se dogodilo sa kolegom s posla, Muslimanom koga je takođe prevezao od Potočara do Bratunca. Tokom prevoza, u pratnju su, kaže, bila dva vojna policajca, a zarobljenike je u Bratuncu dočekala civilna policija.

Na samom kraju današnjeg zasedanja iskaz je počeo Milenko Rajak, bivši pripadnik Rogatičke brigade i aktuelni predsednik boračke organizacije u Rogatici.

2014-10-27

HAG/DEN HAAG

MLADIĆA BRANI RATNI AĐUTANT

Govoreći o karakteru optuženog, Rajko Banduka hvalio njegovo obrazovanje, humanost i profesionalizam. Na tvrdnje svedoka da je ceo rat proveo sa Mladićem u Crnoj Rijeci u "veoma skromnim uslovima", tužilac odgovara da je "skromni boravak" zapravo bila jednospratna vila "Javor" u neposrednoj blizini ulaza u podzemni bunker.

◀ Rajko Banduka, svjedok odbrane Ratka Mladića

Ovonedeljni nastavak dokaznog postupka odbrane Ratka Mladića otvorio je njegov ratni ađutant – Rajko Banduka, kome je to prvo pojavljivanje pred Tribunalom u Hagu. On je u izjavi timu odbrane naveo da je Glavni štab VRS bio smešten u Crnoj Rijeci kod Han Pijeska, a da su on i Mladić boravili u objektu udaljenom kilometar i po odatle.

Kaže da je optuženi kao komandant Glavnog štaba tokom rata imao zaštićenu radio vezu sa svim komandantima korpusa i da je raspolagao i drugim vrstama veze, uključujući dva telefonska broja. Pisani izveštaji sa terena su se, objasnio je, slivali u operativni centar Glavnog štaba, kojem je Mladić mogao da pristupi. Tokom

godina, svedok je, navodi se u izjavi, "upoznao karakter i ličnost" optuženog kojeg opisuje kao "obrazovanog čoveka" odanog narodu i profesiji koji se dosledno pridržavao pravila. Nikome se nije svetio, bio je protiv pljačke i razaranja, a navodno je smatrao da svi koji žele suživot sa Srbima treba da ostanu u Republici Srpskoj. Tokom rata je, tvrdi, boravio u "veoma skromnim uslovima".

Tužilac Mekloski/McCloskey je u unakrsnom ispitivanju pokazao fotografiju objekta u Crnoj Rijeci gde su Mladić i Banduka proveli rat i ukazao da se radi o jednospratnoj vili "Javor" sa ulazom u podzemni bunker u neposrednoj blizini. "Da li su to skromni uslovi o kojima govorite" upitao je tužilac, a svedok odgovorio potvrdno. Ostatak unakrsnog ispitivanja prošao je u osporavanju Bandukine tvrdnje da je događaje u Srebrenici i Žepi pratio preko medija iz stana u Bijeljini, gde se oporavljao od bolesti. Uprkos činjenici da se pominje kao akter u nekoliko presretnutih razgovora sredinom jula 1995. godine, tvrdi da to nije on i da se tada nije nalazio u Crnoj Rijeci.

◀ Milenko Rajak, svjedok odbrane Ratka Mladića

Nakon Banduke na klupu za svedoke izveden je Milenko Rajak, čiji iskaz je počeo prošlog petka. On je tokom rata bio pripadnik Rogatičke brigade, a potom dugogodišnji predsednik boračke organizacije sa tog područja. Tokom glavnog ispitivanja, odbrana je u dokaze uvela popise poginulih srpskih civila i vojnika iz Rogatice da bi, kako je objasnio branilac Lukić, osporila tužiočevu tezu da Muslimani u tom kraju nisu bili naoružani i da nije bilo borbi sa Srbima.

Rajak je, poput većine Mladićevih svedoka iz Rogatice, u izjavi timu odbrane naveo da u toj opštini "nije postojao sistem usmeren protiv Muslimana" i da u lokalnoj školi "Veljko Vlahović" i na poljoprivrednom dobru "Rasadnik"

nisu držani civili, već ratni zarobljenici koji su kasnije razmenjeni za Srbe. Među zarobljenicima je, po dokumentu koji je predočio tužilac, bilo i ženskih osoba među kojima i starica od 100 godina. Rajak kaže da za to nije znao i priznaje da u školu i "Rasadnik" tokom rata nije ulazio.

Na kraju današnjeg zasedanja svedočenje u Mladićevu odbranu je počeo Slavko Kralj, bivši oficir za vezu sa međunarodnim organizacijama u Prvom krajiškom korpusu, a potom i u Glavnom štabu VRS.

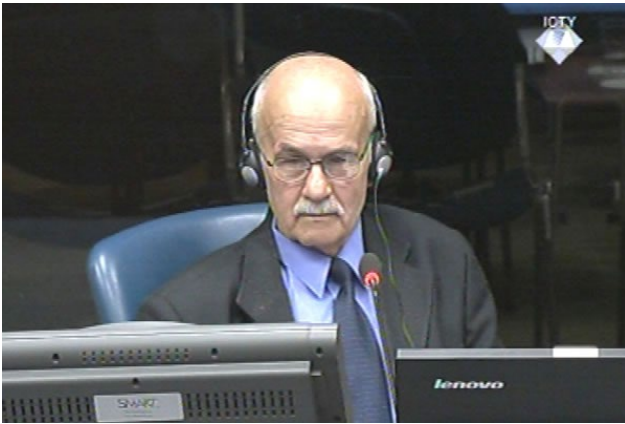

2014-10-28

HAG/DEN HAAG

(NE)SPREČAVANJE PROLASKA HUMANITARNIH KONVOJA

Svedočeći u Mladićevo odbranu, pukovnik Slavko Kralj rekao da je vojska bosanskih Srba tokom rata uredno propuštala humanitarnu pomoć za muslimanske i hrvatske enklave u BiH. Tužilac je Kralja suočio sa pismom u kojem Glavni štab, uz pozivanje na Karadžićevu Direktivu 7, nalaže vojsci da "planski i nenametljivo...smanji i ograniči" prolaz humanitarnih konvoja ka muslimanskim enklavama.

◀ Slavko Kralj, svjedok odbrane Ratka Mladića

Jedan od načina sprovođenja udruženog zločinačkog poduhvata sa ciljem trajnog proterivanja Muslimana i Hrvata sa zamišljenog srpskog područja u BiH je, po optužnici protiv Ratka Mladića, bilo ograničavanje prolaska humanitarne pomoći ka enklavama sa nesrpskim stanovništvom. U nastojanju da to ospori, odbrana je na klupu za svedoke izvela pukovnika Slavka Kralja, ratnog oficira za vezu sa Unproforom i međunarodnim organizacijama u Prvom krajiškom korpusu, a potom i u Glavnom štabu Vojske Republike Srpske. Njemu je to četvrti iskaz pred Tribunalom, nakon pojavljivanja u dva srebrenička predmeta i na suđenju Radovanu Karadžiću.

U izjavi odbrani i današnjem glavnom iskazu Kralj je tvrdio da su humanitarni konvoji preko teritorije Republike Srpske uglavnom prolazili nesmetano. Bili bi, kaže, obustavljeni samo ako na određenom području traju borbe, ali i u slučaju da su kršili dogovor, odnosno ako bi umesto hrane i dugih civilnih potrepština prevozili oružje.

Konvoji su, kaže, redovno išli iz Zagreba ka Sarajevu, Goraždu, Žepi, Srebrenici, Kiseljaku i drugim ugroženim područjima i bilo ih je toliko da su povremeno ometali regularan saobraćaj. Vojska bosanskih Srba se, tvrdi, trudila da im olakša kretanje pa je uvedeno pravilo da se kolone sa humanitarnom pomoći ne pregledaju na više od jednog punkta, da se prolaz zabrani samo kad se u njima pronade oružje, a tek privremeno obustavi u slučaju drugih nepravilnosti.

Branilac Lukić je u dokaze uveo niz dokumenata Glavnog štaba i drugih organa vojske bosanskih Srba u kojima se odobrava i reguliše prolazak konvoja. Među njima i naređenja Ratka Mladića koja su, po svedoku, za srpsku vojsku bila "sveto slovo". U dokaze su uvedeni i dokumenti Armije BiH iz kojih se vidi da je u pojedinim periodima do civila stizala velika količina hrane, ali da je u nekim situacijama deo pomoći odvajan i za vojsku, što je, kaže svedok, predstavljalo zloupotrebu.

Tužilac Mekloski/McCloskey je u unakrsnom ispitivanju svedoka suočio sa pismom načelnika Glavnog štaba VRS, generala Manojla Milovanovića, iz maja 1995. u kojem se interpretira Direktiva 7 vrhovnog komandanta Radovana Karadžića. U pismu se organima vojske zaduženim za rad sa Unproforom i humanitarnim organizacijama nalaže sledeće: "Planskim i nenametljivim restriktivnim odobravanjem zahteva (za prolaz konvoja) smanjiti i ograničiti logističku podršku enklavama i dotur materijalnih sredstava muslimanskom življu i učiniti ih ovisnim od naše dobre volje, a u isto vreme izbeći osudu međunarodne zajednice i svetskog javnog mnjenja".

Tužilac je sugerisao, a svedok se posle dužeg natezanja složio, da je za sprovođenje Karadžićeve Direktive 7 na terenu odgovoran bio Mladić kome je u delu koji se odnosi na humanitarne poslove pomagao načelnik Odeljenja za civilne poslove u Glavnom Štabu Miloš Đurđić, čiji je svedok bio zamenik i prvi saradnik. Iskaz Slavka Kralja biće okončan sutra.

2014-10-29

HAG/DEN HAAG

MLADIĆEV SVEDOK: "TOKOM RATA U BIH NIKO NIJE UMRO OD GLADI"

Tužilac predočio dokaze o kritičnoj humanitarnoj situaciji u Srebrenici u prvoj polovini 1995. godine i ukazao na izveštaje da se u enklavi u prvoj polovini godine, usled sprečavanja prolaska humanitarnih konvoja preko teritorije bosanskih Srba, umiralo od gladi, a svedok Mladićeve odbrane Slavko Kralj tvrdi da se radilo o "propagandi".

Nastojeći da pobije tvrdnje bivšeg oficira Glavnog štaba VRS za vezu sa Unproforom Slavka Kralja o velikom broju humanitarnih konvoja koji su tokom rata uz odobrenje srpske strane snabdevali muslimanske enklave u BiH, tužilac je u nastavku unakrsnog ispitivanja ukazivao na kritičnu situaciju u Srebrenici u prvoj polovini 1995. godine. U enklavi je, sugeriše optužba, vladala glad, prevashodno zato jer je vojska bosanskih Srba sprečavala prolaz međunarodnih humanitarnih konvoja.

U prilog svojoj tezi, tužilac Mekloski/McCloskey je ukazao na audio zapis na kojem je zabeleženo da general Mladić kaže: "Nisam dozvolio da bilo šta prođe, ne bih zauzeo Srebrenicu i Žepu da ih nisam izgladnjivao tokom zime, od februara sam pustio samo jedan ili dva konvoja". Na pitanje da li je to bio stav generala Mladića, svedok je rekao da mu nije poznato i da takvu njegovu izjavu nikada nije čuo. Tužilac je zatim predočio izveštaj koji je specijalni izaslanik Jasuši Akaši/Yasushi Akashi u junu 1995. godine poslao u sedište UN u Njujorku u kojem se navodi da vojska bosanskih Srba sprečava dotur pomoći enklavama sve dok se njima ne razdeli pola robe, ali svedok tvrdi da ni o tome ne zna ništa.

Na fotografiji koju je s početka 1995. godine u Srebrenici snimio holandski oficir Johannes Ruten/Johannes Rutten vidi se grupa muslimanskih civila iz Srebrenice kako preturaju po đubretu koje je izručio smetlarski kamion Unprofora. Tužilac sugerše da se radi o pokazatelju očajne situacije sa hranom u enklavi, a Kralj odgovara je "možda reč o fotomontaži".

Tužilac je potom ukazao na dva dokumenta od 6. jula 1995. godine u kojima se navodi da se u Srebrenici umire od gladi – još jednu depešu Akašijai izveštaj 28. divizije Armije BiH iz Srebrenice. Akaši navodi da je u Srebrenici od gladi umrlo 13 ljudi, a i u izveštaju bosanske vojske se pominju prve žrtve gladi. Svedok, međutim, uzvraća da tokom rata u BiH "niko nije umro od gladi" i pomenute izveštaje vidi kao "propagandu".

U dodatnom ispitivanju branilac Lukić je primetio da se u Akašijevoj depeši navodi da je u sedmici pre 6. jula 1995. godine od gladi umrlo 13 ljudi, a da se u izveštaju Armije BiH ukazuje da su "prve smrti" nastupile upravo tog dana. Branilac je pitao da li su te dve informacije u kontradikciji, ali je odgovor sprečio predsedavajući sudija Ori/Orie ukazujući da nije na svedoku, već na veću da daje takve ocene. Na pitanje da li zna da se u prvoj sedmici jula u Srebrenici umiralo od gladi, Kralj je rekao da nema takve informacije i da se radilo o "uobičajenoj propagandi" Muslimana sa ciljem da "dobiju što više humanitarne pomoći".

U dodatnom ispitivanju branilac se osvrnuo i na jučerašnju tužiočevu sugestiju, koju je svedok potvrdio, da je za izvršavanje Karadžićeve Direktive 7 iz marta 1995. bio zadužen Mladić. U tom dokumentu se zahteva "plansko i nenametljivo" ograničavanje pomoći enklavama Srebrenica i Žepa sa ciljem da se "muslimanski živalj učini ovisnim od naše dobre volje". Odbrana ukazuje da je Mladić nešto kasnije sačinio Direktivu 7.1 u kojoj se ne pominje ograničavanje humanitarne pomoći. Svedok kaže da je vojska postupala po Mladićevom, a ne Karadžićevom dokumentu.

Pred kraj današnjeg zasedanja počeo je iskaz doktora iz Foče Veljka Marića.

2014-10-30

HAG/DEN HAAG

RATNE PRIČE IZ BOLNICE U FOČI

Doktor i ratni načelnik fočanske bolnice Veljko Marić tvrdio da u radu te ustanove nije bilo diskriminacije po nacionalnoj osnovi i da su Muslimani samovoljno napuštali opštinu, a tužiteljica ukazala da su civili – među kojima su žene, deca, starci, ali i svedokove kolege lekari – bili zatvarani, zlostavljani i ubijani, i tako primorani da napuste svoje domove.

◀ Veljko Marić, svjedok odbrane Ratka Mladića

Svedočeći u odbranu Ratka Mladića, ratni hirurk i od 1993. godine načelnik bolnice u Foči – doktor Veljko Marić – je tvrdio da su u toj ustanovi lečeni pacijenti svih nacionalnosti. Tako je nastojao da ubedi sudsko veće da muslimansko stanovništvo nije napuštalo Foču zbog diskriminacije i pritisaka, već iz straha za bezbednost koji su osećali i Srbi.

U bolnici je, kaže doktor Marić, od aprila do kraja 1992. lečeno više od 1.900 pacijenata, od čega 300 Muslimana. Među njima je bilo ranjenika, zatvorenika KP doma kojima je bila potrebna nega, a zbrinuta je i grupa dece koja nisu bila bolesna, ali su ostala bez smeštaja. Deca su, kaže, posle višemesečnog boravka u bolnici poslata u crnogorsko letovalište Igalo, a kasnije spojena sa porodicama.

Tužiteljica Grejs Harbor/Grace Harbour je u unakrsnom ispitivanju predočila spiskove iz kojih se vidi da je među pacijentima bolnice bilo muslimanskih žena, dece i staraca sa prostrelnim ranama nanetim vatrenim oružjem. Budući da je u izjavi odbrani tvrdio da je sukob "prisilio ljude da idu tamo gde je njihov narod", tužiteljica je sugerisala da su napadi u kojima su muslimanski civili ranjavani bio jedan od razloga zašto su napuštali Foču. Marić se sa tim složio, ali je podsetio da su i Srbi bili žrtve napada i da je u bolnici tokom rata ukupno lečeno 2.500 srpskih civila i vojnika.

Svedok je u izjavi odbrani naveo da su muslimanski doktori do polovine jula 1992. godine napustili bolnicu samovoljno, "a ne zato što ih je neko oterao". Tužiteljica ga je zato podsetila da su doktori fočanske bolnice poput

Amira Berberkića i Aziza Torlaka, kao i više njih iz doma zdravlja bili zatvoreni u KP domu Foča. Tamo su, kao i drugi zatočnici, premlaćivani i mučeni, a doktor Torlak je podlegao povredama. Marić kaže da su mu kolege bile zatvorene u KP domu, ali ukazuje da su se za ličnu bezbednost u Foči bez razlike plašili i Srbi i Muslimani. "Da li su i srpski lekari bili zatvarani u KP domu", pitao je sudija Moloto, a svjedok odgovorio odrečno.

Osvrćući se na deo Marićeve izjave o zbrinjavanju muslimanske dece u bolnici, tužiteljica je ukazala da se radilo o devojkama i dečacima čiji su roditelji bili ubijeni, a domovi razoreni, pa zbog toga nisu imali gde da borave. Navela je nekoliko primera, među kojima su sedmogodišnja Selma Tafro i njen godinu dana stariji brat Jasko čija sudbina je opisana u jednom novinskom članku. U njihovu kuću su upali srpski vojnici na čelu sa Jankom Janjićem zvanim Tuta i silovali njihovu majku, a zatim nju i muža ubili pred očima dece.

Doktor Marić kaže da u to vreme nije znao ko je zbog čega doveden u bolnicu. Ipak, to je, po njemu, "bila jedna lepa stvar", jer je bolnica prihvatila decu koja nisu bila bolesna, iako zbrinjavanje zdravih nije primarna funkcija medicinske ustanove.

Nakon Marića, odbrana je na klupu za svedoke izvela Maneta Đurića, bivšeg načelnika vlaseničke policije. On je tvrdio da su Muslimani i iz te opštine odlazili samovoljno iz straha od osвете i brige za ličnu bezbednost. Sušica, po njemu, nije bila logor, već "prihvatni centar za lica koja su tražila siguran smeštaj". Potvrdio je, ipak, da je čuo da je Dragan Nikolić zvan "Jenki" pred Tribunalom priznao krivicu za zločine počinjene nad zatočenicima tog centra. "Jenki" je, objašnjava Đurić, bio policajac koji je potom prebačen u vojsku bosanskih Srba. Priznaje da Nikolić, niti bilo koji drugi Srbin iz Vlasenice, nije odgovarao pred lokalnim pravosudnim organima zbog zločina nad muslimanskim stanovništvom.

Suđenje Ratku Mladiću nastavlja se u ponedeljak.

2014-11-03

HAG/DEN HAAG

ZAŠTITA CIVILA OD RUŠEVINA VLAŠENIČKE DŽAMIJE

Ratni načelnik vlaseničke policije Mane Đurić kaže da je nekoliko sati uoči rušenja gradske džamije od strane vojske obavešten šta se sprema, ali nije učinio ništa da taj zločin spreči sam što je upozorio lokalno stanovništvo da se skloni iz blizine mesta gde se očekivala eksplozija. "Da je vojska najavila da će na pijaci streljati tri civila, da li biste samo rekli ljudima da ne stoje u blizini da ih ne bi pogodio metak", upitao predsedavajući sudija.

◀ Mane Đurić, svjedok odbrane Ratka Mladića

Govoreći o zločinima počinjenim tokom rata u Vlasenici, bivši načelnik tamošnje policije Mane Đurić u izjavi timu odbrane Ratka Mladića je naveo da su za maltretiranje Muslimana bili odgovorni pripadnici srpskih paravojnih jedinica. Tvrdio je, međutim, da Muslimani nisu napuštali Vlasenicu zbog pritiska srpskih vlasti, već iz straha za bezbednost koji su tokom rata svi osećali.

U prvom delu današnjeg unakrsnog ispitivanja tužilac Traldi je podsetio svedoka da je u avgustu 1992. godine u Vlasenici srušena džamija. Ovaj to nije poricao i priznao da je to uradila vojska koja je nekoliko sati uoči rušenja obavestila policiju šta se sprema. Postupajući "u skladu sa ovlašćenjima", policija je, kaže, obavestila okolno stanovništvo da se skloni sa ciljem da se izbegnu civilne žrtve.

To je isprovociralo predsedavajućeg sudiju Orija/Orie da se uključi u raspravu i pita svedoka da li je kao načelnik policije pomislio da bi trebalo da uputi protest vojsci zbog očigledne najave krivičnog dela - rušenja verskog objekta. Đurić odgovara da je zbog nedostatka vremena mogao samo da obavesti okolno stanovništvo da se skloni iz blizine džamije. "Ali zar sprečavanje rušenja ne bi bila bolja zaštita stanovništva", pitao je predsedavajući, a svjedok kaže da "to tada nije bilo moguće sprečiti" jer policija nije imala pristupa džamiji. Uporni sudija je zatim pitao kako je moguće da je policija imala pristup okolini, ali ne i samom objektu, pa je Đurić donekle izmenio iskaz i rekao da je zapravo želeo da izbegne "sukob nadležnosti". Drugim rečima, policija nije htela da se meša u poslove vojske.

"Da je vojska najavila da će na pijaci streljati tri civila, da li biste vi samo rekli ljudima da ne stoje u blizini da ih ne bi pogodio metak", bio je poslednji pokušaj predsedavajućeg, a svjedok nije dao potpun odgovor navodeći da se radi o "suviše hipotetičkom pitanju". Priznao je da nije bilo ozbiljne istrage tog zločina i da se policijski zapisnik svodio samo na evidentiranje nepoznatih počinilaca.

Na sličan način je, kaže svjedok, izostala istraga masovnih ubistava počinjenih u maju 1992. godine u selu Zaklopača kod Milića gde je streljano 60 do 80 muslimanskih civila, zatim kod Nove Kasabe gde je ubijeno njih 25 i, konačno, u mestu Drum kod Vlasenice, gde je streljano 20 Muslimana. Đurić je sa tim zločinima upoznat, a odgovornost prebacuje na paravojne formacije, s tim da je dozvolio mogućnost da je za ubistvo u selu Drum odgovorna vojska.

U izjavi timu odbrane naveo je da je Sušica, koja se u optužnici tretira kao logor, formirana kao “prihvatni centar” za lica koja su tražila “siguran smještaj”. U današnjem unakrsnom ispitivanju je priznao da je “prihvatni centar” vojnom odlukom iz maja 1992. godine postao logor za muslimanske civile i ratne zarobljenike. Upravu je, kaže, prvo držala Teritorijalna odbrana, a potom vojska.

Svedok je u izjavi odbrani i iskazu, a naročito u ranijim razgovorima sa istražiteljima u svojstvu osumnjičenog, odgovornost sa policije prebacivao na vojsku. Čak je naveo da su policajci i pripadnici paravojnih grupa koji su u prvim mesecima rata počinili ratne zločine po dogovoru između vrha MUP i Glavnog štaba VRS iz jula 1992. godine priključeni vojsci.

Pred kraj današnjeg zasedanja, u odbranu Ratka Mladića iskaz je počeo Neđo Vlaški, predratni radnik Državne bezbednosti BiH.

2014-11-04

HAG/DEN HAAG

IZDVAJANJE IZ BIH ZBOG “PONIŽAVANJA I PREGLASAVANJA SRBA”

Bivši pripadnik DB BiH Neđo Vlaški tvrdio da su bosanski Srbi bili “ponižavani i preglasavani” od strane muslimanskih i hrvatskih političara, što je dovelo do formiranja zasebnih srpskih institucija. Tužilac, s druge strane, ukazuje na postojanje plana rukovodstva bosanskih Srba da se, bez obzira na sve, zauzme i etnički očisti veliki deo teritorije BiH.

◀ Neđo Vlaški, svjedok odbrane Ratka Mladića

Bivši radnik Državne bezbednosti BiH Neđo Vlaški je u izjavi odbrani Ratka Mladića opisao događaje koji su, iz njegove perspektive, doveli do rata. Za početak sukoba optužio je političare bosanskih Muslimana i Hrvata koji su, kako je rekao, “ponižavali i preglasavali” Srbe u institucijama vlasti. Zbog toga je srpsko rukovodstvo bilo primorano da organizuje sopstvene institucije i odvoji se od ostataka BiH.

Vlaški kaže da je Državna bezbednost BiH pre rata u sklopu “praćenja svih nacionalizama” nadgledala rad organizacije Mladi Muslimani čiji je član bio kasniji predsednik BiH Alija Izetbegović. Radilo se, objašnjava svedok, o verskim ekstremistima koji su pred

jugoslovenskim sudom osuđeni na višegodišnje zatvorske kazne.

Kada je izašao iz zatvora, Izetbegović je, navodi Vlaški, postao politički lider Muslimana i ostvario je kontrolu nad “skoro svim delovima policije”, a u Sarajevu je došlo do “simbioze” nesrpskih političara i kriminalaca. To je, tvrdi, rezultiralo oružanim napadima na Srbe u gradu – prvo je ubijen srpski svat Nikola Gardović, zatim i policajac Pera Petrović. Tako je, kaže, “otvoren lov na Srbe”, čije je rukovodstvo organizovalo svoje organe sa ciljem odbrane.

Tužilac Veber/Weber je u unakrsnom ispitivanju, međutim, predočio dokaze koji, po njemu, ukazuju na predratni plan rukovodstva bosanskih Srba da organizuju svoju vlast, zauzmu deo BiH koji su smatrali svojim i etnički ga očiste. Predočio mu je više presretnutih razgovora iz septembra 1991. godine u kojima Radovan Karadžić kaže da će Srbi formirati svoje organe vlasti i preći u “opoziciju”. Zatim zapisnik sa sastanka srpskih policijskih kadrova iz februara 1992. godine, među kojima su Momčilo Mandić, Mićo Stanišić, Stojan Župljanin i svedok, na kojem se razrađuju koraci za formiranje MUP bosanskih Srba.

Konačno, predočen je i snimak od 30. marta 1992. godine na kojem se vidi postrojavanje policije novoosnovane Srpske republike BiH. Na snimku je zabeležen i govor prvog ministra policije bosanskih Srba Miće Stanišića koji kaže da je srpski MUP već formiran i da će raditi u skladu sa srpskim ustavom i zakonom o unutrašnjim poslovima koji su mesec dana pre toga izglasani. Vlaški nije poricao da je do formiranja novih organa došlo, ali to pravda potrebom da se Srbi odbrane od napada pripadnika druga dva naroda.

Vlaški se uoči rata slučajno ranio svojim pištoljem, pa je prve mesece sukoba proveo u rodnom Trnovu na oporavku. Tamo je, ukazuje tužilac, učestvovao u radu lokalnih vlasti na čijim su se sastancima planirali napadi na muslimanska sela. Na jednom od takvih sastanaka krajem maja 1992. godine, po izveštaju Državne bezbednosti, planira se napad na nekoliko sela sa ciljem da se “muslimanski živalj pobije i protera i tako stvori etnički čista srpska teritorija”. Svedok odgovara da je to nemoguće, jer je na području Trnova bilo svega 30 odsto Srba i da je njima više odgovaralo mirno rešenje nego napad na 70-procentnu muslimansku većinu.

Svedok je pre i za vreme rata obezbeđivao Radovana Karadžića, a u drugoj polovini 1992. godine je boravio u Beogradu. Rekao je da zna da se Karadžić u tom periodu redovno sastajao sa šefom srpske Državne bezbednosti Jovicom Stanišićem, ali ne zna gde i kada su se sastanci održavali. Iskaz Neđe Vlaškog će biti okončan sutra ujutro.

2014-11-05

HAG/DEN HAAG

BEZ SAZNANJA O ZLOČINIMA SVOJIH SABORACA

Bivši oficir Šeste sanske brigade VRS Ranko Kolar detaljno opisao zločine nad Srbima u reonu sela Kravica u istočnoj Bosni, iako je tamo boravio kratko kao ispomoć, ali ne zna ništa o zločinima nad muslimanskim civilima u Sanskom Mostu gde je proveo skoro ceo rat.

◀ Ranko Kolar, svjedok odbrane Ratka Mladića

Po okončanju iskaza bivšeg radnika Državne bezbednosti BiH Neđe Vlaškog, odbrana Ratka Mladića na klupu za svedoke je izvela Ranka Kolar, koji je tokom rata u BiH bio na više komandnih mesta u Šestoj sanskoj brigadi. Do novembra 1992. godine bio je komandir čete, potom komandant bataljona, a kraj rata je dočekao u svojstvu načelnika štaba brigade.

U izjavi timu odbrane svedok je naveo da je njegova četa bila angažovana u različitim ratnim operacijama u reonu Sanskog Mosta, sa povremenim "izletima" na ratište kod Bihaća, ali i u istočnoj Bosni. Tamo je, kaže, boravio u januaru 1993. godine i bio svedok napada jedinica Nasera Orića na srpska sela uključujući i Kravicu. Kaže da

je video da u sela ulazi "prvi ešalon" vojske, a za njima "drugi ešalon" koji je izgledao neorganizovano i bio je posvećen pljački hrane iz kuća, koje su zatim zapaljene.

Tužilac Džeremi/Jeremy se u unakrsnom ispitivanju vratio na temu zločina u Sanskom Mostu, gde je svedok proveo najveći deo rata. Pitao ga je da li zna da su srpski vojnici 31. maja 1992. godine u selu Hrustovo ubili 25 civila, među kojima je bila jedna trudnica i nekoliko dece. Kolar priznaje da je u reon Hrustova sa četom stigao dva dana kasnije, ali tvrdi da za zločin nije saznao tada na terenu, već kasnije iz medija.

Potom mu je predložen izveštaj policije Sanskog Mosta iz avgusta 1992. godine u kojem se navodi da su u prethodnom periodu u opštini formirana tri "sabrino-istražna centra" – jedan u sportskoj dvorani, drugi u hali "Betonirka" i treći u fabrici "Kringas". Svedok kaže da je čuo da su tamo odvođeni zarobljeni muslimanski i hrvatski vojnici, ali ne i civili.

Tužilac je zatim ukazao da je pred Državnim sudom BiH srpski vojnik Daniluško Kajtaž, koji je u međuvremenu promenio ime u Nikola Kovačević, osuđen na višegodišnju zatvorsku kaznu zbog zločina od 7. jula 1992. godine kada se u kamionu ugušilo 19 muslimanskih civila koji su prevoženi iz "Betonirke" u logor Manjača. Ni o tom zločinu Kolar ne zna mnogo, osim što je čuo da je Kajtaž zbog nečega osuđen. Za njega je, kaže, čuo tek nakon rata, iako su bili pripadnici iste brigade u Sanskom Mostu.

Konačno, tužilac je ukazao da je svedokova četa 1992. godine bila smeštena u reonu sela Krkojevcima, nedaleko od ušća reke Dabar u Savu gde je nakon rata otkrivena masovna grobnica sa telima 19 ljudi koji su se 7. jula 1992. godine ugušili na putu ka Manjači. Svedok kaže da prvi put čuje za tu masovnu grobnicu i dodaje da je ušće reke Dabar bilo udaljeno cela dva kilometra od položaja njegove čete u Krkojevcima.

Pred kraj današnjeg zasedanja svedočenje u Mladićevu odbranu je počeo ratni sudija vojnog suda u Bijeljini – Savo Bojanović.

2014-11-06

HAG/DEN HAAG

KAKO JE VOJNI SUD SUDIO SRBIMA U BIJELJINI

Bivši sudija vojnog suda u Bijeljini Savo Bojanović tvrdi da su srpski vojnici tokom rata procesuirani zbog zločina nad Hrvatima i Muslimanima, a tužilac dokazuje da se radilo o sporadičnim slučajevima koji su, kada je reč o najtežim delima poput ubistava, okončavani bez presude, a u slučaju pljački rezultirali samo uslovnim kaznama.

Bivši sudija vojnog suda u Bijeljini Savo Bojanović je u izjavi timu odbrane Ratka Mladića naveo da je odlukom Radovana Karadžića sud formiran sredinom jula 1992. godine i pokrivao zonu odgovornosti Istočno-bosanskog i Drinskog korpusa. Ukazujući na nepristrasnost suda, svedok je naveo da niko od sudija nije bio član Srpske demokratske stranke, kao i da se zakon primenjivao dosledno, bez obzira na nacionalnu pripadnost počinilaca i oštećenih.

Tome u prilog je naveo nekoliko istraga koje su vođene protiv srpskih vojnika zbog različitih zločina nad Muslimanima, uključujući ubistva, silovanja i pljačke. Kaže da kao sudija nikada nije trpeo pritiske, već mu je bilo omogućeno da radi po zakonu.

◀ Savo Bojanović, svjedok odbrane Ratka Mladića

Tužilac Traldi je u unakrsnom ispitivanju ukazao da su se predmeti protiv Srba za najteže zločine, poput ubistava nesrpskih civila i zatočenika, uglavnom završavali bez rezultata, odnosno bez osuđujuće presude. Tako je, recimo, jedan predmet prosleđen redovnom sudu jer je ustanovljeno da osumnjičeni ipak nisu vojnici, a u nekoliko slučajeva počinioci su, uprkos optužbama za ubistvo, pušteni na slobodu i potom pobjegli.

U prilog tezi da su procesuirani srpski vojnici, svjedok je opisao ubistvo u bijeljinskom "Vanekovom mlinu" iz februara 1993. godine. Tada mu je kao dežurnom istražnom sudiji javljeno da su na tom mestu pripadnici Druge krajiške brigade, vraćajući se sa fronta, ubili dva

muslimanska zatočenika iz logora Batković koji su bili "radno angažovani" u mlinu. Prilikom uviđaja svjedok je zaključio da je jedan od njih ustreljen, a drugom odsečena glava. Doneo je rešenje za sprovođenje istrage, raspisao poternicu za NN izvršiocima i predmet predao redovnom istražnom sudiji i tužilaštvu. U unakrsnom ispitivanju je priznao da se na tome sve i završilo i da počinioci do kraja rata nisu pronađeni.

Neki od pomenutih predmeta nikada nisu procesuirani, a neki su završili pred posleratnim civilnim sudovima, uključujući i Državni sud BiH.

◀ Dušan Kukobat, svjedok odbrane Ratka Mladića

Tužilac je zatim ukazao da su pred vojnim sudom u Bijeljini srpski počinioci osuđivani samo zbog pljačke muslimanskih i hrvatskih kuća i to skoro isključivo na uslovne kazne. Svjedok je priznao da se radilo o dogovorenoj politici koja je primenjivana da se slanjem srpskih vojnika u zatvor ne bi "oslabila vojna moć" VRS. Dodaje i da je u slučajevima teških krađa poneki predmet okončan i kaznom zatvora.

U poslednjih pola sata današnjeg zasedanja obavljeno je ispitivanje Dušana Kukobata, bivšeg načelnika štaba 17. lake pešadijske brigade iz Ključa. On je u izjavi opisao borbene aktivnosti svoje jedinice, ali i ratne susrete sa Mladićem. Rekao je da je optuženi uvek naglašavao da

vojnici ne smeju činiti zločine protiv nesrpskih civila i ratnih zarobljenika.

Tužilac je u unakrsnom ispitivanju ukazao da je više oficira svjedokove brigade, uključujući i komandanta te jedinice Draga Samardžiju, pred Državnim sudom u Sarajevu optuženo ili već osuđeno zbog zločina nad muslimanskim i hrvatskim stanovništvom u Ključu. Kukobat kaže da o zločinima ništa ne zna, pravdajući se da je tokom rata bio na liniji fronta a ne u naseljenim delovima opštine Ključ. Suđenje Ratku Mladiću nastavlja se u ponedjeljak.

2014-11-10

HAG/DEN HAAG

PREBACIVANJE KRIVICE NA "DRUGU STRANU"

Bivši pripadnik Državne bezbednosti BiH, potom i Republike Srpske za početak sukoba i zločine nad civilima okrivljuje Hrvate i Muslimane, njihove paravojne formacije i kriminalce u policiji... sve osim optuženog Ratka Mladića i njegove vojske.

◀ Tomislav Puhalc, svjedok odbrane Ratka Mladića

Tomislav Puhalc je pre rata u BiH bio zaposlen u Državnoj bezbednosti BiH, a od 1992. godine radio je za istu "firmu" u Republici Srpskoj. U izjavi timu Mladićeve odbrane uglavnom se bavio događajima koji su doveli do sukoba, okrivljujući pre svega Hrvate i Muslimane. Njihovi političari su, tvrdi, činili sve da "diskriminišu" srpske predstavnike u vlasti i onemoguće ih da učestvuju u donošenju odluka.

Muslimansko-hrvatska koalicija je, navodi Puhalc, mobilizaciju rezervnog sastava policije iskoristila za formiranje paravojnih formacija, a u tom procesu su "zloglasni kriminalci dobili akreditivne MUP". Te osobe su,

kaže, uznemiravale Srbe, između ostalog i zaustavljanjem na kontrolnim punktovima. Na jednom punktu zaustavljen je i svedok, oduzet mu je službeni pištolj i prećeno mu je da će biti ubijen. Ubrzo je, tvrdi, zajedno sa drugim Srbima izbačen sa posla i proteran iz Sarajeva. Njemu i drugim bivšim policajcima srpske nacionalnosti stanovi su, navodi, objijeni i opljačkani, a Srbi koji nisu napustili grad mučeni su i ubijani.

U unakrsnom ispitivanju, tužiteljica MekGregor/MacGregor je ukazala da je svedok napustio Sarajevo 4. aprila 1992. godine i da navodi iz izjave o događajima u gradu nakon tog dana nisu bazirani na ličnim već posrednim saznanjima. Svedok se sa tim donekle saglasio, ukazujući da je kao radnik tajne službe saznanja o sarajevskim događajima tokom celog rata dobijao iz izjava Srba koji su napuštali grad i presretnutih razgovora neprijateljske strane.

Upitan da li je preko svojih izvora čuo da je vojska bosanskih Srba u proleće 1992. godine uspostavila opsadu Sarajeva, Puhalac odgovara da su prsten oko grada prvo zatvorile snage Armije BiH tako što su učvrstile svoje punktove. A onda je srpska strana odgovorila istom merom, pa je tako Sarajevo tokom rata bilo u dvostrukom obruču.

U drugom delu današnjeg zasedanja svedočio je Trifko Komad, bivši član Glavnog i Izvršnog odbora Srpske demokratske stranke, a od početka 1993. godine do kraja rata zaposlenik Biroa vlade Republike Srpske u Beogradu. U dokaze je uvedena njegova izjava sa suđenja Radovanu Karadžiću gde je svedočio o funkcionisanju vlasti bosanskih Srba, a potom i dodatna izjava Mladićevoj odbrani. U njoj je pomenuo, a u sudnici detaljnije opisao, svoje ratne susrete sa optuženim.

Prvi put ga je sreo na Palama u maju 1992. godine na sastanku srpskih vojno-političkih zvaničnika, gde se razgovaralo o organizovanju odbrane Srba u BiH. Drugi put u julu 1993. godine kada je sa grupom pravoslavnih sveštenika iz Sjedinjenih Država u sedište Glavnog štaba VRS doneo humanitarnu pomoć za vojsku. Treći put sastali su se u Beogradu "samo u prolazu", a ne seća se kada. Detaljnije opservacije tih susreta nije izneo.

Tužiteljica Bajbls/Bibles je iskoristila prisustvo Komada u sudnici da potvrdi svoju tezu o čvrstoj hijerarhiji unutar vlasti bosanskih Srba u kojoj su nalozi sa vrha sprovedeni na lokalnom nivou. Svedok se tome nije suprotstavio, ali se i ogradio, navodeći da su se grupe i pojedinci sa opštinskog nivoa ponekad ponašali "mimo principa", što objašnjava činjenicom da se radilo o počecima višestranačkog života obeleženim "lutanjima" i nerealnim ambicijama pojedinih političara. Iskaz Trifka Komada biće okončan sutra.

2014-11-11

HAG/DEN HAAG

DA LI JE SAO "SRPSKA" ILI "SAMOSTALNA" AUTONOMNA OBLAST

Trudeći se da naglasi nezavisnost lokalnih organa vlasti u odnosu na rukovodstvo bosanskih Srba, svedok Mladićeve odbrane rekao da skraćenica SAO nije označavala "srpske" već "samostalne autonomne oblasti", a nije od toga odustajao ni nakon primedbe sudija da je neobično da entitet u isto vreme bude samostalan i autonoman. Na kraju se odbrana odrekla tog dela njegovog iskaza.

◀ Trifko Komad, svjedok odbrane Ratka Mladića

Bivši član Glavnog odbora Srpske demokratske stranke Trifko Komad je u izjavi timu odbrane i iskazu na suđenju Ratku Mladiću nastojao da ubedi sudsko veće da su tokom rata u BiH veze između rukovodstva i nižih organa vlasti bosanskih Srba bile "pokidane". Drugim rečima, da vrh vlasti na čelu sa Karadžićem i Mladićem nije bio odgovoran za sporadične zločine koje su činile grupe sa lokalnog nivoa.

Nastojeći da bude što ubedljiviji u naglašavanju nezavisnosti nižih instanci vlasti, svedok je čak rekao da je skraćenica SAO uoči i za vreme rata označavala "samostalne autonomne oblasti". To je "zaparalo" uši sudijama koji su u dosadašnjem toku postupka slušali iskaze o "srpskim" a ne "samostalnim autonomnim

oblastima" u BiH i Hrvatskoj.

Pitali su, zato, svedoka da se još jednom presabere i kaže tačan naziv skraćenice, a kada je ovaj ostao pri svom, sudija Moloto je pitao kako neki entitet u isto vreme može biti i samostalan i autonoman. S jedne strane oblasti su, odgovara Komad, bile samostalne i potpuno nezavisne, a sa druge autonomne, odnosno vezane za centralnu vlast.

Ukazujući na jednak tretman koji su imali svi građani srpskog entiteta u BiH, svedok je danas izneo još jednu tvrdnju koja je suprotna dosadašnjim saznanjima sudija. Rekao je, naime, da glasački listići za plebiscit srpskog naroda o ostanku u Jugoslaviji, organizovan u novembru 1991. godine, nisu bili različite boje za srpske i nesrpske glasače, već se to dogodilo "iz čisto tehničkih razloga", jer štamparije nisu mogle da naprave sve u istoj boji.

Koliko je Komad bio ubedljiv najbolje svedoči činjenica da je odbrana, nakon konsultacija sa tužilaštvom, odlučila da se na deo iskaza svog svedoka ne oslanja. Strane u postupku su se, naime, složile da je skraćenica SAO označavala srpske autonomne oblasti, a da su listići na plebiscitu imali različite boje, pa čak i različita pitanja u zavisnosti od nacije glasača.

◀ Čedo Šipovac, svjedok odbrane Ratka Mladića

Nakon Komada, na klupu za svedoke je izveden Čedo Šipovac, bivši službenik prijedorskog Sekretarijata za narodnu odbranu, organa nadležnog za regrutaciju i mobilizaciju vojnika. On je tvrdio da su se 1991. i 1992. godine na mobilizaciju uglavnom odazivali Srbi, ali je bilo i Muslimana i Hrvata koji su pristupili JNA, a onda zajedno sa drugima prešli u vojsku bosanskih Srba. U izjavi koja je uvedena u dokaze je negirao da su u Prijedoru postojali logori navodeći da su Keraterm i Omarska bili "istražni", a Trnopolje "sabirni" centar.

Tužilac ga je u unakrsnom ispitivanju suočio sa tvrdnjom da mu je jedan kolega sa posla, Bećir Medunjanin, mučen i ubijen u Omarskoj, a da je i njegova žena Sadeta takođe

ubijena nakon što je izvedena iz tog "sabirnog centra". Šipovac je u januaru ove godine iskoristio svoj nastup u predmetu Radovana Karadžića da se sa tom informacijom upozna, ujedno i iznenadi. Danas je samo potvrdio da za sudbinu bračnog para Medunjanin nije ništa znao do tada. Kaže, takođe, da je za zločin na Korićanskim stijenama, gde je streljano više od 200 nenaoružanih Muslimana izvedenih iz logora Trnopolje, saznao tek posle rata. "Po prirodi nisam takav čovek da se raspitujem, pa sam zato kasno čuo", opravdao se danas. Iskaz Čede Šipovca će biti okončan sutra.

2014-11-12

HAG/DEN HAAG

ROGATICA DO KRAJA RATA BEZ MUSLIMANA

Bivši član rogatičkog Kriznog štaba Sveto Veselinović opisao period kada su tu opštinu vojno kontrolisali Muslimani, a kada je upitan o zločinima koje su počinili Srbi dok je on bio lokalni funkcioner, odgovarao je da o tome ništa ne zna ili da je saznao tek nakon rata. Setio se, doduše, da na do kraja sukoba u gradu nije ostao "skoro nijedan Musliman".

◀ Sveto Veselinović, svjedok odbrane Ratka Mladića

Svedočeci u odbranu Ratka Mladića, ratni funkcioner kriznog štaba srpske opštine Rogatica Sveto Veselinović je za početak sukoba optužio rogatičke Muslimane, negirajući da je znao za zločine koje su počinili Srbi.

U izjavi koja je uvedena u dokaze Veselinović je naveo da je lokalni krizni štab formiran sa ciljem da se opština podeli po nacionalnom principu i tako "izbegne sukob". Pregovori su, međutim, propali kada je u Rogatici ubijen srpski policajac Draženko Mihajlović, što je, kaže, uzrokovalo sukobe u kojima su uže jezgro grada prvo zauzeli Muslimani, a onda se pod srpskim pritiskom ubrzo povukli. Ostavili su, tvrdi, razoren grad.

U dokaze je uveden video snimak koji je svjedok svojom kamerom zabeležio po ulasku u Rogaticu nakon povlačenja muslimanskih jedinica. Na njemu se vide devastirani lokali sa razbijenim izlozima, spaljene kuće i zgrade u centru grada. Vidi se i srušena džamija, a u njoj blizini mitraljesko gnezdo, koje po svedoku "može upućivati" na razloge zašto je džamija gađana.

U unakrsnom ispitivanju tužilac je ukazao da su od početka srpske uprave u Rogatici počinjeni brojni zločini nad Muslimanima. Recimo, u logoru "Rasadnik" su, po dokazima optužbe, ljudi mučeni, seksualno zlostavljani, odvođeni i ubijani. Svedok priznaje da se to mesto nalazilo na putu od njegove kuće do kriznog štaba, ali tvrdi da tamo nikad nije zalazio. Na opasku da je zaobilazio Rasadnik da ne bi gledao zločine nad zatočenicima, svedok se osmehnuo i rekao da to nije tačno. Kaže da tada nije znao za zločine, već je samo od brata koji je bio vojnik čuo da su zatvarani srpski dezertteri i muslimanski ratni zarobljenici.

Ne zna ni za zločine nad ljudima zatočenim u srednjoj školi "Veljko Vlahović", a čuo je samo da su muslimanski "lojalni civili" pozivani da se tamo sklone od ratnih dejstava. Zna, doduše, da je grupa Muslimana odvedena van Rogatice i da su streljani na granici sa opštinama Sokolac i Han Pijesak. I za to je, doduše, saznao tek nakon rata, a čuo je da su neki Srbi za taj zločin i osuđeni.

Za kraj, tužilac je pitao da li je tačno da po završetku rata u Rogatici nije ostao "skoro nijedan Musliman", a svedok je kratko odgovorio: "Tako je".

Dobar deo današnjeg glavnog ispitivanja protekao je na zasedanju zatvorenom za javnost. Pre Veselinovića, iskaz u odbranu Ratka Mladića okončao je bivši član Glavnog odbora Srpske demokratske stranke Trifko Komad.

2014-11-13

HAG/DEN HAAG

GRUBA GREŠKA “NEUKOG DAKTILOGRAFA”

Objašnjavajući kako je došlo do toga da u junu 1993. zahtev za predaju uputi svim Muslimanima Goražda, a ne samo neprijateljskim vojnicima, oficir VRS Špiro Pereula objasnio da je pri sastavljanju dokumenta pogrešio “neuki daktilograf”, a činjenicu da je na dokumentu njegov potpis svedok pravda žurbom koja je svojstvena ratnoj situaciji.

◀ Špiro Pereula, svjedok odbrane Ratka Mladića

Današnji svedok odbrane Ratka Mladića – oficir vojske bosanskih Srba Špiro Pereula – u vojničkoj karijeri promenio je više mesta, od predratnog člana štaba Teritorijalne odbrane BiH do ratnog referenta za bezbednosne poslove u Glavnom štabu VRS i radnika Ministarstva odbrane RS. U izjavi Mladićevim braniocima naveo je da su međunacionalne tenzije u BiH pojačane nakon višestranačkih izbora 1990. godine, a on je u aprilu 1992. godine napustio Sarajevo i priključio se JNA, potom i srpskim teritorijalcima na Dobrinji. U gradu mu je ostao brat koji je, kaže, nešto kasnije uhapšen i mučen u podrumu kafane “Sunce”, gde se, kaže, nalazio logor za Srbe.

Budući da je jedno vreme radio u Glavnom štabu, svedok je imao prilike da se upozna sa likom i delom komandanta Mladića. Za njega ima samo reči hvale, navodi da se radilo o “sposobnom oficiru”, a posebno ističe njegovu “ljudskost, pravičnost, disciplinu i rad”. Mladić je, navodi svedok, svim starešinama naređivao da u borbi postupaju profesionalno, a da se prema zarobljenicima odnose u skladu sa međunarodnim konvencijama.

Nakon čitanja sažetka svedokove izjave, branioci nisu za njega imali dodatnih pitanja, pa ga je odmah “preuzeo” tužilac i u unakrsnom ispitivanju podsetio da je u jednom ratnom periodu bio član Komisije za razmenu vlade Republike Srpske. Tužilac je predočio dokumente iz kojih se vidi da su u srpskim zatočeničkim centrima, poput sarajevskog zatvora Kula, držani civili, kao i da su neki zatočeniци tamo stradali.

Svedok, međutim, odgovara da je on kao pripadnik vojske bio marginalizovan u tom telu i da se ne seća da je prisustvovao ijednom sastanku, niti da je iko za vreme njegovog mandata razmenjen, zatim da nikakve informacije nije dobijao, niti ih bilo kome prenosio. Drugim rečima, u Komisiji je, kako je to formulisao predsedavajući sudija, bio “ni zbog čega”.

Ukazujući da su meta napada Mladićeve vojske bili civili, tužilac se pozvao na svedokov zahtev iz juna 1993. godine upućen sa isturenog komandnog mesta Drinskog korpusa u Čajniču. U dokumentu se nalaže da se megafonima iz oklopnih vozila i putem srpskih radio stanica “Muslimani Goražda” pozovu na predaju srpskoj vojsci uz obećanje da će im potom biti omogućeno “da odu gde žele”.

Tužilac je primetio da se u pozivu “izgleda ne pravi razlika” između civila i vojnika, odnosno da su svi pozvani da napuste Goražde, što je, po njemu, i bio cilj akcije – proterivanje Muslimana iz grada. Svedok se sa tim ne slaže i objašnjava da je on pri sastavljanju dokumenta diktirao da se poziv uputi neprijateljskim vojnicima, ali je “greškom neukog daktilografa” zabeleženo drugačije i na predaju su pozvani svi Muslimani. Činjenicu da na dokumentu stoji njegov potpis, Pereula pravda žurbom koja je svojstvena ratnoj situaciji. Dodaje da do napada na Goražde, koji je naredio Glavni štab VRS, tom prilikom nije ni došlo.

Na početku današnjega zasedanja saopšteno je da je tim optužbe pojačalo “novo-staro” lice – iskusni haški tužilac Alan Tiger/Tieger, koji je okončao angažman u predmetu Radovana Karadžića, pa se sada može “posvetiti” Mladiću.

2014-11-17

HAG/DEN HAAG

KARADŽIĆEVE “BIOLOŠKE ANALOGIJE”

Svedočeci u odbranu Ratka Mladića, bivši predsednik opštine Srbac Miloš Milinčić tvrdio da se Radovan Karadžić pre rata zalagao za multietničnost govoreći da je “bašta najlepša kada ima mnogo boja i cvetova”. Tužilac je, međutim, ukazao na nastupe predsednika bosanskih Srba pred skupštinom u kojima je podsećao da osim naroda “postoje i biljke koje ne mogu da rastu jedna pored druge”, kao i da “pas i mačka ne mogu biti u istoj kutiji”.

◀ Miloš Milinčić, svjedok odbrane Ratka Mladića

Ratni predsjednik opštine Srbac Miloš Milinčić je u izjavi datoj odbrani Ratka Mladića naveo da u tom gradu u severnoj BiH nije bilo diskriminacije nesrba, niti etničkog čišćenja. "Bili smo pozitivan raritet i u ratnom zlu bili najmanje zli", opisao je predratni nastavnik srpsko-hrvatskog jezika.

U izjavi je naglasio da su srpske vlasti u Srpcu održavale dobre odnose sa gradićem Davor u susednoj Hrvatskoj iako je odande bilo artiljerijskih provokacija. Rekao je da se sa Mladićem sreo u avgustu 1992. godine u Banja Luci i da ga je ovaj podržao u opredeljenju da ne ide u sukob sa Hrvatima.

Glavni subjekt unakrsnog ispitivanja, međutim, nije bio general Mladić, već predsjednik Karadžić. Tužilac se, naime, osvrnuo na deo Milinčićeve izjave odbrani u kojem je naveo da je Karadžić, zalažući se za multietničnost u BiH na mitingu u Srpcu 1990. godine okupljenim Srbima rekao: "Čuvajte te ljude i svoje stanovnike. Bašta i vrt su najljepši kad su izmešani različitim bojama i cvetovima". Optužba je svedokovoj tvrdnji suprotstavila dva nastupa predsjednika bosanskih Srba pred skupštinom.

Prvo je u martu 1992. godine naveo da razdvajanje naroda nije nikakva balkanska specifičnost i da toga ima i u Evropi, a potom dodao da i u prirodi postoje biljke koje ne mogu jedne pored drugih da rastu i da moraju "da se odmaknu" da bi se razvijale. U tom slučaju, "biljna analogija" je, ukazuje tužilac, poslužila za dokazivanje da suživota u BiH ne može biti, a svedok odgovara da o tom govoru ne zna ništa.

Zatim je predloženo video snimak jednog kasnijeg obraćanja pred skupštinom u kojem Karadžić koristi novi, kako je kvalifikovao predsedavajući sudija, "biološki primer". Govorio je naime da je pre rata srpski narod "prisilno" držan u "veštačkoj tvorevini BiH" sa druga dva naroda, što je uporedio sa eksperimentom u kojem su "pas i mačka stavljeni u istu kutiju". Svedok je priznao da se Karadžićeve kasnije izjave razlikuju od one o multietničkoj "bašti šarene boje", a promenu u stavovima opravdava činjenicom da se tokom "raspada BiH" dogodilo mnogo surovih obračuna.

Karadžićeva ideja o razdvajanju stanovništva rezultirala je, ukazuje tužilac, proterivanjem Hrvata i Muslimana iz Srpca od 1992. do 1995. godine, koji su zajedno pre rata činili 10 odsto stanovništva opštine. Svedok je u izjavi naveo da je iz Srpca tokom rata otišlo svega 60 nesrba "iz ekonomskih razloga", a tužilac je predložio dokument banjalučke Državne bezbednosti u kojem se navodi da je Srbac napustilo 600 od 940 Muslimana i 100 od 145 Hrvata. Svedok je prihvatio podatke kao validne i rekao da je u izjavi trebalo da navede da je iz grada otišlo 60 nesrpskih porodica, a ne 60 pojedinaca.

Pred kraj današnjeg zasedanja iskaz je počeo novi svedok Mladićeve odbrane – Duško Čorokalo, bivši pripadnik Šeste sanske brigade VRS.

2014-11-18

HAG/DEN HAAG

ZA SVE SU KRIVI ARKAN I "ARKANOVCI"

Bezbednjak Sanske brigade Duško Čorokalo u izjavi Mladićevoj odbrani naveo da su Arkan i njegovi ljudi došli u Sanski Most u septembru 1995. i da su krivi "za sve što nije dobro" urađeno prema nesrpskim civilima. Tužilac ukazuje da su pre dolaska "arkanovaca" počinjena ubistva i zatvaranja Muslimana i Hrvata i da je većina njih do 1995. uveliko izbegla iz grada.

Bivši oficir bezbednosti u Šestoj sanskoj brigadi Duško Čorokalo je, svedočeci u odbranu Ratka Mladića, rekao da je sukob u Sanskom Mostu izbio jer su Muslimani prekršili dogovor o podeli opštine, napali grad i vojno ga osvojili. Usledio je kontranapad Srba koji su, kaže, bez žrtava preuzeli Sanski Most i uspostavili vlast. Mada nije direktno učestvovao u borbama, svedok je bio u gradu kadaje srpska vojska napala sela Hrustovo i Vrhpolje i, po optužnici, počinila zločine nad tamošnjim civilima.

U leto 1992. godine Čorokalo je poslat na front, a u Sanski Most se vratio u septembru 1995. godine i tamo zatekao Željka Ražnatovića Arkana i njegovu Srpsku dobrovoljačku gardu. U tom trenutku u opštini je, kaže, bilo nekoliko sela sa preko 1.000 muslimanskih i hrvatskih stanovnika. "Sve što nije dobro prema njima, uradili su Arkan i njegovi ljudi", naveo je u izjavi, skidajući odgovornost sa vojske bosanskih Srba kojom je optuženi komandovao.

U unakrsnom ispitivanju, tužilac Džeremi/Jeremy je, međutim, ukazao da su se brojni zločini prema nesrbima Sanskog Mosta dogodili mnogo pre dolaska "arkanovaca". Na primer, u napadu na selo Hrustovo 31. maja 1992. godine srpski vojnici su ubili 27 žena, dece i staraca. Čorokalo tvrdi da o tom zločinu, iako je bio oficir bezbednosti brigade, nije znao ništa jer su Hrustovo i Vrhpolje "veliko područje", pa nije bilo lako doći do informacija.

Ipak, priznaje da je nekoliko dana kasnije čuo za zločin počinjen istog 31. maja na mostu kod Vrhpolja na koji su dovedeni zarobljeni muslimanski meštani, naterani da skaču u reku i tom prilikom mnogi ustreljeni. Mada je o zločinu

obavešten, kaže da se "nije dalje upuštao u to" i da nema detaljnijih podataka. U današnjem dodatnom ispitivanju branilac Ivetić mu je pročitao iskaz jednog od preživelih koji je naveo da je na čelu grupe koja je počinila zločin bio čovek obučen u crno sa crnim naočarima i kosom vezanom u rep. Svedok odgovara da "takvih šminkera" nije bilo u njegovoj brigadi.

Tužilac je danas sugerisao, a svedok prihvatio da su nesrpski civili u Sanskom Mostu zatvarani u halu Betonirka, sportsku dvoranu i fabriku "Krings", a odande odvođeni u vojni logor Manjača. Do dolaska "arkanovaca" Sanski Most su, tvrdio je tužilac, već napustile "desetine hiljada" Muslimana i Hrvata. Čorokalo se bez pogovora s timsložio.

Zatim je predočena Mladićeva depeša od 23. septembra 1995. godine upućena na više adresa, među kojima su predsednik i MUP bosanskih Srba, u kojoj se navodi da Arkan i njegovi ljudi ubijaju i hapse Muslimane, ali maltretiraju i srpske oficire i vojnike u Sanskom Mostu. Stoga se zahteva da mu predsednik Karadžić "oduzme svoje ovlašćenje". Dalji sled događaja optužba iščitava iz Mladićevog ratnog dnevnika u kojem se navodi da je on o prisustvu "arkanovaca" razgovarao sa načelnikom Generalštaba VJ Momčilom Perišićem i šefom srpske tajne službe Jovicom Stanišićem. Nakon toga, kako je navedeno u jednom policijskom dokumentu, Arkan i njegovi ljudi nisu uhapšeni ili proterani iz Republike Srpske već su raspoređeni u Prijedor da "hapse srpske dezertere". Odluke o tome su, odgovara svedok, donošene na višem nivou i on o tome ništa ne zna.

Pred kraj zasedanja počeo je iskaz pukovnika vojske bosanskih Srba Rajka Šarenca.

2014-11-19

HAG/DEN HAAG

STVARANJE OSEĆAJA "ŽIVOTA U GETU"

Svedočeci u odbranu Ratka Mladića, pukovnik Rajko Šarenac tvrdio da je njegova Prva gardijska brigada bila angažovana u borbama, a ne u napadima na civile, pa je tužilac predočio dokumente Glavnog štaba VRS u kojima se od podređenih jedinica zahteva da se muslimanskom stanovništvu razvije osećaj "života u getu" i "omogućiti iseljavanje".

◀ Rajko Šarenac, svjedok odbrane Ratka Mladića

Pukovnik Rajko Šarenac je bio pomoćnik komandanta za moral Prve gardijske brigade koja je bila direktno potčinjena Glavnom štabu vojske bosanskih Srba na čijem se čelu nalazio optuženi Ratko Mladić. Ta brigada nije imala stalno mesto rasporeda, već je po potrebi upućivana na različite delove fronta, uglavnom oko Sarajeva i u istočnoj Bosni, odnosno Podrinju.

U izjavi odbrani i glavnom ispitivanju naglašen je angažman svedokove brigade na Nišičkoj visoravni krajem 1993, kada se suprotstavila Armiji BiH i tako omogućila povlačenje hrvatskih vojnika i civila iz Vareša ka Kiseljaku. Naveo je, dalje, da je u julu 1993. godine zajedno sa generalom Mladićem ušao u Trnovo, i da je

optuženi naredio da se zarobljenom komandiru tamošnje policije ne sme ništa desiti jer mu je spasao ujaka i ujnu iz Trnova.

U unakrsnom ispitivanju tužilac Veber/Weber se prevashodno bavio učešćem svedokove brigade u borbama u istočnoj Bosni u proleće 1993, ukazujući da je cilj vojske bosanskih Srba, pored napada na Armiju BiH, bilo i proterivanje civila iz Cerske, Žepe, Goražda i drugih mesta u Podrinju. Na pitanje o tome, svedok je rekao da se njegova jedinica borila protiv neprijateljskih vojnika, a ako se neko od civila našao na putu – "njegov problem".

U borbenom izveštaju komandanta Zvorničke brigade Vinka Pandurevića iz marta 1993. godine se navodi da je na kolone muslimanskih civila i vojnika koje se kreću ka Konjević Polju "dejtšovano svim raspoloživim sredstvima". Iako je priznao da je njegova jedinica tada ratovala u sadejstvu sa Zvorničkom brigadom, svedok se ogradio od pomenutog izveštaja, navodeći da su imale posebne zone odgovornosti.

Svim jedinicama koje su učestvovala u operaciji zauzimanja Podrinja u maju 1993. godine su izdata su dva naređenja Glavnog štaba – jedno za napad na Žepu, drugo na Goražde – u kojima se navodi da se po ulasku srpske vojske u te enklave muslimanskim civilima treba "omogućiti iseljavanje" u centralnu Bosnu. Šarenac priznaje da su takva naređenja stigla u komandu njegove brigade, ali da su napadi na Žepu i Goražde odbijeni, pa se ne može govoriti o postupanju sa civilima nakon ulaska srpske vojske.

U izveštaju Glavnog štaba VRS od 30. maja 1993. godine se, ukazuje tužilac, navodi da su borbe u dolini Drine izazvale strah "kod muslimanske vojske i stanovništva". Zatim se navodi da treba obustaviti operacije zbog pritiska javnosti, ali u isto vreme "sprečiti muslimansko stanovništvo da se vrati u ranije napuštene sela i gradove", a onima koji su ostali u enklavama propagandnim aktivnostima "razviti osećaj života u getu i da njihova sudbina zavisi od Vojske Republike Srpske". To bi, po analizi Glavnog štaba, trebalo da dovede do daljeg "postepenog iseljavanja muslimanskog stanovništva" i sprečavanje povratka onih koji su ranije otišli.

Svedok odgovara da se rata svi boje i da je strah kod civila usled borbi bila uobičajena pojava. Negira, međutim, da je cilj vojske bosanskih Srba bilo iseljavanje muslimanskog stanovništva, baš kao što ne zna ništa o navodu pomenutog izveštaja Mladićevog glavnog štaba da su se borbena dejstva u istočnoj Bosni odvijala u sklopu ostvarenja jednog od šest strateških ciljeva bosanskih Srba koji zagovara brisanje granice sa Srbijom na reci Drini.

2014-11-19

HAG/DEN HAAG

“SAMOORGANIZOVANE” SRPSKE STRAŽE U ROGATICI

Svjedok Mladićeve odbrane tvrdi da su “srpske straže” u selima oko Rogatice bile “samoorganizovane” i da nisu imale nikakav kontakt sa VRS sve do polovine 1992. godine. Dokazi tužilaštva, međutim, pokazuju sasvim drugačiju sliku.

◀ Zoran Đerić, svjedok odbrane Ratka Mladića

Odbrana Ratka Mladića je na klupu za svjedoke izvela Zorana Đerića, bivšeg pripadnika Rogatičke brigade VRS. On je u pisanoj izjavinaveo da je u aprilu 1992. godine s porodicom otišao iz Rogatice u svoje rodne selo nadomak grada gdje se pridružio “samoorganizovanim srpskim stražama”. Te straže, naveo je u izjavi, nisu imale “nikakav kontakt” sa VRS sve do polovine 1992. godine.

Odgovarajući na pitanja branioca Miodraga Stojanovića svjedok je objasnio da je iz Rogatice otišao “iz preventivnih razloga”. Živio je u dijelu grada nastanjenom uglavnom muslimanskim stanovništvom i procijenio je da u slučaju sukoba - koji je “visio u zraku” - neće biti u stanju da evakuiše porodicu. Odluku da ode iz grada u sudnici je

opisao kao “dobru, tačnu i korisnu”.

Tužilac Džonatan Mekdonald/Jonathan MacDonald je u unakrsnom ispitivanju ukazivao da su “srpske straže” djelovale u sastavu bataljona Teritorijalne odbrane kojim je komandovao Rajko Kušić. Ukazao je, također, je Kušić već u aprilu 1992. godine slao izvještaje o borbenoj gotovosti jedinica TO nadređenoj komandi, kao i da je svjedok 30. aprila 1992. upućen da obezbjeđuje Istureno komandno mjesto Borik.

Sučen sa tužiočevim dokazima Đerić je rekao da je prilikom davanja izjave odbrani “ponešto preskočio” i da očito nije dobro “sve uveo”. Predsjedavajući sudija Ori/Orie je primijetio da je to što je svjedok zaboravio da navede neke činjenice kod sudija “stvorilo krivu sliku o stvarnoj situaciji”. Samo postojanje IKM i činjenica da je svjedok upućen da ga obezbjeđuje, rekao je sudija Ori, upućuje na to da se nije radilo o samoorganizovanim stražama već da su one bile “dio neke šire i organizirane sile”.

Tužilac je, zatim, emitovao i video snimak na kojem Rajko Kušić govori o formiranju Rogatičke brigade VRS i kaže da je “embrion brigade” začet 6. marta 1992. godine kada su on i još 50 dobrovoljaca izrazili želju da se “prikluče odbrani države” i stavili se pod komandu 216. brigade JNA. Đerić je rekao da je u to vrijeme bio u Rogatici i da je “samo djelimično” znao da je formirana neka jedinica. Potvrdio, između ostalog, da je njegova jedinica bila pod komandom JNA do formiranja VRS 19. maja 1992. godine.

2014-11-20

HAG/DEN HAAG

MLADIĆEV SVJEDOK: MASAKR U VELAGIĆIMA - “OSVETA ZA II SVJETSKI RAT”

Bivši pripadnik rezervnog sastava policije u Ključu Nikola Vračar na suđenju Ratku Mladiću je potvrdio da je za masakr u Biljanima čuo dan, dva poslije incidenta, a ne godinama kasnije prilikom iskaza u predmetu Radoslava Brđanina, kako je to naveo u izjavi Mladićevoj odbrani.

Na suđenju Ratku Mladiću svjedočio je Nikola Vračar, nekadašnji pripadnik rezervnog sastava Stanice javne bezbjednosti (SJB) u Ključu. U izjavi odbrani opisao je napad muslimanskih snaga na srpsku patrolu u Krasuljama 27. maja 1992. godine. Napad je, po njemu, označio početak rata u Ključu. Odlazak Muslimana i Hrvata iz Ključa je, navodi svjedok u izjavi Mladićevoj odbrani, bio “dobrovoljne naravi” i “uzrokovan strahom od rata”. Ključ je, inače, jedna od šest bosansko-hercegovačkih opština u kojima su zločini nad nesrpskim stanovništvom, po optužnici, dosegli razmjere genocida.

Vračar je u glavnom ispitivanju govorio i o masakru u Velagićima 1. juna 1992. godine, u kojem je ubijeno 77 zarobljenih Muslimana. Svjedok zna da se zločin dogodio jer su o tome "svi pričali", ali tvrdi da ne zna ništa više jer je bio na bolovanju. Odgovarajući na pitanja advokata Branka Lukića rekao je da je "čuo priče" da su se neki Srbi u Velagićima svetili Muslimanima za stradanja Srba u Drugom svjetskom ratu.

◀ Nikola Vračar, svjedok odbrane Ratka Mladića

Svjedok je u izjavi Mladićevoj odbrani naveo da je za ubistvo 140 Muslimana u selu Biljani kraj Ključa saznao tek prilikom svjedočenja u predmetu Radoslava Brđanina 2003. godine.

Međutim, prema transkriptu njegovog iskaza u tom predmetu, koji je citirala tužiteljica Karolin Edžerton/Carolyn Edgerton, svjedok je u predmetu Brđanin rekao da je za ubistva saznao dan, dva poslije incidenta. Vračar je to potvrdio, a na sudijsko pitanje zašto to tako nije naveo u izjavi Mladićevoj odbrani rekao je da je vjerovatno zaboravio i da prilikom potpisivanja izjave prosto nije obratio pažnju na taj "detalj".

Pošto je svjedok u pisanoj izjavi naveo da je odlazak nesrba iz Ključa bio "dobrovoljan", predsjedavajućeg sudiju Orija Ori je zanimalo zašto se od onih koji su napuštali opštinu tražilo da prethodno predaju svu svoju imovinu. Vračar je odgovorio da je to bilo zato "što je trebalo popisati imovinu i staviti je na raspolaganje srpskim izbjeglicama", kako "razne bande" ne bi opljačkale "narodnu imovinu".

Nakon što je iskaz Nikole Vračara zaključen, odbrana je na klupu za svjedoke izvela Ostoju Barašina, bivšeg pripadnika Informativnog biroa Prvog krajiškog korpusa VRS i autora dokumentarnih filmova "Pacovski kanali" i "Genocid ponovo". Njegovo svjedočenje biće nastavljeno u ponedjeljak, 24. novembra.

2014-11-24

HAG/DEN HAAG

TOTALNO PORICANJE ZLOČINA U SUŠICI

Svedočeci u odbranu Ratka Mladića, bivši čuvar magacina u logoru Sušica Momir Deurić tvrdio da ne zna ništa o zlostavljanju, ubistvima i odvođenju zatočenika na prinudni rad, a u sklopu opšteg poricanja tvrdio da se ne seća čak ni da je spasio život svom predratnom muslimanskom prijatelju.

◀ Momir Deurić, svjedok odbrane Ratka Mladića

U izjavi timu odbrane Radovana Karadžića, koja je danas uvedena u dokaze po zahtevu branilaca Ratka Mladića, Momir Deurić je naveo da je do 26. septembra 1992. godine kao pripadnik Teritorijalne odbrane radio kao čuvar magacina u logoru Sušica. Magacin je, kaže, bio udaljen 20 metara od mesta gde su držani zatočenici, a on se trudio da tamo što ređe zalazi i što manje sazna šta se dešava.

U izjavi je naveo da je na početku sukoba Sušica bila prihvatni centar za srpske i muslimanske civile koji su izbegli iz svojih kuća, a da je krajem maja 1992. godine objekat preuzela vojska i u njega počela dovoditi Muslimane iz Vlasenice. Odgovarajući na pitanja branioca

Stojanovića rekao je da su zarobljenici dobijali hranu koju je jela i vojska. I to je otprilike sve čega se seća u vezi sa svojim višemesečnim radom u Sušici. O zločinima koji se navode u optužnici protiv Mladića, uključujući zlostavljanja i ubistva zatočenika, kaže da ne zna ništa.

Svedokovoj tvrdnji da su zatvorenici dobijali istu hranu kao vojska tužilac je suprotstavio izveštaj o poseti delegacije OEBS logoru u kojoj se navodi da su tamo videli "iznurene, blede i mršave" zatočenike. Bilo je, odgovara Deurić, među njima ljudi koji su "prirodno mršavi" i koji su takvi i stigli u Sušicu. Suprotno tezi optužbe da su Muslimani iz Sušice odvođeni na prinudni rad, tvrdi da se sve dešavalo na dobrovoljnoj bazi. Na pitanje predsedavajućeg sudije da li su za svoj rad dobijali naknadu, odgovara da sa tim nije upoznat.

Upitan da li su Muslimani u logoru bili izloženi nasilju od strane stražara, svedok odgovara da se na tu temu "pričalo svašta", ali da on "nije očevidac nasilja". U optužnici protiv Mladića se navodi da je u Sušici od juna do avgusta 1992. godine ubijeno najmanje devet muškaraca, da je krajem septembra logor zatvoren, a svi preostali zatočenici – njih oko 140 – streljani. Ni o tome svedok ne zna ništa, a tužilac je sugerisao da se drugo ubistvo dogodilo "nakon jednog govora Radovana Karadžića".

Zločine u Sušici priznao je komandant logora Dragan Nikolić "Jenki" i zbog toga pred Tribunalom pravosnažno osuđen na 20 godina zatvora. Priznao je odgovornost za ubistva, silovanja i mučenja muslimanskih zatočenika. Premlaćivao ih je nogama, pesnicama, drvenim, železnim i gumenim palicama, metalnim bokserima, kundacima i drugim predmetima, usled čega je njih devet podleglo povredama, a zatočenice je redovno izvodio iz logora i vraćao ih nakon silovanja.

Tužilac je danas predočio izjavu bivšeg zatočenika Sušice, čiji identitet nije saopšten, u kojoj navodi da ga je jednom prilikom "Jenki" zlostavljao i grunuo mu cev puške u usta. Tada je, navodi se, u prostoriju ušao njegov predratni prijatelj – današnji svjedok Momir Deurić – i spasao mu život. Deurić je, međutim, u sklopu opšteg poricanja zločina u Sušici, negirao da je pomogao prijatelju. Pravdao se da je možda u toj prilici slučajno ušao u prostoriju, ali da nije video da Nikolić nekoga zlostavlja. "Možda su oni mene videli, a ja njih nisam", pojasnio je.

U drugom delu današnjeg zasedanja nastavljen je prošle sedmice započeti iskaz Ostoje Barašina, bivšeg pripadnika Informativnog biroa Prvog krajiškog korpusa VRS.

2014-11-24

HAG/DEN HAAG

"SVILEN GAJTAN ZA ALIJU"

Tokom iskaza Ostoje Barašina odbrana Ratka Mladića u dokaze uvela dva dokumentarna filma koja je režirao svjedok. Tužioca su, pak, u unakrsnom ispitivanju više zanimala svjedokova saznanja o zločinima nad nesrpskim stanovništvom kao i sadržaj listova koje je VRS dijelila vojnicima, među kojima je i članak Milana Gvera pod naslovom "Svilen gajtan za Aliju".

◀ Ostoja Barašin, svjedok odbrane Ratka Mladića

Na suđenju Ratku Mladiću je, nakon jutrošnjeg iskaza Momira Deurića nastavljeno svjedočenje Ostoje Barašina, bivšeg šefa informativne službe Prvog krajiškog korpusa Vojske Republike Srpske (VRS). Zadatak te službe je bio informisanje javnosti o događanjima u zoni odgovornosti korpusa, kao i prijem domaćih i stranih novinara koji su izvještavali o sukobu.

Barašin je autor dva dokumentarna filma koji su uvedeni u dokaze odbrane, ali nisu prikazani u sudnici. U filmu "Pacovski kanali" se, kako je objašnjeno, govori o presijecanju namjere muslimanske grupe "Berbir" da na rijeci Savi napravi mostobran kako bi ubacili snage iz Hrvatske u BiH. Drugi film "Genocid ponovo" je posvećen

srpskim žrtvama 1992. godine na Kupresu, u Derventi, Brodu, selu Serdari i još nekim mjestima na sjeveru Bosne i Hercegovine.

Tužioca Artura/Arthur Traldija je u unakrsnom ispitivanju zanimalo da li je svjedok upoznat sa zločinima srpskih snaga u njegovoj zoni odgovornosti, uključujući ubistvo 25 zarobljenih Muslimana u Vrhpolju kod Sanskog Mosta. Barašin kaže da je za taj zločin saznao iz medija. Na pitanja o logorima koje su držale srpske snage rekao je da se termin "logor", "možda s izuzetkom Manjače, olako upotrebljava za lokacije gdje je "nekoliko ljudi zadržano par dana".

Nakon što je upozoren da se uzdrži od davanja "generalnih izjava" Barašin je rekao da nema nikakvih saznanja o tome šta se događalo u Betonirki, jednom od zatočeničkih objekata u Sanskom Mostu. Rekao je da je u julu ili avgustu 1992. godine posjetio Trnopolje sa grupom novinara i tom se prilikom uvjerio da su ljudi "slobodno ulazili i izlazili". Potvrdio je da su Trnopolje obezbjeđivali vojska i policija ali su, kako je rekao, oni bili tu kako bi zaštitili nesrbe od napada od strane pojedinaca srpske nacionalnosti.

Tužilac Traldi je suočio svjedoka sa tekstovima objavljenim u listovima VRS "Krajiški vojnik" i "Srpska vojska", u kojima se - podsticanjem "istorijskog sjećanja" na stradanja Srba od Hrvata i Muslimana, uticalo na svijest i borbeni moral srpskih boraca. Citirao je, pored ostalog, dijelove članka Milana Gvere, Mladićevog pomoćnika za moral, pravna i vjerska pitanja, koji upozorava na opasnosti koje Srbima prijete od "ustaških kama i jama" i od "turskog zuluma" i "poturica", te kaže da se Srbi moraju "boriti ili nestati". Naslov članka "Svilen gajtan za Aliju", po tužiocu, "poziva na korištenje tehnike likvidacija kojom su se koristile srednjovjekovne ubice". Svjedok, međutim, uzvraća da Gvero tim naslovom samo upozorava da će "Alijina politika dovesti do takvog ishoda".

2014-11-25

HAG/DEN HAAG

ISELJAVANJE DOZVOLJENO, POVRATAK ZABRANJEN

Ratni predsednik Komisije za dodelu imovine opštine Ilidža tvrdi da su kuće i stanovi izbeglih nesrba samo privremeno oduzimani bez namere da se spreči njihov povratak, a tužilac ukazuje na odluke opštinskih vlasti u kojima se u maju 1992. godine "dozvoljava iseljavanje" Muslimana i Hrvata, a u aprilu sledeće godine "zabranjuje njihov povratak". Izostao iskaz o Mladićevom "čupanju kose" nakon događaja u Srebrenici.

Obrana Ratka Mladića danas je na klupu za svedoke izvela Slavka Mijanovića, ratnog predsednika Komisije za dodelu imovine opštine Ilidža. Teza optužbe je da su takva opštinska tela služila za etničko čišćenje tako što su Srbima dodeljivali imovinu izbeglih nesrba, sprečavajući njihov povratak. Obrana, međutim, dokazuje da se radilo o praktičnom pristupu sa ciljem da se u napuštene kuće smesti izbeglice sa drugih područja, bez ikakve diskriminativne namere.

U izjavi Mladićevoj odbrani, Mijanović je naveo da je u julu 1992. Ratno poverništvo Ilidže donelo pravilnik o raspodeli napuštene imovine na osnovu kojeg je komisija dodeljivala stanove i kuće. Radilo se, naglasio je, o privremenom ulasku u tuđi posed i novim stanarima nije bilo moguće sticanje, niti starim vlasnicima gubitak imovine. Komisija je, kaže, do leta 1993. godine izdala 3.000 takvih rešenja. U kratkom glavnom ispitivanju svedok je naveo da je nakon rata imovina vraćena vlasnicima.

U unakrsnom ispitivanju tužilac je ukazao da se u pravilniku kojeg se svedokova komisija pridržavala navodi da lica koja se nisu vratila u svoje stanove i kuće do 20. maja 1992. godine gube pravo na zdravstveno i penziono osiguranje, ali i stanarsko pravo. Mijanović ne spori da je u pravilniku tako zabeleženo, ali kaže da se po tom članu "nikada nije postupalo".

U pravilniku se, dalje, navodi da je imovina dodeljivana porodicama pripadnika vojske i policije bosanskih Srba, odnosno, sugeriše tužilac – isključivo Srbima. Svedok, međutim, kaže da je bilo i nesrba koji su dobili imovinu po osnovu pripadnosti srpskoj vojsci i policiji. Uspeo je da se seti jednog Hrvata koji je useljen u napuštenu kuću, a kaže da je istu mogućnost dobilo 15-20 ljudi iz mešovitih brakova. No, radi se o "igri malih brojeva", kako je sam priznao, budući da je pored njih u stanove izbeglih useljeno više hiljada Srba. Među "srećnim dobitnicima" je i bivši ministar policije bosanskih Srba Tomislav Kovač kome je rešenjem sa svedokovim potpisom dodeljen trosoban stan na Ilidži.

Da je imovina dodeljivana u sklopu etničkog čišćenja po tužiocu svedoče i dve odluke opštinskih vlasti: prva od 19. maja 1992. godine u kojoj Krizni štab zaključuje da je "iseljavanje Hrvata i Muslimana sa područja Ilidže dozvoljeno" i druga Ratnog predsedništva od 2. aprila 1993. godine kojom se "zabranjuje povratak Muslimana i Hrvata iz bezbednosnih razloga". Mijanović kaže da je iseljavanje bilo dozvoljeno svima, pa i nesrbima, a da ne vidi zašto bi se Muslimani i Hrvati 1993. uopšte vraćali na teritoriju pod srpskom kontrolom.

U prvom delu današnjeg zasedanja iskaz je dao i Dušan Todić, ratni pratilac Mladićevog zamenika i načelnika Glavnog štaba VRS Manojla Milovanovića. On je u izjavi timu odbrane govorio o reakciji optuženog na srebrenički zločin u leto 1995. godine, navodeći da ga je prateći Milovanovića između 18. i 20. jula 1995. sreo u sedištu Glavnog štaba u Crnoj Rijeci "vidno zabrinutog i uznemirenog". Mladić je tada, "čupajući kosu", rekao Milovanoviću da se dogodilo "nešto strašno" i da su "ludi" oni koji su to uradili. Nakon čitanja kratkog sažetka izjave svedoka, branilac mu nije postavio nijedno pitanje, a kada je shvatio da nema dodatnih informacija o Mladićevom "jadnom stanju" nakon srebreničke operacije, od ispitivanja je odustao i tužilac. Tako je Todićev iskaz trajao neobično i neočekivano kratko – svega desetak minuta.

2014-11-26

HAG/DEN HAAG

ZLOČINE NAD NESRBIMA NE SPOMINJATI JER SU "OPŠTE POZNATI"

Usled brojnih neslaganja pisane izjave i usmenih svedočenja na suđenjima Karadžiću i Mladiću, svedok Boško Mandić prinuđen da "razmisli" šta je od njegovih navoda tačno. Kaže da "vruće glave" može da zaključi samo da je mislio da o "opšte poznatim stvarima, poput zločina nad nesrbima" ne treba da govori, jer "Tribunal već ima podatke o tome".

Suđenje Ratku Mladiću, bivšem komandantu Glavnog štaba VRS nastavljeno je svedočenjem Boška Mandića, nekadašnjeg potpredsednika Izvršnog odbora i Kriznog štaba Prijedora.

Nakon što je Mandić potvrdio istinitost pisane izjave koju je dao odbrani, branilac Branko Lukić je pročitao sažetak u kojem svedok opisuje "mirno preuzimanje vlasti" u Prijedoru, napade muslimanskih snaga na Srbe i JNA i priliv srpskih izbeglica sa prostora koji su već bili zahvaćeni ratnim dejstvima. U izjavi se navodi da su srpske vlasti pomogle dobrovoljno iseljavanje onih koji nisu učestvovali u borbenim dejstvima dok su ostali odvedeni u Omarsku.

U unakrsnom ispitivanju tužilac je ukazao na brojna neslaganja između navoda pisane izjave i Mandićevih usmenih iskaza: januarskog na suđenju Karadžiću i današnjeg u predmetu Mladića. To je predsedavajućeg sudiju Orija/Orie

navelo da u nekoliko navrata interveniše i traži od svedoka da rastumači šta je tačno: ono što piše u izjavi ili ono što je rekao u sudnici. Mandić je, na primer, u pisanoj izjavi čiju je tačnost potvrdio danas tvrdio da su se Srbi odlučili na preuzimanje vlasti u Prijedoru nakon što su presreli telegrame ministra policije Alije Delimustafića i ministra odbrane Jerka Doka u kojima se naređuju napadi na Srbe i JNA, dok je u januaru na suđenju Karadžiću izjavio da je preuzimanje vlasti planirano ranije, a danas je tužiocu odgovorio da su planiranja počela nakon ubistva srpskog svata u Sarajevu u martu 1992. godine.

Odgovarajući na pitanja o uputstvima Glavnog odbora SDS za preuzimanje opština sa srpskom većinom i manjinom, poznatim kao Varijante A i B, Mandić je rekao da "nije bio upoznat" da su vlasti u Prijedoru primile ta uputstva. Na kraju je, ipak, prihvatio da mu "sigurno predočeno" da je Karadžić tražio intenziviranje primene Varijanti A i B što potvrđuje zapisnik sa jednog od sastanaka prijedorskog SDS u februaru 1992. godine, kojem je i on prisustvovao.

Govoreći o napadima na Hambarine i Kozarac krajem maja 1992. godine, svedok je rekao da nije znao da su u tim operacijama "ubijene stotine Muslimana" dodajući da "to nije bio njegov posao" ali da "ako ima izveštaja" onda je "logično da prihvati" da je bilo tako.

Odgovarajući na pitanja tužioca, Mandić je zaključio da "može samo da prihvati" da su u Omarskoj i Keratermu "držani nesrbi koji nisu imali nikakve veze sa borbenim dejstvima". Takođe je potvrdio da je čuo da je u prijedorskim logorima "bilo torture prema nesrbima" ali da on "ništa nije video".

Zbog brojnih neslaganja u različitim iskazima koje je davao, predsedavajući sudija je zatražio od Mandića da u pauzi suđenja "razmisli" da li i dalje ostaje pri stavovima iz pisane izjave Mladićevoj odbrani. Po povratku sa pauze svedok je rekao da "vruće glave može da zaključi samo da je mislio da "opšte poznate stvari ne treba da navodi" i da "Tribunal ima podatke" o ubistvima u Keratermu ili tokom operacija čišćenja a da nema informacije o zločinima nad Srbima. Mandić će sutra odgovarati na dodatna pitanja odbrane.

2014-11-27

HAG/DEN HAAG

POHVALE "HRABROM I PRAVIČNOM" GENERALU MLADIĆU

Nekadašnji doktor vojne bolnice u Sokocu Simo Bilbija i zaštićeni svedok koji je tokom rata bio zapovednik jedne od jedinica pri Glavnom štabu VRS u iskazima u odbranu Ratka Mladića izneli niz pohvala na njegov račun, navodeći da je bio hrabar i pravičan, dobar poznavalac "ratvodstva i strategije", a da je vojnicima razgovor sa njim značio "kao bolesniku infuzija".

◀ Ratko Mladić u sudnici Tribunala

Nakon bivšeg člana prijedorskog Kriznog štaba Boška Mandića, odbrana Ratka Mladića je izvela svedoka sa pseudonimom GRM-130 koji je iskaz dao uz mere zaštite lika i izmene glasa. Vodio se računa da u javnost ne procure podaci koji bi mogli ukazati na njegov identitet, a moglo se čuti samo da je "oficir od karijere" i da je od 1993. godine bio zapovednik jedne od jedinica pri Mladićevom Glavnom štabu.

Na početku iskaza govorilo se o svedokovoj službi u JNA u Hrvatskoj, a onda se prešlo na 26. jun 1995. godine kada su, po njegovoj tvrdnji, muslimanske snage iz Srebrenice i Žepe izvršile napad na srpsku vojsku i došle na 300 metara od Glavnog štaba u Crnoj Rijeci. Napad je, kaže, odbačen zahvaljujući "sreći i ratnom lukavstvu", ali je svedok teško ranjen.

◀ Simo Bilbija, svjedok odbrane Ratka Mladića

Svedočeci iz pozicije oficira bliskog optuženom, naveo je da je Mladić bio "oficir po pravilima službe", uvek uredan i sa vojničkim manirima. Bio je dobar poznavalac "ratvodstva, strategije i taktike", a od podređenih komandanata je zahtevao da o svojim borcima znaju sve, zalažući se za rad i red u jedinicama. Obilazio je linije fronta i razgovarao sa borcima, što je njima, kaže, značilo "kao bolesniku infuzija".

Na samom početku unakrsnog ispitivanja, tužiteljica Hasan je predočila dokument od 13. jula 1995. godine u kojem general Mladić zahteva sprečavanje ulaska novinara i drugih "nepozvanih lica" u područje Srebrenice i Žepe. Istim naređenjem zabranjuje širenje informacija o toku borbi i, posebno, o ratnim zarobljenicima, koji su

narednih dana streljani. Svedok je rekao da sa takvom vrstom naređenja oficiri njegovog ranga nisu bili upoznati. Ostatak unakrsnog ispitivanja protekao je na zasedanju zatvorenom za javnost.

Pred kraj današnjeg zasedanja počeo je iskaz Sime Bilbija, ratnog doktora vojne bolnice u Sokocu i, kasnije, banjalučkog medicinskog centra. On je u izjavi timu odbrane rekao da je Mladić insistirao da se neprijateljskim ranjenicima pruža pomoć bez diskriminacije. Bilbija je, kaže, po Mladićevom naređenju učestvovao i u mešovitoj lekarskoj komisiji koja je sprovodila evakuaciju civila iz Srebrenice 1993. godine. Svedok opisuje optuženog kao časnog, pravičnog i hrabrog vojnika koji je od njega tražio da se ponaša u skladu sa lekarskom etikom.

Iskaz Sime Bilbije nastavlja se u ponedeljak.

2014-12-01

HAG/DEN HAAG

O SITUACIJI U SREBRENICI PRE 1995. GODINE

Tvrđnjama dvojice svedoka Mladićeve odbrane da je optuženi bio human i blag čovek koji je, pre 1995. godine pomagao srebreničkim civilima optužba suprotstavila njegova naređenja da se zabrani pristup humanitarnim konvojima i da se enklava napadne i u njoj "ubijaju svi koji imaju oružje". Iziritiran odlukom veća da ga zbog glasnog dobacivanja izbacila iz sudnice, optuženi general još glasnije vikao na predsedavajućeg sudiju.

◀ Žarko Cvijić, svjedok odbrane Ratka Mladića

Prvi od tri današnja svedoka odbrane Ratka Mladića bio je Simo Bilbija, bivši lekar srpske vojne bolnice u Sokocu čiji je iskaz započeo u četvrtak. On je u izjavi i glavnom ispitivanju optuženog generala opisao kao dobrog vojnika, ali i humanog čoveka koji je srpskim doktorima naredio da pomažu svim bolesnicima, bez obzira na nacionalnu pripadnost.

Naglašavajući njegovu humanost, Bilbija je rekao da je u aprilu 1993. godine po Mladićevom naređenju učestvovao u evakuaciji ranjenika helikopterima iz Srebrenice ka Tuzli. U jednom danu, koliko je operacija trajala, evakuisano je oko 160 Muslimana, među kojima i manji broj vojno sposobnih muškaraca. U unakrsnom ispitivanju tužilac Amir Zec je sugerisao da je evakuacija

usledila zbog toga što su u Srebrenici vladali nepodnošljivi uslovi. Svedok je priznao da je tokom jednodnevnog boravka u gradu video gužvu, ali ne zna da li su, kako sugerišu tužilac, ljudi živeli na ulici.

Priznaje da su u Domu zdravlja koji je posetio vladali loši uslovi, ali tvrdi da je isto bilo i u medicinskim ustanovama na srpskoj teritoriji. Na pitanje da li je zna da su civili u Srebrenici u to vreme stradali od srpske artiljerije, rekao je da je u gradu video samo jedno mesto udara granate. Suprotno tvrdnji o Mladićevoj humanosti, tužilac je ukazao da je optuženi mesec dana nakon opisane evakuacije zabranio pristup Srebrenici konvojima UN, Crvenog krsta i drugih humanitarnih organizacija. Bilbija odgovara da to naređenje prvi put vidi.

◀ Ratko Milojića, svjedok odbrane Ratka Mladića

Na kraju današnjeg ispitivanja tužilac Zec je predočio pismo koje je svedok poslao Mladiću u septembru 1996. godine, u vreme dok se ovaj skrivao od pravde. U pismu koje počinje rečima "dragi šefe", Bilbija pozdravlja i hvali Mladića i navodi da mu je drago što je prilikom nedavnog susreta video da je njegov "duh jak bez obzira na sve probleme". Na pitanje da li takvu "ljubav i podršku" oseća i danas, svedok je rekao: "Ja ovde i sedim zbog toga".

Taj deo ispitivanja Mladić nije pratio sa optuženičke klupe, već iz ćelije, video linkom. On je, naime, na kraju prve sednice izbačen iz sudnice jer je govorio glasno i pominjao ime tužioca. Raspitivao se, kako je branilac Lukić kasnije objasnio, za poreklo tužioca Amira Zeca. Kada je predsedavajući sudija Orije saopštio odluku veća da se optuženi odstrani iz sudnice, on ih je na izlasku ispratio uzvikom: "Samo ti Ori izigravaj tužioca".

Mladić je u sudnicu vraćen na početku iskaza narednog svedoka – vojnika iz njegove nekadašnje lične pratnje Žarka Cvijića. On je tu dužnost obavljao godinu dana, počev od septembra 1992. godine. U izjavi braniocima je naveo da je optuženi bio "izuzetno blag čovek sa vrlo strogom spoljašnošću", a da je bio pažljiv prema potčinjenim vojnicima, ali i nesrpskim civilima. U sudnici je danas opisao da je u proleće 1993. godine iz izbegličkog konvoja koji se kretao od Srebrenice ka Tuzli na kontrolnom punktu u Konjević Polju izveden jedan vojno sposoban muslimanski muškarac i doveden kod Mladića. Ovaj mu je, kaže Cvijić, rekao da se ne plaši i da slobodno produži ka Tuzli sa drugim civilima.

Tužiteljica Edžerton/Edgerton je u unakrsnom ispitivanju sugerisala, a svedok donekle prihvatio, da su ljudi bežali iz Srebrenice jer ih je srpska vojska granatirala i držala u okruženju bez hrane. Predočila je i presretnuti razgovor dvojice oficira Drinskog korpusa u kojem se navodi da je Mladić naredio da se napadne Srebrenica i u njoj "ubijaju svi koji imaju oružje". Svedok odgovara da takvo naređenje nikad nije video.

Pred kraj današnjeg zasedanja na klupu za svedoke je izveden bivši vojnik Prijedorske brigade Ratko Milojica.

2014-12-02

HAG/DEN HAAG

DVE VERZIJE UBISTVA SVEŠTENIKA IVANA GRGIĆA

Nastojeći da umanjí odgovornost za ubistvo prijedorskog sveštenika Ivana Grgića, svedok odbrane Ratka Mladića odbacio navode svoje ranije izjave banjalučkom istražnom sudiji u kojoj je opisao da je sa trojicom saučesnika žrtvu iz kuće odveo do rudnika Ljubija gde je potom streljan. Danas tvrdi da je samo pomogao izvesnom Ivici Pavloviću da Grgića privede, ali da ga je ovaj izveo iz kola i iznenada ubio.

Bivši pripadnik Prijedorske brigade VRS Ratko Milojica je u izjavi timu odbrane Radovana Karadžića, koja je uvedena u dokaze i na suđenju Ratku Mladiću, detaljno opisao incident od 22. maja 1992. godine u selu Hambarine kod Prijedora. On je tog dana, zajedno sa još petoricom pripadnika srpske vojske, bio u vozilu na koje je muslimanska straža na punktu kod Hambarina otvorila vatru. Svedok i trojica saputnika su tada ranjeni, dok su dvojica ubijeni. Odbrana taj događaj uzima kao uzrok početka sukoba u Prijedoru, dok je teza optužbe da je srpsko rukovodstvo u BiH unapred isplaniralo zauzimanje i etničko čišćenje opštine, a incident u Hambarinama iskoristilo za odmazdu prema nesrpskom stanovništvu.

Milojica je opisao da je sa petoricom saputnika krenuo kući ka selu Tisova kod Ljubije i da su zaustavljeni na punktu kod Hambarina. Od njih je, kaže, zatraženo da predaju oružje, što su i učinili, a onda je, dok su čekali, na auto otvorena automatska vatra. Tužilac Amir Zec je u unakrsnom ispitivanju predočio izjavu jednog od pripadnika muslimanske straže datu prijedorskoj policiji u junu 1992. godine u kojoj se navodi da su svedok i drugi vojnici odbili da predaju oružje. "Nije tako milion odsto, svako ima svoju verziju priče", rekao je Milojica.

Veći deo vremena tužilac je, međutim, posvetio incidentu koji se ne pominje u svedokovoj izjavi, a dogodio se u noći između 7. i 8. novembra 1992. godine kada je ubijen katolički sveštenik Ivan Grgić. U izjavi iz oktobra 1993. datoj istražnom sudiji u Banja Luci i sa potpisom Ratka Milojice, navodi se da su on, njegov rođak Boro Milojica i još jedan prijatelj, "pomalo pili" i dogovorili se da odu kod sveštenika Grgića u selo Gornja Ravska i ispitaju ga o njegovoj navodnoj ulozi u naoružavanju Hrvata. Usput su pokupili izvesnog Ivicu Pavlovića i svi zajedno su ušli kod sveštenika u kuću gde nisu našli oružje, ali jesu novac. Zatim su ga, "sa namerom da ga prestraše", povelí do rudnika Ljubija, gde ga je Ivica Pavlović ubio.

Kao i na suđenju Karadžiću, svedok je i danas porekao istinitost te izjave, navodeći da je tačno samo to da je ubica Ivica Pavlović, koji je kasnije izvršio samoubistvo. Sve ostalo je, kaže, interpretacija koja mu je podmetnuta. Nova verzija glasi da je zapravo Pavlović imao "naređenje komande" da privede Grgića, a da su mu svedok, njegov rođak i prijatelj pomogli da to uradi. Događaj je, međutim, otišao u drugom smeru kada je Pavlović navodno samovoljno i iznenada izveo sveštenika kod rudnika Ljubija i usmratio ga.

Opisujući kako je došlo do toga da potpiše lažnu izjavu, Milojica je rekao da je bio primoran da to učini jer mu je policajac, u prostoriji gde je ispitivan od strane istražnog sudije i to u prisustvu branioca, pretio smrtnom kaznom i premlaćivanjem ako ne potpiše papir koji mu je podmetnut. Sumirajući Milojicin iskaz, predsedavajući sudija Ori/Orie je rekao da bi, ako se prihvati takva verzija događaja, veće moralo da poveruje da su tri osobe – istražni sudija, sudski zapisničar i advokat – lagali i da je svedok žrtva toga. "Da, ja i dan-danas tvrdim da ovo nije moja izjava", mirno je uzvratilo Milojica.

Pred kraj današnjeg zasedanja počeo je iskaz novog svedoka Mladićeve odbrane – bivšeg potpredsednika Kriznog štaba Autonomne regije Krajina Milorada Sajića.

2014-12-03

HAG/DEN HAAG

ČIŠĆENJE «ONEČIŠĆENE» KRAJINE

Bivši član Kriznog štaba AR Krajine Milorad Sajić negira da je politika tamošnjih vlasti bila usmerena na iseljavanje nesrpskog stanovništva, a tužilac predočio dokaze da su Hrvati i Muslimani smenjivani sa javnih funkcija, zatvarani u logore, prisiljavani da odu i sprečavani da se vrate...

Nakon iskaza na suđenjima Radoslavu Brđaninu i Radovanu Karadžiću, Milorad Sajić je u poslednjem nastupu pred Tribunalom svedočio u odbranu Ratka Mladića. On je na početku rata u BiH imenovan za sekretara za narodnu odbranu takozvane Autonomne regije (AR) Krajina, a po funkciji je bio i član kriznog štaba tog entiteta. Po optužbi, rukovodstvo bosanskih Srba je preko Kriznog štaba AR Krajina sprovodilo etničko čišćenje zamišljenih srpskih područja severozapadne BiH, a predsednik tog organa Radoslav Brđanin u Hagu je osuđen na 30 godina zatvora i kaznu služi u Danskoj.

◀ Milorad Sajić, svjedok odbrane Ratka Mladića

Sajić je u izjavi Karadžićevoj odbrani, kojom se služe i Mladićevi branioci, odricao ulogu Kriznog štaba u etničkom čišćenju nesrpskog stanovništva Krajine, ali je, za svaki slučaj, negirao i da je postojala veza krajinskog sa paljanskim rukovodstvom. Branilac Stojanović je, u sažetku izjave, naglasio svedokovu tvrdnju da "vojna struktura nikada nije bila pod kontrolom civilnih vlasti Krajine".

Ukazujući da je na Muslimane i Hrvate u Krajini od početka rata vršen pritisak da se isele, tužilac je predočio dve odluke Kriznog štaba iz maja i juna 1992. godine u kojima se navodi da na rukovodećim mestima u javnim preduzećima mogu da sede samo kadrovi koji su "odani

srpskom narodu i republici", odnosno, po tužiocu – samo Srbi. Svedok uzvraća da je to normalno postupanje Srpske demokratske stranke koja je preuzela vlast, podsećajući da i danas vladajuće partije na rukovodeća mesta stavljaju samo svoje kadrove. Dodao je i da Muslimani i Hrvati koji su bili smenjeni nisu neminovno bili otpušteni.

Do masovnog iseljavanja nesrba iz Krajine po optužbi je došlo kada su srpske vlasti počele sa sprovođenjem sistematske kampanje zločina, između ostalog i putem zatvaranja, zlostavljanja i ubijanja u logorima Omarska, Keraterm i Trnopolje. U izjavi odbrani svedok je opisao da je delegacija AR Krajine u jednom momentu posetila Omarsku i da mu je gradonačelnik Banja Luke Predrag Radić rekao "da ga je šokiralo" ono što je tamo video. Sajić je danas to potvrdio i dodao da je tek kasnije saznao da su tamo počinjeni zločini.

U dokumentima Kriznog štaba AR Krajine koje je danas prezentovao tužilac se navodi da će se Muslimanima i Hrvatima dozvoliti iseljavanje iz Krajine kada "druga strana" pusti Srbe da odu sa teritorije koju ne kontroliše srpska vojska. Zatim se navodi da će se u napuštene kuće u Krajini naseliti Srbi, a da povratak nesrba "treba sprečiti". Sajić odgovara da se u tim odlukama "svašta pisalo", ali da nije sve sprovedeno u praksi. Ipak, u dokumentima u posedu tužilaštva se vidi da su opštine sprovodile plan iseljavanja, odnosno "razmene stanovništva", a tužilac je pored toga dokazivao i da je postojala stalna veza između rukovodstva sa Pala i vrha AR Krajine. U tu svrhu predočio je deo presretnutog razgovora iz novembra 1991. godine u kojem Karadžić zamera Brđaninu što ga "živka za svaku sitnicu kao da mu je dadilja", kao i dokaze o tome da su Karadžić i Mladić tokom rata dolazili u Banja Luku i sastajali se sa Brđaninom i drugim krajinskim rukovodiocima.

Kakav je zaista bio stav Kriznog štaba AR Krajine prema nesrpskom življu po optužbi svedoči poznati govor Radoslava Brđanina na mitingu u Banja Luci 1994. godine. Tada je, između ostalog, rekao da Srbi imaju obavezu da "narednih sto godina brišu cipele od pogani nekrsta koji onečišće našu zemlju" i predložio da se glavni banjalučki trg ogradi bodljikavom žicom i tako spreči da se njime ikada više "šire neprijatelji Srba". Svedok je rekao da mu govor "nije jasan" i na svaki način se trudio da relativizuje Brđaninove reči. Rekao je, na primer, da se floskula "pogani nekrsta" ne mora odnositi na ceo narod već na njihove političke predstavnike, kao i da se ograđivanje bodljikavom žicom odnosi samo na jedan trg u Banja Luci, a ne na celu Krajinu.

2014-12-04

HAG/DEN HAAG

O ODGOVORNOSTI MLADIĆEVE VOJSKE ZA ZLOČIN U GRABOVICI

Oficir brigade iz Kotor Varoši Vojislav Kršić sugeriše da su ubistvo 150 Muslimana u selu Grabovica u novembru 1992. godine počinili srpski civili, mada priznaje da je vojska, u čijim su rukama bili zarobljenici, "na izvestan način" odgovorna za njihovu sudbinu.

◀ Vojislav Kršić, svjedok odbrane Ratka Mladića

Kotor Varoš je jedna od šest opština BiH u kojima je, po optužnici protiv Ratka Mladića, kampanja progona muslimanskog i hrvatskog stanovništva dosegla razmere genocida, a jedan u nizu zločina na tom području dogodio se početkom novembra 1992. godine kada je u selu Grabovica ubijeno oko 150 muškaraca. O tome je iskaz dao prvi svedok optužbe – Elvedin Pašić – čiji su otac i stric ubijeni u Grabovici, a potom, takođe na tužiočev poziv, insajder iz vojske bosanskih Srba sa zaštićenim identitetom. Obojica su tvrdila da su muslimanski muškarci pre ubistva bili u rukama srpske vojske u lokalnoj osnovnoj školi, a to, i ništa više od toga, potvrdio je i današnji svedok odbrane Ratka Mladića, bivši oficir lake pešadijske brigade iz Kotor Varoši – Vojislav Kršić.

Kršić, međutim, negira da je ubistvo počinila vojska i odgovornost prebacuje na osvetoljubive srpske civile. U izjavi timu odbrane i današnjem iskazu naveo je da je Grabovačka četa početkom novembra 1992. godine zarobila veću grupu Muslimana iz sela Večići, pa su oficiri brigade, uključujući i komandanta Dušana Novakovića i svedoka koji je tada bio njegov pomoćnik za operativne poslove, pošli u Grabovicu da pomognu "u prihvatu kolone".

Grupa muškaraca, žena i dece je, kaže, sprovedena na fudbalsko igralište, gde ih je dočekaio komandant Novaković. Potom su svi odvedeni u lokalnu osnovnu školu, gde su žene i deca smešteni u prizemlje, a muškarci na sprat. Kršić je, kaže, u školi popisao prvo žene i decu kojih je, po njegovoj proceni, bilo do 40, a zatim i muškarce, njih oko 150. Suprotno navodima svedoka optužbe, tvrdi da niko u školi nije pretučen, niti da su zarobljenicima ruke bile vezane žicom. Sutradan je, tvrdi, bio organizovan prevoz žena i dece ka Travniku, a tom prilikom se dogodio jedini incident za koji on zna. U izjavi je naveo da je neko od lokalnih Srba ubio jednog Muslimana.

Svedoku je naređeno da se vrati u Kotor Varoš, tako da nema ličnih saznanja o sudbini muslimanskih muškaraca iz škole u Grabovici. Uskoro je, međutim, čuo da je tamo "došlo do haosa", a ubrzo je kod njega došao i bezbednjak brigade Mirko Kosić i saopštio mu sledeće: "Vojkane, jebiga, došlo je do problema, stanovništvo u Grabovici je zajebalo stvar i ljudi su stradali". Od Kršića, koji je, kako kaže, bio "zatečen i u stanju šoka", navodno je zatraženo da napiše izjavu i preda je komandi Prvog krajiškog korpusa što je on i učinio. Tom dokumentu, međutim, do danas nisu uspeli da uđu u trag ni optužba ni odbrana. Na sudijsko pitanje da li je o zločinu u Grabovici vojska bosanskih Srba sprovela detaljnu istragu, svedok je rekao da o tome "nema saznanja".

Ukazujući na odgovornost vojske za zločin u Grabovici, tužiteljica Bajbls/Bibles je u unakrsnom ispitivanju predočila zapisnik sa sednice ratnog predsedništva opštine Kotor Varoš od 4. novembra 1992. godine u kojem se navodi da se "predalo 150 bojovnika i civila" i da će o njihovoj sudbini odlučiti, između ostalih, komandant svedokove brigade Dušan Novaković. Na pitanje da li je Novaković bio zadužen za zarobljenike u Grabovici, svedok je rekao da jeste, ali samo dok je bila vojska bila tamo. Zato je tužiteljica postavila direktnije pitanje: "Da li je brigada iz Kotor Varoši bila odgovorna za Muslimane iz Grabovice?". Kada je Kršić rekao da "na izvestan način jeste", okončano je unakrsno ispitivanje.

U dodatnom ispitivanju branilac Lukić je pitao da li je bilo lako doći do informacija o zločinu u Grabovici, a svedok je odgovorio da je to "tabu tema" o kojoj niko nije želeo da priča tada, a ni danas.

2014-12-08

HAG/DEN HAAG

KOJI JE MLADIĆ NAREDIO NAPAD NA POFALIĆE?

Komentarišući napad na Pofaliće iz maja 1992. godine, zaštićeni svedok optužbe sugerise da ga je možda nije naredio Ratko, već izvesni Milenko ili Milanko Mladić. To što se u presretnutom razgovoru čuje da treba gađati sarajevska naselja u kojima "nema srpskog življa mnogo", svedok ne vidi kao napad na nesrpske civile, već na vojnike koji su proterali Srbe.

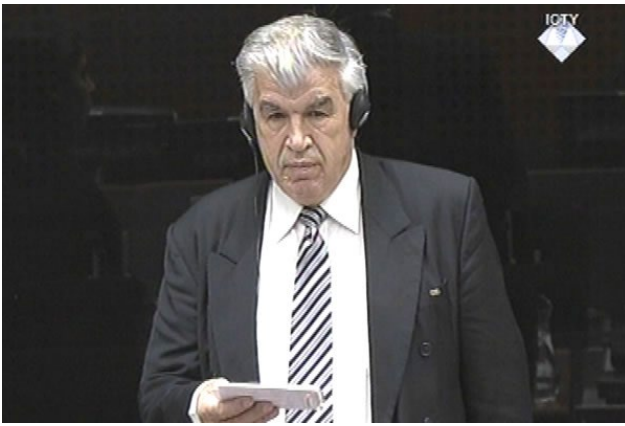
◀ Ratko Mladić u sudnici Tribunala

Dokazujući da je artiljerijski i snajperski teror nad građanima Sarajeva sproveden po naređenjima Ratka Mladića, tužilac je ranije u dokaze uvrstio snimak i transkript presretnutog razgovora radio vezom od 28. maja 1992. godine u kojem optuženi zahteva napad na naselja Velešići i Pofalići "jer tamo nema srpskog življa mnogo". Bivši pripadnik vojske bosanskih Srba koji je danas na poziv odbrane putem video linka dao iskaz uz mere zaštite lika, izmene glasa i sa pseudonimom GRM-010, u izjavi braniocima je ponudio originalnu teoriju sa ciljem da amnestira optuženog generala odgovornosti za pomenuti napad.

U sažetku izjave se, naime, navodi da ga je jednom prilikom pripadnik njegove jedinice koji se zvao Milenko ili Milanko Mladić "plaćući obavestio" da se u Pofalićima pale srpske kuće. Zbog toga su, kaže, Srbi napuštali to područje. Istog dana je, tvrdi, čuo razgovor radio vezom dvojice sagovornika u kojem se govorilo da treba otvoriti vatru prema Pofalićima jer "tamo ionako nema više Srba mnogo".

Svedok smatra da naređenje "tuci Velešići i Pofaliće jer tamo nema srpskog življa mnogo" nije značilo da treba gađati nesrpske civile, već neprijateljske vojnike koji su proterali Srbe iz Pofalića, pa ih tako "nije bilo mnogo". Osim toga, pominje da je uoči naređenja za artiljerijski napad informacije o situaciji u Pofalićima dobio od izvesnog Milenka ili Milanka Mladića, čime, doduše izdaleka, sugerise da je taj Mladić, a ne optuženi general možda tražio da se tuče područje gde "nema mnogo Srba".

◀ Boško Amidžić, svjedok odbrane Ratka Mladića

Najveći deo unakrsnog ispitivanja obavljen je na zasjedanju zatvorenom za javnost, pa nije poznato da li je tužilac Mekloski/McCloskey postavljao pitanja na temu Pofalića. U kratkom delu rasprave otvorenoj za javnost razgovaralo se o operaciji "Lukavac 93" koja je sprovedena sa ciljem spajanja Hercegovačkog i Sarajevskog korpusa, što je, objašnjava svedok, trebalo da privoli neprijatelja na pregovore i uspostavljanje "pravičnog mira".

Pred sam kraj današnjeg zasjedanja na klupu za svedoke je izveden pukovnik Boško Amidžić, koji je od formiranja vojske bosanskih Srba u maju 1992. godine bio načelnik intendantske službe u Prvom krajiškom korpusu, a od februara naredne godine pomoćnik komandanta

korpusa za pozadinu. On je u izjavi timu odbrane naveo da je VRS ratovala u uslovima "ekstremne nestašice" goriva, lekova, hrane i drugih potrepština, a da se sa sličnim problemima suočavalo i civilno srpsko stanovništvo.

U engleskoj verziji izjave timu odbrane iz juna ove godine se navodi da je u zoni odgovornosti Prvog krajiškog korpusa bilo nekoliko logora za ratne zarobljenike, a Amidžić je danas to ispravio i naveo da je postojao samo jedan takav – logor Manjača kod Banja Luke. U izjavi piše i da je svedok bio nadležan za smeštaj i ishranu zatočenika u Manjači i da je u tom pogledu odrađeno sve u skladu sa međunarodnim ratnim pravom.

Svedok u izjavi navodi i da se tokom rata više puta sreo sa optuženim Mladićem. Opisuje ga kao "srdačnog, neposrednog, časnog, energičnog, odlučnog i pouzdanog oficira" koji ga "nikada nije izneverio". Pitanja će mu sutra postavljati odbrana i optužba.

2014-12-09

HAG/DEN HAAG

ZLOČINI U "DOBRIM USLOVIMA" MANJAČE

Iskazom pukovnika Boška Amidžića odbrana Ratka Mladića dokazuje da su u vojnom logoru Manjača vladali dobri uslovi, a tužilac tome suprotstavlja dokumente humanitarne organizacije Merhamet i Međunarodnog Crvenog krsta o prelaćivanjima zatočenika i tvrdi da je komanda Prvog krajiškog korpusa bila upoznata sa zločinima, uključujući ubistva.

◀ Boško Amidžić, svjedok odbrane Ratka Mladića

Nastojeći da situaciju u vojnom logoru Manjača kod Banja Luke predstavi u što boljem svetlu, pukovnik Boško Amidžić je danas naveo da su muslimanski i hrvatski zatočenici dobijali istu hranu kao i srpski vojnici, a obroke su mogli sami da spremaju i dele između sebe. Dodao je i da su za taj posao uglavnom bili zaduženi konobari među zarobljenicima, a njihovo predratno zanimanje utvrđeno je, objašnjava, tokom "detaljne obrade" prilikom prijema u Manjaču. Po dokazima optužbe, detaljna obrada je podrazumevala teška prelaćivanja zatočenika, ali svedok kaže da su to "laži".

Amidžić je u izjavi timu odbrane naveo da je za vreme rada vojnog logora Manjača – tokom druge polovine

1992. godine – kao načelnik intendantske službe Prvog krajiškog korpusa bio odgovoran za uslove života zatočenika. Svedoči na poziv odbrane Ratka Mladića.

Pukovnik Amidžić se uoči dolaska u Hag upoznao sa izjavama haškim tužiocima i iskazima pred sudom penzionisanog oficira JNA Osmana Selaka, koji je kratko vreme bio i u Prvom krajiškom korpusu VRS. Selak je tvrdio da je u junu 1992. godine obišao logor Manjača i da je tamo video isprebijane ljude, a da je od članova humanitarne organizacije Merhamet saznao da su odande preuzeli oko 40 leševa ubijenih Muslimana. Amidžić sve te navode odlučno negira i čudi se da Selak ne navodi tačan broj kada je u pitanju "odgovoran podatak" o broju ubijenih.

Tužilac Traldi je u unakrsnom ispitivanju ukazao da o lošim uslovima i zločinima nad zatočenicima Manjače ne govori samo Selak, već i Merhamet i Međunarodni crveni krst koji su bili u poseti logoru, ali i oficiri vojske bosanskih Srba u svojim izveštajima. Predočio je dnevni izveštaj osoblja logora Manjača od 18. juna 1992. godine poslat komandi Prvog krajiškog korpusa u kojem se navodi da su se zatočenici prilikom posete članova Merhameta žalili na slabu hranu i loše uslove smeštaja, tačnije na činjenicu da objekti u kojima su smešteni prokišnjavaju. Svedok odgovara da lično nije video da bilo gde krov prokišnjava, a ne poriče da je hrana u nekim periodima bila lošija, s tim da je, kaže, humanitarnim organizacijama bilo dozvoljeno da pomognu.

U izveštaju Merhameta od 22. juna 1992. godine se navodi da su se članovi delegacije zahvalili komandantu korpusa generalu Taliću što im je dozvolio obilazak i da su ga na sastanku obavestili šta su videli. A videli su da većina zarobljenika nisu vojnici već mirni građani koji su na prevaru tu dovedeni ili uhapšeni kod svojih kuća, zatim da su pri dovođenju imali "užasan tretman", da su izgladnjivani, premlaćivani, a da trećina njih ima ozbiljne povrede poput preloma rebara, vilica ili ruku. Svedok odgovara da o tome ne zna ništa i sugeriše da su se zlostavljanja dogodila pre dolaska zatočenika u Manjaču. Tvrdi i da je u vojnim izveštajima pročitao da su u Merhametu bili zadovoljni uslovima u Manjači, a da su se Taliću žalili na stanje u drugim logorima pod kontrolom civilne policije bosanskih Srba. Na pitanje o kojim se logorima radi nije umeo da odgovori.

U pismu Međunarodnog crvenog krsta od 7. avgusta 1992. godine upućenog predsedniku Karadžiću se navodi da su pri obilasku Manjače na zatočenicima primećeni "znaci skorašnjih i često surovih batinanja" poput "svežih hematoma". Svedok odgovara da nikada nije video nijednog zarobljenika sa podlivima i masnicama. Suočen sa tvrdnjom da je i komanda Prvog krajiškog korpusa bila obavestena o premlaćivanjima i ubistvima zatočenika, Amidžić kaže da o tome ništa nije znao, jer je izveštavanje išlo linijom bezbednosti u koju on nije bio uključen.

Suđenje generalu Ratku Mladiću, koji je danas je samo jednom opomenut zbog ustajanja sa optuženičke klupe, nastavlja se sutra.

2014-12-10

HAG/DEN HAAG

MUSLIMANI ODLAZILI IZ STRAHA OD MUSLIMANA

Oficir VRS Milovan Lelek tvrdi da su Muslimani odlazili iz Rogatice zbog straha od svojih ekstremnih sunarodnika koji su im zamerali što su sa Srbima živeli u dobrosusedskim odnosima. Tužilac tome suprotstavlja dokaze o proterivanju muslimanskih civila od strane srpskih vlasti i to iz onih sela koja su im, po svedokovim rečima, bila lojalna.

◀ Milovan Lelek, svjedok odbrane Ratka Mladića

Bivši oficir Rogatičke brigade Milovan Lelek je, svedočeci u odbranu generala Ratka Mladića, tvrdio da su Muslimani iz Rogatice tokom rata odlazili iz straha od muslimanskih ekstremista. Opisao je da je desetak muslimanskih sela ostalo lojalno novim srpskim vlastima i da je njima zbog toga redovno dostavljana hrana za ljude i stoku, kao i ostale potrepštine za život, poput goriva za poljoprivredne mašine. Tu bezmalo idiličnu ratnu sliku narušili su, po Lelekovom iskazu, ekstremi iz redova Muslimana.

Oni su, objašnjava, u blizini Šatorovića, jednog od "lojalnih" sela, napali srpsko civilno vozilo i u njemu ubili oca i ćerku Radenka i Sonju Bjelaković. To je poremetilo mada ne i u potpunosti narušilo međunacionalne

odnose u Rogatici, ali su Muslimani ipak odlučili da napuste opštinu. Plašili su se, kaže Lelek, pretnji svojih ekstremnih sunarodnika koji su ih optuživali za suživot sa Srbima. Zato su meštani više muslimanskih sela tražili da se isele na teritoriju pod kontrolom Armije BiH, a srpske vlasti su im izašle u susret.

Suprotno takvim navodima, tužilac MekDonald/MacDonald je u unakrsnom ispitivanju predočio dokaze o proterivanju Muslimana iz Rogatice i okolnih sela za koja je svedok naveo da su na početku sukoba izrazila lojalnost srpskim vlastima. Predočio je presudu Državnog suda u BiH kojom je bosanski Srbin Radislav Ljubinc osuđen zbog prisilnog premeštanja žena i dece iz rogatičkog naselja Seljani 1993. godine. Zatim i članak "Njujork tajmsa" iz 1994. sa izjavama meštana sela Šatorovići i Burati u kojima navode da su im srpske vlasti i vojska naložile da napuste kuće. Lelek je, međutim, ostao pri tvrdnji da su svi odlazili dobrovoljno, isključivo iz straha od muslimanskih ekstremista.

"Dobrovoljni odlazak" se, po optužbi, odvijao tako što su nesrpski civili odvođeni u jedan od četiri rogatička zatočenička centra – Rasadnik, Sladara, Parohijski dom i Srednjoškolski centar – i odande odvođeni "u razmenu" za srpske vojnike ili naprosto proterivani. Budući da je svedok tvrdio da su civili po sopstvenom zahtevu pre odlaska na teritoriju pod kontrolom Armije BiH bili smeštani u prihvatne, a ne zatočeničke centre, tužilac je predočio popis Drinskog korpusa u kojem se žene navode kao ratni zarobljenici logora Rasadnik. Među njima i Hanka Kustura, starica koja je tada imala 101 godinu.

Lelek smatra da civili nisu bili zatvarani, već samo privremeno, pre "dobrovoljnog odlaska", smeštani u prihvatne centre, mada o tome nije ponudio nikakva direktna saznanja. Nastojeći da objasni zašto se u dokumentima Drinskog korpusa žene - uključujući i 101-godišnju staricu - navode kao "ratni zarobljenici", izneo je sledeću teoriju: Najverovatnije su srpske vlasti uvažile njihov zahtev da odu na teritoriju pod kontrolom Armije BiH, ali tamo nisu hteli da ih prime jer su im zamerali što su dugo živeli sa Srbima. Onda su ih Srbi iz Rogatice, da bi im pomogli i omogućili dobrovoljni odlazak, u dokumentima zaveli kao ratne zarobljenike i kao takve povelili u razmenu, što muslimanske vlasti nisu mogle da odbiju.

Suđenje Ratku Mladiću nastavlja se sutra, a među narednim svedocima se očekuje iskaz Vojislava Kuprešanina, bivšeg predsednika skupštine Autonomne regije Krajina.

2014-12-11

HAG/DEN HAAG

KRAJIŠNICI U BORBI ZA SVOJE PARE

Svedočeći u odbranu Ratka Mladića, bivši predsednik Autonomne regije Krajina Vojo Kuprešanin naveo da je taj entitet formiran iz ekonomskih razloga, sa ciljem da se prekine odliv novca u Sarajevo, a tužilac sugerisao da se radilo o političkom procesu stvaranja srpskih oblasti i njihovog kasnijeg ujedinjenja u republiku iz koje su Muslimani i Hrvati proterani.

◀ Vojo Kuprešanin, svjedok odbrane Ratka Mladića

U izjavi timu odbrane Ratka Mladića, bivši predsednik Autonomne regije (AR) Krajine Vojo Kuprešanin, opisao je kako je uoči rata u BiH formirana ta oblast. Obuhvatala je 17 opština i njihovo objedinjavanje, po njemu, nipošto nije bilo etnički motivisano, već su razlozi bili ekonomske prirode, a po krajinskom ustavu iz 1991. godine svi narodi autonomne regije bili su ravnopravni.

U kratkom glavnom ispitivanju Kuprešanin je pojasnio da je cilj osnivanja AR Krajine bio da se obezbedi "bolji život" za građane tog regiona tako što će se sprečiti odliv novca u Sarajevo. Krajina je, naime, do tada u centralizovanom sistemu koji je, po svedoku, ekonomski favorizovao Sarajevo bila zapostavljena i osiromašena, pa se tome htelo stati na kraj.

Optužba, međutim, sasvim drugačije vidi razvoj događaja. Tužilac je sugerisao da je osnivanje autonomne regije rađeno u koordinaciji sa rukovodstvom bosanskih Srba sa Pala i u sklopu šireg procesa stvaranja srpskih autonomnih oblasti (SAO). Doduše, uz manje nesporazume, zbog nestrpljivosti krajiškog rukovodstva da krene u proces izdvajanja iz BiH, umesto da se pridržava unapred ustanovljenog plana vrha Srpske demokratske stranke (SDS).

Taktiku za odvajanje srpskih delova BiH obelodanio je, ukazuje tužilac Traldi, Radovan Karadžić u intervjuu "Srpskom oslobođenju". Tada je rekao da je njegovo rukovodstvo imalo unapred napravljen "spisak poteza", ali se čekalo da "Muslimani naprave pogrešan korak" i da se onda reaguje. Tako su, objasnio je, formirane srpske zajednice opština i autonomne oblasti koje su kasnije ujedinjene u srpsku republiku.

Kuprešanin, međutim, odgovara da ne zna ništa o uticaju Karadžića i njegovih saradnika na formiranje AR Krajine i ostaje pri tvrdnji da je sve rađeno na inicijativu krajiških političara. Pri toj tvrdnji je ostao i kada je tužilac pokazao dokumente iz kojih se vidi da su AR Krajina i SAO Hercegovina formirane nakon odluke donete u septembru 1991. godine na savetovanju opštinskih, regionalnih i republičkih organa SDS na Palama. Ukazujući na istinsko neslaganje krajiških i paljanskih vlasti, svedok je naveo da se Karadžić protivio smelom "ekonomskoj" inicijativi spajanja bosanske Krajine sa takozvanom Republikom Srpskom Krajinom. "Predsednik se borio za avnojevsku BiH, jahao je na tom fonu", pojasnio je Kuprešanin.

Formiranje i pokušaj odvajanja srpskog dela BiH se u optužnici protiv Ratka Mladića, svakako, ne tretira kao krivično delo, ali ga tužilac ističe kao jedan od pokazatelja namere da se poćini ono što je u samoj srži optužnice – etničko čišćenje zamišljenog srpskog dela BiH. U tom pogledu, za tužioca je značajan nastup Kuprešanina na skupštini bosanskih Srba od 25. februara 1992. godine u kojem je rekao da su "Muslimani i Hrvati nama prirodni neprijatelji" i da sa njima "više nikada ne možemo živeti zajedno".

Kuprešanin je rekao da se ne seća tog govora i, više za sebe, dodao: "A šta su prirodni neprijatelji? Znamo svi, pas i mačka koji funkcionišu na fonu instinkta, a mi ljudi na fonu zdravog razuma". Optužba će u ponedeljak imati priliku da svedoka suoći sa dodatnim dokazima o tome da je rukovodstvo bosanskih Srba "na fonu zdravog razuma" tokom rata odvojilo i etnički očistilo deo BiH na koji su polagali pravo.

2014-12-15

HAG/DEN HAAG

"KOMPLETIRANA ISTINA" U ODBRANU MLADIĆA

Suoćen sa tvrdnjom da je 2001. godine u razgovoru sa haškim istražiteljima ponudio priću sasvim različitu od one iznete prošle godine na suđenju Karadžiću i u današnjem iskazu u Mladićevom predmetu, bivši funkcioner bosanskih Srba Vojislav Kuprešanin tvrdi da je u međuvremenu saznao nove činjenice i "kompletirao istinu". Svedok bez suzdržavanja ishvalio optuženog, a ovaj, takođe bez zadržke, glasno zapljeskao pa izbaćen iz sudnice.

◀ Vojo Kuprešanin, svjedok odbrane Ratka Mladića

Od razgovora sa haškim istražiteljima 2001. godine do danas bivši predsjednik Skupštine Autonomne Regije Krajina Vojislav Kuprešanin je u dobroj meri promenio svoje viđenje ratnih događaja. Tužilac sugerise da je u međuvremenu "zaboravio" činjenice koje bi mogle naškoditi Ratku Mladiću i Radovanu Karadžiću, a "setio se" onih koje bi im mogle ići u prilog. Svedok, međutim, dogovara da je u oba slučaja govorio istinu, ali da 2001. godinenije imao sve informacije o događajima, tako da je tek sada u stanju da ponudi "kompletiranu istinu".

Tako je, recimo, 2001. godine - kad su Mladić i Karadžić bili daleko od Haga -u izjavi istražiteljima rekao da je "imao utisak" da su prijedorski logori, u kojima su i po

njegovom priznanju počinjeni zločini nad zatočenicima, oformljeni po naredbi "nekog s vrha". Nasuprot tome, u iskazu u Karadžićevom predmetu je rekao da su logore osnivale "lokalne vlasti na sopstvenu inicijativu", odnosno, kako je danas rekao, da je od Karadžića čuo da su to "samoinicijativno uradile neke budale". Suočen sa tužiocčevom sugestijom da je drastično izmenio iskaz, Kuprešanin je uzvratilo: "To što vi kažete nije istina, a šta ja kažem je istina, vi nećete moju istinu, pa šta ja da radim sada".

U razgovoru 2001. godine svedok je naveo da je masakr nad nenaoružanim hrvatskim civilima u prijedorskom selu Briševo, gde je po optužnici protiv Mladića u julu 1992. godine ubijeno najmanje 68 ljudi, po njegovim saznanjima počinila vojska i da je o tome "verovatno obavestio i generala Mladića". Danas mu je sećanje sasvim drugačije - obavestio je, navodno, komandanta Prvog krajiškog korpusa VRS, generala Momira Talića, ne Mladića.

Razgovor sa istražiteljima je, podseća tužilac, obavljen za potrebe suđenja Taliću i svedok je tada rekao da je o zločinu obavestio Mladića. Danas kada svedoči u Mladićevoj odbranu, tvrdi da je obavestio Talića, a ne Mladića, što tužilac vidi kao prilagođavanje priče optuženima. Odgovarajući na to svedok je rekao da zapravo ne može da se seti koga je obavestio.

Tužilac je u dokaze uveo i pismo banjalučkog biskupa Franje Komarice upućeno Kuprešaninu u kojem se navodi da se nad hrvatskim civilima čine masovni zločini u Krajini, a da se katoličke bogomolje spaljuju i ruše, što je dovelo do "egzodusa" Hrvata. Svedok odgovara da se nije radilo baš o egzodusu, ali da je "bilo bežanja" sa područja gde su počinjeni zločini. Misli da je Komarica pismo poslao i Karadžiću, a nije siguran da li i Mladiću.

Osim Karadžića i Mladića, svedok je danas pokušao da zaštiti i nekadašnjeg predsednika Kriznog štaba AR Krajine Radoslava Brđanina, ali je od toga posle nekoliko tužiocčevih pitanja brzo odustao. Njega je u izjavi iz 2001. godine bez zadržke optuživao za proterivanje nesrpskog stanovništva Krajine i primenu "radikalnog nacionalnog rešenja" u korist Srba. Danas, međutim, kaže da Brđanin nije bio "ekstremni nacionalista, pa čak možda ni nacionalista". Suočen sa delovima razgovora sa istražiteljima u kojima ga naziva "jednim od najradikalnijih ljudi u Krajini" koji je pretio da će svesti broj Hrvata i Muslimana na mali procenat, priznao je da je Brđanin izjavama izazivao strah kod nesrba i doprineo iseljavanju.

Kada je tužilac ukazao na dokaze o Brđaninovoj bliskosti sa Karadžićem, ali i sa generalima bosanskih Srba na čelu sa Mladićem, svedok je, pomalo neočekivano, uputio bujicu pohvala na račun optuženog. Rekao je da je on jedini ostao da brani srpski narod dok su svi drugi generali JNA pobjegli. Da nije bilo njega, smatra Kuprešanin, Srba u BiH ne bi danas bilo "ni u tragovima", zbog čega mu je narod zahvalan "za vijeke vjekova" i "ući će kao pozitivac u srpsku istoriju". Kuprešaninov izliv emocija se očito dopao Mladiću pa je glasno zapljeskao u sudnici, a to se, opet, nije dopalo sudskom veću pa je optuženog odstranilo iz sudnice do kraja svedokovog iskaza koji će biti okončan sutra ujutro.

2014-12-16

HAG/DEN HAAG

KOME JE BIO POTREBAN RAT U BIH?

Bivši funkcioner Autonomne regije Krajina Vojislav Kuprešanin u dodatnom ispitivanju naveo da je vojska bosanskih Srba bila "treća-četvrta, možda peta armija u svetu" i da se tokom rata zalagao da se zauzme cela BiH i pripoji Srbiji, ali da to nije urađeno jer je cilj rukovodstva sa Pala bio samo da se zaštiti srpski narod. Za raspad Jugoslavije optužuje međunarodnu zajednicu, odnosno zapadnu Evropu, i ne seća se da je govorio da je rat "bio potreban srpskom narodu".

Branilac Branko Lukić maksimalno je iskoristio vreme za dodatno ispitivanje Vojislava Kuprešanina u kojem ima mogućnost da "rehabilituje" njegove odgovore iz unakrsnog ispitivanja za koje smatra da ne idu u prilog odbrani. U vreme na koje se odnosi optužnica protiv Ratka Mladića Kuprešanin je bio predsjednik skupštine takozvane Autonomne regije (AR) Krajina.

Odgovarajući na pitanja o snazi vojske bosanskih Srba, svedok je rekao da se radilo o "trećoj-četvrtoj, možda petoj armiji u svetu" koja je bez problema mogla da zauzme celu BiH, da kroz nju "prođe kao kroz sir". Kaže da je javno postavljao pitanja zašto se to ne učini i cela BiH pripoji Srbiji, pa da se nastavi sa proizvodnjom i normalnim životom. Iz vrha vlasti je, tvrdi, dobio odgovor da to nije cilj rukovodstva sa Pala, već samo "da se odbrani srpski narod".

Mada se zalagao za srpsko zauzimanje cele BiH, svedok u isto vreme tvrdi da AR Krajina čiji je funkcioner bio nije zamišljena kao deo srpske republike u BiH. Ostao je pri tvrdnji s početka iskaza da su razlozi za njeno osnivanje bili čisto ekonomske prirode, a naglasio je da se vodilo računa da u imenu ni slučajno ne bude prefiks "srpski", sve sa ciljem da se drugi narodi u tom entitetu osećaju "spokojno".

Njihov spokoj je, ukazivao je juče tužilac, sistematski narušavan zločinima u prijedorskim logorima i krajinskim gradovima i selima u kojima su Hrvati i Muslimani masovno ubijani, proterivani, a njihova imovina i bogomolje uništavani. Naglašavajući odgovornost vrha vlasti bosanskih Srba, na čelu sa predsednikom Karadžićem i generalom Mladićem, tužilac je ukazao na Kuprešaninov intervju haškim istražiteljima iz 2001. godine u kojem je rekao da su logori u Prijedoru osnovani na osnovu "naređenja s vrha". Danas, međutim, kaže da su logori osnovani "samoinicijativno" od strane lokalne vlasti, odnosno kriznog štaba u Prijedoru.

Za rat u BiH Kuprešaniin okrivljuje međunarodnu zajednicu, odnosno "zapadnu Evropu" koja je, po njegovim saznanjima, "jednog dana u Rimu donela odluku da Jugoslavija mora umreti". Na samom kraju današnjeg ispitivanja, prilikom da mu postavi nekoliko pitanja imao je i tužilac koji je podsetio da je svedok na skupštinskom zasjedanju iz januara 1993. godine rekao da je rat "bio potreban srpskom narodu" za osvajanje prevlasti u BiH, a smatrao je da bi sukobi dobro došli i Srbiji da bi sprečila Albance i Muslimane da "sa srpskom opozicijom preuzmu vlast" u Beogradu. Kuprešaniin je pažljivo saslušao transkript na kojem su zabeležene njegove tadašnje reči i lakonski odgovorio da se ničega ne seća i da takav tekst "prvi put vidi".

Na kraju iskaza, svedok se zahvalio na šansi da pred sudom još jednom iznese istinu, smatra da je "dosta istine rekao" i "zbog toga je srećan". Nije imao priliku da se pozdravi sa optuženim Mladićem koji je juče - zbog aplaudiranja Kuprešaninu na komplimentima koje mu je uputio - izbačen iz sudnice do kraja njegovog iskaza.

2014-12-16

HAG/DEN HAAG

"TRIK" KOJIM JE TREBALO SPRIJEČITI UDARE NATO

Novinar bivše Srpske Radio-Televizije Snježan Lalović tvrdi da je intervju sa zarobljenim pripadnicima UN u maju 1995. godine obavio po zadatku dobijenom od svog urednika, a ne od Ratka Mladića. Potvrdio je, međutim, da su intervju sa pripadnicima UN urađeni s ciljem da se spriječi dalje bombardovanje NATO.

◀ Snježan Lalović, svjedok odbrane Ratka Mladića

Na suđenju Ratku Mladiću svjedočio je novinar SrpskeRadio-Televizije Snježan Lalović koji je krajem maja 1995. godine intervjuisao pripadnike UN na Palama i Jahorini koje su srpske snage držale kao taoce i koristile ih kao "živi štit" s ciljem da spriječe vazdušne udare NATO. "Da li će oni preživjeti zavisi od toga da li će NATO djelovati", zaključio je tada Lalović jedan od svojih izvještaja.

Devetnaest godina nakon "krize sa taocima" Lalović je dao izjavu Mladićevoj odbrani u kojoj je objasnio da je intervju sa pripadnicima UN obavio po zadatku dobijenom od svog tadašnjeg urednika, nakon "alarmantnih informacija" o najavljenom bombardovanju

NATO. Tog dana nije bio u kontaktu sa Mladićem niti je njegovo ime spomenuto. Reći da je snimanje pripadnika UN obavljeno po Mladićevom naređenju bi stoga, po Laloviću, bila "elementarno netačna činjenica".

Lalović kaže da je 26. maja 1995. godine prvo otišao na most na Palama gdje je intervjuisao dvojicu pripadnika UN koji su lisicama bili vezani za ogradu. Dvojicaneidentifikovanih vojnika VRS koji su obezbjeđivali zarobljenike su, zatim, Laloviću i njegovom kameramanu dali terensko vozilo u kojem su se nalazila još dvojica zarobljenih pripadnika UN. Rekli su im da taoce odvezu na Jahorinu i intervjuišu ih pored radarske stanice, što su oni i uradili.

Tužiteljica Kamila Bajbls/Camille Bibles je unakrsnom ispitivanju podsjetila Lalovića na iskaz generala Ruperta Smita/Smith da mu je Mladić 26. maja u dva navrata poručio da povuče naređenje o bombardovanju srpskih vojnih ciljeva ili će, u suprotnom, na televiziji gledati ubijanje pripadnika UN. Odgovarajući na pitanja tužiteljice Lalović je potvrdio da je snimanje na Palama bio "trik" čija je svrha bila da se snage NATO odvrte od bombardovanja.

Lalović je u izjavi odbrani, između ostalog, naveo da pripadnike UN niko nije zlostavljao. Na pitanje predsjedavajućeg sudije Orija/Orie kako bi onda nazvao to što su pripadnici UN bili vezani lisicama i lancima za vojne ciljeve srpskih snaga Lalović je odgovorio da je zapravo želio da kaže da nije bilo "fizičkog zlostavljanja".

Sudija Moloto je, pak, primijetio da je Lalović u najmanju ruku "otišao korak dalje" u obavljanju svog novinarskog zadatka s obzirom da je nakon završenog snimanja na mostu postupio po naređenju dvojice vojnika da zarobljene pripadnike UN odveze na vrh na Jahorine i snimi ih pored radarske stanice.

2014-12-16

HAG/DEN HAAG

SVEDOCI NA POKRETNJOJ TRACI

Marjan Ješić, bivši vozač Teritorijalne odbrane iz Prijedora, svedočio o napadu muslimanskih snaga na grad 30. maja 1992., njegovom ranjavanju i stradanjima svoje šire porodice u ustaškom logoru u Jasenovcu.

◀ Marjan Ješić, svjedok odbrane Ratka Mladića

Nakon završenog dodatnog ispitivanja Voje Kuprešanina i svedočenja Snježana Lalovića, odbrana Ratka Mladića, je uspela da sasluša trećeg i započne ispitivanje četvrtog današnjeg svedoka. Marjan Ješić je 1992. mobilisan kao pripadnik teritorijalne odbrane i bio je zadužen za razvoženje hrane jedinicama u Prijedoru i okolini, dok je Rato Runjevac pred rat imenovan za višeg javnog tužioca u Sarajevu.

Na početku svedočenja Ješić je pročitao neka od imena sa spiska članova uže i šire porodice koji su tokom Drugog svetskog rata stradali u Jasenovcu. Prema sažetku izjave, Ješićeva jedinica je bila stacionirana u pozadini, na sportskom aerodromu Urije odakle je kamionom

razvio hranu za pripadnike 43. motorizovane brigade u Prijedoru. Uobičajenom rutom se, kaže, kretao i 30. maja 1992. godine, kada su muslimanske snage napale Prijedor.

Ranjen je, kako navodi, kada je vojnik sa zelenom trakom oko glave otvorio vatru na kamion. Ispao je iz vozila a vojnik ga je odvuкао do zgrade obližnje škole a onda, sa još dva zarobljenika, poveo ka starom delu grada, naseljenom pretežno muslimanskim stanovništvom. Kada su prolazili ispod mosta, preko kanala Berek, vojnik je Ješiću pucao u lice. Nakon što su ga izbavile srpske snage, Ješić je odveden u bolnicu u Banja Luku a potom u Beograd na lečenje gde je proveo oko dve godine. Upitan da pojašni paragrafe izjave koji su se odnosili na Jasenovac, Ješić je rekao da se logor nalazio na oko 40 kilometara od Prijedora, da se "spremao rat i Srbi su se bojali da će se ponoviti scenario iz Drugog svetskog rata".

U unakrsnom ispitivanju, Ješić je rekao da mu nije bilo poznato da su na dan kada je ranjen, srpske snage napale deo Prijedora i odvele njegove muslimanske stanovnike u Trnopolje. Takođe je rekao da "nije uočio" da se tokom 1994. i 1995. godine broj muslimanskog stanovništva u Prijedoru smanjio za 50 hiljada. Tvrdi da nije znao ni koliko je Muslimana bilo, ni gde su otišli, a nije mogao da uoči manjak stanovništva pošto se "niko nije kretao po Prijedoru, čak ni Srbi". U odgovoru na pitanje sudije Molotoa, Ješić je rekao da se nakon 1995. godine "pričalo" da su Muslimani otišli.

Nakon Ješića, počelo je svedočenje nekadašnjeg sarajevskog višeg vojnog tužioca Rate Runjevca. Branilac Miodrag Stojanović će sutra ujutro pročitati sažetak izjave svedoka koji će, potom, odgovarati na pitanja tužilaštva.

2014-12-17

HAG/DEN HAAG

NOVI SVEDOK, STARE TEZE

Svedočeci u odbranu Ratka Mladića, bivši sarajevski tužilac Rato Runjevac potvrdio standardne teze odbrane o odgovornosti druge strane za rat u Bosni i Hercegovini, neustavnom referendumu o nezavisnosti, ubistvu srpskog svata, naoružanim kriminalcima u Sarajevu i pretnjama zbog kojih je 30. aprila 1992. otišao u Trebinje.

Suđenje Ratku Mladiću, bivšem komandantu Glavnog štaba Vojske Republike Srpske, nastavljeno je iskazom Rate Runjevca, koji je uoči rata bio na dužnosti višeg javnog tužioca u Sarajevu.

Iskazom Runjevca, odbrana nastoji da ojača svoju tezu o odgovornosti muslimanske strane za sukob u Bosni i Hercegovini. U izjavi čiji je sažetak pročitao branilac Miodrag Stojanović, Runjevac govori o porastu napetosti u gradu, problemima koje su izazivale grupe kriminalaca predvođenih Jukom Prazinom i Čelom Bajramovićem u Sarajevu, kao i braća Šabanović u Višegradu.

◀ Rato Runjevac, svjedok odbrane Ratka Mladića

Runjevac je u izjavi, takođe, naveo da su tenzije narasle "do maksimuma" kada je "okrnjeni parlament Bosne i Hercegovine" doneo "protivustavnu" odluku o održavanju referenduma o nezavisnosti. Svedok je, tada, odlučio da odvede porodicu iz grada. Početkom aprila 1992. godine, Runjevac je uočio naoružane ljude po Sarajevu, pale su prve žrtve a on je dobio pretnje od komšije da će ga ubiti "bez ikakvog razloga", zbog čega se krajem meseca pridružio porodici u Trebinju. Tvrdi da, zbog novonastale situacije, nije mogao da se vrati na dužnost višeg javnog tužioca kao i da je 21. maja 1992. godine smenjen sa tog položaja.

U kratkom unakrsnom ispitivanju, tužilac je predložio dokument prema kojem je Runjevac dobio otkaz zato što se mesec dana nije pojavljivao na poslu. Svedok kaže da nije upoznat sa razlozima za otkaz i dodaje da je "nameravao da se vrati nakon prvomajskih praznika" ali je 2. maja bio "opšti ratni napad" na Sarajevo koji je osujetio njegove planove.

Suđenje Ratku Mladiću je zatim nastavljeno svedočenjem Bore Tadića, bivšeg komandanta jednog od bataljona Šeste sanske brigade VRS.

2014-12-17

HAG/DEN HAAG

FINA LINIJA U SRCU MLADIĆEVOG SVEDOKA

Bivši šef vojnog odseka u Sanskom Mostu Boro Tadić priznaje da je tokom rata "upućivao na upotrebu" nesrpske civile koji su kopali rovove na prvoj liniji fronta, ali smatra da je to bilo u skladu sa Ženevskim konvencijama, jer su komandanti vodili računa o njihovoj bezbednosti. Na pitanje gde je našao osnovu za povlačenje takve "fine linije" između rada na frontu u uslovima sa ili bez opasnosti po život, kaže da razliku pravi "u svom srcu".

◀ Boro Tadić, svjedok odbrane Ratka Mladića

U izjavi timu Mladićeve odbrane, bivši šef vojnog odseka u Sanskom Mostu Boro Tadić nastojao je da u što boljem svetlu predstavi stanje u opštini koju su tokom rata kontrolisali bosanski Srbi. Smatra da je srpsko rukovodstvo "dugo tražilo formulu za suživot", ali da je do rata ipak došlo, zahvaljujući Muslimanima i Hrvatima. Oni su, objašnjava, osnovali paravojne jedinice i povukli se iz JNA. Takav razvoj događaja vidi kao "božju milost" jer se jugoslovenska armija transformisala u srpsku vojsku.

U izjavi navodi da nije imao saznanja o politici progona, ubistava ili diskriminacije nesrba i smatra da su jednaka prava u opštini nuđena svima. Ne poriče da su Muslimani i Hrvati napuštali Sanski Most, ali se to, po njemu,

dešavalo u sklopu procesa "razmene stanovništva".

Tužilac smatra da su u Sanskom Mostu počinjeni sistematski zločini koji su dosegli razmere genocida. U optužnici se navodi pet incidenata masovnih ubistava, među kojima je i streljanje civila iz sela Škrljevitica u novembru 1992. U dokaze su uvedeni vojni dokumenti iz kojih se vidi da su se imena počinilaca odmah znala. Grupu ubica je predvodio Daniluško Kajtez, a dvojica od četvorice počinilaca bili su maloletni i protiv svih je pokrenut krivični postupak u Banja Luci. To, međutim, nije sprečilo jednog od njih – Gorana Vukojevića – da po sticanju punoletstva postane pripadnik vojske bosanskih Srba. Tužilac je predložio uverenje o vojnoj službi sa svedokovim potpisom koje je Vukojeviću poslužilo da opravda izostanak sa suđenja. Tadić kaže da je svako nevin dok se ne dokaže suprotno i da je uverenje izdao po zakonu.

Tužilac je potom sugerisao, a svedok potvrdio da je srušeno svih 18 džamija u Sanskom Mostu. Tadić ne poriče i da je izvršni odbor u februaru 1993. godine razmatrao akciju izmeštanja dva muslimanska groblja iz grada. To je, po optužbi, učinjeno da bi se "uklonili tragovi" Muslimana u Sanskom Mostu, ali Tadić se ne slaže. Ne zna šta je bila svrha i nije se, kaže, uključivao raspravu o tome. Predočen mu je i dokument prijedorske Državne bezbednosti iz marta 1994. godine u kojem se zahteva uklanjanje masovnih grobnica sa telima nesrba ubijenih u selima oko Sanskog Mosta. To se, priznaje, "može tumačiti kao prikrivanje tela" ubijenih u zločinima, ali nije želeo dalje da nagađa o razlozima.

Ono sa čim je, po tužiocu, Tadić itekako upoznat je protivzakonito postupanje sa nesrpskim muškarcima Sanskog Mosta koje je kao šef vojnog odseka mobilisao u radne jedinice za kopanje rovova na prvoj liniji fronta i čišćenje

minskih polja. Priznaje da ih je mobilisao, ali tvrdi da su za njihovu sudbinu odgovorni vojni komandanti kojima ih je "upućivao na upotrebu", što i nije od naročite pomoći optuženom Mladiću, kojem su ti komandanti bili potčinjeni. Pravedajući njihov i svoj postupak, Tadić je rekao da se pazilo na bezbednost ljudi koji su kopali i da je svakako bilo lakše njima u radnim, nego Srbima u ratnim jedinicama. Na pitanje da li zna da su mnogi od stotina nesrba koje je mobilisao u radne jedinice poginuli rokom kopanja rovova, odgovara da se takvih "pojednosti" ne seća.

U raspravu se uključio i predsedavajući sudija Ori/Orie koji je svedoka podsetio da je u izjavi naveo da se na srpskoj strani insistiralo na poštovanju Ženevskih konvencija, pa ga je pitao da li je slanje civila da kopaju rovove u skladu sa tim dokumentom. Tadić odgovara da jeste ako se komandanti brinu za njihovu bezbednost. "Vi ste povukli vrlo finu liniju između kopanja rovova sa ili bez opasnosti po život, a gde u Ženevskim konvencijama nalazite osnovu za to", pitao je svedoka, a ovaj bez razmišljanja odgovorio: "Ja tu razliku pravim u srcu svome".

Sutra će u Mladićevu odbranu svedočiti načelnik informativne službe Glavnog štaba VRS – Milovan Milutinović.

2014-12-18

HAG/DEN HAAG

(NE)INFORMISANI ŠEF MLADIĆEVE INFORMATIVNE SLUŽBE

Pukovnik VRS Milovan Milutinović tvrdi da danas "prvi put čuje" da su pobijeni srebrenički muškarci koji su u Potočarima odvojeni od žena i dece, kaže da se u izveštaju holandskog instituta NIOD zaključuje da "nije bilo plana" da se počinji zločin u Srebrenici i tvrdi da je Tanjug a ne on pogrešno interpretirao britanskog novinara koji je navodno rekao da Muslimani u Sarajevu sami na sebe pucaju. Pauza na suđenju Ratku Mladiću do 19. januara.

◀ Milovan Milutinović, svjedok odbrane Ratka Mladića

Sudeći po sažetku koji je danas u sudnici pročitao branilac Ivetić, bivši načelnik pres centra Glavnog štaba VRS Milovan Milutinović u izjavi odbrani Ratka Mladića izneo je širok spektar negiranja zločina nad nesrpskim civilima u BiH, pre svega onih koji se tiču Sarajeva i Srebrenice. Poput brojnih prethodnih svedoka odbrane za početak rata u BiH optužuje "drugom stranu", pre svega Muslimane, s tim da je tu tezu potkrepio tvrdnjom da su Alija Izetbegović i "veliki muftija" Cerić izdali fatvu za džihad, što je privuklo mudžahedine na Balkan.

Negirajući da je vojska bosanskih Srba terorizovala građane Sarajeva, svedok je odgovornost prebacivao na "muslimanske vlasti" koje su "žrtvovala svoje sunarodnike" i na njih otvarale vatru u redu za hleb 1992. godine i potom u dva navrata na tržnici Markale. Kaže da je imao informaciju da su ruski istražitelji iz tima Unprofora utvrdili da je među žrtvama drugog masakra na Markalama bilo "starih leševa", donetih sa drugih lokacija. Predsedavajućeg sudiju Orija/Orie je interesovalo da li su "lažne žrtve" Markala identifikovane i postoji li izveštaj ruskih istražitelja o kojem govori. Svedok u vezi sa tim nije mogao da pomogne, osim što smatra da su dokumente iz arhive Glavnog štaba VRS odneli Biljana Plavšić i IFOR.

U podršku tezi da su Muslimani ubijali sami sebe, Milutinović je rekao da je britanski novinar Martin Bel/Bell, koji je inače svedočio u više haških predmeta, u nedeljnom izdanju Independenta od 3. jula 1994. godine zabeležio da je muslimanska komanda u Sarajevu "izgubila razum i terorise svoj narod". Tužilac je predočio pomenuti tekst i ukazao da tamo piše nešto sasvim drugo – da je Martin Bel zabeležio da se "oseća kao pripadnik vojske čija vrhovna komanda je izgubila razum", kritikujući tako vlast svoje zemlje zbog odsustva empatije prema ljudima koji stradaju u BiH. "Kako ste zaboga to uradili citatu Martina Bela", pitao je tužilac Mekloski/McCloskey, a Milutinović odgovara da nije čitao tekst u originalu već Tanjugov izveštaj. Smatrao je, kaže, da se beogradskoj agenciji "može verovati".

Poričući srebrenički genocid, svedok je u izjavi rekao da je holandski institut NIOD u svom obimnom izveštaju zaključio da "nije bilo planova da se počine za zločini nad Muslimanima" u julu 1995. godine, kao i da su zločini bili "pojedinačni" i "proizvod ekstremizma različitih grupa". Naprotiv, u izveštaju holandskog instituta se, ukazuje tužilac, navodi da su nad srebreničkim zarobljenicima počinjene "egzekucije većeg obima" koje su uključivale prevoz, pokopavanje leševa i ponovno iskopavanje da bi se prikriji zločini, što se "nije moglo uraditi bez planiranja" unutar "dobro ustrojene" vojske bosanskih Srba. Kao i u slučaju Martina Bela, Milutinović ponovo kaže da nije čitao original već izveštaj agencije France-Presse.

Negirajući odgovornost optuženog za zločine u Srebrenici, svedok je u izjavi odbrani naveo da on "kao starešina i čovek" nikada ne bi mogao da izda naređenje suprotno Ženevskim konvencijama. Tvrdi da je tadašnji komandant Unprofora Rupert Smit/Smith pohvalio Mladića zbog postupanja prema stanovništvu Srebrenice. Kaže i da je Mladić "dao generalsku reč" svima koji se okupe u Potočarima da će moći da biraju da li žele da odu ili ostanu.

Tužilac, međutim, tvrdi da generalska reč nije održana i da je najveći broj muškaraca koji su se okupili u Potočarima odvojen i kasnije po kratkom postupku likvidiran. Bivši načelnik pres službe Glavnog štaba vojske čiji pripadnici su, po optužnici, učestvovali u razdvajanju i ubistvima muškaraca kaže da to danas "prvi put čuje".

Masovna streljanja srebreničkih muškaraca izdvojenih u Potočarima i zarobljenih na drugim lokacijama su vrlo brzo, ukazuje tužilac, bila poznata stranim medijima. Predočio je nekoliko članaka novinara Roberta Bloka/Block iz druge polovine jula 1995. godine objavljena u britanskom Independentu u kojima opisuje zarobljavanja i iznosi informacije o masovnim ubistvima. On je u jednom tekstu naveo i da je na beogradskoj televiziji video izveštaj Zorana Petrovića Piroćanca na kojem se vide leševi muslimana streljanih u Kravici. Milutinović priznaje da se u Glavnom štabu znalo za taj snimak, ali kaže da se leševi vide "samo na sekund" i da zbog toga zapis "ne može biti relevantan". Priznao je da je preduzeo korake da se snimak pribavi, što se navodno desilo tek godinu dana kasnije.

Pukovnik Milutinović bio je poslednji svedok Mladićeve odbrane za ovu godinu. Suđenje se, nakon zimske pauze, nastavlja 19. januara.

2015-01-19

HAG/DEN HAAG

KADA SU I ZAŠTO MUSLIMANI NAPUSTILI PRIJEDOR?

Predsednica organizacije porodica srpskih žrtava rata iz Prijedora Zdravka Karlica, svedočeci u odbranu Ratka Mladića, priznala da je u toj opštini bilo zločina nad nesrpskim civilima, ali tvrdi da je bilo sela koja nisu napadana i da je većina prijedorskih Muslimana napustila grad pre početka sukoba.

◀ Zdravka Karlica, svjedok odbrane Ratka Mladića

Nakon jednomesečne pauze dokazni postupak odbrane Ratka Mladića nastavljen je iskazom Zdravke Karlice, predsednice Organizacije porodica poginulih boraca i nestalih civila opštine Prijedor. Organizacija se, navela je, bavi samo srpskim žrtvama, a svedokinja je u izjavi odbrani navela informacije o događajima u Prijedoru za koje je saznala uglavnom iz "druge ruke", odnosno od svog pokojnog muža i njegovih saboraca iz Prijedorske brigade.

Njen muž Zoran Karlica učestvovao je, kaže, u pregovorima o predaji oružja Muslimana izKozarca u maju 1992. godine. Rekao joj je da je postignut dogovor, ali da su nakon nekoliko dana muslimanski ekstremisti

odlučili da ipak ne predaju oružje, a zatim su 24. maja napali srpsku vojnu kolonu. To je, kaže, dovelo do obračuna nakon kojeg su u grad počele da pristižu muslimanske izbeglice iz Kozarca. Njen muž je učestvovao i u borbama u selu Hambarine 22. maja, kao i u odbrani srpske opštine Prijedor od napada koji je 30. maja 1992. godine predvodio Hrvat Slavko Ećimović. Zoran Karlica je tom prilikom ranjen i umro je sedam dana kasnije u bolnici u Beogradu. Posthumno je odlikovan i po njemu je nazvan jedan trg u Prijedoru.

Tužilac Amir Zec je u unakrsnom ispitivanju ukazao da je taj trg pre rata nosio Lenjinovo ime, a da su mnoge druge ulice nakon 1995. godine preimenovane i nazvane po srpskim herojima iz poslednjeg rata i ranije istorije. Svedokinja se tome nije suprotstavila, a reagovao je predsedavajući sudija Ori/Orie pitajući koja je relevantnost dokaza o preimenovanju ulica. "Od početka iskaza smo već videli toliko nevažnih dokaza, a sada se to dešava i u unakrsnom ispitivanju, što veće ne ohrabruje", upozorio je predsedavajući.

Relevantni delovi iskaza današnje svedokinje odnose se na odlazak nesrpskog stanovništva iz Prijedora. U izjavi je navela, a u sudnici potvrdila, da je većina njih grad napustila pre početka sukoba, kao i da su sela Čela i Puharska primer da nesrbe niko nije dirao u područjima iz kojih nije bilo napada na srpske jedinice, pa su tamo mogli ostati i mirno živeti do kraja rata. Civilni su, objašnjava, ta dva sela napustili "tek" u leto 1995. godine kada su se pojavile srpske izbeglice iz Krajine da na području Prijedora "potraže smeštaj".

Sudija Ori je pitao da li su u selima iz kojih je bilo napada muslimanski i hrvatski civili ubijani, a svedokinja je rekla da je na jednom sastanku sa predstavnicima žrtava saznala da je u Prijedoru ubijeno 256 muslimanskih žena i 10 devojčica, što je za nju "bio šok". Kada su prošle godine počela hapšenja počinitelaca zločina u selu Zecovi, saznala je, kaže, da se tamo dogodilo ubistvo muslimanskih žena i dece. Priznaje da zna i da su nesrpski civili zatvarani u prijedorskim logorima Keraterm, Omarska i Trnopolje. Tužilac je u unakrsnom ispitivanju ukazao da su nesrbi napadani u selu Puharska, kao i da su razorene džamija i katolička crkva, ali svedokinja o tome ne zna ništa.

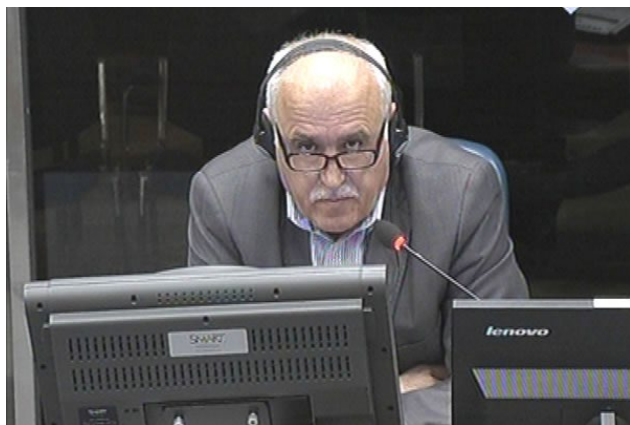
Nakon Zdravke Karlice, odbrana je na klupu za svedoke izvela Rajka Kalabića, člana ratnog Kriznog štaba opštine Ključ.

2015-01-20

HAG/DEN HAAG

“SAMOVOLJNI” RATNI ZLOČINI

Predsjednik Kriznog štaba Ključa Rajko Kalabić na suđenju Ratku Mladiću priznaje da je u Velagićima počinjen ratni zločin, ali tvrdi da on “nije isplaniran” i da su ga, kao i druge zločine nad nesrbima, “samovoljno počinili nekontrolisani pojedinci”. Po Kalabiću, nije bilo prisilnog iseljavanja nesrpskog stanovništva iz opštine u kojoj je kraj rata dočekalo 1.000 od predratnih 17.500 muslimanskih žitelja.

◀ Rajko Kalabić, svjedok odbrane Ratka Mladića

Na suđenju Ratku Mladiću svjedočio je Rajko Kalabić, član srpskog Kriznog štaba Ključa. On se u glavnom ispitivanju predstavio kao bivši direktor šumskog gazdinstva Šip. Dužnost predsjednika kriznog štaba i poslanički mandat u Skupštini BiH, a kasnije u skupštinama Republike Srpske i Autonomne regije Krajina je, kaže, obavljao “volonterski”. U pisanoj izjavi odbrani je naveo da je SDA odgovorna za izbijanje sukoba jer je “isplanirala” napade na policijsku patrolu i konvoj vojnika koji su se vraćali sa odsluženja vojnog roka 27. maja 1992. godine.

Kalabić je u glavnom ispitivanju rekao da je za incident u Velagićima, u kojem je 1. juna 1992. godine ubijeno više od 100 zatočenih Muslimana, saznao istog tog dana

na sastanku Kriznog štaba. Po zahtjevu pukovnika Stanislava Galića u Velagiće su poslata dva autobusa kojim su zatvorenici trebali biti prebačeni na Manjaču. Međutim, vozači autobusa su se vratili nakon pola sata i saopštili im da su zatvorenici pobijeni. Kalabić je, također, naveo da su počinio, po Galićevom naređenju, uhapšeni i procesuirani.

Tužilac Artur/Arthur Traldi je u unakrsnom ispitivanju ukazao da su tijela ubijenih u školi u Velagićima nakon rata pronađena u masovnoj grobnici na Laništu, a da je škola dignuta u vazduh. Primjer Velagića, sugerisao je tužilac, je samo jedan od više “užasni ratnih zločina” koji pokazuju da muslimanski civili nisu tretirani “u skladu za zakonom” kao što je to svjedok opisao u izjavi odbrani. Muslimani iz Ključa su zatvarani i zlostavljani u policijskoj stanici i školi Nikola Mačkić u Ključu, udaljenoj samo nekoliko metara od sjedišta Kriznog štaba. U napadu srpske vojske na selo Prhovo u junu 1992. godine pobijeni su žene, djeca i starci...

Kalabić se složio sa tužiocem da je u Velagićima počinjen ratni zločin, ali on, kaže, nije bio planiran. Počinili su ga samovoljno pojedinci koji su “procesuirani”. Tvrdi da ne zna da su počinio masakra ubrzo nakon hapšenja oslobođeni i da niko nije odgovarao za taj zločin. Zlostavljanja zatvorenika Kalabić, također, pripisuje samovolji pojedinaca koje su predstavnici opštinskih vlasti pokušavali da spriječe. No, nakon što je suočen sa svojim iskazom u predmetu Radoslava Brđanina potvrdio da su se takvi incidenti “često dešavali”.

Odgovarajući na pitanja tužioca Kalabić je izbjegavao da izravno kaže da je srpska vojska počinila zločin u Prhovu 1. juna 1992. godine. Na pitanje tužioca da li mu je poznato da su u Prhovu pobijeni žene, djeca i starci odgovorio da je “saznao šta se desilo u Prhovu”. Na isto to pitanje koje mu je postavio sudija Ori odgovorio je da se “u Prhovu desilo da je određeni broj žena i djece stradao”. Kalabić je, zatim, opisao da je tog dana u kancelariju Kriznog štaba ušao njemu nepoznat oficir koji je Galiću plačući raportirao da je prilikom pretresa u Prhovu nakon pogibije jednog vojnog policajca izgubio komandu nad ostalim pripadnicima jedinice “koji su uradili to što su uradili”. Na sudijsko pitanje da li zna da je neko kažnjen zbog masakra u Prhovu odgovorio je da on ne zna i da se time nije bavio.

S obzirom da je Kalabić u izjavi odbrani naveo da su se nesrbi dobrovoljno iselili iz Ključa tužilac ga je suočio sa odlukom Kriznog štaba od 4. juna 1992. godine u kojoj se navodi da će opštinske vlasti omogućiti iseljavanje onih koji se odluče za “trajni” odlazak. Sa riječju “trajno”, pokušao je da objasni Kalabić, “željelo se zapravo postići da se ljudi zadrže”. O uspješnosti te “želje” Kriznog štaba najbolje svjedoči podatakda je od 17.500 Muslimana na području opštine Ključdo kraja rata ostalo njih oko 1.000.

2015-01-22

HAG/DEN HAAG

“MUSLIMANE U KLJUČU NIKO NIJE DIRAO”

Oficir vojske bosanskih Srba Velimir Kevac, svedočeći u odbranu Ratka Mladića, tvrdio da su Muslimani u Ključu tokom rata bili pod zaštitom srpskih vlasti, da su živeli mirno i bez pritiska, a da su vojne akcije preduzimane samo protiv onih koji su odbili da predaju naoružanje.

Na popisu opština u kojima je, po optužnici protiv Ratka Mladića, izvršen genocid nad nesrpskim stanovništvom je i Ključ, poprište širokog spektra zločina poput masovnih ubistava, protivzakonitog zatvaranja i uništavanja verskih

objekata. Tome se suprotstavio današnji svedok odbrane Velimir Kevac, koji je od maja 1992. do oktobra 1993. godine bio pomoćnik komandanta 30. divizije VRS, a potom komandant Ključke brigade. Iz svedokove izjave Mladićevoj odbrani i današnjeg glavnog ispitivanja proizilazi da je situacija u Ključu tokom rata bila mirna, uz povremene incidente za koje je kriva muslimanska strana.

◀ Velimir Kevac, svjedok odbrane Ratka Mladića

Kevac tvrdi da je krajem maja 1992. godine u blizini Ključa napadnuta brigada JNA u povlačenju, nakon čega je usledila "iznuđena akcija" protiv "muslimanskih ekstremista". Njih je, kaže, predvodio Omer Filipović koji je nakon "nekoliko plotuna upozorenja" ispaljenih sa srpskih položaja pristao da sa svojim ljudima preda oružje. Deo njegovih naoružanih "teritorijalaca" na to nije pristao, pa je protiv njih preduzeta akcija "pretresa i čišćenja" terena.

Nesrpsko stanovništvo u Ključu i okolini je, navodi svedok u izjavi, bilo zaštićeno i "niko ih nije proterivao". U gradu je bilo 49% Muslimana i oni su "živeli mirno", niko ih nije dirao i garantovana im je bezbednost... pod uslovom da

predaju naoružanje. Protiv onih koji to nisu činili preduzete su borbene akcije.

Po optužnici protiv Mladića, početkom juna 1992. godine u školi u Velagićima ubijeno je 77 Muslimana sa područja Ključa. Odgovarajući na pitanja branioca Ivetića, svedok je rekao da je čuo za taj događaj i da je nakon zločina vojna policija izvršila uviđaj, a da su počinioци uhapšeni. Nije rekao da li su i procesuirani.

Tužiteljica Edžerton/Edgerton je u današnjem prvom delu unakrsnog ispitivanja sugerisala da je krajem maja 1992. godine, nakon napada na kolonu JNA, izvršena odmazda nad Muslimanima i da je prilikom napada na njihova sela uhapšeno oko 900 ljudi. Kevac odgovara da ne zna tačnu brojku uhapšenih, ali tvrdi da su svi koji su se predali ili zarobljeni tokom borbi bili u nadležnosti civilne policije, a ne vojske. Tako je odgovornost za njihovu sudbinu sa jedinica potčinjenih optuženom prebacio na civilne organe srpskih vlasti. Odbacio je sugestiju da je zarobljenike policiji predala vojska, a na tvrdnju tužiteljice da je policija tokom rata često bila prepotčinjena vojnim jedinicama odgovara da je o tome odlučivala viša komanda.

Mladićev branilac Ivetić opomenut je danas zbog čestih i, po veću, bezrazložnih prigovora tokom unakrsnog ispitivanja. Svedočenje Velimira Kevca biće okončano sutra.

2015-01-23

HAG/DEN HAAG

RAZMERE "ZAŠTITE" MUSLIMANA U KLJUČU

Svedok odbrane Ratka Mladića – oficir VRS Velimir Kevac – tvrdi da su srpska vojska i policija štitile muslimanske civile u Ključu, a optužba sugerise da se "zaštita" svodila na ubistva, paljenje kuća, hapšenje, proterivanje i druge zločine koji su dosegli razmere genocida.

Tokom jučerašnjeg glavnog iskaza oficir vojske bosanskih Srba Velimir Kevac je priznao da je nekolicina srpskih vojnika početkom juna 1992. godine počinila ubistvo najmanje 77 muslimanskih muškaraca koji su držani u osnovnoj školi u Velagićima kod Ključa. Tvrdio je da je vojna policija nakon toga sproveda istragu i uhapsila osumnjičene. U današnjem nastavku unakrsnog ispitivanja tužiteljica je sugerisala da nakon toga niko nije krivično odgovarao, niti je ikome suđeno zbog drugih zločina u Ključu, a svedok je odgovorio da o tome ništa ne zna, jer suđenja "nisu bila u njegovoj nadležnosti".

Zločini na području opštine Ključ su, po optužnici protiv Ratka Mladića, dosegli razmere genocida, a svedok tvrdi da su se srpske vlasti obračunavale isključivo sa naoružanim Muslimanima i da je nesrpsko stanovništvo tokom rata uživalo punu zaštitu. Kevac je rekao da se jedini incident dogodio 27. maja 1992. godine kada je napadnuta kolona JNA u povlačenju, nakon čega je usledio ultimatum muslimanskim "teritorijalcima" da se predaju. Oni su, kaže, to isprva odbili, ali su se, kada je ispaljen srpski "plotun upozorenja", predomislili i predali oružje, s tim da je deo njih naoružan pobeo u šumu.

Tužiteljica Edžerton/Edgerton ne prihvata takav scenario i sugerise da se zapravo radilo o dobro organizovanoj akciji etničkog čišćenja koju su zajednički sprovele jedinice srpske policije i vojske, među kojima i 30. divizija VRS gde je svedok bio pomoćnik komandanta, pukovnika Stanislava Galića, kasnije generala, komandanta Sarajevsko-romanijskog korpusa i haškog osuđenika na kaznu doživotnog zatvora zbog terora nad građanima Sarajeva.

Optužba sugerise da su Pudin Han, Velagići i druga sela oko Ključa krajem maja 1992. godine granatirana, da je tom prilikom poginuo određeni broj civila, zatim su spaljivane i pljačkanе kuće, a muslimansko stanovništvo masovno hapšeno. Kevac je u početku tvrdio da o tome ne zna ništa, ali je vremenom potvrdio da je "verovatno" bilo ubistva, da je čuo za "pojedine slučajeve" spaljivanja kuća i da jeste bilo masovnog hapšenja. Odgovornost za sudbinu

zarobljenih Muslimana sa područja Ključa prebacivao je na srpski MUP, navodeći da su ih policajci "preuzimali i transportovali po planu".

Tužiteljica je potom ukazala da su srpska vojska i policija, umesto da zaštite muslimanske civile, sprovodile kampanju zločina protiv njih, što je u suprotnosti sa svedokovom tvrdnjom da su nesrbi u Ključu uživali zaštitu i živeli u miru. Kevac ponavlja da zna "samo za pojedinačne zločine", koji nisu bili deo plana vojske i policije.

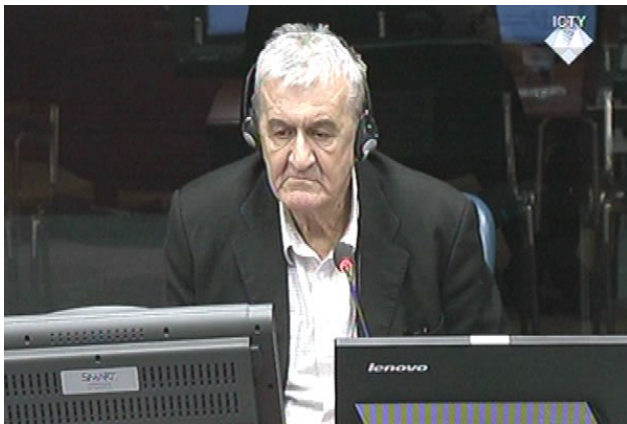
Događaji iz maja i juna 1992. godine rezultirali su, po optužbi, odlaskom velikog broja nesrba iz Ključa. Otišlo ih je, priznaje svedok "više od 50 odsto". Na pitanje predsedavajućeg sudije Orija/Orie da li "više od 50 može da znači da ih je otišlo 95 odsto", svedok je rekao da "nije siguran" ali da je procenat "verovatno manji". Budući da je tvrdio da je razlog za njihov odlazak bio uobičajeni strah od rata, Kevac je upitan da li je onda i više od 50 odsto Srba napustilo Ključ. Odgovara da je i srpsko stanovništvo odlazilo, ali u manjem procentu.

2015-01-23

HAG/DEN HAAG

"CVJETNA BAŠTA" GENERALA MLADIĆA

U komunikacijama sa podređenima iz ljeta 1991. godine koje je lično snimao, general Ratko Mladić kaže da se "Zadar nalazi u omči" i da će Kijevo izgledati kao "cvjetna bašta" naspram onoga što čeka Zadar, Šibenik i Split. "Dubrovnik sam počeo da deljačim", dodaje u jednom od razgovora s kojim je tužilaštvo suočilo svjedoka odbrane, Slavišu Sabljicu.

◀ Slaviša Sabljic, svjedok odbrane Ratka Mladića

Na suđenju Ratku Mladiću svjedočio je novinar iz Banjaluke Slaviša Sabljic. On je 1991. godine za "Oslobođenje" izvještavao o izbijanju sukoba u Hrvatskoj. U pisanoj izjavi odbrani je, između ostalog, naveo da se sa Mladićem prvi put sreo u avgustu 1991. godine u Kijevu, nakon ulaska snaga JNA u to mjesto u kninskoj Krajini.

Napad JNA na Kijevo, koji je Sabljic opisao kao "oslobađanje", je bio glavna tema unakrsnog ispitivanja. Tužiteljica Karolin Ežerton/Carolyn Edgerton suočila je svjedoka sa presudom hrvatskog suda kojom je Mladić, u odsustvu, osuđen, između ostalog, i za razaranje Kijeva. U presudi se navodi da je tokom napada na Kijevo ispaljeno 1.600 granata, uključujući i 16 kasetnih bombi.

Sabljić je rekao da je bio u Kijevu u trenutku kada su u njega ušle srpske snage i da je tu vidio generala Mladića kako se pozdravlja i ljubi sa Milanom Martićem. Kijevo je, kaže, zaista bilo razoreno "ali ne toliko koliko mjesec dana kasnije" kada je došao ponovo i zatekao potpuno razoreno i opljačkano mjesto.

Tužiteljica Edžerton je, potom, svjedoka suočila sa tri audio snimke iz kolekcije koja je prilikom pretresa pronađena u Mladićevoj kući u Beogradu. U komunikacijama sa svojim podređenima koje je sam snimao, Mladić govori da se "Zadar nalazi u omči" nakon što ih je JNA dva i po dana tukla s mora, iz vazduha i sa kopna, kao i da će Kijevo izgledati kao "cvjetna bašta" naspram onoga što čeka Zadar, Šibenik i Split. "Dubrovnik sam počeo da deljačim", kaže u jednom razgovoru Mladić. "Ja to sad prvi put čujem", bio je svjedokov komentar na te snimke.

Svjedok je potom suočen i sa Mladićevim govorom na 16. sjednici Skupštine RS 12. maja 1992. godine kada je rekao da mu za operacije VRS na sarajevskom ratištu "ne trebaju aplauzi". "Ja to radim da osvetim kosti svojih mrtvih drugova", rekao je tom prilikom Mladić i dodao da ako Srbi žele da dobiju rat u Sarajevu moraju oko grada "načičkati 300 cijevi", misleći pri tome na različita artiljerijskog oruđa. Sve to, sugerisala je tužiteljica Edžerton, ukazuje na identičnu metodu kojom se Mladić služio prilikom svojih ratnih osvajanja.

Svjedok kaže da se radi o Mladićevim pogledima, stanovištima i mišljenjima. "E, sad da li je ispravno da se artiljerija postavi oko grada ja ne znam. Ja sam novinar, ja znam pisati", zaključio je Sabljic.

Na samom kraju današnjeg zasjedanja počeo je iskaz Milorada Zorića, pripadnika službe za informisanje Drugog krajišnog korpusa VRS, koji je tokom rata povremeno snimao za srpsku televiziju i agenciju Rojters. Njegov se iskaz nastavlja u ponedjeljak 26. januara.

2015-01-26

HAG/DEN HAAG

OSPORA VANJE AUTENTIČNOSTI PRESRETNUTIH RAZGOVORA

Uz pomoć bivšeg načelnika odjeljenja za veze u Drinskom korpusu VRS Nede Blagojevića odbrana Ratka Mladića osporavala autentičnost presretnutih razgovora oficira VRS iz vremena srebreničke operacije u julu 1995. godine.

◀ Nedo Blagojević, svjedok odbrane Ratka Mladića

Na suđenju Ratku Mladiću putem video-linka svjedočio je Nedo Blagojević, bivši načelnik odjeljenja za veze Drinskog korpusa VRS. Uz njegovu pomoć Mladićeva odbrana je nastojala da ospori autentičnost presretnutih razgovora oficira VRS, koje su u vrijeme srebreničke operacije u julu 1995. godine presrele prislušne službe Armije BiH.

Blagojević je u izjavi odbrani i glavnom ispitivanju tvrdio da je prisluškivanje veza Drinskog korpusa bilo "nemoguće". Naveo je, između ostalog, da je lično instalirao uređaje za ometanje prisluškivanja u radio-relejni stanicu u Isturenom komandnom mjestu Drinskog korpusa VRS na Pribičevcu. Tu lokaciju je od prislušnih uređaja protivničke strane, po njemu, dodatno štitila padina strma između 100 i 150 metara.

Tužilac Piter Mekloski/Peter McCloskey je u unakrsnom ispitivanju sugerisao svjedoku da je prisluškivanje bilo itekako moguće. Suočio ga je sa dokumentima u kojima Ratko Mladić, Drago Nikolić i Vujadin Popović upozoravaju da neprijatelj koristi neopreznost srpskih vezista i da ih intenzivno prisluškuje. Blagojević je odgovorio da su se takve stvari "dešavale". Rekao je da je bilo izuzetaka i da se "djelimično slaže sa tužiocem" ali je odbacio sugestiju da izjava koju je dao odbrani nije tačna.

Blagojević je, između ostalog, rekao da su uređaji za ometanje onemogućavali neprijatelja da istovremeno prisluškuje oba sagovornika. Tužilac ga je suočio sa iskazom svjedoka tužilaštva koji je tvrdio da je u slučajevima kada su veze zaštićene na taj način ponekad moguće istovremeno prisluškivati oba učesnika u razgovoru, i to u slučaju kada govore dovoljno glasno tako da se glas jednog čuje na slušalicama onog drugog.

Suđenje Ratku Mladiću se nastavlja u utorak 27. januara.

2015-01-27

HAG/DEN HAAG

MLADIĆ "BOLEČIV" ZA PATNJE CIVILA

Bivši snimatelj pres centra Drugog krajiškog korpusa Milorad Zorić u izjavi odbrani naveo da je optuženi Ratko Mladić tokom rata štitio civile i "posebno bio bolečiv" prema starcima i deci, a tužilac sugerisao da nikakvu bolećivost nije pokazao kada je napadao nesrpsko stanovništvo zaštićene zone Bihać.

◀ Milorad Zorić, svjedok odbrane Ratka Mladića

Dokazni postupak odbrane Ratka Mladića nastavljen je danas iskazom Milorada Zorića, ratnog snimatelja u pres centru Drugog krajiškog korpusa vojske bosanskih Srba. On je u izjavi braniocima naveo da je sa te pozicije napravio oko 500 "ekskluzivnih izveštaja" sa fronta, skupštinskih zasedanja i sastanaka optuženog sa predstavnicima Unprofora. Nijedan od tih izveštaja, međutim, nije prikazan u sudnici.

Zorić je pre rata bio prosvetni radnik u Bihaću, ali je odande izbegao krajem maja 1992. godine, kada je situacija počela da se zaoštava. Od vojnika Bihačke brigade, za samo mesec dana je stigao do pres centra korpusa gde je ostao do kraja rata. Tvrdi da je tokom

četiri godine pokušavao da probije "medijsku blokadu" i priče sa "naše", odnosno srpske strane prenese svetskim medijima. U tome je, objašnjava, uspeo utoliko što je snimke prosledivao prvo televiziji Republike Srpske, potom i agenciji Rojters, koja ih je onda ustupala najvećim svetskim medijima.

Često se, kaže, susretao sa Mladićem, koji je od njega zahtevao da "što više materijala sa naših prostora ode u svet". Kaže da je optuženi general od svojih vojnika tražio da se prema ratnim zarobljenicima ponašaju po propisima, a da se posebno štiti civilno stanovništvo. "Bio je posebno bolečiv prema starijim ljudima i deci", naveo je Zorić u izjavi.

Tužilac Džeremi/Jeremy je, međutim, u unakrsnom ispitivanju ukazao da optuženi nije pokazao naročitu bolećivost prema patnjama civila kada je tokom rata napadao Bihać, koji je od strane Saveta bezbednosti UN proglašen zaštićenom zonom. Svedok odgovara da nije učestvovao u planiranju i izvođenju borbenih aktivnosti, već se trudio da zabeleži "što atraktivnije snimke" i u izveštajima dočara stvarno stanje na terenu. Kaže da je na srpskim položajima oko Bihaća snimio krave kako pasu travu pored topova, što znači da je artiljerija duže vreme mirovala.

Branilac Stojanović je u dodatnom ispitivanju postavio pitanje o napadima od strane Petog korpusa Armije BiH iz

bihačke zaštićene zone na srpske položaje. Zorić je u tom odgovoru bio daleko rečitiji, navodeći da je krajem oktobra 1994. godine sprovedena ofanziva u kojoj je muslimanska strana ušla 25 kilometara u teritoriju koju su do tada držali Srbi. Intervenirao je tada predsjedavajući sudija Ori/Orie koji je primetio da svedok, iako je bio na položajima vojske bosanskih Srba o srpskim borbenim akcijama i operacijama zna malo ili nimalo, dok je detaljnije upoznat sa aktivnostima Armije BiH. To je zato, objašnjava Zorić, što se tokom rata "više interesovao za neprijateljske napade" jer ih se "više plašio".

Tokom Zorićevog iskaza optuženi Mladić je od veća zaradio "opomenu pred isključenje" zbog glasnih komentara u sudnici i neprimerene komunikacije sa posetiocima na galeriji za publiku. Na početku današnjeg zasedanja saopšteno je da je odbrana, u cilju racionalizacije vremena svog dokaznog postupka, spisak svedoka skratila za 30 imena.

2015-01-28

HAG/DEN HAAG

NEOBAVJEŠTENI OBAVJEŠTAJAC

Obavještajac Sanske brigade VRS Dragan Karać optužuje Muslimane za izbijanje sukoba i zauzimanje opštinske zgrade u aprilu 1992. Nije mu poznato da je SDS prije toga isplanirao preuzimanje vlasti i napad na zgradu opštine, i ne zna za zločine srpskih snaga na području opštine Sanski Most, što po optužbi pokazuje da je bio "loš obavještajac".

◀ Dragan Karać, svjedok odbrane Ratka Mladića

Na suđenju Ratku Mladiću svjedočio je Dragan Karać, bivši pomoćnik načelnika za obavještajne poslove u Šestoj sanskoj brigadi VRS. U izjavi odbrani je naveo da su Muslimani "nezadovoljni rezultatima izbora" u aprilu 1992. godine zauzeli zgradu opštine Sanski Most. Njegova jedinica koja je u to vrijeme bila u sastavu JNA je, kako je naveo, "morala" da ponovo zauzme zgradu opštine i iz "bezbjednosnih razloga razoruža muslimanske ekstremiste".

Tužiteljica Karolin Edžerton/Carolyn Edgerton je u unakrsnom ispitivanju svjedoka suočila sa člankom iz glasila SDS "Informator", objavljenim 12. jula 1992. godine, na pravoslavni Petrovdan. U članku se navodi da je svjedokova brigada učestvovala u "oslobađanju" i "čišćenju" Bosanske Krupe, Hambarina, Kozaruše i Kozarca kod Prijedora, zatim u stvaranju uslova za preuzimanje vlasti u Ključu, razoružavanju i suzbijanju muslimanskih ekstremista u Vrhopolju i Hrustovu, čišćenju teritorija na lijevoj obali Une, kao i u čišćenju Sanice, Krasulja i Vrhpolja.

Karać je tvrdio da Šesta sanska brigada nije učestvovala u "oslobađanju" Bosanske Krupe već "u stvaranju uslova za zauzimanje te opštine". Potvrdio je da je brigada učestvovala u zauzimanju Hambarina i Kozarca kod Prijedora, zatim u "obezbjedivanju uslova za preuzimanje vlasti u Ključu", kao i u "razoružavanju muslimanskih ekstremista u Vrhopolju i Hrustovu". S ostalim navedenim osvajačkim pohodima brigade, tvrdi, "nije upoznat".

Na pitanje tužiteljice da li stvarno tvrdi da su Muslimani zauzeli zgradu opštine Sanski Most jer su bili nezadovoljni rezultatom izbora iz 1990. godine Karać je, za razliku od onoga što je naveo u izjavi odbrani, odgovorio da mu zapravo "nisu bili poznati motivi" za takav postupak. Rekao je da nema nikakvih saznanja o tome da je SDS isplanirao preuzimanje vlasti i napad prije nego što su Muslimani zauzeli zgradu opštine, što potvrđuju dokumenti tužilaštva. "Mora da ste onda bili jako loš obavještajni oficir", primijetila je tužiteljica. Ta primjedba je izazvala reakciju branioca koji je sugerisao da se svjedok bavio isključivo aktivnostima neprijatelja.

Karać je, također, osporavao odgovornost VRS za zločine srpskih snaga u naseljima Mahala i Hrustovo. Ako je i bilo zločina, rekao je, radilo se o "pojedinačnim slučajevima". Nije mu poznato da su srpske snage prilikom napada na Mahalu uhapsile oko 2.000 ljudi, niti zna za ubistvo žena i djece u jednoj garaži u Hrustovu, ali "ne može isključiti mogućnost da se to dogodilo". Na pitanje sudije Orija da li je za ubistva u Hrustovu saznao naknadno odgovorio je da nije i da ga to "nije interesovalo".

Karać se složio sa tužiteljicom da je do kraja maja 1992. godine Mahalu i Hrustovo napustila većina nesrpskog stanovništva. Odgovarajući na pitanja sudija rekao je da su oni otišli jer su se plašili za svoju bezbjednost. Srbi su se, rekao je, također plašili ali "manje", pa su zato i ostali u većem broju.

2015-01-28

HAG/DEN HAAG

KAZNA ZA UBISTVO CIVILA – POVRATAK U JEDINICU

Svedok Mladićeve odbrane Branko Predojević tvrdio da je vojska bosanskih Srba u Sanskom Mostu imala stroga naređenja da štiti civile i ratne zarobljenike, a tužilac u dokaze uveo niz dokumenata iz kojih se vidi da je u svedokovoj Šestoj sanskoj brigadi i bataljonu kojim je komandovao bilo počinilaca masovnih ubistava muslimanskih i hrvatskih civila.

◀ Branko Predojević, svjedok odbrane Ratka Mladića

Ratni komandant Trećeg bataljona Šeste sanske brigade Branko Predojević je tokom današnjeg iskaza u odbranu Ratka Mladića nastojao da vojsku bosanskih Srba amnestira za zločine u Sanskom Mostu i okolini. Tvrdio je da je njegova jedinica imala strogo uputstvo da sa ratnim zarobljenicima postupa "po pravilima i običajima ratovanja", a da nijedno naređenje nije bilo usmereno protiv nesrpskog civilnog stanovništva.

Svedok tvrdi da je svako nezakonito postupanje srpskih vojnika bilo strogo sankcionisano, a odbrana je u dokaze uvela krivičnu prijavu koja je u decembru 1992. godine podignuta protiv nekoliko pripadnika njegove brigade, od kojih je bar jedan bio vojnik Trećeg bataljona. Tada

je više članova porodice sa prezimenom Gvozden osumnjičeno da su u selu Sasina kod Sanskog mosta ubili sedam hrvatskih civila, među kojima tri žene.

Na pitanje predsedavajućeg sudije da li su počinio zločina i osuđeni, Predojević odgovara da sa ishodom postupka nije upoznat. Ono što zna jeste da su ubrzo nakon hapšenja pušteni i vraćeni u jedinicu. Praksa je, kaže, bila da se počinio ratnih zločina iz redova vojske vrata u svoje jedinice, a da im se sudi posle rata. "Veća im je kazna bila da idu na front, nego da leže u zatvoru", objasnio je svedok.

Tužilac Edvard Džeremi/Edward Jeremy je u unakrsnom ispitivanju predočio dokumenta banjalučkog vojnog suda iz kojih se vidi da su okrivljeni u razgovoru sa istražnim sudijom rekli "da žele da se vrata u jedinicu i predložili sudu da ukine pritvor", što je ekspresno prihvaćeno. U dokaze je uveden i dokument iz kojeg se vidi da im nije suđeno najmanje do 1999. godine, dakle ni nakon rata. Uveden je i borbeni izveštaj Prvog krajiškog korpusa od 6. decembra 1992. godine u kojem se o zločinu nad Hrvatima iz Sasine izveštava Mladićev Glavni štab.

Članovi porodice Gvozden nisu, ukazuje tužilac, jedini ratni zločinci koji su se borili u svedokovom bataljonu i Šestoj sanskoj brigadi. Tu su i dvojica učesnika masovnog ubistva na mostu u Vrhpolju 31. maja 1992. godine, kada je grupa Muslimana iz nekoliko sela oko Sanskog Mosta naterana da skoči u reku i tom prilikom je na njih pucano. Reč je o Željku Iliću i Jadranku Paliji, za koje svedok ne poriče da su tokom rata bili pripadnici njegove jedinice, ali kaže da ne zna detalje zločina, budući da je u Sanski Most došao dvadesetak dana kasnije. Jadranko Palija je, podsetio je tužilac, pred Državnim sudom u Sarajevu zbog zločina na mostu u Vrhpolju pravosnažno osuđen na 28 godina zatvora.

Predojević je u izjavi timu odbrane naveo da vojska bosanskih Srba nije učestvovala u proterivanju nesrpskog civilnog stanovništva iz Sanskog Mosta, kao i da se ingerencije tamošnjeg Kriznog štaba i vojske nisu preklapale. U unakrsnom ispitivanju je priznao da o tome zapravo ne zna mnogo jer je veći deo rata proveo na frontu van grada.

Dokazni postupak Mladićeve odbrane nastavlja se sutra.

2015-01-29

HAG/DEN HAAG

DA LI JE AUTONOMNA REGIJA BIRAČ ŠTILILA SAMO SRPSKE INTERESE

Milenko Stanić iz Vlasenice na suđenju Ratku Mladiću uporno tvrdio da SAO Birač nije štitila samo srpske interese, kako je to sugerise tužilaštvo. Prefiks "srpska" u naziv te oblasti su, kaže, u dokumente sa kojim ga je suočilo tužilaštvo dodavale "neuke zapisničarke sa tri razreda srednje škole".

Milenko Stanić, bivši predsednik opštine i Kriznog štaba Vlasenice, a kasnije i predsednik Skupštine SAO Birač, je u izjavi odbrani Ratka Mladića naveo da su problemi u toj istočnobosanskoj opštini počeli djelovanjem SDA na razbijanju Jugoslavije i proglašenju nezavisne BiH. Nesrpsko stanovništvo je u aprilu 1992. godine počelo masovno da odlazi iz opštine, a u Vlasenicu su stizale srpske izbjeglice. Pošto vlasti nisu uspijevale da im obezbijede smještaj, naveo je Stanić, neke izbjeglice su počele da istjeruju Muslimane iz njihovih kuća.

◀ Milenko Stanić, svjedok odbrane Ratka Mladića

U izjavi se spominju i dva Stanićeva sastanka sa optuženim Mladićem, u Vlasenici i Zvorniku 1992. godine, o čemu je branilac Stojanović, u skladu sa pravilima Tribunala, morao da svjedoka ispita "uživo". Stanić je te sastanke prvi put spomenuo u pripremnom razgovoru sa braniocima Radovana Karadžića, u čiju je odbranu svjedočio u februaru 2013. godine. Na oba sastanka Mladić je, po Staniću, ukazivao na probleme sa srpskim paravojnim jedinicama u Zvorniku i najavio da će se VRS s njima obračunati. Svjedok tvrdi da nikada nije čuo da je Mladić izdavao naređenja da se Muslimani protjeraju ili da se čine zločini nad njima.

Uz pomoć dokumenata tužilac Alan Tiger/Tieger je ukazivao da su Srbi preuzeli vlasti u Vlasenici u skladu sa zaključcima Glavnog odbora SDS iz decembra 1991. godine, poznatim kao "Varijante A i B". Tako je, po tužiocu, osnovana i Srpska autonomna oblast (SAO) Birač, u svrhu ostvarenja isključivo srpskih interesa. Stanić je uporno tvrdio da to nije bila "srpska regija." Nije želio da komentariše da su je neki, očito, smatrali srpskom. Rekao je da on ne može ni da pretpostavi tako nešto jer je to za njega filozofsko pitanje, a on se "kao ekonomista u datoj situaciji ponaša racionalno". Prefiks "srpska" su, kaže, u zvanične dokumente dodavale "neuke zapisničarke sa tri razreda srednje škole".

Tužilac je ukazao na tekst objavljen u glasilu SDS "Javnost" u kojem se govori o "bezbjednom preseljenju Muslimana" u skladu sa odlukom vlade SAO Birač. Ukazao je, zatim, i na naređenje majora Svetozara Andrića, koji traži da se u vezi sa razmjenom zarobljenika hitno stupi u kontakt sa "predsjednikom vlade SAO Birač", što se po tužiocu odnosilo na svjedoka. Stanić je, međutim, uporno negirao se to odnosilo na njega jer je, kako je objasnio, SAO Birač negdje u to vrijeme prestala da postoji. Nakon više pokušaja da dobiju odgovor na pitanje ko je - ako ne on - u to vrijeme bio predsjednik vlade SAO Birač, sudije su konstatovale da svjedok zapravo ne želi da odgovori.

Stanić je, nastavio je tužilac Tiger, 25. juna 1992. godine informisao Mladića o povećanom broju zatvorenih civila nesrpske nacionalnosti u Vlasenici. Takvo stanje je, sugerisao je tužilac, bio upravo rezultat odluke SAO Birač i naređenja majora Andrića s kraja maja 92. godine da se Muslimani iz okolnih sela "bezbjedno presele". "To je bio samo jedan od razloga", odgovorio je Stanić. Nešto kasnije je dodao da to "vjerovatno" bilo rezultat Andrićevih naređenja, da bi na kraju rekao da se odlazak Muslimana iz Birača "odvijao u sasvim drugim okolnostima".

Suđenje Ratku Mladiću se nastavlja u ponedjeljak, 2. februara.

2015-02-02

HAG/DEN HAAG

CIVILI JAČI OD VOJSKE

Oficir VRS iz Kotor Varoši Slobodan Župljanin, svedočeci u odbranu Ratka Mladića, priznao da je vojska bosanskih Srba početkom novembra 1992. godine bila odgovorna za bezbednost 150 muslimanskih muškaraca smeštenih u školi u Grabovici, ali da nije uspela da ih sačuva od osvetoljubivih srpskih civila koji su ih pobili.

◀ Slobodan Župljanin, svjedok odbrane Ratka Mladića

Dokazni postupak odbrane Ratka Mladića nastavljen je danas iskazom Slobodana Župljanina, bivšeg komandanta Drugog bataljona 22. pešadijske brigade koja je tokom rata bila raspoređena na području Kotor Varoši. Svedok je u izjavi timu odbrane u prvi plan isticao humanitarne poduhvate svoje brigade, a o zločinima koji su, po optužnici, u Kotor Varoši dosegli razmere genocida, nije naveo gotovo ništa.

Pripadnici brigade su, opisao je, odigrali "pozitivnu ulogu" kada su u avgustu 1992. godine pružili pomoć nekolicini muslimanskih civila iz Prijedora koji su preživeli masakr na Korićanskim stijenama. Pozitivan pristup se nastavio i prilikom predaje cele muslimansko-hrvatske brigade iz

Kotor Varoši čiji su pripadnici bezbedno ispraćeni sa područja opštine tako da "nikome nije falila dlaka s glave". Pored toga, brigada je učestvovala u "prihvat" 5.000 hrvatskih civila i 1.500 vojnika koji su se povlačili usled sukoba sa muslimanskim snagama. Njima su, kaže, obezbeđeni smeštaj i hrana, potom i transport ka Kiseljaku i Splitu.

Jedan od najtežih zločina na području Kotor Varoši dogodio se početkom novembra 1992. godine nad oko 150 zarobljenih muslimanskih muškaraca, koji su odvedeni u školu u Grabovici i likvidirani. Svedok u izjavi odbrani nije ni pomenuo taj zločin, ali mu je tužiteljica Bajbls/Bibles u unakrsnom ispitivanju postavljala pitanja gotovo isključivo o tome.

Predočila je izvode sa zasedanja Ratnog predsedništva Kotor Varoši iz kojih se vidi da čelnici opštine, u prisustvu svedoka i drugih pripadnika vojske, prvih dana novembra 1992. govore o zarobljavanju 150 Muslimana iz Večića. Na jednom od sastanaka se navodi da će o njihovoj sudbini odlučiti četiri oficira VRS – Župljanin, Pejić, Balaban i Novaković. Svedok priznaje da to "proizilazi iz rečenične konstrukcije", ali negira da se u praksi zaista tako dogodilo. Tvrdi, naime, da sa zarobljenicima nije imao ništa, a odgovornost prebacuje na Prvu kotorvarošku brigadu i njenog komandanta – pukovnika Novakovića – u čijoj su nadležnosti bili zatočeni Muslimani tokom boravka u školi u Grabovici.

Od 4. novembra 1992. zarobljenici iz Večića se više ne pominju na sastancima Ratnog predsedništva. Tužiteljica sugerije da je to zato što su dan ranije streljani. Iz beleški se vidi da se razmatra samo formiranje komisije koja bi se bavila "ratnim plenom", odnosno skupljanjem novca i dragocenosti oduzetih od žrtava, a navodi se i da će biti preduzeta "asanacija terena" i "čišćenje škole" u Grabovici. Svedok priznaje da je za zločin saznao neposredno nakon što je počinjen i da je o svemu izvestio komandanta brigade. "Rekao sam mu da su oni idioti gore napravili masakr", naveo je on i dodao da je pod idiotima smatrao srpske civile koji su iz osvete ubili zarobljenike, a da vojska to nije uspela da spreči. Nema nikakvih saznanja o eventualnoj istrazi zločina unutar vojske. Upitan da li može da kaže šta se dogodilo sa telima ubijenih koja do danas nisu pronađena, svedok je rekao da se pričalo da su pokopana "negde prema selu Plitska".

Danas je predodčen i Župljaninov intervju od 5. novembra 1992. u kojem je izjavio da su se muslimanski ekstremisti iz Večića "sreli sa sudbinom koju su zaslužili". Ne pitanje sudije Molotoa da li je želeo da kaže da su zaslužili da budu likvidirani, svedok je rekao da je pod "zasluženom sudbinom" mislio na zarobljavanje ekstremista i likvidaciju samo onih koji su poginuli u borbi.

2015-02-03

HAG/DEN HAAG

KOLIKO JE KOŠTAO PROLAZAK HRVATA PREKO SRPSKE TERITORIJE

Iskazom Davora Kolenda odbrana Ratka Mladića nastojala pokazati da se VRS pridržavala međunarodnog humanitarnog prava dozvolivši izlazak oko 6.000 Hrvata preko svoje teritorije u ljeto 1993. godine. Tužilaštvo ukazalo da je Mladić propustio travničke Hrvate ne zato što je bio dobrog srca, već zbog vojno-strateške, propagandne i finansijske koristi.

◀ Davor Kolenda, svjedok odbrane Ratka Mladića

Nekadašnji glavni tajnik HVO u Travniku Davor Kolenda je u izjavi Mladićevoj odbrani opisao odlazak oko 6.000 Hrvata iz Travnika 7. juna 1993. godine preko srpske teritorije. Tog dana oko 5.000 žena, djece i staraca iz Travnika je autobusima prebačeno u Hrvatsku, dok je oko 800 vojno sposobnih muškaraca nekoliko dana zadržano u logoru na Manjači gdje im je obezbijeđen "smještaj na humanitarnim osnovama i bez zločinačke namjere".

Izjava koju je Kolenda dao Mladićevoj odbrani je skoro identična izjavi datoj hrvatskom SIS (Sigurnosna služba) 1993. godine, s tim da je sada izostavio nekoliko pasusa. U jednom od njih, ukazao je tužilac Ruland Bos/Roeland Bos, svjedok navodi da je u vrijeme kada je bio na Manjači

od njega traženo da da intervju srpskoj televiziji i objašnjava da su Srbi željeli iskoristiti situaciju u propagandne svrhe. Odgovarajući na tužiočeva pitanja Kolenda je rekao da su Srbi na taj način "željeli da pokažu svijetu da "poštuju sve elemente međunarodnog humanitarnog prava".

Pošto je u izjavi Mladićevoj odbrani tvrdio da je odnos srpske vojske prema njemu i drugim Hrvatima na Manjači bio "korektan", tužilac je podsjetio svjedoka na još jedan dio izjave SIS. U njemu svjedok opisuje kako su srpske snage na Manjači natjerale njega i ostale da na temperaturi od preko 30 stepeni cijeli dan skandiraju "Bosna je srpska, kao što je Moskva ruska". Kolenda se složio da je takav odnos srpske vojske prema njemu i drugim Hrvatima bio "ponižavajući".

Tužilac je zatim pokazao dokumentiz kojeg se vidi da je Mladić lično odobrio prelazak Hrvata iz Travnika preko srpske teritorije, ali ne zato što je bio "nesebičan" već zbog toga što je želio poboljšati položaje srpske vojske na ratištu. Ukazao je i na nekoliko dokumenata o tijesnoj saradnji VRS i HVO u ratu protiv Armije BiH. VRS je pružala HVO artiljerijsku podršku kada je to trebalo i dopremala oružje u zamjenu za naftu i novac, što su Hrvati skupo plaćali. Posebno je zanimljiva Mladićeva depeša iz juna 1993. godine u kojoj se navodi da "HVO treba predati paket srpskoj strani sa milion i pet stotina hiljada njemačkih maraka za prevoz Hrvata iz Travnika, hranu, cigarete ...".

Kolenda kaže da je bio svjestan da su VRS i HVO saradivali tokom rata. "Srbima je trebala nafta, a Hrvatima oružje i municijatako da su se strane vrlo lako dogovorile", rekao je svjedok. O plaćanju za izlazak Hrvata iz Travnika u ljeto 1993. godine, tvrdi, ne zna ništa.

2015-02-04

HAG/DEN HAAG

“DOBROVOLJNI” ODLAZAK MUSLIMANA IZ BOSANSKOG NOVOG

Bivši predsednik Kriznog štaba Radimir Pašić tvrdi da su Muslimani otišli “dobrovoljno” iz Bosanskog Novog a da su im lokalne vlasti u tome samo pomogle, dok tužilac sugerše da je do “dobrovoljnog odlaska” došlo jer drugog izbora nije bilo.

◀ Radimir Pašić, svjedok odbrane Ratka Mladića

Ratni predsednik Kriznog štaba Bosanskog Novog Radimir Pašić svedočio je do sada u dva haška suđenja – Momčilu Krajišniku i Radovanu Karadžiću, u čijim optužnicama su navedeni zločini u toj opštini. Mada su usled racionalizacije postupka uoči početka procesa iz optužnice protiv Ratka Mladića izbačeni navodi o Bosanskom Novom, njegova odbrana je ipak pozvala Pašića na sud.

U izjavi Karadžićevom timu kojom se služe i Mladićevi branioci svedok je naveo da opštinska vlast nije mogla garantovati bezbednost Muslimanima. Zbog toga, ali i usled loše ekonomske i političke situacije, oni su tražili da napuste Bosanski Novi, a Krizni štab im je “izašao u

susret” i pomogao da napuste teritoriju koju su kontrolisali bosanski Srbi.

Tužilaštvo, međutim, sugerše da se radilo o etničkom čišćenju i da stanovnici muslimanske nacionalnosti zbog zločina koji su nad njima počinjeni nisu imali drugog izbora osim odlaska. Bezbednost im je, sugerše optužba, bila ugrožena zbog napada srpske policije i Teritorijalne odbrane, ali svedok odgovornost prebacuje isključivo na paravojne formacije.

U dokaze je uveden proglas Kriznog štaba od 8. juna 1992. kojim se muslimansko stanovništvo sa područja Blagaja i Doline Japre poziva da se iseli, a ako to odbiju bezbednost im, navodi se, više ne može biti garantovana. Pašić odgovara da nikome u Bosanskom Novom, a ne samo Muslimanima, nije bila garantovana bezbednost. Da li je u tom slučaju ikada upućen sličan proglas Srbima, pitao je tužilac, a svedok odbio da odgovori i nakon više intervencija sudskog veća.

Nekoliko dana nakon tog proglašenja, oko 4.000 Muslimana iz Bosanskog Novog ukrcano je u voz sastavljen od 22 zatvorena vagona i upućen ka Zenici. Pašić je to potvrdio, mada nije umeo da navede tačan broj izbeglih. Voz je, po tužiočevim dokazima, zaustavljen u Doboju, gde je više stotina muškaraca izvedeno i vraćeno u Bosanski Novi. Zatvoreni su na lokalnom stadionu Mlakve, gde su držani do 22. ili 23. jula 1992. godine i zatim transportovani u Hrvatsku.

Svedok je u izjavi naveo da je o evakuaciji Muslimana sa stadiona Mlakve učestvovao i Unprofor, a tužilac ukazuje na izjave predstavnika UN stranim medijima iz jula 1992. godine po kojima međunarodni predstavnici nisu želeli da budu saučesnici u etničkom čišćenju, ali su bili ucenjeni od lokalnih srpskih vlasti. Rečeno im je, naime, da će se Muslimanima koji odbiju da odu “desiti nešto loše”, pa je odlučeno da se ipak pomogne u njihovom transportu. Pašić, međutim, kaže da su pripadnici UN pristali da pomognu kada su shvatili da Muslimani insistiraju na odlasku. “Želeli su da odu, to im je bio plan”, zaključio je svedok.

Suđenje Ratku Mladiću nastavljeno je iskazom Vojina Ubiparipa, bivšeg komandanta Kotorvaroške brigade vojske bosanskih Srba.

2015-02-05

HAG/DEN HAAG

DA LI JE KOTORVAROŠKA BRIGADA BILA “MULTIKULTURNA”

Vojin Ubiparip iz Kotor Varoši na suđenju Ratku Mladiću tvrdio da je Kotorvaroška brigada VRS bila multikulturalna, ali se sada sjeća imena ili nadimka samo po jednog Muslimana i Hrvata. Tvrdi, također, da su Muslimani iz sela Šiprage otišli zbog “prijetnji SDA”.

Vojin Ubiparip, bivši komandant Kotorvaroške brigade VRS, je u iskazu na suđenju Ratku Mladiću istakao “dobru saradnju” sa Muslimanima iz Kotor Varoši, tvrdeći da je njegova brigada bila “multikulturalna”. Odlazak Muslimana je, po njemu, bio posljedica pritiska koju je na lokalno stanovništvo vršila muslimanska Stranka demokratske akcije (SDA), dok se prema ratnim zarobljenicima postupalo u skladu sa Ženevskim konvencijama jer je Mladić insistirao da VRS poštuje zakone i običaje ratovanja.

◀ Vojin Ubiparip, svjedok odbrane Ratka Mladića

Koliko je, zapravo, Kotorvaroška brigada bila multikulturna postalo je očito već nakon prvih nekoliko pitanja koje su svjedoku postavile sudije. Ubiparip je uspio da se sjeti jednog Muslimana i jednog Hrvata među oficirima u njegovoj brigadi.

Tužilac je u unakrsnom ispitivanju ukazao da je muslimansko stanovništvo kotorvaroškog sela Šiprage dobrovoljno predalo naoružanje i izjavilo lojalnost srpskim vlastima. Uprkos tome su protjerani, a lokalna džamija srušena, kao i sve ostale muslimanske bogomolje na području kotorvaroške opštine. Ubiparip kaže da je on bio protiv rušenja džamija. Na pitanje zašto nije poduzeo nikakve korake da istraži ko je srušio džamiju u

Šipragama, rekao je da je to bio posao civilne policije.

Tužilac je, također, ukazao da je od Muslimana u Šipragama prije nego što su iseljeni traženo da srpskim vlastima predaju stoku, vozila i bijelu tehniku koji su, zatim, podijeljeni Srbima. Svjedok o tome navodno ništa ne zna iako se sjedište njegove brigade nalazilo upravo u tom selu. Muslimani su se, rekao je, "morali iseliti" jer im je SDA poručila da će, u suprotnom, biti uništeni. Malo zatim je, odgovarajući na pitanja sudija, rekao da on zapravo ne zna da li ta prijetnja stigla od muslimanskih vojnih ili civilnih vlasti.

Ubiparip je za komandanta Kotorvaroške brigade imenovan u junu 1993. godine. Tada, rekao je, nije bilo nikakvog protjerivanja, dok za raniji period, "ne može ništa da tvrdi". Na pitanje tužioca da li je po dolasku u Šiprage primijetio da tamo više nema seljana Muslimana odgovorio je da je zatekao "autohtono stanovništvo" i da su "svi bili tu". Valjda je zaboravio da je nešto ranije rekao da su Muslimani morali da odu.

Nakon Vojina Ubiparipa na klupu za svjedoke je pozvan Vinko Nikolić, član Kriznog štaba u Sanskom Mostu.

2015-02-05

HAG/DEN HAAG

"POMOĆ" NESRBIMA DA NAPUSTE SANSKI MOST

Svedok Mladićeve odbrane Vinko Nikolić tvrdi da su Muslimani i Hrvati iz Sanskog Mosta odlazili po sopstvenom "zahtevu i odluci" u čemu su im opštinske vlasti samo "pomogle". Tužilac ukazuje da se pomoć svodila na niz prisilnih mera koje nesrpskom stanovništvu nisu ostavili drugi izbor nego da odu.

◀ Vinko Nikolić, svjedok odbrane Ratka Mladića

Vinko Nikolić je tokom rata bio član Kriznog štaba Sanskog Mosta kao predstavnik Srpskih odbrambenih snaga (SOS), paravojne grupe koja je na početku sukoba integrisana u vojsku bosanskih Srba kao specijalna jedinica Šeste sanske brigade. Pred Tribunalom je do sada svedočio u odbranu Radovana Karadžića, a njegova izjava iz tog predmeta uvrštena je danas u dokaze na suđenju Ratku Mladiću.

U sažetku koji je pročitao branilac Branko Lukić navodi se da vlasti Sanskog Mosta nisu imale plan da se iz opštine proteraju nesrbi, kao i da je 8.000 Muslimana do kraja rata ostalo kod svojih kuća. Oni lojalni nisu čak ni bili otpušteni s posla i radili su, navodi Nikolić, kao učitelji

ili službenici u katastru. Ne poriče da je veliki broj nesrba napustio opštinu, ali tvrdi da se to dogodilo po njihovom "zahtevu i odluci", a da su im vlasti u tome samo "pomogle".

Pomogle su im, ukazuje tužilac Amir Zec, tako što je na njih vršen pritisak – isterivani su s posla, zatvarani na više lokacija u Sanskom Mostu, a potom transportovani u logor Manjača kod Banja Luke. Po zapisnicima sa sastanaka Kriznog štaba, za otpuštanja nesrba s posla između ostalih je bio zadužen i svedok, a ljudi su transportovani u Manjaču kamionima kojima je on u ime opštinskih vlasti raspolagao. Jedan od otpuštenih sudija iz Sanskog Mosta je i Nedžad Muhić, koji se zajedno sa još 19 zarobljenika prilikom transporta do Manjače ugušio u kamionu. Svedok tvrdi da je učestvovao samo u otpuštanju predsednika suda i direktora Doma zdravlja, a odgovornost za transport zatočenika na Manjaču prebacuje na civilnu policiju.

Suprotno Nikolićevim navodima da je u opštini na kraju rata ostalo oko 8.000 Muslimana, tužilac ukazuje na dokument banjalučke Državne bezbednosti u kojem se navodi da ih je u februaru 1995. godine u Sanskom Mostu bilo 3.350, a pored toga i oko hiljadu Hrvata, od predratnih više od 30.000 nesrba. Oni su, sugeriše tužilac, proterani. U prilog toj tezi predočio je zapisnik sa sednice opštinskog izvršnog odbora s kraja jula 1992. godine gde se navodi da se sa

odlascima nesrba "mora nastaviti jer to traže vojska i srpski narod", kao i da Sanski Most treba da bude "srpski grad". Pored toga, u "Informatoru" opštinskog odbora Srpske demokratske stranke u junu iste godine piše da se "sukob naroda najefikasnije može rešiti preseljenjem Muslimana i Hrvata u centralnu Bosnu". Svedok odgovara da nije bio član izvršnog odbora niti stranke i da je tada bio na frontu, pa o proterivanju ne zna ništa.

Branilac Lukić je u dodatnom ispitivanju ukazao da se na pomenutom sastanku izvršnog odbora navodi i da iseljavanje treba da se odvija "mirnim putem" i da transport treba obezbediti onima "koji su zainteresovani". Nikolić se na to nadovezao tvrdnjom da se na sastancima Kriznog štaba raspravljalo samo o preseljenju civila koji su "izrazili želju da odu". Kaže da je cilj opštinskih vlasti bio da se "sačuvaju životi makar po cenu iseljenja", a na pitanje sudije Flugea/Flugge da li je cilj tog procesa bio da Sanski Most postane "srpski grad", odgovorio je: "Verovatno".

Vinko Nikolić je bio poslednji svedok za tekuću sedmicu, a dokazni postupak odbrane nastavlja se u ponedeljak.

2015-02-09

HAG/DEN HAAG

OSPORAVANJE "APSOLUTNIH NEISTINA" SREBRENIČKOG POKAJNIKA

Bivši vojni policajac iz Bratunca Mile Petrović je na suđenju Ratku Mladiću osporavao "apsolutne neistine" koje je pred Tribunalom iznio Momir Nikolić: da je 13. jula 1995. godine likvidirao šestoricu Srebreničana kako bi osvetio brata, kao i da su u Konjević polju sreli Ratka Mladića koji je pokretom ruke pokazao da će zarobljenici biti pogubljeni.

◀ Mile Petrović, svjedok odbrane Ratka Mladića

Na suđenju Ratku Mladiću svjedočio je Mile Petrović, zamjenik komandira voda vojne policije u Bratuncu u julu 1995. godine. U svom iskazu osporavao je vjerodostojnost Momira Nikolića, bivšeg načelnika bezbjednosti Bratunačke brigade VRS koji je pred Tribunalom priznao krivicu za zločine počinjene u Srebrenici u ljeto 1995. godine nakon čega je osuđen na 20 godina zatvora.

Nikolić je u izjavi o priznanju krivice i svjedočenjima pred Tribunalom naveo da se 13. jula 1995. sa Petrovićem i njegovim komandirima Mirkom Jankovićem povezao od Bratunca ka Konjević polju ukradenim transporterom UN. Tom prilikom su im se predala šestorica Muslimana koje je Petrović po dolasku u Konjević polje likvidirao.

Petrović je Nikoliću tada rekao da ih je pogubio i da je tako "osvetio" brata ubijenog u napadu Armije BiH.

Petrović tvrdi da Nikolić "apsolutno ne govori istinu". U izjavi Mladićevoj odbrani on je potvrdio da je bio u transporteru UN sa Nikolićem i Jankovićem, ali osporava da su im se na putu ka Konjević polju predala šestorica Muslimana. Imali su, kaže, samo dvojicu zarobljenika koje su odvezli u Konjević polje. Tu ih je Nikolić prvo saslušao, a zatim ih je Petrović predao u nadležnost jednog srpskog vojnika.

Jedna od Nikolićevih "brojnih neistina", po Petroviću, je da je 13. jula sreo Mladića na raskrsnici u Konjević polju, dok se obraćao zarobljenim Srebreničanima obećavajući im da će biti prebačeni do Kladnja, na teritoriju pod kontrolom Armije BiH. Nikolić tvrdi da je Mladića, dok je išao ka kolima, pitao šta će biti sa tim ljudima, a da se Mladić na to nasmijao i oštrim pokretom dlana s lijevo na desno mu pokazao da će da će zarobljenici biti likvidirani.

Svjedok je osporavao i navode dvojice pripadnika UN. Oni su u izjavama na koje je ukazala tužiteljica Melisa Pak/Melissa Pack naveli da su ih Petrović i Janković u Konjević polju uveli u transporter, dali im zaštitne prsluke i oružje, naredili im da stoje na otvoru transportera i odvezli ih nekoliko kilometara kroz šumu u kojoj su se skrivali Muslimani iz Srebrenice.

Tužiteljica je sugerisala da su Srbi na taj način željeli stvoriti utisak da će oni koji se predaju biti pod zaštitom UN. Petrović, međutim kaže da je on samo izvršio Nikolićevo naređenje da "odvezu pripadnike UN gdje oni žele". Tvrdi su Janković i on odvezli dvojicu pripadnika UN oko dva kilometara u pravcu Bratunca, a zatim su ih "na njihov zahtjev" vratili u Konjević polje. Od buke motora transportera nije čuo kako Srbi megafonima pozivaju Muslimane na predaju.

Predsjedavajući sudija je od svjedoka tražio da mu pored spomenutih navede ostale "brojne neistine" Momira Nikolića, ali se svjedok više nije mogao sjetiti nijedne.

2015-02-10

HAG/DEN HAAG

“DOBROVOLJNI” ZATOČENICI PRIJEDORSKIH LOGORA

Bivši komandant prijedorskih “teritorijalaca” Rade Javorić tvrdi da su Muslimani i Hrvati dobrovoljno odlazili u istražne i sabirne centre Keraterm, Omarska i Trnopolje, a u isto vreme priznaje da su tamo ubijani i silovani, pa je sudije interesovalo da li to znači da su sami išli tamo gde su nad njima činjeni zločini.

◀ Rade Javorić, svjedok odbrane Ratka Mladića

Bivši komandant štaba Teritorijalne odbrane Prijedora Rade Javorić je, svedočeći na poziv odbrane Ratka Mladića, naveo da se u vojsci bosanskih Srba borio određeni broj Muslimana i Hrvata. Tokom rata u Hrvatskoj na području Prijedora je, kaže, sprovedena mobilizacija na koju se odazvalo dosta nesrpskih vojnih obveznika. Neki od njih su napustili jedinice kada je došlo do transformacije vojske iz JNA u VRS, drugi su se prijavili za radnu obavezu, a treći su, tvrdi, do kraja rata ostali u srpskoj vojsci.

Svedok je u izjavi timu odbrane za početak sukoba u Prijedoru optužio muslimanske paramilitarne jedinice koje su napale srpsku vojsku na kontrolnim punktovima u selima Hambarine i Kozarac, pa su usledile akcije protiv

njih. U izjavi je takođe naveo da su u Prijedoru postojali “istražni i sabirni centri” za koje je bila odgovorna policija, a ne vojska.

Tužilac Traldi je u unakrsnom ispitivanju sugerisao da su u prijedorskim logorima Keraterm, Omarska i Trnopolje muslimanski i hrvatski zatočnici držani u užasnim uslovima, ubijani i silovani. “Ne znam za to, ali sam čuo”, odgovara svedok, naglašavajući da nikada nije posetio nijedan od istražnih centara, već je o tome čuo od drugih.

Javorić je odbacio sugestiju da je krajem maja 1992. godine - nakon napada vojske i policije bosanskih Srba na Hambarine, Kozarac i druga prijedorska sela - 7.000 nesrba uhapšeno i sprovedeno u prijedorske logore. Po njegovoj tvrdnji, oni su tamo dobrovoljno odlazili jer su se van njih osećali nebezbedno, a vojska im je pomogla dajući im obezbeđenje na putu do Keraterma, Omarske i Trnopolja.

“Maločas ste”, podsetio je sudija Ori/Orie, “rekli da znate da su u ta tri centra ljudi ubijani i silovani, da li treba da shvatimo da su išli dobrovoljno tamo gde su nad njima vršeni zločini?” Javorić odgovara da nisu ubijani oni koji su došli dobrovoljno, već samo oni koji su uhapšeni jer nisu hteli da predaju oružje. Na pitanje da li je ubistvo zatočenika predstavljalo zločin, odgovorio je potvrdno.

Tužilac je potom sugerisao da je u Prijedoru bilo opšte poznato da se zarobljenici u logorima drže u užasnim uslovima, a Javorić odgovara da je u vreme kada su oni funkcionisali 1992. godine uglavnom bio na ratištu. Verovatno je, dodaje, bilo onih koji bi ulazili u istražne centre i “počinili nešto neprimereno”, ali oni će zbog toga “hvala bogu” biti kažnjeni. Upitan da li je za vreme rata zbog zločina u prijedorskim logorima neko kažnjen, rekao je da o tome ne zna mnogo, ali “ako nisu, onda je to šteta”.

Budući da je Javorić u izjavi izričito naveo da “vojska nije obezbeđivala sabirne i istražne centre u Prijedoru”, tužilac je ukazao da su u dosadašnjem toku postupka protiv Mladića izvedeni dokazi da su logore obezbeđivale vojne jedinice, kao i da su pojedini oficiri učestvovali u ispitivanju zarobljenika. Javorić se sa takvim navodima donekle složio.

Suđenje Ratku Mladiću se nastavlja sutra iskazom novog svedoka odbrane.

2015-02-11

HAG/DEN HAAG

DNEVNIČKA BILJEŠKA DR DAVIDOVIĆA: “PROTJERATI ZA SVA VREMENA”

Na suđenju Ratku Mladiću svjedoči doktor Nenad Davidović iz Sanskog Mosta koji je u svom ratnom dnevniku, na jednom od sastanaka Kriznog štaba krajem maja 1992. godine, zapisao: “Protjerati za sva vremena”. Danas, međutim, nije znao da objasni na koga se to odnosilo.

Suđenje bivšem komandantu Glavnog štaba Vojske Republike Srpske (VRS) Ratku Mladiću nastavljeno je iskazom doktora Nenada Davidovića, nekadašnjeg člana Kriznog štaba Sanskog Mosta i načelnika saniteta Sanske brigade VRS. On je u izjavi odbrani naveo da je Stranka demokratske akcije (SDA) naoružala i organizovala Muslimane u Sanskom Mostu i okolnim selima Vrhpolje, Trnovo, Hrustovo i Kamengrad.

◀ Nenad Davidović, svjedok odbrane Ratka Mladića

Davidović navodi i incidente u selima Vrhpolje i Škrljevit. Prema optužnici, srpske snage u Vrhpolju su natjerale grupu zarobljenih Muslimana da skaču u rijeku i pritom pucali u njih. Radilo se, naveo je svjedok, o osveti za ubistvo 13 Srba od strane jednog muslimanskog ekstremiste. Za ubistva u Škrljevit je, navodi dalje, odgovoran Daniluško Kajtez koji je bio izvan kontrole VRS. Na sudijsko pitanje na temelju čega to tvrdi, odgovorio je da se o tome "pričalo po gradu".

Davidović je u unakrsnom ispitivanju naveo da zna samo za jedan slučaj premlaćivanja zarobljenika u Betonirci. Upitan da li se po gradu pričalo da su premlaćivanja bila masovnija, odgovorio je: "Ono što nisam vidio, ne mogu

da tvrdim". Davidović je prihvatio da je pogriješio kada je u izjavi odbrani naveo da su ljekari svakodnevno obilazili sabirne centre u Sanskom Mostu. Ljekar je, zapravo, obilazio sportsku dvoranu, dok je u Betonirku išao medicinski tehničar. O zatočeničkom objektu Krinks svjedok nema nikakvih saznanja.

Odgovarajući na pitanja tužioca Edvarda Džeremija/Edward Jeremy, Davidović je rekao da je u Sanskom Mostu nakon izbijanja sukoba ostalo da živi oko 3.000 "lojalnih" Muslimana. Njih su srpske vlasti, rekao je svjedok, "zaštitile koliko su mogle" do dolaska Arkana i njegovih "Tigrova" na to područje 1995. godine. Oni "nelojalni" su protjerani, zajedno sa svojim obiteljima. A "nelojalni" su, objasnio je svjedok, bili uglavnom oni koji su na referendumu glasali za odvajanje BiH od Jugoslavije.

Svjedok je objasnio da su "nelojalnim" smatrani "ekstremisti" koji su bili spremni da uzmu oružje u ruke i bore se, kao i oni koji se nisu slagali sa politikom srpskih vlasti. Na pitanje sudije Orija/Orie zašto je, pored ekstremista, trebalo protjerati i političke protivnike koji su imali demokratsko pravo na drugačije mišljenje, Davidović je odgovorio da je "bilo ratno stanje" i da se "o nekoj demokratiji nije moglo pričati". Zatim je, da malo ublaži taj stav, rekao da ih on lično ne bi protjerao, ali da ne zna ko je takvu odluku donio.

Tužilac je, dalje, ukazivao da je upravo Davidović bio dio procesa odlučivanja tako što je prisustvovao sastancima Kriznog štaba na kojima se krojili planovi za protjerivanje nesrpskog stanovništva. Sudijama nije promaklo da je svjedok u svom ratnom dnevniku krajem maja 1992. godine zapisao: "protjerati za sva vremena", ali dr Davidović nije mogao da im kaže na koga se to odnosilo. "Ne bih to znao" - odgovorio je sudiji Molotou.

2015-02-12

HAG/DEN HAAG

KAKO OBUĆI LEŠEVE

Bivši načelnik saniteta Šeste sanske brigade Nenad Davidović na suđenju Ratku Mladiću ispričao kako je na sastanku Kriznog štaba predlagao da se leševi ubijenih civila obuku u vojne uniforme kako bi ih "dostojno" sahranili. Po tužiocu, radilo se o pokušaju prikrivanja zločina i nastojanju da se stvori utisak da se radilo o vojnicima poginulim u borbi.

Nenad Davidović, bivši načelnik saniteta Šeste sanske brigade VRS, je u izjavi Mladićevoj odbrani naveo da je učestvovao u asanaciji terena nakon operacija oduzimanja oružja od stanovništva nesrpske nacionalnosti krajem maja i početkom juna 1992. godine.

U današnjem nastavku unakrsnog ispitivanja tužilac je ukazao na dokaze da su Muslimani ubijeni tokom operacija razoružavanja sahranjeni u zajedničke grobnice, bez pogrebne ceremonije i prisustva članova porodica. Članovi porodica nisu mogli ni prisustvovali sahranama, sugerisao je tužilac, jer su bili pohapšeni i zatvoreni od strane srpskih vlasti. Prema svjedokom dnevniku, muškarci su bili zatvoreni u Osnovnoj školi "Narodni front", a žene i djeca u Sportskoj dvorani. "Davno je to bilo", kaže svjedok i dodaje da se ne može sjetiti svega.

Tužilac je, zatim, ukazao da je na sastanku Kriznog štaba 30. maja 1992. godine svjedok u svoj dnevnik upisao da postoji mogućnost da se "tijela obuku u uniforme". To je, sugerisao je tužilac, bio pokušaj da se prikrije ubijanje civila i da se stvori utisak da se radi o poginulim borcima. Svjedok je to odbacio i rekao da se taj unos odnosi na ubijene Muslimane iz Hrustova. Njihova tijela su nekoliko dana ležala na otvorenom, bili su "oskudno odjeveni" pa je on htio da im obuku vojne uniforme kako bi ih "dostojno sahranili". Tužilac je, međutim, ukazao da je svjedok to zapisao prije događaja u Hrustovu. Davidović se na kraju složio sa sudijom Molotom da su tijela ubijenih sahranjena na "nečovječan način".

S obzirom da je svjedok tvrdio da su nesrbi otišli "svojevoljno" iz Sanskog Mosta tužilac je citirao ultimatum srpskih vlasti stanovnicima sela Pobrjeđe da predaju naoružanje ili će biti bombardovani. Ukazao je, također, na spisak uglednih Muslimana iz svjedokovog dnevnika na kojem su imena ljekara Mehemda Alagića i zlatara Faika Bišćevića. Alagić je nekoliko dana nakon tog sastanka ubijen, a Bišćević je sa trojicom sinova zatočen.

Davidović se ne sjeća čemu je služio spisak Muslimana iz njegovog dnevnika. Čuo je, kaže, da je Alagić pronađen mrtav, ali ne zna da je imovina Faika Biševića opljačkana, da se jedan od njegovih sinova ugušio prilikom transporta zatvorenika iz Betonirke na Manjaču, a da je drugi sin preživio put do Manjače ali ne i samu Manjaču. Svjedok tvrdi da je prevoz zarobljenika iz Betonirke na Manjaču obezbjeđivao Dom zdravlja, a ne VRS.

2015-02-12

HAG/DEN HAAG

TRNOPOLJE – NOVINARI OGRAĐENI, LOGORAŠI SLOBODNI

Sugerišući da Trnopolje nije bilo logor već sabirni centar za civile, svjedok Mladićeve odbrane Slavko Puhalić tvrdi da su žicom koja se vidi se na snimku britanske TV mreže ITN iz leta 1992. godine bili ograđeni novinari koji su snimali, a ne logoraši koji su snimani, što je teza kojom su se do sada, istina bezuspešno, služile odbrane svih haških optuženika za prijedorske logore. Mladić napustio sudnicu pre kraja današnjeg zasedanja pošto se osećao loše.

◀ Slavko Puhalić, svjedok odbrane Ratka Mladića

Po navodima optužnice protiv Ratka Mladića, Trnopolje je bio jedan od logora gde su civili sa područja Prijedora zatvarani, izgladnjivani, premlaćivani, silovani i ubijani. Odbrana, s druge strane, tvrdi da se radilo o sabirnom centru gde je muslimanskim civilima pružana zaštita od mogućih napada od strane nekontrolisanih srpskih grupa. Upravo to je tvrdio i današnji svjedok odbrane Slavko Puhalić, koji je tokom rata u Trnopolju radio kao vozač, logističar za nabavku hrane i bio "spona između ljudi i upravnika centra", majora Slobodana Kuruzovića.

U izjavi timu odbrane svjedok je naveo da u Trnopolje niko nije silom doveden, već da su ljudi došli dobrovoljno, uglavnom svojim vozilima. Cilj je bio da se civili sklone iz

borbenih zona i da im se pruži zaštita. Odande su, tvrdi, mogli privremeno da odlaze kućama ako stražaru ostave neki lični dokument, što govori da se radilo o centru "otvorenog tipa".

Branilac Branko Lukić je predočio poznati video snimak koji je u leto 1992. godine zabeležila ekipa britanske televizijske mreže ITN, predvođena novinarkom Peni Maršal/Penny Marshall. Na snimku se vide muslimanski muškarci kako stoje sa jedne strane ograde od obične i bodljikave žice, a sa druge su strani novinari koji im postavljaju pitanja.

Na pitanje branioca da li prepoznaje mesto gde se to odigralo, svjedok je odgovorio potvrdno. Objasnio je da su se novinari nalazili u dvorištu prodavnice poljoprivrednih alatki koja je bila ograđena žicom, a da su muškarci iz Trnopolja bili slobodni. On tako sugeriše da je kod gledalaca stvoren pogrešan utisak da su zapravo ljudi iz sabirnog centra bili zatočeni i ograđeni žicom, a po njemu su bili potpuno slobodni. Radi se o tezi koju su bezuspešno već koristili pripadnici političkih i policijskih struktura bosanskih Srba, optuženih za zločine u prijedorskim logorima.

Prikazan je potom i snimak srpske televizije od istog dana na kojem novinar razgovara sa ljudima iza (ili ispred) ograde, a vide se i stražari u vojnim uniformama u krugu Trnopolja. Upitan kakav je bio odnos između čuvara i ljudi unutar sabirnog centra, Puhalić odgovara da su čuvari ulazili među izbeglice, razgovarali sa njima, a pala bi, kaže, i po koja zajednička čašica rakije. "Nije bilo ružnih scena, nekad se možda jeste nešto desilo, ali bilo je manje-više mirno", opisao je svjedok stanje u Trnopolju.

U drugom delu današnjeg zasedanja počelo je unakrsno ispitivanje Slavka Puhalića od strane tužioca Artura/Arthur Traldija.

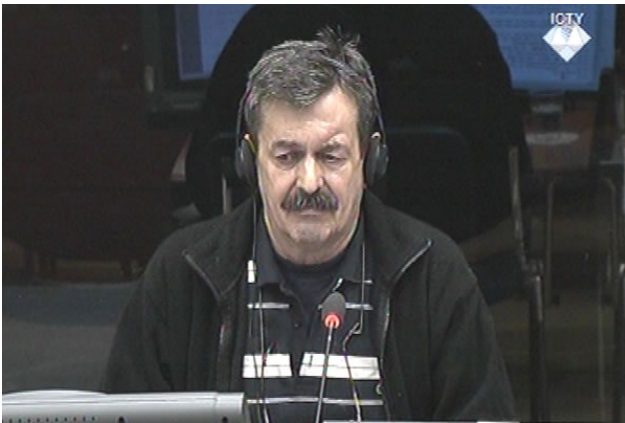
Optuženi Mladić je danas vraćen u Pritvorsku jedinicu pre završetka rasprave, ali je braniocima dao odobrenje da se suđenje nastavi i bez njega. On se uoči poslednje pauze požalio da mu nije dobro, a detalji su saopšteni na sednici zatvorenoj za javnost. Suđenje se nastavlja u ponedeljak.

2015-02-16

HAG/DEN HAAG

ODGURIVANJE ILI PREMLAĆIVANJE U TRNOPOLJU

Svedok odbrane Ratka Mladića negira da je učestvovao u prebijanju zatočenika Trnopolja, ali dozvoljava mogućnost da ga je neko od njih nazvao "četnikom" pa ga je zbog toga odgurnuo. Na pitanje sudije da li je odgurivanje moglo da izazove povrede, odgovara: "Više ne, nego da".

◀ Slavko Puhalić, svjedok odbrane Ratka Mladića

Tokom današnjeg unakrsnog ispitivanja bivšeg logističara iz logora Trnopolje Slavka Puhalića postalo je jasno zašto ga je prošlog četvrtka, na početku iskaza, sudsko veće upozorilo u skladu sa pravilom 90E. Pravilo dozvoljava svedoku da ne odgovara na pitanja koja bi ga mogla inkriminirati, osim ako ga na to ne primoraju sudije, ali se onda ono što kaže ne može koristiti protiv njega. Pravilo se primenjuje ako ima indicija da je svedok učestvovao u zločinima, a tužilac je danas suočio Puhalića upravo sa takvim navodima.

Tužilac Traldi je ukazao da su nesrpski zatočenici na drugim haškim suđenjima Puhalića identifikovali kao zamenika majora Slobodana Kuruzovića, komandanta

logora Trnopolje. Puhalić to negira i kaže da je bio "običan vojnik" kojeg su pogrešno doživljavali kao zamenika komandanta zato što je bio "spona" između Kuruzovića i ljudi koji su boravili u Trnopolju.

Na haškom suđenju Dušku Tadiću, dve osobe koje su boravile u Trnopolju identifikovale su Puhalića kao vojnika umešanog u zlostavljanje zatočenika. Svedok Gutić je rekao da je Puhalić imao kancelariju u kojoj je saslušavao zatočenike, od kojih su neki bili premlaćivani. Logoraš Mustafa Mujkanović je svedočio da je teško pretučen palicama i kablovima od strane grupe Srba, među kojima je bio i "kapetan Slavko, mesar iz Prijedora", koji se moguće prezivao Puhovski. Puhalić negira da se radilo o njemu i kaže da je u Prijedoru bilo još nekoliko mesara sa imenom Slavko. Ukazao je i na činjenicu da je Mujkanović pominjao kokarde na kapama onih koji su ga tukli, a Puhalić za sebe tvrdi da je iz "partizanske porodice".

Priznaje, međutim, da je "možda nekoga nekad odgurnuo", ako mu se zamerio tako što ga je nazvao "četnikom". Na pitanje sudije Orija/Orie da li je odgurivanje bilo takvo da bi moglo izazvati povrede, Puhalić odgovara da "misli" da nije. "Da li mislite ili nije", bio je uporan sudija, a ovaj uzvratilo: "Pre ne nego da".

Puhalić je tokom rata vozio mercedes 300D koji je pripadao jednom lokalnom Muslimanu, ali tvrdi da je ovaj vozilo predao vojsci "na dobrovoljnoj bazi". Potom je isto tako "dobrovoljno" mercedes prepisao na Puhalićevo ime.

Dokazujući da je Trnopolje bilo "sabirni centar otvorenog tipa", a ne logor, svedok je, komentarišući snimak britanske mreže ITN iz leta 1992. godine u glavnom ispitivanju naveo da je ograda koja se vidi na snimku pripadala objektu gde su bili novinari, pa se stvorio pogrešan utisak da su ograđeni ljudi u Trnopolju. Da je zaista tako, muslimanski civili bi, sugeriše tužilac, bili ograđeni samo sa jedne strane, a na delovima snimka koje je danas emitovao se vidi da je Trnopolje ograđeno sa više strana. Puhalić to nije poricao, ali je rekao da na drugim mestima nema bodljikave, već samo obične pletene žice. Osim toga, postojale su, kaže, kapije kroz koje se izlazilo. Ako su postojale kapije, primećuje predsedavajući sudija, onda to znači da se na drugim mestima nije moglo izaći, što je Puhalić potvrdio, ali i dodao da su na pojedinim mestima na ogradi napravljene rupe.

U nastojanju da poredne odgovornost Mladićeve vojske za događaje u Trnopolju, odbrana sugeriše da je stražarsko osoblje na čelu sa Kuruzovićem bilo iz redova "teritorijalaca", a ne VRS. Optužba je danas u dokaze uvela vojni dokument u kojem piše da su stražari bili iz sastava 43. brigade VRS. Puhalić je priznao da je bio pripadnik te brigade, ali tvrdi da je u isto vreme bio u nadležnosti komandanta logora i srpske Teritorijalne odbrane – majora Kuruzovića.

Dokazni postupak odbrane Ratka Mladića nastavljen je iskazom bivšeg bezbednjaka Prvog krajiškog korpusa VRS Radomira Radinkovića.

2015-02-17

HAG/DEN HAAG

POD "KIŠOBRANOM" MANJAČE

Bivši bezbednjak Prvog krajiškog korpusa VRS Radomir Radinković je logor Manjaču opisao kao jedino mesto gdje su zarobljenici mogli preživjeti. Manjača je, rekao je, bila "kišobran" koji je logoraše "čuvao od stradanja" bez obzira na to da li su dovedeni kao civili ili ratni zarobljenici.

Na suđenju Ratku Mladiću je svjedočio Radomir Radinković, bivši bezbednjak Prvog krajiškog korpusa VRS, koji je od maja do novembra 1992. godine bio zadužen za obezbjeđenje logora Manjača. Bio je i u Komisiji za prijem zarobljenika koja je vršila identifikaciju lica dovođenih u logor. U izjavi odbrani je naveo da su njegovi glavni zadaci bili ispitivanje zarobljenika, obezbjeđenje logora, predlaganje mjera njihove zaštite i izvještavanje nadređene komande.

Odgovarajući na pitanja tužiteljice Edžerton/Edgerton svjedok je potvrdio da je njegov tim utvrdio da veliki broj zatočenika Manjače nije bio uključen u oružane sukobe. Na pitanje sudije Orija/Orie zašto ti ljudi nisu oslobođeni, odgovorio je da njegova služba "nije imala mandat" da pušta zarobljenike na slobodu. Mogli su, rekao je, predložiti nadređenoj komandi da se starci, maloljetnici i bolesni puste "ali samo organizovano, u treće zemlje". Zbog rata ih nisu mogli pustiti da idu "kud ko hoće" jer su mogli biti ubijeni. "To je bio naš moto i to je bilo humano", rekao je Radinković.

◀ Radimir Radinković, svjedok odbrane Ratka Mladića

Posebnu pažnju sudija privukao je dio njegovog iskaza koji se odnosi na oko 1.400 zarobljenika koji su u jedanaest autobusa dovezeni pred kapiju logora rano ujutro 6. avgusta 1992. Uprava logora je odbila da ih primi dok civilna policija koja je pratila autobuse nije napravila spiskove tih ljudi. U međuvremenu mnogi zarobljenici su pred kapijom logora premlaćeni, a neki i likvidirani. Nakon što je čuo šta se događa Radinković je, kaže, izvijestio načelnika bezbjednosti Stevana Bogojevića i zatražio vod vojne policije kao ispomoć. Kad su oni stigli premlaćivanje i ubijanja su prestali.

Radinković tvrdi da je vojna policija bila zadužena isključivo za obezbjeđenje unutrašnjosti logora i da je to

bio razlog što nisu izašli iz logora i intervenisali kada je počelo ubijanje zarobljenika dovezanih iz Omarske. "Zašto barem niste otišli do ograde i rekli 'hej, momci prestanite'", upitao je sudija Ori svjedoka. "Ako vidim da neko nekog ubija ne treba mi nikakvo ovlašćenje da barem kažem onima koji to rade da prestanu", dodao je sudija. "Nije moje bilo da idem do kapije, a kamoli da ih upozoravam na moralne ljudske vrijednosti", odgovorio je Radinković.

Radinković je opisao Manjaču kao jedino mjesto gdje su zarobljenici mogli preživjeti. Po njemu, Manjača je bila "kišobran" koji je logoraše "čuvao od stradanja" "bez obzira na to da li su dovedeni kao civili ili ratni zarobljenici". Nakon što je više puta ponovio da su on i njegove kolege učinili "nadljudske napore" da sve bude po Ženevskim konvencijama sudija Ori je podsjetio svjedoka da je u logoru bilo i civila. Pošto je svjedok rekao da su ulaskom u logor svi zarobljenici automatski postajali ratni zarobljenici, sudija Ori je izrazio sumnju u ispravnost njegovog tumačenja Ženevskih konvencija.

2015-02-18

HAG/DEN HAAG

O SITUACIJI UOČI NAPADA NA SREBRENICU I ŽEPU

Svedočeci u Mladićevu odbranu, potpukovnik veze Milenko Jevđević opisao da je Drinski korpus 1994. i 1995. godine trpeo stalne diverzantske napade iz enklava u Podrinju, zbog čega srpski vojnici nisu mogli biti angažovani na drugim delovima fronta.

◀ Milenko Jevđević, svjedok odbrane Ratka Mladića

U odbranu Ratka Mladića svedoči potpukovnik Milenko Jevđević koji je najveći deo rata u BiH proveo na mestu komandanta bataljona veze Drinskog korpusa VRS. On je tokom današnjeg glavnog iskaza, koji još nije okončan, izneo saznanja o situaciji u zoni odgovornosti Drinskog korpusa u istočnoj BiH u vreme koje je prethodilo napadu na Srebrenicu i Žepu u leto 1995. Za razliku od većine prethodnih svedoka odbrane, Jevđević ne svedoči putem pisane izjave, već na pitanja odgovara "uživo" u sudnici.

Po procenama Drinskog korpusa, Armija BiH je u Srebrenici i Žepi imala vojnu silu ekvivalenta jedne divizije od pet brigada sa ukupno 12 do 15 hiljada ljudi. U Srebrenici je bila smeštena komanda 28. divizije na čelu

sa Naserom Orićem koja je bila potčinjenatuzlanskom Drugom korpusu Armije BiH. Muslimanski borci iz Srebrenice i Žepe su, kaže Jevđević, napadali iz zasede i na prepad, usled čega je stradao veliki broj srpskih boraca i civila.

Situacija se, opisuje, nije promenila ni nakon proglašenja zaštićenih zona UN Srebrenica, Žepa i Goražde u proleće 1993. godine, zbog čega je Drinski korpus bio u stalnoj pripravnosti, što je sprečavalo njegove jedinice da se angažuju na drugim delovima ratišta.

Sve te navode, razjašnjeno je danas, tužilac uglavnom ne spori, ali je branilac Ivetić insistirao da sudije putem Jevđevićevog iskaza upozna sa "progresijom i slikom događaja" u Podrinju uoči napada vojske bosanskih Srba na Srebrenicu i Žepu. Predočio je nekoliko dokumenata Drinskog korpusa iz 1994. godine u kojima se iznose saznanja o kretanju neprijateljskih diverzantskih grupa i namerama Armije BiH da izvede napad iz pravca Tuzle i spoji se sa srebreničkom 28. divizijom. U jednom naređenju Drinskog korpusa pripadnici Armije BiH se nazivaju "Turcima", ali svedok u tome ne vidi ništa sporno – oni nas četnicima, mi njih Turcima, niko se tu, kaže, nije naročito ljutio.

U dokumentu Drinskog korpusa od 3. juna 1995. godine se navodi da su srpski vojnici "nasilno potisnuli" pripadnike Unprofora sa punkta u Zelenom Jadru, što je izazvalo "panično povlačenje" muslimanskog stanovništva iz tog sela. Na dnu dokumenta je otkucano svedokovo ime, ali on tvrdi da nije autor, već da ga je sastavio neko ko je hteo da

fascinira druge oficire pa je koristio "hiperbole i preuveličavanja". Na taj način sugerira da su navodi iz dokumenta suštinski netačni. On sumnja na tadašnjeg komandanta Drinskog korpusa Milenka Živanovića koji je navodno želeo da fascinira svog načelnika štaba, ali "iz moralnih razloga" kao viši oficir nije mogao da napiše da ga on izveštava pa je potpisao Jevđevića. U stvarnosti, jedinice korpusa su se, kaže, samo malo i bez ispaljenog metka pomakle da bi obezbedile zaleđe putnoj komunikaciji kod Zelenog Jadra, a nikakvog paničnog bega stanovništva nije bilo jer u tom selu civili nisu ni živeli.

Deo zasedanja protekao je u ispitivanju svedoka o njegovoj užoj struci – sistemima veze Drinskog korpusa. Komuniciralo se, objašnjava, pre svega radio-relejnim, odnosno usmerenim radio vezama. Predočena mu je mapa Armije BiH u koju su na osnovu presretnutih razgovora oficira VRS linijama ucrtane radio-relejne veze Drinskog korpusa sa Glavnim štabom, Predsedništvom Republike Srpske i potčinjenim jedinicama, ali Jevđević tvrdi da je veći deo toga potpuno netačan. O tome će dalje svedočiti sutra.

2015-02-19

HAG/DEN HAAG

DAN RAZLIKE U SREBRENIČKOJ HRONOLOGIJI

U nastojanju da pokaže da je Srebrenicu napustio odmah nakon ulaska vojske bosanskih Srba u grad, svedok Mladićeve odbrane Milenko Jevđević tvrdio da je 11. jula 1995. otišao sa isturenog komandnog mesta Drinskog korpusa, zatim prisustvovao sastanku komandanata sa generalom Mladićem Bratuncu, a sutradan uspostavio centar veze za napad na Žepu. Optužba ne poriče takav sled događaja, s tim da tvrdi da se sve dešavalo dan kasnije.

U završnici glavnog ispitivanja na suđenju Ratku Mladiću, bivši komandant bataljona veze Drinskog korpusa Milenko Jevđević je opisao svoju ulogu u operaciji "Krivaja 95", u kojoj je VRS u julu 1995. godine zauzela Srebrenicu. On je tokom napada na grad bio na isturenom komandnom mestu Drinskog korpusa na Pribićevcu gde je postavio centar veze, a kada je srpska vojska ušla u Srebrenicu, pošao je za njima.

Svedok tvrdi da je 11. jula predveče rasformirao centar veze, napustio Pribićevac i preko Srebrenice i Potočara otišao u Bratunac. Tamo je, kaže, u kasarni Bratunačke brigade oko 22 časa održan sastanak koji je vodio general Mladić, a prisustvovali su mukomandant i načelnik štaba Drinskog korpusa generali Živanović i Krstić, zatim komandanti svih brigada korpusa i svedok kao komandant bataljona veze. Na sastanku je, kaže Jevđević, analizirana situacija nakon ulaska vojske bosanskih Srba u Srebrenicu, a onda je Mladić "izneo zamisao" da sve jedinice korpusa krenu u operaciju "Stupčanica 95" sa ciljem da se zauzme Žepa.

Svedok tvrdi da mu je Mladić naredio da isto veče napusti Bratunac, na novom isturenom mestu Drinskog korpusa u Krivači uspostavi centar veze i sačeka dolazak oficira koji će predvoditi napad na Žepu. Svedok je, kaže, centar veze uspostavio 12. jula rano popodne.

Optužba ne poriče da su se događaji odvijali upravo na način kako je Jevđević opisao, ali tvrdi da se sve dogodilo dan kasnije. Dakle, da je sastanak u Bratuncu održan 12. jula uveče, a istureno komandno mesto u Krivači uspostavljeno 13. jula. U nastojanju da ubedi sudije da je odmah nakon zauzimanja Srebrenice krenuo ka Žepi i nije bio prisutan u vreme hapšenja muškaraca u gradu i njihovom odvajanju od žena i dece u Potočarima, svedok se držao svoje priče i nije od nje odustao ni kada su mu predočeni dokazi koji potvrđuju tezu optužbe.

Tužiteljica Hasan je predočila ratni dnevnik komandanta 2. romanijske brigade Mirka Trivića, u kojem se navodi da je sastanak održan 12. jula uveče i da je oko 22 časa stigao Mladić. Jevđević odgovara da je "apsolutno siguran" da se sve odigralo veče ranije i da Trivić nije u pravu. Predočeno mu je i naređenje komande Drinskog korpusa da se istureno komandno mesto Krivača uspostavi 13. jula, ali svedok odgovara da je centar veze uspostavio dan pre dolaska oficira korpusa u Krivaču.

U izveštaju komandanta specijalne policije Ljubomira Borovčanina se navodi da je tek 12. jula oko 13 časova uspostavljena puna kontrola nad Potočarima, što bi značilo da kamion sa svedokom i vezistima nije tuda mogao proći prethodne večeri. Jevđević, međutim, kaže da je imao obaveštajne informacije da je put ka Bratuncu čist, a nije ga pokolebala ni izjava jednog pripadnika Unprofora da 11. jula uveče pored punkta UN kod Žutog mosta u Potočarima nije prošlo nijedno vozilo vojske bosanskih Srba. U tribunalovoj presudi "Srebreničkoj sedmorki" Jevđevićev iskaz je odbačen i zaključeno je da je sastanak u Bratuncu održan 12. jula.

Budući da je bio u središtu vojnog napada na Srebrenicu, tužiteljica je pitala svedoka da li je lanac komandovanja od optuženog Mladića ka komandi Drinskog korpusa i njemu potčinjenim jedinicama tokom cele operacije ostao "netaknut". Jevđević je odgovorio da je "sve normalno funkcionisalo". Njegov iskaz nastavlja se u ponedeljak.

2015-02-23

HAG/DEN HAAG

“IZMICANJE” SVEDOKA IZ SREBRENIČKOH DOGAĐAJA

Bivši komandant bataljona veze Drinskog korpusa Milenko Jevđević tvrdi da je srebreničko-bratunačko područje napustio 11. a ne 12. jula 1995. godine, a optužba sugerise da ne govori istinu jer “očajnički pokušava da se izmakne” i dokaže da nije znao za odvajanje muslimanskih muškaraca u Potočarima i zatvaranje ljudi u Bratuncu.

U nastavku unakrsnog ispitivanja bivšeg komandanta bataljona veze Drinskog korpusa Milenka Jevđevića, tužiteljica Hasan je danas predočila dodatne dokaze koji se suprotstavljaju njegovoj tvrdnji da je sastanku najviših oficira korpusa sa Ratkom Mladićem prisustvovao kasno uveče 11. a ne 12. jula 1995. godine. Svedok je, podsetimo, tvrdio da je 11. jula predveče, nakon zauzimanja Srebrenice, napustio istureno komandno mesto Drinskog korpusa u Pribićevcu, prošao kroz Potočare, otišao na sastanak u Bratunac, potom u Vlasenicu, a sutradan pripremio centar veze za napad na Žepu.

Tužiteljica je, između ostalog, predočila transkript komunikacije koju je presrela prislušna služba Armije BiH a u kojoj Jevđević u 18 časova i 50 minuta javlja da isključuje centar veze na isturenom komandnom mestu Pribićevac i seli se u bratunačku kasarnu, gde je održan sastanak sa Mladićem. Svedok tvrdi da se to desilo 11. jula, ali istog dana u 22 časa zabeležen je razgovor dva pripadnika vojske bosanskih Srba u kojem jedan drugog pitaju: “Jesi li video na televiziji šefa (misli se na Mladića) među bulama u Potočarima?” Mada ne spori da su kamere zabeležile Mladićev razgovor sa muslimanskim ženama u Potočarima 12. jula, svedok i dalje ostaje pri tvrdnji da je on dan ranije otišao sa područja Srebrenice.

“Vi očajnički pokušavate da se izmaknete”, sugerisala je tužiteljica, “prikažete da ste otišli ka Žepi 11. jula i tako poreknete da ste 12. jula, prolazeći kroz Potočare, uočili da se muškarci odvajaju od žena i dece, kao i da ste u Bratuncu videli veliki broj zatočenika.” Jevđević je sugestiju odbacio sledećim rečima: “Kao što sam siguran da sam ušao na ova vrata i da sada svedočim u sudnici, tako sam siguran da sam 11. jula 1995. otišao ka Vlasenici i Žepi”.

Svedok je u glavnom ispitivanju tvrdio da su pripadnici Armije BiH imali pogrešne informacije o linijama veze Drinskog korpusa sa nadređenim komandama i podređenim jedinicama. Tako je sugerisao da presretnuti razgovori koji su uvršteni u dokaze na Mladićevom suđenju nisu autentični, pre svega oni koji se odnose na srebreničku operaciju. Tužiteljica je zato predočila više presretnutih razgovora iz tog vremena, ukazujući da oni korespondiraju sa stvarnošću.

Jedan od takvih razgovora odigrao se između komandanta Drinskog korpusa Radislava Krstića i načelnika štaba Zvorničke brigade Dragana Obrenovića 2. avgusta 1995. godine.

Tužiteljica je citirala deo tog razgovora:

KRSTIĆ: Je li radite dole?

OBRENOVIĆ: Radimo, nego šta

KRSTIĆ: Dobro...

OBRENOVIĆ: Ima još poneki, upec'o se, ili na cjev ili na minu

KRSTIĆ: Ubijajte to sve redom, u p... materinu!

OBRENOVIĆ : Sve ide prema planu.

KRSTIĆ: Ni jednog nemoj ostavljat živog!

OBRENOVIĆ: Šta?

KRSTIĆ: Ni jednog živog nemoj da ostavljate!

OBRENOVIĆ: Sve ide prema planu. Sve.

KRSTIĆ: Tako treba, šefe. Turci nas vjerovatno slušaju. Neka slušaju, majku im jebem!

Zanimljivo je da Obrenović u jednom trenutku Krstića pita da li može da razgovara sa Jevđevićem i dobija potvrđan odgovor. Na pitanje da li se radi o njemu, svedok je na kraju današnjeg ispitivanja odgovorio: “Da, ja sam Jevđević”. Njegov iskaz će biti okončan sutra.

2015-02-24

HAG/DEN HAAG

OTKUD RIBA NA PETROVDAN?

Tvrdnju da je sastanak optuženog Mladića sa oficirima Drinskog korpusa nakon zauzimanja Srebrenice održan u Bratuncu 11. a ne 12. jula 1995. godine svedok Milenko Jevđević potkrepljuje činjenicom da je za večeru služena riba, što po njemu znači da se radilo o 11. julu, poslednjem danu petrovskog posta. Suočen sa dokazima, priznao je da je riba mogla biti služena i sutradan, na Petrovdan. Nije, međutim, svestan da je na taj način promenio iskaz i potkrepio tezu optužbe da su Mladić i njegovi oficiri bili u Bratuncu u isto vreme kada su u grad dovežene prve grupe zarobljenih Muslimana koji će narednih dana pobijeni.

Na početku posljednjeg, četvrtog dana svedočenja potpukovnika Milenka Jevđevića, nastavljena je rasprava o presretnutom razgovoru od 2. avgusta 1995. godine u kojem učestvuju tadašnji komandant Drinskog korpusa Radislav Krstić i načelnik štaba Zvorničke brigade Dragan Obrenović, a naknadno se uključuje i neko sa svedokovim prezimenom. U prvom delu razgovora Krstić kaže Obrenoviću da nastavi lov na muslimanske muškarce koji su se još krili po šumama i da nijednog "ne ostavlja živog". Potom Obrenović traži Jevđevića i sa njim razgovara o sakupljanju stoke koja je ostala na srebreničkom području po odlasku muslimanskog stanovništva iz grada.

"Nikada se nisam bavio prikupljanjem stoke, moj posao je bilo uspostavljanje sredstava komunikacije", rekao je svedok koji je bio komandant bataljona veze u Drinskom korpusu. Osim toga, na snimku se čuje da Obrenović izgovara nešto poput reči "Vitoje", a to, kaže Jevđević, nije bio njegov nadimak. Na pitanje da li prepoznaje druga dva učesnika razgovora, svedok je rekao da ne može ništa da kaže jer je velika "modulacija glasa". Modulacija, ukazuje optužba, nije smetala Draganu Obrenoviću koji je u izjavi haškim istražiteljima potvrdio da je razgovor autentičan i da na njemu prepoznaje svoj i glas generala Krstića.

Dobar deo današnjeg ispitivanja posvećen je pitanju koje je obeležilo prethodna tri dana Jevđevićevog iskaza – da li je sastanak u Bratuncu generala Mladića sa komandantima brigada Drinskog korpusa održan 11. ili 12. jula 1995. godine. Optužba tvrdi da se to odigralo 12. jula uveče, a svedok je izričit da je u Bratuncu na pomenutom sastanku bio prethodne večeri. Jevđević, sugeriše tužilac, "laže" jer nastoji da sebe, Mladića i druge oficire VRS "izmakne" iz srebreničkih događaja, odnosno da izbegne pitanja o tome šta se dogodilo sa zarobljenim Muslimanima koji su 12. jula držani na više lokacija u Bratuncu.

Svedok je danas, odgovarajući na pitanja branioca Ivetića u dodatnom ispitivanju, naveo da je lokalni Srbin i "veliki vernik" Zvonko Bajagić, koji je svedočio na više haških suđenja, na sastanak doneo šarana, koji je bio poslužen za večeru. To, po Jevđeviću, govori da se radi o 11. julu, poslednjem danu petrovske posta. Da je sastanak održan sutradan, na Petrovdan, kaže da bi se u skladu sa običajima služilo jagnjeće ili svinjsko pečenje a nikako riba.

Tužilac Mekloski/McCloskey je, međutim, predočio video snimak na kojem je zabeležena proslava Petrovdana 1995. godine u Bajagićevoj kući, u prisustvu najviših vojno-crkvenih velikodostojnika na čelu sa generalom Živanovićem i vladikom Kačavandom. Na snimku se vidi da je jedan od stolova sa posluženjem pokriven tacnama punim ribe. "Stav optužbe je da je ovo riba", rekao je tužilac, a svedok nevoljko uzvratio: "I meni liči, mada nisam siguran, ali liči". Činjenica da je riba služena 12. jula za ručak po optužbi ukazuje da ne bi bilo u suprotnosti sa pravoslavnim običajima ni da je služena i za večeru.

Riba se, priznao je konačno svedok, mogla naći na stolu samo ako je Petrovdan 1995. godine pao u sredu ili petak, što su u pravoslavlju posni dani bez obzira na druge okolnosti. Predsedavajući sudija Ori/Orie je primetio da je 12. jula 1995. godine bila sreda i upitao svedoka da li je svestan da je promenio iskaz. Prvo je, naime, bio izričit da je riba služena na sastanku Mladića sa oficirima VRS u Bratuncu i da se zbog toga izvesno radilo o poslednjem danu posta, 11. julu, a onda dozvolio mogućnost da je riba služena i 12. jula, mada je prethodno tvrdio da je na petrovdanskom jelovniku moglo da bude jagnjeće ili svinjsko pečenje a nikako riba. "Nisam svestan da sam promenio iskaz", odgovorio je svedok.

Dokazni postupak Mladićeve odbrane nastavlja se sutra.

2015-02-25

HAG/DEN HAAG

O ČEMU RAZGOVARAJU SVJEDOCI DOK ČEKAJU NA SVJEDOČENJE

Nakon Milenka Jevđevića, i novi svjedok odbrane Miodrag Dragutinović tvrdi da je Mladićev sastanak sa zapovjednicima jedinica Drinskog korpusa održan u Bratuncu na dan pada Srebrenice, 11. jula 1995. a ne dan kasnije, kako dokazuje tužilaštvo. U unakrsnom ispitivanju, Dragutinović potvrdio da se proteklih dana u Hagu viđao sa Jevđevićem i razgovarao s njim o događajima u Srebrenici i "atmosfera u sudnici".

◀ Miodrag Dragutinović, svjedok odbrane Ratka Mladića

Suđenje bivšem komandantu Glavnog štaba VRS Ratku Mladiću nastavljeno je iskazom Miodraga Dragutinovića, nekadašnjeg pomoćnika načelnika štaba Zvorničke brigade. Iako joj je svjedok dao pisanu izjavu, odbrana se u zadnji čas predomisli i odlučila da Dragutinovića, ipak, ispita "uživo" o učešću u srebreničkoj operaciji VRS u julu 1995. godine.

Dragutinović je u glavnom iskazu naveo da je u operaciji "Krivaja 95", kako je glasilo šifrovano ime napada na Srebrenicu, Zvornička brigada učestvovala sa Taktičkom grupom koja je brojala oko 400 ljudi, specijalno oformljenom za tu priliku. U prvim danima jula izvršili su prodor prema Srebrenici, da bi 11. jula stigli u rejon

Zelenog jadra. Ujutro, 12. jula svjedok se sa komandantom Zvorničke brigade Vinkom Pandurevićem uputio ka

Srebrenici. Pandurević mu je tom prilikom, svjedočio je Dragutinović, rekao da je prethodne večeri bio "na referisanju u Bratuncu".

Radi se o istom sastanku o kojem je bio riječi tokom iskaza prethodnog svjedoka odbrane, Milenka Jevđevića. I on je tvrdio da je Mladićev sastanak sa komandantima brigada u Bratuncu održan uvečer 11. jula. Optužba, međutim, tvrdi da je taj sastanak održan 12. jula 1995. godine, kada su u Bratunac već dovezeni prvi autobusi za muslimanskim zarobljenicima, koji su privremeno zatočeni u školu "Vuk Karadžić" odakle su sljedećeg dana prebačeni na lokacije pogubljenja.

Tužioca Pitera Mekloskog/Peter Mekloski je u unakrsnom ispitivanju zanimalo da li je u Hagu došlo do kontakta između Jevđevića i Dragutinovića i da li su razgovarali o događajima iz jula 1995. godine. Dragutinović je potvrdio da se sa Jevđevićem poznaje od ranije, da su u Hagu smješteni u istom hotelu i da su se "prirodno" svakodnevno viđali, u vrijeme doručka, ručka ili nekim drugim prilikama, kao i da su razgovarali o događajima u Srebrenici. Tvrdi, međutim, da je Jevđević, kao "vezista", želio da razgovara o detaljima svog svjedočenja o sistemima veza i "neugodnostima" kojima je bio izložen u sudnici, ali se on nije htio upuštati u te razgovore budući da ga to "zamara" jer sa tim "nema veze".

Odgovarajući na pitanja sudije Orija/Ori, Dragutinović je rekao je da je "logično" da je sa Jevđevićem razgovarao o "atmosfera u sudnici". Budući da iskaz Miodraga Dragutinovića nije završen predsjedavajući sudija ga je na kraju današnjeg zasjedanja upozorio da u međuvremenu ne smije ni sa kim razgovarati o svom svjedočenju, pa ni o "atmosfera" i utiscima iz sudnice.

2015-02-26

HAG/DEN HAAG

DA LI SU ZLOČINI MUDŽAHEDINA RELEVANTNI ZA SUĐENJE MLADIĆU?

U završnici iskaza Miodraga Dragutinovića tužilac ukazivao na dokaze koji, po njemu, potvrđuju da se Ratko Mladić vratio iz Beograda u Glavni štab VRS uvečer 16. jula '95. a ne 17. kako tvrdi odbrana. U prvom dijelu iskaza sljedećeg svjedoka Gorana Krčmara odbrana prikazala dijelove filma "Ljubi brata" o zločinima jedinice "El Mudžahid" nad zarobljenim srpskim vojnicima.

◀ Goran Krčmar, svjedok odbrane Ratka Mladića

U današnjem nastavku unakrsnog ispitivanja svjedoka Mladićeve odbrane Miodraga Dragutinovića, nekadašnjeg pomoćnika načelnika štaba Zvorničke brigade, tužilaštvo je predočilo nekoliko dokumenata koji ukazuju da je 16. jula 1995. godine do 22 sata bila na snazi zabrana otvaranja vatre na letjelice u vazдушnom prostoru u zoni odgovornosti Biračke i Zvorničke brigade.

To, po tužiocu, ukazuje da se Mladić 16. jula u večernjim satima vratio helikopterom iz Beograda, gdje je boravio od 14. jula radi sastanka kod Slobodana Miloševića, posjete Vojno medicinskoj akademiji i prisustvovanja jednom vjenčanju. Odbrana, pak, tvrdi da se Mladić u Glavni štab vratio sutradan, 17. jula, i ukazuje da su

helikopteri Unprofora često nadlijetali to područje i da je to bio razlog što je 16. jula na snazi bila zabrana otvaranja vatre.

Sljedeći svjedok Goran Krčmar iz Komisije za razmjenu zarobljenika Prvog krajiškog korpusa VRS je u izjavi odbrani naveo da su tokom rata imali manjak ratnih zarobljenika za razmjenu jer je "VRS vodila odbrambena dejstva pa nije imala ni priliku da zarobi dovoljno vojnika protivničke strane". Iznio je niz optužbi na račun "muslimanske strane" koja je, tvrdi, preuveličala broj žrtava.

Branilac Branko Lukić je emitovao dijelove filma "Ljubi brata" o zločinima jedinice "El Mudžahid" nad zarobljenim srpskim vojnicima, u kojem se pojavljuje nekoliko bivših zatočenika mudžahedina, kao i svjedok Goran Krčmar koji iznosi podatke o razmijenjenim i nestalim srpskim vojnicima, od kojih 460 još nisu pronađeni.

Nakon što su vidjele nekoliko segmenata, sudije su pitale kakva je relevantnost dokaza o zločinima mudžahedina za predmet Ratka Mladića, tim više što tužilaštvo ne spori da su sve strane u bosanskom ratu činile teške zločine i zvjerstva. Ako o tome nema spora, pitale su sudije, zašto odbrana troši sudsko vrijeme na izvođenje dokaza koji svakako nisu srž Mladićevog predmeta.

Namjera odbrane je, po riječima branioca Lukića, da pokaže da "bošnjačka strana" ne saraduje sa srpskom po pitanju pronalazjenja nestalih Srba, kao i da "preuveličava" podatke o nestalim i ubijenim Muslimanima. Lukić je, također, rekao da je tužilaštvo prebacilo na odbranu teret dokazivanja broja ubijenih u Srebrenici u julu 1995.

Sudije, međutim, ne interesuje da li je između institucija Republike Srpske i Federacije bilo saradnje, jer to nije od značaja za Mladićev predmet. Također, rekao je sudija Ori/Orie, nije tačno da je na odbranu prebačen teret dokazivanja

broja srebreničkih žrtava. Pretresno vijeće se oslanja isključivo na prezentirane izvještaje o broju identifikovanih osoba ekshumiranih iz masovnih grobnica i svjedočenja eksperata. Na odbrani je jedino teret pobijanja dokaza koje je izvelo tužilaštvo.

Iskaz Gorana Krčmara biće nastavljen u ponedjeljak 2. marta.

2015-03-02

HAG/DEN HAAG

SVJEDOK: ZLOČINI SU NESPORNI, ALI NE ZNAM KOJI

Goran Krčmar na suđenju Ratku Mladiću tvrdi da specijalni odred banjalučkog CSB nije počinio zločine nad nesrpskim stanovništvom u junu 1992. godine u Kotor Varoši. Krčmar, bivši pripadnik te jedinice, priznaje da je tada bio u Kotor Varoši, ali kaže da su zločine "nesporno" počinili pripadnici grupe "Burče"... mada on zapravo i "ne zna kakve zločine".

Na suđenju Ratku Mladiću nastavljeno je svjedočenje Gorana Krčmara iz Komisije za razmjenu zarobljenika Prvog krajiškog korpusa VRS. Krčmar je danas načelnik Odjeljenja za traženje nestalih lica Republike Srpske.

Branilac Branko Lukić je u nastavku glavnog ispitivanja ukazao na mapu sa 1.400 lokacija u Bosni i Hercegovini na kojima su, prema svjedoku, pronađeni posmrtni ostaci 4.100 Srba, vođenih kao nestali. Samo u Sarajevu su, tvrdi svjedok, ekshumirani posmrtni ostaci 471 osobe srpske nacionalnosti. Za te zločine, uvjeren je svjedok, "još uvijek niko nije odgovarao", s izuzetkom jedne osobe koju je sud, kako je rekao, proglasio "neuračunljivom".

Branilac je i danas iz filma "Ljubi brata" prikazao insert sa ekshumacije bezglavog tijela srpskog vojnika za kojeg se smatra da su ga pogubili pripadnici odreda "El Mudžahid". Takvo postupanje mudžahedinske jedinice u sastavu Armije BiH je, po riječima svjedoka, kod pripadnika srpskog naroda izazivalo "mržnju i želju za osvetom".

Tužilac Artur/Arthur Traldi je prvom dijelu unakrsnog ispitivanja ukazao da je Krčmar, prije nego što je pristupio Komisiji za razmjenu, bio pripadnik specijalnog odreda banjalučkog CSB, kao i da je učestvovao u borbenim dejstvima u Kotor Varoši u junu 1992. godine kada su nad nesrpskim stanovništvom počinjeni masovni zločini.

Tužilac je prikazao i nekoliko video-inserata na kojima je svjedok identifikovao trojicu pripadnika specijalnog odreda CSB. Na jednom od inserata je prikazano kako "specijalci" prisiljavaju uhapšenog civila da podigne ruke i prisloni ih na zid pokazujući tri razmaknuta prsta. "Srbi se pozdravljaju sa tri prsta, ali ne vidim šta je ovdje sporno", prokomentarisao je svjedok prikazani snimak.

Tužilac je suočio Krčmara i sa zapisnikom Kriznog štaba Kotor Varoši od 26. juna '92. u kojem se govori o zločinima pripadnika specijalne jedinice i navodi da će o svemu biti upoznat načelnik banjalučkog CSB Stojan Župljanin. Krčmar, međutim, kaže da ne zna ništa o tom sastanku, kao ni o počinjenim zločinima. Rekao je da je uvjeren da pripadnici policije nisu počinili nikakav zločin.

Na pitanje sudije Orija/Orie na osnovu čega temelji to svoje uvjerenje Krčmar je odgovorio da je da je prilikom rada na terenu u vezi sa ekshumacijama od pripadnika zeničkih istražnih organa saznao da je izvjesna grupa "Burče" počinila zločine. Nesporno je, rekao je, da su zločini počinjeni, ali istovremeno kaže da ne zna o kojim se zločinima zapravo radi. "Analiza logike" takvih svjedokovih odgovora, po sudiji Oriju/Orie, baca sumnju na uvjerljivost njegove tvrdnje da pripadnici specijalne policije nisu počinili zločine u Kotor Varoši.

Goran Krčmar nastavlja iskaz sutra.

2015-03-03

HAG/DEN HAAG

PROCES RAZMJENE U FUNKCIJI MAŠINERIJE ETNIČKOG ČIŠĆENJA

U završnici iskaza Gorana Krčmara iz Komisije za razmjenu zarobljenika Prvog krajiškog korpusa tužilac ukazivao da je VRS bila aktivno uključena i u proces razmjene civila, kao i da je proces razmjene bio dio "mašinerije etničkog čišćenja". Počeo iskaz Milivoja Simića, ratnog komandanta garnizona u Doboju.

Na suđenju Ratku Mladiću završen je iskaz Gorana Krčmara iz Komisije za razmjenu zarobljenika Prvog krajiškog korpusa VRS. U današnjem nastavku unakrsnog ispitivanja tužilac je sugerisao da je proces razmjene bio dio "mašinerije etničkog čišćenja". Tužilac Traldi je, naime, uz pomoć dokumenata ukazivao da je VRS, osim u razmjenu ratnih zarobljenika, bila aktivno uključena i u proces razmjene civila, među kojima je bilo žena, djece i starijih ljudi.

Odgovarajući na pitanja tužioca Krčmar je rekao da civili "nisu razmjenjivani" već su "dobrovoljno" odlazili iz Republike Srpske na teritoriju pod kontrolom Armije BiH, HVO ili u treće zemlje. Ti odlasci su, rekao je svjedok, bili "organizovani" od strane agencije Vlade Republike Srpske, a VRS je "pomagala" s obzirom da je trebalo obezbijediti "prelazne tačke" koje su se nalazile u zoni borbenih dejstava.

◀ Milivoj Simić, svjedok odbrane Ratka Mladića

Tužilac je podsjetio svjedoka na slučaj masovnog iseljavanja Hrvata iz centralne Bosne preko teritorije pod kontrolom VRS u junu 1993. godine. Ukazao je na dokument Glavnog štaba od 8. juna koji je potpisao Mladić, a u kojem se navodi da od HVO zauzvrat treba tražiti da preda sve zarobljenike i da dozvoli srpskom stanovništvu sa područja opština Tomislavgrad i Livno da pređu na srpsku teritoriju.

Krčmar, međutim, tvrdi da nije bilo nikakvog uslovljavanja i kaže da se radilo o "spašavanju hrvatskog naroda" iz Lašvanske doline. "Nemojte bar taj human čin da podvodite pod nekakvu razmjenu i dovodite ga u kontekst bilo čega nečasnog", rekao je Krčmar. To što se

u dokumentima VRS koje mu je pokazao tužilac u više navrata koristi termin "razmjena" kada su u pitanju prelasci linije razdvajanja Krčmar smatra "terminološkim greškama".

Krčmar je sličnoreagovao i kada ga je tužilac suočio sa dokumentom u kojem zvaničnici Unprofora izražavaju zabrinutost zbog "razmjene civila" među zaraćenim stranama u Bosni i Hercegovini navode da se radi o "slabo prikriivenom etničkom čišćenju". Tužilac je, po Krčmaru, ponovo pokušao da "izuzetno časne poslove dovede u sferu projektovane mašinerije etničkog čišćenja". "To nije u redu od vas", zamjerio mu je svjedok.

Nakon što je iskaz Gorana Krčmara zaključen na klupu za svjedoke je pozvan Milivoj Simić, ratni komandant garnizona u Doboju.

2015-03-04

HAG/DEN HAAG

ŠTA JE MOGUĆE, A ŠTA NE, VJEROVATI?

Bivši komandant garnizona u Doboju Milivoj Simić svjedočio kako mu je bilo "nemoguće" da povjeruje u navode medija da je u Srebrenici u julu 1995. godine strijeljano "osam hiljada i više ljudi". Ali mu je, ipak, bilo "moguće" da povjeruje Mladiću na riječ da je bez njegovog znanja i odobrenja ubijeno dvije hiljade zarobljenika.

Na suđenju Ratku Mladiću završen je iskaz bivšeg komandanta garnizona u Doboju Milivoja Simića. On je u izjavi odbrani naveo da je generala Mladića posljednji put vidio u avgustu 1995. godine u Doboju na sastanku sa Mommirom Talićem i Milanom Martićem. Mladić je, tvrdi, ulazeći u prostoriju s vrata rekao da je u Srebrenici ubijeno 2.000 ljudi. "Braćo, desilo se nešto strašno što nije smelo da se desi, mimo mojega znanja i odobrenja", citirao je Simić navodne Mladićeve riječi.

Tužilac Artur/Arhur Traldi je u unakrsnom ispitivanju dovodio u sumnju istinitost Simićevog iskaza s obzirom na to da svjedok u proteklih dvadeset godina nikada nije našao za shodno da javno ispriča ono što zna o masovnim ubistvima u Srebrenici, pa čak ni na brojnim srebreničkim suđenjima njegovim nekadašnjim kolegama, oficirima VRS. To, rekao je tužilac, pokazuje da Simićevo svjedočenje "nije istinito".

Simić je, međutim, ostao pri svojoj tvrdnji da se sve dogodilo upravo onako kako je on opisao. U tome ga nisu omela ni tužiočeva, ni pitanja sudija, kao ni činjenica da je u jednom trenutku pomiješao godine i događaje. Tako je ispričao da je sastanak u Doboju posle Mladićeve izjave o ubistvu 2.000 Muslimana u Srebrenici nastavljen Talićevim referisanjem o toku operacije Koridor... koja se dogodila 1992. godine.

Odgovarajući na pitanja sudije Orija/Orie Simić je rekao da mu je "bilo jasno da je Mladić mislio na ubistva, a ne na žrtve borbenih dejstava". Također je rekao da Mladić nije dalje komentarisao ubistva u Srebrenici, jer "vjerovatno nije bio raspoložen". Osim toga, "nije bilo ni potrebe" da im dalje bilo šta objašnjava jer su iz prve ruke čuli "šta se i zašto desilo". Naime, tih dana, objasnio je svjedok, u muslimanskim i hrvatskim medijima su iznošenje "pretjerane" brojke od oko "osam hiljada i više" ubijenih Srebreničana.

Simić je, između ostalog, rekao da je bilo "nemoguće" povjerovati da je toliki broj ljudi, odnosno "osam hiljada i više" mogao biti ubijen bez znanja i odobrenja generala Mladića. Ali, je, odgovorio je sudiji Oriju, "moguće" da povjeruje Mladiću na riječ da je bez njegovog znanja ubijeno 2.000 ljudi. "Neko je radio organizovano i tajno protiv njega, VRS i srpskog naroda", zaključio je svjedok i dodao da još u to vjeruje.

Tužilac Traldi je, inače, iskoristio priliku da tokom ispitivanja Simića ukaže na brojne zločine koje su na području Doboja, Odžaka i Teslića počinili pripadnici VRS i raznih formacija poput "Vukova sa Vučijaka" pod komandom Veljka Milanovića. Emitovan je snimak mitinga na kojem Momčilo Krajišnik kaže da su Vukovi sa Vučijaka "jedinica kojom bi se ponosila svaka vojska na svijetu".

Nakon Milivoja Simića odbrana je na klupu za svjedoke pozvala Mladena Blagojevića, pripadnika vojne policije Bratunačke brigade VRS.

2015-03-05

HAG/DEN HAAG

ŠTA JE MLADIĆ 13. JULA 1995. GOVORIO I RADIO U KONJEVIĆ POLJU?

Iskazom bivšeg vojnog policajca Bratunačke brigade VRS Mladićeva odbrana nastoji da ospori svedočenje Momira Nikolića koji tvrdi da mu je komandant Glavnog štaba 13. jula 1995. pokretom ruke pokazao da će zarobljeni Muslimani biti pogubljeni. Zašto je svedok deportovan iz SAD i osuđen u Sarajevu za zločin protiv čovečnosti.

◀ Mladen Blagojević, svjedok odbrane Ratka Mladića

Odbrana Ratka Mladića izvela je na klupu za svedoke Mladena Blagojevića koji je 13. jula 1995. godine kao pripadnik Vojne policije Bratunačke brigade bio u pratnji generala Ratka Mladića na putu iz Bratunca do Glavnog štaba VRS u Han Pijesku. Prema iskazima svedoka optužbe, Mladić je na tom putu zastao na nekoliko lokacija na kojima su snage VRS držale zarobljene Muslimane iz Srebrenice.

U izjavi odbrani Blagojević osporava iskaz Momira Nikolića, bivšeg načelnika bezbednosti Bratunačke brigade, koji je priznao krivicu za srebreničke zločine i osuđen je na 20 godina zatvora. Nikolić naime tvrdi da je s komandantom Glavnog štaba VRS razgovarao 13. jula

1995. u Konjević Polju, i da mu je Mladić, na pitanje šta će biti sa zarobljenicima okupljenim kraj puta, odgovorio pokretom ruke koji je značio da će biti pogubljeni.

Blagojević negira da je tog dana video Momira Nikolića. Tvrdi takođe da se Mladić u Konjević Polju nije obraćao zarobljenicima, kako tvrdi Nikolić, već je samo u prolazu vojnicima RS na tom punktu dobacio da "ne lenčare".

Odgovarajući na nekoliko dodatnih pitanja odbrane Blagojević je potvrdio da je osam godina proveo u Sjedinjenim državama, odakle je 2006. godine deportovan u Bosnu i Hercegovinu pošto je utvrđeno da je prečutao da je učestvovao u ratu. Svedok tvrdi da su mu ljudi iz Međunarodne organizacije za migracije (IOM) sugerisali da podatke o svom učešću u ratu izostavi kako bi ubrzao proces iseljenja u SAD.

Tužilac je, međutim, u unakrsnom ispitivanju emitovao video snimak Blagojevićevog intervjua sa američkim istražiteljima, u kojem je rekao da je ratnu prošlost prečutao na sugestiju prijatelja i rođaka koji su se pre njega iselili. U istom intervjuu Blagojević je američkim vlastima rekao da je 14. jula 1995. godine dok je stražario pred školom Vuk Karadžić u Bratuncu, u kojoj su tih dana bili zatvoreni zarobljenici iz Srebrenice, video kako je nekoliko Muslimana izvedeno iz autobusa i ubijeno. Odgovarajući na pitanja tužioca Blagojević je danas insistirao da "ubistva nije video" već da je samo "čuo pucnje iza škole" gde su zarobljenici odvedeni.

Sudije su se u više navrata uključivale u ispitivanje nastojeći da razjasne razlike u iskazima o istim događajima ali Blagojević nije mogao da objasni kako je do toga došlo.

Blagojević je po povratku u BiH uhapšen i optužen za otvaranje vatre iz teškog mitraljeza na zatočenike u školi Vuk Karadžić u Bratuncu, u noći između 13. i 14. jula 1995. godine. Sud BiH ga je osudio na sedam godina zatvora, a uslovno je oslobođen nakon odležanih pet godina i 11 meseci. Tvrdi da nije počinio taj zločin i da se ne oseća krivim.

Suđenje Mladiću nastavljeno je iskazom novog svedoka odbrane Branka Volaša iz Ključa.

2015-03-05

HAG/DEN HAAG

BEZ SAZNANJA O NEPOZNATIM INCIDENTIMA

U izjavi timu odbrane, oficir vojske bosanskih Srba Branko Volaš naveo da o incidentima iz optužnice protiv Ratka Mladića ne zna ništa, mada nije umeo da kaže na koje je incidente uopšte mislio.

U optužnici protiv Ratka Mladića Ključ je na popisu šest opština u BiH u kojima je 1992. godine kampanja progona nesrpskog stanovništva dosegla razmere genocida. Svedok odbrane Branko Volaš, međutim, tvrdi da su Muslimani i Hrvati dobrovoljno napuštali opštinu, a o zločinima protiv nesrpskih civila, uključujući i više masovnih ubistava koja se navode u optužnici ne zna ništa.

Svedok je početkom 1992. godine mobilisan u JNA, u junu iste godine je postao pomoćnik za obaveštajno-bezbednosne poslove komandanta Trećeg bataljona 17. ključke brigade, a kasnije tokom leta preuzeo je dužnost komandanta istog bataljona. Za početak sukoba u Ključu optužuje muslimanske ekstremiste koji su, kaže, u maju 1992. godine iz zasede napali konvoj autobusa JNA, a potom i patrolu MUP kada je ubijen zamenik komandira ključke policijske stanice Dušan Stojković. Priznaje da je o pomenutim incidentima čuo od drugih i da nema direktnih saznanja.

◀ Branko Volaš, svjedok odbrane Ratka Mladića

U dokaze je uvedena Volašova pisana izjava čiji 14. pasus glasi: "U vreme dešavanja incidenata iz optužnice ja sam bio na ratištu na Kupresu. Ja o broju žrtava i samom događaju ne znam ništa". Predsedavajućeg sudiju Orija/Orie interesovalo je o kojem to konkretnom događaju ne zna ništa, a svjedok je uzvratilo da se ne seća tačno o čemu je razgovarao sa članovima tima Mladićeve odbrane i na šta se taj deo izjave odnosi. "Rekli ste, dakle, da ne znate ništa o nečemu za šta ne znate čak ni šta je", primetio je predsedavajući sudija, a Volaš odgovorio da je o zločinima u Ključu samo čuo priče za koje ne zna jesu li istinite ili ne.

Na početku unakrsnog ispitivanja tužilac Džeremi/ Jeremy je primetio da je svjedok početkom juna 1992. godine, kada se dogodilo ubistvo najmanje 77 muslimanskih zatočenika u školi u Velagićima, bio na ratištu na Kupresu, ali da je prilikom drugog masovnog ubistva bio u Ključu. Sa ratišta se, naime, vratio krajem juna, a masakr nad oko 144 muslimanska civila u selu Biljani dogodio se 10. jula. Svjedok, međutim, kaže da je u to vreme sa komandom svog bataljona bio u selu Donja Previja, 12-13 kilometara od Ključa, u sasvim drugom delu opštine u odnosu na Biljane.

U izjavi timu odbrane svjedok je naveo da su uslovi u Ključu tokom rata bili teški za sve, pa su meštani svih nacionalnosti "dobrovoljno" odlazili, što je po njemu bilo "razumljivo". U izveštaju koji je u novembru 1992. godine načelnik policije iz Ključa Vinko Kondić uputio Ratku Mladiću navodi se, ukazao je tužilac, da je u opštini od predratnih 17.500 ostalo svega 2.000 Muslimana. Svjedok priznaje da je primetio da ih je bilo sve manje, ali i dalje tvrdi da se radilo o dobrovoljnim odlascima "u treće zemlje".

Tužilac je zatim predočio zaključak lokalnog Ratnog predsedništva od 30. jula 1992. godine po kojem se "trajno iseljavanje dozvoljava samo ako je izvršena zamena nekretnina", a u protivnom imovinu će preuzeti srpska opština Ključ. Tužilac sugerije da se zapravo radilo o garanciji da se nesrpsko stanovništvo neće vraćati, kao i da odlazak uopšte nije bio dobrovoljan. Sem što je rekao da mu te mere deluju "smešno", Volaš nije želeo detaljnije da ih komentariše, navodeći da se u "pravne principe" ne razume najbolje.

2015-03-08

HAG/DEN HAAG

DA LI JE U TRNOPOLJU BILO UBISTAVA?

Sledeće sedmice u Tribunalu

Od šestorice najavljenih svjedoka odbrane Ratka Mladića, trojica bi – prema priloženim pisanim izjavama – trebalo da svedoče o logoru ili, kako ga opisuju, "prihvatnom centru" u Trnopolju, kraj Prijedora. Njihovi su iskazi, na prvi pogled, u izvesnoj protivurečnosti: naime, dok jedan tvrdi da u Trnopolju nije bilo ubistava, drugi kaže da su ubistva počinili "civilni u uniformama" i da su o tome sprovedene istrage.

◀ Sjedište Tribunalu u Hagu

Nova radna sedmica na suđenju Ratku Mladiću

biće u ponedeljak otvorena iskazom Miloša Šolaje, nekadašnjeg oficira Prvog krajiškog korpusa zaduženog za kontakte sa novinarima. U izjavi Mladićevoj odbrani Šolaja navodi da je u avgustu 1992. godine pratio grupu britanskih novinara koji su u Trnopolju, iz prostora ograđenog bodljikavom žicom, snimali logoraše u slobodnom, neograđenom prostoru.

Sudeći prema priloženim pisanim izjavama, o prijedorskim logorima i, posebno, Trnopolju trebalo bi da govore još dvojica svjedoka. Njihovi su iskazi, barem na prvi pogled, u izvesnoj protivurečnosti. Naime, dok veterinarski tehničar Branko Berić tvrdi da u Trnopolju

nije bilo ubistava, u izjavi bivšeg obaveštajnog oficira Miše Radića se navodi da su ubistva u Trnopolju počinili "civilni u uniformama" i da su o tome sprovedene istrage.

Osim ovih, najavljeni su iskazi još trojice svjedoka odbrane. Bojan Subotić, bivši vojni policajac angažovan u srebreničkoj operaciji VRS, tvrdi da se nekoliko stotina muslimanskih muškaraca iz kolone koja se probijala ka Tuzli "međusobno poubijalo" ili izvršilo samoubistvo u šumi.

U pisanoj izjavi Milenka Đurića iz sela Vrbanjci kraj Kotor Varoši detaljno se opisuju stradanja kroz koja su on i drugi zarobljeni Srbi prošli u muslimanskom zatočeništvu u selu Večići.

Konačno, na spisku svedoka za sledeću sedmicu je i Tomislav Delić, čija izjava odbrani još nije objavljena.

Konferencija o stanju u žalbenom postupku u predmetu Miće Stanišića i Stojana Župljanina, koja je bila najavljena za prošli petak, je na zahtev odbrane pomerena za ponedeljak 9. mart. Bivši čelnici policije bosanskih Srba su, podsetimo, u martu prošle godine osuđeni na zatvorske kazne od po 22 godine zbog zločina policije počinjenih u okviru udruženog zločinačkog poduhvata sa ciljem trajnog uklanjanja Muslimana i Hrvata sa područja planirane srpske države. Žalbena rasprava u tom predmetu je, prema ranijim najavama, planirana za april ili maj ove godine.

2015-03-09

HAG/DEN HAAG

DA LI JE TRNOPOLJE PRIPREMANO ZA "PROPAGANDNU POSJETU"

Bivši oficir Prvog krajiškog korpusa VRS Miloš Šolaja je na suđenju Ratku Mladiću tvrdio da u Trnopolju nije bilo ograde od bodljikave žice. Tužilaštvo sugerše da je takva ograda postojala, ali da je između 5. i 7. avgusta uklonjena kako bi se logor pripremio za "propagandnu posjetu" stranih novinara i tako ublažili šokantni efekti snimaka od 5. avgusta, na kojima su se vidjeli izgledniji logoraši iza bodljikave žice.

◀ Miloš Šolaja, svjedok odbrane Ratka Mladića

Na suđenju Ratku Mladiću svjedočio je Miloš Šolaja, bivši oficir Prvog krajiškog korpusa VRS. On je 7. avgusta 1992. godine bio u pratnji grupe od četrdesetak stranih novinara koji obišli logore Trnopolje, Omarska i Keraterm. U izjavi Mladićevoj odbrani je naveo da oko Trnopolja nije bilo mitraljeskih gnijezda i žičane ograde.

Trnopolje je, po optužbi, bio jedan od logora gdje su civili sa područja Prijedora zatvarani, izgladnjivani, premlaćivani, silovani i ubijani. Odbrana, međutim, tvrdi da se radilo o sabirnom centru gdje je muslimanskim civilima pružana zaštita od mogućih napada od strane nekontrolisanih srpskih grupa.

Tužilac Artur/Arhur Traldi je u unakrsnom ispitivanju ukazao da je prva, manja grupa stranih novinara, ušla u Trnopolje 5. avgusta 1992. godine. Na tim prvim snimcima iz Trnopolja koji su obišli svijet se vidi ograda od bodljikave žice. Ona je, međutim, do nove posjete brojnije grupe novinara 7. avgusta, sugerisao je tužilac, uklonjena radi propagande, kako bi se Trnopolje prikazalo u što boljem svjetlu. Šolaja je ponovio da on u Trnopolju 7. avgusta nije vidio žičanu ogradu. Inače tu žicu, dodao je svjedok, "kod nas stavi svaki seljak da ograda ne može da se preskače".

Šolaja tvrdi da mu nije bilo poznato da je 6. avgusta oko 1.000 zatočenika iz Omarske prebačeno na Manjaču kako ih novinari ne bi vidjeli iako je, prema dokumentima kojima raspolaže tužilaštvo njegova komanda o tome bila obaviještena. Iz medija mu je, rekao je, poznato da je vlada Republike Srpske 7. avgusta, reagujući na televizijske izvještaje o stanju u Omarskoj, održala konferenciju za novinare na kojoj je priznala da je logor bio neuslovan i da je u njemu bilo previše zarobljenika. Također tvrdi da ne zna ništa ni o masakru nad zarobljenicima u Keratermu do kojeg je došlo dvije sedmice prije dolaska novinara.

Nakon što je iskaz Miloša Šolaje zaključen odbrana je na klupu za svjedoke pozvala Bojana Subotića, bivšeg pripadnika vojne policije 65. motorizovanog puka VRS koji je učestvovao u operaciji VRS u Srebrenici u ljeto 1995. godine.

2015-03-09

HAG/DEN HAAG

O DOBROVOLJNIM PREDAJAMA I MEĐUSOBNIM UBISTVIMA OKO SREBRENICE

Svedok Mladićeve odbrane Bojan Subotić tvrdi da je sa nekoliko vojnika 13. jula 1995. godine uspeo da preživi tri zasede postavljene od više hiljada muslimanskih boraca i da je u tim situacijama uspeo da zarobi njih nekoliko stotina, a između dve zasede je, kaže, u šumi kod Nove Kasabe video preko 500 Muslimana koji su poginuli u obračunu sa svojim saborcima koji su hteli da ih spreče u nameri da se predaju.

Iskaz Bojana Subotića, bivšeg pripadnika vojne policije 65. motorizovanog puka VRS, nije bio od pomoći bezbednjaku Glavnog štaba Ljubiši Beari kome je nedavno pred Žalbenim većem potvrđena kazna doživotnog zatvora zbog učešća u srebreničkom genocidu. To, međutim, nije odvratilo odbranu Ratka Mladića da pred većem sudije Orija/Orie istim argumentima pokuša da ospori teze optužbe o masovnim streljanjima srebreničkih Muslimana i učešću vojske bosanskih Srba u tom zločinu.

◀ Bojan Subotić, svjedok odbrane Ratka Mladića

Svedok je u izjavi timu odbrane i današnjem iskazu opisao razvoj događaja tokom jednog julske dana 1995. godine u Novoj Kasabi i njenoj okolini. Tačan datum nije naveo, ali se može zaključiti da se radi o 13. julu, budući da je pominjao Mladićevo obraćanje zarobljenicima na fudbalskom igralištu u Novoj Kasabi.

Tog jutra u njegovu komandu došla je, kaže Subotić, Srkinja iz susjedstva i rekla da joj je kuća "puna Turaka", odnosno Muslimana, pa su se svedok i jedan vojnik uputili da izvide situaciju. Upali su u zasedu grupe od oko 1.000 muslimanskih vojnika sa oko 30-40 mitraljeza, ali su njih dvojica uzvratili vatru i uspeli da se spasu. Zatim je sa nekoliko vojnika u borbenom vozilu krenuo prema Konjević Polju u pravcu odakle je dopirala pucnjava, ali je

nakon prelaska mosta u Novoj Kasabi upao u novu zasedu. Jedan vojnik mu je ranjen a vozilo oštećeno, pa je naredio da se na napadače, za koje nije znao ni ko su, ispali suzavac. Uspeo je da ih odvрати i potera u šumu.

Vatra je utihnula, a svedok i njegovi vojnici se još nisu ni pribrali kada im je "iza leđa" prišla grupa od oko 15 Muslimana koji su zatražili da se predaju. Ispričali su da muslimanski komandanti, pre svih Zulfo Tursunović, ubijaju sve koji žele da se predaju. Svedok se sa zarobljenim Muslimanima uputio ka šumi i tamo je, kaže, zatekao "stravičan prizor". Na livadi je bilo preko 500 ubijenih ljudi koji su, po njegovim saznanjima, stradali tako što su "protivnici ideje o predaji" na njih bacali bombe. Bilo je, kaže, i obešenih ljudi, ali i nekoliko ranjenika koje su on i vojnici u njegovoj pratnji povelili sa sobom.

Javljeno im je da se dole, gde je parkirano borbeno vozilo kojim su došli, srpskim vojnicima predalo oko 200 Muslimana. Subotić i njegova pratnja su, kaže, na povratku upali u zasedu, treću tog dana. Napadnuti su i razoružani od strane 200 pripadnika Armije BiH, a onda se desilo nešto neobično. Svedok je napadačima koji su ga zarobili predložio da se predaju, iako su oni njega zarobili, na šta su začudo pristali. "Ni danas mi nije jasno kako se to izdešavalo", rekao je Subotić.

Više stotina Muslimana odvedeno je na fudbalsko igralište u Novoj Kasabi, gde se već nalazio jedan broj zarobljenika. Njima se, kaže Subotić, obratio general Mladić. Rekao im je da će biti "smešteni, nahranjeni i razmenjeni", zbog čega su ga navodno nagradili aplauzom. Svedok izričito negira da je na igralištu tokom dana, a naročito u prisustvu optuženog generala, bilo ubistava zarobljenih Muslimana od strane pripadnika srpske vojske. Ljudi su, opisao je, sa igrališta autobusima prebačeni u Bratunac, a svedok je, kaže, pratio konvoj do bratunačke osnovne škole "Vuk Karadžić", gde je zarobljenike preuzela civilna policija. Optužba tvrdi da su nakon toga prevezeni na područje Zvornika i streljani.

Unakrsno ispitivanje Bojana Subotića biće obavljeno najverovatnije u ponedeljak, pošto se do kraja tekuće sedmice očekuju iskazi nekoliko svedoka odbrane putem video linka.

2015-03-10

HAG/DEN HAAG

HOTEL "HAJAT" U TRNOPOLJU

Nastojeći da uslove u 'prihvatnom centru' Trnopolje predstavi u što boljem svetlu, svedok Mladićeve odbrane Branko Berić rekao da su nesrpski civili imali bolju hranu od srpskih stražara, da su mogli da roštiljaju, čak peku i jaganjce za Bajram, a u pohvalama je otišao toliko daleko da je logor uporedio sa hotelom "Hajat". Pre njega, svedočio Milenko Đurić iz Kotor Varoši koji je za zločin nad oko 150 Muslimana u selu Grabovica optužio "majke ubijenih srpskih dečaka" i druge osvetoljubive civile.

◀ Branko Berić, svjedok odbrane Ratka Mladića

Prvi u nizu svedoka odbrane Ratka Mladića koji će ove sedmice iskaze dati putem video linka – bivši pripadnik srpske Teritorijalne odbrane iz Kotor Varoši Milenko Đurić – saslušan je jutros u rekordno kratkom roku, za svega 9 minuta. Za to vreme potvrdio je istinitost izjave timu odbrane i pročitao je sažetak tog dokumenta.

Svedok je u maju 1992. godine mobilisan i raspoređen da kao "teritorijalac" čuva svoje selo Rastik. Krajem juna je zarobljen od strane pripadnika Armije BiH iz susjednog sela Večići i držan je zajedno sa drugim srpskim zarobljenicima u podrumu jedne kuće. Tu su zlostavljani i premlaćivani, a neki i ubijeni. U izjavi navodi da su njegovi mučitelji pred Državnim sudom BiH osuđeni na višegodišnje zatvorske kazne.

◀ Milenko Đurić, svjedok odbrane Ratka Mladića

Oslobođen je nakon 105 dana, a kasnije je saznao da se lokalno srpsko stanovništvo zbog svojih žrtava osvetilo nad muslimanskim zarobljenicima u Grabovici. Čuo je da vojska bosanskih Srba nije mogla da spreči osvetu, a najagresivnije su, kaže, bile "majke ubijenih srpskih dečaka". Odbrana nije imala dodatnih pitanja za svjedoka, a nije ga unakrsno ispitivao ni tužilac koji očito smatra da se informacijama iz druge ruke ne mogu pobiti dokazi o odgovornosti Mladićeve vojske za masakr nad oko 150 zatočenika iz Grabovice.

Nakon Đurića, sa istog mesta video linkom je svedočio Branko Berić, bivši pripadnik pozadinske baze prijedorske Teritorijalne odbrane čiji je komandant Slobodan

Kuruzović ujedno bio upravnik Trnopolja – po tužiocu jednog od tri prijedorska logora, po odbrani 'prihvatnog centra' u kojem je nesrpskim civilima pružana zaštita. Svjedok je od kraja maja do kraja jula 1992. godine svakodnevno boravio u Trnopolju.

Hvaleći uslove u Trnopolju, naveo je da su nesrpski civili imali bolju hranu nego srpski čuvari, jer su snabdevani svakodnevno od strane međunarodnog Crvenog krsta. Imali su i ambulantu, a mogli su da odlaze kućama preko dana i vraćaju se uveče. Ponovio je više puta izrečenu tezu odbrane da Trnopolje nije bilo ograđeno žicom, već da se žica vidi jer su strani novinari u leto 1992. godine snimali iz ograđenog prostora. Na pomenutom snimku se vide neuhranjeni mladići, a za jednog od njih svjedok tvrdi da je pre rata bolovao od tuberkuloze i da je zato bio mršav. Tvrdi da u Trnopolju "niko nikada nikoga nije povukao za uvo", a kamoli da je bilo ubistava civila. U odnosu na Omarsku i Keraterm, za koje ne spori da su bili logori, uslovi u Trnopolju po svjedoku su bili ravni onima u hotelu "Hajat".

Kako je onda došlo do toga da Muslimani koji su bili u Trnopolju to mesto nazivaju logorom? Berić kaže da su mu nakon rata rekli da su u trećim zemljama dobijali različite privilegije ako kažu da su bili u logoru, pa su zato prihvatilištu nadenuli ime koje mu ne pripada.

U unakrsnom ispitivanju tužilac Traldi je sugerisao da su iz Trnopolja civili izvođeni i potom ubijani na drugim lokacijama, a svjedok odgovara da je policija odvodila ljude, ali on ne zna jesu li završili u Omarskoj, Keratermu ili na stratištu. U izjavi odbrani Berić je "kategorički izneo" da upravnik logora Slobodan Kuruzović "nikada nikoga nije silovao". Optužba sugerishe da svjedok zapravo ne zna šta je upravnik radio noću, a ovaj odgovara da "predratni profesor i šarmantni gospodin" poput Kuruzovića nije imao potrebu da siluje, naročito ne "dame koje su boravile u lošim higijenskim uslovima".

Pošto je Berić tvrdio da su Trnopolje obezbeđivali "teritorijalci", a ne Mladićevi vojnici, tužilac je predočio nekoliko dokaza koji govore suprotno – izveštaj prijedorskog šefa policije Sime Drljače u kojem se navodi da "otvoreni prijemni centar Trnopolje obezbeđuje VRS", kao i deo iskaza sa suđenja šefu Kriznog štaba Prijedora Milomiru Stakiću u kojem major Kuruzović tvrdi da je TO obezbeđivala Trnopolje samo par prvih dana, a da je obezbeđenje potom preuzela vojska.

2015-03-11

HAG/DEN HAAG

ZA ZLOČINE SU KRIVI "BOLESNI LJUDI"

Jednog od počilaca ubistva Hrvata u selu Škrljevitica Danilušku Kajteza današnji svjedok Mladićeve odbrane Tomislav Delić predstavio kao "bolesnog čoveka" koji je na svoju ruku činio zločine, a tužilac predočio dokaze da je ovaj bio pripadnik vojske bosanskih Srba i da je ubistvo počinio po Delićevom naređenju.

◀ Tomislav Delić, svjedok odbrane Ratka Mladića

Bivši pripadnik Šeste sanske brigade Tomislav Delić je, svedočeci video linkom u odbranu Ratka Mladića, tvrdio da zločine nad nesrbima u Sanskom Mostu nisu počinili vojnici već "ljudi sa strane" i "odmetnuti pojedinci". U izjavi je izričito naglasio da niko iz njegovog bataljona nije bio umešan u zločine. Kaže da je u naselju Mahala video da se pljačkaju napuštene muslimanske kuće, ali taj zločin pripisuje "kriminalcima iz Banja Luke" koji su se presvukli u uniforme Srpskih odbrambenih snaga (SOS) iz Sanskog Mosta.

U optužnici protiv Mladića Sanski Most se navodi na popisu opština u kojima je kampanja progona 1992.

godine dosegla razmere genocida, a među pobrojanim zločinima je i pet masovnih ubistava nesrpskih civila. Svedok tvrdi da je učestvovao u "razoružavanju" sela Vrhpolje i Hrustovo, ali tvrdi da ne zna mnogo o ubistvu više desetina ljudi na tim lokacijama. "Na osnovu svog razmišljanja" je, kaže, došao do zaključka, da se radilo o osveti za ubistva Srba u Drugom svetskom ratu.

◀ Bojan Subotić, svjedok odbrane Ratka Mladića

Najveći deo unakrsnog ispitivanja posvećen je ubistvu sedam hrvatskih civila u selu Škrljevita kod Sanskog Mosta. Incident je naveden u optužnici, a na poziv optužbe o tome je svedočio jedini koji je preživio streljanje – Grgo Stojić. On je identifikovao četvoricu počinitelja, među kojima Danilušku Kajteza, bivšeg pripadnika jedinice SOS, ujedno i prvog suseda današnjeg svedoka iz sela Kruhari.

Delić je danas o Kajtezu rekao sve najgore, navodeći da se radi o "bolesnom čoveku" koji je samo na papiru bio pripadnik Srpskih odbrambenih snaga, jedinice koja je u početku delovala samostalno, a posle ušla u sastav Šeste sanske brigade. Na popisu pripadnika te formacije

pominje se i svedokovo ime, ali on tvrdi da ga je tamo neko "samo formalno upisao".

Tužilac je predočio pismo koje je Daniluška Kajtez iz banjalučkog pritvora, gde je čekao suđenje za zločin u Škrljeviti, uputio funkcioneru SDS iz Sanskog Mosta Vladi Vrkešu i "ostaloj gospodi". Kajtez u pismu traži od Vrkeša da se založi za njegovo oslobađanje, kao što se oslobađaju i njegove "kolege koji su takođe ubijali balije i ustaše". Ako se to ne desi, okrivljeni preti da će otkriti po čijim je nalogima radio, između ostalog i da je ubistvo u Škrljeviti počinio "po naređenju Tome Delića i Vlade Vrkeša".

Delić tvrdi da "od toga nema ništa", odnosno da je u pismu navedena neistina. "Gospodine sudija, on bi se i na vas pozvao da vas je poznavao", rekao je svedok obraćajući se predsedavajućem. Kajtez je, primećuje tužilac, nakon pretnji izrečenih u pismu u martu 1995. godine pušten iz pritvora i za zločin u Škrljeviti nikada nije osuđen. Mnogo godina kasnije Državni sud u Sarajevu osudio ga je na 12 godina zatvora zbog zločina nad zatočenicima koji su se ugušili u kamionu tokom prevoza iz Sanskog Mosta do Manjače.

U drugom delu današnjeg zasedanja okončan je iskaz bivšeg vojnog policajca iz 65. zaštitnog puka VRS Bojana Subotića, koji je svedočenje počeo u ponedeljak. U unakrsnom ispitivanju on je negirao doprinos svoje jedinice srebreničkom genocidu. Tvrdio je da su on i drugi pripadnici vojne policije 13. jula 1995. godine pratili konvoj sa zarobljenicima od Nove Kasabe do Bratunca i tamo ih predali civilnim policajcima. Usput, kaže, nisu primetili ništa čudno, pa ni posledice streljanja oko hiljadu ljudi u poljoprivrednom skladištu u Kravici. Bili su, objašnjava, koncentrisani na pratnju konvoja i nisu obraćali pažnju na objekte pored kojih su prolazili.

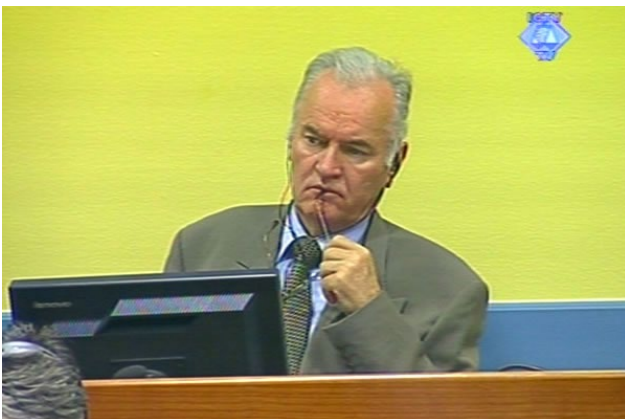
Suđenje Ratku Mladiću se nastavlja sutra.

2015-03-12

HAG/DEN HAAG

MLADIĆEVA ODBRANA: VIŠE VREMENA I NOVCA ZA ISTRAGU O TOMAŠIĆI

Odbrana Ratka Mladića se protivi predlogu da izvođenje tužiočevih dodanih dokaza o masovnoj grobnici Tomašica kod Prijedora počne u maju ove godine i traži odlaganje bar do sredine avgusta, ali i dodatna novčana sredstva za svoju istragu.

◀ Ratko Mladić u sudnici Tribunala

Odbrana Ratka Mladića danas je dostavila podnesak u kojem odgovara na poziv Pretresnog veća da se izjasni o mogućnosti da se ponovno otvaranje dokaznog postupka optužbe u kojem će biti predočeni dokazi o masovnoj grobnici Tomašica kod Prijedora održi u maju ili junu ove godine. Odbrana u podnesku zahteva više vremena i novca za istragu i pripremu da odgovori na tužiočeve dokaze o Tomašici.

Veće je, podsetimo, u oktobru prošle godine odobrilo tužiočev zahtev za ponovno otvaranje dokaznog postupka, kako bi predočio dokaze o masovnoj grobnici Tomašica kod Prijedora, koji mu nisu bili dostupni tokom "regularnog dela" izvođenja dokaza. Grobnica sa više stotina tela nesrpskih žrtava otkrivena je u rudniku

Tomašica u novembru 2013. godine, a tužilac je najavio da će tokom mini dokaznog postupka na tu temu izvesti sedam svedoka o činjenicama i šest eksperata. Veće je najavilo da bi to moglo da se desi u maju ili junu ove godine.

Obrana, međutim, traži da rok bude pomećen kako bi joj se omogućilo adekvatno vreme za pripremu. Branioći zato predlažu da se dokazi postupak optuženog generala, koji je u toku, nastavi do 1. maja ove godine i da se potom suđenje prekine do završetka letnje sudske pauze, odnosno do 16. avgusta. Tek nakon tog datuma tužilac bi, po predlogu odbrane, počeo izvođenje dokaza o Tomašići.

Osim toga, odbrana traži od suda dodatna sredstva za istragu. U podnesku se napominje da je sav novac koji je do sada dobijen od Tribunala potrošen i branioći očekuju finansijski dodatak koji bi im omogućio da pripreme adekvatan odgovor na tužiočeve dokaze o Tomašići, pre svega one koji će biti izvedeni putem ekspertskih izveštaja.

Ratko Mladić se tereti za učešće u četiri udružena zločinačka poduhvata u BiH, a dokazi o Tomašići mogli bi biti od značaja u vezi sa delovima optužnice u kojima se navodi da je Prijedor jedna od šest opština u kojima je 1992. godine počinjen genocid nad nesrpskim stanovništvom.

2015-03-12

HAG/DEN HAAG

POLITIKA NEKAŽNJIVOSTI U VOJSCI REPUBLIKE SRPSKE

Svedočenjem Miše Rodića, bivšeg obaveštajca 43. prijedorske brigade, odbrana je nastojala da ukaže na multietnički karakter Vojske Republike Srpske a tužilaštvo na politiku nekažnjivosti koji je sprovodila u odnosu na počinioce zločina nad nesrpskim stanovništvom.

◀ Mišo Rodić, svjedok odbrane Ratka Mladića

Mada je izjava Miše Rodića poverljivog karaktera, iz sažetka koji je branilac Ratka Mladića pročitao u sudnici moglo se saznati da je svedok učestvovao u ratu u Hrvatskoj od novembra 1991. kao i da je od maja naredne godine prebačen u organ za obaveštajne i bezbednosne poslove 43. prijedorske brigade VRS.

Prema sažetku, Rodić nije bio u Prijedoru 30. maja 1992. kada je došlo do napada na grad, ali je kasnije učestvovao u ispitivanju zarobljenih pripadnika Zelenih beretki. Iz tih saslušanja je, kaže, saznao da Zelene beretke nisu bile za mirno rešenje sukoba za razliku od srpskih snaga koje su odlagale primenu sile "stvarajući mogućnost" za Krizni štab muslimanskog naroda na području Prijedora da

"prihvate postojeće stanje – Republiku Srpsku i VRS". U tim okolnostima, ukazao je, svim nacionalnostima u Prijedoru bi bila garantovana bezbednost.

Nastojeći da ukaže na multietnički karakter vojske, branilac Branko Lukić je ispitivao svedoka o popisu oko 380 lica nesrpske nacionalnosti koji su navodno od 1991. do kraja rata bili u sastavu JNA a potom VRS, zatim o spiskovima oficira i informacijama iz dokumenata o osobama sa nižim činovima. U unakrsnom ispitivanju, Rodić je objasnio da je spisak vojnih obveznika koji nisu bili Srbi, sastavio "ovlašćeni referent", da je dostavljen na zahtev odbrane te da obuhvata i ljude koji su mobilisani nakon što su okončane borbe u Prijedoru.

Odgovarajući na pitanja tužioca Artura/Arthur Traldija, Rodić je potvrdio da je od juna 1992. godine organ bezbednosti 43. prijedorske brigade bio smešten u zgradi preduzeća "Kozarac putevi", preko puta logora Keraterm. I pored toga, Rodić je, po rečima tužioca, uspeo da "ne sazna" da je Keraterm bio "logor za ratne zarobljenike". Kako je objasnio, on je bio zadužen za obaveštavanje a ne bezbednost u organu za obaveštajno-bezbednosne poslove.

Rodić je, potom, rekao da nikad "do danas" nije čuo za sobu 3 u logoru Keraterm u kojoj je u noći između 24. i 25. juna 1992. ubijeno više od 150 ljudi dovedenih nakon "čišćenja" u predelu Brda i Biščana, naseljenih muslimanskim stanovništvom. Za "pogubljenje" je, kaže, čuo, "po pričanju", dodajući da su organi bezbednosti imali mnogo više informacija od obaveštajaca. Prema onome što je saznao, ljudi su ubijeni iz "odmazde za jednog poginulog policajca". Naglasio je, međutim, da "nije vršio istragu" i da ne zna ko su bili počinioći.

Po tužiocu, ista politika nekažnjivosti je primenjena i u slučaju Zorana Žigića, rezervnog policajca osuđenog u Tribunalu na 25 godina zatvora zbog zločina protiv čovečnosti počinjenih u prijedorskim logorima. Žigić je 1992. "uhapšen zbog krađe" ali je ubrzo vraćen u jedinicu zato što je bio "sposoban i dobar poznavalac eksploziva".

Dokazni postupak odbrane bivšeg komandanta Glavnog štaba Vojske Republike Srpske nastavlja se u ponedeljak 16. marta.

2015-03-16

HAG/DEN HAAG

DA LI JE PODELA MUP BIH BILA PLANIRANA ILI IZNUĐENA?

Svedočeći u odbranu Ratka Mladića, policijski general Milenko Karišik tvrdio da je muslimanska strana MUP BiH pretvorila u "sredstvo za zastrašivanje Srba", zbog čega je došlo do raskola, a tužiteljica ga suočila sa dokazima o tome da je podela bila unapred planirana od strane rukovodstva bosanskih Srba.

◀ Milenko Karišik, svjedok odbrane Ratka Mladića

Bivši visoki funkcioner policije bosanskih Srba Milenko Karišik je danas podržao tezu odbrane Ratka Mladića o odgovornosti "muslimanske strane" za rat u BiH. On je predratnog ministra policije BiH Aliju Delimustafića i Stranku demokratske akcije optužio da su preko Ministarstva unutrašnjih poslova sproveli stranačku politiku, ne obazirući se na sporazume sa srpskom stranom, zbog čega je došlo do podele.

Karišik tvrdi da je SDA uoči rata praktično preuzela MUP postavljajući svoje ljude na ključna mesta i angažujući veliki broj muslimanskih rezervnih policajaca, uglavnom iz Sandžaka. Policija BiH se, tvrdi svedok, vremenom pretvorila u "sredstvo za zastrašivanje Srba". Kada je

u proleće 1992. godine situacija postala neizdrživa, navodno je postignut sporazum o podeli policije na srpski i muslimansko-hrvatski deo.

Svedok je tada od zamenika komandanta specijalaca MUP BiH postao komandant specijalne policije bosanskih Srba. Na toj funkciji je ostao do 1995. godine, kada je imenovan za načelnika Resora javne bezbednosti. Tužiteljica Melisa Pak/Melissa Pack je u unakrsnom ispitivanju sugerisala da je odvajanje srpskog MUP bilo jednostrano, bez ikakvog sporazuma sa drugom stranom. Predočila je dokumente iz kojih se vidi da je predsednik bosanskih Srba Radovan Karadžić najavio podelu policije, a ministar MUP Momčilo Mandić je 31. marta 1992. godine sproveo u delo. Zatim je predočeno pismo Alije Delimustafića od istog datuma u kojem se protivi podeli i poziva radnike policije da ostanu jedinstveni, bez obzira na nacionalnu pripadnost. Karišik je uglavnom odbijao da komentariše pomenute dokumente, navodeći da se radi o političkim odlukama koje prvi put vidi.

U izjavi timu odbrane svedok je specijalnu policiju bosanskih Srba predstavljao kao profesionalnu jedinicu koja je nastojala da zavede red u Republici Srpskoj i obračuna se sa paravojnim formacijama. U sklopu tih nastojanja, njegovi specijalci su, objašnjava, zajedno sa 65. zaštitnim pukom vojske bosanskih Srba tokom 1992. godine učestvovali u hapšenju pripadnika Žutih osa, paravojne grupe od oko 170 ljudi koja je delovala na području Zvornika, a odbila je da se potčini komandi regularnih oružanih snaga.

Na braničovo pitanje koga su Žute ose maltretirale i pljačkale, svedok odgovara da su "većinsku torturu" trpeli Srbi, a u "manjoj meri" i Muslimani. Kada se u raspravu uključio predsedavajući sudija, svedok je pojasnio da su meta bili svi građani Zvornika, a pošto su Muslimani tada u gradu bili manjina, u skladu sa tim su u manjoj meri bili i žrtve.

Svedok je u izjavi timu odbrane negirao da je u julu 1995. godine imao saznanja o nasilnom proterivanju muslimanskih civila i masovnim ubistvima muških zarobljenika iz Srebrenice. Sutra će biti nastavljeno unakrsno ispitivanje na tu temu.

Ratko Mladić je danas više puta opomenut zbog glasnog govora i nestašnog ponašanja u sudnici, a u jednom trenutku je dobio "ukor pred isključenje" zato što je komunicirao sa svedokom, što mu je veće odavno izričito zabranilo.

2015-03-17

HAG/DEN HAAG

NEOBAVEŠTENOST "VRHUNSKOG PROFESIONALCA"

Suprotno navodima Milenka Karišika da o srebreničkoj operaciji ni danas ne zna ništa, a kamoli u vreme kada izvedena, optužba predočila dokumente iz kojih se vidi da je redovno izvešten o angažovanju policije u napadu na Srebrenicu, zarobljavanju muslimanskih muškaraca i, konačno, da je nakon rata učestvovao u izdavanju lažnih dokumenata pripadnicima vojske koji su učestvovali u streljanju Muslimana na farmi Branjevo.

U izjavi timu odbrane Radovana Karadžića, koja je juče uvedena u dokaze i u predmetu Ratka Mladića, policijski general Milenko Karišik je tvrdio da u julu 1995. nije imao nikakvih saznanja o proterivanju muslimanskih civila, niti o zarobljavanju i streljanju srebreničkih muškaraca. Tvrdio je da je u to vreme bio član štaba na Palama i da se bavio isključivo sarajevskim ratištem, bez angažmana u vezi sa Srebrenicom.

Odgovarajući na pitanja sudija, svjedok je nadgradio izjavu navodima da čak ni danas ne zna šta se događalo nakon pada Srebrenice. U jednom trenutku, međutim, izjavio je sledeće: "Ja danas ne znam da su civili deportovani, znam samo da je bilo zarobljavanja muslimanskih vojnika". A onda je ustuknuo i ponovo rekao da ni tada ni sada nije znao da je zarobljavanja bilo. Upitan da objasni kako je moguće pomiriti dve oprečne izjave, lakonski je odgovorio: "Možda sam pogrešno shvaćen".

Tužiteljica Melisa Pak/Melissa Pack je pokušala da utvrdi šta je svjedok mogao da zna tokom srebreničke operacije. On je tada, osim u policijskom štabu na Palama, bio i načelnik Resora javne bezbednosti sa sedištem u Bijeljini. Potvrdio je da su ga smatrali "vrhunskim profesionalcem". Ne poriče da se 10. i 11. jula 1995. godine, dakle u vreme Srebrenice, u dva navrata sreo sa Karadžićem, ali tvrdi da su razgovarali isključivo o sarajevskom ratištu.

Tužiteljica je predočila dokument od 10. jula sa potpisom zamenika ministra policije Tomislava Kovača, kojim se nalaže da se deo snaga MUP na čelu sa zamenikom komandanta specijalne brigade Ljubomirom Borovčaninom sa sarajevskog ratišta prekomanduje u Srebrenicu. Naređenje je izdato štabu MUP na Palama, a Karišik kaže da je on bio "samo član štaba" i "nije siguran" da je naređenje video. Na pitanje da li zna da su pripadnici specijalne brigade 13. jula 1995. godine u skladištu u Kravici ubili više od 1.000 zarobljenika, očekivano je odgovorio da tada "ništa nije znao", a da je nakon rata "za incident čuo iz medija".

Budući da je bio "samo član", tvrdi da nije pročitao ni depešu Borovčanina upućenu 13. jula 1995. štabu na Palama u kojoj se navodi da je prethodne noći u borbama oko Konjević Polja ubijeno 200, a zarobljeno 1.500 Muslimana i da "cifra iz sata u sat raste". Istog dana je na njegovo ime je upućen izveštaj načelnika Državne bezbednosti Dragana Kijca u kojem se navodi da je prethodne noći, takođe kod Konjević Polja, zarobljeno 300 Muslimana. On tvrdi da se radilo o dokumentu "izveštajnog karaktera", što znači da ga nije morao pročitati. Po potrebi je čas tvrdio da je najveći deo vremena tokom jula 1995. godine proveo u Bijeljini, a odmah zatim da je uglavnom bio na Palama.

Karišikov angažman u srebreničkoj operaciji se, ukazuje tužiteljica, proteže na januar 1996. godine kada je, po nalogu Dragana Kijca, posleratnog ministra policije, učestvovao u izdavanju lažnih dokumenata pripadnicima Desetog diverzantskog odreda VRS koji su učestvovali u likvidaciji zarobljenih Srebreničana na farmi Branjevo kod Zvornika. U dokumentu se navodi da se radi o "stranim državljanima" i licima protiv kojih je Haški tribunal podigao optužnice. Karišik u tome ne vidi ništa sporno i navodi da "sve policije sveta" izdaju lažna dokumenta po potrebi, u ovom slučaju na molbu vojne obaveštajne službe. Tvrdi da nije znao da je cilj bila zaštita pomenutih lica od krivičnog gonjenja, a tvrdi da čak nije siguran da je tada znao da Haški tribunal uopšte postoji.

2015-03-18

HAG/DEN HAAG

TAJ NEPRIJATNI MIRIS LEŠEVA

Dragoslav Trišić, bivši pomoćnik komandanta Bratunačke brigade VRS, tvrdi da nije ništa znao o masovnim pogubljenjima zarobljenih Muslimana u Srebrenici u julu 1995, osim što je čuo glasine o incidentu u Kravici. Iako je živio u Bratuncu nije osjetio "taj neprijatni miris" leševa koji se širio gradom tokom operacije premiještanja tijela na nove lokacije u septembru i oktobru 1995. godine.

◀ Dragoslav Trišić, svjedok odbrane Ratka Mladića

Dragoslav Trišić je u vrijeme srebreničke operacije VRS bio pomoćnik komandanta Bratunačke brigade. U izjavi odbrani je naveo da je 12. jula 1995. u Potočarima vidio Ratka Mladića dok je stanovništvu Srebrenice govorio da će biti prevezeni u Tuzlu što su oni prihvatili "s odobravanjem". Tvrdi da u Potočarima nije vidio odvajanje muškaraca od žena i djece, kao ni da je srpska vojska primjenjivala silu.

Trišić je naveo da je sljedeći dan proveo u svom stanu u Bratuncu i da u noći između 13. i 14. jula "nije primijetio ništa neobično". Bratunac je te noći, prema dokazima optužbe, bio pun zarobljenih muškaraca od koji su neki tu ubijeni a ostali su sljedećeg dana transportovani u

područje Zvornika gdje su pogubljeni. Čuo je da je 13. jula u Kravici došlo do pucnjave nakon što je jedan zarobljenik napao policajca, a ostali pokušali pobjeći, pa je na njih otvorena vatra. U Kravici je, po optužnici, tog dana strijeljano oko 1.000 zarobljenika.

Odgovarajući na pitanja tužiteljice Kerolin Edžerton/Carolyn Edgerton, Trišić je potvrdio da je 19. oktobra 1995. prisustvovao sastanku na kojem je kapetan Momir Nikolić obavijestio prisutne da Bratunačka brigada, po naređenju Glavnog štaba, vrši "asanaciju terena". Nakon izbjegavanja direktnog odgovora Trišić je na kraju, ipak, potvrdio da je tada saznao da je Glavni štab naredio da se tijela ubijenih iz Srebrenice iskopaju i premjeste na nove lokacije. Rekao je, međutim, da on lično nije bio zadužen za asanaciju i da ne zna ništa o tome.

Tužiteljica je suočila svjedoka sa njegovim iskazom u predmetu Popović i drugi u kojem je rekao da je "od prijatelja"

saznao da su ubijeni iz skladišta u Kravici pokopani u selu Glogova. Svjedok je danas rekao da je to saznao od Dragana Mirkovića iz bratunačke Civilne zaštite koji je bio angažovan na "asanaciji", odnosno prekopavanju grobnica i premiještanju tijela na nove lokacije. Ta operacija je sprovedena u septembru i oktobru 1995. godine, kada su tijela hiljada pogubljenih premještena na nove lokacije kako bi se zločin prikrio.

Tužiteljica je citirala izjavu svjedoka-insajdera koji je rekao da susvi znali da se tijela ubijenih Srebreničana tokom operacije asanacije prevoze kamionima i da su čak djeca pored puta pronalazila ruke i noge. Taj svjedok je rekao da se karakteristični miris raspadnutih tijela tih dana mogao osjetiti čak u njegovom stanu u Bratuncu. Trišić, koji je također živio u Bratuncu, nekih pedesetak metara od hotela Fontana, je međutim ostao pri tome da nije ništa vidio i da nije osjetio taj neprijatan miris leševa.

2015-03-19

HAG/DEN HAAG

OD ODBRANE DO SAMOODBRANE

General Dragiša Masal pozvan u Hag da bi branio Ratka Mladića, ali se vremenom njegov iskaz pretvorio u "samoodbranu" od sugestija tužioca da je odgovoran za granatiranje civilnih područja Goražda, spaljivanje sela, protivpravno zatvaranje civila i otmicu u Štrpcima.

◀ Dragiša Masal, svjedok odbrane Ratka Mladića

Tokom rata u BiH, penzionisani general vojske bosanskih Srba Dragiša Masal obavljao je najviše vojne funkcije – od februara 1993. godine bio je komandant Taktičke grupe Višegrad koju je činilo pet brigada, a od avgusta naredne godine do kraja rata bio je načelnik artiljerije u Glavnom štabu VRS. Odbrana Ratka Mladića, na čiji poziv svedoči, ukazuje da je svedok koristio visoke vojne položaje da bi odbranio srpsko ali i muslimansko stanovništvo, dok optužba sugeriše da je bio umešan u ratne zločine.

U izjavi timu odbrane Masal je naveo da njegove jedinice nisu sprečavale prolazak humanitarnih konvoja ka enklavama Srebrenica, Žepa i Goražde, iako se znalo da se u njima švercuje oružje i vojna logistika za muslimanske

borce. Tvrdi da je vojska bosanskih Srba poštovala prekide vatre i da se angažovala na zaštiti nesrpskog stanovništva.

Svedok je po zahtevu optužbe upozoren po Tribunalovom pravilu 90E koje mu omogućava da ne odgovara na pitanja koja bi ga mogla inkriminisati za slučaj da se protiv njega pokrene krivični postupak. Kako je ispitivanje odmicalo, postajalo je jasnije na kakva se dela misli.

Prvo, tužilac je predočio Masalovo naređenje da se enklava Goražde u februaru 1993. godine danima neprekidno gađa sa "dva do tri projektila neparnim satima", zatim da se 12. februara paljba prekine, a onda da se sutradan "po reonu pijace" nastavi gađanje "jakom vatrom". Tužilac sugeriše da je ideja bila da stanovništvo pomisli da su napadi prestali da bi se u subotu što više ljudi okupilo na pijaci, koji bi onda postali laka meta Masalovih artiljeraca. Svedok je na različite načine pokušao da se opravda – isprva je tvrdio da se naređenja ne seća, zatim da tokom rata pijace nisu funkcionisale, kao i da se na tržnici u Goraždu okupljala vojska.

Upitan da li je u subotu pijaca granatirana, rekao je da o tome nije izvešten. "Hoćete da kažete da ste se igrali rata i da niste dobijali izveštaje o izvršavanju vaših naređenja", pitao je sudija Moloto, a svedok uzvratilo da je primao izveštaje ali da se ovog konkretnog ne seća. Izveštaja o gađanju pijace nema, ali je tužilac tokom današnjeg ispitivanja predočio niz dokumenata iz kojih se vidi da su civilna područja Goražda često bila meta artiljerije bosanskih Srba.

U nastavku ispitivanja tužilac je ukazivao na svedokovu ulogu u otmici 18 Bošnjaka i jednog Hrvata iz voza u Štrpcima 27. februara 1993. godine, nakon čega im se gubi svaki trag. Otmica se dogodila na delu pruge Beograd-Bar koji prolazi kroz deo BiH koji je tada kontrolisala Druga podrinjska brigada Luke Dragičevića, u sastavu Masalove Taktičke grupe. U dokaze je danas uvršteno svedokovo naređenje potčinjenim brigadama izdato 21. februara 1993. godine po nalogu Radovana Karadžića. Masal u njemu zahteva da bude informisan o "zarobljenim Muslimanima sa teritorije Sandžaka" i nastavlja: "A ako ih nemate, smesta ih zarobite". Svedok priznaje da je izdao pomenuto naređenje, ali da u njemu nije mislio na civile već na "Muslimane koji su išli od Sandžaka ka Goraždu i Sarajevu".

Pored toga, danas je predočen veliki broj dokumenata iz kojih se vidi da su u zoni odgovornosti Masalove Taktičke grupe vršeni napadi na muslimanska civilna područja, uključujući škole i džamije, kao i da su sela spaljivana, ali on tvrdi da se radi o propagandi neprijatelja i neistinama međunarodnih posmatrača. Pokazani su mu i dokumenti vojske bosanskih Srba iz kojih se vidi da je u njegovoj zoni odgovornosti bilo civilnih zatvorenika, među kojima su starci od preko 70 i devojčice mlađe od 10 godina, a on kaže da su uhapšeni pre nego što je postao komandant Taktičke grupe Višegrad. U naređenju za napad na područje Goražda od 11. aprila 1994. godine Masal prenosi Mladićeve reči: "Gurajte energično napred, Turci moraju nestati sa ovih prostora".

Dok je Masal bio načelnik artiljerije u Glavnom štabu, u upotrebi su, ukazuje tužilac, bile modifikovane avio bombe, poznate po nepreciznosti i velikoj razornoj moći. U dokaze je, između ostalog, uvršten izveštaj Glavnog štaba od 15. juna 1995. godine u kojem se navodi da su "u znak odmazde" na muslimanska sela ispaljene dve avio i jedna napalm bomba, kao i više minobacačkih granata. Svedok, međutim, kaže da to nije radio on, jer je tada bio u Drvaru, a na pitanje sudije da li se to desilo odgovorio je da ne zna i dodao: "očigledno, radi se o izveštaju".

Obrana će u ponedjeljk dodatno ispitivati Masala.

2015-03-20

HAG/DEN HAAG

TUŽILAŠTVO PROTIV ČETVOROMESEČNE PAUZE NA SUĐENJU MLADIĆU

Tužilaštvo smatra neprihvatljivim zahtev odbrane za gotovo četvorumesečni prekid suđenja kako bi se pripremila za izvođenje dokaza o masovnoj grobnici Tomašica kod Prijedora koje bi, po predlogu veća, trebalo da počne u maju ili junu, a po odbrani krajem avgusta ove godine.

◀ Ratko Mladić u sudnici Tribunala

Zahtev odbrane Ratka Mladića da se suđenje prekine na tri do četiri meseca kako bi se pripremili za izvođenje dokaza o masovnoj grobnici u Tomašici je zasnovan na "nizu pogrešnih i obmanjujućih argumenata", tvrdi tužilaštvo u danas objavljenom podnesku kojim traži da se zahtev odbrane odbaci. Grobnica sa posmrtnim ostacima više stotina žrtava je otkrivena u rudniku Tomašica kod Prijedora u septembru 2013. godine a tužilac namerava da u mini dokaznom postupku izvede sedam svedoka o činjenicama i sasluša šest eksperata.

Odgovarajući na predlog veća da u maju ili junu počne sa izvođenjem dokaza o masovnoj grobnici Tomašica, odbrana je prošle sedmice ukazala da im je za pripremu

potrebno tri do četiri meseca i više sredstava. Prema predlogu odbrane, Mladićev dokazni postupak trebalo bi da se prekine 1. maja, kako bi odbrana mogla da sprovede svoju istragu o Tomašici i pripremi se za pobijanje dokaza optužbe nakon letnje sudske pauze, u drugoj polovini avgusta ove godine.

U podnesku kojim se tome protivi, tužilaštvo navodi da odbrana obmanjuje veće tvrdeći da je tužilaštvo potrošilo više od dve godine na prikupljanje i sortiranje dokaza o Tomašici kao i da je načinilo propuste obelodanjivanju. Odbrana, takođe, tvrdi da mora da prođe kroz oko 1.000 dokumenata od kojih neki čak nisu ni prevedeni što, ukazuje tužilaštvo "nije istina".

Po oceni tužilaštva, nema "legitimne" osnove da se odbrani odobri tražena pauza u suđenju. Sada je na veću da odluči da li će i koliko vremena odobriti odbrani za dodatnu pripremu i istragu u vezi sa masovnom grobnicom u Tomašici.

Novi dokazi tužilaštva odnose se na delove optužnice u kojima se bivši komandant Glavnog štaba VRS tereti za genocid počinjen 1992. godine nad nesrpskim stanovništvom u šest opština u Bosni i Hercegovini, uključujući i Prijedor.

2015-03-23

HAG/DEN HAAG

KO SU TURCI IZ GORAŽDA?

Ukazujući da je cilj vojske bosanskih Srba bio da se iz Goražda protera nesrpsko stanovništvo, tužilac je predočio naređenje svedoka Dragiše Masala od 11. aprila 1994. godine u kojem se prenose Mladićeve reči: "Gurajte energično napred, Turci moraju nestati sa ovih prostora". Svedok objašnjava da izraz "Turci" koristio samo za neprijateljske vojnike, a nikada za muslimanske civile.

U prošlonedeljnom unakrsnom ispitivanju generala Dragiše Masala, tužilac je predočio niz dokumenata iz kojih se vidi da su artiljerijski napadi vojske bosanskih Srba na zaštićenu zonu Goražde doveli do razaranja civilnih područja i ubistava muslimanskog stanovništva. U današnjem dodatnom ispitivanju, odbrana Ratka Mladića je dokazivala je da se radilo o propagandi bosanske strane sa ciljem da se izazove NATO bombardovanje položaja vojske bosanskih Srba. U dokaze je uvedeno nekoliko dokumenata u kojima najviši međunarodni predstavnici kritikuju muslimanski stranu da preuveličava razmere stradanja civila u Goraždu.

Masal je rekao da je Operativna grupa Armije BiH u Goraždu raspolagala sa 15-16.000 vojnika, što je tri puta više od Taktičke grupe Višegrad kojom je on komandovao 1993. i 1994. godine. Na srpske položaje je, tvrdi, redovno

dejtvovano iz enklave, a odgovor nikada nije bio tako žestok da bi došlo do velikih razaranja i stradanja civila. Tužiočevim dokumentima od prošle sedmice iz kojih se vidi da je svedok lično naredio da se u Goraždu granatiraju civilna područja, uključujući gradsku tržnicu, odbrana je danas suprotstavila naređenja Mladića i Masala u kojima se, u drugom vremenskom periodu, takvi napadi strogo zabranjuju. Svedok objašnjava da su artiljerijski napadi bili zabranjeni da se ne bi narušilo primirje i tako izazvali NATO udari na srpske položaje.

Ukazujući da je cilj vojske bosanskih Srba bio da se zaštićene zone zauzmu a njihovo nesrpsko stanovništvo protera, tužilac je prošle sedmice predočio svedokovo naređenje za napad na Goražde od 11. aprila 1994. godine u kojem se prenose Mladićeve reči: "Gurajte energično napred, Turci moraju nestati sa ovih prostora". Masal je danas, odgovarajući na pitanje branioca Ivetića, objasnio da je izraz "Turci" označavao neprijateljske vojnike, a nikako civile. Cilj je, prema tome, bio da se proteraju vojnici Armije BiH i tako omogućiti povratak srpskog stanovništva u Goražde, objasnio je svedok.

U naređenju od 21. februara 1993. godine Masal je potčinjenim brigadama iz Podrinja naložio da ga informišu o "zarobljenim Muslimanima sa teritorije Sandžaka" i dodao: "Ako ih nemate, smesta ih zarobite". Sedam dana kasnije iz voza Beograd-Bar u Štrpcima oteto je 19 sandžačkih civila – 18 Bošnjaka i jedan Hrvat – ali svedok tvrdi da se u naređenju misli na zarobljavanje vojnika, a ne civila. Prošle sedmice je naveo da je mislio na Muslimane koji iz Sandžaka idu ka Sarajevu i Goraždu, a danas je pojasnio da se radilo o vojnicima iz Sandžaka koji su odlazili da se priključe Armiji BiH. Predsedavajući sudija Ori/Orie je primetio da su ti ljudi - ako su tek planirali da se priključe vojsci - još uvek bili civili, a ne vojnici. Masal je na to ponudio dodatno objašnjenje da su oni već bili naoružani i obučavani u Sandžaku i da se stoga može govoriti o vojnicima.

Dokazni postupak odbrane Ratka Mladića nastavljen je iskazom Vidoja Blagojevića, bivšeg komandanta Bratunačke brigade VRS koji je pred Tribunalom osuđen na 15 godina zatvora zbog pomaganja i podržavanja zločina u Srebrenici.

2015-03-24

HAG/DEN HAAG

"ZONA ODBRANE" VIDOJA BLAGOJEVIĆA

Iskazom bivšeg komandanta Bratunačke brigade, osuđenog u Tribunalu za srebrničke zločine, odbrana Ratka Mladića nastoji da dokaže da vojska bosanskih Srba nije izdavala "nelegalna" naređenja kojima bi se kršila pravila rata ili ugrožavali životi zarobljenika.

◀ Vidoje Blagojević, svjedok odbrane Ratka Mladića

Nisu postojale nikakve "nelegalne planske aktivnosti protiv muslimanskog stanovništva Srebrenice" u julu 1995. godine, jedna je od tvrdnji koju odbrana Ratka Mladića namerava da dokaže iskazom Vidoja Blagojevića, bivšeg komandanta Bratunačke brigade koji je u Tribunalu osuđen zbog "pomaganja i podržavanja ubistava bosanskih Muslimana u Bratuncu" i progona muslimanskog stanovništva Srebrenice Blagojević je, nakon odslužene tri četvrtine izrečene kazne od 15 godina zatvora, prevremeno oslobođen u decembru 2012. godine.

U izjavi Mladićevoj odbrani, Blagojević tvrdi da je naredba za borbeno dejstva na zaštićenu zonu Srebrenica, koju je izdala komanda Drinskog korpusa VRS u julu 1995, bila u skladu sa pravilima o borbenim akcijama i nije poticala ni na kakva kršenja zakona i običaja ratovanja. Napad VRS je bio posledica činjenice da je formiranje zaštićenih zona Srebrenice i Žepe "razjedinilo područje Podrinja" da enklave nisu bile demilitarizovane kako je predviđao sporazum o njihovom osnivanju, te da su iz njih muslimanske snage izvodile oružane napade na položaje VRS i posebno Bratunačke brigade.

Blagojević tvrdi da pre, tokom i nakon napada na enklave, od komande Drinskog korpusa ili Glavnog štaba VRS nije primio bilo kakvo "nelegalno" naređenje, niti je on lično ikada izdao naređenje kojim bi se kršili zakon i običaji ratovanja. Niko od pripadnika jedinica pod njegovom komandom nije učestvovao ni u jednom ubistvu bilo koga iz Srebrenice, niti je iz Bratunačke brigade ili nadređenih komandi ikada izdato naređenje kojim bi se "ugrozili životi" zarobljenika iz Srebrenice ili podsticale bilo kakve nelegalne aktivnosti.

Podsećajući da je u Tribunalu proglašen krivim za pomaganje i podržavanje srebreničkih zločina, tužiteljica je na početku unakrsnog ispitivanja pitala Blagojevića da li prihvata odgovornost za to. "To je nezakonita presuda ovog suda", rekao je svedok da bi nakon intervencije predsedavajućeg sudije, odgovorio da ne prihvata odgovornost za dela za koje je osuđen.

Kredibilitet svedoka tužiteljica je nastojala da dovede u pitanje ukazivanjem na niz dokumenata prema kojima je Blagojević u najmanju ruku morao da zna za zločine počinjene u zoni odgovornosti njegove brigade. Blagojević je to međutim negirao uglavnom dovodeći u pitanje činjenice koje proizlaze iz pokazanih dokumenata. Od toga da je

bio odgovoran za čitavo područje obuhvaćeno zonom odgovornosti Bratunačke brigade pa do negiranja sadržaja borbenih izvještaja koje je sam napisao u julu 1995. godine.

Blagojević, naime, tvrdi da je njegova odgovornost bila ograničena samo na "zonu odbrane" što je opisao kao liniju razgraničenja sa srebreničkom enklavom na jednoj strani a na drugoj komandna mesta i pozadinske jedinice. Na mapi koju mu je pokazala tužiteljica, međutim, nije mogao da precizira oblast za koju je bio odgovoran. Sudijama koji su insistirali da to učini požalio se pored ostalog i na slab vid.

Budući da je negirao da je 15. jula 1995. imenovan za komandanta snaga koje su učestvovala u operaciji pretraživanja i asanaciji terena nakon pada Srebrenice, tužiteljica je Blagojeviću pokazala redovni borbeni izvještaj od 16. jula 1995 u kojem se Drinski korpus obaveštava da je "komandant Bratunačke brigade obišao sve jedinice koje blokiraju neprijateljsko izvlačenje (...) izdao im zadatke i organizovao sadejstvo". Mada ne poriče da je napisao taj izvještaj, Blagojević tvrdi da se to što u njemu piše nije dogodilo.

Prema tužilaštvu ovaj dokument jasno ukazuje da je Blagojević koordinirao dejstva svih jedinica uključenih u operaciju čiji je ishod bio likvidacija neprijateljskih snaga u povlačenju. Pokušaji sudija da utvrde kako se borbeni izvještaj mogao sastojati od "laži" završavali su se Blagojevićevim odgovorom da je reč o "supoziciji". Šta je to supozicija, međutim, sudijama nije uspeo da objasni.

2015-03-25

HAG/DEN HAAG

KAKO SU ZAROBLJENI SREBRENIČANI ŠTIĆENI OD NAPADA NATO

Bivši komandant 65. zaštitnog motorizovanog puka VRS Milomir Savčić tvrdi da je naređenje od 13. jula '95. da se oko 1.200 zarobljenika sa fudbalskog igrališta u Novoj Kasabi smjeste u zatvorene objekte kako bi bili zaštićeni od "snimanja i fotografisanja sa zemlje i iz vazduha" bilo logično jer je postojala opasnost da ih greškom bombarduje NATO.

◀ Milomir Savčić, svjedok odbrane Ratka Mladića

Milomir Savčić, bivši komandant 65. zaštitnog motorizovanog puka VRS, je u izjavi odbrani Ratka Mladića komentarisao dokument pod naslovom "Procedura za postupanje sa ratnim zarobljenicima", upućen 13. jula 1995. sa Isturenog komandnog mjesta (IKM) u Borikama Zoranu Maliniću, komandantu bataljona vojne policije u Novoj Kasabi. Tadašnji Mladićev pomoćnik za bezbjednost, Zdravko Tolimir, nalažeda se oko 1.200 zarobljenika držanih na fudbalskom igralištu u Novoj Kasabi smjeste u zatvorene objekte kako bi bili zaštićeni od "snimanja i fotografisanja sa zemlje i iz vazduha". To naređenje, po tužilaštvu, ukazuje na namjeru da se zarobljenici sakriju, a potom pogube.

U izjavi odbrani Savčić je izrazio sumnju u autentičnost tog dokumenta. Smatra ga "neprihvatljivim" jer nije potpisan i jer, kako tvrdi, nije bilo IKM u Borikama. Tužilac je zato suočio Savčića sa njegovom izjavom istražiteljima tužilaštva iz 2005. godine u kojoj je rekao da je "bliže istini" da je dokument ipak autentičan. Danas, međutim, kaže da "prvi odgovor ne mora uvijek biti najsretniji", aludirajući da je 2005. godine bio pod pritiskom jer je saslušan u svojstvu osumnjičenog. Sada mu se čini da je "bliže istini" to da se ne može izjasniti ni da je autentičan ni da se radi o falsifikatu.

Savčić je potvrdio da je 13. jula nekoliko puta bio na vezi sa Malinićem. U jednom od presretnutih razgovora Savčić savjetuje Maliniću da prije nego što dobije "telegram" u kojem će mu sve objašnjeno... ne radi ništa sa zarobljenicima u Novoj Kasabi. Neposredno nakon tog razgovora Malinić je primio Tolimirovo naređenje o postupanju za zarobljenicima, uz napomenu da će detaljnije upute dobiti od Radivoja Miletića iz Glavnog štaba. To naređenje je, ukazuje tužilac, prosljeđeno "na znanje" Ratku Mladiću i Milanu Gveri što ukazuje da je kompletan vojni vrh bio dobro informisan.

Savčić je u izjavi naveo da je naređenje bilo "logično" jer je u to vrijeme postojala prijetnja zračnih udara NATO. Moglo se desiti, rekao je, da piloti NATO veliku grupu zarobljenika na otvorenom pomiješaju sa srpskom vojskom i da ih bombarduju. Nešto slično se dogodilo na Kosovu 2009. godine kada je NATO greškom bombardovao kolonu izbjeglica. Osim toga, nastavio je Savčić, na otvorenom nije bilo lako kontrolisati toliki broj zarobljenika, a postojala je i opasnost "od odmazde" lokalnih civila, budući da je na tom prostoru "tekla krv do koljena".

Na tužiočevu tvrdnju da su svi zarobljenici iz Nove Kasabe, izuzev nekolicine preživjelih, do kraja 16. jula pogubljeni po kratkom postupku sa hiljadama drugih, Savčić kaže da to nije znao dugi niz godina. Na pitanje sudije Orija/Orie da li mu je to sada poznato, odgovorio je da to "ne može da osporava jer se na žalost to desilo".

2015-03-26

HAG/DEN HAAG

OČEVIDAC NIJE VIDEO ONO ŠTO JE IZBRISANO SA SNIMKA

Neđo Jovičić, bivši vozač Ljubiše Borovčanina, opisao šta je Ratko Mladić radio, "vikao i psovao" u julu 1995. godine. Tužilaštvo pokušalo da utvrdi šta je izbrisano sa video zapisa koji je Zoran Petrović Piročanac - iz vozila kojim je upravljao Jovičić - snimio na livadi kod Sandića i pred skladištem zadruga u Kravici.

◀ Neđo Jovičić, svjedok odbrane Ratka Mladića

Kao vozač Ljubiše Borovčanina, zapovednika Specijalne brigade policije Republike Srpske angažovane u srebreničkoj operaciji, Neđo Jovičić je od 11. do 13. jula 1995. godine boravio na više lokacija, na kojima su, prema optužnici protiv Ratka Mladića, pripremana ili počinjena masovna ubistva.

Prema sažetku izjave, Jovičić i Borovčanin su 12. jula 1995. godine na putu ka Potočarima sreli Mladića koji je "vikao, psovao i optužio ih da su lopovi". Naredio je da se deo Borovčaninovih ljudi uputi ka Potočarima i pomogne u policijskim poslovima a deo ka Zvorniku. Drugi put su Mladića videli u Potočarima, gde je, tvrdi Jovičić, "insistirao" da se hrana i sokovi podele okupljenim

izbeglicama. Narednog dana, video je Mladića kada se na livadi u Sandićima obratio grupi zarobljenika, govoreći im da je u toku transport žena i dece prema Kladnju i Tuzli, kamo će i oni biti kasnije transportovani.

Jovičiću i Borovčaninu se 13. jula 1995. godine pridružio i novinar Zoran Petrović - Piročanac, koji je kamerom zabeležio zarobljavanje Muslimana na livadi u Sandićima odakle su odvedeni u Bratunac a potom na lokacije masovnih pogubljenja. Snimljena su i tela ubijenih Muslimana ispred skladišta u Kravici.

Budući da je Jovičić bio sve vreme prisutan dok je Piročanac snimao, tužilac MekDonald/McDonald je pokušao da utvrdi šta se događalo u delovima snimka koje je beogradski novinar, kako tvrdi, "slučajno izbrisao" sa trake u posedu tužilaštva. Posebno su ga interesovala dva izbrisana kadra - jedan sa livade kod Sandića kada kamera "zumira" grupu zarobljenika, nakon čega sledi "zatamnjenje" od pedesetak sekundi, a drugi iz Kravice presnimljen sa 21 sekundom dugim kadrom vojničkog lanč paketa. Nestali kadrovi iz Sandića nisu nikada pronađeni, a u reportaži emitovanoj na Studiju B su sačuvane 2-3 sekunde snimka na kojima se vidi gomila leševa pred skladištem u Kravici.

Teza tužilaštva je da su ti kadrovi namerno izbrisani jer prikazuju "dramatične inkriminišuće scene". Jovičić, koji je bio prisutan dok je to snimano, tvrdi da se "apsolutno se ne seća" da je video "bilo kakvu epizodu nasilja" na livadi kod Sandića, a za Kravicu tvrdi da je video samo ono što je prikazano na 2-3 sekunde sačuvanog snimka, dakle gomilu leševa pred ulazom u skladište, i da ne zna šta je bilo na nestaloj 21 sekundi Piročančevog snimka.

2015-03-26

HAG/DEN HAAG

NEPRIJATNA SJEĆANJA

Osim što pamti da je u Potočarima vidio Ratka Mladića kako dijeli hranu i cigarete, svjedok Dušan Mičić se malo čega sjeća u vezi sa srebreničkom operacijom. Odbija tužiteljčinu sugestiju da su takva sjećanje neprijatna jer ne želi da bude umiješan u bilo šta što je vezano za srebreničke zločine.

◀ Dušan Mičić, svjedok odbrane Ratka Mladića

Dušan Mičić je kao komandir voda elitne čete Posebnih jedinica policije (PJP) bio aktivno uključen u operacije VRS u Srebrenici u julu 1995. godine. U izjavi odbrani je naveo da je 12. jula 1995. godine u Potočarima vidio Mladića kako dijeli Muslimanima hranu i cigarete. Osim toga, slabo je šta drugo vidio.

Mičić, naime, tvrdi da u Potočarima nije vidio odvajanje muškaraca od žena i djece, kao ni da je prema bilo kome postupano loše. Iz Potočara je 12. jula otišao u Bratunac, a zatim u Sandiće radi obezbjeđenja putne komunikacije Bratunac - Konjević Polje. Tu, također, nije vidio ništa sve do popodnevni sati 13. jula kada je na putu vidio grupu od oko 50 do 60 zarobljenih Muslimana.

Noć 13. na 14. juli Mičić je proveo u Bratuncu koji je u tom času bio pun zarobljenih Muslimana. Mnogi od njih su ubijeni te noći, ali Mičić nije ništa čuo i vidio. Ujutro 14. jula je, kaže, vidio kamione i autobuse koji su odlazili u pravcu Konjević polja. Dan kasnije, 15. jula svjedokov vod je upućen u rejon Baljkovice gdje je učestvovao u borbama sa kolonom Muslimana koji su pokušali da se probiju do Tuzle. U tim borbama, rekao je svjedok, poginulo je 80 srpskih vojnika, a oko 100 ranjeno.

Tužiteljica Karolin Edžerton/Carolyn Edgerton je u unakrsnom ispitivanju ukazivala da su borbe u rejonu Baljkovice okončane jer je postignut dogovor o otvaranju koridora kroz koji je prošlo nekoliko hiljada Muslimana. Mičić je potvrdio da je zahvaljujući otvaranju koridora broj žrtava na srpskoj strani bio minimalan, s obzirom na višestruko veći broj pripadnika 28. divizije koji su se pokušavali probiti do Tuzle.

Mičić se ne sjeća da je nakon zatvaranja koridora učestvovao u čišćenju terena od zaostalih grupica Muslimana. Na sugestiju tužiteljice da su mu takva sjećanje neprijatna jer ne želi da bude umiješan u bilo šta što je vezano za srebreničke zločine Mičić je odgovorio da se on prosto "ne sjeća".

Nakon što je Mičićev iskaz završen na klupu za svjedoke je pozvan Milorad Pelemiš, bivši komandant 10. diverzantskog odreda čiji su pripadnici odgovorni za strijeljanje oko hiljadu zarobljenih Muslimana na Branjevu 16. jula 1995. godine.

2015-03-26

HAG/DEN HAAG

O POKAJNIKU SVE NAJGORE

Milorad Pelemiš, komandant Desetog diverzantskog odreda čiji su pripadnici 16. jula 1995. na farmi Branjevo streljali oko 1.000 zarobljenih Bošnjaka, u prvom svedočenju pred Tribunalom nastojao da diskredituje Dražena Erdemovića koji je priznao da je učestvovao u tom zločinu.

◀ Milorad Pelemiš, svjedok odbrane Ratka Mladića

Pred kraj današnje rasprave na suđenju Ratku Mladiću svedočenje je započeo Milorad Pelemiš, nekadašnji komandant Desetog diverzantskog odreda VRS čiji su pripadnici, prema priznanju Dražena Erdemovića, 16. jula 1995. na farmi Branjevo kraj Zvornika po kratkom postupku streljali oko hiljadu Bošnjaka zarobljenih nakon pada Srebrenice.

Milorad Pelemiš se prvi put pojavljuje u ulozi svedoka u Hagu. U izjavi Mladićevoj odbrani navodi da je u srebreničkoj operaciji učestvovao do 12. jula kada je povređen u prevrtanju transportera. Prebačen je u bolnicu i tek kasnije je, kaže, saznao da su pripadnici njegove jedinice učestvovali u ubijanju Muslimana na

farmi Branjevo. Pelemiš tvrdi na "niko u hijerarhijskoj liniji 10. Diverzantskog odreda" - od njega, preko nadređenog mu Petra Salapure, zaključno sa Mladićem - nije komandovao grupom koja je ubijala na Branjevu.

U glavnom ispitivanju Pelemiš je pobijao iskaz i osporavao verodostojnost prvog tribunalovog "pokajnika" Dražena Erdemovića, pripadnika 10. Diverzantskog odreda koji je 1996. godine priznao krivicu za učešće u streljanju Bošnjaka na farmi Branjevo. Svedočeći na svim "srebreničkim" suđenjima Erdemović je, pored ostalog, rekao da je 11. jula 1995. u centru Srebrenice Pelemiš naredio jednom od pripadnika odreda da ubije Muslimana na kojeg su naišli, te da mu je ovaj prerezao vrat.

Pelemiš tvrdi da Erdemović uopšte nije stigao do centra Srebrenice gde se navodno odigrao sporni incident, budući da je bio raspoređen najmanje dva i po kilometra dalje. Tvrdio je takođe da je Erdemović počevši od marta 1995. godine od uzornog vojnika postao problematična ličnost, da je počeo da pije i učestvuje u kriminalnim radnjama. Pelemiš tvrdi da je više puta bio primoran da interveniše i da mu je Erdemović zbog toga pretio da će mu se osvetiti. Tome pripisuje i Erdemovićev iskaz koji ga tereti za ubistvo u Srebrenici.

Na početku unakrsnog ispitivanja tužilac je ukazao da je Erdemović svoj iskaz dao pre skoro dvadeset godina, a da se Pelemiš tek sada odlučio da to ospori. Na pitanje da li je i on poput Erdemovićada izjavu o tim događajima 1996. beogradskoj policiji, Pelemiš je odgovorio da mu je rečeno da za to nema potrebe jer je pokazao dokumentaciju da je od 12. jula 1995. bio odsutan iz jedinice, a da su ostali potvrdili da on nije naredio streljanje na Branjevu.

Pre nego što mu je pokazao snimak ubijenog muškarca koji u centru Srebrenice leži u lokvi krvi licem prema zemlji, i za kojeg tvrdi da je žrtva Pelemiševe naredbe, tužilac je od suda tražio da svedok bude upozoren dane mora odgovarati na pitanja koja bi ga mogla inkriminisati. Suočen sa snimkom Pelemiš je najpre rekao da mu se čini kako na leđima muškarca vidi prostrelnu ranu a zatim prihvatio da se zbog položaja žrtve ne može videti gdje je rana i da li je žrtva stradala od metka, gelera ili nečeg trećeg.

Svedočenje Milorada Pelemiša nastavlja se u ponedjeljak.

2015-03-27

HAG/DEN HAAG

DOKAZNI POSTUPAK O TOMAŠICI POČINJE 22. JUNA

Pretno vijeće u predmetu Ratka Mladića donijelo odluku da se dokazni postupak optužbe tokom kojeg će biti prezentirani dokazi o masovnoj grobnici Tomašica kod Prijedora ponovo otvori 22. juna ove godine.

◀ [Ratko Mladić u sudnici Tribunala](#)

Dokazni postupak tužilaštva tokom kojeg će biti prezentirani dokazi o masovnoj grobnici Tomašica kod Prijedora počće 22. juna 2015. godine, odlučilo je Pretno vijeće u predmetu Ratka Mladića. Prema "planu rada" izvođenje dokaza će se nastaviti do 17. jula kada počinje ljetna sudska pauza koja će u Mladićevom predmetu trajati do 10. avgusta.

Otvaranju dokaznog postupka optužbe prethodiće jednomjesečni prekid suđenja - od 22. maja do 22. juna - kako bi se odbrani omogućilo da se dodatno pripremi da odgovori na tužioče dokaze u vezi sa Tomašicom. Osim toga, napominje se u odluci, odbrana će za pripremu moći da iskoristi i jednonedjeljni prekid suđenja nakon pravoslavnog Uskrsa 12. aprila.

Vijeće je, podsjetimo, u oktobru prošle godine odobrilo tužiočev zahtjev za ponovno otvaranja dokaznog postupka kako bi predočio dokaze o masovnoj grobnici Tomašica koji mu nisu bili dostupni tokom "regularnog dijela" izvođenja dokaza. Grobnica sa više stotina tijela otkrivena je u rudniku Tomašica u novembru 2013. godine. Tužilac je najavio da će tokom mini dokaznog postupka izvesti sedam svjedoka o činjenicama i šest eksperata.

Odbrana je za pripremu da odgovori na tužiočeve dokaze o Tomašici tražila prekid suđenja u trajanju od tri i po mjeseca. Branioци su predlagali da se dokazni postupak optuženog generala Mladića nastavi do 1. maja i da se potom suđenje prekine do 16. avgusta ove godine.

2015-03-30

HAG/DEN HAAG

PELEMIŠ SPREMAN DA DOĐE U SARAJEVO, ALI...

Milorad Pelemiš, svedok odbrane Ratka Mladića za kojim je tužilaštvo BiH raspisalo međunarodnu poternicu, tvrdi da je spreman da dođe u Sarajevo i dokaže svoju nevinost... ali bi prethodno hteo da se konsultuje sa advokatima "šta mu je činiti po pravnom osnovu", pošto se "plaši lažnih svjedoka i lažnih izjava".

Unakrsno ispitivanje Milorada Pelemiša tužilac je danas nastavio suočavajući Mladićevog svjedoka sa podacima tužilaštva o broju žrtava streljanja zarobljenika iz Srebrenice na vojnoj ekonomiji Branjevo i u domu kulture u Pilici 16. jula 1995. godine. Pelemiš je naime u glavnom ispitivanju rekao da je zbog ranjavanja od 12. do 19. jula bio odsutan, da nije naredio streljanje ali da ne poriče da je počinjen zločin niti da su zarobljenike na Branjevu streljali pripadnici njegove jedinice. Tvrdio je, međutim, da je tom prilikom ubijeno oko 200 a ne 1.000 do 1.200 zarobljenika, koliko je priznajući učesće u tom zločinu naveo Dražen Erdemović, jedan od pripadnika 10. Diverzantskog odreda.

Tužilac Piter Mekloski/Peter McCloskey pozvao se na izveštaj istražitelja tužilaštva Dušana Janca sačinjenog nakon ekshumacija i identifikacije žrtava iz masovnih grobnica - primarne na farmi Branjevo i sekundarnih grobnica u koje su tela žrtava sa Branjeva i iz Pilica naknadno prebacivana. Ukupan broj ubijenih na ove dve lokacije je prema tim podacima 1.771 osoba, od kojih je 500, prema svedočenju Erdemovića, ubijeno u Domu kulture Pilica a ostali - dakle oko 1.200 - na Branjevu. Erdemović je, primetio je tužilac, "bio prilično precizan u proceni broja žrtava".

Suočen sa tim podacima Pelemiš je rekao da "ako statistika tako pokazuje, to mora da je tačan broj", ali je izrazio sumnju da su to mogli da urade "samo šestorica" pripadnika njegove jedinice, od kojih je jedan bio Erdemović. Potvrdio je međutim da je iz izjava pripadnika njegove jedinice naknadno saznao da su im u "poslu" na Branjevu i Pilici "pomagali" pripadnici Bratunačke brigade VRS.

Pošto se svedok požalio da neki "ljudi iz Vlasenice" pokušavaju da na njega prebace krivicu za zločine povezane sa masovnom grobnicom otkrivenom u blizini njegovog sela koje se, kao i on, zove Pelemiš, sudija Ori/Orie je pitao za imena tih ljudi. Pelemiš je prvo odbio, da bi na insistiranje sudije pomenuo samo izvesnog Kraljevića iz Vlasenice, pravdajući se da "za druge nije siguran". Budući da je nakon toga više puta ponovio da je spreman da se odazove pozivu suda u Sarajevu i da "želi da dokaže svoju nevinost", sudija Orie je pitao zašto onda to i ne učini. Pelemiš je odgovorio da će se konsultovati sa advokatima "šta mu je činiti po pravnom osnovu". Objasnio je da se "plaši lažnih svjedoka i lažnih izjava" i da je to razlog zbog kojeg do sada nije bio spreman da ode u Sarajevo.

U tužilaštvu BiH Pelemaš, kako smo obavješteni, ima status osumnjičenog za ratne zločine i za njim je izdat međunarodni nalog za hapšenje, zbog čega je u Hag najverovatnije došao sa garancijom slobodnog prolaza.

Suđenje se nastavlja sutra iskazom novog svedoka odbrane.

2015-03-31

HAG/DEN HAAG

PRLJAVI POSLOVI “ŠEVA”

Bivši agent bosanske tajne službe Edin Garaplja na suđenju Ratku Mladiću pod obavezujućim nalogom Suda svjedočio o djelovanju jedinice “Ševe” koje je uključivalo likvidacije, podmetnute eksplozije, snajperska dejstva i druge “prljave poslove” za koje je onda optužavana srpska strana.

◀ Edin Garaplja, svjedok odbrane Ratka Mladića

Bivši agent bosanske tajne službe Edin Garaplja na suđenju Ratku Mladiću je svjedočio o “prljavim poslovima” paravojne jedinice “Ševe” za koje je saznao tokom operacije praćenja, hapšenja i trodnevnog ispitivanja Nedžada Herende. Operacija je, pod kodnim imenom “Orao”, provedena u maju i junu 1996. godine. Kao i 2013. godine na suđenju Radovanu Karadžiću, Garaplja svjedočio pod obavezujućim nalogom sudskog veća. Njegovim iskazom odbrana nastoji da potkrijepi svoje tvrdnje o tome da je bosanska strana ubijala vlastite građane u Sarajevu, kako bi za to krivila Srbe.

Garaplja tvrdi da su “Ševe” odgovorne za likvidaciju jednog francuskog pripadnika mirovnih snaga UN, atentat na Sefera Halilovića u kojem su poginuli njegova

supruga i njen brat, kao i ubistvo sarajevskih Romea i Julije - Boška Brkića i Admir Ismić - u pokušaju prelaska preko mosta Vrbanja. “Ševe” su, rekao je, također pucale na policajce koji su učestvovali u hapšenju Mušana Topalovića Cace, kao i na civile kako na srpskoj tako i na bosanskoj strani. Odgovorne su, tvrdi Garaplja, i za pokušaj ubistva Ismeta Bajramovića Čele.

Odgovarajući na pitanja branioca Dragana Ivetića svjedok je rekao da je za spomenute incidente uglavnom optužavana srpska strana. Na pitanje koji je motiv njegovog svjedočenja u Hagu odgovorio je da “želi da se sazna istina” i da smatra da za zločine trebaju odgovarati oni koji su ih počinili. Na pitanje sudije Orija/Orie zbog čega je onda bilo potrebno da mu se izda obavezujući nalog za svjedočenje, odgovorio je da nije želio da ga u medijima prozivaju kao svjedoka Karadžićeve i Mladićeve odbrane.

Tužilac, međutim, te tvrdnje ne smatra vjerodostojnim i ukazuje da je Garaplja 1996. godine uhapšen sa još dvojicom kolega i osuđen zbog otmice, maltretiranja i pokušaja ubistva Herende. Svjedok, sugerisao je tužilac, od 1998. godine optužuje sve redom za zavjeru protiv njega - od vlastitog advokata, preko sudija i sudskih vještaka do bivših kolega iz policije - skovanu kako na površinu ne bi isplivala njegova priča o tome šta mu je o djelovanju “Ševa” rekao Herenda.

2015-04-01

HAG/DEN HAAG

DOBROVOLJNO ISELJAVANJE “OSETLJIVIH KATEGORIJA”

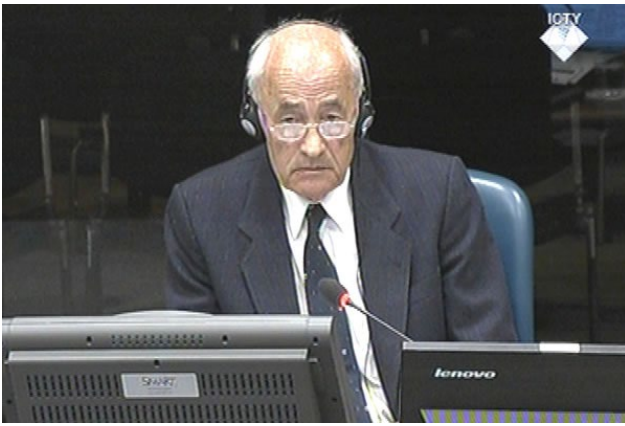
Svedok odbrane Ratka Mladića tvrdi da je Krizni štab Autonomne regije Krajina na papiru dozvoljavao “dobrovoljno iseljavanje osetljivim kategorijama” - ženama, deci i starcima. U praksi se “iseljavao ko je hteo”, rekao je Nikola Erceg zanemarujući sugestiju tužioca da je za hiljade Muslimana i Hrvata to bilo nemoguće pošto su bili zatočeni u logorima.

Svedočenjem Nikole Ercega, bivšeg člana Kriznog štaba Autonomne regije Krajina (ARK), odbrana Ratka Mladića dokazuje da politika bosanskih Srba nije bila usmerena na “nasilno ili bilo kakvo drugo proterivanje ili progone stanovništva”.

Branilac Branko Lukić je na početku pročitao kratak sažetak izjave Ercega u kojem se pored brojnih funkcija svedoka, navodi da su pojedine opštine iskazale “visok stepen nezavisnosti” u odnosu na ARK. Erceg je takođe ukazao da je imovina nesrpskog stanovništva koje je napustilo prostor Krajine data na privremenu upotrebu srpskim izbeglicama.

U unakrsnom ispitivanju, svjedok je potvrdio navode iz svjedočenja u odbranu Radovana Karadžića da “nije znao ništa o vojsci”, kao i da su komunikacije između Banja Luke i Pala bile prekinute. Tužilac, međutim, tvrdi da su veze funkcionisale i da su instrukcije premijera Republike Srpske Branka Đerića o radu Kriznih štabova uspele da prođu “neprobojne barijere” i stignu do čelnih ljudi u ARK. Erceg je najpre tvrdio da je taj dokument prvi put video pre nekoliko dana u pripremi za ovo svjedočenje, da bi zatim prihvatio da ga je možda video ranije, “na ekranu”. Prihvatio je da su se komunikacije na relaciji Banja Luka - Pale nesmetano obavljale krajem maja ili juna 1992. godine.

◀ Nikola Erceg, svjedok odbrane Ratka Mladića

Citirajući odluku Kriznog štaba iz juna 1992. godine, tužilac je ukazao da su "samo žene, deca i starci mogli dobrovoljno da se isele sa područja ARK". Hiljade Muslimana i Hrvata koji su želeli da napuste ARK to nisu mogli jer su bili u logorima, sugerisao je tužilac. Erceg je ukazao da "nije moguće da su svi bili zatvoreni" pošto su "neki normalno hodali po ulicama Banja Luke". Prihvatio je da se u dokumentu govori isključivo o "osetljivim kategorijama" stanovništva, no u praksi je, kaže, bilo drugačije jer se "iseljavao ko je hteo".

U izjavi odbrani Erceg je opisao sukob rukovodstva ARK i "separatista u Banja Luci" sa organima vlasti na Palama.

Tužilac je, međutim, ukazao da je taj sukob okončan do

februara 1992. godine kada su poslanici Skupštine ARK jednoglasno prihvatili izveštaj predsednika RS Radovana Karadžića o političkoj situaciji i usvojili Ustav. Erceg je, međutim, tvrdio da je "separatističkih razmišljanja bilo u čitavom ratnom periodu" i da ih ima i sada, u mirno doba.

Govoreći o strateškim ciljevima bosanskih Srba Erceg je rekao da je "prvi strateški cilj bosanskih Srba" bio "ostanak u zajedničkoj državi". Tužilac je primetio da toga nema na listi šest ciljeva koji su uključivali etničko razgraničenje, uspostavljanje koridora u Posavini, uklanjanje granica na Drini, uspostavljanje granica na Uni i Neretvi, podelu Sarajeva i pristup moru. Konačno, Erceg je potvrdio da je strateške ciljeve trebalo da ostvari Vojska Republike Srpske na čijem se čelu nalazio optuženi Mladić.

2015-04-02

HAG/DEN HAAG

MLADIĆEV PUT OD SREBRENICE DO HAN PIJESKA

Na suđenju Ratku Mladiću svjedočio vojni policajac iz Bratunca koji je u julu 1995. bio u Mladićevoj pratnji na putu od Srebrenice do Glavnog štaba u Han Pijesku. Kako je Mladić smirivao zarobljene Srebreničane, šamarao Srbe i slao žene u šumu da drvima i kamenjem "ubijaju Turke". Sve to je, istina, svjedok izjavio 2006. u razgovoru sa istražiteljima u Sarajevu, ali je u međuvremenu puno toga zaboravio pa mu je tužilac morao osvježavati pamćenje.

◀ Pero Andrić, svjedok odbrane Ratka Mladića

Vojni policajac Bratunačke brigade Pero Andrić je tokom srebreničke operacije u julu 1995. godine bio angažovan na obezbjeđenju putnih komunikacija kojima su se kretali oficiri VRS, uključujući i Mladića. On je 11. jula obezbjeđivaokomunikaciju Sase – Pribičevac, a sljedećeg dana je otišao u Potočare gdje je vidio Mladića kako razgovara sa okupljenim izbjeglicama iz Srebrenice.

Najinteresantniji dio Andrićevog iskaza odnosio se na 13. jula kada je bio u pratnji generala Mladića na putu iz Bratunca u Srebrenicu, a zatim preko Sandića, Konjević polja, Nove Kasabe, Milića i Vlasenice do Han Pijeska. Andrić je, naime, u glavnom iskazu rekao da se Mladić na putu iz Srebrenice prema Han Pijesku zaustavio u

Sandićima gdje se obratio zarobljenim Muslimanima. Rekao im je da nisu oni krivi, da će biti odvezeni gdje oni žele i zatražio je da se u tu svrhu obezbijede autobusi.

Na pitanje sudije Molota da li su autobusi stigli dok je on još bio tamo Andrić je odgovorio da nisu. Tužilac je, međutim, suočio Andrića sa izjavom koju je dao bosanskim vlastima 2006. godine, a u kojoj je tvrdio suprotno: da su, naime, dva-tri autobusa stigla u Sandiće dok je Mladić još bio tamo. Čak je čuo Mladića kako govori zarobljenicima da uđu u autobuse.

Andrić je, dalje, tvrdio da 13. jula ni u jednom trenutku nije vidio Momira Nikolića, koji je svjedočio da mu je Mladić u Konjević Polju gestom ruke pokazao da će zarobljenici biti pogubljeni. Prema njegovom današnjem iskazu, Mladić se nakon Sandića ponovo zaustavio tek u Novoj Kasabi, gdje se na fudbalskom igralištu također obratio zarobljenicima. U izjavi iz 2006. godine je, međutim, naveo se Mladić prije Nove Kasabe na kratko zaustavio kraj raskrsnice u Konjević polju, gdje je razgovarao sa grupom oficira u različitim uniformama. Andrić je danas rekao da je za taj događaj "zaboravio" i prihvatio je tužiočevu sugestiju da ga je sjećanje ranije bolje služilo.

Odgovarajući na pitanja branioca Miodraga Stojanovića svjedok je naveo da su se Mladić i njegova pratnja iz Nove Kasabe uputili ka Vlasenici gdje su se zaustavili da bi ručali. Potom su produžili do ulaza u Han Pijesak gdje su na

jednoj benzinskoj pumi zastali da bi natočili gorivo. Nasuprot tom šturom opisu Mladićevog puta ka Han Pijesku, tužilac je u unakrsnom ispitivanju otkrio još neke zanimljive detalje iz svjedokove izjave iz 2006. godine.

Prema ranijoj izjavi Mladić se putu ka Han Pijesku zaustavio prvo kod Milića, kada je vidio jednog starijeg čovjeka sa štapom da izlazi iz šume. Mladić ga je nekoliko puta ošamario vičući "šta tu radiš, što se ne boriš". Naredio mu je da skinje donji veš da bi provjerio je li Srbin. Potom se zaustavio i u Han Pogledu kada je kraj puta vidio grupu policajaca. Naredio je svom tjelohranitelju da pet puta ošamari komandira jer se odmaraju "umjesto da idu u šume i bore se", a potom je jednoj uplakanoj ženi koja se vraćala sa sahrane rekao da ga nije briga za sahranu i da ne vrijedi plakati. "Idite u šumu, uzmite drvo ili kamen i ubijajte Turke", rekao je tada Mladić.

Suđenje Ratku Mladiću se nastavlja nakon uskršnjih praznika, u utorak 7. aprila.

2015-04-07

HAG/DEN HAAG

KAKO SU SE SREBRENIČANI "MEĐUSOBNO POUBIJALI"

Iskazom Slavoljuba Mladenovića, bivšeg komandira policije u Bratuncu, odbrana Ratka Mladića nastojala potkrijepiti tezu da su se Srebreničani tokom proboja prema Tuzli u julu 1995. godine međusobno poubijali.

◀ Slavoljub Mladenović, svjedok odbrane Ratka Mladića

Suđenje Ratku Mladiću nastavljeno je iskazom Slavoljuba Mladenovića, bivšeg komandira policije u Bratuncu. U vrijeme srebreničke operacije VRS u ljeto 1995. godine Mladenović je komandovao četom Posebnih jedinica policije (PJP) koja je dobila zadatak da obezbijedi grad, spriječi pljačku i pomogne u formiranju Stanice javne bezbjednosti.

Mladenović je sa svojim ljudima ušao u Srebrenicu u popodnevnim satima 12. jula. Grad, rekao je, nije bio porušen, ali je bio "dosta prljav" i prazan. Nije bilo ni vojske, ni civila osim nekoliko starijih ljudi koje su na njihov zahtjev prevezli u bazu UN u Potočarima. U Srebrenici su se zadržali sedam do osam dana nakon čega su se vratili u Bratunac.

Svjedok je početkom 1996. godine bio zadužen za obezbjeđenje specijalne izaslanice UN Elizabet Ren/Elisabeth Rehn koja je obišla Bokčin potok – lokaciju na pravcu kojim su se Srebreničani u ljeto 1995. godine probijali ka Tuzli, a na kojoj su posle rata otkriveni ostaci ljudskih tijela. Tamo su, po riječima svjedoka, zatekli strahotu – na površini je bilo puno raskomadanih leševa u fazi raspadanja čije su dijelove raznijele životinje.

Mladenovićem iskazom odbrana nastoji potkrijepiti tvrdnju da su se pripadnici 28. divizije Armije BiH u Bokčinom potoku međusobno poubijali. Mladenović pretpostavlja da se to dogodilo tako što je jedna grupa Srebreničana sjela da se odmori, druga je naišla i pomislila da je upala u zasjedu i tako je došlo do pucnjave. No, priznaje, svjedok nema nikakvih ličnih saznanja kojom bi pokrijepio te pretpostavke.

Na zahtjev tužilaštva sudija Ori/Orie je Mladenoviću pročitao pravilo 90E koje svjedoku omogućava da odbije da odgovori na pitanja koja bi ga mogla inkriminisati, osim ako ga na to ne primoraju sudije. Tužilac Metju Džilet/Matthew Gillet je, potom, suočio Mladenovića sa izjavom njegovog bivšeg komšije iz sela Krasanpolje, koji ga je optužio da je učestvovao u protjerivanju Bošnjaka i paljenju njihovih kuća u maju 1992. godine. Prema toj izjavi srpski vojnici, među kojima je bio i Mladenović, su 10. maja opkolili selo i sproveli Bošnjake do autobuske stanice odakle su prebačeni na fudbalsko igralište u Bratuncu.

Mladenović je ostao pri navodu iz izjave Mladićevoj odbrani da su Bošnjaci iz Krasanpolja otišli svojom voljom. Rekao je, također, da bošnjačke kuće nisu paljene tokom dana, već kasnije tokom noći, nakon što su mještani odvedeni u Bratunac.

2015-04-08

HAG/DEN HAAG

ŠTA SVEDOK NIJE VIDEO U KONJEVIĆ POLJU

Bivši policajac Mirko Perić negira da je učestvovao u događajima koji su prethodili streljanju zarobljenika na reci Jadar 13. jula 1995. godine. Tvrdi da na punktu u Konjević polju nije video označenog počinioca tih ubistava, skladište iz kojeg su zarobljenici odvedeni na pogubljenje, Ratka Mladića ili Momira Nikolića.

◀ Mirko Perić, svjedok odbrane Ratka Mladića

Svedočenjem Mirka Perića, bivšeg rezervnog policajca MUP Republike Srpske, odbrana Ratka Mladića je nastojala da ospori iskaz zaštićenog svedoka tužilaštva RM 314 koji je preživio streljanje na reci Jadar 13. jula 1995. godine kao i navode iz priznanja krivice Momira Nikolića, bivšeg bezbednjaka Bratunačke brigade. Perić je u julu 1995. godine bio raspoređen na kontrolnom punktu u Konjević polju.

Uoči, kako je rekao, "izbijanja nesuglasica", Perić je radio kao konobar u hotelu Fontana u Bratuncu. Međuetnički odnosi su, tvrdi, bili "odlični" sve do "cepanja zajedničke države", kad su se "stvorile strane i počelo je da se gužva". Perić je početkom rata mobilisan sa zaduženjem da "šeta

po gradu (i pazi) da ne bude narušavanja javnog reda i mira".

Na punkt u Konjević polju, Perić je postavljen "dan-dva-tri, tamo -vamo" oko 10. jula 1992. godine. Nakon što je VRS ušla u Srebrenicu, rečeno mu je da "pripazi", na "priliv većeg broja Muslimana preko brda". Nedugo zatim, na kontrolnom punktu se - noseći štap sa belom potkošuljom kao zastavom - pojavio Rešid Sinanović, nekadašnji načelnik policije u Bratuncu. Perić je Sinanovića odveo u zgradu centra veze odakle ga je, kako je "saznao od kolega", preuzeo Momir Nikolić. Sinanović je jedan od šestorice bosanskih Muslimana iz Srebrenice koje su snage MUP RS zarobile i predale na ispitivanje pripadnicima bezbednosti Bratunačke brigade, nakon čega im se gubi svaki trag.

Perić tvrdi da je Nikolića video samo jednom u Konjević polju, u belom transporteru kojim se zaputio ka Bratuncu. Takođe tvrdi da ga nikadnije video u prisustvu Mladića. Po svedočenju Nikolića, Mladić mu je na kontrolnom punktu u Konjević polju, gestom ruke pokazao da će zarobljenici biti likvidirani.

O incidentu na reci Jadar - gde je prema optužbi 13. jula streljano 15 zarobljenika - bilo je reči na sednici zatvorenoj za javnost. U unakrsnom ispitivanju, tužilac Mekloski/Mc Closkey je citirao iskaz Perića sa suđenja Karadžiću, u kojem je potvrdio da ga je preživeli streljanja na obali Jadra opisao kao bratunačkog policajca i predratnog konobara u hotelu Fontana. Oспорava, međutim, tvrdnju tog svedoka da ga je 13. jula 1995. odveo do nekog skladišta u Konjević polju, gde su ga ispitivali, tukli i sa još 15 zarobljenih Bošnjaka autobusom prevezli do gubilišta na obali reke Jadar. Zaštićeni svedok tvrdi da je za streljanje odgovaran još jedan policajac, Nenad Deronjić. Perić, međutim, tvrdi da tog dana nije video ni Deronjića a ni skladište, te zaključuje da zaštićeni svedok "verovatno ne govori istinu".

2015-04-09

HAG/DEN HAAG

"VOJNIČKE PRIČE" O POGUBLJENJIMA

Bivši vojni policajac Nebojša Jeremić je na dan masovnog pogubljenja Srebreničana u Orahovcu čuvao kapiju na ulazu u Zvorničku brigadu VRS dok su njegove kolege "na terenu" vršile masovne egzekucije zarobljenika.

◀ Nebojša Jeremić, svjedok odbrane Ratka Mladića

Svjedok odbrane Ratka Mladića, bivši vojni policajac Zvorničke brigade Nebojša Jeremić, je u vrijeme srebreničke operacije u ljeto 1995. radio u Službi za suzbijanje kriminaliteta, pod komandom načelnika bezbjednosti Drage Nikolića.

Jeremić je u glavnom iskazu rekao da je u julu 1995. godine, poslije pada Srebrenice, vidio kako pored kasarne Zvorničke brigade magistralnim putem prema Bijeljini prolaze kamioni sa ženama i djecom i autobusi sa zarobljenicima u pratnji vojnika VRS. Zarobljenici su sjedili pognute glave i sa rukama iza vrata. U kasarni se, rekao je, pričalo da su ih vozili u logor Batković u Bijeljini, navodno za razmjenu.

Jednog od tih dana u julu 1995. godine Jeremiću je naređeno da dežura na kapiji kasarne, budući da su ostali vojni policajci, uključujući i dvojicu njegovih kolega iz Službe za suzbijanje kriminaliteta, otišli na teren. Pošto nije mogao da sjeti tačnog datuma kada se to desilo tužiteljica Amber/Ambeer Hasan ga je u unakrsnom ispitivanju suočila sa dokumentom vojne policije Zvorničke brigade iz kojeg proizilazi da je Jeremić bio dežurni 14. jula 1995. godine, u vrijeme masovnog strijeljanja zarobljenih Srebreničana u Orahovcu.

Jeremić je prvo tvrdio da mu kolege Goran Bogdanović i Čedo Jović po povratku sa terena nisu rekli gdje su bili i šta su radili. Nakon što ga je tužiteljica podsjetila da je svjedočeći u predmetu "Popović i drugi" tvrdio suprotno, Jeremić je potvrdio da mu je Bogdanović po povratku sa terena rekao da su bili u Orahovcu gdje im je naređeno da pucaju

po zarobljenicima, ali da je on "ostavio pušku i odbio da puca". Kaže, međutim, da mu je Bogdanović to možda rekao odmah po povratku, a možda i kroz sedam dana ili tek nakon nekoliko mjeseci.

Jeremić je u predmetu Popović i drugi, također, svjedočio da je u kasarni čuo priče o likvidaciji u Pilici. Odgovarajući danas na pitanja tužiteljice Jeremić je rekao da stoji iza svega što je ranije naveo iako se danas toga ne sjeća. Dodao je da nikad niko, zvanično ili nezvanično, nije tražio da se istraže likvidacije zarobljenika u Orahovcu i Pilici.

Jeremić je 18. jula 1995. godine učestvovao u ispitivanju četvorice zarobljenih Muslimana i dvojice Srbakoji su im pokušali pomoći da se provuku do teritorije pod kontrolom Armije BiH. Emin Mustafić, Sakib Kivirić, Fuad Đozić i petnaestogodišnji Almir Halilović su, po tužilaštvu, preživjeli masakr na farmi Branjevo, 16. jula 1995. godine nakon čega su ponovo zarobljeni i pritvoreni u kasarni Zvorničke brigade, gdje im se gubi svaki trag.

Jeremić tvrdi da ne zna ništa o sudbini četvorice Muslimana i kaže da su o zarobljenicima odlučivali komandant brigade Vinko Pandurević i načelnik bezbjednosti Drago Nikolić.

Suđenje Ratku Mladiću se nakon jednodjeljne pauze nastavlja u ponedjeljak, 20. aprila.

2015-04-20

HAG/DEN HAAG

ŠTA SVE VOJSKA NIJE RADILA U SANSKOM MOSTU

Penzionisani pukovnik Branko Basara svedoči o razoružavanju Muslimana i Hrvata u opštini Sanski Most, napadima VRS na "muslimanske ekstremiste" i "nedostatku nadležnosti" vojske i njega lično u odnosu na zatvore, transport u zatočeničke centre, iseljavanje stanovništva, odluke Kriznog štaba, uključujući i sprovođenje strateških ciljeva.

◀ Branko Basara, svjedok odbrane Ratka Mladića

Nakon desetodnevne pauze, suđenje Ratku Mladiću nastavljeno je punom parom, iskazima troje svedoka koji su svedočili putem video veze.

Po usvajanju pisane izjave Anđe Obradović, čiji je sadržaj zaštićen pečatom Tribunala tako da se ne zna o čemu je svedočila, na drugom kraju video veze pojavio se Borislav Vasiljević iz Kotor Varoši. Prema sažetku izjave koji je pročitao branilac, Vasiljević je u pisanoj izjavi svedočio otome kako je u maju 1992. zarobljen i mučen u selu Večići, kao i "stradanju srpskog naroda" i njihovom "strahu da bi mogao da se ponovi genocid" iz Drugog svetskog rata. Tužilaštvo nije imalo pitanja za ove svedoke.

Treći današnji svedok penzionisani pukovnik Branko Basara je na početku iskaza upozoren da ne mora da odgovora na pitanja koja bi ga mogla inkriminisati osim u slučaju da ga na to primoraju sudije. Protiv Basare je, pred Državnim sudom BiH prošle godine podignuta optužnica za neke od zločina u Sanskom Mostu za koje se tereti i Ratko Mladić.

Mada penzionisan u JNA, Basara je reaktiviran u vojnu službu u oktobru 1991. godine, kako bi preuzeo komandu nad Šestom krajiškom brigadom. U izjavi odbrani, rekao je da je njegova brigada učestvovala u razoružavanju paravojnih formacija. Oduzimanje oružja od Muslimana i Hrvata je, rekao je, vršeno u dve faze. Stanovništvo je prvo pozvano na dobrovoljnu predaju nakon čega je vojska ulazila u selo i oduzimala zaostalo naoružanje. Basara tvrdi da su "borbe vođene samo tamo gde su muslimanske snage pružale otpor". Na primeru sela Mahala, Basara je ukazao da su žene, deca i neki od boraca izašli iz sela u roku koji im je dat i stavljeni pod zaštitu vojske, koja se zatim obračunala sa "muslimanskim ekstremistima".

Svedok je potvrdio da su delovi brigade angažovani u "miroljubivom preuzimanju vlasti" u Ključu. Rekao je da vojska "nije osnivala" zatvore Krings i Betonirka u Sanskom Mostu, nije učestvovala u transportu ljudi u Manjaču, niti je on imao nadležnost nad tim objektima. Konačno, Basara tvrdi da vojska nije imala ulogu u odlasku stanovništva.

Mada je prisustvovao sednicama Kriznog štaba, Basara tvrdi da nije učestvovao u glasanju i odlučivanju. Njegova uloga je, kaže, bila da doprinese da odluke koje se donose "bude što normalnije", da druga strana "ne bude ugrožena" i da se "poštuju pravila ratovanja". Kaže da se nijedno od njegovih naređenja nije pozivalo na odluke Kriznog štaba koje nisu ni dostavljane brigadi, već na naloge komande Korpusa.

U glavnom ispitivanju nije bilo reči o incidentima u Sanskom mostu za koje se Mladić tereti. Prema optužnici, kampanja progona u tom gradu je 1992. godine dosegla razmere genocida. Tužilac je pred kraj rasprave počeo unakrsno ispitivanje koje će nastaviti sutra.

2015-04-21

HAG/DEN HAAG

“KOLATERALNA ŠTETA” U SANSKOM MOSTU

Penzionisani pukovnik Branko Basara prihvata da su u napadima VRS na Mahalu i Hrustovo ginuli civili – žene i deca - pošto se nisu “izvukli kada im je to vojska omogućila”. “Ko je ostao, mogao je da pogine, a ostali su samo oni koji hoće da se bore”, rekao je Basara dodajući da su i u vazдушnim udarima NATO ginuli civili... koje su onda nazvali “kolateralnom štetom”.

Svedočeći na poziv odbrane Ratka Mladića, penzionisani pukovnik Branko Basara je tvrdio da je Šesta krajiška brigada kojom je 1992. godine komandovao učestvovala u razoružavanju nekoliko naselja u okolini Sanskog Mosta, uključujući Mahalu i Hrustovo. Na tim su lokacijama krajem maja 1992. počinjeni neki od zločina iz optužnice protiv bivšeg komandanta Glavnog štaba VRS.

Napad na Mahalu 26. maja 1992. godine u kojem je nekoliko civila izgubilo život, ukazao je Basara, usledio je kao odgovor na minobacačku vatru iz naselja. On je, tvrdi, dao rok od tri sata svima koji ne žele da se bore da se izvuku. “Ko je ostao mogao je da pogine, a ostali su samo oni koji hoće da se bore”, kaže Basara. Tužilac je na to ukazao da je i u selu Hrustovo 31. maja 1992. ubijena grupa žena i dece u jednom podrumu. Na pitanje da li “prihvata da su u napadu ubijeni civili”, svedok odgovara da je poginuo “ko nije hteo da se izvuče” i dodaje kako su i u vazдушnim udarima NATO ginuli civili koji su se onda nazivali “kolateralnom štetom”.

Basara tvrdi da je akcije razoružavanja sprovodio samostalno, bez učešća pripadnika policije i Teritorijalne odbrane, suprotno dokumentima koje mu je predočio tužilac. Svako je, kaže, “radio svoj posao” a saradnja se sastojala isključivo u “prikupljanju podataka”. Tužilac je ukazao da je koordinaciju aktivnosti Šeste krajiške brigade i civilnih organa naložio najpre komandant Prvog Krajiškog korpusa Momir Talić a da je slična naredba da se “maksimalno pruži pomoć civilnim vlastima i MUP” stigla i od Ratka Mladića u septembru 1992. godine.

Svedočeći o zločinu na vrhpoljskom mostu u kojem je, po tužilaštvu, ubijeno 28 osoba, Basara je rekao da nije znao ko su počinio, pošto su se razbežali kada su čuli da “dolazi pukovnik”. Objasnjeno mu je, kaže, da je žrtvama naloženo da skoče s mosta a onda je na njih otvorena vatra iz automatskog oružja. Basara je rekao da su pored mosta bila dva njegova vojnika koji su tvrdili da nisu učestvovali u zločinu što je i on zaključio na osnovu oružja koje im je visilo na desnom ramenu. Taj zločin nije istražen pošto Basara, kako tvrdi, “nije imao vremena ni stručne organe koji bi se time bavili”. Da se bavio istragom zločina na to bi, tvrdi, potrošio 90 odsto vremena pa bi morao da “po strani ostavi druge stvari”.

Događaji u Mahali, Hrustovu i na vrhpoljskom mostu su, sugerisao je tužilac, nagnali Basaru da početkom juna 1992. godine izda naređenje u kojem “zabranjuje genocid nad ženama i decom”. Basara ukazuje da ti događaji “jesu imali pomalo ulogu”, ali da za njih nisu bili odgovorni njegovi vojnici. “Uči se na tuđim greškama”, rekao je Basara.

Mada je u dokumentima Kriznog štaba opštine Sanski Most označen kao jedan od stalnih članova tog tela, Basara to negira tvrdeći da “kao komandant i profesionalni oficir” nije mogao da bude potčinjen civilnim vlastima. Svedok će sutra odgovarati na dodatna pitanja branioca.

2015-04-22

HAG/DEN HAAG

SVJEDOKOVI SUSRETI SA MLADIĆEM

Penzionisani general VRS Grujo Borić na suđenju Ratku Mladiću svjedoči o uspostavi i djelovanju Drugog krajiškog korpusa, kao i o svom odnosu i poznanstvu sa bivšim komandantom Glavnog štaba VRS.

◀ Grujo Borić, svjedok odbrane Ratka Mladića

Grujo Borić se sa Ratkom Mladićem, tada još pukovnikom JNA, prvi put sreo u aprilu 1991. godine u Petrovcu, gdje će kasnije biti smještena komanda Drugog krajiškog korpusa. Drugi susret odigrao se godinu dana kasnije kada je Mladić posjetio Borića u Drvaru i saopštio mu da je formiran korpus i da planiraju da ga imenuju za komandanta. Kasnije tokom rata susretali su se prilikom Mladićevih obilazaka linija fronta i na mjesečnim referisanjima.

Borić je svjedočio da “nikad” nije dobio nezakonito naređenje od generala Mladića. Također je rekao da nema nikakvih konkretnih saznanja o zločinima počinjenim u Biljanima i Velagićima, navedenim u

optužnici protiv Mladića. Jedino što zna, tvrdi, jeste da je na konvoj vojnika JNA koji su se povlačili prema Beogradu

kod Ključa otvorena vatra i da je bilo poginulih i ranjenih. Čuo je, kaže, da su poslije toga vođene neke borbe radi osvete.

Vojska, po riječima svjedoka, nije bila nadležna za održavanje javnog reda i mira u dubini teritorije, izvan linije fronta. To je, dodao je, bilo u isključivoj nadležnosti opštinskih organa vlasti i policije. Odgovarajući na pitanje predsjedavajućeg sudije Orija/Orie svjedok je rekao da se vojna policija angažovala jedino kada su pripadnici vojske bili umiješani u zločine.

Tužilac Artur/Arthur Traldi je na početku unakrsnog ispitivanja ukazao na ratne ciljeve vojske bosanskih Srba. Citirao je naređenje generala Milana Gvere od 19. maja 1991. godine u kojem se navodi da srpski narod živi na oko 65 posto teritorije BiH i da se oko 35 posto Srba od ukupnog broja stanovnika u BiH "mora izboriti za razgraničenje sa Hrvatima i Muslimanima i izboriti za svoju državu".

Tužilac je svjedoka suočio sa Mladićevim naređenjem iz jula 1992. godine da se "sva aktivna vojna lica hrvatske i muslimanske nacionalnosti pošalju na godišnji odmor, a po povratku upute u Personalnu upravu u Beogradu". Borić u tom naređenju ne vidi ništa neobično i kaže da Muslimana, Hrvata i Slovenaca "u to vrijeme svakako više nije bilo u JNA". Potvrdio je da su on i drugi oficiri Drugog krajiškog korpusa, kao i vojnici, primali plaće od Vojske Jugoslavije.

Tužilac će unakrsno ispitivanje Gruje Borića nastaviti sutra.

2015-04-23

HAG/DEN HAAG

ODGOVORNOST ZA POKOLJ U BILJANIMA

Tužilac Artur Traldi sugerisao bivšem komandantu Drugog krajiškog korpusa Gruji Boriću da na suđenju Ratku Mladiću svjedoči "neistinito" kako bi izbjegao odgovornost za pokolj koji su u Biljanima u julu 1992. godine počinili vojnici pod njegovom komandom. "To je vaše mišljenje", kaže Borić.

Penzionisani general VRS Grujo Borić tvrdi da ne zna ništa o ubistvu preko 140 muslimanskih civila u Biljanima 10. jula 1992. godine. Kaže daje 17. Ključka brigada čiji su pripadnici počinili taj zločin ušla u sastav njegovog korpusa tek u julu 1992. godine i da je "trebalo vremena" da se ona stavi pod komandu.

Tužilac Artur/Arthur Traldi je Borića suočio sa naređenjem od 2. juna 1992. o formiranju Drugog krajiškog korpusa, u koji je uključena i 17. Ključka brigada. Po dokumentima tužilaštva Borić je u junu 1992. - dakle mjesec dana prije masakra u Biljanima - izdavao naređenja i primao borbene izvještaje od komande Ključke brigade.

"Vi sada ovdje iznosite neistinito svjedočenje o komandnom lancu u vrijeme incidenta u Biljanima kako bi izbjegli vlastitu odgovornost za pokolj koji su počinili vojnici pod vašom komandom", sugerisao je tužilac. "Nije (tako), to je vaše mišljenje", odgovorio je Borić. U to vrijeme, kaže, nije čuo ni priče o tom incidentu. Na pitanje sudije Orija/Orie da li sada zna za pokolj u Biljanima odgovorio je: "Ne znam ni sada".

Borić je, također, tvrdio da "nikada nije čuo" za zlostavljanja i ubistva u logoru Kamenica u Drvaru koji je bio pod kontrolom Drugog krajiškog korpusa. Na tužiočevo pitanje da li zna da su neki od zatočenika Kamenice poslije rata ekshumirani iz masovnih grobnica u zoni odgovornosti njegovog korpusa, odgovorio je da mu to nije poznato. "Možda su bili razmijenjeni", dodao je Borić.

Borić je u glavnom iskazu, također, tvrdio da od Mladića nikada nije primio nezakonito naređenje. Tužilac je zato ukazao na Direktivu broj 4 kojom je definisan cilj da neprijatelja treba prisiliti da "sa muslimanskim stanovništvom napusti područje Birača, Žepe i Goražda". Borić je teška srca potvrdio da to naređenje "nije zakonito".

Borić je, uprkos tome, ostao pri iskazu da od Mladića nikad nije primio nezakonito naređenje. Ostao je pri tome i nakon što je suočen sa Mladićevom naredbom da se pripadnici UN koriste kao "živi štit" od zračnih udara NATO. Ukoliko se uzmu u obzir razlozi za njeno izdavanje, rekao je, ta naredba je "manje nezakonita".

Suđenje Ratku Mladiću nastavlja se u utorak sljedeće sedmice.

2015-04-28

HAG/DEN HAAG

ISELJAVANJE MUSLIMANA "ZA NJIHOVO DOBRO"

Bivši komandant Birčanske brigade VRS, koji je u maju 1992. godine naredio iseljavanje Muslimana iz Zvornika, tvrdi da s tim nema nikakve veze jer je Teritorijalna odbrana djelovala "neovisno" i nije izvršila njegovo naređenje. Lično ne osjeća "ni minimum odgovornosti" za ubistva Muslimana u Zvorniku i Kozluku, za koja krivicu svaljuje na paravojne formacije.

Bivši komandant Birčanske brigade VRS Svetozar Andrić je u glavnom iskazu na suđenju Ratku Mladiću govorio o srpskim žrtvama u zoni odgovornosti njegove brigade. Pošto tužilaštvo ne spori da je na tom području ubijen "veliki broj srpskih civila" taj dio iskaza je, na intervenciju sudija, prekinut. Odbrana je u dokaze usvojila njegovu pisanu izjavu i nakon nekoliko pitanja o svjedokovoj ratnoj biografiji zaključila Andrićevo ispitivanje.

◀ Svetozar Andrić, svjedok odbrane Ratka Mladića

Tužilac Alan Tiger/Tieger je u prvom dijelu unakrsnog ispitivanja suočio Andrića sa

njegovim naređenjem od 28. maja 1992. godine o iseljavanju Muslimana iz Zvornika. "Iseljavanje muslimanskog stanovništva mora biti organizovano i uvezano sa opštinama preko kojih se vrši iseljavanje", navodi se u naređenju i dodaje da se "iseljavati mogu samo djeca i žene, a muškarce sposobne za borbu ostavljati u logorima radi razmjene". Par dana poslije uslijedio je slično naređenje vlade SAO Birač.

Andrić je, međutim, tvrdio da su Muslimani otišli dobrovoljno i pozvao se na sporazum strana postignutim 22. maja 1992. sa komesarom UN za izbjeglice Sadako

Ogata o načinu iseljavanja stanovništva kako bi se osigurala njihova bezbjednost. Tužilac je ukazivao da su birčanske vlasti svoju odluku o iseljavanju zvanično obrazložile zločinima protiv Srba što, po optužbi, ukazuje da su Muslimani "morali otići htjeli ili ne". No, po Andriću, to je bio samo jedan od razloga za naređenje o iseljavanju - strahovalo se od paravojnih formacija i odmazde Srba protjeranih s područja Tuzle. Također je rekao da on sa svim tim nema nikakve veze jer komandant TO Zvornik Marko Pavlović nije izvršio njegovo naređenje jer je "djelovao neovisno".

Tužilac je, zatim, citirao jednog od svjedoka iz predmeta Radovana Karadžića koji je izjavio da je 30. maja 1992. godine srpski radio Zvornik emitovao poruku stanovnicima sela Drinjače i Kostijerova da ostanu kod kuće, a da su zatim došli vojnici koji su oko 150 muškaraca, žena i djece sproveli u Dom kulture u Drinjači gdje je kasnije ubijeno 90 Muslimana. Andrić, međutim, tvrdi da nije upoznat sa ubistvima Muslimana u Zvorniku i Kozluku i kaže da ne osjeća "ni minimum odgovornosti". Za "najveći broj" ubistava smatra odgovornim paravojne formacije.

Tužilac Tiger je, dalje, ukazivao da su po sličnom scenariju Muslimani protjerivani i iz drugih mjesta u zoni odgovornosti Birčanske brigade, kao na primjer u Memićima i Šeheru kod Kalesije. Andrić, opet, odbacuje odgovornost za to i kaže da su ta sela bila u zoni borbenih dejstava i da su pustili ljude da odu kako bi ih spasili od sigurne smrti. On lično je, rekao je, ponosan što je na taj način hiljadama ljudi spasio živote.

Svjedočenje Svetozara Andrića se nastavlja sutra.

2015-04-29

HAG/DEN HAAG

"ORGANIZOVANJE" LOGORA SUŠICA

Bivši komandant Birčanske brigade VRS Svetozar Andrić tvrdi da nije naredio "osnivanje" logora u Sušici, kraj Vlasenice. Ali jeste, priznaje, naredio njegovo "organizovanje" zbog povećanog broja zarobljenika u zoni odgovornosti njegove brigade krajem maja 1992. godine.

U nastavku unakrsnog ispitivanja bivšeg komandanta Birčanske brigade VRS Svetozara Andrića, tužilac ga je suočio sa njegovim naređenjem za osnivanje logora u Sušici u Vlasenici, izdatim 31. maja 1992. Andrić je insistirao da on nije naredio "otvaranje" Sušice. Logor je, po njemu, postojao prije formiranja Birčanske brigade, a on je zbog povećanog broja zarobljenika krajem maja naredio njegovo "organizovanje".

Andrić je 2007. godine u Beogradu, svjedočeći na suđenju komandantu zvorničke TO Marku Pavloviću, izjavio da je u Hagu, na suđenju Draganu Nikoliću zvanom Jenki, utvrđeno da je logor postojao prije naređenja koje je izdao 31. maja '92. Tužilac Tiger/Tieger je, međutim, pročitao dio transkripta sa tribunalove rasprave u kojem optuženi Nikolić, na pitanje sudije Šomburga/Schomburg, potvrđuje da su uhapšeni Muslimani držani u lokalnoj školi i zatvoru u Vlasenici do kraja maja ili početka juna 1992. godine kada su prebačeni u tek oformljeni logor u Sušici.

Andrić je na to uzvratio da vojska nije imala veze sa Sušicom, pošto su logorom upravljali Krizni štab i policija, dok ga je vojska samo obezbjeđivala stražarskom službom. "Ne znam zašto mi stalno imputirate taj logor", bunio se Andrić. Prihvatio je da je u logoru bilo žena i djece, ali po njemu oni nisu bili zarobljenici već da su sami dolazili kako bi se privremeno sklonili dok ne nastave put prema Kladnju pod kontrolom Armije BiH. Također je rekao da su ih prijatelji Srbi obilazili i donosili hranu.

Taj, po tužiocu, opis "gotovo filantropskog" odnosa prema civilima u logoru Sušica se ne podudara sa navodom u jednom od vojnih dokumenta da se "zabrane sve posjete i donošenje hrane zatvorenicima". Andrić je tvrdio da se radilo samo o prijedlogu logorske stražarske službe koji nikad nije proveden. Međutim, odmah potom je rekao da "nikad nije ušao u logor" i da su njegove informacije o Sušici "površne i minimalne". Rekao je da mu je "smiješno" tužiočevo pitanje da li je znao za užasne higijenske uslove, prebijanja, silovanja i ubijanja u logoru. Na insistiranje sudija je, na koncu, ipak rekao da mu to nije poznato.

Tužilac Tiger je svjedoka suočio sa nizom dokumenata koji ukazuju da je progon Muslimana iz zone odgovornosti njegove brigade bio sastavni dio realizacije strateških ciljeva političkog i vojnog rukovodstva RS među kojima je i

provođenje strateškog cilja broj 4 koji je predviđao "eliminisanje Drine" kao granice između "srpskih zemalja", ali je Andrić odgovarao da o tome ništa ne zna.

Suđenje Ratku Mladiću se nastavlja sutra ujutro iskazom novog svjedoka odbrane.

2015-04-30

HAG/DEN HAAG

"CRNI BILANS" U KRAVICI

Ratko Nikolić svedoči o napadu Armije BiH na selo Kravica 7. januara 1993. godine kao i zatočeništvu u policijskoj stanici i potom ložionici zgrade suda i opštine u Srebrenici. Tvrdi da su Srbi želeli osvetu za stradanja i pogibiju 48 civila tog sela. Tužilaštvo ne negira zločine nad Srbima ali dokumentima VRS osporava broj i status poginulih u Kravici.

◀ Ratko Nikolić, svjedok odbrane Ratka Mladića

Svedočenjem Ratka Nikolića iz Kravice, odbrana Ratka Mladića nastoji da dokaže da su Srbi u tom selu želeli da se osvete za napad Armije Bosne i Hercegovine, na pravoslavni Božić, 7. januara 1993. godine.

Tokom napada na Kravicu Nikolić se nalazio u porodičnoj kući. Napolju je, rekao je, video da "vatre gore" i čuo povike "kolji živa, vataj živa". Meci su "udarali na sve strane" a jedan ga je ranio u levu nogu. Nikolić je supruzi rekao da beži ka Drini, a on je, kaže, ostao u praznom selu da "pogine sam".

Narednih pet dana, Nikolić se skrivao u šupljini drveta, u obližnjoj šumi i hranio se krompirom pečenim u "žaru od paljevina" sve dok ga nisu zarobili. Potom su ga odveli

u staru stanicu milicije u Srebrenici gde je ostao do napada na Skelane 16. januara 1993. godine nakon čega je prebačen u ložionicu suda i opštine. Dobili su čebe "da se pokriju po glavi" a od hrane "zob i neko kuvanje, ni masno, ni slano, ni kuvano".

Nikolić je rekao da ih je u ložionici "svaki dan" tukao ko je stigao a posebno dvojica sa "bradama i velikim naočarima kao u varioca". Kada se onesveste, zarobljenike su "slagali napolje na kamaru" a potom ih polivali hladnom vodom. Zbog imena, dobio je poseban zadatak: da sedi na ulazu i da kada neko uđe ustane i pozdravi ih kao Ratko Mladić. Pošto je zbog povreda teško ustajao, sledili su "šamari i udaranja". Razmenjen je iz trećeg pokušaja, u februaru 1993. godine.

Sudije koje su do sada prekidale iskaze o zločinima druge strane, pustili su Nikolića da opiše svoja stradanja, ali su po njegovom izlasku na prvu pauzu ukorili branioca Stojanovića, nakon što im je tužiteljica rekla da ne osporava da je bilo "brutalnog postupanja" Muslimana nad Srbima. Umesto "nepotrebnog svedočenja o raznoraznim detaljima", odbrana je, po oceni sudije Orija/Orie, trebalo da se usresredi na sporna pitanja - broj i status žrtava.

Tužiteljica Sara/Sarah Melikian je u unakrsnom ispitivanju predložila dokument zaplenjen 1998. godine u štabu Bratunačke brigade. U njemu se navodi "crni bilans" napada na Kravicu na Božić 1993. godine: 35 poginulih i 36 ranjenih boraca i 11 civila. Svedok je, ostao prvi svom iskazu da je u Kravici ubijeno 48 civila. Na pitanje sudije Molotoa, Nikolić je potvrdio da je spomenik u Kravici - na kojem stoji da je ubijeno 48 civila - jedini izvor njegovog saznanja o broju žrtava božićnog napada na to srpsko selo.

Suđenje Mladiću nastavljeno je iskazom Draška Vujića, pripadnika VRS iz Prijedora.

2015-04-30

HAG/DEN HAAG

PREUZIMANJE VLASTI U CILJU OČUVANJA MIRA

Svedočeci u odbranu Ratka Mladića bivši pripadnik VRS iz Prijedora opisao je kako pozivi Muslimanima da predaju oružje u proleće 1992. godine nisu bili etnički motivisani već je to bio pokušaj da se u ovoj opštini "očuva mir". Keraterm i Trnopolje, tvrdi, nisu bili logori.

Draško Vujić je 1992. godine vodio jedinicu od 900 do 1.200 ljudi iz prijedorskog kvarta Urije koja je bila deo 343. brigade JNA, kasnije preimenovane u 43. brigadu VRS. Početak rata su proveli na području Prijedora a kasnije su odlazili i na druga ratišta. Vujić je prošle godine odbrani Radovana Karadžića dao izjavu koja je danas uvrštena u spis i na suđenju Ratku Mladiću bivšem komandantu Glavnog štaba VRS, optuženom, kao i Karadžić, za genocid i druge zločine počinjene tokom rata u BiH.

◀ Draško Vujić, svjedok odbrane Ratka Mladića

Vujić u izjavi navodi da su muslimanske snage napale Prijedor 30. maja 1992. godine ali je taj napad njegova jedinica uspešno odbila. Opisuje takođe da je pre "borbi i pretresa" sa pripadnicima muslimanske Teritorijalne odbrane (TO) pregovarao da predaju oružje a cilj je bio, kako je rekao, da se "očuva mir". Sve se to dešavalo "mesec do mesec i po dana pre muslimanskog napada", precizirao je Vujić odgovarajući na jedno od pitanja sudija koji su se često uključivali u ispitivanje svedoka.

Pregovori koje svedok navodi odvijali su se u vreme kada su pripadnici srpske nacionalnosti u Prijedoru preuzimali vlast u opštini, nakon čega je objavljena i mobilizacija. Bilo je potrebno, objasnio je svedok, sve mobilisane

staviti pod jedinstvenu komandu. Vujić tvrdi da zahtevi Muslimanima da predaju oružje nisu bili etnički motivisani, već su se odnosili na sve koji se nisu odazvali pozivu na mobilizaciju a zadržali su oružje dobijeno od Teritorijalne odbrane (TO).

Na pitanje sudije Molotoa da li je to važno i za srpske pripadnike TO, Vujić je odgovorio da je "90 odsto srpske TO već bilo asimilovano u ratnu jedinicu" kojom je on komandovao.

Tužilac je unakrsno ispitivanje Draška Vujića započeo nizom pitanja o tome šta se u Prijedoru dešavalo u vreme "pregovora sa Muslimanima o predaji oružja". Svedok je potvrdio da je znao da su Srbi 29. aprila 1992. preuzeli vlast u Prijedoru, da je u operaciji njegove brigade izvedenoj na Kozarac i Hambarine uništeno mnogo civilne imovine, da su mnogi "nesrbi" zarobljeni i sprovedeni u logore, ali se nije složio da se Keraterm i Trnopolje mogu nazvati logorima. Keraterm je prema njegovom opisu bio samo "pritvor" dok traje provera zarobljenika, dok je Trnopolje bilo "prihvatni centar" gde su ljudi "sami dolazili", sklanjajući se iz sela u kojima su se vodile borbe.

Vujić je rekao da za ubistva nije znao već je samo pretpostavljao da su posledica "žestokih borbenih dejstava", u kojima je moralo biti mnogo mrtvih. Logor Omarska je prema rečima svedoka kasnije formiran i tamo je zarobljenike privodila policija a ne vojska.

Svedočenje Draška Vujića se nastavlja u ponedeljak.

2015-05-04

HAG/DEN HAAG

KO ĆE KOME "ZATRATI SJEME" U PRIJEDORU?

Tumačeći članak jednog od svojih oficira objavljen oktobra 1995. u "Kozarskom vjesniku", Draško Vujić, svedok odbrane Ratka Mladića, tvrdio da se pretnja da će "balijama zatrati sjeme" odnosi samo na "razularene muslimanske snage" koje su napadale na "nebranjene Prijedor", a nikako i muslimanske žene i decu.

U nastavku unakrsnog ispitivanja Draška Vujića tužilac je sugerisao da je svedok ne samo znao za proterivanja nesrba iz Prijedora već da je to podržavao i u tome učestvovao. Vujić je od 1992. zapovedao jedinicom od oko 1.000 ljudi koja je bila deo 343. brigade JNA, kasnije preimenovane u 43. brigadu VRS. Jedinica je ubrzo nakon početka rata upućena na druga ratišta da bi 1995. bila vraćena u Prijedor.

"Vaši vojnici su otvoreno iskazivali mržnju prema Muslimanima", rekao je tužilac Amir Zec pozivajući se na članak pod naslovom "Zatracemo im sjeme", objavljen u oktobru 1995. u listu "Kozarski vjesnik". U članku jedan od Vujićevih oficira obećava da će Prijedor "ponovo biti srpski", da će "balije biti proterane" i "nestati", te da će im "zatrati sjeme."

Prema Vujiću, tekst je pisan u vreme kada je njegova jedinica došla da brani "nebranjene Prijedor", koji se našao pod udarom "razularenih muslimanskih snaga pomognutih NATO paktom". Izjava njegovog oficira da će "Muslimanima zatrati seme" odnosila se, rekao je Vujić, "samo na one koji su ih napadali" a ne na celokupno muslimansko stanovništvo. Dodao je da je to - o "zatiranju sjemena" neprijatelju - spreman da i danas ponovi.

Uprkos prigovoru odbrane, članak iz Kozarskog vjesnika je uvršten u spis a svedok je od predsedavajućeg sudije zatražio dozvolu da dopuni svoj odgovor. Objasnio je da su se reči njegovog oficira odnosile samo na "one koji su ih napadali" - naoružane borbe, a ne na celu etničku grupu uključujući i žene i decu. Predsedavajući sudija Ori/Orie je međutim svedokovu dopunu ocenio nepotrebnim komentarama i naglasio da reči da će 'zemlja ponovo biti srpska' jasno ukazuje da su pripadnici ostalih etničkih grupa nepoželjni na tom području, bez obzira na njihov pol i uzrast.

Svedok je takođe negirao bilo kakvu povezanost VRS sa Željkom Ražnatovićem Arkanom i njegovom Srpskom dobrovoljačkom gardom (SDG). Tužilac je tim povodom ukazao na dva dokumenta: nalog MUP RS u kojem se "Arkanovcima" nalaže da "prestanu da maltretiraju dezertere i pripreme se za borbena dejstva" i članak iz beogradskog nedeljnika "Vreme" u kojem se navode podaci UNHCR o operaciji pripadnika Arkanove SDG u septembru 1995. kada je iz Prijedora proterano približno pet hiljada Muslimana.

Vujić je odgovorio da pomenuti članak prvi put vidi a da je dokument MUP potpisao tadašnji ministar policije te da se on nije mogao odnositi na vojsku. Precizirao da se s Arkanom nikada nije sreo te da je po povratku u Prijedor u jesen 1995. na terenu zatekao jednu Arkanovu jedinicu kojom nije imao nikakvog sadejstva. Odgovarajući braniocu u dodatnom ispitivanju Vujić je rekao da "ne zna ko je doveo Arkana", i dodao kako je Arkan od početka "bio u vezi sa Simom Drljačom" tadašnjim šefom prijedorske policije.

Suđenje je nastavljeno iskazom Nedeljka Trkulje oficira Glavnog štaba VRS.

2015-05-05

HAG/DEN HAAG

"TRIAŽA" NA SREBRENIČKIM STRATIŠTIMA

Tokom ispitivanja Nedeljka Trkulje tužilaštvo sugerisalo da je svjedok lično 16. jula 1995. godine prenio narednje više komande Ljubiši Beari da ratne zarobljenike treba strijeljati. Tužilaštvo to ilustruje presretnutim razgovorom u kome se govori o "trijaži" ratnih zarobljenika.

◀ Nedeljko Trkulja, svjedok odbrane Ratka Mladića

Bivši oficir VRS Nedeljko Trkulja je na suđenju Ratku Mladiću svjedočio da se u vrijeme srebreničke operacije VRS nalazio u podzemnom skloništu Glavnog štaba VRS u Crnoj rijeci. Rekao je da mu je Radivoje Miletić uvečer 16. jula usmeno naredio da sa još dvojicom oficira ode u rejon Baljkovice kako bi "podigao budnost boraca" na liniji fronta.

Trkulja je u glavnom iskazu tvrdio da je 17. jula ujutro u društvu Bogdana Sladojevića otišao prvo do komande Drinskog korpusa u Vlasenici. Zatim su svratili u Srebrenicu, a potom produžili prema Zvorniku i Crnom vrhu gdje ih je dočekao načelnik štaba Zborničke brigade Dragan Obrenović. Iz Obrenovićevog referisanja

o stanju na frontu "shvatili su da situacija nije tako dramatična" kao što je u borbenom izvještaju od 15. jula predstavio komandant brigade Vinko Pandurević.

Obrenović je Trkulji i Sladojeviću rekao su uspjeli zaustaviti proboj muslimanske kolone kao i da se oko 5.000 Muslimana nalazi u blokadi u obližnjoj jaruzi. Objasnio im je da je stupio u kontakt s njima i dogovorio da će ih propustiti da prođu kroz srpske linije kako bi nastavili dalje u pravcu Tuzle. Trkulja je, tvrdi, u jutarnjim satima 18. jula lično prisustvovao prolasku kolone. O ratnim zarobljenicima nije bilo govora i on navodno nije znao da ih je uopšte bilo.

Trkuljine tvrdnje, međutim, se ne podudaraju sa iskazom Vinka Pandurevića koji je u Tribunalu svjedočio da je propustio kolonu 16. jula 1995. godine. Dan ranije, Pandurević je komandi Drinskog korpusa uputio vanredni borbeni izvještaj u kojem navodi da je izložen žestokim napadima i da mu "dodatni teret predstavlja veliki broj zarobljenika raspoređenih po školama u zoni odgovornosti brigade".

Tužiteljica Aber/Abeer Hasan je svjedoka suočila sa iskazom Sladojevića u predmetu Popović i drugi, u kojem je svjedočio da mu je Trkulja na putu do Crnog vrha rekao da je bio na terenu prethodnog dana, 16. jula. Ilustrovala je to transkriptom presretnutog razgovora od 16. jula u kojem Slobodan Cerović saopštava Ljubiši Beari da je tog jutra dolazio Trkulja i tražio ga kako bi mu prenio poruku od nadređene komande da treba izvršiti "trijažu ranjenih i zarobljenih", na što je Beara uzvratio da o tome ne želi da govori telefonom.

"Trijaža" o kojoj se govori u presretnutom razgovoru se, po tužilaštvu, zapravo odnosila na "strijeljanje" između 1.500 i 2.000 zarobljenika koji su u tom času držani u školi u Kuli i Domu kulture u Pilici. A Trkulja je Beari, sugerisala je tužiteljica, tog 16. jula prenio narednje da ih treba likvidirati, što je istog dana i učinjeno. Trkulja sve to pobija i kaže da Sladojević nije svjedočio istinito, da se on 16. jula nalazio u Crnoj rijeci i da nije vidio ni Cerovića ni Bearu. Sve su to, kaže, "čudne priče i izjave".

Unakrsno ispitivanje Nedeljka Trkulje biće nastavljeno sutra ujutro.

2015-05-06

HAG/DEN HAAG

ZLOČINI BEZ NAREĐENJA

Svedočeći u odbranu Ratka Mladića, bivši vezista u Glavnom štabu VRS Tihomir Stevanović naveo da tokom srebreničke operacije u julu 1995. godine nije video nijedno narednje da se počine zločini nad muslimanskim stanovništvom, kao ni da 15. i 16. jula, dok su trajala masovna pogubljenja, u Glavni štab nije stigao nikakav dokument sa potpisom optuženog.

◀ Tihomir Stevanović, svjedok odbrane Ratka Mladića

Penzionisani potpukovnik vojske bosanskih Srba Tihomir Stevanović je ratni put započeo u proleće 1992. kao vezista u sarajevskoj kasarni Lukavica, zatim je u martu 1993. prekomandovan u puk veze pri Glavnom štabu VRS u Crnoj Rijeci, a tačno dve godine kasnije postao je referent kriptozastite u odeljenju Glavnog štaba. Na tom mestu dočekao je napad na Srebrenicu u julu 1995. nakon kojeg je, po optužbi, počinjen genocid nad tamošnjim Muslimanima. Stevanović svedoči u odbranu bivšeg komandanta Glavnog štaba Ratka Mladića, optuženog za srebrenički genocid i druge zločine u BiH.

U prvom delu glavnog ispitivanja, svedok je potkrepljivao tezu odbrane da je Armija BiH civilne objekte u Sarajevu

koristila u vojne svrhe i tako dala opravdanje vojsci bosanskih Srba da legitimno granatira stambene delove grada. Svedok je naveo da je od jednog rođaka koji i danas živi u Sarajevu čuo da su muslimanske jedinice koristile vojnu i koševsku bolnicu za artiljerijske napade na srpske položaje, a da je u istu svrhu korišćen i tunel u sarajevskom naselju Ciglane. Napadi su, tvrdi, vršeni i iz kasarne "Jajce" koja se nalazila u blizini Bašćaršije.

Stevanović je detaljno opisao kako je funkcionisala komunikacija Glavnog štaba sa podređenim korpusima. Naređenja i izveštaji razmenjivani su, kaže, prevashodno radio-relejnim vezama i slanjem telegrama, s tim da su i razgovori i pisani dokumenti bili obezbeđeni uređajima za kriptozastitu. Nastojao je da ubedi sudsko veće da komunikacija među oficirima i jedinicama vojske bosanskih Srba nije bila podložna prisluškivanju, što bi trebalo da znači da presretnuti razgovori u posedu optužbe, uključujući i one koji se odnose na srebreničku operaciju, nisu validni.

Odbrana je u dosadašnjem toku postupka dokazivala da je optuženi za vreme masovnih streljanja srebreničkih muškaraca i dečaka 15. i 16. jula 1995. godine bio u Beogradu i da u tom periodu nije izdavao naređenja potčinjenim jedinicama. Upitan da li je tokom ta dva dana u Glavni štab stiglo bilo kakvo Mladićevo naređenje, svedok je odgovorio odrečno. Isto tako, za vreme i nakon srebreničke operacije nije video naređenje Glavnog štaba kojim se od potčinjenih jedinica traži da počinje zločine.

Budući da je tokom rada u Glavnom štabu svedok često viđao Mladića, branilac Ivetić ga je na kraju glavnog ispitivanja zamolio da iznese svoje utiske o njemu. Stevanović je rekao da je reč o "pravičnom ali strogom visokoprofesionalnom oficiru" koji nije trpeo poraze i koji je poštovao druge, a voleo i branio svoj narod, ali je na kraju "postao žrtva toga". Na pitanje kako je to Mladić postao žrtva, svedok je odgovorio da je optuženi tokom rata izgubio ćerku, a zatim se i sam razboleo.

Pred kraj današnjeg zasedanja počelo je unakrsno ispitivanje potpukovnika Stevanovića koje vodi tužilac Mekloski/McCloskey.

2015-05-07

HAG/DEN HAAG

NI REČI O BROJU SREBRENIČKIH ŽRTAVA

Svedok odbrane Ratka Mladića prihvatio da je nakon pada Srebrenice "deo" zarobljenika pogubljen, ali zbog "porodičnog vaspitanja" i "poštovanja prema žrtvama" nije želeo da licitira brojkama i prihvati tezu tužioca o "hiljadama ubijenih".

Početak unakrsnog ispitivanja penzionisanog potpukovnika vojske bosanskih Srba Tihomira Stevanovića tužilac je posvetio temi srebreničkog genocida. Budući da je svedok u julu 1995. godine bio vezista u Glavnom štabu VRS, upitan je da li zna da su "hiljade srebreničkih muževa i sinova" streljani nakon pada grada u julu 1995. godine. "Broj ne znam, ali deo jeste pogubljen", odgovorio je svedok koji je u jučerašnjem glavnom ispitivanju rekao da naređenje da se počinje zločini nije stiglo iz Glavnog štaba VRS, na čijem se čelu nalazio optuženi Ratko Mladić.

Tužilac Mekloski/McCloskey se tu nije zaustavio, pa je pitao da li Stevanović ima ikakvu "ideju" o razmerama zločina i broju žrtava, koji se u optužnici protiv Mladića procenjuje na "više od 7.000". Ovaj je odgovorio da ne može prihvatiti da su streljane "hiljade ljudi", jer bi to značilo da ih je možda bilo i 20.000. Na još jedno ponovljeno pitanje rekao je da mu "porodično vaspitanje" i "poštovanje prema žrtvama" ne dozvoljavaju da licitira brojevima streljanih zarobljenika i iznosi paušalne ocene.

Potpukovnik Stevanović je tokom dva dana srebreničke operacije – 13. i 14. jula 1995. godine – boravio u rodnom selu Liješanj na području Zvornika. U to vreme su, primetio je tužilac, na teritoriju zvorničke opštine dovođeni i zatvarani srebrenički muškarci i dečaci, koji su potom streljani na više stratišta u okolini grada. Stevanović, međutim, o tome ne zna ništa i, poput većine drugih svedoka odbrane iz vrha vojske bosanskih Srba, tvrdi da je za te zločine saznao tek nakon rata i to iz medija.

U drugom delu unakrsnog ispitivanja tužilac se osvrnuo na svedokovu jučerašnju tvrdnju da su veze između Glavnog

štaba i komandi korpusa, uključujući i Drinski koji je izvodio napad na Srebrenicu, "mogle, trebale i bile zaštićene". Na taj način je sugerisao da presretnuti razgovori iz jula 1995. u posedu tužilaštva nisu validni. Ipak, danas je bez previše okolišanja, prihvatio sugestiju optužbe da su postojale dve linije komunikacije između Mladićevog Glavnog štaba i Drinskog korpusa- jedna zaštićena, druga nezaštićena. Uz dodatak da se ta nezaštićena "ređe koristila".

Deo ispitivanja posvećen je i Stevanovićevoj tvrdnji da su neka naređenja tokom srebreničke operacije sastavljena u Mladićevo ime bez njegovog znanja. Na pitanje predsjedavajućeg sudije da li stvarno misli da bi se neko usudio da sastavi i pošalje dokument umesto komandanta vojske, on odgovara potvrdno, uz objašnjenje da su autori smatrali da će na taj način naređenje sa sigurnošću biti sprovedeno u delo.

U drugom delu današnjeg zasedanja počeo je iskaz bivšeg pilota JNA, kasnije i vojske krajinskih Srba – Janka Kecmana.

2015-05-07

HAG/DEN HAAG

ŠVERC ORUŽJEM PREKO SRPSKE KRAJINE

Umirovljeni pukovnik avijacije Janko Kecman na suđenju Ratku Mladiću svjedoči o švercu oružjem u zaštićene zone Bihać i Srebrenicu, kao i obaranju letjelica kojim je to oružje, po njegovim tvrdnjama, prevoženo. U švercu su, tvrdi, nečasnu ulogu odigrali i pripadnici mirovnih snaga UN.

◀ Janko Kecman, svjedok odbrane Ratka Mladića

Nasuđenju Ratku Mladiću svjedoči Janko Kecman, bivši pripadnik 111. avio-brigade JNA, a kasnije pilot vazduhoplovstva Srpske Vojske Krajine. Kecman je kao pripadnik helikopterske eskadrile JNA jedno vrijeme je bio stacioniran na zagrebačkom aerodromu Pleso, a zatim na aerodromu Željava kod Bihaća. Po izbivanja sukoba u BiH pridružio se Srpskoj Vojski Krajine na aerodromu Udbina, sjeverno od Knina.

Kecman je u glavnom iskazu svjedočio da je u avgustu 1991. godine na aerodromu Pleso vidio avion pun oružja koje su on i drugi piloti prevezli helikopterima u skladište JNA u Bihaću. Avion je bio iz Ugande, a naručilac oružja je, tvrdi, bila Republika Hrvatska. Hrvatsko-muslimanske

snage su, po riječima svjedoka, i tokom rata nastavile šverc oružja avionima i helikopterima preko teritorije RSK (Republike Srpske Krajina).

Snage RSK su, po riječima svjedoka, tokom rata oborile jedan ukrajinski avion. U oborenom avionu nije bilo oružja, ali je na osnovu pronađene dokumentacije zaključeno da je tim avionom prevoženo oružje za potrebe Armije BiH. Osim toga, kaže svjedok, u avionu je bio i jedan pripadnik Armije BiH.

Posmrtni ostaci posade oborenog aviona su, po iskazu svjedoka, prebačeni u Beograd gdje su i sahranjeni nakon odbijanja ukrajinske ambasade da prihvati tijela poginulih jer se među njima nalazila i jedna nepoznata osoba. Obdukcijom koja je izvršena 2012. godine ustanovljeno je da se radilo o pripadniku Armije BiH.

Osim ukrajinske letjelice, rekao je svjedok u jednom času, oboren je i helikopter u kojem se nalazio ratni ministar vanjskih poslova BiH Irfan Ljubijankić.

Avioni i helikopteri hrvatsko-muslimanskih snaga su, po iskazu svjedoka, često letjeli preko Krajine snabdijevajući oružjem, municijom i vojnom opremom zaštićene zone, posebno Bihać i Srebrenicu. Šverc oružjem se, osim zračnim, odvijao i kopnenim putem u čemu su, po Kecmanovim riječima, "nečasnu ulogu" odigrali i pripadnici mirovnih snaga UN.

Kecman je, također, svjedočio da je na teritoriji Krajine 1993. živjelo oko 300.000 ljudi. Među njima je, rekao je, bilo i oko 80.000 Muslimana izbjeglih iz Cazinske Krajine nakon sukoba pripadnika Armije BiH i snaga pod vođstvom Fikreta Abdića, koji su predstavljali ekonomski teret za RSK.

Svjedok je u izjavi naveo da su mu kolege koje su prevozile Mladića na pregovore pričali o Mladićevim "profesionalnim i humanim potezima u borbama protiv ZNG (Zbor Narodne Garde) što je njemu i drugima "imponovalo".

Kecmanov iskaz se nastavlja u ponedjeljak, unakrsnim pitanjima od stane tužioca.

2015-05-11

HAG/DEN HAAG

ARKAN, MLADIĆ I JNA

Tokom unakrsnog ispitivanja Janka Kecmana tužilac prikazao video-snimak smotre krajinskog MUP iz marta 1992. godine kojoj su, pored ostalih, prisustvovali tadašnji komandant Kninskog garnizona pukovnik Ratko Mladić i zapovjednik paravojnih "Tigrova" Željko Ražnatović Arkan. Kecman je, "znajući Mladića", siguran da Arkan nije bio potčinjen JNA.

Suđenje Ratku Mladiću nastavljeno je unakrsnim ispitivanjem Janka Kecmana, bivšeg pilota helikoptera JNA, a kasnije MUP Srpske Krajine i Vojske Republike Srpske. Tužilac je emitovao snimak sa smotre pripadnika krajinskog MUP održane u centru za obuku u Golubiću, u martu 1992. godine. Smotri su, među ostalima, prisustvovali optuženi Ratko Mladić i komandant "Tigrova", Željko Ražnatović Arkan.

"Ovo je Srbija i ostaće Srbija", rekao je Arkan obraćajući se prisutnima u Golubiću, među kojima su pored Mladića, bili i tadašnji član Predsjedništva SFRJ Sejdo Bajramović, kao i vođe krajinskih Srba Milan Martić i Goran Hadžić. Te Arkanove riječi Kecman je, u odgovoru tužiocu, objasnio činjenicom da je u Krajini živio srpski narod koji nije želio izaći iz tadašnje Jugoslavije.

Odgovarajući na dodatna pitanja branioca Branka Lukića, svjedok je prvo rekao da "nije siguran" da li je Arkan bio potčinjen JNA, a odmah zatim je dodao da je "siguran da nije" bio potčinjen JNA. Na pitanje sudije Orija/Orie šta je od tog dvoga tačno, Kecman se opredijelio za drugu opciju jer "poznavajući Mladića on sigurno ne bi imao paravojne jedinice u svom sastavu".

Mladićev branilac je izrazio sumnju da je Arkanov govor zaista održan na smotri u Golubiću, sugerišući mogućnost da je naknadno "umontiran" u snimak koji je prikazalo tužilaštvo. Tužilac Veber/Weber je odbacio tu sugestiju, ukazujući da je Arkan za govornicom istovjetno odjeven kao i u kadru u kojem se vidi u blizini Mladića.

2015-05-11

HAG/DEN HAAG

KAKO JE FORMIRAN STRELJAČKI VOD ZA BRANJEVO

Dragan Todorović, bivši pripadnik Desetog diverzantskog odreda VRS, se po četvrti put pojavio pred Tribunalom u ulozi svedoka. Nakon što je proteklih godina na poziv tužioca svedočio u predmetima "Srebreničke sedmorke", Tolimira i Karadžića, Todorović se ovog puta pred sudom pojavio kao svedok odbrane Ratka Mladića.

◀ Dragan Todorović, svjedok odbrane Ratka Mladića

Dragan Todorović je 1995. godine bio zadužen za logističku podršku Desetom diverzantskom odred (DDO), direktno podređenom Glavnom štabu VRS. Pripadnici ovog voda su 16. jula 1995. učestvovali u streljanju više od hiljadu zarobljenih Muslimana na farmi Branjevo, o čemu je jedan od njih Dražen Erdemović, nakon priznanja krivice za ovaj zločin 1996. godine, svedočio na svim "srebreničkim" suđenjima u Tribunalu.

U odgovorima na pitanja Mladićevog branioca Todorović je opisao kako je sa pripadnicima odreda učestvovao u operaciji zauzimanja Srebrenice 11. jula 1995. godine. O tome je kao svedok odbrane nedavno svedočio i Milorad Pelemiš tadašnji zapovjednik ove jedinice. Namera

Mladićeve odbrane bila je da, Todorovićevim iskazom, demantuje tvrdnje Dražena Erdemovića da je video kako je Pelemiš "u centru Srebrenice" naredio ubistvo muslimanskog mladića koji je hteo da im se preda. Pelemiš je u svom iskazu to negirao, a Todorović je danas tvrdio da Erdemovića tog dana nije video "u centru Srebrenice".

Kao logističar Todorović je bio zadužen da svoju jedinicu snabdeva i oružjem što je učinio i 15. jula 1995. kada je u kasarnu odreda u Vlasenici došao "obaveštajni oficir Glavnog štaba i Mladićev ađutant Dragomir Pećanac" i naredio da se grupa vojnika DDO pripremi za izvršenje "specijalnog zadatka". Iako je prema Todorovićevim rečima Pećanac došao u sukob sa jednim od pripadnika odreda kome se obratio, grupa je na kraju formirana. Budući da su je činili uglavnom pripadnici Bijeljinskog voda, Erdemović se, "prateći svoje", dobrovoljno priključio grupi. Mada tvrdi da se tim nije slagao, Todorović je postupajući po naređenju poručnika Franca Kosa pripremio borbenu opremu za izdvojenu grupu vojnika. Kaže da ni on, ni Kos, ni izdvojeni vojnici nisu znali šta će biti "specijalni zadatak" na koji se upućuju.

Nastojeći da ukaže na vezu između Dragomira Pećanca i Ratka Mladića, tužilac je u unakrsnom ispitivanju podsetio svedoka na iskaz sa suđenja Radovanu Karadžiću, kada je rekao da je Pećanac "bio direktno povezan s Mladićem" te da je "stalno bio uz njega". Svedok je danas na to odgovorio da su "svi voleli da budu u blizini generala".

Todorović je, nakon podsećanja od strane tužioca, takođe potvrdio da je Pećanac kada je došao u kasarnu 15. jula 1995., rekao i da u Zvorniku ima sastanak sa Ljubišom Bearom, načelnikom bezbednosti Glavnog štaba, kao i da je on tog dana ispred kasarne video "golf boje trule višnje" koji je po njegovom mišljenju pripadao načelniku bezbednosti Drinskog korpusa Vujadinu Popoviću. Beara i Popović su u Tribunalu proglašeni krivim za genocid i pravosnažno osuđeni na kazne doživotnog zatvora.

Svedočenje Dragana Todorovića nastavlja se sutra.

2015-05-12

HAG/DEN HAAG

DA LI JE PEĆANAC BIO MLADIČEV ČOVEK ZA "SPECIJALNE ZADATKE"

Video snimcima iz 1996. i 1997. godine tužilac je u unakrsnom ispitivanju bivšeg logističara Desetog diverzantskog odreda nastojao da dokaže da je Dragomir Pećanac bio veoma blizak sa Ratkom Mladićem i da je bio ne samo ađutant komandanta Glavnog štaba, već i njegov čovek za "specijalne zadatke", poput hvatanja i likvidacije Avde Palića i formiranja streljačkog voda za masovno pogubljenje na farmi Branjevo.

U kratkom nastavku unakrsnog ispitivanja Dragana Todorovića, bivšeg logističara Desetog diverzantskog odreda VRS, tužilac Mekloski/McCloskey je prikazao video snimke iz 1996. i 1997. godine koji, po njemu, ukazuju na prisne odnose optuženog Ratka Mladića i Dragomira Pećanca, bivšeg obavestajnog oficira u Glavnom štabu VRS.

Todorović je, podsetimo, u jučerašnjem svedočenju na poziv Mladićeve odbrane opisao kako je Pećanac 15. jula 1995. došao u kasarnu Desetog diverzantskog odreda i naredio da se izdvoji grupa vojnika za izvršenje "specijalnog zadatka". A "specijalni zadatak" je, kako se ispostavilo, bila likvidacija više od hiljadu zarobljenika na farmi Branjevo, 16. jula 1995.

Prikazanim snimcima tužilac je sugerisao da je Pećanac tokom rata bio Mladićev čovek za specijalne zadatke i blizak prijatelj. Na snimku iz 1996. Mladić govori kako je Pećanca poslao u "operaciju hvatanja Avde Palića", komandanta odbrane Žepe koga je u septembru 1995. godine Pećanac zaista i odveo iz vojnog zatvora u Bijeljini gde je bio zatvoren. Todorović je prepoznao Pećanca na snimku ali je ocenio da je reč o "opuštenoj varijanti", odnosno nekom slavlju u neformalnoj atmosferi. Na tužiočvo pitanje da li zna da su snage VRS zarobile, zatvorile i na kraju ubile Avdu Palića, Todorović je odgovorio "Sve je moguće".

Na drugom snimku, sa svadbe generalovog sina Darka 1997. godine, Mladić i Pećanac zagrljeni pevaju "Dotako'o sam dno života", pesmu Tome Zdravkovića koju je tužilac opisao kao "poznatupesmu o jadu, tuzi i bolu", a svedok je ocenio kao "običnu kafansku pesmu za opuštanje". Oba snimka Mladić je pratio s očitim zadovoljstvom.

U dodatnom ispitivanju Mladićev branilac je ukazao da svedok zapravo nema saznanja o tome je li Pećanac bio Mladićev čovek za "specijalne zadatke". Na pitanje branioca da li je ikada bio prisutan kada je Mladić izdavao naređenja Pećancu, Todorović je odgovorio odrečno.

2015-05-12

HAG/DEN HAAG

CIVILNE ILI VOJNE ŽRTVE ORIČEVOG NAPADA NA BJELOVAC

Slavka Matić je na suđenju Ratku Mladiću svedočila o napadu muslimanskih snaga na selo Bjelovac u opštini Srebrenica u decembru 1992. godine. U napadu je, prema njenom iskazu, poginulo 68 osoba, uključujući supruga i dve ćerke svedokinje. Tužilaštvo na osnovu dokumenata VRS ukazuje da je 55 poginulih bilo u sastavu Bratunačke brigade.

◀ Slavka Matić, svjedok odbrane Ratka Mladića

Uprkos upozorenjima sudija da se zločini jedne strane ne mogu pravdati zločinima druge strane, odbrana Ratka Mladića nastavlja da izvodi dokaze o napadima muslimanskih snaga na srpska sela u Podrinju krajem 1992. i početkom 1993. godine. Namera odbrane je da ukaže da su zločini Orićevih snaga kod Srba u tom području pobudili želju za osvetom, koja je kulminirala u događajima nakon pada Srebrenice u julu 1995. godine.

U napadu na selo Bjelovac u opštini Srebrenica 14. decembra 1992. godine, svedokinja Slavka Matić je izgubila supruga i dve ćerke. Svedočeci na poziv odbrane Ratka Mladića opisala je kako je tog dana ujutro krenula ka školi gde se nalazila privremena kuhinja, kako bi

podelila doručak borcima iz seoske straže. Pucnjava je zatekla na pola puta i nastavila se dok je bila u školi. Kada je pokušala da se vrati videla je zapaljene kuće i čula je komšiju Hajrudina Berzadića kako poziva "četnike" na predaju i viče da će ih "pohvatati žive".

Pokušavajući da priđe kući, svedokinja je videla telo supruga kojeg je prepoznala po odeći. Tela ćerki je pronašla tek narednog dana - jednu je zatekla na pragu porodične kuće u lokvi krvi, a drugu u kupatilu. Članove porodice je, rekla je, sahranila na groblju u Bratuncu. Ljudi koji su izgubili članove porodice, rekla je svedokinja, "bili su revoltirani" i pitali se zbog čega je napadnuto njihovo selo.

U napadu na Bjelovac je, po rečima svedokinje poginulo 68 osoba, od kojih deset žena. Svedokinja Matić se nije vratila u Bjelovac do 1997. godine. Danas, kaže, "živi sama kao stabljika bez grana".

Tužiteljica je u unakrsnom ispitivanju predočila izveštaj Bratunačke brigade VRS u kojem se navodi da je 14. decembra 1992. u borbama sa snagama Nasera Orića u selu Bjelovac poginulo 55 boraca i 7 civila. Na spisku poginulih boraca Bratunačke brigade, ukazala je dalje tužiteljica, navedena su imena svedokinjinog supruga Radivoja Matića, kao i njene dve ćerke, Gordane i Snežane Matić. Svo troje su, navodi se u dokumentu, poginuli u borbi, odnosno u odbrani.

Svedokinja je prihvatila da je među poginulima bilo i vojnika i civila, ali je ostala pri tvrdnji da je bilo više civilnih žrtava. Za supruga je rekla da je "verovatno" bio pripadnik brigade, dok je za ćerke rekla da nije znala da su bile mobilisane, ostajući pri tvrdnji da su poginule "na pragu kuće" i da nisu imale "ni prut u ruci da se brane".

Suđenje Ratku Mladiću je nastavljeno iskazom Slobodana Radulja, bivšeg zamenika vojnog tužioca u Banjaluci.

2015-05-13

HAG/DEN HAAG

RATNI ZLOČINI U "VAKUUMU"

Po iskazu Slobodana Radulja, bivšega javnog pravobranioca Prijedora i zamjenika vojnog tužioca u Banjaluci, prvu godinu rata obilježio je pravni "vakuum", pogodan za lopove i kriminalce. U tom vakuumu su se, kaže svjedok, dogodili zločini koje je teško shvatiti.

◀ Slobodan Radulj, svjedok odbrane Ratka Mladića

Aktuelni pravobranilac Republike Srpske Slobodan Radulj je odmaja 1992. do oktobra 1993. godine bio javni pravobranilac u Prijedoru. Taj period je, na suđenju Ratku Mladiću, opisao kao vrijeme stvaranja nove, srpske vlasti u kojem je nastao "vakuum pogodan za lopove i kriminalce". U tom vakuumu su se, kaže svjedok, dogodili zločini koje je teško shvatiti. Njegovim iskazom Mladićeva odbrana je pokušala osporiti optužbe za progon nesrpskog stanovništva koji je, po optužnici, u nekim opštinama među kojima je i Prijedor dosegao razmjere genocida.

Radulj je od oktobra 1993. godine do kraja rata vršio dužnost zamjenika vojnog tužioca u Banjaluci,

nadležnog za zone odgovornosti Prvog i Drugog krajiškog korpusa. Odgovarajući na pitanja Mladićevog branioca Miodraga Stojanovića, rekao je da je radio na procesuiranju odgovornih za krivična djela počinjena protiv nesrpskog stanovništva. Sudija Ori/Orie jezatražio da navede konkretan primjer krivičnog gonjenja za ratne zločine obuhvaćene Mladićevom optužnicom. Radulj, međutim, nije mogao da navede nijedan takav primjer. Rekao je da je po okončanju rata zatražio da se nastavi istraga u predmetu Gorana Amidžića za ubistvo 80 Bošnjaka iz sela Velagići kod Ključa 1. juna 1992. godine. Krivično gonjenje odgovornih za taj zločin tokom rata, rekao je, nije bio moguće jer su se pobunili pripadnici njihove brigade koji su zaprijetili da će napustiti položaje.

Tužilac Artur/Arhur Traldi je u unakrsnom ispitivanju suočio Radulja sa izjavom koju je dao istražiteljima tužilaštva 2002. godine, a u kojoj je predmet Amidžić naveo kao jedini slučaj gonjenja za ratne zločine u RS tokom rata. U toj je izjavi, također, naveo da mu je vojni tužilac rekao da je "dobio uputstvo da ne koristi kvalifikaciju ratni zločin" u predmetima za zločine protiv nesrpskog stanovništva. Radulj je ostao pri toj izjavi, uz objašnjenje da je tako postupano "jer u RS nije bilo proglašeno ratno stanje, već stanje neposredne ratne opasnosti".

U izjavi istražiteljima iz 2002. godine Radulj je izjavio i da su tokom rata "prilično efikasno" gonjeni srpski vojnici koji su počinili zločine protiv Srba. Ti predmeti su, naveo je, "imali prednost", dok su oni koji su se odnosili na zločine protiv Hrvata i Bošnjaka "ostavljeni za neko drugo vrijeme".

Tužilac je ukazao i na prve poteze srpske vlasti u Prijedoru prema sugrađanima muslimanske i hrvatske nacionalnosti. Nakon ubistava i hapšenja uglednih Prijedorčana uslijedila su masovna otpuštanja s posla Muslimana i Hrvata, njihovo odvođenje u logore i masovni progon. Jednom riječju, rekao je tužilac, nakon što je uspostavljena srpska vlast Prijedor, koji je nekada živio u skladu sa kodeksom bratstva i jedinstva je prestao da postoji. Radulj se s tim saglasio.

2015-05-14

HAG/DEN HAAG

(NE)POZNATA SUDBINA PRIJEDORSKIH LEKARA

Svedočeći u odbranu Ratka Mladića, bivši vozač saniteta bolnice u Prijedoru Goran Dragojević nije štedeo reči hvale za nesrpske lekare sa kojima je radio, ali kada je upitan da li zna da su mnogi od njih zatvoreni i ubijeni, prvo je rekao da o tome ne zna ništa, potom priznao da su "nastradali", ali detalje ne zna jer je u maju 1992. godine ranjen i upućen na lečenje u Beogradu.

◀ Goran Dragojević, svjedok odbrane Ratka Mladića

Svedok odbrane Goran Dragojević je u proleće 1992. godine ranjen kada je na vozilo hitne pomoći kojim je upravljao otvorena vatra. Incident se dogodio rano ujutro 30. maja 1992. godine u pokušaju grupe naoružanih muslimansko-hrvatskih meštana Prijedora da "oslobode" grad u kojem je mesec dana ranije vlast preuzela Srpska demokratska stranka. Dragojević je tada zadobio 32 prostrelne rane, prebačen je na lečenje u Beograd i u Prijedor se vratio tek 1994. godine.

U izjavi odbrani Ratka Mladića i današnjem iskazu svedok je opisao više incidenata u Prijedoru. Naveo je da su se srpski napadi na sela Hambarine 22. maja 1992. i Kozarac dva dana kasnije odigrali nakon što su civili napustili sela.

Zatim je naveo da je u blizini grada, u oblasti poznatoj kao Brdo, vršena obuka grupe Slavka Ećimovića koja je 30. maja izvršila napad na Prijedor. Plan im je, objašnjava, bio da zauzmu važne objekte poput policijske stanice, kasarne i hotela.

Upitan o izvorima svojih saznanja, svedok je rekao da je do većine informacija došao po povratku iz Beograda 1994. godine i to iz lista "Kozarski vijesnik" i iz kafanskih razgovora. Zbog toga je sudija Ori/Orie naveo da je veće zabrinuto jer Dragutinovićev iskaz predstavlja rekonstrukciju događaja, a ne svedočenje "iz prve ruke".

Na samom kraju unakrsnog ispitivanja svedok je emotivno i kroz suze govorio o predratnim prijateljstvima sa muslimanskim susedima, zajedničkim proslavama, šetnjama pored reke, pomoći koju im je tokom rata pružio, ali i njihovoj posvećenosti da mu pomognu kada je bio ranjen. Ne zna, međutim, ništa o njihovoj sudbini. Kada ga je predsedavajući sudija Ori/Orie upitao da li je čuo da su neki prijedorski lekari zatvarani i ubijani, rekao je da je po povratku sa lečenja saznao da su neki od njih "prestali raditi", ali ništa više od toga.

Zato ga je tužilac u unakrsnom ispitivanju suočio sa podacima o sudbini nesrpskih lekara prijedorske bolnice. Prvo o doktoru Esadu Sadikoviću, specijalisti sa velikim ugledom u svetu, koji je zatočen i ubijen u logoru Omarska, zatim o Željku Sikori i Osmanu Mahmuljinu koji su skončali na sličan način. Za razliku od glavnog ispitivanja kada je izneo detaljnu "rekonstrukciju" događaja u kojima nije učestvovao, svedok je ovoga puta naveo da ne zna ništa o sudbini pomenutih lekara, jer je od kraja maja 1992. godine bio na lečenju. Sa doktorom Mahmuljinom je, kaže, imao odnos "kao sa rođenim bratom", ali se o njegovoj sudbini nikada nije raspitao.

Posle nekoliko pitanja ipak je priznao da su pomenuti lekari "nastradali" u Prijedoru, pa je predsedavajući sudija primetio da se radi o "kontradiktornom" delu iskaza, budući da je nešto ranije tvrdio da zna samo da su "prestali raditi". Upozoren je da u odgovorima iznese sve što zna, a ne samo "lepe i dobre stvari" koje su se dogodile nesrpskim doktorima Prijedora.

Svedok se složio sa sugestijom tužioca da je odabir uglednih muslimanskih i hrvatskih lekara, zatim njihovo zatvaranje i ubijanje imalo "razarajući efekat" na nesrpsko stanovništvo Prijedora.

Mada je u glavnom iskazu izneo niz detalja o srpskim napadima na sela Hambarine i Kozarac, Dragojević je, odgovarajući na pitanja tužioca, tvrdio da ne zna ništa o odvajanju muškaraca i njihovom odvođenju u logor Keraterm. Tvrdi da u to vreme nije imao pojma da je u Keratermu bilo ko zatvoren, pravdajući se da se logor nalazio cela dva kilometra od njegove kuće.

2015-05-18

HAG/DEN HAAG

ŠTA JE BIO CILJ MLADIĆEVE VOJSKE

Svedočeći na suđenju svom bivšem komandantu, general Savo Sokanović se dotakao brojnih tema: od tretmana stranih novinara, preko postupanja sa civilnim stanovništvom i ratnim zarobljenicima, do ratnih ciljeva VRS. Kaže da je vojska "sve vreme" imala cilj da "štiti stanovništvo, teritoriju, stvori slobode i uspostavi trajni i pravedni mir".

◀ Savo Sokanović, svjedok odbrane Ratka Mladića

Suđenje Ratku Mladiću nastavljeno je iskazom generala Save Sokanovića koji je od decembra 1992. do kraja rata u Bosni i Hercegovini bio na dužnosti načelnika odeljenja za moral i verska pitanja u istoimenom sektoru Glavnog štaba Vojske Republike Srpske. Sokanoviću je nadređen bio Milan Gvero, Mladićev pomoćnik za moral, pravna i verska pitanja, osuđen u Tribunalu na pet godina zatvora zbog učešća u srebreničkim zločinima 1995. godine. Gvero je preminuo tokom žalbenog postupka.

Na početku iskaza, Sokanović je govorio o učestalosti izveštavanja, značaju vojne tajne i tretmanu stranih novinara što je, nakon 45 minuta, predsedavajućeg sudiju Orija/Orie navelo da interviše i pokuša da utvrdi

zašto je to relevantno za optužbe kojima se tereti Mladić: dvostruki genocid i druge zločine tokom rata u Bosni i Hercegovini.

Sokanović je, potom, svedočio da je Glavni štab "preduzimao mere upozorenja" i izdavao "uputstva" kako treba postupati u slučajevima paljenja imovine, odmazde ili "postupanja protiv civila" kao i kakve će biti posledice takvog ponašanja vojske. Ukazao je da je njegov sektor samo "upozoravao na posledice negativnih delovanja" ali se nije bavio istragama krivičnih dela ni podnošenjem krivičnih prijava za šta su bili nadležni drugi organi.

Svedočeći o odnosu prema ratnim zarobljenicima, Sokanović je rekao, da je sektor delovao "preventivno", da je upozoravao na "potrebno poštovanje prava zatvorenika" kao i da je omogućavao posete predstavnika Međunarodnog crvenog krsta. Kao primer takvog postupanja naveo je uputstvo generala Gvere od 28. maja 1993. godine o postupanju prilikom obilaska logora i zatvora. Po svedoku, sektor nije mogao da prati da li se po uputstvima i postupalo. Zatvori su, rekao je, formirani u korpusima i bili su u nadležnosti njihovi starešina.

Vojska Republike Srpske je, navodi svedok, smatrala da "paravojne jedinice" treba da budu "obavezno potčinjene" vojsci. Taj se proces, priznao je, odvijao sporo i dugo, a neke vojne jedinice su se ponašale kao da su paravojska i bilo je teško njima komandovati. Sokanović je ukazao da je Mladić i sam tražio da se paravojne jedinice uklone sa područja Republike Srpske. Kao primer je naveo Arkanovu jedinicu čije je povlačenje tražio u oktobru 1995. godine.

Na kraju glavnog iskaza, svedok je rekao da nije "znao definisane strateške ciljeve Republike Srpske". Po njegovim saznanjima, vojska je "sve vreme" imala cilj da "štiti stanovništvo, teritoriju, stvori slobode i uspostavi trajni i pravedni mir" kao i da obezbedi "miran suživot". Taj deo svedokovog iskaza izazvao je reakciju optuženog Mladića koji je najpre upozoren da tiše govori a potom da svedoku ne pokazuje podignuti palac u znak odobravanja.

Sokanović će sutra odgovarati na pitanja tužioca.

2015-05-19

HAG/DEN HAAG

"DEFANZIVNO" ZAVARAVANJE JAVNOSTI

U unakrsnom ispitivanju Save Sokanovića, tužilac ukazivao da je VRS nastojala da "zavara javnost" i predstavi ofanzivna dejstva kao samoodbranu, pošto je znala da takve aktivnosti "izazivaju kritike međunarodne zajednice". Sokanović prvo tvrdio da "nije znao za kritike" a onda se setio da se o tome govorilo u izveštajima Odeljenja za informisanje Glavnog štaba.

General Savo Sokanović, bivši načelnik Odeljenja za moral i verska pitanja pri istoimenom sektoru Glavnog štaba Vojske Republike Srpske je u glavom ispitivanju tvrdio da starešine u vojnom vrhu nisu bile upoznate sa izveštajima stranih medija, niti sa kritikama međunarodne zajednice zbog počinjenih zločina. Tužilac je, međutim, svedoku Mladićeve odbrane predočio niz dokumenata koji govore suprotno.

Najpre sepozvao na intervju sa svedokom iz 2004. godine u kojem je Sokanović istražiteljima tužilaštva rekao da je odeljenje za informisanje u Glavnom štabu bilo "dužno da koliko je moguće" prati šta objavljuju mediji. Potom je predočio instrukcije u vezi sa antisrpskom propagandom koje je 9. marta 1993. godine izdao general Milan Gvero, načelnik Sektora za moral, verska i pravna pitanja pri Glavnom štabu. Na osnovu tog dokumenta, tužilac je sugerisao da je Gvero znao da strani mediji izveštavaju "o teškim zločinima bosanskih Srba" sa čim svedok, međutim, tvrdi da nije bio upoznat.

U istom dokumentu Gvero je naložio da se "spreči svako nekontrolisano kretanje domaćih i stranih novinara po ratištu". Pošto je Sokanović ukazao da je to naloženo radi bezbednosti novinara, predsedavajući sudija Ori ga je podsetio da se u dokumentu govori o riziku od "antisrpske propagande i dezinformisanja". "Može se i tako tumačiti", odgovorio je svedok.

U dokumentu koji je potpisao svedok jedinicama se nalaže da "ofanzivna dejstva prikažu kao prirodno pravo na odbranu". Po tužiocu, namera Sokanovića je bila da "zavara javnost" zato što je znao da su "ofanzivna dejstva

kontroverzna i izazivaju kritike međunarodne zajednice". Sokanović je najpre odgovorio da "ne zna za kritike" i da u to vreme "nije posedovao informacije vezane za međunarodnu javnost" a kasnije je dodao da se seća da su u nekim informacijama odeljenja za informisanje prenesene "te kritike".

Kritike su se, po tužiocu, odnosile i na uslove u prijedorskim logorima koje je svedok sa novinarima posetio u julu 1992. godine kao predstavnik Glavnog štaba. Sokanović je potvrdio da su neki od zarobljenika izgledali "neuhranjeno". Tvrdi, međutim, da nije znao da je veliki broj ljudi ubijen u sobi 3 Keraterma 24. juna 1992. godine. O tome ga, kaže, niko nije obavestio niti je prilikom posete prošao pored prostorije sa rupama od metaka, kako je sugerisao tužilac.

Na sugestiju tužioca da su Trnopolje čuvali ljudi u uniformama VRS, Sokanović je odgovorio da su u tom periodu i vojska i policija nosili uniforme. Rekao je, takođe, da ne zna da je vojska bila odgovorna za spoljno obezbeđenje u Omarskoj.

Tužilac je, na kraju predočio naređenje iz aprila 1993. godine da se, radi razmene, Glavnom štabu dostave spiskovi ratnih zarobljenika i muslimanskih civila u zatvorima u Republici Srpskoj. Po tužiocu, i svedok i Glavni štab su znali za nezakonito zatočavanje civila ali niko zbog toga nije bio smenjen već su naprotiv neki nagrađeni unapređenjem. Sokanović odgovara da njegov sektor za moral nije imao "ništa" sa zatvorima, ratnim zarobljenicima i njihovim čuvanjem.

Suđenje Mladiću nastavljeno je svedočenjem Vele Pajića, bivšeg pripadnika 67. puka veze pri Glavnom štabu VRS.

2015-05-20

HAG/DEN HAAG

GDJE JE MLADIĆ BIO UVEČER 16. JULA 1995.

Bivši pripadnik 67. puka veze pri Mladićevom Glavnom štabu svjedočio o radio-relejnim, telefonskim i žičanim vezama između štabova VRS. U unakrsnom ispitivanju optužba je na osnovu presretnutih razgovora nastojala da utvrdi gdje se Mladić nalazio uvečer 16. jula 1995, posljednjeg dana masovnih egzekucija zarobljenih Srebreničana.

◀ Vele Pajić, svjedok odbrane Ratka Mladića

Vele Pajić, bivši pripadnik 67. puka veze pri Glavnom štabu VRS, je tokom rata bio zadužen za uspostavljanje i održavanje radio-relejnih, telefonskih i žičanih veza Mladićeve komande sa počinjenim korpusima, Karadžićevom Vrhovnom komandom i drugim organima vlasti bosanskih Srba, kao i sa Vojskom Jugoslavije.

Pajić je u svom iskazu objasnio da se objekat za specijalne namjene u kojem se nalazio centar veza Glavnog štaba nalazio u podzemnom bunkeru u Crnoj Rijeci. U bunker se ulazilo kroz vilu "Javor" u podnožju istoimene planine na čijem se vrhu zvanom Veliki Žep nalazilo radio-relejno čvorište VRS. General Mladić je, prema riječima svjedoka, tu često boravio a nedaleko odatle se nalazila i njegova

kancelarija.

Pajićev iskaz je bio prožet tehničkim detaljima o tome kako su tokom rata funkcionisale veze sa Glavnim štabom. Značajan dio njegovog ispitivanja odnosio na to gdje se nalazio Mladić uvečer 16. jula 1995. godine, posljednjeg dana masovnih egzekucija zarobljenih Srebreničana: u Glavnom štabu u Crnoj Rijeci, kako tvrdi optužba ili u Beogradu, što dokazuje odbrana.

Odbrana i optužba su se, naime, saglasili da je Mladić bio u Beogradu 16. jula u 16 sati i 15 minuta, kada je telefonom razgovarao sa dežurnim oficirom u Glavnom štabu u Crnoj Rijeci. Odbrana tvrdi da je Mladić nakon toga ostao u Beogradu. Tužilaštvo se s time ne slaže i ukazuje na presretnuti razgovor između Miloša Kostića iz SAD i Mladića te večeri u 22 sata i 50 minuta.

Odgovarajući na pitanja tužiteljice Aber/Abeer Hasan, svjedok je potvrdio da Mladićeve razgovore iz Beograda sa sagovornicima iz SAD nije bilo moguće presretati na području BiH. S obzirom na to da su prislušne službe Armije BiH uspjele presresti i zabilježiti razgovor između Mladića i Kostića uvečer 16. jula to, po optužbi, znači da se on te večeri vratio u Glavni štab u Crnoj Rijeci.

Ratko Mladić je danas na kraju prve sjednice ponovo udaljen iz sudnice zbog glasnih komentara tako da nije pratio Pajićev iskaz do kraja. Optuženi će se u sudnicu vratiti sutra ujutro kada odbrana nastavlja izvođenje dokaza iskazom novog svjedoka.

2015-05-21

HAG/DEN HAAG

TANKA LINIJA IZMEĐU ZAKONITOG I NEZAKONITOG GRANATIRANJA

Svedočeći na suđenju Ratku Mladiću, pukovnik Savo Simić objasnio da je gađanje civilnih objekata, gusto naseljenih područja ili puteva koje koriste civili - "protivzakonito"... ali samo ako se ti objekti ne nalaze pored vatrenih položaja neprijatelja.

◀ Savo Simić, svjedok odbrane Ratka Mladića

Poslednji na listi svedoka odbrane Ratka Mladića za ovu sedmicu je pukovnik Savo Simić, koji je od maja 1992. do istog meseca 1994. godine bio načelnik artiljerije Prve sarajevske motorizovane brigade. U dokaze je uvedena Simićeva izjava odbrani Radovana Karadžića i transkript svedočenja sa tog suđenja u novembru 2012.

U izjavi, Simić je ukazao da "nikada kod njega ili pripadnika njegove jedinice nije bilo namere da se tokom borbi izazovu civilne žrtve ili sprovodi teror nad civilima", i da je artiljerija VRS delovala "skoro isključivo defanzivno". Govoreći o incidentima na pijaci Markale u februaru 1994. i avgustu 1995. godine, Simić je rekao da veruje da projektili nisu ispaljeni sa položaja pod kontrolom

bosanskih Srba. U prvom napadu na pijacu je život izgubilo 66 a ranjeno je 140 ljudi dok je u drugom granatiranju poginulo 43 a ranjeno je 75 osoba.

Po mišljenju Simića, minobacačke granate koje su u julu 1993. godine pale na Dobrinju a u januaru 1994. na Alipašino polje nisu ispaljene sa srpskih vatrenih položaja u Nedžarićima kako je utvrdila istraga već sa položaja pod kontrolom muslimanskih snaga iz rejonu Butmira. U napadu na red za vodu u Dobrinji je poginulo 13 civila dok je na Alipašinom polju život izgubilo šestoro dece a još pet osoba je ranjeno. Simić je danas objasnio da je granata mogla da dođe i sa srpskih i sa muslimanskih položaja, ukazujući da je pored pravca, trebalo utvrditi i daljinu sa koje je ispaljena granata.

U glavnom ispitivanju, Simić je pobrojao Artiljerijska oruđa koja je imao u jedinici i naveo je neke od pozicija na kojima su se nalazili minobacači i višecevni bacači, uključujući Han Pijesak i Miliće. Mada su pojedina oruđa iz njegovog arsenala imala kapacitet ispaljivanja i do 32 rakete za šest sekundi, Simić je rekao da često nije mogao da ispali "pun plotun" zbog štednje municije i nedostatka ciljeva koji bi zahtevali takvo delovanje.

Nakon što je Simić potvrdio da "nije ispravno dejstvovati vatrom po gusto naseljenim područjima ili putevima koje koriste civili", tužilac mu je predočio izveštaj UNPROFOR iz maja 1995. U izveštaju se navodi da se od 2.211 artiljerijskih incidenta na području Bosne i Hercegovine 12. maja 1995, oko 72 odsto dogodilo u Sarajevu. "VRS drsko krši zonu totalnog isključenja koja zabranjuje teško naoružanje" i "ispaljuje granate na srce Sarajeva", piše u izveštaju. Simić je odgovorio da je vojskasamo "uzvrćala na dejstva iz grada". Na pitanje da li "ispaljivanje 1.000 projektila na grad smatra protivzakonitim", Simić odgovora da "gađanje vatrenih položaja neprijatelja uz civilne objekte ne smatra protivzakonitim".

Tužilac je sugerisao da je ograničavanje isporuke humanitarne pomoći bilo koordinirano sa dejstvima VRS, ali je Simić rekao da mu to "nije poznato". "Nije mu poznato" ni Mladićevo naređenje iz septembra 1995, nakon vazdušnih napada NATO, da se uništi infrastruktura snabdevanja vodom i strujom što je, po tužiocu, bila odmazda nad civilnim stanovništvom. Na kraju iskaza koji će se nastaviti sutra, Simić je ukazao da "nije bilo ni masovne, ni besmislene upotrebe artiljerije". Isključivo je, kaže, gađao "neprijateljske ciljeve na drugoj strani".

2015-05-22

HAG/DEN HAAG

ŠTA ZNAČI ARTILJERIJSKA PODRŠKA

Svedočeći na poziv odbrane Ratka Mladića, artiljerac Savo Simić objašnjava u čemu je razlika između planirane artiljerijske podrške i ostvarenih rezultata, ukazujući da se "uvek planira više vatri nego što se ostvari".

U nastavku unakrsnog ispitivanja pukovnika Save Simića, bivšeg načelnika artiljerije Prve sarajevske motorizovane brigade, tužilac je predočio niz dokumenata koji, po njemu, ukazuju na nesrazmerno granatiranje Sarajeva od 1992. do kraja 1995. godine. Artiljerijski teror nad Sarajevom deo je optužbi koje se stavljaju na teret Ratku Mladiću, bivšem komandantu Glavnog štaba VRS.

Tužilac je najpre predočio dokument Dragomira Miloševića, komandanta Sarajevsko-romanijskog korpusa iz juna 1995. godine, u kojem se upozorava na rasipanje municije tako što se "preduzima gađanje bez cilja". Kad bude bilo potrebno, upozorava general, "nećemo imati čime da zaustavimo neprijatelja". Milošević navodi da neke brigade

utroše manje municije tokom borbenih dejstava u odnosu na druge brigade koje rasipaju municiju na "napade na naseljena mesta". Simić je ukazao da ne zna o kojim se brigadama radi ali da "može da zaključi iz naređenja da je takvih slučajeva bilo". Na sugestiju tužioca da nastoji da minimizira značaj tog dokumenta, Simić odgovara da govori "ono šta zna i čega se seća".

Pozivajući se na deo dokumenta u kojem general Milošević nalaže otvaranje vatre iz više oruđa po istom cilju, tužilac je sugerisao da je ta taktika korišćena u slučaju granatiranja pijace Markale 28. avgusta 1995. godine. Po tužilaštvu, tada je ispaljeno pet minobacačkih granata od 120 mm od čije je eksplozije poginulo 43 a ranjeno je 75 osoba. Simić je ukazao da ta tužiočeva teorija "nema blage veze sa koncentracijom vatre" i da je to, po njemu, "nemoguće". Prema pisanoj izjavi koju je 2012. dao odbrani Radovana Karadžića, Vojska Republike Srpske nije odgovorna za napad na glavnu sarajevsku pijacu.

Citirajući navode nekoliko dokumenata iz oktobra i novembra 1992. godine, tužilac je sugerisao da je VRS granatirala gradsko "područje širom Sarajeva" u skladu sa naređenjima komande Sarajevsko-romanijskog korpusa. Simić kaže da se "uvek planira više vatri nego što se ostvari", praveći razliku između artiljerijskih zadataka i krajnjeg rezultata operacije.

U zaključku ispitivanja svjedoka, tužilac je ukazivao na nepreciznost modifikovanih avio bombi i ofanzivno delovanje Vojske Republike Srpske. Simić je ostao pri stavu iz izjave da je VRS delovala "defanzivno" osim u slučaju operacije Lukavica '93 kao i u drugim situacijama kada je "samo popravljala taktičke položaje".

Suđenje generalu Mladiću je danas prekinuto do 22. juna kad će tužilaštvo ponovo otvoriti svoj dokazni postupak kako bi izvelo dokaze o masovnoj grobnici u rudniku Tomašica, kod Prijedora.

2015-06-22

HAG/DEN HAAG

POČETAK IZVOĐENJA DOKAZA O TOMAŠICI "IZA ZAVJESE"

Izvođenje dokaza o masovnoj grobnici Tomašica tužilaštvo otvorilo iskazom zaštićenog svjedoka "RM-383" koji je, uglavnom iza zavjese, svjedočio o prikupljanju, transportu i pokopu osoba ubijenih u Prijedoru. Odbrana "nije spremna" i traži više vremena za pripremu, posebno kada je riječ o pobijanju navoda vještaka optužbe.

← Ratko Mladić u sudnici Tribunala

Nakon jednomjesečnog prekida, suđenje Ratku Mladiću je nastavljeno ponovnim otvaranjem dokaznog postupka optužbe, radi uvođenja naknadno otkrivenih dokaza o masovnoj grobnici Tomašica kraj Prijedora. Na početku jutrošnje rasprave odbrana je saopštila da "nije spremna" i da joj treba više vremena za pripremu, posebno kada je riječ o pobijanju navoda vještaka optužbe. "Želimo da se u spis unese da vrijeme za pripremu nije ni razumno ni dovoljno da se na potpun i adekvatan način ospore iskazi vještaka tužilaštva", rekao je Mladićev branilac Branko Lukić.

Odbrana, po riječima branioca, tokom pauze nije uspjela ni da pronađe svoje vještake, a kamoli da ih pripremi da prouče izvještaje eksperata tužilaštva i odgovore na njih.

Po odbrani, tužilaštvo je istragu o Tomašici počelo još 2002. godine, a zatim je nastavilo 2004. i 2006. i vodilo sve do 2013. kada su radovi na ekshumaciji završeni. Na tom poslu je radila i kompletna Međunarodna komisija za nestala lica, a bili su uključeni i Tužilaštvo BiH i lokalna policija. Uz ograničena sredstva i mali broj ljudi odbrana, ukazao je Lukić, nije mogla da se za mjesec dana pripremi da odgovori na dokaze koje su prikupljeni cijelu jednu deceniju.

Argumentacija odbrane je, po mišljenju tužioca Alana Tigera/Tieger, pogrešna i predstavlja miješanje "krušaka i jabuka". Činjenica da je 2002. pokušano prvo neuspješno sondiranje lokacije, po tužiocu, nema nikakve veze sa mogućnošću da se analiziraju precizni rezultati do kojih se došlo ekshumacijom grobnice 2013. godine. Predsjedavajući sudija Ori/Orie je na koncu konstatovao da je pitanje vremena sporno i uz podsjećanje da je Žalbeno vijeće ranije odbacilo zahtjev odbrane za dodatnim vremenom napomenuo da, ipak, neće žuriti sa odlukom.

U sudnicu je potom, iza spuštenog zastora, uveden prvi sa tužiočeve liste svjedoka o Tomašici, koji je dao iskaz pod mjerama zaštite identiteta, lika i glasa. Tužilac Artur/Arthur Traldi je svjedokovu izjavu sazeo u jednu rečenicu: "RM-383 svjedoči o jednom slučaju prikupljanja, transporta i pokopa osoba ubijenih u Prijedoru na lokalitetu masovne grobnice Tomašica". Preostali dio ispitivanja svjedoka odvijao se, uglavnom, "iza zavjese".

U kratkom dijelu iskaza otvorenom za javnost svjedok je rekao da je po dolasku na lokalitet Tomašice vidio puno zemlje i jedan bager. Iz onoga što je javno rečeno moglo se shvatiti da su mrtve u jamu spustili vojnici. Na pitanje tužioca da li je bilo razgovora o tome da se jama zatrpa zemljom rekao je da njih "niko nije ništa pitao" i da su o tome odlučivali "nadređeni". Sudija Fluge/Floege je pitao kojoj su instituciji pripadali ti "nadređeni", ali je svjedok na to odgovorio na sjednici zatvorenoj za javnost.

Unakrsno ispitivanje svjedoka RM 383 se u cjelosti odvijalo "iza zavjese", odnosno na zatvorenoj sjednici.

2015-06-23

HAG/DEN HAAG

DOKAZI O TOMAŠICI DALEKO OD OČIJU I UŠIJU JAVNOSTI

Zaštićeni svjedok RM-382 svjedočio "o formiranju Tomašice i pokopu tijela ubijenih u tu masovnu grobnicu", ali šta je o tome rekao znaju samo strane u postupku i sudije, budući da se njegov iskaz praktično u cjelosti odvijao na zatvorenoj sjednici, daleko od očiju i ušiju javnosti.

◀ Ekshumacija tijela iz masovne grobnice Tomašica kraj Prijedora

Drugi dan izvođenja dokaza optužbe o masovnoj grobnici Tomašica kraj Prijedora, bio je gotovo identičan prvom. Počeo je polusatnom zatvorenom raspravom o tome da li svjedoku odobriti zaštitne mjere koje traži tužilac a kojima se odbrana Ratka Mladića, očito, protivila.

Kao i jučer, vijeće je prihvatilo zahtjev tužioca i odobrilo mjere zaštite identiteta, lika i glasa svjedoka RM-382. I, baš kao i jučer, tužilac je - uz objašnjenje da to "čini u interesu javnosti" - pročitao sažetak svjedokove izjave istražiteljima. Za razliku od jučerašnjeg, današnji sažetak je bio za dvije, tri riječi kraći i doslovno je glasilo: "RM-382 svjedoči o formiranju Tomašice i pokopu tijela ubijenih u

tu masovnu grobnicu". I to je bilo sve što se danas čulo "u interesu javnosti".

Ostatak glavnog i unakrsnog ispitivanja svjedoka-insajdera, očito upućenog u to kako je Tomašica izabrana za lokaciju masovne grobnice iz koje su ekshumirani posmrtni ostaci oko 400 žrtava zločina počinjenih 1992. godine u području Prijedora, odvijao se na sjednici zatvorenoj za javnost. U jednom trenutku je, činilo se greškom, zasjedanje otvoreno u toku unakrsnog ispitivanja svjedoka od strane Mladićevog branioca Branka Lukića, ali je greška brzo ispravljena i javnost ponovo isključena.

Tokom kraćeg javnog zasjedanja predsjedavajući sudija Ori/Orie je saopštio odluku vijeća kojom je odbačen jučerašnji zahtjev odbrane da joj se dodijeli dodatno vrijeme za pripremu unakrsnog ispitivanja eksperata tužilaštva. Detalji te odluke, rekao je sudija, biće saopšteni naknadno.

Izvođenje dokaza o masovnoj grobnici Tomašica tužilaštvo će nastaviti sutra iskazom Ijena/Ian Hansona, zamjenika direktora za forenzičke nauke, arheologiju i antropologiju u Međunarodnoj komisiji za nestale osobe (ICMP). On će predstaviti izvještaj ICMP o ekshumaciji tijela na lokalitetu rudnika Tomašica.

2015-06-24

HAG/DEN HAAG

STOTINE "SKUPINA" U MASOVNOJ GROBNICI TOMAŠICA

Forenzički arheolog Ian Hanson, koji je u ime Međunarodne komisije za nestale osobe prisustvovao ekshumacijama leševa iz masovne grobnice Tomašica kod Prijedora, na suđenju Ratku Mladiću naveo da je 2013. godine na tom mestu pronađena 401 "skupina" posmrtnih ostataka žrtava u civilnoj odeći, a da je 12 godina pre toga na obližnjem lokalitetu Jakarina Kosa ekshumirano još najmanje 298 tela koja su tu premeštena iz Tomašice.

◀ Ian Hanson, svjedok na suđenju Ratku Mladiću

Nakon dva svedoka o činjenicama, insajdera čiji su iskazi gotovo u celosti bili zatvoreni za javnost, tužiočev mini dokazni postupak o masovnoj grobnici Tomašica kod Prijedora nastavljen je danas iskazom britanskog profesora forenzičke arheologije Iana Hansona. On je u svojstvu zamenika direktora odeljenja za forenziku, arheologiju i antropologiju Međunarodne komisije za nestale osobe prisustvovao iskopavanju leševa koje je u Tomašici sprovedeno od 4. septembra do 20. decembra 2013. godine.

Pored svedoka i ljudi iz njegove organizacije, na lokalitetu su bili i predstavnici bosansko-hercegovačkog tužilaštva za ratne zločine, policijski krim tehničari iz Prijedora, mrtvozornici iz Tuzle, doktori sudske medicine i članovi Instituta za nestale osobe BiH. Tomašica je deo kompleksa prijedorskog rudnika gvožđa Ljubija, a tokom četvoromesečnog iskopavanja 2013. godine na tom mestu su

pronađene tri grobnice. Glavna i najveća jama je duboka u proseku tri metra, dugačka 18 i široka 10 metara. U njoj je pronađeno 265 tela, 95 delova tela i 10 pomešanih kostiju. Kada se tome dodaju nalazi iz dve manje grobnice, dolazi se do podataka o 401 "skupini" posmrtnih ostataka – 275 kompletnih leševa, 102 dela tela i još 24 vreće sa posmrtnim ostacima.

Optužba je ranije navodila da se radi o telima civila koji su 1992. godine ubijeni u selima oko Prijedora i logorima Keraterm i Omarska. Hanson o identitetu žrtava nije govorio, budući da je bio angažovan samo na ekshumaciji, ne i na DNK analizi koja je usledila. Mogao je jedino da kaže da su sva tela bila u civilnoj odeći i da u grobnicama nisu pronađeni delovi uniformi i drugi predmeti koji bi ukazivali da se radi o vojnicima.

Osim toga, iz današnje izjave svedoka se može zaključiti da se radilo o dobro organizovanoj operaciji pokopa leševa – očigledno je da su korišćene građevinske mašine, kao i da su tela doneta neposredno nakon smrti, a zatim vrlo brzo spuštena u jame i zatrpana zemljom. Uočeno je njamanje četiri "perioda aktivnosti", odnosno kopanje i zatrpanje u najmanje četiri navrata.

Na osnovu analize larvi i insekata koji su pronađeni u masovnoj grobnici, može se, naveo je Hanson, zaključiti da su tela pokopana između aprila i oktobra, ali nije mogao da kaže koje godine. Optužba smatra da se radi o 1992.

Sumnja da se u Tomašici nalazi masovna grobnica postoji još od 2002. godine, kada je u prisustvu istražitelja haškog tužilaštva vršeno sondiranje terena, ali se, po rečima svedoka, nije išlo dovoljno duboko, pa nije bilo rezultata. Potom je između 2004. i 2006. godine tamo pronađen određeni broj leševa, ali ni tada se nije došlo do značajnijeg otkrića. Hanson je danas rekao da je 2001. godine na lokalitetu Jakarina Kosa u području rudnika Ljubija pronađena masovna grobnica sa najmanje 298 tela, a kasnijim uparivanjima posmrtnih ostataka se došlo do zaključka da je reč o sekundarnoj grobnici, odnosno telima koja su tu premeštena iz Tomašice.

U drugom delu današnjeg zasedanja Mladićevi branioci su počeli unakrsno ispitivanje svedoka.

2015-06-25

HAG/DEN HAAG

(NE)PRISTRASNOST PRI EKSHUMACIJAMA U TOMAŠICI

U unakrsnom ispitivanju od strane Mladićevog branioca, forenzički arheolog Ian Hanson prihvatio da su u radu njegove Međunarodne komisije za nestale osobe moguće povremene greške, recimo prilikom identifikacije leševa, ali je odbacio sugestije o pristrasnosti u korist tužilaštva pri ekshumaciji masovne grobnice Tomašica.

◀ Ian Hanson, svjedok na suđenju Ratku Mladiću

Tokom unakrsnog ispitivanja veštaka optužbe Iana Hansona, odbrana Ratka Mladića je nastojala da ukaže na proceduralne greške prilikom ekshumacija leševa iz masovne grobnice Tomašica kod Prijedora, a osporavan je i autoritet Međunarodne komisije za nestale osobe (ICMP) u kojoj svedok radi kao forenzički arheolog. Hanson je, čulo se u jučerašnjem glavnom ispitivanju, naveo da je od septembra do decembra 2013. godine, zajedno sa predstavnicima policije, tužilaštva i Instituta za nestale osobe iz BiH učestvovao u iskopavanju 401 skupine posmrtnih ostataka prijedorskih civilnih žrtava iz grobnice Tomašica i o tome za potrebe suđenja Mladiću sačinio ekspertske izveštaje.

Branilac Branko Lukić je ukazao na izveštaj još jednog veštaka optužbe – biologa Elmire Karahasanović – koja je navela da su kod nje na analizu stizali predmeti iz grobnice Tomašica koji nisu bili propisno zapakovani u plastične kese. Na sugestiju da se radilo o pogrešnoj primeni procedure, svedok je odgovorio da su u "lancu čuvanja" pronađenih predmeta glavnu ulogu imali krim tehničari prijedorske policije.

Odbrana se potom pozvala na bivšeg funkcionera bosanskog Instituta za nestale osobe Jasmina Odobašića koji je nakon razlaza sa tom organizacijom u izjavi haškim tužiocima kritikovao njen rad, ali i rad svedokove Međunarodne komisije. Naveo je da je u radu obe organizacije bilo grešaka, uključujući pogrešne identifikacije žrtava, i izneo optužbe da su iz Hansenove komisije podmićivali jednog policajca iz Bihaća da čuti o njihovim greškama. Svedok je odgovorio da o Odobašićevim tvrdnjama zna malo ili nimalo, jer se odnose na period pre njegovog dolaska u Međunarodnu komisiju, a prihvatio je da u pojedinim slučajevima može doći do nenamernih grešaka u identifikaciji tela, naročito kada se ne radi DNK analiza već prepoznavanje po izgledu, garderobi i pronađenim predmetima.

Branilac se osvrnuo na svedokov zaključak da su u Tomašici pokopani civili, budući da pored njihovih leševa nije pronađeno oružje, uniforme ili drugi vojni predmeti. Odbrana sugerše da vojnici ionako nisu sahranjivani sa oružjem, ali je svedok odgovorio da se, po njegovom iskustvu, to u određenim situacijama ipak dešavalo. Kao primer, naveo je grobnicu na Ozrenu iz koje su ekshumirani borci sa oružjem i municijom. Drugo, branilac sugerše da muslimanski vojnici 1992. godine nisu ni imali uniforme, pa je moguće da su sahranjeni u civilnoj odeći, ali se Hansen o tome nije izjašnjavao.

Svedok je, smatra odbrana, tokom svog rada bio pristrasan jer je uglavnom saradivao sa tužilaštvima iz Sarajeva i Haga, ali on odgovara da je primarna uloga Međunarodne komisije za nestale da saraduje sa vlastima BiH, a po prirodi stvari kanal za saradnju je najčešće tužilaštvo, jer je otkrivanje tela ubijenih obično deo istrage. Osim toga, u dodatnom ispitivanju je naveo da je u par navrata u svojstvu konsultanta saradivao i sa odbranama optuženih.

U drugom delu današnjeg zasedanja započeo je iskaz Brune Franjića, veštaka za balistiku.

2015-06-25

HAG/DEN HAAG

BALISTIČKA EKSPERTIZA ČAHURA I ZRNA IZ TOMAŠICE

Izvođenje dokaza o masovnoj grobnici Tomašica na suđenju Ratku Mladiću nastavljeno iskazom Brune Franjića koji je analizirao čahure i zrna pronađene u masovnoj grobnici, kao i u ekshumiranim tijelima prilikom njihove obdukcije.

◀ Bruno Franjić, svjedok na suđenju Ratku Mladiću

U nastavku izvođenja dokaza o masovnoj grobnici Tomašica svjedočio je ekspert za balistiku Bruno Franjić, šef Odsjeka za balistiku i mehanoskopska vještačenja u Centru za forenziku i podršku Federalne uprave policije sa sjedištem u Sarajevu. Franjić je učestvovao u izradi dva ekspertska izvještaja o čahurama i zrnima pronađenim prilikom ekshumacije masovne grobnice, kao i prilikom obdukcije ekshumiranih tijela u Centru za obdukciju i identifikaciju "Šejkovača".

Ekspertska izvještaja su urađeni po nalogu Tužilaštva BiH iz marta i aprila 2014. godine. Balističkom analizom čahura i zrna pronađenih u grobnici i prilikom obdukcije u samim tijelima, Franjić je zaključio da su meci ispaljeni

iz sedam različitih vrsta vatrenog oružja: automatske puške tipa "Kalašnjikov", automatske puške marke "Crvena Zastava" M-70, puškomitraljeza marke "Crvena zastava" M-72, poluautomatske puške (PAP) marke "Crvena zastava" M59/66 i tri vrste pištolja različitih kalibara.

U nastojanju da ospori Franjićev kredibilitet Mladićev branilac Dragan Ivetić je značajan dio unakrsnog ispitivanjima posvetio pitanjima koja su se odnosila na detalje svjedokove biografije. Ivetića su zanimali detalji kao što su Franjićevo članstvo u Udruženju eksperata za vatreno oružje (AFTE), obuka i različiti seminari i kursevi kojima je prisustvovao tokom svoje karijere. Predsjedavajući sudija Ori/Orie je nakon serije takvih pitanja sugerisao braniocu da se prije nego što počne da ispituje svjedoka o zgradi u Madridu gdje je održan jedan od tih kurseva radije fokusira na detalje ekspertskog izvještaja.

Branioca Ivetića je, dalje, zanimalo gdje su čahure i zrna bili pohranjeni prije nego što su predati na balističku analizu, na što svjedok nije mogao odgovoriti. Rekao je da kutije i vreće u kojima su se nalazile čahure i zrna nisu bile zapečaćene na klasičan način, ali su bile zatvorene heftaricom. Franjić je odbacio braniočevu sugestiju da je požurivan da "što prije" sastavi izvještaj, rekavši da mu je za izradu izvještaja dat rok od 45 dana. Potvrdio je da mu je bilo poznato da će rezultati njegove analize biti korišteni u predmetu Ratka Mladića.

Odbrana će unakrsno ispitivanje Brune Franjića završiti sljedeće sedmice.

2015-06-29

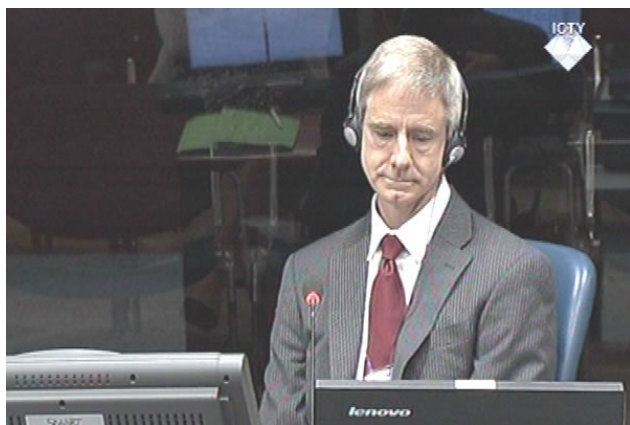
HAG/DEN HAAG

U TOMAŠICI PRONAĐENO 385 TELA ŽRTAVA

Doktor Tomas Parsons iz Međunarodne komisije za nestale osobe na suđenju Ratku Mladiću izneo podatak da je do sada na osnovu DNK analize ustanovljeno da je u prijedorskoj masovnoj grobnici Tomašica pokopano najmanje 385 tela, a u sekundarnoj grobnici Jakarina Kosa njih još 211, što uz osam neuparenih DNK profila daje brojku od ukupno 604 leša.

Tema današnjeg iskaza veštaka optužbe – doktora Tomasa/Thomas Parsonsa – bila je DNK analiza posmrtnih ostataka žrtava pronađenih u septembru 2013. godine u masovnoj grobnici Tomašica kod Prijedora, kao i onih koji su otkriveni 2001. u sekundarnoj grobnici Jakarina Kosa. Analiza je obavljena u laboratorijama Međunarodne komisije za nestale osobe (ICMP) gde svjedok radi kao direktor za sudsku medicinu. Doktor Parsons je u Mladićevom predmetu svedočio u julu 2013. godine i tada je, kao na još tri prethodna suđenja, govorio o DNK analizi posmrtnih ostataka leševa srebreničkih žrtava.

◀ Thomas Parsons, svjedok na suđenju Ratku Mladiću

Predstavljajući podatke o Tomašici, svjedok je danas naveo da je do do sada na osnovu DNK analize ustanovljeno da je u prijedorskoj masovnoj grobnici Tomašica pokopano najmanje 385 tela, a u sekundarnoj grobnici Jakarina Kosa njih još 211, što uz osam neuparenih DNK profila daje brojku od ukupno 604 leša.

Svjedok je naveo da su delovi posmrtnih ostataka 99 od 211 tela iz Jakarine Kose pronađeni u Tomašici, što navodi na zaključak da je Jakarina Kosa sekundarna grobnica u koju su leševi iz Tomašice naknadno premešteni. Kolega doktora Parsonsa iz Međunarodne komisije za nestale osobe – forenzički arheolog Ian Hanson – u prošlonedeljnom iskazu je naveo da su žrtve u obe

grobnice bile sahranjene u civilnoj odeći, bez ikakvih vojnih oznaka ili predmeta.

DNK analiza, navodi Parsons, "jeste moćan alat, ali nije magični štapić", pa se otuda javljaju neidentifikovani leševi, doduše, u vrlo malom procentu. Osim toga, brojka od 604 tela u obe grobnice ne mora, navodi Parsons, biti konačna, jer postoji mogućnost da sa pojedinih posmrtnih ostataka – ponovo je reč o malom procentu – nije bilo moguće izvući DNK uzorak.

O nesavršenosti DNK analize, ali i celokupnog rada Međunarodne komisije za nestale osobe, više reči je bilo u unakrsnom ispitivanju tokom koje je odbrana, između ostalog, ukazivala na nedostatak kontrole njihovog rada. Svjedok je priznao da ne postoji neka "krovnna organizacija" koja bi ih kontrolisala, ali je ukazao da su sve naknadne provjere pokazale da su njihove dosadašnje DNK analize "savršene".

Ipak, branilac Stojanović je ukazao na slučajeve u kojima je jedno ime bilo zavedeno dva puta na istom spisku, a svjedok odgovorio da je reč o "šačici" takvih grešaka koje su kasnije ispravljene. Nije negirao i da je u nekim prethodnim prilikama, dakle ne u slučaju Tomašice i Jakarine Kose, bilo grešaka u identifikaciji tela, ali da se takođe radi o veoma malom broju.

Upitan kako je moguće da se za dve žrtve čiji su posmrtni ostaci otkriveni u Tomašici navodi da su nestale u Srebrenici odnosno Sanskom Mostu 1993. kada se pretpostavlja da su u toj grobnici 1992. godine pokopane žrtve iz Prijedora, Parsons je odgovorio da njegova organizacija nije radila istragu već je samo beležila informacije dobijene od članova porodica nestalih. Ti podaci, objašnjava, iz raznih razloga, poput lošeg sećanja, ne moraju uvek biti tačni.

Nakon doktora Tomasa Parsonsa, na klupu za svjedoke se vratio ekspert optužbe za balistiku Bruno Franjić, čiji je iskaz počeo prošle sedmice.

2015-06-30

HAG/DEN HAAG

OSPORAVANJE BALISTIČKIH NALAZA

Odbrana Ratka Mladića je u završnici unakrsnog ispitivanja eksperta za balistiku Brune Franjića ukazivala da čahure i zrna pronađeni u masovnoj grobnici Tomašica ne potiču nužno od oružja VRS. Oružje je, sugerishe odbrana, moglo pripadati policiji, ali i civilima.

Na suđenju bivšem komandantu Glavnog štaba VRS Ratku Mladiću završeno je unakrsno ispitivanje eksperta za balistiku iz Sarajeva Brune Franjića započeto krajem prošle sedmice. Franjić je, podsjetimo, analizirao čahure i zrna pronađene tokom ekshumacije masovne grobnice u Tomašici kod Prijedora i obdukcije ekshumiranih tijela u Centru za obdukciju i identifikaciju "Šejkovača" u Sanskom Mostu.

Mladićev branilac Dragan Ivetić je u današnjem nastavku unakrsnog ispitivanja nastojao osporiti rezultate vještačenja čahura i zrna iz Tomašice sugerisući da se svjedok nije pridržavao standarda balističkog vještačenja i etičkog kodeksa Udruženja eksperata za vatreno oružje (AFTE). Franjić je odbacio te sugestije ukazujući, pored ostalog, da je u balističkom vještačenju učestvovao još jedan ekspert za balistiku Alija Kotarević koji je potvrdio sve nalaze iz izvještaja.

Prema ekspertskim izvještajima koji su danas uvedeni u dokaze analiza čahura i zrna iz Tomašice je pokazala da su meci ispaljeni iz sedam vrsta vatrene oružja: automatske puške tipa "Kalašnjikov", automatske puške marke "Crvena Zastava" M-70, puškomitraljeza marke "Crvena zastava" M-72, poluautomatske puške (PAP) marke "Crvena zastava" M59/66 i tri vrste pištolja različitih kalibara.

Branilac Ivetić je ukazivao da to oružje nije nužno pripadalo VRS s obzirom da se ono nalazilo i u arsenalu srpske policije. Osim toga, sugerisao je, da je oružje moglo pripadati i civilima koji su ga mogli nabaviti na crnom tržištu. Franjić je rekao da utvrđivanje kome je pripadalo oružje iz kojeg je ispaljena municija nije bilo predmet njegove analize. "Ja ne znam koja su oružja bila na raspolaganju VRS i policiji", rekao je svjedok.

Nakon što je iskaz Brune Franjića zaključen tužiočevo izvođenje dokaza nastavljeno je iskazom Elvire Krahasanović koja je analizirala predmete koji su pronađeni prilikom ekshumacije masovne grobnice u Tomašici.

2015-06-30

HAG/DEN HAAG

ANALIZA PREDMETA OTKRIVENIH PORED LEŠEVA U TOMAŠICI

Biolog Elmira Karahasanović na suđenju Ratku Mladiću predstavila ekspertske rezultate DNK analize predmeta pronađenih pored tela 385 žrtava u masovnoj grobnici Tomašica kod Prijedora.

◀ Elmira Karahasanović, svjedok na suđenju Ratku Mladiću

U drugom delu današnjeg zasedanja na suđenju Ratku Mladiću je na poziv optužbe, u svojstvu veštaka, svedočila Elmira Karahasanović, šef Odsjeka za biološka veštačenja u Odeljenju za forenziku federalne policije BiH. Ona je u aprilu 2014. godine po nalogu bosansko-hercegovačkog tužilaštva sa još dvoje kolega sačinila izveštaj u kojem se predstavlja biološka, hemijska i daktiloskopska (uzimanje otisaka prstiju) analiza artefakata, odnosno predmeta koji su pronađeni pored tela žrtava u masovnoj grobnici Tomašica kod Prijedora.

Svedokinja je koordinirala izradu trodelnog izveštaja, a radila je samo na delu koji se bavi biološkom obradom, odnosno DNK analizom uzoraka pronađenih na predmetima iz grobnice. Optužba nije izvela veštake u vezi sa druga dva dela izveštaja koji se odnose na hemijsku i daktiloskopsku analizu, pa je veće sudije Orija/Orie odlučilo da u dokaze usvoji ceo izveštaj, ali da razmatra samo deo koji je radila Elmira Karahasanović.

U kratkom glavnom ispitivanju nije rečeno mnogo toga, osim da su među predmetima u masovnoj grobnici Tomašica pored tela otkrivene rukavice, gas maske i protivpožarni aparati. Tek je u unakrsnom ispitivanju navedeno da su na rukavicama pronađeni tragovi tri muške i jedne ženske osobe nepoznatog identiteta. Saznalo se još i da je u izveštaju zapisano da su pronađene gas maske bile u upotrebi u JNA, a branilac Ivetić je dokazivao da su u bivšoj Jugoslaviji vrlo slične pravljenе i za potrebe civila.

Obrana je ukazivala i da tokom analize predmeta iz grobnice Tomašica nije poštovana procedura, između ostalog i zato što je prilikom hemijske, daktiloskopske i balističke obrade skidana prljavština, a zajedno sa njom i DNK uzorci. Svedokinja je objasnila da je to uobičajen postupak i da se uzorci za potrebe DNK analize uzimaju pre hemijske i svake druge obrade. Tako uzeti uzorci sa predmeta pronađenih u Tomašici još uvek se čuvaju i, ako je potrebno, DNKanalizu je moguće ponoviti, rekla je Karahasanovic.

Masovna grobnica Tomašica sa 385 tela žrtava iz Prijedora otkrivena je u septembru 2013. godine, a tužilac je prošle sedmice na suđenju Ratku Mladiću počeo da izvodi dokaze o tome. Mini dokazni postupak je, nakon iskaza Elmire Karahasanović, nastavljen svedočenjem britanskog forenzičkog patologa Džona Klarka/John Clark.

2015-07-01

HAG/DEN HAAG

ŠTA JE POKAZALA OBDUKCIJA ŽRTAVA IZ TOMAŠICE

Britanski patolog Džon Klark je tokom obdukcije tijela ekshumiranih iz masovne grobnice Tomašica zaključio da je najveći broj žrtava bio ustrijeljen. Najviše ih je pogođeno mecima u stražnji dio glave ili trupa a svi su bili odjeveni u "običnu" civilnu odjeću.

Na suđenju bivšem komandantu VRS Ratku Mladiću svjedoči forenzički patolog iz Velike Britanije Džon Klark/John Clark, autor izveštaja o obdukciji tijela ekshumiranih iz masovne grobnice u Tomašici, kod Prijedora. Tokom četvoromjesečnog rada u Centru za obdukciju i identifikaciju "Šejkovača" u Sanskom Mostu, Klark je pregledao 400 vreća sa posmrtnim ostacima i 34 vreće sa artifaktima. U vrećama sa posmrtnim ostacima je bilo 293 kompletnih i 107 dijelova tijela kao što su noga, lobanja, nadlaktica i slično.

Dr Klark i drugi patolozi koji su vršili obdukciju su bili iznenađeni činjenicom da su posmrtni ostaci bili jako dobro očuvani. U velikom broju slučajeva su pronađeni i ostaci tkiva u kojima su se nalazili dijelovi metaka. Neka tijela su bila u tako dobrom stanju da se jasno vidio obris tijela, a u jednom slučaju i tetovaža na koži što je, objasnio je dr Klark, prilično neobično s obzirom da je proteklo dvadeset godina od smrti. Osim toga, na površini leševa su primijećeni tragovi plave boje što je, po njegovim riječima, posljedica prisustva određene vrste minerala u tlu.

Tokom obdukcije dr Klark je zaključio da je najveći broj žrtava ustrijeljen. Mnogi su bili pogođeni sa jednim, dva ili tri hica, dok je u dva slučaja utvrđeno osam ili devet pogodaka. Najveći broj ozljeda je uzrokovan projektilima velikih brzina, a manji broj mecima iz pištolja. Ono što je specifično za masovnu grobnicu u Tomašici u odnosu na srebreničke i druge masovne grobnice u BiH i Hrvatskoj je veliki broj prostrijelnih rana na glavi (35 posto), od kojih

se većina (45 posto) nalazi na stražnjem dijelu glave. Slično tome, većina ozljeda na trupu (59 posto) je na stražnjem dijelu tijela.

Odjeća je, po riječima dr Klarka, također bila prilično dobro očuvana. Moglo se jasno vidjeti da na tijelima nije bilo nikakve vojne opreme. Žrtve su bile odjevene u "običnu" odjeću kao što su pantalone ili kratke hlače, košulje ili majice kratkih rukava, a obuća je bila lagana, ljetna. Na nekim od tijela bilo je više slojeva odjeće, što je privuklo pažnju Mladićevog branioca Branka Lukića. On je u prvom dijelu unakrsnog ispitivanja ukazivao da višeslojno oblačenje nije bilo u skladu sa ljetnim periodom kada žrtve, po nalazima vještaka, ubijene. Dr Klark je objasnio da je takvih slučajeva bilo jako malo, najviše dvadesetak. Osim toga, dodao je, i tokom ljetnog vremena moglo se dogoditi da su večeri bile hladne.

Odgovarajući na pitanja branioca dr Klark je rekao da on ne može da apsolutno isključi mogućnost da je neka od žrtava stradala u borbi. Unakrsno ispitivanje se nastavlja sutra.

2015-07-02

HAG/DEN HAAG

ODBRANA: U TOMAŠICI SU SAHRANJENI POGINULI U BORBAMA

Odbrana Ratka Mladića tokom unakrsnog ispitivanja dr Džona Klarka sugerisala da su žrtve iz Tomašice mogle stradati u borbama između srpskih i muslimanskih snaga, posebno u području Brda i šumi Kurevo.

◀ John Clark, svjedok na suđenju Ratku Mladiću

U nastavku unakrsnog ispitivanja britanskog patologa dr Džona Klarka/John Clark, odbrana bivšeg komandanta Glavnog štaba VRS Ratka Mladića je nastojala da dokaže da su žrtve iz Tomašice mogle stradati u borbama između srpskih i muslimanskih snaga, posebno u području Brda i šumi Kurevo. Što se tiče nastanka masovne grobnice Mladićeva odbrana, slično odbrani Radovana Karadžića, ukazuje na zakonsku obavezu "asanacije terena" nakon bitke.

U prilog toj tezi Mladićev branilac Branko Lukić je, između ostalog, ukazao da je u masovnoj grobnici uz tijela pronađen i izvjestan broj novčanika i nakita, kao i identifikacijskih dokumenata. To, po odbrani, ukazuje

da ti ljudi nisu prethodno bili pretresani što, dalje, pokazuje da možda nisu bili ni zarobljeni. Dr Klark je rekao da su ti predmeti pronađeni i drugim masovnim grobnicama. O tome da li su žrtve pretresane ili ne nije želio da se izjašnjava, pošto to nije u domenu njegove ekspertize.

Ekspertski izvještaj dr Klarka se temelji na analizi 709 prostrijelnih rana na tijelima ekshumiranim u Tomašici. Odgovarajući na pitanja branioca britanski ekspert je rekao da se radi o minimalnom broju povreda i da je taj broj, uzimajući u obzir da su tijela bila nekompletna a neka potpuno skeletizovana, mogao biti i znatno veći.

Po odbrani, mali postotak povreda u predjelu nogu žrtava ukazuje da su u vrijeme kada su pogođeni možda bili u ležećem položaju, pa im noge nisu bile toliko izložene vatri kao grudni koš i glava. Dr Klark je potvrdio da je to moguće. On je, međutim, u više navrata naglasio da se veliki broj povreda nalazi na stražnjem dijelu trupa i glava žrtava.

Branilac Lukić je, također, ukazivao na podatak iz izvještaja dr Klarka da su u tijelima žrtava pronađeni meci. Činjenica da je "metak ostao u tijelu", po odbrani, ukazuje da je ispaljen sa veće udaljenosti, da je izgubio na brzini i da se zato zadržao u tijelu. To, po riječima dr Klarka, može biti jedno od tumačenja, ali samo ako radi o netaknutom zrnu. Međutim, u najvećem broju slučajeva pronađeni su samo dijelovi zrna, odnosno mali fragmenti. Njihovo zadržavanje u tijelu nema nikakve veze sa daljinom sa koje je ispaljen metak.

Na kraju, branilac se vratio na jedan od svjedokovih jučerašnjih odgovora, u kojem je dr Klark potvrdio da "kao znanstvenik ne može da isključi da je neko od tih lica umro u borbi". Ovog puta, branilac ga je pitao može li isključiti mogućnost da nijedan od tih ljudi nije poginuo u borbi, a dr Klark je odgovorio da ono što je "jučer rekao za jednog... jednako vrijedi za sve".

Nakon dr Klarka na klupu za svjedoke je pozvana dr Eva Tabo/Ewa Tabeau, demografski ekspert tužilaštva. Njen iskaz biće nastavljen u utorak sljedeće sedmice.

2015-07-02

HAG/DEN HAAG

712 IDENTIFIKOVANIH ŽRTAVA IZ TOMAŠICE

Demograf Eva Tabo je u ekspertskom izveštaju koji je sastavila na zahtev tužilaštva navela da je iz masovnih grobnica Tomašica i Jakarina Kosa tokom četiri iskopavanja od 2001. do 2013. godine, ekshumirano i identifikovano ukupno 712 žrtava. Žrtve su u 95 odsto slučajeva muškarci, Muslimani, koji su nestali iz sela i logora u okolini Prijedora tokom jula 1992. godine.

◀ Ewa Tabeau, svjedok na suđenju Ratku Mladiću

Svedočenjem demografa Eve Tabo/Ewa Tabeau, tužilaštvo zaključuje izvođenje dokaza o masovnoj grobnici Tomašica kod Prijedora. Tabo je na zahtev tužilaštva sastavila izveštaj u kojem je predstavila broj ekshumiranih žrtava, navela uzroke smrti te pojedinosti u vezi sa njihovom identifikacijom na osnovu DNK analize kao i podatke o nestalima.

U sastavljanju izveštaja Tabo se, kako je rekla, oslanjala na podatke iz tri grupe izvora. Prvu grupu čine spisak nestalih Međunarodnog komiteta Crvenog krsta i Knjiga nestalih iz Prijedora. Drugu grupu izvora čine podaci Međunarodne komisije za nestale osobe o ekshumiranih ostacima žrtava i njihovom DNK uparivanju. Na kraju,

u trećoj grupi su podaci o uzrocima smrti žrtava iz ekspertskog izveštaja patologa Džona Klarka/John Clark za ekshumirane iz rudnika Tomašica 2013. godine. Tabo je, takođe, koristila podatke o uzrocima smrti žrtava koje su ekshumirane iz grobnice Jakarina Kosa 2001. godine kao i podatke o žrtvama ekshumiranim iz Tomašice 2004. i 2006. godine.

Objašnjavajući metodologiju koju je koristila, Tabo je ukazala da je najpre sastavila listu žrtava identifikovanih putem DNK analize koju je, potom, uporedila sa spiskom nestalih iz Prijedora, očekivajući da će naići na ista imena.

Predstavljajući zaključke izveštaja, Tabo je rekla da je identifikovano 268 žrtava ekshumiranih 2013. godine iz rudnika Tomašica, 16 žrtava ekshumiranih 2004. i 2006. na istom lokalitetu kao i 94 žrtve ekshumirane iz grobnice Jakarina Kosa, što čini ukupno 378 identifikovanih. Sedam žrtava, rekla je Tabo, nije upareno sa DNK profilima porodica. Takođe su ekshumirani reasocirani posmrtni ostaci 334 žrtve, što ukupno daje 712 žrtava.

Tabo je, takođe, zaključila da su skoro 96 odsto ili 320 identifikovanih bili Muslimani, uglavnom muškarci. Ti brojevi se, rekla je, poklapaju sa podacima o nestalima iz Prijedora. Prema izveštaju, većina identifikovanih su nestali na području Prijedora, iz sela Biščani, Rizvanovići i Čarakovo kao i iz zatočeničkih logora Keraterm, Trnopolje i Omarska, i to 20. 23, 24, i 25. jula 1992. godine. Za jedan broj identifikovanih, označeno je da su nestali u maju, junu i avgustu 1992.

Eva Tabo će u nastavku svedočenja, u utorak 7. jula ove godine, govoriti o uzrocima smrti identifikovanih žrtava.

2015-07-07

HAG/DEN HAAG

ETNIČKO ČIŠĆENJE KAO UZROK SMRTI

Branilac Ratka Mladića u unakrsnom ispitivanju demografa Eve Tabo sugerše da su žrtve ekshumirane iz rudnika Tomašica poginule u borbi. Mada to ne isključuje, Tabo ukazuje da su žrtve izgubile život nasilnim putem, u kampanji etničkog čišćenja područja Prijedora.

U nastavku iskaza na suđenju Ratku Mladiću, bivšem komandantu Glavnog štaba VRS, demograf tužilaštva Eva Tabo/Ewa Tabeau je ukazala da je deo ekspertize o uzorcima smrti žrtava iz masovne grobnice Tomašica sastavila na osnovu podataka dobijenih iz ekspertskog izveštaja patologa Džona Klarka. Zaključci o uzrocima smrti, deo su izveštaja o broju i identifikaciji ekshumiranih kao i njihovoj vezi sa žrtvama čija se imena navode u dodatku optužnice protiv Mladića.

Tabo je potvrdila da za 86 ekshumiranih žrtava nije utvrđen uzrok smrti. Glavni razlog za to je činjenica da su tela prenošena iz primarne grobnice Tomašica u sekundarnu grobnicu Jakarina kosa, te su stoga bila "fragmentirana i pomešana". Identifikacije su se zasnivale na analizi delova tela iz kojih se nije mogao utvrditi uzrok smrti, rekla je Tabo.

Upoređujući spisak identifikovanih žrtava iz Tomašice sa spiskom žrtava iz dodatka optužnice protiv Mladića, Tabo je zaključila da postoji podudarnost 123 žrtve. Incident sa najvećim brojem podudarnosti, čak 75 žrtava, se odnosi na

ubistva 20. jula 1992. godine u selu Bišćani i okolnim zaseocima. Takođe, Tabo je potvrdila da se među ekshumiranim nalaze tela 28 osobe koje su, po optužnici protiv Mladića, ubijene u sobi broj 3 u logoru Keraterm 24. ili 25. jula 1992. godine.

U unakrsnom ispitivanju, Mladićev branilac Dragan Ivetić je ukazivao da Tabo ne može da isključi da su osobe pokopane u Tomašici poginule u borbi. Citirao je deo njenog izveštaja u kojem se navodi da su "sve žrtve u Tomašici umrle nasilnom smrću u izuzetno dramatičnim okolnostima kampanje etničkog čišćenja u opštini Prijedor i Autonomnoj regiji Krajina". Tabo je odgovorila da su "sve žrtve u Tomašici sahranjene u neoznačenu grobnicu", da su mnoga tela prebačena s jedne lokacije na drugu i da su u tom procesu raskomadana. Tabo smatra da "znakovi ozleda" nesumnjivo govore da se radilo o "nasilnoj smrti".

Branilac je potom sugerisao da je, prema njenom izveštaju, uzrok smrti ekshumiranih iz Tomašice bilo etničko čišćenje, koje se, kako je ukazao, ne navodi u izveštaju patologa. Tabo je rekla da je "jasno da su ciljani nesrbi, Muslimani, vojno sposobni muškarci starosti između 18 i 65 godina, koji su nestajali u velikom broju.". "Ta slika je prilično indikativna i ukazuje na postupak etničkog čišćenja", rekla je Tabo.

Nastojeći da potvrdi tezu prema kojoj su žrtve iz Tomašice ubijene u borbi, branilac je citirao dokument prema kojem su muškarci starosti od 14 do 60 godina imali zakonsku obavezu da učestvuju u odbrani. Takođe je citirao dokument prema kojem je u mirnodopskim uslovima u Bosni i Hercegovini, tokom godinu dana, smrtnost iznosila 30 do 34 hiljade ljudi. Sugerisao je da je znatan broj ljudi preminuo tokom rata od uzorka koji nisu vezani za rat. Tabo je odgovorila da ne može da zaključuje o stradanjima tokom rata na osnovu dokumenta koji se ne odnosi na ratno stanje. Njeno svedočenje biće nastavljeno sutra.

2015-07-08

HAG/DEN HAAG

ZAVRŠEN DOKAZNI POSTUPAK TUŽILAŠTVA O TOMAŠICI

Svedočenjem Eve Tabo, tužilaštvo je završilo sa izvođenjem dokaza o masovnoj grobnici u rudniku Tomašica na suđenju Ratku Mladiću. Tokom dokaznog postupka koji je otvoren 22. juna ove godine iskaze u sudnici je dalo 8 svedoka od kojih šest eksperata, a u dokaze je uvedeno još pet pisanih izjava.

◀ Ewa Tabeau, svjedok na suđenju Ratku Mladiću

U ekspertskom izveštaju koji je sastavila na zahtev tužilaštva demograf Eva Tabo/Ewa Tabeau je navela da su ekshumirani iz rudnika Tomašica izgubili živote "nasilnom smrću u vrlo dramatičnim okolnostima u okviru kampanje etničkog čišćenja u opštini Prijedor". Nastojeći da ospori taj zaključak, Mladićev branilac Dragan Ivetić je nastojao da utvrdi šta je, po svedokinji, etničko čišćenje i kako se definiše nasilna smrt.

Tabo je odgovorila da pod etničkim čišćenjem podrazumeva "akcije usmerene na grupu stanovništva", koje dovode do "iskorenjivanja stanovništva". Potvrdila je, takođe, da se pod nasilnom smrću podrazumevaju slučajna smrt, samoubistvo, opravdano ubistvo i ubistvo

ukazujući da - usled nedostatka informacija - nije pravila razliku između nasilnih smrti žrtava ekshumiranih iz Tomašice.

Branilac Ivetić je sugerisao da vojnici Armije BiH koji su poginuli u borbi, "nisu žrtve etničkog čišćenja". "Borba je borba, tako da ih ne bih smatrala žrtvama etničkog čišćenja", rekla je Tabo.

Osporavajući kredibilitet svedokinje, branilac je citirao izvod sa njenog profila na društvenoj mreži LinkedIn u kojem je navela da se u martu 2014. godine vratila u tužilaštvo kako bi pomogla da se "završe poslednji predmeti". Tabo je potvrdila da to jeste bio njen motiv.

U dodatnom ispitivanju, tužiteljica Silvija Daskoli/Sylvia D'Ascoli se pozvala na svedočenje Eve Tabo iz 2013. godine kada je rekla da su sa liste žrtava isključene osobe za koje su izvori o uzroku smrti ukazivali da su poginuli u borbi. Tabo je potvrdila da ni za jednu osobu čije je telo ekshumirano iz Tomašice i Jakarine Kose, za koje je utvrđen uzrok smrti i koje je poredila sa imenima iz dodatka optužnice protiv Mladića, izvori nisu ukazivali da su bili borci ili da su poginuli u borbi.

Svedočenjem Eve Tabo, tužilaštvo je završilo sa dvonedeljnim izvođenjem dokaza o masovnoj grobnici Tomašica kod Prijedora. Iskaze u sudnici je dalo osam svedoka, od kojih šest eksperata, a usvojene su pisane izjave još pet svedoka. Odbrana Ratka Mladića je nastavila sa izvođenjem dokaza iskazom Milutina Mišića, člana kolegija direktora Instituta za nestala lica Bosne i Hercegovine.

2015-07-09

HAG/DEN HAAG

OSPORAVNJE SPISKOVA NESTALIH OSOBA

Odbrana Ratka Mladića nastavila izvođenje dokaza iskazom Milutina Mišića, člana Kolegija direktora Instituta za nestale osobe BiH. On osporava tačnost podataka Međunarodnog crvenog krsta, Međunarodne komisije za nestala lica, etnitskih komisija za nestale u BiH, kao i samog Instituta u kojem radi.

◀ Milutin Mišić, svjedok odbrane Ratka Mladića

Nakon što je tužilaštvo zaključilo izvođenje dokaza o masovnoj grobnici Tomašica odbrana Ratka Mladića je nastavila svoj dokazni postupak iskazom Milutina Mišića, člana Kolegija direktora Instituta za nestala lica Bosne i Hercegovine. Odbrana ga je pozvala kako bi osporila pouzdanost podataka iz evidencija o nestalim osobama Međunarodnog crvenog krsta, Međunarodne komisije za nestala lica (ICMP) i etnitskih komisija za nestale u BiH.

Mišić je u glavnom ispitivanju rekao da su pojedinačno gledano podaci o nestalim osobama svih spomenutih institucija "netačni". Jedino ukrštanjem svih tih podataka i dodatnom provjerom je, po riječima svjedoka, moguće doći do tačnih podataka. Institut za nestale osobe BiH je

počeo posao verifikacije ali ni taj posao nije obavljen u skladu sa zakonskim propisima i pravilnikom Instituta zbog "unutrašnjih slabosti". To se, kako navodi, odnosi na prvih 10.000 verifikacija osoba nestalih na području Podrinja. A od svega toga "neko" je, smatra Mišić, "imao korist".

Na pitanje sudije Molota ko je taj ko je "imao korist", Mišić je neodređeno rekao da se radi "o pojedincima i grupama koje manipulišu" spiskovima nestalih "jer im nije u interesu da se dođe do stvarnih cifara". "Rat je završen, ali on u propagandno-psihološkom obliku na žalost još uvijek traje", rekao je Mišić. Sjednica je, potom, zatvorena za javnost a iz nastavka je bilo jasno da Mišić za navodne nepravilnosti smatra odgovornim bošnjačkog člana Kolegija direktora, Amora Mašovića.

Sudija Moloto je tražio od Mišića da objasni na osnovu čega tvrdi da podaci ICMP nisu tačni ako ni sam Institut, kako svjedok tvrdi, nema tačne podatke. Sudija Moloto je podsjetio svjedoka da je prethodno izjavio da je situacija u Institutu "haotična", da se "ne radi po zakonu", da pojedinci od toga imaju korist i da je i on sam pomišljao da bi bilo bolje da spakuje kofere i ode. Nakon nekoliko Mišićevih bezuspješnih pokušaja da smisljeno odgovori na postavljeno pitanje, sudija Moloto je primijetio da je svjedokov iskaz "donekle teško pratiti".

Tužilac Edvard Džeremi/Edward Jeremy je na početku unakrsnog ispitivanja ukazao da je Mišić tokom rata bio komandant brigade u sastavu Taktičke grupe Ozren pod potpukovnikom Novakom Đukićem koji je u BiH osuđen na 20 godina zatvora za masakr na tuzlanskoj Kapiji 25. maja 1995. godine. Mišić je prvo rekao da je 19. maja 1995. bio ranjen, ali se malo kasnije "prisjetio" da je do ranjavanja došla poslije incidenta, 29. maja 1995. godine. Kaže, međutim, da ne zna ništa o tome incidentu i da je za njega saznao iz medija tek po završetku rata.

Tužilac će unakrsno ispitivanje Milutina Mišića nastaviti sutra.

2015-07-10

HAG/DEN HAAG

BEZ PARDONA PROTIV SRPSKIH PARAVOJNIH JEDINICA

Bivši načelnik kriminalističke policije Romanijsko-biračkog centra službi bezbednosti Simo Tuševljak srpske paravojne jedinice označio kao glavnu opasnost po bezbednost stanovništva u Republici Srpskoj 1992. godine i naglasio da se policija bosanskih Srba – sa ili bez pomoći vojske – takvim grupama odlučno suprotstavljala, a njene pripadnike predavala pravosuđu.

Predratni policijski inspektor MUP BiH Simo Tuševljak je, svedočeći danas u odbranu Ratka Mladića, nastojao da okrivi "muslimansku stranu" za početak sukoba u BiH i tenzije koje su se pojavile 1991. godine. Optužio je muslimansko vođstvo i Stranku demokratske akcije da su ilegalnim naoružavanjem Muslimana, stvaranjem paravojnih formacija i veštačkim uvećavanjem broja rezervnih policajaca vršili pripreme za rat.

Jedan od prvih koraka muslimanskog političkog vrha bilo je, objašnjava svjedok, popunjavanje rezervne policije svojim sunarodnicima iz Sandžaka, što je praktično značilo stvaranje stranačke vojske unutar MUP. U isto vreme, oformljene su paravojne muslimanske jedinice "Zelene beretke" i "Patriotska liga" koje su vremenom širile uticaj na policiju.

◀ Simo Tuševljak, svjedok odbrane Ratka Mladića

Naoružavanje policijskih i paravojnih formacija vršilo se, po Tuševljaku, na dva načina – ilegalnim kanalima i premeštanjem naoružanja u policijske magacine smještene u delovima Sarajeva sa muslimanskom većinom. Sudija Moloto je pitao kakav je značaj takvog premeštanja oružja ako se zna da je MUP BiH 1991. godine još uvek bio celovit, što znači da su sve magacine kontrolisali policajci različitih nacionalnosti. Svedok je potom rekao da su magacine u koje je policijsko oružje prebacivano već tada kontrolisale muslimanske "paralelne strukture".

Tuševljak tvrdi da su u proleće 1992. godine Srbi izbačeni iz MUP BiH, pa su zato "silom prilika" formirali srpsku

policiju koja je počela sa radom 4. aprila. On je u novoformiranom MUP bosanskih Srba prvo bio zaposlen u Upravi kriminalističke policije, a od maja do septembra 1992. godine kao načelnik Odeljenja kriminalističke policije Centra službi bezbednosti Romanijsko-birčanskog okruga. U tom svojstvu bavio se, između ostalog, istragama "ratnih zločina i genocida", što je njegov posao i danas u MUP Republike Srpske.

Svedok kaže da je zbog slabe popunjenosti i loše obučenosti stanje u policiji bosanskih Srba tokom 1992. godine bilo "katastrofalno". Zbog toga je imala poteškoće da se obračuna sa srpskim paravojnim grupama na području Sarajeva i istočne Bosne, što je bio reon koji je pokrivaio svedokov centar. Policija se, međutim, po Tuševljakovim tvrdnjama, odlučno suprotstavljala četničkim i drugim paravojnim grupama – ponekad sama, a ponekad uz pomoć vojske. Takve grupe su, kaže, razbijane a neki njihovi pripadnici su i procesuirani. Naveo je primer jedinice "Žute ose" koja je u policijskoj akciji isterana sa područja Zvornika.

Svedočenje Sime Tuševljaka će, kako je danas najavljeno, biti nastavljeno tek nakon letnje sudske pauze, a naredne sedmice se očekuje trodnevni iskaz putem video linka novog svedoka Mladićeve odbrane.

2015-07-13

HAG/DEN HAAG

OFICIR "NAJVEĆEG KORPUSA U EVROPI" NEGIRA ZLOČINE

Svedočeći u odbranu Ratka Mladića, ratni načelnik štaba Prvog krajiškog korpusa – general Boško Kelečević – odgovornost za događaje u prijedorskim logorima prebacuje na civilnu vlast, dok za logor Manjača tvrdi da je radio po "pravilima humanitarnog prava" i dodaje da su civili samovoljno napuštali zonu odgovornosti krajiškog korpusa koji je bio "možda i najveći u Evropi".

◀ Boško Kelečević, svjedok odbrane Ratka Mladića

Odbrana Ratka Mladića nastavila je danas svoj dokazni postupak iskazom generala Boška Kelečevića, bivšeg načelnika štaba Prvog krajiškog korpusa VRS. U izjavi timu odbrane svedok je negirao da je vojska bosanskih Srba sprovodila "aktivnosti na progonu civila", već su odlasci bili uzrokovani "strahom od ratnih sukoba".

U zoni odgovornosti Prvog krajiškog korpusa po optužnici protiv Mladića dogodio se niz zločina protiv nesrpskog stanovništva, a u nekim opštinama poput Prijedora, Sanskog Mosta i Kotor Varoši kampanja progona je dosegla razmere genocida. Iako je tokom celog rata bio na visokoj funkciji načelnika štaba korpusa, general Kelečević tvrdi da o zločinima ne zna ništa. Tako, recimo,

u izjavi navodi da u prijedorskim selima Kozarac i Hambarine nisu ubijani i zlostavljani civili, već se radilo o akciji "razoružavanja muslimanskog stanovništva". Zarobljenici su potom sprovedeni u Omarsku i Keraterm, gde ih je, tvrdi, preuzimala civilna policija. Za treći prijedorski logor Trnopolje tvrdi da se radilo o "centru otvorenog tipa".

Tvrdi da ne zna šta se u prijedorskim logorima dešavalo, jer su bili u nadležnosti civilnih vlasti, ali je u izjavi za vojni logor Manjača kod Banja Luke imao samo reči hvale. Tamo je, navodi, prema zatvorenicima postupano u skladu sa "pravilima humanitarnog prava", u šta se i sam uverio kada je posetio logor krajem avgusta 1992. godine. Nije mu poznato da se prema zatvorenicima primenjivala prinuda, da su bili premlaćivani ili ubijani.

Nakon što je izjava uvrštena u dokaze, Mladićeve odbrane nije imala pitanja za svedoka, pa je danas počelo unakrsno ispitivanje koje će, po ranijim najavama, trajati sedam i po sati, odnosno najmanje dva radna dana. Dobar deo današnjih pitanja odnosio se na strukturu Prvog krajiškog korpusa i njegovo mesto u hijerarhiji vojske bosanskih Srba. U tom pogledu nije bilo većih neslaganja između tužioca i svedoka – rečeno je da je korpus bio pod čvrstom

komandom Mladićevog Glavnog štaba, a da je u svojoj nadležnosti imao više brigada. Prvi krajiški korpus je, naveo je svedok, imao 67.000 boraca i držao je 68 odsto teritorije Republike Srpske. "Bio je to možda najveći korpus u Evropi", konstatovao je Kelečević.

Vojska bosanskih Srba je, po sugestiji optužbe, preuzela strukturu, naoružanje i kadrove JNA, s čim se svedok skoro u potpunosti saglasio. Peti banjalučki korpus JNA u maju 1992. godine je preimenovan u Prvi krajiški korpus VRS, promenjeni su zatim nazivi brigada, ne i njihov sastav.

Svedok je potvrdio da je nakon transformacije uz mesto u strukturi VRS zadržao i svoj položaj u JNA, kao i da je primao platu "iz Beograda". Upitan da li je kao visoki oficir korpusa znao za transport 4.000 bosanskih Muslimana vozom iz Bosanskog Novog ka Doboju jednog junskog dana 1992. godine, Kelečević je odgovorio da je bio izvešten da prijedorski Krizni štab organizuje prevoz civila koji su "svojom željom" odlazili od kuća. Nikad, međutim, nije čuo da je voz zaustavljen u Doboju, gde je više stotina muškaraca odvojeno i vraćeno u Bosanski Novi i da su tamo zatvoreni. Svedok takođe negira da je tokom izvođenja operacije Koridor u proleće 1992. godine bilo zločina nad nesrpskim civilima u Modriči i Odžaku. Razaranje kuća u tim mestima se, tvrdi, dešavalo tokom borbi, a cilj vojske bosanskih Srba nije bio da se proteraju civili već neprijateljski vojnici. Kelečević zna da je komandant Prvog krajiškog korpusa – general Momir Talić – bio optužen pred Haškim tribunalom, ali kaže da on za njega "nije ratni zločinac" jer zbog smrti nije dočeka presudu.

Tužilac je danas najavio da će jedna od tema sutrašnjeg ispitivanja biti događaji u Prijedoru.

2015-07-14

HAG/DEN HAAG

BEZ KAZNE ZA ZLOČINE U BOSANSKOJ KRAJINI

Tokom unakrsnog ispitivanja svedoka Mladićeve odbrane – generala Boška Kelečevića – tužilac ukazao na niz zločina počinjenih u zoni odgovornosti Prvog krajiškog korpusa: od zatočavanja civila i njihovog zlostavljanja u logoru Manjača do ubistava u Ključu i Prijedoru, posebno naglašavajući da nijedan srpski vojnik zbog toga tokom rata nije odgovarao. Jednom su, doduše, počinio uhapšeni, ali su nakon zamolbe komandantu korpusa Momiru Taliću pušteni na slobodu.

◀ Ratko Mladić u sudnici Tribunala

Tokom unakrsnog ispitivanja bivšeg načelnika štaba Prvog krajiškog korpusa Boška Kelečevića tužilac Traldi je pokazao dokument Glavnog štaba vojske bosanskih Srba od 19. maja 1995. godine u kojem se navodi da "razgraničenje od Hrvata i Muslimana" i "stvaranje srpske države u BiH" predstavljaju glavne ratne ciljeve vojske bosanskih Srba. U nastavku, tužilac je prošao kroz čitav spektar zločina kojima su, po optužnici protiv Mladića, navedeni ciljevi ostvarivani.

Prvo je ukazao da su u junu i julu 1992. godine tokom izvođenja operacije "Koridor" koju je predvodio svedok u okviru srpskih jedinica ratovali "Vukovi sa Vučjaka" pod komandom Veljka Milankovića. Kelečević je danas rekao

da mu je bilo poznato da je Milanković kriminalac "sitnog kova", kao i da je tokom pomenute operacije "pribavljao i otuđivao određena sredstva", što optužba kvalifikuje kao – pljačku. Svedok je, međutim, odbacio sugestiju da su Milankovići "Vukovi" bili jedinica vojske bosanskih Srba, pa je tužilac u dokaze uvrstio TV izveštaj sa sahrane Veljka Milankovića koja je u februaru 1993. obavljena uz sve vojne počasti. Od komandanta "Vukova" tada se oprostio i sam Kelečević, rekavši da su pokojnik i njegovi saborci tokom operacije "Koridor" sve zadatke "briljantno ispunjavali".

Tužilac je zatim sugerisao da je Prvi krajiški korpus, ostvarujući zacrtane ratne ciljeve, u proleće 1992. sproveo veliku akciju "navodnog ili stvarnog" razoružavanja Muslimana i Hrvata u mnogim opštinama bosanske Krajine. Hiljade uhapšenih u tim akcijama, pre svega oni iz Ključa i Sanskog Mosta, sprovedeni su u banjalučki logor Manjača, gde su u avgustu dovezeni i zarobljenici raspuštenih logora iz Prijedora. Svedok je u izjavi naveo da su u Manjači vladali uslovi u skladu sa "humanitarnim pravom", a tužilac sugerise da su tamošnji zatočenici uhapšeni "u kućama i na njivama", odnosno da se radilo o nenaoružanim civilima. Budući da svedok to nije želeo da potvrdi, predočeno mu je nekoliko dokumenata.

Prvi je analiza borbene gotovosti Prvog krajiškog korpusa u kojem se Glavni štab obaveštava da je 1992. godine razmenjeno 9.200 zarobljenika Manjače, od čega je 6.900 civila. Svedok odgovara da je to bilo davno i da zbog "lošeg zdravlja" više ne pamti najbolje. Dozvolio je mogućnost da su nesrpski civili hapšeni "sporadično", ali nije umeo da objasni kako je "sporadičnost" dovela do toga da ih u Manjači bude najmanje 6.900. Taj logor je, priznaje Kelečević, formiran po naređenju komandanta Prvog krajiškog korpusa, generala Momira Talića, a veruje da je za to dobio odobrenje Ratka Mladića.

U pismu koji je Prvom krajiškom korpusu 22. jula 1992. poslala uprava logora zahteva se da se tamo više ne dovode

“Ljudi bez oružja koji nisu pružali nikakav otpor”, jer ako se to nastavi, Manjača će postati “mesto za izolaciju” Muslimana i Hrvata, što Srbima “istorija neće oprostiti”.

Svedok se ne seća tog izveštaja, kao ni onog o poseti Međunarodnog crvenog krsta u kojem se navodi da se zatočenicima daje malo hrane i da su na njima uočeni “sveži tragovi krvi”.

Kelečević se pravda da je sredinom jula 1992. kada se poseta odigrala bio kod Doboja na izvođenju operacije “Koridor”. Seća se jedino da je izvešten o ubistvu zatočenika Omera Filipovića i Esada Bendera, ali kaže da su počinioci kažnjeni. Tužilac je potom ukazao da im je suđeno tek 2007. godine. Kelečević, inače, nije umeo da imenuje ni jednog vojnika Prvog krajiškog korpusa koji je kažnjen tokom rata u BiH zbog zločina nad nesrbima, a optužba tvrdi da ne bi mogao da se seti sve i da hoće, jer takvih slučajeva nije bilo.

Ukazujući da su u jedinicama Mladićeve vojske zločini tolerisani, čak i pohvaljivani, tužilac je naveo primer Velagića kod Ključa, gde je početkom juna 1992. godine masakrirano oko 80 muslimanskih civila koji su prethodno zatvoreni u osnovnu školu. Počinioci iz 30. partizanske brigade su, sugerišu optužba, bili uhapšeni, ali su pušteni nakon što su pisali generalu Taliću i molili ga da “shvati njihovu situaciju” i dozvoli im “da se ponovo bore za srpski narod”. Nešto kasnije, sredinom jula 1992. Mladić i Talić su, navodi se u jednom dokumentu, “pohvalili 30. partizansku brigadu”, koja je pored ubistva u Velagićima počinila i niz zločina u Ključu.

U nastavku ispitivanja, tužilac je sugerisao da su u akcijama 43. brigade iz Prijedora tokom maja 1992. godine ubijani civili i razarena njihova imovina u selima Kozarac, Hambarine, Brdo i na drugim lokacijama, nakon čega su hiljade uhapšene i sprovedene u prijedorske logore. Svedok se uglavnom nije protivio takvim navodima. Tužilac je naveo da poseduje dokaz o razgovoru u kojem zamenik 43. brigade Radmilo Zeljaja javlja Taliću da od sada “čisti sve i da neće štedeti ni žene ni decu”. Nakon toga Zeljaja, ukazuje optužba, nije smenjen već je dobio viši čin i unapređen je na mesto komandanta brigade, što je svedok potvrdio.

Unakrsno ispitivanje generala Kelečevića biće okončano sutra, a uslediće višesatno dodatno ispitivanje od strane Mladićevih branilaca.

2015-07-15

HAG/DEN HAAG

ZLOČINIMA DO SRPSKE DRŽAVE U BIH

Svedočeci u odbranu Ratka Mladića, general Boško Kelečević priznao da je cilj vojske i rukovodstva bosanskih Srba o teritorijalnom razgraničenju sa preostala dva naroda u BiH ostvarivan najtežim zločinima protiv muslimanskih i hrvatskih civila, da bi se zatim ispravio i rekao da je Mladićevo vojska štitila i “poštene pripadnike drugih naroda”, odnosno one koji su “izvršavali zadatke predviđene idejom srpskoga naroda o zajedničkom životu”.

U poslednjem delu unakrsnog ispitivanja generala Boška Kelečevića, tužilac Traldi je kompletirao predstavljanje dokaza o zločinima u četiri opštine koje su bile pod kontrolom Prvog krajiškog korpusa VRS – Prijedor, Sanski Most, Ključ i Kotor Varoš – gde je, po optužnici protiv Ratka Mladića, kampanja progona nesrpskog stanovništva 1992. godine dosegla razmere genocida. Svedok koji je tokom rata bio načelnik štaba tog korpusa uglavnom nije poricao da je bilo zločina velikih razmera, ali se trudio da – kad god je mogao – odgovornost skine sa generala Mladića i njegove vojske i prebaci je na policiju i civilne vlasti.

Nakon što je Kelečević juče priznao da su nesrpski civili u Prijedoru masovno ubijani, a oni koji su zarobljeni sprovedeni su logore Omarska, Keraterm i Trnopolje, tužilac je danas sugerisao da su tamošnji zatočnici u avgustu 1992. godine prosleđeni u vojni logor Manjača kod Banja Luke. Svedok to nije porekao, a kada je upitan da li zna da su tokom transporta neki ljudi ubijeni, prihvatio je da se i to desilo, ali odgovornost svaljuje na policiju koja je obezbeđivala transport. Kada je kamion sa mrtvim zatvorenicima stigao, upravnik Manjače je, kaže Kelečević, odbio da ih primi uz obrazloženje da u logor mogu ući “samo živi i zdravi ljudi”.

Tokom jučerašnjeg zasedanja Kelečević je ispitivan o masakru nad 80 Muslimana u školi u Velagićima kod Ključa, a danas je na dnevnom redu bilo ubistvo oko 150 njihovih sunarodnika iz Večića koji su bili odvedeni u školu u Grabovici kod Kotor Varoši. Pre nego što su uhapšeni, na sastanku kotorvaroškog Ratnog predsedništva od 2. novembra 1992. godine navedeno je da je Ratko Mladić naredio da iz Večića “niko ne sme da izađe pre безусловne predaje oružja”. Upitan da li se slaže da je Mladić kontrolisao operaciju razoružavanja u Večićima, svedok je rekao: “Mogu se složiti, ali ne mogu reći da je tako i bilo”.

Danas je predočen i opštinski dokument Sanskog Mosta u kojem se navodi da je 1991. godine u gradu bilo 25.000 Srba, 28.000 Muslimana i oko 4.000 Hrvata, a da se broj Srba 1993. godine popeo na 28.000, dok je Muslimana ostalo samo 4.000 uz oko 1.000 Hrvata. To znači, ukazao je tužilac, da je grad napustilo oko 25.000 nesrba. Kelečević kaže da ne zna tačne brojeve, ali priznaje da je veliki broj nesrba otišao nakon zločina nad civilima i uništavanja njihove imovine.

Na kraju unakrsnog ispitivanja, tužilac je sugerisao da su aktivnosti Prvog krajiškog korpusa i drugih vojnih jedinica bosanskih Srba poput zatočavanja, zlostavljanja i ubijanja nesrpskih civila i razaranja njihove imovine i bogomolja zapravo bio način za sprovođenje cilja da se Srbi razgraniče od druga dva naroda BiH i stvore sopstvenu državu. Pomalo neočekivano, svedok se sa sugestijom bez pogovora saglasio, pa je morao da reaguje branilac Lukić u

dodatnom ispitivanju. Ukazao je, između ostalog, na Mladićev dokument iz maja 1992. godine u kojem se navodi da je cilj vojske zaštita srpskog i "poštenih pripadnika drugih naroda". Upitan da objasni o kojim "poštenim pripadnicima" se radi, general Kelečević je rekao: "Svi oni koji izvršavaju zadatke predviđene idejom srpskoga naroda o zajedničkom životu". Dodatno ispitivanje se nastavlja sutra.

2015-07-16

HAG/DEN HAAG

OD "DA" DO "NE" I NAZAD

General Boško Kelečević juče priznao da je glavni strateški cilj bosanskih Srba – razgraničenje sa druga dva naroda BiH – ostvarivan putem najtežih zločina nad muslimanskim i hrvatskim civilima, da bi u današnjem dodatnom ispitivanju to "kategorički negirao" i onda ponovo, odgovarajući na pitanja tužioca, prihvatio da nesrbi "nisu imali drugog izbora" nego da odu jer im je imovina bila razorena.

◀ Boško Kelečević, svjedok odbrane Ratka Mladića

Kada je juče od strane tužioca upitan da li je vojska bosanskih Srba koristila ubistva, zatočavanje, nasilno iseljavanje nesrpskih civila i razaranje njihove imovine kao sredstvo za razgraničenje srpskog od druga dva naroda u BiH i stvaranje sopstvene države, general Boško Kelečević je kratko i bez razmišljanja rekao: "Da". Danas je, međutim, u dodatnom ispitivanju braniocu Branku Lukiću na slično pitanje rekao više puta "ne" i tako opovrgao jučerašnje priznanje. Kelečević je tokom rata u BiH bio načelnik štaba Prvog krajiškog korpusa VRS i svedoči na poziv odbrane Ratka Mladića.

Branilac je danas razložio jučerašnje tužiočevo pitanje na nekoliko kraćih. Prvo je od Kelečevića tražio da se izjasni da li su Prvi krajiški korpus i Vojska Republike Srpske razgraničenje naroda BiH sprovodili ubijanjem nesrpskih civila. "Ne, ne može se to tako formulisati", rekao je svedok i dodao da su lojalni Muslimani i Hrvati bili zaštićeni. Na pitanje da li je razdvajanje naroda činjeno putem nasilnog iseljavanja civila, odgovorio je da je odlazak omogućen samo onima koji su to želeli. Kelečević je "kategorički" negirao da je razdvajanje naroda sprovedeno razaranjem imovine nesrba, rekavši da su kuće rušene samo u borbama.

Odgovarajući na pitanja branioca, rekao je da je glavni vojni cilj Srba u BiH bio da se formira država na teritoriji sa koje bi samo "neprijatelj" bio isteran. Drugim rečima, cilj nije bio osvajajući, već odbrambeni i koncentrisan samo na teritorije sa većinskim srpskim stanovništvom.

Kada je tužiocu data prilika da Kelečeviću na kraju iskaza postavi još nekoliko pitanja, ukazao je da su u sastav zamišljene srpske države u BiH ušle i opštine u kojima Srbi pre rata nisu činili većinu. Takve su na primer Prijedor, Sanski Most i Kotor Varoš koje su bile u zoni odgovornosti svedokovog Prvog krajiškog korpusa. Iz tih opština Muslimani i Hrvati su, po sugestiji optužbe, otišli jer "nisu imali drugog izbora" pošto im je imovina bila razorena, sa čim se Kelečević, ponovo suprotno odgovorima koje je davao odbrani, bez pogovora saglasio. Nije porekao da su vremenom Srbi od manjine u pomenutim opštinama postali većina.

Upitan da li su Srbi činili pre rata većinu na 70 odsto teritorije BiH koliko je VRS krajem 1992. godine držala pod kontrolom, svedok je prvo rekao da ne zna tačne procenete, a onda dodao da je bilo "upitno" šta je čija teritorija i da je to trebalo "drugičije rešiti", misleći očito na političare.

Tako je završen četvorodnevni iskaz visokog oficira Prvog krajiškog korpusa, čiji je komandant Momir Talić bio optužen pred sudom u Hagu, ali je preminuo pre okončanja procesa. Generalu Kelečeviću je, ako se izuzme intervju haškim istražiteljima iz 2001. godine, ovo prvo pojavljivanje pred Tribunalom, pri čemu ni sada nije bio fizički prisutan u sudnici već je svedočio putem video linka.

Poslednji svedok Mladićeve odbrane uoči letnje sudske pauze je Zdravko Šalipur, bivši član Kriznog štaba opštine Novo Sarajevo.

2015-07-16

HAG/DEN HAAG

ŽIVOT NA GRBAVICI IZMEĐU PAKLENOG I HARMONIČNOG

Zdravko Šalipur, bivši član Kriznog štaba srpske opštine Novo Sarajevo je svjedočeci na suđenju Ratku Mladiću naveo da je život na Grbavici bio "paklen" zbog stalnog granatiranja i snajperskog djelovanja sa položaja Armije BiH. S druge strane, život nesrba je u izjavi odbrani opisao kao "harmoničan", navodeći da su Bošnjaci i Hrvati uživali sva prava i slobode.

◀ Zdravko Šalipur, svjedok odbrane Ratka Mladića

Posljednji svjedok Mladićeve odbrane uoči ljetne sudske pauze bio je Zdravko Šalipur, član Kriznog štaba srpske opštine Novo Sarajevo. On je uoči rata živio na Pofalićima gdje je, po izjavi datoj Mladićevoj odbrani, na rubu naselja prema brdu Hum vidio kako pripadnici Patriotske lige i Zelenih beretki kopaju rovove i naoružavaju se pod okriljem noći.

Šalipur je svjedočio da su Pofalići, pretežno naseljeni srpskim stanovništvom, napadnuti 16. maja 1992. U napadu je, tvrdi, stradalo oko 60 Srba, uglavnom civila, od kojih neki do danas nisu pronađeni. Smatra da za napad nije bilo nikakvog opravdanja. Srpska policija i teritorijalna odbrana je držala straže kako Patriotska liga

i Zelene beretke ne bi ušli u naselje, a Bošnjacima i Hrvatima je bilo dozvoljeno da se slobodno kreću, odlaze na posao i vraćaju se.

Odbrana je iskazom ovog svjedoka nastojala da potkrijepi tezu da su se sarajevski Srbi nalazili u okruženju. Život na Grbavici Šalipur je opisao kao "paklen". Naselje je bilo sa tri strane okruženo linijama razdvajanja i izloženo stalnom granatiranju i snajperskoj vatri. Posebno je "ubitačna", po njemu, bila vatra sa položaja Armije BiH na Debelom brdu, iznad Grbavice.

Šalipur je u izjavi odbrani naveo da nema nikakvih saznanja o planovima srpskog rukovodstva da kroz proces regionalizacije "grupiše" teritorij koji su Srbi smatrali svojim i da se silom odvoje i pripoje Srbiji. Tužilac Džejson Fajl/ Jason File je u unakrsnom ispitivanju suočio svjedoka sa presretnutim razgovorom između Radovana Karadžića i bivšeg predsjednika Izvršnog odbora Novog Sarajeva Žarka Đurovića iz novembra 1991, koji govore upravo o tome. Šalipur, međutim, tvrdi da mu ti razgovori "nisu poznati".

Pošto je Šalipur u izjavi život nesrba na Grbavici opisao kao "harmoničan", navodeći, između ostalog, da su "uživali sva prava i slobode", tužilac je ukazao na izvještaj mirovnih snaga UN s kraja septembra 1992. godine u kojem se opisuje protjerivanje oko 300 Muslimana. Iako je živio upravo u dijelu Grbavice gdje se to odigralo Šalipur tvrdi da o tome ništa ne zna.

Tužilac Fajl je emitovao i video-insert na kojem je svjedok prepoznao četničkog vojvodu Slavka Aleksića. "Znam sigurno da je njegova jedinica bila u sastavu VRS", rekao je Šalipur. A to što su se pripadnici te jedinice smatrali dijelom četničkog pokreta je, po njemu, "nešto sasvim drugo".

Suđenje Ratku Mladiću se nastavlja nakon ljetne sudske pauze, u ponedjeljak 10. avgusta.

2015-08-10

HAG/DEN HAAG

OSPORAVANJE OPTUŽBI ZA UNIŠTAVANJE KULTURNE BAŠTINE

Iskazom demobilisanog pukovnika inženjerije VRS Dragića Gojkovića odbrana Ratka Mladića u nastavku dokaznog postupka osporava optužbe za uništavanje vjerskih i istorijskih spomenika i drugih simbola postojanja Bošnjaka i Hrvata na prostoru BiH.

◀ Dragić Gojković, svjedok odbrane Ratka Mladića

Nakon ljetne sudske pauze u Tribunalu je nastavljeno suđenje Ratku Mladiću, bivšem komandantu Glavnog štaba VRS optuženom za genocid i druge zločine počinjene od strane snaga pod njegovom komandom tokom rata u Bosni i Hercegovini. Mladićeve odbrana u nastavku dokaznog postupka nastoji da pobije optužbe za uništavanje vjerskih i istorijskih spomenika i drugih simbola postojanja Bošnjaka i Hrvata na prostoru BiH koje tužilaštvo podupire nalazima Andraša Ridlmajera/ Riedlmayer, vještaka optužbe za otomansku baštinu Balkana.

Mladićeve odbrana je nasuprot Ridlmajerovoj ekspertizi predstavila nalaz svog vještaka o uništavanju kulturne baštine u Bosni i Hercegovini - demobilisanog pukovnika inženjerije VRS Dragića Gojkovića iz Peći na Kosovu. U ekspertskom izvještaju o zadacima i ulozi inženjerije VRS od 1992. do 1995. godine koji je sačinio uz pomoć četvorice vojnih inženjera iz Republike Srpske, Gojković negira da su inženjerske jedinice pod Mladićevom komandom bile angažovane u rušenjima objekata u područjima u kojima nisu vođene borbe.

Kao jedan od glavnih argumenata za tu tvrdnju, Gojković navodi da su jedinice VRS bile dobro obučene za rušenje objekata, a da su džamije i crkve koje Ridlmajer navodi u svom izvještaju, uključujući i džamiju Ferhadija u Banja Luci, porušene "na kriminalan način" i to "bez sistema, bez veza i obrasca". Taj njegov zaključak, pojasnio je svjedok, odnosi se na 94 džamije koje se navode u Ridlmajerovom izvještaju. Gojković je, između ostalog, rekao i to da je VRS do kraja 1993. godine imala problema sa disciplinom u jedinicama, ali da se situacija po tom pitanju tokom 1994. i 1995. godine "drastično" popravila.

Gojković, između ostalog, zamjera Ridlmajeru što u svom izvještaju nije utvrdio od kakvog materijala su bili sačinjeni objekti obuhvaćeni ekspertskom analizom što je "neophodno za utvrđivanje tehnologije njihovog rušenja". Izuzetak su, rekao je odgovarajući na pitanja Mladićevog branioca Branka Lukića, objekti za koje se uvidom u priložene fotografije golim okom može zaključiti da su sagrađeni od kamena. Na pitanje sudije Molota da li se i na osnovu datuma gradnje objekata može ustanoviti da li je riječ o kamenim ili građevinama od armiranog betona Gojković je odgovorio potvrdno.

Iskaz Dragića Gojkovića biće nastavljen sutra ujutro.

2015-08-11

HAG/DEN HAAG

"STIHIJSKO" ILI ORGANIZOVANO RUŠENJE DŽAMIJA?

Ekspert odbrane Dragić Gojković tvrdi da su džamije u Bosni i Hercegovini uništene od strane "grupa divljaka" i neodgovornih pojedinaca, tokom borbi ili nakon povlačenja vojske. Nije, međutim, uspio da objasni u koju od tih kategorija spadaju džamije uništene u mjestima pod kontrolom VRS, kao što je čaršijska džamija u Srebrenici srušena 19. jula 1995.

Demobilisani pukovnik inženjerije Vojske Republike Srpske Dragić Gojković je na zahtjev odbrane Ratka Mladića sačinio eksperetski izvještaj o uništavanju vjerskih i istorijskih spomenika Bošnjaka i Hrvata tokom rata u Bosni i Hercegovini. Proučavajući podatke o 94 srušene džamije iz izvještaja vještaka optužbe Andraša Ridlmajera/Andras Riedlmayer, Gojković je zaključio da je 10 uništeno u borbama, a 84 nakon povlačenja vojske. Ti objekti su, naveo je, uništeni "stihijski" od strane "grupa divljaka" i neodgovornih pojedinaca.

Iako tvrdi da Ridlmajerovom izvještaju "mnogo toga nedostaje", vještak odbrane priznaje da je sve svoje zaključke donio na osnovu na osnovu fotografija, izjava i drugih podataka iz njegovog izvještaja. Rekao je da su on i saradnici koji su mu pomagali u izradi izvještaja proučili samo rušenje džamije Ferhadije i franjevačkog samostana u Petrićevcu kod Banjaluke. Uprkos tome odbacio je tužiocu sugestiju da je u suštini "prepisao" Ridlmajerov eksperetski izvještaj i iz njega izbacio sve što mu nije odgovaralo.

Tužilac Traldi je ukazao na dio izvještaja u kojem se govori o rušenju čaršijske džamije u Srebrenici koji je u cjelosti preuzet od Ridlmajera, s jednom razlikom. Naime, ispod fotografije neoštećene džamije u Srebrenici Gojković je napisao da se radi o prijeratnoj fotografiji dok je u Ridlmajerovom izvještaju navedeno da se radi o fotografiji od 14. jula 1995. godine. Tom fotografijom Ridlmajer je ilustrirao da je džamija tog dana još uvijek bila neoštećena. Srušena je 19. jula 1995. godine dok se, ukazivao je tužilac, VRS još uvijek nalazila u Srebrenici. Stoga se ona, očito, ne može svrstati ni u jednu od kategorija uništenih džamija koje svjedok navodi u svom izvještaju.

Gojković je prihvatio da je u tom slučaju pogriješio, ali je dodao da je 98 odsto njegovog izvještaja, ipak, tačno. Tužilac je međutim ukazao na još nekoliko primjera džamija koje nisu srušene ni u borbama a ni nakon povlačenja vojske, uključujući džamiju u Novoseocima u opštini Sokolac u septembru 1992. godine i Sanici na području ključke opštine u junu 1992. godine. Svi ti primjeri, po tužiocu, ukazuju da je Gojković jednostavno "izmislio" podatke koje je unio u svoj izvještaj, kao i zaključak da su ti objekti uništeni "nekontrolisano" i da njihovo rušenje nije naređeno komandnim lancem na čijem je vrhu bio optuženi Mladić.

Iskaz Dragića Gojkovića biće okončan sutra ujutro, nakon čega će odbrana na klupu za svjedoke pozvati suprugu optuženog, Bosiljku Mladić.

2015-08-12

HAG/DEN HAAG

KOMANDANT NA SVADBI, VOJSKA NA STRATIŠTIMA

Bosiljka Mladić tvrdi da je njen suprug Ratko od večeri 14. jula do jutro 17. jula 1995. godine, u vreme masovnih egzekucija u Srebrenici, boravio u Beogradu, na sastancima i na venčanju, nije imao sredstva veze, niti je izdavao naređenja podređenima. Odbrana i optužba se spore oko toga da li se Mladić u Glavni štab vratio 16. ili 17. jula.

Dokazujući alibi Ratka Mladića za period od 14. do 17. jula 1995, odbrana je na klupu za svjedoke izvela njegovu suprugu, Bosiljku Mladić.

◀ Bosiljka Mladić, svjedok odbrane Ratka Mladića

U pisanoj izjavi i kratkom glavnom ispitivanju, svjedokinja je potvrdila da je Mladić od večeri 14. jula do jutarnjih časova 17. jula 1995. godine boravio u Beogradu. U tom periodu, snage bosanskih Srba su u Srebrenici pogubile više hiljada zarobljenih Bošnjaka što se u optužnici kvalifikuje kao genocid. Odbrana ukazuje a svjedokinja potvrđuje, da Mladić u Beogradu nije imao sredstva veze, niti je izdavao bilo kakva naređenja podređenima na terenu. Bosiljka Mladić se seća da je tokom tri dana s Mladićem "odlazila na spavanje, večerala, ustajala, doručkovala, pila kafu", bili su kumovi na venčanju i prisustvovali sastanku sa delegacijom Srba iz Kanade na Vojno-medicinskoj akademiji (VMA) u Beogradu.

Na početku unakrsnog ispitivanja, tužiteljica je upitala svjedokinju da li se seća kada je saznala da je protiv Mladića podignuta optužnica. "Možda 1996, 1997. godine", odgovorila je Bosiljka Mladić ukazujući da veruje da Mladić nije počinio zločine za koje se tereti. To joj je potvrdio i sam Mladić, rekla je kroz suze, kada ga je direktno pitala da li je izdao naređenje za pogubljenja u Srebrenici. "Uozbiljio se, oštro me pogledao i pitao - da li ti u mene sumnjaš", opisala je Bosiljka Mladić.

Tužiteljica je, potom, ukazala na razlike u izjavi koju je dala tužilaštvu u Beogradu i advokatima odbrane. Bosiljka Mladić je potvrdila da je ispravna izjava odbrani iz 2014. godine po kojoj je Mladić došao u Beograd u večernjim časovima 14. jula 1995. godine a ne ujutro ili čak dan ranije kako je prethodno tvrdila. Takođe je osporila iskaze Neda Krajišnika i Milana Lešića koji su svedočili da su se sa Mladićem sastali popodne 16. jula. Po svjedokinji, taj se susret odigrao uveče, nakon venčanja.

Pozivajući se na transkript telefonskog razgovora zabeleženog na video snimku sastanka na VMA, tužiteljica je ukazivala da je Mladić iz Beograda ipak izdavao naređenja, budući da je sagovorniku kada je rekao "punom parom, bez naređenja rušite čim se pojave u vazдушnom prostoru". Po oceni Bosiljke Mladić, to nije naređenje, mada, priznaje, nema dovoljno znanja da proceni da li je u pitanju naredba.

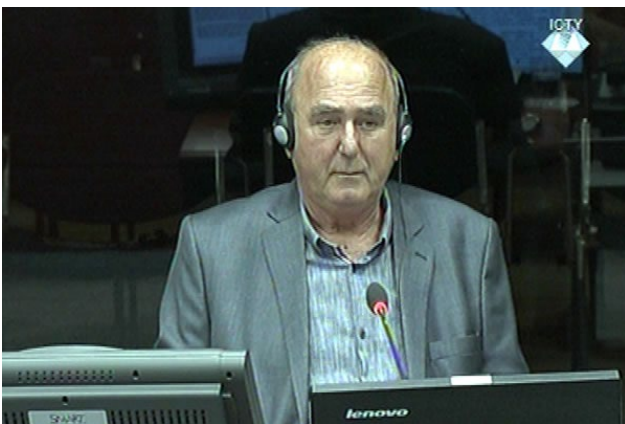
Nakon Bosiljke Mladić, počelo je svedočenje Mileta Došenovića, eksperta odbrane za komunikacije čijim će iskazom odbrana nastojati da pobije dokaze tužilaštva o presretnutim razgovorima pripadnika Vojske Republike Srpske, vođenim tokom srebreničke operacije.

2015-08-13

HAG/DEN HAAG

PRESRETNUTI RAZGOVORI POD LUPOM MLADIĆEVOG VEŠTAKA

Svedočeći u odbranu Ratka Mladića, veštak za sisteme veza Mile Došenović osporavao autentičnost presretnutih razgovora koje je optužba uvela u dokaze, sugerišući da Armija BiH nije imala ni znanje ni odgovarajuću tehniku da prisluškuje dobro zaštićene veze srpskih jedinica.

◀ Mile Došenović, svjedok odbrane Ratka Mladića

Dokazni postupak odbrane Ratka Mladića nastavljen je ispitivanjem pukovnika vojske bosanskih Srba Mileta Došenovića koji je tokom rata u BiH bio načelnik veze u Drugom krajiškom korpusu VRS. On svedoči u svojstvu veštaka za sisteme veza i za potrebe odbrane je sastavio izveštaj u kojem osporava autentičnost presretnutih razgovora vojske bosanskih Srba u posedu optužbe, pre svega onih koji se odnose na srebreničku operaciju u leto 1995. godine.

Izveštaj će, kako je rečeno, u dokaze biti usvojen u poverljivoj formi, tako da delovi tog dokumenta, iako se o njima razgovaralo, nisu javno prikazivani. Svjedok je uprkos tome ispitivan o najsitnijim detaljima izveštaja, pa je često bilo nejasno šta odbrana nastoji da dokaže.

Ipak, moglo se zaključiti da Došenović negira sposobnost Armije BiH da prisluškuje razgovore koje su putem sistema veza vodili oficiri Mladićeve vojske. Na osnovu dokumenata koje je dobio od odbrane je, kaže, zaključio da je "druga strana" raspolagala japanskom civilnom tehnologijom za prisluškivanje koju su inače koristili radio amateri "za hobi". Za potrebe prisluškivanja vojnih uređaja je, po njemu, potrebna osetljivija oprema koju Armija BiH nije posedovala.

Osim toga, svjedok smatra da vezisti Armije BiH iz jedinice za elektronsko izviđanje i protiv elektronska dejstva nisu bili dovoljno obučeni za prisluškivanje. Manji broj njih školovan je u bivšoj JNA, dok su ostali vojsci pridodati iz bosanske policije ili iz redova radio amatera.

Loše obučeni vezisti koji su raspolagali amaterskom tehnikom, po sugestiji veštaka Mladićeve odbrane, nisu imali šanse protiv školovanih vezista srpske vojske i tehnike koja im je omogućavala odličnu zaštitu sistema veza. Svedok tvrdi da su komunikacije unutar jedinica vojske bosanskih Srba vođene putem radio-relejnih uređaja sa kriptozastitom. Čak i da su uspjeli da presretnu takve razgovore, vezisti Armije BiH bi, po tvrdnji Došenovića, čuli samo krčanje i šuštanje, odnosno zaštićene razgovore koje je bilo skoro nemoguće dešifrovati.

Na pitanje predsedavajućeg sudije Orija/Orie da li se moglo desiti da oficiri vojske bosanskih Srba razgovaraju putem "otvorenih" veza, svedok je rekao da bi tako nešto predstavljalo "sabotažu". Tvrdi, naime, da bi nezaštićena komunikacija mogla da se odigra samo ako bi obe strane u razgovoru, dakle srpski oficiri sa jedne i druge strane veze, pristali na tako nešto, što je po njemu nemoguće.

Iskaz pukovnika Došenovića biće nastavljen u ponedjeljak – prvo će glavno ispitivanje okončati branilac Ivetić, pa će mu pitanja postavljati tužilac Mekloski/McCloskey.

2015-08-18

HAG/DEN HAAG

MLADIĆA JE BILO (NE)MOGUĆE PRISLUŠKIVATI

Suprotstavljajući se navodima vojnog veštaka odbrane Mileta Došenovića o dobro zaštićenim vezama vojske bosanskih Srba koje je bilo skoro nemoguće prislušivati, tužilac predočio naređenja Ratka Mladića i drugih oficira VRS u kojima se navodi da neprijatelj „intenzivno i permanentno“ prati srpske komunikacije.

Tužilac Piter Mekloski/Peter McCloskey je u dvodnevnom unakrsnom ispitivanju pukovnika VRS Mileta Došenovića nastojao da opovrgne svedokove tvrdnje o nemogućnosti Armije BiH da prisluškuje razgovore i presreće dokumente srpske strane tokom rata u BiH. Optužba na taj način želi da „sačuva“ autentičnost brojnih presretnutih komunikacija Mladićevog Glavnog štaba sa potčinjenim jedinicama, naročito onih koji se odnose na srebreničku operaciju iz jula 1995. godine. Došenović je u ratu bio načelnik za vezu Drugog krajiškog korpusa, a svedoči kao odbrane veštak za vojne komunikacije.

Sposobnost Armije BiH da presreće razgovore vojnog i političkog rukovodstva bosanskih Srba bila je, ukazao je tužilac, poznata srpskoj strani. U tu svrhu predočio je dva dokumenta – prvi iz juna 1992. godine u kojem ratni komandant Drugog krajiškog korpusa upozorava da „Zelene beretke, Hrvatska vojska i strane sile intenzivno prate naše veze“. U drugom dokumentu upućenom iz Glavnog štaba u ime generala Mladića u junu 1995. godine navodi se da „neprijatelj permanentno i veoma efikasno koristi tajne podatke do kojih dolazi slušanjem naših radio, radio-relejnih i PTT veza“.

Suprotno navodima nadređenih ratnih komandanata, pukovnik Došenović je rekao da razmere presretanja i prisluškivanja razgovora vojske bosanskih Srba nisu bile velike. Radilo se, tvrdi, o pojedinačnim slučajevima neodgovornog komuniciranja putem otvorenih veza, što je omogućilo prisluškivanje, ali to nije naročito ugrozilo borbenu gotovost VRS.

Jedan od ključnih dokaza da je prisluškivanje najviših komandi vojske bosanskih Srba bilo moguće predstavlja činjenica da se u posedu tužilaštva nalaze dokumenti VRS i skoro identični zapisi Armije BiH o tim dokumentima. Osim toga, u sudnici je pušten audio zapis jednog presretnutog razgovora između oficira vojske bosanskih Srba iz kojeg se, po optužbi, vidi da je prisluškivanje dvokanalnih radio-relejnih uređaja VRS bilo moguće.

Svedok je u ekspertskom izveštaju sačinjenom za potrebe odbrane naveo da između prislušnih mesta Armije BiH „Sever“ i „Jug“ sa jedne i komande Drinskog korpusa u Vlasenici sa druge strane nije postojala optička vidljivost. To je, kaže, za posledicu imalo nemogućnost prisluškivanja po principu koji je opisao rečima: „Ako me ne vidiš, ne možeš me ni čuti“.

Do takvog zaključka svedok je došao na osnovu proračuna po kojem se grad Vlasenica nalazila na nadmorskoj visini od 620 metara, a prislušna mesta Armije BiH na 685 i 690 metara. Budući da je između njih bilo fizičkih prepreka, optičke vidljivosti, tvrdi, nije bilo. Tužilac je, međutim, rekao da su haški istražitelji bili na licu mesta i uz pomoć dva GPS uređaja odredili da se komanda Drinskog korpusa nalazila na visini od 672 metra. To znači da bi optička vidljivost, samim tim i audio veza, između prislušnih mesta i komande bila moguća ukoliko se antene postave na neke izdignute objekte, recimo na krov komande zgrade Drinskog korpusa.

Pukovnik Došenović danas je okončao iskaz, a suđenje Ratku Mladiću se nastavlja sutra.

2015-08-19

HAG/DEN HAAG

KO JE KOGA TERORISAO U SARAJEVU?

Gojko Drašković je na suđenju Ratku Mladiću prvo prihvatio da je rat u Sarajevu "nanio štetu i jednima i drugima", da bi potom ustvrdio da je Armija BiH "terorizovala" srpske civile i vojnike.

◀ Gojko Drašković, svjedok odbrane Ratka Mladića

Na suđenju bivšem komandantu Glavnog štaba VRS Ratku Mladiću svjedočio je Gojko Drašković, koji je u ratu bio prvo komandir voda i čete, da bi napredovao do zamjenika komandanta Drugog bataljona Sarajevske mehanizovane brigade. Zona odgovornosti njegovog bataljona protezala se duž linije razdvajanja na Grbavici, od Vrbanja mosta do kasarne "Slaviša Vajner Čiča".

Draškovićeva četa je držala položaje u Ozrenskoj ulici koja je, kako je rekao, bila izložena "konstantnoj" snajperskoj paljbi s položaja Armije BiH u motelu Milana Pavkovića, zgradi Loris i neboderima na Trgu Pere Kosorića. Armija BiH je gađala tu ulicu i "s leđa" - sa položaja na Debelom brdu i Mojmilu - kao i iz "pokretnih minobacača" iz pravca

Doma zdravlja i kruga fabrike "Vaso Miskin Crni". Njegova četa, naveo je u glavnom ispitivanju, "nije imala obučene snajperiste", a raspolagala je sa samo jedim minobacačem koji je najčešće korišten noću za ispaljivanje svjetlećih raketa kako bi osvjetlili položaje.

Drašković je, međutim, u unakrsnom ispitivanju rekao da je Drugi bataljon u svom sastavu imao minobacace i snajperiste. Bataljon je, po dojavama o neprijateljskom djelovanju, uzvraćao artiljerijskom paljbom kako bi "zastrašio i opomenuo" protivnike. Na meti su često bile i stambene zgrade u kojima je Armija BiH držala položaje, što znači da su civili bili u konstantnom strahu. "To je u stvari bilo terorisanje, zar ne", upitala je svjedoka tužiteljica Edžerton/Edgerton. "Sigurno, rat je nanio štetu i jednima i drugima", odgovorio je svjedok.

U dodatnom ispitivanju, Drašković je rekao da njegova četa nikada nije gađala civilne ciljeve. Meta su, rekao je, bili vojnici koji su iz civilnih objekata djelovali po srpskim položajima. Prema svjedoku, "teror" je od strane Armije BiH vršen nad srpskim vojnicima i civilima u Ozrenskoj ulici. Po njemu, Armija BiH je bila obučenija i opremljenija od VRS. Rekao je da to pretpostavlja na osnovu broja žrtava na srpskoj strani, mada ne zna koliko je žrtvabilo na strani protivnika.

Drašković je, između ostalog, rekao da je tokom rata često želio da se mijenja sa ljudima iz Civilne zaštite i radnih vodova koji su pod artiljerijskom i snajperskom vatrom utvrđivali srpske položaje na liniji fronta. Oni su "samo" kopali rovove i po završetku posla su "išli svojim kućama" i za razliku od njega "nisu morali da brinu o drugim stvarima".

Nakon iskaza Gojka Draškovića, počelo je svjedočenje bračnog para kojima je optuženi Mladić bio kum na vjenčanju u Beogradu 16. jula 1995. Njihovim iskazom odbrana dokazuje Mladićev alibi u vrijeme masovnih pogubljenja u Srebrenici.

2015-08-20

HAG/DEN HAAG

MLADENCI POTVRDILI MLADIĆEV ALIBI

Opisujući do detalja događaje sa svog venčanja 16. jula 1995. godine, Biljana i Žarko Stojković nastojali su da potkrepe tezu odbrane da Ratko Mladić, koji im je tog dana bio venčani kum, nije bio u situaciji da održava vezu sa snagama na terenu, a da je sa svadbe otišao kasno te nije mogao da se istog dana vrati u Glavni štab. Mladić najavio poklon "druhu Oriju...kada bude oslobođen".

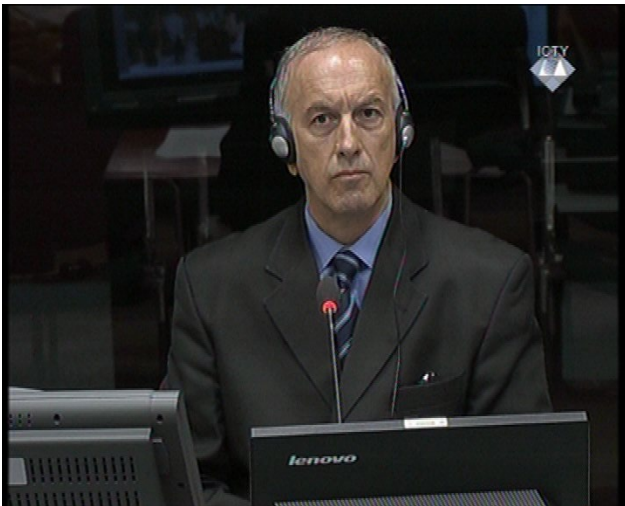

◀ Biljana Stojković, svjedok odbrane Ratka Mladića

Optužba i odbrana se slažu da je optuženi Ratko Mladić 14. jula 1995. godine, kada je operacija streljanja hiljada zarobljenih srebreničkih muškaraca i dečaka bila u toku, oputovao za Beograd gde se sastao sa najvišim srpskim zvaničnicima i međunarodnim predstavnicima, a zatim 16. jula 1995. godine bio kum na venčanju Biljane i Žarka Stojkovića. Ono oko čega se strane spore je - da li je optuženi tokom boravka u Beogradu mogao da komunicira sa podređenim oficirima koji su na području Zvornika organizovali streljanja zarobljenih Srebreničana i da li se u Glavni štab vratio uveče 16. jula ili tek sutradan.

Odbrana je u svrhu razjašnjenja pitanja o kojima je nedavno svedočila i Mladićeva žena Bosiljka na klupu za svedoke izvela bračni par - Biljanu i Žarka Stojković. Oni su do najsitnijih detalja, što u glavnom što u unakrsnom ispitivanju, opisali tok svog svadbenog dana 16. jula pre 20 godina. Svatovi su se, naveli su, okupili u njihovom

stanu oko 10 časova, kada su stigli i kumovi - Ratko i Bosiljka Mladić. Iz stana su pešice otišli do Vaznesenjske crkve gde je održano venčanje, a zatim oko 14 časova u obližnji restoran "Dva ribara" na svadbeni ručak.

◀ Žarko Stojković, svjedok odbrane Ratka Mladića

Moglo se čuti da je ručak poslužen za stolom, da su gosti igrali kolo, valcer i druge "okretne igre", da je Mladić malo pio, svjedok Stojković malo više, ali ne toliko da bi mu se pomutilo sećanje. Slavlje je trajalo do 20 časova, ali su Ratko i Bosiljka Mladić, po zajedničkoj tvrdnji oba svedoka, otišli ranije – negde oko 17 i 30. Kum je Biljani rekao da odlazi jer ima "zvanične obaveze". Žarko ga je ispratio do parkinga gde ga je čekao vozač u autu.

Upitani da li je Mladić kod sebe imao bilo kakva sredstva veze, supružnici Stojković su složno odgovorili odrečno. Da bi pojačali tezu o tome da on tokom slavlja nije kontaktirao sa snagama u Bosni, oboje su naveli da su kuma sve vreme "imali na oku" i da on od 14 do 17 i 30 časova nije mrdnuo od stola, što znači da nije mogao telefonirati. Nije, rekli su, otišao čak ni do toaleta. Usledio je niz pitanja na tu temu, nakon čega se iskristalisao stav

Žarka Stojkovića da ni on ni Mladić nisu išli u toalet najmanje od podne kada je počelo crkveno venčanje pa sve do 17 i 30 časova, što je nekih pet i po sati. Svoje navode svedoci bi, rekli su, lako mogli da potkrepe video zapisom i fotografijama sa venčanja, ali su obe video trake i svi foto-albumi navodno ukradeni iz kuće Biljanine majke u Kruševcu.

Tužilac je ipak došao do jedne fotografije na kojoj se vide mladenci sa kumovima. U sudnici je zumiran Mladićev sat na kojem, po tužiocu, kazaljke stoje na 14 časova, a svadba je u punom jeku. Budući da je to u neskladu sa svedokovom tvrdnjom da se tada tek pristizalo u restoran, Stojković je rekao da, po njemu, kazaljke stoje na 15 časova. Drugi dokaz u posedu optužbe je zapis presretnutog razgovora vođenog 16. jula 1995. godine u 16:15 časova između dežurnog oficira u Glavnom štabu VRS u Crnoj Rijeci i osobe koja se ne čuje, a za koju tužilac tvrdi da je Mladić. Žarko Stojković, međutim, kaže da mu o tom razgovoru kum ništa nije rekao, niti ima ideju kad je ovaj mogao da ga obavi. Operateri Armije BiH nisu, objasnio je tužilac, bili u stanju da "uhvate" šta je Mladić govorio već samo oficira iz Glavnog štaba, a odbrana sugerše da se u zapisu ime optuženog nigde ne navodi.

Po okončanju iskaza bračnog para Stojković, suđenje Mladiću je nastavljeno proceduralnim pitanjima. Optuženi se odrekao prava da na tom delu zasedanja prisustvuje, pravdajući se željom da "primi kumove u pritvorskoj jedinici". Ponesen retkom prilikom da govori u mikrofoni i potaknut iskazima o svadbenom veselju, general Mladić je dobacio "drugu Oriju" da će mu "kada bude oslobođen" poslati litru "frontovače", misleći očito na rakiju koju je trošio na frontu.

2015-08-24

HAG/DEN HAAG

VEŠTAK ODBRANE: OPTUŽBA "MEŠA BABE I ŽABE"

Zaključke o oko osam hiljada nestalih Srebreničana nakon ulaska Mladićevih snaga u grad u julu 1995. godine demograf odbrane Svetlana Radovanović vidi kao "čistu manipulaciju" i "mešanje baba i žaba", sve sa jednim ciljem – da se broj žrtava veštački uveća

Odbrana Ratka Mladića od početka procesa osporava broj srebreničkih žrtava, koji je po optužbi oko 8.000, i u tu svrhu danas je na klupu za svedoke izvedena Svetlana Radovanović, penzionisana profesorka demografije i statistike. Ona je u ekspertskom izveštaju osporavala nalaze veštaka optužbe za demografiju Helgea Brunborga i Eve Tabo/Tabea koji su došli do zaključka da su nakon ulaska Mladićevih snaga u Srebrenicu u julu 1995. godine nestale najmanje 6.942 osobe.

Svedokinja Radovanović smatra da je ta brojka preterana i zamera ekspertima optužbe da su bili "naučno nepošteni" i tendenciozni. Cilj im je, objašnjava, bio da po svaku cenu prikažu veliki broj žrtava i tako navedu sudije da zaključče da je u Srebrenici počinjen genocid.

Odgovarajući na pitanja branioca Ivetića, navela je da veštaci optužbe nisu bili verni istinskom naučnom metodi, već su koristili "jedinstven metod" koji po njihovom mišljenju omogućava jednostavniji prikaz dobijenih podataka, a po njoj predstavlja manipulaciju. Više puta je ponovila da su u svojoj analizi "mešali babe i žabe", samo da bi došli do što većeg broja žrtava.

Primera radi, u izveštajima veštaka optužbe se, tvrdi ona, u obzir uzimaju i nestali iz drugih opština, ne samo iz Srebrenice, a vreme nestanka je, po njenom viđenju, produženo čak na 1996. godinu. Reč je, priznaje, o statistički veoma malim brojkama, ali postavlja retoričko pitanje – zašto su uopšte uzeti u obzir ako ne da bi se broj nestalih veštački uvećao. Za oko hiljadu nestalih u demografskim izveštajima optužbe se, objasnila je, ne navodi nacionalna pripadnost, a imala je zamerke i na način određivanja starosne strukture žrtava. Jednom rečju, radi se o "čistoj manipulaciji".

Svedokinja Svetlana Radovanović do sada je svedočila na pet haških suđenja u odbranu sedmorice optuženih, od kojih su se četvorica teretila za zločine u Srebrenici. Statistika kaže da niko od njih nije oslobođen – dva optuženika su “zaradila” doživotni zatvor, a preostala petorica su što prvostepenim, što konačnim presudama osuđeni na ukupno 96 godina zatvora, odnosno 19,2 godine u proseku.

Iskaz eksperta Mladićeve odbrane nastavlja se sutra.

2015-08-25

HAG/DEN HAAG

SREBRENICA – MASAKR ILI NESREĆAN SLUČAJ

Zamerajući demografskom ekspertu optužbe na upotrebi izraza “masakr” u opisu događaja nakon pada Srebrenice u julu 1995. godine, demograf Mladićeve odbrane Svetlana Radovanović kaže da njena nauka poznaje samo tri vrste nasilnih smrti – ubistvo, samoubistvo i nesrećan slučaj – a ona ne može da kaže šta se od toga desilo po ulasku Mladićeve vojske u Srebrenicu

◀ Svetlana Radovanović, svjedok odbrane Ratka Mladića

Sudeći po jučerašnjem i današnjem glavnom ispitivanju, dobar deo primedbi eksperta odbrane za demografiju Svetlane Radovanović na nalaze demografa optužbe odnosi se na korišćenu terminologiju. Tako je danas svedokinja navela da je upotreba izraza “masakr” za zločin u Srebrenici od strane eksperta optužbe Eve Tabo/EwaTabeau neprimerena i u neskladu sa naučnom terminologijom.

Branilac Ivetić je naglas pročitao deo iskaza Eve Tabo na suđenju Mladiću u kojem kaže da je reč “masakr” upotrebila zato što je poznato da je sredinom jula 1995. godine oko 8.000 ljudi nestalo iz Srebrenice, a da je zatim veliki broj njih ekshumiran iz masovnih grobnica i identifikovan DNK analizom. Sve to, odgovorila je danas

svedokinja Radovanović, ne ukazuje da se dogodio masakr. Demografija, po njoj, poznaje tri kategorije nasilne smrti – ubistvo, samoubistvo i nesrećan slučaj. U datom slučaju se, kaže, ne može sa sigurnošću reći da li su u masovnim grobnicama pronađeni ljudi koji su ubijeni u borbi, počinili samoubistvo ili stradali nesrećnim slučajem, na primer od nagazne mine. Na taj način svedokinja potkrepljuje tezu odbrane da su optužba i njeni eksperti preuveličali razmere egzekucija srebreničkih zarobljenika.

Veštak odbrane zamera kolegama demografima optužbe i na korišćenju termina “etničko čišćenje”, koji Eva Tabo upotrebljava opisujući situaciju u opštinama Bosanski Šamac i Odžak odakle su, po njenom nalazu, Muslimani i Hrvati tokom rata “uglavnom nestali”. Ponovo, demografija ne poznaje termin “etničkog čišćenja”, kaže Mladićeva svedokinja, i dodaje da je Eva Tabo morala naglasiti da li koristi definiciju Ujedinjenih nacija ili neku drugu. Osim toga, smatra da sud a ne ekspert optužbe može doneti zaključak o tome da li se radilo o etničkom čišćenju. U presudi Blagoju Simiću i drugima zaključeno je da je u te dve opštine postojao udruženi zločinački poduhvat sa ciljem progona nesrpskog stanovništva.

Danas se raspravljalo i o rezultatima akcija političkih i vojnih vlasti bosanskih Srba u BiH, odnosno o nalazu eksperta optužbe o porastu procenta Srba i smanjenju broja pripadnika drugih naroda u opštinama obuhvaćenim optužnicom protiv Mladića. Svedokinja odbrane tvrdi da je u izveštaju Eve Tabo “intelektualno nepošteno” predstavljen porast broja Srba tako da ispada da je njihov udeo u ukupnoj populaciji porastao za 25 odsto, a zapravo je porastao sa 41 na 51 odsto, dakle za 10 odsto. Umirio ju je predsedavajući sudija Ori/Orie rekavši da je veće vrlo dobro shvatilo da je ukupan broj Srba porastao za 25 odsto što je njihov udeo u stanovništvu povećalo za 10 odsto. Ipak, insistirala je svedokinja, u zaključku tog dela izveštaja eksperta optužbe se navodi samo povećanje od 25 odsto, a sudije se, smatra, “ne vraćaju unazad dok čitaju”. “Moraću da vas razočaram, mi upravo to radimo, vraćamo se tokom čitanja izveštaja”, zaključio je raspravu na tu temu sudija Ori.

Pred kraj današnjeg zasedanja počelo je unakrsno ispitivanje Svetlane Radovanović.

2015-08-26

HAG/DEN HAAG

MLADIĆEV EKSPERT U “ISTORIJSKOM PROJEKTU - SREBRENICA”

U nastojanju da diskredituje veštaka za demografiju Mladićeve odbrane Svetlanu Radovanović, tužilac ukazao da je u prošlosti saradivala sa nevladinom organizacijom “Istorijski projekat – Srebrenica” koja negira sudski utvrđene činjenice o srebreničkom genocidu i zalaže se za ukidanje Haškog tribunala i preispitivanje njegovih dosadašnjih nalaza.

Na početku unakrsnog ispitivanja tužilac Džejson Fajl/Jason File je nastojao da diskredituje stručnost eksperta odbrane za demografiju, Svetlane Radovanović. Sugerisao je da je svedokinja Mladićeve odbrane, koja se u glavnom ispitivanju žustro suprotstavila nalazima demografa optužbe o nestanku oko 8.000 Bošnjaka iz Srebrenice u julu 1995. godine, do sada objavljivala radove samo u domaćim a ne i u međunarodnim naučnim časopisima. Ona je, na to, odgovorila da je jedan rad objavila u časopisu Ruske akademije nauka.

Ispostavilo se, međutim, da nije reč o naučnom časopisu već o publikaciji objavljenoj u izdanju nevladine organizacije "Istorijski projekat – Srebrenica" u kojoj su sabrani tekstovi sa konferencije održane u aprilu 2009. godine u Ruskoj akademiji nauka u Moskvi. Urednik publikacije koju je u dokaze danas uvela optužba je američki Srbin Stefan Karganović koji u ime "Istorijskog projekta – Srebrenica" godinama istupa sa ciljem revizije sudski utvrđenih činjenica o srebreničkom genocidu, a jedan od recenzenata je bivši sarajevski političar Nenad Kecmanović, raniji svedok Mladićeve i odbrana drugih haških optuženika.

U radu pod naslovom "Demografske ekspertize tužilaštva Međunarodnog krivičnog suda za bivšu Jugoslaviju kao specifičan model i metod ciljne statističke konstrukcije i manipulacije" iznose se, rečeno je, primedbe slične onima koje je svedokinja do sada više puta izrekla u svojim iskazima pred Tribunalom. Pored njenog, u zborniku su i radovi o "kršenju procesnih prava Vojislava Šešelja" i o "ignorisanju činjenica" od strane Tribunala. U zaključcima se navodi da Međunarodni krivični sud za bivšu Jugoslaviju "bez odlaganja treba biti ukinut", a da se njegova delatnost podvrgne "ozbiljnoj kritičkoj analizi".

Svetlana Radovanović se ogradila od takvih zaključaka, navodeći da u njihovom donošenju nije učestvovala, niti je na bilo koji način konsultovana. Na pitanje da li publikaciju u kojoj je njen rad objavljen smatra naučnim časopisom, odgovorila je da bi takva ocena za nju bila "veliki zalogaj" i da nije kompetentna da tako nešto odredi.

U nastavku unakrsnog ispitivanja tužilac je nastojao da do sitnih detalja preispita svedokinjine kritike na nalaze demografskih veštaka optužbe. Ukazao je, između ostalog, da nije navodila izvore za svoje tvrdnje, poput one o "zastareloj metodologiji" koju su koristili veštaci optužbe. Ona je odgovorila da su to "elementarne stvari" koje se mogu naći u svim udžbenicima demografije. Tužilac je ukazao da je zbog sličnog problema izostanka izvora u ekspertskom izveštaju Pretresno veće u srebreničkom predmetu "Popović i drugi" njene argumente okarakterisalo kao "puko nagađanje", ali svedokinja kaže da o tome "ne zna ništa".

Šesto svedočenje Svetlane Radovanović pred Tribunalom sutra bi trebalo da bude okončano.

2015-08-27

HAG/DEN HAAG

"NE SPORIM BROJEVE NEGO METODOLOGIJU"

Poslednjeg dana iskaza u odbranu Ratka Mladića, beogradska profesorka demografije i statistike Svetlana Radovanović objasnila da ona nije došla da bi osporila podatke o broju nestalih i stradalih Srebreničana već samo da ukaže da metodologija koju su koristili eksperti optužbe nije, po njoj, u skladu sa važećim naučnim standardima.

Na suđenju Ratku Mladiću danas je okončano svedočenje Svetlane Radovanović, veštaka optužbe za demografiju koja je osporavala ključne nalaze eksperata optužbe. Ona se suprotstavila nalazima tužilaštva o razmerama etničkog čišćenja opština koje se navode u optužnici protiv Mladića, kao i zaključku da je nakon pada Srebrenice iz tog grada nestalo oko 8.000 bošnjačkih muškaraca i dečaka.

Tokom četiri dana iskaza povremeno je čak i sudijama bilo nejasno šta svedokinja konkretno zamera kolegama iz optužbe, a ona je danas u jednom momentu rekla da "nije osporavala brojeve, već samo metodologiju". Cilj odbrane je očito da kod sudija izazove "razumnu sumnju" u nalaze tužilaštva odeljenja za demografiju i u njihovim očima makar umanju razmere zločina za koje se Mladić tereti.

Jedna od glavnih zamerki demografa odbrane na račun tužilaštva je način na koji je primenjen statistički metod uparivanja. Ukazala je, recimo da se na tužilačevom spisku od 8.000 nestalih iz Srebrenice nalazi 220 imena za koje se na popisima Armije BiH navodi da su poginuli pre 1995. godine, dakle pre srebreničkog zločina. Tužilaštvo ne spori da je tokom utvrđivanja broja žrtava bilo poteškoća i grešaka, ali da su one vremenom ispravljane. Tako je, ukazuje tužilac File/Fajl, bilo i u ovom slučaju gde je naknadnim proverama utvrđeno da je od 220 žrtava, sa spornim datumom pogibije, najmanje njih 140 pronađeno u srebreničkim masovnim grobnicama, kao i da je Armija BiH na osnovu tog i drugih dokaza ispravila svoju evidenciju.

Tako je završno šesto svedočenje penzionisane beogradske profesorke demografije i statistike pred Tribunalom. Niko od ukupno sedmorice optuženih u čiju je odbranu u pet prethodnih predmeta dala iskaz nije oslobođen, tako da u tom pogledu Mladić predstavlja njen poslednji profesionalni izazov.

Pred sam kraj današnjeg zasedanja nastavljeno je glavno ispitivanje Sime Tuševljaka, koji je iskaz na poziv odbrane započeo u julu, pre letnje sudske pauze. On je tokom rata bio načelnik kriminalističke policije Romanijsko-biračkog centra službi bezbednosti bosanskih Srba sa sedištem na Ilidži. Danas je rekao da je cela opština Ilidža bila meta artiljerije i snajperista Armije BiH i da su gađani civilni objekti poput srednje škole, doma zdravlja, bolnice, autobuskih stajališta i stambene zgrade. Udari su, kaže, dolazili sa visokih civilnih objekata iz područja Butmira, Hrasnice i

Sokolović kolonije. Odbrana na taj način sugerše da su civili bili žrtve granatiranja i snajpera na obe strane, kao i da su civilni objekti u Sarajevu bili legitimne vojne mete, jer ih je koristila Armija BiH.

Simo Tuševljak iskaz nastavlja u ponedjeljak.

2015-08-31

HAG/DEN HAAG

MLADIĆEV SVEDOK: "U SARAJEVU UBIJENO 3.300 SRBA"

Svedok odbrane Simo Tuševljak tvrdi da je posleratna istraga MUP Republike Srpske pokazala da je u Sarajevu stradalo 3.300 Srba. Optužba - koja ne spori da je zločina nad srpskim civilima bilo - ukazuje na brojne greške u popisu žrtava: od dupliranja imena do toga da su navedeni i Srbi koji su poginuli usled artiljerijskih udara Mladićeve vojske na grad, na primer prilikom prvog masakra na tržnici Markale 5. februara 1994. godine.

◀ Simo Tuševljak, svjedok odbrane Ratka Mladića

U nastavku glavnog iskaza u odbranu Ratka Mladića, bivši krim-policajac iz Sarajeva Simo Tuševljak tvrdi da je u tom gradu tokom rata stradalo oko 3.300 srpskih civila. Do te brojke došao je istražni tim MUP Republike Srpske u kojem je svedok nakon rata angažovan, a odbrana je predložila da popis žrtava bude uvršten u spis. Tuševljak je tokom sukoba obavljao funkciju načelnika kriminalističke policije Romanijsko-biračkog centra javne bezbednosti sa sedištem prvo u Lukavici, a potom na Ilidži.

Svedok tvrdi da su Srbi u Sarajevu stradali najviše od snajpera i granatiranja, a samo na Grbavici je, tvrdi, poginulo preko 700 srpskih civila. U dokaze su uvedeni

video snimci na kojima su zabeležene izjave građana o napadima sa teritorije Armije BiH, kao i TV prilog o stradanju dve srpske devojčice od snajperskih hitaca. Na njih je, po Tuševljaku, pucano iz pravca Mašinskog fakulteta. Odbrana nastoji da dokaže da je Armija BiH na Srbe pucala iz civilnih zgrada čime ih je pretvarala u legitimne vojne mete, što onda opravdava udare Mladićeve vojske na njih. Svedok je tokom glavnog ispitivanja rekao i da je u gradu postojalo 126 logora za Srbe.

Optužba ne spori da su srpski civili na različite načine stradali u Sarajevu, ali je u unakrsnom ispitivanju tužiteljica Edžerton/Edgerton dokazivala da spisak MUP Republike Srpske od 3.300 žrtava nije pouzdan. Kao prvo, ukazala je da su na spisku ljudi koji su stradali u Olovu, Konjicu, Kladnju, Rogatici, Kiseljaku i drugim mestima koja ne ulaze u 10 sarajevskih opština. Dalje, mada je svedok tvrdio da kompjuterski program policije Republike Srpske ne dozvoljava dupliranje podataka, optužba je otkrila 60 slučajeva u kojima je ista osoba dva puta zavedena kao žrtva. Radi se samo o "potencijalnim" a ne i "stvarnim" dupliranjima, odgovara Tuševljak i dodaje da se radi o veoma malom procentu.

Tužiteljica je, međutim, ukazala da je čak 1.437 unosa nekompletno, odnosno da nedostaje najmanje jedan ključni podatak kao što su ime, prezime, ime oca i godina rođenja. Svedok odgovara da spisak nije finalan i da se na njemu još radi. Na "nefinalnom" spisku su, sugerše optužba, i imena Srba koji su stradali usled napada srpske vojske na Sarajevo, za šta se Mladiću između ostalog sudi. Tako je, recimo, zavedena Jadranka Tendžera, koja je zajedno sa još osam bošnjačkih civila stradala od udara srpske granate na Dobrinju 4. februara 1994. godine. Pored nje, tu su Marija Knežević, Ruža Malović i još troje srpskih građana Sarajeva koji su poginuli dan kasnije pri udaru, po optužnici, srpske granate na tržnicu Markale. Tuševljak je rekao da "postoji mogućnost" da su na popisu srpske žrtve koje su stradale od srpskih granata, ali je naveo da je spisak "otvoren" i da niko ne beži od ispravki.

Budući da je tvrdio da popis sadrži 3.300 imena isključivo civilnih žrtava, tužiteljica je ukazala da su na njemu i vojnici, poput onih stradalih u Dobrovoljačkoj ulici u Sarajevu na početku sukoba. Svedok se ispravio rekavši da se ne radi samo o civilima već o "žrtvama ratnih zločina", među kojima mogu biti i vojnici. Njegov iskaz će biti okončan sutra.

2015-09-01

HAG/DEN HAAG

SRPSKE ŽRTVE ILI ŽRTVE SRBA?

Na popisu srpskih žrtava iz Sarajeva koji je doneo svedok odbrane su, prema optužbi, vojnici poginuli u borbi, zatim srpski civili stradali od srpskih granata i snajpera ili ubijani od strane pripadnika Mladićeve vojske. Svedok odbrane Simo Tuševljak odgovara da su potrebne dodatne provere da bi se utvrdila istina.

◀ Simo Tuševljak, svjedok odbrane Ratka Mladića

Drugog dana unakrsnog ispitivanja Sime Tuševljaka tužiteljica Edžerton/Edgerton je nastavila da "češlja" spisak od 3.300 srpskih žrtava iz Sarajeva koji je sastavio MUP Republike Srpske. Optužba je ponovila da prihvata da je u Sarajevu stradao "veći broj Srba", ali ne i da je pomenuti spisak pouzdan. Saopšteno je i da strane pregovaraju o broju ubijenih Srba oko kojeg bi se mogle usaglasiti i da "dogovor nikad nije bio bliži".

Kad je u pitanju spisak koji je tokom Tuševljakovog iskaza uveden u dokaze, optužba prigovara na pokušaj da se Srbi predstave žrtvama ratnih zločina počinjenih od strane Armije BiH čak i u slučajevima kada je izvesno da su stradali na drugi način – kao vojnici ili od granata i

metaka vojske svojih sunarodnika na čijem se čelu nalazio optuženi.

Tužiteljica je ukazala da su neki srpski civili sa spornog popisa stradali u incidentima koji se stavljaju Mladiću na teret – jedna Srpkinja poginula je 4. februara 1994. u granatiranju Dobrinje, a petoro njenih sunarodnika sutradan, u prvom masakru na Markalama. Optužba je u dokaze uvela brojne dokumente poput umrlica i izveštaja sa uviđaja na mestima incidenata, a svjedok je ukazivao i na najsitnije razlike – poput one da je ime oca žrtve na jednom mestu napisano kao Đorđo, a na drugom Ćorčo – naglašavajući da bez "dodatnih provera" ne može ništa da kaže.

Na popisu 3.300 ubijenih sarajevskih Srba je i Ratka Bilčar koja je, po podacima MUP Republike Srpske, ubijena u aprilu 1993. godine na kontrolnom punktu pri pokušaju da napusti grad. Optužba, međutim, poseduje službenu belešku bosanske Agencije za istrage i dokumentaciju (AID) o razgovoru sa njenim bratom Dušanom Bilčarom u kojoj se navodi da je Ratka stradala od snajperskog metka ispaljenog sa srpskih položaja. Tuševljak smatra da beleška nije na pravilan način zavedena u arhivu i sugerise da je razgovor možda vođen pod pritiskom.

U dokaze je danas uveden i dokument vojnog tužilaštva Sarajevsko-romanijskog korpusa u kojem se navodi da je Novo Forčula, koji se navodi na "Tuševljakovom popisu", ubijen od strane jednog pripadnika VRS. Svjedok to nije porekao. Na popisu srpskih žrtava iz Sarajeva navedeno je i ime Želimira Kneževića, a tužiteljica je predočila dokaze, uključujući izjavu jednog njegovog suseda, koji govore da ga je sredinom juna 1992. godine u nepoznatom pravcu zelenim "opelom" odveo srpski vojnik Veselin Vlahović Batko, poznat po nadimku "Monstrum sa Grbavice". Tuševljak kaže da se na popisu koji je on dostavio nigde ne govori ko su počinioci i dodaje da je krajem 1992. godine policija spremala "ozbiljnu akciju" hapšenja Vlahovića, ali je on pobjegao. "Da je ostao na Grbavici, bez razmišljanja bismo ga uhapšili", tvrdi svjedok.

Na popisu srpskih žrtava su i Radmila i Tanja Bjelica, koje su po evidenciji VRS bile vezistkinje u Sarajevsko-romanijskom korpusu. Braneći činjenicu da su na popisu žrtava ratnih zločina, Tuševljak objašnjava da su ubijene za vreme primirja.

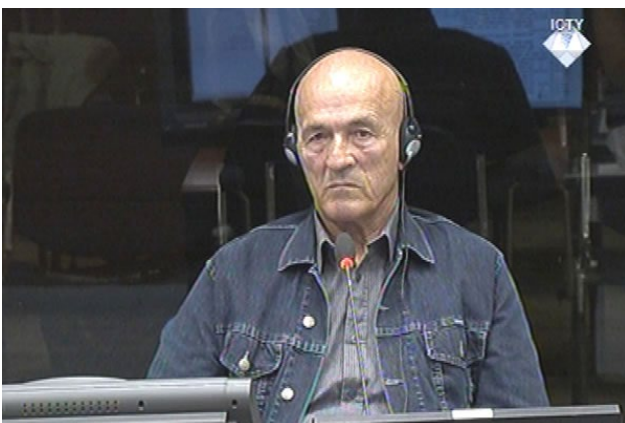
Tako je okončan četvorodnevni iskaz bivšeg načelnika krim policije Romanijsko-biračkog centra javne bezbednosti, a sutra se očekuje svjedočenje Mladen Kenjića, ratnog vozača optuženog.

2015-09-02

HAG/DEN HAAG

MLADIĆEV PUT OD CRNE RIJEKE DO BEOGRADA U VRIJEME SREBRENICE

Na suđenju Ratku Mladiću svjedočio njegov nekadašnji vozač Mladen Kenjić koji tvrdi da je bivšeg komandanta Glavnog štaba odveo u Beograd 14. jula 1995. i da ga je iz Beograda u Crnu Rijeku doveo tri dana kasnije, u podne 17. jula. Na putu se, tvrdi, nisu zaustavljali niti je primijetio da se dešavalo nešto neobično.

◀ Mladen Kenjić, svjedok odbrane Ratka Mladića

Suđenje Ratku Mladiću nastavljeno je iskazom Mladena Kenjića, bivšeg vozača komandanta Glavnog štaba VRS. Kenjić je u izjavi odbrani naveo da je bio Mladićev vozač od maja 1992. do maja 2002. godine dok je Mladić bio u bjekstvu nakon što je protiv njega podignuta tribunalova optužnica.

Kenjić je odgovarajući na pitanja branioca Miodraga Stojanovića potvrdio da je 14. jula 1995. godine automobilom "Ford Taurus" koji nije bio opremljen posebnim sredstvima veze odveo Mladića iz Crne Rijeke u Beograd. Nakon tri noći u Beogradu svjedok je, tvrdi, vratio Mladića u Crnu Rijeku oko podne 17. jula 1995. godine.

Odgovarajući na pitanja tužioca Pitera Mekloskog/Peter MacCloskey, Kenjić je potvrdio da su se on i Mladić na putu za Beograd odvezli pravcem Vlasenica – Milići – Zvornik – Karakaj – Šabac. Duž tog puta, ukazao je tužilac, se tog 14. jula kretao veliki broj srebreničkih civila i vojnika iz kolone koja se probijala do teritorije pod kontrolom Armije BiH. Kenjić, međutim, tvrdi da nije nikoga vidio i da mu je sve izgledalo uobičajeno. Nije, kaže, vidio ni kolone autobusa i kamiona kojima su hiljade zarobljenika prebacivani na područje Zvornika. Tužilac je, dalje, navodio šta se sve tog dana događalo duž puta kojim su prolazili: ubistva u Konjević polju, masovne egzekucije u Kravici, na obali rijeke Jadar, livadi kraj Orahovca, zatvaranje zarobljenika u školama u Petkovcima, Ročeviću i Pilici... ali svjedok kaže da ništa od toga nije vidio, niti je bilo šta čuo.

U izjavi odbrani i svjedočenju pred sudom, Kenjić je tvrdio da je 16. jula oko 18 sati Mladića i njegovu suprugu sa svadbenog ručka vozio kući da se presvuku, a zatim na neki sastanak na Vojno-medicinskoj akademiji. U izjavi tužilaštvu 2012. godine je, međutim, rekao da je to bilo oko 3 ili 4 sata popodne. Teza tužilaštva je da se Mladić u Glavni štab vratio 16. jula uveče, a ne 17. u podne. Tužilac je danas prvi put citirao presretnuti razgovor između Mladića i izvjesnog "Duleta" vođen 16. jula ujutro, u kojem Mladić kaže: "Dule, vidimo se večeras". Tužilac tvrdi da je "Dule" Dušan Maran, pilot helikoptera koji je koristio Mladić, i da se 16. jula sa heliodroma VMA prebacio do Zvornika, odakle je kolima nastavio do Crne Rijeke. Kenjić, međutim, to negira.

Kenjić je bio posljednji svjedok odbrane za ovu sedmicu tako da će se suđenje Ratku Mladiću nastaviti u ponedjeljak, 7. septembra.

2015-09-07

HAG/DEN HAAG

ZVANIČNI I SUBJEKTIVNI ZAKLJUČCI O MARKALAMA

Bivši ađutant Serđa de Mela na suđenju Ratku Mladiću svjedočio o "zvaničnim" rezultatima istrage prvog masakra na Markalama i svom "subjektivnom" mišljenju o tome koja je strana odgovorna za smrt 66 i ranjavanje više od 140 Sarajlija.

◀ John Russell, svjedok odbrane Ratka Mladića

Suđenje bivšem komandantu Glavnog štaba VRS Ratku Mladiću nastavljeno je iskazom Džona Rasela/John Russell, nekadašnjeg ađutanta Serđa de Mela/Sergio de Mello, šefa civilne misije UN u Sarajevu. Rasel je učestvovao u istrazi o prvom masakru na pijaci Markale u februaru 1994. godine u kojem je u eksploziji minobacačke granate od 120 milimetara život izgubilo 66 a ranjeno više od 140 Sarajlija.

Rasel je u glavnom iskazu naveo da je u poslijepodnevnom satima 5. februara 1994. godine izvršio uviđaj na mjestu eksplozije i došao do zaključka da je "nemoguće sa sigurnošću utvrditi koja je od strana ispalila smrtonosni projektil". Nedugo nakon uviđaja čuo je izvještaj CNN

u kome je rečeno da je granata ispaljena sa položaja bosanskih Srba što je, po njegovom mišljenju, bio "rezultat propagande". U svoj dnevnik koji je odbrana uvela u dokaze je zapisao da je "bosanska strana gađala samu sebe".

Sudija Moloto je tražio od Rasela da objasni kako je od zaključka u zvaničnom izvještaju da je nemoguće utvrditi koja je strana ispalila projektil, došao do zaključka zapsanog u dnevniku da je bosanska strana odgovorna za incident. Svjedok je odgovorio da je zaključak iz dnevnika njegovo "subjektivno mišljenje".

Tužilac Adam Veber/Weber je ukazao da je Serđo de Melo dan prije masakra na Markalama na sastanku sa Radovanom Karadžićem uložio prigovor zbog "nesrazmjerne vatre" srpskih snaga po Sarajevu. Karadžić se složio da je vatra nesrazmjerna i obećao da će o tome razgovarati sa generalom Stanislavom Galićem, komandantom Sarajevsko-romanijskog korpusa. Iako je prisustvovao tom sastanku Rasel je prvo rekao su "obje strane otvarale vatru jedna po drugoj". Promijenio je mišljenje nakon što ga je tužilac suočio sa izvještajima vojnih posmatrača UN prema kojima je samo u periodu od 19. do 24. decembra 1993. na Sarajevo sa srpske strane ispaljeno 5.536 granata. Priznao je da je to, ipak, "nesrazmjerno."

Rasel je potvrdio da je prilikom analize kratera na Markalama koristio sovjetske tablice gađanja koje se razlikuju od tablica koje je koristila bivša JNA. On je i ovom prilikom, kao i na suđenju Radovanu Karadžiću, potvrdio da je granata koja je pogodila Markale, u zavisnosti od punjenja koje direktno utiče na brzinu, mogla biti ispaljena sa udaljenosti od 900 metara do 4,8 kilometara.

2015-09-08

HAG/DEN HAAG

HARMONIČNI ODMOR U ZAROBLJENIŠTVU VRS

Nastojeći da pripadnike UN koje su snage VRS lišile slobode prikaže kao "ratne zarobljenike" a ne taoce, odbrana Ratka Mladića je pozvala Radoja Vojvodića koji je od 26. maja do 18. juna 1995. godine bio odgovoran za njihovu bezbednost, zdravlje, ishranu, zabavu i šetnje po parku.

◀ Radoje Vojvodić, svjedok odbrane Ratka Mladića

Ratko Mladić se, između ostalog, tereti da je tokom maja i juna 1995. godine učestvovao u uzimanju pripadnika UN za taoce kako bi prisilio NATO da obustavi vazdušne udare na ciljeve VRS. Nastojeći da dokaže da se nije radilo o taocima već o ratnim zarobljenicima, Mladićeva odbrana je na klupu za svedoke pozvala Radoja Vojvodića, bivšeg pomoćnika za bezbednost u 27. Pozadinskoj bazi Glavnog štaba VRS.

Prema sažetku izjave koji je pročitao branilac, Vojvodić je 26. maja 1995. od "nepoznatih, naoružanih lica", a po naređenju generala Zdravka Tolimira, preuzeo nekoliko pripadnika UN koji su prethodno bili vezani za stubove ispred skladišta municije u Jahorinskom potoku. Rečeno

mu je da su to "ratni zarobljenici" koji su se stavili na stranu neprijatelja te da postoji sumnja da su navodili NATO avijaciju na ciljeve VRS.

Vojvodiće, kaže, "učinio sve da se zarobljenicosećaju dostojanstveno i u skladu sa međunarodnim pravom". Doneo im je "vodu, toalet papir, i televizor" i obezbedio je krevete i prostoriju za dnevni boravak. Bili su, kaže, slobodni da šetaju po obližnjem parku, odmaraju se na klupama i sakriju od sunca, a kada su se požalili na ishranu, odveo ih je na obližnju pijacu gde su mogli da kupe voće pa čak i video kasete.

Vojvodiće rekao da su zarobljenike dva puta posetili predstavnici Međunarodnog Komiteta Crvenog krsta kao i da su ih, na njegov zahtev, pregledali lekari koji su ustanovili da jedan od "zarobljenika" pati od depresije. Španski pripadnik UN je "emotivno primio" zatočeništvo pa je Vojvodić tražio njegovo oslobađanje iz straha da bi mogao da "napravi suicid". Ostale zarobljenike je 18. juna 1995. predao majoru Inđiću, u prisustvu člana Predsedništva RS Nikole Koljevića i Jovice Stanišića iz Srbije. Njegova "misija" je završena uz "drugarski pozdrav", "stezanje ruke" i poruku da zaborave na "trenutke koje su im najverovatnije bili neprijatni". Naglasio je da zarobljenici nisu bili "ni fizički ni psihički ugroženi".

Tužilac Džeremi/Jeremy je u unakrsnom ispitivanju to osporavao, ukazujući da je pripadnicima UN prećeno smrću ako NATO nastavi sa napadima. Vezivanje ljudi za stubove je, po svedoku, "vojnički trik" kako bi se NATO odvratio od daljih udara. I pored insistiranja sudije Moloto da odgovori na pitanje da li je izlaganje opasnosti od pogibije "protivzakonito" ili barem protivno "zdravom razumu", Vojvodić je izbegavao odgovor tvrdeći da ne poznaje zakone, da je rat "nerazuman posao" i da su se i pripadnici VRS nalazili nedaleko od talaca vezanih za stubove. "Da li je ispravno vezati osobu za stub ako očekujete da će to mesto biti bombardovano", upitao je na kraju sudija Moloto. Vojvodić je rekao da "ne može kratko da odgovori".

Izbegavao je takođe da direktno odgovori ko su ljudi od kojih je preuzeo pripadnike UNPROFOR, zašto ih nije oslobodio kao i da li je Mladić pretio da će "posmatračići biti ubijeni ako dođe do još jednog napada". Takođe je rekao da nije upoznat sa dokumentom Glavnog štaba VRS od 30. maja 1995. u kojem Mladić naređuje "raspored pripadnika UNPROFOR na objekte dejstva avijacije NATO" da bi se sprečilo dalje bombardovanje. Tužilac je sugerisao da taoci nisu bili na "harmoničnom odmoru" kod Vojvodića već su bili "frustrirani" do te mere da su mu pretili sudom o čemu su već svedočili pred Tribunalom. "Oni su od mene tražili ono što nije moja kompetencija, zaključio je Mladićeve svedok.

2015-09-09

HAG/DEN HAAG

ODBRANA: NIKOLIĆ IZMISLIO MLADIĆEV POKRET RUKOM

U iskazu na više haških suđenja, uključujući i Mladićevo, bivši bezbednjak Bratunačke brigade Momir Nikolić naveo da mu je optuženi general nakon pada Srebrenice pokretom rukom stavio do znanja da će bošnjački zarobljenici biti pobijeni, a odbrana tokom ispitivanja bivšeg haškog istražitelja Brusa Bursika sugerisala da se radi o izmišljotini.

◀ Bruce Bursik, svjedok odbrane Ratka Mladića

Odbrana Ratka Mladića negira da je on učestvovao u planiranju i sprovođenju srebreničkog genocida u julu 1995. godine, tvrdeći da je predvodio samo vojno osvajanje enklave, a da je u vreme masovnih egzekucija zarobljenih Muslimana bio u Beogradu. Jedna od stvari koje "kvare" takvu tezu je iskaz insajdera iz vojske bosanskih Srba – bivšeg bezbednjaka Bratunačke brigade Momira Nikolića – koji je nakon priznanja krivice za učešće u srebreničkim zločinima svedočio da mu je Mladić 13. jula 1995. godine u Konjević Polju na pitanje šta će se desiti sa zarobljenim muškarcima i dečacima pokretom rukom "s leva na desno u visini struka" stavio do znanja da će biti pogubljeni.

Odbrana negira verodostojnost Nikolićevog priznanja i svedočenja, a naročito dela o Mladićevom pokretu rukom. U tu svrhu danas je na klupu za svedoke izveden Brus/Bruce Bursik, bivši istražitelj haškog tužilaštva u čijem prisustvu je Nikolić prvi put pomenuo neverbalnu sugestiju optuženog o pogubljenju zarobljenika. To se dogodilo u razgovoru sa istražiteljima krajem maja 2003. o kojem je svedok sačinio izveštaj 23. juna iste godine.

Branilac Branko Lukić ukazuje da navoda o Mladićevom pokretu rukom nema u Nikolićevoj "Izjavi o činjenicama i prihvatanju krivice" od 6. maja 2003. godine, sa čim se svedok saglasio i potvrdio da ovaj ni tokom razgovora sa istražiteljima održanog nekoliko dana pre potpisivanja izjave o prihvatanju krivice nije pominjao taj detalj. Pred kraj današnjeg zasedanja, u veoma kratkom unakrsnom ispitivanju, tužiteljica Aber/Abeer Hasan je ukazala, a svedok potvrdio da u njegovom izveštaju stoji da je razgovor sa Nikolićem s kraja maja 2003. godine vođen sa ciljem da se iznesu dopunske informacije u odnosu na "Izjavu o činjenicama i prihvatanju krivice". Stoga ta dva dokumenta treba čitati zajedno.

Sugerišući da su činjenice koje je u razgovorima, izjavama, priznanju krivice i svedočenjima izneo Momir Nikolić sumnjivog kvaliteta, odbrana je ukazala da je on često menjao i dopunjavao svoje navode. Svedok potvrđuje da su se i istražitelji s tim suočavali i dodaje da je njegov utisak bio da je "većina onoga što je rekao istina, ali ne i da je rekao sve što zna".

Jedna od stvari koju je Nikolić u kontaktima sa optužbom rekao pa porekao jeste i "samooptuživanje" za zločin u Kravici, gde je 13. jula 1995. godine streljano oko hiljadu zarobljenih Bošnjaka. U razgovoru sa istražiteljima krajem maja 2003. godine on je, naime, naveo da je lično naredio streljanje u Kravici. Bursik je to uneo u izveštaj, a danas je svestan da je Nikolić to kasnije porekao. Zahvaljujući sporazumu o priznanju krivice, Nikolić je osuđen na 20 godina zatvora, dok su drugi visoku oficiri u lancu bezbednosti VRS, poput generala Tolimira i Beare iz Glavnog štaba i Vujadina Popovića iz Drinskog korpusa, u odvojenim procesima osuđeni na doživotne kazne, a bezbednjak Zvorničke brigade Drago Nikolić na 35 godina zatvora.

Suđenje Ratku Mladiću nastavlja se u utorak.

2015-09-15

HAG/DEN HAAG

OSPORAVANJE ODGOVORNOSTI ZA MARKALE

Na suđenju Ratku Mladiću svjedočio Irac Pol Konvej, bivši vojni posmatrač UN u Sarajevu koji je u vrijeme masakra na Markalama 28. avgusta 1995. godine čuo nekoliko prigušenih eksplozija i vidio dim u dijelu grada gdje se incident dogodio.

◀ Paul Conway, svjedok odbrane Ratka Mladića

Na suđenju bivšem komandantu Glavnog štaba VRS Ratku Mladiću svjedočio je irski major Pol Konvej/Paul Conway, bivši vojni posmatrač UN u Sarajevu. Odbrana uz njegovu pomoć nastoji da potkrijepi svoju tezu da srpska strana nije odgovorna za incident na Markalama u kojem je, po Mladićevoj optužnici, 28. avgusta 1995. godine u eksploziji minobacačke granate od 120 mm ubijeno 43 a ranjeno 75 Sarajlija.

Prema sažetku izjave koju je 2011. godine dao odbrani bivšeg predsjednika Republike Srpske Radovana Karadžića, Konvej je preuzeo dužnost na posmatračkom mjestu na Sedreniku u jutarnjim satima 28. avgusta 1995. godine. Oko 11 sati tog dana čuo je nekoliko prigušenih

eksplozija, a zatim vidio dim koji se izvijao iznad dijela grada gdje se nalazi tržnica Markale. Svjedok po zvuku nije mogao odrediti da li se radilo o dolazećoj ili odlazećoj vatri.

U toj izjavi koju je Mladićeva odbrana uvela u dokaze, Konvej je također naveo da je nekoliko mjeseci kasnije, u decembru 1995. ili januaru 1996. godine, prilikom obilaska terena u svojstvu oficira u Glavnom štabu UMNO na obroncima južnog dijela grada vidio četiri minobacača Armije BiH čije su cijevi bile okrenute u pravcu grada. Kada je otišao da izbliza pogleda to mjesto, pripadnici Armije BiH su mu onemogućili pristup uz objašnjenje da je u toku vojna vježba.

Odgovarajući na pitanje tužiteljice Kerolin Edžerton/Carolyn Edgerton, Konvej je rekao da se radilo o minobacačima od 120 mm. Iako nije učestvovao ni u jednoj od istraga o incidentu na Markalama, Konvej je rekao da je o svemu što je čuo i vidio sa svog posmatračkog mjesta, detaljno izvjestio holandskog potpukovnika Harija/Harry Koningsa koji mu je u vrijeme incidenta bio nadređeni.

Konings je, podsjetimo, učestvovao u istrazi incidenta na Markalama i o tome je svjedočio u više tribunalovih predmeta, uključujući predmete Dragomira Miloševića, Momčila Perišića i Radovana Karadžića. Prilikom svjedočenja na suđenju Karadžiću, Konings je rekao da svi elementi istraga koje su provodili vojni posmatrači UN, pripadnici Unprofora i lokalna policija upućuju na zaključak da je projektil ispaljen s položaja Vojske Republike Srpske (VRS).

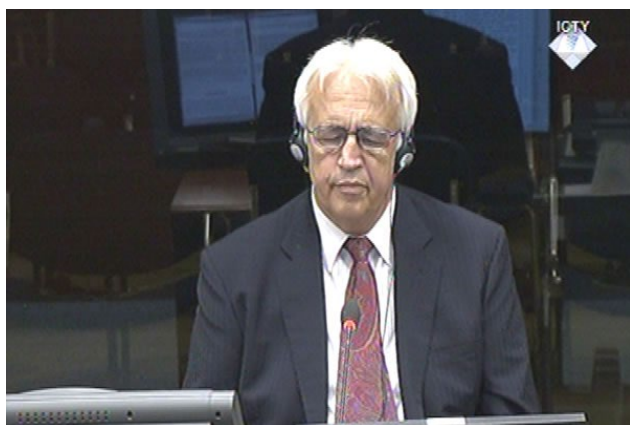
Tužilaštvo tvrdi da je smrtonosna granata ispaljena sa položaja VRS na Trebeviću.

2015-09-16

HAG/DEN HAAG

DOKAZIVANJE MLADIĆEVOG ALIBIJA

Bivši novinar lista "Vojska" Radovan Popović svjedočio da je Ratko Mladić 16. jula 1995. godine u jeku pogubljenja srebreničkih muškaraca i dečaka boravio u Beogradu, na venčanju Biljane i Žarka Stojkovića kojima je bio venčani kum. Šta je novinar lista "Vojska" znao o pogubljenjima na Branjevu?

◀ Radovan Popović, svjedok odbrane Ratka Mladića

Nastojeći da potvrdi alibi bivšeg komandanta Glavnog štaba VRS Ratka Mladića za period 16. jula 1995. godine, odbrana je u nastavku dokaznog postupka na klupu za svedoke pozvala Radovana Popovića, bivšeg novinara lista "Vojska".

Prema sažetku pisane izjave koji je branilac Miodrag Stojanović pročitao u sudnici, Popović je radio zajedno sa Biljanom Stojković koja ga je zamolila da kamerom zabeleži njeno venčanje 16. jula 1995. godine. Tog dana, od jutra do pet posle podne, Popović je neprekidno pratio svadbene aktivnosti, uključujući ceremoniju venčanja u crkvi koja je završena oko 13 sati, slikanje sa mladencima i bacanje bidermajera, dolazak kumova Ratka i Bosiljke

Mladić i proslavu u beogradskom restoranu "Dva Ribara". Nakon što je kasete od 180 minuta popunjena, Popović je oko pet sati otišao na pijacu Zeleni Venac kako bi kupio novu traku. Kada se vratio, kumovi više nisu bili u restoranu.

Tužilac Mekloski/McCloskey je u unakrsnom ispitivanju sugerisao svedoku da on nakon 20 godina ne može sa sigurnošću da se seti kada je ostao bez kasete i kada je napustio restoran kako bi kupio novu traku. Popović je odgovorio da je bilo "tačno 17 časova" čega se seća jer "ima fotografsko pamćenje".

Popović je, dalje, tvrdio da Mladića nije ispuštao iz vida te da optuženi nijednom nije napustio restoran i salu u restoranu, čak ni da poseti toalet. Pozivajući se na iskustvo profesionalnog snimatelja, objasnio je da je on dok je kamera snimala namešteni kadar, na primer, svatove koji igraju, "gledao po sali" gde su mladenci i kumovi, da "ne bi propustio neki važan detalj, neki običaj".

Tužilac se takođe oslonio na fotografsko pamćenje svedoka kako bi utvrdio da li se seća da li je Mladić pušio i pio i da li je u 4 i 15 posle podne 16. jula vodio telefonski razgovor sa nekim iz Glavnog štaba, o čemu, tvrdi tužilac, postoje dokazi. Popović, međutim, kaže da tako nešto nije video.

Budući da je svedok radio kao novinar za list "Vojska", tužilac ga je upitao da li je čuo za "pokolj" na vojnoj ekonomiji Branjevo, 16. jula 1995, koji se odvijao dok je svedok bio na svadbi. Popović je odgovorio da "zna šta se tih dana događalo u okolini Srebrenice i da je veliki broj ljudi stradao". Nije se, međutim, bavio "istraživanjem detalja" jer "glavni urednik to nije tražio". To je, rekao je, bila "tabu temu" a za "užasne stvari" je saznao mnogo kasnije.

Tužilaštvo ne osporava da je Mladić bio na svadbi u Beogradu. Tvrdi, međutim, da je optuženi napustio restoran već oko tri ili četiri posle podne te da se u večernjim časovima 16. jula vratio u Crnu Rijeku. Odbrana tvrdi da je Mladić tu noć prespavao u Beogradu i vratio se u Glavni štab tek narednog dana. Po odbrani, Mladić nije imao načina da komunicira sa podređenim jedinicama na terenu uključenim u operaciju streljanja dok je, po tužilaštvu, sve vreme bio u toku sa dešavanjima u Srebrenici.

2015-09-17

HAG/DEN HAAG

“RUČNO” GRANATIRANJE MARKALA SA PROZORA

Podržavajući tezu Mladićeve odbrane su Muslimani sami sebe granatirali kako bi za to optužili Srbe, kanadski obaveštajac zaštićenog identiteta tvrdio da je granata koja je izazvala prvi masakr na tržnici Markale bačena sa prozora obližnje zgrade. U unakrsnom ispitivanju se, međutim, ispostavilo da je granata isuviše teška, a zgrada previše udaljena da bi takav scenario bio moguć.

◀ Fotografija masakra na Markalama koji se dogodio 5. februara 1994. godine

Dokazni postupak odbrane Ratka Mladića nastavljen je danas iskazom zaštićenog svedoka GRM-037 kome su pored pseudonima dodeljene i mere zaštite glasa i izmene lika. Reč je o kanadskom obaveštajnom analitičaru koji je od novembra 1994. do jula 1995. godine radio u štabu Unprofora u Zagrebu. Njegov iskaz pratila su dva predstavnika kanadskog odeljenja za odbranu, čija je uloga da spreče otkrivanje podataka od značaja za nacionalnu bezbednost.

U izjavi datoj Radovanu Karadžiću, u čijem je predmetu takođe dao iskaz, svedok navodi da je među obaveštajcima “zapadne orijentacije bilo opšteprihvaćeno mišljenje” da

su Muslimani odgovorni za neka od najozloglašnijih granatiranja Sarajeva. Verovalo se, opisao je, da su ubijali sopstvene civile da bi za to optužili vojsku bosanskih Srba i izazvali stranu vojnu intervenciju.

Svedok optužuje Muslimane za “samogranatiranje” tržnice Markale u februaru 1994. godine kada je poginulo 66 a ranjeno 140 ljudi, sugerišući da su granatu bacili sa prozora obližnje zgrade. Tvrdi da mu je po dolasku na službu u Zagreb jedan američki narednik pokazao fotografiju na kojoj se vidi osoba koja granatu baca kroz prozor. Kako je ispitivanje odmicalo ispostavilo se da je sliku video sa udaljenosti od tri do četiri metra i da mu je pokazana samo na tren, tako da u stvari nije mogao da razazna šta se na njoj nalazi. Ali, verovao je na reč Amerikancu koji je tvrdio da se na njoj vidi prizor bacanja granate sa prozora na tržnicu. Identiteta američkog vojnika se ne seća, kao ni imena drugih učesnika sastanka u Zagrebu, a nije umeo da imenuje praktično nijedan izvor svojih informacija. Kao, na primer, kanadskog oficira koji mu je nakon drugog napada na Markale u avgustu 1995. godine rekao da je granata “uhvaćena” na Unproforovom radaru ali da se ne zna odakle je ispaljena.

Zapravo, jedina imena koja je svedok tokom iskaza pomenio su likovi iz filmova. Rekao je, naime, da su se međunarodni posmatrači “šunjali i njuškali kao Džems/James Bond” sa ciljem da prikupe informacije o srpskim položajima i proslede ih NATO, a da su neki od njih bili naoružani “poput Ramba”. Takvo ponašanje ih je, sugerisao je činilo legitimnim metama u slučaju napada NATO na položaje Mladićeve vojske. Odbrana na taj način nastoji da opravda jedan od četiri udružena zločinačka poduhvata iz optužnice – uzimanje osoblja UN za taoce u proleće 1995. godine.

Tužilac Fajl/File je u unakrsnom ispitivanju sugerisao da je svedokov scenario o Markalama nerealan. Artiljerijska granata, naime, ne može da eksplodira ukoliko nije ispaljena pomoću odgovarajućeg oruđa jer se bez toga upaljači ne aktiviraju. Svedok, međutim, odgovara da neke ruske granate mogu eksplodirati pri udaru i bez aktiviranja upaljača, a granata koja je tada pogodila Markale bila je, po njemu, upravo ruske proizvodnje. Druge tvrdnje kanadskog obaveštajca očitno nisu impresionirale tužioca pa je ispitivanje završio za manje od 20 minuta.

Odgovarajući na pitanja sudije Orija/Orie, svedok je rekao da je pomenuta ruska granata teška između 13 i 23 kilograma, a da je toliku težinu bilo moguće baciti na pijacu jer je zgrada od mesta udara bila udaljena manje od jednog metra. Potom je na fotografiji označio zgradu, a predsedavajući je primetio da je ona od mesta udara granate udaljena “metre i metre i metre”. Svedok se sa tim složio i tako doveo u pitanje deo iskaza koji se odnosi na “samogranatiranje” Markala.

Suđenje Ratku Mladiću nastavlja se u ponedeljak.

2015-09-21

HAG/DEN HAAG

ZAKLJUČAK DA NEMA POUZDANOG ZAKLJUČKA

Na suđenju Ratku Mladiću putem video-konferencijske veze svjedočio Kanađanin Mišel Gotje, bivši vođa tima UNPROFOR koji je istraživao eksploziju minobacačke granate na sarajevskoj pijaci Markale, 5. februara 1994. godine. Zaključak istrage je bio da se ne može pouzdano zaključiti koja je od zaraćenih strana ispalila kobni projektil koji je usmrtio 66 a ranio 140 Sarajlija.

◀ Michel Gauthier, svjedok odbrane Ratka Mladića

Mišel Gotje/Michel Gauthierje, prema sažetku pisane izjave date 2011. godine odbrani Radovana Karadžića koju je Mladićeva odbrana danas uvela u dokaze, iz štaba UNPRFOR u Zagrebu stigao u Sarajevo 11. februara 1994, šest dana nakon masakra na Markalama, Posle uviđaja ipregleda raspoloživih dokaza zaključio je da su nalazi Francuskog bataljona "nepouzdati" jer su istražitelji koristili "nekonvencionalne metode" određivanja azimuta. Francuzi su, također, prilikom vađenja stabilizatora granate proširili rupu na mjestu udara te stoga ni analiza kratera nije dala pouzdane rezultate.

U zvaničnom izvještaju Gotijevog tima od 15. februara 1994. godine se navodi da je na Markalama eksplodirala minobacačka granata od 120 milimetara koju je mogla ispaliti bilo koja od strana budući da je mjesto ispaljena moglo da bude na razdaljini od 300 do 5.500 metara od mjesta udara. Mjesto ispaljenja je, dakle, moglo biti kako na području koje je držala Armija BiH, tako i na teritoriji pod kontrolom Sarajevsko-romanijskog korpusa VRS.

Odgovarajući na pitanja Mladićevog branioca Dragana Ivetića, Gotje je rekao da na takavzaključak ne bi uticalo to da li se ispaljenje granate čulo ili ne. Bez utjecaja bi, također, bilo iporijeklo odnosno mjesto proizvodnje granate, pošto su obje strane bile u mogućnosti da zarobe dio arsenala protivnika. Osim toga, vojni posmatrači UN su imali ograničenu slobodu kretanja i nisu imali potpuni uvid u to gdje se nalaze minobacački položaji. Na braniočevo pitanje da li je u UN čuo priče koje bi ukazivale na to da je bosanska strana odgovorna za incident, svjedok je odgovorio da nije čuo nikakve "korisne informacije" koje bi išle u prilog toj tvrdnji.

Gotje je u unakrsnom ispitivanju potvrdio da je istragom utvrđeno da eksplozija na Markalama nije izazvana statičkim eksplozivom ili nekakvom eksplozivnom napravom bačenom kroz prozor obližnjih zgrada. Rekao je, također, da granata prije udara u tlo nije udarila u tezgu. Složio se i sa tužiočevom sugestijom da na bosanskoj strani nije bila ograničena sloboda kretanja vojnim posmatračima UN. Dodao je, međutim, da nije bilo moguće provjeriti sve potencijalne pozicije minobacačkih položaja duž putanje granate. Gotje je ostao pri iskazu na suđenju Karadžiću da se procijenjeni ugao vatre podudara sa minobacačkim položajima Koševske brigade SRK na Mrkovićima.

Suđenje se nastavlja sutra svjedočenjem Zorice Subotić, balističkog vještaka odbrane.

2015-09-22

HAG/DEN HAAG

ODBRANA: "MANJKAVI" DOKAZI O MASAKRU U REDU ZA HLJEB

Odbrana Ratka Mladića uz pomoć eksperta za balistiku iz Beograda Zorice Subotić u nastavku dokaznog postupka osporava odgovornost srpskih snaga za artiljerijski teror nad Sarajevom, uključujući i masakr u redu za hljeb u Vase Miskina 27. maja 1992.

◀ Zorica Subotić, svjedok odbrane Ratka Mladića

Suđenje bivšem komandantu Glavnog štaba Vojske Republike Srpske (VRS) Ratku Mladiću nastavljano je iskazom Zorice Subotić, eksperta za balistiku iz Beograda. Odbrana uz njenu pomoć nastoji da pobije optužbe za artiljerijski teror nad Sarajevom i njegovim građanima. U prvom dijelu iskaza svjedoka odbrana se fokusirala na masakr u redu za hljeb u Vase Miskina 27. maja 1992., u kojem je ubijeno 26 a ranjeno 108 građana.

Incident u Miskinovoj nije među incidentima za koje se tereti Mladić, ali je spominjan u dokaznom postupku optužbe, kao ilustracija artiljerijskog terora nad Sarajevom. Na početku dokaznog postupka odbrane bezbjednjak iz kasarne VRS u Lukavici, Milorad Bukva je

tvrdio da je masakr izazvan eksplozivnom napravom podmetnutom preko puta prodavnice hljeba. Sada, međutim, balistički ekspert odbrane kaže da je granata minobacača od 82 milimetra ispaljena sa udaljenosti od 100 do 120 metara, sa područja pod kontrolom Armije BiH.

U svom ekspertskom izvještaju Zorica Subotić ukazuje na manjkavosti dokaza sarajevskih istražitelja o incidentu u Miskinovoj. Ona tvrdi da policijski izvještaj o incidentu nije sačinjen na licu mjesta, već je potpisan nakon što je prostor očišćen i priložen u dosije o incidentu tek u avgustu 1992. godine. Navodi, također, da su po iskazima svjedoka u Misikinovu pale dvije granate, dok se u dokumentaciji koja joj je bila na raspolaganju spominje samo jedna. Subotić je ustanovila i "nesklad" u broju i identitetu stradalih iz policijskog izvještaja i sa spomen-ploče na mjestu incidenta.

Odbrana je, između ostalog, emitovala policijski snimak lica mjesta načinjen na dan masakra. Krater granate sa tog

snimka, tvrdi Subotić, ne odgovara krateru koji su ona i kolega koji joj je pomagao u izradi izvještaja pregledali u septembru 2010. Do istog zaključka su došli i kada su krater sa fotografija sarajevske policije uporedili sa kraterom koji se vidi na snimku performansa čeliste Vedrana Smajlovića u Miskinovoju.

Odbrana je, također, emitovala televizijski izvještaj u kojem se ukazuje na djelovanje snajperista za vrijeme pružanja pomoći povrijeđenim ljudima. Pošto se, kako je rekla, mjesto incidenta nalazi "između visokih zgrada" Subotić isključuje mogućnost da je ono moglo biti izloženoj srpskoj snajperskoj vatri, budući da su najbliži srpski položaji bili udaljeni oko 1.700 do 1.800 metara.

U nastavku svjedočenja Zorica Subotić je govorila o nalazima do kojih je došla istražujući incident u Dobrinji od 1. juna 1993, kada su granatirani akteri i posmatrači fudbalske utakmice. Njen iskaz se nastavlja sutra.

2015-09-23

HAG/DEN HAAG

OSPORA VANJE ODGOVORNOSTI ZA ARTILJERIJSKE INCIDENTE

Odbrana bivšeg komandanta Glavnog štaba VRS Ratka Mladića je drugog dana iskaza balističkog eksperta Zorice Subotić nastavila da osporava optužbe za artiljerijski teror nad Sarajevom. Istrage na koje se oslanja tužilaštvo su, smatra ona, bile zakašnjele ili su vođene na pogrešnom mjestu i na pogrešan način.

Na "dnevnomredu" odbrane Ratka Mladića u nastavku iskaza eksperta za balistiku Zorice Subotić su bila tri incidenta: granatiranje fudbalske utakmice na Dobrinji 1. juna 1993. godine u kojem je poginulo više od deset, a ranjeno oko 100 ljudi, zatim reda za vodu u Ulici Spasenije Cane Babović na Dobrinji 12. jula iste godine kada je poginulo 13, a ranjeno 14 ljudi, te djece na sankanju na Alipašinom polju 22. januara 1994. godine kada je ubijeno šestoro mališana i ranjeno pet odraslih.

Tužilaštvo tvrdi da su smrtonosne granate u sva tri incidenta ispaljene sa položaja Mladićevih snaga. Granate koje su pale među igrače i posmatrače fudbalske utakmice ispaljene su iz pravca istok-jugoistok, granata koja je pogodila red za vodu je ispaljena iz pravca sjever-sjeverozapad, a projektili od kojih su stradala djeca na sankanju sa zapada. Odbrana to osporava i tvrdi da su istrage o tim incidentima vođene na pogrešnom mjestu, da su primjenjivane nepostojeće metode ili su bile zakašnjele.

Prema riječima eksperta odbrane istraga granatiranja fudbalske utakmice na Dobrinji je urađena na zahtjev Međunarodnog krivičnog suda za bivšu Jugoslaviju "sa zakašnjenjem" od dvije godine, 21. novembra 1995. godine. Osim toga, istraga je vođena "na pogrešnom mjestu" jer se incident, tvrdi Subotić, nije dogodio na parkingu gdje je istraga izvršena, već na igralištu pored tog parkinga. Ona se poziva na izjave svjedoka i tragove koje je zatekla na licu mjesta ili uočila u dokumentaciji koja joj je bila na raspolaganju.

Istraga garantiranja ljudi u redu za vodu u Ulici Spasenije Cane Babović koju su izvršili pripadnici sarajevskog CSB se, po mišljenju Zorice Subotić, oslanjala na "nepostojeću" metodu određivanja mjesta udara granate. S obzirom da je granata udarila u ljudsko tijelo koje je prilikom eksplozije odbačeno u stranu, istražitelj CSB je odredio mjesto udara na osnovu tragova nastalih od šrapnela granate, a potom i pravac iz kojeg je granata ispaljena. Subotić je na osnovu raspoložive foto-dokumentacije odredila novi pravac doleta i zaključila da je granata stigla sa područja pod kontrolom Armije BiH.

Subotić je analizirala i granatiranje Alipašinog polja i došla do sličnih zaključaka kao i tim UNPROFOR na čelu sa kapetanom Verdijem – da se radilo o projektilima od 120 mm koji su ispaljeni iz pravca jugo-zapada. Tim UNPROFOR je, po njenoj ocjeni, sve dobro izračunao osim što je svoje zaključke predstavio na pogrešnim fotografijama. Kada se "ispravi" ta greška onda se, po analizi Zorice Subotić, nekako dođe do zaključka da su granate ispaljene sa područja pod kontrolom Armije BiH, a ne VRS kako tvrdi tužilaštvo.

Iskaz Zorice Subotić se nastavlja u ponedjeljak 28. septembra.

2015-09-28

HAG/DEN HAAG

BALISTIKA U MLADIĆEVU ODBRANU

U "zagrevanju" za sutrašnje svjedočenje o granatiranjima sarajevske tržnice Markale veštak za balistiku Mladićeve odbrane Zorica Subotić negirala odgovornost vojske bosanskih Srba za udar na ljude u redu za humanitarnu pomoć na Dobrinji i druge artiljerijske napade na građane Sarajeva, navodeći da su incidenti inscenirani ili da su granate ispaljene sa položaja Armije BiH.

Svjedočenjem eksperta za balistiku Zorice Subotić odbrana nastavlja da pobija tužiočeve dokaze o neselektivnom granatiranju Sarajeva tokom 44 meseca opsade od 1992. do 1995. godine, što se u optužnici navodi kao jedan od četiri udružena zločinačka poduhvata u kojima je učestvovao general Ratko Mladić. Svedokinja je danas, kao i prošle sedmice, nastojala da ubedi sudsko veće da se artiljerijski incidenti o kojima je tužilac izvodio dokaze ne mogu pripisati vojsci bosanskih Srba kojom je komandovao optuženi.

Prvi incident koji je danas bio "na tapetu" je artiljerijski napad na Dobrinju od 4. februara 1994. godine kada je, po optužnici, jedna granata pala na ljude u redu za humanitarnu pomoć u ulici Oslobođilaca Sarajeva, a potom još dve na obližnju improvizovanu pijacu. Tada je poginulo osmoro, a ranjeno najmanje 18 građana Sarajeva. Suprotno tužiočevim dokazima o odgovornosti srpske strane, svedokinja tvrdi da su bosanski istražitelji za celih 60 stepeni pogrešili pri određivanju pravca severa i, u skladu sa tim, došli do pogrešnih zaključaka. Po njenoj analizi, granata je ispaljena sa položaja Armije BiH.

Zatim se raspravljalo o udaru na Buvlju pijacu na Baščaršiji 22. decembra 1994. godine, kada su dve osobe ubijene a sedam ranjeno. I u tom slučaju istraga bosanske policije je, po svedokinji, manjkava jer su "tragovi na terenu u neskladu sa navodno korišćenim oružjem". Njen zaključak je da se radi o "insceniranom incidentu", jer po njoj sve ukazuje da na pijacu "nije pao nikakav projektil".

Kada je u pitanju istraga bosanske strane o napadu na red za vodu u školi "Simon Bolivar" na Dobrinji 18. juna 1995, svedokinja kaže da je naišla na "neverovatnu količinu nedoslednosti i netačnosti". Oспорavajući odgovornost Mladićeve vojske za granatiranje civila u Livanjskoj ulici u Sarajevu od 8. novembra 1994, Zorica Subotić podseća da je Unproforu zabranjeno da istog dana izvrši uviđaj. U tome su uspeli tek sutradan i zaključili, kaže, da je za napad odgovorna Armija BiH.

Osim napada na Dobrinju o kojem se raspravljalo na početku današnjeg zasedanja, ostali pomenuti incidenti nisu u optužnici protiv Mladića ali je tužilac o njima izvodio određene dokaze pa je odbrana našla za shodno da odgovori. Tako je današnje zasedanje prošlo u znaku svojevrsnog "zagrevanja" za ključne tvrdnje veštaka odbrane za balistiku koji se odnose na dva artiljerijska napada na sarajevsku tržnicu Markale. O tome će, po najavi branioca Branka Lukića, biti reči sutra.

2015-09-29

HAG/DEN HAAG

MARKALE POD LUPOM MLADIĆEVE EKSPERTKINJE

Veštak za balistiku Zorica Subotić negira odgovornost vojske Ratka Mladića za prvi napad na tržnicu Markale 5. februara 1994. godine i zaključuje da granata uopšte nije doletela iz vazduha već je postavljena na tlo, dobro sakrivena i sa zemlje aktivirana.

◀ Zorica Subotić, svedok odbrane Ratka Mladića

Ključni deo negiranja odgovornosti Ratka Mladića i njegove vojske za artiljerijski teror nad građanima Sarajeva tokom četvorogodišnje opsade grada zauzima teza odbrane o napadima na tržnicu Markale. Prvi se odigrao 5. februara 1994. kada je ubijeno 66 a ranjeno više od 140 ljudi, a drugi 28. avgusta 1995. godine u kojem je poginulo 43 građana Sarajeva a ranjeno njih 75. Nijedna od dve ubitačne granate, po odbrani, nije ispaljena sa položaja vojske bosanskih Srba, a tu tezu danas je nastojala da potkrepi Mladićeva veštakinja za balistiku Zorica Subotić.

Svedočeci o prvom napadu na Markale, ona je rekla da je broj poginulih i ranjenih "zapanjujuće velik" i u "strašnom

neskladu" sa vatrenom moći granate od 120mm, kao i da je skoro nemoguće da se u oba napada eksplozija desila baš na delu Markala gde je u tom trenutku bilo najviše ljudi. Poseban deo njene analize odnosi se na "vrlo neprofesionalnu i netačnu" istragu bosanske strane.

Njoj je čudno da niko iz istražnog tima nije primetio da oko mesta udara granate postoji "gomila nekog materijala" što, kako smatra, ne bi bilo moguće jer bi udarni talas sve u blizini morao "počistiti". Osim toga, bosanski istražitelji su, po svedokinjinoj analizi, upadni ugao određivali "nepostojećom balističkom metodom", a povrhu toga nisu pokušali da odrede minimalni ugao pod kojim je granata doletela. To je, objašnjava, bilo važno za zaključak da li je mina tokom leta mogla izbeći prepreke, odnosno okolne objekte i krovove tezgi na pijaci.

Tokom ekspertske analize svedokinja je primetila da položaj stabilizatora koji se vidi na snimcima načinjenim tokom bosanske istrage nije identičan onom koji se nalazi u dokaznim predmetima Tribunala. Stabilizator granate je potom donet u sudnicu, a sudije su utvrdile da se njegov središnji deo – uz pomoć hemijske olovke – može odšrafiti i pomerati. Svedokinja, međutim, tvrdi da je to "tehnički nemoguće" i da ga ona tokom rada u predmetu Radovana Karadžića nije mogla pomeriti, što je za odbranu signal da je neko u međuvremenu manipulirao veoma važnim dokazom. Pored svega navedenog, na ostacima granate se, tvrdi svedokinja, "ne vide tragovi prodiranja" u asfalt već samo nešto što liči na oštećenje naneto turpijom.

Zbog svega navedenog, zaključak Mladićeve ekspertkinje je da granata koja je 5. februara 1994. godine eksplodirala na Markalama uopšte nije na to mesto doletela, već je postavljena na pijacu i sa zemlje aktivirana "električnim putem ili pomoću trotilskog metka". Predsedavajući sudija je pitao kako je moguće da ljudi na pijaci nisu uočili granatu i njeno postavljanje, odnosno da li smatra da su radnici na tezgama i posetioci tržnice čekali da ona eksplodira iako

su videli da je tu. "To se postavi na nekakav stalak, stavi se kutija odozgo, to je pijaca zaboga, to postaje da biva nevidljivo", objasnila je svedokinja.

Pred kraj današnjeg zasedanja ona je počela da iznosi zamerke na teze optužbe i zaključke istrage o odgovornosti Mladićeve vojske za drugu eksploziju na Markalama, 28. avgusta 1995.

2015-09-30

HAG/DEN HAAG

PRECIZNE "KRMAČE" I INSCENIRANE MARKALE

Sugerišući da je drugi napad na tržnicu Markale insceniran, ekspertkinja Mladićeve odbrane za balistiku Zorica Subotić tvrdi da je najmanje jedan leš tamo "odnekud donet". S druge strane, ne poriče da je vojska bosanskih Srba na Sarajevo ispaljivala modifikovane avio bombe, poznate kao "krmače", ali nasuprot optužbi tvrdi da su te bombe bile "izuzetno precizne".

◀ Zorica Subotić, svjedok odbrane Ratka Mladića

Baš kao i u slučaju prvog napada na sarajevsku tržnicu Markale 5. februara 1994. godine kada je ubijeno 66, a ranjeno 140 ljudi, veštakinja odbrane za balistiku Zorica Subotić tvrdi da je i u drugom napadu na istu lokaciju 28. avgusta 1995. godine stradao preveliki broj ljudi u odnosu na razornu moć granate od 120 milimetara. Tada su, podsetimo, smrtno stradale 43 osobe, a 75 je ranjeno. Osim toga, istraga bosanske strane je, po njoj, ovog puta bila još "netačnija i nekonzistentnija" nego u februaru 1994. godine.

Svedokinji je naročito sumnjiva scena sa video zapisa o drugom udaru na Markale u kojoj mrtav ili teško ranjen čovek leži savijen na ogradni kod ulaza u pijacu. Tvrdi da

on na taj način nije mogao biti odbačen udarom granate i dodaje da ga uopšte nije mogla pronaći na popisu žrtava napada na tržnicu. Predsedavajući sudija Ori/Orie je potom pitao da li joj je poznat identitet tog čoveka, a kada je dogovorila odrečno, siglo je novo pitanje – kako je uopšte moguće utvrditi da li je na popisu žrtava ako se ne zna o kome se radi? Svedokinja kaže da njega ili osobu sličnu njemu nije videla u fotodokumentaciji o žrtvama Markala 2.

S obzirom na sve navedeno, ona zaključuje da je taj čovek "odnekud donet", čime potkrepljuje tezu o insceniranom incidentu. Na pitanje predsedavajućeg kako to zna, rekla je da zaključuje po vrlo maloj mrlji krvi ispod ruke ubijenog, ali i položaju tela na ogradni. Smatra, naime, da je morao biti pogođen sa rukama podignutim visoko u vazduh da bi baš na taj način bio odbačen na ogradu.

U nastavku glavnog ispitivanja govorilo se o modifikovanim avio bombama, poznatim kao "krmače", po tužiocu vrlo nepreciznom oružju koje se poslednje godine rata koristilo u napadima na Sarajevo. Komentarišući nekoliko incidenata u kojima su stradali civili, svedokinja se saglasila da su avio bombe ispaljivane sa srpskih položaja, ali tvrdi da su zapravo bile "izuzetno precizne". Nastojala je da dokaže da su prilikom svakog udara na civilne zgrade u Sarajevu bile usmerene na neki od obližnjih navodnih vojnih ciljeva, poput komandi jedinica Armije BiH ili fabrika oružja i municije, ali da su uvek zamalo promašile pa su slučajno stradali civili.

Budući da je zagovarajući preciznost "krmača" pomenula tablice gađanja, sudsko veće se zainteresovalo za tu temu. Ispostavilo se da su tablice za modifikovane avio bombe sačinjene tek 2001. godine, ali svedokinja tvrdi da ih je videla i pre nego što su one počele da se koriste. Dogodilo se to, tvrdi, na vojnom poligonu u Nikincima u Srbiji u prisustvu inženjera iz sarajevske fabrike "Pretis" gde su bombe pravljene, ali se njihovih imena ne seća. Tablice nakon toga nije videla i ne zna gde bi se mogle pronaći, jer zapravo smatra da više ni ne postoje. Zna samo da su prilikom testiranja u Nikincima avio bombe pokazale "izuzetnu preciznost".

Sutra je šesti dan iskaza ekspertkinje za balistiku Mladićeve odbrane.

2015-10-01

HAG/DEN HAAG

TUŽILAC UKAŽUJE NA GREŠKE U IZVEŠTAJU VEŠTAKA ODBRANE

Na početku unakrsnog ispitivanja Mladićeve svedokinje Zorice Subotić tužilac ukazivao na greške u njenim ekspertskim izveštajima u kojima negira odgovornost vojske bosanskih Srba za napade na sarajevske civile tokom četvorogodišnje opsade. Optuženi opomenut zbog neprimerenog ponašanja.

Prvog dana unakrsnog ispitivanja, ujedno i šestog dana svedočenja ekspertkinje odbrane za balistiku Zorice Subotić, tužilac Veber/Weber je najviše vremena potrošio za iznošenje opštih primedbi na tri njena izveštaja u kojima negira odgovornost vojske bosanskih Srba kojom je komandovao optuženi Ratko Mladić za artiljerijski teror nad građanima Sarajeva. Sugerisao je da je na osnovu pogrešnih premisa došla do zaključaka koji su u suprotnosti sa dokazima optužbe o granatiranju Sarajeva tokom četvorogodišnje ratne opsade, pre svega onih do kojih su došli bosanski istražni timovi.

Optužba, pre svega, sugeriše da su nalazi policijskih istražitelja koji su uviđaje pravili neposredno nakon artiljerijskih udara validniji nego zaključci do kojih su došli svedokinja i njeni saradnici na osnovu ratne foto i video dokumentacije i posete Sarajevu 2010. godine. Ona odgovara da je to "sve što su imali" i ne slaže se da nije bilo moguće doći do valjanih zaključaka.

U prvom izveštaju o granatiranju Zorica Subotić je zaključila da granata koja je 27. maja 1992. godine ubila 26 i ranila 108 ljudi u redu za hleb u ulici Vase Miskina nije ispaljena sa položaja vojske bosanskih Srba udaljenih 1.700 do 1.800 metara, već sa razdaljine od stotinak metara, što znači da je odgovorna Armija BiH. Optužba, međutim, smatra da je svedokinja do takvog zaključka došla jer je na pogrešan način, ne uzimajući u obzir nadmorsku visinu Trebevića gde su bili srpski položaji, koristila tablice gađanja. Ona je primedbe odbacila. Tužilac je predočio i presretnuti razgovor između komandanta Četvrtog korpusa JNA u Sarajevu Milosava Gagovića i izvesnog pukovnika Čađe od 27. maja 1992. godine u kojem se kaže da je sa Trebevića ispaljena granata i ubila pet ljudi kod Ekonomskog fakulteta, gde je Miskinova ulica. Svedokinja je rekla da taj izvor nije imala pri izradi izveštaja.

Suprotstavljajući se tezi optužbe o velikoj nepreciznosti modifikovanih avio bombi koje je Mladićeva vojska poslednje ratne godine koristila pri napadima na Sarajevo, ona je rekla da je, njihova preciznost "na nivou svih sistema raketne artiljerije". Tvrdnju je potkrepila navodom da su pre početka upotrebe sačinjene tablice gađanja, a da je nova verzija tablica napravljena 2001. godine na Vojno-tehničkom institutu u Beogradu gde je bila zaposlena. Tužilac, međutim, ukazuje da je Mirjana Anđelković Lukić – koja je radila na istom institutu i saradivala sa Zoricom Subotić na izradi ekspertskih izveštaja – svedočeci u odbranu Radovana Karadžića rekla da nikakve tablice gađanja za avio bombe na institutu nisu izrađene. A da jesu, ona bi za njih znala. Ekspertkinja Mladićeve odbrane nije želela da porekne reči svoje kolegice, ali ni da odustane od svoje, sasvim suprotne, tvrdnje.

Na samom kraju današnjeg zasedanja Mladić je naglas negodovao zbog, kako je objasnio branilac Stojanović, odbijanja sekretara da mu odobri posetu "ratnih drugova" koji su "iz daleka došli da ga vide". Predsedavajući sudija Ori/Orie je odgovorio da odbrana vrlo dobro zna kako se na odluku sekretara može žaliti i oštro ukorio optuženog zbog glasnog govora u sudnici i komuniciranja sa posetiocima galerije za publiku. "Vaše ponašanje je u suprotnosti od onoga što se od vas očekuje", upozorio je sudija. Suđenje se nastavlja u ponedeljak.

2015-10-05

HAG/DEN HAAG

MENJANJE DOKAZA ILI "KOMPLETNA SLIKA" O NAPADIMA NA SARAJEVO?

U unakrsnom ispitivanju tužilac ukazivao da je ekspertkinja odbrane za balistiku, Zorica Subotić, dokaze koji su izvedeni na suđenju Ratku Mladiću menjala, prećutkivala ili prilagođavala potrebi da ospori odgovornost vojske bosanskih Srba za artiljerijske napade na sarajevske civile, a ona odgovara da je iznela sve informacije sa ciljem da veće upozna sa "kompletnom slikom".

◀ Zorica Subotić, svjedok odbrane Ratka Mladića

U tri ekspertskih izveštaja i iskazu na suđenju Ratku Mladiću veštakinja odbrane za balistiku Zorica Subotić je nastojala da ubedi sudije u nevinost vojske kojom je komandovao optuženi za artiljerijske napade na civile u Sarajevu tokom četvorogodišnje opsade. Sugerisala je da se radilo o insceniranim incidentima, podmetnutim bombama, žrtvama koje su odnekud donete ili, ako su granate zaista ispaljene, da su došle sa položaja Armije BiH. Tužilac je u unakrsnom ispitivanju nastojao da ospori njene ključne primedbe i sugestije.

Sugerisao je da je svedokinja dokaze prilagođavala potrebi da ospori navode optužnice o odgovornosti vojske bosanskih Srba za granatiranje Sarajeva i da je u

tu svrhu čak namerno menjala ili prećutkivala nalaze istražnih timova bosanske policije i Unprofora. Primera radi, u nekim situacijama je navodila da je pravac severa na skicama istražnih timova pogrešno označen, pa je, po njoj, zbog toga pogrešno utvrđeno mesto ispaljenja na srpskim položajima. Tužilac, s druge strane, ukazuje da pravac doleta uopšte nije utvrđivan putem pomenutih skica, već na osnovu uvida u kratere granata.

Budući da je u izveštajima i iskazu procenjivala verodostojnost svedoka optužbe, predsedavajući sudija Ori/Orie je podsetio da je to posao Pretresnog veća a ne veštaka koji daju iskaze na poziv strana. Uloga veštaka je da se bave

samo onim za šta su stručni, u slučaju Zorice Subotić balistikom vatrenog i hladnog oružja, te da dokaze prezentovane tokom suđenja koriste samo u tu svrhu.

Ispitujući o incidentu u kojem je u redu za vodu na Dobrinji 12. jula 1993. godine ubijeno 13 a ranjeno 14 građana Sarajeva, optužba ukazuje da je ekspertkinja u isto vreme tvrdila da je granatu ispalila Armija BiH, kao i da se komanda jedne od njenih jedinica nalazila u blizini. Tužilac je pitao da li tako postavljeni dokazi sugerišu da je bosanska strana gađala svoju komandu ili je svedokinja naprosto želela da, ako se dokaže da je granata ispaljena sa srpskih položaja, napravi "odstupnicu" za svoju tezu navodeći da je gađan legitimni vojni cilj. Ona odgovara da nije želela ništa da sugeriše već samo da je iznese sve informacije koje ima i tako predstavi "kompletnu sliku".

Na dan napada na Dobrinju 12. jula 1993. godine komandant Sarajevsko-romanijskog korpusa Stanislav Galić, pred Tribunalom osuđen na doživotnu kaznu zatvora, izdao je naređenje da se neprijatelju koji je "u rasulu" nanesu "što veći gubici" u sklopu operacije "Lukavac 93". Granatiranje reda za vodu, smatra tužilac, počinila je vojska bosanskih Srba u sklopu pomenute operacije, a svedokinja sugestiju odbacuje kao paušalnu.

Iskaz Zorice Subotić nastavlja se sutra.

2015-10-06

HAG/DEN HAAG

EKSPERTSKE TEORIJE ZAVERE O MARKALAMA

Testirajući teoriju zavere po kojoj su eksplozije na Markalama podmetnute a leševi odnekud doneti, tužilac sugerisao da je u tom slučaju zaveru morao podržati veliki broj ljudi – od bosanskih i UN istražitelja, preko civila koji su se zatekli na tržnici do TV ekipe koja je snimala tragediju. Ekspertkinja Mladićeve odbrane Zorica Subotić odbija da bilo koga optuži da je bio umešan, ali ostaje pri tvrdnji da je postojala zavera.

U današnjem unakrsnom ispitivanju veštaka optužbe za balistiku Zorice Subotić tužilac je osporavao njenu tezu o navodno insceniranim incidentima na tržnici Markale 4. februara 1994. i 28. avgusta 1995. godine. Suprotno navodima optužnice protiv Ratka Mladića da su granate ispaljene sa srpskih položaja, ona je tvrdila da su mine podmetnute i sa zemlje detonirane, kao i da je veliki broj leševa tamo donet sa drugog mesta. Po optužbi, radi se o "teoriji zavere" koju nije teško razotkriti i osporiti.

Ispitujući o prvoj eksploziji na tržnici Markale u kojoj je poginulo 66 a ranjeno više od 140 ljudi, tužilac Veber/Weber je ukazao da se na video snimcima nakon eksplozije vide mrtvi i povređeni ljudi i pitao svedokinju da li je krv pored njih "prava". Ona odgovara da u ekspertskom izveštaju nije dovela u pitanje da se zaista radi o krvi.

Tokom današnjeg ispitivanja Mladićeva ekspertkinja je praktično primorana da do detalja iznese svoje viđenje prve eksplozije na Markalama. Po njoj, incident se odigrao na sledeći način – sa granate od 120 milimetara je skinut stabilizator i veštački ukopan u zemlju, a telo mine stavljeno je na postolje, sakriveno i sa zemlje aktivirano.

Ako se zaista radilo o zaveri u tome su, sugeriše tužilac, morali učestvovati brojni akteri – članovi istražnih timova bosanske policije i Unprofora, zatim brojni civili koji su kasnije svedočili o incidentu, zatim TV ekipa koja je događaj snimila i niz drugih institucija i pojedinaca. Ekspertkinja, međutim, kaže da ne želi ni u koga da upire prstom, odnosno da ne smatra da su pomenuta lica učestvovala u zaveri. "Ali ako u njoj niko nije učestvovao, onda zavera ni ne postoji", primetio je predsedavajući sudija Ori/Orie, a svedokinja uzvraća da to "nije tačno".

U tom slučaju, nastavio je tužilac, morao je postojati visokoorganizovan diverzantski tim koji je dobro isplanirao i sproveo komplikovanu akciju sa ciljem da se bosanski i istražitelji UN navedu na krivi trag o odgovornosti Mladićeve vojske. Diverzanti su, sugeriše optužba, morali sprovesti tajnu akciju u kojoj bi neprimećeni nasred pijace podmetnuli granatu, izbušili asfalt i u njega položili stabilizator granate na dubinu i pod uglom koji odgovara ispaljenju sa srpskih položaja, pored toga podmetnuti još jednu eksplozivnu napravu, približno u isto vreme ih detonirati i, konačno, usred haosa koji je nastao sa tajne lokacije dopremiti leševe vojnika presvučenih u civile i to ne sa bilo kakvim povredama već od minobacačkih udara. "Najverovatnije je bilo tako", odgovara svedokinja.

"Verovatniji scenario", smatra optužba, je onaj koji na osnovu pregleda mesta udara, merenja dubine do koje se zabio stabilizator i drugih pokazatelja iz izveštaja bosanskog i UN istražnog tima ukazuje da je granata ispaljena sa položaja vojske bosanskih Srba. Po Zorici Subotić, to je "apsolutno nemoguće". Nije je pokolebala ni činjenica da je svedok odbrane Radovana Karadžića – britanski stručnjak Derek Olsop/Allsop – odbacio sve teorije zavere o Markalama: onu po kojoj je granata bačena sa zgrade, zatim da je reč o statičkoj eksploziji ili da je ukopana ispod asfalta. Svedokinja se slaže sa Olsopom, ali kaže da nije razmotrio navode njene teorije – da je se radi o statičkoj eksploziji, a da je samo stabilizator prethodno ukopan u asfalt.

Druga eksplozija na Markalama u kojoj je poginulo 43 a ranjeno 75 građana Sarajeva takođe je, po Zorici Subotić, rezultat zavere. Granata je u toj situaciji aktivirana statički ili je, kako navodi u izveštaju, "na neki drugi način stigla do ulaza na pijacu". Upitana da objasni koji bi to drugi način bio, rekla je da su "sve opcije moguće", a jedna od mogućih "ideja" je da je bačena sa krova ili prozora obližnje zgrade. Tužilac se ponovo pozvao na Oslopa koji je utvrdio da je u prvom, a samim tim i u drugom incidentu, nemoguće bilo sa zgrade baciti granatu tešku 12,5 kilograma do mesta udara udaljenog više od 10 metara. On je, odgovara ekspertkinja, mislio da jedan čovek to nije mogao učiniti, ali nije razmotrio da je to učinjeno pomagalima.

Pred kraj današnjeg zasedanja počeo je deo unakrsnog ispitivanja o modifikovanim avio bombama. Iskaz Zorice Subotić se nastavlja, možda i završava, sutra.

2015-10-07

HAG/DEN HAAG

O (NE)PRECIZNOSTI SARAJEVSKIH “KRMAČA”

Ekspertkinja Mladićeve odbrane za balistiku Zorica Subotić tvrdi da su modifikovane avio bombe koje je koristila vojska bosanskih Srba u napadima na Sarajevo posedovale preciznost svakog drugog artiljerijskog sistema, a tužilac ukazuje da se radilo o izuzetno nepreciznom i vrlo razornom oružju.

◀ Zorica Subotić, svjedok odbrane Ratka Mladića

Tužilac u predmetu Ratka Mladića tvrdi da je teror koji je nad građanima Sarajeva sproveden artiljerijom i snajperima sa srpskih položaja dodatno pojačan i “obogaćen” tokom poslednje ratne godine upotrebom modifikovanih avio bombi, poznatih i kao “krmače”. Veštakinja odbrane za balistiku Zorica Subotić ne spori da je takvo oružje vojska bosanskih Srba imala u arsenalu, ali se suprotstavlja tezi optužbe da se radilo o bombama velike razorne moći i u isto vreme veoma male preciznosti.

Modifikovane avio bombe su, smatra svedokinja, bile na nivou preciznosti svakog drugog artiljerijskog sistema. U ekspertskom izveštaju je navela da su tokom napada na

Sarajevo korišćene za udare na legitimne vojne ciljeve u gradu – na primer komande raznih jedinica Armije BiH – a da se dešavalo da ponekad promaše i “slučajno” ubiju civile. Promašaji su, po njoj, iznosili od nekoliko desetina do dve stotine metara, sem u slučaju napada na ulicu Čobanija kada je cilj promašen za čitavih 480 metara. Tužilac sugerše da su granate, zbog svoje konstrukcije, mogle da omaše metu bar za 250 metara na svaku stranu, a svedokinja smatra da je margina greške bila 200 metara.

Modifikovane avio bombe proizvodila je sarajevska fabrika “Pretis” koja je tokom rata bila u rukama bosanskih Srba. Sastavljane su tako što su na bombe predviđene za izbacivanje iz aviona prikačene rakete “Grad” i onda ispaljivane sa posebno dizajniranih lansera. Na avio bombe od 100 kilograma montirane su po tri, a na bombe od 250 kilograma tri do četiri rakete.

Do sada ni na jednom haškom suđenju u svrhu dokazivanja njihove preciznosti nisu predložene tablice gađanja za to inovativno artiljerijsko sredstvo. Zorica Subotić tvrdi da je tablice “držala u ruci” još za vreme rata, ali da ih od tada nije videla niti zna gde bi se one mogle pronaći. Kaže, međutim, da su nove tablice izrađene 2001. godine i da se nalaze na Vojno-tehničkom institutu u Beogradu gde je bila zaposlena. Reč je, objašnjava, o tablicama koje se “manje-više” odnose na “tehnički isto oružje”.

Pred kraj današnjeg, inače devetog dana iskaza Zorice Subotić počelo je dodatno ispitivanje od strane odbrane, a završetak njenog svedočenja očekuje se sutra.

2015-10-08

HAG/DEN HAAG

KRAJ MARATONSKOG ISKAZA MLADIĆEVE VEŠTAKINJE

Desetodnevno svedočenje veštakinje za balistiku Zorice Subotić o artiljerijskim napadima na građane Sarajeva danas okončano, a na suđenju Ratku Mladiću sledi pauza do 19. oktobra. Krajem meseca predstoji iskaz još jednog veštaka za balistiku, Mileta Poparića, koji je na suđenju Karadžiću osporavao odgovornost srpskih snaga za snajperske napade na sarajevske civile.

Svedočenje Zorice Subotić na suđenju Ratku Mladiću, koje je trajalo punih deset dana i proteglo se na tri radne sedmice, okončano je danas dodatnim pitanjima odbrane i optužbe. Ona je u Hag pozvana u svojstvu veštaka odbrane za balistiku sa namerom da opovrgne tužiočevu tezu po kojoj je namerno artiljerijsko ciljanje civilnih delova Sarajeva predstavljalo bitnu komponentu terora nad tim gradom od strane vojske bosanskih Srba tokom četvorogodišnje opsade. U istoj ulozi ranije se pojavila i na suđenju Radovanu Karadžiću.

Svedokinja je kritiku tužiočevih navoda iznela u tri ekspertska izveštaja – prvi se bavi minobacačkim napadima na civilne mete u Sarajevu, drugi je posvećen napadima na tržnicu Markale od 5. februara 1994. i 28. avgusta 1995. godine, a u trećem se analiziraju napadi modifikovanim avio bombama i zagovara njihova preciznost, nasuprot tužiočeve tvrdnje o izuzetno nepreciznom i razornom oružju. Sažet u jednu rečenicu, konačan zaključak njene analize je sledeći – vojska bosanskih Srba nije gađala civilne već vojne ciljeve u gradu, a vrlo često se dešavalo da su incidenti – poput obe eksplozije na Markalama – podmetnuti i inscenirani.

Tužilac je u unakrsnom ispitivanju između ostalog sugerisao da je svedokinja do zaključaka došla na osnovu pogrešnih

premissa, odnosno da je dokaze iz istrage i izjave svedoka interpretirala na pogrešan način. Taj deo njenog iskaza danas je pokušao da "popravi" branilac Branko Lukić ukazujući na konkretne informacije iz dokumenata i svedočenja na koja se pozivala. Pored toga, ona je danas ukazala na greške koje su prilikom istrage artiljerijskih incidenata u gradu pravili timovi bosanske policije.

Komentarišući prvi napad na tržnicu Markale u februaru 1994. svedokinja je rekla da je, prema podacima koji su izneti na suđenju, radar Unprofora morao registrovati granatu ako je ona doletela sa srpskih položaja. Činjenica da se to nije desilo uklapa se u njenu u teoriju o tome da je granata podmetnuta i aktivirana sa zemlje. Danas, međutim, nije umela da odgovori na pitanje kako je radar tačno bio postavljen i da li je zaista morao zabeležiti let granate.

Optužba tvrdi da je pored artiljerijskih udara teror nad građanima Sarajeva vršen i upotrebom snajpera. Odgovornost Mladićeve vojske za taj segment terora negira u svojim izveštajima još jedan ekspert za balistiku – Mile Poparić, koji će se u sudnici pojaviti krajem oktobra.

2015-10-19

HAG/DEN HAAG

ZAJEDNIČKI CILJ – SJEDINJENA SRPSKA DRŽAVA?

Svedočeci u odbranu Ratka Mladića, bivši šef tajne službe bosanskih Srba Dragan Kijac odbio da se složi sa tezom da je zajednički cilj rukovodstava Srbije, RS i RSK bio stvaranje zajedničke države, pa mu je u tu svrhu predloženo više dokaza, uključujući video snimak na kojem optuženi kaže da se borba vodi sa ciljem da "svi Srbi žive u jednoj državi".

◀ Dragan Kijac, svjedok odbrane Ratka Mladića

Nakon jednonedeljne pauze, dokazni postupak odbrane Ratka Mladića nastavljen je iskazom Dragana Kijca, ratnog načelnika Resora državne bezbednosti MUP Republike Srpske. Kada je 2013. godine svedočio u odbranu Radovana Karadžića, za njega je tražen "slobodan prolaz", odnosno garancije da tokom putovanja iz Beograda i boravka u Hagu neće biti uhapšen po mogućoj optužnici iz BiH za ratne zločine. Nije saopšteno da li je isto tražio i dobio i ovog puta.

U kratkom glavnom ispitivanju govorio je o grupama "Tajfun" i "Miloš" koje su funkcionisale kao obaveštajne jedinice bosanske policije – prva je podatke dostavljala predsedniku Karadžiću, a druga Državnoj bezbednosti

Srbije. Kada su pomenute grupe počele da rade na svoju ruku, rasformirane su. Do kraja unakrsnog ispitivanja svedok je poricao verodostojnost određenog broja dokumenata koje je optužba uvela u dokaze kao obaveštajne izveštaje bosanskih Srba.

Odgovarajući na pitanje branioca Lukića o saradnji Republike Srbije i Republike Srpske tokom rata, Kijac je rekao da je na političkom planu bilo uspona i padova, ali da su službe svoj posao "radile profesionalno". Tužilac Traldi je u unakrsnom ispitivanju ukazivao da je vojna, policijska i politička saradnja trajala neprestano i to sa ciljem ujedinjenja delova BiH (Republika Srpska) i Hrvatske (Republika Srpska Krajina) sa Srbijom.

Prvo je predložio fotografiju, koja je po svedoku sačinjena 1995. godine u Bijeljini, na kojoj je zabeležen susret policijsko-političkih zvaničnika tri entiteta. Na kauču sede policijski funkcioner Republike Srpske Stojan Župljanin i predsednik tamošnje skupštine Momčilo Krajišnik, šefovi Državne bezbednosti Srbije Jovica Stanišić i Franko Simatović i predsednik krajinskih Srba Milan Martić, a iznad njih stoji Kijac. Upitan da li su svi ti ljudi imali isti cilj u ratu, svedok je odgovorio da on na to teško može da odgovori.

Tezu da su rukovodstva tri entiteta delila isti cilj – ujedinjenje u jednu srpsku državu – tužilac je potkrepio sa nekoliko dokaza. Prvi je pismo Jovice Stanišića ministarstvu policije Srbije od 5. jula 1994. godine u kojem govori da počinje "odlučujuća faza borbe za ostvarenje zajedničkih ciljeva svih srpskih zemalja". Zatim je predložena novogodišnja čestitka Milana Martića Radovanu Karadžiću u kojoj kaže da je prethodna 1994. godina okarakterisana "naporima da se postigne stvaranje ujedinjene srpske države". U nastavku ispitivanja, optužba je u dokaze uvela i video snimak u kojem Ratko Mladić u razgovoru sa Karadžićem i Koljevićem navodi da je cilj "da svi Srbi budu u jednoj državi". Kijac ne poriče da su najviši srpski rukovodioci davali takve izjave tokom rata, ali napominje da on ne može reći šta je njima zaista "bilo u glavi".

Pred kraj današnjeg zasedanja razgovaralo se o Željku Ražnatoviću Arkanu. Upitan da li se radilo o poznatom kriminalcu, svedok je rekao da bi ga pre nazvao "bezbednosno interesantnim licem", a tužilac je predložio snimak francuske televizije na kojem Arkan kaže da "više nema zarobljavanja" već će on i njegovi ljudi "ubijati svakog fašističkog vojnika koga uhvate". Nasuprot tezi optužbe da je Arkan u Bijeljini i Zvorniku pozvao Biljana Plavšić, svedok tvrdi da je on po dolasku u BiH imao kontakt sa Fikretom Abdićem i drugim predstavnicima republičkog predsedništva. Tužilac je predložio izvod iz Mladićevo ratnog dnevnika u kojem se u unosu za 22. septembar 1995. godine navodi

da je na sastanku, u prisustvu Kijca, general Manojlo Milovanović naveo da je 300 "arkanovaca" priključeno MUP Republike Srpske. Svedok tvrdi da to nije bilo u njegovoj nadležnosti, baš kao što prvi put čuje da je Radovan Karadžić 30. maja 1996. godine odlikovao Željka Ražnatovića.

Sutra će odbrana ispitati novog svedoka, a iskaz Kijca će biti nastavljen prekosutra.

2015-10-20

HAG/DEN HAAG

SRBI "VRLO VEROVATNO" NISU PUCALI NA MARKALE

Bivši britanski oficir u sastavu Unprofora na suđenju Ratku Mladiću rekao da su se nakon prvog udara na Markale 5. februara 1994. godine "vrtele" različite informacije na osnovu kojih je zaključio da vojska bosanskih Srba "vrlo verovatno" nije odgovorna za masakr.

◀ Ratko Mladić u sudnici Tribunala

Tvrdnje bivšeg pripadnika Unprofora u Sarajevu koji na poziv odbrane Ratka Mladića svedoči pod pseudonimom GRM-097, merama zaštite lika i izmene glasa, uklapaju se u tezu po kojoj za artiljerijske i snajperske napade na građane Sarajeva nije odgovorna vojska bosanskih Srba pod komandom optuženog već "muslimanska strana". Oni su, rekao je svedok, "bili skloni" napadima na sopstveni narod, sve sa ciljem da se izazove međunarodna intervencija protiv Srba.

Glavna tema svedokove izjave timu odbrane i iskaza – makar manjeg dela koji je bio otvoren za javnost – čine tvrdnje o navodnom samogranatiranju tržnice Markale od strane "muslimanskih snaga". Rekao je da je nakon

5. februara 1994. kada je u eksploziji granate, po optužnici, ubijeno 66 a ranjeno bar 140 ljudi na sarajevskoj tržnici, čuo da se za napad optužuju Srbi. Ali da su ubrzo u Unprofor počele da pristižu informacije koje su bacale sumnju na takvu pretpostavku.

Mnogo informacija se, kako je rekao, "vrtele u to vreme": od toga da je granata detonirana sa zemlje, bačena sa zgrade ili ispaljena sa teritorije pod kontrolom Armije BiH. Njemu je najbliža poslednja jer smatra da je zbog blizine i visine zgrada oko pijace, projektil morao imati visoku putanju, što sugeriše da je ispaljen sa male udaljenosti, odnosno sa dela grada pod bosanskom kontrolom. Čuo je da je za masakr odgovorna grupa mudžahedina iz grada, mada priznaje da nikad nijednog takvog vojnika nije video u Sarajevu. Sve u svemu, zaključio je da srpska vojska "vrlo verovatno" nije odgovorna za prvi udar na Markale.

Osim "samogranatiranja", bosanska strana je, smatra svedok, pokušavala da iznudi međunarodnu intervenciju i tako što je otvarala vatru na srpske položaje iz blizine civilnih zgrada poput bolnica i škola, sa namerom da Srbi odgovore na vatru od koje bi stradali sarajevski građani. Tako je u proleće 1995. godine isposlovana intervencija NATO protiv Mladićeve vojske, nakon čega su Srbi pripadnike Unprofora uzeli za taoce, odnosno ratne zarobljenike, jer su ih tretirali kao neprijateljske vojnike. Prema taocima se, naglašava svedok, "dobro postupalo".

Bivši britanski Unproforac iskaz nastavlja sutra.

2015-10-21

HAG/DEN HAAG

"GOVORKANJA" O SREBRENIČKOM GENOCIDU

Bivši šef tajne službe bosanskih Srba Dragan Kijac tvrdio da je za vreme masovnih egzekucija zarobljenih Srebreničana bio na svadbi u Crnoj Gori i da je za zločin čuo tek 2000. godine, a onda priznao da se još 1996. "govorkalo" o streljanjima muslimanskih muškaraca i dečaka, što se u optužnici protiv Ratka Mladića karakteriše kao genocid.

U prvom delu današnjeg zasedanja na suđenju Ratku Mladiću okončan je iskaz zaštićenog svedoka odbrane – bivšeg pripadnika britanskog Unprofora u Sarajevu koji svedoči uz pune zaštitne mere i pod pseudonimom GRM-097. Najveći deo današnjeg svedočenja bio je zatvoren za javnost, ali se moglo čuti priznanje da nije stručan za analizu kratera granata i tablice gađanja za minobacače. Uprkos tome, u jučerašnjem glavnom ispitivanju je tvrdio da za prvi udar na tržnicu Markale 5. februara 1994. godine "vrlo verovatno" nisu odgovorni bosanski Srbi.

Nakon njega, na klupu za svedoke je vraćen Dragan Kijac, čiji je iskaz počeo u ponedeljak. On je tokom sukoba u BiH bio načelnik Resora državne bezbednosti MUP Republike Srpske, a nakon rata je dogurao do mesta ministra policije.

Odgovarajući na pitanja tužioca, trudio se da dokaže da blistava policijska karijera nije garant dobre informisanosti.

Za masovne egzekucije srebreničkih muškaraca i dečaka saznao je, tvrdi, tek 2000. godine. Tužilac mu je predočio članak iz britanskog Independenta od 17. jula 1995. godine pod naslovom "Tela se gomilaju u srebreničkom užasu" u kojem se piše o masovnim streljanjima uz pozivanje na snimak velikog broja leševa u Kravici. Reč je o snimku beogradskog novinara Zorana Petrovića Piroćanca emitovanom na televiziji Studio B. Objašnjavajući kako je njemu kao šefu tajne službe promakla informacija koja je stigla do 2.000 kilometara udaljenog Londona, Kijac je rekao da je od 14. do 16. jula 1995. godine bio na svadbi u Crnoj Gori, a da se Studio B emitovao samo u Beogradu. Inače, i Ratko Mladić se, kada su u pitanju optužbe za srebrenički genocid, brani sličnim alibijem – tvrdi da je od 14. do 17. jula bio kum na svadbi u Beogradu.

Tužilac sugerise da je Kijac, ako ne pre, za srebrenički masakr saznao početkom 1996. godine. U dokumentu sa njegovim potpisom iz tog perioda se, naime, navodi da su dva svedoka u Hagu dali izjave o tome da je vojska bosanskih Srba pucala u civile. "Govorkalo se, to ne sporim", odgovara svedok i dodaje da se radilo o "neproverenim informacijama".

Pored toga, tvrdi i da nije znao ni da je policijska jedinica "Škorpioni" iz Srbije raspoređena u reon Trnova, pa samim tim ni da su počinili zločin nad šest muslimanskih dečaka i to zabeležili video kamerom. Mada je tajna služba bosanskih Srba imala operativca u tom području, ništa o "Škorpionima" nije stiglo do njega. Znao je samo da je na terenu, pored vojske, prisutna policija bosanskih Srba.

Iskaz Dragana Kijca se nastavlja sutra.

2015-10-22

HAG/DEN HAAG

PREKID SVEDOČENJA DRAGANA KIJCA

Nakon dvočasovnog prekida zbog "nepredviđenih okolnosti" suđenje bivšem komandantu Glavnog štaba VRS nastavljeno raspravom o administrativnim pitanjima bez prisustva optuženog.

◀ Ratko Mladić u sudnici Tribunala

Suđenje Ratku Mladiću danas je prekinuto nakon samo desetak minuta zasedanja na kojem je, unakrsnim ispitivanjem od strane tužioca, bilo nastavljeno svedočenje Dragana Kijca bivšeg načelnika Resora državne bezbednosti MUP i ministra policije Republike Srpske.

Nakon svedokovog odgovora na prva dva tužiočeva pitanja, na zahtev Mladićeve odbrane prešlo se na takozvanu privatnu sednicu a sudnicu je, po nalogu sudija, napustio i svedok. Desetak minuta kasnije sednica je otvorena za javnost a predsedavajući sudija Ori/Orie je saopštio da se suđenje prekida zbog "nepredviđenih okolnosti" te da se ne zna da li će biti nastavljeno u toku

dana ili tek u ponedeljak 26. oktobra.

Dva sata kasnije zasedanje je ipak nastavljeno ali bez optuženog koji se odrekao prava da prisustvuje postupku. Predsedavajući sudija je obavestio prisutne na galeriji za publiku da se svedok danas neće vraćati u sudnicu te da će postupak biti nastavljen raspravom o administrativnim pitanjima.

2015-10-22

HAG/DEN HAAG

SMRT SVEDOKA MLADIĆEVE ODBRANE

Svedok odbrane Ratka Mladića, forenzički patolog Dušan Dunjić pronađen je mrtav u hotelskoj sobi, uoči početka svedočenja koje je trebalo da počne danas. U toku je istraga holandskih vlasti.

Dušan Dunjić, profesor sudske medicine iz Beograda čije je osmo svedočenje trebalo da počne danas u predmetu Ratka Mladića, pronađen je mrtav u hotelskoj sobi u Hagu, saopšteno je u Tribunalu.

Dunjićevo telo su pronašli službenik hotela i predstavnik Tribunala nakon čega je pozvana ekipa hitne pomoći koja je konstatovala smrt. U saopštenju se navodi da je u toku istraga holandskih vlasti.

Dunjić je do sada svedočio u nekoliko slučajeva pred Tribunalom. Kao ekspert tužilaštva se pojavio na tri suđenja za zločine počinjene na Kosovu 1998. i 1999. godine - u dva predmeta koji su se vodili protiv srpskih političkih, policijskih

i vojnih zvaničnika kao i u predmetu protiv lidera bivše OVK Ramuša Haradinaja, Idriza Balaja i Lahija Brahimaja. Dunjić je takođe svedočio na poziv odbrane Radovana Karadžića, Stanislava Galića, Dragoljuba Kunarca i Vujadina Popovića.

2015-10-26

HAG/DEN HAAG

DR. DUŠAN DUNJIĆ UMRO PRIRODNOM SMRĆU

Obdukcija koju su, u prisustvu kolege iz Srbije, izvršili holandski patolozi, pokazala da je nesuđeni svedok Mladićeve odbrane dr. Dušan Dunjić umro prirodnom smrću.

◀ [Dušan Dunjić svjedoči u Tribunalu na suđenju Radovanu Karadžiću](#)

Istraga holandskih vlasti i autopsija koju su, u prisustvu kolege iz Srbije, izvršili holandski patolozi, pokazali su da je dr. Dušan Dunjić prošle sedmice, u noći između srede i četvrtka, umro prirodnom smrću u svojoj hotelskoj sobi u Hagu - saopšteno je danas u Tribunalu. Drugi detalji o nalazima obdukcije nisu objavljeni.

Profesor sudske medicine iz Beograda dr. Dunjić, je, podsetimo, u četvrtak 22. oktobra trebalo da se pojavi u Tribunalu kao veštak odbrane Ratka Mladića. U izveštaju koji je sačinio za odbranu dr. Dunjić je osporavao nalaze eksperata tužilaštva o uzrocima smrti žrtava ekshumiranih iz masovnih grobnica u Srebrenici.

U proteklih petnaestak godina dr. Dunjić je čak sedam puta svedočio pred Tribunalom. Kao ekspert tužilaštva pojavio se na tri suđenja za zločine počinjene na Kosovu 1998. i 1999. godine - u dva predmeta protiv srpskih političkih, policijskih i vojnih zvaničnika kao i u predmetu protiv zapovednika bivše OVK Ramuša Haradinaja, Idriza Balaja i Lahija Brahimaja. Svedočio je, takođe, i na poziv odbrane Radovana Karadžića, Stanislava Galića, Dragoljuba Kunarca i Vujadina Popovića.

2015-10-26

HAG/DEN HAAG

OD VALJEVA, PREKO JAHORINE, DO SREBRENICE

Kako se bankarski činovnik iz Valjeva u leto 1995. godine našao na drugoj strani Drine - među specijalcima Republike Srpske angažovanim u srebreničkoj operaciji VRS? Odbrana Ratka Mladića dokazuje da je policija Republike Srbije pružala podršku kolegama iz Republike Srpske u pripremi za osvajanje enklave pod nominalnom zaštitom UN.

◀ [Ljubodrag Gajić, svjedok odbrane Ratka Mladića](#)

Ljubodrag Gajić, bankarski službenik iz Valjeva, državljanin Republike Srbije i rezervista Vojske SR Jugoslavije, se u julu 1995. godine mimo svoje volje našao u Srebrenici kao pripadnik specijalnih policijskih snaga Republike Srpske. Tako je svedok odbrane Ratka Mladića potvrdio tezu tužilaštva o "tesnoj saradnji" policija Srbije i Republike Srpske na ostvarivanju "zajedničkog cilja". Koliko prošle sedmice, tu tezu je zastupao tužilac u unakrsnom ispitivanju Dragana Kijca, bivšeg šefa tajne policije RS.

Gajić je na početku današnjeg iskaza opisao kako su u noći između 20. i 21. juna 1995. na vrata njegovog stana u Valjevu zakucali srpski policajci koji su ga priveli u valjevsku policijsku stanicu na "informativni razgovor", a odatle - sa ostalim privedenima - autobusima prebacili preko Drine i u Zvorniku predali policiji druge države, Republike Srpske.

U policijskoj stanici u Zvorniku se privedenima obratio "specijalac" Dušan Jević, zvani Staljin, koji ih je "nazvao dezerterima" i izabrao među njima ljude za specijalnu policijsku formaciju. Staljinovi izabranici su iz Zvornika upućeni u Centar za obuku na Jahorini, kraj Sarajeva, gde su podvrgnuti intenzivnoj taktičkoj i borbenoj obuci. Gajić je u više navrata protestovao da je nezakonito mobilisan - zapravo kidnapovan - kao državljanin Republike Srbije, ali mu to

nije pomoglo. Nazivali su ga dezerterom, budući da je rođen u Zavidovićima, u Bosni i Hercegovini.

Na dan ulaska Mladićevih snaga u Srebrenicu, 11. jula 1995. godine, Gajić je sa još 150 do 200 pitomaca Jahorinskog centra prebačen u Istočnu Bosnu, u prva borbena dejstva, kako im je rečeno.

Pripadnici Specijalne policije predvođeni zapovednicima Goranom Markovićem, Manetom Đurićem i Duškom Jevićem su se 12. jula 95. ujutro našli kod takozvanog Žutog mosta u Potočarima. Snage Holandskog bataljona u sastavu Unprofora koje su obezbeđivale granicu zaštićene zone nisu pružale nikakav otpor ni nakon što je Gajićeva jedinica zauzela njihovo posmatračko mesto. Na pitanje sudija da li su pripadnici Holandskog bataljona nakon toga mogli slobodno da se kreću Gajić je odgovorio da se radilo o specifičnoj situaciji jer "oni nisu bili ni zarobljeni ali ni slobodni".

U Potočarima, Gajić je video Mladićevo obraćanje okupljenim izbeglicama, kada im je rekao da će svi koji žele biti prebačeni na teritoriju pod kontrolom Armije BiH i obećao da se nikome ništa loše neće dogoditi. Izbeglice su, rekao je Gajić, na Mladićeva obećanja reagovala sa odobravanjem, što je bilo vidljivo i na video zapisima koje je prikazala odbrana. Gajić nije video da je bilo ko od srpskih vojnika ili policajaca loše postupao prema izbeglicama: naprotiv, davali su im hranu i vodu, i pomagali da se ukrcaju u autobuse i kamione koji su ih odvozili u pravcu Kladnja. Na pitanje branioca Stojanovića, Gajić je potvrdio da su pripadnici Holandskog bataljona "aktivno učestvovali u evakuaciji izbeglica".

Svedok je, takođe, potvrdio da su prilikom ukrcavanja u autobuse i kamione muškarci vojnog uzrasta odvajani od žena i dece i sprovedeni u obližnju "belu kuću", pred kojom su morali da pobacaju lične stvari i dokumente. Potvrdio je i da su pripadnici UN protestovali kod prisutnih oficira VRS zbog pretrpanosti i neljudskih uslova u kojima su držani muškarci u "beloj kući". Za izdvojene muškarce mu je rečeno da će biti odvedeni u razmenu, ali ne zna šta se s njima dogodilo budući da je njegova jedinica napustila Potočare 13. jula oko šest sati popodne i više se nije vraćala.

U unakrsnom ispitivanju tužiteljicu Hasan je interesovalo isključivo gde je Mladićev svedok bio i šta je video u noći između 13. i 14. jula. Gajić je rekao da su probuđeni sat - dva nakon ponoći i odvezeni do skladišta poljoprivredne zadruge u Kravici, gde je u mraku video siluete dvojice vojnika od kojih je jedan pucao na ljude u skladištu. Njihov zadatak je, rekao je Gajić, bio da obezbede put Bratunac - Konjević Polje koji su te noći pokušavali da pređu muškarci iz kolone Srebreničana koja se kroz šume probijala ka Tuzli. Njemu su se predala dvojica ili trojica Muslimana iz te kolone i on ih je ubacio u kamion koji ih je zatim odveo do skladišta u Kravici. Naknadno je, tvrdi, saznao da su u pogubljenima učestvovali pripadnici Šekovičke brigade specijalne policije RS.

Sledećeg dana, 15. jula, Gajić je učestvovao u čišćenju terena na potezu od Kravice do Konjević Polja nakon čega je vraćen na Jahorinu. Kući u Valjevo se vratio 24. jula 1995. godine.

2015-10-27

HAG/DEN HAAG

ŽRTVE SNAJPERA NISU BILE VIDLJIVE SA SRPSKIH POLOŽAJA

Mladićev ekspert za naoružanje i vojnu opremu Mile Poparić negira odgovornost srpskih snaga za snajperske napade na sarajevske civile tvrdeći da žrtve nisu bile vidljive sa položaja pod kontrolom Vojske Republike Srpske.

◀ Mile Poparić, svjedok odbrane Ratka Mladića

Nastojeći da pobije navode tužilaštva o odgovornosti Vojske Republike Srpske za snajperske napade na sarajevske civile, odbrana Ratka Mladića je pozvala Mileta Poparića, eksperta za naoružanje i vojnu opremu. Zajedno sa Zoricom Subotić, ekspertom za vatreno i hladno oružje, Poparić je sastavio 4 izveštaja kojima odbrana negira optužbe za teror nad građanima Sarajeva, tokom opsade grada koja je trajala 44 meseca. Izveštaj o kojem je danas bilo reči, odnosi se na streljačko naoružanje.

Poparić je o svojim nalazima već svedočio na suđenju Radovanu Karadžiću 2013. godine. Ukazao je da je, od tada, dodatno precizirao neke od nalaza, oslanjajući se

na materijale koje mu je dostavila Mladićeva odbrana. Osnovni problem sa kojim se svedok susreo u sastavljanju izveštaja su "tragovi", budući da se u slučaju streljačkog naoružanja, lice mesta brzo izmeni a policija, rekao je, nije odmah registrovala tragove ili su podaci bili nepouzdana. Drugi problem su, po njemu, "povrede" o kojima ne postoji sudsko-medicinska dokumentacija.

U analizi incidenata, Poparić se delom koristio izveštajima reportera, uključujući i prilog izveštaja televizije Skaj Njuz/Sky News Ernauta Van Lindena/Aernout van Lynden posvećen sarajevskim vatrogascima. Na osnovu tog izveštaja na kojem se vidi višespratna zgrada u plamenu, Poparić je zaključio da je požar najverovatnije nastao nakon razmene vatre pošto je, tvrdi, iz zgrade otvarana vatra na srpske položaje odakle je uzvraćeno što je dovelo do požara. Druga

Poparićeva teorija je da je vatra iscenirana "da se stvori publicitet", na šta, po njemu, ukazuje prisustvo novinarske ekipe koja je to snimila.

Na osnovu tragova svetlećih metaka registrovanih na Van Lindenovom snimku, Poparić je procenio da paljba nije mogla da dođe sa položaja Vojske Republike Srpske. Da je metak ispaljen sa položaja Mladićevih snaga, trag koji ostavlja bio bi "ravan" a ne pod uglom kako se vidi na snimku. Kriterijumi za analizu, očito, nisu impresionirali sudije. Predsedavajući sudija Ori je ukazao da je snimak u "perspektivi", dok je sudija Moloto primetio da je metak mogao da ispali jedino "neko ko visi sa zida", budući da on vidi da trag završava na zidu, a ne počinje izprozora, kako tvrdi svedok.

Analizirajući pojedinačne incidente navedene u optužnici, Poparić je, na primer, zaključio da "nijedan incident nije izazvan paljbom iz zgrade Metalka" na Grbavici, odakle su, po tužilaštvu, gađani sarajevski tramvaji. Poparić je, dalje, tvrdio da se sa srpskih položaja nisu mogla videti mesta na kojima su, po tužilaštvu, stradali civili. Takav je, na primer, slučaj trogodišnje devojčice Anise Pita koja je 13. decembra 1992. godine pogođena u nogu, na pragu porodične kuće u ulici Žagrić. Po svedočenju njenih roditelja, devojčica je pogođena sa lokacije Baba Stijena sa koje, tvrdi Poparić, nije bila vidljiva kuća porodice Pita.

Poparić je, takođe, analizirao slučaj Munire Zametice koja je izgubila život 11. jula 1993. godine, uzimajući vodu iz reke Dobrinja. Poparić tvrdi da je u ovom slučaju sporno vreme kad se desio incident, kao i lokacija sa koje je pucano. Mada je Munira Zametica mogla da bude pogođena iz pravoslavne crkve udaljene 1.100 metara, odakle je po tužilaštvu ispaljen metak, Poparić ipak veruje da je metak došao iz blizine, kao i da je možda rikošetirao o betonsko korito Dobrinje, kako je naveo u izveštaju.

Svedočenje Mileta Poparića biće nastavljeno sutra.

2015-10-28

HAG/DEN HAAG

ODGOVORNOST JE NA DRUGOJ STRANI

Svedok odbrane Ratka Mladića – ekspert za naoružanje i vojnu opremu Mile Poparić – u nastavku iskaza odgovornost za snajperske udare na građane Sarajeva sa vojske bosanskih Srba prebacivao na Armiju BiH ili, u najboljem slučaju, tvrdio da su stradanja civila bila kolateralna posledica unakrsne paljbe.

Vojni veštak odbrane Mile Poparić nastavio je danas na suđenju Ratku Mladiću da negira odgovornost vojske bosanskih Srba za snajperske napade na sarajevske civile tokom četiri ratne godine. Iznoseći zaključke o više incidenata navedenih u optužnici, jasno je sugerisao da je za napade odgovorna Armija BiH a ne Mladićeva vojska ili da su ranjavanja i pogibije građana Sarajeva posledica unakrsne paljbe zaraćenih strana.

Govoreći o napadu u kojem je 11. jula 1993. godine na obali reke Dobrinje život izgubila Munira Zametica, o čemu je svedočio i juče, Poparić je podsetio na iskaze svedoka po kojima se pre incidenta u tom delu grada čula pucnjava sa položaja obe vojske, što po njemu ukazuje na stradanje usled unakrsne vatre. Budući da je žrtva pogođena dvaput u isto mesto, on smatra da je u pitanju automatska puška a ne snajper i da su smrtonosne rane nastale usled rafalne paljbe od rikošeta o betonsko korito reke. Drugim rečima, logičnije je da rafalna paljba rikošetira u približno isto mesto, nego da istu tačku dvaput pogodi snajper.

Naredni incident o kojem je bilo reči odigrao se 3. septembra 1993. godine kada su u ulici Ivana Krndelja jednim metkom ranjene Nafa Tarić i njena osmogodišnja ćerka Elma. Pogođene su kada su krenule da kupe knjige za Elmu i na tom putu prošle kontejner koji je služio kao zaklon od snajpera. Poparić osporava odgovornost srpske vojske malim matematičkim proračunom – utvrdio je da bi metak ispaljen sa 680 metara, gde su bili najbliži srpski položaji, do cilja putovao 1,2 sekunde, a da je Nafi Tarić i njenoj ćerki trebalo 1,02 sekunde da pređu put od zaklona do mesta gde su pogođene. Razlika je, prema tome, 18 stotih delova sekunde, što po Popariću znači da snajperista nije imao vremena da nišani, nego je morao da "opali unapred". A onda su mu nekoliko pitanja postavile sudije.

Upitan kako je došao do vremena od 1,02 sekunde, Poparić je rekao da je uz pomoć programa "Beograd filma" sa video snimka optužbe na kojem je zabeležena istraga incidenta izračunao trajanje koraka koji je Nafa Tarić na zahtev haškog istražitelja napravila. Ispostavilo se, međutim, da nije koraknula tačno od mesta zaklona do mesta udara, niti se zna da li je možda u vreme incidenta rastojanje prešla u dva a ne u jednom koraku, kojom je brzinom išla i da li ju je dete možda zadržalo. Poparić je, kaže, merio prosečnu brzinu kretanja ljudi, jer na osnovu iskaza Nafe Tarić procenjuje da je sa ćerkom išla "bezbrizno". Na pitanje kako može biti bezbrizna dok prolazi pored kontejnera koji štite od napada snajperista, svedok odgovara da je u iskazu pred sudom rekla da do tada na istom mestu nije bilo napada na civile.

U nastavku ispitivanja, svedok je sugerisao da je za ranjavanje Ramize Kundo u levu nogu u ulici Briješko brdo 2. novembra 1993. i Alme Ćutine u desnu nogu 8. oktobra 1994. godine u tramvaju u ulici Zmaja od Bosne odgovorna Armija BiH, a da je 16-godišnja Sanela Muratović 26. juna 1994. u desno rame pogođena u unakrsnoj paljbi.

Iskaz Mileta Poparića nastavlja se sutra.

2015-10-29

HAG/DEN HAAG

OPTUŽBA OSPORAVA METODOLOGIJU MLADIĆEVOG VEŠTAKA

Veštak za naoružanje i vojnu opremu Mile Poparić nastavio da brani Ratka Mladića tvrdnjama da je Armija BiH a ne vojska bosanskih Srba odgovorna za snajperske napade na sarajevske civile, a tužiteljica na početku unakrsnog ispitivanja sugerisala da je do takvih zaključaka došao na osnovu pogrešne metodologije.

U poslednjem delu glavnog ispitivanja na suđenju Ratku Mladiću, vojni veštak odbrane Mile Poparić negirao je odgovornost vojske bosanskih Srba za još nekoliko snajperskih incidenata navedenih u delu optužnice koja se bavi terorom nad građanima Sarajeva. Sugerisao je da rezultati istraga nekoliko incidenata u kojima su ranjeni sarajevski civili nisu u skladu sa onim što se zaista dogodilo.

Jedan od najtežih snajperskih napada navedenih u optužnici dogodio se 18. novembra 1994. godine kada je na Dženanu Sokolović i njenog sedmogodišnjeg sina Nermina otvorena vatra dok su išli ulicom Zmaja od Bosne. Metak je prošao ženi kroz stomak i potom pogodio dečaka u glavu. Dženana Sokolović je teško ranjena, a Nermin je na putu do bolnice podlegao povredama. Mile Poparić ukazuje na jednu nelogičnost – tvrdi da se u policijskom izveštaju i iskazu Dženane Sokolović navodi da je ulazna rana na desnoj, a izlazna na levoj strani stomaka, dok u medicinskoj dokumentaciji stoji obrnuto. On veruje lekarima i sugerise da je u tom slučaju metak došao sa područja pod kontrolom Armije BiH.

Poparić je, dalje, zaključio da metak koji je 23. novembra 1994. godine pogodio tramvaj, takođe u ulici Zmaja od Bosne, i dve putnice ranio u rame, nije mogao doći sa teritorije pod kontrolom bosanskih Srba. Isto tako, po njegovim proračunima, 14-godišnji Tarik Žunić mogao je 6. marta 1995. godine u ulici Sedrenik biti ranjen u šaku sa položaja Mladićeve vojske samo u slučaju da je ruku držao ispruženu i skroz odvojenu od tela. U svakoj drugoj pozici mogao ga je, tvrdi veštak, pogoditi samo snajperista Armije BiH. Žunić je u iskazu pred Tribunalom i izjavi haškim istražiteljima tvrdio da je u trenutku ranjavanja rukom držao ranac na desnom ramenu.

Na početku unakrsnog ispitivanja, tužiteljica je ukazala na više Poparićevih metodoloških pogrešaka pri izradi ekspertskih izveštaja. Sugerisala je da se nije pridržavao svih dokaza koji su mu bili dostupni, da nije koristio GPS koordinate koje je imao i da je, pri utvrđivanju položaja zaraćenih strana, koristio mapu iz 1995. i te zaključke primenio na incidente od prethodnih godina.

Tako je, smatra optužba, došao do pogrešnih rezultata, recimo u slučaju ranjavanja Ramize Kundo 2. novembra 1993. godine u ulici Brijesko brdo gde je za celih 130 metara omašio mesto na kojem je žrtva pogođena. Tužiteljica Edžerton/Edgerton sugerise da je mesto nesreće namerno pomerio sa ciljem da ostavi mogućnost odgovornosti Armije BiH za napad. Svedok, međutim, iako priznaje grešku, smatra da je svejedno gde se na potezu od 130 metara dogodio incident, jer je žrtva navodno bila vidljiva sa položaja obe vojske u celom tom pojasu.

Unakrsno ispitivanje Mileta Poparića nastavlja se u ponedeljak.

2015-11-02

HAG/DEN HAAG

POGREŠNE PREMISE - POGREŠNI ZAKLJUČCI

U nastavku unakrsnog ispitivanja vojnog veštaka odbrane Mileta Poparića tužiteljica sugerisala da je svedok u ekspertskom izveštaju prilagođavao dokaze tako da bi opravdao zaključke o nevinosti vojske bosanskih Srba za snajperske incidente u Sarajevu. Delove ispitivanja eksperta za balistiku bilo nemoguće pratiti jer fotografije o kojima se raspravljalo nisu javno prikazane.

◀ Mile Poparić, svjedok odbrane Ratka Mladića

U nastavku unakrsnog ispitivanja Mileta Poparića, vojnog veštaka odbrane Ratka Mladića, optužba je ukazivala da je svedok na osnovu pogrešnih premisa došao do pogrešnih zaključaka. Tužiteljica Edžerton/Edgerton je sugerisala da greške nisu slučajne, odnosno da je određene informacije prilagođavao potrebi da se vojska bosanskih Srba amnestira odgovornosti za snajperske udare na sarajevske civile tokom četvorogodišnje opsade grada.

Svedok je u vezi sa više snajperskih incidenata naveo da mete nisu bile vidljive sa položaja Mladićeve vojske. Tako je, recimo, tvrdio da je Sanija Dževlan dok je biciklom prelazila most na Dobrinji ranjena u butinu 6. januara

1994. godine u 16 i 30 časova, kada je vidljivost zbog mraka već bila smanjena. Tačno vreme ranjavanja je sam

izračunao, odnosno pretpostavio na osnovu podatka da je ranjena devojka bila u obilasku bolesne majke u bolnici Koševo i da se povratak odigrao nakon isteka vremena za posete. Tužiteljica je uputila eksperta odbrane na deo Sanijinog ranijeg svedočenja pred Tribunalom u kojem je rekla da je majka ležala bolesna kod kuće, a da je u bolnicu išla po lekove. Popadić odgovara da zapravo nije ni bitno u koje se vreme odigrao incident i tvrdi da je u izveštaju obradio obe varijante – da se ranjavanje desilo po mraku i dok je još bilo dnevne svetlosti.

Optužba je, dalje, sugerisala da je svedok veštački "pomerao" mesta gde su sarajevski civili stradali tako da izgleda da te lokacije nisu bile vidljive sa položaja bosanskih Srba, zatim da je preuveličavao dokaze o vojnom prisustvu Armije BiH na mestima incidentata, zanemarivao iskaze svedoka a oslanjao se na navode koji nikada nisu stigli do dokaznog spisa Mladićevog predmeta. Mada se ni u jednom momentu nije odrekao svojih zaključaka, Poparić je priznao određene propuste, a u više navrata je rekao da mu se nalazi baziraju na pretpostavkama. Zato su ga sudije pozvale da uvek jasno naglasi da li se radi o "verovatnoći ili zaključivanju na temelju činjenica".

Dobar deo današnjeg ispitivanja posvećen je svedokovoj tvrdnji da u Domu za slepe, odakle se po optužbi dejtvovalo po sarajevskim civilima, nije bilo srpskih snajperskih položaja. Poparić se nije odrekao svog stava ni kada su mu predočene izjave svedoka i izveštaji Unprofora i Armije BiH o tome da je iz pomenutog objekta pod kontrolom vojske bosanskih Srba otvarana vatra.

Vodila se polemika i o tome da li su određene tačke u gradu bile vidljive iz Doma za slepe, ali je taj deo ispitivanja bilo apsolutno nemoguće pratiti budući da fotografije koje su mogli da vide učesnici u procesu nisu bile javno prikazane. Nije navedeno da se radi o poverljivim dokumentima, a slična stvar dogodila se i tokom Poparićevog ispitivanja prošle sedmice.

Iskaz Mladićevog eksperta nastavlja se sutra.

2015-11-03

HAG/DEN HAAG

(NE)SPORNA VIDLJIVOST SARAJEVSKIH SNAJPRSKIH META

Peti dan iskaza Mladićevog vojnog veštaka Mileta Poparića protekao u sporenju sa optužbom oko obima snajperske kampanje protiv sarajevskih civila i mogućnosti da mete uopšte budu uočene sa srpskih položaja.

◀ Mile Poparić, svjedok odbrane Ratka Mladića

Današnji nastavak unakrsnog ispitivanja vojnog veštaka odbrane Mileta Poparića u dobroj meri je ličio na tok suđenja u nekoliko prethodnih dana. Tužiteljica je, naime, osporavala, a svedok Ratka Mladića branio nalaze ekspertskih izveštaja u kojima je negirao odgovornost vojske bosanskih Srba za snajperske napade na građane Sarajeva. A onima koji to prate sa galerije za publiku pola toga nije bilo jasno jer fotografije, pa čak i video snimci koji su bili predmet rasprave, nisu javno prikazani.

Tužiteljica je predočila dokumente iz kojih se vidi da incidenti koji se navode u optužnici protiv Mladića predstavljaju tek mali deo snajperskih napada na civile, odnosno da su samo primeri svakodnevnih ranjavanja i

ubistava. Poparić je odbijao da se složi sa takvim zaključkom, navodeći da može da govori samo o slučajevima koje je obradio u izveštajima.

U jednom od četiri ekspertska izveštaja naveo je da su, po rečima Nafe Tarić, ona i njena osmogodišnja ćerka Elma 3. septembra 1994. godine bile "prve i poslednje" koje su tokom rata ranjene u ulici Ivana Krndelja u centru Sarajeva. Na taj način je sugerisao da napadi na civile nisu bili česti, kao i da pomenuti incident nije morao biti posledica ciljanog snajperskog napada. Tužiteljica je, međutim, predočila deo iskaza Nafe Tarić pred Tribunalom u kojem je navela da je u bolnici saznala da je istog dana kada su ona i ćerka ranjene u istom delu grada bilo još najmanje pet snajperskih napada na civile. Poparić odgovara da je govorio samo o konkretnoj lokaciji, a ne o delu grada, kao i da se drugim incidentima nije bavio.

I danas se naširoko raspravljalo o vidljivosti meta sa određenih srpskih položaja oko Sarajeva. Optužba je sugerisala da je Mladićev ekspert namerno ili slučajno pogrešno zaključio da iz određenih objekata mesta incidentata iz optužnice nisu bila vidljiva, a on je odgovarao da je vidljivost bila smanjena sa nekih, mada ne sa svih tačaka u tim zgradama.

Tako je, recimo, u izveštaju umanjivao vidljivost šina u ulici Zmaja od Bosne sa belih nebodera na Grbavici, odakle se, po optužbi, pucalo po sarajevskim tramvajima. Nije, međutim, prigovarao na tvrdnju da se ulica dobro videla sa viših spratova istih zgrada. U tom delu ispitivanja prikazano je više fotografija i jedan video snimak, ali samo za oči prisutnih u sudnici, ne i onih van nje.

Mile Poparić iskaz nastavlja sutra.

2015-11-04

HAG/DEN HAAG

“TEHNIČKE GREŠKE” MLADIĆEVOG VEŠTAKA

Optužba tvrdi da je Mile Poparić, veštak odbrane koji negira odgovornost vojske bosanskih Srba za snajperske incidente u Sarajevu, zaključke donosio na osnovu pretpostavki i prilagođavanja dokaza, a on odgovara da bezazlene “tehničke greške” nisu dovele do pogrešnih nalaza.

Početak današnjeg unakrsnog ispitivanja Mileta Poparića, vojnog veštaka odbrane Ratka Mladića, bio je posvećen snajperskim napadima na sarajevske tramvaje. Svedok je u ekspertskom izveštaju sugerisao da su tramvaji gađani na mestima koja nisu bila na vidiku sa srpskih položaja smeštenih u visokim zgradama poput belih solitera i “Metalke”, a optužba tvrdi da je lokacije udara veštački “pomerio” tako da bi izgledalo da su pucnji došli iz zgrade Izvršnog vijeća, koju su kontrolisale bosanske snage.

Primeru radi, naveo je da srča koja se na snimku vidi pored jednog tramvajua ukazuje da je na tom mestu i pogođen, pa ga je tužiteljica podsetila na sopstvenu tvrdnju da staklo ponekad ne pukne odmah po udaru, već se stvori samo rupa od metka a do raspršivanja dođe kasnije. Sporan je, smatra optužba, i svedokov zaključak o dolaznoj vatri u incidentu od 3. marta 1995. godine, kada su u tramvajuu kod hotela “Holidej In” ranjeni Azem Agović i Alen Gičević. Poparić je po mestu ulazne rane na telu Agovića zaključio da se napad nije desio sa srpskih položaja, a onda je priznao da nije uzeo u obzir mogućnost da se žrtva možda tokom razgovora okretala ulevo ili udesno.

Dženana Sokolović je ranjena, a njen sedmogodišnji sin Nermin ubijen 18. novembra 1994. godine, po zaključku Mladićevog eksperta, u unakrsnoj vatri a ne od srpskog snajpera. Optužba, međutim, smatra da se dokazi o razmeni vatre koje je on razmatrao ne odnose na okršaj zaraćenih strana, već na pokušaj Unproforovih antisnajperskih timova da spreče dalju paljbu po civilima sa srpskih položaja. Tužiteljica Edžerton/Edgerton je sugerisala, a svedok prihvatio, da je pešački prelaz na kojem su majka i sin pogođeni jednim metkom bili golim okom vidljivi sa “Metalke”, visoke zgrade pod srpskom kontrolom, i da je svako mogao uočiti da je reč o civilima.

Na samom kraju unakrsnog ispitivanja predložen je prilog reportera televizije Skaj Njuz/Sky News Ernauta van Lindena/Aernout van Lynden posvećen sarajevskim vatrogascima na kojem se vidi zgrada u plamenu. Poparić je u glavnom ispitivanju tvrdio da svetleći meci koji udaraju u zgradu nisu ispaljeni sa srpskih položaja, jer da jesu, dolazili bi pod “pravim” uglom od oko 90 stepeni. Tužiteljica je danas pustila usporeni snimak na kojem se jasno vidi da hici pogađaju zgradu pod pravim uglom, pa Popariću nije preostalo ništa sem da prihvati da su ispaljeni sa položaja Mladićeve vojske.

Na početku dodatnog ispitivanja, koje vodi branilac Branko Lukić, govorilo se o greškama koje je svedok napravio tokom ekspertске analize i uneo ih u izveštaj. Trudio se da objasni da su greške bile benigne i “tehničke prirode”, odnosno da nisu dovele do pogrešnih zaključaka.

Iskaz Mileta Poparića biće okončan sutra.

2015-11-05

HAG/DEN HAAG

KRAJ EKSPERTSKOG ISKAZA O SARAJEVSKIM SNAJPERIMA

Poslednjeg dana u odbranu Ratka Mladića, veštak za naoružanje i vojnu opremu Mile Poparić svoje zaključke branio tako da je predsedavajući sudija primetio da još samo treba da kaže “kakva će biti presuda” i upozorio odbranu da iskaz drži u okvirima svedokove ekspertize.

Sedmodnevni iskaz vojnog veštaka Mileta Poparića, koji je na poziv odbrane Ratka Mladića izradio četiri ekspertska izveštaja o snajperskim incidentima u Sarajevu, okončan je danas dodatnim ispitivanjem branioca Lukića, uz nekoliko dopunskih pitanja tužiteljice Edžerton/Edgerton. Poparić je tokom iskaza branio zaključke iz izveštaja po kojima vojska bosanskih Srba nije odgovorna za snajperske napade na građane Sarajeva tokom četvorogodišnje opsade.

On je u glavnom ispitivanju sugerisao da pojedina mesta snajperskih napada navedenih u optužnici protiv Mladića nisu bila vidljiva sa položaja vojske bosanskih Srba, od čega je onda u unakrsnom ispitivanju delimično odstupio, pa je danas branilac pokušao da “rehabilituje” te delove iskaza. U pojašnjavanju se otišlo toliko daleko da je reagovao predsedavajući sudija Ori/Orie, opominjući odbranu da ispitivanje drži u okvirima Poparićeve ekspertize.

“Svedok iznosi pretpostavke, upoređuje izjave, govori šta je video, sudi o dokazima i jedino što nedostaje je da nam još kaže kakva će biti presuda”, obrazložio je stav veća predsedavajući. Dodao je i da ekspert odbrane 80 odsto vremena govori o stvarima koje nisu predmet njegove analize. Iako je odmah zatim odbrani dao za pravo da u nekim situacijama ispitivanje “proširi” do granica koje je “iscrtao” veštak optužbe na iste teme, sudija Ori je ostao pri stavu da Poparić treba da govori samo o stvarima za koje je stručan.

Potom je usledilo ispitivanje o još nekoliko incidenata u kojima su ubijeni ili ranjeni sarajevski civili, uz svedokove opaske o tome da je pogled srpskim snajperistima u datim situacijama iz različitih razloga bio zaklonjen. Negde

zgradama i drugim objektima, negde drvećem, a negde se naprosto navodno nije videlo zbog mraka.

Ratko Mladić se tereti za učešće u četiri udružena zločinačka poduhvata, među kojima je i artiljerijski i snajperski teror nad građanima Sarajeva. Pre Poparićevog iskaza o nevinosti vojske bosanskih Srba za snajperske incidente, slično je za artiljerijske napade ranije u svedočenju tvrdila ekspertkinja odbrane Zorica Subotić.

Suđenje Mladiću se nastavlja u ponedjeljak 9. novembra.

2015-11-09

HAG/DEN HAAG

O ULOZI VOJSKE U OMARSKOJ I TOMAŠICI

Kada je 2003. godine svedočio u odbranu predsednika prijedorskog Kriznog štaba Milomira Stakića, bivši direktor rudnika Ljubija Ostoja Marjanović odgovornost za zločine u toj opštini prebacivao je na vojsku i policiju, a danas se, braneći Ratka Mladića, trudio da poštedi vojsku, pa je jedini krivac ostala policija i njen pokojni šef u Prijedoru – Simo Drljača.

◀ Ostoja Marjanović, svjedok odbrane Ratka Mladića

Primarna masovna grobnica Tomašica i sekundarna grobnica Jakarina Kosa u kojima su nakon rata u BiH pronađene stotine tela ubijenih nesrpskih civila iz Prijedora i okoline nalaze se na zemljištu Rudnika željezne rude "Ljubija". Iako je tokom rata bio direktor tog preduzeća, Ostoja Marjanović je danas, svedočeci u odbranu Ratka Mladića, rekao da ne zna ko je organizovao prikupljanje i pokop leševa na tim lokacijama.

Odgovarajući na pitanja branioca Miodraga Stojanovića, svedok je izričito tvrdio da vojska bosanskih Srba nikada nije obezbeđivala bilo koji rudnik u okviru kompleksa Ljubija, što znači da nije mogla ni vršiti pokop. Obezbeđenje su, tvrdi, činili radnici rudnika koji su nosili

različite vojničke uniforme, od sivo-maslinastih do maskirnih. Tako je ostavio otvorenim pitanje odgovornosti za prikrivanje zločina u Prijedoru.

Osim istočnog rudišta Tomašica i centralnog kopa Jakarina kosa, u okviru kompleksa Ljubija radio je i rudnik Omarska u kojem je na početku rata oformljen logor gde su nesrpski zatvorenici zlostavljani i ubijani. Tvrdnjom da vojska nije obezbeđivala nijedan deo Ljubije, svedok je posredno odrekao odgovornost Mladićevih jedinica za događaje u Omarskoj.

Tužilac Artur/Arthur Traldi je u unakrsnom ispitivanju podsetio svedoka da je tokom iskaza 2003. godine u odbranu predsednika Kriznog štaba Prijedora Milomira Stakića, sa ciljem da amnestira civilno rukovodstvo, odgovornost za događaje u gradu prebacivao na vojne i policijske jedinice. Tada je, naime, rekao da su krajem maja 1992. godine "vojska i policija ušle u Omarsku". Danas je na pitanje da li stoji iza tog navoda rekao da je za policiju "sto odsto siguran", a za vojsku tvrdi samo da je "moguće". Pri tom kaže da se radilo o JNA, pa ga je tužilac podsetio da je u to vreme u BiH sa srpske strane ratovala samo Vojska Republike Srpske.

Kao što je, braneći Stakića, odgovornost za zločine u Prijedoru sa civilnih prebacivao na vojne i policijske vlasti, Marjanović se tako danas nije ustručavao da optuži policiju i njenog prijedorskog šefa – pokojnog Simu Drljaču – ali se zato trudio da poštedi vojsku. Optužba, s druge strane, sugerise da se radilo o udruženom zločinačkom poduhvatu u kojem su učestvovali civilne, vojne i policijske vlasti. Za opis ratne atmosfere u gradu, tužilac se poslužio svedokovim rečima iz razgovora sa haškim istražiteljima iz jula prošle godine, kada je rekao da su "nesrbi u početku plaćali da ostanu u Prijedoru, a nakon nekog vremena davali novac da iz njega odu".

U dokaze je uveden dokument sa potpisom Sime Drljače kojim se Marjanoviću poklanja pištolj, uz izraze zahvalnosti za "saradnju i pružanje pomoći" prijedorskoj policiji. Svedok objašnjava da mu je pištolj poklonio ministar privrede Srbije, a da je Drljača napisao zahvalnicu na osnovu koje je dobio dozvolu za posedovanje i nošenje oružja.

Predkraj današnjeg ispitivanja, svedoku je postavljeno nekoliko pitanja o masovnim grobnicama na teritoriji rudarskog kompleksa Ljubija, ali se ubrzo prešlo na tzv. privatnu sednicu. Tužilac će ga o tome ispitivati sutra još desetak minuta i potom završiti unakrsno ispitivanje.

2015-11-10

HAG/DEN HAAG

“MANJE ZNAM, VIŠE VREDIM”

Ostoja Marjanović bivši direktor rudnika Ljubija nije zamerao nižim rukovodiocima što ga tokom rata u BiH nisu obavestavali o korišćenju rudarskih mašina za pokopavanje stotina leševa prijedorskih nesrba na području rudnika. “Što manje znam, više vredim”, zaključio je svedok na kraju iskaza u Mladićevo odbranu. Na klupi za svedoke zamenio ga je predsednik organizacije “Veritas” Savo Štrbac.

◀ Savo Štrbac, svjedok odbrane Ratka Mladića

Kraj unakrsnog ispitivanja Ostoje Marjanovića protekao je u raspravi o masovnim grobnicama koje su otkrivene na području rudarskog kompleksa Ljubija, čiji je on bio generalni direktor tokom rata u BiH. Tužilac je sugerisao da je u pokopavanju leševa nesrpskih civila iz Prijedora, uz znanje svedoka, učestvovala vojska optuženog Ratka Mladića, dok Marjanović tvrdi da ništa ni o čemu nije znao.

Tužilac je ukazao da su nakon rata na kopovima Ljubije – Tomašici, Jakarinoj kosi i Redaku – pronađene stotine leševa. Zatim je pokazao fotografiju na kojoj se u grobnici Jakarina kosa vide rupe napravljene mašinama za kopanje rude koje je, po svedokovom priznanju,

posedovao njegov rudnik Ljubija. U grobnicama su, pored leševa, pronađeni ostaci vojne opreme i vojnog eksploziva, ali je Marjanović rekao da učešće vojske u pokopavanju leševa i prikrivanju zločina ne može “ni da potvrdi, ni da porekne”. “Da li hoćete da kažete da ste kao direktor kompleksa uspjeli da ostanete o svemu neobavešteni”, pitao je tužilac Traldi, a svedok bez ustezanja odgovorio: “Da”.

Rekao je takođe da mu nije poznato da je ove godine otkriveno još stotine ljudskih ostataka na Jakarinoj kosi, kopu u centralnom delu Ljubije gde je pronađena sekundarna masovna grobnica sa leševima prenetim iz Tomašice. “Nisam pratio, verujte, znam samo za sahrane koje se događaju na groblju blizu moje zgrade”, bilo je sve što je rekao. Objasnjavajući kako tokom rata kao generalni direktor Ljubije nije imao saznanja o pokopu leševa na toj lokaciji, objasnio je da je za Jakarinu kosu bio zadužen direktor centralnog rudišta Dragoljub Kitionjić, koji ga ni o čemu nije izveštavao. Na pitanje sudije Flugea/Flugge da li je bio zadovoljan takvim ponašanjem podređenog rukovodioca svedok je odgovorio da jeste i pojasnio: “Manje znaš, više vrediš”.

U nastavku zasedanja odbrana je na klupu za svedoke izvela Savu Štrpca, bivšeg sekretara vlade krajinskih Srba, člana tamošnje Komisije za razmenu zarobljenika i sadašnjeg predsednika “Veritasa”, organizacije koja vodi evidenciju o srpskim žrtvama rata u Hrvatskoj. U glavnom ispitivanju on je naširoko objasnjavao kako je došlo do rata, optužujući hrvatsku stranu za nasilje nad Srbima i izazivanje sukoba sa JNA.

Štrbac je rekao da je u oktobru 1991. godine upoznao tadašnjeg komandanta Kninskog korpusa JNA Ratka Mladića. Opisao je da mu je ovaj pomogao prilikom jedne razmene zarobljenika iz Gospića, kada se pokazao kao «taktičan i mudar» oficir. Pred kraj današnjeg zasedanja, počelo je unakrsno ispitivanje svedoka koje će biti nastavljeno i okončano sutra.

2015-11-11

HAG/DEN HAAG

MLADIĆEVA “KRAJINSKA UVERTIRA” ZA BOSNU

Tokom iskaza predsednika organizacije “Veritas” Save Štrpca, tužilac sugerisao da je Ratko Mladić dok je bio komandant Kninskog korpusa JNA 1991. učestvovao u zločinima nad tamošnjim Hrvatima i nagovestio kako će se ponašati kao komandant srpske vojske u BiH, a svedok odgovarao da je zločina bilo na svim stranama i da su akcije protiv Hrvata preduzimate u sklopu deblokade kasarni JNA. Na pomen Stipe Mesića, optuženi glasno uzviknuo: “Ustaša!”

Svedočeći o Ratku Mladiću iz vremena kada je bio komandant Kninskog korpusa JNA, svedok odbrane Savo Štrbac ga je opisao kao “taktičnog i mudrog oficira”. Štrbac u odbranu Mladića govori u svojstvu bivšeg bezbednjaka Teritorijalne odbrane Benkovca, predsednika Komisije za razmenu, sekretara krajinske vlade i aktuelnog predsednika nevladine organizacije “Veritas”, koja se bavi popisom srpskih žrtava u Hrvatskoj.

U unakrsnom ispitivanju tužilac je ukazivao na tamniju stranu Mladićevog angažmana u ratu u Hrvatskoj. Sugerisao je da je njegovim dolaskom na čelo Kninskog korpusa promenjen kurs ponašanja JNA koja se odrekla neutralnosti i otvoreno stavila na stranu Srba. U intervjuu bivšeg krajinskog predsednika Milana Martića televiziji BBC iz 1994.

godine, koji je predočila optužba, navodi se da je Mladić po dolasku u Knin "ulio Srbima samopouzdanje" i "otvoreno rekao da su oni u pravu". Štrbac, međutim, tvrdi da je JNA bila neutralna do sredine septembra 1991. godine, kada je hrvatska strana odlučila da blokira kasarne jugoslovenske vojske u cijeloj republici.

Kada je JNA stala na stranu Srba Mladićev korpus je, po dokazima optužbe, učestvovao u napadima na hrvatska sela u kojima su počinjeni brojni zločini nad civilima i sprovedeno etničko čišćenje Krajine. U prilog tome, tužilac je u dokaze uveo više dokumenata, među kojima je novinski članak iz oktobra 1991. u kojem, po informacijama zagrebačkog "Večernjeg lista" Mladić obećava da Drniš više nikada neće biti hrvatski grad i da će se zvati "Ratkovo". Zatim video snimak iz septembra iste godine u kojem predstavnicima Sinja pretili da, ako ne ispune njegove zahteve, dotadašnja razaranja sela Kijevo, Vrljika i grada Šibenika neće biti "ni slika" onoga što će učiniti njima. Zatim pretili da će Sinju isključiti vodu i struju, što sve, po tužiocu, predstavlja pokaznu vežbu onoga što će kasnije raditi u BiH kao komandant Glavnog štaba VRS.

Krajem septembra i početkom oktobra 1991. Mladić je naredio granatiranje starog gradskog jezgra Zadra, a zatim 18. novembra, kako se navodi u njegovom dnevniku, i napad na sela Škabrnja i Nadin. Po izvještaju hrvatskog medicinskog tima, u Škabrnji je ubijeno najmanje 44, a u Nadinu 7 osoba, starosne dobi od 23 do 92 godine, od čega je bilo pola žena, a nekoliko žrtava je pre ubistva mučeno.

Većinu ovih navoda svjedok nije poricao, ali je uvek naglašavao da je žrtava bilo na obe strane i da "niko nije te ljude pobio na spavanju" nego u borbi, a da li se radilo o zločinima, to po njemu treba da utvrdi sud. Branilac je u dodatnom ispitivanju ukazao, a svjedok prihvatio, da su pomenute akcije Mladićevog korpusa sprovedene sa ciljem deblokade puteva ili kasarni i drugih objekata JNA u Krajini i Dalmaciji. Zanimljivo je da je jedno od pitanja bilo i ko je u vreme počinjenja navedenih zločina bio predsjedavajući Predsedništva SFRJ i vrhovni komandant JNA, samim tim i nadređen Mladiću. Svjedok je odgovorio "Stipe Mesić", a optuženi se, iako mu je strogo zabranjeno da govori glasno u sudnici, nadovezao uzvikom: "Ustaša!"

Pred kraj današnjeg zasedanja na klupu za svedoke je vraćen Dragan Kijac, bivši načelnik Resora državne bezbednosti MUP Republike Srpske čiji je iskaz prekinut 21. oktobra.

2015-11-12

HAG/DEN HAAG

OPSTRUKCIJA RADA "NEPOSTOJEĆEG" HAŠKOG TRIBUNALA

Nasuprot tvrdnjama Dragana Kijca, ratnog šefa tajne službe i posleratnog ministra policije bosanskih Srba, da o srebreničkom zločinu nije imao saznanja sve do 2000. godine, tužilac predočio dokaze o tome da je učestvovao u izdavanju lažnih dokumenata ubicama iz 10. diverzantskog odreda, kako bi ih zaštitio od Haškog tribunala. On odgovara da Tribunal za njega tada "nije postojao", jer u RS nije bilo zakona o saradnji sa tom institucijom.

◀ Dragan Kijac, svjedok odbrane Ratka Mladića

Pre prekida svedočenja 21. oktobra ove godine, ratni načelnik Državne bezbednosti MUP Republike Srpske Dragan Kijac je tvrdio da u julu 1995. nije znao ništa o masovnim egzekucijama zarobljenih muškaraca i dečaka iz Srebrenice, da se 1996. pomalo "govorkalo" o tom zločinu, a da je za streljanja Muslimana saznao tek 2000. godine. Tužilac se danas u nastavku unakrsnog ispitivanja suprotstavio takvoj tvrdnji i predočio dokaze o tome da je svjedok za razmere srebreničkog zločina znao najkasnije sredinom januara 1996. godine, kada je već bio ministar policije.

Tada je, naime, do njega stigla depeša obavještajno-bezbednosnog organa Glavnog štaba vojske bosanskih

Srba sa potpisom Petra Salapure u kojem se traži da policija izda lažne lične karte osmorici pripadnika 10. diverzantskog odreda VRS, koji su zbog učešća u streljanju zarobljenih Srebreničana pod istragom Haškog tribunala. Na sugestiju da se radilo o pokušaju da se pomogne skrivanju od pravde pomenutih osoba, Kijac je odgovorio da Tribunal za njega tada "nije postojao", budući da u Republici Srpskoj nije bilo zakona o saradnji sa tom institucijom.

Predsjedavajući sudija Ori/Orie je primetio da se radilo o "maloj tajnoj operaciji" sa ciljem ometanja rada Tribunala u Hagu, na šta je Kijac odgovorio: "Sa ove tačke gledišta – da". No, napominje da mu je bila dužnost da postupi po zahtevu vojne tajne službe i da čak nije ni znao prava imena ljudi kojima je izdao lažna dokumenta.

Jedan od njih je Dražen Erdemović, koji je u intervjuu pariskom "Figarou" prenetom u "Slobodnoj Bosni" od 22. marta 1996. godine opisao masovna streljanja zarobljenika na lokacijama Branjevo i Pilica. U intervjuu je priznao da je tada ubijeno oko 1.200 ljudi, a da je on sam streljao njih 70 do 100. Kijac je odbacio sugestiju tužioca da je kao ministar policije morao znati za taj intervju.

Nije, kaže, znao ni za izjavu američke državne sekretarke Medlin Olbrajt/Madeleine Albright na konferenciji za štampu

u Sarajevu 21. marta 1996. godine, gde govori o poseti Branjevu i dokazima o streljanju 1.000 Srebreničana. U sudnici je emitovan prilog BH televizije, a svjedok odgovara da ne zna šta je emitovala televizija iz Sarajeva i da bi morao videti šta su prenele srpska televizija (SRT) i srpska agencija (SRNA). U ratnom dnevniku Ratka Mladića, koji je danas predočen, navode se reči Radovana Karadžića sa sastanka od 22. marta 1996. o tome da je dan ranije "pripremljen veliki šou za Olbrajtvu" i da je ona očekivala da će "kod Pilice pronaći 1.200 muslimanskih leševa a našli su samo nekih pet".

U dodatnom ispitivanju branilac Lukić je predočio niz policijskih dokumenata iz perioda nakon osvajanja Srebrenice u kojima se navode informacije o pokušaju proboja srebreničkih Muslimana ka Tuzli. To je poslužilo Kijcu da kaže da su se MUP i njegova Državna bezbednost pre svega interesovali za kretanje kolone, a ne za sudbinu zarobljenih Muslimana. Jedan od predočenih izveštaja napisan je dosta kasnije, 23. septembra 1996. godine, i u njemu se navodi da je tokom "prošlogodišnjeg proboja muslimanskih snaga" iz Srebrenice došlo do "više međusobnih pojedinačnih i masovnih ubistava Muslimana organizovanih od strane njihovih starešina, kako bi se prouzrokovanim haosom u drugom delu kolone skrenula pažnja VRS, što je stvorilo povoljnije uslove za proboj prvog dela kolone sa rukovodnim licima vojne i civilne opštinske vlasti". Kijac kaže da se seća tog dokumenta i da su njegova saznanja bila otprilike takva.

Pred kraj današnjeg zasedanja, odbrana je u svojstvu veštaka na klupu za svedoke izvela penzionisanog generala Vojske Srbije Mitra Kovača.

2015-11-16

HAG/DEN HAAG

"KLASIČAN GRAĐANSKI RAT" U BIH

Glavni zaključci vojnog veštaka Mladićeve odbrane Mitra Kovača, dobitnika nagrade Presad Mudrosti, jesu da se u BiH vodio "klasičan građanski rat", da je Sarajevo bilo "branjen i obostrano blokiran grad", da Mladić u Srebrenici nije imao "ubilački" već "humanitarni" plan, a da je u odsustvu Mladića srebreničkom operacijom "ispred Glavnog štaba" komandovao pokojni general Gvero.

◀ Mitar Kovač, svjedok odbrane Ratka Mladića

U Bosni i Hercegovini nije bilo međunarodnog sukoba, niti agresije Srbije i Jugoslavije, već se radilo o "klasičnom građanskom ratu", stav je penzionisanog generala Vojske Srbije Mitra Kovača koji u svojstvu vojnog veštaka svedoči na poziv odbrane Ratka Mladića. Obeležja takvog rata su, dodao je, "patnje civila" i njihovo premeštanje na teritoriju pod kontrolom vojske nacije kojoj pripadaju. Naglasio je da je od armija "sa strane" u BiH bila prisutna samo Hrvatska vojska, nikako jedinice iz Srbije.

Glavna neprijateljstva, kaže Kovač, vodila su se između tri nacionalne vojske "teritorijalnog tipa" i dodaje da je rat imao jaka verska obeležja. Prvi su, zaključuje, vojsku formirali Muslimani u maju 1991. godine kada je na

osnovu stavova Alije Izetbegovića o islamskoj unitarnoj državi osnovana Patriotska liga i u okviru nje specijalna jedinica Zelene beretke. Vremenom su te formacije prerasle u Armiju BiH. Uz podršku iz Hrvatske, nekoliko meseci kasnije osnovana je, kaže, armija bosanskih Hrvata - Hrvatsko vijeće obrane. Tek na kraju, kada je postalo jasno da ne postoji mogućnost ostanka BiH čak i u krnjoj Jugoslaviji, vojsku su, navodi, na čelu sa generalom Mladićem 12. maja 1992. godine formirali i bosanskih Srbi.

Suprotno tezi optužbe o Vojsci Republike Srpske kao armiji visoko centralizovanog sovjetskog tipa, Kovač tvrdi da se radilo o kombinovanom centralizovano-decentralizovanom vojnom uređenju. Nastojeći da skine apsolutnu odgovornost generala Mladića za aktivnosti podređenih jedinica, naveo je da pomenuti kombinovani sistem komandovanja karakteriše "fleksibilnost i kreativnost" nižih operativnih nižih jedinica i komandi.

Predstavljajući zaključke dela ekspertske izveštaja o Sarajevu, Kovač je rekao da se radilo o "podeljenom, branjenom i obostrano blokiranom gradu", koji se mogao napadati "legitimnim sredstvima ratovanja" koja uključuju i granatiranje. Raspored snaga je, po njemu, odgovarao demografskoj slici grada - centralne opštine sa pretežno muslimanskim stanovništvom držala je Armija BiH, a okolne u kojima je bilo više Srba kontrolisala je Mladićevo vojska. Unutar grada bilo je, po njegovoj računici, raspoređeno 40 do 50.000 vojnika, kao i Generalštab i komande velikog broja jedinica Armije BiH, što su legitime vojne mete. Mladić se, podsetimo, ne tereti ni za opsadu Sarajeva niti za otvaranje vatre na vojne mete, već za namerno ciljanje i terorisanje civilnog stanovništva u gradu. Od konkretnih incidenata, svjedok je pomenuo samo zaključak u vezi sa prvim napadom na Markale 5. februara 1994. godine, navodeći da bilans udara jedne granate od 120 mm nije mogao biti tako veliki - po optužnici, 66 ranjenih i oko 140 povređenih - već se po njemu radilo o "ojačanoj eksplozivnoj napravi".

Legitimitet napada na Srebrenicu u julu 1995. godine svjedok vidi u tome što enklava nikada nije istinski demilitarizovana.

Smatra da Mladić ne snosi odgovornost za događaje na terenu jer "nije bio operativni komandant", već je planiranje i izvođenje bilo na Drinskom korpusu, doduše na osnovu Karadžićeve direktive 7 i Mladićeve Direktive 7.1. Ništa sporno ne vidi u činjenici što je optužen snimljen kako sa vojskom ulazi u Srebrenicu. Njegov "imidž" je, kaže, bio da se uvek pojavi na licu mesta, ali "fizičko prisustvo ne znači da je komandovao operacijom".

Posebno odriče odgovornost Mladića za dane od 14. do 17. jula 1995. godine, kada su se odvijale masovne egzekucije, a optužen bio u Beogradu. Tada je, po Kovaču, vojskom komandovao "najstariji oficir" Glavnog štaba Milan Gvero, koji je inače osuđen za zločine u Srebrenici i preminuo nakon odsluženja petogodišnje zatvorske kazne. Reč je samo o jednom u nizu haških prebacivanja odgovornosti na pokojnike.

Veštaci optužbe su Mladićev "nastup" na trećem, poslednjem sastanku sa predstavnicima Muslimana iz Srebrenice u bratunačkom hotelu "Fontana" 12. jula 1995. godine ocenili kao dokaz o "ubilačkom planu", a veštak odbrane smatra da se radilo o "humanitarnom cilju" da zaštiti pripadnike 28. divizije Armije BiH. Optuženi je tada, podsetimo, rekao da srebrenički Muslimani mogu "opstati ili nestati", a da to zavisi od toga hoće li se svi njihovi vojnici predati i položiti oružje.

Danas je okončan glavni iskaz vojnog veštaka odbrane, a pitanje je da li će tužilac početi da ga ispituje sutra, prekosutra ili tek u četvrtak, kada se okončaju iskazi dvojice svedoka koji će svedočiti video linkom iz Banja Luke.

2015-11-17

HAG/DEN HAAG

EKSPLOATACIJA ISLAMOFBIJE U TRIBUNALOVOJ SUDNICI

Komentarišući ideje iznete u "Islamskoj deklaraciji" Alije Izetbegovića i njihove primene u praksi, bivši službenik Predsedništva BiH Mile Dmičić tvrdio da su se dominacije islama plašili Srbi i Hvati, ali i sekularni Bošnjaci, mada nije prihvatio braniočevu sugestiju da je predsednik BiH zagovarao terorizam.

◀ Mile Dmičić, svjedok odbrane Ratka Mladića

U trenutku kada su islamski ekstremizam i njegove posledice glavna vest svetskih medija, odbrana Ratka Mladića istu temu je preselila u hašku sudnicu tokom današnjeg iskaza bivšeg službenika Predsedništva BiH Mileta Dmičića. On je u izjavi odbrani i ranijem iskazu na poziv Radovana Karadžića govorio o periodu rata kada je bio šef kabineta predsednika bosanskih Srba, a Mladićeva odbrana je donela stratešku odluku da se odrekne svih prethodnih navoda i ispituje ga samo na temu stavova Alije Izetbegovića iznetih u njegovoj "Islamskoj deklaraciji", prvi put objavljenoj 1970. godine. Na trenutke se sticao utisak da Mladićeva odbrana - nakon prošlonedeljnih događaja u Parizu - nastoji

da Izetbegovića i njegovu "Islamsku deklaraciju" predstavi kao preteču takozvane Islamske države (ISIS), što bi od Mladića napravilo Putina ili barem Asada.

Ispitivanje nije išlo glatko, budući da sudije nisu dozvolili Dmičiću da nastupi sa pozicije eksperta, već da svedoči o činjenicama, kako je i najavljen. Osim toga, veće je iskaz ocenilo kao "preopširan, haotičan i niske relevantnosti", a sve to je izazvalo oštru reakciju branioca Branka Lukića koji je rekao da sudije "od početka pokušavaju da spreče usvajanje 'Islamske deklaracije' u dokaze". Objasnjeno mu je da Pretresno veće nikada nije otežavalo uvrštavanje Izetbegovićeve knjige u spis, ali traži da se to uradi na ispravan način uz poštovanje procedure.

Potom je odbrana pristupila sledećem receptu - umesto da od svedoka traži analizu navoda "Islamske deklaracije", branilac je čitao delove knjige i pitao Dmičića da li je uoči rata primetio njihovu primenu u praksi od strane Izetbegovića i rukovodstva njegove Stranke demokratske akcije. Svedok je rekao da su se Srbi i Hrvati u BiH plašili dominacije islama, a da su od takve mogućnosti strahovali i sekularni Bošnjaci.

Branilac je, između ostalog, citirao delove Deklaracije u kojima se navodi da su Muslimani "uzeli sudbinu u svoje ruke" i da "danas počinje borba" za nove ciljeve koji podrazumevaju stvaranje "jedinstvene islamske zajednice od Maroka do Indonezije". Komentarišući pomenute navode, Dmičić je rekao da je Izetbegović bio mudar političar koji se nije otvoreno zalagao za sukob, već je u svojstvu predsednika tražio opcije za rešenje krize. Ipak, u jednoj prilici je, prisetio se svedok potpomognut braniočevom sugestijom, rekao da bi "žrtvovao mir zarad suvereniteta BiH", a tvrdi da mu je konačni cilj bio centralizovana i unitarna država sa dominacijom Muslimana.

U Deklaraciji se navodi da "svako ko se digne protiv Islama, neće poženiti ništa osim mržnje i otpora", što je braniocu poslužilo kao šlagvort za pitanje - Da li je Izetbegović ikada "pretio terorizmom"? Dmičić je, međutim, odoleo sugestiji i rekao da takvih "javnih iskaza nije imao prilike čuti". Na kraju iskaza je, na pitanje o dolasku mudžahedina u BiH, rekao da ih je tokom rata iz raznih zemalja od Saudijske Arabije do Indonezije došlo 10.000, a da su stigli na poziv bošnjačkih političara koji su sa tim državama i pre rata održavali veze.

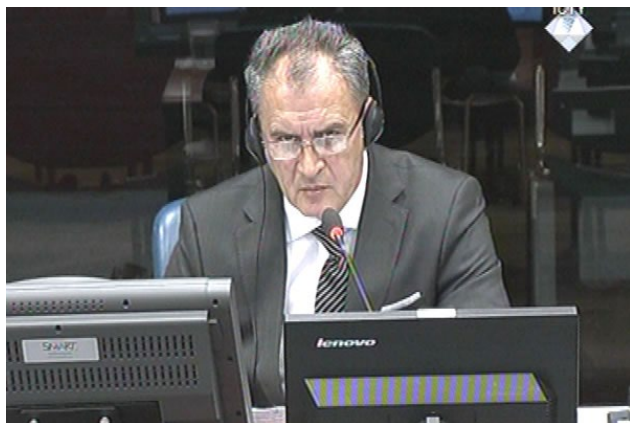
Nakon Dmičića, danas se u sudnicu na kratko vratio vojni veštak odbrane – general Mitar Kovač – a njegov iskaz će biti nastavljen sutra posle još jednog svedočenja video linkom iz Banja Luke, bivšeg pripadnika VRS Dragana Vujčića, koje neće trajati duže od sat vremena.

2015-11-18

HAG/DEN HAAG

“PLAGIJARIZAM” U IZVEŠTAJU MLADIĆEVOG VEŠTAKA

Mitar Kovač, general bogatog vojnog i akademskog iskustva, danas prinuđen da se brani od optužbi za plagiranje delova izveštaja koji je sačinio na zahtev odbrane Ratka Mladića. Pre njega, svedočio bivši pripadnik VRS Dragan Vujčić koji zna ko nije - ali ne i ko jeste - pokopao leševe u masovnoj grobnici Tomašica kod Prijedora.

◀ Mitar Kovač, svjedok odbrane Ratka Mladića

Kada se prošle sedmice pojavio u sudnici, vojni veštak odbrane – penzionisani general Mitar Kovač – predstavio se kao vojni sa velikim iskustvom, ne samo u ratovanju već i u akademskoj sferi, naglašavajući između ostalog da je za jednu od publikacija dobio nagradu niškog sajma knjiga “Presad mudrosti”. Tužilac je u današnjem unakrsnom ispitivanju, međutim, ukazivao da je svedok iz drugih izvora “presadio mudrost” u svoj ekspertski izveštaj, ne navodeći to u fusnotama, što se u praksi zove – plagiranje.

U izveštaju sačinjenom za potrebe odbrane Ratka Mladića, Kovač je, ukazuje optužba, “skoro u potpunosti” iz internet enciklopedije Vikipedija/Wikipedia prepisao delove o smrti sarajevskog para – Srbina Boška Brkića i

Bošnjakinje Admirse Ismić – ali to nije naveo kao izvor. Kovač dozvoljava mogućnost da je tekst iz Vikipedije uzeo “kao osnovu za citat”, ali je kao referencu naveo tekst iz “Slobodne Dalmacije” gde navoda koje je preuzeo skoro da nema.

◀ Dragan Vujčić, svjedok odbrane Ratka Mladića

Pored toga, tužilac je juče identifikovao 54 paragrafa iz Kovačevog izveštaja koji su u velikoj meri prepisani iz ranijih izveštaja generala Radovana Radinovića, koji je kao veštak odbrane nastupio na nekoliko dosadašnjih suđenja. Nakon što je pregledao izveštaj, priznao je da je u pomenutim paragrafima doslovno preneo 10 do 90 odsto Radinovićevo teksta, što po njegovoj računici u proseku čini 65 odsto. Priznaje i da u celih 36 paragrafa uopšte nije naveo izvor, već je navode drugog veštaka predstavio kao svoje. Odgovarajući na pitanja o jednom takvom primeru, prvo je rekao da je prepisao 70 do 80, a onda priznao da se ipak radi o stoprocentnom prenošenju Radinovićevo teksta, bez navođenja izvora.

Na tužiočevo pitanje šta bi studentima kojima predaje na više beogradskih fakulteta rekao kad bi tako nešto uradili, profesor Kovač odgovara da bi im “skrenuo pažnju da povedu računa” i dodaje da navođenje tuđeg teksta bez ukazivanja na izvor “ne vidi kao veliki problem”. Da li to znači, upitao je sudija Moloto, da “plagijarizam ne predstavlja ozbiljno kršenje profesionalne etike”, a svedok odgovara da Radinovićeve reči predstavljaju svega tri odsto njegovog rada, što po njemu nije naročito značajno.

Objašnjavajući razloge za oslanjanje na Radinovića u njegovom izveštaju, rekao je da mu je jedno vreme bio nadređeni u vojsci i da ga smatra “uzorom”. Tužilac Veber/Weber je na to citirao Radinovićeve izjave i javne nastupe u kojima Šešelja naziva “metaforom srpskog nacionalizma i srpskog identiteta”, zalaže se za preseljenje naroda i “novu srpsku državu” koja bi “kontrolisala” granicu na Drini. Kovač odgovara da se “baš i ne slaže” sa stavovima o Šešelju, ali da se stanovništvo sva tri naroda BiH selilo na teritorije pod kontrolom svojih vojski.

Kovačev stav je da su preseljenje naroda i zločini prirodne posledice “klasičnog građanskog rata” kakav je, po njemu, vođen u BiH. Suočen sa više dokumenata u kojima se navodi da je Mladićeva vojska u sklopu ostvarenja strateških ciljeva proterivala nesrpske civile sa zamišljenog srpskog dela BiH, svedok je uporno odgovarao da se to dešavalo “na sve tri strane”.

Iskaz generala Kovača se nastavlja sutra, a pre njega jutros je video linkom iz Banja Luke svedočio Dragan Vujčić, bivši pripadnik Inžinjerijskog bataljona 343. brigade JNA, kasnije preimenovane u 43. brigadu VRS. On je u izjavi timu odbrane naveo da njegova jedinica u junu i julu 1992. godine nije učestvovala u pokopavanju leševa prijedorskih nesrpskih civila u rudniku Tomašica, delu kompleksa Ljubija. Kaže da je bataljon kojem je pripadao, kao i veći deo 43. brigade, u to vreme bio daleko od Prijedora, ali nije odricao mogućnost da je takvu aktivnost preduzela neka druga jedinica vojske bosanskih Srba.

2015-11-19

HAG/DEN HAAG

MANJAK “BEZBEDNOSNE KULTURE” SARAJEVSKIH CIVILA

Tvrđnje o artiljerijskom i snajperskom teroru nad Sarajevom su, po veštaku Mladićeve odbrane, “propaganda”, a sarajevski civili su sami doprinikli svojim stradanjima jer se nisu pridržavali “nužnih bezbednosnih mera”, “nepotrebno se kretali” i “okupljali u rizičnim područjima”.

Tema današnjeg unakrsnog ispitivanja vojnog veštaka odbrane Mitra Kovača bila je situacija na sarajevskom ratištu tokom rata u BiH. Optužba sugeriše da je vojska optuženog Ratka Mladića artiljerijom i snajperima tokom četiri godine opsade terorizovala civile, što svedok naziva propagandom i tvrdi da se radilo samo o vojnim obračunima usled kojih su civili na obe strane neminovno patili.

Dokazujući šta je bio plan Glavnog štaba VRS za Sarajevo, tužilac je predočio nekoliko dokumenata. Prvi je Mladićeva Direktiva broj 4 u kojoj od korpusa traži da drži Sarajevo “pod potpunom blokadom da bi se stisnuo obruč i delovi grada potpuno izolovali od okolnih naselja”. Zatim transkript njegovog govora na skupštini bosanskih Srba 12. maja 1992. godine, kada je osnovana VRS a on postavljen za komandanta Glavnog štaba, gde kaže da će Sarajevo tući “dok ga ne izludi”. Konačno, i dokument Glavnog štaba u kojem se navodi da Sarajevsko-romanijski korpus treba da sprovodi aktivnosti koje će uticati “na moral muslimanskih snaga i stanovništva” i kod njih stvoriti “osećaj straha i stalne nesigurnosti”. Svedok, međutim, sve te navode vidi kao dokaz obračuna sa neprijateljskim snagama, a ne kao dokaz terorisanja građana.

U ekspertskom izveštaju Kovač odgovornost za stradanje civila u Sarajevu sa Mladićeve vojske prebacuje - na same civile. Smatra da se nisu pridržavali “nužnih bezbednosnih mera”, pri čemu misli na “nepotrebno kretanje i okupljanje u rizičnim područjima”. Ipak, složio se sa sugestijom da su ljudi bili primorani da izlaze iz kuća da bi obezbedili hranu i vodu. Na pitanje veća da li civile krivi za sopstveno stradanje, svedok je odgovorio da odgovornim pre svega smatra vojne i političke vlasti u gradu jer nisu iselili ljude iz rizičnih područja.

Kovač se u izveštaju pozvao na knjigu Majkla Rouza/Michael Rose, navodeći da je ovaj napisao da Sarajevo “nije bilo opsednuti grad”. Tužilac, međutim, ukazuje da su sarajevski mediji u jednom trenutku pogrešno preneli stav generala Rouza da opsada ne postoji, a da je on to, što se navodi u knjizi, odmah demantovao. Osim toga, napisao je da je pre njegovog dolaska na mesto komandanta Unprofora u januaru 1994. Sarajevo već dve godine bilo “grad pod opsadom” u kojem je 350.000 stanovnika živelo “poput štakora pod ruševinama, izlazeći iz kuća samo noću”.

Tužilac je ukazao i na citat u kojem Rouz Mladića opisuje kao obožavanog oficira unutar srpske vojske i dodaje da se radilo o “vrlo religioznom čoveku” koji se “svaki dan molio za svoje vojnike”, što je nespojivo sa činjenicom da se “služio terorom” i “artiljerijom ciljao civile”. Na pitanje zašto pomenuti deo knjige nije citirao u izveštaju, general Kovač odgovara da se sa takvim stavom naprosto ne slaže.

Osim vojnim temama, ekspert odbrane se u izveštaju pomalo bavio i istorijom. Razmatrao je, naime, poreklo bosanskih Muslimana, navodeći da su isti narod kao Srbi, ali da ih je “islam odvojio od suštine nacionalnog bića”. Odrekao im je i pravo na jezik, navodeći da bosanski ne postoji već je deo srpskog jezika u koji su na silu ubačene neke hrvatske reči. Kovač se nije odrekao nijednog navoda i dodao da iste stavove prenosi studentima kojima u Beogradu predaje.

General Mitar Kovač se u sudnicu vraća u utorak, a njegov iskaz će u ponedeljak biti “presečen” pojavljivanjem drugog svedoka odbrane.

2015-11-23

HAG/DEN HAAG

“KVANTNA RAZLIKA” U ZLOČINIMA

U odgovorima na pitanja Mladićevog branioca, japanski diplomata Jasuši Akaši bosansku stranu označio odgovornom za kršenje sporazuma i odbijanje dogovora o primirju, a kada je u unakrsnom ispitivanju pokrenuta tema zločina, potvrdio je navode knjige u kojoj je zabeležio da su sve tri strane u BiH činile zločine ali da je među njima postojala “kvantna razlika”, odnosno da je samo na srpskoj strani “genocid sačinjavao deo službene politike”.

Svedočeći na poziv odbrane Ratka Mladića, bivši specijalni izaslanik generalnog sekretara UN za bivšu Jugoslaviju – Jasuši Akaši/Yasushi Akashi – prezentovao je svoje diplomatsko umeće dajući ponešto svakoj od strana u postupku. Odgovarajući na pitanja branilaca, odgovornost za neuspeh mirovnih pregovora prebacivao je na bosansku stranu, a onda je u unakrsnom ispitivanju isto to, pa i više, pripisivao strani bosanskih Srba, pre svega njihovom predsedniku Radovanu Karadžiću.

Akaši je na poziv Karadžića svedočio prethodne godine i deo transkripta tog iskaza danas je uveden u spis Mladićevog predmeta. Još ranije, bio je svedok odbrane hrvatskog generala Ante Gotovine, tako da mu je ovo treći i poslednji “nastup” pred Tribunalom. Govorio je o iskustvima u regionu od početka 1994. do kraja rata, kada je obavljao funkciju specijalnog izaslanika.

◀ Yasushi Akashi, svjedok odbrane Ratka Mladića

Saglasio se sa tezom odbrane da bosanske bezbedne zone poput Srebrenice, Žepe i Goražda nisu bile u punoj meri demilitarizovane i da su ih pripadnici Armije BiH koristili za "odmor i snabdevanje" trupa. Mada se Mladić ne tereti za napad na enklave, već za zločine počinjene nad tamošnjim civilnim stanovništvom, odbrana smatra da dokazi o nepoštovanju sporazuma i napadima na srpsku vojsku i civile iz bezbednih zona daju legitimitet za napad na njih.

Pored toga, Akaši je naveo da je bosanska strana tokom njegovog mandata uz podršku Sjedinjenih Država izbegavala potpisivanje dugoročnih prekida neprijateljstava. Strahovali su, objašnjava, da bi trajno

primirje ozvaničilo teritorijalna osvajanja srpskih snaga koje su u jednom momentu kontrolisale oko 70 odsto teritorije BiH.

Već na samom početku unakrsnog ispitivanja, tužilac je ukazao na stav bosanske strane i predsednika Alije Izetbegovića da se mir ne može sklapati u situaciji u kojoj su bosanski Srbi zauzeli veliki deo teritorije, uključujući 15 opština gde su do rata Muslimani bili većina. Na taj način bi, rekao je Izetbegović Akašiju u februaru 1994. godine, "etničko čišćenje bilo nagrađeno". Svedok priznaje da "shvata šta ih je brinulo".

Tužilac je Akašija zatim podsetio na navode njegove knjige "U dolini između rata i mira", po kojima su zločine u BiH činile sve tri strane, ali je među njima postojala "kvantna razlika". Mada su, zapisao je, i druge strane činile "zverstva", počinio "najstrašnijih dela" bili su Srbi. "Genocid nije činio deo službene politike bosanske strane kao što je bio slučaj kod bosanskih Srba", citirao je Akaši reči generala Rouza, a danas potvrdio da iza toga i dalje stoji.

Nije se odrekao ni navoda iz svedočenja u predmetu Karadžić, kada je bivšem predsedniku Republike Srpske pripisao "tendenciju da nonšalantno izvrće istinu". Danas je dodao da su on i drugi predstavnici međunarodne zajednice, uključujući ruskog diplomatu Vitalija Čurkina/Vitaly Čurkin, bili "zgađeni" zbog Karadžićeve osobine da obeća jedno a na terenu radi sasvim drugo.

Unakrsno ispitivanje Jasušija Akašija biće nastavljeno sutra.

2015-11-24

HAG/DEN HAAG

AKAŠIJEVO "RAZMIŠLJANJE NAGLAS" O MLADIĆU

Bivši specijalni izaslanik generalnog sekretara UN za bivšu Jugoslaviju Jasuši Akaši u svojoj knjizi Ratka Mladića opisao kao "emotivnog nacionalistu" koji je imao "snažan osećaj za živote Srba, ali ne i za pripadnike druge dve nacije u BiH", vojnika uronjenog u ideju "srpske superiornosti" i "sklonog osveti", a danas se od toga ogradio navodeći da "nije istoričar" i da je u knjizi samo "razmišljao naglas".

Na tragu ranije izjave japanskog diplomate Jasušija Akašija o Radovanu Karadžiću kao čoveku sa "tendencijom da izvrće istinu", koju je ponovio juče svedočeći u odbranu Ratka Mladića, tužilac Tiger/Tieger se danas bavio situacijom u Banja Luci i Bijeljini 1994. godine. Sugerisao je da je tada došlo do izvrtanja istine, odnosno da je predsednik bosanskih Srba Akašiju i drugim međunarodnim predstavnicima govorio jedno, a na terenu sprovodio drugo.

Predloženo je više dokumenata iz kojih se vidi da su u avgustu 1994. godine do svedoka i drugih predstavnika UN stigle vesti o etničkom čišćenju opštine Bijeljina, posebno sela Janja, i Banja Luke i nasilju nad tamošnjim nesrbima. Znalo se da proterivanje i pljačku predvodi lokalni moćnik Vojkan Đurković, kao i da se u kuće i stanove izbeglih useljavaju srpski vojnici što je, kako se navodi u dokumentu Istočno-bosanskog korpusa VRS, "podizalo moral vojske". Sve to je preneto Karadžiću koji je obećao da će sprečiti dalje etničko čišćenje, a u isto vreme pred skupštinom govorio da bi ostanak Muslimana na srpskoj teritoriji bio "katastrofa". Akaši se ne seća konkretnog primera, ali kaže da je misija UN bila nemoćna da spreči etničko čišćenje.

Isto tako, svedok i njegovi saradnici nisu uspeli da pošalju predstavnike Međunarodnog crvenog krsta u Srebrenicu nakon ulaska Mladićeve vojske u grad. "Svi naši naponi u tom pogledu bili su uzaludni", rekao je Akaši i dodao da zbog toga nisu mogli da provere tačnost "glasina" o masakru nad zarobljenim Srebričanima. Mada su, po dokazima optužbe, strani izveštaci već nekoliko dana nakon "zloglasnih" događaja pisali o masovnim streljanjima, Akaši kaže da su on i njegove kolege sredinom avgusta, dakle mesec dana nakon masakra, još uvek "bili u magli".

U knjizi u kojoj opisuje iskustva iz 1994. i 1995. godine kada je bio specijalni izaslanik generalnog sekretara UN za bivšu Jugoslaviju svedok je Mladića opisao kao "emotivnog nacionalistu" koji je imao "snažan osećaj za živote Srba, ali ne i pripadnika druge dve nacije u BiH". Takođe, da je bio uronjen u ideju "srpske superiornosti", da je bio "sklon osveti" i da je možda Srebrenica rezultat toga. Upitan da li je to i danas njegov stav o optuženom, svedok se ogradio navodeći da "nije istoričar" i da je u knjizi samo "razmišljao naglas", odnosno da je izneo pretpostavke o Mladiću na osnovu susreta koje je sa njim imao.

U jednom delu pomenute knjige naveo je stav britanskog generala Majkla Rouza/Michael Rose po kojem genocid "nije činio deo službene politike bosanske strane kao što je to bio slučaj kod bosanskih Srba". Juče je rekao da se sa tim u potpunosti slaže, a u današnjem dodatnom ispitivanju braniocu Ivetiću je, u skladu sa pristupom da svakome da ponešto, rekao da se ipak sa Rouzom ne slaže "sto odsto". Potom ga je tužilac pitao da pojasni razliku u jučerašnjem i današnjem odgovoru, na šta je rekao da se slaže sa Rouzovim "općenitim opisom". Budući da je u tim momentima isteklo vreme za njegovo svedočenje, pitanja više nije bilo, pa je Akaši i u svom poslednjem nastupu pred Tribunalom uspeo da ostane – diplomatski nedorečen.

Suđenje Ratku Mladiću nastavlja se sutra završnicom iskaza vojnog veštaka Mitra Kovača.

2015-11-25

HAG/DEN HAAG

ZA SREBRENIČKI GENOCID KRIVI SVI SEM MLADIĆA I KARADŽIĆA

Po nalazima vojnog veštaka Mladićeve odbrane Mitra Kovača, odgovornost za srebrenički genocid snose Alija Izetbegović, Bil Klinton, strane obaveštajne službe, srpski plaćenici i osvetnici, "Škorpion", čak i deo bezbednosne strukture vojske bosanskih Srba... svi sem vojnog i političkog rukovodstva Republike Srpske.

◀ Mitar Kovač, svjedok odbrane Ratka Mladića

Poslednju fazu unakrsnog ispitivanja generala Mitra Kovača, vojnog veštaka odbrane Ratka Mladića, obavio je tužilac Piter Mekloski/Peter McCloskey koji je u timu optužbe "zadužen" za Srebrenicu. On je danas nastojao je da pobije navode svedokovog izveštaja u kojima je odrekao svaku odgovornost optuženog za masovna streljanja zarobljenih srebreničkih muškaraca i dečaka u julu 1995. godine.

Kovač u izveštaju ne poriče srebrenički zločin, ali smatra da ga "nije planiralo" vojno i političko rukovodstvo bosanskih Srba već da je "verovatno osmišljen sa ciljem medijske pripreme međunarodne javnosti" da prihvati zločine i etničko čišćenje Srba iz Hrvatske i bosanske

Krajine u drugoj polovini 1995. godine. Zločin nad Srebreničanima je, objašnjava, bio "paravan" za nastavak genocida nad Srbima koji je počeo još u Drugom svetskom ratu.

Upitan ko je, ako ne rukovodstvo bosanskih Srba, planirao srebrenički masakr, svedok je odgovorio da su predsednici BiH i Sjedinjenih Država – Alija Izetbegović i Bil Klinton/Bill Clinton – dogovorili operaciju prepuštanja Srebrenice Srbima, a da je uticaj "ispoljio i deo obaveštajnih struktura dela međunarodne zajednice". Kad je reč o neposrednim počiniocima masovnih streljanja, odgovornim smatra "samoorganizovane grupe iz Podrinja koje potiču iz predratnog kriminalnog miljea" i "grupe srpskih osvetnika".

Tužiočevu pažnju je privukao deo izveštaja u kojem Kovač navodi da su počinioci "verovatno radili u saradnji sa pojedinim starešinama iz struktura bezbednosti" Mladićeve vojske. Upitan da kaže ko su, po njegovim zaključcima, bili oficiri koji su učestvovali u zločinu, imenovao je Draga Nikolića, Vujadina Popovića i Ljubišu Bearu, ukazujući tako na bezbednosnu liniju od Zvorničke brigade preko Drinskog korpusa do Glavnog štaba u kojem je Beara bio oficir za bezbednost.

Tužilac, koji je trojicu pomenutih oficira optužio u zasebnom predmetu, ne spori da je "bezbednosna osovina" bila nosilac srebreničkog zločina, ali smatra da se ona ne zaustavlja na Beari već ide do Mladića. Na pitanje da li je on bio pretpostavljen Beari, svedok je nevoljno rekao da jeste ali ne direktno već preko komandanta za obaveštajno-bezbednosne poslove u Glavnom štabu Zdravka Tolimira. Da Beara nije mogao raditi na svoju ruku, po optužbi se vidi iz presretnutog razgovora od 23. oktobra 1995. godine u kojem Mladić premijeru Republike Srpske Dušanu Koziću kaže da bezbednjak Glavnog štaba "nikada ne bi radio mimo mog naređenja". Svi pomenuti oficiri osuđeni su pravosnažno pred Tribunalom – Drago Nikolić na 35 godina, a Beara, Popović i Tolimir na doživotne kazne – a ishod suđenja čeka još jedino Mladić.

Uloga rukovodstva bosanskih Srba u planiranju srebreničkog zločina po optužbi se, između ostalog, ogleda u navodu Direktive broj 7 iz marta 1995. godine koji glasi: "Svakodnevnim planskim i osmišljenim borbenim aktivnostima stvoriti uslove totalne nesigurnosti, nepodnošljivosti i besperspektivnosti daljeg opstanka i života žitelja Srebrenice i Žepe". Direktivu je napisao general Miletić iz Glavnog štaba, potpisao Karadžić, a jedinicama prosledio Mladićev zamenik general Milovanović. Svedok smatra da se u tom dokumentu potkrala "greška" i da je, kada je otkrivena, inkriminišuća formulacija izostavljena u Mladićevoj Direktivi 7.1. Ipak, tužilaštvo ukazuje da su slični navodi izrečeni na sastancima održanim 1994. i 1995. godine na kojima je bio i Mladić. On je na jednom takvom sastanku rekao da "enklave nije da prežive već da nestanu", a u njegovom prisustvu rečeno je da enklavama treba "onemogućiti da žive". Pomenuti navodi nalaze se u ratnim beležnicama tadašnjeg komandanta Drinskog korpusa Milenka Živanovića. Te beležnice su danas prvi put prikazane u sudnici i uvedene u spise, što je prava retkost u ovoj fazi rada Tribunala.

U srebreničkom zločinu učestvovali su, po Kovačevim zaključcima, i "plaćenici" među kojima "Škorpioni", jedinica iz Srbije čiji su pripadnici u Trnovu streljali šestoricu muškaraca i dečaka i sve zabeležili video kamerom. Pravi srpski vojnik, smatra Kovač, nikada ne bi snimao streljanje s leđa i tako dokumentovao zločin. Tužilac je predočio dokument Sarajevsko-romanijskog korpusa od 23. jula 1995. godine u kojem se pod "našim snagama" navode i "Škorpioni", kao i izveštaj policije Republike Srpske gde se kaže da srpske odbrambene linije kod Trnova između ostalih drži i ta jedinica MUP Srbije. Na pitanje da li bi 10 "Škorpiona" koji su učestvovali u zločinu morali dobiti odobrenje nadređenih vojnih starešina Mladićeve vojske za povlačenje sa položaja, svedok je odgovorio odrično navodeći jer su bili policijska jedinica sačinjena od profesionalnih ubica čija je namera bila da prodaju snimak i tako "osramote borbu naroda".

Kovačev iskaz danas je okončan, a suđenje Ratku Mladiću nastavlja se u ponedeljak.

2015-11-30

HAG/DEN HAAG

ISTORIČAR POPRAVLJA GRAMATIKU

Veštak Mladićeve odbrane – doktor istorije Miloš Ković – kritikovao optužbu i njene eksperte zbog pogrešne upotrebe nekoliko termina: "bosanski Srbi" jer među njima ima i Hercegovaca, "opsada Sarajeva" zato što je grad bio povezan sa spoljnim svetom preko snaga UN i "teror" nad Sarajlijama jer je meta srpskih artiljerijskih i snajperskih udara bila vojska a cilj podela grada.

◀ Miloš Ković, svjedok odbrane Ratka Mladića

Na poziv odbrane Ratka Mladića, beogradski istoričar Miloš Ković sačinio je dva izveštaja u kojima daje "naučnu kritiku" radova eksperata optužbe. U prvom izveštaju analizira navode Patrika Trejnora/Patrick Treanor o aktivnostima rukovodstva bosanskih Srba 1992-1995. godine, a u drugom kritikuje izveštaje Roberta Donje/Donia o opsadi Sarajeva i radu skupštine Republike Srpske tokom rata u BiH.

Na početku glavnog ispitivanja Ković je upitan zašto je, po njemu, korišćenje sintagme "bosanski Srbi" već u naslovu Trejnorovog rada "istorijski i profesionalno nekorektno". Svedok odgovara da je to uvreda za tamošnje Srbe i da ih treba zvati "Srbi iz Republike Srpske". Osim toga, dodaje, među njima ima i Hercegovaca, nisu svi

Bosanci. U nastavku svedočenja, istoričar odbrane je, međutim, koristio sintagmu "bosanski Muslimani i Hrvati", što nije promaklo predsedavajućem sudiji Oriju/Orie koji je pitao nije li i za njih to uvredljivo, jer i među njima ima Hercegovaca. Muslimani, uzvraća Ković, "ne insistiraju na tim razlikama", a kod Hrvata se radi o "nijansama", mada oni "bosansku ideju" nisu baš prihvatili.

I kod Donje, po Mladićevom veštaku, postoji ozbiljan terminološki problem već u naslovu izveštaja. Sporan je, naime, termin "opsada Sarajeva". O opsadi grada po svedoku nema govora jer je Sarajevo tokom rata bilo povezano sa spoljnim svetom preko snaga UN. Osim toga, samo uži centar je bio u srpskom okruženju, a ne ceo grad. "Evo, kada biste ovde samo centar grada proglasili Hagom, onda biste imali opsadu Haga", slikovito je objasnio Ković.

U unakrsnom ispitivanju se čulo da je, po svedoku, i termin "teror" koji se u optužnici koristi za artiljerijsku i snajpersku kampanju protiv sarajevskih civila pogrešan. Meta napada su, po njemu, bile jedinice Armije BiH, a rukovodstvo bosanskih Srba i Mladićeva vojska borili su se za podelu Sarajeva i namera im nije bila da terorizuju civile.

Namera optuženog tokom rata u BiH može se, smatra tužilac, iščitati iz njegovih izjava medijima. Predočen je Mladićev intervju beogradskom NIN iz perioda rata u kojem Muslimane naziva "poturicama" i "najgorim ološem". Tu se, smatra svedok, radi o "ratnoj propagandi" a ne o stvarnom stavu optuženog. Tužilac je zatim pitao da li takvi Mladićevi navodi korespondiraju sa dokumentom Sarajevsko-romanijskog korpusa iz 1994. sa potpisom Luke Dragičevića, u kojem se navodi da su Srbi "genetski bolji, jači, lepši i pametniji" od Muslimana, zato što su oni "poturice" koje su postale od "najslabijih Srba". Nije potreban istoričar, kaže Ković, da bi se uočile "određene sličnosti" između Mladićevih i Dragičevićevih reči.

Beogradski istoričar je u izveštaju naveo da je predsednik BiH Alija Izetbegović pod uticajem Sjedinjenih Država odbacio Kutljerov plan, koji je predstavljao priliku za mirnu podelu BiH unutar njenih granica. Citirao je navod knjige bivšeg američkog ambasadora u Jugoslaviji Vorena Cimermana/Warren Zimmerman koji je rekao da su Amerikanci ohrabрили Izetbegovića da to učini. Istina je, ukazuje tužilac pozivajući se na druge navode iste knjige, malo složenija. Cimerman, naime, navodi da je podrška za odbacivanje plana došla tek nakon informacija o dogovoru hrvatskog i srpskog predsednika Tuđmana i Miloševića o podeli BiH, što je Izetbegovića "strašno razljutilo". Ković, međutim, kaže da se Cimerman "ne slaže sa samim sobom" jer je u izjavi američkim medijima govorio drugačije. O podeli BiH se, ukazuje optužba, govori i u ratnom dnevniku Ratka Mladića gde se u izvodima sa sastanka od 26. oktobra 1992. godine navode sledeće reči hrvatskog generala Slobodana Praljka: "Na dobrom smo putu da Aliju prisilimo na podelu BiH" i "u interesu nam je da Muslimani dobiju svoj kanton da bi se imali gde preseliti". Ovde je, pojašnjava Ković, rat već "odmakao", a svaka strana je imala svoje ciljeve: Muslimani da očuvaju unitarnu državu, a Srbi i Hrvati da je podeli.

Iskaz veštaka odbrane nastavlja se sutra.

2015-12-01

HAG/DEN HAAG

POTEŠKOĆE SA RAZUMEVANJEM KRIVIČNOG POSTUPKA

Mada nije sporio da su tokom rata počinjeni zločini nad nesrpskim stanovništvom u zamišljenom srpskom delu BiH, istoričar Mladićeve odbrane Miloš Kojić prigovorio zbog izostanka rasprave o zločinima nad Srbima, pa mu je objašnjeno da sudsko veće u ovom postupku "ne piše istoriju celog rata" već namerava da napiše "presudu samo jednom optuženom".

U nastavku unakrsnog ispitivanja veštaka odbrane za istoriju Miloša Kovića, tužilac Artur/Arthur Traldi je dokazivao da je ratni cilj rukovodstva bosanskih Srba na čelu sa Radovanom Karadžićem i Ratkom Mladićem bila etnički čista srpska država na teritoriji BiH, što je ostvarivano zločinima i etničkim čišćenjem nesrba. Veštak Mladićeve odbrane smatra da je stvaranje srpske države u BiH bila legitimna "demokratska volja" naroda i ne slaže se da je bilo praćeno etničkim čišćenjem.

U ekspertskom izveštaju kojim osporava navode veštaka optužbe Roberta Donje/Donia o opsadi Sarajeva, Ković je ukazao da je američki istoričar u svom radu površno postupio kada je citirao reči generala Mladića sa skupštinskog zasedanja iz aprila 1995. godine: "Kad su tučene Markale, vi znate šta je tada bilo. Ali mogu da vam kažem da nikad u životu nisam naružen kao za te Markale...". Možda je ovo, navodi Ković u izveštaju, Donji zazvučalo kao priznanje odgovornosti za artiljerijski udar na sarajevsku tržnicu, ali smatra da se "bez nedostajećeg dela rečenice" ne vidi se šta je govornik zapravo hteo da kaže.

Usledila je rasprava u kojoj je tužilac sugerisao da Donja nije ništa izostavio, a svedok uporno tvrdio da jeste. Nakon dužeg natezanja, ispostavilo se da je doktor Ković pogrešno mislio da nedostaje deo rečenice samo zato što je Donja na kraju stavio tri tačke. Priznao je da ni taj, ni druge zapisnike sa sednica skupštine bosanskih Srba nije pročitao, iako je naširoko kritikovao radove veštaka optužbe koji se njima bave.

Na zasedanju od 12. maja 1992. u Banja Luci kada je proglašena Republika Srpska, optuženi je pred poslanicima opisao taktiku isključivanja vode i struje Sarajevu, navodeći da će razarati postrojenja za snabdevanje, a onda za to optužiti drugu stranu. "To je ta diplomatija", rekao je tada Mladić. Tužilac je potom predočio naređenje pukovnika Drinskog korpusa iz maja 1993. godine u kojem se traži da se vodotoranj za snabdevanje Srebrenice sruši, a da se u javnosti za to optuži neprijatelj. Na pitanje da li to ta "Mladićeva diplomatija", Ković je odgovorio da između dva dokumenta ne vidi nikakvu sličnost.

Svedok ne spori postojanje dokumenta Šest strateških ciljeva bosanskih Srba koji proklamuje razdvajanje srpskog od drugih naroda i definiše teritoriju njihove zamišljene države u BiH sa granicama na Uni i Neretvi, bez granice na Drini, sa delom podeljenog Sarajeva i izlazom na more. Kojić u tome ne vidi ništa sporno, a tužilac sugerise da je dokument predstavljao osnov za etničko čišćenje. Predočio je niz dokaza, uključujući zapisnike skupštinskih zasedanja, gde se navodi da su teritorije koje su "oivičene" strateškim ciljevima poput nekih sarajevskih opština i gradova Foča, Zvornik i Bijeljina, skoro u potpunosti očišćeni od nesrba. Uz to, predočeni su dokazi o silovanjima žena, hapšenjima i razmenama civila, kao i drugim zločinima koji su, po optužbi, doprineli odlasku nesrba. Kojić to ne spori, ali kaže da su zločini počinjeni i nad Srbima, a u sudnici se o tome ne govori.

"Vi očitto imate poteškoće da shvatite krivični postupak. Mi u ovom postupku ne pišemo istoriju celog rata, već ćemo napisati presudu samo jednom optuženom, to je naša tema", rekao je predsedavajući sudija Ori/Orie, pokušavajući da ekspertu odbrane objasni zašto se na suđenju Mladiću ne govori o zločinima nad Srbima.

Mada se trudio da opravda sve postupke rukovodstva bosanskih Srba tokom rata u BiH, Kojić ih je zbog jednog poteza ipak kritikovao. Napravili su, smatra, grešku kada su odlučili da "staro srednjovekovno ime" Foča preimenuju u Srbijne. U isto vreme, nije mu zasmetala činjenica što je ta opština, kako se navodi u Mladićevom ratnom dnevniku, već u septembru 1992. godine bila 99 odsto srpska, iako je pre rata u njoj živelo veliki procenat muslimanskog stanovništva.

Iskaz veštaka Miloša Kojića danas je okončan, a suđenje Mladiću se nastavlja u četvrtak popodne, kada će putem video linka biti saslušan novi svedok odbrane.

2015-12-03

HAG/DEN HAAG

POKUŠAJ OSPORAVANJA IZVJEŠTAJA O SREBRENIČKIM EKSHUMACIJAMA

Odbrana Ratka Mladića pozvala čileanskog forenzičara Dejvida del Pina u pokušaju da ospori značaj izvještaja forenzičkog eksperta tužilaštva Vilijama Haglanda o nalazima iz ekshumacija srebreničkih masovnih grobnica. Pokušaj, međutim, nije uspio pošto se u izvještaju Nadzorne komisije iz San Antonija, na koji se poziva odbrana, pored zamjerki izvjesnim potezima Haglanda, zaključuje da nije bilo grešaka koje bi dovele u pitanje znanstvenu vrijednost njegovih nalaza.

◀ David del Pino, svjedok odbrane Ratka Mladića

Na suđenju Ratku Mladiću putem video-veze sa Sjedinjenim Američkim Državama je svjedočio forenzički antropolog iz Čilea Dejvid/David del Pino, koji je 1996. godine kao član forenzičkog tima "Liječnika za ljudska prava" sudjelovao u ekshumaciji nekoliko masovnih grobnica sa tijelima srebreničkih žrtava. Odbrana uz njegovu pomoć nastoji da ospori, ili barem umanj, značaj nalaza sa tih ekshumacija koje je koordinirao i nadgledao antropolog Vilijam Hagland/William Haglund.

Mladićev branilac Dragan Ivetić je ukazao na izvještaj Nadzorne komisije iz San Antonia koja je ispitivala utemeljenost kritika izrečenih na račun Haglandovih metoda. Branilac je citirao dio izvještaja u kojem se citira

Del Pinova izjava da je po Haglandovoj zapovijedi bačena odjeća pronađena u jednoj od grobnica, zatim da je Hagland često bio odsutan sa terena, kao i da je previše vremena provodio sa predstavnicima medija.

Odjeću iz grobnice je, po Del Pinu, trebalo istražiti jer su se u njoj "možda" nalazili neki identifikacijski dokumenti. On, međutim, ne zna da li je neko drugi provjerio da li je u bačenoj odjeći zaista bilo dokumenata ili drugih dokaza. Kaže, dalje, da je Haglandovo odsustvo "usporavalo" ekshumacije, kao i da je imao dojam da Hagland previše vremena provodi sa novinarima i da je, kako bi im udovoljio, "kapriciozno ubrzavao" proces ekshumiranja.

Tužilac Piter Mekloski/Peter McCloskey je u unakrsnom ispitivanju ukazao na Haglandove zaključke u vezi sa ekshumacijom masovne grobnice na Branjevu. U toj grobnici je pronađeno minimalno 132 tijela. Na 82 tijela su pronađeni povezi za ruke i oči. Istraga je, ukazao je tužilac, pokazala da je sa tom grobnicom povezano pet sekundarnih grobnica u kojima je uz pomoć DNK analize identifikovano 1.611 tijela. Prema iskazu Držena Erdemovića koji je priznao učesće u egzekuciji, podsjetio je tužilac, na Branjevu je 16. jula 1995. ubijeno oko 1.200 Bošnjaka, a još oko 500 je istog dana ubijeno u Pilici.

Del Pino je potvrdio da je ekshumacija grobnice na Branjevu obavljena vrlo precizno i profesionalno, kao i da je DNK analizom moguće povezati primarne i sekundarne grobnice.

Na pitanja sudije Orija/Orie svjedok je odgovorio da je Haglandovo često odsustvo prouzrokovalo izvjesne probleme u koordinaciji, ali nije imalo uticaja na konačne rezultate i zaključke. Isto se, potvrdio je, odnosi i na vrijeme koje je Hagland provodio sa medijima. Količinu bačene odjeće je opisao rekavši da je mogla stati u kutiju široku 40 i duboku 30 centimetara.

Sudija Moloto je, na kraju, ukazao na zaključak iz izvještaja Nadzorne komisije koji branilac nije pročitao, a u kojem stoji da zamjerke upućene Haglandu ne ukazuju ni na kakve greške koje bi ugrozile znanstvenu vrijednost njegovih nalaza sa ekshumacija masovnih grobnica. Del Pino se složio s takvim zaključkom.

Suđenje Ratku Mladiću će se nastaviti u ponedjeljak 7. decembra.

2015-12-07

HAG/DEN HAAG

OD ISLAMSKJE DEKLARACIJE DO ISLAMSKJE DRŽAVE

Predsjednik Republike Srpske Milorad Dodik, svedočeći u odbranu Ratka Mladića, okrivio muslimansko rukovodstvo za početak rata u BiH, a politiku Alije Izetbegovića i navode njegove "Islamske deklaracije" proglasio "pretečom sadašnjih ideologija radikalnog islama". Tužilac je to pobijao Karadžićevim intervjuom iz 1990. kada je rekao da u BiH "nema mesta panici" jer su se domaći Muslimani opredelili za "evropski način života uz očuvanje islamske vere".

◀ Milorad Dodik, svjedok odbrane Ratka Mladića

Aktuelni predsjednik Republike Srpske Milorad Dodik počeo je danas četvrti i posljednji nastup pred Tribunalom – kao svedok odbrane Ratka Mladića. Do sada je svedočio u tri različite prilike – prvo na raspravi o odmeravanju kazne Biljani Plavšić 2002. godine, zatim na poziv optužbe u predmetu Radislava Brđanina 2003. i, konačno, 2013. u odbranu Radovana Karadžića. Danas je opisao događaje i izneo impresije o vremenu kada je bio poslanik, prvo u parlamentu BiH ispred Saveza reformskih snaga, potom i kao nezavisni član skupštine bosanskih Srba.

Rat u BiH po Dodiku je počeo zbog nastojanja Muslimana da "majorizuju" ostale narode i proglase nezavisnu

državu. U tome su im, priznaje, pomogli Hrvati, ali tvrdi da mu danas govore da su pogrešili i da nikada ne bi ponovili istu grešku. Muslimani su, po njemu, krivi za pokušaj uspostavljanja dominacije, samovolju u parlamentu, zloupotrebu javnih funkcija, formiranje Patriotske lige i, generalno, sve loše što se u javnoj sferi dešavalo uoči sukoba. Optužio ih je i za direktan povod za rat – ubistvo srpskog svata u Sarajevu 1. marta 1992. Po inerciji, rekao je da je Patriotska liga odgovorna i za zločin nad srpskim civilima u Sijekovcu krajem marta 1992, mada se u sudnicama Tribunala mnogo puta čulo da su to počinile hrvatske oružane snage.

Mada je i ranije, naročito nakon nedavnih terorističkih napada u Parizu, kroz pitanja Mladićevih branilaca i iskaze drugih svedoka odbrane sugerisana "bliskost" političkog pokreta bosanskih Muslimana 90-ih godina i radikalnih islamskih grupa današnjice, Dodik je prvi otvoreno ukazao na navodnu vezu među njima. Tvrdio je da je Alija Izetbegović "preteča sadašnjih ideologija radikalnog islama", a kao ključni dokaz navodi da je bivši predsednik BiH autor "Islamske deklaracije" iz 1970. godine u kojoj se, kako je rekao, zagovara uređenje države na šerijatskom pravu.

Ako je "Islamska deklaracija" zaista bila takav trn u oku bosanskih Srbima, to bi, ukazao je tužilac u unakrsnom ispitivanju, značilo da je morala biti "vruća tema" na skupštinskim zasedanjima bosanskih Srba. Bivši narodnih poslanik se sa takvom ocenom složio, navodeći da je bila često pominjana i da se redovno govorilo: "Kako je navedeno u Islamskoj deklaraciji Alije Izetbegovića..." Tim optužbe je, međutim, pretražio transkripte svih zasedanja, a tužilac Tiger/Tieger je saopštio rezultat – Islamska deklaracija pominje se prvi put na 35. skupštinskom zasedanju održanom 2. oktobra 1993. godine. Dodik se tu korigovao, rekavši da se o tome razgovaralo van sale, a da se na sednicama koristio sinonim "Alijina politika".

Tužilac je u nastavku ispitivanja pokazao da je čak i Radovan Karadžić uoči rata bio manje neprijateljski nastrojen prema Bošnjacima nego Dodik danas. Karadžić je, naime, u jednom intervjuu iz 1990. godine rekao da islamski fundamentalizam dolazi sa ljudima druge rase i drugog jezika, a ne od domaćih Muslimana, "slovenskog naroda, ljudi naše krvi koji su se opredelili za evropski kvalitet života uz očuvanje islamske vere". Upitan da li je to još jedan pokazatelj "široko poznate činjenice" da su bosanski muslimani "evropeiziran narod", svedok je odgovorio kontrapitanjem: "Hoćete da kažete da Srbi nisu?" Mada se najčešće ne osvrće na komentare svedoka o svom radu, tužilac je rekao da Dodikovu sugestiju "izričito odbacuje". Dodik je, na kraju, priznao da su Bošnjaci "najsekularniji muslimani u Evropi", ali uz ukazivanje da su 90-ih podržali ekstremne stavove Alije Izetbegovića.

Suprotno sugestiji Dodika da su potezi srpskog rukovodstva u BiH bili reakcija na muslimanski radikalizam, tužilac je ukazao da su Srbi zapravo imali unapred razrađen plan za ostvarenje svojih strateških ciljeva, koji su podrazumevali teritorijalno razdvajanje od druga dva naroda. Predočio je zapisnik sa sednice Predsedništva SFRJ iz decembra 1991. godine na kojoj se tom, tada već krnjem telu, obraća Radovan Karadžić. Rekao je da njegovo rukovodstvo ima "unapred spremljene poteze" koje će povlačiti "tek kad Alija neštozabrlja".

Na zasedanju skupštine Republike Srpske u Bijeljini iz januara 1993. godine odlučeno da "Muslimani nisu nacija", a Dodik se ne seća da li je bio prisutan. Ako jeste, glasao je "za", jer je odluka doneta jednoglasno. Njegov iskaz nastavlja se sutra.

2015-12-08

HAG/DEN HAAG

DODIK: VRH SDS UMEŠAN U RATNE ZLOČINE

Braneći Ratka Mladića, predsednik Republike Srpske Milorad Dodik tvrdio da nije imao saznanja da je rukovodstvo bosanskih Srba imalo i sprovodilo plan etničkog čišćenja nesrba, pa ga je tužilac suočio sa činjenicom da se tokom rata u Skupštini čiji je član i sam bio govorilo o proterivanju Muslimana i Hrvata. Kada mu je predöčen intervju iz 2001. godine u kojem je za zločine optužio vrh Srpske demokratske stranke, Dodik je odgovorio da mu se "činilo da je bilo ljudi iz vrha SDS koji su uključeni u zločine".

◀ Sergej Moroz, svjedok odbrane Ratka Mladića

U nastavku unakrsnog ispitivanja aktuelnog predsednika Republike Srpske Milorada Dodika, koji svedoči na poziv odbrane Ratka Mladića, tužilac Alan Tiger/Tieger bavio se njegovom tvrdnjom da rukovodstvo bosanskih Srba tokom rata u BiH nije sprovodilo politiku etničkog čišćenja. Dodik je tvrdio da nema saznanja o postojanju pisanog ili usmenog plana za proterivanje nesrba sa teritorije pod kontrolom Mladićeve vojske, a optužba je predöčila niz dokumenata koji, po njoj, kazuju suprotno.

U intervjuu "Srpskom Oslobođenju" iz januara 1995. godine Radovan Karadžić navodi da je njegovo rukovodstvo imalo "spisak akcija i poteza", ali se za njihovu aktivaciju čekala "greška Muslimana". Takođe, na

jednom skupštinskom zasedanju tokom rata Karadžić je rekao da su planovi bili "izmozgani" još pre sukoba. Budući da je Dodik navode svog prethodnika na mestu predsednika Republike Srpske odbacio kao "predstavu za javnost"

i "ispraznu hvalu", tužilac je ukazao da je Karadžić i u presretnutim razgovorima, daleko od očiju javnosti, uoči rata govorio da njegovo rukovodstvo "ima plan za sve" i drži "poteze u koverti".

O kakvom se tačno planu radi, po optužbi je vidljivo iz brojnih nastupa pred skupštinom bosanskih Srba, u kojoj je Dodik tokom rata bio nezavisni poslanik. Već na 16. sednici od 12. maja 1992. godine, kada je proglašena Republika Srpska a Mladić izabran za komandanta vojske, Karadžić je predstavio dokument pod nazivom Šest strateških ciljeva, koji je kasnije objavljen u Službenom glasniku. Prvim ciljem propisano je teritorijalno razdvajanje srpskog od druga dva naroda u BiH, a u preostalih pet definisana je republika srpskog naroda sa granicama na Uni i Neretvi, bez granice na Drini, izlazom na more i delom Sarajeva u svom sastavu.

Dodik tvrdi da je stvaranje Republike Srpske bilo legitimno, a tužilac smatra da je način njenog uspostavljanja bio nelegitiman, jer je podrazumevao proterivanje nesrba. Na skupštinskom zasedanju s kraja novembra 1992. godine jedan poslanik se žalio da svi Muslimani i Hrvati "koji su proterani" i dalje imaju pravo na državljanstvo Republike Srpske jer su rođeni na njenoj teritoriji. Kasnije, krajem avgusta 1993. godine na drugoj sednici je, opet, rečeno da Srbima "nema države u bosanskom loncu" bez "postepene relokacije i preseljenja" nesrba. Zatim Karadžić u govoru pred poslanicima u januaru 1994. godine navodi da je Doboj pre rata imao relativnu muslimansku većinu, a da je postao "100 odsto srpski".

Sve to Dodik je, smatra tužilac, morao čuti, ali ovaj odgovara da se ničeg ne seća i tražio da se utvrdi da li je bio prisutan tim sednicama. Tužilac je ignorisao njegove zahteve sve do jednog momenta kada je pokazao popis iz kojeg se vidi da je nezavisni poslanik Dodik bio retko odsutan i da je bio prisutan kada se pominjalo proterivanje nesrba i drastična promena u nacionalnoj strukturi Doboja.

Sadašnji predsednik Republike Srpske, inače, nije uvek bio blagonaklon prema bivšem rukovodstvu bosanskih Srba, a tužilac ga je podsetio na intervju beogradskoj agenciji Beta od 12. januara 2001. godine. Dodik je u njemu optužio Srpsku demokratsku stranku (SDS) za "organizovanje i činjenje" zločina tokom rata u BiH: "Mora se otvoreno reći da su zločini počinjeni pod rukovodstvom SDS i to mora biti kažnjeno. Može se očekivati da će svi vodeći funkcioneri stranke na raznim nivoima doći pred Haški sud.". Danas, kao i na suđenju u odbranu Radovana Karadžića, Dodik je rekao da se radi o "političkom diskursu koji ne mora nužno biti zasnovan na činjenicama". Ipak, priznao je da mu se "činilo da je bilo ljudi iz vrha SDS koji su uključeni u zločine", mada odluku o tome prepušta sudu.

Osim u javnom nastupima, Dodik je, još iz vremena kooperativnosti sa haškim tužilaštvom, o politici i čvrstoj hijerarhiji unutar SDS govorio u intervjuu sa istražiteljima Tribunala u julu 2003. godine, a odmah zatim i u svedočenju na poziv optužbe u procesu protiv Radoslava Brđanina. Delovi tog intervjua i iskaza uvedeni su juče i danas u spis Mladićevog predmeta.

Pred kraj današnjeg zasedanja na klupu za svedoke je izveden novi svedok odbrane – ukrajinski potpukovnik Sergej Moroz, bivši pripadnik Unprofora u Sarajevu.

2015-12-09

HAG/DEN HAAG

LISABOSNKI SPORAZUM – ŠANSA ZA MIR ILI PLAN RAZBIJANJA BOSNE?

Na suđenju Ratku Mladiću portugalski diplomata Žoze Kutiljero rekao da je Lisabonski sporazum mogao sačuvati mir da Alija Izetbegović - na nagovor Amerikanaca - nije od njega odustao. Tužilac, međutim, ukazuje da je Karadžić prevario Kutiljera i međunarodnu zajednicu glumeći da je za mir i pregovore dok je istovremeno planirao osvajanje i etničko čišćenje teritorija, javno se hvaleći da je Lisabonskim sporazumom "Bosna razbijena".

◀ Jose Cutileiro, svjedok odbrane Ratka Mladića

Portugalski diplomata Žoze Kutiljero/Jose Cutileiro je svjedočio o "Lisabonskom sporazumu" koje su predstavnici tri konstitutivna naroda - Alija Izetbegović, Radovan Karadžić i Mate Boban - "okvirno" prihvatili 18. marta 1992. Taj sporazum je, smatra on, mogao sačuvati mir u BiH, da Alija Izetbegović nije od njega odustao.

Svjedočeći video vezom Kutiljero je, odgovarajući na pitanja Mladićevog branioca Dragana Ivetića, rekao da je nakon potpisivanja Izjave o principima u martu 1992. srpska strana željela nastaviti pregovore, ali da je bosanska strana odugovlačila, dok Izetbegović u junu 1992. godine nije definitivno povukao svoj potpis. "Za Srbe i Hrvate je to bila još jedna ilustracija Izetbegovićeve

dvoličnosti, kako su to oni vidjeli", kaže Kutiljero. Izetbegović je, rekao je, imao podršku "dobronamjernih autsajdera koji su mislili da bolje poznaju situaciju". "Autsajderi" su, po njemu, SAD i njihov ambasador Voren Cimerman/Warren Zimmermann koji je Izetbegoviću savjetovao da ne prihvati tripartitni plan, što je bosanskog predsjednika "ohrabrilo da se bori za unitarnu BiH".

Tužilac Alan Tiger/Tieger je pitao portugalskog diplomatu da li mu je ikada palo na pamet da je Karadžić "samo glumio" da je spreman da prihvati sporazum kako bi ostvario taktičku prednost, a da u stvarnosti nikada nije prihvatio postojanje BiH kao države i da je težio da se srpske teritorije pripoje Srbiji. Citirao je Momčila Krajišnika koji je na sjednici Skupštine u februaru 1992. rekao da se stvorila "šansa da sačuvamo srpski narod u jednoj državi i da ona bude dio srpskoga carstva". Kutiljero odgovara da srpski predstavnici nisu u pregovorima iznosili takve stavove, osim što je Krajišnik imao ideje tipa da bi BiH trebala imati pravo na tri glasa u UN i tri zastave, "ali mu je Karadžić rekao da šuti".

Tužilac je citirao dio Karadžićevog obraćanja sa 39. sjednice Skupštine održane 24. i 25. marta 1995. godine. Karadžić je rekao da su se on i drugi srpski pregovarači "obradovali" kada su Muslimani odbacili lisabonsku mapu i pohvalio je Krajišnikovu "mudrost", odnosno način na koji je "navukao" Muslimane da pristanu na podjelu BiH na tri dijela i to na nacionalnoj osnovi i na referendum. "Bosna je u tom času bila gotova za međunarodnu zajednicu", rekao je Karadžić. Na pitanje da li mu je Karadžić rekao tokom pregovora da smatra da je Izjava o principima "dokrajčila Bosnu", Kutiljero je odgovorio da mu vođa bosanskih Srba nikada nije tako nešto rekao.

Ukazujući na teritorijalne pretenzije srpskog rukovodstva tužilac je citirao i član ustava Srpske republike BiH u kojem se navodi da se pod srpskim teritorijem podrazumijevaju "i ona područja u kojima je u Drugom svjetskom ratu izvršen genocid nad srpskim narodom", a u kojima su bosanski Srbi u manjini. Na pitanje da li je Karadžić tokom pregovora to spominjao, Kutiljero je rekao da nije. Osnova za razgovore, rekao je Kutiljero, je bila tada važeća demografska realnost, dok "mitsko-istorijska perspektiva teritorije" ne bi bila prihvaćena i o njoj se nije ni razgovaralo.

Tužilac je tokom ispitivanja ukazivao da je Karadžić, zapravo, cijelo vrijeme zavaravao međunarodnu zajednicu i navodio ih da misle da će Srbi svakog časa pristati na sporazum, sto je jednom prilikom i sam rekao, a da je u stvarnosti krenuo u ofanzivu kako bi stvorio etnički čiste srpske teritorije, opisujući to kao "stvaranje nove realnosti".

2015-12-10

HAG/DEN HAAG

SNAJPERISTI SU SE "SAMO ŠALILI"

Bivši pripadnik Unprofora Sergej Moroz u iskazu na poziv Mladićeve odbrane umanjivao patnje Sarajlija tokom ratne opsade, a na sugestiju da su srpski snajperisti pucali na snage UN rekao da i sam bio meta, ali procenjuje da su se napadači "samo šalili" i da im cilj nije bio da ga ubiju.

Ukrajinski potpukovnik Sergej/Sergey Moroz je od oktobra 1993. do oktobra 1994. godine bio na čelu Inženjerijske jedinice Unprofora u Sarajevu, zadužene za popravke električnih i vodovodnih postrojenja. Svedočeći u odbranu Ratka Mladića, kao i ranije na poziv Radovana Karadžića, nastojao je da Armiju BiH optuži za incidente u gradu i prikaže da patnje Sarajlija nisu bile takve kakvim se često predstavljaju.

Tvrdio je da su za nestanak vode u gradu uglavnom bili odgovorni Muslimani, jer su na teritoriji pod njihovom kontrolom zavrtani ventili, a da su strujni dalekovodi oštećeni paljbom sa obe strane. Iz njegovog iskaza se moglo zaključiti da problem sa nestašicom vode nije bio naročito velik. Rekao je da samo u jednoj prilici tokom njegovog boravka vode nije bilo dve sedmice i više puta po dva-tri dana, a najčešće je, tvrdi, problem bio samo smanjeni pritisak.

Optužio je Armiju BiH da je iz grada, pre svega okoline zgrade PTT i kasarne Maršal Tito, otvarala vatru na srpsku vojsku, sa ciljem da se izazove njena reakcija. Tvrdi da mu je ruski oficir Rumjancev, koji je učestvovao u istrazi prve eksplozije na tržnici Markale 5. februara 1994. godine, rekao da incident nije izazvan granatom od 120mm, niti da su za udar odgovorni Srbi.

Tužilac se u unakrsnom ispitivanju kratko bavio Markalama. U svega nekoliko minuta je utvrdio da svedok ne poseduje nikakva stručna znanja iz balistike, niti je učestvovao u istrazi pa čak ni video službeni izveštaj Unprofora o incidentu. Ostatak ispitivanja posvećen je komunalnim problemima građana Sarajeva tokom rata. Teza optužbe je da su oni bili daleko veći nego što ih je svedok predstavio, kao i da su najčešće zavisili od hira rukovodstva bosanskih Srba.

U izveštaju Svetske zdravstvene organizacije iz oktobra 1993. godine navodi se da su Srbi prekinuli dovod iz jednog bunara, a da je zbog nestašice struje situacija sa vodom još teža, usled čega je hepatitis A kod građana Sarajeva sve češći. Moroz se saglasio da opisana situacija "jako nalikuje" onoj koju je zatekao u gradu. Ipak, tvrdio je da je stanje od februara 1994. godine, nakon udara na Markale i potpisanog primirja, do njegovog odlaska u oktobru bila mnogo mirnija. Toliko da su on i još neki pripadnici Unprofora tokom leta čak počeli da džogiraju ulicom koju su zvali "Snajperštrase", među građanima Sarajeva poznatom kao "Aleja snajpera".

Po izveštajima Unprofora, gradskih službi i pisanju inostrane štampe, najveći problem sa komunalijama desio se u septembru 1994. godine, kada je – delom zbog oluje koja je oštetila dalekovode a delom zbog odluke srpskih vlasti da struju i vodu preusmere samo na svoju stranu – Sarajevo duže od deset dana bilo bez vode. Zato su se građani spuštali do Miljacke, pa se, po jednom novinskom izveštaju, "glavni saobraćaj" u to vreme odvijao kolicima natovarenim kanisterima sa vodom. Svedok se velike nestašice ne seća i kaže da su mediji često lagali.

Predočeni su mu i dokazi da se na ekipe Unprofora koje su radile na popravci komunalnih sistema pucalo sa srpske strane. Moroz odgovara da su srpski snajperisti pucali i na njega, ali je imao utisak "da su se samo šalili". Pucali su mu, kaže, pored nogu, a siguran je da su mogli da ga ubiju, samo da su hteli. Komunalije u gradu, po optužbi, kontrolisala je vlast bosanskih Srba na čelu sa Radovanom Karadžićem i Ratkom Mladićem. Tužilac je predočio nekoliko dokumenata iz kojih se to može videti, ali Moroz ih nije komentarisao.

Suđenje Ratku Mladiću nastavlja se u ponedjeljak.

2015-12-14

HAG/DEN HAAG

MLADIĆEV EKSPERT TRAGOM SREBRENIČKE KOLONE VOJNIKA I CIVILA

Na suđenju Ratku Mladiću svjedoči Dušan Pavlović koji je za odbranu sačinio ekspertski izvještaj o gubicima Armije BiH tokom proboja iz Srebrenice u ljeto 1995. godine. Odbrana uz njegovu pomoć nastoji dokazati da su hiljade Srebreničana čija su tijela ekshumirana iz masovnih grobnica bile žrtve borbi.

◀ Dušan Pavlović, svjedok odbrane Ratka Mladića

Dušan Pavlović je od aprila 2009 do oktobra 2014. godine bio šef Sektora za traženje, identifikaciju i ekshumaciju u Institutu za nestale osobe Bosne i Hercegovine i kao ekspert je, na poziv Mladićeve odbrane, pripremio izvještaj o gubicima 28. divizije Armije BiH tokom proboja iz Srebrenice u ljeto 1995. godine.

Proučavajući izjave ljudi iz kolone duge oko 10 kilometara, Pavlović je zaključio da je 28. divizija tokom proboja bila izložena stalnoj artiljerijskoj i pješadijskoj vatri i da je trpila velike gubitke. Mladićev branilac Branko Lukić je to potkrijepio izjavama preživjelih iz kolone, a među ostalima i izjavom Nedžada Ademovića datoj Službi državne bezbjedosti (SDB) u Tuzli 7. avgusta 1995.

godine da je kolona koja je 11. jula krenula iz Jaglića već nakon četiri sata upala u zasjedu srpskih snaga na Buljimu. Ademović je naveo da je "svaki metak pogađao", što po riječima eksperta odbrane navodi na zaključak da se radi o mjestu "na kojem treba tražiti poginule osobe".

Lukić je, dalje, citirao izjavu Envera Avdića koji navodi da je po koloni u području Buljima otvorena artiljerijska paljba. Po Avdićevoj procjeni, u Buljimu je tom prilikom stradalo 1.000 vojnika i civila. Sljedećeg dana kolona je stigla u područje Kamenice, gdje se pokušala reorganizovati kako bi presjekla put Konjević Polje - Nova Kasaba. Međutim u noći 12. na 13. juli su kod Kamenice upali u novu zasjedu gdje su pretpili "masovne gubitke" i čak se "međusobno ubijali".

Avdić u izjavi navodi da je u Kamnici vidio oko 1.000 ubijenih. Isti broj žrtava navodi se i u izjavi Kadrije Muratovića, koji tvrdi da su srpske snage u Kamnici koristile i bojne otrove. Branilac je dalje ukazivao da su još dvojica preživjelih - Hasan Alić i Sado Ramić - u izjavama naveli isti broj, dok su Behadija Krdžić i još jedna osoba čiji identitet nije naveo govorili o čak 2.000 žrtava. Konačno, prema izjavi jednog svjedoka datoj istražiteljima tužilaštva, broj ubijenih kod Kamenice je narastao do "dvije do tri hiljade".

Sudiju Orija/Orie je zanimalo da li se svjedok u ekspertskom izvještaju bavio time da li je među poginulima bilo žrtava zločina. Pavlović je odgovorio da se on time specifično nije bavio i da je njegova analiza prevashodno bila usmjerena na gubitke 28. divizije Armije BiH.

Svjedočenje Dušana Pavlovića nastaviće se u srijedu, pošto će vijeće sutra saslušati jednog zaštićenog svjedoka.

2015-12-15

HAG/DEN HAAG

SAMOGNATIRANJE "ZA PRAVU STVAR"

Zaštićeni svjedok odbrane generala Ratka Mladića tvrdi da je granatiranje pijace Markale dogovoreno na sastanku nekadašnjeg političkog, vojnog i verskog vođstva bosanskih muslimana kako bi se isprovocirala "vojna intervencija međunarodne zajednice".

Nastojeći da ospori odgovornost bivšeg komandanta Glavnog Štaba Vojske Republike Srpske za zločine u Sarajevu i Srebrenici, odbrana Ratka Mladića je pozvala svjedoka sapseudonimom GRM 116 čiji se iskaz odvijao uz mere zaštite lika i izmene glasa. Bivši pripadnik policijske jedinice "Biseri" je tokom rata u Bosni i Hercegovini bio zadužen za obezbeđenje članova i zgrade Predsedništva BiH.

◀ Ratko Mladić u sudnici Tribunala

U svedočenju koje je na momente nalikovalo na filmski scenario, svjedok je najteže zločine za koje se Mladić tereti pripisao političkim, vojnim i duhovnim liderima bosanskih muslimana, uključujući Aliju Izetbegovića, Mustafu Cerića, Sefera Halilovića i Namera Orića. Ukazao je da je Izetbegović bio "vrlo pobožan čovek" pa je, kaže, muftija Cerić imao "velikog uticaja na njega".

Svedok tvrdi da je tokom rata prisustvovao brojnim sastancima političkog i vojnog vrha u zgradi Narodne banke gde je Izetbegović boravio sa sinom Bakirom i zetom Jasminom iz "bezbednosnih razloga". Tvrdi da je Izetbegoviću i saradnicima bio "toliko blizu da je mogao da čuje svaku reč" kao i da se "oni nisu trudili da išta

sakriju", uključujući planove za razmeštanje teške artiljerije u blizini obdaništa i bolnica i otvaranje snajperske vatre sa tih položaja kako bi se srpske snage isprovocirale da uzvrate i onda optužile za civilne žrtve. Svedok je objasnio da su "Alija i Cerić dobro znali da se vojno ne mogu meriti sa Srbima" pa su radili sve "ne bi li izazvali vojnu intervenciju međunarodne zajednice".

Jedan od takvih poteza je, tvrdi svjedok, bilo i granatiranje pijace Markale 5. februara 1994. godine. U eksploziji granate je poginuo 66 a ranjeno je više od 140 ljudi. Cerić je Izetbegoviću, po svjedoku, rekao da "i ovako i onako svaki dan gubimo 50 do 70 ljudi a da nikakvog efekta nema" te da će "svi na nebo" i da je to "žrtva za pravu stvar". Izetbegović se prvo "smeškao" ali je kasnije prihvatio da je to ispravno jer "jedinствена Bosna i Hercegovina nema alternativu". Ideju su sproveli u delo Sefer Halilović i Mustafa Hajrulahović zvanii Talijan, koji su - rekao je svjedok - "smislili da minobacač postave u pravcu Špicaste Stijene" kako bi se granata "utopila u srpsku paljbu iz pravca Mrkovića".

Odgovarajući na pitanje sudije Molotoa, svjedok je rekao da je ideja sprovedena u delo tek iz drugog pokušaja. Halilović i Talijan su navodno prvi put "pogrešno proračunali razdaljinu" pa je granata pala "na neki krov" u blizini pijace.

Sličan scenario je, rekao je svjedok, primenjen i na području Srebrenice, o čemu se Izetbegović dogovarao sa Naserom Orićem koji je komandovao snagama Armije BiH u tom području. Orić je, tvrdi svjedok, dobio naređenje da "formira grupe od 3-4 čoveka i izaziva nemire po selima, ne bi li provocirao Srbe da granatiraju".

Svedok Mladićeve odbrane će sutra odgovarati na pitanja tužilaštva.

2015-12-17

HAG/DEN HAAG

OBAVIJEŠTENOST KARLA BILTA O SREBRENICI

Pošto je ekspert Mladićeve odbrane potvrdio kao "referentan" izvod iz knjige Karla Bilta da je "vjerovatno više od 4.000 ljudi izgubilo živote" tokom proboja kolone Srebreničana kroz обруч srpskih snaga, sudija Ori citirao rečenicu iz iste knjige u kojoj stoji da je "u pet dana masakra Mladić uredio metodično provođene egzekucije više od tri hiljade ljudi".

Na suđenju Ratku Mladiću danas je nastavljeno svjedočenje Dušana Pavlovića, bivšeg šefa Sektora za traženje, identifikaciju i ekshumaciju u Institutu za nestale osobe Bosne i Hercegovine i aktuelnog stručnog saradnika za ekshumacije u Centru za istraživanje ratnih zločina i traženje nestalih osoba Republike Srpske. On je na poziv Mladićeve odbrane pripremio izvještaj o gubicima 28. divizije Armije BiH tokom proboja iz Srebrenice u ljeto 1995. godine.

Mladićev branilac Branko Lukić je danas citirao dio iz knjige Karla Bilta/Carl Bildt "Misija mir," u kojem se navodi da je "vjerovatno više od 4.000 ljudi izgubilo život u sedmici brutalnih zasjeda i borbi u šumama i dolinama i uz ceste između Srebrenice i Tuzle" u ljeto 1995, dok se kolona Srebreničana probijala kroz обруч srpskih snaga. Pavlović kaže da je uzeo to Biltovo mišljenje kao "referentno" s obzirom da je tadašnji specijalni predstavnik EU u BiH bio "itekako upućen u obavještajne podatke" o tome šta se događalo na terenu.

Sudija Ori/Orie je potom svjedoku citirao još jedan dio iz Biltove knjige u kojem se navodi da je "u pet dana masakra Mladić uredio metodično provođene egzekucije više od tri hiljade ljudi koji su ostali kao ratni zarobljenici u pozadini". S obzirom na svjedokovo mišljenje o Biltu kao "itekako dobro informiranoj" osobi sudiju je zanimalo da li Pavlović prihvata i te Biltove navode kao "referentne". Pavlović je izbjegao da odgovori na to pitanje, rekavši da se on bavio analizom gubitaka 28. divizije Armije BiH tokom proboja, a nenavodima o egzekucijama Bošnjaka. Ipak, potvrdio je da je Bilt bio "dobro informisan" o događajima u Srebrenici.

Pavlović u svom ekspertskom izvještaju, između ostalog, navodida nalazi ekshumacija Međunarodne komisije za nestale osobe (ICMP) i izjave preživjelih iz kolone Srebreničana date istražnim organima u Tuzli ukazuju na mogućnost da je po naređenju Drinskog korpusa VRS izvršena "asanacija terena", odnosno da su tijela poginulih u borbama pokupljena i sahranjena u masovne grobnice. Ukazao je na četiri kategorije primjera koji to potkrepljuju.

Prva kategorija se odnosi na osobe čiji su posmrtni ostaci pronađeni na dvije lokacije – na površini na pravcu kojim se kretala kolona i u masovnoj grobnici. U drugoj kategoriji su slučajevi u kojima su preživjeli bili očevici da su neke osobe poginule tokom proboja, a njihovi su ostaci ekshumirani iz masovne grobnice. U treću kategoriju su svrstani slučajevi u kojima je nakon ekshumacije konstatovano da je uzrok smrti bila eksplozija granate. Konačno, u posljednjoj kategoriji su “kompletna tijela” iz sekundarnih grobnica koja, po Pavloviću, ne potiču iz primarnih grobnica jer bi se raspala u iskopavanju, transportu i ponovnom zakopavanju.

Pretno vijeće je uvažilo svjedokovu pritužbu da se ne osjeća dobro, te je unakrsno ispitivanje vještaka odbrane odgođeno za početak februara 2016., kada će suđenje Mladiću – nakon zimske sudske pauze - biti nastavljeno.

2016-02-01

HAG/DEN HAAG

SPORNI SPISAK SPORNIH IMENA

U unakrsnom ispitivanju eksperta Mladićeve odbrane Dušana Pavlovića tužilaštvo ukazivalo da navodni “sporni slučajevi” sa svjedokovog spiska Srebreničana pogunulih u julu 1995. tokom proboja ka Tuzli uopšte nisu sporni, već da svjedok nije uzeo u obzir svu raspoloživu dokumentaciju o sudbini ljudi čija je imena naveo.

◀ Dušan Pavlović svjedok odbrane na suđenju Ratku Mladiću

Suđenje Ratku Mladiću nastavljeno je unakrsnim ispitivanjem Dušana Pavlovića koji je za odbranu sastavio ekspertski izvještaj o gubicima 28. divizije Armije BiH tokom proboja iz Srebrenice u ljeto 1995. godine. Tužilac Dzoantan Mekdonald/Johnatan MacDonald je podsjetio na svjedokovu teoriju da su mnogi ljudi u koloni koja se u pravcu Tuzle izgubili živote u borbama ili na neki drugi način, a da su njihova tijela pokupljena u asanaciji terena i pokopana u masovne grobnice. “To nije teorija”, rekao je Pavlović, navodeći da se njegov izvještaj temelji na izjavama očevidaca i dokumentima.

Tužilac je, zatim, ukazao na svjedokov “Pregled poznatih pojedinaca koji su umrli u proboju i drugi sporni slučajevi”, priložen uz ekspertskih izvještaj. Osobe sa spiska je svrstao u četiri glavne kategorije: lica čiji su posmrtni ostaci pronađeni na dva različita mjesta, osobe

za koje su svjedoci iz kolone potvrdili da su vidjeli kako su umrli, zatim osobe poginule u eksplozijama granata, te oni čija su “kompletna tijela” ekshumirana iz sekundarnih grobnica. Ti primjeri, po Pavloviću, ukazuju da se radi o ljudima koji su stradali u borbama, a ne pogubljenjima.

Tužilac je danas predočio dokumenta i izjave koji ukazuju da su Pavlovićevi zaključci o načinu i mjestu smrti nekih od ljudi sa njegovog spiska pogrešni. Na primjer, tijelo Mustafe Mehića čiji su posmrtni postaci, po svjedoku, pronađeni na dvije različite lokacije (Tisovoj kosi i grobnici Čančarski put) je, po tužiocu zapravo ekshumirano iz sekundarne grobnice Čančarski put koja se povezuje sa primarnom grobnicom na Branjevu. To potvrđuje i pismo Međunarodne komisije za nestale osobe (ICMP)ilustrovano foto-dokumentacijom u kojem se objašnjava da je dio Mehićeve vilice “greškom” stavljen među posmrtno ostatke pronađene na Tisovoj kosi.

Tužilac je, dalje, ukazao na slučaj Nizama Salkića čiji su posmrtni ostaci ekshumirani iz dvije sekundarne masovne grobnice. Pavlović je na to rekao da su se četiri imena, uključujući i Salkića, “greškom” našla na spisku. Pravdao se da je izvještaj završio u zadnji čas, da je vladala “konfuzija”, pominjući i “virus” kao mogućeg krivca.

Pavlović je, na kraju, ustvrdio da spisak koji mu je danas predočen nije konačni spisak koji je on dostavio braniocu Branku Lukiću. Stvari je dodatno zakomplikovala izjava branioca Lukića da ne zna ni za kakav kraći spisak od onog koji je pokazan u sudnici. Nakon provjere, Lukić je ustanovio da odbrana zaista raspolaze sa dva spiska, jednim dužim i jednim kraćim koji je svjedoku i predočen tokom ispitivanja. Sudije su naložile svjedoku da po povratku u hotel provjeri da li raspolaze sa nekom trećom, redigovanom, verzijom liste navodnih spornih imena i, ukoliko ona postoji, odmah je pošalje Sekretarijatu suda.

Prije kraja današnje rasprave tužilac je ukazao na još neke primjere ljudi sa “spornog spiska” koji su navodno umrli u proboju, a koji su – prema dokazima tužilaštva – pogubljeni u masovnim strijelanjima na širem području Srebrenice i Zvornika u ljeto 1995. godine.

Unakrsno ispitivanje Dušana Pavlovića biće nastavljeno sutra ujutro.

2016-02-02

HAG/DEN HAAG

DA LI JE 1.500 LJUDI “ZAROBLJENO, UBIJENO” ILI JE “ZAROBLJENO I UBIJENO”?

U završnici unakrsnog ispitivanja eksperta odbrane Dušana Pavlovića tužilac predočio borbeni izvještaj VRS u kojem se navodi da je 13. jula 1995. godine uhapšeno i ubijeno oko 1.500 Muslimana. Na pitanje da se slaže da izvještaj govori o masovnom pogubljenju zarobljenika u skladištu u Kravici, Pavlović kaže: „Ja tako ne mislim“.

U nastavku unakrsnog ispitivanja eksperta odbrane Dušana Pavlovića tužilac Džonatan Mekdonald/Johnatan MacDonald je ukazao na dokaze tužilaštva prema kojima se 13. jula 1995. godine veliki broj ljudi iz kolone koja se iz Srebrenice probijala ka Tuzli predao srpskim snagama. Više od 1.000 zarobljenih je transportovano u skladište u Kravici gdje su pogubljeni mecima i granatama. Pavlović kaže da je kroz izjave koje je proučavao upoznat sa time da je bilo zarobljenika, ali da ne zna šta je sa njima bilo.

Tužilac je, potom, ukazao na iskaz bivšeg načelnika Glavnog štaba VRS Manojla Milovanovića u predmetu Popović koji je kada mu je pokazan borbeni izvještaj u kojem se govori da je tog dana uhapšeno i ubijeno oko 1.500 muslimanskih civila i vojnika rekao da je to „ratni zločin“. Da se radilo o zločinu, složio se i sam autor tog borbenog izvještaja Mile Simanić koji je također svjedočio u predmetu Popović. Tužilac je svjedoku pokazao i izjavu jednog zaštićenog svjedoka koji je rekao da tog 13. jula osim u Kravici nije bilo drugih strijeljanja.

Na tužiočevo pitanje da li se nakon što je čuo šta o tome misle trojica oficira VRS slaže da Simanićev izvještaj govori o masovnom pogubljenju zarobljenika u skladištu u Kravici, Pavlović je odgovorio: „Ja ne mislim tako“. Nakon takvog svjedokovog odgovora tužilac je zaključio unakrsno ispitivanje. Mladićev branilac je u dodatnom ispitivanju sugerisao da je prilikom prijevoda Simanićevog izvještaja na engleski jezik napravljena greška jer je „uhapšeno je, ubijeno“ prevedeno kao „uhapšeno i ubijeno“.

Branko Lukić je tokom unakrsnog ispitivanja pokrenuo pitanje ukupnog broja stradalih u Srebrenici u ljeto 1995. godine. Tužilac Piter Mekloski/Pieter Mačloskey je rekao da se tužilaštvo nije bavilo konkretnim zločinima protiv ljudi u koloni, izuzev u pojedinačnim slučajevima strijeljanja o kojima su svjedočili očevici. Što se tiče ukupnog broja stradalih ukazao je na izvještaje eksperata Dina Meninga/ Dean Manning i Dušana Janca. Podsjetio je da se ukupan broj nestalih u Srebrenici kreće između 7.500 i 7.700 ljudi, da je iz masovnih grobnica ekshumirano preko 6.000 osoba, kao i da su u šumama pronađeni posmrtni ostaci između 600 i 800 ljudi.

Nakon što je iskaz Dušana Pavlovića završen u sudnicu je uveden Mile Matijević, bivši pripadnik banjalučkog CSB koji je, prema Mladićevim ratnim bilješkama, prisustvovao sastanku na kojem je Simo Drljača u maju 1993. godine zatražio pomoć VRS da ukloni „oko pet hiljada muslimanskih leševa“ zakopanih u rudniku Tomašica, kod Prijedora. Pavlović je „iznenađen“ tim Mladićevim navodom i tvrdi da nije prisustvovao takvom sastanku. Drljača je „sve radio na svoju ruku“, tvrdi svjedok. On nije ni obavještavao CSB o svojim akcijama, a kamoli se konsultovao u vezi sa njima, tvrdi Matijević.

Iskaz Mileta Matijevića se nastavlja sutra.

2016-02-03

HAG/DEN HAAG

POLICAJAC SE NIJE BAVIO ZLOČINIMA

Bivši pripadnik CSB Banjaluka Mile Matijević na suđenju Ratku Mladiću tvrdio da ne zna ništa o zločinima nad nesrpskim stanovništvom Jajca, Banjaluke, Bosanskog Novog, Prijedora i Kotor Varoši. Za Korićanske stijene je čuo, a za logora Omarska kaže da je bilo „indicija“ zločinima, ali on nije znao ništa konkretno... „a '95. je otišao u obrazovanje“.

Na suđenju bivšem komadnantu Glavnog štaba VRS Ratku Mladiću nastavljen je iskaz Mileta Matijevića, bivšeg pripadnika Centra službi bezbjednosti (CSB) u Banjaluci i zamjenika načelnika Uprave kriminalističke policije u Bijeljini. Trenutno je dekan Fakulteta pravnih nauka Univerziteta za poslovne studije u Banjaluci

Tužilac Artur Traldi je na jučerašnjem početku unakrsnog ispitivanja ukazao na učešće banjalučke policije u operacijama u Jajcu gdje je od predratnih 33.000 Muslimana i Hrvata do kraja rata ostalo jedva njih stotinjak. Matijević tvrdi da se nije radilo o „etničkom čišćenju“ te da su pripadnici svih nacija napuštali Jajce zbog ratnih dejstava. U današnjem nastavku suočio je svjedoka sa zločinima takozvanih Srpskih odbrambenih snaga (S.O.S.) u Banjaluci, Bosankom Novom, Prijedoru i Koror Variši, čiji su pripadnici kasnije inkorporirani u specijalni odred policije. Matijević je u jednom času rekao da mu je bilo poznato da je S.O.S. bila kriminalna grupa, ali je kasnije pokušao da to porekne.

Pošto je u izjavi odbrani naveo da je Simo Drljača „smijenjen“ sa mjesta načelnika policije u Prijedoru, iz čega bi se moglo zaključiti da je kažnjen zbog počinjenih zločina, tužilac je ukazao na dokaze koji ukazuju da je Drljačina policijska karijera bila u konstantnom usponu. Ilustrovao je to i video snimkom intervju sa Ratkom Adžićem koji je nakon što je Drljača upućen na novu dužnost izjavio da on to „ne bi nazvao smjenom“ i dodao: „Mi smo to uradili ‘po srpski’ (jer) ‘sa stvarima koje je uradio Drljača može samo napredovati u karijeri.“

◀ Mile Matijević, svjedok odbrane na suđenju Ratku Mladiću

Drljačino napredovanje, ukazao je tužilac, zapravo se dogodilo nakon zločina u logorima Omarska, Keraterm i Trnopolje, kao i masakra na Koričanskim stijenama koji su izvršili prijedorski policajci. Matijević je, kaže, čuo za taj masakr i poznato mu je da je vršena istraga, ali da niko nije kažnjen. Što se tiče zločina u Omarskoj "postojale su indicije" ali on, tvrdi, nije znao ništa konkretno, "a '95 je otišao u obrazovanje", pa se više nije time bavio.

Nakon takvih Matijevićevih odgovora tužilac Traldi je zatražio od sudija da upoznaju svjedoka sa pravilom 90E koje mu omogućava da odbije da odgovori na pitanja koja bi ga mogla inkriminisati, osim ako ga na to ne primoraju sudije. Tužilac je, zatim, citirao izjavu pukovnika Bogojevića datu istražiteljima Tribunala u kojoj govori o hapšenjima i zatvaranjima civila u Omarsku i "lošim stvarima" koje su im se tamo događale. Matijević kaže da

o tome nije razgovarao sa Bogojevićem.

Matijević tvrdi da nema pojma kako se njegovo ime našlo u dnevniku generala Mladića koji je, podsjetimo, 27. maja 1993. godine zapisao da ga je pukovnik Bogojević obavijestio da je Drljača, u prisustvu Matijevića, zatražio pomoć od vojske da "mljevenjem, spaljivanjem ili na neki drugi način" riješi problem oko 1.500 muslimanskih leševa zakopanih u rudniku Tomašica.

Dokazni postupak odbrane nastaviće se u ponedjeljak 29. februara a do tada će biti održano samo jedno specijalno zasjedanje, zakazano za 16. februar.

2016-02-04

HAG/DEN HAAG

ZAKAZANA JAVNA RASPRAVA O NESARADNJI SRBIJE

Nezadovoljno prvim izveštajem Beograda o tome šta je preduzeto na izvršenju naloga za hapšenje "radikalske trojke" optužene za nepoštovanje suda, Pretresno veće I je za sredu 10. februara zakazalo javnu raspravu o nesaradnji Srbije, odnosno propustu vlasti da postupe po obavezujućem nalogu međunarodnog suda. Vlada Srbije je pozvana da na raspravu uputi "ovlašćene i informisane predstavnike".

◀ Vjerica Radeta, Petar Jojić i Jovo Ostojić

Troje zvaničnika Srpske Radikalne Stranke (SRS) - Petar Jojić, Jovo Ostojić i Vjerica Radeta - su, podsjetimo, optuženi za nepoštovanje suda zbog pretnji, zastrašivanja, podmičivanja i drugih vidova uticaja na svjedoke u predmetu Vojislava Šešelja, kako bi ih naveli da odustanu od svedočenja za optužbu, odreknu se prethodno datih izjava i potpišu nove koje su im diktirali optuženi. Glavni koordinator obrade "zabludelih radikala" je, prema optužnici, bio Ljubiša Petković, bivši načelnik Ratnog štaba SRS, koji je i sam 2008. godine osuđen na četiri meseca zatvora zbog nepoštovanja suda.

Optužnica protiv "radikalske trojke" podignuta je još u oktobru 2012, a zatim osnažena u decembru 2014, a

nalozi za hapšenje optuženih i njihov transfer u Hag su izdati u januaru 2015. godine.

Nakon jednogodišnjeg uzaludnog čekanja da Srbija postupi po tim nalogima, Pretresno veće I je u januaru ove godine naložilo vlastima u Beogradu da podnose mesečne izveštaje o "naporima koje su uložile" za hapšenje i transfer optuženih.

U prvom takvom izveštaju od 2. februara ove godine, vlada Srbije je navela da nije postupila po nalogu za hapšenje pošto još čeka odgovor predsednika Tribunala na pismo koje mu je uputila 7. decembra prošle godine, predlažući da se slučaj "radikalske trojke" ustupi domaćem pravosuđu.

Pretresno veće I, međutim, smatra da dopisivanje sa predsednikom Tribunala ne suspenduje međunarodno pravne obaveze Srbije i ne oslobađa je dužnosti izvršavanja naloga međunarodnog suda. Ocenjujući "neprihvatljivom" produženu nesaradnju beogradskih vlasti, veće je za sledeću sedmicu zakazalo javnu raspravu na kojoj će se govoriti o (ne)izvršenju naloga za hapšenje "radikalske trojke".

2016-02-28

HAG/DEN HAAG

MLADIĆ SE VRAĆA U SUDNICU

Sledeće sedmice u Tribunalu

U završnici svog dokaznog postupka odbrana Ratka Mladića će, iskazom bivšeg višeg vojnog posmatrača UN, nastojati da ospori da su minobacačke granate - koje su 28. avgusta 1995. izazvale drugi masakr na Markalama - ispaljene sa položaja VRS.

◀ Sjedište Tribunala u Hagu

Nakon jednomesečne pauze u utorak 1. marta nastaviće se suđenje Ratku Mladiću, bivšem komandantu Glavnog štaba VRS, optuženom za genocid i druge zločine koje su snage pod njegovom komandom počinile tokom rata u BiH.

Za sledeću sedmicu je, kako saznajemo, predviđen iskaz samo jednog svedoka, norveškog oficira Per Oiena koji je u avgustu 1995. godine - u vreme drugog masakra na Markalama - bio viši vojni posmatrač UN u Sarajevu.

Mladićeva odbrana je u maju 2013. godine, tokom unakrsnog ispitivanja holandskog generala Nikolaja/ Nicolai koji je 1995. godine bio načelnik štaba UNPROFOR-a, predočila izveštaj vojnih posmatrača UN u

kojem se navodi da je norveški potpukovnik Oien na dan eksplozije na Markalama usmeno obavestio generale Smita/ Smith i Nikolaja da preliminarni rezultati istrage ne ukazuju koja od sukobljenih strana je ispalila kobne projekte, koji su 28. avgusta 1995. ubili 43 a ranili 75 Sarajlija. Holandski general je, međutim, Mladićevom braniocu odgovorio da se ne seća ni norveškog potpukovnika ni njegove tvrdnje da nije utvrđeno ko je i odakle ispalio minobacačke granate.

Pre pauze na suđenju, veće je izrazilo nadu da će preostalih osam svedoka Mladićeve odbrane biti saslušano u prve dve sedmice marta, ali je to malo verovatno imajući u vidu da je za prvu sedmicu odbrana uspela da dovede u Hag samo jednog svedoka.

2016-03-01

HAG/DEN HAAG

OSPORA VANJE ODGOVORNOSTI ZA MARKALE 2

Odbrana Ratka Mladića uz pomoć norveškog oficira Pera Ojena nastojala osporiti odgovornost za incident na Markalama iz avgusta 1995. godine. Prema Ojenu, u prvom izveštaju vojnih posmatrača UN se navodi da se ne može sa sigurnošću utvrditi koja je od zaraćenih strana ispalila pet minobacačkih granata u pravcu Markala, a on ne zna da li je taj izveštaj naknadno mijenjan.

◀ Per Ojen, Svedok odbrane Ratka Mladica

Nakon jednomesečne pauze u suđenju danas jenastavljen dokazni postupak odbrane Ratka Mladića, bivšeg komandanta Glavnog štaba VRS, optuženog za genocid i druge zločine u BiH. Odbrana je na klupu za svjedoke izvela norveškog oficira Per Ojena/Oien, bivšeg višeg vojnog posmatrača UN u Sarajevu. Njegovim iskazom, odbrana je nastojala da ospori da je srpska strana odgovorna za incident na Markalama, u kojem je 28. avgusta 1995. godine ubijeno 43 a ranjeno 75 Sarajlija.

Potpukovnik Ojen je na dužnosti u Sarajevu bio od marta do oktobra 1995. godine. Na dan incidenta, nekih dvadesetak minuta prije eksplozije, proveo se pored Markala na putu do sjedišta UNMO smještenom u zgradi PTT. Po saznanju o incidentu otišao je na lice mjesta kako bi se pobrinuo da tim zadužen za istragu nesmetano obavi svoj posao, a nakon toga se vratio u štab. On lično nije učestvovao u istrazi.

Mladićev branilac Dragan Ivetić se fokusirao na prvi izvještaj vojnih posmatrača o istrazi. U izvještaju kapetana Forda upućenom komandi UN u Zagrebu u ponoć 28. avgusta se navodi da nije moguće odrediti izvor vatre, tj. koja je od zaraćenih strana ispalila projektil. Taj izvještaj, prema Ojenovim saznanjima, naknadno nije mijenjan niti su vojni posmatrači vršili neku drugu istragu. Ivetić je citirao i dio iskaza holandskog generala Nikolaja/Nicolai, bivšeg načelnika štaba Unprofora, o sastanku visokih oficira UN na kojem je razgovarano o preliminarnim rezultatima istrage. Nikočaj je tada rekao da prilikom utvrđivanja izvora vatre nije isključena ni mogućnost da su Bošnjaci granatirali svoj narod, mada on nikada nije vidio nijedan dokaz za to.

Ojen kaže da je u junu 1995. obaviješten da je jedan od podređenih oficira, izvjesni Hansen, otišao kod oficiru za vezu Armije BiH i rekao mu da "prestanu da gađaju svoje ljude". Takav potez svog podređenog svjedok je nazvao "blesavim" jer ga ga je zbog toga bosanska strana proglasila "personom non grata" i morao je otići. Tužilac Adam Veber/Weber je u unakrsnom ispitivanju ukazao da se radilo o Dancu Tomasu/Thomas Hansenu, koji je u jednom od izvještaja naveo da je modifikovana avio bomba koja je 28. juna 1995. godine pogodila zgradu televizije ispaljena sa položaja Armije BiH.

Tužilac Veber je citirao izvještaj Sarajevsko-romanijskog korpusa od 30. juna 1995. godine u kojem general Dragomir Milošević prenosi Mladićeve čestitke srpskim artiljercima na "preciznim odgovorima na muslimanske napade" i, posebno, na direktnom pogotku u zgradu sarajevske televizije koja se, u tom dokumentu, opisuje kao "centar medijskih laži protiv pravedne borbe srpskog naroda."

Obrana je pokušala da umanjí vrijednost tog dokaza tužilaštva sugerišuci da izvještaj ukazuje da je u tom periodu bilo "puno bombi kućne radinosti".

2016-04-15

HAG/DEN HAAG

"PUŽEV TEMPO" ZAVRŠNICE MLADIĆEVOG DOKAZNOG POSTUPKA

Sledeće sedmice u Tribunalu

Do kraja izvođenja dokaza odbrane bivšeg komandanta Glavnog štaba VRS branioci planiraju da izvedu još samo tri svedoka. Prvi na listi je beogradski patolog dr. Zoran Stanković koji će kao veštak odbrane nastojati da ospori nalaze sa ekshumacija masovnih grobnica u Srebrenici, Tomašici i na drugim mestima zločina za koje se tereti Ratko Mladić.

◀ Sjedište Tribunala u Hagu

Dokazni postupak odbrane Ratka Mladića, bivšeg komandanta Glavnog štaba VRS optuženog za genocid i druge zločine počinjene tokom rata u BiH, odvija se "puževim tempom". U ovoj godini zasedalo se samo četiri sudska dana, poslednji put 1. marta kada je saslušan norveški oficir Per Ojen/Oien, bivši vojni posmatrač UN, čijim je iskazom odbrana nastojala da dovede u pitanje nalaze istraga o poreklu granata koje su izazvale drugi masakr na Markalama, 28. avgusta 1995. Ukupno u ovoj godini saslušana su samo tri svedoka Mladićeve odbrane.

Nakon jednoipomesečne pauze Mladić će se vratiti u sudnicu u ponedeljak 18. aprila, kada počinje iskaz poznatog beogradskog patologa i višestrukog haškog svedoka dr. Zorana Stankovića. On je prvobitno angažovan da, kao veštak odbrane, pripremi izveštaj u kojem će kritički analizirati nalaze eksperata tužilaštva o ekshumaciji masovne grobnice Tomašica, kraj Prijedora. O ekshumacijama u području Srebrenice i na drugim mestima zločina za koje se tereti Mladić, za odbranu je trebalo da svedoči dr. Dušan Dunjić, profesor sudske medicine iz Beograda, koji je takođe već u više navrata svedočio pred Tribunalom, pretežno za odbranu ali i za optužbu (u predmetima bivših zapovednika OVK).

Međutim, nakon što je u oktobru prošle godine - neposredno pred početak svedočenja - dr. Dunjić pronađen mrtav u svojoj hotelskoj sobi preko puta Tribunala, odbrana je dr. Stankoviću poverila zadatak da svojim iskazom obuhvati i nalaze iz Dunjićeve ekspertize o ostalim ekshumacijama čije se žrtve pripisuju Mladiću.

Svedočenje dr. Zorana Stankovića će se, kako se predviđa, protegnuti na sva četiri radna dana naredne sedmice.

2016-04-18

HAG/DEN HAAG

ŠTA VJEŠTAK ODBRANE ZAMJERA EKSPERTU TUŽILAŠTVA

Po mišljenju vještaka Mladićeve odbrane Zorana Stankovića, ekspertski izvještaj britanskog patologa Džona Klarka o Tomašici je "neprihvatljiv" kao dokaz u sudskom postupku s obzirom na njegovu "neformalnu" ulogu u procesu ekshumacije i obdukcije. Stanković pored ostalog, ne može da shvati da se Klark "spustio tako nisko" i sam fotografisao obdukcije.

◀ Zoran Stanković svedok na suđenju Ratku Mladiću

Suđenje Ratku Mladiću je nakon mjesec i po dana nastavljeno iskazom dr. Zorana Stankovića, specijaliste sudske medicine iz Beograda. Stanković je po nalogu odbrane analizirao ekspertski izvještaj britanskog patologa Džona Klarka/John Clark o obdukciji tijela ekshumiranih iz masovne grobnice u Tomašici, kod Prijedora. Pored toga, odbrana je od Stankovića tražila da pregleda i komentariše izvještaj pokojnog dr. Dušana Dunjića o ekshumacijama u području Srebrenice i na drugim mjestima zločina za koje se tereti Mladić.

Doktoru Stankoviću je "neshvatljivo" to što je dr. Klark, prilikom svjedočenja za optužbu, svoju ulogu u ekshumaciji i obdukciji žrtava iz Tomašice opisao kao "neformalnu". Po tome, kaže vještak odbrane, ispada da je "svako sa ulice" mogao otići u Tomašicu i reći da želi da učestvuje u obdukciji. Zato smatra da je Klarkov izvještaj

"neprihvatljiv" i "ne može biti korišten kao dokaz na suđenjima". Osim toga, Stankoviću je neshvatljivo što se ugledni patolog poput Klarka "spustio tako nisko" i sam fotografisao obdukcije, umjesto da to prepusti krim-tehničarima. Komentarišući Klarkovu izjavu da je bio neka vrsta "gosta" bosanskih patologakoji su vodili obdukciju, Stanković "ne može da vjeruje" da je britanski patologizjavio tako nešto i kaže da ekspertu optužbe ne preostaje drugo nego da povuče izvještaj.

Stanković, dalje, ukazuje na "nedosljednosti" u obdukcijским nalazima dr. Klarka i dvojice bosanskih eksperata, dr. Durmiševića i dr. Sarajlića. Stanković je u svom izvještaju naveo deset "tipičnih primjera". Sudiju Orija je zanimalo da li svjedok može biti precizniji kada je u pitanju ukupan broj neslaganja. Stanković tvrdi da je uporedio oko 100 obdukcijских nalaza i da je u 20 slučajeva uočio određena neslaganja. Na traženje sudije Orija obećao je da će do sutrašnje sjednice pronaći još primjera neslaganja u nalazima britanskog i bosanskih patologa.

Kada je riječ o izvještaju o srebreničkim ekshumacijama Stanković smatra da su nalazi dr. Dunjića "u većem dijelu tačni, dobro obrazloženi i precizni", ali da neki dijelovi "navode na pogrešne zaključke" jer su napisani "masnim" ili "velikim slovima", sa neuobičajeno velikim brojem uskliknika i upitnika. On je to protumačio kao Dunjićevu želju da skrene pažnju na određena pitanja. Iako je u jednom času rekao da višak uskliknika ukazuje da je su kod Dunjića prilikom pisanja izvještaja "preovladale emocije", smatra da to ne umanjuje značaj njegovog vještačenja. Po Stankovićevom mišljenju, analizu je pisao "iskusan, stručan, obrazovan, odgovoran ekspert" koji je uložio ogroman napor da ukaže na nedosljednosti u izvještajima eksperata tužilaštva, koji bi o tome trebalo da se izjasne pred Pretresnim vijećem na kojem je konačna odluka čije će nalaze prihvatiti.

Svjedočenje dr. Zorana Stankovića se nastavlja sutra.

2016-04-19

HAG/DEN HAAG

VJEŠTAK ODBRANE: ŽRTVE IZ TOMAŠICE SU MOGLE STRADATI U BORBAMA

Beogradski specijalista sudske medicine dr. Zoran Stanković u novoj seriji zamjerki na nalaze britanskog i bosanskih patologa koji su vršili obdukciju žrtava iz masovne grobnice Tomašica kaže da mu je neshvatljivo da je u mrtvačnici rađeno sa "bazičnom opremom", bez rendgena i fluoroskopa, i bez uvida u zdravstvene kartone žrtava. Doktor Stanković ukazuje na mogućnost da žrtve iz Tomašice nisu stradale u egzekucijama već u borbama.

Uz pomoć specijaliste sudske medicine iz Beograda dr. Zorana Stankovića, odbrana Ratka Mladića nastoji da ospori nalaze lokalnih i inostranih patologa u vezi sa masovnom grobnicom Tomašica kod Prijedora. Dr. Stanković se, između ostalog, poziva na navod iz izvještaja britanskog patologa Džona Klarka/Johna Clark da su uslovi u kojima je vršena identifikacija i obdukcija ekshumiranih tijela bili "bazični" i kaže da mu je neshvatljivo da prilikom ekshumacije nisu korišteni fluoroskop i rendgenski aparat, te da nisu konsultovani zdravstveni kartoni ekshumiranih osoba.

Stanković, dalje, zamjera britanskom patologu što nije objasnio kako to da je 61 posto ekshumiranih tijela bilo očuvano, dok je preostalih 39 posto bilo u fazi skeletizacije. Jedno od objašnjenja bi, po njemu, moglo biti to da je 39 posto tijela ležalo duže vrijeme na otvorenom prije nego što su pokopana u grobnicu, čime sugerise da je riječ o poginulima u borbama. Ipak, prihvatio je mogućnost na koju su ukazale sudije da Klark nije ulazio u razloge različitog stanja ekshumiranih tijela jer nije želio da nagađa.

Mladićev branilac Dragan Ivetić je ukazao na dio izvještaja u kojem dr. Klark navodi da se neke od ekshumiranih osoba na sebi imale više slojeva odjeće, ali se radilo o izuzecima. Stanković, međutim, ukazuje na te izuzetke i kaže da više slojeva odjeće na pojedinim osobama upućuje na mogućnost da u momentu kada su stradale nije bilo ljetno doba, što po njemu znači sve žrtve nisu stradale u isto vrijeme. Dalje, činjenica da je odjeća šestoro ljudi bila nagorjela, po njemu, također otvara pitanje gdje su i na koji način ti ljudi preminuli.

Odbrana je, dalje, uz pomoć Stankovića ukazivala da su žrtve iz Tomašice stradale u borbama, a ne u egzekucijama. Na osnovu činjenice da su preminuli bili odjeveni u civilnu odjeću se, po Stankoviću, ne može tvrditi da su oni zaista bili civili. Pripadnici muslimanskih oružanih formacija u julu 1992. godine, koliko on zna, nisu imali uniforme, a ni dovoljno oružja. Činjenica da u grobnici nije pronađeno nikakvo oružje, opet, ništa ne znači jer nije uobičajeno da se mrtvi sahranjuju sa oružjem.

Ekspert odbrane zamjera dr. Klarku da nije klasificirao tijela po mjestu ranjavanja, što opet može ukazati da su žrtve stradale u borbama. Pozivajući se na svoje vojno iskustvo, čin general majora i mandat ministra odbrane Srbije, Stanković je naveo da je tokom borbi uobičajeno da se neprijatelj gađa u glavu i grudni koš, kako bi se postigla veća smrtnost. A većina ekshumiranih iz Tomašice je imala prostrijelne rane upravo na tim djelovima tijela. Na pitanje sudije Molota da li je ista vrsta rana karakteristična i za žrtve masovnih egzekucija, Stanković je odgovorio potvrdno.

Iskaz dr Stankovića će biti nastavljen sutra.

2016-04-20

HAG/DEN HAAG

POVEZI NA OČIMA STRIJELJANIH ILI RATNIČKE "BANDANE"?

Odbrana Ratka Mladića u završnici unakrsnog ispitivanja dr. Zorana Stankovića ukazivala na mogućnost da su Srebreničani iz masovnih grobnica stradali u borbama a ne u egzekucijama, te da krpe na glavama ekshumiranih žrtava nisu bile povezi za oči već ratničke "bandane".

◀ Pripadnici 28. Divizije Armije BiH sa "bandanama"

Odbrana Ratka Mladića se u završnici glavnog iskaza specijaliste sudske medicine iz Beograda dr Zorana Stankovića fokusirala na ekshumacije masovnih grobnica u području Srebrenice i drugim mjestima zločina za koje se tereti bivši komandant Glavnog štaba VRS. Stanković je, naime, na zahtjev odbrane pregledao i komentarisao izvještaj pokojnog dr Dušana Dunjića o srebreničkim ekshumacijama koje su predvodili antropolog Vilijam Hagland/William Haglund, arheolog Ričard Rajt/Ričar Wright i patolog Džon Klark/John Clark.

Mladićev branilac Dragan Ivetić je ukazivao na zaključak britanskog patologa Klarka da se u slučaju masovnih grobnica Ravnice, Glogova i Zeleni jadar, smrt većine ekshumiranih ne može vezati za borbeno aktivnosti. Ivetić je citirao izjavu Envera Avdića, datu istražnim organima u Tuzli, u kojoj se navodi da su srpske snage na

Buljimu otvorile vatru iz PAM-ova, PAT-ova, "praga" i "zolja" na kolonu Srebreničana koji su se probijali ka slobodnoj teritoriji, te da je tom prilikom ubijeno oko 1.000 vojnika i civila. Dr Stanković je potvrdio da povrede žrtava opisane u Klarkovom izvještaju odgovaraju dejstvu iz pomenutog naoružanja.

Ivetić je, zatim, sugerisao da su pripadnici Armije BiH u području Srebrenice tokom rata nosili poveze preko čela, takozvane bandane. Odbrana, pojasnio je Ivetić, ukazuje na mogućnost da su povezi za oči i ruke iz srebreničkih masovnih grobnica zapravo povezi koje su borci nosili tokom borbenih aktivnosti. Dr Stanković je rekao da je "moguće" da takvi povezi kod ubijenih vojnika nakon propadanja mekog tkiva padnu sa čela u predio očiju, ali da ne može to sa sigurnošću da tvrdi.

Beogradski patolog je kritikovao rad međunarodnih stručnjaka koji su učestvovali u ekshumaciji srebreničkih masovnih grobnica, zamjerajući im da su u izvještajima često izlazili iz okvira svojih užih specijalnosti. Ivetić je ukazao i na izvještaj Nadzorne komisije iz San Antonia koja je 1997. godine ispitala utemeljenost kritika izrečenih na račun Haglandovih metoda rada. U slučaju da su kritike opravdane Haglandov izvještaji bi, po svjedoku, sa stanovišta sudske medicine bili neprihvatljivi.

Odbrana je i ranije u više navrata ukazivala na navode iz izvještaja Nadzorne komisije iz San Antonia. Sudija Moloto prilikom ispitivanja forenzičkog antropologa iz Čilea Dejvida/David del Pina citirao zaključak Nadzorne komisije da zamjerke upućene Haglandu ne ukazuju ni na kakve greške koji bi ugrozile znanstvenu vrijednost njegovih nalaza sa ekshumacija masovnih grobnica.

Iskaz dr Zorana Stankovića biće nastavljen sutra unakrsnim ispitivanjem od strane tužioca.

2016-04-21

HAG/DEN HAAG

NEDOSLJEDNOSTI U ISKAZU I BLISKI ODNOS SVJEDOKA I OPTUŽENOG

Tužilaštvo u unakrsnom ispitivanju specijaliste sudske medicine iz Beograda dr Zorana Stankovića ukazivalo na nedosljednosti između onoga što tvrdi u odbranu Ratka Mladića i onoga što je ranije govorio na haškim suđenjima. Tužilac ukazao i na "bliski odnos" između svjedoka i optuženog.

◀ Zoran Stanković, svjedok

Tužilac Džon Mekdonald/Jon McDonald je u unakrsnom ispitivanju specijaliste sudske medicine iz Beograda Zorana Stankovića ukazao na nedosljednosti između onoga što je svjedok izjavio tokom svog iskaza u odbranu Ratka Mladića i onoga što je tvrdio ranije dok je svjedočio u nekim drugim predmetima pred Tribunalom.

Tužilac se, između ostalog, pozabavio sugestijom odbrane da su povezi za oči pronađeni na žrtvama iz srebreničkih masovnih grobnica zapravo povezi za čela, takozvane bandane koje su pripadnici Armije BiH nosili u borbama. Stanković je rekao da je "moguće" da takvi povezi kod ubijenih vojnika nakon propadanja mekog tkiva padnu sa čela u predio očiju. Tužilac ga je zato podsjetio da u izvještaju u odbranu Radislava Krstića i svjedočenja za suđenje Šešelju ničim nije nagovijestio takvu mogućnost. Naprotiv, rekao je da prisustvo poveza

na očima i rukama i ozljede na mekim tkivima i kostima predstavljaju "siguran znak" da su osobe bile zarobljene i strijeljane.

Stanković je, ukazuje tužilac, nedosljedan i u pogledu kritika koje je tokom iskaza uputio na račun britanskog patologa dr Džona Klarka/John Clark, posebno imajući u vidu da je i sam radio stvari koje danas zamjera dr Klarku. Ukazao je da je dr Stanković koji je u glavnom iskazu rekao da ne može da shvati kako to da se dr Klark "spustio toliko nisko" da je preuzeo ulogu fotografa prilikom obdukcije tijela u Tomašići i sam, najmanje u jednom prilici, uradio to isto. Stanković je potvrdio da je prilikom obdukcije tijela u Zvorniku sam fotografisao tijela žrtava, pravdajući se da je tada bio rat i da nije bilo uslova.

Tužilac Mekdonald je, između ostalog, ukazao na svjedokov "bliski odnos" sa optuženim Mladićem. Stanković je rekao da je Mladića upoznao 1992. godine u Sarajevu. Drugi put su se susreli "slučajno" u Vogošći, a do trećeg susreta je došlo nakon smrti Mladićeve kćerke Ane kada mu je odnio metak i pramen njene kose. Nakon toga je vidio Mladića još desetak puta. Tužilac je ukazao da se Stanković susreo sa Mladićem nekoliko mjeseci nakon podizanja optužnice i izdavanja haške potjernice – 9. oktobra 1995. godine u Banjaluci.

Stanković prvo nije mogao da se sjeti tog susreta, kao ni toga da je sastanak održan na njegov zahtjev, što je tužilac potkrijepio navodima iz Mladićevog ratnog dnevnika. Negirao je, također, da je s Mladićem razgovarao o optužnici i da mu je obećao da će pokušati da "skine" optužbe protiv njega i "spriječi doživotnu kaznu". Također je porekao da je prilikom jedne posjete Londonu o svemu tome razgovarao za predstanicima britanskih tajnih službi. Rekao je da je bio u Londonu na poziv Nore Belou/Beloff koja je tokom rata navodno radila za britansku obavještajnu službu.

Tužilac ga je nakog toga suočio sa audio snimkom sastanka u Banjaluci, na kojem se jasno čuje kako Stanković i Mladić razgovaraju o optužnici, kako Stanković kaže da će pokušati da se optužbe protiv njega ukinu, da je bio u Londonu i razgovarao sa šefom obavještajnog odjela Engleske... Mladić je, naime, snimao svoje sastanke na diktafon, a snimci su pronađeni prilikom pretresa njegove kuće u Beogradu.

Iskaz Zorana Stankovića biće nastavljen u ponedjeljak, 25. aprila 2016.

2016-04-25

HAG/DEN HAAG

“LONDONSKE VEZE” BEOGRADSKOG PATOLOGA

Šta je dr Zoran Stanković u oktobru 1995. godine govorio Ratku Mladiću o mogućnosti «skidanja» tribunalove optužnice? Mladić je taj sastanak uredno zabilježio u svom dnevniku i snimio na audio traku koju je, u unakrsnom ispitivanju vještaka odbrane, emitovao tužilac.

Na suđenju Ratku Mladiću zaključen je iskaz beogradskog eksperta za sudsku mnedicinu Zorana Stankovića koji je na zahtjev odbrane analizirao izvještaj britanskog patologa Džona Klarka/John Clark o obdukciji tijela iz masovne grobnice Tomašica, kod Prijedora. Stanković je, također, pregledao i komentarisao izvještaj pokojnog dr Dušana Dunjića o ekshumacijama masovnih grobnica u području Srebrenice.

Tužilac je u završnici unakrsnog ispitivanja ukazao na Stankovićev sastanak sa Mladićem 9. oktobra 1995. godine u Banjaluci. Stanković je prvo negirao da je tom prilikom rekao da čepreko svojih britanskih veza pokušati da isposluje povlačenje optužnice koju je protiv Mladića u julu te godine podiglo tužilaštvo Tribunala. “Ja sam toliko mali da nisam mogao tako nešto da kazem”, rekao je Stanković, odgovarajući na pitanja tužioca. Porekao je, također, da je s Mladićem razgovao o kazni doživotne robije koja mu prijete.

Tužilac je, na to, emitovao audio-snimak tog sastanka, na kojem se čuje kako Stanković govori Mladiću da mu prijete “doživotna robija”, te da će se u Londonu sastati sa “jako uticajnim ljudima” uz čiju će pomoć pokušati da “skinemo sve što treba da skinemo, da vi sutra dan možete normalno da se krećete, da vas ne proglašavaju ili već kažu ‘on je ratni zločinac’”. U nastojanju da objasni očiglednu razliku između snimka i onoga što je rekao tužiocu i sudijama, Stanković se pravdao da u prvi čas nije mogao da se sjeti “svih detalja”. Rekao je još da je bio samo “kurir” između Mladića i kruga “uticajnih ljudi” okupljenih oko novinark Nore Beloff, voljnih da pomognu optuzenom vojskovođi bosanskih Srba.

Sudiju Flugea/Flugge je zanimalo na koga je Stanković mislio kada je rekao “moramo skupiti informacije koje su suprotne onome za što smo mi optuženi”. Pošto je Stanković objasnio da po njegovom shvatanju optužnica ne tereti samo Mladića već i njegove vojnike, sudija je primijetio da je i Stanković bio vojnik i da se čini da on ima potrebu da brani vojsku. Na pitanje na koji način se takva njegova uloga može pomiriti sa ulogom objektivnog sudskog vještaka Stankovcih je rekao da on ne brani ni srpsku vojsku ni njezinog komandata već “istinu koja proizilazi iz opšte prihvaćenih sudsko-medicinskih stavova”.

Nakon što je Stankovićev iskaz zaključen odbrana je na klupu za svjedoke izvela svog vještaka za demografiju, dr Svetlanu Radovanović, kojoj je povjeren zadatak da kritički analizira ekspertske izvještaj demografskog eksperte tužilaštva Eve Tabo/Ewa Tabeau o broju i identifikaciji osoba ekshumiranih iz masovne grobnice Tomašica, uzrocima njihove smrti i vezi sa žrtvama čija se imena navode u dodatku optužnice protiv Ratka Mladića.

U pripremi svog kontra-izvještaja dr Radovanović je u januaru ove godine provela nekoliko dana u Hagu, pregledajući materijale tužilaštva koji su joj stavljeni na uvid. Požalila se da nije dobila sve što je tražila, kao i da joj nije dopušteno da integrisanu bazu podataka o mortalitetu ponese sa sobom kako bi je detaljnije proučila kod kuće. Sudije su izrazile čuđenje zašto se odbrana tim povodom nije obratila vijeću i zatražila njegovu pomoć.

Iskaz dr Radovanović se nastavlja sutra.

2016-04-26

HAG/DEN HAAG

OSPORA VANJE DOKAZA O TOMAŠICI

Dr Svetlana Radovanović, demografski ekspert odbrane Ratka Mladića, osporava intergritet eksperta tužilaštva Eve Tabo i ukazuje da je njen “glavni propust” to što nije nagovijestila da je među žrtvama ekshumiranim iz masovne grobnice Tomašica bilo osoba koje su poginule u borbama.

◀ Svetlana Radovanović, svedok ekspert na suđenju Ratku Mladiću

Odbrana Ratka Mladića u završnici svog dokaznog postupka nastoji da uz pomoć dr Svetlane Radovanović iz Beograda ospori nalaze demografskog eksperta tužilaštva Eve Tabo/Ewa Tabeau o broju, i identifikaciji i uzroku smrti žrtava ekshumiranih iz masovne grobnice Tomašica kod Prijedora. Dr Radovanović tvrdi da je ekspert tužilaštva prilikom rada na svom izvještaju počinila niz profesionalnih grešaka i iznijela niz “apsurdnih” zaključaka, čime je ugrozila svoj profesionalni integritet.

Suština zamjerki dr Radovanović, iznesenih u dosadašnjem dijelu iskaza, je u tome što dr Tabo nije nagovijestila da je među ekshumiranim žrtvama bilo onih koji su poginuli u borbama. Tako, po tumačenju dr Radovanović, ispada da su sve smrti posljedica egzekucija. Demografski ekspert Mladićeve odbrane ukazuje na dokumente u kojima se govori o borbama u tom području i poziva se na izvještaj istražitelja tužilaštva Nikolasa Sebira/Sebire koji je na suđenju Milomiru Stakiću 2002. godine prezentirao nalaze o rezultatima do tada sprovedenih ekshumacija u području Prijedora.

Mladićev branilac Dragan Ivetić je citirao zaključak iz izvještaja dr Tabo da postoje "značajni dokazi koji potkrjepljuju zaključak da su sve žrtve iz Tomašice umrle nasilnom smrću u izuzetno dramatičnim okolnostima šire kampanje etničkog čišćenja u opštini Prijedor u okviru kampanje etničkog čišćenja na području Autonomne Regije Krajina (ARK)".

Radovanović je optužila dr Tabo da je "izašla iz standarda profesije" i ispoljila "očitu pristrasnost". Po njoj, demografski ekspert optužbe je iznijela "lično viđenje" koje nema uporišta u nauci, a pri tome nije navela šta je podrazumijevala pod etničkim čišćenjem.

Dr Tabo je u svom iskazu na suđenju Mladiću pojasnila da po njenom shvatanju etničko čišćenje predstavlja usmjeravanje akcija prema određenoj grupi koje, dalje, vode nestanku te grupe sa nekog područja. To, međutim, po riječima dr Radovanović nije "naučno korektno objašnjenje".

S obzirom da je u srijedu neradni dan u Holandiji, suđenje Ratku Mladiću će biti nastavljeno u četvrtak, 28. aprila. Iskaz dr Svetlane Radovanović će se nastaviti nakon što vijeće sasluša iskaz belgijskog oficira Jana Segersa, bivseg obaveštajca u stabu UNPROFOR.

2016-04-28

HAG/DEN HAAG

SVEDOKOVI PROBLEMI SA PAMĆENJEM

Nakon tročasovnog natezanja oko toga kada su se dogodili određeni incidenti o kojima je za odbranu Ratka Mladića svedočio belgijski poručnik Jan Sehers, ispostavilo se da svedok zbog terapije kojoj je podvrgnut ima problema sa pamćenjem.

Iskazom belgijskog poručnika Jana Sehersa/Segers, odbrana Ratka Mladića je nastojala da osveži i osnaži svoje teze o podmetnutoj eksploziji na Markalama, "samogranatiranju" Sarajevske televizije i minobacačkim provokacijama iz bolničkog kompleksa Koševo kako bi se srpska strana navela da uzvratil artiljerijskom vatrom na bolnicu. Da li je i koliko u tome uspela zavisiće od toga kako će Raspravno veće proceniti pouzdanost Sehersovog iskaza budući da je, nakon tročasovnog natezanja, svedok priznao da usled hemoterapije kojoj je podvrgnut u poslednje dve godine... ima problema sa pamćenjem.

Sehers je između 1991. i 1995. godine bio raspoređen u bivšoj Jugoslaviji, prvo u Unoproforuu Sarajevu i Kiseljaku, a zatim kao vojni posmatrač u Bihaću, Daruvaru, Zagrebu i na Kosovu. O svojim zapažanjima sa Balkana je u novembru 1995. godine dao intervju jednom belgijskom nedeljniku, u kojem opisuje helikopterske isporuke miliona nemačkih maraka V Korpusu Armije BiH u Bihaćkom džepu, "statičnu eksploziju" podmetnutu na pijaci Markale, minobacačku paljbu iz bolnice Koševo i granatiranje Sarajevske TV sa položaja Armije BiH.

Sve što je 1995. godine rekao u intervjuu, Sehers je ponovio u izjavi koju je, za Mladićevu odbranu, dao pred belgijskim vlastima. Pošto je danas pred sudom potvrdio njen sadržaj, izjava je uvedena u dokaze odbrane, koja nije imala dodatnih pitanja za svedoka.

Pošto je svedok potvrdio da je od oktobra 1992. do marta 1993. godine u Sarajevu bio oficir za vezu UN sa sukobljenim stranama, tužiteljica Karolin Edžerton/Caroline Edgerton je na početku unakrsnog ispitivanja dobila od njega potvrdu da je njegova dužnost, pored ostalog, bila da izražava zabrinutost i ulaze proteste snagama bosanskih Srba zbog artiljerijskih i snajperskih napada na civile. Sehers je potvrdio da je stanovništvo Sarajeva živelo u "paničnom strahu" zbog stalnih napada kojima su bili izloženi pri obavljanju svakodnevnih aktivnosti.

Sehers je pred sudom ponovio ono što je u intervjuu belgijskom nedeljniku i izjavi Mladićevoj odbrani izjavio o eksploziji na Markalama u februaru 1994. godine, kada je stradalo više od 60 ljudi. Rekao je, naime, da su u UN uvek govorili da se ne zna ko je odgovoran za eksploziju ali da je "gotovo sigurno" da se ne radi o Srbima, kao i da je bilo "glasina" da se radi o statičnoj eksplozivnoj napravi podmetnutoj pod pijačnu tezgu. Na tužiteljicino pitanje u kojem je izveštaju to pročitao, Sehers je danas odgovorio da mu je to usmeno preneo vojni posmatrač UN koji je odmah posle eksplozije bio na licu mesta i rekao mu da nije bilo moguće analizirati krater pošto se radilo o statičnoj eksploziji.

Sehers tvrdi da mu je to rečeno na dan eksplozije u februaru 1994. u njegovoj kancelariji u zgradi PTT u Sarajevu. Pre toga je, međutim, rekao da je Sarajevo napustio u prvoj polovini 1993. godine i kategorički, na više puta ponovljena direktna pitanja tužiteljice i sudija, odgovarao da 1994. nije bio u Sarajevu.

Do sličnih zabuna došlo je i kod drugih incidenata o kojima je Sehers svedočio. Na primer, dok je u intervjuu belgijskom nedeljniku za "samogranatiranje" Sarajevske TV izjavio da se dogodilo u maju 1995, u današnjem svedočenju je rekao da je to bilo kada je on još bio u Sarajevu, dakle u prvoj polovini 1993. Da bi, tek na kraju - u odgovoru na pitanje sudije Orija - svedok objasnio prirodu svojih problema sa pamćenjem.

2016-05-02

HAG/DEN HAAG

VJEŠTAK ODBRANE: “STATISTIČKI EGZIBIZIONIZAM” EKSPERTA TUŽILAŠTVA

Dr Svetlana Radovanović u nastavku iskaza na suđenju Ratku Mladiću dopunila seriju zamjerki na ekspertske izvještaje dr Eve Tabo optužujući je za manipulaciju, namjerno prikrivanje podataka i “statistički egzibizionizam” prilikom izrade ekspertske izvještaja o masovnoj grobnici Tomašica kod Prijedora.

◀ Svetlana Radovanović, svjedok odbrane Ratka Mladića

Na suđenju Ratku Mladiću nastavljeno je svjedočenje dr Svetlane Radovanović, doktora demografije iz Beograda, uz čiju pomoć odbrana nastoji da ospori nalaze eksperta tužilaštva dr Eve Tabo/Ewa Tabeau o masovnoj grobnici Tomašica, kod Prijedora. Lepezu prošlonedjeljnih zamjerki na račun eksperta tužilaštva dr Radovanović je danas, u završnici glavnog iskaza, dopunila nizom novih optužbi kao što su “čista manipulacija”, “namjerno prikrivanje” i “statistički egzibizionizam”...

Dr Radovanović je Mladićevom braniocu Draganu Ivetiću rekla da se dr Tabo “poigravala” s njim tokom svog iskaza, koristeći njegovu neupućenost u oblast demografije kako bi izbjegla da odgovori na postavljena pitanja. Osim toga,

“namjerno je prikrila” kriterijume za uparivanje posmrtnih ostataka žrtava iz Tomašice i prezentovala podatke na način sračunat “da zbuni” neupućene u statistiku i demografiju. Osim toga, ukazala je, dr Tabo se bavila “brojanjem metaka” pronađenih u tijelima žrtava što po njoj predstavlja “statistički egzibizionizam”.

Na početku unakrsnog ispitivanja od strane tužioca Džejsona Fajla/Jason File vještakinja odbrane je rekla da se “sa stanovišta naučne demografije” ne slaže ni sa jednim dijelom izvještaja dr Tabo o Tomašici. Na tužiocevo pitanje na čemu zasniva svoje ocjene rada eksperta tužilaštva, dr Radovanović se pozvala na “međunarodne standarde”. Na pitanje sudije Molota da li je navela te standarde u svojoj ekspertskej analizi, vještakinja odbrane je odgovorila da to “nije uradila”.

Tužilac Fajl je, dalje, ukazivao da je dr Radovanović “istrigla iz konteksta” neke dijelove izvještaja eksperta tužilaštva, kao i da ju je neopravdano optužila za prikrivanje s obzirom da dr Tabo u dodatku izvještaja navodi objašnjenja u vezi sa kriterijumima za uparivanje posmrtnih ostataka žrtava iz Tomašice. Ta objašnjenja, po mišljenju vještakinje odbrane, nisu u skladu sa mjerilima demografske nauke.

Svjedočenje dr Radovanović se nastavlja sutra.

2016-05-03

HAG/DEN HAAG

NIJE VAŽNO JE LI NEKO BIO NAORUŽAN VEĆ DA LI JE BILO BORBI

U unakrsnom ispitivanju dr Svetlane Radovanović tužilac ukazivao da se u dokumentu Prvog krajiškog korpusa VRS - koji po demografskom ekspertu odbrane dokazuje da je u području Prijedora bilo borbi - ne navodi da su grupe “ekstremista” bile naoružane. Ona, međutim, kaže da cilj njene analize nije bilo da utvrđuje “da li je neko bio naoružan, već da li je bilo borbi”.

◀ Svetlana Radovanović, ekspert odbrane Ratka Mladića

Na suđenju Ratku Mladiću završen je iskaz demografskog vještaka odbrane dr Svetlane Radovanović uz čiju je pomoć odbrana nastojala osporiti nalaze eksperta tužilaštva dr Eve Tabo/Ewa Tabeau o masovnoj grobnici Tomašica. U današnjem nastavku unakrsnog ispitivanja tužilac se fokusirao na tvrdnju dr Radovanović da je dr Tabo prilikom izrade izvještaja “namjerno zanemarila” dokaze koji ukazuju da je su u vrijeme nastanka masovne grobnice u području Prijedora vođene borbe.

Tužilac Džejson Fajl/Jason File je ukazivao da se od devet dokumenata na koje se poziva dr Radovanović samo jedan odnosi na juli 1992. godine kada je, prema tužilaštvu, prijavljen nestanak većine Prijedorčana čiji su posmrtni ostaci ekshumirani iz masovne grobnice

Tomašica. Radi se o borbenom izvještaju Prvog krajiškog korpusa VRS od 27. jula 1992. u kojem se navodi da se "radi na otkrivanju grupa ekstremista" i da korpus nema gubitaka.

Činjenica da se u dokumentu ne navodi da Krajiški korpus nailazi na bilo kakav otpor "ekstremista", po tužiocu, protivrječi tvrdnji dr Radovanović da su vođene nekakve borbe. Svjedokinja je, međutim, ostala pri tvrdnji da je borbi bilo i da to govori da sve žrtve iz Tomašice nisu stradale u egzekucijama. Na tužiočevu sugestiju da ništa u dokumentu ne ukazuje da su "ekstremisti" naoružani, svjedokinja je rekla da njen cilj nije bio da utvrđuje "da li je neko bio naoružan već da li je bilo borbi".

Tužilac Fajl je ukazao da je dr Radovanović imala pristup popisu 378 žrtava iz Tomašice i spisku poginulih pripadnika Armije BiH. Na pitanje zašto nije provjerila da li na spisku poginulih ima ekshumiranih iz Tomašice vještakinja odbrane je odgovorila da je njen zadatak bio da dokaže da analiza dr Tabo nije stručno urađena. U predmetu Popović i drugi dr Radovanović je usporedila mnogo duže spiskove ekshumiranih iz srebreničkih masovnih grobnica i poginulih boraca Armije BiH. To je, objasnila je danas, uradila po zahtjevu odbrane, dok Mladićevi branioци to od nje nisu tražili.

Kada će suđenje Ratku Mladiću biti nastavljeno za sada nije poznato s obzirom da još uvijek nisu potvrđeni iskazi preostala dva svjedoka sa spiska odbrane - Andreja Demurenka i Jasmina Odošića.

2016-05-20

HAG/DEN HAAG

KO (NE)MOŽE PISATI PRESUDU RATKU MLADIĆU?

Ukazujući da je Ratko Mladić praktično već proglašen krivim presudom koja je u martu ove godine izrečena Radovanu Karadžiću, odbrana upozorava protiv uključivanja pravnih savetnika veća koje je presudilo bivšem predsjedniku Republike Srpske u savetnički tim koji će pomagati sudijama pri odlučivanju o generalovoj krivici ili nevinosti.

◀ Ratko Mladić u sudnici Tribunala

Alarmirana saznanjem da je deo tima pravnih savetnika Raspravnog veća koje je nedavno donelo presudu u predmetu Radovana Karadžića angažovan da pomaže veću koje će presuditi Ratku Mladiću, odbrana bivšeg komandanta Glavnog štaba vojske bosanskih Srba traži garancije pravičnog suđenja i poštovanja pretpostavke nevinosti optuženog ili da se, u suprotnom, postupak proglasi ništavnim.

Budući da su pomagali sudijama u analizi izloženih dokaza i pisanju presude Karadžiću, pravni savetnici veća bi - upozorava se u podnesku odbrane - mogli da zaključke do kojih su došli u tom predmetu svesno ili nesvesno preneti i na Mladićev slučaj i tako uticati na sudije koji se na njih oslanjaju.

Presudom koja je 24. marta ove godine izrečena Radovanu Karadžiću praktično je proglašen krivim i Ratko Mladić, smatra njegova odbrana i navodi da se samo u sažetku te presude generalovo ime pominje čak 24 puta. U toj se presudi, dalje, zaključuje da je Mladić bio učesnik u svim udruženim zločinačkim poduhvatima za koje je osuđen Karadžić, te da je delio njegov cilj trajnog uklanjanja bosanskih Muslimana i Hrvata sa teritorija na koje su pretendovali Srbi.

Pravo optuženog na pravično suđenje i pretpostavku nevinosti je, smatra odbrana, kompromitovano uključivanjem pravnih savetnika Karadžićevog veća u tim koje će odlucivati o presudi Mladiću.

Odbrana zahteva garancije da će Mladićeva prava biti zaštićena tokom većanja o presudi. U tom cilju, odbrana traži potvrdu da ni jedan pravni savetnik koji je radio u Karadžićevom predmetu nije bi, nije i neće biti uključen u tim koji će razmatrati presudu Mladiću. Pored toga, traži se i potvrda da niko ko je radio na Karadžićevoj presudi nije o tome razgovarao sa onima koji rade na presudi Mladiću.

Alternativno, odbrana traži da joj se na uvid stave kopije dokumenata koje su pre preuzimanja dužnosti u Mladićevom veću potpisali angažovani pravni savetnici, kao i detaljan opis svih napora koje je veće u ovakvoj situaciji preduzelo kako bi zaštitilo prava optuženog.

U suprotnom, budući da se veće već oslonilo na pomoć pravnih savetnika iz Karadžićevog predmeta, odbrana traži da se postupak proglasi ništavnim.

2016-06-01

HAG/DEN HAAG

TUŽILAŠTVO: ODBACITI ZAHTJEV MLADIĆEVE ODBRANE

Tužilaštvo smatra da kredibilitet i nepristrasnost sudija nisu narušene time što dio tima pravnih savjetnika Pretresnog vijeća koje je izreklo presudu Radovanu Karadžiću pomaže vijeću koje će presuditi Ratku Mladiću.

◀ Alan Tieger, tužilac

Tužilaštvo traži da se odbaci nedavni podnesak odbrane Ratka Mladića u kojem je izneseno "alarmantno saznanje" da je dio tima pravnih savjetnika Pretresnog vijeća koje je donijelo presudu Radovanu Karadžiću angažovan da pomaže vijeću koje će presuditi Mladiću. Odbrana smatra da je time "kompromitovan" rad sudija i traži da se osiguraju garancije pravičnog suđenja i poštovanje pretpostavke nevinosti optuženog ili da se, u suprotnom, postupak proglasi ništavnim.

Tužilaštvo u svom odgovoru navodi da su tvrdnje odbrane neosnovane i u suprotnosti sa sudskom praksom. Malo je vjerovatno, smatra tužilac, da bi sudije - na kojima je isključiva odgovornost odlučivanja - angažovale nesposobne savjetnike da im pomažu. Tužilac pored toga ukazuje da sudska praksa pokazuje da autoritet sudija prilikom donošenja presude nije umanjen ili narušen time što im savjetnici pomažu. U podnesku tužilaštva se ukazuje na ranije odluke žalbenih vijeća prema kojima to što je neki sudija prethodno sudio o istim ili sličnim činjeničnim navodima - ali na osnovu dokaza predloženih na odvojenim suđenjima - ne doseže visoki prag dokazivanja koji je neophodan da bi se dovela u pitanja pretpostavka nepristrasnosti sudije.

2016-06-14

HAG/DEN HAAG

ZAVJERA PROTIV SRBA, PRISTRASNOST UN I BOŠNJAČKA AGRESIJA

Ruski pukovnik Andrej Demurenko, kao svjedok odbrane Ratka Mladića, svjedoči o svojoj istrazi incidenta na Markalama u kojem je 28. avgusta 1995. godine ubijeno 43, a ranjeno 75 Sarajlija. Smatra da se radilo o namještenoj eksploziji, da je UN bio pristrasan i prešućivao "bošnjačku agresiju prema Srbima", te da su Bošnjaci otvarali vatru na sopstveni narod.

◀ Andrej Demurenko svjedok odbrane na suđenju Ratku Mladiću

Na suđenju Ratku Mladiću umirovljeni pukovnik ruske vojske Andrej Demurenko svjedoči o svojoj istrazi incidenta na Markalama. O tome je u dva navrata već govorio pred Tribunalom - na suđenjima Dragomiru Miloševiću i Radovanu Karadžiću. Oba puta neuspješno, s obzirom da su Pretresna vijeća odbacila nalaze njegove istrage kojom je nastojao dokazati da VRS nije odgovorna za incident na Markalama.

U današnjem, trećem nastupu Demurenko je rekao da je istragu obavio uz odobrenje naređenog generala Bašlea/ Bačelet. Isprovociran saopštenjem portparola UNPROFOR da je srpska strana odgovorna za incident, mada je zvanična istraga još trajala, Demurenko je rekao Bašleu da mu je dosta "laži" i predložio da lično provede istragu, na što je general Bašle "kimnuo glavnom". Demurenko je okupio "grupu eksperata" - ruskih

artiljeraca - i obišao pozicije na srpskoj strani duž linije ispaljenja granate. Zaključak njegove istrage je bio da srpska strana nije mogla ispaliti granatu i to je javno obznanio u intervjuu agenciji AP.

Nakon istrage, Demurenko je ponovo otišao kod generala Bašlea, izvinio mu se što je bez odobrenja izašao u javnost sa rezultatima istrage, na što mu je ovaj odgovorio da "nema sumnje da će u bliskoj budućnosti imati ozbiljne probleme". Demurenko tvrdi da mu je Aleksandar Ivanko rekao da je general Smit/Smith odmah naložio njegovo otpuštanje, ali je odustao nakon što mu je sugerisano da bi tako Demurenko ispaio heroj, a on neko ko pokušava da spriječi pravdu. Smit je, navodno, rekao da će Demurenko i onako "biti ubijen". Sličnu prijetnju mu je, tvrdi, uputio i kapetan Silajdžić, bosanski oficir za vezu sa UN, koji je navodno poručio da mu je "ostao jedan dan života".

Demurenko je i ovom prilikom rekao da je mogućnost da je granata mogla pogoditi tako usku ulicu u Sarajevu "jedan naprema million", kao i da jedna granata nije mogla ubiti toliko ljudi, posebno zato jer "jedan dio granate nije eksplodirao". Kad je to vidio, rekao je, palo mu je na pamet da je moguće da se radilo o podmetnutoj eksploziji kako bi se svalila krivnja na Srbe.

Demurenko je u prvom dijelu iskaza još rekao da je 60 posto pripadnika UN u Sarajevu podržavalo ideju da su Srbi agresori jer im je "tako predstavljeno od strane komandog kadra i medija", a da je preostalih 40 posto, od kojih je posebno izdvojio Francuze, smatralo da je "glavni pokretač rata vjerski fanatizam Muslimana i nespremnost da prihvate mišljenje druge strane u sukobu, kao i "iluzija" da će dobiti podršku zapadnih sila. To uvjerenje zasniva na svom "osjećaju" da je većina smatrala da su "Srbi krivi za sve". Rekao je, dalje, da je

muslimanska strana otvarala snajpersku vatru po sopstvenim građanima.

Demurenko je, također, naveo da su vojni posmatrači UN bili "pristrasni" i da su "prešućivali bošnjačku agresiju" prema srpskoj strani što je "očigledno" iz njihovih izvještaja, kao i da je u humanitarnim konvojima krijumčareno oružje u Sarajevo. Na pitanje sudije Orija/Orie da li može potkrijepiti tvrdnju o pristrasnosti vojnih posmatrača dokumentima odgovorio je da ne može i dodao da bi ih - da je znao da će ga to pitati - ponio sa sobom.

Tužilac će sutra unakrsno ispitivati ruskog pukovnika.

2016-06-15

HAG/DEN HAAG

ZBUNJENI PUKOVNIK I SOFISTICIRANI TUŽILAC

Ruski pukovnik Andrej Demurenko se tokom unakrsnog ispitivanja požalio na tužioce da ga "vješto zbunjuju svojim sofisticiranim pitanjima" i da on kao vojnik "ne može uvijek da prati njegovu logiku." Pretresno vijeće nije udovoljilo svjedokovoj molbi da se rukuje sa optuženim Mladićem.

◀ Andrej Demurenko, svjedok odbrane na suđenju Ratku Mladiću

Suđenje Ratku Mladiću nastavljeno je unakrsnim ispitivanjem ruskog pukovnika Andreja Demurenka o njegovoj privatnoj istrazi incidenta na Markalama u kojem su 28. avgusta 1995. godine ubijene 43, a ranjeno 75 građana Sarajeva. Tužilac Tiger/Tieger je ukazivao na razlike između onoga što svjedok tvrdi danas i što je govorio u svojim ranijim javnim nastupima - prvo pred kamerama agencije AP 1995. godine, a potom i pred Tribunalom na suđenjima Dragomiru Miloševiću i Radovanu Karadžiću.

U televizijskom intervjuu u kojem je objavio zaključak svoje istrage, kao i u prvom svjedočenju na suđenju generalu Miloševiću, Demurenko je rekao da je sa svojim timom išao duž linije ispaljenja granate koja je pogodila Markale, ali da na tom strmom i stjenovitom terenu nisu

naišli ni na jednu pogodnu minobacačku poziciju. Pošto je u presudi generalu Miloševiću vijeće zaključilo da se nalazi Demurenkove istrage zasnivaju na obilasku isuviše uskog prostora duž linije ispaljenja, ruski pukovnik se u sljedećem svjedočenju, u odbranu Radovana Karadžića, korigovao utoliko što je tvrdio da su on i njegov tim obilazili "šire područje" od oko stotinjak metara duž pomenute linije, ali da ni tu nije bilo položaja pogodnih za postavljanje minobacača od 120 milimetara.

Tužilac je od Demurenka tražio da objasni šta je mislio kada je u izjavi Karadžićevoj odbrani naveo da se Pretresno vijeće u predmetu Milošević "zabunilo" kada je odbacilo nalaze njegove istrage. Demurenko to i dalje misli i kaže da je i sam bio zbunjen jer su mu tužioc postavljali "tako sofisticirana, majstorska pitanja" i da on "kao vojnik nije uvijek mogao da prati njihovu logiku".

Tužilac je, dalje, ukazivao da se Demurenko koristio pogrešnim tablicama gađanja prilikom određivanja lokacija na kojima su se mogli nalaziti minobacači. Demurenko kaže da sve to "nije važno" i da je najvažnija linija ispaljenja koju je on detaljno istražio. Više puta je naglasio da je to uradio "pješke". Odgovarajući na pitanje sudije Flugea/Flugge rekao je da je hodao 6 km od Marakala. Nešto kasnije je, međutim, potvrdio da se malo vozio u oklopnom vozilu, a malo hodao.

Tokom unakrsnog ispitivanja Demurenko se nekoliko puta požalio na problem u prevodu pošto, kako je objasnio, engleska riječ "you" u ruskom prevodu znači "ti" i "vi". To ga, rekao je, zbunjuje jer mu nije jasno da li se pitanja odnose samo na njega ili na cijeli njegov tim. To je potencirao i kada je upitan da li se sjeća da je prilikom svjedočenja u predmetu Milošević predao fotografije snimljene tokom istrage. Na Demurenkov upit da li se pitanje odnosi na njega ili cijeli njegov tim, sudija Fluge u je uzvratio pitanjem: "Da li ste vi sami svjedočili ili cijeli vaš tim?". Sudija Ori je, pak, upozorio svjedoka da ne opstruira iskaz.

Pred sam kraj sjednice Demurenko je zatražio dopuštenje sudija da mu, po okončanju iskaza, dozvole da "stisne ruku" Ratku Mladiću pošto "zna da više neće imati prilike da se s njim sretne". Sudije su odbacile tu svjedokovu molbu, uz napomenu da u sudnici nije dopušten bilo kakav kontakt između svjedoka i optuženog.

Tužilac će unakrsno ispitivanje Andreja Demurenka okončati sutra.

2016-06-16

HAG/DEN HAAG

DEMURENKO OTIŠAO PRIJE KRAJA SVJEDOČENJA

Ruski pukovnik Andrej Demurenko se jutros nije pojavio u sudnici, gde je trebalo da nastavi iskaz u odbranu Ratka Mladića. Predsjedavajući sudija saopštio da je svjedok napustio Holandiju "malo iza ponoći". Odbrana i optužba pozvani da se do ponedjeljka izjasne kako postupiti sa njegovom izjavom i nezavršenim iskazom. U sudnici jutros nije bilo ni Mladića koji se odrako prava da prisustvuje raspravi.

◀ Prazna stolica Ratka Mladića

Svjedok Andrej Demurenko jutros se nije pojavio u sudnici u kojoj je trebao da nastavi iskaz u odbranu Ratka Mladića. Pretresno vijeće je obaviješteno da je Demurenko prošle noći, nešto malo iza ponoći, napustio Holandiju, saopštio je predsjedavajući sudija Alphons/Ori. U sudnici nije bilo ni Mladića koji je putem svojih advokata dostavio obavijest da se odriče prava da prisustvuje današnjoj sjednici.

Demurenko je samoinicijativno napustio zemlju prije nego što je završio svoj iskaz na Mladićevom suđenju. Tužilac je jutros trebao završiti njegovo unakrsno ispitivanje, nakog čega bi odbrani bila pružena mogućnost da postavi dodatna pitanja. Umjesto toga sudija Ori se

zahvalio ruskim prevodiocima za pomoć koju su pružili tokom prva dva dana Demurenkovog svjedočenja i zatražio da se strane izjasne u vezi sa novonastalom situacijom pismenim podnescima.

Demurenkovim nezavršenim iskazom Mladićeva odbrana je, čini se, okončala izvođenje svojih dokaza. Ostalo je neriješeno pitanje iskaza još jednog svjedoka – Jasmina Odošića iz Komisije za nestale osobe u BiH. Mladićeva odbrana je početkom ove sedmice najavila da će tražiti da se njegova izjava uvrsti u dokaze u skladu sa pravilom koje se primjenjuje u slučajevima "nedostupnih svjedoka", čije se prethodne izjave mogu uvesti u dokaze bez njihovog prisustva u sudnici.

Sudija Ori je zaključio današnju raspravu "sine die", odnosno do daljnjeg. Završne riječi strana bi, kako se očekuje, mogle biti održane sredinom oktobra.

2016-06-23

HAG/DEN HAAG

ODBRANA TRAŽI ODLAGANJE ZAVRŠNIH RIJEČI ZA JANUAR 2017.

Odbrana Ratka Mladića traži da se rok za podnošenje završnih podnesaka sa 1. septembra pomjeri na 7. decembar, a da iznošenje završnih riječi počne 12. januara sljedeće godine. Odbrana očekuje da će ruski pukovnik Demurenko koji je nedavno usred unakrsnog ispitivanja samoinicijativno otišao kući, ipak, završiti svoje svjedočenje... „nekad u julu“ ove godine.

◀ Ratko Mladić u sudnici Tribunala

Odbrana Ratka Mladića traži da rok za predaju završnih podnesaka bude 7. decembar, a da iznošenje završnih riječi, umjesto sredinom oktobra, počne 12. januara sljedeće godine. U podnesku upućenom Pretresnom vijeću odbrana navodi da se suočava sa brojnim problemima od kojih su neki nedavno iskršli, a koji je onemogućavaju da se efektivno posveti pripremi završnog podneska i da ispoštuje rok od 1. septembra, kako je zahtijevalo Pretresno vijeće.

Problemi odbrane se odnose na razna proceduralna, faktička i pravna pitanja, dužinu završnog podneska, kompleksnost samog premeda, kao i "izvanredne

okolnosti" koje su van kontrole odbrane. Od juna 2011. godine kada je počelo suđenje iskaze je dalo ukupno 572 svjedoka, a dokazni postupak odbrane, napominje se, u trenutku upućivanja podneska još nije zaključen.

Odbrana se nada da će se ruski pukovnik Andrej Demurenko koji je nedavno napustio Hagured unakrsnog ispitivanja, ipak, dovršiti svoje svjedočenje i to "nekad u julu, uoči ljetne sudske pauze". Uz to, odbrana i dalje nastoji da osigura svjedočenje Jasmina Odošića, bivšeg člana bosanske Komisije za traženje nestalih i oko toga se vodi intezivni razgovori među stanama u postupku, Sekretarijata, Vlade BiH i svjedoka.

Ukoliko dođu, Demurenko i Odošić, čini se, ne bi bili posljednji svjedoci odbrane Ratka Mladića. Odbrana, naime, navodi da postoji mogućnost pozivanja još nekoliko svjedoka, kako bi osigurala uvođenje nekih dokaznih materijala.

2016-07-04

HAG/DEN HAAG

ODBAČEN ZAHTEV MLADIĆEVE ODBRANE DA SE POSTUPAK PROGLASI NIŠTAVNIM

Činjenica da su dvojica pravnih savetnika Pretresnog veća koje je presudilo Radovanu Karadžiću angažovana da pomažu sudijama u veću koje će presuditi Ratku Mladiću, ne dovodi u pitanje pravičnost postupka ni integritet i nepristrasnost sudija u predmetu bivšeg komandanta Glavnog štaba VRS - nasvodi se u današnjoj odluci Pretresnog veća.

◀ Pretresno veće na suđenju Ratku Mladiću

Pretresno veće sudije Orija/Orie odbacilo je danas zahtev odbrane Ratka Mladića od 20. maja ove godine kojim su tražene garancije pravičnog suđenja i poštovanja pretpostavke nevinosti optuženog ili, u suprotnom, proglašenje postupka ništavnim.

Mladićeva odbrana je to tražila nakon što je obavještena da je deo tima pravnih savetnika Raspravnog veća koje je nedavno donelo presudu u predmetu Radovana Karadžića angažovan da pomaže veću koje će presuditi Ratku Mladiću. Budući da su pomagali sudijama u analizi izloženih dokaza i pisanju presude Karadžiću, pravni savetnici veća bi - navela je odbrana u svom podnesku - mogli svesno ili nesvesno da zaključke do kojih su došli u tom predmetu prenesu i na Mladićev slučaj i tako utiču na sudije koji se oslanjaju na njihovu pomoć.

U odluci kojom se odbija zahtev odbrane se navodi da su u Mladićevom predmetu angažovana samo dvojica pravnih savetnika koji su radili na Karadžićevom predmetu, kao i da se njihova uloga svodi na pravna istraživanja, pisanje nacrti i komuniciranje sa stranama u postupku, a da sve odluke donose isključivo sudije.

Mada potvrđuje da ima dosta preklapanja u optužnicama i izvedenim dokazima u Mladićevom i Karadžićevom predmetu, Pretresno veće u odluci kojom odbacuje zahtev odbrane zaključuje da nijedan informisani i razumni posmatrač - na osnovu elemenata na koje ukazuje odbrana - ne bi mogao da dovede u pitanje visoki stepen integriteta i nepristrasnosti sudija koje rade na Mladićevom predmetu. Niti bi, kako se navodi dalje, mogao da posumnja da sudije neće na pravičan način presuditi o pitanjima koja su pred njima, oslanjajući se isključivo na dokaze koji su predočeni u ovom predmetu, čak i ako su oni ili njihovi savetnici bili izloženi relevantnim dokazima u oba predmeta.

2016-07-08

HAG/DEN HAAG

POMIJERANJE ROKOVA ZA PODNOŠENJE ZAVRŠNIH PODNESAKA

Novi preliminarni rok za podnošenje završnih podnesaka u predmetu Ratka Mladića je 3. oktobar ove godine, saopšteno je na današnjoj konferenciji o stanju u postupku. Konačni datum biće određen kada se razriješe preostala pitanja u vezi sa izvođenjem dokaza Mladićeve odbrane.

Na statusnoj konferenciji u predmetu bivšeg komandanta Glavnog štaba VRS Ratka Mladića sudija Bakone Moloto je saopštio da je novi, preliminarni rok za podnošenje završnih podnesaka strana u postupku 3. oktobar ove godine. Konačan datum biće određen kada se razriješe preostala dokazna pitanja.

Tužilaštvo traži da se postave rokovi za rješavanje preostalih dokaznih pitanja. Radi se, pored ostalog, i o eventualnom ponovnom dolasku ruskog pukovnika Andreja/Andrey Demurenka u Hag kako bi završio svjedočenje započeto sredinom juna ove godine i iskazu Jasmina Odošića iz Komisije za nestale BiH koje je, također, pod znakom pitanja već duže vrijeme.

◀ Bakone Moloto, sudija Tribunala

Na konferenciji o stanju u postupku u jednom času je spomenut 16. avgust kao mogući datum nastavka Demurenkovog iskaza. Međutim, ostalo je nejasno da li će ruski pukovnik zaista i završiti svoj iskaz u Hagu koji je samoinicijativno prekinuo u sred unakrsnog ispitivanja prije nepunih mjesec dana.

Više detalja o nastavku izvođenja dokaza Mladićeve odbrane biće obznanjeno javnosti najvjerovatnije putem pismenih podnesaka strana u postupku i odluka vijeća tokom naredne dvije sedmice, prije nego što počne ljetna sudska pauza. U međuvremenu, sudija Moloto je zaključio postupak protiv Ratka Mladicha "sine die", odnosno do daljnjeg.

2016-07-12

HAG/DEN HAAG

MLADIĆEVA ODBRANA TRAŽI PREISPITIVANJE ODLUKE PRETRESNOG VIJEĆA

Odbrana Ratka Mladića insistira na svom ranijem zahtjevu za garanciju pravičnog suđenja i poštovanje pretpostavke nevinosti optuženog. Traži preispitivanje odluke Pretresnog vijeća kojim je taj zahtjev odbačen ili, alternativno, dozvolu da uloži žalbu na tu odluku.

◀ Ratko Mladić u sudnici Tribunala

Odbrana Ratka Mladića traži preispitivanje odluke Pretresnog vijeća kojom je odbačen njen zahtjev za garancijama pravičnog suđenja i poštovanje pretpostavke nevinosti optuženog ili da se, u suprotnom, postupak proglaši ništavim. Alternativno, odbrana u danas objavljenom podnesku traži dozvolu da uloži žalbu na odluku Pretresnog vijeća.

Pretresno vijeće, navodi odbrana, prilikom odlučivanja nije uzelo u obzir ono što optužnog najviše muči, a to je "kršenje njegovog prava na pretpostavku nevinosti". Mnogi zaključci iz presude koja je nedavno izrečena Radovanu Karadžiću su, smatra odbrana, osuđujući i za Mladića, a u dva paragrafa se navodi da je Mladićevo

učešće u udruženom zločinačkom poduhvatu ustanovljeno van razumne sumnje.

Odbrana smatra da je presudom Karadžiću presuđeno i Mladiću. Sama činjenica da više osoba koje su učestovovale u pripremi presude Karadžiću sada pomaže sudijama Pretresnog vijeća u predmetu Mladić, po odbrani, može imati značajan efekat na ishod suđenja. Misli se na pravne pomoćnike sudija koji bi, po mišljenju odbrane, mogli da prenesu zaključke do kojih su došli u Karadžićevom predmetu na Mladićev slučaj.

U odluci Pretresnog vijeća čije preispitivanje odbrana traži se navodi da Mladićevo pravo na pravično suđenje nije ugroženo. To što su dvojica pravnih savjetnika vijeća koje je presudilo Karadžiću angažovana da pomažu sudijama u predmetu Mladić, smatraju sudije, ne dovodi u pitanje pravičnost postupka ni integritet i nepristrasnost sudija u predmetu bivšeg komandanta Glavnog štaba Vojske Republike Srpske.

2016-07-20

HAG/DEN HAAG

ODBRANA: MLADIĆ JE ŽRTVA "SISTEMATSKE PRISTRASNOSTI"

Odbrana Ratka Mladića optužuje za "sistematsku pristrasnost" sve redom – od sudija Tribunala i Mehanizma za međunarodne krivične sudove do visokih zvaničnika UN. Traži, između ostalog, obustavu suđenja i diskvalifikaciju sudija Orija i Flugea, kao i formiranje radne grupe Vijeća sigurnosti UN koja bi ispitala te navode.

Odbrana Ratka Mladića uputila je zahtjev za obustavu postupka zbog "sistematske pristrasnosti" dvojice sudija Pretresnog vijeća, trojice sudija Žalbenog vijeća, predsjednika Tribunala i Mehanizma za međunarodne krivične sudove, kao i visokih zvaničnika Ujedinjenih naroda. Svi oni su, po odbrani, "zanemarili pravo optuženog na pretpostavku nevinosti i proglasili optuženog krivim". Odbrana traži da radna grupa Vijeća sigurnosti u roku od tri mjeseca ispita okolnosti u vezi sa ovim tvrdnjama.

◀ Ratko Mladić u sudnici Tribunala

Obrana traži i diskvalifikaciju sudija Alfonsa Orija/ Alhons Orije i Kristofa Flugea/Christoph Fluegge. U podnesku se navodi da su oni Mladića već proglasili krivim: prvo, nedavnim odbacivanjem zahtjeva odbrane za garancijama pravičnog suđenja i poštovanje pretpostavke nevinosti te, drugo, ranijim presudama: Ori u predmetima Galić i Krajišnik, a Fluge u predmetu Tolimir. Obrana, također, traži da se izda direktiva kojom bi se zabranilo vijećimada u presudama iznose zaključke o krivičnoj odgovornosti bilo koga ko nije osuđen.

Obrana, dalje, sumnja i u nepristrasnost trojice od pet sudija Žalbenog vijeća koji su sudili u predmetima u kojima je Mladić "već osuđen": sudija Fausto Pokar/Pocar

u predmetu Popović i drugi, aktuelni predsjednik Mehanizma Teodor/Theodor Meronu slučaju Tolimir i sudija Žan-Klod Antoneti/Jean-Claude Antonetti, također u predmetu Tolimir. I aktuelni predsjednik Tribunala Karmel Ađus/Carmel Agius je na listi "nepodobnih" jer je bio predsjedavajući u predmetu Popović i drugi. Pristranost je, navodi odbrana, u više navrata ispoljio i Sekretarijat suda.

Što se tiče zvaničnika UN-a, u podnesku odbrane se navodi da je generalni skeretar UN Butros Gali/Boutros Ghali dvije godine nakon osnivanja Tribunala izjavio da postoje dokazi da su Karadžić i Mladić "odgovorni za masakr u Srebrenici". U sličnom kontekstu se spominju i generalni sekretar Ban Ki-Moon i još neki visoki zvaničnici UN.

"Optuženi Mladić se našao u situaciji u kojoj su neki optuženi neviniji od drugih", navodi odbrana parafrazirajući Orvelovu "Životinjsku farmu". Zbog toga traži obustavu postupka dok radna grupa Vijeća sigurnosti ne ispita ove navode. Alternativno, odbrana traži da se mandat radne grupe proširi na kontinuirano praćenje suđenja kako bi se osigurala prava optuženog. A ako se ti zahtjevi ne ispune, tražice da se postupak proglasi ništavnim.

Ovom nizu zahtjeva odbrana je dodala još jedan: da joj se dostavi lista svog osoblja, uključujući pravne savjetnike i interne, koji trenutno rade na Mladićevom slučaju, kao i spisak svih ranijih slučajeva u koje je svako od njih pojedinačno bio uključen. Pored toga, odbrana traži i listu osoblja koje je radilo u Karadžićevom predmetu, spisak slučajeva na kojima je to osoblje ranije radilo i na kojim je trenutno angažovano. Dalje, odbrana traži da se dvoje pravnih savjetnika za koje je do sada utvrđeno da su radili na presudi Karadžiću "obavežu" da će dokazima u predmetu Mladić pristupiti bez ranije stečenih predubjeđenja o Mladićevoj krivnji.

2016-08-16

HAG/DEN HAAG

ZAKLJUČEN DOKAZNI POSTUPAK MLADIĆEVE ODBRANE

Mada branioci tvrde da imaju još svjedoka koje bi želeli da saslušaju, Pretresno veće formalno zaključilo izvođenje dokaza Ratka Mladića, bišveg komandanta Glavnog štaba VRS optuženog za genocid i druge zločine počinjene tokom rata u BiH. Ruski pukovnik Demurenko, koji je 15. juna samovoljno napustio Hag usred svedočenja u Mladićevu odbranu, okončao danas iskaz putem video veze iz Moskve.

◀ Pukovnik Andrej Demurenko, poslednji svjedok na suđenju Ratku Mladicu

Pretresno veće je danas zaključilo dokazni postupak odbrane Ratka Mladića uprkos najavi branioca Dragana Ivetića da će tražiti dozvolu za ulaganje žalbe na jučerašnju poverljivu odluku veća kojom je odbačen zahtev za izvodnjenje još dvojiceneidentifikovanih svjedoka.

Pre toga, tužilac Alan Tiger/Tieger je okončao unakrsno ispitivanje ruskog pukovnika Andreja Demurenka, čiji je iskaz naprasno prekinut 15. juna ove godine, nakon što je svjedok na svoju ruku napustio Hag i vratio se u Moskvu. Uoči odlaska, Demurenko je predstavnicima tribunalove Službe za žrtve i svjedoka, koji su ga upozorili da bi mogao da bude optužen za nepoštovanje suda, rekao da se u sudnici osećao "kao da je pod pritiskom", da se prema njemu postupalo na "agresivan i nerazuman način", da je vređan i da mu nije bilo dozvoljeno da se rukuje sa

generalom Mladićem, te da je zato odlučio da neće dalje svedočiti. Na braniočevo pitanje ko je na njega vršio pritisak i prema njemu se odnosio agresivno i nerazumno, svjedok je zamolio da mu se dozvoli da se "suzdrži od odgovora, jer ne želi da stvara još više nelagode za cenjeno osoblje suda."

Pukovnik Demurenko je, inače, 1995. godine bio načelnik štaba UNPROFOR-a u sektoru Sarajevo, i nakon drugog incidenta na Markalama u avgustu te godine je samoinicijativno sproveo istragu u kojoj je, kako tvrdi, ustanovio da granata koja je usmrtila 43 i ranila 75 osoba nije ispaljena sa srpskih položaja, kako je utvrđeno u zvaničnoj istrazi UNPROFOR-a.

O nalazima te istrage Demurenko je svedočio na suđenjima tadašnjem komandantu Sarajevsko-romanijskog korpusa Dragomira Miloševiću i predsedniku Republike Srpske Radovanu Karadžiću, ali sudije nisu njegov iskaz prihvatile kao verodostojan. U presudi Dragomiru Miloševiću je zaključeno da se Demurenkova istraga sprovedena na isuviše malom prostoru da bi dala pouzdane rezultate. Nakon toga je ruski pukovnik na suđenju Karadžiću tvrdio da je pregledao mnogo širi prostor, ali mu veće nije poverovalo zaključujući da je u tako kratkom vremenu bilo nemoguće obići sve pozicije oko Sarajeva sa kojih je mogla da bude ispaljena kobna granata.

Kada mu je tužilac danas pročitao odgovarajući paragraf iz presude Karadžiću u kojem se zaključuje da njegov iskaz nije verodostojan, Demurenko je prvo rezignirano primetio da u tom slučaju njegova svedočenja "nisu imala nikakvog smisla", da bi zatim rekao: "To samo potvrđuje da ste prostrasni i da niste neutralni". Dodao je da mu je to bilo jasno već u prvom, junskom delu svedočenja, kada je predsedavajući sudija, kako je izračunao, čak 13 puta ponovio tužiočevo pitanje, a samo tri puta pitanje koje je postavio branilac.

2016-08-26

HAG/DEN HAAG

ODBAČEN MLADIĆEV ZAHTEV ZA DISKVALIFIKACIJU SUDIJA

Predsednik Tribunala Karmel Ađus odbacio zahtev odbrane Ratka Mladića za diskvalifikaciju sudija Orija i Flugea iz veća koje sudi bivšem komandantu Glavnog štaba VRS.

◀ Carmel Agius, sudija Tribunala

Odbrana Ratka Mladića 20. jula podnela zahtev za obustavu postupka zbog "sistematske pristrasnosti" dvojice sudija Pretresnog veća, trojice sudija Žalbenog veća, predsednika Tribunala i Mehanizma za međunarodne krivične sudove, kao i visokih zvaničnika Ujedinjenih naroda. Svi oni su, po odbrani, "zanemarili pravo optuženog na pretpostavku nevinosti i proglasili ga krivim" pre okončanog suđenja. Zahtev odbrane upućen je predsednicima Tribunala i Mađunarodnog mehanizma za međunarodne krivične sudove, sudijama Karmelu Ađusu/Carmel Agius i Teodoru/Theodor Meron.

Prvi je, odmah po primitku podneska odbrane, odgovorio sudija Meron, proglašavajući sebe i Mehanizam na čijem je čelu nenadležnim da razmatra zahteva koji se tiču suđenja koje je još u toku pred Tribunalom.

Danas se, tim povodom, oglasio i predsednik Tribunala, sudija Ađus. I on, takođe, navodi da je podnesak odbrane upućen na pogrešnu adresu, jer se prema pravilima Tibunala takvi zahtevi moraju prvo uputiti predsedavajućem sudiji Pretresnog veća u cijem je sastavu sudija čija se diskvalifikacija traži.

Uprkos tome, sudija Ađus je u interesu pravde i sudske ekonomije odlučio da ipak razmotri zahtev odbrane za diskvalifikaciju sudija Alfonsa Orija/Alphons Orije i Kristofa Flugea /Christoph Flügge.

U danas objavljenoj odluci se navodi da sudije uživaju "pretpostavku nevinosti" i da je na strani koja traži njihovu diskvalifikaciju teret dokazivanja njihove navodne pristrasnosti. Po oceni sudije Ađusa, Mladićeva odbrane nije u svom zahtevu iznela argumente i dokaze na osnovu kojih bi razumni i informisani posmatrač mogao posumnjati u nepristrasnost sudija Orija i Flugea. Zbog toga, predsednik Tribunala ne vidi razloga da imenuje tročlani sudijski panel kojem bi se poverilo da razmotri osnovanost zahteva odbrane za diskvalifikaciju sudija.

2016-09-10

HAG/DEN HAAG

ZAVRŠNE REČI NA SUĐENJU RATKU MLADIĆU U DECEMBRU

Nakon 523 dana suđenja, tokom kojih je saslušano 380 svedoka i uvedeno blizu 10000 dokaznih predmeta, optužba i odbrana će u prvoj polovini decembra izneti završne argumente u predmetu bivšeg komandanta Glavnog štaba VRS optuženog za genocid i druge zločine počinjene tokom rata u BiH.

Završne reči strana u postupku na suđenju bivšem komandantu Glavnog štaba VRS, Ratku Mladiću, biće održane od 5. do 15. decembra. Optužba i odbrana imaće po tri sudska dana za izlaganje svojih argumenata, a zatim će dobiti još

po 90 minuta za replike. Pre toga, strane su dužne da najkasnije do 25. oktobra dostave pisane završne podneske.

Suđenje Ratku Mladiću, optuženom za genocid i druge zločine počinjene tokom rata u Bosni i Hercegovini, započeto je 16. maja 2012. godine. Optužba je izvela 172 svedoka i u sudske spise uvela više od 7500 dokaznih predmeta, dok je odbrana saslušala 208 svedoka i uvela oko 2000 dokaza.

Po broju sudskih dana – ukupno 523 – bilo je to tribunalovo najduže suđenje, duže čak i od “mega procesa” šestorici bivših čelnika Herceg Bosne ili “Srebreničkoj sedmorki” oficira vojske i policije Republike Srpske. Istina, zbog Mladićevog zdravstvenog stanja radilo se pola sata kraće od uobičajenih trajanja tribunalovih zasedanja.

Izricanje presude Ratku Mladiću planirano je za kraj 2017. godine.

2016-09-14

HAG/DEN HAAG

ODBIJEN MLADIĆEV PRIGOVOR NA “SISTEMATSKU PRISTRASNOST”

Predsednik Tribunala odbio da razmatra suštinu podneska Mladićeve odbrane iz jula ove godine u kojem se sudije Žalbenog i Pretresnog veća optužuju za “sistematsku pristrasnost” i traži obustava postupka, kao i formiranje radne grupe Saveta bezbednosti UN koja će istražiti te navode.

Odbrana Ratka Mladića je 20. jula ove godine podnela zahtev za obustavu postupka zbog “sistematske pristrasnosti” dvojice pretresnih i trojice žalbenih sudija, zatim predsednika Tribunala i Mehanizma za međunarodne krivične sudove, kao i visokih zvaničnika UN. Odbrana smatra da su oni “zanemarili pravo optuženog na pretpostavku nevinosti i proglasili optuženog krivim”. Odbrana, zato, traži da radna grupa Saveta bezbednosti u roku od tri meseca ispita osnovanost tih tvrdnji.

Odbrana navodi da su sudije Pretresnog veća Alfons Ori/Alhons Orie i Kristof Fluge/Christoph Fluegge već proglasili Mladića krivim odbacivanjem zahteva odbrane za garancijama pravičnog suđenja i poštovanje pretpostavke nevinosti, kao i učešćem u donošenju ranijih presuda u predmetima u predmetima Galić i Krajišnik (Ori) i u predmetu Tolimir (Fluge).

Isto, po odbrani, važi i za trojicu sudija Žalbenog veća koji su sudili u predmetima u kojima je Mladić “već osuđen”: sudija Fausto Pokar/Počar u predmetu Popović i drugi, aktuelni predsednik Mehanizma Teodor/Theodor Meronu slučaju Tolimir i sudija Žan-Klod Antoneti/Jean-Claude Antonetti, također u predmetu Tolimir. Na listi “nepodobnih”, po odbrani, je i sadašnji predsednik Tribunala Karmel Ađus/Carmel Agius, budući da je predsedavao Pretresnim većem u suđenju “Srebreničkoj sedmorki”, osuđenoj za genocid u Srebrenici i Žepi.

U danas objavljenoj odluci predsednika Tribunala, sudije Karmela Ađusa, se ukazuje da podnesak odbrane ne sadrži nikakve nove argumente zahtevu za diskvalifikaciju sudija Orija i Flugea, koji je već odbačen 26. avgusta ove godine. U odluci se, dalje, navodi da odbrana nije ukazala ni na kakav pravni osnov za obraćanje predsedniku Tribunala, umesto Raspravnom veću koji je prema Statutu “primarno odgovorno za osiguranje pravičnog suđenja” optuženima za ratne zločine. Zbog svega toga, sudija Ađus je odbio da se upušta u razmatranje suštine podneska Mladićeve odbrane.

2016-09-22

HAG/DEN HAAG

ODBIJEN MLADIĆEV ZAHTEV ZA OBUSTAVU POSTUPKA

Nakon predsednika Mehanizma i Tribunala, i Pretresno veće sudije Orija odbacilo prigovor Mladićeve odbrane na “sistematsku pristrasnost” i zahtev da se postupak obustavi ili proglasi ništavnim.

◀ Alphons Orie, sudija Tribunala

Pretresno veće sudije Orija/Orie odbacilo je danas zahtev odbrane Ratka Mladića da se - zbog “sistematske pristrasnosti” i kršenja prava optuženog na pravično suđenje - postupak protiv bivšeg komandanta Glavnog štaba VRS obustavi ili proglasi ništavnim.

Mladićeva odbrana je, podsetimo, 20. jula ove godine podnela zahtev za obustavu postupka ili njegovo proglašenje ništavnim zbog “sistematske pristrasnosti” dvojice pretresnih i trojice žalbenih sudija, zatim predsednika Tribunala i Mehanizma za međunarodne krivične sudove, kao i visokih zvaničnika UN. Odbrana smatra da su oni “zanemarili pravo optuženog na pretpostavku nevinosti i proglasili optuženog krivim”.

Zahtev odbrane je upućen na tri adrese: Pretresnom veću koje vodi postupak provih Mladića, predsedniku Tribunala, kao i predsedniku Mehanizma za Međunarodne krivične sudove.

Prvi se, odmah po dobijanju zahteva, oglasio predsednik Mehanizma Teodor/Theodor Meron, proglašavajući se nenadležnim da se njime bavi, budući da je Mladićev predmet još pred Tribunalom.

Nakon toga je, prošle sedmice, predsednik Tribunala Karmel Ađus/Carmel Agius, odbio da se upušta u razmatranje suštine Mladićevog zahteva, budući da odbrana nije ukazala ni na kakav pravni osnov za obraćanje predsedniku Tribunala, umesto Raspravnom veću koje je prema Statutu "primarno odgovorno za osiguranje pravičnog suđenja" optuženima za ratne zločine.

Konačno, o podnesku odbrane danas se izjasnilo i Pretresno veće koje sudi Mladiću. Zahtev je odbačen pošto odbrana, kako se navodi u kratkom obrazloženju, nije pokazala na koji su način prekršena Mladićeva prava na pravično suđenje, pa otuda nema ni pravnog osnova da se postupak obustavi ili proglasi ništavnim.

Završne reči na suđenju bivšem komandantu Glavnog štaba VRS, optuženom za genocid i druge zločine počinjene tokom rata u BiH, planirane su za prvu polovinu decembra ove godine.

2016-09-27

HAG/DEN HAAG

ODBIJEN ZAHTEV ZA PREISPITIVANJE ODLUKE O KRAJU MLADIĆEVOG DOKAZNOG POSTUPKA

Pretresno veće nastavlja da raščičava teren za okončanje suđenja bivšem komandantu Glavnog štaba VRS, optuženom za genocid, zločine protiv čovečnosti i ratne zločine počinjene u Bosni i Hercegovini od 1992. do 1995. godine.

◀ Ratko Mladić u sudnici Tribunala

Nakon što je prethodnih dana odbilo zahteve odbrane za diskvalifikaciju sudija, obustavu postupka ili njegovo proglašavanje ništavnim, Pretresno veće sudije Orija/Orie je danas odbacilo i podnesak kojim je Mladićeva odbrana tražila preispitivanje odluke o okončanju dokaznog postupka odbrane. Odbačen je, takođe, i alternativni zahtev za izdavanje dozvole za ulaganje žalbe na odluku veća o kraju izvođenja dokaza odbrane.

U obrazloženju odluke se navodi da odbrana nije pokazala da je Pretresno veće počinilo "jasnu grešku u rasuđivanju koja bi opravdala preispitivanje odluke". Dozvola za ulaganje žalbe je odbijena pošto odbrana, kako se navodi, nije pokazala na koji bi način odluka

o zatvaranju dokaznog postupka mogla da u značajnoj utiče na pravičnost i ekspeditivnost postupka ili na ishod suđenja.

Današnjom odlukom Pretresno veće je nastavilo da raščičeva teren za privođenje kraju suđenja bivšem komandantu Glavnog štaba VRS, optuženom za genocid, zločine protiv čovečnosti i ratne zločine počinjene u Bosni i Hercegovini od 1992. do 1995. godine.

U razmatranju su još dva podneska odbrane: jednim se traži garancija pravičnog suđenja a drugim svedočenje bivšeg člana ratnog predsedništva Srebrenice Hakije Mehuljića ili uvođenje u dokaze njegovih javnih izjava o tome da je vlada u Sarajevu 1995. godine svesno žrtvovala Srebrenicu, kako bi iznudila intervenciju NATO. Očekuje se da će se Pretresno veće uskoro izjasniti i o ta dva podneska.

Završne reči na suđenju Ratku Mladiću održaće se od 5. do 15. decembra ove godine,

2016-09-28

HAG/DEN HAAG

MLADIĆEVOJ ODBRANI DOZVOLJENA ŽALBA

Odbrani Ratka Mladića dozvoljeno ulaganje žalbe na odluku Pretresnog veća iz jula ove godine kojom je kao neosnovan odbačen njen zahtev za garancijama pravičnog suđenja i poštovanje pretpostavke nevinosti optuženog.

Pretresno veće sudije Orija/Orie odbilo je danas zahtev odbrane Ratka Mladića za preispitivanje odluke iz jula ove godine kojom je odbačen njen podnesak u kojem su se tražile "garancije pravičnog suđenja i poštovanje pretpostavke

nevinosti optuženog.” Istovremeno odbrani je dozvoljeno ulaganje takozvane interlokutorne žalbe, budući da je Pretresno veće zaključilo da bi pitanja koja su branioci pokrenuli u vezi uloge pravnih savetnika koji su učestvovali u donošenju presude Karadžiću mogla uticati na pravičnost i ekspeditivnost suđenja i predstavljati osnov za žalbu na eventualnu osuđujuću presudu Mladiću. To su, inače, dva uslova za izdavanje “sertifikata” za ulaganje takozvanih interlokutornih žalbi kojima se osporavaju odluke, a ne presude, Pretresnih veća.

◀ Ratko Mladić u sudnici Tribunala

Odbrana bivšeg komandanta Glavnog štaba VRS je, podsetimo, tvrdila da su pravičnost suđenja i pretpostavka nevinosti optuženog dovedeni u pitanje činjenicom da je nekoliko pravnih savetnika veća koje je u martu ove godine presudilo Radovanu Karadžiću, sada angažovano da pomaže veću koje će doneti presudu Mladiću. Po odbrani, mnogi paragrafi iz presude Karadžiću su osuđujući i za Mladića. Kao primer, odbrana ukazuje da se u dva paragrafa presude Karadžiću navodi da je Mladićevo učešće u udruženom zločinačkom poduhvatu dokazano van razumne sumnje.

Ostaje da se vidi da li će i kako žalba odbrane uticati na rokove koje je Pretresno veće odredilo za okončanje

suđenja bivšem komandantu Glavnog štaba VRS, optuženom za dvostruki genocid i druge zločine počinjene tokom rata u BiH.

2016-10-10

HAG/DEN HAAG

MLADIĆ TRAŽI DISKVALIFIKACIJU TROJICE SUDIJA ŽALBENOG VEĆA

Sudije Meron, Ađus i Pokar su, navode branioci bivšeg komandanta Glavnog štaba VRS, u izjavama i presudama uveliko prejudicirali krivicu optuženog, te ih - zbog “razumne bojazni od pristrasnosti” - treba isključiti iz Veća koje odlučivati o žalbi odbrane na (ne)pravičnost suđenja i (ne)poštovanje pretpostavke nevinosti optuženog.

◀ Sudije Fausto Pocar, Carmel Agius, Theodor Meron

Nakon što je prošle sedmice predsednik Tribunala odredio sastav petočlanog veća koje će razmatrati žalbu odbrane Ratka Mladića na odluku Pretresnog veća da odbaci njen zahtev za “garancijama pravičnog suđenja i poštovanja pretpostavke nevinosti optuženog”, branioci bivšeg komandanta Glavnog štaba VRS su danas podneli zahteve za diskvalifikaciju čak trojice sudija Žalbenog veća.

Sudije Teodor/Theodor Meron, Karmel Ađus/Carmel Agius i Fausto Pokar/Pocar su, navodi se u podnescima branilaca Branka Lukića i Miodraga Stojanovića, u

izjavama koje su davali kao predsednici Tribunala i u presudama Pretresnog i Žalbenog veća u čijem su donošenju učestvovali, uveliko prejudicirali krivicu optuženog.

U podnesku kojim se traži diskvalifikacija sudije Merona, kao dokaz prejudiciranja citiraju se njegove izjave iz 2003. godine kada je rekao da je misija Tribunala da sudi “najodgovornijima za najteže zločine... posebno Karadžiću i Mladiću”, kao i da posao suda neće biti okončan dok se Karadžić i Mladić “ne privedu pravdi”. Niko, navode branioci, ne poziva «da se nevinu privede pravdi», i taj izraz jasno «implificira krivicu».

U slučajevima sudija Ađusa i Pokara, krivica optuženog Mladića je, po odbrani, prejudicirana u presudama u čijem su donošenju učestvovali. Ađus je vodio suđenje sedmorici oficira vojske i policije bosanskih Srba optuženih za srebrenički genocid, dok je Pokar predsedavao Žalbenim većem koje je potvrdilo prvostepenu osuđujuću presudu «Srebreničkoj sedmorki». U podnescima kojima traže njihovu diskvalifikaciju, branioci navode brojne nalaze kojima se, kako tvrde, prejudicira Mladićeve krivice. Na primer, nalaz da je zločinački plan potekao iz «najvišeg ešalona Glavnog štaba VRS» uključujući Mladića, da je on bio «centralna, pokretačka snaga ubilačkog poduhvata», kao i da je igrao značajnu ulogu u udruženom zločinačkom poduhvatu prisilnog premeštanja stanovništva. Pored ostalog, u podnesku se navodi se da je u prvostepenoj presudi Ljubiši Beari, načelniku za bezbednost Glavnog štaba VRS, bliskost sa Mladićem uzeta za otežavajuću okolnost.

Sve to, smatra odbrane, može kod «razumnog posmatrača stvoriti bojazan od pristrasnosti zbog prejudiciranja», što je osnov za diskvalifikaciju sudija.

Pored trojice osporavanih, u sastavu tribunalovih Žalbenog veća su još i sudije Liu Daćun/Daquin i Barton Hol/Burton Hall.

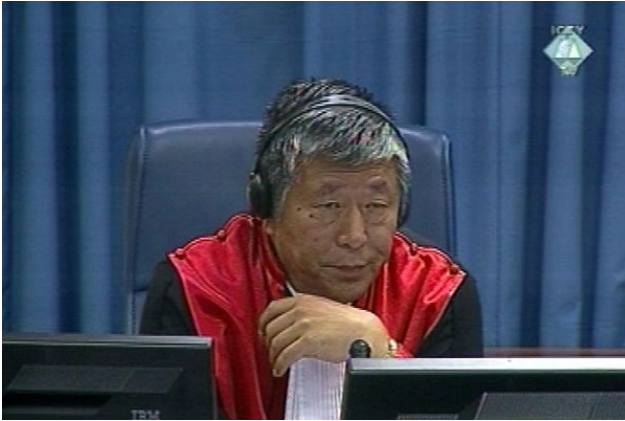

2016-10-27

HAG/DEN HAAG

ODBAČEN MLADIĆEV ZAHTEV ZA DISKVALIFIKACIJU SUDIJA

Sudija Liu Dačun/Dačun, u svojstvu vršioca dužnosti predsednika Tribunala, odbacio je zahtev odbrane Ratka Mladića za diskvalifikaciju sudija Teodora /Theodor Merona, Fausta Pokara/Pocar i Karmela Adjusa/Carmel Agius iz sastava Žalbenog veća koje će odlučivati o žalbi na (ne)pravičnost sudjenja bivšem komandantu Glavnog štaba VRS.

◀ Liu Dačun, sudija u Tribunalu

Konstatujući da branioci Ratka Mladića nisu ponudili dokaze da postoji "razumna bojazan" u pristrasnost sudija Teodora/ Theodor Merona, Karmela Ađusa / Carmel Agius i Fausta Pokara/Pocara, vršilac dužnosti predsednika Tribunala Liu Dačun /Dačun je zaključio da nema razloga za imenovanje tročlanog sudijskog panela koji bi ispitao ima li osnova za njihovu diskvalifikaciju.

Zahtev branilaca se, podsetimo, zasnivao na tvrdnji odbrane da su navedene sudije - u izjavama koje su davali kao nekadašnji predsednici Tribunala i u presudama Pretresnog i Žalbenog veća u čijem su donošenju učestvovali - uveliko prejudicirali krivicu optuženog. Odbrana je, zbog toga, tražila da se oni izuzmu iz sastava

petočlanog Žalbenog veća koje će razmatrati žalbu odbrane na odluku Pretresnog veća da odbaci njen zahtev za "garancijama pravičnog suđenja i poštovanja pretpostavke nevinosti" bivšeg komandanta Glavnog štaba VRS.

Završne reči strana na sudjenju Ratku Mladiću – optuženom za dvostruki genocid i druge zločine počinjene tokom rata u BiH – zakazane su za prvu polovinu decembra ove godine.

2016-12-04

HAG/DEN HAAG

ZAVRŠNE REČI NA SUĐENJU RATKU MLADIĆU

Sledeće sedmice u Tribunalu

Od 5. do 15. decembra optužba i odbrana će iznositi završne argumente na suđenju bivšem komandantu Glavnog štaba VRS, optuženom za genocid, ratne i zločine protiv čovečnosti, počinjene tokom rata u BiH od 1992. do 1995. godine.

◀ Ratko Mladić u sudnici Tribunala

U ponedeljak 5. decembra 2016. počće iznošenje završnih argumenata strana na suđenju Ratku Mladiću - poslednjem prvostepenom postupku pred Međunarodnim krivičnim sudom za bivšu Jugoslaviju.

Bivši komandant Glavnog štaba je, podsetimo, uhapšen 26. maja 2011. godine, nakon šesnaestogodišnjeg bekstva od međunarodne pravde. Optužen je za učešće u četiri udružena zločinačka poduhvata tokom rata u Bosni i Hercegovini između 1992. i 1995. godine. Prvi, takozvani sveobuhvatni zločinački poduhvat je, po optužnici, bilo etničko čišćenje velikih delova Bosne i Hercegovine, koje u nekoliko opština doseglo razmere genocida. Drugi

je bila kampanja artiljerijskog i snajperskog terora nad Sarajevom; treći uzimanje osoblja UN za taoce i njihovo korišćenje za živi štit a poslednji, četvrti zločinački poduhvat su ubistva i deportacije srebreničkih Muslimana u julu 1995. godine, što se takođe kvalifikuje kao genocid.

Suđenje Ratku Mladiću je počelo pre četiri i po godine: 16. maja 2012. Dokazni postupak optužbe je trajao 20 meseci tokom kojih su saslušani iskazi 169 svedoka - preživelih žrtava i očevidaca zločina za koje se Mladić tereti, forenzičkih i drugih eksperata, vojnih i civilnih predstavnika međunarodne zajednice u Bosni i Hercegovini, kao i nekolicine insajdera - oficira vojske kojom komandovao optuženi. Uz to, u spise je uvedeno više od 7500 dokaznih predmeta koje je podnelo tužilaštvo. Pretresno veće je, na poluvremenu suđenja, odbacilo zahtev odbrane za oslobađajućom

presudom, zaključujući da je optužba izvela dovoljno dokaza koji bi, ako ih odbrana ne ospori, mogli dovesti do osuđujuće presude.

Dokazni postupak odbrane je počeo 14. maja 2014. i trajao je 27 meseci. U tom periodu, Mladićevi braniooci su izveli 208 svedoka i u sudske spise uveli više od 2000 dokaznih predmeta. U Mladićevu odbranu svedočili su oficiri i vojnici koji su mu nekada bili potčinjeni, zatim bivši i aktuelni političari bosdanskkih Srba, kao i sudski veštaci koje je angažovala odbrana, a pred sudom su se pojavili i nekadašnji posrednik u mirovnim pregovorima Kutiljero i izaslanik generalnog sekretara UN Akaši.

Iznošenje završnih argumenata će, kako je predviđeno, trajati sedam sudskih dana. Prvo će 5, 6 i 7. decembra nastupiti tužilaštvo, zatim će nakon dana pauze reč preuzeti odbrana (9, 12 i 13.) da bi 15. decembra obe strane dobile po 90 minuta za finalne replike. Sudije Ori/Orie, Moloto i Fluge/Floege će se nakon toga povući na većanje o presudi koja bi, kako je planirano, trebalo da bude izrečena pre kraja 2017. godine.

2016-12-05

HAG/DEN HAAG

TUŽILAC: MLADIĆ KLJUČNA OSOBA “PUTA U PAKAO”

Mladićev “put u pakao” započet je u proleće 1992. sistematskom kampanjom etničkog čišćenja bosanskih Muslimana i Hrvata iz velikih delova Bosne i Hercegovine a zaključen je u julu 1995. godine ubistvom blizu 8000 srebreničkih muškaraca i dečaka - istakao je tužilac na početku završne reči na suđenju bivšem komandantu Glavnog štaba VRS.

◀ Alan Tieger, tužilac

Ratko Mladić je bio ključna osoba na “putu u pakaoi nestanak”, kojim je Radovan Karadžić u oktobru 1991. godine zapretio bosanskim Muslimanima u slučaju da pokušaju da slede primer Slovenije i Hrvatske i proglase nezavisnost - rekao je tužilac Alen Tiger/Alan Tieger prvog dana iznošenja završnih argumenata na suđenju bivšem komandantu Glavnog štaba VRS.

Mladićev “put u pakao” započet je u proleće 1992. sistematskom kampanjom etničkog čišćenja bosanskih Muslimana i Hrvata iz velikih delova Bosne i Hercegovine, praćenom teškim zločinima nad civilnim stanovništvom, a zaključen je u julu 1995. godine ubistvom blizu 8000 srebreničkih muškaraca i dečaka.

Na početku uvodne reči optužbe, Tiger se osvrnuo na neke od, kako ih je opisao, “neobičnih tvrdnji” iz završnog podneska odbrane. Prema tužiocu, odbrana nastoji da Mladića predstavi kao “blagog, neefikasnog oficira, koji je pokušavao da zaštiti Muslimane pred ljudima poput Karadžića, ali je imao sekundarnu ulogu i mnogo manju moć od komandanata korpusa.”

Prema završnom podnesku odbrane, Mladić nije imao kontrolu nad komandantima Sarajevsko-romanijskog korpusa, generalima Galićem i Miloševićem (osuđenim za artiljerijski i snajperski teror nad Sarajevom) niti nad komandantom Drinskog korpusa generalom Krstićem (osuđenim za genocid u Srebrenici).

Toj tvrdnji odbrane tužilac je danas suprostavio poznati snimak od 12. jula 1995, sa trećeg sastanka u bratunačkom hotelu Fontana, na kojem Mladić predstavnicima srebreničkih izbeglica diktira uslove pod kojima mogu da napuste enklavu i nudi im da izaberu hoće li “opstati ili nestati”. Pored Mladića sedi komandant Drinskog korpisa general Krstić koji na čitavom sastanku nije progovorio ni reč, što po tužiocu jasno ukazuje ko je tu imao dominantnu ulogu.

Druga “neobična tvrdnja” odbrane, po tužiocu, glasi da se Mladić nije slagao sa načinom na koji se postupa sa Muslimanima, pa ga je zbog toga Karadžić “marginalizovao”. Tu tvrdnju, ukazao je tužilac, poništava ogromna količina dokaza izvedenih na suđenju, a koji ukazuju upravo na suprotno. Ilustrovao je to snimkom na kojem Mladić u automobilu, u vožnji od Pala do Han Pijeska, opisuje spaljene “turske kuće” pored puta i hvališe se kako svaki put kada tuda prolazi “svrati do Sarajeva i ubije nekoliko Turaka”. A to, po tužiocu, ukazuje na Mladićev “prezir prema žrtvama”.

Nakon Tigerovog uvoda, završnu argumentaciju tužilaštva nastavio je Artur Traldi, ukazivanjem na dokaze koji govore o takozvanom sveobuhvatnom udruženom zločinačkom poduhvatu, odnosno etničkom čišćenju velikih delova Bosne i Hercegovine sa ciljem “razdvajanja naroda, kultura i svetova.” Osim za taj, Mladić se tereti za još tri odvojena ali međusobno povezana zločinačka poduhvata: teror nad Sarajevom, uzimanje osoblja UN za taoce i genoci u Srebrenici. U tome će biti govora u naredna dva dana, u nastavku završne reči optužbe.

2016-12-06

HAG/DEN HAAG

OD ETNIČKOG ČIŠĆENJA DO GENOCIDA

U nastavku završne reči na suđenju bivšem komandantu Glavnog štaba VRS Ratku Mladiću, tužilaštvo ukazivalo na "doprinos Beograda" kampanji etničkog čišćenja velikih delova Bosne i Hercegovine koja je, u slučaju Prijedora i još pet opština, dosegla razmere genocida.

◀ Arthur Traldi, tužilac

Drugog dana završne reči optužbe na suđenju Ratku Mladiću tužilac Artur Traldi je detaljno pobijao tvrdnje kojima je, u svom završnom podnesku, odbrana osporavala odgovornost optuženog za sveobuhvatni udruženi zločinački poduhvat etničkog čišćenja velikih delova Bosne i Hercegovine, koje je u nekim opštinama doseglo razmere genocida.

Tvrdnjama odbrane da zločine, za koje se Mladić tereti, nije počinila vojska na čijem je čelu optuženi bio, već da iza njih stoje nekontrolisane grupe paravojnika, dobrovoljaca, teritorijalaca, policajaca ili čak civila u vojnim uniformama, tužilac je suprostavio iskaze svedoka optužbe i odbrane, vojne i policijske dokumente i druge dokaze izvedene na suđenju.

Tužilac nije danas zaobišao ni "doprinos Beograda" ostvarenju ciljeva udruženog zločinačkog poduhvata.

Tadašnji predsednik Srbije Slobodan Milošević, i sam učesnik udruženih zločinačkih poduhvata u Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini je, prema Traldiju, u značajnoj meri doprineo naoružavanju i obuci srpskih snaga koje su provodile etničko čišćenje, započeo je transformaciju vojske koja je dovela do stvaranja VRS, prisustvovao je sastanku na kojem je odlučeno da će Mladić biti komandant Glavnog štaba i delio je ciljeve rukovodstva bosanskih Srba, uključujući i cilj da svi Srbi budu u etnički homogenoj državi koja bi uključila i najveći deo teritorije BiH, a što bi zahtevalo prisilno uklanjanje nesrba sa tih područja.

Doprinos Beograda ostvarenju tih ciljeva, ukazao je tužilac pozivajući se, pored ostalog, i na navode iz Mladićevih ratnih beležnica, nastavio se i nakon što je Milošević počeo da se dodvorava Zapadu tvrdeći da osuđuje zločine bosanskih Srba dok je, u stvarnosti, pružanjem vojne i druge pomoći omogućio Mladiću da nastavi kampanju etničkog čišćenja.

Traldi se danas posebno zadržao na slučaju Prijedora, jedne od šest opština u kojoj su, prema optužnici, zločini dosegli razmere genocida. Opisao je artiljerijske i pešadijske napade I Krajiškog korpusa na Hambarine i Kozarac, ubistva više stotina nesrba i na hiljade uhapšenih civila, kao i razaranje muslimanske četvrti Prijedora nakon čega je, prema jednom izveštaju upućenom Mladićevom Glavnom štabu, zarobljeno 7000 nesrba. Svi oni su zatvoreni u neljudskim uslovima u logorima Omarska, Keraterm i Trnopolje, kroz koje će do septembra 1992. proći više od 23.000 Muslimana i Hrvata.

Klimaks etničkog čišćenja u opštini Prijedor, naveo je Traldi ukazujući na dokaze optužbe, odigrao se između 20. i 25. jula 1992. godine kada je na 9 lokacija, u 9 incidenata navedenih u optužnici, ubijeno blizu 1000 ljudi, čija su tela pronađena u masovnim grobnicama Tomašica i Jakarina kosa.

Deo završne reči posvećen Prijedoru zaključio je vođa tima optužbe, Alen Tiger/Alan Tieger. Prema njegovim rečima, rukovodstvo bosanskih Srba je zauzelo stav da Prijedor mora biti njihov zato što je to bilo područje sa većinskim srpskim stanovništvom pre II svetskog rata. S obzirom na sastav stanovništva 1992. godine, nastavo je Tiger, taj cilj zahtevao je od vojske da stvori novo činjenično stanje koje će međunarodna zajednica i Muslimani biti prisiljeni da prihvate. Sredstva da se to ostvari su, po tužiocu, bila "brutalno delotvorna": u kratkom vremenskom roku ubijeno je više od 1500 ljudi; na hiljade drugih je izgladnjivano, zlostavljano, degradirano, ponižavano i mučeno u zatvorima i logorima; njihovi domovi su razrušeni, džamije srušene sa zemljom a mnogi su rasuti po izbeglištvu... "Namera da se ta zajednica uništi i da se spreči njeno rekonstituisanje je nesumnjiva, a reč koja se za to koristi je - genocid", zaključio je Tiger.

2016-12-07

HAG/DEN HAAG

TUŽILAC TRAŽI DOŽIVOTNI ZATVOR ZA RATKA MLADIĆA

U zaključku završne reči na suđenju Ratku Mladiću tužilac Alen Tiger istakao da bi "svaka druga kazna osim one najteže koju predviđa zakon bila uvreda za žrtve i uvreda za pravdu".

◀ Alan Tieger, tužilac

"Došlo je vreme da general Mladić odgovara za zločine nad svakom od njegovih žrtava i zajednicama koje je razorio. Bilo bi nespojivo sa sudskom praksom odmeravanja kazni pred ovim sudom, a bilo bi i uvreda za žrtve, kako one žive tako i one mrtve, bilo bi uvreda za pravdu, ako bi se izrekla bilo koja druga kazna osim najstrože koja je predviđena zakonom. A to je doživotna kazna zatvora."

Tim zahtevom je vođa tima optužbe Alen Tiger/Alan Tieger zaključio trodnevnu završnu reč optužbe na suđenju bivšem komandantu Glavnog štaba VRS, Ratku Mladiću, optuženom za genocid, ratne i zločine protiv čovečnosti počinjene tokom rata u BiH.

Pre Tigerovog zaključka, članovi tima optužbe Adam Veber/Weber i Piter Mekloski/Peter McCloskey su govorili o dokazima koji ukazuju na Mladićevu odgovornost za artiljerijski i snajperski teror nas Sarajevom i genocid počinjen u julu 1995. godine u Srebrenici.

Prema Veberu, svrha troipogodišnje artiljerijske i snajperske kampanje protiv Sarajeva i Sarajlija bila je terorisanje građana, usađivanje straha da bi sledeća granata ili snajperski hitac mogli pogoditi baš njih ili njihove bližnje. Tužilac je podsetio na presretnutu radio komunikaciju od 28. maja 1992. godine u kojoj Mladić izdaje naređenje za granatiranje Sarajeva, posebno onih njegovih delova u kojima "nema mnogo Srba", a sve sa ciljem "da im razvučemo pamet njihovu". Mladićeva poruka je, po Veberu, "bila jednostavna: kada je Sarajevsko-romanijski korpus pucao iz svojih topova - Mladić je pucao iz tih topova."

Tvrđenje odbrane o "samogranatiranju Sarajeva" se, prema tužiocu, zasnivaju na "neutemeljenim spekulacijama", "nepostojećim dokazima" i "netačnim interpretacijama" izjava pojedinih svedoka ili zvaničnika UN, kao i na neverodostojnim i protivurečnim zaključcima iz izveštaja veštaka odbrane. Kao ilustraciju, Veber je naveo izveštaj i svedočenje balističkog veštaka odbrane Zorice Subotić koja je, prvo, tvrdila da je zloglasni masakr u redu za hleb u ulici Vase Miskina izazvan podmetnutom minom, da bi zatim iznela tezu da se radilo o minobacačkoj granati lansiranoj iz blizine tako da je pala pod gotovo pravim uglom. Odnosno, kako je primetio Veber, pripadnici Armije BiH su ispalili u vis granatu koja im je onda pala na glavu.

Prolazeći kroz dokazni materijal o srebreničkim zločinima iz jula 1995. tužilac Mekloski je posebno ukazao na poznate snimke u kojima je Mladić jasno iskazao svoju - po optužbi "genocidnu" - nameru. Prvi je snimak od 11. jula u kojem Mladić u pustoj Srebrenici objavljuje da je "došlo vreme da se osvetimo Turcima", a drugi je snimak iz bratunačkog hotela Fontana u kojem Mladić nevoljne predstavnike srebreničkih izbeglica suočava sa izborom "opstati ili nestati." Imajući u vidu šta su Mladići njegov e trupe učinile u narednih nekoliko dana, , naglasio je Mekloski, "ove reči treba shvatiti smrtno ozbiljno." Predstavnik izbeglica kojem se Mladić obratio, dodao je tuzilac, bio je Ibro Nuhanović, koji je nakon sastanka ostao u Potočarima sa svojim sinom Muhamedom i suprugom Nasihom. Svi su ubijeni, a njihovi su posmrtni ostaci pronađeni, što je navedeno i u završnom podnesku tužilaštva.

Tužilac je detaljno rekonstruisao kretanje i delovanje Mladića od ulaska u Srebrenicu 11. jula do odlaska u Beograd uveče 14. jula odakle je, po Mekloskom, "nastavio da komanduje Vojskom Republike Srpske". Dodao je da je od večeri 14. jula Mladić "mogao da bude i u komi... ali bi opet bio krivično odgovoran" za ono što je planirano i učinjeno od pada Srebrenice.

Tokom čitave operacije ubijanja Mladić je, rekao je Mekloski, bio u središtu svega: viđen je među masom zarobljenika, njegovi su ključni oficiri bili na komandnim mestima, svi centri veze i svi obaveštajni podaci su išli prema njemu.... Po tužiocu, "nezamisliva je tvrdnja odbrane da on o tome nije ništa znao i da se time nije bavio." Jer, zaključio je Mekloski, "Mladić jeste kriminalac, ali nije budala."

Odbrana će iznošenje svojih završnih argumenata početi u petak 9. decembra.

2016-12-09

HAG/DEN HAAG

MLADIĆEVA ODBRANA: OPTUŽBA NIJE ISPUNILA TERET DOKAZIVANJA

Prvog dana završne reči odbrane Ratka Mladića, branioci Branko Lukić i Dragan Ivetić tvrdili da optužba nije ispunila teret dokazivanja "van razumne sumnje" i da optuženog treba osloboditi po svim tačkama optužnice.

Tužilaštvo je u predmetu Ratka Mladića "iskrivilo i pogrešno predstavilo činjenice", a Pretresno veće je sprečilo odbranu da izvede svedoke koji bi to jasno pokazali, što je greška koju je moguće ispraviti jedino oslobađajućom presudom - rekao je prvog dana iznošenja završnih argumenata vođe tima odbrane Branko Lukić.

Tribunal se trudi da individualizuje odgovornost za zločine za koje sudi, kako ona ne bi ostala kolektivna, na čitavim etničkim ili verskim zajednicama. Međutim, u protekle dve decenije često se dešavalo da optuženi - narocito oni na koji su bili na višim položajima - nastoje da sopstvenu odgovornost "podele" sa svojim narodom.

◀ Branko Lukić branilac Ratka Mladića

Upravo to se danas dogodilo u slučaju Ratka Mladića, bivšeg komandanta Glavnog štaba VRS, optuženog za genocid, ratne i zločine protiv čovečnosti počinjene tokom rata u BiH.

Mladić je, rekao je njegov branilac, "kriv zato što je Srbin i zato što je pokušao da brani svoju zemlju i svoj narod u ratu koji su povelili drugi". U tom ratu vojska koju je vodio optuženi "nije delovala u vakuumu, pored nevinih Muslimana i Hrvata", već se sučeljavala sa brojnim neprijateljima: Patriotskom ligom, Zelenim beretkama, Armijom BiH, Hrvatskim vijećem obrane, Hrvatskom Vojskom, Unoproforom i NATO-m.

Za rat je, po odbrani, odgovoran Alija Izetbegović kojeg Mladićev branilac opisuje kao "preteču ISIS-a". Njegov je cilj, navodi branilac, bio uspostavljanje ujedinjene islamske države koja bi obuhvatala Bosnu i Hercegovinu,

Kosovo i Sandžak. Prikazani su kratki video inserti o formiranju jedinice "El Džihad", Izetbegovićevom obilasku počasnog stroja mudžahedina, kao i o odrubljivanju glava zarobljenim Srbima. "ISIS se danas ponaša po istom modelu" - zaključio je branilac.

Odbrana, rekao je Lukić, ne poriče da su se desili "nesretni situacioni zločini, ali se oni ne mogu povezivati sa Ratkom Mladićem", a i nisu se uvek dogodili na način kako je navedeno u optužnici. Mladić se, dodao je branilac, "okrivljuje za zločine druge strane - Alije Izetbegovića - uključujući granatiranje Sarajeva kao što su Širokača, Markale itd." Zločine su, po braniocu, "svojevoljno činili odmetnici iz VRS" ili pripadnici policije i paravojske koji nisu bili u Mladićevoj nadležnosti i za koje on ne može da snosi odgovornost.

Prvog dana završnih argumenata odbrane branioci Branko Lukić i Dragan Ivetić su u najopštijim crtama negirali optužbe za etničko čišćenje i genocid u opštinama, terorisanje Sarajeva, uzimanje osoblja UN za taoce i prinudno preseljenje žena i dece i ubistvo više od 7000 muškaraca i dečaka. Svim tim optužbama branioci će se detaljnije baviti sledeće sedmice. Ivetić je danas, pored ostalog, ukazivao da tužilaštvo nije ispunilo obavezu da Mladićevu odgovornost dokaže izvan razumne sumnje, već je pokušalo da teret dokazivanja prebaci na odbranu. Optužba, po Ivetiću, nije dokazala ni jedan od četiri udružena zločinačka poduhvata za koje se Mladić tereti, što znači da ne samo on, već ni Karadžić i ostali u optužnici navedeni saučesnici nisu krivi, te ih sve treba osloboditi.

Završna reč odbrane nastaviće se u ponedeljak i utorak sledeće sedmice.

2016-12-12

HAG/DEN HAAG

TRAGANJE ZA BOLJIM ŽIVOTOM A NE GENOCID

U nastavku završne reči na suđenju Ratku Mladiću, branilac Dragan Ivetić negirao da je vojska, na čijem je čelu bio optuženi, etnički očistila velika područja BiH i, u Prijedoru i još nekim opštinama, počinila genocid. Nesrbi, tvrdi branilac, nisu napuštali svoje domove pod pritiskom i nasiljem, već zbog "nestašice struje, lekova, vode i hrane", u potrazi za boljim životom.

Nakon što su u petak, prvog dana iznošenja završnih argumenata odbrane, branioci Branko Lukić i Dragan Ivetić u najopštijim crtama odbacili sve navode tužilaštva o odgovornosti Ratka Mladića po svih 11 tačaka optužnice i tražili oslobađajuću presudu, u današnjem nastavku završne reči branilac Ivetić je detaljnije analizirao dokaze optužbe o genocidu u opštinama s posebnim osvrtom na Prijedor i o takozvanom "sveobuhvatnom" udruženom zločinačkom poduhvatu.

◀ Dragan Ivetić, branilac Ratka Mladića

Optužba se, rekao je Ivetić, služi Prijedorom, njegovim logorima i masovnom grobnicom u Tomašici kao "modelom" za genocid u opštinama. Osim u Prijedoru, etničko čišćenje je, po optužnici, doseglo razmere genocida i u Ključu, Sanskom Mostu, Kotor Varoši, Vlasenici i Foči.

Odbrana, međutim, tvrdi da nema ni govora o genocidu ni u Prijedoru ni u ostalim opštinama. Građani Prijedora i okolnih nesrpskih sela nisu napustili svoje domove pod pritiskom i nasiljem srpskih snaga, već zbog "nestašice struje, lekova, vode i hrane" i u potrazi za boljim životom. Ljudi, kaže Ivetić, "idu tamo gde im je bolje".

Optužba, ukazao je Ivetić, nije predočila nikakvu Mladićevu naredbu da se počini genocid, nije dokazala njegovu nameru da delove etničkih i verskih grupa "uništi kao takve". Ukazujući da je u Vojsci Republike Srpske bilo dosta Muslimana i Hrvata, Ivetić se retorički zapitao "jesu li ti vojnici i oficiri učestvovali u genocidu protiv samih sebe i svojih porodica?"

Odgovornost za prijedorske logore Ivetić je pripisao policiji i, posebno, njenom šefu Simi Drljači, s kojim Mladić nije bio u dobrim odnosima. Mada osporava autentičnost ratnih beležnica optuženog, odbrana se ipak poziva na navod iz jedne od njih u kojem Mladić odbacuje Drljačin zahtev da vojska - "spaljivanjem, mlevenjem ili na neki drugi način" - pomogne u ukljanjanju oko 5000 muslimanskih leševa pokopanih u Tomašici. Odgovorom "kako ste ih pobili, tako ih se rešite" Mladić je, po Ivetiću, pokazao svoj "animozitet i gorčinu prema Drljači."

Suprotno tužiocu, koji tvrdi da je vojna mašinerija bila angažovana na kopanju i prekopavanju masovne grobnice u Tomašici, Ivetić tvrdi da vojska s tim nije imala nikakve veze, da je njena mašinerija bila na sasvim drugoj lokaciji, a da je sav posao oko uklanjanja leševa obavio prijedorski MUP.

Ivetić je ponovio tvrdnju iz završnog podneska odbrane koju je tužilac prošle sedmice interpretirao kao pokušaj da se Mladićeva odgovornost prebaci na podređene komandante korpusa, od kojih su trojica (Krstić, Galić i Milošević) osuđeni na teške kazne zbog zločina u Srebrenici i Sarajevu. Mladić je, rekao je danas Ivetić, "izdavao naređenja sa strateškog novoa, a komandanti korpusa su odlučivalikako će njihovi potčinjeni na taktičkom nivou izvoditi operacije." Mladić je, dodao je Ivetić, "bio ograničen principima i strukturom VRS i nije imao apsolutna ovlašćenja."

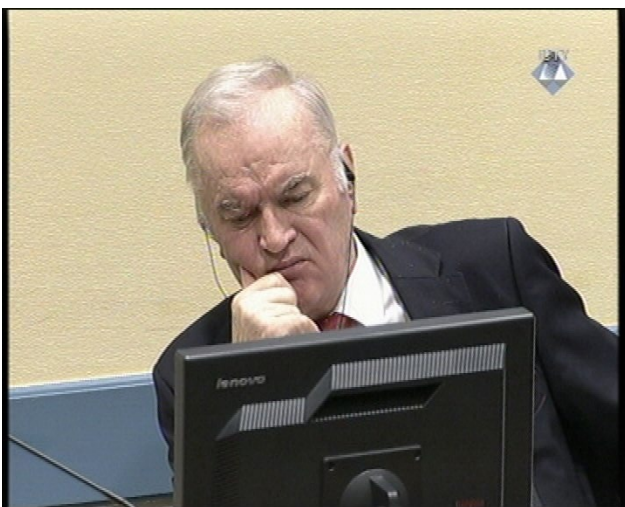
Završna reč odbrane se nastavlja sutra.

2016-12-13

HAG/DEN HAAG

ODBRANA: MLADIĆA OSLOBODITI ILI OSUDITI NA 5 DO 15 GODINA ZATVORA

Poslednjeg dana iznošenja završnih argumenata branilac Ivetić osporavao Mladićevu odgovornost za teror nad Sarajevom, genocid u Srebrenici i uzimanje osoblje UN za taoce. Mladića bi, po odbrani, trebalo osloboditi, ali ukoliko veće ipak zaključi da je kriv - kazna koja će mu se izreći trebala bi da bude u rasponu od 5 do 15 godina zatvora.

◀ Ratko Mladić

Odbrana smatara da bi u slučaju Ratka Mladića, budući da tužilaštvo nije ispunilo obavezu dokazivanja njegove odgovornosti van razumne sumnje, pravična bila samo oslobađajuća presuda. Međutim, u slučaju da ga Pretresno veće ipak proglasi krivim, kazna koja će mu se izreći morala bi da bude u rasponu od 5 do 15, a u najgorem slučaju 20 godina, kako je predviđeno Krivičnim zakonom SFRJ koji je važio u vreme kada su počinjeni zločini za koje se tereti bivši komandant Glavnog štaba VRS. A to je, ukazao je branilac na kraju trodnevnog iznošenja argumenata odbrane, potvrdio i Evropski sud za ljudska prava poništavajući osude koje je izrekao Državni sud Bosne i Hercegovine.

Poslednji dan završne reči odbrane otvoren je osporavanjem dokaza optužbe o artiljerijskom i snajperskom teroru nad Sarajevom. Po braniocu Ivetiću,

Sarajevo je bio "branjeni grad" i kao takav je predstavljao "legitimnu vojnu metu" Sarajevsko-romanijskog korpusa, koji je delovao isključivo u samoodbrani.

S druge strane, nastavio je Ivetić, Armija BiH je bila nadmoćna, bolje naoružana, veoma mobilna, "sklona pucanju na vlastite ljude" i koristila je civilne objekte u vojne svrhe, čime im je "ukinula zaštitu". Branilac je, uz to, ukazao da su Karadžić i Krajišnik "šurovali" sa komandantom Sarajevsko-romanijskog korpusa generalom Miloševićem, sastajali se s njim iza Mladićevih leđa i isključili ga iz procesa odlučivanja o operacijama na sarajevskom bojištu.

Sa Sarajeva, Ivetić je prešao na Srebrenicu, osporavajući najpre Mladićevu odgovornost za prisilno premeštanje više od 25.000 žena, dece i staraca. Odluku da se oni evakušu iz Potočara, rekao je Ivetić, doneo je UNPROFOR koji je od Mladića trazio pomoć u obezbeđivanju autobusa za njihov prevoz do teritorije pod kontrolom Armije BiH. Ako je neko kriv za njihovo premeštanje, onda je to - po braniocu - UN a ne Mladić.

Po Ivetiću, nije bilo ni plana ni naređenja za ubistva srebreničkih muškaraca, koje je - prema Mladićevim naređenjima - trebalo tretirati kao ratne zarobljenike i pripremiti za razmenu. Mladić je u vreme tih ubistava bio u Beogradu i po povratku je, tvrdi branilac, bio «užasnut» kada je saznao šta se dogodilo. Srebrenička ubistva su, prema braniocu, izvršili «osvetnici, lokalni Srbi i odmetnici iz organa bezbednosti.»

Ivetić se, zatim, osvrnuo i na optužbu o uzimanju pripadnika UN za taoce i njihovo korišćenje za živi štit. Oni su, po odbrani, «osnovano zarobljeni» pošto su se stavili na stranu neprijatelja i navodili avijaciju NATO na ciljeve VRS. Sa izuzetkom nekoliko slučajeva u kojima su paravojnici, zarobljene «plave šlemove», vezivali za vojne objekte kako bi odvratili NATO od vazdušnih udara, sa zarobljenim pripadnicima UN se postupalo u skladu sa Ženevskim konvencijama, zaključio je Ivetić.

Na kraju današnje rasprave Ivetić je preneo Mladićevu molbu za «dva minuta ćutanja» za sve žrtve «bezmislenog rata u BiH». Pretresno veće je, međutim, tu molbu odbilo ukazujući da to «ne spada u okvir njegovog rada.»

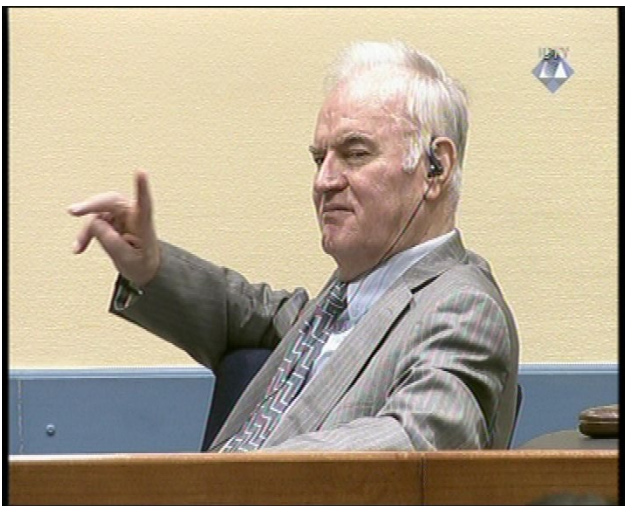
Završne reči na suđenju Ratku Mladiću biće zaključene u četvrtak, kada će strane imati po 90 minuta za replike na argumente iznete u proteklih šest dana.

2016-12-15

HAG/DEN HAAG

ZAVRŠENO POSLEDNJE TRIBUNALOVO SUĐENJE

Završnim replikama optužbe i odbrane u predmetu Ratka Mladića, u Hagu je danas okončano poslednje suđenje pred Međunarodnim krivičnim sudom za bivšu Jugoslaviju. Buduća suđenja (ponovljeni i postupci za nepoštovanje suda) odvijace se pred tribunalovim "naslednikom" - Mehanizmom za međunarodne krivične sudove.

◀ Ratko Mladić

Početni udarac u poslednjoj rundi sedmodnevne razmene završnih argumenata strana pripao je vođi tima optužbe Alenu Tigeru/Alan Tieger. Osporavajući argumente iz završnog podneska i trodnevnog zaključnog izlaganja Mladićevih branilaca, Tiger je ukazao da se odbrana oslanja na dokaze koji su "pogrešno okarakterisani, nepouzdati, van konteksta pa čak i nepostojeći." Ignorirajući 4,5 godine suđenja i ogroman sudski spis sa mnoštvom iskaza svedoka i okrivljujućih dokaza, odbrana - rekao je tužilac - insinuirala da se Mladiću sudi "samo zato što je Srbin" i pokušava da to potkrepi neutemeljenim tvrdnjama.

Generalu Mladiću se, dodao je tužilac, sudi "ne zato što je Srbin i ne zato što je vojni oficir. Sudi mu se zato jer dokazi pokazuju i van razumne sumnje dokazuju da je kriv za zločine protiv čovječnosti, ratne zločine i genocid."

Tužilac se posebno osvrnuo na deo završne reči odbrane u kojem se lider bosanskih Muslimana Alija Izetbegović opisuje kao "preteča ISIS-a" koji je hteo da "uništi Srbe uz pomoć svoje islamske ratne mašinerije". Ta "apokaliptična slika" se, ukazao je Tiger, "ne slaže sa dokazima i ne može da izoluje generala Mladića od odgovornosti" za počinjene zločine. Tužilac je podsetio na Karadžićeve reči da su bosanski Muslimani "europeizirani Sloveni" a ne islamski fanatiki. Ukazao je, zatim, da su nakon prvih višestranačkih u BiH tri nacionalne stranke formirale koalicionu vladu, a da je Izetbegovićeva Islamska deklaracija tek krajem 1993. godine prvi put pomenuta na sednici Skupštine Republike Srpske.

Mladićev branilac Dragan Ivetić je, odgovarajući na taj tužiočev argument, ukazao na svedočenja Milorada Dodika, Nenada Kecmanovića i Voje Kuprešanina, koji su svedočili da su Islamska deklaracija i njeno pozivanje na džihad i dominaciju Muslimana nad neverniciima izazivali veliki strah kod bosanskih Srba.

Argument odbrane da je "čitavo Sarajevo bilo legitimna vojna meta" tužilac je nazvao "užasavajućim", tražeći od veća da ga odbaci. Odbrana, međutim, ostaje pri tome i poziva se na presudu Žalbenog veća kojim su hrvatski generali Gotovina i Čermak oslobođeni odgovornosti za granitiranje Knina. Prisustvo mobilnih minobacača u Sarajevu, ukazao

je Ivetić, ukazuje da je Sarajevo bilo "branjeni grad" i dovodi u pitanje tezu tužilaštva o nezakonitoj nasumičnoj paljbi po gradu.

Odgovarajući na, kako je rekao, "insinvaciju" Mladićevog glavnog branioca Branka Lukića koji je suđenje bivšem komandantu Glavnog štaba uporedio sa "Četvrtim Rajhom", tužilac Tiger je ukazao na brojke: suđenje je trajalo četiri i po godine, saslušano je preko 400 svedoka od kojih je više od polovine izvela odbrana, a na njihovo saslušavanje branioci su potrošili 700 sati, što je više i od vremena koje su iskoristili tužioci i sudije. Dalje, odbrana je u dokaze uvela više od 2000 dokaznih predmeta, uključujući i tri uvedena ove sedmice - nekoliko meseci po isteku roka za dostavljanje dokaza. A sve to, zaključio je tužilac, ukazuje da je Mladić imao pravično suđenje.

Odbrana je u završnoj replici insistirala da optužba nije ispunila obavezu dokazivanja van razumne sumnje i da optuženog, zato, treba osloboditi.

Sudije Alfons Ori/Alphons Orié, Bakone Moloto i Kristof Fluge/Christoph Floegge su se nakon završnih replika strana povukli na većanje o presudi, čije je izricanje najavljeno za novembar sledeće godine.

2017-02-28

HAG/DEN HAAG

ODBAČENA MLADIĆEVA ŽALBA NA (NE)PRAVIČNOST SUĐENJA

Žalbeno veće Tribunala odbacilo je danas takozvanu interlokutornu žalbu Ratka Mladića na odluku Pretresnog veća iz jula prošle godine kojom je, po odbrani, povređeno pravo optuženog na pravično suđenje i prekršena njegova pretpostavka nevinosti.

◀ Ratko Mladić u sudnici Tribunala

Odbrana bivšeg komandanta Glavnog štaba VRS je, podsetimo, tvrdila da su pravičnost suđenja i pretpostavka nevinosti optuženog dovedeni u pitanje činjenicom da je nekoliko pravnih savetnika veća koje je u martu prošle godine presudilo Radovanu Karadžiću, u međuvremenu angažovano da pomaže veću koje će doneti presudu Mladiću. Po odbrani, mnogi paragrafi iz presude Karadžiću su osuđujući i za Mladića. Kao primer, odbrana je ukazala na dva paragrafa presude Karadžiću u kojima se navodi da je Mladićevo učešće u udruženom zločinačkom poduhvatu dokazano van razumne sumnje.

U danas objavljenoj odluci Žalbeno veće pod predsedništvom malteškog sudije Karmela Ađusa / Carmel Agius je, prvo, odbacilo tvrdnju Mladićeve odbrane da osporavana odluka Pretresnog veća iz jula prošle godine nije bila "dovoljno obrazložena", jer Veće nije izričito navelo da pretpostavka nevinosti optuženog nije prekršena. Prema Žalbenom veću, zaključak iz osporavane odluke Pretresnog veća da nije povređeno Mladićevo pravo na fer suđenje podrazumeva da nije prekršena ni njegova pretpostavka nevinosti.

Žalbeno veće, dalje, zaključuje da Mladićeva odbrana pogrešno tumači Pravila i sudsku praksu Tribunala i da pogrešno pretpostavlja da pravni savetnici veća podležu istim standardima nepristrasnosti kao i sudije. Pravni savetnici, navodi se u današnjoj odluci, samo pomažu veću u pravnim istraživanjima, sastavljanju nacrtu mišljenje ili odluka, dok je zadatak presuđivanja o krivici ili nevinosti optuženih isključivo na sudijama.

Žalbeno veće je, takođe, odbacilo argument odbrane da je Mladić "već osuđen" u presudi Radovanu Karadžiću. Ta se presuda, navodi se u odluci, odnosi na krivičnu odgovornost Karadžića i nikog drugog, a ni jedan od sudija koji su učestvovali u njenom donošenju ne sedi u veću koje će presuditi Mladiću.

Presuda bivšem komandantu Glavnog štaba VRS, optuženom za dvostruki genocid (u šest BiH opština 1992. i Srebrenici 1995), kao i za zločine protiv čovečnosti i kršenja zakona i običaja ratovanja, biće, kako je najavljeno, izrečena u novembru ove godine.

2017-03-21

HAG/DEN HAAG

MLADIĆ TRAŽI "UPUT" ZA RUSKU KLINIKU

U alarmantno intoniranom podnesku odbrana ukazuje na naglo pogoršanje zdravstvenog stanja bivšeg komandanta Glavnog štaba VRS i traži da se optuženi iz humanitarnih i medicinskih razloga pod hitno uputi na ispitivanja i lečenje u Rusiju.

◀ Ratko Mladić u sudnici Tribunala

Zdravstveno stanje optuženog Ratka Mladića se naglo pogoršalo početkom marta ove godine, pojavom novih simptoma koji, prema odbrani, ukazuju na ekstremno povećani rizik od moždanog ili srčanog udara. Odbrana zbog toga traži da se Mladić - iz humanitarnih i medicinskih razloga - privremeno oslobodi iz pritvora u kojem čeka na izricanje presude (najavljeno za novembar ove godine) i uputi na lečenje u rusku kliniku čiji je naziv redigovan u danas objavljenom podnesku. Redigovani su, takođe, i svi podaci o konkretnim medicinskim problemima optuženog generala.

Koliko se može razumeti iz redigovanog podneska, Mladić je sredinom ovog meseca prebačen u hašku

bolnicu Bronovo, ali je nejasno da li je i dalje u njoj, ili je vraćen u Pritvorsku jedinicu UN. Pre otprilike četiri godine, Mladić se na raspravi javno zahvalio svima - "od čistačice do vlasnika Bronova" - koji su mu, kako je rekao, spasili život budući da je u Hag došao "s jednom nogom u grobu."

Ne zna se da li se Mladić u međuvremenu predomislio u pogledu nege koja mu je pružena u Hagu, ali u podnesku se navodi da su trojica ruskih specijalista koji su 2015. godine posetili optuženog izrazili "ozbiljnu zabrinutost kvalitetom medicinske nege i propustima u dijagnostici i terapiji". Medicinsko osoblje Pritvorske jedinice UN i specijalisti iz bolnice Bronovo se, čak, optužuju za "odstupanje od ili kršenje profesionalnih standarda."

Za razliku od neadekvatnog tretmana u holandskoj bolnici, ruska klinika za koju odbrana traži "uput" Pretresnog veća će osigurati "detaljnu kliničku i laboratorijsku kontrolu Mladićevog stanja i seriju instrumentalnih pretraga..." kojima će se smanjiti rizici od neželjenog ishoda

Pored zaključaka trojice ruskih specijalista koji su 2015. posetili Mladića i mišljenja troje srpskih lekara koji su proučili njegovu medicinsku dokumentaciju, podnesku odbrane pridodat je i dopis Ambasade Ruske Federacije u Holandiji, u kojem se potvrđuje spremnost da se Mladić primi na lečenje, kao i da se prihvate svi uslovi privremenog boravka na slobodi koje propiše Pretresno veće.

Odbrana zloslutno upozorava Tribunal na rizik da Mladić doživi sudbinu Slobodana Miloševića koji je umro u pritvoru dok je čekao odluku o sličnom zahtevu za lečenje u Rusiji.

2017-04-03

HAG/DEN HAAG

TUŽILAŠTVO: MLADIĆ IMA "OPTIMALAN" TRETMAN U HAGU

U odgovoru na podnesak odbrane koja je zahtevala da se Ratko Mladić iz medicinskih razloga privremeno oslobodi i hitno uputi na lečenje u Rusiju, optužba ukazuje da branioci bivšeg komandanta Glavnog štaba VRS "pogrešno predstavljaju prirodu nedavne medicinske intervencije, u neiskrenom pokušaju da prikažu kako je došlo do dramatičnog pogoršanja zdravlja optuženog."

◀ Alan Tieger, tužilac

Kao što se moglo očekivati, tužilaštvo se odlučno protivni zahtevu odbrane da se Ratko Mladić privremeno oslobodi i uputi na lečenje u Rusiju.

Odbrana je, podsetimo, u alarmantno intoniranom podnesku objavljenom 21. marta tvrdila da je došlo do dramatičnog pogoršanja zdravstvenog stanja optuženog, zahtevajući da se on iz humanitarnih i medicinskih razloga pod hitno uputi u rusku kliniku koja se ponudila da ga primi na lečenje, što je potvrđeno i dopisom Ruske ambasade u Hagu.

U danas objavljenoj javnoj redigovanoj verziji odgovora tužilaštva se ukazuje da Mladić ne ispunjava ni jedan od preduslova za privremeno puštanje na slobodu. Njegova "duga istorija bekstva od pravde", kao i težina zločina za koje se tereti, smatra tužilaštvo, jasno pokazuju da

postoji značajan rizik od novog bekstva bude li oslobođen pre izricanja presude.

Zahtev odbrane se, po tužilaštvu, zasniva na iskrivljenom predavljanju mišljenja medicinskog osoblja koje je imalo ili minimalan ili nikakav kontakt sa Mladićem, ili se s njim sastalo odavno, tako da su im nalazi zastareli. Odbrana, navodi dalje tužilaštvo, pogrešno predavlja prirodu nedavne medicinske intervencije nad optuženim, u "neiskrenom pokušaju da prikažu kako je došlo do dramatičnog pogoršanja" Mladićevog zdravlja.

Suprotno tvrdnjama iz podneska odbrane, o optuženom se - ukazuje tužilaštvo - redovno stara tim profesionalnog medicinskog osoblja posvećenog da mu obezbedi "optimalan" tretman.

Osporavajući tvrdnju odbrane o "produženom i ozbiljnom pogoršanju" Mladićevog zdravstvenog stanja od kako je uhapšen i izručen Tribunalu, optužba podseća da su se sam optuženi, kao i nezavisni medicinski eksperti koje je imenovalo veće, izuzetno pohvalno izrazili o nezi koju dobija u Pritvorskoj jedinici UN. Mladić se, podseća tužilaštvo, javno zahvalio medicinskom osoblju Pritvorske jednice i bolnice Bronovo da su mu "spasili život".

2017-04-07

HAG/DEN HAAG

ODBRANA: MLADIĆEV ŽIVOT U RUKAMA SUDIJA

U novom podnesku, odbrana bivšeg komandanta Glavnog štaba VRS poziva Pretresno veće da "hitno, dok ne bude prekasno" uputi Ratka Mladića na lečenje u Rusiju, upozoravajući sudije da će, u suprotnom, oni biti odgovorni za "buduća pogoršanja i konačni fatalni ishod".

◀ Ratko Mladić

Život Ratka Mladića je sada u rukama Pretresnog veća koje će snositi odgovornost za buduća pogoršanja njegovog zdravstvenog stanja i konačni fatalni ishod... ukoliko se "stvari drastično ne promene". A "drastična promena" koju odbrana traži bilo bi upućivanje optuženog na lečenje u neidentifikovanu zdravstvenu ustanovu Ruske Federacije.

Ovo alarmantno i zloslutno upozorenje sudijama sadržano je u danas objavljenoj javnoj redigovanoj verziji odgovora branilaca na prošlonedeljni odgovor tužilaštva koje je tražilo da se odbaci zahtev odbrane da se optuženi, iz humanitarnih razloga, privremeno oslobodi do izricanja presude i uputi u Rusiju na lečenje, navodeći da Mladić u Hagu ima "optimalnu" medicinsku negu.

Da situacija nije tragična, odgovor tužilaštva bi bio komičan, navodi odbrana. Tužilaštvu se zamera da

je ignorisalo "efekte i snagu" garancija Ruske Federacije koje, po odbrani, "isključuju svaku mogućnost bekstva" optuženog. Tužilaštvu se, takođe, zamera da potcenjuje ozbiljnost Mladićevog zdravstvenog stanja i težinu medicinskih izveštaja lekara Pritvorske jedinice UN koji su, kako se navodi, u više navrata ukazivali na negativne efekte suđenja na zdravstveno stanje optuženog. Konačno, ukazivanjem na težinu zločina za koje se Mladić tereti kao jedan od faktora koji govore protiv njegovog privremenog oslobađanja, tužilaštvo, po odbrani, krši pretpostavku nevinosti optuženog.

Odbrana zato od Pretresnog veća traži da "hitno, dok ne bude prekasno" donese odluku o privremenom oslobađanju Ratka Mladića i njegovom upućivanju u Rusiju na lečenje.

2017-05-12

HAG/DEN HAAG

MLADIĆ NE IDE U RUSIJU NA LEČENJE

Pretresno veće sudije Orija/Orie odbacilo zahtev odbrane da se Ratko Mladić iz humanitarnih razloga uputi na lečenje u Rusiju. Sudije ukazuju da je Mladićevo zdravstveno stanje - uprkos alarmantnim tvrdnjama odbrane - "konsolidovano i stabilno" i nisu uverene da bi se, uprkos garancija ruskih vlasti, optuženi vratio u Hag na izricanje presude, najavljeno za novembar ove godine.

Odbrana bivšeg komandanta Glavnog štaba VRS je u martu ove godine uputila hitan zahtev Pretresnom veću da se optuženi - zbog naglog pogoršanja zdravstvenog stanja i ekstremno povećanog rizika od moždanog ili srčanog udara - pod hitno uputi na lečenje u neidentifikovanu kliniku u Rusiji. Uz zahtev, odbrana je priložila zaključke trojice ruskih specijalista koji su 2015. godine pregledali Mladića, kao i mišljenja trojice srpskih lekara koji su proučili njegovu medicinsku dokumentaciju. Priložena je i nota ruskog ambasadora u Holandiji kojom se garantuje da će se ruske vlasti starati da Mladić poštuje sve uslove privremenog boravka na slobodi, kao i da će se vratiti u Hag kada mu veće to naloži.

Pretresno veće, međutim, ukazuje da "nije uvereno" da bi se optuženi, ukoliko mu se odobri privremena sloboda, vratio u pritvor Tribunala, te podseća da je Mladić - mada teško bolestan - bio u bekstvu punih 16 godina nakon što je optužen.

Drugo, zdravstveno stanje optuženog je - navodi se u današnjoj odluci - pod stalnim nadzorom Sekretarijata suda i samog Pretresnog veća, koji o tome dobijaju redovne izveštaje medicinskog osoblja Pritvorske jedinice i angažovanih lekara specijalista. Za razliku od toga, zahtev odbrane se, prema Veću, temelji na izveštajima lekara koji su Mladića pregledali pre gotovo tri godine, ili uopšte nisu bili s njim već su zaključke donosili na osnovu uvida u medicinsku dokumentaciju.

Tim nezavisnih specijalista je, navodi Pretresno veće, ocenio da je medicinski tretman Ratka Mladića poslednjih godina bio u skladu sa prihvaćenim međunarodnim standardima. Zdravstvena kriza od 3. marta je prevaziđena i prema izveštaju medicinskog osoblja Pritvorske jedinice kod Mladića "nema zanemarenih akutnih medicinskih problema."

Sve u svemu, veće zaključuje da odbrana nije ponudila dokaze za svoje tvrdnje da optuženi nema adekvatan medicinski tretman u Pritvorskoj jedinici UN. Naprotiv, Veće je uvereno da zdravstveno stanje optuženog nije prepreka za nastavak njegovog pritvora.

2017-11-22

HAG/DEN HAAG

DOŽIVOTNI ZATVOR ZA RATKA MLADIĆA

Bivši komandant Glavnog štaba VRS proglašen krivim za učešće u četiri udružena zločinačka poduhvata i osuđen na kaznu doživotnog zatvora. Zbog glasnog negodovanja tokom čitanja sažetka presude i psovki upućenih sudijama optuženi izveden iz sudnice. Tužilac zadovoljan osudom za "najgnusnije zločine poznate čovečanstvu", a odbrana najavljuje nastavak borbe u žalbenom postupku.

◀ Ratko Mladić presuda 01

Ratko Mladić, bivši komandant Glavnog štaba Vojske Republike Srpske, proglašen je danas krivim po 10 od ukupno 11 tačaka optužnice kojom se tereti za genocid, zločine protiv čovečnosti i kršenja zakona i običaja ratovanja i osuđen je na kaznu doživotnog zatvora. Za zločine koji, kako su istakle sudije, spadaju "među najgnusnije za koje zna čovečanstvo", odmerena je najteža kazna koju može da izrekne Međunarodni krivični sud za bivšu Jugoslaviju.

Mladić je oslobođen krivice samo po tački jedan optužnice kojom se teretio za genocid počinjen 1992. godine u šest bosansko-hercegovačkih opština. Mada je većinom glasova zaključilo da su počinioci zločina u

Sanskom Mostu, Vlasenici i Foči, kao i neki od počinitelja u Kotor Varoši i Prijedoru, imali genocidnu nameru da unište bosanske Muslimane, Pretresno veće je zaključilo da je meta njihovog napada bio "relativno mali broj pripadnika zaštićene grupe" a ne njen "značajan deo", što je neophodno da bi se neki zločin kvalifikovao kao genocid. Glavni tužilac Tribunala Serž Bramerc/Serge Brammertz je u izjavi nakon izricanja presude ovaj nalaz sudija ocenio kao "važan novi zaključak".

◀ Sudije Bakone Moloto, Alphons Orié i Christoph Flügge pred izricanje presude Ratku Mladiću

Sa izuzetkom tačke jedan, Mladić je proglašen krivim po ostalih 10 tačaka koje ga terete za srebrenički genocid, zatim za progon, istrebljanje, ubistva i nehumano postupanje nad nesrpskim stanovništvom 12 etničkih očišćenih bosansko-hercegovačkih opština, kao i za provođenje terora i protivpravne napade na civilno stanovništvo Sarajeva, i uzimanje osoblja UN za taoce. Svi ti zločini počinjeni su u okviru četiri odvojena ali međusobno povezana udružena zločinačka poduhvata u kojima je, zaključile su sudije, Ratko Mladić bio jedan od ključnih učesnika, a u kojima su pored njega učestvovali i Radovan Karadžić, Momčilo Krajišnik, Biljana Plavšić i drugi politički i vojni čelnici bosanskih Srba.

◀ Ratko Mladić presuda 02

Izricanje posljednje prvostepene presude jednoj od prvih ličnosti koje su se našle na tribunalovim optužnicama (Mladić je, podsetimo, optužen još u maju 1995. godine) nije, ipak, proteklo bez incidenata. Uprkos alarmantnim najavama njegovih branilaca da bi zbog teškog zdravstvenog stanja mogao izostati sa izricanja presude, Mladić se jutros pojavio u sudnici, u – barem naizgled – fizički mnogo boljoj formi nego što je bio na prvom pojavljivanju pred Tribunalom, 3. juna 2011. godine. Nakon 45 minuta čitanja sažetka presude, branioци su zatražili petominutnu pauzu, koja se oteгла na gotovo jedan sat. Po povratku u sudnicu, branilac Dragan Ivetić je rekao da je optuženom tokom prekida utvrđen povišeni krivni pritisak koji bi mogao dovesti do fatalnih

posledica, te je tražio da se čitanje presude prekine ili da se odmah pređe na dispozitiv, odnosno izricanje kazne. Sudije su se kratko konsultovale i odbile taj zahtev, na šta je Mladić ustao sa optuženičke klupe, uzvikujući da su “sve to laži” i psujući sudije. Pošto je optuženi odbio da sedne, sudije su naložile da stražarima da ga izvedu iz sudnice, nakon čega je nastavljeno sa čitanjem sažetka presude.

◀ Ratko Mladić presuda 03

U izjavio nakon izricanja presude glavni tužilac Bramerc je kategorički odbacio tvrdnje pojedinih političara iz Republike Srpske i članova tima odbrane po kojima osuda Ratka Mladića predstavlja “osudu srpskog naroda”. “Mladićeva krivica je samo njegova i ničija više” - naglasio je tužilac.

Ukazujući da neki “Mladića smatraju herojem koji je branio svoj narod”, Bramerc je rekao da današnja presuda jasno pokazuje da “ništa ne može biti dalje od istine”. Mladić će, naglasio je tužilac, “ostati upamćen u istoriji po mnogim zajednicama i životima koje je uništio”.

Mladićevi branioци su, sa svoje strane, ukazivali da Tribunal nije doneo pravdu srpskim žrtvama da optuženi general nije imao pravično suđenje, te da je ovo tek “prvo poluvreme” i da će bitku nastaviti u žalbenom postupku.

HAŠKE SVESKE

www.sensecentar.org

SENSE Transitional Justice Center

Urednik tekstova: **Mirko Klarin**

Urednik izdanja: **Mina Vidaković**

Grafički dizajn: **Sanja Vrzić**

Prelom i priprema za tisak: **Sanja Vrzić, Diogo Pereira**

Fotografija: **SENSE TJC Archive / ICTY press office**

Tehnička podrška: **Davor Brigić**

Ovo djelo podliježe autorskim pravima. Sva prava su pridržana. Za bilo kakvu upotrebu potrebno je dobiti dopuštenje vlasnika autorskih prava.

© 2024 SENSE CTP